CONSILIORVM ALEXANDRI TARTAGNI IMOLENSIS, IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI

Liber Quartus.

HABES HIS TYPIS OMNIVM POSTREMIS PRAETER accuratam emendationem, Adnotationes repurgatas & expunctas, quæ nouis opinionibus & hæreticis Orthodoxam Ecclesiam lædebant. Et quod nostram censuram effugit, tertia pagina primi libri delendum etiam docet.

DVO INSVPER HABES ALEXANDRI RESPONSA restituta: vnum, quod est XXXIII. lib. IIII. multis ab hinc annis prætermissum: Alterum verò est in VII. libri calce, quod inter Consilia LAVRENTII CALCANEI impressum reperitur.

Item ALEXANDRI Vitam per NICOLAVM ANTONIVM GRAVATIVM, I. C. editam.

Postremò, Additamenta doctißima præstantiß. I. C. MARCI ANTONII NATTAE Astensis, hucusque non edita, quæ in fine librorum cum hoc signo † & numeris etiam ad quodlibet responsum adscripsimus. Et eo quidem ordine, vt omnia citra laborem inuentu faciliora cognoscas.

FRANCOFORTI,
Ex officina Nicolai Bassæi, Impensis Sigismundi Feyrabend.

M. D. LXXV.

LIBER QVARTVS CONSILIORVM CLARISSIMI OMNIVM, ET DOCTISSIMI I. C. DOMINI ALEXANDRI TARTAGNI IMOLENSIS, RECENTER AB INFINITIS propè mendis exactissimè repurgatorum:

CVM ANNOTATIONIBVS QVAMPLVRIVM IVRISCONSVLTOrum, præsertim Marci Antonij Nattæ, I. V. D. præclarissimi, nunc primùm in iuris & syncera praxis studiosorum gratiam & vtilitatem in lucem editis.

SVMMARIVM.

1 *Solennitates omnes ex longo tempore præsumuntur, & nu. 20.*
3 *Nomina singulorum debent exprimi in actu arduo collegij.*
5 *Potestas locandi ad longum tempus non venit in generali mandato.*
7 *Rubrica generalis non restringitur per nigrum strictius.*
8 *Actus non potest sustineri ex potestate, in qua non est factus.*
12 *Suspicio impressionis subest durante magistratu.*
13 *Tempus restitutionis non currit, nisi sublato eo, qui malè administrauit, & à tempore scientiæ. & nu. 14.*
15 *Venditione prohibita prohibetur locatio ad longum tempus.*
17 *Verba narratiua non inducunt confirmationem.*
19 *Temporis diuturnitas non facit præsumi mandatum.*
22 *Tempus longum non facit præsumi bonam fidem.*
23 *Lex prohibens alienationem, prohibet præscriptionem.*

CONSILIVM I.

CHRISTI Nomine inuocato, Ponderatis his, de quibus in themate fit mentio, videndum est inprimis de virtute & validitate concessionis, factæ magnifico equiti, domino Roberto de Strozijs per Nicolutium de Rondanellis, & ser Antonium de Emaldis assertos syndicos communis Lugi de nemoribus & syluis de Fabriago, positis intra istos confines, videlicet à meridie iuxta viam Paulini, à septentrione fossatum campanillis Fabriagi, ab oriente terras decimæ communitatis Lugi, quas tunc tenebat Baldasar Venerij, & ab occidente fossadatium aliàs fossatum episcopi. Item de alijs nemoribus dictæ terræ Lugi, videlicet positis ex opposito possessionum ser Caroli de Notarijs mediante via latitudinis perticarum quingentarum iuxta dictam viam, & longitudinis, quantum se extendunt vsque ad flumen, iuxta ab vno latere syluas concessas Forlano de Baldis pro parte, & pro parte syluas decimæ communitatis, & ab alio latere syluas dictæ communitatis, prout constare dicitur in instrumento rogato per ser Iacobum magistri Blaudini de anno 1461. die decimasexta mensis Iunij. ¶ Secundò erit videndum, an posito, quòd dicta concessio per se non suffragaretur dicto domino Roberto, an saltem posito, quòd pro parte domini Roberti probaretur de possessione annorum decem, possit se tueri aliqua præscriptione. ¶ Tertiò, posito quòd non, quæ via agendi competere possit dictæ communitati Lugi pro dictis rebus recuperandis. ¶ Circa primum videretur fortasse prima consideratione dicendum, dictam concessionem esse validam virtute concessionis factæ per dictos syndicos, tam ex authoritate sibi concessa à communitate Lugi, vt constare dicitur ex instrumento rogato per ser Gabrielem de Emaldis, seu per ser Aluisium de Gambaronibus, & seu per ser Franciscum de Taurellis, & etiam ex authoritate eis concessa per quandam assertam declarationem illustrissimi domini Ducis Borsij publicatam, vt dicitur per Mengum de Armis assertum commissarium præfati Ducis, de qua publicatione dicitur fuisse rogatum ser Carolum de Notarijs, de anno millesimo quadringentesimo
1 sexagesimoprimo, die decima mensis Iulij. † Accedit diuturnitas temporis decem annorum abinde citra quæ operatur, vt omnes solennitates requisitæ interuenisse præ-
a sumantur. *a* l. si filius. C. de petitio. hæredita. & ibi not. Doctor. l. cùm de in rem verso. ff. de vsu. l. qui in aliena. circa principium. ff. de acquiren. hæredi. & not. Docto. in l. sciendum. ff. de verborum obligation. & in capitu. illud. de præsumption. & Cyn. in l. emancipatione. C. de fid. instrumentor. & Ioan. Andr. in capit. Albericus. de testi. cum simi. Accedit etiam, quòd in assertis literis præfati Ducis registratis in dicta asserta determinatione publicata per Mengum de Armis continetur, quòd Princeps ex certa scientia, & de plenitudine potestatis derogat cuicunque statuto terræ Lugi disponenti, quòd non possit alienari de bonis dicti communis aliquibus in contrarium facientibus, non obstantibus quomodocunque & qualitercunque, & sic non potest allegari obstaculum dicti statuti. capit. 1. de constitu. in 6. l. si quis in princip. testamenti, cum ibi not. ff. de legat. 3. & quod plenè nota. in l. fina. C. si contra ius vel vtili. publ. & in l. 1. ff. de constitu. princip. & in l. quidam consulebat. ff. de re iud. & in capitu. quæ in ecclesiarum. cum simi. de consti. & princeps etiam validasse videtur huiusmodi concessiones per literas suas sub die decima Decembris, anno millesimo quingétesimo sexagesimoprimo, & per literas eius-

dem princip is,vt dicitur,scriptas præfato domino Rober-
to die decimaquinta Iulij,1461. & per assertas literas com-
munis Lugi ad præfatum principem sub die decima Iulij,
eiusdem anni. ¶ Sed præmissis non obstantibus contra-
riam sententiam dico de iure veriorem. Primò,quia vigore
mandati & syndicatus rogati, vt dicitur, per ser Gabrielem
de Emaldis,non potuit fieri dicta concessio, quia quando
syndici habuerunt in mandatis locandi ad decimam par-
tem fructuum reddendam dicto communi, & cum pacto,
quòd conducentes dictas syluas tenerentur eas cauare &
extirpare,& ad ferilitatem reducere omnibus suis sumpti-
bus,& quòd deberent dicto communi soluere collectas, &
subire onera pro rata illis contingente, & quòd donec es-
sent syluæ, liceret vnicuique de dicto communi illis vti &
frui,& cum pacto,quòd si reducerentur ad fertilitatem, &
postea deuenirent steriles & ad syluas, quòd tunc ipso iure
intelligerentur reuersæ ad dictam communitatem, sed di-
cti syndici in concessione, quam fecerunt dicto domino
Roberto, non seruarunt prædicta, quia non ad decimam
fructuum, sed pro decem libris ceræ annuatim soluendis
locarunt cum potestate disponendi de dictis rebus pro libi-
2 to voluntatis suæ respectu vtilis dominij, † ergo sine dubio
nulla fuit concessio non seruata forma mandati. l. qui fun-
dum. §. procurator. cum gloss. ff. de empt. l. diligenter. in
princip. manda. capit. cùm dilecta. de rescript. bene faciunt
not. per Barto. in authentic. qui rem. C. de sacr. sanct. eccles.
ad fin. versicul. quæro quid si est res consueta dari, &c. & in
consilio suo, incipiente, visa quadam constitutione episco-
pi, &c. & in quarto dubio. & per Bald. in l. quæcunque. C. de
bonis, quæ libe. & Ange. in §. emphyteusim. in authentic. de
non alien. & Ioan. de Imol. in l. quod dicitur. in fin. ff. de ver-
†1. borum obligation. Item potest dici, quòd dictus † syndi-
catus non valuit saltem quo ad dictam locationem in per-
3 petuum faciendam, † quia cùm dicta locatio in perpetu-
um dicatur alienatio. cap. nulli. de rebus eccles. & in §. alie-
nationis. in authentic. de non alien. colla. 2. & in dicto syn-
dicatu non fuerunt sigillatim descripta nomina consiliario
rum, & licet fuerint variæ opiniones in hoc, an requiratur
de necessitate, quòd exprimantur nomina, tamen quò ad
†2. casum nostrum, quando tractatur de actib. multùm † pon-
derosis, vt de actu alicuius alienationis rerum publicarum,
quæ seruando seruari possunt, vel de actu alicuius submis-
sionis * communiter tenetur, quòd requiratur specificari
nomina, per l. fina. C. de vend. re. ciui. libro vndecimo. Ita
inquit Bald. in l. 1. in princip. ff. de rebus eorum. in l. ciuitas.
in fin. ff. si certum peta. & Petr. de Anchar. in comment cap.
canonum statuta. de consti. in decimaquarta charta, dum
tractat, qualiter fiant statuta in ver. propter hoc & alia, &c.
& his etiam consonat doctrina Bartol. in l. 1. ff. de albo scri-
ben. dum allegat dictam l. fina. & Anton. de Butr. in capit. 1.
de syndico. ¶ Non obstat etiam instrumentum syndica-
tus, de quo dicitur fuisse rogatum ser Aluisium de Gamba-
ronibus, quia respondeo, quòd illud mandatum etiam non
est legitimum, & pluribus defectibus laborat quò ad hoc, vt
syndici vigore dicti mandati potuerint huiusmodi cessio-
nem facere. Primò, quia non sunt expressa nomina consi-
liariorum, vt dixi. Secundò, quia narratur in scripturis mi-
hi exhibitis, folio 4. quòd in dicto instrumento continetur,
quòd interuenerunt consiliarij 34. vltra dominum com-
4 missarium, quòd non sufficit, † quia notarius debet expri-
mere, quòd duæ partes ex tribus partibus consiliariorum
†3. interuenerunt, vt inquit Barto. in l. fina. C. de † prædijs cu-
rialium. libro decimo, per l. nominationum. C. de decurio.
libro 10. & l. nullum. ff. quòd cuiusque vniuer. no. l. 3. ff. de
decre. ab ordin. fac. Item quia ibi datur potestas locandi
pro decem annis, & ista locatio fuit in perpetuum, & sic nō
valet, quia excesserunt fines mandati, vt suprà dictum est.
5 † & vbi apparet aliquod generale mandatum, non veniret
b dicta potestas locandi in perpetuum, in tali generali *b* man-
dato, quia est alienatio, vt dixi, quæ non venit in generali
mandato. l. procurator totorum. & l. mandato generali. ff.
de procurat. bene facit id, quod habetur in clemen. 1. de re-
bus ecclesi. non aliena. ¶ Non insisto circa aliud assertum
mandatum rogatum, vt dicebatur per ser Franciscum de
Taurellis, quia de tali mandato non constat, & ipse notari-
us negat se de eo fuisse rogatum. Fuit enim dicta concessio
non obstantibus dictis instrumentis syndicatuum alia ra-
tione nulla, quia statutum sub rubrica, quòd non conceda-
tur donum aliquod, nec alienatio fiat de aliquibus posses-
sionibus, nemoribus, & bonis ipsius, &c. prohibet dictam
alienationem fieri, & eam inualidat. & posito, quòd reperia
tur in dicto statuto, quòd fit mentio de directo dominio, &
non fit mentio de vtili, & super hoc aliàs fuerit altercatio,
quia allegabatur, dictum statutum fuisse abrasum & falsifi-
catum, tamen omissa pro nunc dicta disputatione rasuræ &
falsitatis, quæ in facto consistit, dico, quòd etiam posito,
quòd statutum originaliter conditum & scriptum fuisset,
prout nunc reperitur, absque illo verbo, vtile, tamen adhuc
per statutum tale infringitur dicta cōcessio, patet, quia per
dictam concessionem, factam per dictos syndicos, tracta-
tur de transferenda possessione. patet, dum in instrumen-
to concessionis dicitur, & ipsam vsufructuandi & possiden
6 di, &c. † & de iure communi etiam de natura locationis ad
longum tempus, vel in perpetuum est, quòd transferatur
c naturalis *c* possessio fundi, vt not. gloss. in l. si quis ante. ff. de
acquirenda possessio. & in l. 3. §. ex contrario. eodem titul.
& in l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commo. & pro-
batur in l. sciendum. in princip. versicul. sed & etiam. ff. qui
satisda. cogan. & ita in possessione verificantur verba statu-
ti in proposito, vt ibi per Bald. Præterea posito, quòd in ni-
gro dicti statuti non fieret mentio, nisi de directo dominio,
7 † tamen, quia rubrum dicti statuti est generale, & continet
orationem perfectam prohibentem alienationem fieri de
aliquibus possessionibus, nemoribus, & bonis communis,
stabitur rubro, circa id, quod non est comprehensum in ni-
gro, nec restringitur per nigrum strictius loquens. ita spe-
cificè decidit Ioan. de Imo. per l. 1. C. de capitatione ciuium
censibus eximenda. libro 11. iuncta gloss. & ibi per Barto. &
refert se habuisse de facto. ita etiam dicit Salicet. & Ludoui.
Roma. in lege prima, ff. si cert. petat. vbi ad hoc reputat sin-
gularem esse gloss. dictæ legis primæ, C. de capi. ciuium. ita
etiam inquit Paulus de Castro, libro secundo, consilio
quadragesimo, incipiente, præsens casus modicam. vbi
pro hoc consuluit, quòd si rubrica statuti dicebat, quòd
filia dotata non succedat, & postea nigrum repellebat fi-
liam dotatam à successione matris vel auiæ, & nihil dice-
bat de successione patris, tamen propter dictam genera-
litatem rubricæ debeat excludi, etiam à successione patris,
d quia licitum est arguere à rubricis, *d* habētibus orationem
perfectam, vt nota. in lege prima, C. ne fideiussor. doti. den-
tur. & in dicta lege prima, ff. si certum petat. & plenè nota.
Ioannes Andr. in addition. Specula. in titu. de disputation.
& allega. §. final. in fin. cum suis multis concordantijs, &
dictam decisionem modernorum secutus sum in dicta le-
ge prima, ff. si certum petatur. vbi pro hoc plura allega-
ui, quæ breuitatis causa omitto. & constat, quòd dicta
concessio facta domino Roberto, si valuisset, esset aliena-
tio, vt dixi suprà, & sic esset comprehensa sub dicta rubrica
statuti. ¶ Non obst. dicta determinatio facta, vt dicitur,
per principem, & id, quod in assertis eius literis conti-
netur, posito, quòd de huiusmodi literis legitimè consta-
ret, ac etiam posito, quòd constaret, dictam determina-
tionem esse illam, quam princeps ipse publicari commi-
serit dicto Mengo de Arenis, quorum omnium proba-
tionem non puto esse facilem, quia respondeo, primò,
quòd concessio facta per dictos syndicos, dicto domino
Roberto, facta fuit vigore authoritatis sibi in prædictis
attributæ à communitate Lugi ex instrumentis rogatis
per dictos ser Aluisium, ser Gabrielem, & ser Franciscum,
vt patet ex inspectione dicti instrumenti. † ergo cùm non
fecerint vigore potestatis ei attributæ à principe, nō potest
sustineri actus ex illo c. l. 3. §. 1 versicu. sed & si quidem. ff. iud.

sol. &

sol.& l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de verb.obl.& tan
tò magis,quia illa potestas data à principe in dicta determi
natione in fin.versicu. volentes etiam, &c. videtur intelligi
concessa dictis domino Nicolutio,& ser Antonio,vt priua-
tis personis,non vt syndicis,quia in illo ver. non fit mentio
de officio syndicatus, & licet in præcedenti capitulo facta
fuisset mentio de officio syndicatus, † tamen per illa verba
9 posita in sequenti capitulo,scilicet prædictis domino Nico
lutio,& ser Antonio, non intelligitur facta relatio, nisi ad
substantiam personarum, non ad illam qualitatem officij
secundum Bart.& Bald.in l.si cui serui. §.si à filio. per illum
text.ff.de legat.1.cum sim. saltem cùm non simus in casu,
quòd in dicto ver. volentes, &c. ponatur responsio ad ali-
quam interrogationem præcedentem, & sic non obstat id,
quod habetur in §.præterea.Institut.de inuti.stipu.& in l.si
defensor.§.1.ff.de interrog.actio.cum si.Secundò etiam po
test responderi,quòd in d.versic.volentes,&c.fuit data po-
testas dictis domino Nicolutio,& ser Antonio concedendi
alijs idoneis personis, si de ipsis syluis aliquid superesset,
prout ipsis vtilius & commodius videbatur pro commodo
10 & vtilitate dictæ cõitatis. † & constat, quòd illa verba alijs
idoneis,&c.intelliguntur de similibus.l.si fugitiui. cum gl.
C.de seruis fug.c.sedes.cum ibi nota.de rescript. non ergo
fuit seruata forma commissionis concedendo dicto do.Ro
berto,qui ibi erat magistratus principalis, habens merum
& mixtum imperium,& per consequens ibi durante officio
non potuisset conueniri pro collectis & oneribus subeun-
dis secundum formam dictæ determinationis,& prout etiã
† 4. de iure cõi tenentur dicti conducentes † ad longum vel lon
gissimũ tempus.l.hactenus.in prin.& l.si pendentes.§.si qd.
ff.de vsufruct.l.quæro.& quod ibi not.Barto.ff.de vsufruct.
leg.& not.in l.1.C.de anno.& tribu.lib.10. & in specie Bald.
in l.1.in colum.1.C.de iu.emphy.& in c.1.in prin.in titu.per
11 quos fiat inue. Constat † aũt, ꝙ magistratus habens merum
& mixtum imperium, non potest regulariter interim con-
ueniri durante magistratu,l.2.ff.de in ius voca.l.pars litera-
rum.ff.de iud.l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori. ff. de oper.
nou.nuncia.& posito,quòd aliquo casu potuisset conueni-
ri, tamen non cum ea facilitate, qua cæteri, cùm ipse esset
de potentioribus saltem ratione officij.l. 1. C. ne liceat po-
tentiori.cum ibi no.l.1.in fin.& l.3.ff.de alien.iudicij mutan
12 di causa facta.l.si per impressionem.C.quod me. causa. † I-
tem durante magistratu subest suspicio impressionis, & ꝓ-
pterea regulariter prohibentur magistratus emere. l. 1. C.
de contra iu.l.principalibus.cum l.seq.& ibi not.Doct.ff.si
certum petatur.& plenè in l.quisquis.eod.ti.non potest er-
go dici, quòd alijs similibus personis idoneis fuerit facta
concessio. Et præterea & tertiò in alio excesserunt termi-
nos commissionis dicti dominus Nicolutius, & ser Anto-
nius,quia habebant potestatem locandi alijs idoneis perso
nis pro commodo & vtilitate communitatis, prout eis vti-
lius & commodius videretur, & sic per verba importantia
arbitrium boni viri.l.fideicommissa.§.quanquam.ff. de le-
ga.3.l.fideicommissaria libertas.ff.de fideicommiss. libert.
& tamen non fecerunt concessionem domino Roberto ꝓ
vtilitate dicti communis.patet,quia omnes alij, quibus si-
miles syluæ concessæ fuerunt, tenebantur suis sumptibus
illas extirpare intra terminum quatuor annorum,& singu-
lis annis tenebantur soluere decimam partem fructuum,&
donec essent redactæ ad culturam & fertilitatem,licebat v-
nicuique de dicta communitate Lugi vti dictis syluis,etiam
concessis alijs priuatis personis, & casu, quo postquam es-
sent redactæ ad culturam & fertilitatem,postea redirent ad
pristinum statum,s.quòd efficerentur nemora seu syluæ,in
telligeretur omne dominiũ & possessionem esse reuersam,
& reuersum ipso iure ad dictam communitatem Lugi,vt pa
tet in dicta determinatione Principis,& in concessionibus
& inuestituris inde secutis,& ideò etiam dicti homines Lu-
gi in confectione dictorum instrumentorũ syndicatus nun
quam consenserunt,ꝙ cõcessiones dictarum syluarum fie-
rent eo modo, quo concessum est dicto domino Roberto,
quæ qdem concessio est libera à dictis oneribus præstandæ
decimæ & extirpandi,& ab alijs oneribus, de quibus in di-
cta determinatione & verbo,fertur ẽt,ꝙ probabitur, quòd
reperti essent homines idonei, qui recepissent inuestituras
de dictis syluis concessis domino Roberto his factis & qua
litatibus, de quibus in dicta determinatione, & cum longè
maiori vtilitate,quàm fuerit cõcessio facta domino Rober
to,quæ fuit valde damnosa & prẹiudicialis dicto communi,
adeò,quòd etiam posito, quòd dicta concessio valuisset de
13 iure,posset dicta cõmunitas petere † restitutionem in inte-
† 5. grum † aduersus dictam concessionẽ,iuxta l.respublica. cũ
ibi no.per Doct.C.quibus ex caus.maio.& l.rem publicam.
C.de iure reip.& no.Doc.in c.auditis.de rest.in integ.& Io.
And.in addi.Spec.in tit. de resti. in integ.in 2.par.§.2.super
versi.idem quoq;.nec obstaret lapsus quadriennij à die ce-
lebrati contractus,iuxta l.fin. C. de tempo. in integr.resti.
pe.& c.1.de resti.in integrum.lib.6.quia responderi potest,
ꝙ si non distamus per quadriennium, à tempore, quo dicti
dominus Nicolutius & ser Antonius desierunt esse syndici
& administratores,non dicitur cucurrisse dictum tempus,
14 per no.per gl.fi.in d.c.1.de rest.in integ. lib.6. † Præterea di-
ctum quadriennium non incipit currere,nisi à die,quo vni-
uersitas dicti communis Lugi fuit certiorata de tenore di-
ctæ concessionis, & læsione, quia dictum tempus quadrien
nij est vtile quo ad sui initium, vt probatur in dict. l. fi. & ita
notabiliter concludit Bald.in l.falsam.C. si ex fal.in.& do-
minus Card.Floren.post antiquos in clem.1.in 15.quæstio.
de resti.in integ.& idem tenuit ibi Ioa.de Ligna.& do.Abb.
Siculus in c.1.in fi.de præscrip.per text.in d. c.in verbo, ne-
gligenter omiserit.attento,quòd ille qui ignorat, non dici
tur negligere.c.2.& c.quia diuersitatem. de concess. præb.
& per alias rationes redditas per dictos Doctores in locis
præallegatis. Alia ratione etiam dici potest,dictam determi
nationem principis non validare dictam concessionem, qa
licet in literis principis sit adiecta clausula, quòd ex certa
scientia, & de plenitudine potestatis derogat statuto Lugi
prohibenti nullam alienationem fieri posse de rebus com-
munis Lugi,tamen non derogat iuri cõi disponenti,ꝙ in a-
lienationibus huiusmodi requiratur non solùm consensus
principis vel præsidis, sed etiã specialis consensus maioris
partis consiliariorũ affirmantium id cedere ad vtilitatem
illius loci,vt d.l.fin.C.de venden.rebus ciui.lib.11.& licet il-
la lex loquatur in venditione, tamen Doctores intelligunt
eam generaliter in alienatione,vt no.Bald.in l.1.in princ.ff.
de mag.conue.& in l.ciuitas.in fi.ff.si cert.pet facit l.statu li
beri à cæteris.ad fin.ff.de statu.& quod not. in l.2.C.de vsu-
cap.pro em.cum sim.saltem attento,quòd dispositio dictæ
l.fin.est fauorabilis,quo casu appellatione venditionis com
prehenditur omnis alienatio,saltem similis, vt est illa, quæ
fit titulo oneroso,vt no.Bald.in l.fin.ff.de cond.ob causam.
15 † & quòd prohibita venditione intelligatur prohibita loca
tio ad longum tempus, per quam transferatur vtile domi-
nium,voluit Bal.in auth.ei,qui iurat.C. de bon. auth. iudi.
poss.in prin.vltimæ chartæ,sequutus Rofredum, nisi in ca-
su l.fi.C.de prædijs curialium.lib.10.vt ibi plenius per eum,
pro hoc etiam facit,quod no.Gui.de Cug.& Bal.in l. fi. C.
de sacrosan.eccle.in versi. tertiò quæro. vbi concludunt, ꝙ
dispositio illius legis concedentis priuilegium ciuitati in
venditione extendatur ad permutationem, quæ est illi si-
milis.& licet d.l.finalis loquatur in alienatione rerum ciui-
tatis, tamẽ videtur etiam habere locum in rebus castri,per
no.Gui.de Cug.Bar.Bal.Sali.in l.fi.C.de sacrosan.eccles.&
ideò licet derogauerit statuto,non intelligitur derogasse iu
ri communi,attento,quòd illud statutum addebat iuri cõ-
muni,& aliter disponebat,meritò nõ poterat dici ius com-
16 mune.l.ius ciuil ff.de iusti.& iur. † meritò licet sit deroga-
tum statuto,non intelligitur tali casu derogatum iuri com-
muni.vel econtrà,vt not.Salice.in l. fina. C. si contra ius vel
vtili.publ.& tales literæ sine clausula derogatoria ad ius cõ
mune non valerent,per ea,quæ habentur in dict. leg. fina.
cum ibi no.C.si contra ius.& in lege,scripta.C.de prec. im-
pe.offe.cum sim. Præcedentes tamen responsiones arbi-
tror esse tutiores, & illis adhæreo. Potest etiam responderi

quòd princeps in illa generali conceſsione ſeu poteſtate fa
cta dictis d. Nicolutio & ſer Antonio, in dicta determinatio
ne non eſt intelligendum, ꝙ voluerit, ꝙ poſſent concedere
dicto do. Roberto, qui erat ibi principalis officialis & ma-
giſtratus pro principe in dicta terra Lugi, & in omnibus il-
lis partibus Romandiolæ, cùm magiſtratus regulariter pro
hibeantur huiuſmodi contractus inire. & quantum ad hoc
in dictis literis non eſt adiecta clauſula, non obſtante. quæ
habeat in hoc derogare iuri communi, vt in præallegata l.
fina. C. ſi contra ius. & in l. 1. ff. de conſti. princip. & in dicto
capitu. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. cum ſimilibus. nec
ad hoc obſtan. aſſertæ literæ domini Ducis ſub die vigeſima
Decembris, 1461. quæ ſunt ſatis truncatæ, regiſtratæ in pro-
ceſſu, folio 10. quia reſpondeo, quòd ibi etiam non eſt clau
17 ſula non obſtante. † & ſunt etiam verba narratiua & nuncu-
patiua, per quę non intelligitur aliquid noui iuris tribuiſſe,
quantum ad approbationem & confirmationem titulo-
rum, quos haberet præfatus dominus Robertus, vt eſt text.
in clem. ſi ſumus. de ſenten. excommunica. facit quod habe
tur in cap. ſi Papa. de priuileg. in 6. ¶ Non obſtant etiam
dictæ aſſertæ literæ communis Lugi, ſub die decima Iulij,
an. 1461. quia ſi dicta alienatio fieri non potuit obſtante ſta-
tuto, ſequitur, quòd nec etiam potuit literis confirmari ab
eiſdem, cùm non eſſet maior authoritas in confirmante,
quàm in confirmato. l. 1. iuxta princ. quæ ſententiæ ſine ap-
18 pellatio. reſcind. ¶ † Præterea dictæ literæ non ſunt ſcri-
ptæ manu notarij dictæ communitatis, qui ad ſimilia depu
tatus erat, ergo non faciunt fidem. l. 2. C. de conuenien. fiſci
deb. libr. 10. not. Bald. in l. Imperator. ff. de ſtatu hominum.
& Salice. in l. exemplo. C. de probatio. Item in dictis literis
non enumerantur ſpecialiter nomina maioris partis conſi
liariorum, vt requiritur quo ad actum alienationis, vt dixi
ſuprà eſſe neceſſarium. ¶ Non obſtant etiam aſſertæ literæ
principis ad dominum Robertum, ſub die decimaquinta
Iulij, 1461. quia reſpondeo, quòd princeps in ſuis literis prę
ſupponit, quòd communitas Lugi conceſſerit dicto domi-
no Roberto, & veritas eſt, quòd communitas non conceſ-
ſit, ſed ſyndici non habentes mandatum ad concedendum,
prout conceſſerunt, vt ſuprà eſt oſtenſum, & vt literæ illæ
non ſuffragantur, quia fundantur in obreptione facta prin
cipi. cap. ſuper literis. de reſcrip. l. fin. C. de diuer. reſcript. l.
ſed ſi hac. §. patronum. ff. de in ius voc. & nullam facit men-
tionem princeps de conceſsione facta per dominum Ni-
colutium, & ſer Antonium dom. Roberto vigore dictæ ſuæ
præcedentis determinationis, & ſic non poteſt dici, quòd
approbauerit illud, quod ignorauit. l. mater. ff. de inoffi. te-
ſta. l. fi. C. plus valere, quod agitur. Præterea ibi non eſt clau
ſula, non obſtante, quæ in ſimilibus eſt neceſſaria, vt dictum
eſt. Non obſtat, quòd poſt tempus dictarum conceſsionum
tranſiuerit tempus longum, & ꝙ præterea debeat præſumi,
19 omnia fuiſſe ſolenniter acta, † quia reſpondeo, quòd diutur
†6. nitas temporis† non facit præſumi, ꝙ interceſſerit manda-
e tum e quod erat neceſſarium ad actum, vt notabiliter voluit
Bald. in l. qui non. C. ſi ex fal. inſtrum. & in l. 1. C. de rebus a-
lie. non alien. per ea, quæ not. in cap. cùm in iure. de offi. de-
leg. & per l. fin. ff. pro empt. bene faciunt not. per Barto. in l.
qui fundum. §. procurator. ff. pro emptore. Confirmo, quia
poſito, quòd vbi agitur de acquirendo, diuturnitas longi
temporis iuncta poſſeſsione, & patientia diuturna inducat
præſumptionem, quòd interuenerint in actu ſolennitates
20 requiſitæ. d. l. ſi filius. C. de pet. hær. † tamen vbi ageretur de
f præſumenda ſolennitate, principaliter in damnum f alteri-
us, nõ ſufficit diuturnitas longi temporis 10. annorum, ſed
requiritur tẽpus 30. annorum, vt probatur in c. peruenit.
de emp. & ven. cum gl. quam ad hoc reputat ibi Io. de Im. be
ne no. ergo in præiudicium & damnum dictæ communita-
21 tis non debent præſumi dictæ ſolennitates. ¶ † Præterea ex
inſpectione inſtrumenti dictæ conceſsionis dictorum man
†7. datorum apparet, ꝙ † non interuenerunt ſolennia, igitur
tunc ceſſat illa præſumptio, quæ aliàs in dubio ſurgeret ex
†8. † antiquitate, vt concludit Pau. de Ca. in conſ. 48. inci. in cã,
quæ vertitur inter reuerendum patrem, & c. poſt medium.

22 ¶ Circa ſecundum principale quæſitũ, ſ. an prę ſcriptio † lon
gi temporis decem annorum poſsit obeſſe dicto cõi. & bre
uiter reſpondeo ꝙ non, quia non habuit bonam fidem do-
minus Robertus, ſi non conſtitit ſibi de legitimo mandato
dictorũ ſyndicorum ad dictã conceſsionem faciendam, vel
niſi probaretur, ꝙ habuiſſet iuſtã cauſam credendi, ꝙ habe
rent legitimũ mandatum ad illud, vt qa ſibi fuiſſet dictum à
perſonis fide dignis, ita legi. & not. in d. l. fi. ff. pro em. & de-
clarat Bar. in d. l. qui fundum. §. procurator. eo. ti. & Bal. in l.
1. C. de reb. alie. non alien. debuit enim dominus Robertus
mandatũ inſpicere. l. qui cũ alie. ff. de re. iu. l. ſed ſi pupillus.
§. conditio. ff. de inſt. Præterea tempus 10. annorum ẽt cum
titulo & bona fide non ſufficeret contra dictam cõmunita-
tem, per l. omnes. C. de præſcr. 30. annorum. & no. in l. iam-
pridem. C. cõmunia de vſuca. & l. in omnibus. ff. de diuerſ.
†9. & tem. præſc. & in hoc videtur æquiparari † ciuitas & caſtrũ.
per no. per Gui. de Cug. Bart. & Bal. & Sali. in d. l. fi. C. de ſa-
23 croſan. eccle. Præterea † ſtatutum Lugi indiſtinctè prohibe-
bat dictam alienationem, vt ſuprà probaui, ergo intelligi-
tur etiam prohibuiſſe præſcriptionẽ l. alienationis. in prin-
cip. ff. de verb. ſig. no. gl. in ea. l. non eſt incognitum. C. qui-
bus non ob. lon. temp. præſcrip. & gl. & Barto. & alij in l. vbi
lex. ff. de vſuca. & Cy. & Bar. in l. fi. C. in quibus cauſis in in-
teg. reſti. non eſt neceſſa. & in terminis huius ſtatuti voluit
* hoc Bar. in d. l. vbi lex. & eſt * communis opi. quinimò poſi-
to, ꝙ eſſet decurſa præſcriptio etiam dictæ communitati,
concederetur reſtitutio in integrũ aduerſus dictam pręſcri
ptionem l. 1. C. ſi aduerſus vſucapi. l. etiam ei. ff. de minor. in
clem. 1. de reſti. in integrum. & notatur in c. auditur. eod. tit.
in antiquis iunctis not. per Doct. in d. l. Reſpublica. C. qui-
24 bus ex cauſis ma. cum concor. ſuprà allegatis. ¶ † Circa ter-
tium verò quæſitum, ſcilicet quæ via competere poſsit di-
ctæ communitati pro recuperandis dictis rebus. Reſpon-
deo breuiter, quòd poteſt competere condictio ſine cauſa
vel triticaria vel condictio indebiti ad poſſeſsionem recu-
perandam, quæ indebitè tranſlata eſt in dictum do. Rober-
†10 tum ex contractu † inualido, & non poſſet dictæ communi-
tati referri quæſtio dominij per dictum dominum Rober-
tum, vt notabiliter traditur per Barto. in l. ſi alienam. ff. ſol.
matrim. & in l. indebiti. §. ſi nummi. per illum text. cum ibi
nota. ff. de condict. indebit. & per l. 1. in fin. cum l. ſequ. ff. de
triti. poſſet etiam competere remedium, de quo in c. redin
tegranda. 3. quæſtio. 1. vt ibi no. per Docto. in cap. cùm ad ſe-
dem. & in cap. ſæpè. de reſtitutione ſpoliatorum. & in l. ſi co
loni. C. de agri. & cenſi. lib. 11. cum ſim. dummodò per com-
mune Lugi probaretur, quòd commune poſſederit, ante-
quam poſſeſsio apprehenderetur per dominum Robertũ.
Poſſet etiam intentari petitio, puta rei vendicatio, & publi-
ciana, dummodò probaretur de dominio per teſtes probã-
tes communem opinionem & famam fuiſſe & eſſe, quòd à
tempore centum annorum, & vltrà completorum ante li-
tem motam, & à tanto tempore, cuius in contrarium me-
moria non extat, dicta bona ſpectarent & ſpectent ad dictũ
25 commune ratione dominij, † nam in iſtis antiquis talis pro
batio ſufficit ad probandum dominium, vt no. Innoc. & alij
in cap. veniens. in c. quid per nouale. de verbo. ſignif. & Cy.
& alij, in l. ſi quidem. C. ſolu. matrimonio. & Bald. & Salicet.
in l. cùm ſuper. C. de rei vend. & Bald. in authen. quas actio-
nes. ad fin. C. de ſacroſanct. eccleſ & in l. proprietatis. C. de
probationibus. & Ange. in l. at qui natura. §. cùm me abſen-
te. ff. de negoc. geſt. & in l. penultim. ff. de condi. inſtitut. &
Anton. de Butr. & alij poſt eum in cap. veniens. el 1. de teſti.
Tutius tamen eſſe puto, quòd deducatur ſimpliciter poſſeſ
ſorium recuperandæ, narrando, quòd commune cecidit à
poſſeſsione ſine culpa, ſeu ſine iuſta cauſa, & maximè vigore
conceſsionis nullæ factæ per dictos ſyndicos, & petendo
redintegrari commune ad ſuam poſſeſsionem dictorũ ne-
morum poſitorum ex oppoſito dicti ſer Caroli de Notarijs,
quia de alia prima petia terræ nemoroſæ ſentio ad præſens
non eſſe controuerſiam inter commune Lugi, & dictũ do-
minum Robertum. Alexander.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶Præſumantur.Bal.Ang.Imo.Pau.Ale. & omnes in d.l.qui
in aliena.& in d.l.ſciendum.Alex.ſuprà lib.1.conſ.113. nu.5.
Dec.conſi.409.conſi.486.in fi.conſi.558.Cor.conſi.144.li.
4.Curt.ſenior conſi.75.Iaſo.conſi.4.lib.1. & quæ dixi ſuprà
lib.3.conſi.45.in fi.

b ¶Generali.facit Pan.c.nulli.c.ad audientiam.de re.eccleſi.
non alie.Deci.conſi.142.

c ¶Naturalis.ſuprà conſi.165.lib.2.conſi.112.lib.1.conſi.105.
lib.3.infrà conſi.69.ad fi.conſi.122.lib.5.Bart. Alex.l.ſcien-
dum.in prin.qui ſatiſd.cog.Soc.l.naturaliter.& ibi Iaſ.ff.de
acqui.poſſ.Alex.l.qui bona fide.l.ſi colonus.§.1.de acq.hær.
Fel.c.cùm dilecta.de reſcri.And.Tiraq.in conſue.Picto.tit.
retra.§.1.gl.14.nu.79.cum ſequ.

d ¶Rubricis. ſuprà lib.2.conſ.190.

e ¶Mandatum.infrà lib.6.conſi.191.

f ¶Damnum.idem Ale.l.ſciendum.de verb.obl.ſuprà conſi.
129.lib.1.conſi.12.ad fi.conſi.17.nu.113.infrà eo.lib. & conſi.
218.lib.6.Soc.conſil.254.Bart.diſpu.mulier habens. ad fin.
Bar.Pau.Ale.d.l.qui in aliena.de acq.hære.Cur.ſenior con-
ſi.76.Feli.c.Alber.de teſtib.c.ſicut.de re iudi.c.illud.de præ
ſum.Iaſo.l.1. qui admit.d.l. ſciendum. conſi.140.conſi.148.
lib.4.Deci.c.1.lec.1.de iudi.idem dicas vbi agitur de præſu-
menda ſubſtantia actus, vt infrà li.5.conſi.50.

SVMMARIVM.

1 *Feuda non veniunt in generali obligatione, etiamſi poſtea patronus conſentiat.*

6 *Interpretatio fit contra eum, qui ſe fundat in verbis.*

7 *Appellatio vna non extenditur ad duas ſententias etiam ſimul latas.*

9 *Ignorans non confirmat nec conſentit.*

10 *Iudex poteſt dare licentiam parti ingrediendi propria authoritate.*

11 *Debitor dans creditori licentiam de ingrediendo, videtur bona hypothecare.*

15 *Participium futuri temporis inducit conditionem.*

19 *Verba præteriti temporis intelliguntur de modico interuallo.*

22 *Confeſſio non poteſt diuidi.*

CONSILIVM II.

EX narratis in themate de pluribus eſt viden-
dum. Et primò attingam, an dictus Carolus
pro ducatis nonaginta duobus, pro quibus fa
ctum fuit præceptum in confeſſum dicto Bar
tholomæo præſenti ac promittēti ſoluere ſub
generali obligatione omnium bonorum ſuorum, poſsit
prætendere ius hypothecæ in dictis bonis, quæ ab eccleſia
tenebat in feudum dictus Bartholomæus ſtante licentia di-
cti domini feudi poſtea ſubſequuta eo modo, quo in inſtru
mento dictæ licentiæ cōtinetur. in quo breuiter puto quòd
1 non. quod oſtenditur ſic. †In generali obligatione bono-
rum non videtur debitor voluiſſe obligare bona, quæ tenet
in feudum. vt inquit Specu.in titu.de pigno.§.1.verſi. penu.
& Bal.in cap.Imperialem. in princip. circa primam colum.
de prohib.feud.alien.per Federi.per illum text.iuncta l.ob
ligatione generali.ff.de pigno.idem ſentit Bald.in l.volun-
tas.C.de fideiuſſo.ad fin.per id, quod habetur in capit.pri-
mo, de capit.qui curiam ven.melius facit text.in cap.in ge-
nerali.in titu.ſi de feudo fuerit controuerſia inter do. & a-
gna.iuncto dicto capit.imperialem.in princ.& not.Bald.in
l.1.per illum tex.C.quæ res pigno.oblig.poſſunt.bene facit
quod no.Bar.in l.codicillis.§.inſtituto.ff.de lega.2.& Ange.
in authen.de reſtitutio.& ea, quæ par.in princip.hoc etiam
in ſpecie ſecutus fuit Paul.de Caſt.in lege, tutor.§.fin.de pi-
gno.per text.in d.ca.in generali. ergo pro dictis nonaginta
duobus ducatis fuerunt ſolùm generaliter obligata bona,
antequam aliquis haberetur conſenſus vel licentia domini
feudi, ideò non poteſt dici, quòd pro illa quantitate aliquid
operetur conſenſus vel licentia ſolius domini, quia non tra
ctatur de obligando, de directo iure domini feudi, ſed de iu
re vaſalli, qui erat debitor dicti Caroli. ¶Nec obſtat, quòd
ſtatutum dicat, quòd feuda ceduntur in obliga.creditori-
2 bus, †quia reſpondeo, quòd ſtatutum ſubiungit hoc pro-
cedere, dummodò accedat voluntas & conſenſus domini
feudi. Etſi dicatur, quòd ſufficit, quòd facta obligatione ge
nerali ſubſequatur etiam ex interuallo voluntas & aſſenſus
domini.l.fin. C.ad Macedon.l.ſin autem plures. ff. de aqua
pluuia arcen.l.licet.ff.de iudi. Reſpondeo hoc non eſſe ve-
rum in propoſito, quia ratio, propter quam de iure com-
muni non videtur vaſallus in generali obligatione velle ob
ligare feudum, quando à principio non interuenit conſen-
ſus domini, eſt, quia domino poſtea non conſentiente talis
pignoratio vel obligatio eſt actus, quo mediante poterat
a vaſallus incurrere pœnam priuationis *a* cap.1. cum gloſſ. in
verſicu.commertium.in titu.de prohib.feud.alienatio.per
Lotha.& in d.c.Imperialem.& not.in cap.ex parte.per Do-
cto.poſt gloſſ.2.extra.de feud.plenè etiam not.in capit.1.de
alie.feud. ¶Item quia talis actus obligationis eſt à iure pro-
hibitus, præalleg.cap.Imperialem. meritò propter has ra-
tiones dicimus, quòd non venit in obligatione generali, vt
not.Specu.Bald.& alij in locis ſuperius allegatis. Sed iſta-
met ratio militat in caſu dicti ſtatuti, quia domino poſtea
non conſentiente poterit iſte actus obligationis eſſe cauſa,
qua mediante incurret vaſallus pœnam priuationis feudi.
& in dubio non eſt præſumendum, quòd ſtatutum voluerit
inducere, quòd in generali diſpoſitione diſponens videa-
tur voluiſſe facere actum prohibitum, ſeu actum, per quem
poſsit incidere in pœnam l.3.§. ſi procurator. ff. quod quiſ-
que iur.l.ſi procurator.in prin.ff.de cond.indeb.l. ſi pactis.
ff.de ijs, quæ in fraud.cred.iunctis not.per Bart.in l.omnes
3 populi.in 5.q.principali.ff.de iuſti.& iur.† dum dicit, quòd
ſtatutum generaliter loquens debet interpretari & intelli-
gi ſecundum ius commune, ne quis indebitè damnum pa-
tiatur, & alteri lucrum obueniat, ſeu ne reſultet abſurdum.
l.adigere.§.quamuis.de iur.patron.l.2.C.de noxa.l. vt gra-
datim.de mun.& ho.in §.ſed ſi lege.& no.in l.2.§.ſi compu-
4 tatis.C.de iure deli. ¶Secundò principaliter probatur, † v-
bi non conueniunt verba diſpoſitionis, nec etiam conueni
re poteſt effectus diſpoſitionis illius l.ita autem.in princip.
ff.de admin.tut.l.4.§.toties.ff.de damn.infect. capit.ad no-
ſtram.3.de iureiur.cap.deprecantibus.de elect.in 6. ſed do
minus feudi conſentit, & licentiam dedit dicto Carolo poſ
ſidendi dicta debita in terris feudalibus cum poteſtate in-
trandi tenutam dictorum bonorum propria authoritate, ſi
dictus Bartholomæus in terminis prædictis non ſatisfece-
rit. pondero illa verba conditionalia, ſi Bartholomęus præ-
dictis non ſatisfacit, quia talia verba futuri temporis non
conueniunt iſti debito ducat.92. cuius termini iam erant e-
lapſi tempore conceſsionis dictæ licentiæ, vnde aut ſatisfe-
cerat Bartholomæus, & fruſtra quærit Carolus de obliga-
tione bonorum, aut non ſatisfecerat, & illa verba non po-
terant amplius ſtare in vim conditionis de futuro, vt prola-
ta fuerunt, quia ſi termini erant elapſi, & non ſoluerat, erat
poſsibile conditionem in futurum ſe habere ad eſſe & non
eſſe, vt l.ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſententiam.ff. de verbo.
obliga.& l.cùm ad præſens. cum ibi not.ff.ſi cert.peta. vnde
illa verba, ſi in terminis prædictis non ſatisfaciet, exponun-
tur & intelliguntur, id eſt, quatenus in futurum non ſatis-
faciet in terminis debitis. leg. Stichum, qui meus erit.& ibi
not.Barto.ff.de legatis, primo.in 8.quæſtio.ff. de iur. codi-
cil.& in authent.ex cauſa.in penultim.columh. C. de liber.
præter.& debent iſta verba referri ad eas tantùm obligatio
nes, quas pariformiter determinare poſſunt.l. iam hoc iu-
re.ff.de vulga.& pupil.& lege, quamuis. C.de impube. & a-
lijs ſubſtitu.& ſic ad eas obligationes, quarum termini nō-
dum erant elapſi, & ſic verba, quo ad illas obligationes, po-
terant optimè ſtare conditionaliter, prout prolata fue-
runt. ¶Tertiò probatur, quia in petitione & conceſsio-
ne licentiæ facta eſt mentio, quòd Bartholomæus erat de-
bitor Caroli in certa magna pecuniæ quantitate, & quòd
intendebat Bartholomæus contrahere de proximo cum
eodem Carolo, in quo contractu etiam in alia quantitate
debitor fieret. vnde dominus feudi impertitus eſt licētiam
Carolo poſsidenti dicta debita in terris feudalibus conſe-
qui. cùm ergo reſpectu obligationis tunc præteritæ ſit con-

 ceſſa

ceſſa licentia pro illa certa magna pecuniæ quantitate, non
poſſunt intelligi de quantitate ducatorum 92. attento, ꝙ
ſuberat illa magna quantitas ducatorum 135. comprehen-
ſorum in inſtrumento mutui ducator. 422. ad quam ma-
gnam quantitatem dicit Carolus etiam referri dictam licē-
tiam, nam ſi comprehendere voluiſſent dictæ partes eam
ſummam ducatorum 92. dixiſſent, quòd Bartholomæus e-
rat debitor in plurib. quantitatibus, & non dixiſſent in ſin-
5 gulari de certa magna quantitate pecuniæ. † nam 10. & 10.
dicuntur duæ diuerſæ quantitates, non autem dicuntur eſ-
ſe vna quantitas de viginti, vt eſt glo. not. in l. vbi fideiuſſor.
de ſol. & ibi Docto. & no. Barto. & alij in l. 2. §. 1. ff. de condi.
inſtit. & Ange. & alij poſt eum, in l. ſeparatim. §. 1. ff. de appel.
& in l. ſi idem cum eodem. in princip. ff. de iur. omnium iu-
dic. & in l. ſcire debemus. in princip. & in l. quare in ſtipulà-
tionibus. ff. de verbor. obliga. cum ſimi. debet ergo intelli-
gi de illa quantitate, quæ excedit iſtam quantitatem ducat.
6 92. quia illa reſpectu huius dicitur magna. † Præterea, quo-
ties verba ambigua eſſe poſſunt, fit interpretatio contra il-
lum, qui ſe fundat ex illis verbis. l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipula
tionibus. ff. de verb. obl. & in l. veteribus. ff. de pac. ergo fiet
interpretatio contra Carolum, qui ſe fundat ex verbis licē-
tiæ. Confirmo, quia illa in certa magna quantitate pecuniæ
non ſunt verba indefinita, prout eſſent, ſi ſimpliciter dice-
ret quantitas pecuniæ, vel ſi diceretur homo vel filius, aut
factum, ſed fuerunt verba particularia, quia dictum fuit de
certa magna pecuniæ quantitate, vt declarat Bart. in l. ſi ita
relictum. in prin. ff. de lega. 3. vnde talis diſpoſitio non æqui
pollet vniuerſali, ſed ad vnam tantùm refertur, quia in ſin-
gulari profertur, vt in caſu noſtro. l. ſi ita fuerit. in prin. ff. de
re. dub. & d. l. ſi ita relictum. in princ. & ibi Bart. fortificatur
per id, quod not. decidit † 1. Io. And. in regula, pluralis locu
† 1. tio. de re. iu. in 6. vbi quæritur † contra Titium conuentum
7 ſuper duobus libellis à Seio coram eodem iudice latæ fue-
runt eodem contextu duæ ſententiæ, Titius condemnatus
appellauit, & impetrat ſuper appellatione reſcriptum hu-
ius formæ, conqueſtus eſt Titius, quòd talis iudex iniquam
contra eum tulit ſententiam diffinitiuam, à cuius ſententia
appellauit. & poſtea ſequitur generalis concluſio, ſcilicet &
petit & impetrat per hoc reſcriptum vtranque ſententiam
reuocari. opponebatur, quòd non fuit appellatum ab vtra-
que ſententia, ſed ſolùm ab vna tantùm, quia verba fuerunt
prolata in ſingulari, ſcilicet iniquam ſententiam. decidit
Io. And. quòd ex quo verba fuerunt in ſingulari, non audie
b tur niſi contra ſententiam vnam, b per plura, & maximè per
c. is, cui. primo reſponſo. in fin. de præbend. in 6. vbi patet,
quòd ſingulare nomen beneficij vnum ſolum comprehen-
dit. ad idem adducit tex. in c. penul. 1. reſpon. de re iud. in 6.
& dicit, quòd audietur appellans ſolùm contra vltimam ſen
tentiam, vel contra duriorem. argum. l. cum ſequentibus,
quæ continuantur. ff. de ſolutionibus. Nec obſt. quòd in di
cta licentia dicatur, quòd Bartholomæus erat debitor in
magna quantitate ex iuſtis & legitimis cauſis, quia dico, ꝙ
ex inſpectione dicti inſtrumenti mutui apparet, quòd etiā
abſque ſumma ducatorum nonaginta duorum, & abſque
ſumma ducatorum ducentorum erat debitor Bartholo-
mæus ex varijs cauſis, vt apertè declaratur in inſtrumento,
& præſertim, dum facit mentionem de ducatis centum qn-
decim, dum dicit, computatis hincinde datis, &c. ¶ Quar-
tò probatur, qa dictum debitum ducatorū nonagintaduo
rum fuit compenſatum, & transfuſum in quantitate duca-
torum centū vigintiquinq;, quos computatis omnib. hinc-
inde datis & receptis, confeſſus eſt debere ex cauſa mutui
dictus Bartholomæus præfato Carolo, vt conſtat inſtrumē
to confecto die 24. Maij, anni 1464. quæ verba inducunt no
uationē & transfuſionem præcedentis obligationis. l. Pau-
lo Gallimacho. §. 1 ff. de legat. 3. & notat Barto. & alij in l. 2.
de dona. & An. in l. fin. ff. de noua. & in l. qui vſumfructum.
ff. de verbor. obliga. & ita probant verba dicti inſtrumenti
8 ſatis generaliter prolata in l. plurib. ff. de accept. ¶ † Quin-
tò probatur, quia in dicto inſtrumento licentiæ, nec à debi-
tore nec à creditore, nec etiam à domino feudi narratur,

quòd bona feudalia fuerunt obligata, ſed ſolùm dicitur,
quòd dominus feudi impartitur Carolo licentiam poſſi-
dendi conſequi dicta bona in terris feudalibus, & quòd poſ
ſit ingredi tenutam propria authoritate. Nam illa verba de
neceſſitate non concludunt, quòd dominus feudi habuit
ſcientiam obligationis bonorum feudalium, factæ per Bar
tholomæum, & quòd talem obligationem bonorum con-
9 firmat, † nam ignorans non videtur confirmare aut conſen
tire. l. in repudianda. ff. de acquirenda hæredi. l. mater. ff. de
inofficioſo teſtamento l. 2. in princ ff. de iudicijs. & ignoran
tia præſumitur, niſi probetur ſcientia. l. verius. ff. de proba-
tionibus. & regula præſumitur lib. 6. & veriſimiliter non de
buit exiſtimare dominus feudi, quòd Bartholomęus inſcio
ipſo domino feudi obligaſſet bona feudalia. argu. l. meri-
10 tò. ff. pro ſocio. & d. l. obligatione generali. † & iudex poteſt
dare licentiam parti authoritate propria ingrediendi fun-
dum. l. datis. C. ſoluto matrimo. l. 1. & ibi Barto. C. nemini
licere ſine iudicis authoritate ſigna imprimere. not. Petrus
& Cyn. in l. iubere cauere. in 2. quæſtio. ff. de iuriſd. om. iud.
& Barto. & alij in l. iuſtè. ff. de acquir. poſſ. in l. ſi finita § Iul.
in 6. colum. ff. de dam. infect. & Bald. in authen. ei, qui. C. de
* bon. autho. iudi. & eſt magis * communis opinio. & tamen
conſtat, quòd licentia non inducit acquiſitionem pignoris
vel hypothecæ, de qua tractamus. & ſic diuerſa eſt obligatio
hypothecæ, ſeu eius confirmatio ab ipſa licentia de ingre-
diendo propria authoritate, quæ eſt data ab alio, quàm à
debitore. Et poſito, quòd iudex det parti licentiam ingre-
diendi, parte poſtea ingrediente cenſetur pignus prætori-
um. l. non eſt mirum. ff. de pigno. actio. tamen iſtud non eſt
ad propoſitum, quia nos quærimus de actu licentiæ, vtrum
per illam videatur confirmari & probari obligatio pigno-
11 ris. † Eodem modo non obſtat, ſi dicetur, quòd per licen-
tiam datam à debitore creditori de ingrediendo bona pro
c pria authoritate videntur bona hypothecata, c iuxta not.
per Bald. in l. 3. C. de pig. per l. creditor. la 1. §. poſt diuiſio-
nem. ff. de pign. quia ibi loquitur de debitore, habente ſciē
tiam contractus & obligationis, bene ibi non cadit ignorā-
tia, ſed in propoſito noſtro dominus feudi, cui nihil dictum
eſt de obligatione bonorum feudalium, facta per Bartho-
lomæum, nō poteſt dici, quòd videatur approbare id, quod
ignorat, vt dictum eſt. pro hoc etiam regula dictæ l. ſtipula-
tio iſta. §. in ſtipulationibus. præcedentia tamen fundamen
ta, ſcilicet primum, ſecundum, & tertium tutiora videntur,
& illis magis adhæreo, quàm iſtis duobus vltimis. ad hoc ēt
adiungi poſſunt ea, quæ dicā in ſequenti dubio, in ſecundo
12 fundamento. ¶ † Secundò eſt videndū, vtrum dictus Caro-
lus poſſit prætendere ius hypothecæ in dictis bonis feuda-
libus, quo ad obligationem contractam inter prædictos ſu
per locatione facta de anno 1463. die tertia Octobris. Et di
co ꝙ non, quia aut quærimus quo ad 200. vel verius cētum
quinquaginta, quos confeſſus eſt habuiſſe Bartholomæus
à Carolo, & res eſt expedita, quòd quò ad illas pecunias nō
tenetur Bartholomæus Carolo, quia fuerunt datæ per Ca-
rolū, vt ſe liberaret à Bartholomæo, & vna ſolutio non po-
teſt parere liberationem & obligationem. l. cum his. §. 1. ff.
de condi. in d. l. qui hominem. §. fin. ff. de ſolu. aut quæritur
quò ad obligationem reſtitutionis animaliū, & fœni, ac ca-
ſei, & dico ꝙ non, præſertim per primam & tertiam rationē
adductas in ſuperiori articulo, quæ pariter militant in caſu
iſto. Item quia licentia domini feudi loquitur de debito cō
tracto in quantitate pecuniæ. & iſte non erat huiuſmodi ſal
tem tēpore licentiæ. Vltimò, quia ſecundum Bal. in l. 3. C. vt
13 in poſſeſſione leg. † non conſtituitur pignus in rebus feuda
lib. ſine inductione in poſſeſſionē, quantū ad hoc, vt ſit ac-
quiſitum ius reale, quia nulla realitas poteſt acquiri in feu-
do ſine inueſtitura, ſecundum eum, ergo cùm bona iſta feu
dalia fuerunt alienata cum domini conſenſu per vaſallum,
antequam dictus Carolus apprehendiſſet poſſeſſionem di
ctorum bonorum feudalium, ſequitur, ꝙ fuit translatum
liberè vtile dominium in emptorem, poſtquam res feudalis
non erat adhuc affecta vitio reali. l. fi. ff. de contrah. emp. l. 1.
§. hæres. ad Trebel. & ſufficit, quòd vaſallus in inſtrumento
vendi-

venditionis constituerit se posſidere noīe emptoris, quan-
uis aliter non tradiderit actu poſſeſsionem, vel emptor non
fuerit inductus in poſſeſsionem, vt not. per gl. reputatā ſin-
gularem in l. ab emptione. ff. de pac. & ibi no. Bart. & alij. Io.
And. in addi. Spec. in tit. de empt. & vendit. §. 1. in addi. inci-
pien. hic dubitatur, &c. & declarat Bal. in l. 2. in pen. & ante-
pe. q. C. de vſuca. & in l. 1. C. pro dona. & Sal. in l. traditionib.
C. de pact. bene facit quod not. Bar. ff. de vſucapio. in l. Cel-
ſus. in verſi. ſed pone ꝙ debitor, &c. cum ſuis concor. ſed ma
gis adhæreo ſuperioribus fundamentis quàm huic vltimò
14 tanquam tutioribus. ¶ † Tertiò eſt vidēdum, an dicta licen-
tia trahatur ad debitum librarum mille cētum, & florenos
quinquaginta vnum, in quibus conſtituit Bartholomęus ſe
debitorem Caroli de anno 1464. die vigeſimaquarta No-
uembris, & ſic poſt dictam licentiam, & in hoc concludo ꝙ
non, quia verba licentiæ non conueniunt, ergo nec eius ef-
fectus. d. l. ita autem. in prin. Quòd verba non conueniunt,
oſtendo, nam in dicta petitione licentiæ narrauit Bartholo
mæus domino feudi, ſe eſſe debitorem Caroli in certa ma-
gna quantitate pecuniæ, & ꝙ intendebat de proximo con-
trahere cum eodem, in quo contractu fieret debitor in alia
quantitate, quare ad eius petitionē dominus feudi impar-
titus eſt licentiam Carolo poſsidendi & conſequi dicta de-
bita in bonis feudalibus, &c. Sed dicta licentia in ea parte,
in qua loquebatur de debito iam contracto non compre-
hendebat ſummam ducatorum, quos iam promiſerat Ca-
rolus Bartholomęo in medietate menſis Iulij futuri, & illos
ſic numeratos promiſit Bartholomæus, vnà cum aliis & vi-
gintiquinq; ducatis numeratis terminis reſtituere dict. Ca
rolo in certis terminis. nam quò ad illos ducatos ducentos
nondum numeratos tēpore licentię non poteſt dici, ꝙ Bar-
tholomæus tempore licentiæ eſſet debitor Caroli, quia illa
promiſsio facta per Bartholomæum, per hæc verba in effe-
ctu, promitto tibi ducentos ducatos per te mihi numeran-
dos, intelligitur facta ſub conditione, ſicut ſi facta eſſet per
hæc verba, promitto tibi reddere ducentos ducatos qui per
me numerabuntur. l. Stichum qui meus. ff. de leg. 1. in l. nu-
per. de leg. 3. † & ꝙ ita ſit in illo participio futuri temporis,
15 ꝙ inducat conditionem, ſicut in relatiuo iuncto verbo fu-
turi temporis ꝙ inducat conditionem, notat expreſsè Bar.
in l. 1. 7. qu. ff. de condi. & demon. & poſito ꝙ eſſet conditio
tacita, ita impedit natiuitatem obligationis & actionis ſic-
ut expreſſa, vt not. in l. item quia. in princi. ff. de pactis. l. in-
terdum. ff. de verb. oblig. iuncta l. cedere diem. de verbo. ſi-
gni. ergo tempore licentiæ Bartholomæus, quò ad ducatos
ducentos, non erat debitor Caroli, quia non erat nata obli-
gatio nec actio, cùm non eſſet impleta conditio obligatio-
nis, id eſt, non eſſet Bartholomæo facta numeratio. ſed quò
ad alios ducatos ducentos vigintiquinque numeratos be-
ne erat debitor, licet nondum veniſſet dies reſtitutionis,
quia ante diem nata eſt obligatio & actio, licet obſtet exce-
* ptio, ſecundum veras & * communes concluſiones. l. 1. in fi.
ff. quando dies vſusfru. leg. ced. & d. l. cedere. & not. in l. cer-
ti condictio. in princ. ff. ſi cert. pet. plenè per Bart. & alios in
d. l. ita ſtipulatus. in 2. q. principali. ff. de verb. obliga. & illud
quod debetur in diem, dicatur debitum etiā ante euentum
diei, ſecus ſi ſub conditione, probatur in l. 1. in princ. iuncta
16 l. Stichum. §. legata. ff. de noua † vbi nouatio dicitur eſſe vni-
us debiti in alterum transfuſo, & ideo debitum in diem po
teſt nouari, & ſtatim fiet transfuſio vnius debiti in alterum
partibus volentibus, ſecus quando debebatur in euentum
conditionis, vt ibi. ad idem. l. in diem. ff. de cond. & demon.
& l. 1. §. fin. cum l. ſeq. & ibi gl. in verbo, debetur. ff. de conſtit.
prin. Et iſtam differentiam inter debitum in diem, & debi-
tum in euentum conditionis, facit expreſsè Iacob. Butri. in
l. 1. ff. ſi cert. peta. vbi dicit, ꝙ ille cui promiſſum eſt in euen-
tum conditionis, ſolùm dicitur creditor habito reſpectu ad
etymologiā vocabuli, qa mihi credidit mecū contrahendo,
ita accipitur l. is cui ſub conditione. ff. de act. & oblig. cum
ſimili. Sed obligatus in diem certam dicitur debitor meus
& ego creditor, non ſolum habito reſpectu ad etymologi-
am vocabuli, quia ſibi credidi ſecum contrahendo, ſed et-
iam quò ad eſſentiam reſpectu obligationis & actionis quæ
nata eſt. hanc differentiam etiam facit gloſſ. in l. debitor, de
17 verbo. ſign. quæ vult, † ꝙ debitor conditionalis, non dicitur
debitor niſi largiſsimè. ¶ Debitor verò in diem, dicitur de-
bitor largè, debitor verò qui de præſenti tenetur abſq; die
vel conditione, dicitur ſtrictè debitor, quia ab eo inuito po
teſt extorqueri, vt ibi. conſtat autem ꝙ in dicta licentia par-
tes, & etiam dominus feudi non intellexerunt accipere de-
bitum ſtrictè. patet, quia verba proferebantur de debitore
obligato ad terminum. non ergo debent intelligi verba im
propriiſsimè & largiſsimè de debitore in euentum condi-
tionis, quia in contractibus non fit iſta largiſsima interpre-
tatio. l. quicquid aſtringendæ. de verb. oblig. imò ſemper fit
interpretatio cōtra illum qui ſe fundat ex verbis, & qui po-
tuit apertius loqui, vt dictum eſt. Nec prædictis obſtat l. qui
18 pecuniam. cum ibi not. in gl. fi. ff. ſi cer. peta. vbi † ſi quis ſub
ſpe futuræ numerationis confeſſus eſt ſe habuiſſe centum,
eſt incontinenti obligatus, & antequam ſibi confitenti ſit
numerata pecunia, licet ei competat exceptio non nume-
ratæ pecuniæ ſi conueniatur, quia reſpondeo ꝙ ibi loqui-
tur, quando quis promittit reſtituere centum, quæ confi-
tetur ſe habuiſſe & recepiſſe, & ſic in præteritis, & tunc ha-
bet locum id, quod ibi dicitur in gloſ. Sed quando dicitur,
confeſſus eſt Titius centum aureos ſibi numeratos eſſe, vel
qui ſibi numerabuntur, & tunc quia eſt conditionalis pro-
miſsio. d. l. Stichum qui meus erit, non eſt nata obligatio,
nec actio, & tunc non procederet id quod not. gl. fin. in d. l.
qui pecuniam, vt ibi dicunt Doctores, & ſpecificè Paul. de
Caſtr. ibi. & iſte eſt caſus noſter. Modò ad propoſitum dicta
quantitas ducatorum ducentorum non fuit comprehenſa
in ea parte licentiæ quæ loquebatur de debito iam con-
tracto. Cùm ergo poſt licentiam in primo contractu cele-
brato inter dictum Carolum & Bartholomæum de eodem
anno die quarta Iulij, dictus Carolus mutuauerat certā par
tem ducatorum quadringentorum vigintiquinque, quam
prius mutuare promiſerat, quia numerauit dicta die quar-
ta Iulij ducatos centum viginti duos & florenos octuagin-
ta octo, qui erant reſiduum & complemētum ducatorum
ducentorum numerandorum compenſauit dictus Caro-
lus dicto Bartholomæo præſenti, volenti & ſtipulanti in pe-
tiis quatuor pannorum laneorum venditorum & tradito-
rum, per ipſum Carolum dicto Bartholomæo ꝓ dicto pre-
cio florenorum octuaginta octo, prout dictus Bartholo-
mæus, ſic ibidem aſſeruit & confeſſus fuit duas petias pan-
norum habuiſſe à dicto Carolo, ante ſtipulationē illius con
tractus celebrati dicta die quarta Iulij, ſequitur ꝙ quanuis
ſolutio dictorum pannorum facta die quarta Iulij ſit imple
mentum præcedentis ſtipulationis celebratæ dicta die vice
ſimaquinta Maij, iuxta id quod traditur in l. ſi ita ſtipulatus
fuero. §. 1. & in l. ſeq. cum ibi not. per DD. ff. de noua. tamen
poſtea quàm fuerunt facta & celebrata inter dictas partes
dicta die 4. Iulij, effectus eſt d. Bartholomæus debitor in di-
em, & nata fuit obligatio & actio contra eum pro illis duca
tis ducentis, vbi primò nata non erat, cùm nōdum eſſet pu-
rificata conditio, vt iam dixi. & in d. inſtrumento celebrato
dicta die quarta Iulij partes prædictæ appellant ea quæ ſibi
facta ſunt in contractu, & ex verbis ſequentis actus declara-
tur, qualiter diſponens intellexerit diſpōnem præcedentē,
vt eſt tex. no. in l. vxor. §. fin. ſecundum vnam lecturam, & ibi
Bar. ff. de leg. 3. & pōt contractus appellari, vbicunq; appel-
lationem inducit. l. omnem. ff. de iudic. ergo verba licentiæ
in ea parte in qua dicitur, ꝙ Carolus intendebat cōtrahere
de proximo cum Bartholomæo, in quo contractu debitor
fuit in alia quantitate, &c. verificantur in dicta quātitate du
catorum ducentorum. ¶ Præterea in d. inſtrumento cele-
brato dicta die quarta Iulij, interuenit contractus ſtipula-
tionis in quo precium debitum ex cā venditionis petiarum
panni fuit, quando iam in aliam cām, ſ. cām dictorum duca
torum ducentorum mutuandorū, qđ fieri potuit, interue-
niente contractu ſtipulationis. l. ſi ex precio. C. ſi cer. pet. &
ꝙ ita interuenerit contractus ſtipulationis in d. inſtrumen
to celebrato die quarta Iulij clarè patet, maximè ibi dum

dicit, computauit dicto Bartholomæo præsenti, volenti, &
stipulanti in petiis quatuor pannorum, &c. hoc etiã clarius
apparet si dicimus, ꝙ illa venditio pannorũ de qua fit men-
tio, in dicto instrumento celebrato dicta die quarta Iulij fu
isset facta post dictam licentiam, ꝓut in dubio videtur præ-
sumẽdum, nisi aliquod appareat: quia illa verba apposita in
proximo dicto instrumento, scilicet datis & venditis & tra
ditis per ipsum Carolum d. Bartholomæo pro dicto precio
florenorum 88. prout dictus Bartholomæus sic ibidem as-
seruit, & contentus & confessus fuit dictas petias pannorũ
quatuor à dicto Carolo habuisse & recepisse ante stipula-
tionem pręsentis contractus, prout etiam dictæ partes dixe
runt apparere in quadam scriptura, &c. quamuis sint præ-
19 teriti tpis, † tamen dicta verba præteriti temporis in dubio
intelliguntur de modica præteritione, & iuxta contractum
ipsius stipulationis, vt per plura probant no. Bar. & alij, in l.
post dotem. in 1. q. ff. sol. ma. per id quod no. gl. sing. in l. 1. C.
de fide. instru. & iur. hastæ fiscalis lib. 10. & in l. qui valebat,
& ibi Bar. ff. de hære. instituen. & Ioan. And. in c. abbate, de
verb. sig. & Bart. in l. prædia. ff. de acq. poss. & Ang. & alij in l.
si stipulatus. §. Chrysogonus. de verb. obli. & Bal. in l. 1. §. ve-
rò. in tit. qui feu. dare poss. & in l. fi. C. cõia vtriusq; iudi. & in
l. ex cautione. & in l. generaliter. C. de non nume. pecu. facit
not. per Bal. in l. sciendum. ff. de verb. obli. & in Auth. si quis
aliquo. C. de eden. nisi contrarium appareret ex inspectio-
ne illius scripturæ, de qua fit mentio in dicto instrumento.
& si illa produceretur, & esset facta post licentiam & ante di
ctam diem quartam Iulij, solum intelligetur licentia de illa
futura obligatione & venditione pannorum, & non de ali-
qua alia, per ea quæ infrà proximè dicam. Quinimò in dú-
bio si non apparet dictam venditionem pannorum factam
fuisse ante licentiam, cum præsumatur facta parti ante con-
tractum ducatorum ducentorum factum dicta die quarta
Iulij, & intelligatur facta iuxta ipsum contractum, vt dixi,
comprehenditur solum illa qualitas ducatorum octoginta
octo: quæ est minor, per l. si ita relictum. in prin. de lega. 2. &
per ea quæ infrà proximè dicam, in proposito igitur appa-
ret ꝙ ista quantitas ducatorum ducentorum, de qua in in-
strumento confecto die quarto Iulij, est illa de qua loqui-
tur licentia domini feudi: & in ea parte in qua dicitur inten
dentis contrahere de proximo cum eodem, in quo contra-
ctu fiet debitor in alia quãtitate, &c. saluis iis quæ proximè
dixi, de venditione pannorum quatuor pro ducatis octo-
gintaocto. & per consequẽs non potest intelligi, de aliqua
alia obligatione seu contractu celebrato post dictam diem:
quia dicta licentia loquitur in singulari de vno contractu.
Item loquitur in singulari de vna quantitate, ibi dum dicit,
in alia quantitate. & sic non põt intelligi de pluribus, vt pro
baui suprà, maximè in quarto fundamento primi dubij. &
facit l. boue. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. cum simi. Corro-
boratur hoc per illud verbum, de proximo. & proximis di-
citur quẽ nemo antecedit. l. 2. §. hæreditas. ff. de suis & leg. &
l. proximus. ff. de verb. sig. cum si. Et quia partes debuerunt
tpe licentiæ probabiliter cogitare de isto debito ducatorũ
ducentorum per instrumentum 1450. factum ante licentiã
à quo habebat causam istud debitum ducatorum ducento
rum. nam ita apparet ꝙ verisimiliter cogitare debuerint de
debito librarum mille centum. de cuius origine vel cã nihil
20 cõstat tunc apparuisse: † & iudex ex verisimilibus debet con
iecturari de mente disponentis. c. inspicimus. de reg. iur. in
sexto. áliàs si diceremus comprehendi debitum librarum
mille centum tanquam proximum, nullo modo in dicto in
strumento licentiæ esset comprehensum debitum ducato-
rum ducentorum, vt supr. fuit probatum. Ex his apparet, ꝙ
multominus trahitur dicta licentia ad debitum vltimum. s.
21 librarum 390. ¶ † Circa vltimum dubium quo quæritur, an
summa ducatorum 179. soluta per dictum Bartholomęum,
vt dicitur, die quinta Augusti 1466. ea intentione, vt ꝓ par-
te satisfaceret Carolo de debito ducatorum 425. prout Bar
thomæus expressit, & Carolus non consensit, sed pręd<i>ctas
pecunias depositauit sub certa protestatione, vt in petitio-
ne dicti Caroli narratur, debeat compensari pro rata in de-
bito duc. 425. & respondeo ꝙ sic. & pro rata terminorum in
quibus Barthomæus fuerat in mora: quia quando d. sum-
ma ducatorum 169. fuit soluta Carolo, vt computaretur in
dicto debito, Carolus recusauit accipere sub conditione,
nisi solueret restũ suis terminis, vt Carolus etiam asserit in
suo libello, ergo si soluit Bartholomæus, postea restum in
suis terminis est verificata & impleta conditio prædicta, &
consequenter in eum casum consensit accipere & compu-
tare in dicto debito, vt ostendit illa dictio, nisi, vt in l. actio-
ne, & ibi no. C. de transact. & in l. si cum. §. qui iniuriarum. ff.
si quis cau. cum sim. ꝙ autem soluerit restum Bartholomæ-
us in suis terminis, patet. quia præsupponitur mihi in facto
quod Bartholomæus dedit Carolo ante mensem April. an-
no 1457. staria frumenti 260. ꝓ ducatis quadraginta: & re-
stum in quo remanebat debitor Bartho. dicti Caroli de de-
bito ducatorum 425. ascendebat ad summam ducatorum
24. vel circa quorũ 24. ducatis terminis solutionis de men-
se Aprilis anni 1467. quæ quidem quantitas ducatorũ qua-
draginta imputanda videtur in isto debito ducatorum 425.
cùm illud esset grauius debitum cæteris, attento quod pro
illo debito accesserat obligatio bonorum feudalium. per l.
cùm ex pluribus. la 1. & in l. his. in prin. ff. de solu. & hoc pro
cedit etiam dato ꝙ aliud debitum de quo inter alia quibus
vellet imputationem fieri etiam antiquius, & in iurib. supr.
allegatis. maximè in d. l. cùm ex pluribus. & plenè traditur
per Bart. in l. cùm ex pluribus. la 2. eod. titu. Et non obstat si
dicatur, ꝙ dictus Carolus in libello non confitetur simpli-
citer recepisse dictum frumentum pro ducatis quadragin-
ta, sed dicit ꝙ habuit dictum frumentum pro ducatis qua-
draginta, quos consensit dict. Bartholomæus, ꝙ cõputaren
tur in parte alterius debiti 150. duca. vt in l. Libello dicti Ca
22 roli continetur, † & sic videtur, ꝙ dicta confessio non potest
diuidi, iuxta l. Publi. §. fin. ff. deposi. quia respondeo, ꝙ cùm
præsumptio sit pro dicto Bartholomæo ꝙ soluerit, vt com-
putaretur in debitum ducatorum 425. ꝑ ea quæ dicta sunt
suprà. Ideo potest Bartholomæus pro parte acceptare con-
fessionem, & pro parte respuere, vt not. Bar. in l. Aurelius. §.
idem quæsiit. ff. de lib. leg. per l. 1. C. ad l. Cor. de sic. & l. cùm
de indebito. ff. de proba. in princ. probatur in c. cùm venis-
set. & ibi ponderat ad hoc Io. de Imo. & d. Abbas de insti. &
not. Bal. in l. per seruum. §. 1. ff. de vsu & habitatio. & in l. 3. §.
1. ff. de iureiu. & in l. 1. C. de confessis. & in l. 2. C. de don. ante
nuptias. & Io. de Imol. in l. decem. de verb. obli. & est magis
* *communis conclusio quò ad casum nostrum. & tanto ma-
gis procedunt prædicta: quia non apparet ex instrumento
celebrato de anno 1464. die 25. Maij, ad quod se refert dict.
Carolus in libello, ꝙ dict. Bartholomæus esset debitor dicti
Caroli ex causa aliqua de assertis in dictis ducatis 150. vltra
dictos ducatos 425. & posito etiam ꝙ esset dictus Carolus
creditor pro aliquo debito non antiquo, ꝓut est debitum
dictorum ducatorum 425. tamen debet in dubio cedere di
cta solutio in dictum debitum ducatorum 425. secundum
quod habetur in d. l. cùm ex pluribus. la prima. & in præal. l.
3. bis in princ. ¶ Mantuæ Alex. de Tartagnis.

ADDITIO.

a ¶ Priuationis. hęc ratio non valet: quia ex sola hypotheca si
ne reali traditione non incurrritur pœna, vt dixi in consue.
Parisi. §. 13. gl. 5. nu. 2. sed ratio est, quia non erat in potestate
vasalli hęc hypothecare, & sic nullo modo fuerunt hypothe
cata sed exempta. vnde superueniens consensus patroni nõ
sufficit, nisi de nouo hypothecentur. Sal. l. fi. C. de remi. pi.
b ¶ Vnam. cum eo transit d. Ph. Fran. ibi. Sed verius puto stan
dum declarationi appellãtis, arg. l. si qs intentione. de iud.
c ¶ Hypothecata. idem Alexan. apud Bar. l. 52. §. fi. qui potior.
Ant. Negusa. tract. pi. parte 3. memb. 1. nu. 4.

CONSILIVM III.

Lege suprà lib. 1. consi. 100. quod hic duplabatur.

EPITOME.

¶ Si hæreditas est relicta maiori masculo ex descendentib.
testõris succesiuè, intelligitur de maiori ætate, nec trãsmit
titur ad filium, sed spectat ad eum qui senior inuenitur ex
omnibus descendentibus tempore mortis senioris. h. d.

CON-

CONSILIVM IIII.

PONderatis verbis testamenti præfati nobilis viri Arnoldi de Muro, super ea dubitatione q̃ritur, an si Gabriel pro quo in dicta hæreditate pronunciatum est, decederet cum liberis minoribus ætate dictis fratribus dicti Gabrielis peruenire debeat hæreditas ad Petrū tertium filium d. Arnoldi, vel ad Raymundum quartum filium dicti primi Raymundi: an peruenire debeat ad prædictos Ioan. & Petrum, filios dicti Ioannis primogeniti dicti primi Raymundi, qui primogenitus viuo adhuc patre suo decessit. & similiter q̃d iuris si d. Gabriel sine liberis decederet superstitibus dictis
1 fratribus suis, & dictis filiis fratris sui prædefuncti? † Breuiter sentio hæreditatem peruenire ad illum qui pro tp̃e erit maior natu ex prædictis oĩbus, quando successio deferretur, & maximè ex infrascriptis. Primò, quia voluntas testatoris quę semper prædominatur. l. in conditionib. primum locum, in prin. ff. de cond. & demon. l. 3. C. de lib. præte. fuit ꝙ maior ex descendentibus dictorum Raymundi & Petri filiorum dominæ Magda. sororis testõris succederet in hæreditate, vt patet ex his verbis testamenti, filius maior masculus ipsorum qui superfuerint, succedat in hac mea hęreditate, & si descēdens erit aliquis ex ipsius Raymundi & Petri nepotib. meis masculis, per lineam directam masculorū legitimorum ex eis descēdat, &c. & ibi dum dicitur, & eis mortuis per filium masculum maior cuiuslibet vel alterius. si alter sine masculo decesserit, & sic successiue sequantur su per facto huius meæ hæreditatis in duos filios masculos maiores ipsorum Raymundi & Petri, vel alterius altero sine filio masculo descendente vsq; in infinitū. & ibi dicitur & prædicatur, oĩa volo seruari semper & filiis maioribus descendentib. per lineam masculinam ab ipsis vsque in infinitum, quandiu masculi vel masculus vnus tm̃ solus maior ex vtroque vel altero dictorum nepotum meorum per lineam masculinam descendens erit. † Modò sic, maior in dubio vide-
2 tur recipi pro maiore † natu seu ætate. si ratio subiectæ materiæ in aliam interpretationem non suadet, vt bene probatur in l. si pater. §. fi. cum l. seq. ff. de adop. l. eum qui. in prin. ff. de interdictis & relegatis. l. semper. in princi. ff. de immu. 24. q. 1. c. maiores. c. ꝙ nisi. de test. & ita consuluit Bal. quem refert & sequitur Pet. de Ancha. in commento. c. canonum statuta. de consti. post principium. l. secum. vlt. q. in ver. consuluit ēt Bal. qualiter debeant intelligi, &c. Motus hac ratio
3 ne, † quia quando verba possunt intelligi de actu naturali & ciuili, debent in dubio intelligi de naturali. l. fi. C. de iis qui veniam æta. impe. habetur in l. de fideicom. de condi. & demon. & not. glo. in c. susceptum. de rescrip. in 6. gl. 16. q. 1. c. placuit. el 2. in verb. mortuus. cum simi. vnde videmus maiorum appellatione ascendentes venire. l. iurisconsultus. §. parentes. ff. de gradi. l. quicunq;. §. parentes. de in ius voc. l. si cohortalis. C. de cohortali. lib. 12. licet variis modis secundum subiectam materiam de qua ageretur, quis maior nuncupari potest, vt legitur & not. 2. dist. lex est. & 2. q. 7. c. quærendum. & in c. criminatores. per glos. ordina. in c. sedes. in verbo, maior. de rescrip. hoc in proposito modo etiam sua-
4 det ratio: quia testator animaduertit, † ꝙ quando vni tantummodo est deferendum, debet antiquiori deferri, vt no. 7. q. 1. c. quā periculosum. & in ca. licet. de vo. & d. l. semper. in prin. l. fi. ff. de fide instru. l. 1. ff. de albo scriben. & in c. 1. de maior. & obedien. & quod no. in l. cùm quid. ff. si cert. peta. cum simi. & ideo dico ꝙ licet Gabriel hoc tempore sit maior natu, & decederet cum liberis minoribus ætate aliis fratribus dicti Gabrielis, superstitibus Ioanne & Petro filiis di
5 cti alterius Ioãnis primogeniti dicti Raymundi primi, † nõ
a transmitteret a dictus Gabriel prędictum ius maioritatis in filios suos minores, rationibus prædictis. quod vltra prędicta probatur: quia verba in dubio debent accipi propriè. l. non aliter. de legat. 3. l. 1. §. is qui nauem. de exerci. sed filij dicti Gabrielis non dicerentur propriè maiores, sed pro fictis & repræsentantibus dictum Gabrielem. Institu. de hæredi. quæ ab intesta. §. 1. & sunt verba Bald. in l. 3. §. 1. ff. de legi. tut. & dispositio hominis debet intelligi in dubio prolata in casu vero, & non verificatur in casu ficto, saltem quando non operatur eundem effectum casus verus & casus fictus. l. ex ea. §. insulam. cum ibi nota. per Doct. ff. de verbor. oblig. l. cùm pater. §. hæreditatem. de legat. 2. l. statuimus. §. Cornelio felici. de iure fisci. & clarius nota. Bald. & Imo. in l. Gallus. §. & quid si tantùm, de liber. & posthumis. & Imol.
6 in l. 1. §. fal. ad leg. Falci. † & non est eadem ratio in filiis Gabrielis qui sunt minores, quæ erit in Gabriele cæteris antiquiore: quia in antiquis & ex iure præsumitur maior sapientia maiorque rerum experientia. 84. distinctio. c. porrò. vicesima sexta qõne quarta. c. sciendum. noluit itaq; testator hæreditatem suam deuenire ad antiquiorem: quia melius gubernaretur per antiquiorem, vt iuris præsumptione magis sapientem ac cæteris longè magis expertum. sicut in simili habetur, in l. cùm pater. §. pater pluribus, de lega. 2. & sic non militat huius ratio in filiis Gabrielis minoribus natu. & sic non est eadem ratio in minore per fictionem, quæ est in eo qui est maior per veritatem. & sic casus fictus non debet comprehendi in casu isto. nec dicatur, ꝙ testator habuit eandem affectionem ad filios Gabrielis, quam habuerit ad Gabrielem: quia dico, ꝙ testator ad hanc suam hęreditatem etiam vocauit incognitos, & sic non tam considerauit affectionem, q̃ etiam maioritatem. bene facit l. qui filiabus, in prin. cum ibi no. de leg. 1. & in l. Titius. in prin. de lib. & posthu. & ista non concurrunt in casu posito in l. cùm auus. de condit. & demon. vbi de maioritate nulla fuit facta
7 mentio. similiter confirmantur prædicta: quia videmus, † ꝙ licet quandoq; appellatione filij veniant nepotes. l. filij. & l. iusta. de verb. sig. & l. filium habeo. ff. ad Mace. tamen quando filij vocantur cum aliqua qualitate, quæ non erat in nepote, nunquam appellatione filij nepos comprehenditur. l. fi. C. de natu. libe. not. Bar. in l. liberorum. de verb. signi. in 4. vol. 5. col. in ver. 2. quæritur quando verbū filij profertur à l. & in l. 1. C. de priuil. dot. facit l. non solùm. §. si puellæ. ff. de ritu nup. ergo cùm illa qualitas maioritatis addita in testõ non sit in filiis Gabrielis: non potest iudicari de eis, put de Gabriele. & per hoc patet responsum ad ea quæ no. Bart. in d. l. liberorum. in verbo, ex p̃missis inducimus hanc materiam ad qõnem si illa doctrina in cõtrarium allegaretur.
8 ¶ † Præterea qualitas ætatis non est transmissibilis ad hęredes, per ea quę habentur in l. ea quę. C. de temp. in integ. restitutionis peten. & l. Aemilius Largianus. de minor. facit l. in oĩbus casibus. de reg. iur. & l. 1. ff. de consti. prin. cum simi. deciditur etiam iste casus clarè per Bal. in l. 3. C. de suis & le-
9 git. † vbi format quæstionem, quando ex consuetudine vel statuto regnum debet peruenire ad primò genitum: & quæritur an perueniat ad nepotē natum ex primo genito prædefuncto, an verò ad filium secundò genitum. de qua quæstione dicit se tractasse in l. cum antiquiore. C. de iure delib. & modò in d. l. 3. dicit se determinare, ꝙ nepos natus post natiuitatem filij secundò geniti succedat, sed si nepos esset primo natus quàm filius secundo genitus, tunc dicitur ꝙ attendenda sunt verba statuti, an dicat filius primo genitus succedat: & tunc præferatur nepos non iure alicuius transmissionis, sed iure geniture: quia erat primò genitus q̃ filius secundò genitus. Nam secundum eum filius primogenitus qui decessit viuo adhuc patre suo non transmisit aliquid ad filium suum: quia quasi caduca & incerta, secundū eum non transmittantur. alleg. l. primam. §. pro secundo. & §. sin autem aliquid. C. de cadu. toll. & not. in l. 1. C. de iis qui ante aper. tab. & dictam distinctionem dicit ipse probari in l. 2. §. hoc autem. ff. de excusa. tuto. ecce quod Bal. determinat, ꝙ nepos minor natu non excludit patruum: & sic non potest venire ex iure transmissionis, seu ex persona patris, & istud ostendit rectè fuisse iudicatum inter dictum Gabrielem & filios domini Ioannis, vbi autem nepos est primò natus, & tunc quò ad casum nostrum vult eum pręferri, nam dispositio dicti testatoris non se restringit ad filios seu liberos primi gradus, sed disponit de omnib. descendentibus ab ipso Petro & Raymundo in infinitum, vt ostendunt illa verba testamenti, dum in eo dicitur, & sic descensiuè dum erit aliquis qui ex ipsis Raymundo & Petro nepoti-

bus

bus meis masculis per lineam directam masculorum legiti
morum ab eis descendat. & ibi dum dicitur, filios masculos
ipsorum Raymundi & Petri alterius altero sine filio mascu
lo descendente vsq; in infinitum. & ibi dum dicitur, prædi-
cta oïa volo seruari semper in filiis maioribus descendenti-
b tibus per lineam masculinam ab ipsis vsq; in infinitũ quan-
diu masculi vel masculus vnus tm̃ b solus maior, vel ex vtro-
que vel altero dictorum nepotum meorum per rectam ma
sculinam lineam descendens erit, &c. ¶ Nec obstat si dica-
tur in casu, in quo Gabriel decederet cum liberis minorib.
& postea alter frater Gabrielis maior decederet cum libe-
ris similiter iunioribus, transmittere posset in filios ius ma
ioritatis, eo quia tempore mortis Gabrielis ius erat iam si-
bi quæsitum & in eo radicatum: non sicut in quæstione for-
mata, per Bal. in l. 4. C. de suis & leg. in qua tempore quo de
cessit primogenitus regis nondum ius erat sibi delatum, qa
10 decessit viuo rege: † quia respondeo, ꝙ in casu quæstionis
formatæ ꝑ Bal. in d. l. 3. si primogenitus decessisset mortuo
patre suo rege, res esset expedita quoad filium ipsius primo
geniti, tanq̃ ad filium regis primogenitũ, & specificè dicit
in l. tutela. §. si duo. ff. de leg tu. & no. & ipse in c. 1. de fil. natis
ex matri. & probatur in c. grandi, in princ. & ibi not. DD. de
supplen. negli. præla. in §. 1. sed in quæstione nostra posito
quod in persona Gabrielis tempore mortis suæ ius reside-
ret, tamen residebat apud eum cum modificatione, de qua
in testamento, scilicet ꝙ post mortem maior succederet, &
non tractabatur de succedendo sibi cui dicitur succedi per
fideicommissariam substitutionem. l. cohæredi. §. cum filię.
de vulg. & pupil. & l. precibus. C. de imp. per quam quidem
substitutionem, vt dixi, testator maiorem natu vocauit: er-
go minor venire non potest. Corroborantur prędicta, quia
si aliter diceretur, sequeretur ꝙ si Gabriel cum filio mascu
lo decederet, & filius suus pariter cum filio masculo dece-
deret, & sic successiuè semꝑ ista hæreditas remaneret apud
iuniorem & minorem natu: quia ius maioritatis Gabrielis
ea ratione qua transmissum fuit in primum filium, trãsmit-
titur postea à primo filio in secundum & sic successiuè. &
per consequens maiores semper remanerẽt exclusi contra
mentem & verba testatoris. ¶ Fortificantur etiam prædicta
per id quod habetur in l. cùm ita. §. in fideicommisso. de leg.
2. per quem text. dicit ibi Bal. & Raph. Cu. reprobata gl. ibi
in verbo, proximo, quod quando ex dispositione testatoris
vocantur proximiores, vt in casu prædicti §. in fideicommis
so, tunc nõ admittetur filius fratris istius succedentis, quan
uis ille filius fratris reprę̄sentet personam patris sui præde-
functi. & in hoc casu limitant non habere locũ id quod ha-
betur in Auth. cessante. C. de legi. hære. quæ loquitur in vo-
cato ex dispositione legis simpliciter, non autem in vocato
eo modo quo loquitur tex. in d. §. in fideicõmisso. ¶ Pro ista
secunda parte etiam adduci possent multa ex rationibus q̃
† 2 † adducuntur per Doctores pro filio secundogenito in ea
11 quæstione, † qua quærunt an stante consuetudine ꝙ primo-
genitus succedat in regno, & contingat ad regnum concur
rere filium regis secundogenitum & nepotem postea natũ
ex filio regis primogenito prædefuncto ꝙ excludatur ne-
c pos per filium regis secundogenitum. c Et ita concludit Ri-
chardus Malum. Cyn. & Bal. & Sal. in l. si viua matre. per illũ
text. C. de bonis maternis, post quosdam Vltramõ. quos ibi
referunt. & idem tenet Bart. in Auth. post fratres. C. de legi.
hære. per illum tex. & And. de Iser. in c. 1. de natu. succes. feu.
& Bald. in l. tute. §. si duo. ff. de legi. tuto. & in d. l. 3. C. de suis
& legitimis. & Doct. Mod. & Imol. & Gemin. in c. grandi, de
supplen. neg. pręla. in 6. Old. consi. 194 incip. Eleganter. vbi
dicit hanc opinionem esse de iure veriorem. & ita consuluit
Pet. de Ancha. consil. 82. incip. Dicta facti narratio. pro qua
ẽr parte determinauit ecclesia dum fuit iudicatum pro re-
ge Roberto, vt in Cle. pastoralis. de re iud. quam opinionẽ
semper secutus sum, tanquam melioribus rationibus pro-
* batam & etiam magis * communem. & potissimè est in casu
nostro: quia cùm tractetur de succedẽdo per fideicom. sub-
stitutionem d. Rayn. testatori, qui quò ad filios Gabrielis
& filios dicti Ioannis, non erat ascendens eorum, nec etiam
erat patruus, nec etiam ꝓpriè auunculus eorum, quia ipsi
non erant filij fratris vel sororis dicti testatoris sed remotio
res: & per consequens non debet succedere in locum patris
eorum, sed ex sua propria persona venire, vt in Auth. de hę-
12 re. quæ ab intestato. §. si verò neq; fratres. † & testator in du-
bio voluisse suam dispositionem esse conformem iuri cõi,
quàm magis potest & quatenus verba patiuntur. l. Gallus,
§. quidã rectè. cum ibi not. de lib. & posth. vnde Bal. in l. pre-
cibus. in 12. co. dixit ꝙ videtur in dubio cogitasse illud quod
ius disponit. alleg. l. si duo. de acq. hær. bene facit quod not.
Bal. in l. hæredes mei. §. cùm ita. ad fin. in pe. col. ff. ad Treb.
& in l. vt iusiurandi. §. si liberi. cum simi. ff. de ope. liber. plus
dicit subtiliter Bart. in l. 1. §. si sit nepos. ff. de col. dot. prima
13 oppos. ꝙ etiã quando † nepos succedit ad locum patris sui
† 3 præmortui dicitur succedere ex sua propria † persona, non
ex persona patris, per d. §. si sit nepos, in tertio responso, in-
ducendo, vt ibi per Bar. sed solum in gradu patris succedere
est: quia tm̃ habebat ipse nepos siue sit vnus, siue sint plures,
quantum fuisset habiturus pater eius vel eorum. l. si nepo-
tes. ff. de colla. bono. & in Auth. cessante. suprà allegata. & in
d. Auth. post fratres. hoc etiam probat Bart. in l. 1. §. si filius.
ff. de coniungen. cum eman. in l. 2. inducẽdo, vt ibi per Bart.
C. de liberis præter. Si ergo succedere debet ex propria per
sona & est minor natu, nõ est possibile quod admittatur re-
pugnantibus verbis testamenti. & licet in quæstione de re-
ge Roberto nonnullæ rationes allegentur in oppositum: ta
men facilè videntur posse tolli, saltem quò ad casum no-
strum: quia illæ possent sibi locum vendicare, quando age-
retur de re in qua tot possent succedere, quot etiã capita &
stirpes eorum qui pro se vel in repræsentatione alterius te-
nerent primum locum, vt in c. 1. de gradi. succed. in feu. & in
c. 1. de natura succes. feud. & in d. §. si filius, sed in quæstione
nostra solum ad maiorem ex descendentibus Raymundi
peruenire possent, &c. Ita iura & rationes quæ in contrariũ
allegãtur, non loquuntur in casu in quo dispositio legis vel
hominis vocaret maiorem, prout in casu nostro, in quo in-
telligitur vocari maior natu, vt suprà probaui. & ẽt non pos
14 sunt adaptari ad casum nostrum, ex quo † dicta dispositio te
statoris non potest trahi ad casum fictum non habentẽ ean
dem rationem quam habet casus verus, vt superius declara
tum extitit, imò cessant iura quæ dicunt ꝙ filius pars corpo
ris patris esse censetur. l. cùm simus. C. de agri. & censi. lib.
11. l. fi. C. de nupt. §. si quis eĩ. Inst. de inut. sti. cum similib. &
illud est per fictionem, vt in dictis iuribus expressè apparet.
& licet Io. And. in addi. Spec. in tit. de feu. in Rub. arguat ad
vtranq; partem, tamẽ neutram partem ibi firmare videtur,
neq; etiam aliquam pariter firmat Bal. in d. l. cum antiquio-
re. neq; in l. ex hoc iure, in 11. q. ff. de iust. & iu. neq; in l. liber
ti libertæq;. C. de ope. lib. imò loquitur Bal. in dictis locis,
maximè in d. l. libertinis, vbi dicit attendenda esse verba di-
spositionis: & ita etiam est in casu nostro, verba testamenti
apertè vocãt maiorem, & intelligitur de maiore natu, vt su-
prà fuit ostensum. & licet reperiatur Old. allegasse pro par-
te nepotis contra regem Robertum, vt habetur in consiliis
Oldra. consil. 223. incip. Istæ sunt allegationes. tamen ipse-
met Oldradus in d. consi. 94. dicit, ꝙ de iure præstantior est
opinio quæ facit pro rege Roberto. Nec ẽt obst. ea quæ tra-
duntur per Pau. de Cast. consi. 164. inc. In præsenti cã. lib. 2.
quia loquitur de casu, in quo videlicet in inuestitura voca-
batur primogenitus & eius filij: vnde ex ordine scripturæ
ibi apparebat voluisse post primogenitum vocari filios: &
ibi plenè prosequitur. sed in casu nostro testator non dixit,
ꝙ vellet post mortem Raymundi & Petri vocari maiorem
& eius filios sed absolute maiores vocauit, vt est suprà decla
ratum, & licet Io. And. in addi. Spe. in Rub. de feu. referat a-
liquando fuisse iudicatum pro nepote contra filium secun-
dogenitum: tamen videtur ꝙ hoc processit à quibusdã con
stitutionibus, quæ in casu illo producebantur. Non obstat
etiam si adduceretur doctri. Bart. in l. is potest. de acq. hære.
15 circa 2. col. † dum dicit ꝙ potestas quam habet filius in suc-
cedendo patri, est quid diuersum à filiatione: vnde nepos ex
dicto filio præcedente succedit in hac potẽtia, licet non suc
cedit

cedat in filiatione, quæ cum persona extinguitur. l.1.§.si filius.cum l.seq.ff.de suis & legit.& inducit Pau.de Cast.in d. l.is potest.ad quęstionem prædictam consuetudine habente, ꝙ primogenitus succedat in regno,& contingat ꝙ primogenitus decedat viuente nepote, postea decedat rex relicto illo nepote & filio secundogenito. Nam facere videtur secundum eum dicta doctrina, cùm succedat nepos in iure primogenituræ quam pater habuit, etiam viuēte rege, licet non succedat in filiatione, tamen non videtur hoc firmare Pau.de Cas.in d.l.is potest.& dicitur, ꝙ imò Doctores legistæ tenent contrarium in d.l.si vnica matre. & in d.Authen.post fratres. & licet ipse non respondeat ad dictam doctrinam traditam in d.l.is potest. potest tamen responderi, & nihil ad rem facit, quia Bar.loquitur in successione de iure communi, quo non erat cautum ꝙ primogenitus succederet, sed ꝙ suus hæres vel proximior agnatus succederet.l. 2.§.hæreditas.ff.de suis & leg. Insti.de hære.quæ ab intest.in

17 princi.† Præterea si ius filiationis non transit in nepotes, vt Barto.& Paul.de Castr.fatentur, eadem ratione oportet fateri ꝙ primogenitura non transit, quia est quid personale sicut & filiatio, per dictam l.ea quæ.C.de temp.in integrum restit.peten.cum aliis ad hoc suprà allegatis. Præterea aliàs sequeretur de legitima tutela impuberis nati ex tertiogenito defuncto patruo impuberis secundogenito, ac maiori 25.ann.quod ad dictam tutelam admitteretur dictus adultus, quamuis esset minor 25.ann.eò quia est natus ex primo genito prædefuncto maiore 25.annis: quia illud ius maioritatis transmittitur in tutela legitima deferenda, sicut in

18 hæreditate,† cùm à pari procedant legitima successio, & legitima tutela.§.ex his.Authen.de hære.quæ ab intesta.l.1.ff. de legi.tut.& tamen hoc esset contra l.fin.C.de legi.tut.denique potentius est ius, quod quis habet iure ꝓprio, quàm illud quod quis habet iure alieno.l.si filia.ff.de fideicom.liber.l.si quid in bello,& ibi glos.ff.de capt. ergo potius præferendus est ille qui venit ex maioritate, quam habet iure proprio, quàm ille qui allegat eam habere de iure alieno. Ex quibus respondeo veram esse conclusionem, quam in principio consilij suprà confirmaui, &c.

ADDITIO.

a ¶Transmittet. secus in iure primogenituræ introducto à consuetudine, quia transmittitur in filium, licet non in filiam regulariter, vt dixi in consuetudine Parisi.§.134.& sic Alexan.in hoc casu suo rectè loquitur, cui adde Soc.in consil.88.lib.3.

b ¶Solus. Et sic necesse erit recurrere ad iudiciū sortis si concurrant duo, vel plures eiusdem ætatis qui aliter non concordant, vt dixi in simili in consuet.Parisi.§.8.gl.1.q.1.quia apparet, ꝙ testator non voluit venire ad plures simul, sed ad vnum tātùm, ibi, vnus tantùm solus, aliàs secus si seniorem vel maiorem simpliciter vocasset, quia tunc ex quo non inconuenit, quod plures eiusdem ætatis simul quādiu viuunt admittuntur, non debet, nec vnus concurrere paratus ad sortitionem cogi, etiam reliquis hoc postulantibus.

c ¶Secundogenitum.idem Alex.in l.is potest.col.2.de acqu.hæredit.vbi sequitur distinctionem Bal.in d.l.3.C.de suis & leg.hæred.cum qua etiam transeunt Paul.Cast.ibi, hanc q. latè exagitat Mart.Laud.trac.primogeni.vbi tandem transit cum Bald.in d.l.3.sed latius Franc.Aret.consi.162.Diligente. vbi concludit pro nepote. latissimè verò Io. Cirius consiliarius regius in hoc supremo senatu in trac.primoge. lib.1.q.25.vbi cessante statuto vel consuetudine dubitat. vltra quem adde vbi latissimè discernit, & pro nepote conclusit Præposi.de feudo mar.duca.& comi.in vsib.feud.& licet multi dubitauerint, vt Ias.d.l.is potest, & in l.maximum vitium.C.de lib.præ.Cos.Gui.qui magis inclinat pro patruo in proœ.prag.in tract.primoge.& nouissimè Matt.Afflict. in constitu.Neap.tit.de succes.ret.nu.22.Et licet etiam pro patruo tenuerit Corn.consil.199.lib.2.Dec.consil.443.tamen verior &*crebrior sententia est pro nepote, quam etiā

* Bal.consi.386.lib.2.dicit esse communem, & omnes fatentur de consuetudine magis inualuisse, quod est verum nisi in Neustria.dixi in consue.Pari.§.134.

CONSILIVM V.

Lege suprà lib.2.consi.129.quod hic duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Res vnius non potest sequestrari pro re alterius.*

4 *Pro mandato principis non præsumitur, nisi quatenus scripto constet.*

5 *Patrimonium principis duplex.*

6 *Notarij assertio non facit fidem contra eum qui non rogauit.*

9 *Sequestratio non tenet non citata parte, nisi suspecta sit de fuga. num.10.*

CONSILIVM VI.

Ponderatis iis quæ in suprascripto themate narrantur, & visis iis quæ copiosè & eleganter deducta sunt per celeberrimos dominos suprà consulentes, ego in eandem sententiam cōcurrens puto dictam sequestrationem non habere obstare quouis modo Troylo & Antonio de Brocardis creditoribus, quod vltra allegata suprà comprobatur sic. Narrabatur enim in themate, ꝙ antequam dicti de Brocardis traducerent vigore salui conducti dictas bordaturas in territorium præfati ducis Mutinæ, nondum fuerat perfecta & conclusa & firmata vēditio dictarum bordaturarum cum dicto duce, sed fuit postea firmatus contractus & conclusa venditio cum dicto domino duce p præfatos de Brocardis, quibus fuit promissum dictum precium. vnde aut dictæ bordaturæ erant dictorum de Brocardis.& proculdubio non potuerunt pecuniæ seu precium dictarum bordaturarum debitæ, seu debitum dictis de Brocardis sequestrari per procuratorem ducis Burgundiæ, vt creditoris domini Bononien. de Carcotis: quia nullum ius habet domi-

1 nus Bononi.in Brocatinis, nec in precio, † & consequenter

a res vnius non potest sequestrari a pro debito alterius. l.1.C. vt nullus ex vi. lib. 11.l.1.C.ne filius pro patre.c.1.de iniur.& dam.da.li.6.aut dictæ brocaturæ erant domini Bononi. tamen eius non erat precium conuentum inter dictum dominū ducē Mutinę emptorē & dictos de Brocardis vendito-

2 res,† qa precium rei meæ per alium venditæ non dicitur esse

†1 meum, neq; † mihi debitum. l. qui vas.§.1.de furtis.l.mater. cum ibi plenè not.C.de rei ven.& l.fin.ff.de neg.gest.& in l. si cum seruum.ff.si cer.pet. Saltem quando non apparet dominum bonorū post dictam venditionem ratificasse contractū vēditionis, vt patet ex not.in locis sup.ꝓximè allega. Nec etiam poterat tempore sequestri dici vsucapionem aliquam esse completam per venditionem factam per Brocardos, quia vt apparet ex narratis in themate tempus vsucapionis non poterat dici esse completum, & alia etiam obstarent vsucapioni, quæ non expedit attingere, stante maximè defectu temporis non completi. hoc dico propter ea quæ habētur in d.l.cū mater.cū si. ¶Ex his ergo apparet, ꝙ non potuit ad instantiam alicuius creditoris domini Bononien. fieri sequestrū de precio prædicto conuento cum dictis de Brocardis venditoribus & eis promisso. Secundò non obst. dictum sequestrum ratione defectus mandati: quia dato ꝙ dictus magister Ioannes, qui constituit procuratorem dictum sc.Baptistam, esset talis, qualem se asserit in dicto man-

3 dato, scilicet custos priuati thesauri ducis Burgundiæ,† tamen non potuit alium constituere vel substituere procuratorem, nisi in his quæ spectarent ad custodiam dicti priuati thesauri posito sine præiudicio, quod ad concernentiam dicti priuati thesauri cōstituere potuisset: sed ad ea quæ concernunt aliud quàm ipsum priuatum thesaurum, sine dubio non poterat dare mandatum: quia egrederetur fines mandati, contra l.diligenter.ff.mandati. cap.cum olim Abbas, de offi.dele.c.cum dilecta, de rest.vnde debuit allegari & probari dictum debitum domini Bononien. cuius occasione petebatur sequestratio, ꝙ erat tale debitum qd

4 pertinebat ad custodiam vel causam priuati thesauri.† non enim præsumitur pro mandato, nisi quatenus ex eius inspectione apparet. c. cùm in iure. cum ibi not. de off.deleg.l.1.

5 C.de manda.prin.& no.in c.præterea.de dila.† Princeps ea-

b nim duplex b habet patrimonium, † vnum erit priuatum,

†2 & appellatur patrimonium Cæsaris quod habet tanquam

Titius

Titius non tanquam princeps ſeu Imperator. Aliud eſt pa-
† 3 trimonium † fiſcale, quod habet tanquam princeps.l. pro-
cu.& ibi Cy.C.de eden.l.2 §.hoc interdictum.l.2.ff.ne quid
in loco publ.l.1 ff.de offi.procur.Cæſa.l.1.& 2.cum ibi not.
C.ſi aduerſus fiſ.& l.procur.C.vbi cau.fiſc.vnde cùm non
apparet probatum, ꝙ dictum debitum domini Bonon.ſpe
ctauerit ad cauſam & cuſtodiam priuati theſauri dicti du-
cis Burgundiæ, non poteſt ſufficienter conſtare de manda-
to. Nec ob. ꝙ in actis dictæ ſequeſtrationis notarius aſſerat,
ꝙ dictus Baptiſta produxit mandatum ſuum ſibi datum à
duce Burgundiæ, rogatum per Ioannem Scobit clericum
ſub die 2.Ianuarij 1462.viſum & lectum per dictum notari-
6 um actorum. † quia dicta aſſertio notarij non ſufficit, † ſal-
† 4 tim quò ad præiudicium eorum qui non interfuerunt, vt
in Authen. ſi quis in aliquo.C.de eden.ita firmat ibi Alber.
de Roſa.Ang.& Pau.de Caſt.& Ang.in repetitione l.ſcien-
dum.circa nonam vel decimam col.de verb.oblig.Nec ob-
ſtat id quod no. Spec.in tit.de inſtru.edi.§.reſtat.ver.antep.
7 † vbi vult ꝙ illa verba prolata à notario dicente, vt apparet
in inſtrumento à me notario viſo & lecto,&c.probent abſ-
que eo ꝙ exhibeatur illud aliud inſtrumentũ: quia reſpon-
deo ꝙ Spec.ibi loquitur quò ad eas perſonas inter quas no
tarius rogatus aſſeruit dicta verba, ſcilicet à me viſo & le-
cto,&c. l.optimam.C.de contrahen.& commit.ſtipulat.l.
quędam.ff.de proba.aliàs autem non procederet illa deci-
ſio ad præiudicium alterius perſonæ, quia notarius non fu-
c iſſet rogatus *c* ſecundum præfatos DD.in d.Auth.ſi quis in
aliquo. Præterea Spec.in loco præalleg.ponit duas opinio-
nes.& Ang.in repet.d.l.ſciendum, intelligit ꝙ Spec.appro-
bet dictam opin.quæ eſt ꝙ illa verba notarij non ſufficiant:
tamen reſponſio præcedens magis placet. Vnde facit id qđ
ſignanter not.Innoc.in c.cùm in iure.de off.deleg.& Hoſti.
Io.And.in c.quoniam contrà, de probat.& Bar.in l.Chiro-
graphus.ff.de admi.tuto.& Bal.in l.noſtram.circa pen.col.
C.de teſta.& Ang.in l.2.C.de teſta.& in Auth.vt fratrum fi-
lij.§.illud.per illum tex.& Ang.in l.ſciendum de verb.obli.
8 † vbi volunt, ꝙ ſi notarius actorum ſciebat in actis qualiter
† 5 Titius produxit tale inſtrumentum † mandati ſui: per hoc
non probatur tale mandatum, niſi totus effectus illius in-
ſtrumenti mandati ſeu procuratoris ſit regiſtratus apud a-
cta. Quinimò plus dixit Io.And.in add.Spec.in ti.de reſcri.
præſen.§.1.ver.ſed obiicitur. ꝙ etiam ſi totus effectus inſtru
menti eſſet regiſtratus, tale regiſtrum nõ faceret fidem, niſi
contra eum qui fuiſſet pręſens tali productioni ſeu regiſtra
tioni, & nihil oppoſuiſſet. bene facit quod not. Spe.in tit.de
inſtru.edi.§.nunc dicemus.verſ.pe.ſed in dictis actis ſeque-
ſtrationis non eſt in ſubſtantia regiſtratus tenor inſtrumen
ti mandati, nec præſentes fuerunt dicti de Brocardis: ergo
dicta acta non probant contra eos, neque fidem faciunt de
9 mandato prædicto. † Non tenuit etiam dicta ſequeſtratio:
qa facta nõ citato eo de cuius pręiudicio tractabatur.l.nam
ita diuus.ff.de adop.l.fin.C.ſi per vim vel alio modo, c.inter
quatuor.de maio.& obed.& quod in ſequeſtratione requi-
ratur citatio, eſt de mente Archid.10.q.1.res.circa pen.col.
dum allegat d.l.fi.C.ſi per vim vel alio modo, quæ verba re-
aſſumpſit Io.And.in regula, locupletari.in mercu.circa pe-
nult.vel antepenult.col.& fuerunt verba Ioan.imò ibidem.
Hoc expreſſius tenet domi. Cardin. Flo.in Clem.1.in prin.
de ſequeſtra.poſſeſ.in 22.q.& 25.q.eſt verum ꝙ Bal.in l.fide
iuſſ.§.fin.ff.qui ſatiſda.cogan.dicit per illum tex.ꝙ ad hoc,
vt poſſit fieri ſequeſtratio, debet præmitti cognitio quædã
10 per quam apparet de ſuſpicione, † in qua cognitione dicit
d ſe putare partẽ non eſſe citandam, ſi timetur de fuga *d* par-
tis, ne ad fugam inſtruatur. arg.l.ait prætor.§.ſi debitorem.
& quod ibi not.ff.quæ in frau.cred.& l.quæſitum.C.de pig.
& per no.in l.1.C.de pigno.act. Sed hic nec apparet præceſ-
ſiſſe cauſæ cognitionem de ſuſpicione fugę, nec citationem
factam eſſe: ergo ſequeſtratio taliter fieri non potuit, quæ
regulariter prohibita eſt d.l.vnica.C.de proh.ſeque.pecu.
& plenè traditur in c.2.de ſequeſt.poſ.cum ſimi. Tutum et-
iam videtur teſtimonium dicti ſalui conductus: & quia eius
verba clariſſima & euidentiſſima ac ampliſſima ſunt: ideo
ſuperuacuum putaui ſuper eis inſiſtere, quoniam in eis nul
lam conſpicio probabiliter dubitationem fieri poſſe, ſtanti
bus his quæ in themate narrata ſunt. Ex quibus concludo
dictum ſequeſtrum in effectu non debere obſtare dictis de
Brocardis, nec impedire quin dom.Dux Mutinæ tute ſol-
uat quantitatem promiſſam & debitam dictis de Brocar-
dis. ego Alex.

FRANCISCVS anno 1439. menſe Septemb. condi-
dit teſtamentum, in quo inter cętera talibus verbis vſus eſt:
hanc ſuam vltimam voluntatem aſſeruit eſſe velle, &c.caſ-
ſans, irritans, reuocans, & annullans omne aliud teſtamen-
tum cuiuſcunque alterius generis, & vltimam voluntatem
hactenus à ſe conditam & ſcriptam, etiam ſi in eo vel ea ſcri
pta ſint, vel eſſe reperiantur aliqua verba derogatoria huic
teſtamento & vltimæ voluntati, quorum verborum deroga
toriorum, ſiue recordetur ſiue non, ſe omninò aſſeruit pœ-
nitere, & hoc ſuum teſtamentum & vltimam voluntatem,
cæteris aliis pręualere, ab omni ſuo hęrede ſeruari, & effica
citer adimpleri volens atq; mandans omne aliud teſtamen
tum & vltimam voluntatem, per ipſum hinc retro factum
vel factam, aut in futurum fiendam vel fiendum, non valere
niſi in ipſo ſint ſcripta & notata infraſcripta verba videlicet,
Kyrie eleyſon,&c.& Pater noſter,&c. & Aue Maria.& Cre-
do in Deũ,&c. ꝓut extensè patet in ſupraſcripto teſtamen-
to. Demum teſtator antedictus de an.1460. de menſe Maij
condidit aliud teſtamentum, in quo inter cætera verba hæc
in fin.ſcripta reperiuntur: voluit hoc teſtamentum ſeu vlti-
mam voluntatem omnibus aliis eius teſtamentis, ſeu vlti-
mis voluntatibus retro factis præualere, teſtatore mortuo,
quæritur an poſterius teſtamentum tollat præcedens? Re-
ſpondet quòd non.

ADDITIO.

a ¶ Sequeſtrari. plenè dixi in conſue. Pariſi.tit.15.
b ¶ Duplex. hoc eſt vulgatum, cæterùm cum Accur.Cyn.&
aliis valde errant, quia rationalis ſeu ꝓcurator Cæſaris nõ
gerebat curam patrimonij ſpectantis ad principem tanquã
ad priuatum, ſed ſpectans ad eum tanquam ad principem,
& ſic iura ipſa fiſcalia: quoniam Imperatores Rom. tametſi
Rempub. partim vi, partim dolo, aſtuque oppreſſerint, non
tamen initio penitus extinxerunt, ſed manebat Reipub.
ſuum nomen cum ærario ſuo & pleriſq; iurib.ſuis, quæ ſola
publica vocabatur ꝓprio & veteri nõie cum re ad aliquod
ſecula retento. Hic procurator fiſci ſeu principis dicebatur
procurator priuatę rationis ad differentiã reddituum æra-
riq; Reipub. quæ ſola publica vocabantur.
c ¶ Rogatus. ſuprà conſi. 37 nu.4.lib.3.quæ dixi in conſi.Pa-
riſien.§.5.
d ¶ Fuga. Adde ſuprà lib.3.conſi.19.conſi.64.

CONSILIVM VII.

1
a VIderetur † prima fronte dicendum præcedens
teſtamentum per poſterius eſſe ſublatũ. *a* Pri-
mò, ſtante regula ꝙ voluntas vltima defuncti
ſeruari debeat & non prima: quia ambulato-
ria eſt defuncti voluntas vſq; ad mortem. l.4.
ff.de adi le.l.cùm hic ſtatus.§.1.ff.de dona.inter virum.& c.
cùm Marthæ.de cele.miſ.13.q.2.vltima voluntas. ¶ Et ſecun
dum teſtamentum iure conditum tollit primum.l.ſi quis
priore.ff.ad Treb.l.ſi iure.ff.de leg.3.Inſt.quib.mo.teſt.in-
fir.§ poſteriore.& hoc videtur etiam poſito ꝙ in ſecundo te
ſtamento nulla eſſet facta mentio de verbis derogatoriis in
primo teſtamento appoſitis. vt videtur caſus in l.diuus.§.li-
cet.ff.de iure codic. per quem text. principaliter nonnulli
hanc partem tenuerunt, vt Iacob.de Bel.diſputando, prout
ipſe refert in Auth.de teſta.impe col 8.& Ia.de Are.& And.
de Piſis, in l.ſi quis.in princi.teſtamenti.ff.de leg.3 & refert
Io.And.in nouel.in c.1.de conſti.in 6.& ſequitur Bal.in ali-
quibus locis, pro hoc etiam adducebat Iac de Are.ꝙ teſta-
menti factio eſt publici iuris.l.teſtamenti factio.ff.de teſta-
mentis, ergo teſtator per cætera verba derogatoria illam
ſibiipſi

sibiipsi tollere non potest. l. testandi. C. de testa. l. ius publicum. ff. de pact. Item quia scdm eum non potest quis sibiipsi auferre liberum arbitrium. l. stipulatio hoc modo. de verb. obl. l. pactum. C. de collat. & in casu nostro sibi aufert, si per illa verba derogatoria se intestabilem redderet: igitur, &c. Nec secundum præfatos Doctores ob. text. in d. l. si quis. in prin. testamenti. quia in substantia duob. modis respondere conãtur. vno modo ꝙ ibi loquitur in vno & eodem testamento: ibi dum dicit, eodem testamento, &c. Ideo non est ibi verisimile testatorem in eodem testamento pœnituisse primæ voluntatis, nisi de expressa & speciali reuocatione ap
2 paret. arg. l. si non ad ea. ff. de cond. & de. † & quia protestans non videtur recedere à prima protestatione, nisi faciat actũ contrarium protestationi. c. cũm M. Ferra. de consti. c. solicitudinem. de appe. nisi exprimat, sed in d. l. si quis. in princ. legato bis non facit actum contrarium protestationi: nimirum si requiritur ibi specialis derogatio: nos aũt loquimur de diuersis testamentis. Et ideo cùm dictum testm̃ simpliciter factum sit, actus contrarius protestationi positæ in primo testamento: tollitur ipsa protestatio, vt est dictum. Secundo modo respondent ad d. l. si quis. & l. si mihi & tibi. §. in his leg. de leg. 1. ꝙ ibi testator sibi legem non imposuit disponendo circa solennitatem aliquam requirendam in secundo testamento, vltra solennitates iuris cõmunis, putin casu nostro, quod fieri non potest. d. l. diuus. §. licet. sed in legibus contrariis testator tantummodo disponebat voluntatem suam circa ademptionem legatorum. quod est sibi permissum facta spãli mentione de priori voluntate dero-
3 gatoria sequentis, vt ibi. † & hæc maximè vera sunt, si ante hoc vltimum testm̃ vnicum tm̃ testm̃ præcesſit cum dictis clausulis derogatoriis: quia tunc illa verba generalia posita in posteriori testõ, cùm non possint referri nisi ad vnum testamentũ, habent vim singularis vel specialis mentionis testamenti pcedentis & contentorũ in eo. l. 2. ff. de lib. & post. facit l. fundus qui locatus. ff. de fun. instr. & l. si optio. ibi, ad vnum, &c. ff. de op. leg. & firmat Bar. in d. l. si qs. in pri. ¶ Sed præmissis non obstanti. contrariam sniam veriorem puto. Cùm enim in dicto posteriori testõ non reperiatur scriptũ kyrie eleyson, & alia de quibus in pcedenti testõ habita est mentio, nec ẽt de præmissa regula derogatoria apposita in primo facta sit aliqua spãlis mentio in secundo, præcedens testm̃ per sequens non est sublatum, per allega. l. si quis. in princ. testamenti. ibi nisi spãliter dixerit prioris voluntatis se pœnituisse & voluisse, vt legatarius plura legata accipiat. ex quo tex. ita ponderato apparet, ꝙ duo copulatiuè requiruntur ad hoc, vt scdm testm̃ tollat primum videlicet quod spãliter dicat, quod prioris voluntatis pœniteat. Secundò ꝙ vult ꝙ legatarius plura legata accipiat, & sic ꝙ specificè dicat cõtrarium eius, quod in præcedenti voluntate dixerat, Sed istud hic seruatum nõ est, vt patet ex inspectione dictorum testõrum euidẽter: ergo præsens testamentum non est
4 sublatum. ¶ † Secundò, hoc in terminis firmat gl. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de lega. 1. in versi. non valebit. volens ꝙ si testator in primo testõ dixerat, ꝙ non liceat sibi pœnitere, nihilominus poterit pœnitere, si exprimat qualitatem illius primi testamenti in secundo. vnde cùm in posteriori testõ, de quo quæritur, non fuit facta specialis mentio qualitatis dicti primi testamenti, & clausulæ derogatoriæ in eo appositæ, ergo præcedens subsistere dicitur. ¶ Tertiò, pro hoc adducitur text. in Auth. de testa. imperfec. §. & si quidẽ. ibi hoc ipsum expresſim significantem sub præsentia testium septem. & si fecit quandam talem voluntatem, non tamen eam valere vlterius vult si rursus aliam facere, &c. pondero verbum expresſim, & verbum talem, quod ibi in secundo testõ requiritur mentionem haberi de primo, talis mentio debet esse expressa & specialis faciendo mentionẽ
5 in secundo testõ de qualitate primi testamenti. ¶ † Quartò probatur, illud dicitur specialiter dictum quod est à qualitate verborum abstractum. ff. de iniur. l. item apud. §. hoc edictum. ff. de leg. 3. l. vxorem. §. felicissimo. l. 1. §. vnde quæritur. & §. dixerit aliquis. ff. de publ. & l. seruis vrbanis. §. fin. de lega. 3. c. qui ad agendum. de procur. in 6, sed sic est quòd posteriori testamento de clausula derogatoria non est specialiter facta mentio, quia verba non sunt à qualitate abstracta, vt in themate apparet, ergo primum validum remanet. d. §. in legatis. & l. si ita scriptum. ff. de legat. 1. ¶ Quintò per protestationem factam in primo testõ declarat testator animum & voluntatem suam deesse in 2. c. cùm M. Ferrariẽ. de consti. l. at si quis. §. plerunq;. ff. de relig. & l. qui in aliena. §. fi. de acq. hær. & requiritur specialis reuocatio primi testamenti derogatorij sequentis: nec sufficiant dicta generaliter verba, de quibus in themate nostro confirmat, latè Dyn. in c. quod semel placuit, de reg. iu. in 6. & Cy. in disputa. sua incip. quæstio talis est, præcesſit dispositio sequentibus derogatoria. & Anch. 13. q. 2. vltima voluntas. & Spec. in tit. de instru. edi. §. compendiosè. versi. sed quæro si primò. vbi sequitur gl. in d. §. in legatis. & Bart. in l. oẽs populi. in 2. quæstione principali. in ver. circa scdm, quando præcedens statutum est derogatorium. ff. de iust. & iur. bene facit tex. in c. ex literis. de dolo & contu. & c. ex parte. el 1. ff. de off. deleg. idem firmat Dy. in d. l. si quis. in prin. & habetur in originali
6 suo testõ, vbi in effectu concludit per prędicta † ꝙ ad hoc, vt præcedens testamentum habens clausulam derogatoriam tollatur, requiritur ꝙ in posteriori dicat testator, volo istud testamentum prȩualere, non obstante tali testõ, vel non obstantibus verbis derogatoriis in eo appositis. secus si in secundo proferat generalia verba, vt si dicat, non obstãte alia vltima voluntate. & idem videtur sequi Ray. de Forli. & ibi etiam expresſius firmat Bar. volens ꝙ in casu proposito nedum requiritur in secundo fieri mentionem de primo, sed etiam requiritur, ꝙ specialiter fiat mentio de verbis derogatoriis appositis in eo, per text. illius legis, inducendo, vt dixi suprà, de quo & ibi latius per eum. & idem consuluit Bar. in consi. 21. incip. Dicit idem etiam consuluit Fed. de Senis. consi. 47. incip. Habita super casu prædicto collatione.
7 † vbi concludit, ꝙ si in secundo testamento dicatur, cassans & irritans omnem aliam voluntatem istius vltimæ voluntatis derogatoriam, non obstantibus quibuscunq; verbis derogatoriis in ea positis, etiam si de ipsius verbis in hac secunda vltima voluntate esset fienda mentio specialis ex forma primi testamenti, &c. & per hæc verba bene tollitur præce-
b dens testamentum, aliàs secus. *b* allegat no. per Paul. in cle. 1. de rescrip. & per alias rationes de quibus ibi per eum. & idẽ etiam videtur esse de mẽte Bal. rectè intuenti in l. sancimus. C. de testa. & clarè firmat Bal. & Ange. in l. omnes. per illum tex. de præscrip. 30. annorum. quem tex. ad hoc dicunt esse meliorem de iure concludentes, ꝙ si testator in primo testamento apponit clausulam derogatoriam sequentis testamenti, & in sequenti testamento dixit, volo hoc testamentum valere, non obstante aliquo alio testamento per me facto, & si de eo debet fieri specialis mentio, &c. nam hæc verba bene sufficiunt ad tollendum primum testamentum, qa perinde est ac si in secundo testamento posuisset expresſè & nominatim tenorem primi testamenti. ita dicunt esse text. ibi tanq̃ super hanc l. specialiter, &c. & ibi gl. sed hæc verba aut similia minimè apposita sunt in vltimo testamento, ergo, &c. Pro hac parte etiam consuluit Ange. consi. 365. inci. Quædam domina Vanna vxor, &c. vbi concludit, ꝙ si testator in primo testamento ꝓtestatus est, ꝙ si contigerit in futurum ipsum aliud testamentum facere, ꝙ illud non facit voluntariè, sed coactè & timore ductus, & ꝙ ex nunc dicit illud secundum testamentum nolle valere aliquo modo, nisi in secundo testamento de verbo ad verbum fieret mentio specialis primi testamenti, vel nisi in secundo testamento scripta reperiantur hæc verba: Confitemini quoniam bonus, &c. postea testator fecit secundum testamentum, in quo alium hæredem instituit, cassans omne aliud testamentum per eum hactenus factum, & si in aliquo testamento per eum prius facto manu cuiuscunque notarij reperiretur aliquod verbum derogatorium, propter quod non valeret, ab eo recedere voluit, & omnia bona peruenire ad hunc hæredem in secundo testamento descriptum, &c. quod quia talia verba in secundo testamento apposita censentur, specialiter mentionem facere de primo testamen-

ſtamento,& contentis in eo,ꝙ bene tollatur primũ, per d.l.
ſi quis.in prin.allegat ēt d.l.omnes.de p̄ſcrip.20.ann.& alia
plura.& ibi per eum tenet Ang.in l.2.C.de lib.& poſth.& cũ
hac opi.etiam tranſit Sal.in p̄allegata l.ſancimus. C.de teſt.
* ſequitur opi.Dy.& refert hãc eſſe* cõem opinionem.† plus
8 dicit ibi Sal.ꝙ ſi inter primum teſtamentum & ſecundũ nõ
interceſſerit longum interuallum,ſed potius modicum, q̄a
tunc præſumendum eſt,teſtatorem tempore ſecundi teſta-
menti non fuiſſe oblitum de clauſula derogatoria in primo
teſtamẽto appoſita, cùm in facto proprio non præſumatur
ignorantia.c.ab excõmunicato.de reſcrip.l.quanq̃.ad Vel-
leia.niſi poſt diuturnitatem tp̄is,vt no.Dy.in c.prę̨ſumitur.
de re.iu.in 6.& Dy.& Bar.in l.ſi res obligata.de leg.1.& in l.
ſi quis delegauerit.ff.de nouat. Bald.in l.1.C.de confeſſ. Et
tunc non ſufficeret, ſi teſtator diceret in ſecundo teſtamen
to,caſſans & irritans omne aliud teſtm̃, quod feciſſet, etiãſi
ibi eſſent verba derogatoria ſub quacunq; conceptione ver
borum,&c. Sed de neceſsitate debet teſtator in ſecundo te-
ſtamento formalem & ſpecificam mentionẽ facere de ver-
bis derogatorijs appoſitis in primo. & ita intelligũt ipſum
tex.in d.l.ſi quis in principio teſtamenti.in verſ.ſciens.vbi ſi
teſtator tp̄e ſecundæ voluntatis habebat ſciẽtiam primi,de
bet in ſecunda voluntate ſpecificè dicere contrariũ eius,q̄d
dixerat in principio. Sed in quæſt.noſtra intra tempus octo
menſium à tempore primi teſtamẽti teſtator fecit ſecundũ
teſtamentum:debuit ergo formalẽ & ſpecificam mentionẽ
dictorum verborũ derogatoriorum facere in vltimo teſta-
mento,cùm non p̄ſumatur de iure teſtatorem in tam modi
co tp̄e oblitum eſſe eorum,quę in teſtõ præcedenti dixerat,
9 † quia obliuio non præſumitur in facto proprio,niſi per la-
pſum longi temporis. nemo aũt arbitrabitur ſpatium octo
menſium longum tempus,vt no.in l.licet.C.de acq. poſſ.in
glo.fi.& in §.quod autem.Inſtit.de vſuca.& in gl & no.Doc.
in l.ſi de eo.§.ſi fortè.de acquir.poſſ.& Bal.in l.1.C.de ſeruis
fugitiu.cum concor.facit l.ſi cum fideicom.§.Ariſto.ff.qui,
& à quibus.& no.in l.fin.ff.ſi ager vectig.vel emphy.pe.& in
l.1.C.vbi cauſa ſta.& in l.1.§.quod autem.ff.de ſuperf.Super
hac tamen vltima opin. Sali. & eius veritate aliter non inſi-
* ſto,quia non oportet, poſtquam* communis opi.eſt,quòd
dicta verba in vltimo teſtamento poſita, non ſunt efficacia
ad tollendum præcedens : cum qua opini.etiam pertranſit
10 Ange.& Paul.de Caſtr.& Io. de Imol in d.§.in legatis.†cùm
* ergo hæc ſit* communis opin.gloſſ.& Doct. per quemlibet
iudicantẽ ſequenda eſt.vt not.Io.And.in c.1.de conſti.& Io.
Mona.in c.cupientes.§.denique.de elect.in 6.& not.Barto.
& Bald.in l.fin.C.de pœn.iudi.& Bal.in c.1.§.iudices.de pa-
ce iuramen.fir.& ſi variæ ſint opi. ſequenda eſt illa opi.quæ
plurimorum Doctorum authoritate comprobatur.l.1.ibi,
ſanè,&c.& ibi hoc notat Bald.ff.de offi.quæſto.& Bal.in l.1.
per illum tex.ff.de Senato. ¶ Sed ſic eſt, quòd opi. quam te-
* neo,eſt* communis, vel ſaltem plurium authoritate com-
probata:ergo ſequenda eſt,&c.modò reſtat,quòd ad allega
ta in contrarium reſponſio detur. Et primò non obſtat re-
gula,ſe habens,quòd vltima voluntas ſolennis tollit præce-
dentem, quia reſpondeo hoc verum eſſe, niſi in prima eſſet
appoſita proteſtatio, & clauſula derogatoria ſequentis vo-
luntatis,prout in caſu noſtro,per d §.in legatis. & dictam l.
ſi quis.in prin.ſuperius eſt oſtenſum.Non obſtat etiam tex.
in d.l.diuus.ff.de iure codicil. quoniam ille text. procedit,
quando in ſecunda ſeu poſteriori voluntate teſtator fecit
ſpecialem mentionem de verbis derogatorijs appoſitis in
prima,ne aliàs cõtradicat d.l.ſi quis.& d.§.in legatis.quam
ſolutionem approbat glo.Doct.in d.§.licet.& Dy.& Barto.
in præall.l.ſi quis.Barto.d.l.omnes populi.in 2.quæſtion.in
princi.& Cyn.in d.diſpu.Item non obſt.quòd nullus poteſt
11 ſibi auferre liberam teſtandi factionem:reſpondeo,†ſi teſta
tor in præcedenti teſtamento dixiſſet:nolo me poſſe vlteri-
us teſtari,nec vlterius poſſe pœnitere,tunc poſſet procede-
re argumentum Iaco. de Aret.quia teſtator tolleret ſibiipſi
teſtandi facultatem, ſed teſtator in caſu noſtro bene voluit
poſſe vlterius teſtari,dummodò in poſteriori voluntate ap
poneretur kyrie eleyſon.&c. & ſic dũmodò ſumus certi de
voluntate teſtantis in poſteriori teſtõ, illa vltima volunta
poſterior ſeruãda erit: ſed de eius voluntate in poſtremo te
ſtõ certi eſſe non poſſumus,niſi in eo faciat mentionem ſpe
cialiter de clauſula derogatoria appoſita in primo.d.l.ſi q̄s.
& ibi hanc ſolutionem approbat Ray.de For.& Bar.imò for
tius ſecundum Sal.in d.l.ſancimus.de teſta.ẽtſi teſtator di-
xiſſet:nolo me vlterius poſſe teſtari,nec pœnitere,tamẽ per
hoc non dicitur auferre ſibiipſi liberam teſtandi facultatẽ,
ex quo reuocare poteſt,quia,vt dixi,vltima voluntas eſt am
bulatoria vſq; ad mortem,l.4.ff.de adimen.leg.cum vul.&
imò tunc ſecundum eum, ſi fieret ſcd̄m teſtm̃, non teneret,
niſi ſpecialis mentio fieret teſtamẽti primi,per ſuperius di-
cta,& maximè per glo.in d.§.in legatis.quæ hoc expreſsè fir
mat,quam etiam ibi ſequitur Imo.Ac etiam non obſtat re-
ſponſio tradita ad d.l.ſi quis.quod ibi loquatur in vno & eo
dem teſtamento,&c.nos in diuerſis voluntatibus.quam ſo
lutionem ẽt ibi ſentit gl.in ver.accipiat. quia dico,hanc eſſe
reſponſionem p̄cisè contra tex.illius l.ibi,eodem teſtamen
to vel codicillos.& ſic non facit tex. differentiam an in eadẽ
12 voluntate,an in diuerſis.¶†Nec etiam obſ.ꝙ actus contra-
rius ꝓteſtationi,vt fuit in caſu noſtro, & actus poſtremi te-
ſtamenti tollit ꝓteſtationem p̄cedentis,q̄a illud fallit,quan
do actus ſit proteſtationi contrarius, dependet ſolùm à fa-
cto & voluntate ipſius ꝓteſtantis,vt condere teſtamentum,
hæreditatem adire,& ſimilia, quia tunc per actum contra-
riũ non tollitur ꝓteſtatio,ſed per proteſtationem tollitur il
le actus,niſi de proteſtatione tollenda expreſſa, & ſpecifica
ſpecialis mentio fieret.l.qui in aliena.§.fi.& ibi not.Bart.&
Doc.ff.de acq.hære.l.pro hærede.circa principium.ibi,dici
ſolent,&c.eo.ti.& l.ſi ita ſcriptum.de leg.1.& d.§.in legatis.
coniuncta l.ſi quis.Et no.plenè Bar.& Doc.in l.non ſolùm.
§.morte.ff.de oper.nou.nunc.circa ꝓteſtationem declara-
toriam.& not.Doct.in l.pacta nouiſsima.C.de pac.cum ſi-
mi.Nec ſimiliter obſt.alia reſponſio tradita ad d.l.ſi quis.vi
delicet ꝙ ibi teſtator ſibi legem non impoſuit circa ſolenni
tatem teſtãdi,prout hîc,&c.per d.§.licet.quia ad hoc poteſt
reſponderi,vt reſpondit Bart.in d.l.ſi quis. quod breuitatis
cauſa non recito,videlicet ꝙ hic teſtator, nedum appoſuit
verba derogatoria ſolẽnitatis,ſed ẽt voluntatis: vt declarat
ibi Bart.in ver.oppo.de l.diuus.&c.& in ver.& aduerte,ſi te
ſtator,&c.& Paul.de Caſt.in d.l.ſi mihi & tibi. & dico,ꝙ di-
cta reſponſio ad l.ſi quis.non eſt vera,nec iure ꝓbatur. Qui
enim illud dicunt,fundãt ſe per dictum §. licet. qui tex.hoc
non probat,quoniam,vt dixi ſuprà, ille text. intelligitur in
neceſſario,quando interuenit in ſecunda voluntate ſpecia-
lis mentio primæ:& ſic eſt ibi tex.contra eos.vnde poſito,ꝙ
in caſu noſtro teſtator tm̃ diſpoſuiſſet circa ſolennitatem te
ſtamenti:tamen req̃reretur in ſecundo ſpecialis reuocatio
primi:aliàs videretur in ſecũdo non adeſſe voluntas teſtato
ris vigore primæ proteſtationis.d.l.at ſi quis.§.plerunq;.de
religio.& ita firmauit eleganter Barto.in d.l.omnes popu-
li.in 3.q.prin.ſequitur Cyn.in diſputa.præallegatis.aliquid
Barto.in l.humanum.C.de legi.& in extrauagan.ad repri-
mendum.in ver.non obſtantibus.¶ Vltimò non obſt.quod
dicebatur per l.2.ff.de lib.& poſth.ꝙ quando vnicũ tantùm
teſtm̃ p̄ceſsit vltimum, ꝙ non requiritur ſpecialis deroga-
tio,&c.quia dico,ꝙ contrarium tenuit Ang.Pau.de Caſt.&
Im.in d.l.2.& Rapha.in d.l.ſi quis.in princ.teſt.maximè per
13 tex.in præall.l.ſi quis.in prin.†vbi etiã,quando in vno & eo-
dem teſtõ ſit actus contrarius proteſtationi, non ſufficit ge
neralis mentio clauſulæ derogatorię,ſed req̃ritur ſpecialis,
quantò fortius,ſi ſit actus contrarius ꝓteſtationi in alia ſcri
ptura ſeparata debet eſſe neceſſaria derogatio, item quia ſi
vera eſſet ratio Bar.ſequeretur,ꝙ ſemper ſufficeret genera-
lis reuocatio,cùm nunq̃ teſtator videatur ſe referre, niſi ad
vnicum teſtm̃,etiamſi mille p̄ceſsiſſent, quia vnum tm̃ vali-
dum præceſsit,ſcilicet vltimũ, ex quo quis iure cõi non põt
decedere cum duob.teſtamentis,niſi miles ſit.l.q̃rebatur.
cum duabus ſeq.ff.de teſta.mil.& l.ſi quis priore.ff.ad Tre-
be.& hac ratione vtitur ẽt Bal.in auth.hoc inter liberos.C.
de teſt.& in l.humanum.C.de leg.nec obſt.d.l.2.ff.de lib.&
poſth.quia ſcd̄m Io.de Imo.ibi.& bene tex.loquitur in ma-
teria,

teria in qua sufficit vniuersalis dispositio, vt no.& legitur in
l. Titius.in prin.ff.de lib.& posth.& Inst.de exhær.libe.l.3.§.
1.& in l.3.§.pe.ff.de iniu.& irri.testa.ideo nimirum si ibi suf-
ficit indefinita: qm̃ refertur ad vnicum subiectum, quæ ra-
tio cessat in materia d.l.si quis.in princ. testamenti.quia ibi
non sufficit vniuersalis oratio, vt ibi plenè no.per Bar.& do.
& superius dixi. Præterea verbo fertur, ꝙ talis testator etiã
vltra hoc vltimum testm̃ quam plura alia condidit: & sic su-
peruacuò de hoc dubitatur.ex quibus concluditur, pręce-
dens testamentum non esse sublatum. Alex.

MVLTVM copiosè & accuratè scriptum est per famo-
sissimos & præclaros Doctores, ita vt opus non sit plura in-
serere: qa de simplici subscriptione requisitus & variis occu
patus, ideo dico & cõsulo ego Antonius de Prato veteri le-
gum & artium doctor Bonon. iura ciuilia legens, in fidem
præmissorum propria manu subscripsi, & sigillo consueto
sigillaui, saluo semper quocunq; alio consilio, si contigisset
me super hac re consuluisse. Cum quo etiam eo nunc trans-
eo hodie die 25. Aprilis 1452.

ADDITIO.

a ¶Sublatum.adde suprà lib.1.consil.134.& lib.3.consi.25.&
infrà lib.6.consi.111.consi.155.consi.243.& lib.7.consi.163.
suprà lib.2.consi.226.nu.62.

¶Aliàs secus.idem Io.And.c.vnico.de excessi. præl. in 6.in
no.Henri.Bo.c.ex parte 2.in fi. de off. deleg. Pan.c.cùm in-
stantia.de cens.Car.in Cle.1.de sepul. Gem. d.c.vnico.Phil.
Fran.c.qđ semel.de reg.iur.in 6.Fel.c.nonnulli.de rescri.in
c.accidẽtis.de pręsc.Ias.l.fi.C.si cõtra ius. cons.121.con.165.
li.4.Dec.con.165.adde Bal.l.humanũ. C.de leg.in plu.feu.
in tract.statu.ver.cassatio.& ver.clausula.con.126.con.424.
lib.1.cons.280.li.4.cons.389.cons.595.lib.5.Ant.But.cons.
2.Imo.consil.107.nu.2.Gemi.cons.15.Soc.tracta. de visita.
Curt.senior consi.13.consi.35.Pau.consi.3.consi.206.lib.1.
Cor.consi.174.lib.2.Bertran.consil.61.lib.3.adde infrà lib.
5.consi.111.consi.155.consi.243.vbi etiam dixi.

CONSILIVM VIII.

VIdetur fortasse super dubitatione præmissa di
cendum, ꝙ centum septuaginta iugera terræ
duntaxat intra descriptos confines compre-
hensa Sempronius vendicare possit, nec vlte-
rior sibi licentia concedatur. Ad hoc compro
bandum quispiam excitari posset authoritate Oldr. consi:
196.incipiente.In cõcessione cuiusdam donationis, &c.vbi
quæritur, ꝙ si in concessione dixit, concedo talem insulam
totam, quæ est iuxta loca episcopalia à parte meridionali,
quatenus inter vias publi.comprehenditur, & quæ est quin
quaginta perticarum in lõgum, & vigintiquinq; in largũ:
& positis intra dictas vias publicas insula huiusmodi men-
suræ non reperiatur, an magis attendi debeat specificatus
numerus mẽsuræ, an verò magis demonstratio confinium,
& arguit pro & contra. Finaliter concludit qđ refert vtrum
concedens incipiat mentis explicare conceptũ nominib.
designantibus numerũ vel mensurã, vt puta concedo quin
quaginta iugera talis insulæ sitæ intra tales confines: &
tunc non plus in actum deducitur, quàm id quod significe-
tur per præcedentem numerum vel mensuram. allegat l.si
quis testamento.in princip. de legatis 1.an verò nominibus
significantibus certam speciem vel corpus determina-
tum cum sequenti expressione numeri seu mensuræ, vtpu-
ta concedo talem fundum intra tales confines qui est cen-
tum iugera, quoniam adiectio mensuræ non est loco de-
monstrationis falsæ quæ nec vitiat nec dispositionem.alle-
gat.ff.de legatis 1.l.si seruus legatus.§.qui quinque. ff.de le-
gat.3.l.his verbis.§.pater.l. demonstra.de condi.& demon.
& C.de fal. causa adiecta lega.l.1.& ita dicit Oldr.fuisse de-
terminatum, per l.si venditor.in princ. ff.de act.emp.& per
ea quæ not. in l. fin.§.penultim.eod.titu.Idem etiam tenuit
præcisè Ioan.And.in addi.Specu.in titu.de empt.& vend.§.
sciendum.ad fin.in addi.incip. hic quæritur si venditor do-
nat, &c.vbi per iura suprà alleg. refert ita tenuisse domi-
num suum. sequitur idem Paul. de Leaz. in commento.ca-
pit. si venditor. de emptio. & vendit.in penul.col.& Bald.
in Rubri. C. de contrahen.& emptio.in 22.quæst.& Petrus
de Ancharan.& Ioan.de Imol.& domin. Abb.in c.per tuas.
de do. & Paul. de Cast. in l. si seruum.§.modus.ff.de action.
empt.facit quod not.Barto.in l.Iulianus.§.si Titius.eodem
titu. Sed ita est quod concedens in casu, in quo quæritur,
incipit mentis explicare conceptum nominibus certam de
signantibus speciem seu corpus. ergo mensura attendi non
debet.¶Hoc confirmatur ex verbis illis in concessione ap-
2 positis, videlicet & quantumcunque sit. ¶ † Ex quibus ver-
bis colligitur de mente concedentis fuisse, quod quæcun-
que esset mensura; siue maior siue minor, illa intelligi-
tur in concessione venire in Clemen.1.§.fin.de foro com-
pet.in ver.quantumcunque.& in Cle.in plerisque.de elect.
3 & l. balista. ff. ad Trebellian. c. cùm à nobis.de testi.¶†Sed
præmissis non obstantibus contrariam sententiam de iure
probabiliorem esse reor. Primò per tex. in c.per tuas.de do
natio.vbi dixit, ꝙ si prælatus in feudum concedens dixerit:
concedo tibi in feudum talem terram quatuor modiorum
tantum debet esse concessio ad mensuram quatuor modio
rũ integrari.& loquitur ẽt ille tex. quãdo illa concessio fuit
titulo non oneroso; sed ex causa renunciationis, vt ibi de-
clarant Doct.Secundo ad idem tex. in l.si venditor habens.
in princip.& in ver.si minus.ff. de actio. empt.vbi si vendidi
seruum cum peculio, quod dixi esse 10.aureorum, dicitur
ibi quòd si plus quàm decem erant in peculio totum debe-
tur emptori: si autem minus decem, tunc illud quod defi-
cit, venditor supplere tenetur. Secundo facit l.si quis cum
fundum.eod. titu. Tertio facit text. in l.si fundo vendito in
qualitate iugerum captio sit emptori competit actio ex em
pto.eod.titu. ergo idem esse debet, si captio sit, in qualitate
mensuræ, cùm de qualitate ad quantitatem procedat arg.l.
si seruum.§.1.& l.si de qualitate.ff.de act.emp. ¶Quarto fa-
cit quod not.Specu.in tit.de empt.& ven.§.sciendum.circa
ver.pen.vbi inquit, ꝙ si venditio fit ad mensuram, ita ꝙ pre
cium statutum est pro singulis iugeribus: & tunc si non in-
ueniuntur tot iugera, diminuitur precium pro numero iu-
gerum.per dictam l.si seruum.§.1. Si verò tota possessio ven
dita est generaliter pro eodem precio, puta vẽdo tibi hunc
fundum qui est centum iugerum pro centum libris.& tunc
si reperitur esse minus, fiet diminutio precij habita ratione
bonitatis, vt ibi per eum. ¶ Quinto & vehementius addu-
citur id quod dixit gloss. quæ reputatur notanda in l.si quis
in fundi vocabulo. in gloss. secund. ff.de legatis primo, quæ
4 dicit, † quòd si qualitates fundi concordant cum re, de qua
agitur, illæ qualitates potius attenduntur, quàm vocabu-
lum loci seu fundi: & ideo inquit ibi Ange.se habuisse de fa-
cto quæstionem in testatore legante prædium, quod dice-
bat se habere in tali villa & in tali, vocabulo in quo loco
dicebatur esse oliuetum, & in dicto vocabulo nullibi suum
prædium reperiebatur, sed bene reperiebatur esse in alio
vocabulo condito olieto, consuluit quod illud deberetur
propter illam concordantẽ demõstrationem oliueti.facit l.
pe.ff.de rebus dub. Et subiungit in proposito Paul.de Cast.
in l. si quis in fundi vocabulo. ꝙ ratio quare potius debeat
attendi illa qualitas quàm nomen, secundum quod voluit
ibi glo.est ex eo quia illa qualitas reperta erat vera demon-
stratio nominis, ideo erat vera.secus secundũ eũ si demon-
stratio qualitatis reperta esset falsa & demonstratio nomi-
nis quæ faciet demonstrationem valere.allegat l.patronus.
5 §.1.& 2.de leg,3.modo in proposito † concessa fuit possessio
ducentarum quinquaginta tornaturarum; partim arato-
riarum, partim praturarum, & partim bedustarum: partim
valliuarum: iuxta suprascriptos cõfines.sed ita est ꝙ aliqua
pars valliua non reperiebatur tunc esse in dictis centum se-
ptuaginta tornaturis. sed in eo planè ꝙ petitur per dictam
l.Sempronium.ergo attẽdi debet illa qualitas, scilicet pars
valliuæ, per quam ad plenum sortitur effectum ipsa conces-
sio, & dato quòd repugnet aliqua denominatio alicuius
confinis, qua inspecta dispositio ipsa plenum non sortitur
6 effectum, † & maximè cùm simus in beneficiis & donatio-
nibus, in quibus contra concedentem latissima fit inter-
pretatio.l.fin.ff.de constitu.prin.l.si quando.C.de bon.va-

can.lib.10.c.cùm dilectus.de donat.c.olim.de ver.sig. Prę-
terea etiam assumendo ꝙ in dicta concessione comprehen
datur pars valliua, quæ per Sempronium petitur: tamen
adhuc verificabitur ille confinis, dum dicitur iuxta val-
lem: quia adhuc verum erit dictam possessionem esse iuxta
vallem respectu residuæ partis vallis restitutus in dominio
cōmunis Bonon. vnde isto casu stat dictio iuxta vallem pro
intra: prout etiam accipitur l.vxorem.§.legauerat.in verbo
7 intra confines.ibi gl.ff.de leg.3. † vbi dictio intra assumitur
a pro iuxta, *a* facit l.si statuta.cum ibi not.ff.de reg.iur.& qđ
not.1.in l.eas.ff.de condi.& demon. nec aliter de necessita-
te assumi poteſt. nam si pars illius terræ concessæ est valliua,
ab eadem parte sit ampla vallis vltra dictam mensuram.o-
portet ergo necessariò ꝙ dic. possessio sit intra vallē. ¶ † Sex
8 tò in omni dispositione mens disponentis semper princi-
patum obtinet, & verborum significationi anteponitur.l.
finali.C.quę res pig.oblig.possunt.c.intelligentia.& c.prę-
terea.& c.in his.de verb.sign.sed de mente concedentis fuit
ꝙ in dicta concessione pars vallis comprehenderetur, vt de
notāt illa verba partem valliuam, &c.ergo mentem atten-
damus & non illa verba, dum dixit, iuxta vallem, &c. Acce-
dit, quia in dicto instrumento concessionis postea dicitur
cum omnibus & singulis quæ infra prædictos confines con
tinentur, vel alios, si qui forent veriores, &c. per hæc enim
verba sequentia declarantur præcedentia.l.qui filiabus in
princip.l.si seruus plurium.§.fina.ff.de lega.1.l.vtrum.ff.de
peti.her. vnde voluit concedens ꝙ designatio confinium in
principio instrumenti apposita non haberet restringere
ipsam concessionem, vbi aliàs etiam per diuersos confines
de veritate constaret: & per consequens illa verba iuxta val-
lem non habent, quouis modo restringere, quin vallis vsq;
ad dictam mensuram cedat in concessione Sempronio fa-
cta. aliàs enim videretur concedens sibiipsi contrarius esse,
quod non est præsumendum.l.nam ad ea.in prin.ff.de con-
di.& demon.l.cùm hic status.§.1.ff.de don.inter vi. ¶ Septi-
mò nam præsupponitur, ꝙ illa particula terræ valliuæ quæ
per Sempronium petitur, appellabatur non solum vallis:
9 sed etiam appellabatur tumba Lambertinorum: † sed ita est,
ꝙ vbicunq; idem sermo habet duas significationes, semper
illa accipi debet quæ rei gerendæ aptior est.l.quoties in sti-
pulationibus.ff.de verb.oblig.l.quoties idem sermo.ff.de
regu.iur. vnde illa verba iuxta vallem, &c. possunt intelligi
de illo loco qui interdum à quampluribus appellatur tum-
ba. ergo in dubio debet accipi iste vltimus sensus, qui ipsi
concessioni & donationi aptior est. Primò, quia secundum
istum sensum donatio ampliatur. & secundū alium restrin-
gitur, & in dubio potius ampliari debet, vt dixi, &c. Item, se
cundum hunc sensum deseruiet menti & verbis, nam deser
uit menti: quia concedens noluit concedere tornaturas du
centas quinquaginta. Item deseruit proprietati verborum.
quia dictio, iuxta vallem, stabit isto casu proprie.pro intra.
10 † nam dictio intra.proprie non denotat vicinitatem.c.soli-
tæ.versicu.hoc autem si prudenter.de maio.& obe.l.fistula.
§.iuxta.de seruit.vrbanorū p̄diorū.l.inter eos.ff.de acq.rer.
do.& expressius in l.si statuta.cum gl.ff.de iniuri.& verbis
propriis si fieri pōt, deseruiendum est.l.1.§.si is qui.ff.de ex-
cep.& l.non aliter.de leg.3. ¶ Et ex p̄missis facilis ad contra
ria responsio colligitur. nā non obstant q̄ dicuntur in d.con
sil.Old.& Io.And.in addi.Spe.in p̄alle.§.sciendū.cum con-
cord.suprà alleg. Quia illa possent ꝓcedere, vbi apposita nō
essent illa verba, partē valliuā. q̄ verba ostendunt de necessi
tate, ꝙ isto casu ēt pars vallis q̄ petitur vsq; ad dictam mensu
rā cadat in dicta donatione, vel nisi pars illa appellaretur ēt
tumba Lambertinorū: ꝓut superius dictū est, maximè in 5.
& vltimo argumentis, per quæ ēt apparet responsio ad illud
qđ in contrarium dicebatur de verbis illis videlicet, quan-
tumcunq; sit, &c. Præterea illa verba, & quantumcunq;, nō
habēt alterare illa verba, ducentū qnquaginta tornatura-
rum: nisi ꝓbetur qđ tantus ibi non posset cadere numerus
11 mensuræ, † sicut dicimus in dictione, plus minúsue. q̄ idem
importat. nā si dixero, confiteor me esse debitorē tuū in 10.
plus minúsue, &c. illa verba, plus & minus, nihil operantur:
nisi aliud ꝓbetur. tex. est in l.Publia.& ibi hęc no.Bar.ff.de
positi.& in l.in actiōe.& ibi Bar.ff.de fur.& no.Bal.in l.
C.depositi.in 6.q.sed in dicto loco designari possunt torna
turæ ducentarum quinquaginta, vt est ꝓbatum, maximè in
quinto & septimo argu. ergo totū debetur. Itē, tam in con-
finibus q̄ in mensura fuerunt adiecta illa verba, quantūcun
que sit, vel æquipollentia. vt patet ex verbis illis videlicet, q̄
intra p̄dictos cōfines cōtinentur, vel alij si q forent veriores.
vnde si dubitatur qđ debeat magis attendi, an illa demon-
stratio cōfiniū, vel demōstratio mēsuræ: respōdeo ꝙ potius
12 debet attēdi demōstratio mēsuræ, cū per illa amplietur † do
natio q̄ potius ampliatur in re dubia, q̄ restringi debeat iu-
rib.supr.alleg.in quinto argō. Ex quibus concluditur oēm
mensuræ numerum dicto Sempronio esse supplendum.

ADDITIO.

a ¶ Item.suprà lib.2.consi.120.

EPITOME.

¶ Inhibitio facta alteri iudici parte non citata non valet.

CONSILIVM IX.

1 PRæstantissime doctor in cā sc.Francisci Cara-
uitæ, Circa primū breuiter respōdeo, † ꝙ add.
inhibitionē per iudicē ecclesiasticum non po-
tuit ꝓcedi absq; citatione partis: qa quando iu
dex ecclesiasticus ad petitionē partis vult pro
cedere super cā vsuraria, eò qa pars dicit contractū esse vsu-
rarium, non pōt inhiberi iudici seculari, corā quo petitur
executio instrumēti, nisi prius ecclesiasticus iudex vsurariū
a citari *a* fecerit, vt in ꝓpriis terminis decidit Fede.de Sen.in
cons.suo 300.inci. Factū tale est. debitor ꝓmisit, &c. moue-
tur ꝑ id qđ habetur in c.Romana.§.si verò.de app.in 6.& ita
ēt tenet Io.de Im.in c.debitores.circa medi.de iureiu.& Io.
de Imo.in l.4.§ condemnatū.ff.de re iudi.& do.Abb.in d.c.
1 debitores.de iureiu.& ita ēt consuluit † in terminis nostris
Pe.de Anc.cons.234.inci. Casus talis est post p̄ceptum, &c.
per d.§.si verò.in c.non solùm.de app.in 6.& ita ēt cōsuluit
d.Lauren.de Rodulphis de Florentia, in tra.de vsur.in q.131
2 per d.§.si verò. Itē † quia ad hoc, vt possit inhiberi oportet
coram iudice inhibēte pendere litem p̄iudicandam illi liti
pro qua inhibetur.c.tua.de ordin.cog.c.lator.& c.cām.qui
filij sint legi.sed lis non dicitur pendere, nisi secuta citatio-
* ne, vt in Cle.fi.vt lit.pen. Faciunt plura alia q̄ inducuntur, q̄
breuitatis cā omitto. & sic apparet istam esse magis * cōem
opi. à qua in pronunciando non est recedendū. Non obstat
allegatio Lapur.61. quia placet eā videre: qa nec in vna nec
in alia dicitur illud ad qđ ꝑ aliquos allegatur. bene tractatur
ibi ad quē spectet iurisdō, sed non tractat, an inhibitio fieri
possit parte nō citata. Pręterea nō videtur verū, ꝙ quādo di
citur instrumentū esse confectū in fraudē vsurarū, corā ec-
clesiastico iudice sit suspensa iurisdō iudicis secularis, & spe
3 ctet ad iudicē ecclesiasticū, qa imò vt scitis, † qa dicitur esse
q̄stio facti, spectat ad secularē, vt per legistas, maximè Bar.in
l.quoties.C.de iud.& in l.omni nouatione.C.de sac.san.ec.
& in l.Titia.soluto matrimonio.& per DD.in cle.1.de vsur.
& in c.cùm sit generale.de foro comp.& sequitur Feder.de
Sen.in cons.92.inci. Facta est lex.& Fed.in consi.242.incip.
Domino Andreæ.& Archidia.14.q.3.c.quod dictum.&
Bal.in l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& in Auth.ei
qui.C.de bo.auth.iudic.pos.& Ang.in disp.sua incipiente.
Astensis miles, & fin.& Pet.de Ancha.in consi.236.maximè
per c.ad nostram.el 2.de iureiu.& c.post miserabilē.de vsu.
cum simi. Et hanc opin. dicit veriorem Io.d Imo.in Cle.di-
spendiosam.de iud. quicquid dixerit Bald.in l.1.in fin.C.de
sent.quæ sine certa quantitate. Aliæ responsiones patent ex
iis quæ dixi supr. Non obstat etiam id quod not.in c.ad no-
stram.el 2.de iureiur. qa illud procedit, quando iudex pro-
cedit non ad priuatū interesse & alicuius priuatæ personæ,
sed ad pœnitentiā imponendam ex officio suo, vt dixit Inn.
& alij, & sic non sumus in casu. nec obstant not.per Bal.in l.
consulta. quia procedit quādo iudex ecclesiasticus seruatis
seruandis inhibet & mādat iudici seculari. Pręterea non di-
sputatur nunc, an iudex incurrat excōmunicationē, vel nō,
& per hoc fundamentum est sublata oīs dubitatio in dicta
causa.

cã. Sed posito ꝙ dicerẽ inhibitionẽ fieri potuisse, qđ nullo
modo puto, videndũ est, an satis esset ser Francisco si lata fu
erit sñia in cã principali pro eo, & non obstante inhibitione
4 facta pendente appellatione † iudex ꝓnunciauerit appella
tionẽ esse desertam, à quo est ꝓuocatum. & dicitur ꝙ sic ꝑꝑ
statutũ sub Rubr. de appellationib. in ver. & si victus, &c. in
quo statuto est cautũ, ꝙ secuta dicta declaratione super de-
sertione primæ sñiæ sine mora executioni mandetur. Nec
obst. qđ ibi dicitur, nisi dicta sñia nulla foret rõne incõpe-
tentiæ, vel defectus iurisdictionis iudicis, quanuis cã appel
lationis vel lapsus sñiæ, super qua lata fuisset ipsa sñia, quib.
casibus ius dicendi de nullitate saluum maneat: qa respon-
deo, ꝙ nos non sumus in casu, qa aut nos quærimus de sñia
lata in cã principali, & clarum est ꝙ illa non fuit nulla: eò qa
lata fuit extra instantiam, nec de hoc disputatur. Aut nos q̃-
rimus de secunda sentẽtia, scilicet quia ꝓnunciatum est ap-
pellationem esse desertam, & esse non põt: & sic dici non po
test, ꝙ sit nulla, ratione defectus instãtiæ, quia illa inhibitio
militaret, quando iudex appellans pronunciasset super me
ritis causæ, & non super desertione, quia quando iudex pro
nunciat instantiam esse peremptam, vt in casu appellatio-
nis, non potest dici talem sententiam nullam, eò quia sit ha-
bita extra instantiã, quia de necessitate talis sententia præ-
supponit peremptam & lapsam esse instantiam. l. properan
dum. §. illo. cum ibi not. per Bart. C. de iudi. & no. in l. eos, in
prin. C. de appel. ita quòd illa executio post inhibitionem
posita in dicto statuto non comprehendat casum nostrum.
& hoc de se clarũ est, vt mihi videtur. Reliqua suppleat præ-
stantia vestra. Alexan. de Tartagnis Imolen. iura ciuilia Bo-
noniæ legens.

ADDITIO.

a ¶ Citari. sup. lib. 2. consi. 91. col. 3. & infrà lib. 5. consi. 83. Bal.
consi. 271. col. 1. lib. 1. Lap. alleg. 61. Anch. consi. 98. consi. 234.
consi. 236. Alex. l. Titia. in fi. ff. sol. mat. Panor. c. tuam. de or-
di. cogni. Steph. Auffre. repet. Clem. 1. de offi. ordi. de pote-
sta. ecc. super lai. vers. nono. adde Gemi. Phil. Fran. c. Roma-
na. §. quòd si obiiciatur. de appellat. in 6. l. nec quicquam. §.
vbi decretum. col. 5. de offi. Procon. repe. l. admonendi. col.
pen. de iureiu. Fran. Rip. l. 2. ff. de re iud. Matth. Afflict. deci.
Neap. 30. suprà lib. 7. consi. 58. & 69.

EPITOME.

¶ Venditio, locatio, liber censualis non probant domi-
nium, nec quasi, nec possessionem contra tertium.

CONSILIVM X.

VISO processu inter Franciscum, & alios de Ri-
chetis agentes, & ser Rentium & alios de Sor-
bolis, se defendentes, & visis quæ copiosè & e-
gregiè allegata sunt per eximium legis Docto
rem nouellum dominum Dominicum Ruf-
fum Bononiensem dudum acutissimum discipulum me-
um, attingam breuibus ea quæ mihi videntur in hac causa
esse tutiora fundamenta, ex quibus, vt puto, cõstabunt par
tes domini iudicantis esse in absoluendo reos conuentos.
Et in primis animaduerto esse intentatum possessorium &
petitorium, vt euidenter apparet ex inspectione libelli. con
stat autem quod in possessorio recuperandæ vel retinendæ,
vel adipiscendæ obtinere non possunt, quia de aliqua posses
sione sua non probarunt, nec de possessione illorum quo-
1 rum sunt hæredes, † non enim possessio probatur per in-
strumentum venditionis factę per Tibernium Cicolo reci-
pienti & ementi pro Iacobo quondam Petri Richeti, quia
per instrumentũ non probatur traditio possessionis. l. præ-
dia. cum ibi not. per DD. ff. de acq. pos. & no. in l. 2. C. eo. tit.
& per Spec. de empt. & ven. §. sciendum. ver. si verò res. cum
versi. seq. & not. DD. in c. cùm venient. de restit. spol. & in c.
2. de consue. & per Bald. in l. iudicia. C. de rei ven. & in Rub.
C. de fide instru. in 18. quæst. & in §. tradit. Institu. de rerum
2 diui. † Nec obst. constitutum appositum, ibi, quia nihil ope-
ratur, nisi probetur ꝙ venditor constituens tunc temporis
possidere: quod non est probatum. ita colligitur ex not. per
gl. & ibi clarè Ange. in d. l. 2. in verbo, tradita. C. de acq. poss.
& in l. quamuis. §. 1. ff. eo. & Ange. in l. quædam mulier. ff. de
rei vendi. post Bart. ibi, & Bart. in l. 1. quando liceat ab emp.
disce. & Ant. de But. in d. c. cùm venissent. & in commento.
c. fin. de cau. pos. facit l. traditio. de acquir. rerum domi. & l.
fi. §. 1. ff. ad Velleia. Præterea non apparet de ratihabitione
dicti Iacobi, ergo non fuit sibi acquisita possessio. l. commu
nis seruus. §. 1. de acq. pos. l. si ego. ff. de neg. gest. non proba-
tur etiam possessio per instrumentum locationis factæ per
Petrum de Richetis, Arnoldo quondam ser Ioannis, quia
3 † per locationem *a* solam non probatur possessio, neq; do-
a minium, saltem quò ad tertium. c. inter dilectos. de fide in-
strum. & ibi not. in l. ad probationem. C. loca. not. in c. cùm
Bertoldus. de re iudic. & in c. bonæ. de appel. & in l. qui vni-
uersas. §. quod per colonum. cum simili. ff. de acq. pos. licet
vbi probaretur de perceptione pensionis posset videri pro
batum de possessione, per id quod habetur in l. litibus. C.
de agri. & censi. lib. 11. & per no. in d. l. qui vniuersas. §. qđ per
4 colonum. † quinimò tunc ex tali possessione ꝓbaretur prę-
sumptiuè de dominio, quando incidenter dominium de-
ducetur in iudicium, per no. per Bartol. post gl. in l. quidam
in suo. ff. de cond. inst. cum suis concor. & ita procedit id qđ
not. Bart. in l. non ab re. C. vnde vi. iunctis notatis per eum.
in l. rem legatam. ff. de adi. leg. cum suis concor. Sed in casu
nostro est probatum de solutione pensionis, & etiam domi
nium deducitur principaliter in iudicium per agentẽ, non
autem incidenter: quo casu ex possessione non probatur de
dominio, vt plenè per Bart. in d. l. quidam in suo. & per Bal.
in d. l. iudicia. & in l. non ignorat. C. qui accus. & per Ant. de
5 But. in c. cùm ad sedem. de restit. spol. cum similibus. † Non
probatur etiam possessio, neque dominium per librum æ-
stimorum quò ad fauorem illius qui est ibi descriptus. l. si
pater. & illum text. ibi ad hoc ponderat Bald. & Salic. C. de
rei vend. & not. per Bal. in l. quidam in suo. ff. de cond. instit.
quanuis probationem faceret quò ad præiudicium illorũ,
1 † qui descriptioni dicti æstimi consensissent. l. censualis. C.
de don. no. Bar. in l. iura. C. de omni agro deser. lib. 11. & in l.
cùm quis. ff. de acq. rer. do. nec contrarium dicitur in statu-
to producto & registrato in processu. pro hoc etiam facit:
quia, vt dixi, per instrumentum non probatur possessio. d.
l. prædia. Præterea liber æstimi potius est contra agentem:
quia apparet dictam rem esse appositam ad ęstimũ alterius.
Item non est per aliquos testes probatum de possessione ex
parte agentium in petitorio, etiam quò ad proprietatem,
nec est probata intentio agentium: quia ex solo tit. emptio-
nis factæ per dictum Cicolum recipiẽtem nomine dicti Ia-
cobi, non probatur dominium, vt l. cùm res. vt ibi plenè no.
6 C. de prob. & maximè, cùm nõ interuenerit traditio, † quia
per instrumentum, in quo continentur illa verba videlicet,
dedit, vendidit & tradidit, non probatur traditio. d. l. præ-
dia. & sine traditione non transfertur dominium. l. tradi-
tionibus. C. de pac. l. si ager. ff. de rei ven. l. ex stipu. ff. de acq.
poss. nec etiam per constitutum appositum in dicto instru-
mento probatur traditio possessionis, nisi ꝓbaretur quòd
venditor tempore constituti possedisset, quod probatum
non est, vt dixi suprà, nec ẽt per dictum instrumentum ven-
ditionis probatur de quasi dominio dictorum agentium:
7 † quia ad probationem quasi dominij requiritur nõ solùm
titulus, sed etiam traditio possessionis vacuæ, vt cõcludunt
* Doct. * communiter in d. l. cùm res. & in l. Celsus. ff. de vsu-
cap. & Io. And. in addi. Spec. in tit. de causa posses. & prop. §.
nunc videndum. in addi. incip. de hoc est, &c. & no. Bal. in l.
nam & postea. §. si petitor. ff. de iureiur. facit l. 1. & 2. & l. eum
qui. in principio. & §. fi. ff. de publica. sed de traditione pos-
sessionis vacuæ non est probatum, ergo, &c. non probatur
etiam de dominio vel quasi dominio per instrumentũ ven-
ditionis factæ de anno 1469. per illos de Dragonibus ser
Laurentio Guatinis, vbi dantur pro confine illi de Riche-
8 tis. Quia † respondeo, quòd illud instrumentum inter alias
personas non probat, quòd ista petia terræ de qua est quæ-
stio, esset ipsius domini Francisci de Richetis, & aliorum no
minatorum in l. optimam. & ibi not. C. de contrah. & com-
mit. stipulat. l. prædiis. §. Titio. & quod ibi Bart. ff. de lega. 3.
cum similib. facit quod habetur C. res inter alios acta. per

totum. & non apparet quòd ista petia terræ de qua agitur,
sit illa quæ datur pro confine in dicto instrumento vendi-
tionis factæ per illos de Dragonibus. & sic est probatio du-
bia, & quæ non releuat. ca. in præsentia. de probatio. l. neq;.
natales. C. de probatio. & tantò magis quia non specifican-
tur illi qui sunt, vt infrà proximè dicam. Per testes etiam nõ
est probatum de dominio vel quasi, dictorum agentium.
Nam Georgius Dragonus nihil dicit, nisi de auditu ab alio,
& sic non probat. l. si quando. C. de testibus. cap. tam literis.
de testibus. Item dicit audiuisse quòd illa petia terræ est il-
9 lorum de Richetis, & non prout in libello narratur. † Sed
illa verba illorum de Richetis, possunt verificari in duobus.
l. inter. §. fi. ff. de manumissis testamento. & in proposito no
tat Inno. in c. auditis. in gl. exceptis. de præscrip. & ibi clari-
us dominus Abbas. & est de mente Old. in consi. centesimo
incip. In executione. & Pet. de Anch. & Io. de Imo. in c. quan
to. de his quæ fiunt à præla. & sic apparet, quòd ista proba-
tio est obscura & dubia, & ꝙ imò non releuat. d. cap. in pr̨e-
sentia. Præterea iste testis est singularis & vnicus, quia alij
testes non deponunt saltem sufficienter quòd ista petia ter
ræ de qua est quæstio, spectet iure dominij vel possessionis
ad actores. Ex quibus concludo in fauorem reorum. Alex.

ADDITIO.

a ¶Locationem. Matth. Afflict. Deci. Neap. 14. nu. 8.

EPITOME.

¶An plures species probationum iungi possint.

CONSILIVM XI.

SEntio in dubium reuocari posito quòd verum
sit, quòd singulæ probationes deductæ pro
parte ipsorum agentium de Richetis, per se
non sufficerent ad probandum intentionem
1 agentium, an saltem simul cumulatæ † suffici-
ant, iuxta illud quod dicitur, & quæ non prosunt singula,
multa iuuant. c. cùm causam. cum ibi not. de prob. & no. in
l. secunda. in princip. ff. de excu. tuto. facit l. instrumenta. C.
1 de probae. cum similib. † tamen respondeo quòd non. nam
si consideremus possessorium intentatum, & exploratissi-
mum est, quòd non iuuant ea quæ probata sunt, quia nihil
est de possessione agentium probatum, quod plenam aut
semiplenam probationem faciat, vt patet ex iis quæ in prio
ri consilio allegaui, si etiam quærimus de petitorio, & sic de
probatione dominij, dico quòd non sufficeret plenè pro-
bari de titulo emptionis, & de numeratione precij, & de
traditione possessionis vacuæ, nisi etiam probaretur ꝙ ven
ditor fuisset dominus, vt legitur & nota. in l. cum res. C. de
* proba. secundum * communes conclusiones, de quibus ibi
per gl. & Doct. & sic apparet ꝙ non sufficeret ibi ad proba-
tionem dominij aliqua seu plura probari, nisi plenè proban
tur omnia requisita. cùm ergo inter cætera quàm maximè
necessarium sit ad translationem dominij vel quasi domi-
nij, ꝙ probetur traditio possessionis, & etiam requiritur ꝙ
probetur, quòd possessio tunc esset vacua ad trãslationem
quasi dominij, quando non probatur venditorem non fu-
isse verum dominum, vt in consilio deduxi, vt not. in l. cum
2 res. vbi declarant Bald. & Sal. † quomodo probetur posses-
sionem vacuam traditam fuisse, quæ probatio est difficilis,
vt ipsi dicunt, quia oportet ꝓbari ꝙ venditor tñ vel emptor
diu possederit, per no. in l. 1. C. de ser. fug. & in proposito no
stro nihil probatũ sit ꝙ appareat traditã fuisse hmõi posses-
sionem, ergo posito ꝙ alia plura ex prædictis probarentur,
3 non possunt agẽtes obtinere. † Præterea illud ꝙ dicitur, vbi
singula non iuuant, multa prosunt. intelligitur hoc modo.
a a quia si plures ꝓbationes diuersæ tendunt ad vnum, & sint
sufficientes ad iudicis animum inducendũ ad plenam cre-
dulitatẽ, vt si agitur de ꝓbando cõtractũ, ꝓducũtur plures
testes cõtra testes: nã ista ꝓbatio pluriũ testium simul iungi
tur. l. vbi numerus. ff. de testi. c. in omni negotio. de testib.
sed si sint singulares testes, ẽt si essent mille, nõ ꝓbarent. c. li
cet cãm. de proba. c. cùm dilecti. de elec. & tñ valerẽt mille
quantum vnus. ita inquit Bald. in l. iurisiu. C. de testi. & not.
Spe. in ti. de inqui. §. nunc videndũ. ver. aut semiplenè. & Io.
Cal. & An. de Bu. in c. veniẽs. el 1. de testi. & Ni. de Nea. in d. l.
2. ff. de excu. tu. & Bal. in l. spadonẽ. §. qui absolutus eo. tit. &
in l. si ex cautione. in 12. q. C. de non nu. pec. † Quinimò, vt in 4
quit Bal. in d. l. iureiu. & in Rub. de controuer. inue. quando
que operatur singularitas, vt minus ꝓbetur ꝑ multos quam
per vnum solum, s. quando ex hoc præsumitur dolus vel re-
pugnãtia, vt in testib. adductis contra Susanam, & not. in l.
testium. C. de testib. Vbi autem probaretur de contractu
per vnum testem de visu. & per duos probaretur fama esse
celebratũ illum contractũ, de quo deponit alius testis: tunc
ist̨e ꝓbationes coniungerentur & sufficerent: quia ist̨e sunt
duæ semiplenæ probationes tendentes ad probandũ vnum
& eundẽ contractũ: ideo possunt simul iungi, vt no. in c. 1. de
app. & in c. veniẽs. el 1. de testi. & in l. 3. §. eiusdẽ quoq; princi
pis. ff. de testi. ¶† Sed si plures sunt ꝓbationes tẽdẽtes ad di 5
uersa, vel nulla coniectura, aut p̃sumptio est per se perfecta,
tunc non coniunguntur ad faciendum vnam plenam ꝓba-
tionẽ, vt qa aliqui testes deponunt de mutuo, sed non perfe
ctè. ita dicit do. Ab. in d. c. cùm cãm. de prob. per id qđ habe
tur in l. 1. C. q numero tutela. & ad hoc bene faciunt no. per
Bal. in l. admonẽdi. in ver. his p̃missis quero, & c. ff. de iureiu.
sed instrumentũ emptionis factæ per d. Cicolum recipien-
tem noĩe dicti Iacobi non reperitur, quod semiplenè ꝓbet
d. Iacobum fuisse effectum dominum: qa deficiente tradi-
tione possessionis & aliis, de quib. dixi sup. ille titulus nihil
operatur ad translationẽ & ꝓbationem dominij, vt est di-
ctum: ergo illud non põt coniungi cum scriptura dicti æsti-
mi, quæ ẽt nil operatur, quò ad ꝓbationẽ dominij dictorũ
agentiũ in casu nostro, vt ꝓbaui in priori cõsilio: & qđ scri-
ptura æstimi, ẽt tendit contra dictũ instrumentũ venditio-
nis. Nam æstimũ tendit ad ostendendũ, ꝙ ille ad cuius æsti-
mum res descripta erat, subibat onera ꝓ illa re, non aũt ad
ꝓbandum titulũ seu instrumentũ venditionis tẽdit ad ꝓba
tionẽ tituli, vnde non fit isto casu cõiunctio, ex doctrina pr̨e
allegata. & ꝑ eandẽ rationẽ nõ possunt p̃dicta cõiungi cum
aliqua p̃sumptione resultãte ex instrumento venditionis ꝑ
illos de Dragonibus ser Laurentio de Guarinis: qa illud in-
strumentũ non ꝓbat semiplenè dominium dictorum agen
tium: imò non apparet ibi de quib. personis de Richetis lo-
quatur, vt in priori consilio dixi. & ẽt dictũ instrumentum
tendit & ordinatur ad aliud quã id ad qđ tendunt superio-
ra. Nam d. instrumentum venditionis dictorum de Drago-
nibus, & electores illud potuissent ponere pro confine illis
de Richetis, & si quid minimum tenuissent quocunq; titu-
lo. ¶ Minus ẽt coniungi põt attestatio Georgij de Dragoni
bus qui peccat in eo quod non dicit ad quos de Richetis au
diuerit pertinere dictam petiam terræ, & deponit de audi-
tu. Nam solum dicit quod audiuit dici quod vni petiæ terr̨e
quam illi de Dragonibus vendiderunt ser Rentio, confinat
cum vna petia terræ quæ fuit & est illorum de Richetis, vt
audiuit. vnde peccat in multis, vt deduxi in priori consilio.
6 † Et posito ꝙ testimonium de auditu faceret aliquod indi-
b cium, tamen omne indicium debet probari per duos b te-
stes, vt est gl. reputata singularis in l. fin. & ibi Bart. & alij. C.
famil. ercis. notat Inno. in c. sicut. de simo. & Ang. in l. fin. in
princ. ff. quod met. cau. & in Auth. de testib. in col. 8. & pon-
derat ibi Ange. ad hoc esse sing. Et not. Bal. in l. cum citra. C.
de iure dot. & in d. l. 2. in princip. ff. de excu. tuto. Sed dictus
Georgius in hoc neminem habet contestem, ergo non fa-
cit indicium, quia non dicitur de dominio perfectè depo-
nere. & propterea dicit Bald. in l. si quis ex argentariis, post
7 princ. ff. de eden. † quod nunquam iunguntur plures speci-
es probationum adinuicẽ, nisi quãdo vnaqųeq; species per
se sit in suo esse perfecta. Vnde si fama est ꝓbata, posset iungi
cum alia specie probationis, puta cum vno teste deponente
de veritate facti, qui facit semiplenam probationem. sed
vbi fama non esset plenè probata, non posset iungi cum alia
specie probationis. ita intelligit ipse glo. in d. l. 2. ff. de excu.
8 tut. per d. l. 1. C. q nu. tutela. † Et ideo dicit ꝙ si esset vnus te-
stis de fama, & vnus de veritate & vnus de alio indicio, non
coniungerentur: quia indicium debet probari per duos, vt
est dictũ. ale. gl. in d. l. fi. Alij testes nil dicũt de dominio. Nõ
possunt ẽt p̃dicta cõiungi cũ instrumento locationis fact̨e ꝑ

Petrum:

Petrum,qa illa locatio ſaltim quò ad eum qui non cõduxit,
nihil probat de dominio vel poſſeſsione, vt dixi in conſilio
primo.& tendit ad aliquid diuerſum ab eo ad qđ tendit in-
ſtrumentum venditionis factæ dicto Iacobo. tendit eñ ad
ꝓbandum titulum Iacobi.locatio verò non tendit ad illud,
ergo non debent cõiungi,ex ſuperiori doctrina.& hęc pro-
cedunt ẽt tenendo, quod plures ſpecies probationũ diuer-
ſi generis poſſent accumulari. nã ſi teneremus ꝙ plures ſpe
cies probationum diuerſi generis non poſſunt coniungi,vt
tenuit Dy.in d.l.2.ff.de exc.tut.vbi tenebat ꝙ fama ẽt plenè
probata non poſſet coniungi cum vno teſte deponente de
veritate facti,vt ẽt refert Io.Cald.& Ant.de Bu.in d. c.veni-
niens.el 1.de teſti.res non egeret vlla diſcuſsione.ſed non fa
cio fundamẽtum in illa opinione Dy.& ſequacium,ſed di-
co quod iſta plura non ſunt ſpecies probationis dominij,&
eo modo quo requiritur,vt poſſent cõiungi, vt eſt ſuperius
oſtenſum. Poſtremò dico ꝙ ẽt,ex alio capite non poſſunt a-
gentes obtinere, quia principale fundamentum eorum eſt
in dicto inſtrumẽto venditionis,factæ cuidam Cicolo reci-
pienti noīe Iacobi de Richetis, & non eſt probatum qđ Pe-
trus pater aſcendens dictorum agentium fuerit filius & hæ
res dicti Iacobi, nec ꝙ cãm habuerit ab eo,ergo nõ poſſunt
agentes ſe fundare ex dicto inſtrumento emptionis.l.ſi pro
2 †te.& quod ibi Bal.C.de do.promiſ.facit l.ſi vnus.§.ante o-
mnia.cum ſimil. ff.de pac. Ex quibus concludo in omnibus
& per omnia,prout in priori conſilio.Alex.

ADDITIO.

a ¶Hoc modo.ſuprà lib.1.conſi.13.infrà eo.conſil.21.

CONSILIVM XII.

Confirmat duo præcedentia.

Viſo proceſſu iuxta ꝓbabilem conſuetudinem,
datis dubiis à iuſtiſsimo & clariſsimo iuſdicẽ-
te,ſentio illa non obſtare,quominus partes do
mini iudicantis eſſe debeant in iudicando in
fauorem reorum.& quanuis non dubitem cla
riſsimum dominum iudicãtem ad obiecta congruum, per
ſe videre reſponſum pro ſua doctrina, & cauſarum forenſiũ
longa experientia, tamen vt petenti morem geram,aliqua
pro reſponſione infrà breuiter ſubiiciam. & in primis non
obſtant oppoſita, quod ſolum inſtrumentum locationis fa
1 ctæ per Petrum de Richetis Arnoldo † non probetur domi
nium, tamen quando eſt iunctum cum aliis bene ſufficit,
quod no. per Bart.in l.ad probationem. C. locati.ſed in pro
poſito multa vidẽtur adminicclari,ſcilicet titulus emptio-
nis factæ per Tibertinum, ementem nomine Iacobi quon-
dam Petri de Richetis,& etiam ſcriptura æſtimi.Et non ob-
ſtat, quòd ſcriptura æſtimi cantet in Arnoldo,quia illud vi-
detur fuiſſe factum, vt Arnoldus ſolueret collectas, non vt
Petrus de Richetis perderet dominium,vt conſtare videtur
ex inſtrumẽto locationis factæ dicto Arnoldo, per Petrum
de Richetis. & quòd per locationem prædictam probetur
dominium, faciunt not. per Bald. & Ioan.de Imol.in l.cum
tale.§.fin.ff.de condi.& demon.& per Pet. de Anch.in c.fin.
de cauſ. poſſ. & id quod habetur in l. ſi conditionis.C.loca.
2 †vbi non poteſt conductor referre quæſtionem dominij lo
catori. ideo ſicut Arnoldus non potuiſſet referre qõnem
dominij dicto Petro locatori, ita nec videntur poſſe facere
rei conuenti prætendentes ius in dicta petia terræ, vt in re
quæ fuit dicti Arnoldi, & vt dicitur apparere in quadã ſup-
plicatione per eos producta in proceſſu.quia ad iſta reſpon
3 deo ꝙ Bart.in d.l.ad probationem,id vult † ꝙ ſi probo locaſ
ſe rem, & ꝙ mediante colono meo poſſedi longo tempore,
vt quia probo quod colonus meus longo tempore,meo no
mine laborauit in fundo meo,& ꝓbo de aliquo titulo meo,
quia hoc modo probo me ſcripſiſſe. l. diuturna. & l.ſuper
longi.C.de præſcrip.long.tempo. ſed in caſu noſtro non eſt
probatum, quòd aliquis vt colonus Petri laborauerit fun-
dum poſt lõgum tempus,aut penſionem ſoluerit:ergo non
ſumus in caſu in quo loquitur Bart. Præterea non eſt proba
tum legitimè, ꝙ dictus Petrus fuit filius & hæres dicti Iaco.
cuius noīe empta fuit dicta petia terræ, ergo ex illo titulo ſe
fundare nequeunt,vt deduxi in conſilio, vbi ẽt per alia me-
dia oſtendi dictum titulum non ſuffragari, & illa hic recen-
ſere non expedit.& ibi ẽt reſpondi ad ſcripturam illorũ æſti
morum,quia fidem non facit,quò ad alias perſonas. ¶Præ-
terea ſi vlla fides deberet dari libris æſtimi, deberet dici,ꝙ
cùm in libris æſtimi ꝓductis per illos de Sorbolis appareat
illam petiam terræ eſſe poſitam ad æſtimum illorum de Sor
bolis, ꝙ per illos libros excludatur intentio agentium,qua
tenus ſe fundant in libris æſtimorũ. ſed rei veritas eſt, ꝙ nõ
probãt pro vno,neq; pro alio,vt dixi. ¶Non obſtant no.per
Bal.& Io.de Imo.in d.l.cum tale.§.fi.cum concord.quia re-
ſpondeo ꝙ loquuntur quò ad eaſdẽ perſonas,cum quibus
facta eſt locatio & conductio.& pro hoc alleg.l. optimã. C.
de contrah.& commit.ſtip. quæ ẽt ita loquitur.quinimò vt
ipſimet referunt Dy. non ſolùm in caſu noſtro, ſed ẽt inter
4 eaſdẽ pſonas tenuit contrariũ,† ꝙ per inſtrumentũ locatio-
nis in emphyteuſim non ꝓbatur dominiũ locatoris,quò ad
conductorẽ.& iſtud tenet Dyn.& Bar.in l. legata inutiliter.
ff.de adi.leg.per rõnem illius text.& per d.l.ad probationẽ,
qđ eſſet bene verum,vt ipſi dicunt, quãdo locator ageret a-
ctione pſonali ex contractu locationis cõtra conductorem
vel condictione,ex d.l.ſi qs conductionis.& l.nec conducto
res.C.de pig.act.& vt legitur & not.in l.ita vt ſi fur.ff.cõmo.
1 * cum ſi.Sed ſi cõueniatur poſſeſſor actiõe † reali rõne domi-
nij agẽtis.vt in caſu noſtro,tunc iſta eſt vera * & cõis opin.ꝙ
per inſtrumentum locationis non ꝓbatur dominiũ.d.l.ad
ꝓbationẽ.cum ſi.& ibi hoc not. Bal. in verbo,quæro, quare
non videtur,&c.cum ver.ſeq.vbi etiã multò fortiùs dicit, vt
ibi per eum.& idẽ not.gl.in c. inter dilectos. in ver.locatio.
de fide inſtr.& Spe.ita tenet in tit.de loca.§ nam aliqua.ver.
quinquageſimoſecundò,cum duob.verſi.ſequen.& ibi etiã
Bal.& ſic ẽt quanuis non inueniã in proceſſu probatum, qđ
rei conuenti habuerunt cãm ab Arnoldo,tamẽ ẽt ſi hoc ap-
pareret,nihil pœnitus obſtaret eis,qa non cõueniuntur ipſi
actione perſonali ex contractu locationis,nec ẽt conueniri
poſſent tali actione. Nec obſt.ẽt ſi dicat,ꝙ ſit probata inten
tio agentium in poſſeſſorio, eo qa author q locauit,poſſide
bat per dictum Arnoldũ,ſicut dominus per colonum.iuxta
l. q vniuerſis.§.ꝙ per colonũ.ff.de acq.poſ.cũ ſi. & ſic debet
dictum inſtrumentum ꝓbare poſſe contra conductorẽ ſeu
cõtra veniẽtẽ ex pſona conductoris,p ea q̃ volunt domini
de Rota,in ſuis antiquis deciſionib.concluſ.113.& per id qđ
5 habetur in d.l.ſi qs conductionis.† Sicut eñ conducẽs rem
à ſe poſſeſſam,videtur ꝑdere poſſeſsionẽ per talẽ conductio
nẽ.l.q bona.in prin.l.interdum.§.fi.ff.de acq.poſ.l.ei à quo.
cum ibi no. ff. de vſuc.& no.in l.q rem.C.loca.cum ſi.ita vi-
detur ꝙ locãs poſſeſsionem acquirat: qa ad iſta reſpondeo,
ꝙ ſi probaretur ꝙ locator apprehendiſſet poſſeſsionẽ, reti-
nuiſſe diceretur eam ẽt naturalẽ per colonum. l.peregrè.§.
quibus.& l.ſi colonus. ff. de acq.poſ.& ẽt ſi appareret ꝙ co-
lonus ſoluiſſet penſionẽ, probaretur poſſeſsio dominij per
talem actum,vt not.in d.§.ꝙ per colonum. ſed aliter per lo-
cationem,non ꝓbatur poſſeſsio neq; dominium.c.inter di
lectos.ad fi.pręallegato.& ibi no.& dixi in cõſilio.Nec con-
trarium dicunt domini de Rota & quicunq; eſſet, ꝙ in hoc
aliter ſentiret, cum ſupportatiõe minus bene diceret.cùm
igitur non ſit ꝓbatum de actu aliquo inferente poſſeſsio-
6 nem, illa ſimplex locatio hoc non probat. & † ad d.l. ſi quis
conductionis.eſt reſponſum ſup.qa loquitur quãdo agere-
tur cõtra conductorem vel eius hæredem actione perſonali
ſeu condictione ex illa lege, vt dixi, quæ actio perſonalis hic
non eſt intentata,nec intentari potuiſſet,quia rei conuenti
non ſunt hęredes Arnol.& poſito ꝙ habuiſſent aliquẽ titu-
lum ab eo, quem tamen non inuenio in ꝓceſſu,cùm perſo-
nalis actio non datur contra ſingularẽ ſucceſſorẽ.l.1.§.ſi hę-
res.ff.ad Treb.& l.fin.§ fi.ff.de contrah.emp. Nec ẽt obſt.id
quòd habetur in l.ex perſona.ff.de reg.iu.qa loquitur quan
do quis habet cãm lucratiuam ab aliquo & ex eius perſona
vult agere. nam non poteſt venire contra factum illius,ex
cuius perſona agit. ſecus ſi non prætendit titulũ lucratiuũ,
l.apud Celſum.§.de autoris.& §.ſi cã legitima. ff.de doli ex-
cep.ſed iſti de Sorbolis non agunt ex perſona Arnoldi,imò
conueniuntur tanquàm poſſeſſores:quo caſu verum eſt di-

 cere,

cere, quòd actio personalis quæ potuisset cõpetere contra Arnoldũ, non datur contra istos de Sorbolis, q non sunt hæredes Arnoldi. l. cum quæ. C. de act. & obli. & per Bar. plenè in l. si filius. §. si qs prius. de aqua plu. arc. & per hoc ẽt patet non obstare id qđ habetur in l. his. §. non debeo. & in l. qui in ius. ff. de reg. iu. qa procedunt in eo qui vellet vti iure seu titulo actoris sui, aliàs secus. l. an victum. in prin. & ibi no. ff. de diuer. & temp. præscri. & d. §. si prius. Præterea Arnoldus non est autor de Sorbolis. Nec obst. etiam si dicatur, ꝙ propter tempus vetustissimum debeant probare instrumenta dictorum agentium, vbi aliàs non ꝓbarent, per ea quę not. habentur in l. qui aliena. in prin. ff. de acq. hær. & l. si filius. ff. de pe. hær. & per no. in c. cùm olim. de cens. & in c. si Papa. de

7 priui. in 6. cum si. † Quia respondeo, quod quando quęritur de pręsumenda solennitate aliqua, tunc si interuenerit longa possessio, & patientia diuturna illius cuius consensus ꝓ solennitate requirebatur, præsumitur qđ interuenerit titulus solennis: ita loquitur illud quod habetur in d. l. si filius. & d. l. qui in aliena. & plenè no. Bar. in sua dispu. incip. Quedam mulier habens magnum patrimonium. ad finem. vbi

c ẽt plus dicit, ꝙ illud ꝓcedit quando agitur de modico *c* præiudicio, aliàs secus, per l. nullo. cum sim. C. de rei ven. igitur nõ sumus in casu, quia hic non apparet de possessione agentium cum scientia & patientia aduersariorum, & agitur de magno præiudicio. Non ob. id quod no. in d. c. cùm olim. &

8 in d. c. si Papa. † Quia respondeo, ꝙ quãdo sunt plura instrumenta antiqua faciẽtia enunciatiuè mentionẽ, in qua diœcesi sunt talia bona, probant talia bona esse inter fines illius diœcesis, quia in cã finium sufficiunt ꝓbationes per ꝑsumptiones: & ꝙ in antiquis plura instrumenta antiqua ita affirmant & enunciant, per ea q̃ habentur in l. in finali b. ff. fini. reg. & in c. cùm cãm. de prob. & ita declarant Bal. & Sal. in l. cum aliquis. C. de iure delib. & Ant. de Bu. in c. fi. de succ. ab intest. Sed in proposito nostro non agitur, seu non q̃ritur in quo territorio petia terræ prædictæ sit posita. Itẽ ad probandum rõne confiniũ ꝙ ista petia terræ spectaret ad illos de Richetis, non producitur, nisi vnum instrumentum venditionis factæ p illos de Dragonis de anno 1469. & non est instrumentũ antiquũ. ¶ Nec ẽt apparet, qđ ista petia terræ quę ibi datur ꝓ confine, sit illa, de qua est finalis quęstio: nec ẽt in dicto instrumento specificatur, ad quẽ de Richetis spectaret. nec ẽt instrumentũ locationis ꝑdictæ tendit ad istud propositum: quinimò illud instrumentũ non dicitur antiquum, qa in ista materia, vt ꝓpter antiquitatẽ stetur ꝓbationi, q̃ aliàs redderetur imperfecta, requiritur quod sit instrumentum factum tali tpe, à quo distemus per cẽtum annos: quia illa est longæua vita vita hominis. l. an vsusfructus. ff. de vsufr. l. fi. de sac. sanct. ecc. ¶ Et ita in proposito dicit Inn. in c. veniens. & in c. quid per noua. de verb. sig. & Spe. in tit. de prob. §. probare. ver. no. ꝙ præscrip. & Ang. in l. atqui natura. §. cum me absente. ff. de neg. gest. & in l. pe. ff. de condi. instit. & in l. Titius. ff. quibus modis pig. vel hyp. sol. & in l. proprietatis. C. de probatio. & ibi per Bald. & Sal. & not. Io. de Imo. in c. veniens. el 1. de testibus. & in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcen. Ex quibus patet esse responsum ad omnia, quæ in contrarium adducuntur. reliqua suppleat præstantia domini iudicantis.

ADDITIO.

a ¶ Duos. suprà lib. 1. consi. 5. nu. 4. infrà eo. consi. 21.

b ¶ Modico. infrà lib. 5. consi. 5.

EPITOME.

¶ Testator instituit filios & filias suas. Et si oẽs decederent sine filiis, substituit Hieronymum nepotem ex fratre eiusq; filios & nepotes, & si Hieronymus eiusq; filij & nepotes decederẽt sine filiis, voluit oĩa bona sua integrè peruenire ad hospitale, qđ eo casu hæredẽ sibi instituit. Testator decessit relictis duabus filiabus, quæ postea decesserunt relicto do. Hieronymo, q tunc erat ipubes, nouissimè decessit Hieronymus relictis Ioã. & Sinibaldo filiis suis & nepotibus ex d. Io. qui vendicat bona testatoris tanq̃ substituti. Resp. Alex. ꝙ nullum habet ius ex testõ, sed dicta bona spectant ad venientes ab intestato cum onere fideicommissi erga hospitale, post mortem & defectum omnium liberorum d. Hieronymi. ratio est, quia dicti filij non fuerunt substituti dicto Hieronymo patri suo, nisi vulgariter, quæ substitutio non potest in eis verificari, quia non erant concepti tpe mortis, & defectus filiarum testatoris. h. d.

CONSILIVM XIII.

1 Visis & perlectis † verbis testamenti dicti Baldi Andreæ Fallẽtij, & iis q̃ in themate narrantur, & allegatis per eximiũ aduocatũ hæredũ do. Lucæ, videretur fortassè dicendum dictos Io.

a & Sinibaldum, *a* iustè agere posse ex substõne

1 prædicta. † Primò, qa siue teneamus ꝙ per dict. vltimam substõnem per quam sub conditione, si oẽs filij & filiæ decederent sine filiis, testõr substituit dictum Hieronymum suum nepotem & fratrem, & ipsius Hieronymi filios & nepotes,

b videantur ordine successiuo *b* vocati primò dictus Hieronymus, & eo deficiente seu extante filij Hieronymi: & illis non extantibus seu deficientibus, nepotes ipsius Hieronymi, vt videtur voluisse Bar. in l. Gallus. §. qdam. de lib. & post. vbi ad hoc subtiliter est conatus inducere l. in generali. in prin. C. de insti. & substi. sub conditione factis. & tunc dicti Ioan. & Sinibaldus habent intentum, qa cùm defecerit Hieronymus ipsi debent intelligi post mortem Hieronymi fuisse substituti & vocati per fideicommissum, si Hieronymus fuit hęres, vel si Hieronymus non fuisset hæres, intelligeren-

2 tur vocati substituti vulgariter, † qa in substõne cõpendiosa quæ intelligitur facta ipsi Hieronymo de filiis dicti Hieronymi cõprehenduntur duæ substõnes, vna s. fideicommissaria, in casu quo Hieron. hæres esset. l. precibus. C. de impub. & aliis substit. & c. Raynutius. de testa. alia scilicet vulgaris, in casu quo Hieronymus non esset hęres, vt plenè not. Cyn. Ray. Bal. & Sal. in d. l. precib. & Bart. in l. Cẽturio. ff. de vulg. & pup. dum q̃runt, an in cõpendiosa comprehendatur substõ vulgaris, & declarat ẽt in proposito Bar. in l. quandiu. in vlt. ff. de acq. hær. & sic habent intentum dicti Ioan. & Sinibaldus, siue ẽt teneamus opi. aliorum qui tenuerunt, ꝙ per dictam dispõnem in qua vocantur Hieronymus & eius filij & nepotes, intelligantur vocati oẽs, non aũt ordine successiuo, qa ita se habet natura copulæ seu coniunctionis. l. duobus. ff. de leg. 1. l. vnica. §. his ita. C. de cadu. toll. & videtur in proposito tex. expressus in c. Raynutius. & in c. Raynaldus. de testa. & firmant istam opin. Bal. Ang. & Io. de Imo. Raph. Cu. & Paul. de Cast. in d. §. quidã rectè. Bal. in l. si quis hæres institutus. §. fi. ff. de acq. hære. & in l. si mulieri. in princ. ff. de vsusfr. accre. & in l. fi. ad fi. C. de inst. & subst. & adhuc videntur dicti Ioan. & Sinibaldus, ac ẽt nepotes Hieronymi nati ex dicto Ioanne habere intentum saltem pro partib. eorũ,

3 cùm videantur æqualiter vocati cum d. Hieronymo. † Præterea ex alia parte dicti testamenti, videntur ẽt vocati filij & nepotes dicti Hieronymi. s. dum testõr disposuit, ꝙ si dictus Hieronymus & ipsius Hieronymi filij & nepotes ex filio, vel filiis ipsius Hieronymi oẽs decesserint, vt pręd icitur, fine filiis prædictis, voluit ꝙ oĩa bona sua integrè & sine detractione Trebellianicæ deueniant ad hospitale de Eugubio. & rogauit dictum Hieronymũ, vt dicta bona & hæreditatẽ reddat dicto hospitali. & instituit sibi dictũ hospitale hæredem in casu ꝑdicto disponẽdo, ꝙ oĩa bona sua post mortem oĩm suorum hæredũ institutorũ & substitutorũ ad dictum hospitale deueniãt, & sic testõr videtur ꝑtulisse dicto hospitali filios & nepotes Hieronymi, & cõsequenter videtur eos vocasse ad hæreditatẽ. l. Lucius. la vlti. ff. de hære. insti. & arg. l. seruo legato. §. si testõr. cum si. ff. de leg. 1. & saltẽ cùm videatur grauamẽ iniunctum filio, vel nepoti Hieronymi vltimò decedẽti. l. codicillis. in prin. ff. de vsufru. leg. & per no. gl. & Bart. in l. q duos. in fi. ff. de vul. & pup. sequitur ꝙ si videntur grauati, ergo intelligãtur vocati. l. deniq;. §. interdum. ff. de pecu. leg. & per no. in l. alio. in prin. ff. de ali. & cib. leg. & expressius not. Bar. in d. l. Cẽturio. in ver. quæro vlterius, qđ si testõr dixit, si filius meus decesserit sine filiis, vel eorũ filij,

4 &c. ¶ † Sed ꝑmissis non obst. contrariam sñiam in casu, de quo q̃ritur puto veriorẽ, maximè ex infrascriptis. Nam præsupponitur qđ nec tpe testamenti dicti Baldi, nec tpe mortis eius,

tis eius, nec ēt tpe mortis descendentium dicti Baldi, sc.tpe mortis Mariottæ, nec Pieræ, nec aliquo dictorum tēporum nati aut concepti erant dicti Ioann.& Sinibaldus, sed longè post tp̃s mortis Mariottæ & Pieræ:& sic post tp̃s euenientis conditionis substõnis factæ dictæ Mariottæ & Pieræ filiab. dicti Bal.concepti & nati fuerunt dicti Ioan.& Sinibal.vt in themate præsupponitur, ergo ipsi non comprehenduntur in dicta substõne in qua dictum fuit, ꝙ si oẽs supradicti & filiæ testõris decederent sine liberis, substituebat eis & cuilibet eorum dictum Hieron.& ipsius Hieronymi filios & nepotes, quia in tali substõne intelliguntur vocati filij Hiero-
2 nymi, qui essent in rerum † natura tēpore quo eueniret conditio dictæ substõnis. hoc decidit no. Io. And.in addi. Spec. titu. de testa. in Rubr. circa 3. col. in ver. item Lambertus de Rampo. &c. vbi refert quod Lambertus Rampo. in sua quæstione incipiente, Quidam Mæuius terminauit plura dubia. primum erat an valeret talis substõ, Petro filio meo hæredi vniuersaliter à me instituto, substituo vnum ex filiis Titij alterius filij mei, quē ipse Petrus hæres meus elegerit vel nominauerit. Secundum erat dubium, quid si dictus Petr. hæres nullum elegisset, vel nominasset, an oẽs æqualiter succedant, & an ex testõ vel ab intestato. Vltimum erat an veniat filius natus ex dicto Titio post mortem dicti Petri, cui facta erat substõ. & istud vltimum est illud, quod in specie attingit casum nostrum. Et circa primum dubium cõcludit post dictum Lābertinum de Rampo. valere dictam substõnem. per l.cùm pater.§.hæreditatem.el 1. ff.de leg.2.& l.ex facto. §.si quis rogatus.el 2.ff.ad Treb. Quò ad secundum dubium respondet, ꝙ si dictus Petrus hæres neminem elegisset vel
3 nominasset, veniunt † omnes filij dicti Titij, per l.si Titio aut Mæuio.& l.cum quidam.la 2.in prin.& l.vnum ex familia.in prin.& §.rogo.ff.de leg.2. Quò ad vltimum respondet, ꝙ nõ veniunt filij nati post mortem dicti Petri hæredis, quia non
c erãt in rerum natura.c, quando substõ sibi locum vēdicauit: qnimò habentur pro non scriptis, alleg.l.vnic.§.& cum triplici.C.de cad.tol.& d.l.cùm pater.§. hæreditatē. el 1.in fin. ibi, viriles aūt, &c.de le.2.& ista decisio videtur determinare
5 casum nostrum. † Fortificantur prædicta, quia d.Hierony. ac filij & nepotes eius sunt in vna & eadem oratione & substõne vocati. Vnde debet intelligi, quod pariter & vniformiter debeant vocari saltem in casu nostro, in quo dicta dispositio substõnis facta de Hieronymo filiis & nepotibus suis, fuit voluntaria absque eo quod ex dispõne iuris testõr ad id teneretur. l.iam hoc iure.& l.Lucius.ff.de vulga.& pup.& l. in testõ.C.de test.mili. sed si diceremus ꝙ comprehenderentur filij nasciturí post euentum cõditionis, non esset verum dicere ꝙ pariter vocarentur: imò Hieron. quandoq; haberet totum, quandoq; partē vnam, quandoq; aliam, scd̃m ꝙ
6 successiuè nascerentur, vt de se patet. † Præterea aut nos dicimus, quod in dicta substõne facta de Hieronymo, & eius filiis & nepotibus intelligantur vocati filij & nepotes ordine successiuo, & dicendum est, qđ cùm dictus Hieronymus esset in rerum natura tpe quo Mariotta, & Piera decesserint sine liberis, & sic tpe euentus conditionis & substõnis, & agnouerit Hieronymus hæreditatem ex substõne prædicta: sequitur ꝙ dicta substõ expirauit in personam filiorũ & nepotum Hieronymi, quatenus diceremus filios & nepotes Hieronymi esse substitutos filiis, seu filiabus dicti Baldi testõris, quia substitutio in persona primi substituti locũ habet, ideo cessat in persona secundi vel alterius sequentis. l. cùm in testõ. in prin. ff. de hær.insti. l.si mater.§.1.ff.de vulg. & pup.& d.l.quandiu.l.vlt.post prin.& si diceretur: dato ꝙ filij Hieronymi nõ possint venire ex quadam alia substõne, quæ de eis facta videtur dicto Hieronymo, cùm videantur ordine successiuo vocati scd̃m opin.Bar.in d.§.quidā rectè.
7 † Respõdeo ꝙ nõ possunt venire ex tali substõne: qa cùm in tali substõne ex qua filij dicti Hieronymi vidētur fuisse substituti, non sint adiectæ dictæ dictiones denotantes tractũ temporis, quia non fuit dictũ, quandocunq; decesserit Hieronymus, vel post mortem Hieronymi veniant filij eius, ideò talis substõ, qua filij Hieronymi videntur substituti ipsi
4 Hieronymo censetur, quò ad ipsum Hieronymum esse † tm̃

d vulgaris d substitutio, & sic expirauit per aduentum Hieronymi. l. post aditam. C. de impu. & aliis. non aūt est compendiosa vel fideicommissaria, sicut quando testõr dicit, filium instituo, & ēt Titium substituo. nam qa talis substõ est facta simpliciter, & sine dictione importante tractum temporis, cõtinet vulgarem tm̃. l. iam hoc iure. in verbo, in vulgarem tantummodo. ff. de vulg. & pup. & probatur ex not. per glo. magnā in d.§.quidam rectè. ibi dum dicit, vel sic filium, &c. & ibi Bar. & no. Bar. in d.l. Centurio, post medium. dum tractat, an compendiosa contineat vulgarem. in ver. secundo
* oppono ad prædicta. &c. & in l. Lucius. in vlt. q. eod. tit. & in repe. l. si arrogator. ad fi. de adop. & sequuntur* cõiter DD. in dictis locis. & quod in proposito nostro per dicta verba instituo, vel substituo fratrē meum, & eius filios, intelligantur vocati filij fratris, duntaxat in casu quo frater non sit hæres, non aūt in casu quo sit hæres, & postea decedat substitutis filiis, tenuit expressè Raph. Cu. in d.§. quidam rectè. circa fin. & probatur per proximè habita. pro quo etiam facit id quod no. in l. liberorum. ff. de verb. sig. in pen. col. in ver. quæro quid si in aliqua dispositione sit mentio de filiis. &c. & ita tenui legendo. d. §. quidam rectè. respondendo ad ea quæ in contrarium videntur adduci posse, vt facilè colligitur ex iam dictis. & quanuis ex superius allegatis patere possit responsio ad ea quæ pro parte dictorum Ioan. & Sinibal-
8 di allegata sunt, tamen specialius respondeo. † & primò nõ obstat, ꝙ siue filij & nepotes Hieronymi intelligantur vocati ordine successiuo, vt tenet Bart. in d.§. quidam rectè, habent in totum intentionem suam dicti filij & nepotes, siue intelligantur vocati æqualiter cum dicto Hieronymo, vt tenent alij DD. in d.§. quidam rectè, cum concord. suprà allegatis. & adhuc dicti filij & nepotes dicti Hieronymi saltem
* pro suis ratis & partibus habeant intentum, quia respondeo, quod vera & magis* communis & approbata cõclusio est, ꝙ non intelligantur vocati ordine successiuo, attento ꝙ Hieronymus & eius filij & nepotes non erãt de descendentibus testatoris ab eo de necessitate vocandis seu instituendis pro conseruatione sui testamenti. ita probatur per rationes & iura suprà allegata. & maximè per tex. in d.c. Raynutius. & d.c. Raynaldus. Et ita sæpenumerò consului, & legendo tenui. & non obstat d.l. generaliter. in princi. quæ in contrarium allegantur, vbi disiunctiua fauore liberorum resoluitur in coniunctā. & ita in casu nostro debeat coniuncta resolui in disiunctam eadem ratione, quia respondetur scd̃m Io. de Imo. in d.§. quidam rectè. ꝙ imò in d.l. generaliter, resoluitur disiuncta in coniunctā, ne extranei succederent, q alias succederent exclusis liberis & descendentibus, quod non est verisimile testatorem voluisse. l. cùm acutissimi. C. de fideicom. quæ ratio cessat in casu nostro, in quo filij & nepotes sunt instituti. Vel possumus respondere ꝙ in casu nostro non agitur de fauore liberorum & descendentium testatoris, prout in l. generaliter. quia Hieronymus & eius filij non erant de descendētibus testatoris, cùm igitur intelligantur vocati pariter Hieronymus & eius filij & nepotes, intelligitur de illis filiis & nepotibus, qui existerent tpe quo euenit conditio substitutionis factæ dictis filiabus testatoris, vt probaui superius per ea quæ not. Io. And. in d.
9 Rub. de testa. & per alia superius adducta. † Secũdò respondeo, ꝙ etiam posito ꝙ intelligerentur ad substitutionē vocati Hieronymus & filij ordine successiuo, tamen eo ipso ꝙ Hieronymus decessit, expirauit substitutio in persona filiorum & nepotum, eo quia intelliguntur filij Hieronymi vulgariter substituti Hieronymo non per fideicommissum, vt probaui sup. & in specie tenet Rapha. Cu. in d.§. quidam rectè. non ob. ēt ꝙ ex vltima parte testamenti. & in ver. & si dictus Hieronymus & ipsius Hieronymi filij, &c. videātur vocati filij dicti Hieronymi ad hæreditatem, per l. Lucius. ff.
10 de hær. insti. & per no. per Bar. in d.l. Centurio. † qa respondeo, ꝙ imò cùm fuerint dicti filij Hieronymi in ea parte testamenti vocati per modum conditionis non intelligantur per illam partem testamenti vocati ad hereditatē. l. ex facto ēt. ff. de hær. insti. & l. si sub conditione. ff. si quis omis. causa test. probatur etiam per l. si quis ita hęres instituatur si legitimus.

timus. ff. de hær.insti.cum gl. vbi per illa verba conditionalia, si legitimus hæreditatē meam vēdicare noluerit, Titius hæres esto. nō videtur legitimus hæres vocatus ex testamento. & probatur etiā per l. potest quis, iuncta l. sequenti. ff. de vulg. & pupil. vbi si testator plures habens filios impuberes institutos disposuerit in testamento, ꝙ si aliquis eorum decedat vltimo superstite, & tali vltimo postea decedenti substituit Titium, certè per illam dispositionem seu per illa verba, si omnes decederent vltimo superstite, non videtur vltimum superstitē substituere cæteris prędecedētibus, sed ab intestato tātùm videtur vocatus. Et ideo dicit Bal. ibi quod videtur ibi casus expressus pro opinione ista, quam ēt tenet gl. in d.l. Lucius. quam approbat Iac. de Are. Cy. Ray. Franc. Tigri. Nico. de Neap. Bal. Ang. Io. de Imo. & Raph. Cum. in d.l. Lucius. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de test. §.1. in versi. 1. huic quæstioni accedit bimembris, &c. & Bar. in l. si cùm dotem. in prin. ff. sol. mat. Et ita consuluit Old. in consi. 141. incip. Thema tale est, dominus canonicus, &c. ad finem consilij. & Bal. in l. quod scitis. in pen. col. C. de bon. quæ libe. & in l. cunctos populos. C. de summa Trinit. in 15. col. in versi. venio ad secundum, &c. & in l. cùm acutissimi. præalle. & in l. si emancipati. in 8. oppo. C. de colla. & Raph. in l. filiusfamilias. §. cùm quis. ff. de leg. 1. & ibi ēt Paul. de Cast. in lectu. Bonon. & Pet. de Anch. in c. licet. de voto. & in rep. c. in præsentia. de prob. in ver. decimò quæro. vbi dicit se ita consuluisse, vt in suo consi. 120. inci. Pro clariori, & consi. 137. inci. Principaliter ponderandum est. & consi. 426. incip. Quia suprà consultum, & Io. de Imo. in l. ex facto. ff. ad Treb. & ēt Pau. de Cast. ibi in lect. Bon. & idem tenet ibi Lud. Ro. ita ēt tenet Fulg. in l. generaliter. §. cùm autem. C. de insti. & substi. vbi ēt in plerisq; lecturis. & ibidē refert quod ita consuluerunt Pet. de Anch. Bart. & Sal. & dominus Pet. de Nouaria, dominus Fran. de Zabarellis. & ita etiam consuluit Pau. de Cast. lib. 2. consi. 131. inci. Dubium facit. & dicunt DD. in
* dictis locis hanc esse * cōem opi. à qua in iudicando non est recedendum, & traditur in locis vulgarib. & ego sæpissimè pro ista parte consului, & præsertim apud Pistorium. & illo
e consi. e adduco 25. argumenta contra opin. gl. in d.l. Lucius. posteà illis respondeo, & per plura conatus sum tueri opin. communem, quia iste erat articulus principalis illius consultationis, & hoc referre est satis prolixum, vnde causa breuitatis solum respondeo ad d.l. Lucius. & ad d. §. si testator.

¶ Nam non obst. d.l. Lucius. quia respondeo, quod per illa verba conditionalia videtur testator pretulisse filios substitutos, quia per existentiam liberorum excluditur substitutus. non aūt substitutus excludit liberos, ergo verum est dicere præferri liberos substituto, vel prætulit ibi substituto liberos, s. quia primo hærede instituto repudiante non admittitur substitutus, sed liberi ab intestato; tanq̄ proximiores testatori, vt ibi in gl. arg. l. vel singulis. ff. de vulg. & pupil. Nec obst. d. §. si testator. cum simi. quia ibi non loquitur in eo qui positus vel nominatus esset per modum cōditionis, prout hic. ¶ Non obstant not. per Bar. in d.l. Centurio, quia respondeo, quod Bar. ibi loquitur, quando apparebat grauamē fideicommissi fuisse iniunctum filiis filiorum, seu filiis Hieronymi, vt in casu nostro, quo casu vult ꝙ videantur vocati ad hæreditatē, ex quo in ea sunt grauati, per iura ibi allegata per eum. sed in casu nostro grauamen non fuit iniunctum dictis filiis Hieronymi, sed Hieronymo, vt patet ibi, dum testator dixit & rogauit Hieronymum, vt dict. bona & hæreditatē reddat dicto hospitali. & sic cessant in casu
n nostro rationes suæ. † fortius dico, quod ēt quando expressè non iniunxisset grauamen Hieronymo, nec eius filiis, sed simpliciter disposuisset quòd si dictus Hieronymus, & post eà eius filij decederent sine descendentibus, volebat suam hæreditatem deuenire ad hospitale, non videretur per dictam clausulam iniunctum onus fideicommissi filiis Hieronymi, quatenus fuerāt positi in conditione, prout fuerunt positi in dicta clausula & vltima substitutione, sed videretur iniunctum onus fideicommissi Hieronymo, qui fuerat expressè per modum dispositionis vocatus ad hæreditatem, vt expressè dicit Ioan. de Imo. in d.l. Centurio. in versi. Idē adde dictis Bart. quantū tangit qōnem illam, si testator instituat Titium, &c. arg. l. si seruus margaritā. ff. de leg. 1. & dicit, ꝙ illa est de mēte Bar. in l. codicillis. in prin. ff. de vsufr. leg. dū vult, qđ in casu qōnis formatæ per eum, in l. sed si sic. de leg. 3. & in d.l. Cēturio. onus fideicōmissi non videtur iniunctum vltimò decedēti, id est, filiis filiorū, sed solū primis
f f filiis institutis, qa filij nō potuerunt grauari onere fideicōmissi, cùm nō fuerunt honorati seu vocati à testatore, secus in casu d. l. codicillis. qa ibi expressè oēs liberi fuerunt honorati & vocati à testatore p modū dispositionis. Vnde substituendo per fideicōmissum alium post mortē eorum, videtur vltimū decedētem grauare onere fideicōmissi. & ita ēt tenet Io. de Imol. in d.c. Raynutius. in materia cōpendiosæ substitutionis. & ita ēt Bar. in consi. 2. incip. Andreas condidit testamentū. & Bar. & Sal. in d. l. precibus. & Bal. in d.l. ab eo. C. de fideicom. & in l. si sic. ff. de lega. 3. & consuluit idem Pet. de Anch. in d. consi. 120. consi. 137. Pau. d. cons. 131. lib. 2. & sic voluit ꝙ onus fideicōmissi in casu nostro intelligatur, iniunctū Hieronymo sub duplici seu triplici conditione, s. si dictus Hieronymus seu ipsius Hieronymi filij seu nepotes decesserint sine filiis. & licet dicta cōditio eueniret post mortem Hieronymi, aut filiorum eius, tamē nihil impedit quo minus tunc possit dici, grauatū esse Hieronymū onere fideicōmissi, quia eueniente cōditione fideicommissi post mortem Hieronymi, hęredes sui remanent ex persona Hieronymi obligati ad onus fideicommissi. l. legato sub conditione. ff. de condi. & dem. & no. Bar. in d.l. sed si sic. Plus etiā voluerunt aliqui ꝙ ēt dato, quod expressè iniungeretur onus fideicōmissi ipsis filiis Hieronymi, quatenus essent nominati sub conditione, non intelligantur per hoc vocati ex testamento ad hæreditatem, & onus fideicommissi non valeret, per d. l. ab eo. & expressius in l. hæreditas ad Statium primum. ff. de hær. insti. & ita tenebat Rich. Malum. & Rayner. vt refert Bart. in d.l. Centurio. & Bal. in d.l. ab eo. & in d. l. sed si sic. & Pet. de Anch. in d. consi. 237. & Io. de Imo. in d.l. Centurio. & in d.c. Raynutius. vbi plenè respondet ad allegata per Bart. in d. l. Cēturio. tamē illa dispō non est hic necessaria, attēto ꝙ (vt dixi) testōr iniunxit expressè grauamē fideicōmissi Hieronymo, non aūt fuit expressum grauamē fideicōmissi in psona filiorum & nepotum Hieronymi. quatenus aūt per modum dispōnis in præcedenti clausula testamenti, fuerunt vocati simul Hieronymus & eius filij & nepotes sub conditione, si filij vel filiæ testōris decederēt sine liberis, vtrum per hoc videantur vocati filij Hieronymi, qui concepti & nati fuerunt, postq̄ iam euenerat conditio substitutionis, id est, post mortē omnium descendentium testōris, & postquam Hieronymus agnouerat hæreditatē, vt puto opportunè ostendisse sup. ꝙ non. Ex quibus omnibus conclusio remanet, ꝙ dicti descendentes Hieronymi non admittuntur ex dicto testamento. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Sinibaldum. filios Hieronymi substituti, huic consi. subscripsit alius, vt habetur infrà lib. 4. consi. 14. & vtrisq; subscripsit Soci. consi. 113. lib. 1.

b ¶ Successiuo. vide latè Cęp. cau. ciui. cons. 52. Ant. Rub. in l. Gallus. §. qdam rectè. de lib. & post. adde Cor. cons. 231. con. 263. lib. 1. cons. 200. li. 2. cons. 321. li. 3. cons. 17. cons. 47. lib. 3. Pau. con. 159. con. 370. cons. 455. li. 2. Dec. con. 205. con. 236 cons. 253. cons. 291. cons. 248. cons. 320. con. 384. Pau. consi. 159. consi. 370. consi. 455. lib. 2. vide infrà eo. consi. 24.

c ¶ Natura. idem Rom. cons. 438. In causa. versi. quò ad quartum. Paul. consi. 16. lib. 2. Soc. consi. 113. lib. 1. Bertran. consil. 15. col. 9. num. 37. lib. 1.

d ¶ Vulgaris. idem Aret. Soc. d. §. quidam rectè. vbi Soc. dicit se subscripsisse huic consi. patet apud Soc. consi. 113. lib. 1.

e ¶ Consilio. quod habes. suprà lib. consi. 186. adde suprà lib. 1. consi. 108.

f ¶ Primis. suprà lib. 1. consi. 105. num. 4.

CONSILIVM XIIII.

Subscriptio præcedentis Ioannem per Bapt. Sancto Seuerinatem Natta.

Super

a SVper quæstione proposita, quæ proculdubio
pendet ab articulis difficillimis, & est de apici
bus iuris, scripsit a subtiliter & notabiliter ex-
cellens Doctor do. Alex. de Imol. Bononiæ le-
gens maior obseruandissimus, & responsum
signanter dedit, quòd descendentes Hieronymi non admit
tuntur. Cùm autem fuerim consultus super eadem quæstio
ne requisitus, vt quatenus idem sentirem de iure, illud sub-
scriptione mea confirmarem, volui quàm breuissimè, vt mi
hijpsi in tam subtili articulo satisfacerem, & maiestati veri-
tatis inqrendæ adhærerem. & quidē nonnulla reor posse ad
duci, quæ me prima facie fluctuare fecerunt inter scopulos,
& quasi per medium ꝓfundum iuris nostri ciuilis euntē, ve
rùm explosa omni superfluitate, & generalium cumulatio-
ne, quam semper doctissimi veteres fastidierūt, & ego sem-
per abhorrui, solùm illud attingā, in quo stat ius dubitatio-
nis nostræ: & in gradu qōnis nostræ dicitur, ꝙ substituit Bal
dus testator filijs & filiabus suis, & cuilibet eorū, tam natis,
quàm nascituris, & ab eo descendentib. sine filijs legitimis,
&c. Hieronymum memoratū. cùm autem purificata esset
conditio dicti fideicōmissi post mortem descendētium ex
dicto testatore sine filijs superstite tunc tēporis, quo cessit
dies fideicōmissi p̄dicti suprà dicto Hieronymo fideicōmis
sario, nondum filios habente, aut nepotes, qui tunc impu-
bes erat, qui Hieronymus post interuallum annorum 40.
decessit superstitibus sibi duobus filijs, s. Ioanne & Sinibal
do, & quibusdam nepotibus ex dicto Ioanne. Dubitatur, v-
trùm dicti Ioannes & Sinibaldus aliquod ius p̄tendere pos-
sint ex dicto fideicommisso, saltē post mortem dicti Hiero-
nymi contra possessores dictorū bonorum dicti quondam
Baldi. Prima facie visum est, ꝙ sic. nam cùm substitutus fue-
rit Hieronymus, & filij & nepotes copulatiuè substituti. &
1 ad hoc videbatur quasi casus c. Raynutius. de test. † vbi pa-
tet, ꝙ si pater substituerit filiā suam, & nasciturū ex ea, ambo
vocantur simul ad fideicōmissum, vt patet ex fine illius tex.
vbi reus cōuentus condēnatur occasione fideicōmissi p̄di-
cti restituendi matri & filio substitutis. ad idē tex. in c. Ray-
nal. eod. ti. vbi similiter probatur, ꝙ si testator leget patruo
suo, & filijs eius, omnes vocantur æqualiter ad legatū. quos
textus allegant Moderni in l. Gallus. §. qdam rectè. de lib. &
2 posth. ad probandum istam conclusionem, † ꝙ quando plu
res sunt ex testō inuitati, qui successissent ab intestato, non
tamē erant necessariò inuitādi, qa nulla debebatur illis legi
tima, sed ordo charitatis & successionis illos ordine succes-
sorio inuitabat, ꝙ tunc oēs simul admitti debebant, vt l. si
mulieri cū liberis. & l. si qs Titio. ff. de vsufr. accre. cū si. quā
partē tenuerunt Bal. Ang. Im. & magis * cōiter Moder. in d.
* §. qdam rectè. & idem videbatur, ꝙ dicti filij Hieronymi, &
nepotes ex eis ad fideicommissum simul admitti debuerūt
cum Hieronymo, titul. dictorum iurium. & l. fi. C. de impu.
& ideò Bal. in d. §. quidam rectè. ex mente & ratione glo. ibi
dixit, ꝙ si frater instituit sororem, & filias sororis, oēs simul
succedunt, qa nullū bonorum subsidium debebatur sorori
à fratre testatoris, qa censetur extraneus eidem, soror non
censebatur inuitata per prius, & filij per posterius, sed oēs si
mul. Et ita videtur decidere Ang. in cons. 28. dicens, quòd si
sunt instituti pater & filij, vel pater vnà cum filijs, aut etiam
substituti: tunc pariter, id est, eodem tempore inuitantur,
vt d. l. si mulier cum liberis. & d. l. fi. C. de impub. vbi hoc de-
cidere videtur Cy. expressè. † Item ex alio capite non vide-
3 batur posse negari dictum Hieronymum non fuisse inuita-
tum per prius, & filios post eum, & nepotes post filios. argu.
no. per Bar. & sequaces. in §. quidam rectè. quasi non obstan
te copula, & sint inuitati ordine, quia extraordinaria affe-
ctione respectiua ad successionem ab intestato copula, & in
telligitur successiuè. l. cùm pater. §. pen. de leg. 2. & ita repe-
rio consuluisse excellētissimum aduocatū, dominum Ioan
nem de Rutis Florētiæ, cùm quidam suis filijs decedentib.
sine liberis substituisset M. fratrem ipsius testatoris, & secū-
dò nepotem ex alio fratre ipsius testatoris, & ipsorum filios
masculos, quod dicti filij M. & secundò substituti copulati-
uè cū dictis M. & scđò intelligebantur substituti ordine suc
cessiuo. & per not. in d. §. quidā rectè. & in d. l. cùm pater. §.
pe. & l. cùm ita legatur. §. in fideicōmissum. eo. ti. quod con-
silium do. Ioa. de Rutis est insertū inter consilia Ang. consi.
38. quidam Io. & illam decisionem cōprobat Ang. in consil.
sequenti. Bal. etiam in consi. incip. charissimi. dicit, ꝙ inter-
dum quis loquitur de se & filijs. & tunc ꝓcedit glo. in l. si ti-
bi. §. si pactus. ff. de pac. Interdum alius loquitur de filio & fi
lijs illius instituendo & substituendo: & tunc si sumus in ma
teria non ordinata necessariò à iure circa inuitationem, sed
solùm ex ordine charitatis, & ordine successiuo inuitatio-
nis, puta quia testator substituit filijs suis decedentibus si-
ne liberis, vt dictum est, fratrem ipsius testatoris, & filios i-
psius, dictus M. frater eius secundo gradu & filij vocati vide
antur, vt l. peto. §. fratre. de leg. 2. & d. l. cùm ita. §. in fideicō
misso, quando testator non sensit de cæteris filijs, sed inde-
finitè de oībus, cùm tunc satis videatur æquum, ꝙ intelliga
tur ordine successiuo. arg. l. Lucius. ff. de hær. insti. & l. Titia
Seio §. Seia. ff. de leg. 2. eadē conclusio vt ordine successiuo,
&c. suadetur ex dictis per Pet. de Anch. in simili cons. 78. in-
ci. dicta facti narratione. dū allegatur l. cùm ita legatur. §. fi.
de le. 2. Ex quib. videtur inferendū, ꝙ dicti filij Hieronymi
scđo loco, vt p̄dicitur, inuitati non solùm potuerunt venire
quando Hieronymus p̄decessit, sed ēt post q̄sitā hæreditatē
per d. Hieron. ex fideicommisso, prout quidā Moderni sen-
sisse videntur. vt Pau. de Cast. in d. §. quidam rectè. quasi gra
datim ex fideicommisso sint vocati, sicut dicitur in d. l. fi. C.
de ver. sig. & per Doct. vbi gradatim, & sicut quando aliqui
sunt substituti sub nomine collectiuo, puta familiæ videan-
tur vocati successiuo ordine: ita quando sub nomine libero
rum simul. scđm Ang. in d. consi. 38. † nomen autem filiorū,
4 agnatorum, & cognatorū, est nomen collectiuum, secundū
Bar. in l. re coniuncti. de leg. 3. in secundo loco principali. &
in verbo, quarto principali. ex istis concludi videtur, ꝙ di-
cti filij Hieronymi, & post eos nepotes, dum eo tēpore testa
menti, vel saltem mortis testatoris, illi, qui vellent admitti,
fuerunt superstites, aut extunc ad partem vnam Hierony-
mo eis delatam, aut vt ex nunc aperta eis via ordine successi
5 uo post mortem Hieronymi patris primo loco vocati. ¶ † In
contrariam partem arguitur, nam si substituti fuerunt Hie-
ronymus p̄dictus frater testatoris, & ipsius filij, etiam ex i-
psis filijs Hieronymi descendentes, vidētur inuitati hoc or-
dine, videlicet prius Hieronymus, & pòst eius filij Hierony
mi, & pòst eius nepotes, dum tamen tempore testamenti,
vel saltem mortis testatoris, illi qui vellent admitti, fuerint
superstites, secus si pòst nati fuerint, quia de illis cogitatum
non censetur: & ita videtur sentire Barto. in l. cognatis. ff. de
rebus dub. ibi dum dicit, vt hic sufficiat, vel tempore mor-
tis, vel tempore testamenti esse cognatum. & subdit hæc ver
ba: secus si tempore mortis inciperet, ac posthumus, licet
tempore vitæ testatoris conceptus, nisi expressè appareat
testatorem de eo sensisse. l. qui filiabus. in prin. de leg. 1. vnde
concludit, ꝙ in relictis factis coniunctis personis intelligi-
tur, siue tempore testamenti, siue mortis sint coniuncti. Se-
cundò idem consilium ꝓbari videtur authoritate eiusdem
Barto. consi. 51. incip. Bonauentura testamentum condidit.
6 † vbi dicit, ꝙ si testator substituat aliquē, & eius filios, intelli
gitur de natis tunc, non autē de natis pòst, siue posthumis:
ergo non habebit locum in terminis nostræ quæstionis, in
filijs d. Hier. natis diutissimè post mortem testatoris, & filia
rum testatoris, quib. est facta substitutio prædicta. Tertiò,
quia eadem conclusio probari videtur, quia substitutio fa-
cta inuicem de liberis filiorum testatoris, debet intelligi tm̄
de liberis, qui nati fuerunt tempore testamenti, vel saltem
tēpore mortis testatoris. l. cùm ita. §. in fideicommisso. de le
ga. 2. cum gl. ita dixerunt Pet. de Anch. & Imo. in c. indican-
te. de testa. quia illud quod dicitur in l. si cognati. est indu-
ctum in eo, qui facit aliquam dispositionem in cognatis, &
habet locum etiam in liberis: ergo in casu nostro non di-
cantur substituti filij Hieronymi, vel nepotes concepti, &
nati diutissimè post mortem testatoris. † Quartò eadem
7 cōclusio probari videtur, nam sicut institutio censetur inu
tilis, & in causa caduci, quādo institutus nō viuebat tēpore

mortis testatoris, vel quando substitutus p̄decessit ad gra-
uatum, vt l. vnica. §. & cum triplici. & §. sin autem sub condi-
tione. C. de cad. tol. & l. hæredes mei. §. cum ita. ad Treb. &
tenet glo. ord. in l. vnic. C. de ijs, qui ante aper. tab. quod est
expeditum. est etiam casus notabilis in l. in causæ. §. Pompo
nius. ff. de min. ita videtur inutilis, quando tempore ceden
tis fideicommissi cõditionalis, ille, qui dicitur substitutus,
non est in rerum natura. cùm à pari procedere videatur, vel
substitutum superstitisse aliquo tempore, non tamen super
esse tempore cedẽtis fideicommissi, vt suprà est dictum, vel
tempore cedẽtis fideicommissi nondum natum, vt d. l. qui
filiabus. & habetur in d. l. si cognati. & alijs locis præalleg. &
hoc est, quod voluit excellentissimus doctor, domi. Lam. de
Rampo. disputando. vt refert Io. And. in addi. Spe. in d. ti. de
testa. in rub. in ver. incip. item Lamber. Rampo. vbi elegan-
8 ter determinauit, † ꝙ si quis substituerit filio suo hæredi vni
uersaliter instituto vnum ex filijs Titij, alterius filij testato-
ris, quem ipse Titius elegerit vel nominauerit, substitutio
valet, vt l. cùm pater filio. §. hæreditatem. de leg. 2. & ad Tre-
bel. l. ex facto. §. si quis rogatus. & licet nulla nominatione
facta per Titium, omnes filij admittantur dicti Titij ad di-
ctum fideicommissum, vt l. si Titio & Seio. & l. cùm qdam.
in prin. & §. rogo. & l. cùm pater. §. rogo. & §. filia. de leg. 2. ta
men si quis est filius natus post mortẽ dicti filij hæredis, cui
facta fuit substitutio, dicit illum non admitti per fideicom-
missum, cum prius natis, quia nõ erat in rerum natura, cùm
substitutio vendicauit sibi locum, vt in d. §. & cum triplici.
Ecce ergo, ꝙ præfati excellentissimi Doct. scilicet Lamber.
& Io. An. intelligunt illum tex. & cum triplici, non solũ quã
do fuit in rerum natura substitutus tempore cedentis fidei
commissi, vel post mortem generati decesserat, vt ibi dicit
litera, sed etiam quando nondum natus erat ille, qui ex sub
stitutione vult admitti: cùm sit necessarium, ꝙ sit in rerum
natura tempore, quo cedit dies fideicommissi, vt etiam de-
duxit suprâscriptus excellentissimus consultor, cuius opi-
nio & sententia ꝓbari videtur in d. l. cùm pater. de leg. 2. ibi,
inter eos fieri, qui eo tempore vixerunt. & in ead. l. §. à filia.
Quintò confirmantur prædicta ex dictis Bal. & Raph. & Mo
der. in l. post mortem. C. de fideicõmissis. in quæst. quas su-
prà formant & decidunt per d. §. à filia. cum si. quorum di-
9 cta non refero causa breuitatis. † Sextò hoc idem suadetur
ratione vrgentissima. Ecce videmus, ꝙ liberi secundi vel vl
terioris gradus, vel nepotes vel pronepotes, qui sunt conce
pti post mortem eius, de cuius hæreditate agitur, nec de iu-
re ciuili, nec de iure prętorio vocantur ex persona ꝓpria ad
succedendum, nec habent excludere cognatos vel agnatos,
vt Insti. de hære. ab inte. §. sed planè. & in l. si quis filio exhæ-
redato. §. 1. ff. de iniu. test. §. sed hæc ita. ibi, cæterùm si postea
conceptus est, Marcellus scribit, neque vt suum, neq; vt ne-
potem aut cognatum ad hæreditatem aut bonorum posses
sionem posse admitti. si ergo hoc receptum est de descendẽ
te, vt concepti post mortem eius, de cuius hæreditate agi-
tur, non succedãt ab intestato, etiam de æquitate prætoria,
cur non dicimus idem in transuersalibus, quales sunt isti, de
quibus agitur, vt non contineantur inter successores illius,
post cuius mortem concepti sunt, de cuius hæreditate agi-
tur saltem in virtute ista interpretatiua substitutionis factæ
de filijs Hieronymi ordine successiuo charitatis & natura-
litatis, vt illi, qui post mortem testatoris & filiarum institu-
tarum, quibus fuit facta substitutio, concepti fuerunt, & na
ti, non continentur inter inuitatos ex fideicommisso. Septi
mò confirmantur prædicta ex dictis Bart. in l. qui se patris.
C. vnde liberi. in versi. contra istam lect. opponitur arguen-
do vt suprà ꝓximè. Octauò si quis dixerit, iste Baldus testa-
tor Hieronymum substituit, & filios fratris collectiuè, non
proprios, sed quodammodò extraneos. adhuc fortius præ-
dicta militarent, quia intelligitur solùm de filijs, natis tem-
pore testamenti secundum Barto. in l. si cognatis. in ver. qd
si sit legatum cognatis Titij, &c. ¶ Et ex præmissis præsens
consultatio videtur habere magnam difficultatem, & per-
plexitatem. putarem ideò, ꝙ inter tot considerationes Do-
ctorum in vtranq; partem adductas, quòd potissima con-
10 clusio sit. ¶ † Primò, ꝙ quando essent instituti vel substituti
plures, inter quos caderet ordo necessariæ vocationis, quia
deberetur eis legitima successiuè, tunc viderentur inuitati
* successiuo ordine, secundum gl. * & communem opi. Doc.
in §. quidam rectè. ¶ Secunda conclusio, ꝙ etiam, quando
plures essent inuitati per nomen collectiuum, puta familię,
domus, agnationis, liberorum, filiorum, & inter illos nõ es
set ordo necessitatis, sed ordo naturalis charitatis & affe-
ctionis ab intestato, tunc viderentur vocati gradatim, & or
dine successiuo, vt l. fi. de verbo. sign. & ibi per Ang. & Paul.
de Cast. & Moder. & in d. l. si cognatis. vt consuluerunt Ang.
& do. Io. de Richelis præalle. ¶ Tertia conclusio, ꝙ quando
plures essent substituti copulatiuè & nominatim, inter
quos caderet sola ratio ordinis successionis ab intestato, il
li viderentur simul vocati, & concurrerent, puta substituo
fratrem meum, & Io. & An. eius filium, secundum Doct. in l.
fi. C. de impub. Et idem & fortius, quando charitas non cau
setur à natura ordinata. vt l. si quis Titio. & l. si mulier. præal
leg. & idem si dixit, substituo fratrem meum Titium, & eius
filios, ex coniectura intelligenda de cæteris iam natis & no
* tis, secundum Doct. in d. §. quidam rectè, * magis communi
ter. & ꝓbatur in d. c. Raynutius, & Raynaldus. & voluerunt
præfati domini Io. Rutis, & Ang. in dictis consilijs & Bal. in
consilio præalle. ¶ Quarta conclusio est, quando plures es-
sent substituti coniunctim hoc modo: substituo fratrẽ meũ,
& filios eius filijs meis institutis decedentibus sine liberis,
tunc quia indefinitè vocati sunt omnes filij, nec testator sen
sit de certis: satis est æquum, ꝙ intelligantur vocati ordine
successiuo. arg. l. Lucius. de hære. inst. & l. Titio Seia. §. Seia.
de leg. 2. secundum Bal. notabiliter in d. cons. ¶ Quinta cõ-
clusio, ꝙ licet testator suis filijs institutis decedentibus sine
liberis, tam natis, quàm nascituris substituerit eis nepotem
ex fratre, & ipsius nepotis filios, videatur eos coniunctim &
simul inuitasse. vt d. c. Raynutius, & Raynaldus. & d. l. si mu-
lieri. & d. l. si quis Titio. tamen ex coniectura longè magis,
quàm in præcedenti casu, puto ipsos inuitatos ordine suc-
cessiuo, quia non erat verisimile, testatorem voluisse simul
vocari & concurrere cum illo secundo, filios & nepotes te-
statori coniunctos, sed magis successiuo ordine, præsertim
in casu nostro, in quo Hieronymus substitutus tempore te-
stamenti, & mortis testatoris erat impubes, vnde testator
non potuit sentire de certis filijs aut nepotibus dicti Hiero.
cùm tunc non haberet vxorem, nec filios, & ortus filiorum
& nepotum requirerent longum interuallum temporis, &
quia satis puto in casu nostro, ꝙ sint inuitati ordine succes-
siuo, scilicet primò Hieronymus, secundò filij, tertiò nepo-
tes. & puto illud posse firmari, ꝙ concepti post mortem di-
cti testatoris non videantur successiuo ordine prædicto vo
cati cum alijs prius natis. ar. eorum, quæ suprà dixi in quin
to articulo, & in alijs septem fundamentis inferentibus, ꝙ
tantùm de natis saltem tempore mortis testatoris, & argu.
eorum, quæ infrà dicam. & posito, ꝙ in casu nostro attentis
circumstantijs maximè teneræ ætatis dicti Hiero. esset du-
plex coniectura, testatorem sensisse de filijs & nepotibus na
11 scituris post mortem ipsius testatoris † illud puto habendũ
pro expedito, ꝙ si tempore mortis filiorum & filiarum te-
statoris, quibus est facta substitutio dicti filij Hieronymi nõ
extabant, quin disiuncti vel non nati ad hoc fideicõmissum
non censeantur inuitati: cùm substitutio quo ad eos sit, aut
pro non scripta, aut in causa caduci, per iura & allegationes
allegatas suprà in quarto fundamento, & sequentibus, vbi
omninò videndum. ¶ Sed fortassis aliquis dicet: licet dicti
filij Hieronymi non essent nati tempore cedentis fideicom
missi, id est, tempore mortis hæredum, quibus substitutio
facta est, illud non obesset, quia illæ doctrinæ videntur locũ
habere, quando pariter cum Hiero. dicti filij ad fideicõmis-
sum admitti debuissent. quo casu vt simul admittantur, ne-
cesse est, ꝙ tunc sint in rerum natura. & ita loquuntur illa
iura in illo quarto fundamento, & sequentibus, nos autem
videmur esse in casu, in quo videtur sufficere, ꝙ nati sint, &
supersint tempore, quo fideicommissum deficit in persona
Hieronymi primò nominati, & prius inuitati, vt sic de fidei
commiss.

commissi virtute quo ad Hieronymum, aut quia nõ potue-
rit, aut quia noluerit, aut aliter defecerit, satis sit eius Hiero
nymi filios esse tunc superstites, quãdo defecerit fideicom-
missi dies cessisse creditur, quo ad eos, & tempore purifica
tæ conditionis quo ad eos ex ratione dicti §. & cum triplici,
vt d. §. sin autem. & aliorũ iurium p̃allegatorum. ad hoc sub
tile motiuum videtur posse responderi, quia isti filij & nepo
tes videntur vocari deficiente Hieronymo, s. tunc quando
morientibus filijs testatoris, quibus est facta substitutio, es-
set dies substitutionis. Vel si Hieronymus nolit habere ex fi
deicommisso illo, aut non posset, quo casu Hieronymo ex-
cluso prius vocato illi filij tunc superstites vocarentur ex vo
12 catione, † scilicet vulgari gradatim facta. ista videtur mens
doctorũ in d. §. qdam rectè, & in d. l. si cognatis. & in d. l. fi. C.
de ver. sig. & in alijs locis præallegatis. & Ang. & d. Lud. in di
ctis cõsilijs. Non aũt est intelligendum, ꝙ post restitutã hæ-
reditatem Hier. ipso deficiente sequentes vocentur, & filij
quasi gradatim per fideicommissum vocentur, plenè enim
videtur hæreditarium ius statim quæsitum dicto Hierony-
mo agnoscenti, & euacuatum ius filiorum & nepotũ, quam
uis per agnitionem Hieronymi, donec extiterit vltima con
ditio, sub qua vocatum est hospitale, &c. ¶ Non enim filij
Hieronymi censentur substituti Hieronym. post agnitum
fideicommissum per ipsum Hiero. quasi ex nouo fideicom-
misso ser Hieronymo iniuncto. quòd ex verbis non resultat
quæ simplicia sunt: cùm substituerit vnico verbo copulati-
uè Hieronymum, & filios, & nepotes. quod intelligo s. vul-
gariter ipsos imitando quo ad Hierony. non quo ad fidei-
commissum, vt in terminis §. quidam rectè. volunt Moder.
& Rapha. Cum. & Moder. Senenses istud declarantes, quòd
admittantur, nam illud verbum, substitutum, quo ad Hie-
ronymum, & filios, potuit intelligi de virtute directæ, ergo
non in virtute obliqua post agnationem intelligatur. ar. gl.
no. in dict. §. quidam rectè. & in l. verbis ciuilibus. de vulg. &
pup. cum sim. bene facit l. fin. C. de hære. instit. versicu. sub-
13 stitutio. † etenim substitutio dubia potius interpretatur di
b recta *b* quàm fideicommissa. bene facit quod tradit Barto.
in l. Centurio. ff. de vulga, & pupil. dum loquitur de compẽ
diosa, vtrùm contineat vulgarem cum alijs allegationibus
per præfatum consultorem, dum allegat Barto. in l. libero-
rum. de verbor. significa. & in l. Lucius. de vulga. in quæstio.
pen. & hoc sentit Bald. in consi. inci. super his punctis. dum
dicit, quòd statim mortuo instituto casus mortis designa-
uit personas substitutorum in substitutione comprehen-
sas, quò fit, vt si personæ substitutæ sint sigillatim nomina-
tæ, & tunc non sint in rerũ natura, caduca sit morientis sub-
stitutio, vt dict. leg. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. tollen.
si verò nomine appellatiuo sint substituti: tunc si primò vo-
cati iam defecerant tempore mortis institutorum, vocan-
tur ordine successiuo sequentes tanquam ex vulgari, id est,
filij, deinde nepotes. ita intelligo hanc materiam, prout et-
iam intellexit præfatus consultor, cuius conclusionem in
hoc corroboraui, vt suprà, quæ tantò clarior est in nostris
terminis, vt non insubtiliter posset dici istos filios Hieron.
tanquam mortuis hęredibus Baldi postea ex interuallo cõ-
ceptos, & tempore cedentis fideicommissi nominatos in
fideicommisso non inclusos, vt suprà dictum est. Sed posi-
to, quòd fuissent inclusi tanquam præuenti à Hieronymo
ipsorum patre prius vocato, qui agnouit fideicommissum,
sunt vt l. post aditam. C. de impub. nec possunt amplius ha-
bere ex eorum persona, prout potuissent, si pater non agno
uisset. Nec pręmissis obst. arg. quòd filij Hieronymi videan
tur grauati, quia in conditione positi, & per consequens et-
iam videntur inuitati, vt l. codicillis. in princip. de vsufruct.
leg. & Barto in l. qui duos. de vulga. & pupil. & in l. Centu-
rio. in verbo, quæro vlterius, quid si testator, &c. † quia imò
14 non videntur grauati nec onerati, sed simpliciter in condi-
tione positi, vt l. potest quis. cum l. sequen. de vulgar. & pu-
pil. & ibi per Bald. & in simili determinat gloss. in l. Lucius.
ff. de hæred. instit. quod abundè prosequitur idem consu-
lens, ideò non insisto. dixi legendo in l. 1. C. de pac. ¶ Item
in casu nostro grauamen fuit iniunctum Hieronymo, non
autem filijs suis in conditione positis, ergo non obstat et-
iam doctrina Bartol. in dict. l. Centurio. & ibi notabiliter
traditur per Ioan. de Imo. quod etiam abundè prosequitur
idem consulens: ideò non prosequor, addo tamen doctri-
nam notabilem, quòd vbicunque substituti post mortem
plurium, substitutio in dubio, quando verba possunt refer-
ri ad primum & ad vltimum morientem, videtur facta pri-
c mo *c* sub duabus conditionibus, non autem vltimo morien
ti, nec valeret, quia illa persona debet intelligi grauata, quæ
potest grauari. l. si seruum. §. qui margaritam. ff. de lega. 2. &
l. fina. C. ad Trebel. hanc doctrinam tradit Barto. in dict. l.
Centurio, & in l. codicillis. in princip. & Bald. in l. ab eo. C.
de fideicommis. & in l. precibus. C. de impube. sed ita est in
casu nostro, quia dum ibi sunt in cõditione positi, & solùm
onerati in subsidium, scilicet deficiente Hieronymo, quia
non agnouisset: ergo referantur solùm ad Hieronymum,
qui agnouit, qui etiam expresè fuit rogatus restituere vlti-
mo loco hospitali purificatis omnibus conditionibus, non
autem fuit grauatus restituere filijs, vt suprà est ostensum.
¶ Confirmantur prædicta authoritate Bald. in consilio in-
cip. in primis est videndum. vbi concluditur, quòd qui gra-
15 uatur, non propterea intelligitur esse substitutus tacitè. l.
ex facto. §. agitatum. ff. de hæred. instit. & d. l. sed si sic. de leg.
3. quod expresè vult Iacob. de Aret. in d. l. Lucius. ad Treb.
& l. ex facto. §. fin. Bald. etiam in consilio, incipiente, duo te-
stes deposuerunt. sentit fideicommissum, de quo suprà in
quæstio. nostra agitur, non extendi ad conceptos natos diu
post mortem testatoris, vt d. l. qui filiabus. & dict. l. si cogna-
tis. cum sim. Bald. etiam in alio consil. incipien. qui proxi-
miores. determinauit, quòd cùm quidam testator inuitas-
set ad fideicommissum proximiores suos, quo casu illi vo-
cantur, qui in gradu sunt proximiores, vt d. l. cùm ita. §. in
fideicommisso. de leg. 2. & l. cùm pater. §. libertus. eod. titu.
Si vnus interim decesserit, non transmittit ad hæredem su-
um, vt d. l. cùm pater. §. hæreditatem filij. & ibi no. Im. si fue-
runt tunc superstites tempore mortis testatoris duæ suæ so-
16 rores: illæ intelliguntur institutæ, † quia intelligitur substi-
tutio de proximioribus, s. tempore mortis gradatim, quo
fit, vt si ambæ decessissent, s. post mortem testatoris superstī
tibus filiabus ex eis, illæ filiæ non videntur substitutæ, præ-
sertim conceptæ post mortem testatoris. l. item prætor. ff.
de suis & legi. arg. l. cognatus. sæpius alleg. ff. de rebus dub.
per quam dicit, ꝙ quia tempore mortis testatoris illæ puel
læ postea conceptæ, nec verè nec interpretatiuè erant pro-
ximiores, propterea non videntur substitutæ, vt ibi latius.
& in casu longè minus includantur filij & nepotes Hiero-
nymi concepti diu post mortem testatoris, & diu post mor
tem grauati. & ista conferunt ad ea, quæ superius sunt dedu
cta. ¶ Superesse videtur alia spina, quæ pungere videtur pri
ma facie multum, videlicet ꝙ cùm iste testator vltimo loco
voluerit, ꝙ si dictus Hieronymus, & ipsius Hieronymi oẽs
decesserint sine filijs, tunc omnia sua bona, & hæreditas ipsi
us integra deueniat ad quoddam hospitale, &c. Tacitè sen-
sisse videtur, quòd interim. donec supersunt aliqui ex prædi
ctis successorio ordine inuitati, in eos videatur iniunctum
fideicommissum, scilicet quòd filij teneantur restituere ne-
potibus ex eis natis, & nepotes descendentes ex eis, pro quo
videtur casus notabilis, in l. Titio Seia. §. Seia libertis. ff. de
lega. 2. per quam l. consuluit Paul. de Castr. vt ipse refert in
l. pen. C. de impub. quòd quando testator dixisset, si omnes
filij mei decesserint sine liberis, volo omnia bona mea inter
pauperes distribui, tacitè videantur inter se substituti, vt d.
§. Seia. ibi dicebat esse casum, ergo & in casu nostro, & in
17 quæstione nostra. ¶ † Respondetur huic propositioni, pri-
mò, quia ibi illud fideicommissum tacitum non resultat
ex eo solo, quòd solum vltimo substituerit, sed quia dixit,
quòd non alienarent, quia testator eis dimittebat, quòd
hoc dictum non fuit in quæstione nostra. ita eleganter di-
xit gloss. Institut. de pupill. §. vel singulis. & infrà latius di-
cam. ¶ Vel secundò possumus dicere, quòd ille tex. in §. Se-
d ia. *d* posito, quòd locum haberet etiam sine illa prohibi-
tione alienationis tantùm, tunc locum habet, quando illi
omnes,

omnes, post quorum mortē aliquis est substitutus, erant in illa hæreditate, aut bonis dispositiuè onerati, tunc enim resultat, vt si grauatus sit nouissimus, moriēs illi substituto restituere illa bona, tacitū reciprocū fideicōmissum inter eos coniecturaliter cēseatur iniunctum. & iste est casus notabilis in d. §. Seia libertis. scdm Io. de Im. in d. l. Centurio. in antep. char. in ver. & ex prædictis. Quādo verò dictis post mortem omnium, seu eorum nouissimo morienti est facta substitutio, & non erant omnes honorati, & sic non p̄cedebat dispositio, inuitans eos ad cōmodum: tunc ꝑpter illud grauamen substitutionis non inducitur dispositio, & per cōsequens non inducitur inuitatio fideicommissaria successiua inter eos, vt l. ab eo. C. de fide. & l. planè. la 2. in fi. de leg. 1. ita Bald. etiam intelligit d. §. Seia. in d. l. ab eo. vel quando facta fuerat prohibitio alienationis, vt prædixi, vel quando testator quemlibet onerauerit in prohibendo, ne alienarent, primò morienti substituit, & tenet fideicommissum, quorum neutrum est in casu nostro, in quo nulla fuit ꝓhibitio alienationis, nec illi omnes fuerunt onerati: & non præcessit dispositio, inuitans eos, quoniā imò testator expressè dixerit verba grauaminis ad Hieronymum, dum dixit ad dictū Hiero. rogauit, &c. vnde d. §. Seia. non potest habere locum in nostris terminis, secundū Doct. in dictis locis. & in l. vel singulis. & in l. si pater impuberis. ff. de vulg. & pup. & Bald. in d. l. pen. C. de impu. vbi etiam per Modernos. idem igitur in effectu sentio in quæstione ꝓposita, quod conclusum fuit per præfatum excellentissimum Doct. dominum Alex. de Imo. dicere posset aliquis: Ego aduerti ad responsionem suprà dictam ad §. Seia libe. secundum gl. ibi, & in l. vel singulis. ff. de vul. & in d. §. vel singulis. Inst de pup. & ad aliam responsionem datam scdm Imo. in d. l. Centurio. & Bald. in d. l. ab eo, sed adhuc superest dubitatio, quia in terminis nostris vidētur adiecta verba ꝓhibitiua alienationis, dū dicitur, omnia sua bona mobilia & immobilia, præsentia & futura, & hæreditas ipsius deueniat integrè, & sine detractione Trebel. vel Falci. & in fi. subditur, & ipse omnia bona sua, & hæreditas prædicta pleno iure deueniat post mortem omnium suorū hæredum institutorum & substitutorum ad dictum hospitale, &c. Ex quibus verbis videtur inferendum tacitum fideicommissum inter Hieronymum, & filios, & nepotes, & inter nepotes, & ipsorum filios, concurrunt enim plura, quæ inferre videntur tacitum fideicōmissum. primò enim æqui pollere videantur prohibitio alienationis, & illa verba, integrè omnia ipsa bona, & pleno iure, vt ꝓbari videtur ex aut. sed cùm testator. C. ad l. Fal. iuncta authen. sed nec in ea. eo. ti. & iunctis not. in l. decem. ff. de fideico. lib. & in l. si post. ff. ad l. Fal. & iunctis no. per Bar. in d. l. Centurio. in ver. tertiò, quod inci. principaliter quæro. & in d l. precibus. & in consilio, quod incipit, Bar. Rosell. & propter alia multa similia, quæ possent induci, sed consultò prætereo. Secundò in verbis ex illo grauamine oīa bona integrè & pleno iure post mortem omnium p̄dictorum deueniant ad dictū hospitale, colligi videtur, ꝙ vti vltimus eorū possit omnia restituere hospitali integrè dicta omnia, restituantur gradatim per alterū alteri, quod fieri non posset, nisi subintellecto ex coniectura tacito fideicommisso inter eos. sint igitur duo fideicommissa, vnum expressum post mortem omnium, alterū tacitum ex coniecturis collectum, s. inter eos, vt d. §. Seia libertis. quia verba substituta expressè vt locum habeant, aliam tacitam subintelligi inferre videatur, sicut infertur in d. §. Seia. nam ideò, quia vltimus moriens grauatus restituere fundum relictum sibi & alijs, non posset totum restituere, nisi ex fideicommisso totus deuolueretur ad mortē aliorum, censetur tacitum fideicommissum inter eos iniunctū. Fuit enim ille vltimus grauatus restituere ibi totum fundū, non autem partem. Ideò cùm totum non posset restituere, nisi dicto fideicommisso subintelligitur, vt ibi per Bal. & Imo. sic igitur in quæstione nostra, in qua etiam non videtur inconueniens, ꝙ illi filij & nepotes, & filij nepotū, cùm sint grauati restituere hospitali, censeantur etiam ex fideicōmisso eis gradatim restituendo inuitati quasi duobus concurrentibus, id est, quòd sint grauati, & in conditione positi, videatur inferri, ergo & tunc se honorati & onerati iuxta doctrinam Barto. in d. l. Centurio. dum loquitur de materia l. ab eo. C. de fideic. & l. sed si sic. ff. de leg. 3. cum si. ar. d. §. Seia
18 libertis. & l. Proculus. de vsufr. †attento, ꝙ fideicommissa indicijs & coniecturis induci possint, quod non est in substitutionibus directis, requirentibus expressionem. l. iubemus. C. de test. & secūdum Ang. in l. in legatis. C. de leg. qui ponderant hanc rationem. ad idem facit doctrina Bart. in l. cùm tale. §. fi. de condi. & demon. & ratio Dy. relata per Cy. in l. ex tribus. C. de inoffi. testa. ad intellectum l. si fundum per fideicommissum. de leg. 1. bene etiam facit l. quidam testamento poculum. de vulg. & pup. cum sim. prædictis coniecturalibus motiuis purgantibus videtur responderi posse ex dictis Barto. in d. l. Centurio. s. ꝙ dictus Hieronymus, & filij seu nepotes illi, scilicet quibus tempore mortis hæredum contigerit delatum esse fideicommissum iniunctū hæredibus testatoris, videantur grauati de restituendo hospitali sub duplici conditione, seu triplici, videlicet si dictus Hieronymus, & dicti Hieronymi filij & nepotes decesserint omnes sine filijs, non autem, ꝙ omnes videantur grauati, et filij nepotum, & inter se per fideicommissum gradatim successiuè & inuitati, quia hoc non sonant verba, nec etiam ꝑ obseruantia fideicommissi expressè, per quod vltimo loco inuitatur hospitale ad omnia & integra bona testatoris infertur dictum tacitum fideicommissum inter eos, secundū quod inducitur in §. Seia libertis. & potest impleri vltimo loco per hæredem Hieronymi expressè grauatum, ad quē ab intestato omnia dicta bona quondam B. testatoris verisimiliter erant peruentura, vt d. l. Lucius. de hær. instit. prout etiam Bart. intellexit secundum primum modum suum in d. l. Centurio. & maximè hoc est in casu nostro, in quo post mortem omnium testator grauauit Hieronymum, vt restituat, & sic testator per id grauamen in dictum Hieronymū, soluit omnē scrupulum, qui nasci poterat ex prædictis, vt superius etiam dictum fuit: non militant ergo tales coniecturæ in casu nostro, ex quibus dictis tacitum debeat argui fideicommissum de Hieronymo grauato restituere, & filijs nepotibus conceptis & natis post mortem testatoris, & dictorum hęredum institutorum. ita videtur concludendum in hac subtilissima quæstione proposita, habente capita hydræ. & in hoc non prosequor aliunde. Idem dominus cōsultor fuit prosecutus limitando dictum Bar. in d. l. Centurio. & dicta sua confirmando multis authoritatibus. Ioan. Bap. de S. Seuerino.

ADDITIO.

a ¶ Scripsit. non est istud consi. Alex. quidam attribuunt Anton. de Prato veteri, quod mihi verisimile est. & est subscriptio ad consi. Alex. præcedens.

b ¶ Directa. dixi suprà lib. 3. consi. 12.

c ¶ Primo. suprà li. 1. consi. 105. num. 4. Fran. Rip. rep. d. l. centurio. num. 167.

d ¶ Seia. vide suprà lib. 1. conō. 91. nu. 8.

EPITOME.

¶ Si testator instituat filios vel fratres, ita, vt vno decedente sine filijs, portio sua deueniat ad superstitem, & eius filios, casu substitutionis eueniente, non admittitur ad fideicōmissum filia cum masculo, sed solus masculus, si ex statuto loci fœminæ non succedant ab intestato stantibus masculis. h. d. Non tamen intelligas, quòd extet conditio, si vnus decedat relicta sola filia: imò tunc deficit, nec locus est fideicommisso, quicquid aliqui dixerint.

CONSILIVM XV.

Viso testamento dicti Ioannis de Montolinis, & statuto sub rubrica de mulieribus non succedentibus ab intestato, & facti narratione, de qua suprà, nec non ijs, quæ copiosè & eleganter adducta sunt per clarissimum iuris Doctorem, d. Ioannem Mariam de Riminaldis acutissimum discipulum meum tanquam fratrem honorādum, concurro in eandem sententiam, s. ꝙ illa verba, videlicet cum hac conditione, quod altero ipsorum fratrum decedente sine filijs legitimis & naturalibus dicta possessio pleno iure perueniat

ad

1 ad alium superuiuentem,& eius filios,operantur vt † intel-
ligatur vocatus filius masculus solus,& non fœmina,stante
masculo,& vltra allegata per præfatum dominum consulē-
tem,dico,quòd iste articulus deciditur ex not. per Petr. de
Ancha.in l.tres fratres.ff.de pac. vbi refert se aliàs tenuisse,
quòd si statutum excludit fœminas à successione patris, stā
tibus agnatis masculis,& contingit,quòd pater in testamē-
to dixerit,quòd instituebat filios suos, quòd non compre-
hendantur filiæ, quarū conditio & natura est diuersa à ma-
sculis in succedendo propter dictum statutum, vt sic verba
a testatoris intelligantur secundū mentem statuti.a secus di-
cit,si extraneus instituisset filios Petri, quòd etiam veniant
filiæ Petr.l.si ita scriptum sit filiabus.de lega.2.l.si quis ita in
prin.ff.de test. tute. quia in tali casu non loquitur statutum
legis quo ad extraneum.& mouetur Pet.de Anch.principa
liter per id,quod dicit Bal.in d.l.tres fratres. in primo nota
2 bili. vbi † dicit, quòd licet appellatione fratris contineatur
soror,vt ibi habetur,& in l.Lucius.§.quæsitum.de leg.3. ta-
men fallit secundum Bart.nisi ex coniecturis aliud appare-
at.alleg.l.si quis seruum.§.inter duos.ff.de lega.2.&per hoc
3 infert Bald. † quòd priuilegium concessum fratribus mi-
noribus & prędicatoribus,non extenditur ad sorores,cùm
non sunt eiusdem conditionis: vnde regula fratrum est a-
4 ptior.vnde sicut dicimus,†quòd indefinita non extenditur
ad omnia, sed ad aptiora, vbi non est vniformis ratio inclu-
sorum,vt not.in c.circa.de elect.lib.6.& per Dyn. in Rubri.
de reg.in eodem lib.ita etiam in casu nostro.& licet dictum
5 statutum loquatur ab intestato: †tamen etiam testator vi-
detur suam dispositionem in dubio velle esse conformem
dispositioni statuti loquentis ab intestato,vt not.Bar. Ang.
Raph.Cuma.in l.hæredes mei.§.cùm ita.ad Treb. & Bar.in
l. hæredibus.§.1.eod.titul.& Imo. in l.fin.ff. de condi.& de-
monstr. & Paul.de Castr. libro 2.consilio 309.incipien. ca-
sus iste frequenter.Bene facit l. Gallus.§.quidam rectè.se-
cundum quintam lectu.ff.de liber.& posthum. iuncta l. o-
mnes populi.ff. de insti. & substi. nam & veniens ab intesta-
to dicitur ét habere ex mente defuncti, quia videtur relin-
quere,& se tacitè conformare,sicut l. conficiuntur. in prin.
ff.de iure codicil.& confirmantur prædicta ex not.per Bart.
in l.vt iureiur.§.si liberi.ff.de ope.lib.& consil.60.inci.quæ-
6 stio ista habet duo dubia.vbi vult Bart.† quòd quamuis sta-
tutum loquatur de successione hæreditatis ab intestato,ta-
men vendicat etiam sibi locum in successione procedente à
b contractu b & dispositione partis facta super re particulari,
& cum dicta decisione Bart.in d.§.si liberi.concordat etiam
Pet.de Anch.in cle.2.de iure patro.& in cons.433. incipien.
postquam ista dotata à patre.& Ioan.de Imo.in c.potuit.ad
finem.de loca.Facit quod not.Bald.in l.fin.C. de suis & leg.
& licet Ioan.de Imo.in dict.§. cùm ita. sub dubio fortè im-
pugnet illud, quod dicit ibi Bartol. tamen posito, quòd
rationes ibi assignatæ per Ioan. de Imol. possent militare
in casu suo, in quo pro substituto extabat expressa disposi-
tio, per quam videbatur apparere testatorem magis dile-
xisse substitutum,quàm illum,qui nolebat venire virtute di
spositionis statuti, in qua dicebatur fundari tacitam men-
tem testatoris,nihilominus illæ rationes non militant in ca
su isto,in quo negari non potest magis expressè vocatum es
se filium masculum,quàm fœminam per illam diuisionem,
iuxta l.1.§.toties verbum.ff.de ventre in poss.mit. & per no.
per doc.in l.1.ff.de verbo.signi.cum si. Vnde cùm in casu,in
quo cessant rationes allegatæ per Ioan.de Imol.in d.§.cùm
ita.prout cessant in casu nostro,ipsemet Io.de Imo.in l. fi.ff.
de condi.& demonst.approbauit,† quòd testator videatur
7 suam dispositionem velle intelligere & modificare secundū
iuris municipalis dispositionem. Dum itaque in proposito
tractetur de succedendo ex particulari fideicommisso reli-
cto in testamento dicti Ioan. de Montolinis,dicitur agi de
succedendo dicto Io.l. cohæredi.§. cùm filiæ. ff.de vulga.&
pup.l.precibus.de impub.& ali.substi.cui si ab intestato suc
cedendum fuisset extantibus dicto Francisco & Sybilla,
præferendus fuisset Francischinus ex forma dicti statuti, &
sic quando testator de successione vniuersali esset dicendū,
mentem testatoris in dubio regulari & interpretari, quan-
do tractatur de aliquo particulari, quia eadem est ratio in
parte respectu partis, quæ est in toto respectu totius. l. quæ
de tota.in princip. ff. de rei vendi. Et per hæc apparet non
obstare ea,quæ in contrarium adduci possent. ¶ Ex quibus
concludo dictam Sybillam non esse admittendam.Alex.

ADDITIO.

a ¶Statuti.idem Alexand. infrà libro 5.consilio 9.in l. Gal-
lus.§.1.de lib.& posthum.l.hæredes.§.cùm ita.ad Treb.Bar.
consi.60.Anto.But.consilio 60.Anton.Butr.consil.9. An-
cha.repe.c.1.quæstio.14.princip.de constit.& in consil.125.
consilio 433.in princip.Imo.consil.27.cum alijs citatis per
Andr.Tiraquell.in repe.l.si vnquam.versicul.susceperit li-
beros.numero 84.C.de reuoc.dona.vltra quem adde Cor.
consi.26.consil.41.libro 4.Iaso.l.2.C.de iure emphy.l.post
dotem.cum sequen.solu matrim.l.1.§.hoc autem.lect.2. ad
Treb.Dec.consi.545.Ange.Aretin.in tract.testam.versicul.
nolens decedere intesta.in fin.Curt.iunior tract.feud.in 3.
parte prin.num.15.Bertrand.consilio 15. ex themate. in 7.
quæstio.lib.1.Benedict.repet.cap.Raynu. ver. duas habens
filias.nu.177.Alci.li.1.pag.10.de verb.signi.& in tract. præ-
sum.re.3.præsum.32.nu.4.& aduerte, ꝙ illud dicendum ꝓ-
cedit in habentibus symbolum,ita,ꝙ dispositio statuti taci
tè influit,vt quando vocantur filij post patrem, tanquam a-
lioquin verisimiliter successuri, vt in puncto, in quo rectè
consuluit Alex.hîc secus,quatenus filij ponuntur in condi-
tione,vt in hoc consi.si vnus fratrum decessisset relicta filia:
illa fecisset deficere fideicommissum,licet contrariū scripse
rit Alcia.in locis præfatis,& pessimè, quia etiā verba & mēs
statuti cessant,nec possunt adaptari,quando filia sola super
est,nec etiam debent extendi, quando filij extranei per se
vocantur,vt hîc vult Alex.& bene.
b ¶Contractu.tanta extensio non est temerè admittenda,vt
plenè distinxi in consue.Parisi.§.132.& tetigi in ea.consue.§.
22.q.26.num.86.

EPITOME.

¶Quælibet dispositio intelligitur de prima vice.

CONSILIVM XVI.

Breuiter in casu præmisso sentio non esse locū
1 dicto statuto, † quia debet statutum intelligi,
a de prima a vice reconductionis.l.boues.§.hoc
sermone.de verb.sign.l. dotis promissio.ff.de
iure dot.l.1.ff.ad leg.Iul.maiesta. vbi si conce-
ditur alicui securitas eundi & redeundi, intelligitur pro
prima vice,vt etiam inquit Ioan.de Plat.in l.1.C. de nauicu.
libro 11.ad idem text.in capit.non potest.§.1.de præbend. in
2 6.† vbi si alicui à Papa conceditur, quòd simul duo benefi-
cia curata recipere possit, intelligitur de primis duobus,
quæ impetrauit seu obtinuit. & ideò dixit Alber.de Ros.in
secunda parte statutorum.quæstio.182.incipien. quòd per
dominum fratrem Vbertum,&c.in fi. quòd in materia re-
stringendi debet intelligi concessio facta solùm de prima
vice.†vnde si alicui conceditur licentia ingrediendi clausu
3 ram monialium,intelligitur de prima vice tantùm. per d.c.
non potest. ergo cùm dictum statutum sit contra ius com-
mune,quia est contra l.idem quæritur.§.qui impleto. ff.lo-
ca.meritò debet intelligi de prima reconductione. Præter-
ea Bar.in l.hoc articulo quisq;. in vlt.col.de hære.inst.in sta
4 tuto,sicut nos loquimur,idem dicit,nam vult,† quòd si sta-
tutum disponens, ꝙ si quis ceperit vexillum Florentinorū,
habeat tale ꝑmiū,debet intelligi de primo capiente tantū,
& de prima vice & captura tantùm.per d.l. boues.ad idem
quod no.gl.in l.duobus.§.1.in ver.exhibuerit.ff. de iureiur.
per quam ibi Benedictus de Plumbino,& Pau.de Ca.dicūt,
† ꝙ si quis promisit repræsentare aliquem coram iudice ad
5 ipsum iudicis mandatum,liberatur per primam repræsen-
tationem.& idem dicit Ioan.An.in addi. Spec. in tertia par
te,in tit. de accu. in additio. quæ incipit,Odofred.similiter
dicit Bald.in d.l.diuortio.§.quod in auro.ff.solut. matrim.
6 †quòd si aliquis vendit vuas vel rosas viridarij sui, quæ fru-
ctificabant bis in anno, intelligitur de primis. accedit
7 quod not.Bartol.in l. cùm quidam. ff. de annuis leg. † vbi
voluit,

voluit, ꝙ si testator relinquit fratribus minoribus in festo
sancti Francisci vnam pitantiam, intelligitur semel tantùm.
& in l. eum, qui calendis. de verb. obl. in prin. sic etiam Bald.
8 in l. licet. in 4. q. C. loca. dixit, † quòd si quis conduxit molen
dinum destructum cum pacto, quòd debeat illud reaptare,
intelligitur de prima tantùm reaptatione. arg. l. fideicōmis
sa. §. si quis. de leg. 3. Et sic patet, quòd in omni dispositione
9 hoc seruari debeat. † accedant iura, quæ dicunt, infinitatem
esse euitandam. l. qui bona. §. fi. cum materia. ff. de dam. in-
fect. & l. 1. C. de senten. quæ pro eo, quod interest. Nam si in-
telligeretur etiam de secunda reconductione, & de tertia,
pari ratione deberet etiam intelligi de quarta & quinta, &
singulis in infinitum. hoc etiam apertè percipitur, fuisse de
mente statuentium, nā verba statuti sunt hæc, videlicet, sta-
tuimus, ꝙ in prædijs, tam vrbanis, quàm rusticis, finita loca
b tione intelligitur locatio & reconductio *b* facta eisdem pa-
ctis, pensionibus, forma, modis, conuētionibus, pœnis, ob-
ligationibus, ac qualitatibus pro eodem tempore, quo, &
quibus prima locatio facta fuerit, nisi per locatorem vel cō
ductorem, seu habentem causam ob eorum altero prædio
vrbanis vel rusticis locatis ad affictum seu pensionem denū
ciatum fuerit per tres menses ante finem locationis in loca
tione seu conductione se persistere velle, &c. Nam aduerten
dum est, ꝙ statutum post primam conductionem, quod ap
pellat pro sequenti tempore reconductionem. patet ibi dū
dicit, reconductio facta, &c. tamen postea firmat denuncia
tionem, nisi denunciatum fuerit per tres mēses ante finem
locationis, in locatione seu conductione se persistere velle.
ponderandum est, ꝙ statutum vtitur hoc verbo conductio
nem, non autē reconductionis, ergo nō intelligitur, nisi de
prima, quia si etiam intellexisset, nisi denunciatū fuerit per
tres menses ante finem locationis, in locatione seu condu-
10 ctione, vel reconductione, † propter præcedentia, quæ de-
clarant sequentia. l. qui filiabus. in princ. & l. si seruus pluri-
um. §. fi. ff. de leg. 1. Confirmatur etiam ex illis verbis statuti,
dum dicit eodem tempore, quo prima locatio facta fuerit.
non autem dicit, præcedens locatio facta fuerit, sic solùm
intellexit de prima, quæ dicitur illa, quā nulla præcedat. in
§. discipuli. in procemio digestorum. & l. qui duos. in princ.
de reb. dub. propter quam rationem & fortius per aliam su
prà allegatam concludo nos non esse in causa dicti statuti.
& ita sentio ego Alex. de Imo. &c.

ADDITIO.

a ¶ Prima. adde Bald. consi. 42. libro 5. Guid. Pap. dec. Delph.
467. Ias. l. diuortio. §. quod in anno. sol. ma. l. duobus. §. si ei,
qui. de iureiur. consi. 36. in fin. lib. 3. consi. 512. & consil. 609.
Matth. Afflict. deci. Neap. 46. limita per not. Bald. Alex. Ias.
l. inuitus. in fi. C. de procur. l. si quis ex argentarijs. in fin. de
eden. Ant. But. consi. 300. Soc. l. hæc conditio. i. nume. 5. de
condi. & demonst. Felin. c. 2. de treug. & pac. Hip. Marsi. re-
pe. rub. de fideiuss. q. 9.

b ¶ Reconductio. dixi in consue. Pari. §. 195.

SVMMARIVM.

1 *Lex quando loquitur de tempore longo, intelligitur de decennio vulgariter, quando loquitur de tempore simpliciter, intelligitur arbitrio iudicis. nu. 3.*

6 *Verba enunciatiua non probant tractatum in alienatione rei ecclesiæ.*

7 *Alienare qui non potest, non potest promittere.*

9 *Solennitas non præsumitur ex longo tempore in præiudicium alterius.*

10 *Locatio rei ecclesiæ ad decem annos, non valet, etiam ad nouē.*

12 *Reconductio tacita non fit, vbi agitur de translatione vtilis dominij.*

14 *Legatus non potest statuere contra ius commune.*

15 *Iure speciali quod competit, debilius est.*

CONSILIVM XVII.

VIso instrumēto locationis, factę de anno 1455.
per monasterium ecclesiæ seruorū sanctæ Ma-
riæ de Bononia, Dominico de Albessionibus.
& quibusdam alijs ad tempus & terminum 10.
annorum, & alijs consideratis, de quibus in di
cto themate fit mentio, puto breuiter dictum Dominicum
& alios conductores non posse ex dicto contractu locatio-
nis, pacto & promissione venditionis se tueri, & cōmuniter
non posse denegare restitutionem dictę rei locatæ, & mona
steriū non teneri dictos conductores pati frui re locata per
vlterius tempus, nec teneri ad vendendam dictam rem loca
tam dictis cōductoribus, & causa litis potuisse locari dictis
luparijs. ad quod ostendendum præsuppono, ꝙ dicta loca-
a tio *a* facta ad decem annos, dicitur esse locatio facta ad lon-
gum & magnum tempus. l. si cum fideicommissaria. §. Arist.
ff. qui, & à quibus. l. pen. & fi. C. de pręscri. long. temp. & pa-
tet in rubrica illius tit. & in proposito no. gl. in l. fi. ff. si ager
vectigalis vel emphy. peta. facit quod no. glo. in l. si filius. C.
de peti. hære. & in rub. C. quæ sit lon. consue. & licet gloss. in
cle. 1. in fi. de rebus eccl. non alien. & in c. 2. in verb. non mo-
dicum. eod. tit. lib. 6. & in l. 1. §. ꝙ autem ait. ff. de superficie.
ponant varias opiniones, & videantur d. gl. vlt. allegatæ fir-
2 mare, † ꝙ tempus magnum seu lōgum intelligitur arbitrio
iudicis. arg. l. 1. §. 1. ff. de iur. delib. & in c. de causis. de offi. de
* leg. tamen Doct. * communiter tenent, ꝙ in dubio & regu-
lariter iudex habet arbitrari, quòd tempus 10. anno. vel ab-
inde suprà sit tempus magnum, vel longum, per iura suprà
alle. & hoc etiam tenet Arch. 12. q. 2. alienationes. & Iac. But.
in l. emptore. C. locati. & Bald. in l. quicunq;. C. de bon. quæ
lib. & Ang. in l. si filio. §. fin. ff. solu. mat. & in d. l. 1. §. quod ait.
ff. de superfi. & Bald. in l. iubemus. la ij. C. de sacr. sanct. eccl.
vbi dicit, ꝙ consuetudine ita seruatur. ita etiam dicit An. de
But. & alij post eum in c. fin. ne præla. vi. su. Et dicit do. Car.
Flo. in d. cle. 1. §. fi. in 4. qu. ꝙ ista opinio communiter tene-
tur. & ibi respondet ad d. c. 1. §. 1. ff. de iure delib. & ad d. c. de
3 causis. cum si. † quia quandoq; lex facit mentionem de tem
pore simpliciter non adiecta quantitate: & tunc intelligitur
arbitrio iudicis, vt ibi: quandoque in iure fit mentio de tem
b pore longo, & tunc intelligitur de tempore 10. *b* ann. in du-
bio, seu regulariter per iura ad hoc superius alleg. & dicit se
ita sæpius consuluisse, & ꝙ ita seruatur. & hanc opin. etiam
firmat Io. de Imo. in c. ad audientiam. el 1. de re. eccl. non a-
lie. Vnde minimè sunt mutanda, quæ interpretationē cer-
tam semper habuerunt. l. minimè. ff. de leg. hoc præsuppo-
4 sito, dico, ꝙ † dicta locatio, facta per cōuentum dicti mona-
sterij, & ad terminum dictorum 10. anno. non valet, quia in
ea inter cætera debuit interuenire cōsensus sui superioris,
quantum ad validitatem contractus, vt in cle. 1. de reb. eccl.
non alie. cum gl. in ver. non habeat. & ibi Doct. & 12. q. 2. ab-
batibus. & in c. nulli. & c. ad audientiam. cum vtrobiq; not.
per Doct. de reb. eccl. non alie. & sic debuit interuenire cō-
sensus diœcesani, si monasterium non est exemptum, vel si
est exemptum, debuit interuenire consensus Papæ, vel supe
c rioris immediatè *c* cui pleno iure ex aliqua concessione sub
esset ecclesia: & sicut etiam haberet in dicta ecclesia iurisdi-
ctionem episcopalem, vt no. per gl. & Doct. in d. cle. 1. no. In
no. & Doct. in d. c. 2. de transa. & Bar. & Bald. in auth. hoc ius
porrectum. C. de sac. san. eccl. Sed nec consensus talis supe-
rioris, nec episcopi interuenerunt, ergo non valuit dicta lo
5 catio ad longum tempus. confirmatur, quia † in alienatione
†1. rei † ecclesiasticæ requiritur, ꝙ interueniat tractatus. in c. cū
apostolica. & c. tuam. de his, quę fi. à præ. & 12. q. 2. sine exce-
ptione. & c. 2. de rebus eccl. non alie. in 6. cum ibi no. & con
stat, ꝙ dicta locatio ad longum tempus, dicitur alienatio,
cùm per eam transfertur vtile dominium, vt in l. 1. in fi. & l.
seq. & sequen. ff. si ager vectiga. vel emphy. petatur. & d. l. 1. §.
ꝙ ait. ff. de superfi. & no. Dy. & Bar. & Doct. in l. codicilli. §.
instituto. ff. de leg. 2. & in proposito not. Doct. post glo. in d.
cle. 1. & in d. c. nulli. & in d. c. ad audientiam. el 1. de reb. eccl.
non alie. & in d. c. tuam. & ibi clarè Io. de Imo. vltra alios. &
Ang. & Ioan. de Imo. in d. l. si filio. §. fi. ff. solu. mat. & in d. l. 1.
§. quod ait. cum sim. & ꝙ requiruntur dictæ solennitates in
dicta alienatione tēporali, dico in casu nostro saltem, cùm
2 sit de re † magna, vt no. Ioan. And. in addi. Spe. titu. de rebus
eccle. non alienan. in rub. in fi. & Doct. in c. 2. de ijs, quæ fiūt
à præla. & Fed. de Senis, in consi. 52. incip. quidam prælatus.
quinimò consulo, vt capituletur & probet, dictam locatio-
nem

nem fuiſſe factam de re magna attēta qualitate & conditio-
ne eccleſiæ & facultatibus eius,iuxt. d. l. ſed ſi ſuſceperit. §.
penultim.ff.de iud.& quod not.Doct.in d.l. admonendi.ff.
de iureiur.cum concordan.vt tollatur difficultas & diſputa
tio,facta per glo.& Doct.in d.c.2.de ijs,quæ fi. à prælat.& in
cap.1.in verb.perpetuas.de rebus eccl.non alien.in 6. & 16.
q.1.poſſeſsiones.ſed in dicto inſtrumento non interuenit ſo
lennitas prædicti tractatus,ergo,&c. ¶ Nec ob. quòd in di-
cto inſtrumento contineantur illa verba narratiua, videli-
cet habito ſæpè & ſæpius colloquio ſuper omnib. infràſcri-
ptis ad inuicē cum dicto domino Priore, & ipſe Prior cum
eis ſuper infràſcriptis iuribus,& ſingulis,& ipſe Prior & fra
tres dixerunt & aſſeruerunt, & tandem concluſum & deli-
beratum fuiſſe & eſſe,præſentem locationem fieri debere,
& propterea Prior & fratres, vt capitulum prædictum ne-
mine diſcrepante,ſpontè, & ex certa ſcientia, & animis de-
liberatis per ſe & ſuos ſucceſſores dederunt & locarunt,&c.
6 †Quia reſpond. quòd illa verba non probant *d* tractatū † ꝑ-
d ceſsiſſe.l.ſi fortè.& ibi no.hoc Barto.in l.fin.ff. de caſtr. pec.
†3. Barto.& alij in authen.ſi quis in aliquo. C. de edend. & in l.
ſciendum.ff.de verbo.oblig.per not.in l. 1.C.de fide inſtru-
men.& iur.haſtæ fiſcalis.lib.10.& ar.l.doli.ver.diuerſorum.
ff.de noua.bene faciunt no.per Inno.in cap.cùm in iure.de
offi.deleg.& in cap.quoniam contra.de prob.vnde ſemper
e debet fieri inſtrumentum *e* de tractatu † per ſe & ſeparatim
4 ab inſtrumēto locationis,& in terminis decidit Pau.de Caſ.
li.2.conſi.38.inci.ſuper quo quæritur,vtrùm viſo ſtatuto. &
eſt de mente Spe.in titu.de loca.§.2.ver.& ſcias. iuncto ver-
ſicu.præcedenti.& ibi patet Spec.velle,ꝙ in qualibet eccle-
ſia collegiata requiritur tractatus, quando fit alienatio, vt
ēt expreſsè voluit Io. And.in addi.Spe.de emp.& ven.§. nūc
dicendū reſtat.in addi.quæ incipit,honeſtum eſt,&c.& cla-
rè Io.Imo.in c.1.de ijs,q̄ fiunt à præla.& ſimiliter non tene-
bit dictus contractus, ſi non interuenit cauſa neceſsitatis,
vel vtilitatis,aut pietatis,vel incōmoditatis, vt in cle.1. & in
d.c.ſine except.& in d.c.tuam.& not.plenè 12.qu.2.in ſum-
ma. ¶ Confirmantur prædicta per pactū & ꝓmiſsionem de
vendendo adiectū in d.contractu,& pro pretio ibi ſpecifica
to.& ſic apparet,ꝙ dictus contractus ſi teneret,afferret præ
iudiciū non ſolùm temporale,ſed perpetuum. pro hoc etiā
bene facit l.ſi.c.ad l.Fal.cum ijs,quæ ibi not.Bal.in prin.vbi
7 per illam l.dixit,† quòd qui non poteſt alienare,non poteſt
promittere.facit l.oratio.cum ſimi.ff.de ſpon. nec poteſt di
5 ci,quòd dictæ† omnes ſolennitates præſumantur interceſ-
ſiſſe ex diuturnitate temporis,iuxta l.ſi filius.C.de peti. hæ-
re.& l.qui in aliena.in prin.de acq.hær.& quod notant ma-
ximè Bal.& Ang.& Mod in l.ſciendum.ff.de verb.obliga. &
quod no.Hoſti.& Io.An.in c.Albericus.de teſti.& Cyn.in l.
8 emancipationes.de fid. inſtru. cum ſim.† Quia reſpondeo,
f quòd quantum ad propoſitum *f* ſolus curſus 10.vel 12.anno
rum non ſufficit ad inducendum præſumptionem, ꝙ ſupe-
rioris authoritas interuenerit,vt not.Bald.in l.2.C.de legi.
hære.ſaltem quando non apparet de ſciētia & patientia diu
turna ſuperioris ꝑdicti,nam d.l.qui in aliena.ver. ſed ſi non
adierit.cum ibi no.in dict.l.ſi filius intelligitur, quando in-
teruenit ſcientia & patientia illius,cuius authoritas vel cō-
ſenſus præſumitur,vt ibi per Doct.& cum Bal.in d.l.2. C. de
legi.hæred.tranſit etiam Ro. in d. l. ſciendum.de verb.obl.
& eſt de mente Raph.in d.l.qui in aliena. item in caſu dictæ
l.ſi filius.cum ſimi.ibi præſumebatur ex diuturnitate tem-
poris ſolennitas principaliter ad acquirendum, ſed quan-
do tractatur de præſumenda ſolennitate principaliter ad
excluſionem alterius,& eius prǽiudicium,vt in caſu noſtro,
tunc requiritur diuturnitas temporis 30.anno. ita eſt text.
notabilis ſcd̄m vnū intellectum gl.in c.peruenit.de emp. &
vendi.quem ad hoc ibi multum no.Io.de Im. pro limitatio
ne d.l.ſi filius.cum ſi. ¶ Nec ob.quod not.Hoſt.& Io.An.in
9 d.c.Alberic.quia illud facit potius pro iſta opinione, † quia
tunc demum voluit,ꝙ præſumatur dicta ſolennitas ratione
antiquitatis,quando antiquitas tanta erat, ꝙ probatio ta-
lis ſolennitatis propter antiquitatem reddebatur impoſsi-
bilis.l.ſi arbiter.ff.de probatio.vt quia lapſum eſſet tempus
centum anno.vt ibi & not.Docto.in c. veniens.& in c quid
per nouale.de ver.ſig.& gl.& Ang.in l.at qui natura.§.cùm
me abſente.ff.de neg. geſt. cum ſi. ſed nos ſumus in ea anti-
quitate tanti temporis.nec obſt.quod not.Cy.in l.emanci-
patione.C.de fi.inſt.& canoniſtæ in c.quoniam.de prob.&
in c.in ꝑſentia.de renun.& Bar.in l.admonendi.ff.de iurei.
cum ſi.quia loquuntur quo ad ꝑſumendam rectitudinē ꝓ-
ceſſus ſentētiæ latæ per iudicē,nam ibi magna eſt ꝑſumptio
ꝓ ijs,quæ geſta ſunt à iudice,ꝙ iuſtè & ritè fecerit.ca.bonæ.
el 2.de elect.ca inter.& c.ſicut.de iudi.& d. ca. in præſentia.
ſed nos ſumus in caſu,in quo militet talis præſumptio & per
ſona eius,qui actū geſsit.bene faciūt no.d.Abb. in c. ea nos.
de ijs,quæ fiunt à præla.& ēt quod no.d. Abb.in d.c.Alberi-
cus.dum dicit,ꝙ ibi adeſt alia præſumptio, & ſola antiqui-
tas non facit præſumptionem,ꝙ ſolennitas interuenerit, vt
10 ibi per eum.†Nec ēt obſtat,ſi diceretur,ꝙ quamuis dicta lo
catio cum pactis prædictis non valuerit eo modo,quo facta
eſt,debet ſaltem valere,vt in vim locationis ſimplicis vſque
6 ad 9.†annos,quia reſpondeo,quòd hoc eſt falſum,vt expreſ
sè decidit Bart.in l.quæcunq;.C.de bonis, quæ lib.bene fa-
ciunt no.per Bar.in auth.qui rem.in fi.C.de ſacr.ſanct.eccl.
& in conſi.ſuo,incipiente, viſa quadam quæſt. epiſcopi,&c.
in quarto dubio.& Ang.in §.emphyteuſim in auth. de non
alie.& Io.de Im.in l.quod dicitur.in fin.de ver.obli. & pacta
appoſita in dicta locatione cenſetur pars dictæ locationis,
& mercedis.l. fundi partem. ff. de contrahend.empt vnde
locatio ex toto vitiatur,quia pōt eccleſia dicere, ꝙ non con
ceſsiſſet,neq; locaſſet dicta bona,niſi cum illis pactis,& toto
illo tēpore.arg.l.ſi quis aliam.de ſol.& l.cùm eiuſdem. ff. de
ædil.edict.hæc eſt ratio reddita per Bar.in dicto conſilio, in
quarto dubio. ¶ Secundò principaliter non poſſunt dici,
conductores ſe fundare ex dicto inſtrumento locationis, &
promiſsione de vendendo,quia finitum eſt tempus locatio
nis,intra quod promiſerunt emere & ſoluere pretium, &
nō fecerunt,nec denuntiauerunt,ante per ſex menſes ſe vel
le emere ſcd̄m formam dicti inſtrumēti.Nec obſ.ſi dicatur,
ꝙ intelligitur reconducta dicta res cum eiſdem pactis,ſaltē
de anno in annū.per l.item quæritur.§.qui impleto.locat.l.
in rebus.§.fin.ff.de preca.& l.legem. cum ibi nota. maximè
11 per Bald.C.loca.†quia reſpondeo primò quo ad hoc,vt in-
telligatur reconducta, requiritur, ꝙ illi, quorum cōſenſus
requirebatur in noua locatione, habuerit ſcientiam & pa-
tientiam,ꝙ illi conductores perſiſterēt in re locata,vt in iu-
ribus ꝑallegatis,& præſertim in illo §.qui impleto.cū l.ſeq.
& ibi Doctores.Item reſpōdeo, ꝙ illud habet locum ſolum
in contractibus,qui ſolo conſenſu partiū perficerentur ſe-
cus ſi aliud requireretur,puta ſcriptura,vel aliquid aliud,vt
ꝓbatur in d.§.qui impleto.cum l.ſeq. & ibi per plura ꝓbat
Bar.& alij,& etiam Bal.in l.vnic.C. quando non peten. par.
ſed in alienatione rei eccleſiaſticæ, quam ſapit dictus con-
tractus,vt ſuprà probatum eſt,neceſſaria eſt ſcriptura.12. q.
2.ſine exceptione.& l.iubemus.§.ſanè omnes.C.de ſac.ſan.
eccle.& ibi Bald.ad finem.no.gloſſ.ordinaria,in c.1.de cen-
ſi.in lib.6.Item requiritur authoritas ſuperioris,vt fuit de-
claratum ſuprà hoc conſilio, non ergo intelligitur reloca-
tio.Præterea dixit ſignanter Bal.in d.§.qui impleto. in lect.
12 antiqua,† ꝙ vbi agitur de translatione vtilis dominij, tunc
habet locum qđ habetur in d.§. qui impleto. qui loquitur,
vbi agitur de modico ꝑiudicio,vnde dicit,ꝙ ēt poſito,ꝙ cō
tractus emphyteuticus non requireret ſcripturam, de quo
fuerunt opiniones in l.1.C.de iur.emphy.& in ca.potuit.de
locat.per Doct.cum concordantijs,de quib.ibi:tamen non
intelligeretur ex patientia poſt tempus relocationis, & quā
do res locatur in emphyteuſim in longum tēpus,quia age-
retur de magno præiudicio, ſcilicet de translatione vtilis
g dominij *g* pari ratione in caſu noſtro, cùm tractamus de lo-
catione ad longum tempus,per quam transfertur vtile do-
miniū,non debet hoc caſu induci tacita relocatio, & maxi-
mè ꝓpter pactū & promiſsionē vēditionis directi dominij,
quæ ꝓmiſsio ſi intelligeretur repetita,importaret id, quod
eſt magni momenti, & ꝑiudicij,vt quo ad propoſitum no-
ſtrum colligitur ex prædictis, & maximè ex dicta deciſi.Bal.
in d.§.

13 in d.§.qui impleto.†Nec ēt obſtabit ſtatutū, de quo in the-
mate fit mentio, videlicet, ꝙ ſi per aliq̃ partiū non fuerit ꝓ-
teſtatum per tres menſes ante finē locationis, ꝙ non inten-
dit vlterius perſeuerare in locatione, intelligatur relocatio
ꝓ eodē tpe, & cū hiſdem pactis & conditionibus, &c. qa re-
ſpondeo, ꝙ aut tale ſtatutū eſt conditum authoritate popu
li, & cōis Bononiæ, & conſtat, ꝙ non comprehendantur ſeu
ligantur eccleſiæ.c.eccleſia S.Mariæ.de conſti.c.nouerunt.
& c.à nobis.de ſen.excom.in auth.caſſa.C.de ſacr.ſan.eccl.
14 aut ſunt condita authoritate legati ſedis apoſtolicæ, † & con
h ſtat, quòd legatus *b* non poteſt ſtatuere contra ius commu-
ne, vt dicit Hoſt. & Io. And. in c.fi. de offi.arch. per illum tex.
& no. Io. An. in add. Spe. ſuper rub. de elec. & not.doc. & ma
ximè Io. de Imo. in l. ex duobus.§.fi. ff. de vulg. & pup. bene
facit cle.no. Roma. de elect. & c.cùm inferior. de maio. & ꝙ
voluit gl. valde not. in c.fi. in ver. figura. de hæret. in 6. & quę
traduntur in c.fi. de confir. vti. vel inuti. Sed conſtat, ꝙ dictū
ſtatutū eſt contra ius cōe, volens, ꝙ non intelligatur reloca
ta etiam non facta dicta ꝓteſtatione, niſi poſt locationē lo-
cator ſciat & patiatur illū conductorē ibi perſiſtere in loca-
tione, & vt in re locata ſolum ad alium annū, ſi eſt prædium
ruſticum d.§.qui impleto. imò non intelligitur de iure com
muni facta relocatio aliquo modo, vt in caſu noſtro, vt ſu-
prà ꝓbatum eſt, ergo ſi ſtatutum velit, ꝙ in caſu iſto intelli-
gatur relocata. erit contra ius cōmune. nec in hoc attendē-
da videtur aliqua confirmatio ſedis apoſtolicæ, cuius tamē
tenorem non habeo in puncto inſertum: ſed ꝓut aliter vidi,
ſi bene memini, Papa confirmat ſtatuta, quæ non eſſent con
15 tra libertatem eccleſiaſticam, ſi ita eſt, † ꝙ ſtatuta, q̃ aufer-
rent eccleſijs, ſeu eccleſiaſticis perſonis diſpōnem & liberā
facultatē in bonis & iurib. eccleſiaſticis, maximè dicuntur
contra eccleſiaſticā libertatem, vt ꝓbat tex. in c. cùm terra.
de elect. & ibi ponderat illum tex. ad hoc Anto. de Bu. & Io.
de Im. bene fateor, ꝙ etiam quando ſtatutū fieret contra id,
quod eſſet conceſſum in priuilegiū clericis & eccleſiaſticis,
16 diceretur contra eccleſiaſticā libertatem, † quanq̃ dicatur
eſſe debilius illud, quod competit de iure ſpeciali, quàm id,
qd̄ competit iure cōi. l. eius militis.§.militia miſſus. ff. de te-
ſta.mili.§.quia verò veriſimile. in auth. de non alien. & iſtud
eſt, quod voluit Inno. in c. nouerint. de ſenten.excom. & ita
declarat Rapha. Fulgo. in authen. caſſa. C. de ſacr.ſan.eccle.
Vel ſaltem ad tollēdum omne dubium, poſito, ꝙ ſtatutum
ligaret hoc caſu eccleſiam, poterit incidenter eccleſia, con-
17 tra quam opponeretur dicta tacita relocatio petere † reſti-
tutionem in integrum, ex eo, quòd parum ante tres menſes
& terminos dictæ locationis omiſerit ſui facilitate facere
dictis conductoribus proteſtationem & denunciationem,
quod non intendebat perſiſtere in dicta locatione pro vlte
riori tpe, qui ſi ex tali omiſſione teneretur perſiſtere in di-
cta locatione ſecundum formam dicti ſtatuti, pateretur da
mnum, & poterit de ſua læſione & damno probare, præſer-
7 tim per productionem inſtrumenti locationis factæ † dictis
de Luparijs, & per alias probationes, quas habeat eccleſia.
iuxta c.1. de in integ. reſti. & l. minor 25. annis omiſſam. ff. de
min. nec potuerunt replicare conductores, & dicere, quòd
ſi eis fuiſſet hoc denuntiatum, ſoluiſſent pretium in inte-
grum, & francaſſent, quia dico, quòd hoc allegare non poſ-
ſunt, eò, quia ex forma ſtatuti non ſolùm per duos menſes,
ſed per ſex menſes, antequam ſoluerent & facerent, tene-
bantur denunciare dicto monaſterio de ſolutione, quam fa
cere intendebant. & ſic ſi per quatuor menſes, vel circa ante
finem locationis monaſterium denunciaſſet conductori-
bus, quòd non intendebant perſiſtere in locatione vltra di-
ctum tempus decem annorum, remanebant omninò exclu
ſi conductores, qui per ſex menſes ante finem dictorum de
cem annorum non intimarunt dictis locatoribus, quòd ſol
uere vellent, vt dicti locatores non tenebantur facere in-
ſtrumentum locationis, niſi ſoluto integro pretio, vt in di-
cto inſtrumento continetur, pari ratione eccleſia inciden-
ter petere poſſet reſtitutionem in integrum, ſi aliquo mo-
do dici poſſet. quòd de iure communi intelligeretur reloca
ta dicta res ex aliqua patientia. & licet dicti conductores ſol
uerint certam partem dicti pretij francationis, tamen per
hoc non acquiſiuerunt dominium pro aliqua parte, vt pro-
batur in l. ſi filius.§.qui fundum. & ibi ad hoc ponderat illū
text. Barto. ff. de contrahen. empt. Ex quibus patet, dictum
monaſterium, & ſucceſſiuè dictos de Luparijs poſſe & de-
bere obtinere in recuperatione & conſecutione dictarum
rerum contra dictos primos conductores modo & ordine
ſuprà dictis. Alex.

ADDITIO.

a ¶Locatio. Deci. conſilio 204. Bertrand. conſilio 126. Loca-
tio. libr. 3.
b ¶Decem. Alex. l. ſi de eo.§.1. ff. de acqui. poſſ.
c ¶Immediatè. habentis iuriſdictionem quaſi epiſcopalem.
Car. Pan. c. ſtatuimus. de tranſa. Phil. Fran. c.1. de reb. eccle.
non ali. in 6. Bald. conſi. dixi. lib.5. Pau. conſi. 436. lib.6. Ge-
mi. conſi. 48. Fab. de mon. ſancti Saui. de empt. & vend. q.5.
prin. gl. cle.1. ver. proprij. & ibi Card. de reb. eccle. non alie.
Fel. c. auditis. de præſcr. Soc. conſi. 15. li. 1.
d ¶Non probant ad hoc, quæ dixi in conſue. Pariſ.§.5. nu. 86.
Hyppo. Mar.
e ¶Inſtrumentum. Iaſ. l. ſciendum. de verb. oblig. Tho. Ferra.
caut. 60.
f ¶Propoſitum. idem Fel. c. Alb. in fi. de teſt. ca. illud. de præ-
ſump. c. ſicut. de re iu. & Alex. vbiq; niſi infrà li.6. conſi. 219.
nu.13. vbi malè loquitur. non autem aliud ſentit. ſuprà libr.
3. conſi. 45. in fi. quia ibi non agebatur contra eccleſiam, ſed
contra extraneam, & de modico præiudicio adde quæ dixi
infrà lib.5. conſi.5. & libr 6. conſi. 219.
g ¶Dominij. idem infrà lib 5. conſi. 76. licet Alc. de præſum.
re.2. præſum. 18. contrarium velit, & malè. adde Iaſ. con. 49.
lib.3. Fran. Rip. tract. de peſte. & licet Alex. infrà eo. conſ. 28.
ſibi contrarius ſit.
h ¶Legatus. Bald. conſi. 330. libr. 4. Alex. Iaſo. l. nemo poteſt.
de lega.1. Curt. ſenior conſi. 89. Mart. Lau. in tract. de prin-
cip.§.92. Felin. cap.1. de reſcrip. Albe. Brun. conſi. 108. limi-
tatur ſuprà li.2. conſi. 116. num. 12. adde. infrà lib. 6. conſilio
34. num. 4. infrà lib.7. conſi. 90. Panor. conſi.1. lib.2. Aymo.
conſi. 103. nu.2.

CONSILIVM XVIII.

1 NON minuitur † legitima per legata ad pias cau
ſas, cùm tantummodò æs alienum ante detra-
ctionem legitimæ deducatur. l. Papi.§. quarta.
ff. de inoffi teſt. l. ſcimus.§. repletionem. C. eo.
ti. & quòd non poſſint deduci legata ad pios v-
ſus ante detractionem legitimæ, eſt expreſſum 15. quæſt. vl-
ti. c. quæcunque vult. & gloſſ. in l. ſi quis ad declinandam. in
verſi. ſimili modo. C. de epiſc. & cler. Nec etiam ante defal-
cationem legitimæ deducentur relicta ad compēſationem
ſeruitiorum receptorum, niſi apertè conſtaret tantundem
exigi potuiſſe ab ijs. qui dicta ſeruitia præſtiterunt. hoc ꝓ-
batur euidenter in l. qui vxori. ff. de aur. & argen. lega. & ibi
dicit Barto. quòd ſi relinquatur pro malè ablatis, vel pro v-
ſuris extortis, poterit haberi ex tali relicto, velut de mero le
gato falcidia. & deduceretur, niſi per teſtes aut inſtrumen-
to probetur, teſtatorem intantum debuiſſe efficaciter vt de
bitum. idem dixit Fede. de Senis, in conſi. 28. & Barto. in re-
petitione l.1. C. de ſacr. ſanct. eccle. in 3. q. prin. c. fin. & eſt de
mente Spe. & Ioan. And. in ti. de inſtru edi.§. nunc verò ali-
qua. in ver. & ſcias. in fi. illius ver. & Bal. in auth. ſimiliter. C.
ad l. Fal. & l. ſi quis ad declinandam. in verſi. iuxta hoc quæ-
ro ponamus, &c. Pro hoc facit, quia vt dixit Barto. in l. cùm
quis decedens.§ codicillis. de leg.2. ſi teſtatore. confitente,
ſe debere pro ſeruitijs receptis, vel alia cauſa probaretur de
debito: ſequeretur, quòd pater poſſet priuare filium legiti-
ma, & aperta eſſet via malitiæ ſecundum eum, quod non eſt
dicendum. c. Raynutius & c. Raynal. de teſti. facit l. Lucius.
§. quiſquis. de legat.2. cum concord. hoc etiam fuit dictum
Specu. & Ioan. Andr. titu. de confeſſ. e. nunc videndum. ver.
a ſed nunquid præſens, & c. vbi dixit, quòd confeſſio *a* patris
confitentis, ſe eſſe debitorem alicuius, non præiudicat fi-
lio quò ad minuendum legitimam, cùm in ea dicatur qua-
ſi creditor. alleg. l. Pomponius.§. ſi quis impuberes. ff. de in-
offi. teſt

offi.teſt.& cum deciſione iſta tranſit etiam Anto.de Butr.in
c.ſeruis.de re iud.

ADDITIO.

a ¶Confeſsio.dixi conſue.Pariſ.§.8.gloſſ.3.num.19.adde ſu-
prà lib.1.conſi.45.in fi.

CONSILIVM XIX.

Lege ſuprà lib.1.conſ.13.quod hîc duplabatur. legitur et-
iam conſi.96.eod.lib.1. Natta.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio debet eſſe acceptata.*
2 *Teſtis deponens præſentem, non probat intelligentem.*
3 *Teſti vario non creditur. & num.8.*
4 *Teſtis ignorans confinia non probat.*
5 *Teſtis dicta contra producentem interpretantur.*
6 *Periuro non creditur.*
7 *Vineæ appellatione non venit ager.*
9 *Teſtis vt probet famam, quid requiritur.*

CONSILIVM XX.

IN cauſa appellationis interpoſitæ pro parte
Merici de Gregono. Viſo puncto mihi tranſ-
miſſo,& atteſtationibus teſtium mihi exhibi-
tis, à quibus pendet omninò fundamentum
Fran.de Fontanino appellantis,mihi videtur
de iure concludendum, per dictos teſtes non eſſe legitimè
ꝓbatam intentionē domini Franciſci ſuper dicta prima pe
tia terræ,vt ſigillatim circa dictum vniuſcuiuſque teſtis in-
frà diſcutiam. Et in primis capio dictum Petrelli de Mine-
tis,qui videtur fortius deponere, quàm aliquis alius. & di-
co,quòd iſte teſtis non probat,quia non deponit de vendi-
tione dictæ primæ petiæ terræ, factæ per dominum Mericū
dicto Fran.ſed ſolùm deponit de confeſsionē d.Merici,quē
dicit fuiſſe confeſſum prædicto Franc.ad interrogationem
Iaco.Bittini,vt venderet d. Franc. dictam petiam terræ pro
1 pretio ducato.160.†& confeſsio ad hoc,vt inducat plenam
1 probationem, requiritur quòd ſit facta† non ſolùm parte
a præſente,ſed etiam ipſa parte recipiente *a* talem confeſsio-
nem,vt inquit Cyn.in l.vnic.in 6.q. C. de confeſſ.& ibi ple-
nè Sal.in 15.opp.& Salic.in l.iubemus.C.de lib.cauſa.& in l.
generaliter.in 6.quæſtio.C.de non nume.pecun. vbi refert
ſæpius conſuluiſſe,& ita tenuiſſe d.ſuum Richardum de Sa-
lic.& probat per l.fin.ff.de interrog. actio. & ita etiam not.
Moderni,in l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de confeſſ. & pro-
batur ex ſignificatione vocabuli, quia confeſsio eſt idem,
quod ſimul faſsio,quia deriuatur à faris,vel fare,fatur. & di
ctio,con,illi iuncta,denotat ſimultatem Locutionis.l.1.§.1.
ff.de pac.l.conſenſu.in prin.ff.de act.& obl. & poſſent addu
ci aliæ rationes,de quibus per Salice.in dictis locis. & eſt de
mente Bald.in l.3.C.de pet.hær.in ver.2.verò,&c.per illum
text.vnde dicit Salicet. per d.l. iubemus. quòd non ſufficit,
quòd teſtes dicant, confeſsionem fuiſſe factam parte præ-
ſente,niſi dicant,& ea inſtante & petente,ſeu confeſsionem
2 acceptante. Pro hoc etiam facit,†quòd teſtis deponens, ꝙ
talis protulit talia verba præſente Titio, non dicitur proba
re,quòd Titius intellexit,vt l.1.§.fin.& ibi hoc not.Bar.ff.de
auto.tut.& not.per gl.&Doc.in c.præſentium.in verbo,in-
terrogatoria.de teſt.in 6.& Bal.in tracta.de teſt. & per Bal.
& alios in l.fi.ff.ſol.ma.& Bald.Sal.in l.teſtium.C.de teſti.&
Bald.Ang.& Moder.in l.hæredes palàm. in prin.ff.de teſta.
per illum tex.& Bal.in l.1.ad fi.C.de bono. poſſeſſ. ſecūdum
tab.& in l.ſi non ſpeciali.C.de teſt.not.Doct.in c. peruenit.
el 2.de teſti.cogen. ¶Nec iſtis obſtat, ꝙ dictus teſtis in pro-
ſecutione dicti ſui ſuper interrogatorijs partis deponat, ꝙ
dicta confeſsio fuit facta ad inſtantiam d. Franciſci peten-
tis,quia reſpondeo,quòd ſi benè aduertatur,dictus teſtis in
hoc eſt varius,quia in princi. atteſtatur, quòd dicta confeſ-
ſio fuit facta ad interrogationem Iacob. Bittini, præſente
3 Fran.†& teſti varianti non creditur.l.qui falſa. ff. de teſt. &
3.q.3.ver.item qui falſa.& ſecundum magis* communē cō-
cluſionem, quando vnus teſtis eſt in dicto ſuo varius, con-
cluditur,quòd aut ſibijpſi manifeſtè contradicit,ita,ꝙ non
poteſt concordari vnum dictū cum alio,& tunc certū eſt, ꝙ
nullo modo fiat reductio ad concordiam. aut manifeſtè ſi-
bi non contradicit,& tunc poſito, ꝙ quantū ad euitandum
ꝑiurium,& falſum,reducatur ad cōcordiā,vt multi dicunt,
tamen quantum ad hoc,vt ꝓbet,non fit iſta reductio ad con
cordiam.per id,quod habetur in d.ver.item qui falsò vel và
riè.Et ita eſt de mente gl.in c.in noſtra.de teſt. quam ad hoc
ibi ponderat An.de Bu.extra. de teſt.Bar.in l.adeò.ad fi.per
illum tex.ff.ad leg.Cor.de fal.& Iac.Butr.in l.cùm de ætate.
ff.de probat.in ver.ſequitur videre,quando redit ad decla-
randum.& ita etiam Ant.de Butr.in c.cùm tu.de teſt.hoc ēt
tenet Ioan.de Imo.in l.inter ſtipulantem.§.1.ff.de verb.obl.
vbi per omnia diſtinguit,ſicut ſuprà proximè.& dixit etiam
Lud.Rom.in l.2.§.creditum.ff.ſi cer.pet. ¶Præterea in alio
etiam dictus teſtis variare videtur, quia primò dicit, quòd
do.Mericus in dicta confeſsione fuit vſus his verbis, vel ſi.
Egli è vero che ho vendure le mie vigne ſono al montà da.
160. Ducati à Franciſco de Fontanino che è qui preſente.
Poſtea dicit, ꝙ fuit ſpecificata ipſa petia terræ cum confini-
bus vltimò deſcriptis in libello.inſuper iſte teſtis in ſuo di-
cto eſt vnicus,& ſingularis,& contrarius alijs teſtibus,vt pà
tebit ex infrà dicendis circa depoſitiones aliorum teſtium,
& ſic non probat.l.iuriſiurandi.C.de teſtib. c.in omni nego
tio.de teſtibus. ¶Secundus teſtis eſt Iaco. & iſte ēt non pro
bat,tum quia dicit,quòd d.Mericus confeſſus eſt, ſe vendi-
diſſe vineas exiſtētes in petia terræ belda notata cum dicta
petia terræ Fran. de Fontanino ibi præſenti & intelligenti
4 ꝓ pretio ducatorum 160.† & quòd non fuerunt ſpecificati
confines,& ſic non probat,quia teſtis non dicit,quòd dicta
confeſsio fuerit facta ad petitionē & inſtantiam dicti Fran-
ciſci,aut quòd Frāciſcus eam acceptauerat,per ea,quæ dixi
circa præcedentem teſtem,tum quia etiam dicit,quòd non
fuerunt ſpecificati confines,ergo non poteſt dici conſtare,
de qua petia terræ loquatur dictus Iaco.per id,quod habe-
tur in l.forma.& ibi no.ff.de cenſibus.& per Bart.in d.l. de-
monſtratio falſa.in prin.in 7.q.ff.de cond.& demonſt.cum
ſimilibus. Teſtis autem præcedens dicit, ꝙ fuerunt ſpecifi-
cati confines.Pręterea iſte teſtis alia ratione nullo modo eſt
conteſtis præcedenti teſti,nec de eadem confeſsione loqui
tur.patet,quia primus teſtis dicit, ꝙ dum Franciſcus prædi
ctus diceret ipſi primo teſti: ego pro te miſi cauſa terrarū,
quas emi à domino Merico,quòd volebat, quòd ipſe teſtis
laboret illam petiam terræ,& quòd tunc Iaco.Bittinus cœ-
pit dicere verſus dictum Mericum:eſt ne verum,quòd ven-
didiſti terras tuas Franciſco Fontanino, loquendo de dicta
petia terræ?& Mericus reſpondit quòd ſic,ſed iſte ſecundus
teſtis rem aliter dicit fuiſſe,quando ipſe teſtis audiuit con-
feſsionem Merici,nam dicit, quòd dum adinuicem loque-
rentur Franciſcus & Mericus,acceſsit vnus illuc, qui inter-
rogauit Mericum, ſi volebat dare expeditionem venditio-
ni,de qua aliàs locutus ſecum fuerat, & Mericus reſpondit,
quòd non poterat, quia vendiderat iam vineas exiſtentes
prope petiam terræ de Villa Montada Franciſco de Fonta-
nino,& ſic primus teſtis deponit de confeſsione Merici,fa-
cta ad aliam ac diuerſam interrogationem, ex quo dicitur
apparere de diuerſitate & pluralitate confeſsionum.c.cùm
Ioannes.de fid.inſtru.no.Bar.& alij in l.2.C.de bonor. poſſ.
ſecundum tab.& l.2.C.de errore aduoc.cum ſi. ergo iſti te-
ſtes ſunt omninò varij & ſingulares.& ſic non ꝓbant teſtes.
c.licet cauſam.de probatio.c.bonæ.de elect.cum ſimi.Bre-
xanus eſt tertius teſtis,& iſte etiam non probat,quia depo-
nit de alia cōfeſsione facta,videlicet ad aliam interrogatio-
nem,quàm ad illam,de qua deponit tam primus, quàm ſe-
cundus teſtis. nam dicit iſte, quòd Mericus petebat dena-
rios à Franc.prædicto,& tunc ipſe teſtis perijt amicabiliter,
quid volebat facere de denarijs, quos ipſe tunc petebat, &
quòd Mericus reſpondit,quod vendiderat eidem Franciſc.
ibidem exiſtenti vineas ſuas,id eſt,petiam terræ vineatæ 12.
bubulcarum in contrata Montadæ, de qua fit mentio in li-
bello pro pretio ducatorum 160. & quod Franciſcus ſub-
iunxit,quòd erat verum, quòd emerat dictam petiam ter-
ræ à Merico pro dicto pretio, & quòd tunc exburſauit cer-
tos denarios Merico,& ſic patet, quòd iſte loquitur de alia
confeſsione,ſcilicet facta ad aliam interrogationem, vt pa-

tet ex præmissis & sic hucusque testis ipse remanet singula-
ris, per consequens non probat per rationes allegatas circa
superiores testes. & primus testis dicitur, ꝙ tempore dictæ
confessionis non vidit fieri aliquam exburiationem seu nu
merationem pecuniæ. ¶ Præterea iste testis non dicit, quòd
fuerit specificata dicta petia terræ cum confinibus & demō
strationibus, vt requiritur iuxta d.l. forma. de censi. & licet
iste testis dicat, quòd Mericus dixit se vendidisse Francisco
ibidem existenti petiam terræ vineatæ 12. bubulcarum in
contrata Montadę, de qua fit mentio in libello, tamen dum
ipse testis se refert ad libellum, non potest dici, quòd in ea
parte referat verba prolata à Merico confitente, quia Meri-
cus non potuit tempore confessionis se referre ad libellum
istum, qui nondum erat in rerum natura. Vnde quatenus
testis se refert ad libellum, loquitur de se, non de confessio-
ne Merici. & sic dato, quòd testis æstimasset Mericum loqui
de ista petia terræ, de qua in libello, hoc non sufficit, quia
non dicit se audiuisse hoc à Merico. l. testium. C. de testi. in
authen. de hære. & falci. §. si verò absunt. & licet testis dicat,
quòd fuit præsens, & vidit & audiuit ea, quæ suprà dixit: ta-
men non potest intelligi, quòd audiuerit exprimi confines,
quia eos testis ipse suprà non nominauit, nec potest intelli-
gi, quòd audiuerit Mericum quo ad quantitatem petiæ ter
ræ se retulisse ad libellum, prout ipse testis se retulit, quia vt
5 dixit, tempore confessionis non erat factus iste libellus. De
nique verba testis ambigua debent interpretari contra pro
ducentem. c. in præsentia. de probationibus. no. Doc. in l. in
ter stipulantem. §. 1. ff. de verbo. obl. & d. l. si quis intentione
ambigua. ff. de iud. ergo quando testis se refert ad libellum
circa qualitatem petiæ terræ, debet intelligi quòd ipse te-
stis intelligit loqui de petia terræ, de qua in libello: non ta-
men quòd audiuerit Mericum exprimentem qualitates,
de quibus in libello. Item illud relatiuum, qua, positum ibi,
de quo in libello, potest referri ad proximum antecedens
tantùm, scilicet Montada, & sic ad locum contratæ, & non
ad ipsam petiam terræ, per dictum cap. in præsentia. iuncta
l. à filio. §. Titia. ff. de alimen. & ciba. leg. Azo de Damesijs est
quartus testis, & ipse non probat aliquo modo, quia est o-
mninò solus & singularis ab alijs, quia deponit de confessio
ne Merici, facta in alio loco, quàm in eo, de quo deponunt
cæteri testes, & deponit de confessione, facta absente parte,
quæ etiamsi probaret per duos testes, non facerent plenam
probationem, dict. l. fina. ff. de interrog. action. & in dicto §.
si quis absente & nota. in capit. fina. de confess. & per Barto.
& alios in l. admonendi. ff. de iureiur. & traditur in cap. fina.
de successsion. ab intesta. cum sim. & dicit, quòd nullus alius
erat præsens, quàm ipse testis, quando Mericus dictam con
fessionem fecit. Præterea præsupponitur, quòd ipse testis
interrogatus super interrogatorijs Merici, si litigabat cum
dicto Merico, respondit quòd non, quod tamen in proces-
su est probatum quòd sic, in causa quadam vsuraria, in qua
6 Merici & filij testificati sunt contra eum, † & sic tali testi tan
quam periuro non debet credi. capit. testimonium. de testi.
no. gloss. in dict. cap. in nostra. & Innoc. in cap. fraternitatis.
de hæreti. & Bald. & alij, in l. si ex falsis. C. de transa. & Bald.
in Rubrica, de controuer. inuesti. & in l. fin in 4. oppo. C. de
edi. diui. & Spec. in tit. de instrum. edi. §. instrumentum. ver.
quid si aliquid. & in tit. de testi. §. 1. ver. item si aliquid de suo.
& Ang in l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verb. ob. & Archid. 9.
distinct. si ad sacras. & Oldra. in consi. 36. incip. ad primam.
Quintus testis etiam non probat, quia non dicit, quòd Me-
ricus in sua confessione expresserit confines & demonstra-
tiones petiæ terræ, vt requirebatur, & dixi suprà. nec obst. ꝙ
ipse testis dixit, ꝙ Mericus loquendo cum dicto Francisco
confitebatur, qualiter sibi vendiderat petiam terræ arato-
riæ & vineatę, de qua in primo capitulo, quę vocatur la chiu
sura, quia illa verba, de qua in primo capitulo, non fuerunt,
nec esse potuerunt verba ipsius Merici confitentis: nec ta-
lia verba sufficiunt, per ea, quæ dixi suprà circa dictum testi
monium Brexani. quę omnia possunt hîc repeti. Et ꝙ ita sit,
patet clarè ex ijs, quæ ipse testis super interrogatorijs depo
nit, vbi dicit, quòd Mericus fuit vsus his verbis, scilicet: ego
vendidi chiusuram meam huic Francisco Fontanino ꝓ du-
catis 160. Et etiam vltimus testis dicit, ꝙ non fuerūt expres
si confines. Præterea dictum istius testis non cōcordat cum
attestatione primi nec secundi, nec quarti testis, qa illi ma-
gis loquuntur de confessione facta ad illam interrogatio-
nem, quàm ad illam, de qua loqtur iste testis: & ex eius inspe
ctione clarè patet. Solùm est videndum an concordet testis
cum attestatione tertij testis, s. Brexani, & si bene inspicia-
tur, non sunt bene cōcordes, quia Brexanus deponit, quòd
Mericus petebat denarios à Francisco, & dicit, ꝙ tunc ipse
Brexanus petijt ab ipso Merico, quid vellet facere de dictis
denarijs, & quòd Mericus respondit eidem, quòd vendide-
rat do. Fran. ibi existenti vineas suas, i. petiam terræ vineatæ
12. bubulcarum in contrata Montadæ, de qua in libello. & ꝙ
tunc Franciscus subiūxit, quòd erat verum, ꝙ emerat dictā
petiam terræ ab ipso Merico. Sed quintus non dicit sic, sed
ꝙ Mericus confitebatur ibi loquendo cum do. Fran. quali-
ter sibi vendiderat petiam terræ aratoriæ & vineatæ. de quo
in primo c. quæ vocatur la chiusura ꝓ ducatis 160. & sic Bre
xanus deponit, ꝙ Mericus dixit de vineis. & quintus dicit,
ꝙ fuit dictum de petia terræ aratoriæ & vineatæ, & sic diuer
sus est modus confitendi, quem vnus ex istis testibus refert
ab alio, quem refert alius testis, licet Brexanus, dum refert
id, quod audiuit à Merico, dixit, ꝙ vendiderat Francisco vi-
neas suas, i. petiam terræ aratoriæ & vineatæ, de qua in libel
lo. Pro certo ista videtur multùm extranea expositio, quam
facit iste testis circa istam dictionem, vineas, & malè verisi-
milis, qa vineæ in plurali requirunt plura corpora. l. vbi nu-
merus. ff. de test. l. si. ff. ad Treb. & iste testis exponit, ꝙ acci-
piatur pro vno corpore. i. terræ aratoriæ & vineatæ. & inqt
7 Ang. in l. si nulla. C. de acqu. poss. per illum tex. † appellatio-
ne vineæ, ꝙ non venit ager, qa scd̄m eum appellatione illius
simplicis non venit istud mixtum. bene facit quod no. gl. &
Ang. in l. si quis in fundi voca in secundo corpore. ff. de leg.
1. Et profectò plura inuenio dicta ab istis testibus, eam ra-
tione varietatis ac contrarietatis, quàm ratione nullius ve-
risimilitudinis, quæ vnumquēq; iustum iudicātem debent
mouere ad non adhibēdū eis plenam fidē, iuxta l. 3. §. 1. ff. de
test. & quæ no. Doc. in l. Lucius. ff. de ijs, qui not. infa. vbi per
Bar. & no. Bal. in l. cùm magistratus. C quando prouo. & in
l. 1. §. si curatores. ff de ma. conue. Non ꝓbat ēt iste Bartho-
lomæus, qa non dicit, ꝙ d. Fran. audiuerit & intellexerit di-
ctam confessionē, quia aliter p̄sentia sola non sufficit, vt di-
xi suprà circa primū testē. ¶ Sextus & vltimus testis non ꝓ-
bat, quia dicit, ꝙ nulla facta fuit in confessione Merici ex-
pressio confiniū, & sic non est clara & certa confessio, vt esse
debet l. certū. in prin. ff. de confess. iunct. d. l. formam. cū si.
¶ Præterea iste testis postea iterum examinatus, dixit suam
primam depositionē continere falsum, & ꝙ ita prima vice
deposuerit corruptus à domino Francisco precib. & ꝓmis-
8 sionibus. † Vnde tm̄ operatur talis varietas in teste, vt nullo
modo possit ꝓcedi vigore talis attestationis ad sn̄iam feren
dā pro ea parte, ꝓ qua iste primò testificatus est. Ita no. Inn.
in c. præterea. de test. cog. & Ant. de But. in c. cùm in tua. de
test. & videtur quantum ad propositum sequi. d. Abb. in d.
c. cùm tua. arg. c. per tuas. de prob dum tractant de veritate
eorum, quæ no. per Bar. in l. eos. ff. de fal. ¶ Non ob. etiamsi
diceretur, ꝙ præfati testes deponunt de publica voce & fa-
ma, quæ regulariter facit semiplenam probationem, iuxta
no. in l. 3. §. equidem. ff. de test. quia respondeo, quòd atten-
to, quòd nullus ex dictis testibus probat semiplenè. & pro-
baui suprà. nec etiam inter suos sunt duo testes, qui integrè
deponant cum expressione & demonstratione confinium,
& cum alijs requisitis, vt suprà probaui, non est tractandum
9 de supplendo semiplenam probationē per famam. ¶ † Præ-
terea dicti testes non probant legitimè famam, b nam secun
dus testis dicit, quòd ista est publica vox & fama inter ma-
iorem partem hominum, dictam petiam terræ fuisse ven-
ditam Francisco per Mericum: tamen interrogatus in cau-
sa scientiæ omnium, quæ testificatus est, dicit scire, quòd
ipse testis præsens fuit, vidit, & laborauit, vt suprà dixit.
certè testis non dicit, quòd audiuit à maiori parte, vt re-
quiri-

quiritur,ꝙ testis ad ꝓbationem famæ attestetur,vt no. in d.
l.3.§.eiusdem.per glo.& Bar.in d.l.de minore.§.plurium. de
q.cum suis concor. & ideò testis debet de necessitate con-
cludere.d.c.in præsentia.& plenè declarat Bald.maximè in
l.conuenticulam.C.de episc.& cler. & in l.3. & in l.testium.
C.de testi. Secundus testis etiam non probat famam, quia
quò ad illud,quòd ipse testis audiuit circa hoc solùm audi-
uit dici,quòd est publica vox & fama in territorio, vbi situa
ta est dicta petia terræ,& in bonis ibi circumstãtibus, quòd
prænominatus Mericus illam vendidit dicto Fran. & ita pu
blicè dicitur inter maiorem partem hominũ ibi habitanti-
um, & interrogatus in causa scientiæ respondit, ꝙ præsens
fuit,vidit,& audiuit,& intellexit ea quæ suprà dixit, non au
tem dicit se audiuisse à maiori parte.& sic non probat, sicut
dixi circa primum testem.& pro hoc facit,quia si testis dicit
se audiuisse publicè dici,non per hoc probatur publica vox
& fama, quia potuit vnum solum audiuisse talia, dicentem
publicè,seu à maiori parte hominum loci, & sic verificaren
tur dicta verba,& tamen maior pars hominum hoc non di-
xisset:ideò oportet,ꝙ testis ita dicat,ꝙ audiuit à maiori par
te.ita no.Bar.in d.l.3.§.eiusdem.& in d.l.de minore.§.pluri-
um.ff.de q̃st.& Bal.in addi.Spec.in tit.de senten.& Ange.in
l.3.ff.ad Maced.& Io.de Imo.in l.hæredes palàm. in prin. ff.
* de test.vbi dicit,quod ita* cõiter tenetur. ¶Præterea iste te
stis non deponit,quòd sit publica vox,& fama,quòd Franci
scus emerit à Merico pro tali & tanto pretio, & propterea
per talem famam venditionis absque certo & limitato pre-
tio non inducitur probatio tituli emptionis.vt not.Iaco.de
Are.& Ray.in l.1.C.de contrah.& commit.stip.per id,quod
habetur.Insti.de emp.& ven.§.pretium.facit quod no. Bar.
in d.l.sciendũ.ff.de ver.ob.in ver.contra hoc oppo.Insti. de
emp.& ven.& per Cy.in d.l.pe.Et posito,ꝙ quantum ad ter
tium,non haberet emptor ꝓbare pretium:tamen quantum
est contra ipsum,à quo emptor dicit, se emisse,requiritur ꝓ
batio pretij,vt per Bart.in l.1.C.de reb.alie.non alien.& Ro.
in d.l.sciendũ.Et per easdẽ rationes non dicitur de fama ꝓ-
bare Brexanus tertius testis. ¶Quartus testis ẽt nihil peni-
tus ꝓbat de fama,non ꝓbatur ẽt fama per q̃ntum testem,q̃a
quantũ ad hoc deficit,maximè in eo,quod dixi circa proba
tionem famæ deficere primũ testem. & eadem ratione non
probat sextus testis,qui ẽt non probat propter reuocatio-
nem dicti sui postea factam,vt dixi suprà. ¶Ex quibus mihi
videtur,ꝙ pro parte dicti Francisci nõ fuerit legitimè ꝓba-
tũ in causa principali de venditione p̃missa. plus ẽt in facto
mihi præsupponitur,s. quòd partes compromiserunt se in
arbitrũ & arbitratorẽ,in quo cõpromisso partes ipsæ renũ-
ciauerunt appellationi & reductioni ad arbitrium boni vi-
ri,& demum arbiter ex nonnullis causis fuit tanquam suspe
ctus recusatus,& super causa recusationis pronunciatũ est,
arbitratorem esse bene recusatum, & talis iudex recusatio-
nis ex forma statuti remansit iudex causæ principalis in lo-
cũ ipsius arbitri recusati.& tandẽ lata est demum sententia
per ius recusationis super causa principali in fauorẽ Merici,
& ab ipsa appellatũ fuit ꝓ parte Francisci nulla expressa cau
sa in appellatione,& stat statutum,ꝙ si renuncietur appella
tioni vel reconductioni ad arbitrium boni viri ante sñiam,
possit nihilominus appellari,sed in appellatione inseri de-
beat causa grauaminis, aliàs appellatio seu reclamatio sit
nulla ipso iure. & in dicta appellatione p̃supponitur, quòd
non fuerit expressa causa grauaminis: ergo videtur, quòd
non valuerit appellatio,quia licet renunciatio appellationi
& reductioni cõcerneret sñiam ferendam ab arbitro vel ar-
10 bitratore,†tamen idẽ videtur dicendũ in sñia lata à iudice
surrogato in locũ arbitri,per id,quod no.Bar.in l.2.§.eqdẽ.
ff.ad Tert.vbi per illũ tex.dicit,ꝙ licet statutum loquatur in
potestate,tamen habet locum in capitaneo, sed capitaneus
circa idem eandem habuit iurisdictionem.Ad idem quod
no.Ioan.in add.Spec.in titu.de appel.§.in quibus. & versic.
11 quid si conuenit.cùm dixit.quòd sicut à sententia arbitrato
c ris non appellatur, c ita nec à sententia iudicis surrogati in
locũ eius.arg.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.& li-
cet nonnulli in qu.principali formata per Io.And.aliter di-
cant præsupponendo,ꝙ iste iudex esset oĩnò surrogatus lo
co arbitratoris, tunc à doctorib. non improbatur illud, q̃d
dicit Io.And. Vnde in proposito,si statutũ per omnia surro
gat illum iudicem loco arbitri,videtur ꝙ tunc d.decisio Io.
And.vrgeat.Attamen q̃a dicta suprà circa ꝓbationes viden
tur mihi sufficere,& non habeo copiam statuti loquẽtis de
isto iudice recusationis:ideò super eo vlterius non insisto.&
dictæ rationes,quas suprà adduxi,etiam inferunt, quod ꝓ
parte Francisci non possit ista secunda appellatio interpo-
ni à sententia lata per illum iudicem,qui pronunciauit,par
tim in fauorem Merici super sententia lata per iudicem re-
cusationis surrogatum in locum arbitri stante statuto,ꝙ ni
si semel possit peti reductio ad arbitrium boni viri, & iudex
recusationis per omnia pronũciauit in fauorem Merici.Ex
quibus videtur Mericum obtinere debere, & victum victo-
ri in expensis condemnari.l. properandum. §. si autem al-
terutra.cum ibi no.per Bar.& alios.C.de iud.Alex.

ADDITIO.

a ¶Recipiente.suprà lib.3.consi.111.nu.7.
b ¶Fama.suprà lib.2.consi.94.
c ¶Appellatur.dic suprà lib.3.consi.116.

CONSILIVM XXI.

REpetitio in causa Merici de Gorguono, in cu
ius fauorem consului: sentio in dubium reuo
cari, ꝙ stante quod esset verum, testes in Me-
ricum productos fore singulares,vt in consi-
lio deduxi:tamen insurgit adhuc alia dubita-
tio, videlicet quòd tot sunt contra Mericum præsumptio-
1 nes,quot sunt testes numero.†ex quibus præsumptionibus
fit integra & perfecta probatio in causis ciuilibus. per not.
per glossam & Doctores in l.2.in princip.ff.de excu.tuto.&
a quæ non prosunt singula,multa iuuant, a vt in c. cùm cau-
sam.de proba.cum concord.vbi alleg. gloss.not.in l.3. post
princip.in verbo, numerus:ff.de test. & quamuis ista prima
consideratione videantur probabiliter dicta: tamen eis nõ
obstantibus dico partes iudicis esse in pronuntiando,quẽ-
admodum in priori consilio conclusi.& ad allegata in con-
2 trariũ respondeo,†ꝙ quando testes redduntur singulares,
vt sunt testes prædicti,tunc non plus operantur mille testes
quàm vnus ita inquit Bal.in l.iurisiurandi.C.de testi. alleg.
not.per Spe.in tit.de inquisitione.§.nunc videndum. versi.
ita verò.sed puto,quòd voluerit eum allegare in ver. sin au-
tem semiplenè. dum dicit, quòd probatio est semiplena,
quando testes sunt soli aut singulares.ita etiam voluit Bald.
in l.spadonem.§.qui iura multa.ff.de excu. tuto. vbi tangit
3 de intellectu gl.in d.l.2.de excu.tuto.† Et dicit, quòd quæ-
dam sunt, quæ requirunt certam speciem, & tunc diuersæ
species imperfectæ nihil operantur,vt d.l. spadonem. §. qui
iura multa. quia ex pluribus concurrentibus non augetur
effectus, cùm non veniat ad integrationem vnius speciei,
sicuti secundum eum dicimus in pluribus testibus singula-
ribus,quia eis non resultat vna probatio,allegat no.in l.ob
carmen.§.fi.de test.Quædam sunt,quæ non requirunt cer-
tam speciem:& tunc quæ non prosunt singula,multa iuuãt.
Ita loquitur secundum eum gl.in d.l.2.& in materia proba-
tionum iudex nõ debet applicare animum suum solùm ad
vnam speciem probationis c.in præsentia.de renunc.l.3.§.
eiusdem.ff.de test.& ideò vnus testis de veritate iunctus, cũ
vna alia probatione semiplenè alterius formæ & speciei,fa-
cit coniecturam sufficiẽtem ad ꝓbationem.vnde videmus,
ꝙ sacramentum delatum in supplementum probationis,ꝙ
subrogatur loco vnius testis.cũ vno teste plenè ꝓbat p Bart.
iuxta l.admonendi.ff.de iureiu.& in l.bonæ fidei.C.de reb.
credi.c.fina.de iureiurand. & tamen sunt duo actus disiun-
cti diuersi generis & formæ,quantum ad iudicis motum v-
nus actus infertur in confirmationem alterius actus. & i-
dem diximus in pluribus indicijs.alleg.not.in dict.l.admo
nendi.& in l.quæro §.fi.ff.de ædil.edict.hæc sunt verba Bal.
in dict.§. qui iura multa. quæ ipse reputat bona subtilia,&
menti tenenda.Et idem dicit Petr.de Anchar.consilio 265.
Visa diligenter narratione, &c. hoc etiam satis patet ex iu-
ribus,dicentibus,quòd testes singulares non probant.cap.

cum dil. cti.& in cap.bonæ.el 1.de elect.& c.licet causam.de
probatio.¶ Istud etiam colligitur ex not.per Bald. in rubri.
4 de controuer.inuesti.dum dicit, † quòd si sit vnus testis,qui
deponit de veritate actus,alius deponit de confessione, nõ
sufficiunt ad plenam probationem, sed quia vna probatio
non repugnat alteri,remanebit semiplenè probatum. Ad-
de,quòd poterit deferri iuramentum in defectum & supple
mentum probationis,vt etiam not.in authentic. rogati. de
testa.& in l.1.in 8.quæstio.C. de testamen. & in l. si ex causa.
5 in 12.quæstion.C.de non numer.pecun.† secus quando te-
stes essent singulares circa actum non reiterabilé,quia tunc
vnus dicitur repugnare alteri,& nullus probat aliquid. per
nota.in l.testium.C.de testi.& declarat Bald.in dicta Rubr.
& in d.l.iurisiurandi.& in dict.l.de quibus ff.de leg.ista con
firmantur per ea,quæ not.Ioan.Calde.& Anton. de Butr.&
Ioan.de Imo.in c.veniens.el 1.de testi. vbi tractant de intel-
lectu glo.in dict.l.2.de excu.tu. & finaliter quò ad proposi-
6 tum concludunt,† ꝙ quando sunt duæ semiplenæ probatio
nes, quæ sunt cõmissibiles, vt vnus testis de veritate, & duo
de fama,& tunc coniunguntur, & faciunt probationem v-
nam.& per Bart. in d.l. admonendi, secus quando non sunt
commissibiles,vt sunt probationes, resultantes ex testibus
singularibus.d.c.licet causam.cum si. & ita etiam in effectu
no.d.Abb.in c.cùm causam de probatio.& Anto.de But.in
c.licet ex quadam.de testib.& est de mente Nico.de Neapo.
7 in d.l.2.de excu.tut. vbi dicit,† ꝙ illud, quod voluit ibi glo.
in pluribus præsumptionibus,non habet locum in plurib.
testibus singularibus. alleg. not. per gloss. in l.2. C. qui nu.
tutel.& idem dico quo ad gloss. in dict.l 3. de test.quæ non
loquitur in casu isto.vnde in proposito stante singularitate
testium, prout in alio casu deduxi, sequitur, quòd non iu-
uant dicti testes,etiamsi longè plures essent. Præterea dicti
testes etiam in alio peccant,quàm in singularitate,nam qui
dam peccant in eo,quòd non dicunt rem fuisse declaratam
per expressionem confinium & demonstrationum,vt pro-
bat tertius,quintus,& sextus testis. Quidam non probant
ratione varietatis circa proprium testimonium, vt primus
testis,vt opportunè puto in alio consilio deduxisse,ideò hîc
8 non repeto. ¶ † Vltra prædicta sentio etiam fieri dubiũ quo
ad condemnationem restitutionis fructuum, quasi videa-
tur,Franciscum debere lucrari fructus,tanquam fuerit du-
ctus iusto errore,credendo sibi venditas fuisse dictas petias
terræ, & de facto aduersarij sui fuerit ingressus possessio-
nem dictæ terræ,& facto aduersarij dicitur causari iustus er
ror.allegantur not.per Barto.in l. Celsus.ff.de vsucap.& er-
ror etiam iuris videtur sufficere quo ad lucrum fructuum,
vt l.sed si lege.§.siue.& ibi not.Barto.ff.de pe.hæred.cum si-
mili.Sed ad hæc respondeo,quòd attento,quòd non est fa-
cta probatio,nisi per testes singulares, & imperfectè depo-
nentes de venditione:eadem ratione,qua non probant ven
ditionem,eadem ratione non probant iustam causam erro
ris,propter quam posset dici constare,quòd Franciscus er-
rore ductus putare debuit rem istam esse sibi venditam. &
9 regula iuris est,quæ dicit:quia illud quod tuum non est,sci-
re debes ad alium pertinere.l.fina. C. communia vtriusque
iudic.& ideò non præsumitur bona fides, nisi probetur, vt
plenè not.in capit.si diligenti.de præscript.& in capit.1. eo-
dem tit libr.6.& per Barto.in dicta l. Celsus. & per alios in
l.super longi.C.de longi tempor.præscriptio. cum simil. &
non sequitur,aliquis habet à me causam in possessione, seu
fundo meo,ergo lucrari debet fructus, patet in creditore,
tenente fundum loco pignoris seu hypothecæ.l.1.& 2.C.de
pignor.act.c.cap.1. de vsu. cùm igitur non sit probata bona
fides Francisci, putantis esse suum fundum, non lucratur
fructus.l.certum. C. de rei vendi.& plenè not. in l. & ex di-
uerso.in princip.ff.eodem titul. Præterea & fortius posito,
quòd probata esset bona fides Francisci, per quam posses-
10 sor facit fructus suos, † tamen non facit irreuocabiliter su-
b os, imò tenetur *b* quatenus † locupletior effectus est. l. sed si
† 1. lege.§ consuluit.& l.item veniunt.§.eos.ff.de pet. hæred. &
l.si me,& Titium.ff.si certum peta.& plura etiam in fructi-
bus industrialibus concludit hoc Barto.in d.l.ex diuerso.in
princip.& idem ibi Ange.in l.si quis apes.§.1.ff.de fur. & ita
consuluit Ange.consilio 133. super primo puncto. consilio
160.incipien.domina Catharina. in fin. vbi pro hoc allega.
not.per Inno.in cap.in literis.de restitu.spolia.in hoc videtur
vltimò residere Cyn.in dict.l.certum. Paul.de Cast.in l.
insulam.§.1.ff.sol.matri.& licet in hoc vltimo nonnulli tene
ant contrarium, quantum est respectu fructuum industria-
lium consumptorum à bonæ fidei possessore: tamen nõ pu-
to circa istud insistere oportere, ex quo non est legitime p-
1 batum de bona fide. ¶ † Quantum verò ad fructus natura-
† 2. les & consumptos, & quãtum ad fructus industriales † ex-
tantes, non est dubium, quòd etiam bonæ fidei possessor te-
netur, vt d.l.certum. & no.in §.si quis à non domino.Inst.de
rerum diui.& in d.l.& ex diuerso.& in c.grauis.de resti.spo.
per quæ apparet esse responsum ad dictum §.scire. Præterea
vt ibi dicunt glo.& Doct. etiam in casu illius. §.ille, qui fuit
in errore, non facit fructus suos irreuocabiliter, imò tene-
tur restituere. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Iuuant.ff.eo.consil.11.
b ¶ Tenetur.contrà tenet idem Ang.& Alexan.in l.Nesennius.§.1.in fin.de re iudi.& bene,vt probatur in consuetu.Parisi.§.22.q.10.nu.46.nec Alexan.hic aliter sentit,vt infrà,ibi, tamen non puto.

EPITOME.

¶ Stante statuto, ꝙ licet cuiq; facere nouum molendinum, dummodò distet centũ perticis à remotis alterius molendini in eadem aqua existentis, Seius habebat antiquum molẽdinum in flumine, vel iuxta illud. Titius aũt venit in eodem flumine construere nouum molendinũ, impeditur à Seio, eò, ꝙ istud nouum non distat à veteri centum perticis, nedum per aërem vel terram, sed etiam per itinera consueta, licet distet centum perticis mensurando per decursum aquę tortuosum. Respon. Alex. ꝙ Titius potest constituere, quia mensuratio debet hîc fieri per decursum aquæ, & etiam, qa aqua sufficit vtriq; molendino. h.d.

CONSILIVM XXII.

COnsideratis verbis statuti sub rubrica de mo-
lendinis de nouo non construendis, & atten-
ta facti contingentia, prout in themate nar-
ratur, videtur istius casus decisio pendere ab
his, quæ traduntur per Barto. Ang. & Moder.
in l.1.ff.si quis cau.per Barto.in l.3.ff.de verborum signifi.&
per Spe.in tit.de citatione.§.1.versicu.sed quid si reis.& per
1 Bal.in l.non solùm.circa prin.ff.de excusa.tuto.† in quibus
locis dubitatur, quãdo tractatur de certa distantia loci, quo
fieri debeat mensuratio, an per aërem, an per terram, an per
viam, qua itineratur, quæ fortasse ruinosa vel reuoluta est,
vt no.per tex.Bar.in d.l.1.concludit primò, quando fit men
suratio loci per terminum eundi vel redeundi, vt qa aliquis
est citatus, vt compareat de vna ciuitate ad aliam à iudice, &
dantur viginti miliaria pro quolibet die, vt in d.l.1.& in l.iti
nere.ff.de ver.sig.& tunc non debet fieri mensuratio per aë
rem, sed per illam viam, quæ magis frequentatur, per nota.
per l.eos.in fi.ff.de fal.quia causa, propter quam considera-
tur distantia, respicit de vno termino ad alium explicitè &
implicitè, per cursum illum terminũ mensurat, non per aë-
rem, sed si mẽsuratio veniret facienda ob aliam causam, nõ
habentem rationem prædictam, vt qa statutum habeat re-
spectum solius distantiæ, vt si dicat, quòd illi intelligantur
vicini, qui sunt propinqui per vnum miliare, vel dicit, quòd
non potest eligi potestas per quadraginta miliaria, tunc
non fit mensuratio prædicto modo per aërem, sed per re-
ctitudinem loci, & si non potest fieri per terram, fiat men-
suratio per aërem. Ita dicit Bartol. fore determinatum per
quandam extrauagantem Clementis, in qua Papa statuit,
quòd monasteria mendicantia non possunt esse propinqua
intra tantum spacium, vt ibi, prouidetur, quòd si mensura-
tio per terram fieri non poterit, fiat per aërem, & ita etiam
in effectu concludere videtur Bartol. in dict.l.in itinere.
Baldus & Angel.in dicta lege prima, facit ad prædicta dict.
l.non solùm. 1. respon.ff.de excu.tutor. modò ad propo-
situm

ſitum noſtrum, ſtatutum permittit fieri nouum molẽdinũ,
dummodò fiat per 100. perticas à remotis alterius molẽdi
ni exiſtentis in eadẽ aqua. & moti ſunt ſtatuentes ea ratio-
2 ne,† quia vt docet experientia, quæ eſt efficax rerum magi-
ſtra. c. quàm ſit. de electio. in 6. probabiliter creditur, ꝙ non
dimiſſa dicta diſtantia centum perticarum, non poſsit com
modè molendinũ ſuperius molere, quia aqua non habet fa
cilem & habilẽ decurſum, vt haberet, & ideò vt talis vis im-
peditiua tollatur, ita ſtatutum eſt, nec reor ꝙ alia ratio po-
tuerit mouere ſtatuentes : ideò illa quamuis tacita habea-
a tur pro expreſſa, *a* vt eſt gloſſ. notab. & ibi Doctores maximè
Bal. in l. quamuis. C. de fideicom. facit l. 2. de lib. & poſth. &
l. fundus qui locatus. ff. de fun. inſtru. & inſtru. leg. l. milites
agrum. ff. de re milita. & l. his ſolis. & quod ibi Bal. C. de re-
uoca. dona. & not. expreſsè Bald. in l. maximum vitium. C.
de liberis præteri. & in d. l. quamuis.† ergo cùm cauſa, pro-
3 pter quam conſideratur diſtantia, reſpicit illud, quod expli
catur per curſum ſuper loco, vbi currit aqua, & non per cur
ſum aẽreum: ſequitur quod ex deciſionibus prædictis con-
cluditur, ꝙ debeat attendi diſtantia centum perticarũ men
ſurandarum per illam aquam. Et hanc fuiſſe mentem & cõ-
ſiderationem ſtatuentium ſatis euidenter deprehenditur ꝑ
illa verba, videlicet, ſi quid, vel, ſi qua eſſent in eadem aqua,
nam ſi ſtatuentes conſideraſſent, & voluiſſent illam diſtan-
tiam interuenire ob aliam cõmoditatem & vtilitatẽ domi-
b ni *b* habentis prius molẽdinum, ne alio modo impediretur
per nouum molendinum nimis propè conſtruendũ, quàm
ratione impedimenti aquæ, non curaſſent ſtatuentes, an eſ-
ſet in eadem aqua, vel in alia, quia ſemper militaſſet ratio ꝓ
hibitionis. ¶ Ad prædictorum confirmationem accedit il-
lud, quod no. per Arch. in cap. ſtatutum. §. cùm verò. in ver-
ſicu. à fine. de reſcript. in 6. vbi quærit iuxta illum tex. volen
tem, non debere per reſcriptum trahi reum vltra dietam à
fine ſuæ diœceſis numerandam. pone, quòd reus recta via
diſtat à domo domini iudicis, ad quam citatur per duas vel
tres dietas, circumeundo montana, vel à palude diſtabat
per vnam tantùm, vtrum reus tenetur reſpondere coram il
lo iudice? Et reſpondet, ꝙ debet conſiderari via, per quam
homines frequentius iter faciunt. argu. dictæ diſtinctionis,
datæ ſupra. & tex. ff. ad leg. Aquil. l. ſi putator. & l. ſemper in
ſtipulationibus. de reg. iur.† & hoc frequentius eſt, ꝙ terra
4 directò menſuretur per frequentatã loca, eò, ꝙ terminus
diœceſis, ſiue fines per terram directò vſitatã melius diſtin-
guuntur. ita no. Hoſt. & Io. An. in c. olim. de excep. & Spe. in
tit. de citatione. §. 1. ver. ſed quid ſi reus. & Anto. de Bu. & Io.
de Imo. in c. nonnulli. de reſcript. bene faciunt no. per Bar.
& alios, in l. continuus. §. cùm ita. ff. de ver. obl. & ſic volunt,
quòd fieri debeat menſuratio non per aẽrem, ſed per illam
viam, quæ magis deſeruit alicui ; explicando etiam cauſam,
5 propter quam emanauerit illa diſpoſitio vel ſtatutum.† A-
liud ergo, quando ob alium reſpectum conſideratur diſtan
tia, vt quando ſtatutum dicit, quòd illi dicantur vicini, qui
ſunt propinqui per vnum miliare, nam potuit ſtatutum cõ
ſiderare vicinitatem illam in exaudiendo, prout alibi acci-
piuntur vicini, ſ. qui adinuicem exaudiunt. l. 1. §. eod. & §. po
tuiſſe. ff. ad Syll. & arg. notatorum per Bart. in l. ſi tertius. in
prin. ff. de aqua plu. arc. & per Bal. in l. ſi vicinis. C. de nupt.
& per Petr. de Anch. in commento. ca. canonum ſtatuta. de
conſti. in ver. vlterius, quia in ſtatutis fit mentio de vicinis,
&c. vel alio modo iudicis arbitrio, vt per gl. no. in ca. felicis.
§. præſenti. in verſicu. vicinorum. de pœnis. in 6. quòd quis à
loco conſiderata diſtantia vnius miliaris per aẽrem poſſet
exaudiri: debet dici ille locus vicinus iſtius, conſiderata di-
ſtantia per aẽrem ſui itineris, quæ fieret pariter ſuper ter-
ram & viam, ſolùm diſtaret per duo vel tria miliaria. vnde
hoc caſu quo ad effectum exaudiendi, debet rationabiliter
conſiderare diſtantiã per aẽrem. idẽ vbi aliàs habeatur re-
ſpectus ſolius diſtantiæ, & ita procedit dicta extrauagans.
6 ¶ Quinimò plus dicit Paulus de Caſt. l. 1. ff. ſi quis cau. quòd
etiam, quando ſtatutum diſpoſuit, quòd quis non poteſt e-
ligi hîc poteſtas de terra, quæ non diſtat ab alia ciuitate per
octuaginta miliaria, non fiet menſura per aẽrem, ſed per iti
c nera conſueta, *c* quia ſtatuentes non habuerunt reſpectum
ad menſuram, quæ fit per aẽrem, ſed ad vulgarem & com-
munem vſum loquendi. l. cum delanionis. §. aſinam. ff. de
fund. inſtruct. l. liberorum. §. quòd tamen Caſsius. ff. de leg.
3. cum ibi notatis. & ita dicit habuiſſe de facto in Florentia.
& reſpondet ad dictam extrauagantem, ꝙ illa debet ſeruari
in terminis ſuis. bene facit quod not. in gloſſ. in d. ca. ſtatu-
tum. §. cùm autem. in ver. dictum. & quod no. in d. c. nonnul
li. cum ſim. bene puto eſſe verum, quòd ſi probaretur com-
munem vſum loquendi & intelligendi ſe ita habuiſſe, quòd
vbi fit mentio de diſtantia centum perticarum, vel ſimili,
non intelligatur de mẽſura per aẽrem, ſed per terram, & lo-
ca, per quæ poteſt haberi acceſſus, ꝙ de tali menſura debeat
intelligi ſtatutum, etiam quando loquitur de electione po-
7 teſtatis, & ſic conſiderat ſolã diſtantiam,† & q̃a in ſtatutis fit
interpretatio ſcd̃m cõem vſum loquendi, vt dixi. & etiã per
Barto. in l. libellorum. §. ſed ſi alius. in fin. ff. de accuſat. & in
rubric. ff. de oper. nou. nuncia. & l. 1. ff. de ſuis & leg. & in d. l.
liberorum. §. quod tamen. in l. Labeo. §. 1. & in l. 1. C. de iura-
men. calum. & in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. in 6. quæ-
ſtion. princip. circa interpretationem declaratiuam. & ibi
etiam Bald. in l. 1. C. de rerum permu. & Ange. in l. lex Cor-
ne. §. domum. ff. de iniur. cum ſim. ſed in caſu noſtro non vi-
detur eſſe neceſſe, probare de dicto communi vſu loquendi
per prædicta. Poſſet etiam alia ratione dici, dictum caſum
nõ obſtare ad caſum noſtrum, & quòd dictum ſtatutum lo-
quitur, quando molendinum vetuſtius, vel eius poſta eſſet
in eadem aqua: pondero dictionem, in, iunctam ablatiuo
ſui, quæ denotat intrinſicitatem l. 1. §. in flumine. ff. de flum.
8 † adeò, ꝙ ſi lex vel ſtatutũ loquatur de eo, quod factum eſt in
flumine, non comprehendit id, quod factum eſt in ripa flu-
minis, ſi nihil factum eſt in ipſo flumine, vt ibi. ergo cũ pro-
pè molendinum, vel poſtã molendini dicti Seij non ſit in a-
qua eadem, in qua ædificare vult dictum molendinũ, atten-
to, ꝙ Seius ædificauit extra alueum dicti Titij poſtam. & nõ
ex dicto riuo dictam aquã trahat vſq; ad ſuum molendinũ;
tamen pręcedens fundamentum magis me ſententiam iſtã
9 tenere facit,† & quòd dicta conceſsio facta dicto Titio, vale
re debet abſq; eo, quòd facta fuit mentio de priori conceſ-
ſione facta dicto Seio, conſiderato, quòd præſupponitur a-
quam prædictam vtrique ſufficere, & per iſtud ſecundum
molendinum non impediri primum. l. Lucius. ff. de aqua
quotid. & æſti. & not. Barto. in l. in concedendo. ff. de aqua
plu. arcen. vbi dicit Barto. hanc quæſtionem fuiſſe Bononię
de facto de fratribus prædicatoribus, & minoribus, quibus
ſeparatim facta fuerat ad eorum impetrationem conceſsio
cuiuſdam aquæ. ita etiam no. Bar. & alij, in l. aquam. & in l.
per agrum. C. de ſeru. poſt gl. in l. quòminus. in 5. q. in fin. ff.
de flum. iunctis notatis per eum, in eadem l. quòminus. in
5. 9. & 12. q. Et no. Bal. in ti. de pace Conſtan. in ver. & in plu-
res. Ex his ergo, quæ habentur in dictis locis proximè alle-
gatis, apparet, quòd nedum de iure munici. ſed etiam de iu
re communi, non poteſt dictus Seius impedire, quòminus
dictus Titius ædificet dictum molendinum, attento, quòd
aqua ſufficit vtrique, & ſic quo ad vſum aquæ non fit præiu
dicium domino primi molendini. Ex quibus concludo di-
ctum Titium per dictum Seium prohiberi non poſſe dictũ
molendinum ædificare. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Expreſſa. Et in dubio non ꝓſumitur. & attenditur hîc hæc
ratio tanquam iuſta, & concernens bonum commune.
b ¶ Domini. Quod in dubio non debet præſumi, hæc atten-
di. & ſi de hac cauſa conſtet tanquam odioſa, & velut decre-
tum ambitioſum reſtringenda eſt.
c ¶ Conſueta generaliter. hæc menſura debet attendi, niſi de
contrario conſtet, vt Alex. Iaſo. & omnes in d. l. 1. ſi quis cau.
Hoſt. Io. And. Pan. in c. olim. de excep. c. nonnull. in prin. de
reſcrip. Andr. Alcia. l. 3. gl. 2. de verb. ſignifi.

CONSILIVM XXIII.

VIDE ſuprà lib. 1. conſi. 24. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

3 *Lex an prohibeat, an mandet certo modo fieri, refert.*

4 *Denun-*

4 *Denunciatio vbi requiritur ad finem notificandi, non debet fieri ſcienti.*
6 *Requiri non videtur in dubio, niſi ad certiorandum.*
7 *An poſſit mora purgari.*
9 *Fideiuſſorem offerri ſufficit, reſidui non liquidi.*
10 *Tempus iuſtitiæ, ſiue iuris, ſiue ſtatuti, non pōt prorogari etiã in cauſa appellationis, licet ibi ſuſpendi poſſit. & nu. 3.*

EPITOME.

¶ Statutũ eſt, ꝙ proximior pretium offerre & trahere poſſit intra menſem à die publicationis, quã tenetur facere emptor intra quatuor dies à die emptionis, emptor non publicauit intra 4. dies, ſed die 17. poſt contractum, ſed poſt eam publicationem lapſus eſt menſis, & vltrà. decidit Ale. quòd proximior non eſt admiſsibilis ad retractum.

CONSILIVM XXIIII.

†1. INſpecto † proceſſu inter dominam Iacobam, vxorẽ d. Franciſci de Bondunarijs agẽtem, & ſpectabilem iuris Doctorem, & Equitem, dominum Franciſcũ de Brachijs, de Rauenna ſe defendentem. Præmiſsis his, quæ eleganter & ſubtiliter allegata fuerunt per celebrem legum Doct. Dominicum Ruffum de Bononia benemeritum diſcupulũ meum, ac ẽt omiſsis non neceſſarijs, mihi videtur de iure concludendũ d. Franciſcum non teneri ad vendendũ dictæ dominæ dictas terras, quas emit ab egregio iuris ꝓfeſſore, do. Maſio de Artuſinis, & ab alijs conſortib. eius. Moueor principaliter, quia ſtatutum ſub rub. de præſentatione, in decretis illuſtr. Ducalis dominij poſtea editis de ann. 1457. die vl
1 tima Febr. † præfigit ad dictam præſentationem, faciendam terminum vnius menſis inter præſentes, & duorum menſiũ inter abſentes, à die publicationis contractus. & conſtat clarè d. Do. Io. Franciſ. emiſſe per publicum inſtrumentum de ann. 1459. die 12. Nouemb. Et præſupponitur mihi in facto, ꝙ ipſum per proclama publicari fecit poſt dictũ cõtractum die 29. dicti mẽſis Nouembris eiuſdem anni, ꝓut dicitur cõſtare publico inſtrumento ꝓducto, vel ſaltẽ producẽdo tpe debito à dicto die 29. Nouẽb. intra vnum menſem, vel duos dicta Iacoba nunq̃ comparuit ad dictam p̃ſentationẽ, & depoſitũ faciendum, litet dicatur ẽt poſtea cõparuiſſe de ann. 1463. ergo res eſt expedita, ꝙ ipſa virtute ſtatuti audiri non debet, & multòminus de iure cõi. l. dudum. C. de cõtr. emp.
2 & c. conſtitutus. de reſt. in inte. † vnum eſt, quod prima facie videretur ſer Franciſco obſtare, ꝙ ſtatutũ dicit, ꝙ publicatio dictæ venditionis fieri debeat intra 4. dies poſt contractum venditionis; quam publicationẽ teneantur emptores fieri facere intra dictum tẽpus 4. dierum, per publicum præconem publicè ſuper platea cõis, vt vnuſquiſq; habere notitiam poſsit de prædictis, vt tunc terminus dictæ præſentationis incipere intelligatur: ergo videtur, ꝙ illa publicatio non releuet, & ꝓ non facta habeatur, qa nõ fuit ſeruata for-
a ma *a* tradita à lege vel ſtatuto. l. non dubium. C. de legi. l. cũ 2. § ſi prætor. ff. de tranſa. fuit. n. facta dicta publicatio intra
3 ſex vel ſeptẽ dies contractus venditionis, † & debuit fieri intra quatuor. ſed ad hoc reſpondeo. ꝙ dictum ſtatutum non annullat dictam publicationẽ, ſi fiat poſt dictos 4. dies. non enim eſt in ſtatuto decretum annullatiuum, & licet aliquãdo lex vel ſtatutum ꝓhibitiuè loquatur, licet aliter expreſsè non annullet illud, ꝙ fieret contra dictam ꝓhibitionem, & dicatur eſſe nullum, vt in d. l. non dubiũ. tamen quando ſtatutũ vel lex non loq̃tur ꝓhibitiuè, ſed ſimpliciter mandat aliq̃d certo mõ fieri, licet ille modus nõ ſeruetur, actus valet, ſi lex vel ſtatutum non ꝓceſsit vltrà annullando. ita ſingulariter ꝓbatur in l. ſtatutis. C. de ſen. ex breu. rec. iun. l. 2. eo. ti. nã in d. l. erat ꝓuiſum, ꝙ ſnĩa diffinitiua deberet ferri in ſcriptis, poſtea in d. l. ſtatutis. imperator dicit, ꝙ ſi non fuerit lata in ſcriptis, non valeat. vnde q̃rit Bal. in d. l. ſtatutis. qd addat illa l. p̃dicta. l. 2. quæ ꝓximè p̃cedebat, reſpon. vt ibi per eũ. hoc clarius dicit Sal. in d. l. ſtatutis. vbi idẽ tenens reſpõdet ad d. l. non dubium. ibi dum tex. dicit, etiam prohibuiſſe ſufficiat, &c. quòd illa lex procedit, quando lex prohibet actum fieri, ſecus quando lex loq̃tur non ꝓhibitiuè, ſed mãdat actũ certo mõ fieri, qa tunc actus valet, licet modus ille non fuerit ſeruatus, ſi lex vel ſtatutum non ꝓceſsit vltrà annullando. d. l. ſtatutis. iuncta l. p̃cedenti. nam aliter ſuperuacuò fuiſſet facta illa l. ſtatutis. hoc idem eſt de mente Bal. & Mod. in l. 1. ff. de lib. & poſt. Dictum ergo ſtatutum poſtquã non ꝓceſsit vltrà annullando ꝓhibitionẽ induxiſſe videtur monitionẽ quandã in perſonis emptorũ, vt habeãt intra di
†2. ctũ tp̃s publicari facere. Confirmatur & ſecundò, † quia intentio ſtatuti fuit, ꝙ dictum ꝓclama fieret ſolũ, vt cõtractus in notitiam tranſiret, patet ibi dum dicit, vt vnuſquiſque de prædictis notitiam habere poſsit, &c. & ideò ẽtſi ſine publicatione aliqua appareret ꝓximiores in gradu conſanguinitatis vel affinitatis habuiſſe notitiam dicti contractus exclu
4 derentur per lapſum vnius menſis à die ſcientiæ, † quia vbi denuntiatio vel publicatio requiritur ſolùm ad finem notificandi, & certiorandi, tunc illi, qui eſt certus, non oportet fieri denunciationẽ vel publicationem. l. 1. in fi. ff. de act. em. & l. item veniunt. contra §. petitam. el 2. & ibi hoc colligunt Doctores ex illo tex. ff. de peti. hæ. facit l. eum, qui certus. de
5 regu. iur. in 6. † licet ſecus ſit, vbi publicatio vel denuntiatio requireretur non ſolùm ad certiorãdum, ſed ad incitandũ, vt aliquid fiat, vel non fiat, quia tunc ſimplex ſcientia nõ ſufficeret. l. denuntiaſſe. in princ. & ibi hanc doctrinam tradit Bart. & Ang. ff. de adul. & l. ſi parentes. & l. emptio. & ibi nota. C. de euict. & per Doct. maximè Cyn. poſt Iaco. de Belui in l. emptor. eo. tit. poſt gl. ibi. & in l. qui abſenti. ff. de proc. & no. Io. And. in addi Spec. in tit. de act. empt. & ven. cum ſi. & Bald. in c. 1. ſi de feud. vaſ. ab aliquo interpel. fue. bene facit, quod not. per gl. & Docto. in c. 2. in gl. 4. de conceſſ. præben. & in cap. non iniuſtè. in gloſſ. fina. de procur. & optima gloſſ. in propoſito, in cap. cum inhibito. in verſi. voluerit. de clandeſt. deſp. & dicunt Ioan. Andr. & alij Docto. notabili-
6 ter in dict. c. fina. de empt. & vend. † quòd vbi eſt dubium, ad quem finem denuntiatio exigatur, quòd in dubio videtur potiùs exigi ad certiorandum, & quòd ideò tunc ſufficit ſola ſcientia abſque denunciatione. & ita etiam videtur de mẽte Dyn. in dict. cap. eum, qui certus. & Cyn. & Iaco. de Bel. in l. emptor. ergo ſi ſine vlla publicatione data ſcientia excludebantur proximiores à facultate præſentandi: eodem modo ſi facta eſt publicatio, quamuis ſit facta poſt quatuor dies, debent excludi, cùm præſumatur deueniſſe ad notitiam.
7 cap. ſi. qui matr. accu. poſſ. 16. diſtinct. quod dicitur. ¶ Tertiò corrobantur prædicta, quia licuit dicto Franciſco purgare moram intra breue tempus, vt fecit, cùm poſt contractum, & poſt illos quatuor dies, tempore, quo factum fuit proclama, nihil noui actum eſſet, adeò, quòd poterat ſcire rem eſſe integram, ſicut erat intra illos quatuor dies. l. mancipiorum. ff. de optio. legata. l. ſi ita quis. §. Seia. de verb. obl. cap. potuit. de loca. pro hoc optimè facit, quod not. Bald. in l. acceptam. in 21. q. C. de vſur. vbi quærit, an ſi aliquid faciendum erat ex diſpoſitione legis vel ſtatuti, & quis fuerit in mora faciendi, an poſsit mora purgari: arguit primò quòd non, quia vltra terminum poſitum à lege cõi, vel municipali, videtur ꝙ non poſsit mora purgari, per no. per Inno. in c. cùm intra. qui mat. acc. poſſ. tandem decidit, quod aut à lege vel ſtatuto aſsignatur terminus ei, qui habet facere ex aliqua cauſa probabili, aut aſsignatur debitori ex maleficio. primo caſu poteſt mora purgari. l. ſi cùm dies. §. fi. ff. de arbi.
8 ſecundo caſu non, † vt ſi ſtatutum dicat, ſi quis percuſſerit aliquem, condemnetur in centum, quæ ſi non ſoluerit intra decem dies, amputetur ei manus, nam poſt decem dies non poterit mora purgari, quia illa nouatio, quæ fit autoritate ſententiæ, tranſit in rem iudicatam, ideò non poteſt mora purgari. & idem dicit, ſi in pœnam excludatur quis à beneficio. allegat id, quod habetur in c. commiſſa. de elect. in 6. ſed dictus emptor non tenetur facere dictam publicationẽ intra 4. dies ex cauſa maleficij, ſed ex cauſa probabili, inducta à ſtatuto abſque delicto emptoris: ergo potuit moram purgare intra duos vel tres dies, vt fecit. bene facit l. obſiſtere. C. de anno. & tribu. l. 10. ¶ Poſſet etiam dici, dictum depoſitum non eſſe legitimè factum reſpectu expenſarum,
9 quæ liquidæ non erant. † Quo caſu dicunt Docto. quòd ille, qui tenetur offerre vel deponere, debet offerre aliquid, ꝓut ſibi

sibi videtur, pro eo, ꝙ non est liquidũ, & secũ ducere fideius
sores, & dicere, si apparebit me teneri in pluri, ecce fideius-
sores pro residuo: ita dicit Ange. & Imo. in l. 3. §. ait prætor.
ff. de re iudic. & in l. prætor. §. si quis paratus. ff. de ope. nou.
nuncia. in l. si mora. sol. mat. & in l. si insulam. de verb. obl. in
vers. 7. fallit secundum eum, &c. & Ange. in l. si residuum. C.
de distra. pign. & per l. statulib. rationem. & l. seruus si hære-
di. in fi. ff. de statulib. quæ iura reputant ad hoc singulariter
notanda, tamen præcedentia fundamenta priora videntur
tutiora. Alia etiã adduci possent, sed adhærere volo his, quæ
mihi tuta visa fuerunt. ¶ †Postremò, vt satisfaciam alteri q̃-
10 sito, dico, ꝙ tẽpus instantiæ p̃fixum à statuto, non põt con-
sensu partium ꝓrogari, sicut nec potest prorogari tp̃s de iu
re communi p̃fixum instantiæ, iuxta l. ꝓperandum. in prin-
cip. cum ibi not. C. de iud. & per plures rationes concludũt
Mar. Syli. & Richar. Malumb. quos refert & sequitur Io. An.
in add. Spec. in tit. de appel. §. nunc breuiter. super ver. licet
autẽ. & Anto. de But. in c. ex ratione. de ap. & Imo. clarè in l.
dies. in prin. ff. de dam. infect. & etiam Bal. in l. Centurio. in
fi. ff. de vulg. & pup. & ita etiam est de mente Bald. in titu. de
pac. Constan. in verbo, in causis. ibi tamen vult, hoc esse ve-
rum in termino instantiæ causæ principalis, licet aliud ibi
velit in termino pręfixo, in causa appel. in quo loquitur tex.
11 in l. hi, qui. †nam tẽpus statuto præfixum est subrogatum lo
co temporis p̃fixi instãtiæ à iure cõi: ideò debet sapere eius
naturam. c. ecclesia. el 2. vt lit. pen. l. si cum. §. qui iniuriarũ. si
12 quis cautio. † pro hoc etiam facit, quia tempus prosequen-
dæ appellationis, q̃uis sit breuius, quam debet esse tempus
instantiæ causæ principalis, tamen non potest consensu par
tium ꝓrogari, vt in l. nemo hic. nec sub prętextu quodam al
tero. C. de temp. app. & plenè not. Io. And. in dicta additio-
ne. & not. Cy in auth. ei, qui. ad fi. C. de tẽp. app. & Cy. & Bal.
in d. l. Centurio. & Bar. in auth. si tamen. C. tẽp. ap. & Ant. de
Bu. & d. Abb. in d. c. ex ratione. & in c. pen. de iudi. & est ma-
* gis * cõis opin. †ꝙ non possit ẽt in causa appellationis ꝓro-
13 gari, non dico suspendi: quia in causa appellationis bene su
spendi põt, ꝙ non currat interim lite pendente. cle. quãdiu.
de appel. nec istis obstat tex. in l. 2. § si iudex. ff. de iudi. quia
vt respondit Marti. Syl. & Cy. in d. l. ꝓperandum. in princ. &
Io. And. in d. add. ibi loquitur in tempore pręfixo durationi
iurisdictionis, nam illud potest ꝓrogari, cùm non per hoc
fiat prorogatio instantiæ ipsius causæ. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Formam. per hanc rationem Cæp. caus. ciui. cons. 47. hoc
eodem casu consuluit dictam Iacobam admittendã ad re-
tractũ, & post 7. annos à contractu vẽditionis, & in hoc ma-
xime, qa saltem per annum à cõi notitia fuit exclusa ex consue-
tudine generali, per ea, quæ scripsi in consue. Pari. §. 173.

SVMMARIVM.

2 *Vocati nomine collectiuo veniunt ordine successiuo.*
4 *Fama non sufficit regulariter ad probandam mortem. & nu. 9.*
5 *Fama vt probetur, quid requiritur. & nu. 6. 7. & 8.*
12 *Quasi possessio filiationis non potest requiri post mortem patris.*

CONSILIVM XXV.

IN causa vertente inter Antonium olim Leo-
nardi Gasparis de Pistorio agentem, & Nico-
laum, & Ptolomæum de Milochchis de Pisto-
rio se defendentẽ, in qua multa pro parte reo
rum contra actorem objciuntur, quorum v-
numquodq; per se possit esse sufficiẽs, propterea vnum vel
duo prosequi contentus ero, vt inquit Iurisconsultus in l. si
quis obrepserit. ff. de fal. & in l. ita vulneratus. ff. ad leg. A-
quil. ita etiam exigit temporis angustia, quæ in præsentiarũ
1 me stringit. ¶ †Dico igitur ad exclusionem Antonij suffice-
re, ꝙ non probauerit legitimè mortem Leonardi patris sui,
vt infrà ostenditur: cùm nec etiam testator reliquerit vsum
fructum domus, de qua agitur Gaspari, & eius filijs legiti-
mis, & alijs suis legitimis descendentibus ex linea masculi-
†1. na. illi qui vocantur per similia noĩa †collectiua, vt per illud
signum descendentes, vel liberos, vel cognatos, aut per hoc
nomen de familia, vel similia, veniunt ordine successiuo.
2 a scilicet secundum ꝓximioritatem gradus. l. cùm ita. §. in
fideicommisso. & l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. l. fi. de ver. sign.
no. Bar. in l. si cognatis. ff. de rebus du. vers. quæro quo ordi-
ne. quem sequitur Pet. de Anch. & Imo. in c. iudicante. de te
sta. Et expressius not. Ange. in consilio 38. incipien. quidam
Io. decessit, &c. cum duobus consilijs sequentibus. vbi con
2 suluit, †quòd si in dispositione vltimæ voluntatis relinqua-
tur per nomen collectiuum, putà liberis, vel illis de genere,
vel de familia. vidẽtur vocati ordine successiuo, per iura su-
prà allegata. Et per consequens posito, quod dictus Anton.
esset de comprehensis in dicta dispositione testatoris: tamẽ
non potest admitti eo modo, quo petit non probata morte
patris sui. & proculdubio incumbebat d. Antonio onus ꝓ-
bandi mortem dicti eius patris, quia est fundamentum di-
cti Antonij, allegãtis se esse vnicum ex descendentibus dicti
Gasparis, vt in dicto libello continetur, meritò ad eum per
tinebat onus probandi. l. fi. §. sed si dubitetur. ff. quõ testam.
3 aperiant. no. Bar. in l. si quidem. C. sol. mat. †quòd autem nõ
sit legitimè probatum de morte dicti Leonardi, patet, quia
ex multis testibus super hoc examinatis duo tantùm sunt,
qui videntur super eo aliquid deponere, quorum vnus est
Chechus Blasij, qui super 12. c. deponit, ꝙ Leonardus deces-
sit in ciuitate Paduæ, prout audiuit: & idem deponit alius
testis, s. do. Anto. sed tale testimonium de auditu non rele-
uat. l. testium. & ibi not Cyn. C. de test. ca. tam literis & ibi
no. extra. de testi. imò fortius dicitur, quod testibus deponẽ
tibus de auditu ab alio non creditur, etiam concurrente fa-
ma, vt ibi. cum concordantiis alleg. ibi in glo. & per hoc pa-
tet non obstare, si diceretur, ꝙ dicti testes super vltimo capi
tulo deponũt de voce publica & fama, quia dico, quòd hoc
non sufficeret, vt suprà dixi. & licet glos. in d. §. si dubitetur.
& ibi Bart. & gl. in l. sed si de suo. de acq. hær. velle videantur,
4 †ꝙ quando agitur de cõmodo hæreditatis, seu pecuniario,
sufficiat fama ad probandum mortem: tamen vt declarat
Cyn. Raph. Ang. & Sal. in d. l. si quidem. C. sol. matr. & Imo.
in d. §. si dubitetur. hoc est verum, quando ageretur ad pro-
bandum mortem illius, qui diceretur mortuus à tempore,
vel in loco valde longinquo, adeò vt esset impossibile, habe-
re probationes per testes, qui interfuerunt, vel diceretur
mortuus in conflictu in bello multorum prælíatium, vt dif-
ficile esset, habere testes, quòd iste fuisset de illis, q mortui
sunt. ar. l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re mili. alias autem,
ꝙ debet plenè ꝓbari per testes deponentes aliter quàm per
famã, sicut est in alijs causis scd̃m p̃fatos doctores. & eiusdẽ
sñiæ videtur esse Bar. in d. l. si quidem. & Io. And. in add. Spe.
in titu. de noto. crimi §. fama. in add. incipiente, hanc voca-
mus, &c. in fi. Sed cùm dicitur istum mortuũ Paduæ, vbi fa-
cilè est, testes habere, & non appareat nos distare ab eo tem
pore per longissimum spatium, adeò, ꝙ de facili non possit
extare memoria, ergo non sufficeret probatio per famam.
5 ¶ †Præterea, ẽt vbi adijcitur fama ad probationẽ, oportet,
b ꝙ appareat, eam originem traxisse ab hominib. grauib. *b* &
ex causis rationabilibus, vt qa testes dicunt, quòd talis intra
uit mare, & quòd superuenit tempestas, & quòd fuerit expe
ctatus tẽpore congruo, & etiam perquisitus per loca verisi-
milia, & ꝙ ipse non est repertus, nec nauis inuenta. vel ꝙ cũ
magno exercitu ingressus est bellum: & finito conflictu nõ
est inuentus, quãuis fuerit expectatus & perquisitus à con-
sanguineis, vel quòd sit per loca insidiosa transiturus de do-
mo, talis bonus mercator, & diues & expectatus per tempo
ra non reuertitur, & perquisitus non reperitur, nam si pro-
pter hæc dicant testes, famam esse, quòd est mortuus, hæc e-
rit legitima, aliàs non. ita voluit Bart. in tract. de test. in ver-
si. mortuum hominem esse. facit l. decurionum filios. C. de
pœnis. & quod plenè no. per Bar. in l. de minore. §. plurium.
quòd non sufficit probare famam simpliciter etiam in casi-
bus, in quibus fama sufficeret. & ita etiam not. Bald. in l. ꝓ-
prietatis. C. de proba. & Anton. de Butr. in c. veniens. el 1. de
test. Et dicit Ange. in repeti. l. ea quidem. C. de accus. & Ab-
bas Sicu. in capit. cùm causam, quæ inter Archiepiscopum.
de testibus. & in capitu consuluit. el 1. de appellatio & Ro-
man. in l. 1. in princip. ff. de nou. oper. nunciatione, † quòd
6 testis deponens super fama non probat, si non assignat ra-
tionem

c tionem c sui dicti, etiamsi non fuerit de ratione & de causa
interrogatus. Mouentur per no. per Inn. in c. cùm oportet.
de accus. & ēt per id, quod habetur in d. c. consuluit. dū tex.
ibi dicit, ꝙ multa dicuntur notoria, quæ non sunt. vnde nō
ita de facili perpenditur notorium, & ideò in talibus opor-
tet testem ēt non interrogatum reddere causam dicti sui: vt
per Inn. in d. c. cùm cām. & per legistas in l. solam. cum simi.
C. de testi. bene faciunt no. per Ang. in l. quid ergo. §. quan-
tum. ff. de his, qui no. infam. & ibi etiam Bal. in lectura anti-
7 qua, † vbi dicunt, ꝙ testes deponētes aliquem esse bonæ vel
malæ famæ, non probant, nisi reddant causam dicti sui, ētsi
non sint de hoc interrogati. & fuerunt verba Innocentij, in
d. c. cùm oportet. sed dicti duo testes super vlt. cap. de fama,
non assignant causam nec rationem dicti sui, quam q̄dem
assignare debuerunt, & rationabilem, vt dictum est suprà,
quinimò dicti testes non deponunt, quòd sit publica vox &
fama, & quòd contenta in capitulis sint vera. sed solùm di-
cunt, quod de testificatis per eos est publica vox & fama, &
ista sunt valde diuersa, vt de se patet. & not. expressè Bald. in
rubric. de iureiuran. & sic solùm videntur deponere, quòd
est publica vox & fama, quòd ipsi testes simpliciter audiue-
runt, quòd dictus Leonardus erat mortuus. hæc autem non
est rationabilis causa ad inducendam publicam famam, seu
eius originem, vt patet ex his, quæ dixi suprà. ergo nec etiā
obstat, si diceretur, ꝙ dictus Antonius fuerit receptus sub
ꝓtectione per dominos officiales pupillorum Florentiæ, q̃q̃
tamen receptionem non vidi, quia non est mihi exhibita: ta
men posito, ꝙ ita esset, hoc non ꝓbat quo ad dictos reos cō
uentos, dictum Leonardū esse mortuum, quia gesta inter a-
lias personas non nocent. C. res inter alios acta, per totum.
c. q̃uis. de re iud. cum si. accedit, quod no. glo. & Bar. in d. l. si
8 quidem. vbi habetur, † quòd in probatione mortis attendi
tur fama ciuitatis suæ, seu loci, in quo dicitur esse mortuus,
puta, si quando haberi potest ꝓbatio per testes, vt qa non sit
mortuus in loco valde longinquo, vel nō appareat tp̄s asser
tæ mortis esse valde longinquū, adeò, ꝙ non bene possit ha
beri memoria, non sufficit ad probandū mortē ꝓbatio per
famam, vel ꝙ consanguinei habuerunt eum ꝓ mortuo, se-
* cundum magis * communem opi. Doct. in locis suprà alle.
Eadem ratione dicēdum est in dicta acceptatione facta per
dictos officiales. & idem dico eadem ratione de instrumen
to concordiæ initæ inter Leonardum & Nicolaum de Melo
chis ex parte vna, & Franciscum Blasij curatorem dicti An-
tonij ex alia, qa ibi non dicitur, quòd pater Antonij sit mor-
tuus, quia ratione dubij, an esset mortuus, an non, & an ali-
quod ius competeret dicto Antonio, potuerunt dictæ par-
tes ad dictam concordiam deuenire super lite, de qua ibi fit
mentio. & hæc est propriè natura transactionis, vt fiat de re
dubia, & lite incerta. vt l. 1. ff. de trans. Et licet esset verum, ꝙ
datus esset curator Antonio, non sequitur, ꝙ pater eius esset
mortuus, nam potuit esse emācipatus Antonius, vel potuit
dari à iudice ignorante eum esse in potestate. Quinimò et-
iam de iure videmus, ꝙ dantur curatores, quamuis adultus
sit in patria potestate. l. fi. §. sin autem. cum ibi no. & per Bar.
C. de bon. quæ lib. Præterea in dicto instrumento contine-
tur, ꝙ in casu, quo altera partium non esset in posterum cō-
tenta de dicta concordia nullum per eam alicui præiudiciū
pararetur. Ideò conuentioni standum est. l. 1. §. si conuene-
rit. ff. depos. alio etiam capite videtur excludi dictus Anto-
nius, quia relictum ab eo petitum solùm debetur legitimis
descendentibus dicti Gasparis, vt in testamento Iacobi ex-
pressè continetur, & dictus Antonius non probauit se esse
legitimè descendentem, quia non est capitulatum de matri
monio contracto inter Leonardum, & eius coniugem, &
quòd ex eis sit natus dictus Antonius, seu tractatus, & habi
tus, tanquam filius legitimus & naturalis dicti Leonardi, &
eius vxoris, iuncta l. filium diffinimus. cum ibi notatis per
Bar. & alios Doct. ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris. & in l.
non nudis. cum ibi not. per Doct. C. de proba. & l. si vicinis.
C. de nup. & l. si ignorat. C. qui accusa. non poss. & per Bart.
in l. 1. §. Iul. aliàs est. §. item per contrarium. ff. de liber. agno.
& not. Iaco. Butr. in l. quidam. ff. de prob. & Cano. in c. tan-

ta. qui filij sint leg. & in c. per tuas. de proba. & in c. Mich. de
si. presbyte. & per Salic. in l. 1. in princi. ff. de test. & ibi dicit,
9 † ꝙ ad ꝓbandum † filiationem, nō sufficit fama, nisi sit coad.
†2. iuuata alijs adminiculis, & hoc secundum eum, quando fi.
liatio non sit antiquata in memoria hominū, vt quasi habe-
ri non possit. alle. ea, quæ habentur. & no. in d. l. filium. & in
d. l. si vicinis. & in d. l. non nudis. Et licet super hoc sint rece
pti aliqui testes super 12. qu. & 13. capitulis, tamen non pro-
bant, nam primus testis, s. ser Franciscus Andreæ deponit
contenta in capitulo esse vera, sed interrogatus de cā scien-
tiæ, non respondit aliquid quò ad filiationem dicti Antonij,
sed solùm quo ad aliqua alia ex contentis in capitulo, ergo
non probat, vt not. in d. l. solam. & in c. cùm causam. Quini-
mò dicto duodecimo cap. non continetur aliquid de filia-
tione vel legitimatione dicti Antonij, sed solùm super 13. ca
pitulis, super quo iste testis respondit se nihil scire. & ita et-
iam dicit secundus testis, s. Nānes, & etiam ser Paul. tertius
testis. Sed Chechus Blasij quartus testis dicit, ꝙ vera sunt
contenta in capitulis, licet in causa scientiæ dicit, qa sic vidit
& audiuit teneri & reputari in ciuitate Paduæ & Pistorij, &
maximè officiales populorū ciuitatis Florentiæ, & sic non
dicit iste, ꝙ pater prædictus Leonardus, & eius vxor tracta-
uerint illum in eorum filiū, sed potius iste videtur depone-
10 re de opinione vel fama, q̃ non sufficit, vt dixi. † Præterea nō
dicit communiter à vicinis, seu à cognoscentib. eum, ꝙ ita
tractaretur & reputaretur cōiter: vnde potuisset ab vno so-
lo, vel duobus quis audiuisse eum ita tractari, ideò non pro
bat, qa non deponit scd̄m formā traditam à Doctorib. in lo-
cis p̄dictis. bene facit quod no. Bart. in l. de minore. §. si plu-
rium. de quæst. & in l. 3. §. eius. ff. de test. & l. Labeo. ff. de sup.
leg. & Bal. in addi. Spe. in tit. de sen. & Ang. in l. 3. ad Maced.
cum si. vbi dicit, quòd si testes dicunt, ꝙ audiuerunt aliquid
publicè dici, non probant famam, quia potuit dici tantum
ab vno in loco publico, & sic cùm ratio reddita à teste non
concludat, non ꝓbat, vt not. in d. c. cùm causam. & sim. cum
suis concord. ¶ Et præterea iste testis est vnicus, & fertur ēt,
ꝙ est damnatus de publico crimine, & sic infamis, vnde non
idoneus. l. 3. §. leg. Iul. de test. ¶ Alius est testis, s. do. Ant. qui
dicit, se nihil aliud scire, nisi de auditu, & publicè & notoriè
dicitur teneri & reputari in ciuitate Pistorij, ꝙ dictus Anto
nius fuerit legitimus filius, & naturalis dicti Leonardi. iste
testis nihil probat, quia istud quod dicit iste testis, verifica-
tur, etiamsi ab vno tantùm, vel duobus in loco publico &
notorio audiuisset coram multis publicè dici & teneri istū
pro filio. debuit ergo dicere, ꝙ ita habebatur & reputaba-
tur cōmuniter à vicinis, seu eum cognoscentibus, vt conclu
dit Bar. in l. 2. C. de test. & ibi ēt notant alij per illum text. Et
Ang. in l. ad testium. §. 1. ff. de testamen. Nec obstat, quòd a-
pud officiales pupillorum ciuitatis Florentiæ habitus fuit,
& tractatus, vt filius legitimus & naturalis Leonardi, nam il
las scripturas non vidi, quia non sunt mihi exhibitæ: sed di-
co, ꝙ licet tanq̃ pupillus natus ex d. Leonardo fuerit assum
ptus sub protectione dictorum officialium, non sequitur,
ꝙ per hoc non fuerit habitus, vt filius legitimus & natura-
lis. poterat enim acceptari ꝓtectio eius, ētsi non fuisset legi
11 timus. † Præterea non sufficit, ꝙ apud illos officiales fuerit
ita tractatus & habitus, nisi ēt fuerit tractatus ab alijs vici-
nis & cognoscentibus eum, vt no. Bar. & Doct. in locis suprà
allegatis. bene faciunt no. per Bar. in l. de minore. §. si pluri-
12 um. in 2. q. ad fi. d. qu. † Item cùm illud, quod gestū fuit apud
dictos officiales, vt p̄dictū est, fuerit scd̄m assertionem Anto
nij factam post mortem Leonardi, non potuit tribuere qua
si possessionem filiationis dicto Antonio, sed mortuo iam
asserto patre: vt notabiliter voluit Angel. in l. liberorum. in
prin. ff. de his, qui not. infam. non habet etiam obstare dicta
concordia, quia responsio patet per ea, quæ circa eam dixi
suprà, quia ibi non affirmatur, Antonium esse filium legiti
mum, & trāsactio præsupponit rem dubiam, & in ea actum
fuit, quòd vna partium dissentiēte nullum ex eo generetur
præiudicium alicui partium. ex quibus concludo, dictum
Antonium non posse de iure obtinere super contentis in
petitione sua, non feci mentionem de attestationibus fa-
ctis Pa-

13 ctis Paduæ, quia non vidi, † sed fertur ꝙ fuerint factæ parte
non citata, & inter alias personas: ergo non nocēt. l. si quan-
do. de testi. c. in nomine Domini. extra, de testibus. & etiam
fuerunt examinati lite non contestata, & sic non valent, iux
ta ea quæ habentur in Authen. sed & si quis. de test. extra, vt
lite non contesta. per totum. Alexan.

ADDITIO.

a ¶Successiuo. And. Tiraq. in consue. Picto. titu. retract. §. 11.
gl. 4. num. 2.
b ¶Grauibus. suprà lib. 3. consi. 70. consi. 83. & infrà eod. con
sil. 50. nu. 11. consil. 155. Deci. Tholos. 379. Ias. consi. 3. consil.
78. lib. 3.
c ¶Rationem. suprà lib. 2. cons. 94. in fi. suprà lib. 3. consi. 70.
nu. 6. infrà lib. 5. consi. 153. num. 14.

SVMMARIVM.

1 *Domus appellatione venit hortus, & alia contigua.*
2 *Appellatione residui, venit totum.*
3 *Indefinita æquipollet vniuersali. & nu. 4.*
5 *Mens colligitur ex qualitate rei vel precij.*

CONSILIVM XXVI.

Consideratis † verbis & aliis quæ in themate
†1 continentur, nec non perspectis his quæ per
clarissimum dominum Dominicum Ruffum
Bononien. olim condignissimum auditorem
nostrum egregiè allegata sunt super secundo
& tertio quæsito, video nullam esse dubitationem: & ideo
vix aliquid super his dicã, nisi approbando simpliciter con-
clusionem domini consultoris, sed super primo quæsito, in
quo quæritur, an dictæ curiæ quæ sunt iuxta partem fenilis
assignatam dicto Carolo, ita vt ad eam perueniant iure do-
minij, sicut aliæ partes assignatæ aliis fratrib. cedant in par
1 tem eorum, in iure concludendum videtur ꝙ sic, † nam con
a cedens domum videtur etiam concedere hortum *a* illi con
tiguum. Ita inquit Io. And. in c. Raynutius. de test. iuxta illũ
text. facientem mentionem de domo & horto, prout alleg.
tex. bene facientem in l. prædiis. §. balneas. & ibi DD. & in §.
qui domum. ff. de leg. 3. bene facit l. creditor. §. fi. ff. de actio.
emp. & in l. fi. in prin. iuncta gl. ff. de seruitu. vrb. prædi. & l.
testatrix. §. 1. ff. si seruitus vendi. & quod not. Archi. 12. q. 2. c.
fin. & videtur ꝙ in proposito ex dispositione dicti arbitra-
menti dictæ curiæ, intelligantur concessæ dicto Carolo in
totum, non autem pro parte indiuisa, hoc ostendere viden-
tur verba arbitramenti descendentia in parte assignata di-
cto Carolo, sub hac forma videlicet, domos oẽs, quas tenet
Bartholinus Marochi cum oĩbus suis portionibus existen-
tibus ante ipsas domos, quibus cohæret à mane intrata de
Ricasellis, quæ aperietur à sero sereola cõis, à meridie do-
mus tangens parti Blasij de Peri cum residuo curtis. & sub-
dit: Item tres tractus fenilis magno retro per mediũ dicto-
2 rum tractuum. † Nam appellatione residui venit id totum
quod supererat. l. 1. C. de hære. instit. l. vxori. in prin. cum ibi
no. ff. de leg. 3. & in l. qui non militabat. §. fi. cũ duabus ll. se-
quentibus. ff. de hære. insti. & licet dicatur in arbitramento
cum residuo curtis. & sic in singulari. & istæ videantur esse
3 duæ curtes, tamen hoc non habet obstare d. Carolo. † quia
indefinita in singulari prolata, siue circa res, siue circa per-
sonas, ęquipollet vniuersali, quando est eadem ratio omni-
um contentorum sub indefinita. l. si pluribus. cum ibi not.
per Bart. in prin. l. si ita relictum. in prin. ff. de le. 2. & no. Dy.
in Rub. de reg. iur. in 6. & gl. in c. vt circa. vers. aliorum. de e-
lectione. in 6. & Iac. de Belui. in l. si necessarias. §. si annua. ff.
de pig. act. Sed eadẽ est rõ in vtraq; curia, vt cõtineatur in d.
parte assignata domi. Carolo, qa ẽt de vtraq; curte fuerat
assignata portio de aliis duob. fratribus suis, qbus in dicto
loco de Licasellis fuerunt assignatæ pro diuiso partis suæ, vt
in dicto arbitramento cõtinetur, & ex multis capitulis dicti
arbitramenti cõprehenditur d. Titium voluisse, quantũ po-
tuit æqualẽ diuisionẽ facere inter dictos fratres, vt patet ma
ximè in illis diuisionibus aquarum, & dicit tex. in l. inter fi-
4 lios. C. fam. ercisc. † ꝙ æqui iuris est bona ascendentium di-
uidi pro virili portione inter filios: & tunc succedit doctri-
na Ang. in l. pen. C. de impub. & aliis substit. dicentis, ꝙ vbi
æquitas dictat, ꝙ indefinita æquipolleat vniuersali, tunc æ-
quipollet, per l. si seruitus. ff. de seruitu. vrban. prædio. & per
d. l. si plurib. secus si æquitas dictat contrarium, per l. 2. & l.
placet. & l. cum quidam. ff. de libe. & posth. Sed æquitas hoc
casu dictat, ꝙ dominus Carolus pro diuiso habeat partes in
dictis duab. quemadmodũ alij fratres, vt d. l. inter filios. &c.
Corroborantur prædicta per id quod not. gl. in l. semper in
5 stipulationibus. ff. de reg. iur. † quæ dicit, ꝙ ex qualitate rei
p̄sumitur quid sit actum à contrahentib. Vnde si vendo tibi
librum pro decem florenis, & non dixi de quibus florenis,
hoc discerneretur ex qualitate valoris libri. vude dicit Bar.
ibi, & in l. patronus. §. 1. de leg. 3. ꝙ si vendo tibi talem domũ
vsque ad talem domum protentam, & dubitetur an dictio
vsq;, stet inclusiuè, & sic comprehendat illam aliam domũ,
b hoc discerneretur ex qualitate precij & rerum. *b* Similem
decisionem ponit Ang. in l. quicquid astringendæ, in princ.
de verb. obli. Et verbo fertur ꝙ pars assignata Apollonio in
qua vertitur lis, non est deterioris conditionis, q̃ sit pars di-
cti Caroli, accipiendo partem dicti Caroli, vt sub ea com-
prehendantur dictę duę curtes eo modo quo ipse petit. er-
go qualitas portionis dicti Apollonij ostendit quid sit actũ
in dicto arbitramento. Nec obstant not. per Bart. in l. quod
conclaue. ff. de dam. infec. quia dicta verba sed cum residuo
curtis, &c. & dictæ aliæ demonstrationes cõcurrentes, quæ
non erant in eo casu in quo loquitur Bart. omne remouent
obstaculum. ¶Ex quibus concludo, ꝙ dictæ curtes de qui-
bus in themate per d. Carolum intelligantur comprehensę
in partem suam. Alexan.

ADDITIO.

a ¶Hortum. suprà lib. 2. consil. penul.
b ¶Et rerum. gl. in obscuris. de re. iu. Aret. cons. 6. Soci. l. vtrũ
si quæsitum. not. 2. de reb. dub. Alber. Brun. consi. 62. consil.
81. Alex. infrà lib. 5. consi. 68. in fin.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta cui lege vel officio iudicis debentur, non potest petere,*
si habet aliunde vnde se alat.
3 *Mulier quæ potuit exigere dotem, & neglexit, non potest pe-*
tere vsuras medij temporis etiam prætextu alimentorum, nisi
consueta dare pecunias ad honestum lucrum, & hæredes fuis-
sent in mora. num. 4.
5 *Testatoris dispositione non licet capere vltra sortem. Et pœna*
successiua in testamento apposita non valet, tanquam vsura-
ria. num. 6. & 8.
10 *Causa requisita ad substantiam actus debet verè subsistere.*
11 *Interesse futurum taxari non potest per pactum in mutuo.*

CONSILIVM XXVII.

Viso themate suprascripto & omissis nõ necessa
riis, puto verũ esse de iure dictas pẽsiones apo
thecæ esse cõputandas in sortẽ & quantitatem
dotis dictæ Catharinæ, ad qđ præsuppono, ꝙ
soluto matrimonio per mortẽ dicti mariti p̄-
cedentis dictæ Catharinæ, ꝓ dote debita in pecunia nulla ei
debebantur alimẽta, nec ꝓ primo anno quo solutũ est ma-
trimoniũ, quo dotẽ non põt repetere: & multominus ꝓ se-
quentib. annis qbus si soluisset, potuisset dotẽ exigere, dum
tamẽ ipsa hẽret aliunde vnde se aleret, vt respondet gl. 2. ibi
* & hoc seqtur Dy. Bal. Bar. & Ang. & * cõiter Mod. in l. diuor
tio. in prin. ff. soluto matrimo. & Gulie. Cy. & communiter
Scribentes, in l. vnica §. exactio. C. de rei vxo. act. & Spec. in
tit. qui filij sint leg. versic. sed nunquid si vxor petiit. & Bald.
1 post Richar. Malum. in l. fi. C. de bonis mater. † in quibus lo
cis concluditur ꝙ intra annum soluto matrimonio, quãdo
dos est in pecunia, non debentur mulieri ab hæredibus viri
alimenta, quando habet vnde se alat de suo, secus si non ha-
2 bet, vnde aliunde se alat. † nam ille cui ex dispositione legis
seu officio iudicis alimenta debentur, ita demum petere
põt, si aliunde non habet vnde se alat. l. si quis à liberis, post
prin. versi. deniq;. & §. alimenta. ff. de lib. agno. post annum
etiã soluto matrimonio nihil debetur mulieri, quando non
curauit dotem exigere ab hęredibus viri, quam exigere po-
tuisset, vt no. Inno. Io. Ant. de But. & dom. Card. Flor. & do.
Abb. in c. salubriter. de vsur. & Hostien. in Summa. de vsu. §.

an aliquos. ver. quid ecótrario caſu, &c.& Bal.in l.inſulam.
§.vſura.ff.ſo.ma.& Bar.& Ang.in l.at qui.§.non tamen. ff.de
neg.geſt.& Bar.in conſi.38.inci.Franciſcus. Pet.de Anch.in
conſi.150.inc.In qõne quæ vertitur inter nobilem dominã.
per l.1.§.fin.ff.de vẽt.in poſ. & l.Fulcinius.in prin.ff.quib.ex
cau.in poſ ea l.Titio.ff.de ſol.& Laurent.de Rodul.in repe.
c.conſuluit.de vſur.in q.52.idem tenent Ang.& Io.de Imo.
& Lud.d.l.diuortio.in princi. ſ.quando mulier habet vnde
ſe alat,vel nõ curauit dotem exigere ſeu petere ab hæredib.
viri,ꝙ non poſsit aliquid loco alimentorum petere. & ita ẽt
* tenet Ang.in l. Titia.ff.de ſol.per illum tex.& Bal.in d.l.fi.C.
de bo.mater.& iſta eſt * cõis opin.& ita dicit Raph.Cu.in d.
l.diuortio.§.vſuras.qcquid ſcd̃m eum dicit Bald. in Auth.ei
qui.C.de bon. autho. iud.poſſ.nam illud quod vltra dotem
petitur,eſt vſura, quæ eſt prohibita. c. quia in oibus.de vſu.
3 14.q.4.quid dicam.† & ſcd̃m Paul.de Caſt. in d.l.diuortio.
quando erat in poteſtate mulieris petere dotẽ, & ipſa non
curauit & non petiit,non põt aliquid petere, per l. 1.& not.
per gl.& DD.ibi.C.de ſen.quæ ſine cer.quanti.vbi qui habe
bat in ptãte ſua exigiſſe ſortẽ,non poteſt deducere in iudici
um vſuras medij tpis,quas aliàs deducere potuiſſet,ergo cũ
p̃ſupponatur quod dicta Catharina nunq̃ petiit.& dotes ẽt
habuerit de ſuo aliunde vnde ſe aleret, nihil petere & con-
ſequi poteſt,niſi quãtitatẽ ſortis, verum eſt ſcd̃m Io. de Im.
4 in d.l.diuortio.†quod vbi hęredes viri fuiſſent in mora reſti
a tuendi dotem,& mulier eſſet conſueta *a* dare pecunias ſuas
ad honeſtum lucrum mercatorib.rõne morę,deberet habe
ri rõ intereſſe conſiſtentis in lucro quod veriſimiliter muli-
er percepiſſet, ſicut fecit de aliis ſuis pecuniis,per l.2.§.fin.
cum ibi no.ff.de eo,quod certo loco.& per id quod nõ.Bar.
in l.1.circa verſi.veniam ad vltimam partem.C.de ſent.quæ
pro eo quod intereſt. aliàs aũt mulier nihil emolumenti pe
tere põt,ſecundum eum. p̃ſuppoſito ergo ꝙ dictæ mulieri
nulla alimenta,nullumq́; emolumentũ debeatur:eſt modò
videndũ, an vigore dicti teſtamenti dicta mulier licitè poſ-
ſit conſequi dictas penſiones annuatim ſibi relictas in com
penſatione & ſatisfactione alimẽtorum dictæ dotis, donec
& quouſq; ipſa mulier recuperauerit dotes ſuas ab hęredib.
quas dotes voluit teſtator dictã ſuam vxorem poſſe exigere
5 ad oẽm voluntatẽ ipſius Catharinę.†& concludo *b* quod vir
b tute dicti teſtamenti non poteſt licitè dictas penſiones reti
nere dicta domina, vel aliàs petere pro tempore quo ceſſa-
uit,& non curauit dotes exigere,ſi vltra dictas penſiones ve
lit dotem integram exigere.moueor per text. in l.3.§.fin.de
annu.leg.& ꝙ ibi not.Bar. vbi ẽt in teſtõ non poteſt aliquid
relinqui p̃ vſuris illicitis occaſione dilationis quæ fieret in
ſoluendo. Et Bart. dicit. ꝙ etiam de iure canonico cum ſint
prohibitæ vſuræ, nullo modo poterit aliquid peti quod eſ-
ſet vſura, etiam ſi teſtator in teſtõ illud relinqueret. & ita ẽt
not.idem in l.2.ff.de his q̃ pœnæ noĩe. Et Barto.in l.cum ſti-
6 pulari,in fi.ff.de verb.ob.†& ibi no.dicit,ꝙ quando teſtator
apponit hæredi pœnam annuam vel menſtruam ſoluendã,
ſ.quando ceſſauerit in ſolutione alicuius quantitatis,quod
tunc cenſetur eſſe vſura,vt d.l.3.§.fi.& ita ẽt Bart. no.in effe-
ctu in l.Iul.§.idem Papinia.ff.de actio. emp. & in l.tutor qui
repertorium §.fin. ff. de admi.tut.& Bal.in l.cum allegas.in
10.oppoſi.C.de vſuris.hoc indiuiduo decidit poſt eum Pet.
de Anc.conſil.93.inci. Verba teſtamenti ita ſolenniter,&c.
vbi conſuluit, ꝙ ſi teſtator in teſtõ ita cauit, videlicet, Volo
ꝙ in caſu quo vxor mea ab hærede non petierit dotẽ ſuam,
aut in bonis hæreditatis meæ nec exigeret, quod dictus hę-
res meus perpetuò quolibet anno, donec dictam dotem te
nebit,& eam non ſoluerit, debeat dare dictæ vxori meæ pro
vſufructu dictæ dotis octoginta libras ſingulo anno,an ſit
vſura?Et arguit primò quòd non,quia dicta mulier videtur
dicta 80.percipere, tanq̃ intereſſe dotis ſuæ non ſolutæ tpe
debito.l.non curabit.C.de act.emp.Secundò,quia extante
matrimonio poteſt maritus recipere lucrum ex pecunia in
dote promiſſa,& non ſoluta,quia ſuſtinuit onera matrimo-
nij.c.ſalubriter, de vſuris. ergo etiam viro mortuo videtur
iuſtum & æquum, ſi vxor non recipit dotem tpe debito qđ
pro alimentis,quibus dos fuit apud hęredes viri,ꝙ ipſa reci
piat certam ſummam. c.per tuas.de dona.inter virum & v-
xorem. Tertiò, de iure ciuili videtur caſus in l.vnica.§.exa-
ctio.C.de rei vxo.act. Quartò,quia teſtator videtur adiecil
ſe iſta 80. per nomen pœnæ contra hæredem moroſum in
7 ſoluendo.& †certum eſt quod pœnæ in teſtamentis apponi
poſſunt, ſicut in aliis diſpoſitionib.contra non ſoluentem.
l.1.per totum.C.de his quæ pœnæ noĩe.& Inſtit.de leg.§.fin.
vnde ſi non vt vſura,ſaltem vt pœna videtur,ꝙ poſsit peti di
cta quantitas ab hærede moroſo. Sed iſtis non obſtan.con-
trarium decidit,ſc.quod dictum legatum cùm ſit annuum,
non ſit pœna,ſed vſura. Item,quia adiecta eſt dationi quan-
titatis contra hæredem moroſum.alleg.no.per Bar.in præ-
al.l.3.§.fin. nam ſicut apponendo hoc in contractibus eſſet
vſura:ſic & in vltima voluntate apponendo datori pecuniæ.
vnde ſi dico,quod donec ſortem non ſoluas,debeas ſoluere
80.annua, eſſet vſura:ita ẽt hac rõne dicendum eſt in teſta-
mentis. & per hoc tollit quartum argumentum adductum
ſuprà in contrariũ.pro hoc ẽt adducit no. per Bar.in d.l.in-
9 ſulam.§.vſuras.† dum Bar.dicit,ꝙ illud quod datur mulieri
vltra dotem,eſſet vſura:licet aliud in marito quãdo eſſet fa-
cta mora,vt ibi per Bart.cùm maritus ſuſtineat onera matri
monij.& per hoc dicit eſſe reſponſum ad primum & ſecun-
dum articulum adductum in contrarium. & reſpondet ad
d.§.exactio. qui non loquitur eo caſu vel iure quo vſurę ſunt
prohibitæ,vt ſuprà dixi.bene facit quod voluit ipſemet Pe.
de Anch.in conſi.139.incip.In quæſtione quæ vertitur inter
T.ex vna,&c.vbi concludit,quòd ſi ſol.ma.poſt mortem vi-
ri hæres eius ſe obligauit vxori dare decem pro centenario
nomine alimentorum dotis ſuæ, quolibet anno donec fue-
rit integrè ipſa ſoluta de dicta ſua dote, mulier non poteſt
licitè exigere dicta 10.pro centenario: quia quanuis alimen
torum cauſa ſit multum fauorabilis.l.cùm hi.per totam il-
lam l.de tranſact.l.1.C.de fideicom.cùm tamen nulla cauſa
eſt adeò pia & fauorabilis,ex qua plus poſsit pecunię debe-
ri, quam ſit ipſum debitum principale, nec pro alendis pau
peribus, nec pro alendis captiuis eſt licitum fœnerari.c.ſu-
per eo. de vſur. & in reg.peccatum.lib.6.in mercurialibus.
& cùm fuerit appoſita dicta quantitas p̃ dinumerationẽ an
norum, quia ſingulo anno aliquid veniebat ſoluendũ,cen-
ſetur vſura eſſe: vt no.Bar.in præallegata.l.cum ſtipulãti.Et
licet dicatur in inſtrumento quod promiſit noĩe alimento-
rum,vel noĩe intereſſe,vel quocunq; alio nomine, tamen ef
fectum rei potius q̃ verba intueri debemus,imò ſemper vſu
ra eſt.c.pleriq;.14.q.4.non enim res ſermoni,ſed rei ſermo
ſubiectus eſſe dicitur.c.intelligentia.de verb.ſig.1.q.1.Mar-
chion,& Baſilides,& licet etiã de iure communi poſsit peti
intereſſe pecuniæ non ſoluto matrimonio, vt no.in c.con-
queſtus.de vſur.& in l.2.C.de vſuris.& in d.l.curabit.tamen
illud debet intelligi,quando de intereſſe præterito conſtat
per probationes, non autem debet ſufficere,ꝙ ſuper obli-
gatione annua adiiciatur,ꝙ illud promittitur pro intereſſe
futuro,quando nondum eſſet natum,quia vbi cauſa requi-
ritur ad eſſentiam actus,non ſufficit illam haberi pro ſubſi-
ſtente:niſi verè eam ſubſiſtere probaretur.l.fortè.ff.de caſt.
pecu. aliàs ſemper poſſet fieri pactio in fraudem vſurarum,
vt eſt fraus in mutuo componendo, videlicet ꝙ ſingulis an-
nis, quia p̃mitteret ſoluere decem pro damno & intereſſe,
ſed fraudibus eſt obuiandum. c. quanto.de vſuris.l.cum hi.
§.ſi prætor.ff.de tranſactio.ſic etiam diceremus,quando pœ
na præſumitur adiecta in fraudem vſurarium,vt not.in d.l.
cùm aliàs. & in c.cùm dilecti. de arbit.& in c.tuam.de pœn.
facit l.prima. §. ſi mutuam. ff. ſi quid in fraud.patron. & ita
reſidet ipſe in dicto conſilio. bene facit quod not.Bart.in l.
11 rogaſti.§.ſi tibi.ff.ſi cert.pet.† vbi quærit, quòd ſi mutuo ti-
bi decem,quæ promittis reddere tempore nundinarum,&
ſi nõ reddis, promittis reddere 15. & confiteris nunc prout
extunc tantũ eſſe intereſſe meum,& nomine intereſſe tan-
ti facis iſtam promiſsionem,quæritur an valeat promiſsio?
& arguit ꝙ ſic,per l.fi.ff.de præt.ſtip.Et quia in mutuo venit
ẽt intereſſe ratione moræ, per l.vinum. ff.ſi cer.pet & no.in
l.nummis.de in litem iuran. & in l.1.C.de ſumma Trin.& fi-
c de cath.tamen ipſe decidit contrariũ, *c* quia talis confeſsio
videtur

† 1 videtur fieri contra † & in fraudē legis, vt in l. qui testamentum. ff. de probat. & arg. eorum quæ no. in l. per diuersas. C. mandati. nisi probaretur tale interesse per alias cōiecturas. l. traiectitiæ. ff. de actio. & obli. & no. doctor. in l. fi. ff. de prętori. stipulati. quando illa pœna vel quantitas obligationis erat adiecta obligationi facti. Et respōdet ad d. l. vinū. cum simil. ꝙ ibi loquitur in vera æstimatione, sed qō Bald. loquitur in interesse. & idem etiam in effectu voluit Bal. in l. 1. C. de sent. quæ pro eo quod interest. in versi. quid si promitto tibi ex causa emphyt. tradere, &c. ¶ Fortificantur prædicta meliori ratione, quia testator legauit suę vxori dictas pecunias pro alimētis, quæ pro tempore debebuntur ei pro denariis considerandum est, ꝙ illa verba scilicet, quæ pro tempore debebuntur, *d* faciunt conditionē: quia relatiuum iunctum verbo † futuri temporis erit, vt l. Imperator. ff. de leg. 3. & l. si fuerit. ff. de reb. dub. ergo nisi illa conditio sit impleta, scilicet ꝙ alimenta debeantur, non habet locum legatum, patet in l. publius. in princ. ff. de condit. & demonstra. vbi quando testator voluit pręstari aliquid alicui pro onere vel in onere consulatus, onus non debetur nisi impleta dicta conditione scilicet consulatus. no. in d. l. Titio centum. §. Titio. vbi notabiliter probatur hoc arg. ff. de condi. & demō. † ꝙ si relinquitur pro aliqua causa, oportet ꝙ causa illa insit ad hoc, vt legatum debeatur. l. nec semel. §. inhabitatū. ff. quando dies lega. ced. & ideo si relinquit testator centum pro tali puella maritanda, oportet ꝙ sit nubilis, ad hoc, vt legatum possit peti, vt inquit Imol. in d. §. Titio genero. in fi. Cùm ergo nunquam affuerit casus quo dicta alimenta dotis deberentur, dictæ dominæ Catharinæ, eo quia habuit ipsa semper vnde se aleret soluto matrimonio: & cùm ipsa nunquam curauerit, vel tentauerit exigere dotem, meritò non est locus dicto legato, quia nulla alimenta de iure ei debebantur, vt suprà probaui: tantominus dubitari debet, an mortua Catharina domina Magdalena eius hæres petere aut consequi potuerit dictas commoditates vsusfructus, seu pensionis, cùm vsusfructus dictę apothecæ ad hæredem non transeat. & in hoc arguendo vacuum esset insistere stantibus supradictis. Et sic concludo, quòd dictæ pensiones debent compensari in causam dotis, & aliter non possit licitè retineri. Alexan.

d

† 3

12

ADDITIO.

a ¶ Consueta. hanc rationem oēs probant. Sed sequeretur ꝙ diuiti reiq; agendi attento potius q̄ pauperi & studioso vsurę compensatoriæ deberētur, quod est iniquum. plenè dixi in tract. de vsura, super l. eos. nuper reperi plenum & eruditum consilium dom. Aymo. consi. 189. vbi in plerisq; nimis rigidus est, dissentit ab his quæ dixi in d. tract. & in consuet. Parisi. §. 1. gl. 9. num. 19.

b ¶ Concludo. idem Alex. infrà eo. consi. 63. lib. 5. consil. 74. consi. 141. Sali. d. l. cum allegas. Paul. consi. 101. lib. 1. Anchar. consi. 93. repeti. c. peccati. repe. c. nemo potest. de regu. iur. in 6. Lancelot. Decius in l. apud Iulianum. §. fructus. not. 4. de leg. 1. l. 3. in fin. de an. leg. Soc. consi. 56. lib. 3. Ias. repet. l. 1. C. de summa Trinit. in l. vnica. C. de iis quæ pœnæ nomi. Io. de Monte Ferra. in rep. l. nemo potest. de leg. 1. Corad. tract. contract. q. 34. in fi. Hier. Cagn. rep. l. curabit. C. de ac. emp. sed hæc sententia licet * communis est erronea, vt latè probaui in d. l. eos. & cōtrarium tenent Bal. in l. rogasti. §. si tibi. in fi. nouæ lectu. si cert. peta. Pau. in Rub. ff. de iis quæ pœnæ nomi. & ibi Soc. in l. 2. Alcia. paradoxo. lib. 5. c. 20. Rom. consil. 510. Io. Gerson tract. de contra. & melius, & sic concludo quod Alexan. hic male consuluit.

c ¶ Cōtrariū. idē Bal. l. 1. de sum. Tri. & d. l. si tibi. Anc. cō. 150. con. 2. Dec. con. 111. consi. 116. 119. An. Rub. consi. 20. in fi. con. 65. consi. 88. Hiero. Cagn. repe. d. l. curabit. dic vt per Dec. c. cùm venerabilis. 4. de exceptio. vt quæ dixi in d. l. eos.

d ¶ Debebuntur. fidem hic desidero: qa verba deprauat quæ referuntur ad alimenta: sed ad pensiones quę pro temporis rata current, & vice alimentorum interim legentur, vt patet ex narratis in consi.

EPITOME.

¶ Statutum ꝙ locatio intelligitur tacitè ad idem tps eum eisdem pactis renouata, nisi fuerit per tres menses ante finē denunciatū, habet locum, etiam in locatione ad longū tps, in qua etiā pactum est, ꝙ conductor possit & teneatur rem emere. h. d. hic, sed alibi melius sensit contrarium.

CONSILIVM XXVIII.

Ponderatis verbis dicti statuti, & his quę in themate suprascripto narrantur, videtur fortasse dicendum dictam locationem nō intelligi renouatam, aut prorogatam hiisdē pactis in lon-
a gius *a* tps finito dicto decēnio, quia vbi verba
1 legis vel statuti non conueniunt, nec etiam legis dispositio vel statuti. l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. l. ita autem. in prin. ff. de admi. tut. c. ad nostram. el 3. de iureiur. c. indemnitatibus. §. sed cum eos. de elec. in 6. sed dictum statutum loquitur in eo locatore vel conductore, qui per tres menses antè finem locationis poterat denunciare, ꝙ volebat in dicta locatione vel conductione persistere. sed in proposito videtur, ꝙ dicta denunciatio fieri non poterat, quia non fuerat simplex locatio, & sic virtute talis pacti non poterat locator inuito conductore ab illo discedere, nec econtrà. l. sicut. C. de act. & obli. l. in cōmodato. §. sicut. ff. cōmo. l. pfecta. C. de
2 do. quę sub modo. † nam pactum pdictum appositum iuxta contractum bonæ fidei, vestitur cohærentia contractus, & non solùm exceptionē, sed ēt actionem parit. l. in bonæ fidei. & l. petens. C. de pac. l. iurisgentiū. §. quinimò. ff. de pac.
3 † pręterea statutū loquens de simplici locatione, nō videtur ꝙ extendatur ad contractū mixtum, & faciēs transitum ad contractum venditionis, ꝑut fuit in proposito, iuxta l. sicut emptio. §. 1. loca. quia statutum contra ius cōe loquens de simplici, non extenditur ad casum mixtum. l. vim passam. §. præscriptione. ff. de adul. l. si ita scriptum. in princ. de lib. & posth. & ibi no. DD. maximè Ang. & oēs DD. in l. 2. in princ. ff. de verb. obl. & Iac. de Bu. & Bal. in l. certi condictio. §. qm̄. ff. si cert. pet. & Bal. in l. omnes populi. in 12. col. ff. de iusti. & iur. & in l. hac consultissima. in 3. col. qui test. fac. pos. Io. de Imo. in l. qui fundum. in prin. ff. ad l. Fal. cum sim. Sed dictū statutum non solum in locatione, sed ad pensionem vel ad affictum, seu ad dimidiam vel aliā ratam fructuum extendi tur, igitur nō debet extendi ad dictam locationē, in qua est adiectum pactum, ꝙ conductor possit & tenetur francare, seu titulo emptionis acquirere, & ꝑ cōsequens remanemus in dispositione iuris cōmunis, scdm̄ quam videtur renouata locatio ꝑ alio decennio. l. item quęritur. §. qui impleto. ff.
4 loca. † Sed præmissis non obstan. contrarium *b* puto in pro-
b posito de iure verius, quia conductio & locatio ad tps 10. annor. seu ad tempus longum appellatur locatio & conductio. l. fi. cum gl. ff. si ager vecti. vel emphy. c. ad audientiam. de reb. eccles. non alie. & ideo dicimus, ꝙ licet emphyteutæ non fiat remissio mercedis, quando fructus non percipit. l. 1. C. de iure emph. tamen secus est in locatione facta ad longum tps, vt no. & traditur per Cyn. & Bal. in d. l. 1. C. de iure emphy. & Pet. de Anch. & Io. de Imol. in c. potuit. de loca. & Angel. in §. quia verò Leonis. in Auth. de non alie. vnde cum dictum statutū simpliciter & indistinctè loquatur de locatione vel conductione ad affictū, vel ad pensionē vel ad certam partem fructuum, disponendo ꝙ nisi facta fuerit dicta denunciatio per tres menses ante finem locationis, intelligitur locatio & cōductio facta eisdē pactis, pēsionibus, pœnis, & obligationibus, & qualitatibus ꝑ eo tēpore, quibus prima locatio facta fuerat, negari non pōt, ꝙ dicta conuentio de francando nō sit pactū & obligatio. l. 1. ff. de pac. ideo nil repugnat, quin dicta locatio intelligatur facta cum eodē pacto & obligatione francandi, pro eodem tempore scdm̄ dispositionem dicti statuti. statutū eīm indistinctè loquens, debet indistinctè intelligi. l. de precio. ff. de publi. l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præstan. Nec obstat ꝙ verba dicti statuti nō conueniant casui nostro, cùm nō possit locator inuito conductore à locatione recedere, nec econtrà, & sic non possit denunciationem facere, quia respondeo, ꝙ imò verba optimè conueniunt, & ꝙ post dictam denunciationem locator facere debet, quia si locator non vult quòd finito tempore locationis primæ, conductor perseueret in locatione, po-

ne, potest vti hac denunciatione, dummodo hoc faciat per
tres menses ante finem locationis, & tunc oportebit ꝙ con
ductor instante locatore soluat preciũ francationis, & rem
acquirat titulo emptionis, vt fuit conuentum, & si non vult
cõductor facere hoc, poterit cogi ad hoc virtute dicti pacti
de francando, quod producit actionem, vt dixi. & sic cogen
do conductorem francare, non durabit vlterius locatio, qa
locatio non potest consistere re effecta ꝓpria conductoris.
l. is à quo. ff. de vsuc. l. neq; pignus. ff. de reg. iu. & plenè in l. si
aliquam rem. ff. de acq. pos. & posito ꝙ non francaret, tamẽ
operabitur denunciatio facta per locatorem, ꝙ conductor
non poterit finita locatione dicere intelligi prorogatã, seu
renouatam locationem pro eodem tpe, & eodẽ modo quo
primo facta fuerat, ꝓpter contrariam protestationẽ decla-
rantem, ꝙ non est consensus locationis, sine quo consensu
tacito vel expresso, locatio perfici non potest. l. consensu. in
prin. de ac. & obli. & d. §. qui impleto, & operatur ẽt dicta de
nunciatio, vt non possit in fine dictæ locationis conductor
dicere, ꝙ non teneatur in fine primæ locationis francare. &
quod vult differre francationem in fine renouationis loca-
tionis, qđ allegare posset conductor, si dicta denunciatio fa
cta non fuisset, stante dispositione dicti statuti indistinctè
loquentis. Et sic patet ꝙ denunciatio prædicta operabitur
effectum suum, ẽt quanuis non possit locator denunciare,
quia vult discedere à pacto de francando, nisi volente con-
ductore, & econtrà. tamẽ põt bene denunciare ꝙ finito tpe
locationis primæ, non vult amplius in locatione continua-
re, eo quod nihil est ꝙ repugnet. Et eodem modo si intẽtio
conductoris est nolle finita locatione perseuerare, põt ante
finem locationis per tres menses, hoc denunciare locatori,
& operabitur ꝙ in fine primæ locationis non poterit loca-
tor dicere, ꝙ non vult rem per dictum conductorẽ franca-
ri, nisi in fine renouatæ locationis, si aũt erat in principio, &
tempore cõtractus locationis, & qđ conductor in fine tem
poris locationis francaret, tunc clarum est, ꝙ propter de-
nunciationem ꝓdictam non intelligitur reuocata locatio
cum iisdem pactis, & per consequens poterit conductor in
fine primæ locationis francare inuito conductore: qđ face-
re nõ posset, si dicta denunciatio facta haberet effectum, &
ideo non potest ea non ob. eo quia non intelligitur renoua
ta locatio sub eodem pacto francãdi, illo tunc ante per tres
menses facta denunciatione, sed solùm tunc in fine tempo-
ris primæ locationis. Potest ẽt responderi, quod argumen-
tum factum in contrariũ non militat in casu nostro, in quo
ex narratis in themate non apparet, quod conductor esset
obligatus francare, quia verba de necessitate hoc non im-
portant, nam dicitur in themate quod locatio facta fuit ad
decem annos, cum pacto francandi, nam possunt dicta ver-
ba intelligi, ꝙ licet dicto conductori francare, non ꝙ tenea
tur, quia illud gerundium francandi, non denotat necessita
tem, vt not. Bar. & alij in Rub. C. & digestorũ. & patet in Ru-
5 bri. de in ius vocan. & in Rub. de postula. cum sim. † & verba
dubia debẽt interpretari contra illum qui se fundat ex scri-
ptura. l. veteribus. ff. de pact. c. in præsentia. de renuncia. &
ideò si locator vellet dicere, ꝙ statutum non habet locum
in ea locatione, in qua conductor tenetur francare, haberet
probare ꝙ locatio ita facta fuerit. l. ei qui. & l. in exceptioni
bus. de probat. ergo sic potest dicta scriptura locationis in-
telligi, ꝙ liceat dicto conductori francare, & ꝙ erat in pote
state dicti conductoris denunciare se nolle amplius stare lo
cationi, & discedere à locatione, & à pacto de francando. tu
tiorem tamẽ puto præcedentẽ responsionẽ, quæ meo iudi-
cio vera & expeditissima est. Non ob. qđ statutum loquens
de locatione simplici non extendatur ad istam locationem
† 1 mixtam, quæ transitum † facit ad contractum venditionis,
quia negari potest quòd statutum loquatur in simplici lo-
catione, imo loquitur indistinctè in locatione facta ad
pensionem, vel affictum vel ad certam partem fructuum,
quanuis etiam contineat alia pacta, alios modos & conuen
tiones, & qualitates, vt in statuto expressè dicitur, & ista cõ-
uentio de francando est pactum, vt dixi. & sic iste non est ca-
sus omissus, imò comprehensus à dicto statuto indistinctè
loquẽte. nec ẽt est verum, qđ dicta locatio sit locatio & ven-
ditio seu alienatio, imò est locatio cum pacto de vendendo,
quod est aliud q̃ venditio. l. in bonæ fidei. ff. de eo quod cer-
to loco. vbi aũt fuissemus in terminis iuris communis, con-
6 stat † ꝙ cùm tractemus de locatione prædij rustici, si condu
ctor vel eius hæres finita locatione cœpit perseuerare in re-
tentione fundi sciente & patiente locatore, intelligitur re-
conducta, & relocata, non per decem annos, sed pro vno an
no. d. §. qui impleto. & l. legem. & ibi not. C. loca. Et adhuc
c intelligitur facta cum clausula *c* & modis, quibus facta fue-
rat prima locatio: ita inquit Bal. in d. l. legem. per illum tex.
quod reputat not. & ita dicit ibi Angel. & sic etiam pactum
francationis intelligitur repetitum.

ADDITIO.

a ¶Longius. id est longum seu simile decennium.

b ¶Contrarium. hic contra morem suum sibi cõtrarius est,
vt in locis allegatis sup. eo. consi. 17. nu. 12. vbi tenuit nõ fieri
reconductionem, quando est ad longum tempus ẽt stante
d. statuto. quod intelligo nisi ad vnum ceptum annum, ꝓut
aliàs de iure communi cessantibus aliis pactis his commu-
ne habentibus, hoc verissimum puto, vt dixi in consue. Pa-
ris. §. 195. & sic Alex. hic male consuluit.

c ¶Clausulis, verum est de illis quæ congruunt locationi, se-
cus puto de prorsus separatis, vt in hoc pacto. vnde si locaui
ad quinq; annos cum pacto ꝙ poterit conductor intra idẽ
tempus soluendo mille emere, licet si remaneret in 6. anno
intelligatur fieri tacita conductio pro illo anno, cum simi-
libus pactis congruis de substantia & natura actis, vt sub ea
dem pensione, non tamen sub eodem separato pacto ven-
dendi vel acquirendi intra illum sextum annum, vt plenè &
nouè probaui in consuetudinibus Parisi.

EPITOME.

a ¶Vxor relicta domina vsufructuaria stantibus filiis habet
tantùm alimenta, sed si postea decedat sine filiis, incipit ha-
bere plenum vsumfructum non obstante statuto, quo pro-
hibetur relinqui vxori vltra 16. florenos stantibus descen-
dentibus. hoc dicit.

CONSILIVM XXIX.

†1 VISO themate † & dubitatione, de qua quæri-
tur, an dicta Catharina vxor domini quondã
Bernardini, perseuerans in viduitate possit re
tinere totam hæreditatem, quantum ad per-
cipiendum ex ea integrum vsumfructum to-
tius hæreditatis sibi in testamento Melchionis relictum. in
quo prętermissis superfluis puto ꝙ sic, hoc probatur per ea
quæ not. Bart. & alij in l. Titia cum testamento. §. fi. ff. de leg.
2. dum quærit Bart. an dato quod testator reliquit in testa-
mento vxorem dominam & vsufructuariam, nam filij testa
toris hæredibus institutis solùm intelligantur vxori relicta
a alimenta. *a* vt no. per gl. & DD. in Auth. hoc locum. si secun.
nupt. mu. vtrum habebit hoc locum, si filius fuerit institu-
tus hæres, & hæreditas postea mortuo filio transiuerit ad
alios, qui non sunt de succedentibus testatoris, puta ad sub
stitutum pupillarem, q̃ est hæres pupilli. l. fi. & l. si plures. §.
ad substitutos. ff. de vul. & pu. l. pater filio. in fi. ff. de her. in-
stit. de pupil. & substi. in prin. alias ad alios similes hæredes
1 de pup. & cõcludunt DD. † ꝙ aut testator dixit in testamen-
to simpliciter relinquo vxorẽ dominam & vsufructuariam,
& tunc ẽt mortuo filio non debeantur vxori nisi alimenta,
qa iam ex persona pupilli cœperunt solùm deberi alimen-
ta, ex quo nec in plus debet teneri substitutus pupilli, vel a-
lius eius hæres. l. qui fundum. §. qui filium. ff. ad l. Falc. Sed si
testator adiecit in dicto relicto illa verba, videlicet donec
domina vxor vidua seu casta vixerit, &c. prout adiecit in
casu nostro, tunc propter illam dictionẽ, donec, apparet ꝙ
legatum est annuum. l. legatum. ff. de ann. leg. & sic pro pri-
b mo anno est purum, pro sequentibus est conditionale *b*. l. si
vxor vixerit, & castè in viduitate, &c. & plura sunt legata vnũ
pro quolibet anno. l. si in singulos. de an. leg. l. senatus. §. fin.
ff. de don. cau. mor. & sic mortuo filio quò ad sequentes an-
nos, cœpit legatum deberi à substituto pupilli, seu ab eo, q̃
est hęres pupilli. l. si fundum sub conditione. & §. si pater. de
leg. 1.

leg.1.vnde cùm talis hæres pupillo non ſit de deſcendentib.
teſtantis,integer vſusfructus debetur vxori,per no.per gl.in
d.Auth.hoc locũ.& iſtud expreſsè in quocunq; hærede pu-
pilli tenet Bar.conſi.61.inci.B.fecit teſtm̃.& conſi.170.inci.
2 Petrus Matioli.dicit tamen Bar.in dictis duob.conſiliis,† ꝙ
talis vſusfructus debetur vxori in oĩbus bonis teſtatoris,de
ducta tamen legitima filiorũ, in qua non pôt teſtator alteri
relinquere vſumfructũ,vt not.per gl. & DD.in l.vxori meæ.
ff.de vſufruc.leg.& in Auth.nouiſsima.C.de inof.teſt.& no.
in ꝓpoſito meo.Spe.in tit.q filij ſint leg.§.1.ver.quid ſi quis
ita.& Hoſt.in Sum.de pign.§.qualiter cõſtituatur.ver.quid
ſi quis ita dicat, & Lapus in c.ſi pater.in prin.de teſta.in 6.&
probatur in §.prohibemus.in Auth.de triẽ.& ſemiſ.& iſtam
opi.ẽt ſequitur Bar.in l.ſi ita ſcriptũ fuerit. ff.de iniuſt.teſta.
per illam l.in fi.& idem tenet Bar.Bal.& Ioan.de Imo.in l.ſi
quando.de vulg.& pu.per id quod no.gl.ibi,& idẽ not.Bal.
3 in l.fi.C.de ind.vidui.to.vbi concludit Bald.† ꝙ ſi vno anno
viuat filius,tunc pro illo anno vxor nõ habebit,niſi alimen-
ta,ſed eo mortuo poterit mulier petere vſumfructũ de iure
cõi,iuxta l.ſi Titio.ff.de vſufru.leg.& idem in effectu tenuit
Ang.in d.Aut.hoc locum.& plenius Ang.conſi.109.inci.In
dicto teſtõ continetur. & licet eſſent fratres teſtatoris poſt
mortẽ pupilli,tamen per hoc non debet denegari dictus v-
ſusfructus dictæ vxori, quanq̃ dicti fratres teſtatoris ſucce-
derent pupillo,qa illud qđ not.in d.Aut.hoc locũ.ſ.quando
ſunt inſtituti deſcendentes. & vxor eſt relicta domina Maſa
ria,& vſufructuaria non habeat vxor,niſi alimenta viuenti-
bus deſcendẽtibus,non habet locũ, quãdo hæreditas vadit
ad tranſuerſales,vt no.Bal.in d.l.Titia cum teſtamento.§.fi.
arg.in l.3.§.1.ff.de leg.præſt.& cõfirmat expreſsè Ang.conſ.
338.inci.Ser Simon de Regio.& qa illa cõcluſio qđ filius in-
ſtitutus,verba illa reſtringuntur ad alimenta tantũ,eſt ex in
terpretatione & conſuetudine,vt no.per gl.& DD.in d.Au-
then.hoc locum cum concord.de quibus ſupr. quæ cum ſit
exorbitans à ꝓpria ſignignificatione verborum, non debet
ad alias perſonas, q̃ non ſint de deſcendẽtibus extendi.arg.
l.quod verò.& in l.ius ſingulare.ff.de leg.& qđ no.per Cy.in
l.1.C.quæ ſit lon.conſue.& alia eſt ratio in deſcendentib.ad
quos tranſit hæreditas aſcendentium ex voto aſcendentiũ,
l.ſcripto.ff.vnde li.l.nam & ſi parentibus.ff.de inoff.teſt. qđ
non ita requiritur in tranſuerſalibus, quibus non adeo eſt
debita ſucceſsio ſicut deſcendẽtib.l.fratres.C.de inoff.teſt.
l.1.de impo.lucra.deſcr.& Ange.idem conſuluit conſi.372.
inci.Maritus filium naſciturũ.Supereſt ſolùm videre vtrùm
dictum ſtatutum,ſub Rubr.de dotibus & donationib.mu-
lierum,habeat prædictis obſtare.in quo cõcludo ꝙ non.nã
dictum relictum factum vxori eſt cõditionale poſt primum
annum, qa intelligitur annuum, & ſic ſunt plura legata per
illam dictionẽ donec,& Bar.in d.l.Titia cum teſtamento.§.
fi.& in l.qui concubinã.§.vxori. ff.de leg.3. & in l.eum q ita.
ff.de verb.obl.& talis conditio q̃ erit in dicto legato, ſuſpen
dit dictum legatũ annuum.d.l.ſi in ſingulos.& in l.1.quãdo
dies leg.ce.& declarat Bar.in l.ita ſtipulatus.ff.de verb.obl.
in verſ.tertiò videndũ eſt,quando obligatio habet multipli
4 cationẽ obligationis,&c.† ſed ita eſt quòd legata quæ ſunt
facta ſub cõditione quæ ſuſpendit, ſunt huiuſmodi naturæ,
ꝙ licet talia legata ab initio non valeant ꝓptèr aliquem de-
fectum aſsiſtentem tpe teſtamenti, tamen reconualeſcunt
ex poſt facto,ſi ceſſat talis defectus impediens,quia in talib.
legatis non habet locum regula Catoniana. hæc leguntur
ex no.in l.1.& 2.& ibi declarat Bar.ſ.in d.l.1.ff.de reg.Cato.l.
cotem.§.1.ff.de leg.2.& colligitur ex no.per gl.& Bar.& Mo
der.in l.cum filio.& gl.in verb.ex perſona eorum.in fi.ff.de
le.1.& in l.ſi dominus Stichus.ff.de leg.1.& in l.qui filiabus.
§.fi.cum ibi no.per Bal.& Io.de Imo.eo.tit.ergo dato ꝙ pro
pter ſtatutum diſponens, ꝙ ſi maritus habuerit aſcenden-
tes vel deſcendẽtes maſculos,vel fœminas, non poſsit relin
quere quicq̃ in vltima voluntate vxori vltra florenos 16. nõ
potuiſſet valere tale legatum vſusfructus in perſona vxoris
propter deſcendentes teſtatoris,qui extabãt tpe teſtamen-
c ti,vel tpe mortis,tamen ceſſante c impedimento hoc.i.defi-
cientibus deſcendẽtibus & aſcendentibus, reconualeſcere
5 debet legatum conditionale,vt dixi.† Alia ratione ẽt debet
reconualeſcere tale relictum, qa quatenus legatum valere
non poteſt mixta ratione perſonæ legantis & legatarij,vt in
caſu noſtro, quia maritus pôt legare naturaliter cuicunq;,
ſed non vxori,& vxor poteſt capere relictũ à quocunq;, ſed
nõ à marito,ſi defectus & incapacitas erat talis,qđ non erat
in poteſtate teſtatoris prouidere, quod tale legatum vale-
ret, vt in caſu noſtro,qa exiſtentibus aſcendentibus vel de-
ſcendentibus,nõ poterat maritus vxori relinquere obſtãte
ſtatuto, certè ſi tunc ex poſt facto eſſet ille defectus incapa-
citatis,qa deſinunt extare aſcendentes vel deſcendentes,le-
gatum reconualeſcit.ita voluit no.Bart.in d.l.1.in ver.venio
ad quartũ,&c.ff.de reg.Cato.& Bal.in l.2.C.de leg. & Paul.
de Caſt.in l.cætera.in prin.ff.de leg.1.arg.l.3.§.quando aũt.
6 ff.de iure fiſ.vbi per illam l.dicit,† ꝙ ſi ſtatutum dicat quod
non valeat legatũ factum forenſi:cõtigit, qđ legatarius erat
forenſis tpe teſtamẽti,poſtea effectus eſt ciuis: certè capiet,
quia regula Catoniana non habet locum in ꝓhibitionibus
nouarũ legum,vt ibi. Non ob.ẽt quod in ſtatuto p̃miſſo di-
catur, qđ donec mulier in domo,vel in bonis mariti ſui de-
functi habitare, vel ſtare voluerit,honeſtè victum & veſtitũ,
ſcđm poſsibilitatem bonorum quondam mariti ſui habeat
non vltra,& quanq̃ relicta fuerit à teſtatore domi.Maſſaria,
& vſufructuaria,&c.qa reſpondeo,quod talis particula ſta-
tuti dicentis, quanq̃ relicta fuerit à teſtatore do.Maſſaria,
&c.intelligitur & intelligi debẽt quãdo extarẽt deſcenden-
7 tes,aliter non.& hoc colligitur ex plurib.† vt cùm ſtatutum
non ſit cõforme iuri cõi,debet interpretari,vt lædat ius cõ-
mune,quãto minus eſſe pôt,vt in l.2.C.de noxal.l.quanuis.
ff.de in ius voc.c.cùm dilectus.de conſue.l.fi.§.in computa-
tione. C.de iure delib. Tum, qa aliàs ſtatutum eſſet ſibiipſi
contrarium,imò ꝙ proximè dixerat in verbo,ſi verò nõ ha-
bũerit deſcendentes, vbi cauetur,qđ quando maritus non
habet aſcendentes vel deſcendentes, habet poteſtatem re-
8 linquendi vxori quicquid voluerit,† & debet fieri interpre
tatio,vt ſtatutũ ſibiipſi non ſit contrarium. c.cùm tu.de te-
ſta.prima conſtitutione.C.§.qbus.no.Bar.in l.ſcripturę.C.
de fide inſtr.& in l.1.§.emptionem.ff.quod vi aut clam.cum
ſimi.non enim eſt veriſimile, ꝙ ſtatuentes incontinenti vo-
luerint ſe corrigere.l.nam ad ea.ff.de cond.& dem. hoc etiã
apertè innuunt verba eiuſdem ſtatuti poſt dictum verbum
donec.&c.ibi dum dicitur,ita tamen ꝙ filij, vel filiæ, nepo-
tes,vel neptes, ex teſtamento, vel ab inteſtato ſuccedentes
9 vnà cum vxore debeant percipere fructus,& ex eis,&c.† Nã
per ſequentia declarantur p̃cedentia.l.ſi ſeruus plurium.§.
fi.l.qui filiab.in prin.ff.de leg.1.l.vtrum.ff.de peti.hær.ergo
cùm nunc defecerint deſcendentes,& nulli ſunt aſcenden-
tes teſtatoris,ſequitur quod ceſſat omnis defectus, & pro-
pterea dictum relictũ reconualeſcere debet pro futuris an
nis.vt probaui.ceſſat enim mens & ratio ſtatuti quæ fuit fa-
uere deſcendentibus & aſcendentibus: ergo ceſſare debet
diſpoſitio l.adigere.§.quãuis.ff.de iure pat.c.cùm ceſſante.
de app.Ex quibus concludo dictum vſumfructũ totius hæ-
reditatis deberi dictæ vxori eo modo quod dictum eſt.

ADDITIO.

a ¶ Alimenta.ſuprà lib.3.conſi.56.cum ſeq.
b ¶ Conditionale.Iſtud non eſt ad ꝓpoſitum, qa non ꝓinde
ſequitur ꝙ mutetur vel mutari poſsit qualitas vel modus le
gati in ſingulis annis.Tamen hęc ratio nedum non conclu-
dit,ſed nõ eſt vera, qa verbum donec,in legato vſusfructus,
vel fundi,non facit legatum conditionale,ſed limitatũ ſeu
finiendum illo caſu adueniẽte,vt dixi in d.l.legatum.in no.
intellec. Vera autem non eſt, quia huiuſmodi legatum de
per ſe,& mero iure eſt de pleno vſufruc. Limitatur autẽ hæc
& reſtringitur ex tacita mente & æquitate ad alimenta ho-
norifica fauore liberorum. Et ſic quãdiu illi ſuperſunt. Illis
autem deficientibus,ceſſante cã ceſſat limitatio.arg.l.Titia
Seio.§.vſuras.de leg.2.Quare ideo dico indiſtinctè ſiue ſim-
pliciter legatum quærit, ſiue ſub illa alia limitatione donec
vidualem, &c. vt deficientibus quandocunq; liberis rein-
tegratur legatum vſusfructus deducta legitima.
c ¶ Ceſſante.& ſic loquitur Alex.ẽt caſu quo filij poſt obitum
patris

patris testatoris decedãt sine filiis superstite matre, & tunc
dico ꝙ stãte dicto, vel simili statuto pessimè Ale. consuluit,
vt in simili dixi in consu. Paris. §. 155. ad fi. plus dico ꝙ ẽt si te-
stator legaret vxori vsumfructum, vel fundum sub expressa
cõditione, si contingat filios suos decedere sine liberis, non
valet, si semel tempore mortis liberis reliquerit. nec conua
lescit quandocunq; deficientibus liberis, quia interest eo-
rum non grauari, etiã sub conditione, vltra metas statuti, &
alioquin non possunt filij liberè disponere, vel ad hæredes
transferre, prout voluit statutum. intelligo tamen ꝙ saltem
vidua capiat, quantum per statutum ei capere licet. Nec est
simile de forensi vel alio qui est prohibitus capere odio sui.
Quare si die legati cessante sit quanuis cessat tota ratio odij,
& statuti, & sic valet legatum, sed hic vxor non est prohibita
plus capere odio sui, sed fauore filiorum, qui fauor non ces
sat in totũ, licet filij sine filiis decedãt ante diem legati facti
vxori cedentẽ, sed post acq̃sita bona paterna, etiam si filij in
vita nõ disposuerint, vel disponere, fortè infantes vel furiosi
non potuerint, quia interest eorum liberè ad hæredes trans
mittere. nec obstat ꝙ nuper dixi reintegrari legatum pleni
vsusfructus deficiẽtibus liberis post obitum patris. licet illi
relinquant hęredes extraneos, quia ibi non erat vxor prohi
bita totũ vsumfructũ capere sicut hic, vnde sicut ibi restrin-
git legatum vsusfructus ex tacita mente, & consuetudine,
ita ex eadem tacita mente, & consuetudine redintegratur.

EPITOME.

¶Potest legitimatio fieri ita vt succedat filius in eo quod pa
tri placuerit, vel in certa parte tantùm: & tunc est potius di-
spensatio. hoc dicit.

CONSILIVM XXX.

†1 VLtra ea quæ aliàs † consulendo scripsi in causa
vertente inter Faustinam agentem, & dictam
Mitam & Nardum & Palmerium se defenden-
1 tes † quæritur, vtrum attenta quadam copia as
sertę legitimationis Faustinę mihi ostensa, de-
beat Faustina obtinere, in quo breuiter concludo ꝙ non.
Primò, quia nec ꝓbatum est per testes Faustinam fuisse fili-
am dicti Io. Aurispæ, vt in alio consilio dixi, nec ẽt in p̃senti
legitimatione narratur, ꝙ dominus Io. Aurispa asserat Fau-
stinam fuisse filiam suam, imò, potius contrarium, vt patet
ex illis verbis, tanq̃ filios educari de bonis propriis fecerit,
2 &c. † Nam illa dictio, tãquam, est nota improprietatis & si-
militudinis. c. solitæ. de maio. & obed. & ibi not. Iacob. But.
& Bart. in l. 1. circa finem principij. ff. de off. eius cui manda.
est iurisdi. & Archid. in c. 1. de homici. in 6. & Bald. in l. si pa-
3 ter. §. qui duob. ff. de adopt. † patet etiam ex his verbis, pie-
tatis intuitu, per quæ videtur filios nõ enunciari. & per quæ
verba similiter non denotantur proprietas & veritas. l. qui-
dam cum filium. ff. de verb. obl. l. mortuo. ff. de fideiuss. cum
similib. ergo non potest dici, quod habuit filiam velut na-
turalem, & ei effectæ legitimæ per legitimationẽ debeatur
legitima, & moueri potuit do. Ioan. ad impetrandam legi-
timationem ad tollendum dubium: videlicet ne quis possit
opponere ꝙ ipsa Faustina erat filia domini Ioãnis, qui eam
in filiam tractasset, & quod tanq̃ spuria erat incapax relicto
rum iuxta Auth. ex complexu. C. de incest. nup. l. 1. C. de na-
tura. libe. Sed posito quod Faustina fuerit filia dicti Ioã. ad-
huc stante dicta legitimatione, dico eam non posse petere
legitimam contra voluntatem dicti testatoris, prout petit.
Hoc probo primò per id quod no. An. de But in c. per vene
rabilem. qui filij sint legitimi. in ver. sed est dubium an pa-
4 ter, &c. † vbi quærit, an pater posset filiam legitimare seu le-
gitimari facere hoc acto, ꝙ in incerta tantũ parte succedet?
& tenet ꝙ sic, & refert ꝙ ita inuenit tenere Bart. in l. quæsi-
tum. ff. de adop. in reportatis antiquis, per tex. in c. 1. de filiis
natis ex matrimonio ad morga, contracto, in vsibus feud. &
a Pau. de Ca. in l. pactum. C. de coll. idem tenet. nam dicit *a* se
consuluisse quod valeat legitimatio facta cum hoc, quòd fi-
lius succedat in eo quod patri placuerit. allegat tex. in d. c. 1.
& quod no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de succes. ab intesta.
§. fi. in addi. inci. vbi hoc dicit Rofredus, &c. & dicit, ꝙ tunc
non est propriè legitimatio sed dispensatio, cùm non sit le-
gitimus quò ad omnia, per no. per Bar. ff. de vsucap. in l. fi. is
qui ꝓ emptore. dum tractat de fictione inductiua, ibi dum
alleg. l. rescriptum. ff. ad Maced. in verbo, vice. & ita ẽt dic.
Pau. de Cast. se inuenisse consultum per Ray. de Flor. in ciui
tate Pisarum. & istud tenet ẽt Lud. Roman. in d. l. pactum. &
in l. qui superstitis, de acq. hęr. sed ita est ꝙ ipse dominus Io-
an. ipsam Faustinam legitimari fecit, quò ad succedendum
in bonis quæ ipse sibi relinqueret, aut inter viuos, aut etiam
mortis causa donaret, vt patet ex verbis legitimationis, ibi
dum dicit, intẽdit ꝙ tempore obitus sui, seu etiam ante, ali-
quid ex bonis, de q̃bus liberam habet ex iure, seu etiam ex
concessione apostolica testandi seu disponendi facultatem
inter viuos, seu etiam causa mortis, sicut etiam ex testamen
to concedere, donare, legare, seu relinquere, sicut etiam ibi
dum dicit, atque plurima ex bonis suis eis donare ac relin-
quere in posterum intendat, & ibi omnes & singulas tam in
ter viuos q̃ etiam ex causa mortis donationes & concessio-
nes, relicta legata, & etiam hæredis institutiones, & substitu
tiones in bonis ipsius Ioan. Aurispæ facta valuisse, & valere
ex testamento, & ab intestato succedere. cùm ergo dict. Fau
stina non petat dictam legitimam ab intestato, quia domi-
nus Ioan. decessit testatus, nec etiam ex testamento, sed pe-
tit contra testamentum, vel saltem præter testamentum, qa
testator sibi reliquit, duntaxat libras cẽtum cum certa mo-
dificatione, &c. & Faustina non fuit legitimata ad succeden
dum contra, vel præter voluntatẽ testatoris, vt patet ex ver-
bis præmissis, ergo ad talem successionem admitti no pót,
vt sup. ꝓbaui. istud ẽt voluit Ang. cons. 264. incip. Dominus
Papa. Ex quib. cõcludo dictam legitimationẽ non obstare.

ADDITIO.

a ¶Dicit Pau. consi. 30. lib. 1. vide plenè infrà lib. 5. consi. vlt.

SVMMARIVM.

3 *Dos data nepti computatur patri in legitimam in bonis aui, qui in dubio censetur contemplatione filij dotasse.*

6 *Filius præsumitur acquisiuisse ex bonis patris, nisi quatenus sunt coniecturæ in contrarium.*

10 *Donationes quæ morte confirmantur, imputantur in legitimã.*

CONSILIVM XXXI.

VIso testamento ser Andreæ de Castaldis, & pro
cessu causę inter Castaldum eius quondam fi-
lium agentem, & Galuatium & Nicolaum fi-
lios quondam alterius Nicolai, olim dicti ser
Andreę se defendentes: & visis narratis in the-
mate suprascripto, vis omnis consistit in discernendo, quæ
deduci debeant de bonis & hæreditate dicti ser Andreę, pri
usquam detrahatur legitima petita per dictum Castaldum,
posito ꝙ illa sibi debeatur: & etiam quid debeat sibi in dict.
1 legitimam imputari. † Et in primis clarum est, deducẽdum
esse omne æs alienum, & funeris impensam antequam legi-
tima detrahatur. l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoff. testa. &
propterea deducendum erit illud quod Dominicę pedisse-
quæ relictum est. & hoc quatenus ei debitum erat pro mer-
cede sua. & si legatum agnoscat, vel si legatum repudiet, de-
bebit deduci quatenus sibi deberi constabit pro eius ope-
ris & mercede, vsq; in tempus mortis testatoris. facit l. cre-
ditorem. ff. de leg. 2. & l. 1. §. si creditori. ff. ad l. Fal. iuncta l. q
2 vxori. in prin. cum ibi no ff. de auro & argen. leg. ¶ † Impu-
tari autem in legitimam debet omne id quod ad dictũ Ca-
staldum in potestate patris existentem peruenit ex bonis
dicti ser Andreę, vel iure legati, vel in vim modi, vel aliter ti-
tulo non oneroso. l. etiam. §. pen. ff. de bo. li. l. quoniam no-
uella. & l. scimus. §. repletionem. C. de inof. test. & plenè no.
per Bar. & alios. in l. in quartã. ff. ad l. Fal. & in l. filium quem
habentem. C. fam. ercis. & ibi etiam habetur quòd illud q̃d
concessum fuisset in peculium filio existente in patria po-
3 testate, computatur in legitimam. ¶ † Sed iuxta hoc est vi-
dendum, an dos quã dedit dictus ser Andreas filiæ dicti Ca-
staldi, debeat computari ipsi Castaldo in legitimam. & iste
a est no. articulus in quo breuiter concludo ꝙ sic. & *a* hoc in
terminis firmat Cy. in l. scimus. in 5. q. C. de inoff. test. vbi ad
hoc allegat d. l. quoniam nouella. hoc idem probatur ex his
4 quę no. Ang. in d. l. in quartam. † vbi quęrit, quid si auus do-
tauit

tauit nepté. & auo ac demum patre mortuis, vult dicta ne-
ptis venire ad successionem patris sui, vel vt saltem legiti-
má ex forma iuris vel statutorum: an dotem quã habuit ab †
auo, debeat sibi imputare in legitimam debitam ipsi nepti
in bonis patris sui. & ibi refert se pluries consuluisse: quòd si
auus dotauit neptem contemplatione sui, & hoc constet li-
quidò, vel per vehementia indicia, non computabitur in d.
legitimam, quia illa dos non fuit ꝓfecta à patre, sed ab auo:
ergo non debet in legitimam debitã in bonis patris impu-
tari. d. l. sancimus. §. repletionẽ. sed si auus dotauit contem-
platione filij, vel dubitatur cuius contẽplatione, quo casu. s.
quãdo dubitatur, est idẽ ac si contẽplatione filij sui dotasset.
l. dedit dotem & ibi no. Iaco. de Aret. & Bart. ff. de col. bo. &
tunc debet imputari in legitimam sibi debitam in bonis pa
tris. quasi ipsa à patre suo dotata sit. l. sed si plures. §. in arro-
gato. ff. de vulg. & pu. breui enim manu censetur dos primò
tradita filio, & per filium nepoti. l. 3. §. fi. ff. de do. inter vir. &
vxor. l. singularia. ff. si cert. pet. & in hac conclusione residet
Ang. in præalleg. l. in quarta. & ita vult ipse in suo consil. 78.
incip. Io. Philippi. & in consi. seq. & Pau. de Cast. lib. 2. consi.
96. inci. Dicta Cornelia, &c. Si ergo in dubio dicta dos data
nepti cõtemplatione filij, & nepti computatur in legitimã
sibi debitam in bonis patris sui, ergo sequitur vt dicit Ang.
ꝙ censetur prius ab auo data filio, & per consequens venit
computandum filio in legitimam sibi debitam in bonis pa-
tris sui, per d. l. qm̃ nouella. & l. profectitia. in prin. ff. de iur.
do. & l. omnimodo imputari. C. de inoff. testa. & per no. etiã
per Bar. in d. l. in quartam. dum tractat quæ debeant in legi-
timam imputari. bene facit quod no. Bar. in Auth. ex testa-
mento. in fin. C. de secun. nup. Nec ob. id quod no. gl. in d. l.
qui in aliena. §. interdum. in ver. faciet hæredem. ff. de acqu.
5 hær. & ibi DD. & Bar. in l. quæsitum. in prin. ff. de leg. 1. † vbi
habetur quod illud quod obuenit nepoti ab auo, non di-
citur profectitium respectu patris, & sic non censetur pro-
fectum à patre, sed ab auo contemplatione patris: quia re-
spondeo quod ibi loquitur, quando auus daret nepoti ali-
b quid ad quod non tenetur *b* propter filium, secus in dote
ad quem tenetur propter filium, vt in dicta l. dedit dotem.
& ibi no. Iacob. de Aret. & Bar. & ita etiam respondet Ange.
in prẹalleg. consilio. Si tamen appareret ꝙ non contempla-
tione Castaldi, sed neptis dotem dedisset, tunc dos non im-
putaretur Castaldo in legitimam, & ita ꝓcedunt alia quẹ in
contrarium possunt adduci. & istam opi. etiam insequutus
sum legendo d. l. in quartam. vbi ẽt hunc articulum plenius
ꝓsequutus sum, vt ibi videre potes si vis. Quẹritur etiam de
eo qđ dedit in dotem Castaldus dictẹ suẹ filiæ ignorante ser
Andrea, vltra id quod ꝓ ea dederat dictus ser Andreas in do
tẽ, an p̃sumatur fuisse acquisitum de bonis patris. i. dicti ser
Andreæ, & similiter qđ de libris sexcẽtum Bononenorum,
quas reperitur Castaldũ secretè seu inscio patre dedisse ad
mercandum, tp̃e quo ipse seorsum à patre habitare cœpit,
& de aliis bonis q̃ postea reperiretur Castaldum acquisiuis-
se, stante ꝙ à patre habuerat certa p̃dia, & quædam bona ꝓ †
vsufructuando, & ꝓ alimentis suis, p̃supposito ꝙ Castaldus
non erat vir talis industriæ, qđ ex sua industria quærere po-
tuisset huiusmodi bona, & ꝙ viuebat ex reditibus prædio-
rum sibi asignatorum per patrem ꝓ alimentis, & si qđ vl-
tra habebat aduentitium, parum erat, & aliquando admini
strauit de aliis bonis paternis, anteq̃ seorsum à patre habita
6 ret. ¶ † Et ad hoc respondeo ꝙ stantibus p̃dictis videtur con
cludendum, ꝙ potius ex bonis dicti ser Andreæ q̃ aliunde
acquisiuit, per id quod not. glo. & DD. in l. cùm oporteat. in
princi. C. de bon. quæ liber. & in l. Quintus. ff. de dona. inter
vir. & vxo. & per Spe. & Io. And. in tit. de actore. §. 1. ver. quid
si dubitetur. & per Io. And. in c. 1. de pecu. cleri. & Iac. But. in
Auth. legitima. C. de epis. & cle. & Bal. in Auth. ex testamen-
to. C. de col. in ver. vndecimum capitulum, &c. & in l. iube-
7 mus. §. 1. C. ad Treb. vbi concluditur, † ꝙ quando reperitur
filium aliquid habere, & ignoratur vnde quæsiuerit, recur-
rendum est ad coniecturas, adeò ꝙ si filius nihil sciebat ope
rari & pater erat diues, præsumitur ꝙ ex bonis patris quæ-
siuerit. plus dicit simpliciter Io. And. & Ant. But. in d. c. 1. de
pecu. cle. & Guido de Suza in l. fi. C. de pig. per illum text. &
8 Bal. in l. 2. per illum tex. C. de pa. potesta. † ꝙ in dubio etiam
† 1 † si non appareant aliæ coniecturæ prẹdictæ, prẹsumetur fi-
lium acquisiuisse de bonis patris. Et si quid etiam supererat
vltra expensam alimentorum ex reditibus prædiorum ipsi
Castaldo asignatorum à patre pro alimentis, illud debet
restitui hæredibus dicti ser Andreæ. vel si Castaldus vult re-
tinere, debet sibi in legitimam imputari, attento ꝙ onus a-
lendi dictum Castaldum spectabat de iure ad patrem, pro-
batur hoc per tex. no. l. creditor. §. si inter. & ibi no. ff. mand.
bene facit quod not. per Cy. Ray. Io. de Imo. in l. Lucius §. à
9 te peto. ff. de leg. 2. † dum dicunt, ꝙ si ambasiatoribus datur
aliquid ꝓ expensa itineris si quid eis supererit, tenentur re-
stituere, secus si datum sit eis ratione suscepti oneris legatio
nis. quia licet citius redierint q̃ æstimatum fuerit, nihil red-
dere debent, per d. §. à te peto iuncto d. §. si inter. & l. Seio. in
prin. ff. de annu. leg. & hoc tantò magis procedit in casu no-
stro, quia etiam si illud plus quod superfuisset ex redditib.
dictorum p̃diorum, intelligeretur donatum dicto filio exi-
stenti in ptãte patris, computaretur in legitimam, attento
ꝙ talis donatio morte confirmatur. l. 2. C. de inoff. do. iun-
cta l. donationes quas parentes. C. de don. inter vi. & vxo. &
iuncta l. ẽt. §. si debita. ver. sed & mortis. ff. de bo. li & d. l. fili-
um quem habentem. scđm lec. Azo. & firmat Bar & alij in d.
10 l. in quartam. & Bal. in rep. c. si pater. de testa. in 6. † vbi con-
cluditur huiusmodi donationes, quæ morte confirmantur,
in legitimam imputari. Et per p̃dicta etiam patet, quod in
legitimam imputari debent vestes festiuæ vxoris Castaldi,
& iocalia factæ & facta sibi per dict. ser Andream, si sunt seu
remanserunt apud dictum Castaldum, qa non intelligun-
tur donatæ mulieri, per ea quæ plenè traduntur, per Bal. &
alios in l. pen. § 1. ff. solu. mat. & in l. si vt certo. §. interdum. ff.
commodati. & in l. 1. §. nec castrense. ff. de colla. bo. & Nic de
Neap. in l. rem legatam. ff. de adim. leg. & Bal. in l. cum te. C.
de dona. ante nup. & Sal. in l. sicut. C. de don. inter vi. & vxo.
& l. ex animo. ff. eo. tit. & dictas vestes & iocalia legat dictus
ser Andreas dicto Castaldo, & constat ꝙ legata debẽt in le-
gitimam imputari. d. l. etiã. & dictum est sup. ¶ Circa dotes
autem vxoris Castaldi quas eidem vxori reliquit testator
prædictus, non est insistendum, qa illæ veniunt deducendæ
11 † de hæreditate ante legitimam, tanq̃ æs alienum, si illas re-
12 cepit dict. ser Andreas, vt d. l. in quartam. ¶ † Solum super-
est videre, an ante detractionẽ dictæ legitimæ, debeant de-
duci tanquam æs alienum, ea quæ pro dotibus relicta sunt
per dictum ser Andream, quatuor neptibus suis natis ex Ni
colao eius filio præmortuo, quæ nondum nuptæ erant. &
pro hoc ꝙ debeat deduci, facit id quod notant Bal. & Ang.
in l. Papinianus. §. vnde si quis. ff. de inoff. testa. vbi per illum
text. cum glo. dicunt, ꝙ si ex forma statuti filiæ fœminæ non
admittuntur ad successionem, sed debẽt derogari congruè
existentib. filiis masculis, & contingat dubitari quanta de-
beat esse legitima filij masculi, existente dicta filia fœmina,
2 debebit † considerari in ratione legitimẹ, ac si filia non esset
in rerum natura, & filia detrahet in primis dotem, tanquam
æs alienum, & filius masculus de residuo habebit integram
tertiam pro sua legitima, & in proposito nostro etiam statu
tum disponit, ꝙ fœminæ non succedant sed dotentur, ta-
men hoc vltimum non pono pro constanti, sed cẹtera supe-
riora firmo & approbo. Alex. de Imol.

ADDITIO.

a ¶ Quod sic. qa in dubio p̃sumitur datum contemplatione
filij, & idem tenet Bal. Aut. ex testõ. C. de coll. Dec. consi. 81.
Bertr. cons. 73. Viso casu. lib. 1. Alc. trac. prẹsum. reg. 1. p̃sum.
17. Frã. Rip. & oẽs. d. l. in quartã. & vbiq; & in hoc nõ est dif-
ficultas de iure. qđ aũt dicendum sit de consuetudine Fran
ciæ, dixi in consue. Parisi. §. 125. adde suprà lib. 1. consil. 24.
b ¶ Non tenetur. in his terminis loquitur. Alex. infr. eo. cons.
89. nu. 6. infrà lib. 5. consil. 138. & sic non est sibi contrarius
his quæ tradit hic. & suprà lib. 1. consi. 24.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio excussionis non opposita, non reddit processum inualidum. & nu. 5.*

2 *Ex-*

2 *Exceptio discussionis si non apponatur ante litem contestatam, vlterius opponi nequit.*
3 *Fideiussor indemnitatis an sit statim obligatus.*
4 *Succurrendum est magis ei, qui tenetur ex dispositione legis, q̃ hominis. itidem si ex causa necessaria, quàm voluntaria.*
6 *Excussionis beneficium potest aliis quàm meris fideiussoribus, competere.*
7 *Libellus non requiritur in causis, in quibus proceditur absq; figura iudicij. intellige tamen sanè, vt ibi.*
8 *Libellus generalis quibus casibus non procedat, etiam parte non opponente.*
9 *Exceptio excussionis est sublata per renunciationem beneficij de fideiussoribus. Item & per renunciationem generalem de omni legum auxilio.*
10 *Fideiussor non dicitur, qui animo nouandi pro alio promittit, & ideo potest conueniri nulla facta excussione.*
11 *Fideiussor non dicitur, sed correus, quando quis se vt principalem obligat pro alio, & simul & eodem tempore.*
12 *Excussio non est necessaria, quando fideiussor promisit facere & curare, &c. ac etiam iurauit.*
13 *Causa cui non potest committi, quod nihilosecius potest articulus causæ committi.*
14 *Fideiussor promittens plus quàm principalis, nihil agit, nec promissio tenet. fallit tamen.*

CONSILIVM XXXII.

† 1 IN causa executionis † motæ contra Bartholo
mæum Brachellam, promissorem indemnita
tis per Lud. & Ale. de Taxonibus, sentio par-
tem aduersam super nonnullis conari facere
fundamentum ad impediendum executionē
petitam, & maximè an obstet illis de Tassonibus, ꝙ non fe-
cerint excusionem contra principalem debitorem, id est
dominum Lud. anteq̃ perueniretur ad ipsum principalem
seu promissorē indemnitatis. nam videtur ꝙ sic, quia in iu-
re antiquo contra talem fideiussorem indemnitatis non po
terat experiri, nisi prius facta executione in bonis principa
lis, quasi verba obligationis idem sonent, s. ꝙ videtur pro-
mittere id quod à principali seruari non poterat. l. 1. C. de
conue. fi. debi. lib. 10. l. 2. C. de sent. quæ sine certa quantita-
te. l. 1. C. de decu. lib. 10. cum gl. l. curatores. §. fi. & ibi Bar. ff.
de admi. rerum ad ciui. perti. not. Bart. in l. quæro. ff. loca. &
ideo dicimus, ꝙ ēt dato ꝙ talis promissor indemnitatis re-
nunciasset beneficio fideiussorum, non videtur per hoc re-
leuari actor ab excusione facienda contra principalē, qua-
si dictam necessitatem excusionis magis inducat natura
obligationis, q̃ beneficium de fideiussoribus concessum, se
cundum Bart. in l. 1. C. de reuo. his quæ in frau. cred. Ang. in
l. fi. ff. si cert. pet. Bal. & Sal. in l. si pro ea. C. manda. & Fulg. in
l. quæro. ff. loca. tamen hoc nō obstante contrarium in pro-
posito nostro verius est, quia posito ꝙ ad excusionē illam
1 tenerentur illi de Tassonibus, † tamen ex quo non fuit hæc
exceptio opposita, nō reddit processum nullum. ita firmat
Bar. in l. fi. in fi. principij. ff. si cert. pet. vbi vult ꝙ in terminis
illius legis fi. s. quando Titius erat debitor meus in 10. puta
& stipulatus sum à Seio, quantominus consequi potero à
Titio, ꝙ si postea nō facta excusione contra Titium agam
contra Seium, ꝙ nisi opponatur exceptio excusionis, pro-
cedit iudicium, l. 1. cum ibi no. C. de app. & ita etiam transit
Pau. de Ca. in d. l. fi. & in l. decem. de verb. obl. bene facit l. 2.
cum ibi no. C. cōi diui. & in l. si mancipiū. §. 1. ff. de euic. cum
ibi not. hanc etiam opi. in terminis nostris firmat Bal. in d. l.
1. in 3. col. C. de conue. fi. debi. lib. 10. & in l. 1. C. de decurio-
nib. lib. 10. quæ iura in effectu loquuntur de fideiussore ob-
ligato de indemnitate ꝙ debeat opponi exceptio excusio-
2 nis ante litem contestatam. & ponit duas opiniones. † Pri-
ma est, ꝙ possit opponi post litis conte. quia talis exceptio
excusionis in casu isto venit à conuentione tacita, quasi ta
citè fideiussor indemnitatis videatur ꝓmittere illud quod
creditor non poterat exigere à principali, & sic actor vide-
tur obligatus ante exigere seu excutere principalē, quę ob-
ligatio actoris circa hoc non videtur, ꝙ pereat per litis con
testationem, nihil tamen allegat. subiungit secundam & vl-
timam opi. ꝙ non possit opponi post litis contestationem,
quia talis tacita conuentio valet, ꝙ debeat primò fieri ex-
cussio, & ordinatur non ad impediendam natiuitatē actio-
nis, sed exercitiū actionis. & ideo cùm cœpit exerceri, si no
opponatur exceptio, videtur renunciatum illi tacitæ con-
uentioni, sicut dicimus in qualibet dilatoria iudicij. l. exce-
ptionē. cum ibi not. C. de prob. & in qualibet alia exceptio-
ne ordinis. l. si maritus. §. pe. ff. de adul. & hāc opi. ponit Bal.
pro vltima, & sic in ea videtur residere, iuxta not. per gl. in l.
qui filium. §. Sabinus. ff. ad Treb. & in l. bona fides. C. depo.
si. & ibi Bar. Sic ergo Bal. vult, ꝙ si talis exceptio non est op-
posita ante litis contestationem, non possit vlterius oppo-
ni tanq̃ dilatoria. & no. etiam Cy. in Auth. pręsente. C. de fi-
deius. & Bald. in d. l. exceptionem. & Bart. in l. 3. ff. de except.
quanto magis in casu nostro debet valere ꝓcessus, cùm nul-
lo tempore fuerit opposita. & hanc opi. esse verissimā, pro-
3 batur ex his quæ ipse Bal. ponit in d. l. 1. C. de conue. fis. debi.
lib. 10. vbi quærit, † an iste fideiussor indemnitatis sit obliga
tus statim, an tunc demū nascatur obligatio, quando prin-
cipalis efficeretur non soluendo. & concludit ꝙ statim est
obligatus, sed suspenditur exactio, quia non intercedit per
modum conditionis. sed per modum causæ, vnde obligatio
nem nō suspendit. ob hanc enim cām fideiussor se obligat,
vt reus deficiens non periclitet creditorem. non aūt se obli
gat conferendo substantiam obligationis in illum euentū.
s. si à debitore principali creditor exigere non poterit. hoc
ēt ꝓbat ipse, q̃a talis fideiussor indemnitatis statim pignus
pro se dare potest. l. curatores. §. fi. ff. de admi. re. ad ciui. per
ti. aliàs sequeretur, ꝙ ista obligatio particulariter cōmitte-
retur pluries. s. quantum & quotiens principalis desineret
esse soluendo, & probatur ēt natam esse obligationem ante
excusionem, per tex. in l. cum eorum. C. de senten. cum ibi
not. per Bal. in ver. oppo. ꝙ fideiussor, &c. de qua l. etiā infrà
proximè faciam mentionem. Quod etiam nata sit obliga-
tio & actio, probatur in d. l. curatores. §. fi. aliter inducendo.
Vnde ponderando ibi tex. dum dicit rectè conuenitur. hoc
enim nil aliud est dicere, nisi ꝙ potest agi sed nō rectè, quia
obstat exceptio l. 1. in fi. cum gl. ff. quando dies vsusfruc. leg.
ce. facit l. cedere diem. ff. de verb. sig. vbi peti possit. & l. item
quia. in ver. male petitur. ff. de pac. & ibi no. posito ꝙ in pro
missione & fideiussione indemnitatis videretur inesse, ta-
cita conditio. s. ꝙ possit aduersus talem fideiussorem exigi
illud, quod non potest seruari & exigi à principali. tamē ta-
lis tacita conditio cùm insit exactioni, non impedit natiui-
tatem actionis & obligationis. l. ita demum. & ibi ita not.
Bar. ff. de arbi. & Bar. in l. 3. C. de arbi. & ibi declarat Sal. & ēt
Bar. in d. l. item quia. Et ꝙ insit petitioni & exactioni talis ta
cita conditio, patet in l. libertus. §. filium. ff. ad municip. ibi
dum tex. dicit non ante conuenire, iuncta l. cedere diem. ibi
peti possit. ff. de ver. sig. nec dicatur ꝙ d. l. libertus. §. filium.
& etiam decisio Bald. in d. l. 1. C. de conue. fi. debi. dum dicit
ꝙ nata est obligatio, & actio procedat in illo fideiussore, qui
tacitè videtur promisisse indemnitatem, seu in eo ꝙ tenere
tur promittere indemnitatem ex dispositione l. nos aūt in
expressa fideiussione indemnitatis facta sponte ex disposi-
tione hominis, quia dico ꝙ hæc non est sufficiēs responsio,
qm̃ eadem est ratio, imò maior in fideiussione indemnita-
tis tacita & necessaria q̃ sit in fideiussione expressa & volun-
4 taria. l. cum quid. ff. si cer. pet. l. triticum. ff. de verb. obli. † &
magis succurritur ei qui tenetur ex dispositione l. q̃ ei qui
tenetur ex dispositione hoīs. l. Celsus. in princi. ff. de arbi. &
magis succurritur ei qui ex necessaria causa se obligat, quā
ei qui ex voluntaria. l. si fideiussor. §. qui necessaria. ff. qui sa-
tisd. cog. ergo potius deberemus dicere non esse natam ob
ligationem & actionem in casu d. l. libertas. cum sim. quàm
in casu expresso, & sic nulla est vrgens ratio diuersitatis. hoc
etiam probatur in d. l. cum res. §. fi. vt dixi bene fateor ꝙ vbi
non fideiussit qs de indemnitate, sed dixit promitto quan-
to minus à Titio exigere poterit, potest dici promissionem
illam esse conditionalem expressam, vt loquitur tex. in d. l.
decem. de verb. ob. si ergo est nata obligatio, ergo si non op
ponatur exceptio procedit iudicium inchoatum & ante
diem.

diem.d.l.exceptionem.& per Bart.in l.ita ſtipulatus.in 2.q.
5 prin.de ver.obli.cum ſi.† Pro hac opi.ẽt ꝙ procedat iudiciũ
contra fideiuſſorem indemnitatis, ſi non opponitur exce-
ptio excuſsionis, eſt tex.in l.cum eorum.C.de ſent. & illum
ita intelligit ibi Bal.in 10.opp.ꝙ fideiuſſor non potuit con-
ueniri,nõ excuſſo reo.&c. & tex. ille loquitur in fideiuſſore
indemnitatis,vt ibi in tex.& clarè ibi no.Fulg.allegando l.1.
C.de cõue.fi.debi.Per p̃dicta patet non obſtare,ꝙ renun-
ciatio facta beneficio aut.de fideiuſſ.non operetur,quin fi-
deiuſſor indemnitatis opponere poſsit exceptionem excuſ
ſionis,quia reſpondetur,ꝙ talis renunciatio dicti beneficij
non cõprehendit iſtum dominũ,quia beneficium de quo in
Aut.de fideiuſſ.eſt conceſſum illis, q̃ iure antiquo poterant
conueniri ante principalẽ.l.iure noſtro.C.de fideiu. ſed nõ
ſic eſt in fideiuſſore indemnitatis, ſeu promiſſore. d.l.cùm
res.§.fi.& Bar.in d.l.1.de conue.fi.deb.lib.10.& no.Bar.in l.
6 q̃ro.ff.locati.Item † beneficium excuſsionis põt compete-
re aliter q̃ meris fideiuſſoribus, vt in Auth.hoc ſi debitor.C.
de pig.& in l.1.cum ibi no.C.de decu.lib.10.meritò nimirũ,
ſi promiſſor indemnitatis renunciando beneficio authen-
ticæ de fideiuſſorib.non videtur renunciare dictæ exceptio
ni excuſsionis faciendæ. ſed in caſu noſtro talis promiſſor
indemnitatis, ſi nõ opponit in iudicio exceptionẽ,videtur
eam remittere.l.ita demum.C.de procura.l.Pomponius.§.
rati.ff.de procu. debuit ergo opponi dicta exceptio excuſ-
ſionis à prin.vt per Bar.in l.3.ff.de excep.& Cy.& Bal.in d.l.
exceptionem.& Cyn.in Auth.præſente. C.de fideiuſ.& de-
buit opponi ſpecificè & clarè, quia obſcura vel generalis
exceptio non releuat,vt inquit Bart. in l.1.ff.de excep.per l.
1.§.Labeo.ff.de flumin.Nec ob.ſi ad hoc diceretur, ꝙ debet
ſufficere generalis exceptio oppoſita pro parte dicti Barth.
Bachele,p̃ſertim per ea quæ not.Bart.in extrauag.ad rep.in
7 verbo figura iudicij.vbi dicit,† ꝙ in cauſis in quibus proce-
deretur ſine figura iudicij, non requiritur, ꝙ libellus ſeu pe
titio habeat omnia illa ſolennia quę de iure cõi regulariter
requiruntur,vnde ſcd̃m eum videretur,ꝙ libellus generalis
procederet.arg.l.fi.C.de anna.excep.ita pari ratione debet
eſſe in caſu noſtro in except.cùm ex forma ſtatutorum in v-
troq; caſu procedatur ſummariè,& ſine figura iudicij, quia
† 2. reſpondeo ꝙ dict. Bart. intelligitur, † ſi pars non opponat,
ita loquitur d.l.fi.& ibi no.C.de anna.excep. quã ipſe alleg.
& ſic debet intelligi dictum ſuum ſcd̃m legem, quã allegat
ipſemet Bar.dixit in l.non ſolùm. §.liberationis.ff.de li.leg.
Et ſi aliter intelligeretur deciſio Bar. non eſſet vera, vt pro-
batur per gl. & DD. in cle.ſæpè.de ver.ſig.in ver.pronuncia
tio.& in ver.conteſtatio.vbi apparet,ꝙ in talib. cauſis ſum-
mariis petitio debet eſſe talis, ꝙ reus deliberare poſsit.ge-
neralitas aũt impedit deliberationẽ, quia parit obſcurita-
tẽ.l.ita fidei.ff.de iure fiſci.l.prætor edixit.in prin.& §.quod
aũt.ff.de iniur.l.ita exigit. ff.de do.Item in dictis cauſis ſum
mariis non debet auferri defenſio,vt in d.cle.ſæpe.quę vide
tur auferri, ſi impediretur facultas deliberandi,& ſuas de-
fenſiones indiſtinctè præparandi. & ita aliàs vidi me aduo-
cante in ardua cauſa,per doctum & iuſtum virum Bononię
iudicari. Sed ita eſt, ꝙ propoſito contra dictas exceptiones
generales fuit replicatum, ꝙ erant generales & obſcuræ,&
tamen non fuerunt declaratæ,igitur non releuat dicta exce
ptio generalis. ¶ Et ſi diceretur, ꝙ hoc modo intelligendo
dictam doctrinam Bart.ſequeretur, ꝙ nihil ſpeciale eſſet in
cauſis ſummariis.ad hoc reſpondeo, ꝙ imò erit aliquid ſpe
8 ciale.† Nam multi ſunt caſus in quibus quando cauſa ordi-
nariè tractatur libellus generalis non procedit parte nihil
opponẽte.de quibus caſibus verbi gratia ſtatim aliquos ca-
ſus ſubiiciã.In illis ergo caſibus ſi contingeret cãm eſſe tra-
ctandam ſummarię,& ſine figura iudicij ꝓcederet libellus,
ſi pars non opponeret.Caſus aũt in quibus cauſa ordinaria
tractatur,non procederet libellus generalis,etiã parte non
opponente traduntur in variis locis.vnum poſuit Bal.in l.1.
C.de confeſ.circa 14.col. verſi. ſed iuxta hoc pone dicit ſta-
tutũ, &c.vbi voluit,ꝙ libellus generalis licet ꝓcedat in cau
ſis ciuilib. parte non opponente, adeo ꝙ interrumpit præ-
ſcriptionẽ. d.l.fi.tamẽ ſecus eſſet in criminali.per l.libello-
rũ.ff.de accu.& ita ẽt voluit Bal.in l.edita.C.de eden.in rep.
pa. circa 12. col. ver. q̃ro cognoſcam,an libellus ſit ineptus,
&c.Et ita ꝓpriè loquitur dictũ extrauagãs ad reprimendũ.
qđ cõmentauit Bar.aliũ caſum poſuit Ang.conſi.6.inci.lata
eſt ſnĩa,vbi dixit,ꝙ vbicunq; iuriſdictio alicui attribuitur in
certo & indeterminato caſu, ꝙ non ꝓcedit libellus,niſi ſpe
cificetur ille caſus, in quo iuriſdictio eſt attributa,quanuis
aliàs libellus generalis procedat parte nõ opponente, vt d.
l.fi.vbi no. & hanc dicit eſſe deciſionẽ Io. And.poſt Inn.in c.
cùm ſit generale,de fo.comp.quam dicit Ang. cõiter igno-
9 rari à legiſtis. ¶ † Secundò principaliter moueor,quia poſi-
to ꝙ dicta exceptio excuſsionis non eſſet ſublata per renun
ciationẽ beneficij de fideiuſſorib.tamẽ videtur ſublata per
illa alia verba generalia poſita in inſtrumento, videlicet &
omni alij legum iuris beneficio & auxilio. hoc decidit Bal.
in l.1. C. de conuen.fi.deb.lib.10.in 3.vel 4.col.vbi q̃rit,po-
ne ꝙ pater conſenſit filio dato tutori alicuius, & renuncia-
uit beneficio de fideiuſſo. an poterit pater petere ꝙ primò
excutiatur filius, quia eſt principalis q̃ exigatur ipſe pater,
& reſpondet ꝙ aut renunciauit ſimpliciter beneficio de fi-
deiuſſo.& tunc põt allegare ꝙ primò excutiatur principalis
arg.l.pe.§.pe.ff.de bon.lib.& l.1.§.ſed vidẽ.ff.de ſucceſ.edic.
† 3. Si aũt renunciauit † omni legum auxilio & beneficio tunc
non põt allegare excuſsionẽ, vt in Aut.vt ſine prohibitione
debi. & credi.§. quia verò multam,nam per pactum põt re-
mitti beneficium de fideiuſſorib. vt in Aut. de fideiuſ.§.1.in
gl.in verbo accedit & tacita conditio mutari põt per expreſ
ſam allegat in argumentum l. naturalis.§.fi.ff.de præſcrip.
verbis,non, ꝙ per dicta verba tacita fideiuſsio deducatur in
expreſſam.hoc enim ſine ſtipulatione fieri nequit.l.blandi-
tus.C.de fideiuſ.l.5.§.ſatis acceptio.ff.de ver.obl. ſed ꝙ no-
uam naturam aſſumat, bene fit per dicta verba, ita reſidet
Bal.in d.l.1.Conſtat aũt ꝙ pater quando conſentit filiũ dari
à iudice tutorẽ, videtur tacitè fideiubere & ꝓmittere indẽ-
nitatẽ ꝓ filio,& non põt conueniri niſi excuſſo filio, ſicut &
quando pater cõſentit ꝙ filius accipiatur decurio,iuxta l.1.
cum ibi no.p Bar.C.de decu.lib.10.& l.libertas. §.filiũ.ff.ad
munici.licet gl.tenuerit contrariũ in l.tria onera.l.ſeruum.
ff.de excu.tu.in verbo.qa voluntatẽ,in fi.dum gl.ibi vult pa
trem non habere exceptionẽ excuſsionis, quando cõſentit
filio dato in tutorẽ à iudice.ſed illa reprobatur.& Ia.de Are.
* & DD.ibi * cõiter.& per Bar.in l.cùm filius.in princ.primæ
col.ff.de ver.obl.& in d.l.libertas.§.filiũ.& in d.l.1.C.de de-
cur.& ita p̃ſupponit Bal.in l.1.C.de conuen. fiſ.deb.& tamẽ
ibi vult Bal.ꝙ quanuis per renunciationẽ beneficij de fide-
iuſ.non releuetur actor ab excuſsione.tamen releuatur per
illa verba magis lata in renunciatione. ſ. & omni alij legum
auxilio & beneficio, &c. ¶ Tertiò principaliter moueor ad
† 4. oſtendendũ,ꝙ non obſt.exceptio excuſsionis, † qa d.Bart.
10 interceſsit & promiſit indemnitatẽ † animo innouandi,ſe
principalem obligationẽ & ꝓmiſsionem indemnitatis fa-
ctam per d. Azonem poteſtatem,& d.Ludouicum iudicem
maleficiorũ ſe principaliter obligando. ſed ita eſt, ꝙ vbi qs
intercedens ꝓ alio ſe obligat, tanq̃ principalem animo in-
nouãdi põt cõueniri,nulla facta excuſsione,ac ſi eſſet prin-
cipalis,vt eſt gl.fin.ab omnibus approbata in Auth.de fide-
iuſ.in prin.probatur in l.antiqua.§.1.cum ibi not.per Bald.
C.ad Velle.Non ob.ad hoc ſi diceretur,ꝙ dato ꝙ ſit nouata
illa patris obligatio contracta per dictum poteſtatem & iu-
dicem tempore,quo Bart.Badrella fideiuſsit,tamẽ ſupereſt
alia obligatio non nouata, quæ prius fuerat cõtracta per di
ctos poteſtatem & iudicem tempore quo ad eorum inſtan-
tiam dictus Alexander, & Ludouicus fideiuſſerint de iudi-
cato ſoluendo pro dictis poteſtate & iudice, & ſic dictus po
teſtas & iudex poſſunt dici obligati dicto Alexandro & Lu-
douico actione mandati, quia reſpondeo ꝙ hoc nil facit ad
rem,eo quia dicti de Taſſonibus nil petunt occaſione dictæ
obligationis, non nouatæ & contractæ ante dictum inſtru-
mentum promiſsionis indemnitatis, ſed petunt executio-
nem illius obligationis quę fuit contracta tẽpore dictæ ob-
ligationis ſeu ꝓmiſsionis indemnitatis per dictos poteſta-
tem & iudicem,& poſtea transfuſa per nouationem in dict.

Bart. Badrellum,iuxta d.l. 1.ff.de noua. Quinimò & fortius
dico,si non essent adiecta illa verba animo innouãdi,sed so-
†5. lum † obligasset se pro alio tanq̃ principalem dictus Bart.si
simul & semel in eodem contractu se obligauit,in quo erat
obligatus dictus potestas & iudex, non requiritur excusio
contra talem se obligantem, vt principalem,quasi tunc vi-
deantur duo correi. Sed si diuerso tpe obligauit se pro alio
iste qui constituit se principalem debitorem, tunc bene di-
stinguitur, an dixerit se obligare,vt principalem animo in-
nouandi. & tunc nõ requiritur excusio,aliàs secus,vt dixit
gl.in d.Auth.de fideius.in prin.& ita limitando illam gl.de-
cidunt no.Pet.Cy.& Ray.in Auth.pręsente.C.de fideiusso.
referentes hanc fuisse limitationem traditam per Fran.Ac
cursij ad illam gl.Et de ista limitatione habent quidam libri
additionẽ in d.Auth.de fideius.in prin. bene facit quod no.
Bal.& Sal.in l.dictantibus. C.de testa.& in hoc non reperio
11 †contradictorem.†Cùm ergo obligatio dicti Bar.Bachellę
†6. obligãtis se,vt principalem,fuerit facta simul & eodem tpe
cum obligatione dicti domini potestatis & iudicis, sequi-
tur ꝙ in Bartholomæo censetur principalis, adeò ꝙ ad hoc,
vt agi posit contra eum,requiratur excusio præcedẽs,sic-
ut nõ reqretur,quando duo æquè principaliter ꝑmitterent
me cõseruare indemnẽ ab aliquo facto vel obligatione. be-
ne facit qđ no.Gui.de Cu.in l.sed & Iul.§.1.ff.ad Mace.quem
ibi seqtur Ang.in §.itẽ si filius.ea.l.& Bal.in l.executionẽ.C.
de execu.rei iud.in 6.col.in ver.sed statim ego qro nunquid
statim obligatus se simul,&c.& sic licet aliqui sentientes se-
cuti glo.in d.Auth. de fideius.vellent ꝙ non obstat,ꝙ ille ad
quem res non pertinet, sed verè intercedit ꝓ alio promit-
tens tanq̃ principalis,tamen non posit agi contra eum,nisi
excusione facta, tamen ipsi non loquuntur,quando simul
in eodem contractu vtriusq; obligatio celebratur. Itẽ non
loquuntur quando obligatio est celebrata animo nouandi.
12 ¶ † Quartò principali fundamento ostendo non fuisse ne-
cessariam excusionem in proposito, qa hoc expresè deci-
dit Bal.sing.in c.ex rescripto.de iureiur.in summario suo.&
plenius in notabilib.vbi per illum tex.cum gl.fi.no.ꝙ quan
do fideiussor ẽt indemnitatis promisit se facere & curare,ac
†7. etiã † iurauit,non requiritur pręcedere excusionem debi-
toris principalis.Sed hæc promisio Bart.Bachellæ fuit hu-
iusmodi,vt patet in instrumento,ergo, &c.Quod autẽ dam
num pasi sunt dicti de Tassonib. est probatum per instru-
menta solutionum pecuniarũ suarum, per quas dicitur ap-
parere de damno suo.c.fi.de fo.comp.in 6.& patet in l.dam
num.ff.de dam. infect. Et per hoc est resoluta dubitatio de
†8. excusione. ¶ Capio aliud dubium, † an acta illa sint nulla
propter illam subrogationem,& in hoc non insisto.quia sta
tutum allegatum per partem aduersam non obst. qa solum
prohibet illum qui fuit notarius sex mensinm, ad illud offi
cium exercere posse illud officiũ aliis sex mensib. Sed in ca-
su nostro non fuit subrogatum pro aliis sex mẽsibus,sed so-
lum pro tpe permisso à statuto vel prouisione,quę prouidet
solum posse subrogari per 15.dies,ideo iste casus est omissus
à statuto,& remanet in ꝓuisione illius statuti volẽtis, ꝙ per
15. dies posit subrogatio fieri. facit l. commodisimè.ff.de
13 lib.& posth.† Pro hoc facit,quia videmus ꝙ ille cui non po-
test committi causa,potest committi articulus vnius causę,
vt no. Arch.in c.statutum.in ver.causæ,in prin.& ibi ẽt gl.in
versi.causæ.de rescri in 6.& no.Bar in l.more.& in l.solet.ff.
14 de iuris.om.iud. ¶ † Quintò & vltimò dicitur etiam dictam
promisionem Bar.Bachellę non tenere,eò,quia plus pro-
misit q̃ principalis se defendendo,& sicut intercesit in du-
riorem causam. l. græcè. §.illud.de fideiuss.sed respondet ꝙ
ẽt principalis per solam promisionem indemnitatis vide-
batur,etiam promisisse de defendẽdo.l. pater.in principio.
& ibi no.Bar.ff.de dote præleg.Bal.in l. cum tibi.C.de euic.
¶ Secundò respondeo quòd posito, quòd intercesisset in
duriorem causam, tamen tenet eius obligatio propter iu-
ramentum quod operatur, vt si promisio fideiussoris pro-
mittentis in duriorem causam non potest obligare eum,vt
fideiussorem, obliget eum, vt principalem,ita inquit Bart.
in l.si quis pro eo.in 8.membro.ff. de fideiu. & Ange.in l.hi
qui.eod.titu.& cano.in c.cùm contingat.de iureiur.Lud.
Rom.in l.1.§.si quis ita.de verb.obli.quia iuramentum tan-
tum operatur, ꝙ si actus non valet eo modo,quo agitur,va-
leat alio modo quo melius valere potest. l. cùm pater.§.fili-
us matrem.de lega. 2. Ita dico & consulo ego Alexander de
Tartagnis de Imola. ¶ Vtrùm augmentum & prælegatum
dotis veniat in fideicommisso vniuersali facto à filia.
¶ Testator reliquit dominæ Bartholomææ eius filiæ nuptæ
pro supplemento & æquamento dotis dictæ dominæ Bar-
tholomææ, cum dote Sebastianæ alterius filiæ.In omnibus
suis bonis & rebus mobilibus & immobilib.iuribus actio-
nibus & nominibus debitorum, vbicunque sint & inueniri
posint, & poterunt, supradictas dominas Sebastianam &
Bartholomęam eius filias hæredes vniuersales instituit pro
æquis portionib.hac tamẽ cõditione videlicet, ꝙ si qua ea-
rũ decesserit quãdocunq; sine filiis legitimis & naturalib.ꝙ
tunc & eo casu pars talis, vt ꝑfertur sic decedentis sine filiis
legitimis & naturalibus deueniat & deuenire debeat in su-
peruenientẽ & eius filios,&c. ¶ Quæritur an mortua Bar-
tholomæa debeatur Sebastianæ prælegatum supradictum.

EPITOME.

¶ Testator legauit Bartholomęæ filiæ suæ nuptę certã quan
titatem pro supplemento,& æquamento dotis suæ,cũ dote
Sebastianæ alterius filię,deinde in oĩbus suis bonis mobili-
bus,immobilibus,iuribus,& actionib.dictam Sebastianam
& Bartholomæam eius filias hæredes vniuersales instituit
ꝓ æquis portionibus, hac tamen cõditione, ꝙ si qua earum
decesserit quandocunq; sine filiis legitimis & naturalibus,
ꝙ tunc eo casu pars talis sic decedentis deueniat in superui-
uentem, & eius filios. Quæritur an mortua Barthol.sine li-
beris debeatur Sebastianę,ẽt dictum prçlegatum?Respon.
Alex. ꝙ sic. Sed aduerte,ex his habes limitationem ad d.l.à
filia,vt procedat in dote data, vel debita ex contractu,secus
in augmẽto dotis voluntario seu liberali facto in testamen-
to,quia huiusmodi augmentum censetur inter mera pręle-
gata, & sic cadit in restitutionem fideicommisi,quod ego
puto verum simpliciter,sed non in casu isto in quo loquitur
Alex.quia subtiliter perpendẽdo malè consuluit,qđ osten-
do sic ex sua hypothesi. ꝑlegatum istud seu augmentum nõ
est factum simpliciter,sed pro æquamento dotis dictæ Bar-
tholo.senioris filiæ,cum dote Sebastianæ iunioris filiæ,quę
posterius & vberius dotata fuerat, vt colligitur ex princi-
pio & fine consilij.ex quo & ex aliis,videlicet ex æquali insti
tutione,& ęquali onere apparet,quod voluit pater testator
eas omninò esse pares, & ęquales in bonis suis,tam in com-
modis, q̃ in oneribus.& sic dico, ꝙ hoc supplementum do-
tis,ẽt in testamento voluntariè factum non cadit in restitu-
tionem fideicõmisi, quia dos Sebastianæ si prædecesisset,
non caderet in restitutionem,nec in totum,nec in partem,
ergo idem esse debet in dote Bartholom.& eius augmento.
alioquin filię non essent ęquales in commodis,& oneribus,
prout voluit testator,sed iunior filia esset melioris cõditio-
nis,q̃ primogenita,ꝙ noluit testator, & sic hoc fideicõmis-
sum non intelligitur, nisi de portione merè hæreditaria,in
qua facta est institutio. cur ẽt non tantum operetur verisi-
milis, imò aperta mens testatoris ex multis verbis, & tota
rei serie collecta, q̃ vnicum verbulum hæreditaria semel ę-
missum, & ita censeo,faciunt quæ de fauore æqualitatis in-
ter filios,& eius effectibus scripsi in consuet.Parisien.§.124.

CONSILIVM XXXIII.

VIdetur super dicto quæsito fortasse dicendum
dictum prælegatum relictum dominæ Bar-
tholomææ pro supplemento, & æquamento
dotis eius cum dote Sebastianæ suæ sororis,
prout in testamento continetur, non venire
in fideicommissum prædictum, per id quod habetur in l.à
filia.in prin. & l.Lucius.§.maritus.& in l.cum hæres dedu-
ctis.in fin. ff.ad Trebellianum. & l.cùm pater.§.fidei tuæ.ff.
de leg. 2. quinimò filia grauata restituere hæreditatem pa-
tris vel fideicommissum,põt se dotare de bonis subiectis re
stitutioni fideicõmisi, & diminuere fideicommissum.l.fi-
lium.§.cùm proponeretur.ff. ad Treb.& in Aut.res quæ.C.
com-

1 cõia de leg. cum ibi not. maximè per Bal. ¶ † Tamen his non obstan. puto contrariũ in casu proposito esse verius, quia prælegatum relictũ vni ex hæredib. venit in fideicõmisso reciproco, postea iniuncto hæredib. in eodem testamento de portione præcedentis, quando de portione sua simpliciter est facta mentio in fideicommisso absq; eo, quod cum illa dictione portione, sit adiecta illa qualitas hæreditaria, vt l. Marcellus. §. quidã liberis. ff. ad Treb. iuncta l. fideicommissaria. §. fi. eo. titu. & plenè no. in l. cum virum. C. de fideicom. sed testator hic primò legauit Bartholomææ certã quantitatem pro supplemento & æquamento dotis dictæ Barthol. cum dote dictę Sebastianę, deinde instituit hæredes dictas duas filias, & eis substituit hoc modo: Si qua earum decesserit, quandocunq; sine filiis legitimis & naturalib. quod tunc pars sic decedentis sine filiis deueniat ad superuiuentẽ, & eius filios, ergo venit dictum prælegatum in fideicõmisso, sed ea quæ loco æris alieni habebat, & non merè ex prælegato, non veniunt in fideicommisso. & ita loquuntur iura allegata in contrariũ.

2 ¶ † Nam dos data vel promissa à patre pro filia, loco æris alieni habetur, imò illa non venit in fideicommisso, hoc est, propriè, quod dicit tex. in d. l. à filia. in prin. ibi, ęris alieni, & ita ẽt loquitur text. in d. §. maritus. sed in dote debita à testatore vxori. facit l. pater filiam. in prin. ff. ad l. Fal. & l. Pomponius Philadelphus. ff. fa. ercis. & l. si quis mãdato. in fi. ff. de neg. ges. Quin imò text. in d. l. à filia. potius facit pro ista opin. à contrario sensu. s. quod vbi dos non est data vel promissa à patre, non habeat locum dispositio illius legis, & tantò magis hoc procedit in casu nostro, quia præsupponitur quod ante tẽpus testamenti conditi per patrẽ dictarum mulierum, iam dicta Bartholomæa nupta erat, & dotata à patre, & pater cogi nõ poterat ad aliud dandum pro dote dictæ Bartholomææ, cùm functus esset officio necessario. iuxta l. qui liberos. in princ. de rit. nup. & no. in l. fi. C. de do. promis. Fortius voluit Bar. Sal. & Fulg. in d. Auth. res quæ, quod si filia erat nupta, quanuis non erat dotata à patre, nec ab alio, non posset diminui fideicommissum à patre rogato restituere hęreditatem propter fideicommissum, quia tunc non cogitur pater dotare filiam, quãdo filia est iam nupta, cùm maritus tenetur eam alere, vt plenè no. per Cy. in l. quod in vxorem. C. de neg. ge. & per Dy. & alios in l. si cum dotem. §. fin autẽ in seuissimo.

3 ff. sol. mat. Sed † imò cùm pater non tenetur iure obligationis, sed officio iudicis collocare filiam in matrimonium & dotare. d. l. qui liberos. & not. in d. §. cùm proponeretur. & no. in l. si socer. in prin. ff. sol. ma. cessat dictum officium iudicis. si filia habet aliunde vnde se alat. l. si quis à liberis. §. 2. & d. §. alimtẽa. ff. de lib. agn. & tamen si filia non esset nupta, pater fideicõmissum iniunctum potuisset minuere pro dote congruè danda filiæ, quando ad eam dotandã cogi poterat, per id quod legitur & no. in d. Auth. res quæ. & not. maximè per Bar. in d. l. à filia. in prin. & ita ẽt in proposito nostro not. Bar. in d. l. obligamur. in §. lege. ff. de act. & oblig. vbi reprehendit gl. ibi aliter sentientem, & hoc saltem quando pater non nimium differebat nubere filiam, vt ibi per Bart. & ibi ẽt tenuit Guil. de Cu. & l. cum his. §. si mulier. ff. de cond. indeb. per §. quamobrem. in fi. in Auth. de restitu. & ea quæ par. & ita etiam determinauit Sali. in l. qui liberos. in princ. & videtur hoc etiam velle Bal. ibi expresè & do. Abb. in c. 1. de adul. & licet nonnulli in hoc teneant contra Bart. in d. l. obligamur. & in d. Auth. res quæ. tamen quò ad casum nostrum, illa disputatio non videtur omnino expediens, quia præsupponitur, quod dicta domina Bartholomæa ante tẽpus testamenti à patre fuerat dotata, & etiã creditur quod congruè fuerat dotata. attenta conditione viri & mulieris, & facultatib. patris, iuxta l. quæro. ff. de iure doti. & l. cognouimus. C. de hære. insti. & l. si filiæ. ff. de leg. 3. cum simil. † plus

4

† 1 voluit † Pau. de Ca. lib. 1. consi. 275. incip. Sub anno quadragesimo, quod filia dotata à patre non possit dicere se incongruè dotatam cum iuris præsumptione pater melius quàm alius consilium capiat pro liberis. l. nec in ea. ff. de adulte. & ideo quod sibi competens visum fuit pro filia, non debet alteri videri incompetens. argu. l. si furioso puber. in fin. ff. de cura. furio. nec redargui potest ab aliquo, cùm nullus amor vincat paternum. l. fin. in prin. C. de cur. furi. nisi secundum eum ex magno excessu appareret contrariũ, ita quod dolus patris possit redargui. arg. l. vnde si Neruæ, cum seq. ff. pro socio. & licet pater postea voluerit augere in testamento dotem dominæ Bartholomææ, per hoc non sequitur quod tempore quo fuit nupta & dotata, fuerit incongruè dotata, debet enim attendi tẽpus quo pater ab initio eam dotauit, vt dicit Bal. in d. Auth. res quæ. in vers. quæro statuto cauetur, &c. & præsupponitur quod pater ex post superlucratus fuerit. l. si defunctus. C. arbit. tute. l. Titia. §. deficientium. ff. de mune. & hono. potuit etiam contingere, quod pater tempore testamenti destitutus spe habendi alios liberos maximè masculos animaduerit posse facere vberiorem dotem dominæ Bartholomææ, quæ ratio cessare poterat tempore quo eam in matrimonio collocauit. facit d. l. si filiæ. & per hoc etiã patet responsum ad allegata in contrarium. Concludo igitur dictũ augmentum dotis relictum in testamento dictæ dominæ Bartholomææ in dicto fideicommisso venire. Alex.

CONSILIVM XXXIIII.

Confirmat consi. 29. infra lib. 7.

† 1. Consultus † aliàs in principali causa in fauorem agentium contra Bartholomæum Bachellam

a consului *a* nunc repetitus in appellationis cã. nõ video ex his quæ mihi exhibita & relata sunt, quicquid noui actum seu deductum esse pro parte dicti Bartho. appellantis, propter quod iure dici possit firma non subsistere ea iuris fundamenta, quæ in cã principali in fauorem agentium in consilio deduxi, nam in causa appellationis, si rectè inspiciatur, nõ est opposita exceptio excussionis, quoniam in scriptura appellationis solum appellans narrauit se opposuisse in præteritum. i. in causa principali, exceptionem excussionis non factæ contra principalẽ. † illud

1 aũt non dicitur esse opponere de prẹsenti exceptionem excussionis, quia ille qui allegat fuisse in iudicio de prẹterito, non videtur illud affirmare de præsenti esse, sed potius negare, vt no. gl. singularis in l. certũ. §. 1. ff. de confes. in ver. confessus. & ibi Bar. & alij, vt no. Bar. in l. si minorem. C. de in integ. rest. mino. & in l. edita. C. de eden. & Ang. in l. 1. in princ. ff. de eden. cum si. vnde cùm non opposuerit in cã principali, vt in consilio deduxi, sequitur quod non est opposita, nec in cã

2 principali, nec in cã appellationis. ¶ † Secundò adhuc dico, quod posito quod fuisset opposita expresè in cã appellationis, tamẽ non poterit de iure opponi in cã appellationis, postquam non fuit opposita in cã principali, quia cùm sit exceptio dilatoria, *b* quæ debet opponi ante litis conte. secundum oẽs opin.

b vt no. Pet. & Cy. in Aut. præsente. C. de fideius. cum concor. de quibus in consilio. & consuluit Pet. de Anch. cons. 294. inc. Ex prædictis subtiliter allegatis. quod est repetitum consi. 317. Si non est opposita in cã principali, non potest opponi in causa appellationis, vt est text. not. in l. ita demum. C. de procu. & no. Cy. in l. per hanc. C. de temp. app. in ver. quæri tur secundo loco. & Bald. ibi expresè in ver. vel pone ex-

3 emplum in exceptione præposterationis, † vbi dicit, quod exceptio præposterationis ordinis, si non fuit opposita in causa principali, non potest opponi in causa appellationis, per d. l. ita demum. Tertiò ad idem considerandum est, quod per exploratores & nuncios ad hoc electos facta est excur

4 sio non reperiri de bonis ipsius Ludouici, † & qui vult dicere, quod in aliquo loco bona habeat stante dicta relatione & excussione, habet hoc probare per no. per gl. in l. cum de lege. ff. de prob. & Bar. in l. si constante. in prin. ff. sol. matr. in prima quæstione primæ partis principalis, & in l. decem. de verbo. obl. & in l. fi. §. licentiam. C. de iure deli. & Ang. in l. multum. §. 1. de acq. hære. Quartò, ad exceptionem excussionis responderi potest, per alia plura remedia in consilio deducta. s. quod non requiratur excussio, ẽt si opponatur, quia Bart. Bachella se tanquam principalem obligauit animo innouandi obligationem principalem. Item, quia cum iuramento promisit se facturum & curaturum, &c. Item, propter illa verba renunciationis, omni alij iuris auxilio, &c. vt seriosè in cõsilio scripsi. Insuper in cã appellationis, ad cautelã magis roborata sunt iura agentium. Nam probarunt per duos testes, quod tempore quo

quo

quo Christop. Carūdinus notarius actor cāæ. tāq̄ infirmus
substituit Gasparem fratrem suum, verè erat infirmus, & sic
ex forma ꝓuisionis substituere potuit. & dico qđ hæc pro-
batio fuit ad cautelā, quia non videtur qđ fuerit necessaria,
5 † quia statur dicto officialis asserenti se impeditum tali im-
† 2. pedimento. † propter quod sibi permittitur alteri officium
committere & delegare, vt est gl. valde no. in c. pastoralis. in
verbo, exonerans. de off. delega. & idem dicit Gui. de Cu. &
Alb. de Ros. in l. 1. ff. de off. eius. & Bald. in c. de causis. de off.
deleg. & in l. imperiū. de iuris. om. iud. allegant iura dicen-
tia credi debere dicto seu literis officialis. l. diuus. in ver. cū
autem. ff. de off. præsi. & in § si quis verò comprehensorum.
in Authen. vt nulli iud. & in gl. si publica. §. 1. ff. de publi. Sed
clarius probatur in gl. in d. c. pastoralis. licet præfati docto-
res illā non allegent. bene facit quod singulariter dicit Bar.
in l. ambitiosa. de decre. ab ord. fac. in ver. visis, &c. Cùm er-
go illud instrumentum surrogationis, in quo ser Christo-
phorus asserit se infirmum, fuerit productum in causa prin-
cipali, sequitur ꝙ Bartholomæus debuit & debet condem-
nari in expensis, ēt cāæ principalis, nedum cāæ appellatio-
nis, qđ apparet, qa cùm ex antiquis actis debuisset succum-
bere. accedit dispositio statuti ciuitatis disponētis, ꝙ in ne-
gotio principali succūbens debeat semper condemnari in
6 expensis, qnimò si dictus † Bart. Bachella in d. instrumento
† 3. ꝓmiserit reficere expensas, &c. prout † plerunq; in instru-
c mentis apponitur, tunc ēt propter iustam c causam litigan-
di non debebit ab expensis absolui, vt est gl. sing. & ibi Ang.
in §. oportet. in Auth. de iud. & no. Bal. Ang. & Sali. in l. ꝓpe-
randum. §. sin autem alterutra. C. de iud. Bal. in l. oēs. §. cau-
tione. C. de app. Bal. & Ang. in l. non solùm. ff. de rei ven. Iac.
Bu. in l. 1. ff. de alie. iu. mu. causa fa. Ant. de But. in c. finem li-
tibus. de dolo & contuma. bene facit gl. no. in Aut. de exhi-
reis, iuxta prin. in ver. causam. & quod ibi no. Ang. & gl. Bar.
Bald. & alij in l. 3. §. si rem. ff. de leg. 3. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Consului. infrà lib. 7. consi. 29.
b ¶ Dilatoria. imò in fideiussore indemnitatis est potius ex-
ceptio intentionis, per ea quæ dixi infrà lib. 7. consi. 29.
c ¶ Iustam. imò, vt de statuto dixi infrà lib. 5. consil. 183. in fin.
fa. no. suprà lib. 2. cons. 37. in fi. & Alex. hic non loquitur, nisi
tanquam aduocatus, confirmando allegationes, quas fece-
rat pro coniunctis suis infrà lib. 7. consi. 29.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio quid importat.*
3 *Territorium cohæret passiuè.*
4 *Collectarum exactio arguit iurisdictionem.*
5 *Superior vel pacta ciuitatū nō intelliguntur lædere ius alterius*
8 *Relatum est pars referentis.*
9 *Proditio per rei euidentiam nunquam censetur exclusa.*
11 *Cautio verbum sufficiens intelligitur scđm materiam subiectā.*
12 *Collectarum onus spectat ad eum qui fructus percipit.*
14 *Genitiuus, propriè denotat dominium, sed attenditur materia subiecta.*
16 *Persona mutata mutatur status rei.*
19 *Territorium an sit de esse iurisdictionis.*
20 *Exceptio firmat regulam in non excepto.*

CONSILIVM XXXV.

Viso processu inter communitatē ciuitatis Se-
rezanæ agentē, & cōe Castri noui ac consiliis,
& allegationib p̄stantissimorum Docto. mihi
transmissis, & literis magnificę ciuitatis Sere-
zanæ, nec non generalis capitanei Bisanæ req-
rentis, vt in dicta cā consulere debeam, quę futuræ sint par-
tes suæ, attenta cōmissione sibi facta per excelsos dominos
cōmunitatis Florētiæ, de qua cōmissione apparet in literis
mihi trāsmissis, & registratis in actis cāæ, discutiendum est,
quales debeant esse partes præfati domini commissarij su-
per contentis in petitione ꝓducta prō parte dictæ cōitatis
Serezanæ, & primò super eo ꝙ in prima particula petitio-
nis declarari, videlicet vigore maximè sententiæ latæ p spe-
ctabilem dominum Iacob. de Guizardinis, & capitulorum
initorum cum excelso communi Florentiæ, omnes partes
iurisdictionis, & quæ iurisdictionem concernant ipsis Se-
rezanensibus concessis per dicta capitula competere, & li-
cere exercere, & exequi exceptis collectis terrarum, quas
vt suprà ꝓbarent singuli homines de Castro nouo, & licuis-
set & liceret allibrare pro ipso cōi Serezanæ, in catastro to-
tum terrenum, & omnes terras existentes in loco quæstio-
nis habitæ à strata Romea infra eundo à ciuitate Serezanæ,
vsq; ad aquam perniguiolæ, maximè in locis & terris, super
quibus p̄dicti de Castro nouo iurisdictionē prætendebant.
¶ Prętermissis superfluis dico quod merum & mixtum im-
perium, & iurisdictio dictorum locorum est translatum in
excelsum cōe Florētiæ, vt est declaratum per dictam sniam
à partibus approbatam, saluis tamen his quæ reseruata &
concessa essent dictæ ciuitati Serezanæ, & dicto cōi Castri
noui, per capitula inita cum excelso cōi Florentiæ, ita in ef-
fectu continetur in præmissa snīa. vnde solum competit di-
ctæ ciuitati Serezanæ iurisdictio, quatenus per capitula est
ei reseruata, seu concessa. & de dictis capitulis mihi transmis-
sa sunt tm̄ nonū. 12. 18. 21. & 31. & in d. c. 12. continetur, ꝙ di-
ctum cōe Serezanæ debeat manuteneri, & cōseruari in qui-
buscunq; suis iuribus honorariis, & consuetudinibus debi-
tis & rationabilibus, & in eis defendi contra quoscunq; tur-
batores, inuasores, contradictores, per cōe Florētiæ & eius
officiales in tota iurisdictione cōitatis Serezanæ. Et scđm
priuilegia, tam imperialia q̄ apostolica concessa cōitati Se-
rezanæ, & hoībus eiusdem, & posito ꝙ ante dicta capitula
apud dictam ciuitatem Serezanæ fuisset merum & mixtum
imperium, & iurisdictio ex concessione liberalitatis impe-
rialis facta à serenissimo Romanorū Imperatore Ludouic.
1 † cuius concessio loquens de iurisdictione simpliciter vide-
a batur largè a accipienda, vt comprehenderet merum & mi-
† 1. xtum imperium, & simplicē iurisdictionē, vt concludit † Io.
And. in addi. Spe. in ti. de iuris. om. iud. in addi. quæ incipit,
vidisti duas, &c. Oldr. in consi. 251. incip. Ad qōnem. & clarè
Bal. in l. fi. ff. de consti. prin. per illū tex. cum si. & no. per Bal.
in l. pe. C. de bo. quæ lib. Tamē qa per p̄dicta capitula scđm
qđ continetur in dicta snīa, est cautum & dispositū de capi-
taneo, mittendo ad ciuitatē Serezanæ cum mero & mixto
2 imperio, & de vno iuris ꝓuisore q ius tradat in ciuilib. † ap-
paret, ꝙ iurisdictio ēt in genere sumpta, ꝓut comprehēdit
merum & mixtum imperium, & simplicem iurisdictionem,
iuxta id qđ legi. & no. in l. 1. & in l. imperium. ff. de iuris. om.
iud. non dēt esse actiuè apud cōitatem Serezanæ, q̄ non ha-
bet potestatem iurisdicendi & terrendi. l. pupillus. §. terri-
torium. ff. de ver. sig. & no. per Inn. in c. cùm accessissent. de
const. & Ia. de Bel. in Aut. de defen. ciui. §. 1. & 2. in 3. q. & Bal.
in c. 1. si de inuest. inter domin. & vasal. lis ori. & in c. bonæ. el
2. de post. præl. & in l. 1. ff. de iurisd. om. iudi. bene verum est,
qđ merum & mixtum imperiū ac simplex iurisdictio cohæ-
ret territorio ciuitatis Serezanæ materialiter siue passiuè.
vt in d. §. territorium. l. fin. & ibi no. Bar. & Bal. C. vbi & apud
quem in integ. rest. & in l. 1. §. 1. & ibi Bal. de off. præf. vr. & de-
† 2. clarat Bar. in l. 1. ad fi. † de iur. om. iu. & Bal. in c. is ad hæc. de
pace iur. fir. & in Aut. habita. C. ne filius ꝓ patre. & in l. data.
C. q accusare non pos. & in d. l. imperium. in prin. & Ang. in
l. more. in l. fi. de iuris. om. iu. & canonistæ in c. cū contingat.
3 de fo. comp. & in cle. 2. de rescri. † Erit ergo passiuè in terri-
torio ciuitatis Serezanę merum & mixtum imperiū, & sim-
plex iurisdictio, ēt in loco de quibus fuit habita contentio
corā p̄fato Iacobo Guizardino arbitro, & de qbus in com-
promisso & snīa fit mentio. Actiuè aūt erit apud cōe Floren-
tię seu magistratus, q per ipsum cōe mittuntur, quò ad quę-
dam tamen erit iurisdictio ēt actiuè apud dictam cōitatem
Serezanæ. s. quò ad contenta in dictis suis capitulis, vt quò
ad ea q̄ concernunt ius collectandi & similia ibi specificata,
4 † quia p impositionē & exactionem collectarum deprehen-
dit locum, vel villā soluentē collectas esse de territorio seu
iurisdictione illius ciuitatis, cui soluit collectas, vt in Auth.
quib. mo. na. effi. sui. §. si quis ex qualibet. l. 3. & ibi no. Bal. C.
de naturalibus lib. no. Bald. in l. data opera. C. qui accu. hæc
fuit intentio præfati Iacobi in sua snīa lata scđm consilium
collegij præstantissimorum doctorum Florentiæ, vt ex in-
spectio-

ſpectione primi conſilij regiſtrati in ſnia euidenter apparet, dum dicitur, ibi, ꝙ iſta talia dicuntur lata eſſe de iuriſdictione, & non ſpectant ad pſentem cōmiſſarium diſcutere, an dicta ſnia fuerit iuſtè lata vel non. qa eſt à partib. approbata, ēt quia ſic ſe habet cōmiſsio ab excelſo domino cōis Florētiæ facta dicto cōmiſſario, intentio igitur pfati domini Iac. iudicantis fuit, ꝙ oīs autoritas & poteſtas conceſſa per d. capitula cōitati Serezanæ accipiatur, ꝓ iuriſdictione. pro quo facit l. inter tutores, cū ibi no. ff. de adm. tu. vbi ēt iuriſdō quādoque accipitur largè, ꝓ adminiſtratione tutelę ſeu bonorum, vnde ēt oēm autoritatem & poteſtatem, quā ex antiqs conſuetudinibus rōnabilibus habere conſueuiſſet cōitas Serezanæ in locis d. differētiæ, adhuc exercere poterit vigore di. 12. c. dūmodo nō eſſent cōtra ea q̃ ſpāliter cōtinerētur in d. ſnia, vt in dict. aliis capitulis. Itē ius & facultas depaſcēdi in paſcuis q̃ ſunt in diſtrictu. imò ipſa paſcua ꝑ dicta capitula ſpectant ad dictam cōitatem Serezanæ ex forma dictorum
5 capitulorum, vt patet in c. inci. Itē ꝙ paſcua, &c.† Intelligo tamen de paſcuis quæ tpe dictorum capitulorū quò ad ius particularis dominij non ſpectabant ad alium, nam de illis non debēt intelligi dicta capitula, tum qa non pōt ſuperior ſeu ciuitas auferre ſine cā ea q̃ ſpectant iure dominij ad vnū & alteri concedere. l. ſi priuatus. ff. qui & à qb. l. toties. ff. de pollici. l. itē ſi verberatū. ff. de rei vend. & no. in l. fi. C. ſi contra ius. & in l. quoties. de preci. imp. offer. & in l. 1. ff. de conſti. prin. & in c. q̃ in eccleſiarum. de conſt. tum. qa in generali illa diſpoſitione nō debet intelligi ſuperiorē debuiſſe auferre ius tertij. l. 2. §. meritò. & §. ſi qs à principe, ne quid in loco publico. & in c. ſuper eo. de off. dele. Accedit ſigulare verbum Compo. in c. cām quæ. de reſcri. per illum text. cum ibi no.† vbi voluit, ꝙ ſi Papa dicat ſe conferre beneficium tali,
6 cum hac clauſula, nō obſtāte collatione alteri facta, ꝙ dicta clauſula intelligitur de collatione inualida, & ne alteri piudicetur. & ſimiliter ꝙ ſi Papa concedit alicui gratiam cum clauſula tali, videlicet vt aliis pferatur, intelligitur illa clauſula, niſi illis aliis ſit ius q̃ſitum, & cum hoc tranſeunt * cōiter
* do. in d. c. cām quæ. & de iure conſtat † ꝙ in pdiis alterius in
7 uito domino pdij non eſt licitum depaſcere, † nec ingredi. l.
†3 Quintus. ff. ad l. Aq. l. per agrum. C. de ſer. l. fi. C. de paſcuis pub. li. 11. l. iniuriarū actio. §. pe. cum ſeq. ff. de iureiur. ꝓbatur in c. 1. §. fi. & ibi no. Ant. de Iſer. circa hoc plura dicens in tit. de pace tenenda, & ēt dico dictæ cōitati Serezanæ licere allibrare ꝓ ipſo cōi Serezanæ in cataſtro totum terrenum, & oēs terras exiſtentes in loco q̃ſtionis habitæ coram pfato Iaco. inter dictas partes, videlicet à ciuitate Serezanæ. eundo ꝑ ſtratam romeam vſq; ad aquam perniguiolæ in locis & in terris, in qbus dictum cōe Caſtri noui ptendebat habere iuriſdictionē coram d. Iacobo, & ꝑ cōitatem Serezanę contra dicebatur, ꝓut de dictis locis apparet in dicto compromiſſo & ſnia, quantū ad effectum imponēdi & exigendi collectas & alia faciendi, quę ꝑ d. capitula conceduntur ſeu reſeruantur dictæ cōitati Serezanæ, exceptis terris, bonis & poſſeſsionib. quibuſcunq; exiſtentibus in aliquo loco quæſtionis pdictæ, videlicet à dicta ſtrata infra verſus mare quolibet ptinentibus ad quoſcunq; hoīes & perſonas, aut loca tam ſecularia q̃ eccleſiaſtica, aut pia dicti cōis Caſtri noui, vt in dicta ſnia continetur. q̃ exceptio & reſeruatio qualiter intelligatur, declarabitur infr. tertiā partē petitionis cōitatis. Et qa hæc particula ꝙ liceat dictæ cōitati Serezanæ allibrare dictas terras, quò ad effectum pdictum videtur ſatis clara ex verbis ipſius ſniæ, & maximè ex declaratione q̃ reſultat per exceptionem factam de terris ſpectantib. ad illos de Caſtro nouo. l. nam quid liquidæ. §. fi. ff. de pec. leg. §. vt aūt. in Auth. de non alien. ideo circa eam vlterius non inſiſto. Et poteſtas declarandi pdicta, vt ſuprà ſine dubio comprehenditur ſub commiſsione facta pfato cōi, vt ex dictis literis euidenter apparet. Et dato ꝙ in literis non dicatur de declaratione capitulorū, tamen in partib. in qbus ſnia ſe refert ad capitula apparet, ꝙ ille q habet poteſtatē declarandi ſniam,
8 habet etiam ptātem declarandi capitula dicta, † quia in his in quibus ſnia ſe refert ad capitula, dicuntur ipſa capitula
b eſſe pars *b* ſniæ. l. ait prætor. §. 1. ff. de re iu. l. aſſe toto. ff. de hære. inſt. l. ſi ita ſcripſero. ff. de cond. & demon. & c. cùm venerabilis. de except. cum ſi. Erunt ergo partes capitanei circa hanc primam particulam petitionis in ꝓnunciando dictæ cōitati Serezanæ licere exercere illā iuriſdictionem ſeu facultatem ac facultates eis conceſſas per dicta capitula inita cum excelſo communi Florentiæ, quatenus ad illa facta eſt relatio ꝑ dictam ſniam ſpectabilis Iacobi, & ꝓpterea licere ēt pdicto communi Serezanæ allibrare in cataſtro totū terrenum, & oēs terras exiſtentes in loco & locis q̃ſtionis habitæ coram pfato arbitro & inter dictas partes, videlicet ſtrata Serezanæ eundo ꝑ ſtratam Romeam vſq; ad aquā perniguiolæ. & in locis & in terris, in quibus dictū cōe Caſtri noui ptendebat coram d. Iaco. habere iuriſdictionē, & per cōitatem Serezanæ contra dicebatur, ꝓut de dictis locis apparet in dicto cōpromiſſo & ſnia, & puncto in eis inſerta quantum ad effectū imponendi & exigendi collectas & alia faciendi, q̃ per dicta capitula conceduntur ſeu reſeruātur exceptis terris & poſſeſsionib. in bonis qbuſcunq; exiſtentib. in aliquo loco q̄onis pdictæ. ſ. à dicta ſtrata infra verſus mare quolibet ptinentibus ad quoſcunq; hoīes, pſonas, aut loca, tam ſecularia q̃ eccleſiaſtica, aut pia dicti cōis Caſtri noui, ſeu ad dictū cōe Caſtri noui, ſcđm qđ declarabitur infra circa tertiam particulā petitionis dictæ cōitatis, & ꝓpterea ēt licere dictæ cōitati Serezanę vti paſcuis qbuſcunq; in diſtrictu & iuriſdictione dictæ cōitatis exiſtentib. & prouentib. & redditib. eorundē tanq̃ rebus ad ipſam cōitatē pertinentib. non tamē intelligendo hoc in paſcuis q̃ eſſent, ſeu tpe dictorum capitulorum fuiſſent alterius, in qbus non intelligitur d. cōitas habere hāc ptātem, niſi aliter haberet pſcripta & legitima conſuetudo d. cōitatis. Nunc capio ſecundā particulā petitionis d. cōitatis in quam petitū eſt declarari, ꝙ ſtrata ſiue via de qua ſit mētio in ſupradicta ſnia, & in puncto q̄onis aliàs habitę, q̃ dicitur via hoſpitalis, ſit illa q̃ eſt iuxta hoſpitium dicti hoſpitalis à latere inferiori verſus perniguiolam. circa ea quæ non inuenio in ꝓceſſu ꝓbatæ, quòd dicta via hoſpitalis ſit vel non ſit via illa, q̃ eſt iuxta hoſpitiū dicti hoſpitalis, ideo inſpectis actis cāç partes domini capitanei eſſent in ꝓnunciādo non liquere, ſeu ꝓbatā nō eſſe intētionē dictæ cōitatis, & in hac parte abſoluere à petitis cāæ Caſtri noui & eius ſyndicum, iuxta l. q accuſare. C. de eden. & in c. 1. vt eccleſia. beneficia. Tamen qa ab excelſis dominis Florentiæ commiſſum eſt domi. capitaneo, vt ad d. loca differētiæ accedere debeat. & ſcđm qđ ſibi cōſtiterit, terminet, ꝓpterea conſulo ꝙ dominus capitaneus ad locū accedat, & ſi ex inſpectione locali vocatis partib. & ex dictarū ſcripturarum lectione conſtabit ſibi eſſe, ꝓut in petitione d. cōitatis continetur, ita ꝓnunciet & declaret, vt in l. ſi irruptione. ff. finiū re. & in l. 3. C. eo. tit. Sin aūt ꝓnunciet & abſoluat, vt
9 dixi. † talis eīn ꝓbatio q̃ ſit ſubiiciendo locū oculis, eſt tantę
c virtutis, vt illi nunq̃ *c* intelligatur eſſe derogatū, & pferatur cuicunq; alij probationi, vt no. Azo in Sum. C. ad l. Aqui. & Bal. in l. contra negantē. in fi. eo. ti. & in Rub. de prob. & in l. 1. C. ſi aduer. ven. liberta. ¶ Circa tertiam particulā petitionis, in qua petitur declarari, ꝙ pro ipſis tm̄ terris & terreno quas & quos ꝓbabunt prædicti hoīes de Caſtro nouo, ſpectare ad ipſos iure dominij vel quaſi, & nō poſsint hoīes ipſi qui ita ꝓbabunt, grauari aliquo grauamine collectarum & gabellarum quouſq; in iure & dominio, ſiue quaſi dominio ipſorum de Caſtro nouo ſteterint. Si verò exceſſerint. poſſunt Serezanēſes iuxta ptātem eis reſeruatam per ſupradicta capitula collectas illis ad quos peruenerint imponere,
10 † reſpondeo ꝙ qualitercunq; bona ſpectēt ad dictos de Caſtro nouo, ſiue iure dominij ſiue poſſeſsionis tm̄, non debēt dicti de Caſtro nouo collectari, hoc oſtendunt verba ſniæ, dum loquuntur de bonis q̄ulibet pertinētib. ad eos. & illa verba latam habent ſignificationē aptam comprehendere pdicta, vt patet in l. verbum illud pertinere. cum ibi no. per Inn. & Hoſt. de reſti. ſpol. no. gl. in l. ſi qs intentione. ff. de iudi. cum ſi. & attento quod illa verba ꝓferantur circa materiam impoſitionis & exactionis collectarum, debent ſcđm ſubiectam materiam intelligi l ſi vno. in prin. ff. loca. l. ſi ſtipulatus. in princ. ff. de vſu. c. conſti. de relig. domi. & dato ꝙ

 verba

11 verba viderentur prægnantia.† vnde videmus † ꝙ licet aliàs,
† 4. quando fit mentio, de cautione sufficienti, intelligatur re-
gulariter cum fideiussore, pp illam dictionē sufficienti. l. si
d mādato Titij. §. fi. ff. mand cū ibi no. fallit *d* tamē, vbi hoc ex
primeretur in materia, in qua non esset necessaria cautio cū
fideiussorib. quia intelligitur sine fideiussorib. ꝓpter rōnē
12 subiectę materię. ita inqt Ant. de Bu. in l. fi. de resti. spo. † Cū
ergo munus collectarum veniat imponendum illis q possi-
dent ꝓ suo, & suo iure faciunt fructus suos, vnde emphyteu
c tæ fructuarius & similes posidentes q lucrātur fructus, te-
nentur ad pdicta. l. si pendentes. §. si qs cloacā. in ver. posses-
sores. ff. de vsufru. l. 2. C. de iure emphy. l. q̄ro. ff. de vsufr. leg.
& ibi Bar. l. neq; ff. de ipensis in reb. dota. fa. Vnde dicit Bal.
in l. 1. C. de iur. emphy. emphyteuta tenetur ad collectas, sed
colonus q non posidet, sed detinet, non tenetur, & si aliqd
solueret, repeteret à domino, alleg. l. ædiles. ff. de via publi-
ca. & d. §. si qs cloacam. Et ideo quicunq; de Castro non ha-
bens possesionē ciuilē, non posset collectari, dato qđ non
haberet alium titulum, vel aliud ius in re, qa illa ciuilis pos-
sesio est illa, q̄ causat acquisitionē fructuum, vt est gl. not. &
ibi no. DD. in l. 3. §. ex contrario. ff. de acqu. pos. & no. Guil.
de Cug. in l. licet. ff. de acq. pos. & Fran. Tigr. in l. 1. in fi. C. de
ser. fug. & Bald. in l. certum. C. de rei. ven. & in c. 1. in prin. in
ti. q feu. da. pos. & in l. 2. C. si quis rem minoris esse ignoret.
13 & ibi gl. not scđm Bal. † q̄ vult ꝙ regulariter, vbi pōt habere
locum vsucapio, ibi pōt habere locū acquisitio fructuū. Et
vbi reperitur bona fides, & possesio in dubio p̄sumitur iu-
sta, p̄terq̄ quò ad alium q se probaret antiquiorem possesso
rem, vt no. Bar. in l. Celsus. ff. de vsuca. & Ang. in l. super lon-
gi. C. de long. temp. præscr. & Ant. de Bu. in c. si diligenti. de
præscri. bene facit qđ not. Bart. in l. cōi diui. §. inter pdones.
ff. cōi diui. Et maximè quādo per longum tēs, puta decem
annorum posidet. l. 3. §. si seruus. ff. de acqui. pos. not. Inno.
& alij in c. 2. de resti. in integ. & Io. And. in addi. Spe. in ti. de
testib. §. nunc videndum. in 1. addit. mag. in ver. item oppo-
nunt. & Ang. in l. pe. C. quib. non ob. lon. temp. præsc. & An.
de Bu. in d. c. cum ecclesia. & do. Abb. Sicu. in d. c. si diligen-
ti. ꝓ nullis ergo rebus debuit dictis de Castro nouo imponi
collecta. qa aut ipsi posident ciuiliter, ꝓut dixi. vel sunt do
mini, vel habent ius in re, quo mediante debent suo iure ac
quirere & lucrari fructus, & non debet eis imponi collecta
vigore snię, aut ipsi detinent bona nomine alieno, & tunc ēt
non debet eis imponi collecta, sed illis quorum noīe deti-
nent, & sic illis qui haberent ius in re, vt suprà dictum est.
¶ Quantum verò ad gabellas imponendas in rebus impor-
tandis per dictos de Castro nouo, per loca dictæ qōnis, ac p
ciuitatem Serezanæ & eius curiam, licet prima facie verba
d. snīæ videantur, solum habere locum in rebus q̄ iure domi
nij pertinuerunt ad illos de Castro nouo, qa verba snīæ di-
cunt ꝓ quibuscunq; rebus ipsorum de Castro nouo, & eun-
do & redeundo portandis, & sic loquitur per genitiuum. s.
14 † ipsorum, qui qdem genitiuus *f* scđm propriam significa-
f tionem denotat dominium. l. 3. §. in loco. ff. de reli. & sump.
fune. tamē ratione subiectæ materię, in qua ꝓbata sunt ver-
ba dictæ snīæ, genitiuus pōt importare aliud q̄ ius dominij.
l. 1. in princ. in §. non solùm. ff. de arbo. ced. & not. gl. in l. 2. in
prin. ff. de ori. iu. & Bar. in Rub. ff. de ope. no. nun. & in prin.
capituli, vbi ēt dicit, ꝙ ex cōi vsu loquendi importat ēt ius,
quod esset infra dominium. & dixit expresè Imo. in d. rub.
ff. de ope. no. nun. quod genitiuus ēt refertur ad illud quod
ad me pertinet, alia ratione q̄ dominij, quando ratio subie-
ctæ materiæ hoc suadet. & ꝓbatur ex no. per Bar. in l. Quin-
tus. ff. de auro & arg. leg. vnde quomodocunq; res pertine-
ant ad dictos de Castro nouo, portantes seu portare facien
tes noīe suo, non debent soluere gabellas, quamuis debuis-
sent pro illis rebus soluere alij portantes, qui non erant de
Castro nouo. Si autem noīe alieno portarēt, soluendū erit,
s. per illos quorum noīe portarentur, qa inspici debet per-
15 sona, cuius noīe seu mandato portatur. l. si Publicanus. §. de
rebus. ff de publi. & in Cle. præsenti. de censi. ¶ † Quantum
verò ad illud quod petitur declarari, ꝙ si dicta bona exiue-
rint, manus illorum de Castro nouo posit pro illis imponi
collecta, & ꝙ alia non sit virtus dictę snīę, dico quod potest
imponi collecta illis, ad quos dicta bona peruenerint, si es-
sent personæ, quibus tales collectæ possent aliàs per dictam
cōitatem imponi. l. ætatem. in fi. de censi. & in l. 3. in prin. de
mu. & hono. per quæ iura & alia hoc decidit Io. And. in addi.
Spe. in ti. de censib. §. nunc dicendū. in addi. mag. ver. tracta
uit Hubertus. bene facit quod no. Spe. in ti. de cle. coniug. §.
1. ver. ad huius. & Arch. & Io. And. in c. 1. de immu. ecc. lib. 6.
16 † vbi dicunt, quod in istis collectis imponendis mutata per
† 5 sona † mutatur status rei, & consideratur qualitas noui pos
sessoris. l. 1. C. de impo. lucra. descrip. & est munus quod im
ponitur personis ꝓ rebus, vt no. in l. rescripto. §. fi. de mune.
& hono. & in l. 2. C. de anno. & tribu. lib. 11. & in Rubr. C. de
excu. mune. li. 10. & quod non transeat dicta cōmunitas ad
alias personas & successores. bene facit l. 1. ff. de iu. immu. &
c. cùm venissent cum ibi not. in gl. de insti. & per gl. 16. q. 1. &
c. possesionis. & Io. And. in regula, priuilegiū. in merc. cum
sim. & sic quantum ad istam tertiam particulam petitionis,
partes domini capitanei sunt in pronunciando & declaran
do dictæ cōitati non licere imponere collectas pro bonis,
terris, & possesionibus, quibuscunq; existētibus in aliquo
loco quæstionis prædictæ, cum adiecta strata infra versus
mare quomodolibet tempore dictæ snīæ pertinentibus ad
quoscunq; hoīes. personas, aut loca, tam secularia q̄ eccle-
siastica, aut pia dicti cōis Castri noui, seu ad dictum cōe Ca-
stri noui, siue ad eos pertineant iure dominij, seu iure solius
ciuilis possesionis bona fide retentæ ex causa alterius iuris
in re, propter quod suo nomine posidētes posint fructus
sibi legitimè acquirere, vt ex causa vtilis dominij, vel vsus-
fructus, vt quò ad dictum effectum collectandi non posit
dicta cōitas Serezanæ allibrare dictas terras, & bona in ca-
tastro, & hoc tenetur quousq; non transiuerint dicta bona
ad manus aliorum, quibus de iure posset dicta cōitas Sere-
zanæ collectas imponere, & etiam non licere dictæ cōitati
grauare dictos de Castro nouo, pro rebus ipsorum portan-
dis in eundo & redeundo per loca dictæ qōnis, ac per ciui-
tatem Serezanæ & eius curiam. & hoc vltimum intelligatur
de bonis & rebus spectantib. ad dictos de Castro nouo quo
modocunq;, dummodo noīe suo portent, aut portari faci-
ant, & non mandato alterius. Quantum verò ad quartā pe-
titionis particulam in qua petitur declarari, ꝙ respectu da-
mnorum datorum super terris, quas probabunt p̄dicti sin-
guli homines de Castro nouo ad ipsos pertinere iure domi
nij vel quasi, iurisdictio sit magnifici domini capitanei, & vi
carij, qui tp̄e fuerint Serezanæ, decisio & executio tanq̄ of-
ficialium pro dicto cōi Florentiæ, & in ipsa ciuitate Sereza-
næ pro ipsis damnis datis, tam per Serezan. q̄ per alios quos
cunq; ad ipsum vicariū iurisdictionē spectare, & ēt petit de
clarari ꝙ ꝓ ipsis dānis illatis per Serezan. ad illos de Castro
nouo, siue habētes cām ab ipsis, ꝓ aliis dānis verò datis per
quoscunq; in ipsis p̄dictis terris & locis sit ipsorum Sereza-
nensium ipsa commoditas per capitula reseruata, & iurisdi
ctio, ꝓut latius in dicta petitione continetur. Qua mente &
ratione moti fuerunt p̄fati & excellentisimi doctores col-
legij Florentiæ ad consulendū, ꝙ p dictum arbitrum ita iu-
dicaretur, vt in fine dictæ snīæ continetur. nouerunt ipsi &
ꝓ snīa scđm eorum consilium lata multum est p̄sumendum,
ideo ad me non pertinet ponere os in cœlum, stante ēt ap-
probatione d. snīæ facta p partes. Vnde viso qđ in fine dictæ
snīæ cōtinetur. ꝙ quò ad dāna data aut dāna quādocunq; in
& seu super terris, possesionib. & bonis p̄dictis de Castro
nouo per Serezanēses, vel habentes cām ab eis, vel per illos
de Castro nouo sit iurisdictio ipsis Serezanē. sed tm̄ cōitati
Castri noui, ꝓut ēt per capitula eorum de Castro nouo di-
sponitur, &c. dico quod ꝓ dānis datis seu dandis super ter-
ris, & bonis p̄dictis de Castro nouo, intelligendo de terris
& bonis, de quibus est facta declaratio supra circa tertiam
particulam petitionis, quando talia damna dari contingat
per Serezan. vel habentes cām ab eis, vel per illos de Castro
nouo non habeant cognitionē, neq; decisionem taliū cau-
sarum officiales, seu ius dicentes ciuitatis Serezanę, nec vllā
cōmoditatē habeat cōitas Serezanę ex condemnationibus
ferendis

ferendis super dictis dānis datis. Sed spectare debet iurisdictio ac cognitio, & decisio dictarū causarum ad ius dicētes in dicta terra Castri noui, & cōmoditas q̄ venit percipienda ex condemnationib. p̄dictis, pro pace quærenda, q̄ venit ex forma statutorū applicanda cōi, debeat spectare ad cōe Ca
17 stri noui. Mouetur, quia in sñia p̄dicta iudex † vsus est signo vniuersali negatiuo, dum dixit, nulla sit iurisdictio ipsius Serezan. ergo nihil ꝙ sit iurisdictionis in casu p̄dicto spectare debet ad ciuitatē Serezanā. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. c. solitæ. de maio. & obe. Item, q̄a per illa verba sñię dicentia, sed tm̄ cōis Castri noui, prout ēt per capitula eorū de Castro nouo disponitur, &c. Et in quarto capitulo capitulorum suorū continetur, ꝙ oēs & q̄cunq; cōdemnationes in posterū faciendæ vigore suprascriptorū statutorum, tam ꝓ criminalib. q̄ pro dānis pro dimidia sint & esse debeant, aut suprascripti cōis Castri noui, &c. Ponderandū est, qđ loquitur capitulū de cōdemnationib. ferendis vigore statutorū cōis Castri noui. vnde non pōt fieri interpretatio, ꝙ agnitio & decisio dictarū causarum expediretur p officiales Serezanæ, in ciuitate Serezanæ q̄ haberēt ꝓnunciare secundū formā statutorum Sere. l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. l. 3. in fi. ff. de testi. & not. p DD. in l. cunctos populos. cū suis cōcor. C. de sum. Tri. & ꝙ postea cōmoditas & vtilitas taliū condemnationū spectet ad cōe Castri noui, q̄a istud non est adhærere capitulis cōis Castri noui, ꝓut adhærere voluit dictus arbiter in sñia sua, q̄a capituli Castri noui loquūtur de
18 condēnationib. ferendis vigore statutorū Castri noui. † cū ergo dicta sñia in hac parte dānorum datorum sit specialis, derogat his q̄ in genere continētur in aliis partib. d. sñiæ. l. sanctio legum. ff. de pœ. l. vxorē. §. felicissimo. ff. de le. 3. & licet iudex nō possit exercere iurisdictionē contra eos q non sunt de territorio & iurisdictione sua, q nihil commiserunt aut fecerunt intra territoriū iudicis. l. fi. de iuris. om. iu. c. vt animarum. de consti. in 6. respondetur, vt inq̄t Bar. in Auth.
19 habita. C. ne fil. pro pa. † ꝙ posito ꝙ territorium sit de esse iurisdictionis ordinariæ vniuersalis. l. fin. C. vbi & apud quē in inte. resti. nō tamē est de esse iurisdictionis ordinariæ certarū p̄sonarum. per no. per gl. in d. Aut. habita. alleg. ēt not. per Bart. in l. 2. §. fi. ff. de op. le. bene facit id qđ habetur in c. cum contingat. de fo. comp. cum ibi not. per Host. & Io. An. ita hic quantū ad hoīes de Castro nouo, & Serezanenses nō repugnat, ꝙ possit dari iurisdictio illis de Castro nouo absque territorio, & sic mens dicti arbitri, vt verba ostendunt, fuit ꝙ agnitio & decisio sit cōis Castri noui, accipiēdo cōe pro p̄sona repræsentatiua habēte iurisdictionē, cùm eligat consules ius dicere debētes, vt in capitulis eorū cōtinetur. ad hanc interpretationē & intellectū accedunt verba Bart. in l. 1. in fi. ff. de iuris. om. iu. dum declarat, an populus q̄ eligit ptātem, dicatur habere iurisdictionē. Pro dānis aūt quæ dari contingat super terris, possessionibus, & bonis prædictis per alios q̄ per Serezan. vel habentes cām ab eis: ac per alios q̄ per illos de Castro nouo, oīs iurisdictio spectare debet ad Serezanē scđm dispositionem dictę sñiæ vigore illius capituli, in quo generaliter declaratur in sñia iurisdictionē spectare ad Serezanē. in locis p̄dictæ quæstionis, quatenus per capitula eorū sit eis reseruatum vel cōcessum. & cùm in suis capitulis habeat, ꝙ capitaneus Serezanæ habeat merū & mixtum imperium, & ꝙ alius iudex doctor habeat ius dicere in ciuilibus, vt in sñia narratur. & in capitulis etiā continetur, ꝙ condemnationes damnorum dictorum fieri debeant, scđm formam statutorum & prouisionum ciuitatis Serezanæ, & licet in capitulis non fiat mentio specialiter de istis locis q̄onis, tamē ꝙ illa capitula seruari debeant in istis locis prouidet d. sententia, vt ex eius inspectione clarè apparet. Cùm igitur quò ad damna data vel danda per alios q̄ per Serezan. vel habentes cām ab eis non sit facta exceptio à regula generali, sed solum sit facta exceptio de dānis datis
20 à Serezanensib. & ab illis de Castro nouo, sequitur † ꝙ exceptio in casib. non exceptis firmat regulā. l. q̄situm. §. deniq;. ff. de fun. instr. §. vt aūt. in Aut. de nō alie. l. in his. ff. de leg. & in l. 1. ff. de reg. iur. Partes igitur domini cōmissarij erunt in ꝓnunciando super hac particula ꝙ ꝓ damnis datis seu dandis super terris. & bonis p̄dictis de Castro nouo, de quibus est facta declaratio super tertia particula petitionis, quādo talia damna dari contingat per Serezanenses, vel habentes cām ab eis vel p illos de Castro nouo, non habeāt cognitionem seu decisionē causarū officiales seu ius dicētes ciuitatis Serezanæ, neq; vllam commoditatem habeat communitas Serezanæ ex dictis condemnationibus; sed spectare debeat cognitio & decisio causarū ad ius dicētē in Castro nouo, & cōmoditas q̄ venit ꝑcipienda ex condēnationib. prædictis ꝓ parte q̄ venit ex forma statutorum applicāda cōi, debeat spectare ad cōe Castri noui scđm formā suorum capitulorū; ¶ Pro damnis aūt q̄ dari contingeret super dictis bonis, seu in dictis bonis per alios q̄ per Serazenenses, vel habētes causam ab eis & per alios q̄ per illos de Castro nouo, oīs iurisdictio spectare debeat ad Serezan. & quia vtraque pars est victrix, & victa, absoluatur vtraq; pars ab expensis. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Largè dixi in consue. Pari. §. 1. gl. 5. nu. 48. cum seq.
b ¶ Pars. idem Alex. sup. lib. 2. consi. 3. Rom. consi. 305. fa. quę dixi in consue. Pari. §. 5. nu. 75. cum seq.
c ¶ Nunq̄. sup. li. 1. con. 116. ī fi. Cur sen. con. 69. n. 6. Ias. l. eū q. §. ī popularib. ff. de iur. iu. l. 1. ī pri. de op. no. nun. Alc. trac. p̄sum. par. 2. n. 16. An. Ti. in consu. Pict. ti. retrac. §. 4. gl. 1. n. 36
d ¶ Fallit. ità vt intelligatur etiā de iuratoria, secundum materiam subiectam. Dec. c. 1. le. 2. de iu. c. qua fronte. in fin. de appel. Alex. suprà lib. 3. consi. 57.
e ¶ Emphyteuta. infrà lib. 5. consi. 4.
f ¶ Genitiuus. Bar. l. 2. §. in hac. ff. vi bono. rap. Alex. in Rub. ff. de iuris. om. iud. Pano. Deci. c. quia. de iudi. Cor. consi. 201. lib. 1. infrà lib. 5. consi. 54. nu. 2. consi. 98. num. 6.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis desertio trahitur retro, & nu. 16. 17. 19.*
4 *Appellans an possit vti beneficio appellationis contra appellantem. & nu. 21.*
5 *Gabella non debetur de actu ex quo nō quæritur ius. n. 8. & 14.*
6 *Appellatio an extinguat iudicatum.*
7 *Appellatio frustratoria non debet prodesse.*
9 *Spes non habetur pro veritate in statutis.*
10 *Iura præcisa recipiunt interpretationem.*
11 *Hæredi quod iniungitur intelligitur à die aditæ hæreditatis.*
12 *Tempus non currit executoribus testamenti, nisi à die sententiæ mortis testatoris.*
13 *Annullatio actus est pœna.*
22 *Veritas attenditur non ignorantia, quæ aliàs noceret ignoranti.*

CONSILIVM XXXVI.

† 1 Viso themate suprascripto & his q̄ copiosè, & eleganter superius cōclusa sunt per ambos clarissimos † dominos sup. cōsulentes, cōuenio cum eorū sñia, & ne incogitatus ad rē accessisse videar, aliq̄d subiungā. Et in primis videtur contra do. Leonardā facere statutum, sub Rubri. de gabella bonorū infra sol. & c. vbi expressè ꝓuidetur, ꝙ si solutio non fuerit facta infr. 15. dies à die dationis insolutum numerandos, ipsa datio in solutum nō valeat ipso iure sup ea, vel à die
1 quo ꝓnunciatum fuerit appellationē desertā, † ergo à verbis non est recedendum. l. ꝓspexit. ff. qui & à q̄bus. & l. seruum qui. §. no dixit p̄tor. ff. de acq. hær. & in l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exer. & ꝓsertim vbi est decretum annullatiuum, q̄a tunc statutum videtur inducere ꝙ illud sit de forma, vt in ꝓposito nostro notant DD. Bal. & Moder. in l. 1. ff. de lib. & posth. & Moderni in l. hac consultissima. C. qui testa. fac. pos. & Pet. de Anch. in repe. c. canonum statuta. de constitu. in ver. quæro etiam si statuto cauetur ꝙ notarij, & c. & Sal. in l. fi. post Bal. C. de sent. ex breui. reci. Nec obstare videtur si dicatur, ꝙ fuerit appellatum à sñia dationis in solutum, per quam extincta fuit, seu suspensa prima sententia, iuxta l. si ex causa cognita, C. de transact. l. 1. in fi. ff. ad Turpil. c. veni-
2 entes. extra, de iureiur. cum sim. quia potest responderi † ꝙ attēto ꝙ appellatio est deserta, perinde est ac si appellatum nō fuisset, & retro videtur confirmata prima sñia. l. fi. §. illud. C. de temp. appe. l. furti. in prin. ff. de his qui no. infa. & not. in l. 2. in ver. execu. C. de temp. appe. l. eos. C. de ap. in princ.

3 Ideo in ꝓpoſito dicit Sal.in l.2.C.de vſu.rei iud.† ꝙ ſi ſtatu-
† 2. to cauetur, ꝙ pro quolibet vulnere † qs condẽnetur in cen
tum,& ſi non ſoluerit intra mẽſem ꝙ ei amputetur manus,
& contingat ꝙ condemnatus ꝓ vulnere in centum appella
uerit, & poſtea intra elapſum menſem ſnĩa prima confirma
ta ſit per iudicem appellationis,ꝓnunciantem ſuper iuſtitia
cauſæ, ꝙ tunc ſoluere poterit infra mẽſem à die vltimæ ſnĩæ
confirmatoriæ,per d.l.2.ſed ſi eſt confirmata prima ſnĩa per
deſertionẽ appellationis, vel quia ꝓnunciatum fuit appel-
lationem fuiſſe fruſtratoriam, & tunc ſoluere non poterit,
quin manus ei amputetur,quia retrò prima ſnĩa confirma-
tur,& ex ea agitur,ab ea tempus eſt elapſum,per d.§.illud.&
l.furti.in princ.& no. per gl.in d.l.2.& ita limitat & ampliat
ea q̃ no. Bar.in d.l.2.& p̃ſertim cùm potuiſſet domina Leo-
narda in appellatione ſatisfacere ſtatuto, anteq̃ iudex per
lapſum inſtantiæ cõis appellationis confirmaret primam
ſniam.Auth.ei qui.C.de temp.app.& in c.abbate. de appel.
Præterea ſnĩa tranſiuit in rem iudicatam,quo ad certos hę-
redes primi viri,contra quos ẽt actum fuit, vnde videtur ꝙ
attento, ꝙ quò ad dictos certos primi viri hæredes clarum
eſt, ꝙ non fuit ſeruata forma ſtatuti p̃dicti, & ſic actus datio
nis,quò ad eos eſt nullus.ita ẽt eſſe debet quò ad dictos cer-
tos poſſeſſores.arg.l.ſi poſt mortẽ.§.hi qui.ff.de contra ta.&
4 l.nonnunquam.cum ſi.ff.de leg.1.† Confirmatur,qa domi-
na Leonarda non debet poſſe contra appellantẽ, eo inuitò
vti beneficio appellationis interpoſitę per ipſum appellan-
tem.arg.l.amiciſsimos.in fi.ff.de execu.tut.& l.ſi iudex cir-
cunuento.ff.de mino. pro hoc ẽt facit,quia ſtatutum prædi
ctum non videtur habuiſſe reſpectum ad 15.dies,niſi connu
merentur à die primæ ſnĩæ, ẽt ſi ſit appellatum per aduerſa-
rium,quia poſſet contingere ꝙ ille q habuit adiudicationẽ,
non habet intra 15.dies continuos à die dictæ adiudicatio-
nis notitiam appellationis interpoſitæ ab appellãte,ꝓut in
dubio videtur ignoraſſe domina Leonarda, quia in facto a-
lieno p̃ſumitur ignorantia.l.fi.ff.pro ſuo.l.qui in alterius.ff.
de re.iu. ergo videtur omnino quod do.Leonarda fuit ne-
gligens, & in culpa,quia durante termino 15.dierum igno-
rauit ſnĩam adiudicationis eſſe ſuſpẽſam per appellationẽ,
& tamen non ſoluit. ſed imò videtur ꝙ ſnĩa ſit nulla, & hæc
videtur fuiſſe mens ſtatuti. ¶ Sed præmiſsis non obſtantib.
puto verius eſſe, ꝙ dicta ſnĩa non ſit nulla,præſertim ex illa
5 ſcriptura dationis nulla.& primò p̃ſupponẽdum eſt, † ꝙ de
a actu de quo q̃ritur ius,non ſoluenda eſt gabella.a l.vnum ex
familia.in prin.& ibi not.Bar.ff.de leg.2.& primò videmus,
ꝙ ſi ex forma ſtatuti de quolibet relicto debet ſolui gabella,
& alicui relictum fuerit aliqd annuum,à principio non ſol-
uetur gabella, niſi pro relicto primi anni, & pro reliquis ſol
uetur quando cedit dies, quia ante non eſt q̃ſitum niſi ſpe,
ita concludit Bar.in l.cum Titio.ff.ad l.Fal.Bal.in l.in anna-
lib.C.de leg.per id quod habetur in l lex Falcidia ſi interue
nerit.in prin.ff.ad l.Fal.& ẽt de actibus inutilibus & inuali-
dis non eſt ſoluenda gabella.& ita no.Bal.& Sali.in l.1.C.de
eunuch.no Bar.& alij in l.fi.§.ſin aũt. C.cõia de leg.& Ang.
in l.non dubium.in princ.C.de leg.& Ang.in l.Marcellus.§.
res quæ.ff.ad Treb.ſed ex ſnĩa adiudicationis anteq̃ trãſeat
in rem iudicatã, non eſt nata actio nec quæſitum ius victo-
ri,quia ſtatim per appellationem eſt extincta ſnĩa. d.l.1.in fi.
ff.ad Turp.& ꝓbatur in d.l.furti.in prin.& ibi hoc gl.& Bar.
tenuit.& ſaltem hoc verum inſpecto illo præſenti ſtatu qui
erat conſiderandus,qa tractabatur de ſoluẽda gabella intra
15.dies à die adiudicationis cõnumerandos,& tractabatur
6 decurſu tpis tunc pręſentis,†& inſpecto p̃ſenti ſtatu appel-
b latio extinguit,ſed inſpecto futuro euentu ſuſpendit,b quia
poteſt eſſe ꝙ deſeratur appellatio, & ſic ꝙ tacitè confirma-
bitur prima ſnĩa.& firmat ita Bal.in Rub. C.de ap.& Ang.in
l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pac.& Anto.de But.&
Imol.in c.venientes. de iureiur.& Imol.in Rub.ff.de app.&
in l.1.& ibi Lud. Ro.ff.de re iu.& hæc eſt vera concluſio,per
quam omnia iura ad concordiam reducuntur. vnde ſi quę-
ratur, an quò ad ea quæ occurrebant tẽpore pendentis ap-
pellationis,diceretur prima ſnĩa extincta per appellationẽ
pendentem,dicendum eſt ꝙ ſic,vt præalle.l.furti.dum dicit
pendente iudicio nondum inter famoſos habetur. ſi quæ-
ratur, an durante illa appellatione debuerit ſoluere, dicen-
dum eſt, ꝙ extincta erat ſnĩa. & ex illa non erat acquiſitum
ius adiudicationis victori,nõ debebat ſolui gabella. ¶ Con
firmo per ea quæ not.Bal.in addi. Spec.in tit.de ſent.in ver.
dicit ſtatutũ,&c.vbi concludit, ꝙ ſi ſtatutũ dicat ꝙ condem
natus ꝓ vulnere ſi nõ ſoluat condemnationẽ intra 10. dies,
amputetur ei manus, & incipient ei currere tpa à die ſnĩæ,ſi
non eſt appellatũ. Sed ſi eſt appellatum,tunc currunt ſolum
à die confirmationis ſnĩæ,niſi dolo vel lata culpa eſſet appel
latum,qa tunc fruſtratio ei non dẽt ꝓdeſſe. l.2.& ibi not.C.
8 de vſu.rei iu.Et ita ẽt concludere videtur Bal.in d.l.2.†Acce
dit, qa ſtatutum loquitur de eo q habuit vel accepit aliqua
bona in ſolutum.& intelligitur cum effectu,vt l.nomẽ filia-
rum.§.fi.de verb.ſig.vbi litera dicit habere, ſicut peruenire
cum effectu accipiendum eſt, & tantò magis,qa per verba
p̃teriti perfecti loquitur ſtatutum.l.1.§.1.in fi.cum ſuis con-
cor.ff.quod quiſq; iur.& qđ no. Bart.in l.1.§.diuus.cum ſuis
concor.ff.de ſica.¶ Fortificantur per ea quæ no. voluit Bar.
& alij poſt eum in l. Gallus.§.videndũ. ff.de lib.& poſth.cir-
9 ca quæſtionẽ notabilem. † vbi tenet, ꝙ ſpẽ haberi pro veri-
tate,eſt ex interpretatione extenſiua & non propria.d.§.vi-
dendum.& talis interpretatio non habet locum in ſtatutis.
l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.matri.l.quid conſtitutio.ff.de teſta.
mil.& plenè per Bar.in l.oẽs populi.in 6.q.princ.ff.de iuſti.
& iur.ergo in propoſito quanuis per ſnĩam latam ſuper ad-
iudicatione cœperit ſtatim domina Leonarda habere ſpem
habendi & recipiendi p̃dicta bona,tamen quia nondum ha
bebat cum effectu pendente appellatione, non operabitur
eundem effectum in ſtatutis illa ſpes quẽ operatur ipſa ve-
ritas. Et p̃dicta concluſio corroborabitur in reſponſionib.
ad argumẽta in contrarium adducta quibus reſpondeo. Et
primò dum dicebatur, ꝙ verba ſtatuti pręcisè loquuntur de
15.diebus à die dictæ donationis in ſolutum, qa reſpondeo,
quod cùm ſtatutum in ea parte referat ſe ad dationẽ in ſolu
tum,de qua in principio dixerat, vt oſtendunt illa verba di-
ctæ donationis, & in principio ſtatutũ diſponit de eo q ha-
buerit vel acceperit bona in ſolutum cum effectu, vt fuit o-
ſtenſum ſupr.ergo apparet ꝙ illud tp̃s non currit,niſi poſtq̃
10 dicta datio habuit effectũ p deſertionẽ appellationis.†Præ-
terea videmus in ſimili ꝙ verba ẽt præciſa recipiunt inter-
pretationem & ſuppletionẽ ex natura & qualitate rei,ſuper
qua ꝓferuntur.l.3.§.ſi qs hæredi.ff.de ſtatu libe.l.ſi in diem.
11 in prin.& ibi no.Bart.& alij.ff.de condi.& demon.†vnde vi-
† 3. demus, ꝙ ſi † teſtator in teſtamento mandat hæredi ſcripto
ꝙ intra 10.dies à die mortis ipſius teſtatoris debeat ſoluere
tali.& hæres intra 10.dies à die mortis teſtatoris non adiuit
hæreditatem, ac imò non ſoluit, ſed poſtea ſoluit intra 10.
dies à die aditionis hæreditatis, non incurrit pœnam, quia
illa verba teſtatoris dicentis intra 10. dies à die mortis teſta
c toris,debent ſuppleri.ſ.à die aditæ c hæreditatis, quia aliter
non poteſt tanq̃ hæres ſoluere.ita inquit Bal.in l.1.in ver.12.
quæritur teſtator mandauit hęredi,&c.C.de his quæ pœnę
noĩe,alleg.l.tali.in prin.de iur.dot.& melius ꝓbatur in aliis
iuribus ſuprà allega.& ex his quæ not.ſup.l.ſi Imperator.de
iur.dot.& ita etiam decidit Pet. de Anch.& Io.de Imol.in c.
12 nos quidem.in notabilibus,de teſta. ſic † etiam ſimiliter vi-
demus, ꝙ ſi diſpoſitio epiſcopi eſt ꝙ executores vltimarum
voluntatum debeant exequi intra 6.menſes,ſub pœna à die
mortis teſtatoris connumerandus, tamen debet intelligi à
die ſcientiæ,vt no.Bar.& alij in l.genero.per illum text.ff.de
his qui no.infa.& in l.quinquaginta.de excu.tut.& ſequun-
* tur * communiter Doc.vbiq; quantum ad pœnam impoſi-
tam executoribus euadendum.cùm itaq; in propoſito aga
13 tur de pœna dominæ Leonardæ, † quia annullatio actus di-
d citur eſſe pœna. d l. ſenatus.ff.de cõtrah.emp.l.turpia.& ibi
no.Bal.de leg.1.& in c.priui.de elec.in 6.& Bart.in l.prætor.
in prin.ff.de ope.no.nun.& in l.ſanctio legum.in prin.ff.de
pœ.& Bal.in l.nemo Martyres.C.de ſac. ſan. eccl.& in l.non
dubiũ.C.de legi.meritò debet ſubintelligi, ꝙ dicta domina
Leonarda non debeat dictam pœnam incurrere, niſi fuerit
negligens in ſoluendo à die quo ipſa cum effectu habuerit
bona

14 bona in solutum, † quia cùm ex illa sentẽtia adiudicationis
erit q̃situm ius, saltem cum effectu, tunc tenetur, non aũt an
tè debebatur gabella, q̃ solui debet de actu tribuente ius cũ
effectu, & antè non, vt dictum est suprà. aliàs sequeretur, ꝙ
imputaretur dominæ Leonardæ, si ante confirmationẽ snīę
non soluisset, & sic sequeretur, ꝙ aliàs frustrà expectaretur,
ꝙ sua snīa confirmaretur in causa appellationis, quod non
est dicendũ, iuxta no. in l. iubemus. in fi. C. de test. & l. si puta
15 tor. ff. ad l. Aqui. † accedit, qa statutum recipit interpretatio
nẽ restrictiuam, ne qs indebitè damnũ patiatur. l. adigere.
§. q̃uis. de iur. pat. l. q̃uis. de in ius voc. l. 2. C. de noxa. & not.
Bar. & alij in l. oẽs populi. in 6. q. principali. ff. de iust. & iur.
& l. non dubiũ. C. de le. & in rep. d. l. 2. C. de nox. & in l. si ve-
16 rò. §. de viro. ff. sol. ma. † Non ob. dũ dicebatur, ꝙ postquàm
appellatio est deserta, perinde habetur, ac si appellatio nũq̃
fuerit interposita, qa desertio retròtrahitur ad tẽpus primę
snīæ, qa respondeo, ꝙ illa procedunt quò ad ipsius damnũ,
qui neglexerit appellationẽ ꝓsequi, & sic videtur frustrato-
ria appellatio, & ita loqtur deci. Sal. in d. l. 2. C. de vsu. rei iu-
di. Sed in ꝓposito nostro sequeretur totũ econtrà, s. ꝙ deser
tio appellationis, & negligentia ipsius appellantis, redun-
daret in vtilitatẽ ipsius appellantis, & damnũ appellati, con
tra mentẽ Doctorũ, & dictorum iurium. ¶ † Cõfirmatur ẽt
17 per ea, quæ no. Gui. de Cug. & Bar. Bald. & Ang. in d. l. furti.
vbi q̃runt, an si Titius fuit condẽnatus de furto, & appella-
uit, & pendẽte appellatione tulit testimoniũ in alia causa, &
constat, ꝙ tpe lati testimonij non erat infamis. per d. l. furti.
postea deserta est eius appellatio, & sic retrò fingitur nõ ap
pellasse, & fuisse retrò infamis, vt in p̃alle. 1. furti. & in d. §. ab
alio. an hoc testimoniũ eis latum in alia cā erit nullum, tanq̃
testimoniũ infamis, iuxta l. 3. § lex Iuli. ff. de test. Et fortè di-
cunt ꝙ non, e qa negligentia ipsius appellantis, qa non ꝓse-
quitur suam appellationẽ, debet sibi nocere, & non alteri, se
cundum p̃fatos Doc. arg. l. nam & postea. in fi. ff. de iurei. &
in l. si vnus §. ante oīa. ff. de pac. sed in ꝓposito nostro non so
18 lũ noceret alteri, sed ẽt ꝓdesset appellanti, vt dixi. ¶ † Istud
ẽt ꝓbatur per id, quod no. Bald & alij post eum in l. qui à la-
tronibus. §. 1. ff. de test. vbi concludunt, ꝙ si ex forma statuti
bannitus potest impunè offendi, & Titius fuerit bannitus, à
qua sententia appellauit, & pendente appellatione fuit of-
fensus, si postea deserta est sentẽtia, poterítne ille puniri cri
minaliter? & dicunt quòd sic, quia illa desertio & negligẽtia
non potuit nocere fisco, sed ipsi appellanti. arg. l. quoties. ff.
de dona. in fi. & l. si indebitum. §. fin. cum ibi nota. ff. rem rat.
hab. & in l. fi. ff. de pac. ¶ Nec ob. ꝙ domina Leonarda pote-
19 rat ꝓsequi appellationẽ, & facere confirmari snīam. † Quia
respondeo, ꝙ licet appellatus non ꝓsequatur appellationẽ,
quam appellans patitur deseri, non tamen per hoc iura vo-
lunt appellatum debere pati damnum, sed solum ipsum ap
pellantẽ, vt patet in d. l. fi. §. illud. sciebat n. appellatus, ꝙ q-
uis non sciret primam snīam confirmari, tamen ius suũ sal-
uum manebat per desertionẽ appellationis. l. sicut. §. non vi
detur. ff. qb. mo. pig. vel hyp. sol. Nõ ob. ꝙ sicut adiudicatio
est nulla, quo ad certos hæredes mariti, ita debet esse quoad
20 dictos tres possessores, qa respondeo primò, ꝙ † non videtur
verum, ꝙ snīa contra hæredes non appellantes transiuit sta
tim in rẽ iud. vt no. in l. si qs separatim. §. fi. & ibi Bar. ff. de ap
pel. & in l. 1. C. si vnus ex pluribus appellauerit, & expresśius
ꝓbatur per Bart. in l. à snīa. in prin. ff. de appel. in ver. quæro
vtrùm snīa lata ꝓ vno appellante, &c. & no. Doc. in c. cùm su
per. de re iud. & per Ang. expresśius in d. l. si quis separatim.
§. fin. vel respondeo, & tutius, ꝙ posito, ꝙ snīa transiuisset in
rem iudicatam, tamen tenet contra certos hæredes tanq̃ ap
pellantes, & non per hoc debet reddi snīa nulla, qa quò ad
eos erat extincta dicta snīa inspecto statu p̃senti. & snīa lata
contra duos põt ex post facto contra vnum remanere vali-
da, & quòad alium rescindi. d. l. si qs separatim. §. fi. cum con
cord. sicut ẽt videmus, ꝙ snīa contra vnum potest esse vali-
da, & non contra alium. l. de vnoquoq;. ff. de rei iud. l. non id
circò. ff. de iud. facit quod per p̃dicta iura not. Bart. in auth.
sed cùm testator. C. ad l. Falc. cum si. Nec obs. d. l. si post mor
tem. §. hi, qui. quia ibi testm̃ ab initio in totum fuit nullum
ipso iure, ita, vt p̃textu defectus priuationis vnius filij con-
tratabularetur, ideò oẽs filij ẽt nõ p̃teriti, possunt dicere nul
lum, & contratabulant in beneficiũ filij p̃teriti, licet nõ pos
sit testamentum ab initio quo ad causam hæreditatis esse v-
tile ꝓ parte, & pro parte non. ita no. Insti. de hæred. insti. §. &
non autem. & l. ius nostrum. ff. de reg. iur. sed in casu nostro
secus, vt in d. l. de vnoquoq;. cum si. vnde in ꝓposito nostro
sententia à prin. valuit quo ad omnes, & quàmprimum fuit
appellatum per dictos possessores, cœpit quo ad eos senten
tia extingui, & sic quia sentẽtia carebat viribus, ita etiam &
executio, attento ꝙ oportebat executionẽ fieri contra pos-
sessores, & fieri non poterat propter dictam appellationem
extinguentem, ideò in culpa non fuit domina Leonarda, q́
non soluit gabellam, quam soluere non debebat de senten
tia, quæ erat sine effectu, vti dictum est, & si possessores eua-
sissent victores in causa appellationis, talis victoria absorbe
bat omnem effectum adiudicationis in solutum, propterea
non fuit soluenda gabella per not. per Bart. & alios in d. l. v-
num ex familia. l. cùm in vno. §. 1. cum si. ¶ Præterea licet re-
periatur, ꝙ illud beneficiũ contratabulandi trahatur ad ali
os. arg. d. l. post mortem. tamen non ita reperitur in nullita
21 te snīæ, vt in d. l. de vnoquoq;. ¶ † Non ob. ꝙ domina Leonar
da non debet vti posse beneficio appellationis interpositæ
per appellantes ei inimicos. d. l. amicisśimos. & d. l. si iudex
circumuẽto. quia respondeo, ꝙ non loquitur in eo, qui vult
vti iure communi, prout est in beneficio appellandi. l. & in
maiorib C. de app. iuncta l. scio. ff. de mino. resti. 2. q. 7. c. o-
mnis. Et ꝙ posśit appellatus inuito appellanti vti appella-
tione. patet in ca. 1. de ap. in 6. in l. si C. quando prou. non est
necess & in auth. ei, qui. C. de temp. app. & in c. oblatæ. de ap
pel. & no. Bar. in l. si quis libellos. C. de app. cum si. Præterea
dicitur pòst, ꝙ domina Leonarda beneficio isto appellatio-
nis pendente est vsa contra fiscum, cui non soluit, nec solue
re debebat durante appellatione. Et contra tertium potest
vti dicto beneficio, quod quis habeat ab alio. d. l. amicisśi-
mos. in fi. & l. 1. in fi. C. de leg l. si quando. C de op. no. nunc.
& in d. l. si post mortẽ. §. fi. & ibi Bar. & in l. petendo. C. de tẽ
po. in inte. rest. pe. & ex ibi notatis per Bar. & alios, colligun
tur ẽt aliæ responsiones in ista materia. Nec ob. vltimum ar
gumentum, ꝙ domina Leonarda intra dictos q̃ndecim dies
à die latæ sententiæ primæ ignorauit esse appellatum, & sic
non fuit negligens, qa respondeo, ꝙ per hoc non sequitur,
ꝙ attento, ꝙ purè erat appellatum extincta snīa, non debue
rit prius ipsi mulieri intimari, ꝙ comprobo, quia vbi allega
†4. tur ignorantia † alicuius, vt ex ea damnum sentiat, non at-
22 tenditur ignorantia, sed veritas, † vnde si ex forma statuti bã
nitus posśit impuni offendi, & tu offendisti vnum bannitu,
tamen ignorabas eum esse bannitum, non punieris. l. inter
omnes. §. rectè. vbi no. Bar. ff. de iudi. & no. Bar. in d. l. qui er-
go. per illum text. de infamibus. Ex quibus concludo di-
ctam adiudicationem non reddi ex prædicto capite nul-
lam, &c. Alexan.

ADDITIO.

¶ Gabella. suprà lib. 1. con. 104. nu. 6.
¶ Suspendit. Ale. l. 1. & ibi Ias. Fran. Rip. de re iu. Alc. l. si causa. C. de transact.
¶ Aditæ. dixi in consue. Pari. §. 4. num. 6. Dec. l. hæredem. ad fi. de regul. iur.
¶ Pœna. Cor. consi. 86. li. 2. sed vide Io. An. Gemi. Phil. Fran. c. fi. de ele. in 6. Io. And. in c. odia. de regul. iur. in 6. Alex. infrà lib. 7. consi. 90. in fin.
¶ Quòd no. Pau. d. l. furti. Ale. & alij. l. 1. ff. de re iud.

CONSILIVM XXXVII.

Lege suprà lib. 1. consi. 49. quod hîc duplabatur.
¶ Consilium 38. suprà lib. 1. consi. 98. quod hîc duplabatur.
¶ Consilium 39. lege suprà lib. 1. cons. 59. vbi plenius habetur. & consi. 18. lib. 6. Natta.

SVMMARIVM.

1 *Posteriora derogant prioribus, nisi se compatiantur. & num. 27.*
3 *Fideicommisso renunciatum non censetur per clausulas generales diuisionis.*
4 *Donationis coniectura non debet capi, vbi alia capi potest.*

6 *Aſſignare verbum intelligitur ſecundum ſubiectam materiam, & num. 8.*
9 *Partem certam in diuiſione ſi dicitur, quòd vnus debeat habere, quam debeat vſufructuare toto tempore vitæ ſuæ, & poſt obitum ſpectet ad talem, cẽſetur interim dari dominium, non ſimplex vſusfructus.*
10 *Alienationi conſentiens rei ſibi debitæ ſibi non præiudicat.*
11 *Res vna in vniuerſalibus ſuccedit loco alterius.*
12 *Conditio eſt cauſa ſufficiens pacti.*
13 *Lex, ſi vnquam. C. de reuocan. dona, non habet locum in donatione ob cauſam.*
14 *Verba, purè, merè, liberè, non faciunt quin ſit ob cauſam.*
15 *Lex, ſi vnquam, non habet locum in ſpurijs, nec in adoptiuis.*
16 *Donatio ob cauſam non reuocatur ob ingratitudinem. Et quid in ſimplici iurata.*

CONSILIVM XL.

SVper primo dubio quæritur, an poſito, ꝙ per
ſecundam conuentionem, factam de an. 1466.
die 25. Ianuarij, inter dictum Petrum, Paulum,
& inter d. Carolum, tam ſuo nomine, quàm etiam nomine Raynaldi, fratris ſui, intelligatur
eſſe derogatũ primæ donationi, & conuẽtioni, factæ poſtea
inter ipſas partes eadem die, & ſic etiam intelligatur fuiſſe
derogatum per dictum compromiſſum, & arbitratorem, &
eius ratificationem dictæ ſecundæ conuentioni in ea parte,
qua cautum erat, ꝙ in caſu, in quo dicti fratres ſe adinuicẽ
concordarent, & diuidendo dictam hæreditatem, tam paternam, quàm maternam, dictus Petrus Paulus habere debeat ſecundam partem hęreditariorum, puta de duodecim
plodijs terræ communibus inter ipſos fratres, tres ipſe habere debeat, & Petrus Paulus quatuor, & quam tertiam partem vſufructuare deberet dictus Petrus Paulus toto tempore vitæ ſuæ, & poſt mortem perueniret ad dictos dominum
1 Carolum & Raynaldum, vt in d. inſtrumento videtur † prima conſideratione dicendum, ꝙ ſic, quia poſteriora derogant prioribus. l. pacta nouiſsima. C. de pac. l. ſi quis ante. ff. de acqu. poſſ. l. ſi mihi & tibi. §. in leg. ff. de leg. 1. Item quia arbitrator aſsignauit vnicuique partem ſuam purè & ſimpliciter in diuerſis plodijs, non autem quò ad vſumfructum, ſed quo ad vſumfructum partem ſuam, ideoq; alijs tantùm aſsignauit dicto Petro Paulo aſsignando ſimpliciter prædia & fundos intelligitur quo ad proprietatem. l. ſi Titio fundus. ff. de vſufr. leg. l. planè. la 1. §. fi. ff. de leg. 1. & dictus d. Carolus ſaltem primum arbitramentum purè & ſimpliciter approbauit, vnde ſibi debet præiudicare ſimpliciter conſenſus ſuus. l. Titius. ff. quibus mod. pign. vel hyp. ſol. & l. ſi fundum per fideicom. in prin. ff. de leg. 1. l. fideiuſſor. §. pater. ff. de pign. cum ſim. Item videtur, ꝙ non euenerit caſus comprehenſus in dicta ſecunda conuentione, quia per illam debet Petrus Paulus habere tãtùm vſumfructum in vita, cùm ſibi aſsignata fuit eo modo tantummodò in diuiſione tertia pars plodiorum ſpectantium ad dictos fratres, ergo arbiter in diuidendo non videtur hunc ordinem ſecutus quo ad alios, & ſic iſte videtur caſus omiſſus, & pro omiſſo haberi debet. l. quicquid aſtringendæ. de ver. obl. l. ſi extraneus.
2 ff. de condi. ob cauſam. ¶ † Sed iſtis non obſtantibus in propoſita quæſtione puto contrariam ſententiam de iure eſſe veriorem, quia compromiſſum & arbitramentum ratificatum ſe compatiuntur cum dicta ſecunda cõuentione, ideò non debet intelligi derogatum dictæ ſecundæ conuentioni. l. 4. §. ſi ex conuentione. ff. de re iud. l. fi. C. de noua. tantò melius, quia dicta prima conuentio tendebat ad limitandã & modificandam dictam ſecundam diuiſionem ſecutam p compromiſſum & arbitratorem ratificatum, quo caſu potius priora derogant ſequentibus, quàm econtrà, vt in priuilegio dicunt Doct. in d. l. pacta nouiſsima. allegando d. l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. nam per dictam ſecundam conuẽtionem erat actum, ꝙ ſi dicti tres fratres ſe adinuicem concordarent de diuidendo dictam hæreditatem, tam maternam, quàm paternam, dictus Petrus Paulus deberet habere tam tertiam partẽ bonorum hæreditariorum, quam tertiam partem vſufructuare deberet toto tempore vitæ ſuæ,
& poſt mortem ſuam veniret ad dictum dominum Carolum, & Raynaldũ. vnde ipſum cõpromiſſum & arbitramẽtum diuiſoriũ fuit implementum cõditionis adiectum in dicta ſecunda conuentione, meritò purificata conditione ſuccedit illa diſpoſitio partiũ ꝙ Petrus Paulus debeat vſufructuare toto tempore vitæ ſuæ dictam partem bonorum hæreditariorũ ſibi aſsignatã, & ideo poſt eius mortẽ deberet ſpectare ad dictũ dominũ Carolũ & Raynaldũ, iuxta l. vni. C. vt act. ab hær. & cõtra hær. l. hæreditariũ. ff. de bo. aut. iud. poſſ. & iſte videtur mihi eſſe verior ſenſus, & vera interpretatio dictorũ actuũ. Et confirmãtur prædicta, quia huic iure de futuro. ſ. poſt mortẽ Petri Pauli, competenti ſeu cõpetituro ipſo domino Carolo ex d. ſecũda conuẽtione, nõ debet videri eſſe renunciatũ per illud arbitramentũ diuiſionum ſimpliciter factũ & ratificatum, vt ꝓbatur in l. cùm pater. §. hæreditatẽ, ibi, ſecũdò, ſcđm vnũ eſt intellectũ cõiter apꝓbatũ. ff. de le. 2. & l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obl.
3 cũ ibi no. per Bart. in 1. & 2. q. † imò videtur ꝙ nedũ per ſimplicem diuiſionẽ non intelligatur renunciatũ iuri de futuro, ſed ẽt quando in diuiſione eſſent adiectæ clauſulæ gene
a rales *a* de nõ veniendo cõtra diuiſionem, vt ibi per Bar. hoc
* probantẽ per plures rõnes. & eius opinio eſt magis * cõiter approbata à doc. poſt Bar. ibi ſaltẽ quãdo illud ius, de cuius remiſsione quæritur, nõ erat reciprocũ, vti eſt illud pactũ ꝙ poſt mortem vnius bona ſint alterius ſuperſtitis, vt per Ang. in d. §. duo fratres. & conſuluit idem Bar. conſi. 58. inci piẽ. Ex themate prædicto tria dubia oriũtur. & Bal. & Ang. in l. qui cum tutoribus ff. de tranſac. & Bal. in d. §. hæreditatem. & ita conſuluit Bal. in conſilio ſuo incipiente, Petrus Bratadi cõdidit teſtamentũ. & Ang. in cõſ. 199. inci. Magnificus miles. Paul. conſi. 188. quia dubia. lib. 2. & in l. tres fratres. ff. de pac. & ibi dicit, ꝙ communiter tenetur opin. Bar. & illam ſum pluries ſecutus conſulendo, & etiam in legendo in d. §. duo fratres. per plura, quæ ibi refero, & nunc breuitatis cauſa, tanquam meo iudicio non neceſſaria in caſu noſtro omitto, ſed non poterat in caſu noſtro locus eſſe iſti iuri de futuro competituro d. domino Carolo, niſi fuiſſet deuentum ad diuiſionem prædictam, quia ita tantùm erat in dicta ſecunda conuentione, ſed in caſu conuentionis, de qua traditur in d. §. duo fratres. per diuiſionem, non per pactionem expreſſam renunciatum illi iuri de futuro, nec erat neceſſaria diuiſio illa, vt fieret locus illi iuri de futuro. ideò probabilius dubitari poterat, an per diuiſionem cum clauſula de non conueniendo, intelligeretur remiſſum ius
4 de futuro. & hoc accidit, † quia vbi poteſt præſumi alia con-
b iectura, quàm donationis, non debet capi coniectura *b* donationis. l. cùm de indebito. in prin. ff. de prob. l. ſi cùm vitium. ff. de ſol. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pig. actio. ergo cùm poſsit intelligi, ꝙ facta ſit diuiſio inter fratres ſecundum formam dictæ ſecundæ conuentionis non debet capi
5 coniectura remiſsionis vel donationis. † pręſertim, quia dictum arbitramentum fundatum in compromiſſo cenſetur quædam tranſactio, facta à partibus, vt in auth. iuſiurandũ. quod præſtatur ab his. poſt prin. & ibi no. & no. in c. quintauallis. de iureiur. & verbum, aſsigno, prolatum in dicto arbitramento debet intelligi ſecũdum ſubiectam materiam. c. ſi canonici. & ibi no. Archi. de offi. ord. libr. 6. c. referente. de præben. l. cùm pater. §. pater pluribus. ff. de leg. 2. & patet ex no. per Bar. in l. ſi conſtante. in 2. q. quartę partis principalis. ff. ſolu. mat. & Bal. in l. vbi adhuc. in fi. C. de iure do. & ibi
6 dicit, † ꝙ verbum, aſsigno, importat vel nõ importat tranſlationem, ſecundum quod iuris ratio patitur. & not. Bal. in l. 2. C. communia de leg. cum ſi. non debet ergo intelligi, ꝙ per dictum arbitramentum & ratificationem, ſeu aliam approbationem coram arbitratore factam, ſunt aſsignata dicta bona Petro Paulo, niſi ſecundum quod ius patiebatur, ꝙ aſsignaretur Petro Paulo non irreuocabiliter, nec pleno iure propter dictam conuentionem præcedentem, per quã erat acquiſitum ius præfato domino Carolo, & ius ſibi acquiſitum non poterat ſine conſenſu ſuo ab eo euelli. l. fin. ff. de pact. l. ſi partem. §. fi. ff. quemadmo. ſer. ami. & dictus dominus Carolus non videtur renunciaſſe ſuo iuri de futuro,

vt pro-

vt proximè probaui, imò nec facta secunda conuentione, & facit per implementum conditionis appositæ in dicta secunda conuentione, vt dictum est. Et ex istis apparet responsio ad allegata in contrarium. Nõ ob. dum dicebatur, quod
7 posteriora derogant prioribus,† quia responsum est, ꝙ illud est verum, nisi compatiãtur ẽt inuicem posteriora cum prioribus, seu, nisi priora tendant ad modificandum & qualificandum posteriora, sicut in casu nostro, vt fuit dictũ. Nõ obst. dum dicebatur, ꝙ arbitrator assignando Petro Paulo certam partem prædiorum videtur sibi assignasse quoad ꝓprietatem, non quoad vsumfructum tm̃. d. l. si Titio fundus. & sic videtur contrariari dictæ secundæ conuentioni, & per
8 consequens ab ea videtur recessum, †quia respondeo, ꝙ verbum, assigno, intelligitur scd̃m causas ꝓcedentes, & scd̃m ꝙ iuris ratio patiebatur, vt dixi. Itẽ respondeo, dato ꝙ importaret assignationem ꝓprietatis, non tamen per hoc videtur contrariari dictæ secundæ conuentioni: quod ostendo, quia in d. secunda conuentione dicitur, ꝙ casu, quo dicti fratres se concordarent diuidendo dictã hæreditatẽ, tam paternã, quàm maternam, Petrus Paulus debeat habere certã partẽ bonorũ hæreditariorum, puta ex duodecim plodijs terræ cóibus debeat habere quatuor, quam tertiam partẽ vsufructuare debeat Petrus Paulus toto tẽpore vitæ suæ, & quòd post mortem suam pertineat ad do. Carolum & Raynaldũ, &c. certè quia in dicta conuentione à principio dictũ est, ꝙ in diuisione Petrus Paulus habeat certam partem bonorum & plodiorum hæreditatis, non autem dictum est simpliciter, quòd habeat certam partem vsusfructus bonorum seu plodiorum, & important dicta verba, quòd habere debet ꝓprietatem dictorum bonorum, vt eis possit vti & frui, & ꝙ post mortem eius debeant restitui dicto domino Carolo &
9 Raynaldo. ¶†Non autem intelligitur esse actum, quòd nudus vsusfructus tantùm sit dicti Petri Pauli, dũ viuit ita not. in d. l. Titia cum testamento. §. fi. ff. de lega. 2. Vnde dicit ibi Bar. in ver. vlterius formo tale dubiũ. si testator dixit, relinquo Titio talẽ domum, vt ꝙ habeat in vita vsumfructum, & post mortẽ suam reuertatur ad Sempronium, certè Titius interim, dum viuit, habebit ꝓprietatem, per illum tex. secũdum quẽ bene facit ẽt l. species. ff. de ali. & cib. lega. Tertiò, dato, ꝙ per arbitramentum intelligatur assignata ꝓprietas Petro Paulo, non dicitur in aliquo factum contra d. conuentionem secundam. Ad istud videtur tutissimè vacare illud, in quo fortius videbatur dictum arbitramentum obstare dicto domino Carolo. & per hoc etiam non obstat, ꝙ dom. Carolus videatur consensisse, & sibi præiudicasse per d. l. Titius. cum sim. quia respondeo, ꝙ d. l. Titius, loquitur in iure de præsenti, quod bene poterat videri esse sublatum, sed iuri de futuro non videbatur renunciatum per diuisionem. ita respondet Bart. in d. §. duo fratres. in quarta opposi. Præterea ista diuisio erat præambulum necessarium ad causandum istud ius domino Carolo post mortẽ Petri Pauli, quomodo ergo dici potest, quòd istud in causa acquisitionis sit causa exclusionis, vel contrà. arg. l. Titio cũ moreretur. cũ
10 sim. ff. de vsufr. †Præterea quando consentio alienationi rei mihi debitæ in aliquem euentum, & non dico rei meæ, tunc
c non videor c per talem consensum mihi præiudicare. ita inquit Bar. in d. l. si fundum per fideicommissum. in princi. de lega. 1. per no. in l. si à substituto. cod. tit. & ibi no. per Barto. in d. l. si fundum. & ex hoc apparet non obstare illam legem cum si. Vlterius non obst. quod non euenerit casus comprehensus in dicta secunda conuentione, eò, quòd arbitrator non assignauit Petro Paulo partem prædiorum, scd̃m quod in dicta conuentione continetur, quia respondeo, ꝙ intentio arbitri in dicta diuisione fuit diuidere dictos fratres, & in diuisione hæreditatis partes facere æquales, vt ex pluribus partibus ipsius snĩæ colligitur, & primò dum in assignatione facta à Paulo, dicit ꝙ ei assignat partem existentem à manu cum onere soluendi libras centum quinquaginta, de quibus soluere teneatur dicto Petro Paulo centũ viginti libras pro æquiualẽtia partis contingentis ipsi Petro Paulo. Item ibi dum dicit, quòd omnes res, & mobilia, quæ non sunt affixa in domibus, &c. sunt communia, & diuidantur, & diuidi debeant æqualiter inter ipsos fratres in quatuor partes, & similiter in secunda snĩa, dum in ea dicitur, ꝙ omnes res non diuisæ diuidantur æqualiter inter ipsos 4. fratres, & ꝙ omnia debita & credita sint communia inter ipsos fratres, ita, ꝙ quilibet habeat quartam partem, nam ex his, quæ sequuntur, elicitur & declaratur quæ fuit mens disponentis in præcedentibus l. qui filiabus. in princi. & si seruus pluri-
11 um. §. fin. ff. de leg. 1. l. verum. ff. de pet. hær. †& in vniuersali-
d bus, prout est in hæreditate, vna res succedit d loco alterius. l. Imperator. §. fi. & l. seq. ff. de leg. 2. l. si rem & pretium. ff. de pet. hær. l. deducta. §. nummus. ff. ad Treb. & ibi not. in l. 1. §. item si cùm me ff. si pars hær. pe. & no. Bar. in præalle. §. duo fratres. in prima quæstione, vnde illa pars prædiorum & rerum hæreditariarum, quæ fuit assignata Petro Paulo, succedit loco illius partis tertiæ, seu quartæ, i. virilis portionis, quæ secundum formam dictæ conuentionis secundæ erat assignanda dicto Petro Paulo, quia imò non debet considerari tam numerus plodiorum, quàm etiam bonitas †& qua-
†1. litas, vt no. per glo. & Bar. in l. si ex falsis. C. de transa. & habetur in l. qui solidum. §. 1. ff. de leg. 2. cum si. Nec dicatis, quod dicta secunda conuentio intelligitur, si ista concors diuisio fuisset facta inter istos 3. fratres, sed quia contigit, ꝙ fuit facta inter omnes 4. fratres, ergo sic non videatur facta diuisio eo modo, quo id factum fuit, quia meo iudicio hæc esset fragilis cõsideratio, cùm in toto insit pars, & in maiori sum-ma inest minor. l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbit. l. 1. §.
12 stipulanti. l. fin. de verb. obl. l. in toto. la 2. de reg. iur. ¶† Super secundò, quo quæritur, an pactum appositum in dicta
e secunda conuentione e sit validum, scilicet ꝙ eo casu, quo dicti fratres deueniant concorditer ad diuisionem per scripturam omnia assignata Petro Paulo post mortem eius perueniant ad dominum Carolum? & proculdubio dicendum est, ꝙ sic, cùm dicta conuentio sit facta sub conditione quadam contingentiæ, s. casu, quo dicti fratres concorditer deuenirent ad dictam diuisionẽ, ideò omnis conuentio facta sub conditione censetur habere causam sufficientem. l. a Titio. & ibi no. Doc. ff. de ver. obl. l. hoc iure. §. fi. ff. de do. l. cum ad præsens. & ibi Bar. ff. si cer. pe. quòd autem dicta verba faciant conditionem, probatur ex l. Stichum, qui meus erit. in prin. ff. de leg. 1. & l. nuper. de le. 3. & attento, ꝙ de omnib. bonis, tam ꝓsentib. ꝗ̃ futuris est facta, non est dubiũ ꝙ valeat. l. oĩs. §. Lucius. ff. de his, ꝗ in frau. cre. l. si qs argentũ. §. sed si quis sibi. C. de don. & no. plenè in l. fi. C. de pac. & per Do. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obl. & attento, ꝙ dicta concessio facta dictis domino Carolo & Raynaldo post mortem Petri Pauli, habet pro causa dictam conditionem diuisionis, vt dixi allegando d. l. à Titio. cum si. seqtur ꝙ non potest reuocari per pœnitentiam. vel aliter, vt l nam & si cùm moriar. cum ibi no. per Bar ff. de condi. inde. & l. 1. C. vt act. ab hæred. cum simi. habet dicta conuentio causam conuentionis, seu societatis, ꝗ in eo contractu inita fuit inter dictos tres fratres. & in qua ẽt oĩa bona sua, & plus in cõi voluisse videtur domi. Carolus & Raynaldus, & vltra quartam partem, quam qlibet eorum habebat in hæreditate paterna & materna, posuerunt ẽt dimidiam portionis hæreditariæ eis donatam prius per dictum Petrum Paulum. Et quia consenserunt, ꝙ eo casu, quo deuenirent ad concordiã diuisionis Petrus Paulus perciperet toto tẽpore vitæ suæ vsumfructum totius illius virilis portionis, quam in principio ante donationem habuit Petrus Paulus in dictis hæreditatibus, & sic percipere debeat fructus, etiam de eo, ꝙ donauerat prius dictis domino Carolo & Raynaldo. & ad hunc casum etiam apparet actum fuisse, ꝙ post mortem Petri Pauli dicta portio obueniens in diuisione Petro Paulo peruenire debebat ad dictos dominũ Carolum & Raynaldũ. ideoq; sic non potest dici, hanc fuisse simplicem donationem causa mortis irreuocabilẽ, per ea, ꝗ habentur in d. l. nam si cum moriar. cum ibi no. per Bar. & alios. ¶ Circa tertium dubiũ,
13 quo quæritur, †an per susceptionem liberorum superuenientium ex dicto Petro Paulo intelligatur reuocata dicta prima donatio per eum facta, & ẽt dicta secunda conuẽtio, quod superuacuò quæri videtur secunda cõuentione stãte:

& licet

& licet fuerit factum fundamentum super dicta conuentione, & non super donatione prima, tamen videtur de iure cõcludendum, ꝙ non. argu. sumpto ex d. l. si vnquam. C. de reuoc. dona. quæ loquitur in donatio. & sic debet intelligi de donatione propria, s. quæ fit ex mera liberalitate, quia aliæ non sunt propriè donationes, quando sunt ob causam. l. 1.
†2. ff. de dona. l. Aquilius Regulus. eod. titu. sed dicta† donatio
f prima fuit ob causam, *f* sed vt tenerentur dicti donatarij soluere debita, quæ pro quarta parte hæreditaria spectabant
14 ad dictum Petrũ Paulum, ergo, &c. ¶† Nec obstant illa verba generalia, posita in prin. donationis, scilicet clausula generali, dum dicitur, purè, merè, liberè, simpliciter, quia illa verba non faciunt eam non esse donationẽ ob causam, quãdo specialis causa est postea expressa, quæ concernit cõmodum ipsius donatoris, vt in casu nostro. ita concludit Oldr. consi. 5. inci. Titius dedit per d. l. Aquilius. Pro hoc facit, q̃ licet contrahentes contractum donationis vel locationis appellent contractum venditionis, non tamen per hoc est contractus venditionis & emptionis. l. insulam. ff. de præscrip. ver. l. si olei. & ibi no. C. loca. l. si vno. in princ. ff. locati. c. constitutus. de reli. do. cum sim. & quod dict. l. si vnquam.
†3. non habeat locum in donatione† impropria, firmat Ang. ibidem, propter hoc volens non habere locum illam l. in donatione, facta propter condigna benemerita. & idem tenet ibi Bald. in aliquibus locis. & Ludou. Ro. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. matr. in 48. fallentia. ad hoc addo no in l. si pater. §. fi. ff. de dona. quem tex. alleg. Bald. in quodam consilio, & vide Ludo. in consi. 26. inci. pro decisione eorum. Alia ratione etiam videtur, quòd non reuocetur dicta donatio per superuenientiam liberorum, quia non reuocatur, nisi quando saltem donatio de dimidia bonorum omnium esset facta, per dictam l. si vnquam. in versic. partis. iuncta l. nomen filiarum. §. portionis. ff. de verb. signi. quam opi. secutus est Guil. de Cug. in l. 1. C. de inoffi. dona. Et idem ibi Bal. in versi. secundò quæro, &c. & Ray. in d. l. si vnquam. & Bald. in l. si cum, vel in vtero. C. de testa. mili. qui dicit ita vidisse consultum per Doc. Bon. Vnde cùm in dicta donatione actum fuerit, ꝙ dicti donatarij deberent soluere creditoribus dicti Petri Pauli, id, in quo eis tenebantur, & præsupponitur, quòd creditores habebant, & per consequens, attento isto onere æris alieni, donatio intelligitur esse minor dimidia. l. non amplius. in princ. l. ciuitatibus. §. fi. ff. de lega. 1. ideò non reuocaretur dicta donatio. tamen quia plerique tenuerunt contra, s. quòd etiamsi nouatio sit infra dimidiam, dummodò non sit modica, reuocetur per superuenientiam liberorum, quod vltimum non pono pro constan. verum quãtum est respectu secundæ conuentionis in casu nostro, puto esse verum, ꝙ illa non reuocetur per superueniẽtiã liberorum, quia illa censetur esse donatio, vt dixi super secundo dubio, & etiam per ea, quæ dixi super hoc tertio dubio, allegando no. per Bar. & Ang. in d. l. si vnquam. patet, ꝙ illa lex non vendicat sibi locum in hac concessione, quæ non est satis vera & propria donatio principaliter à liberalitate procedẽs, nam fuit ille contractus celebratus gratia vtriusq;, vnde tunc nõ vendicat sibi locum illa lex. l. si vnquam. l. 1. cum ibi not. per Bal. post Cy. C. de pact. ¶ Circa quartum dubium, quo quæritur, an dicta donatio in secunda conuentione reuocetur per superuenientiam liberorum naturalium, seu spuriorũ, aut adoptiuorum, vnde licet videtur, ꝙ ista discussio sit necessaria per ea, quæ dicta sunt in proximo præcedẽti dubio,
15 tamen posito, quòd essemus in casu dictæ l. si vnquam. † dico, ꝙ dispositio dictæ l. cùm sit exorbitans à regulis iuris cõmunis. l. perfecta. C. de donat. quæ sub modo. & l. fina. ff. de pac. cum si. Et sic dispositio iuris positiui debet intelligi de liberis legitimis & naturalib. l. filium diffinimus. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. l. 3. C. ad l. Iul. de adul. & l. generaliter. §. cùm autem. C. de insti. & substi. sub condi. fac. secundũ intellectum traditum ad illam l. per gl in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. & Gui. de Cug. Bald. & Ang. in l. parentes. de in ius vocan. & Pau. de Leaza. in cle. 1. de bap. & Bal. in l. Titia. in lectura antiqua. ff. de rit. nup. & in l. 2. per illũ tex. in ver. legitimus. ff. de excus. tut. tamen quia in filio naturali
g plerique aliter *g* sentiunt, non firmo, ꝙ dispositio dictæ legis, si vnquam. non intelligatur de naturalibus. sed bene puto esse verum, ꝙ non habet locum in spurijs, quia non sunt nominandi filij, in auth. ex complexu. C. de incest. nupt. bene faciunt not. per Bart. in l. ex facto. ff. de vulgari & pup. dum quærit, an pater possit exemplariter substituere. filio naturali, vel spurio. & per Bal. in l. humanitatis. C. de impu. & alijs subst. nec puto etiam, ꝙ habeat locum in filijs post dona
†4. tionem† adoptatis, quia sic parata esset via semper ad infringendum donationes, & ad auferendũ ius quæsitum tertiò, contra l. fideicommissum. ff. de condi. & demon. l. si ita quis. §. fi. ff. de leg. 2. & Inst. de exc. tut. post prin. iuncto §. sed adoptiui. & l. 2. §. 1. cum glo. in ver. legi. ff. de excu. tu. & in c. adoptiui. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. & quod not. Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. 73. & Io. And. in addi.
16 Spe. in tit. de suc. ab intest. §. fi. ad fin. ¶† Frustra etiam quæritur de reuocatione ex causa ingratitudinis, quia talis re-
†5. uocatio † non habet locum in donatione facta ob causam, vt no. glo. fi. in verbo, inueniatur. C. de reuocan. donat. & illam sequuntur ibi Doct. ad idem l. pen. §. 1. cum gl. ff. de dona. & not. Doct. ad idem in c. fi. de dona. Et etiam quia in di-
†6. cta donatione actum fuit, quòd non reuocetur propter† ingratitudinem, & iuramentum interuenit. ideò standum est iuramento. c. quemadmodum. de iureiur. cum ibi no. ita voluit Io. And. in tit. de dona. in §. 1. ver. quid si actum. & Pet. de Anch. & Ant. de Bu. in c. fi. de dona. & hoc sum solitus sequi
h in consulendo, & etiam legendo. *h* l. fi. C. de pac. tenui aliàs. veruntamen fateor, ꝙ non obstante iuramento posset accusari per donantem donatarius, si committendo ingratitudinem delinqueret in donantem, & hoc quo ad hoc, vt puniatur ex delicto ingratitudinis non tantùm, sed delicti in reuocatione donationis, vt per Io. Andr. vbi suprà. nec etiam posset infringi dicta donatio ratione minoris ætatis ꝓpter iuramentum, per illud, quod habetur in auth. sacramenta pube. C. si aduer. ven. & tantò magis cùm se asseruerunt maiores 25. annis, per id, quod habetur in l. 2. & 3. C. si minor se
17 ma. dixe. ¶ † Cùm autem quæritur, an dictæ conuentiones fuerint contractus innominati, vel q̃d, respondeo ꝙ prima conuentio fuit donatio ob causam, quæ appellatur contractus innominatus. l. 2. & ibi no. Bar. C. de condi. ob cau. tamen dicto contractui innominato fuit iunctus contractus stipulationis, quæ stipulatio interuenit in actu, & in eo instrumento, & quæ stipulatio est contractus innominatus. l. fi. ff. de pact. Vnde dicit Bar. in d. l. 2. in fin. quòd in omni instrumento notarij apponant stipulationem, ideò raro reperitur probari contractum innominatum per instrumentũ, imò erit recurrendum ad naturam contractuum nominatorum, secundum eum, & probatur in l. ex placito. maximè per Cy. C. de rerum permu. ¶ Secunda verò conuentio videtur fuisse principaliter contractus societatis expressè cũ certis pactis in ea adiectis, accedente stipulatione, sicut in d. l. societatem. ff. pro socio. Sed cum suprà de iuribus & effectu dictarum conuentionum discussum fuerit, superuacuò disputamus de nomine. l. testamento. C. de testa. l. 2. in fin. C. communia de leg. Alex. de Im.

ADDITIO.

a ¶ Generales. hæc veritas. idem Bald. consi. 54. Casus breuis li. 1. & consi. 191. lib. 2. Rom consi. 304. Cor. consi. 42. consil. 102. lib. 4. Bal. c. 1. Imper. Lot. in vsi. feu. Deci. con. 495. Iaso. consi. 173. li. 4. Alex. infrà l. 6. consi. 208. Ber. consil. 76. Dudum. lib. 1. aliter tamen tenere visus est Ale. infrà li. 7. consi. 62. nu. 4. consi. 100. in fi. vbi dicam.

b ¶ Coniectura. suprà lib. 3. consi. 114. in fi.

c ¶ Non videor. hoc est contra tex. in l. nihil. §. 1. de leg. 1. ideò tollenda est distinctio Pet. quam sequitur Bal. in d. l. si fundum. per fi. Pau. Ias. ibi, vide Bal. consi. 268. lib. 2.

d ¶ Succedit. latè And. Tir. in consu. Pict. tit. de retr. §. 32. nu. 10. cum seq. Alex. suprà lib. 4. consil. 49.

e ¶ Succedit. latè And. Tira. in consue. vbi suprà. d. l. à Titio. Deci. in l. cùm ad præsens. si cer. pet. & in consi. 115. & omnes vbiq; ita tenent, sed tamen non probatur iure & in d. l. à Titio. ipsa conditio est de causa iusta, quam implicat. saltẽ hæc

*com-

* *cōis, snīa non habet locum in simplici confessione de debito sub conditione de se ad obligationem impertinenti, sicut & in concessione de debito in diē, nec video ꝙ sit bona ratio differentiæ, si quis promittat soluere decem calendis Maij, vel si rex venerit, aut sub alia impertinenti conditione dixi, in nouis intellect.

f ¶Causam. And. Tira. rep.d.l.si vnquam.ver.donatione.C. de reuoc.donat.

g ¶Aliter. vt Fran. Rip. rep. d.l. si vnquam.q.28.& malè.dic ꝙ naturales non faciunt esse locum d.l. vt rectè decidit d. An. Tiraq. ibi ver. susceperit liberos. nu.45.

h ¶Legendo. vt in l. stipulatio hoc modo. de ver. ob. idē tenet Ant. Pet. rep. l.1. de iu. iur. in 32. effec. Hier. Cag. rep. l. fi. C. de pac. Bertr. consi. 46. Viso casu. lib.1. Ant. Rub. consi 114. sed licet in hoc distinguat Fran. Rip. rep. d.l. fi. q.54. ad fin. contrarium verius puto indistinctè, vt tenet Roma. in l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obl. Cor. consi. 102. lib.1.

CONSILIVM XLI.

Lege suprà lib.2. consi.172. quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia impedit litis ingressum nisi sit nulla. & nu.15.*

2 *Præceptum executiuum ante sententiam non valet, nec necesse est de eo in rescripto mentionem facere. nu. 6.*

8 *Tempus datæ attenditur quantum ad vitium surreptionis.*

9 *Notarij verba non probant, nisi de quo fuit rogatus.*

CONSILIVM XLII.

Viso processu causæ vertentis coram Episcopo Placentino inter spectabilem dominam Mariam Catharinam, & filiam & hæredem spectabilissimi equitis, & iuris vtriusq; Doct. domini Hugolini de Cantellis, de Parma ex parte vna, & conuentum fratrum Minorum de obseruantia domus Beatæ Mariæ annunciatæ Parmensis ex altera. ¶†Quæ
1 ritur, an exceptio rei iudicatæ opposita contra commissionem & delegationem apostolicam per dictos fratres, & eorum syndicum habet obstare. ¶ Et videretur prima consideratione dicēdum ꝙ sic, quia exceptio rei iudicatæ, quanuis concernat etiam merita causæ: tamen si opponatur contra rescriptum delegatorium, seu ad impediendum litis ingressum, videtur ꝙ habeat impedire processum ad vlteriora, vt in c.1. de lit. contesta. in 6. facit l. cùm quærebatur. cum ibi not. per Bar. ff. iudica. solu. vt etiam quando in supplicatione non fit mentio de sententia, videtur ꝙ rescriptum nō subsistat, vt no. gl. in c. super literis. de rescrip. per l. fi. C. sen. rescin. non pos. & in c. inter dilectos. de fide instr. facit c. inter monasterium. de re iud. ¶ Sed præmissis non obstantib. contrariam snīam de iure probabiliorem esse puto in proposito. nam præsupposito ꝙ opponitur exceptio rei iudi. cuiusdam prꝗcepti, vt dicitur facti per dominū Gregorium
2 de Mayno ptātem Parmæ, die 27. mensis Martij, † & tale prꝗceptum fuit nullum, quia fuit præceptum executiuum factum nulla præcedente snīa condemnatoria, qua de causa
†1. fuit nullum. l.1. & ibi hoc not. Barto. & † alij. C. de execu. rei iud. Item fuit nullum, quia non constat ꝙ processerint ci-
3 tationes requisitæ: † nam licet in dicto præcepto seu in eius narratione præcedente iudex dicat visa citatione, tamen illa verba non probant citationem præcessisse: attento quòd dictum præceptum fuit factum & cōmissum absente dicta domina Maria Catharina, vt in Auth. si quis in aliquo, & ibi not. Bar. & alij. C. de eden. & Inno. in c. quoniam contra. de proba & Bart. in l. fi. ff. quando app. sit. & in l.1. C. de relatio. Cy. & alij in l. emancipatis, C. de fide instru. & Spec. & Ioan. And. in tit. de instru. edi. §. restat. ver. in Summa. & in titu. de
* probat. §. videndum. ver. sed pone iudex. & est magis * cōis opin. Doct. in locis satis vulgaribus. ¶ Nec prædictis obstāt literæ ducales, in quibus continetur, ꝙ dominus Potestas prouideret, quòd quicquid dicti fratres vigore testamenti vel codicillorum habere deberent, illico consequerentur: quia respondeo, ꝙ dato ꝙ de illis literis constaret, tamen illa verba aliud non important, nisi ꝙ fiat ius summariè, vt l. si quis pecunias. & ibi hoc no. Bart. C. deposi. & quod not.
4 in l. momentaneæ. C. vnde vi. † sed in causis summariis requiritur prolatio snīæ, & partis citatio, & causæ cognitio. in Cle. sępe. de verb. sign. & cle. dispendiosam. de iud. ergo debuit primò parte citata ferri condemnatoria, antequam procederetur ad executionem & prꝗceptum, vt dixi. si ergo
5 dictum præceptum fuit nullum, † ergo sequitur ꝙ non ob. exceptio rei iud. ad impediendum litis ingressum & processum ad vlteriora, vt in specie firmat gl. in d. c.1. in gl. magna. de lit. contesta. in 6. & idem ibi firmat Ioan. Andr. in nouel. nec etiam talis exceptio sententiæ obstat ad merita causæ, si sententia est nulla. l.4. §. condemnatum. & d.l. si cùm nulla. ff. de re iud. facit ad prædicta quod not gl. in c. ex tenore. in gl.1. in fin. de rescrip. & glo. in c. non præstat. de reg. iur. in 6. & c. cum nostris. de conces. præben. in glo.4. quæ dicunt,
6 † quòd licet in secundis literis debeat † fieri mentio de pri-
†2. mis, aliàs non valeant secundæ, tamen illud est verum. si primæ erant validæ, secus si nullæ: vt probatur in cap. bonæ. de confir. vti. vel inuti. ita in proposito de ipsa sententia, vel præcepto nullo modo fuit necesse mentionem fieri, vt not. Io. And. in c. ex parte. de rescrip. ¶ Si autem dicti fratres velint opponere exceptionem cuiusdam pronunciæ factę per quendam vicarium potestatis Parmæ, ad illam etiā dico, ꝙ non parit exceptionem rei iudicatæ, quò ad præsentē causam, quia dicta pronuncia tēdit ad executionem literarum illustrissimi Ducis productarum coram potestate Parmæ, per Antonium de Manfredis die 24. Martij, in quibus literis continetur, ꝙ libri de quibus fuit, & est quæstio, deberent consignari dictis fratribus, dummodo prius fideiuberent de illis restituendis, si postea per iudicem competentem & deputatum pronunciaretur libros dictis fratribus non deberi. & etiam dicta pronuncia Vicarij, & dictæ literæ non impediunt, quin cognoscatur an dicti libri debeantur, imò expressè in illis literis reseruatur præsens cognitio negotij principalis. ¶ Si autem dicti fratres velint opponere exceptionem rei iudicatæ, se fundantes in quadam declaratione facta per magnificum dominum commissarium ciuitatis Parmæ, Laurentium de Pisauro die 27. Octobris 1459. in qua declaratione inter cætera notarius narrat in hac forma in effectu, videlicet. Cum sit quod coram d domino Laurentio de Pisauro differentia vera sit, & in executione præcepti de consignando omnes libros pręfatos, &c. vigore præcepti facti per præfatum, &c. quia iam dudum in rem iudicatam trāsiuit, & à quo non fuit appellatum scdm iuris formam inter Nicolaum de Lyra syndicum dicti conuentus, & Leonellum de Granellis, velut procuratorem dictæ dominæ Mariæ Catharinæ, penès quam reperiebantur duo libri, videlicet Gellij, & liber epistolarum Senecę, quos idem syndicus in executione literarum ducalium & dicti præcepti, & iuris d. conuentus asserit sibi dari, &c. & tandē visis dictis literis ducalibus & viso ipso præcepto coram ipso domino vicario, aliàs commissario exhibito, cuius pcepti quod iamdudum in rem iudicatam transiuit, ipse Nicolaus petiit executionem, & viso mandato d. Nicolai, & visis prꝗceptis factis d. dominæ Mariæ Catharinæ, tam oretenus ꝗ in scriptis de prꝗsentando ipsos libros, & visa exhibitione ipsorum duorum librorum, & visis omnibus quæ videnda fuerunt, ipse domin. Vicarius declarauit ipsos duos libros dari debere. Et ita dari mandauit d. Nicolao, &c. ista sunt in effectu verba dictæ scripturæ. & certè ex hoc capite constat, non obstare exceptionem rei iudicatę. ¶ Primò, quia si consideremus declaratione & actum domini commissarij, ipse
7 nihil declarauit, nisi super dictis duobus libris. † Et constat quod snīa lata in vna re, non parit rei iudicatæ exceptionē in alia. l. cùm quæritur. & l. si in iudicio. ff. de excep. Item & quò ad illos duos libros, & sic ad declarationem commissarij fuit appellatum per dictum Leonellum. & cùm oēs causæ & lites vertentes inter dictas partes occasione testamenti & codicillorum dicti domini Hugolini, sint per sedem apostolicam remissæ dicto episcopo. poterit de iustitia dictæ pronunciæ coram eo cognosci. Nec ob. ꝙ de dicta appellatione non fuit facta mentio in supplicatione, vt sic cōmissio quò ad hoc vitiaretur: iuxta id quod habetur in d.c. ex parte B. de rescri. & in c. oblatæ. de app. & not. Inno. in c dilecti. de maio,

de maio. & obe. & Io. And. in c. ex literis. de offi. delega. quia
respondeo, ꝙ dicta declaratio & pronuntiatio, ac appella-
tio nondum emanauerant tempore datæ commissionis a-
8 postolicæ, † vnde quantum ad vitium subreptionis, attendi-
tur tempus datæ in rescriptis. c. si eo tempore. de rescri. in 6.
& plenè no. in c. eam te. de rescrip. ¶ Si autem non conside-
ramus verba enunciatiuè prolata à notario circa scripturā
dictæ declarationis domini Laurentij de Pisauro commis-
sarij, dum notarius videtur asserere, ꝙ dictum præceptum
transiuit in rem iudicatam: in hoc dico, ꝙ illa verba notarij
non habent nocere dictæ dominæ Mariæ Catharinæ, nec ꝓ-
bant hoc infrà, ꝙ dictum præceptum in rem iudicatā transi
9 uerit, † sed solùm verba notarij probant id, de quo tunc no-
tarius est rogatus à partibus, vel id, quod tunc factum esset
à iudice, si attestaretur de actu iudicis tunc aliquid agentis.
* Ita no. Inno. & * communiter alij in præalle. c. quoniam con
tra. de proba. hoc etiam fuit de mente Io. And. in add. Spec.
in tit. de test. §. sequitur. ver. & no. Ant. de Bu. in c. fraternita
tis. de test. dicunt, ꝙ si in actis notarius dicit, talis testis iura
tus deposuit, &c. talia verba non probant iuramentum so-
lenniter fuisse præstitum per rationes, de quib. ibi per eos,
& potissimè quando pars non consensit illi enuntiationi, i-
bi per Io. And. prout in proposito nostro, quia procurator
dictæ Catharinæ non acquieuit dictis enuntiationi & decla
rationi, vt patet in actis. bene faciunt no. per Bar. in d. auth.
si quis in aliquo. & per Bal. in l. iurisiurandi. C. de test. & in l.
gesta. C. de re iud. & Io. And. & Bald. in locis proximè allega
tis. Ex quib. apparet, qualiter debeat intelligi id, quod not.
Bar. in l. Theopompus. de dote prælega. & circa hoc plura
ad idem adduci possunt, sed hæc satis sunt propter rei euidē
tiam. Ex quibus concludo, ꝙ non obstat hæredi dicta exce-
ptio rei iudicatæ, nec quo ad impugnandum rescriptum,
nec quo ad impediendum litis ingressum, nec quo ad meri-
ta causæ. Alex.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, pertinere, importat petitorium & possessorium.*
4 *Assertio meritorum non probat inter prohibitos.*
6 *Falsitas in parte vitiat totum testamentum.*
8 *Conductor non potest refricare quæstionem dominij.*
9 *Emens ab aliquo non fatetur habere ius.*
12 *Res ciuitatis non deputatæ ad publicum vsum vendi possunt, & causæ remunerationis donari.*
13 *Instrumentum an reprobatur per testes. 14. 16. & 19.*
17 *Testes quomodo debent deponere de negatiua.*
20 *Sensus omnium testium debet concurrere in eodem obiecto, licet non in eadem immediata causa sciendi.*
23 *Testes integri non sunt singuli de vniuersitate in causa vniuersitatis.*
24 *Testes debent esse omni exceptione maiores ad reprobandum instrumentum. & nu. 37.*
25 *Verba impropriantur, vt secūdum naturā actus intelligantur.*
28 *Mens attenditur, & non verba.*
30 *Demonstratio falsa, vel causa, non vitiat contractus non reciprocos.*
31 *Statutum prohibens donationem, nō habet locum, si fiat ob causam.*
33 *Numerus supplet qualitates testium.*
35 *Testium verba non sunt cauillanda, sed aptanda.*
38 *Iudex potest interrogare partem vel testem, etiam post conclusionem in causa.*

CONSILIVM XLIII.

Visis & ponderatis his, quæ continentur in ꝓ-
cessu inter syndicum & homines communis
Arquatæ agentem, & Franciscum Malaguili-
num se defendentem. ¶ Videretur prima con
sideratione dicendum partes domini iudican
tis esse debere in condemnando dictum Franciscum, tanq̄
detinentem vel posidentem petiam terræ, de qua in libel-
1 lo, spectantem ad dictos homines, & cōmune Arquatæ. † nā
præsuppono, ꝙ ista verba, posita in libello syndici narrantis
†1. dictam rem spectare, & pertinere ad dictum † cōmune pos-
sunt tanquam generalia comprehendere petitorium & pos
sessorium. l. si quis intentione. cum gl. quæ ita exemplificat
illam l. ff. de iud. & l. verbum pertinere. ff. de ver. sig. Et licet
in cōclusione libelli dicatur, quod petit Syndicus condēna
ri Franciscum ad restituendam dictam petiam terræ, tamen
†2. sustinetur, quia libellus importat non † solùm petitorium,
sed possessorium, vt concludit Fede. in consi. 283. inc. consi-
lium latum. & Ant. de Bu. in c. cùm ad sedem. de rest. spo. in
3. col. post Io. And. in addi. Spec. in tit. de act. & peti. §. sequi-
2 tur. ver. sed certè. in addit. incip. dicunt simplices. ¶ † Acce-
dit, quia narratum est commune possedisse. Et in fine libel-
li apposita est clausula, super quibus omnibus & singulis pe
tit iustitiam ministrari: quo casu bene etiam super possessio
ne est conclusum, qualiscunq; sit conclusio specialis, vt not.
Io. Cald. & Ant. de Bu. in c. 2. per illum tex. de ordi. cogn. Sed
de dominio & possessione communis Arquatæ ante factam
3 donationem Frācisco, non videtur in dubium refricari: † i-
mò non posset Franciscus refricare quæstionem à commu-
ni ante donationem, vt no. in instrumento donationis. in l.
si quis cum donationis. C. loca. l. commodare. cum l. seq. ff.
commo. & illa verba narratiua, prolata in instrumento do-
nationis, probant, ꝙ Franciscus conduceret. l. optimam. C.
de contrahen. & commi. stip. & l. quædam. ff. de prob. ¶ Sed
solùm pro parte dicti Francisci ad se tuendum allegatur, ꝙ
dicta petia terræ fuit per dictum commune sibi donata: er-
go superest duntaxat videre de viribus dicti instrumēti do-
nationis, & videtur dicendū, donationem non valere. ¶ Pri
mò per l. ambitiosa. cum ibi no. ff. de decre. ab or. facien. vbi
donatio facta decurionibus in præiudicium reipublicæ, nō
valet, vt ibi. l. 2. C. de decre. decur. lib. 10. ¶ Nec ob. si dicere-
tur, quòd ista non fuit donatio simplex, sed ob merita, quæ
fieri permittitur: vt no. Bar. in præal. l. ambitiosa. in 2. colu.
per l. diuus. ff. de bon. dam. & in l. tutor. secundum dignita-
4 tem. ff. de admi. tuto. † quia respondeo, ꝙ oporteret de illis
meritis constare, aliter, quàm per illam simplicem assertio-
nem, factam in instrumento. l. si fortè. & ibi not. Barto. ff. de
cast. pecu. & per glo. & Doct. in l. si donatio. C. de colla. & in
terminis firmat Io. An. in add. Spe. in rub. de rebus eccl. non
alie. vbi dixit, ꝙ prælatus concessit Titio ad vitam redditus
prædictorum, expressa causa seruitiorum, quæ impenderat
ecclesiæ, quærebatur an valeret, etiamsi interuenit consen-
sus capituli, & videbatur secundum eum dicendum, ꝙ sic,
quia pro vtilitate ecclesiæ in benemeritos factum fuit. 16. q.
6. illud. in verbo, munificentia. 7. q. 5. Ioannes. c. 1. de solu. &
donatio facta ob merita reuocari non potest. C. de donat.
quæ sub modo. l. pe. C. de reuo. do. l. 2. & 3. & l. generaliter.
in prin. Contrarium dicit, ipse fuisse iudicatum, scilicet ꝙ li
citè possint prælati moderatè donare iuxta seruitij meritū.
c. ad hoc. & c. relatum. el 2. in §. ad hoc. de testa. tamen cùm
ex causa aliquid permittitur, non est occasio sumenda pro
causa. c. solitæ. de maio. & obe. l. furiosi. §. 1. ff. ad l. Iul. maiest.
sed veram & sufficientem causam ad id præcedere oportet.
bene facit secundum eum, l. iubemus nulli. post prin. in ver.
beneficij colorati. de sacr. sanc. eccle. & l. cùm quis decedēs.
§. Titia. ff. de lega. 3. & l. qui testm̄. ff. de probat. bene faciunt
no. per Bar. in l. per diuersas. C. mandati. & in auth. hoc ius
†3. porrectum. de sacr. sanct. eccle. ¶ Secundò, quia res † publi-
cæ non videntur posse alienari. l. continuus. & l. cùm quis.
& ibi gl. & Doct. ff. de ver. obl. l. sed Celsus. in prin. ff. de con-
5 trahen. emp. ¶ † Tertiò, quia dicta alienatio non est proba-
ta per dictum instrumentum, productum per Franciscum,
quia instrumentum videtur esse reprobatum principaliter
per testes descriptos in instrumento, qui attestantur, quòd
non fuerunt præsentes his, quæ continentur in instrumen-
to donationis: ergo instrumentum censetur reprobatum, l.
1. §. qui neget. & ibi not. ff. quemadmo. testa. ape. c. tertio lo-
co. de proba. & c. cum literis. in fi. de test. imò fortius testes
dicunt, & maximè Iacobus Tauanella, & Iacobus Penarius,
ꝙ in contractu assertæ donationis nihil dictum fuit de be-
neficijs collatis per dictum Franciscum in cōmune Arqua-
tæ, & ꝙ non potuisset fieri mentio de illis beneficijs quin i-
psi audiuissent, & sic concludenter probant negatuam, vt
not. per gl. & Doct. in l. Pantonius. §. rei perduellionis. ff. de
acqui.

acqui. hær. & no. ēt Ang. in auth. de hær. & fal. §. sin verò ab-
sunt. & no. in l. 1. §. 1. ff. de iti. actuq; priua. & no. Io. And. in c.
6 bonæ. de elect. † ergo falsitas cõmissa à notario in parte in-
strumenti totum instrumentũ vitiat. 9. dist. in c. si ad sacras.
aliàs incipit, si ad scripturas. & 2. q. 9. in c. puta. & c. quanto.
& ibi not. de his quæ fi. à præla. not. Inno. in c. fraternitatis.
de hæret. & in c. cùm in iure. de off. delega. & Spec. in tit. de
instr. edi. §. instrumentũ. ver. quid si aliquid. Cy. & Ray. Bar.
& alij in l. si ex falsis. C. de transf. ¶ Præterea dicunt testes in
instruméto descripti, ꝙ illa donatio fuit facta hoc modo, vi
delicet ꝙ Frãciscus interrogabat singulariter aliquos hoïes
a cõis Arquatæ: me done *a* tu la tua parte de la tal peza de ter-
ra? & quilibet eorum singulariter respondebat, Io vi dono
7 la mia parte. † sed ita est, ꝙ in rebus vniuersitatis hoïes sin-
gulares vniuersitatis non dicuntur habere partem, quia in
his quæ sunt cõia pluribus non vt singulis, bona non dicun
tur esse singulorum, sed vniuersitatum. l. sicut. §. 1. ff. quod
cuiusq; vniuer. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius
voc. & in l. in tm̃. §. vniuersitatis. ff. de rer. diui. ergo sequitur
ꝙ illa donatio nihil potuit transferre in dictũ Franciscum,
cùm singuli donauerint partem suam, cùm partem non ha-
berent. Accedit etiam probatio facta per aliquos testes pro
parte communis, qui asserunt se nunquam interfuisse do-
nationi, & in instrumento continetur, ꝙ isti qui attestantur
se non interfuisse, fuerunt de illis qui donarunt. ¶ Sed prę-
missis non obstantibus, puto, partes domini iudicantis esse
in absoluendo dictum Franciscum à petitione Syndici. Et
primò, quia aut cõsideramus petitorium aut possessorium
intentatum pro parte communis. si consideramus petito-
rium, dico cõe obtinere non posse, quia de aliquo eius do-
minio, vel quasi dominio, vel de aliquo suo titulo nõ est pro
batum, ergo in petitorio obtinere nõ põt. l. in rem. in prin.
ff. de rei ven. l. cùm res. C. de prob. Nec ad hoc obstat, ꝙ Fran
ciscus conducebat dictam petiam terrę à cõi ante donatio-
nem, vt narratur in instrumento donationis, ergo non põt
8 referre qõnem dominij, &c. † qa respondeo, quod illud est
verum, quotiescunq; locator ageret ex ipsa locatiõe finita.
Sed si non ageretur ex locatione, sed actione in rem, & nul-
lo modo se fundaret actor in locatione, tunc oportet ꝓbari
de dominio, & põt referri qõ dominij, vt not. gl. mag. Cy. &
Bal. in l. si quis conductionis. C. loca. & no. gl. & DD. in c. in
ter dilectos. in gl. quæ incipit, sed hoc falsum. de fide instru.
& in l. nec creditores. C. de pign. act. & Bar. in l. legata. ff. de
adimen. lega. & in l. si in aliena. in prin. ff. sol. matr. ¶ Pręter-
ea ad probandum locationem non potest Syndicus sumere
fundamentum ex instrumento donationis, quia aut instru-
mentum est verum, & Franciscus habet intentũ, aut est fal-
sum, & tunc rõne partis falsę totum vitiatur, vt dictũ est sup.
Nec similiter põt Syndicus sumere fundamentum ex ipso
instrumento donationis ad ꝓbandum dominiũ suum: tum
9 † quia si emerem à te, vel alio titulo habili ad translationem
† 4. dominij, acquiro à te, non videor † fateri *b* te esse dominum,
b vt probatur ex not. per gl. in l. 1. in versi. à non domino. ff. de
publicia. quam ad hoc ibi ponderat Ange. tum etiam, quia
actor in libello nõ se fundat ex traditione facta ex causa do
nationis inualidæ, sed simpliciter narrat rem ad commune
pertinere. Vnde non potest Syndicus allegare, ꝙ sibi nõ pos
sit referri quæstio dominij, qa imò referri põt, & actori in-
cumbit onus ꝓbandi se dominũ, sicut videmus in locatore
q in libello petit sibi tanq̃ domino rem restitui, agendo sim
pliciter actione in rem, & nullam facit mentionem de con-
tractu locationis: nam licet postea appareat in iudicio de lo
c catione, tamẽ *c* non obtinet, nisi aliter de dominio probet,
vt not. gl. & DD. in l. si quis conductionis, cum concor. facit
l. habebat. in prin. ff. de instito. & in c. abbate sanè. de re iud.
vbi non prodest actori probasse illud quod in libello non
deduxit, vt not. Inno. in c. ex parte abbatissæ. de priuileg. &
Bart. in l. 1. in princi. ff. de eden. Aut consideremus possesso-
riũ, & etiam ex isto capite non videtur posse obtinere com-
mune, quia de anteriori possessione cõmunis non constat.
nec sola locatio sufficeret ad probandam possessionem. d.
c. inter dilectos. in fin. imò nec ex ipsa locatione se fundat

Syndicus, nec ex ea se fundare põt, vt ꝓximè dixi, maximè
cum eam finitam esse non appareat. Rursus obstat dicto cõi
exceptio, quem de euictione tenet actio, eundem agentem
repellit exceptio. l. vendicanté. ff. de euict. l. dolo. ff. de doli
excep. Nam dictum cõe donauit in remuneratione benefi-
ciorum Francisco prædicto dictam petiam terræ, & ei pro-
misit cõe de euictione, vt constat publico instrumento pro
10 ducto in actis. † Nec ob. ꝙ donatio non valuerit, per l. ambi
tiosa. de decre. ab ord. fa. quia respondeo, quod verum est
ꝙ decuriones non possunt donare res vniuersitatis vel po-
puli, vt ibi, sed tota vniuersitas, vel populus seu maior reprę
sentans totam vniuersitatem, bene potest donare scd̃m Bar.
in præalle. l. ambitiosa. in 2. vel 3. col. per l. prohibere. §. pla-
nè. ff. quod vi aut clam. idem no. Bal. in c. 1. §. iniuria. de pace
iura. fir. & l. præses. in vlti. col. C. de transact. Præterea dicta
donatio non fuit simplex, sed remuneratoria, vt constat ex
instrumento, & de beneficiis seu meritis dicti Francisci est
ꝓbatum per testes dicti Francisci, & præsertim per Bartho-
11 lomæum Pascalis, & Dominicum de Arquata, † sed non est
dubium, quod donationem remuneratoriam facere potest
non solùm vniuersitas, sed etiam regentes vniuersitatem, vt
not. Bar. in præalle. l. ambitiosa. & dixi suprà. Nec obst. ꝙ nõ
sufficiat assertio meritorum, per l. si fortè. ff. de ea. pecu. qa
vt proximè dixi, probata sunt per testes merita, quæ præces
serunt. Non ob. ꝙ res publicæ vniuersitatis non possunt a-
12 lienari. l. continuus. §. cùm ita. & ibi no. ff. de verb. ob. † quia
respondeo, quod illud est verum in rebus quæ sunt deputa-
tæ ad perpetuum vsum publicum, vt platea seu forum, thea
trum, & sim. ea verò quę non sunt deputata ad reditum, be-
ne possunt vendi. l. sed & Celsum. in prin. ff. de contrah. em.
& ibi gl. in ver. pen. quæ dicit, ꝙ Molendini reipublicæ ven-
di & alienari possunt, & declarat Bart. in Rub. C. de contra-
hen. empt. in 3. q. Non obstat insuper, ꝙ dicta donatio non
sit probata per instrumẽtum, & quod testes descripti in in-
strumento dicant se non fuisse præsentes instrumento do-
nationis, † quia respondeo primò quòd attento, ꝙ per octo
13 testes productos per dictum Franciscum ꝓbatur, quod do-
natio illa fuit facta ab hoïbus, & cõi Arquatæ dicto Franci-
sco, dato etiam quod ex eo ꝙ testes in instruméto descripti
dicerent se non interfuisse præsentes, & eneruaretur fides
instrumenti, tamen per illos octo testes descriptos, vt suprà
satis erit probatus contractus donationis, vt firmat Innoc.
Io. An. Ant. de Bu. in c. cum Ioan. de fide instr. & Nic. de Ma-
tarel. & Bald. in l. in exercendis. ad fin. C. de fide instru. vnde
dato quod notarius scripsit in instrumento, ꝙ illi donatio-
ni fuerunt testes illi præsentes, & scriptura notarij intelliga
tur de præsentia testium, cum intelligentia eorum, vt not.
Bart. in l. diem proferre. §. coram. per illum tex. ff. de arbi. &
in l. 1. C. de erro. aduo. & ipsi testes dicant se non intellexisse,
nec audiuisse ea, de quibus in instrumento, tamen satis est
ꝙ illa fuerunt audita ab aliis ibi præsentibus, quanuis non
fuerunt descripti, tanq̃ testes in instrumento: & sic ꝓbetur
per eos veritas contractus. ¶ Præterea ēt specialius respon-
deo ad dicta testium cõis. nam Ant. primus testis dicit, ꝙ de
ueniendo ad villam Arquatæ vidit sub pauiglione multos
hoïes, inter quos erat Iacobus nepos suus, qui dixit ei: co-
storo hãno donato certe terræ à Francisco Malaguilino, &
14 ꝙ aliter non fuit præsens. † Certè dictum istius qui dicit, ꝙ
aliter non fuit præsens, non faceret instrumentum vacilla-
re, ex quo ipse testis non erat de connumeratis, seu instru-
mentalibus testibus, id est, necessariò requisitis ad substan-
tiã instrumenti, vt no gl. & DD. in l. 1. §. si quis neget. ff. quem
ad. test. ape. Iaco. de Are. & Cy. in l. in exercendis. C. de fide
* instru. & * communiter DD. in d. c. cum Io. potest etiam ali
ter responderi ad dictum istius testis, videlicet vt dicã infrà
circa quintum testem. Secundus verò testis, scilicet Ia. Tini
uella non ꝓbat, quia est sibiipsi contrarius. l. qui falsa. ff. de
15 testi. & l. eos. ff. de falsis. † & dictum vnius sibimet testis con-
trarij, nunq̃ est reducendum ad concordiam, saltem vt pro-
bet, vt est gl. in c. in nostra. de testi. quam ad hoc ibi põderat
Anto. de But. & nõ. Iac. But. in l. cum de ætate. ff. de probat.
& Bart. in d. l. eos. in fin. & Anton. de But. in c. cum tu. de te-
sti. &

ſti.& Io.de Imo.in l.inter ſtipulantem.§.1.ff.de verbor.obli.
Quòd autem iſte teſtis ſit ſibimet contrarius.patet,qa dicit
quòd nihil fuit dictum de beneficijs collatis per Franciſcũ,
& quòd non potuiſſet fieri mentio de beneficijs, quin ipſe
aduertiſſet.Item dicit,quòd non fuit renuntiatum ſtatuto,
de quo fit mentio in dicto inſtrumento,ſed ꝙ tamen potuiſ
ſet renuntiari ſtatuto,ꝙ ipſe non audiuiſſet, quia non conti
nuò animaduertebat. Certè iſte eſt contrarius,quia eodem
modo,quo fatetur,ꝙ potuiſſet renũtiari ſtatuto,ꝙipſe non
audiuiſſet,qa non continuò animaduertebat, eodẽ modo
potuiſſet fieri mentio de beneficijs,quod ipſe non audiuiſ-
ſet. ¶ Preterea iſte teſtis non ꝓbat ẽt alia ratione,quia dicit,
ꝙ non recordatur de oĩbus verbis ꝓlatis per dictum nota-
rium:vnde eſſe poteſt,ꝙ non recordatur de verbis ſubſtan-
16 tialibus dicti contractus,quæ fuerunt ꝓlata à notario.†Sed
ita eſt,ꝙ per teſtes inſtrumenti,dicẽtes, ſe non recordari de
veritate contentorũ in inſtrumẽto,non reprobatur inſtru
mentũ,vt ꝓbatur ex no.per gl.in d.§.ſi quis neget. & ibi ex-
preſsè Bar.& Ang.& no.Inn.in præalle.c. cùm Ioannes. er-
go,&c. ¶ Tertius verò teſtis,videlicet Nic. Penarius depo-
nit,ꝙ dum ipſe eſſet ſub pauiglione, vidit notariũ ſcribere
noĩa certorum hominũ,q dicebant Io. gli dono la mia par-
te. & ꝙ facta deſcriptione notarius vocauit dictum teſtem
vnà cum alijs,dicens: Voi ſeriti teſtimonij,& io faro la char
ta.Et ꝙ non fuerunt alia ꝓlata,& ꝙ ſi fuiſſent prolata, audi
uiſſet.certè iſte teſtis de directo contradicit alteri,videlicet
Paulo Geni producto,pro parte dicti cõis, qui deponit, ꝙ
notarius vocauit ipſum Paulũ tempore confectionis dicti
inſtrumenti coram 20.vel 25. hoĩbus dictæ villæ, & dixit ei:
Li huomini,& cõe di queſta terra donano à Franciſco Mala
guilino la cõe de zuchone.Et ꝙ notarius hoc legit in pręſen
17 tia ipſius teſtis, & aliorum teſtium.†Sed ita eſt, ꝙ vbi duo te
ſtes ſunt adinuicem contrarij, neutrius dictum valet, vt no.
Io.And.in c.in noſtra.de teſti.& in addi.Spec.in tit.de teſte.
§.iam de interrogatorijs.in add. incip.incautè, &c.& Fede.
de Senis,in conſi.162.& Anto.de Butr.in c.cum tut.de teſti.
¶ Quantò magis eneruabitur dictum iſtius Nicolai,cui con
tradicit non ſolùm dictus Paulus,ſed etiam contradicunt fe
rè oẽs teſtes Franciſci,deponentes, ꝙ notarius legit & pu-
blicauit ea,quæ continentur in dicto inſtrumento donatio
nis.l.ob carmen.§.fi.ff.de teſt.& d.c.in noſtra. ¶ Quartus ve
rò teſtis,videlicet Dominicus Bellia,deponit,ꝙ vidit ſcribe
re notarium,quando Franciſcus interrogabat homines di-
ctos,& dicebat ſcribere hunc, ꝙ notarius nihil dixit quòd
audiuerit, & ꝙ non vidit aliquam congregationem, nam i-
ſte teſtis non probat:tum,quia videtur reprobari ab omni-
bus teſtibus cõis deponentibus,ꝙ notarius dixit: Voi ſeriti
teſtimonij,& io ne ſero rogato. & ſic patet,ꝙ notarius aliqd
dixit,ergo dictum eius non debet attendi,vt no. in c. in no-
ſtra.& ẽt inquãtum dicit,quòd non vidit congregationem,
contradicit reliquis teſtib. affirmantibus de congregatio-
ne.Præterea iſte teſtis deponit negatiuam,ſ. ꝙ non audiuit.
18 †teſtis aũt deponens ſuper negatiua, ſ. ꝙ aliquid non fuerit
dictum vel factum,oportet ꝙ concludenter deponat,ſ. ꝙ il
lo tempore non potuiſſet illud dici vel fieri, quin ipſe audi-
uiſſet vel vidiſſet,vt no.gl.in auth.de hære.& falc.in §.ſi verò
abſunt.& ibi Ang.not.Dy.& Bart.in l.1.§.1.ff.de iti.actuque
priua.& Io.And.in c.bonæ.de elect.& Cyn.Iac.But.& Bald.
in l.actor.C.de prob. ¶ Paſcalis quintus teſtis deponit, ꝙ vi
dit circa 40.hoĩes ſub pauiglione,& cùm intelligeret de do
natione prædicta,receſsit, & non fuit præſens. teſtis iſte nõ
probat:tum per ea,quæ dixi circa primum teſtem,tum etiã,
quia in dicto ſuo dicitur eſſe ſingularis,quia vt inquit Inno.
in d c.cùm Ioannes in oppoſitione,in qua ipſe videtur reſi-
19 dere,†ſi duo teſtes deſcripti in inſtrumẽto dicant ſe non fuiſ
ſe præſentes inſtrumento,non reprobant inſtrumentũ, qa
ſunt ſingulares.c.licet cauſa.de prob.c.bonæ.de elec.& hoc
ſequitur Ant de Bu.& d.Abb.ibi,niſi iſti duo teſtes darẽt ſe
pro conteſtibus,vt quia qlibet eorum diceret, ſe non fuiſſe
pſentem tali inſtrumento,tali die,in tali loco,eò quia ſemp
fuit illa die ſimul cum illo alio teſte in alio loco.& dicunt, ꝙ
ad hoc non obſtat rõ in contrariũ aſsignata per Bar.in d.§.ſi
20 quis neget.dum dicit Bar.†ꝙ ſatis eſt, ꝙ teſtes ſint cõcordes
reſpectu obiecti,hoc eſt,ꝙ obiectum repręſentetur ſimul &
pariter ſingularibus ſenſib.oĩum teſtium,ita,ꝙſenſus ſimul
concurrãt ad obiectum, de quo teſtificantur, licet attenta
cauſa immediatè ſciendi ſemper teſtes ſint ſingulares, quia
quilibet teſtis in ſenſu ſuo eſt ſingularis,vnde ad ꝓbandum
hoc,ꝙ non fuerunt præſentes,dicebat Bart.ꝙ ſi deponerẽt,
ꝙ fuerunt præſentes,eſſent conteſtes,ſicut ergo per appro-
pinquationẽ ſenſati ad ſenſus ſunt omnes conteſtes in hoc,
ꝙ non interfuerunt contractui, quia ſecundum Anton.de
But.& d.Abb.iſta ratio non eſt bona,quia quando qlibet di
cit ſe non interfuiſſe,nõ poteſt negari, quin ſint ſingulares,
quia quilibet de ſe tantùm concludit.Non obſ.ſcd̃m eos,ꝙ
apꝓpinquatio ſenſati facit eſſe cõteſtes, ergo & abſtractio,
qa ſcd̃m eos conſequens eſt falſum omni lege & iure,ꝙ apꝓ
pinquatio ſenſati pluries attrahat ſenſus plurium ſimul,ſed
abſtractio non poteſt abſtrahere,niſi ſingulariter, quia hoc
non meo nec tuo ſenſu non fuit apꝓpinquatũ,non aũt oĩb.
ſimul non fuit appropinquatũ.& iſtam opi.tenet etiam Ni-
co.de Mata.& Bal.in p̃alleg.l.ex in exercendis.Paulus Gen.
ſextus teſtis deponit,ꝙ dum eſſet ſub pauiglione præſenti-
bus viginti,vel vigintiquinque hoĩbus eius iudicio de dicta
villa notarius vocauit ipſum teſtem,dicẽs,li huomini & cõe
di queſta terra donano à Franciſco Malaguilino la cõe de
Zuchone,& ꝙ nõ fuit p̃ſens renunciationi ſtatuti,neq; alijs
renuntiationibus. certè iſte teſtis, inquantum dicit, quòd
erant ſuo iudicio præſentes 20. vel 25. homines, non dero-
gat inſtrumento,vbi de maiori numero teſtium fit mentio,
21 †quia teſtis non debet deponere per verbũ,iudicio, ſed per
alterum ex quinq; ſenſibus corporeis.l. qui teſtamento.§.fi.
ff.de teſta.l.teſtium.C.de teſti.& plenè in c.cùm cauſam.de
teſt.non obſt.quòd dicat,ꝙ non fuit præſens renuntiationi
ſtatuti: quia ad hoc reſpondeo, vt dixi ſup. circa primum te
ſtem, in aliis aũt iſte teſtis non contradicit inſtrumẽto. Vlti
mus teſtis videlicet, Bonanuncius deponit ꝙ vidit d.Fran-
ciſcum & notarium ſub pauiglione p̃dicto, & d. Franciſcus
ſibi dixit,ſei tu cõtento de donarme la tua parte del Zucho
ne.& ꝙ reſpondit,Io ſon contẽto ſel cõe vi dona la cõmuna.
& ꝙ vidit aliquos de hoĩbus ibi exiſtentib. qui faciebant ſe
ſubſcribere, dicentes, Io dono la mia parte de la cõmuna à
Frãciſco,&c. & aliqui eorum poſtea recedebant, & ꝙ nunq̃
fuit vocatus in teſtẽ ad dictã donationẽ factam per dictum
cõe, & ꝙ non ſciebat aliqd de dicta donatione,& ꝙ fuit vo-
catus in teſtẽ ad dictam donationem factam per dictũ cõe,
& ꝙ vidit alios vocari,&c. Vnde iſte teſtis videtur ſibiipſi cõ
trarius: dum dicit, ꝙ fuit vocatus in teſtem, & prius dixit,
quod nihil ſciebat de dicta donatione. Itẽ in dicto ſuo pec-
cat ratione ſingularitatis, prout dixi circa quintum te-
ſtem,& negari non p̃ot, vt dixit Inno. & Io.And.in d.c.cum
Io.& Nic. de Mat.& Bal.in d.l.in exercendis.ꝙ quanta fides
in caſu iſto ſit adhibenda teſtib.conantibus deponere con-
tra inſtrumentũ,iſtud cõmittitur iudicantis arbitrio.ar.l.3.
§.1.ff.de teſt. & per eum dẽt fieri acerrima indagatio.l.vbi.
22 C.de fal.& in l.iubemus.C.de probat. † & ſcd̃m eos ſemper
debet potius præſumere pro inſtrumento.c.abbate.de ver.
ſig.c.ſi Papa.de priui.in 6.concurrente maximè bona fama,
& legalitate notarij, de qua oẽs atteſtantur. Nec p̃dicto in-
ſtrumento hẽt obſtare, ꝙ conantur deponere quidã alij te-
ſtes, qui non ſunt deſcripti in numero teſtium,de ipſis per-
† 5 ſonis deſcriptis in inſtrumento in numero perſonarũ † do-
nantium,& vniuerſitatẽ repręſentantium, quia ad hoc p̃ot
reſponderi,vt dixi ſuprà,ꝙ iſti teſtes non ſunt integri teſtes,
prout requiritur, per dctam l.optima.tum,quia aſſerunt ſe
prætendere intereſſe, ergo, &c. l. omnibus. C.de teſtib.& l.
23 nullus. ff. de teſti. † tamen etiam quia ſunt de vniuerſitate,
& ſic non ſunt omni exceptione maiores: quia licet aliàs
dicamus ꝙ in his quæ ſpectant ad vniuerſitatem, & quæ re-
ſpiciunt commodum vniuerſitatis, & non ſingulorum,te-
ſtes de vniuerſitate poſſunt admitti,vt not.Guil.& Bar.in l.
intantum.§.vniuerſitatis.ff.de rerum diui.& l.ſed ſi hac.qui
manumittitur. ff. de in ius vocand. per illum text. & not.
Cyn.in l.parentes. C. de teſti. & Imol.in c.cùm nuncius.de
teſt.

d test.cum si.tamen tales non sunt omninò integri. *d* ita dixit
Arch.12.q.2.in summa.& seqtur Ant.de Bu.in d.c. cùm nun
24 cius.& d.Abb.in c.insuper.de test.† sed ad reprobandum in
strumentum reqritur, ꝙ testes sint omni exceptione maio-
res.l.optimam.C.de contrah.& cōmit.stipu.adeò, ꝙ etiam
leuissima exceptio repellit eos, scđm Bal.ibi.¶ Quinimò se
cundum Ang.in d.§.si quis neget post Bart. ibi, reqritur, ꝙ
dicatur & ꝓbetur, ꝙ testes reprobantes sint optimæ opinio
nis,aliàs non posset qs obtinere. Non ob. ꝙ instrumentum
sit reprobatum,& pro parte falsum,per dictos Iac. Tiniuel-
lam,& Nico.Penarinū,qui videtur concludere, ꝙ nihil fuit
dictum de dictis beneficiis:ergo instrumentum redditur in
totū falsum rōne partis, qa respondeo, ꝙ dicti duo testes nō
reꝓbant, qa sunt sibi & aliis contrarij,vt ego suprà ostendi.
¶ Itē dato, ꝙ instrumentum fidem non faceret, tamen satis
est, ꝙ contractus sit per alios testes Francisci ꝓbatus,prout
ētin superiorib.dixi. Non obs.etiā, ꝙ aliqui ex dictis testib.
cōis dicant, ꝙ illi hoīes cōis Arquatæ dicebant: scriuite co
me io gli dono la parte mia:& ꝙ sic donabat tanq̄ rem singu
25 larem, q̄ erat vniuersitatis, qa respondeo, ꝙ testes prædicti
non probant,vt circa quēlibet de per se dixi.†Præterea ver-
ba impropriantur in contractibus, vt intelligantur secun-
dum naturam actus, qui celebratur,vt ipse actus valeat. l. si
insulam.ff.de præscrip.verbis.c.constitutus.de relig domi.
l.si vno.in prin.ff.locati.l.si olei.C.loca. Vnde si in instrumē
to, in quo vniuersitas constituebat Titium actorē, dictum
fuerit, ꝙ vniuersitas constituebat Titium procuratorem,va
let,& verba improprιātur per ꝓcuratorem,id est, actorem.
c.petitio.& ibi Doc.de proc.& no.Bar.in l.1.§.quib.ff.quod
cuiusque vni.no.Fortius dixit Host.in d.c.petitio. & Bal. in
l.id,quod pauperibus.de epis. & cle. & in l si testamentum.
in prin.C.de test.& l.1.in princ.per illum tex.cum glo.C.de
26 neg.gest.†quòd si dictum fuisset in instrumento, constituo
te asinum ad causam meam tractandam, vel dilapidatorem
meum ad administrandū,intelligeretur,i. constituo te ꝓcu
ratorem meum,vt no.Bal. in l.reum.C.de ꝓcur. Et in simili
videtur, si iudex dixit:do tibi agnatū tuum in tutorē expo-
nitur,i.datum à lege confirmo:vt no.Bar.in l.1.C. de nego.
gest.vnde dicit Cy.in l.si cum ante.C.de don.ante nup. per
illum tex.vbi grosso modo proferuntur verba inter contra
hentes,non nocet simplicitas grosso modo ꝓferendi. alle-
gat ēt in arg.l.si filia.in prin.ff.fam.erc.& ibi idem no. Bald.
& Bar.in l.lege.ad fi.C.de leg.hęred.bene facit,quod no.gl.
27 & Bal.in l.quoties.C.fa.erc.†satis est, ꝙ de mente appareat,
quæ attendi debet non attentis verbis.l.ita stipulatus. ad fi.
ff.de verb.oblig.l.si in venditione.cum si.ff.cōia præ. ita est
in proposito, dum dicebant rustici, quòd notarius scribe-
c ret, ꝙ donabant partem suam,intelligitur *c* ꝙ donabat & cō
sentiebat tanq̄ vnus de vniuersitate, id, quod quantum ad
se erat vniuersitatis.& quid etiam ad eum spectaret ratione
alicuius cōmodi,vt puta ꝓpter commodū pascendi, vel et-
iā rōne alterius cōmodi, qa si vniuersitas habebat aliquod
cōmodum,aliàs reditum de illa re donata,dicebatur ad eā
spectare aliquod cōmodum, qa si vniuersitas illud nō habe-
ret,oporteret, quòd incumbētibus imponeret collectam,
quam necesse haberent singuli soluere,vt no.gl.& Doc.in l.
1.§.quòd si nemo.ff.quod cuiusq; vni.nom. & per Bart. in l.
4.§.si actor.ff.de re iud.& Bal.in l.etiam.C.de execu. rei iu-
28 dic.†Potest ēt illud,quod est vniuersitatū, largè dici esse sin
gulorū aliquo respectu,vt si de cōi collatione res ꝓ vniuer-
sitate empta est,si dissolueretur vniuersitas, quilibet debe-
ret ꝓ rata ferre partem suam.l.1.in fi.ff.de colleg. illici.& sic
accipienda est mens & intentio rusticorum, q iuribus igna-
ri ita ineptè loquebantur:nam si donabant partē suam, da-
to, ꝙ singuli putassent in dicta re partē habere, multò magis
donassent, si putassent esse vniuersitatis:& sic nullam in eam
partē haberent,& hoc fuisset eis declaratum. ergo ꝓ ita do
29 nato habetur,†& in cōtractib.& in statutis, si verisimile est,
ꝙ disponens, si fuisset interrogatus, tale qd fecisset, illud ꝓ
expressè conuēto haberi dēt in l.tale pactū.§.fi.cum gl.& i-
bi Doct.ff.de pac. bene facit l.Vitius.§.Lucius.ff.de libe.&
30 posth.†Et falsa causa,vel demonstratio in contractib.ab vna
tantùm parte obligatorijs,vt in donatione non vitiat.l.si di
uortio.ff.de verbo.obl.& no.in l.si ita stipulatus fuero hanc
summam.in prin.ff.de verb.ob.& not.Bar.in l.demonstra-
tio falsa.in prin.de cond.& demon.¶ Non obs.id,quod de-
ponunt quidam alij testes,qui non sunt de numero testium
instrumēti,sed sunt de numero illorum,qui donarunt,quia
suprà responsum est, ꝙ ipsi loquuntur pro se.ideò, &c. Erāt
n.& sunt obligati de euictione,prout in contractu promise
31 runt.Non ob. ꝙ † statutum cōis Rodigij infringat vel pro-
hibeat donationes fieri de bonis cōis, qa tale statutum de-
bet intelligi de mera & propria donatione, quæ fit ex mera
liberalitate.l.1.& ibi hoc no. Bar.ff.de dona.& Bar.in l.filius
fam.eo.tit. Sed donatio,quæ fit ob merita,& sic ob causam,
prout fuit ista donatio,non dicitur propriè donatio,vt d.l.
1.& in specie no.Bar.in prin.ff.dum tractat de donatione,fa
cta per Constantinum.& do.Abb.in Rub.extr.de don.pro-
batur in l.Aquilius.cum gl.& ibi Bar.& in l.pe.cum gl. ff.de
32 dona.vbi habetur,†quòd licet donatio propria requirat in
sinuationem,& possit reuocari propter ingratitudinem,ta
men hoc non procedit in donatione remuneratoria,vt no.
Guil.de Cug.& Bald.in l.illud.C de sacr.sanct.eccl.& Bald.
in l.si cum mihi.§.de dolo.& in l.2 in fi.C.ne li. po.& in l. &
si mortis.C.ad l.Fal.¶ Non obs. ꝙ testes aliqui videantur de
ponere, ꝙ Franciscus tpe cōtractus dixit:quando el piu mi
nimo non fusse contento,io non voria che ne fusse fato niē
te,&c. qa respondeo, ꝙ illa verba possunt intelligi hoc mo-
do:quando el piu minimo,s.de illis,qui aderant ibi propter
cām donationis,tunc non contentaretur, ꝙ fieret donatio,
& ita debet in dubio interpretari contra volentē se funda-
re ex verbis illis.l.veteribus.ff.de pac.l.stipulatio ista.§.in sti
pu.de verb.obl.& debent intelligi de primo dissensu, vel cō
sensu.l.hæc cōditio filiæ meæ.ff.de cond.& demon.l.boues.
§.hoc sermone.ff.de verb.sign.& quod not.Bar.in l.dotis.p
illum tex.ff.de iur.dot.& in l.1.ff.ad leg.Iul.maie.& in l.cùm
quidam.ff.de annu.lega.& Bal.in l.diuortio.§.quod in an-
no.ff.solu.matr.¶ Præterea non potest dici,quòd illa ꝓmis-
sio producat obligationem efficacem,quia non fuit stipu-
latio,cùm non p̄cesserit interrogatio,prout est de forma sti
pulationis.l.1.& ibi no.C.de vsu.l.stipulationum aliæ.§.sti-
pu.ff.de ver.obl.& gl.ordi.in l.iurisgen.§.illud.ff.de pac.Ex
quibus omnibus concluditur ꝓbatum esse donationem in
Franciscum collatam. ¶ Post prædicta fuerunt mihi exhibi
ta nonnulla alia,in quibus inter cætera apparet, ꝙ contra
testes ser Francisci aliqua opponuntur,& inter cætera con-
tra Bartholomæum Paschalem, quod est attinens ser Fran,
Sed ad hoc respōdeo,primò, ꝙ tales non oīnò repelluntur,
sed dēt attendi qualitas personæ,vt no.Doct. maximè Ant.
de Bu.in c.in literis.de test.no.per gl.& Doc.in l.parētes.C.
de test.& per Bar.in l.qui testō in princ.ff.de test.¶ Secun-
dò respondeo ex his,quæ dixit Iaco.But.in l.3.in prin.ff de
33 test.†vbi inqt, ꝙ licet aliàs magna amicitia diminuat fidem
testis,tamen illud est verum, vbi duo tm̄ testes produceren
tur,inter quos vnus esset magnus amicus ꝓducentis, secus
si ꝓduceretur maior numerus,putà tres,quia tunc propter
f maiorem numerum, *f* reintegratur persona illius testis:al-
legat in arg.l.ob carmen.§.fi.ff.de test.bene facit l.si quis ex
argentarijs.post prin.cum ibi no.per Bal.& Ang.ff.de eden.
sed ita est in casu nostro,quòd dictus Bar.plures habet con-
testes,ergo,&c. Non obst. etiam, quod opponitur contra
Dominicum, ꝙ ipse dicat,quòd Io.Vgozonus,& Fran.Ley.
& Io.Rubeus interfuerunt donationi, & ex illorum dictis
cum iuramento contrariū apparet,quia respondeo, ꝙ illi, q
cū iuramēto asseuerant cōtrariū,non sint idonei, & tracta-
tur de interesse eorum,vt infrà ꝓxi.dicā.¶ † Pręterea si vnus
34 testis deponit aliud factum fuisse p̄sente tali,licet ille dicat,
se non fuisse p̄sentē,non per hoc reprobatur dictū primi te-
stis,vt no.Bal.in l.testium.in 4.col.C.de testi.& not. Bart.in
l.i.ff.de aut.tu.in §.1.& Bal.Ang.& Imo.in l.hæredes palàm.
in prin.ff.de test.& Bal.in l.1.in fi.C.de bo.poss.scđm tab.Fa
cit etiam pars aduersa plures alias exceptiones satis friuo-
las contra testes,pręsertim ad ostendendum, ꝙ sint cōtrarij
vacillantes,& falsi: quas si recensere vellē,volumine magno

opus esset: verùm, quia sunt valde leues, & intuenti faci-
35 lis patet responsio, ideò superuacuo sermone non vtar. † nã debet ꝓsumere iudex, ꝙ verba testis non debent cauillosè
g interpretari, sed debent adaptari, vt conueniant ad id, qđ dixit testis, se scire, vt no. Bal. in l. 2. in prin. C. de temp. app. & dictum testis debemus in dubio supplere, quantum fieri potest, vt ꝓbet, ita inquit Barto. in l. Labeo. ff. de sup. leg. & si fieri potest, debet interpretari, ne testis sibi contradicat, vt no. Bar. in l. 1. in prin. in 1. col. ff de ope. no. nun. cum si. ar. c. cùm in tua. de test. ¶ Itẽ apparet, ꝙ pro parte dicti cõis fuerunt producti plures alij testes, videlicet Iac. quondam Dominici Candioli, & plures alij, qui pro maiori parte sunt de illis, qui sunt descripti in instrumento donationis, tanq̃ donantes, & cõe repræsentantes, & isti conantur deponere cõtra dictum instrumentum donationis, & ꝙ non fuerunt ꝑsentes instrumento, qa plurib. modis dico dicta eorum non
36 obstare, † qa isti testes fuerunt recepti post publicatas attestationes Francisci, qui per testes suos ꝓbauit donationem fuisse factam, ergo super directo contrariis capitulis nõ potuerunt examinari, licet potuissent recipi super capitulis ꝑ indirectum, elidentibus dicta testium ser Franc. c. ex tenore. & c. de test. extrà de test. & in cle. fi. de test. & no. Cyn. in l. si qs testib. C. de test. & Bart. in auth. q semel. C. de prob. Secundò non ꝓbant, quia videntur esse in dicto suo singulares, dicendo, ꝙ non fuerunt præsentes, vt ꝓbaui suprà, re-
37 spondendo ad dictum Pascalis, quinti testis. † Tertiò respõdeo, ꝙ testes, qui ꝓducuntur ad reprobandum instrumentum, debent esse omni exceptione maiores: & isti testes deponentes in fauorem vniuersitatis suę, non dicuntur esse oĩ exceptione maiores, ꝓut superius latius dixi. & præsertim, cùm isti testes videantur oĩno deponere ad cõmodũ suũ, qa vt ipsi asserunt, si cõe succũberet in hac causa. ipsi paterẽtur particulariter damnũ expensarum: ergo non sunt idonei testes. d. l. oĩb. Posset ẽt iudex ex officio post conclusionẽ in cã ad indagandã veritatẽ interrogare Syndicũ, & hoĩes prædictos ante factam donationẽ ꝑdictam, an oĩbus de dicta vniuersitate liceret pasculare & frui dicta re donata, vt sic constet iudici, an isti hoĩes de vniuersitate sint testes idonei, & an deponant ad ꝓprium cõmodum. c. cùm Io. de fide instr. l. vbicunq;. ff. de interro. act. no. glo. & Doct. in c. qm̃ cõtiġ.
38 in ver. interrogationes. de ꝓb. † Non solùm n. potest fieri talis interrogatio post conclusum ad fi. in cã declarandi dubiam ꝓbationem, sed etiam ad fundandũ de nouo intentio-
nẽ † partis: ita dicit Anto. de Bu. in c. 1. in 3. col. de iud. referẽs se ita consuluisse per d. l. vbicunq;. cum ibi no. & per d. l. generaliter § 1. C. de reb. cre. & idem no. Bal. in l. si accusatoribus vlt. col. de accu. ¶ Et si respondebitur, ꝙ liceat dictis hominibus pasculare & frui, & quod ita facere consueuerant, cõstabit apertissimè hoĩes dictæ vniuersitatis non esse idoneos testes, vt no. Gui. & Bar. in d. l. tm̃. §. vniuersitatis. de rerum diui. & in l. sed si hoc. § qui manumittitur. ff. de in ius voc. & Cyn. in l. omnib. C. de test. & canonistæ in ca. cùm nuntius. & in c. insuper. de test. q̃uis etiam absq; hoc satis ex prædictis constet eos non ꝓbare. ¶ Vltimò dico ꝙ attento, quòd reus respondendo positionibus Syndici confessus est circa dominiũ & possessionẽ illud, quod est fundamentum intẽtionis dicti Syndici, s. ꝙ ante donationẽ dominium directũ & possessio pertinebat ad dictum cõe: seqtur. ꝙ de alio non superest disceptatio, nisi super virtute donationis, sup qua
39 sunt hincinde testes recepti & publicati, † & ideò nulla alia dilatio ad ꝓbandum super deductis in processu dari debet, quia data non releuaret. l. non cogendum. §. fi. ff. de procur. l. hæc stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. no. Doc. in l. fi. ff. de ferijs & in d. l. 2. C. de eden. & ideò iura dicunt cum causæ cognitione dilationem esse dandam. l. oratione. ff. de ferijs. l. à præcedente C. de dilat. imò si statutum esset, cùm statui non debuerit, debet reuocari. l. quod iussit. ff. de re iu. c. cũ cessante. de appel. & ideò nil aliud agendũ est, quàm ad diffinitiuam sententiam absolutoriam procedere.

ADDITIO.

a ¶ Aliquos. Ex hypothesi totius consilij apparet, ꝙ hmõdi donatio expiscata per reum ab istis rusticis, non ab omnibus, vel maiori parte collectiuè fuit facta, sed à quibusdam singulariter, qui nec fecerunt noĩe communi vniuersitatis, nec cõi consilio, sed priuato noĩe, & consilio cuiusq;. Constat ẽt vel per confessionẽ rei, in fin. consi. ꝙ ad ipsam communitatẽ spectabat dominiũ & possessio fundi controuersi antè vel citra dictam donationem cõiter inepta sunt, & sophistica, q̃cunq; hîc longo sermone texit Alex. qui hîc pessimè consuluit reũ absoluendo, quia imò conclusiones Syndici erant adiudicandæ, cùm nihil esset dispositum nec immutatum de iure cõitatis, nec in dominio, nec in possessione per talem donationem. no. in l. & hæred. §. hodie. de pac. in l. sicut. quòd cuiusq, vni. no. in l. aut facta. nisi per Bart. de pœnis. Cano. in c. cùm oẽs. de consti. c. gratum. de postu. ꝑl. fa. not. Cæp. de seru. rust. præd. c. 9. Ias. consi. 81. colu. 1. lib. 3. itaque non est hîc iustum consilium, sed simplices allegationes à parte redemptæ.

b ¶ Fateri. suprà lib. 1. consi. 92. nu. 1.

c ¶ Tum. sed nonne saltem per restitutionem in integrum ex clausula generali potest suspendere iudicium petitoriũ, & intentare condictionẽ ex d. l. si qs conductionis, dicendũ ꝙ sic, scđm ea, quæ scripsi in consu. Pari. tit. 3. in rub.

d ¶ Integri. suprà lib. 2. consi. 69.

e ¶ Intelligitur. O sophistam, imò potius intelligitur, ꝙ nil volebant disponere noĩe, nec de iure vniuersitatis, sed de particulari iure, si quid singuli vt singuli habebant, duntaxat.

f ¶ Numerũ. suprà li. 1. cons. 5. nu. 7. infrà li. 5. cons. 149. nu. 6.

g ¶ Cauillosè. infrà li. 5. consi. 149. nu. 10.

CONSILIVM XLIIII.

LEGE suprà eo. lib. consi. 7. quod hîc duplabatur.

CONSILIVM XLV.

LEGE suprà lib. 2. consi. 111. quod hîc duplabatur.

CONSILIVM XLVI.

AVRELIVS Mutinensis est auctor huius consilij.

COpiosè adeò scriptum sentio super hoc passu, vt alia suppletione non egeat, vt ex his plus
a quàm magis sentiam, d. Io. Mariam a nullo pacto de homicidio damnari posse pœna capitali, nec de occiso puniri posse. & sic gloss. in l. item Mela. §. si plures. ff. ad leg. Aqui. loquitur, † quia cùm incertum sit quis ex eis illud vulnus lætale intulerit, licet certum sit apud rectam naturam, tamen sanctius est, ipsum iudicem abstinere, quàm fortè innocentem condemnare. vulgata l. absentem. ff. de pœnis. sicut & alia incertitudo etiam rem fauorabilem suspendit, puta institutio hæredis, datio tutoris, legatum & datio libertatis ipsorum, quæ impedit effectum haberi, quia si non apparet quis sit hæres, nullus hæres iudicatur. l. in tempus § 1. ff. de hær. institu. Idem in legatario. ff. de reb. dub. l. si fuerit. idem in tutore. l. duo. §. Titij. ff. de test. tut. Idem si non apparet, quis sit liber, non oẽs, sed nullus iudicatur liber. l. si quis. ff. de rebus dub. l. ex pluribus. ff. de ma. test & l. si fuerit. de pupill. ergo à fortiori in materia odiosa & restrictiua iuxta regulam, odia. de reg. iu. in 6. & regulam in pœnis & l. si de interpretatione. l. qdam
2 de pœnis. † si non apparet, quis fuerit verè interfector, iudicari debet propter incertitudinem nullus interfector, nec condemnandus. l. cùm quidam. de lib. & posthum. Pro hoc facit gl. in c. fin. 24. quæst. vlt. vbi dicit, quòd aliud est secundum leges, quàm secũdum canones, nam scđm canones in lege promotionis, propter incertitudinẽ delinquentis oẽs repelluntur à promotione, & sic condẽnatur. sed scđm legẽ ciuilem penitus sunt omnes pro innocentib. reputandi. d. l. absentem. & idem not. in c. significasti. de homic. Nec ob-
3 stat gl. in l. si in rixa, † qa intelligitur oẽs puniendos, sed pecuniariter. & iste est intellectus Ioan. scđm Dy. & oẽs Doct. Bon. in §. illo. & in §. sed si plures. in d. l. ita Mela. quæ loqtur in ciuili, & ita tenet Cyn. in pecuniaria pœna & ita Oldr. apostillat ibi. & aduertendum est. quòd illa lex præsupponit plures vulnerasse, & certos esse, dum dicit ictus cuiuscunq;, & tamen non oẽs. patet l. Corn. teneri, multò minus igitur tenebuntur in casu nostro, cùm constat de vno vulnere tantũmodò lætifero, nec apparet quis intulerit, conueniens est, vt innocens siue innocentes non damnentur, sed omnes absol-

abſoluendos,cùm ita in caſu ſimili videamus,vt in d.c.in p-
ſentia.l.matrem.& l.ad probationem.cum ſi.C.de prob. &
maximè in cauſa ciuili.l.ſciant.cum ſi.C.eo.& in c.vbi peri-
culum.de elec.in 6.nec ſimiliter auxiliantes tenentur,cùm
non conſtet de delicto principalis,ideò non poteſt ét proce
di contra auxiliantes ſcđm Bar.in d.l.ſi in rixa.præſupponi-
tur tamen non conſtare quis fuerit principalis, vnde certi-
tudo principalis obligati præfertur in acceſſorio in poten-
tia procedendi,vnde videantur omnes pariter principales.
arg.no.per Bar.in l.3.§.oẽs.ff.vi bo.rap.cùm quilibet,qui a-
git vt principalis egiſſe videantur.Ex quib. concluditur di-
ctum Io.Mariam non tanq̃ homicidio auxilium præbẽtem
poſſe condemnari ſiue puniri, ſed aliter arbitrio iudican-
tis,iuxta not.in d.c.afferte mihi gladium.de præſump.Et i-
ta,vt ſuprà dico & conſulo ego Aurelius de Mutina,iuris v-
triuſque Doct.

ADDITIO.

a ¶Mariam.ſubſcriptio eſt ad conſi.Alexand.ſuprà lib.1.con
ſil.15.vbi videas.

CONSILIVM XLVII.

LEGE ſuprà libr.3.conſil.100.quod hîc duplabatur, & non eſt conſil. Alexandri Imol. ſed Alexandri de Neuo Vicentini, vt ex alijs exemplaribus patet.

CONSILIVM XLVIII.

LEGE ſuprà lib.3.conſi.98.quod & ſuprà libr.3.in fin. triplabatur.

CASVS Quidam Pollidorius fecit obligari ruſticum in forma tranſactionis ad octo florenos cum pacto præſentationis pignorum ſub pœna centum florenorum. deciditur hîc & in duobus conſilijs ſequentib. non poſſe huiuſmodi pœnam peti.

SVMMARIVM.

1 *Pœna appoſita dationi quantitatis non valet tanquam vſuraria. Idem ſi præſtationi facti niſi ex interuallo.nu.9. etiamſi in translatione.nu.6.*

6 *Tranſactio ſuper contractu bonæ fidei iudicatur bonæ fidei.*

7 *Iuramentum non videtur in fraudem vſurarum.*

21 *Stylus habet vim legis.*

22 *Clauſula generalis non extenditur ad ſpecificata.*

CONSILIVM XLIX.

PAucis vtar propter ſummam ſcientiam domi
ni iudicis,quem ſcio non ignorare apud iura
fforum,quòd eſt improbatum crimen vſura-
rum.ff.de vſu.per totum.& per iura codicis re
ducitur ad certam quãtitatem. in l.eos. C.de
vſu.& ſi quidam dicant ét vſurarium crimen iure codicis p-
hibitum,per text.in l.3.C.de ſum.Trinita.& fide catho. per
approbationem Imperialem illorum quatuor conſiliorũ,
& omnium geſtorum & ſtatutorum in illis, in quibus inter
cætera fuerunt prohibitæ vſuræ propter illud Apoſtoli: Mu
tuum dantes,nihil inde ſperantes.& quicquid ſorti accedit
&c. iure autem authenticorum nemo dubitat prohibitas.
in auth.ad hæc.C.de vſu.& in auth. de eccleſiaſticis titulis,
& de iure veteris teſtamenti,vt Pſal.Domine quis habitabit
in tabernaculo.in illo verſiculo:Et qui pecuniam ſuam non
dederit ad vſuram.& tex.cum glo. in c. quia in omnibus.de
vſuris.ſuper verſi.multi.vbi expreſsè firmantur vtroq; iure
ciuili & canonico prohiberi.& allegat d.l.3. & in auth. de ec
cleſiaſt.titu.de approbatione concilij Niceni,in quo fuerũt
prohibitæ 47.di.quoniam multi. nec ſuper tales diſpenſa-
1 tionem canon admittitur,vt in c.ſuper.eo.tit. † & cuicunq;
a contractui dationis *a* aliquid dandum cohæreat pręter ſor-
tem,vel vltra ſortem,canon improbat, vt ſuſpectum crimẽ
vſurarum.de pig.c.illo vos.vbi per glo.Inno. & canoniſtas.
& in c.ad noſtram.de emptio.& vend. de vſur. c. in ciuitate.
& in c.1.& c.2.& 3.& quaſi per totum.14.q.2. & hoc euidens
etiam eſt lippis,ſuper quo crimine non poteſt fieri diſpen-
ſatio,vt eſt tex.in c.ſuper eo,etiam per Papam,quia, cùm ſit
prohibitio inducta à iure diuino,vt in d.ca.quia in omni. &
d.c.ſuper eo.ſtatuendo,ꝙ vſuræ ſint illicitæ.& d.c.ſuper eo.
& ſimiliter in cle.1.de vſu.qa cùm ſint ꝓhibitæ per euange-
2 lium,† & Papa contra euangelium non põt ſtatuere vel di-
ſpenſare,vt probatur 26.di.c.deinde.14.diſt.ſicut arg. de ce
le.miſſ.cum Marthæ.Guil.in ſpe.de alleg.§. nunc breuiter.
verſi.3.hoc ad literam firmauit d.Ant.in c.ſuper eo. in pri-
mo notabi.dicens:nota,ꝙ contra prohibitum nouo & vete
ri teſtõ Papa diſpenſare non poteſt. hoc idem firmauit ibi
Io.An.& clarius in mercuria.reg.peccatum.de reg.iur.lib.
6.in vltimo articulo ſecundi membri diſputationis, vbi in
3 verſi.ſed ſi fiat vlterius, dixit,† ꝙ ſi quæritur, vtrum de iure
cano.debeat concedi,vel permitti contractus vſurarius,vel
propter aliquod bonum conſequendum, vel propter ali-
quod malum euitandum.Et reſpondet ſimpliciter, ꝙ non,
quia de facto videmus,quòd nullo prędictorum modorum
ius ipſum concedit vel permittit, quia pœnam cõminatur,
vel infligit facientib.tales contractus,vt patet in d.c.quia in
omnib.& de vſur.c.q̃q̃.lib.6. imò non permittit, quod per-
mittere non poſſet contra vetus & nouum teſtm̃.d.c. ſuper
eo.nam vt ibi dicitur ſacra ſcriptura prohibuit pro alterius
vita mentiri,vt ꝓbatur 22.qu.2.ne quis.ergo multò magis,
ſicut dicitur ibi,prohibendus eſt, ne pro redimenda vita ca
ptiui vſurarum crimine inuoluatur,cùm tamen illud videa
tur potiſsimum bonum,quòd poſſet ex vſuris ꝓuenire.Nec
poteſt dici,ꝙ in ipſo contractu cadat aliqua diſpenſatio, ꝙ
videtur per ipſum maius malum ſpirituale, quàm ſit iſtud
4 malum,quod includitur in ipſo contractu.† videtur n. illud
malum, ꝙ incurrit ipſe vſurarius per dictum contractũ ad
aliquod maximum peccatum propter quatuor. Primò, qa
contemnit Deum audacius,ſecundò,quia contẽnit naturã
expreſsius,tertiò,quia contẽnit ſcripturas deterius, quar-
tò,quia contẽnit iura diutius.& ibi Io.And.declarat ſingu-
la membra.Et primùm contemnit Deum,qa cùm in omni-
bus peccatis,q̃ ſunt expreſsè contra diuina mandata,homo
erubeſcat & verecundetur: tamen in hoc quantũcunq; ſit
contra diuina mandata,non diceretur verecundari,ſed glo
riari, & verè ita faceret Pollidorus noſter non erubeſcen-
do,nec verecundando,ꝙ iſtos 100.ducatos exegiſſet à ruſti
co,cui leges fauent.l.1.ff.de eden. & in l.ſi quis id, quod.ff.
de iuriſd.om.iu.ſed ſe laudando & gloriando,dicẽdo,io ho
pur caſtigato queſto villano.puto ꝙ non, tamen diceret, io
lo robato.& probatur in c.qa in omnib.Secundum,quia na
turam contemnit, quia non ſolùm contẽnit in vno genere
rerum,ſed ẽt in pluribus, primò, quòd denarij ſuperualeãt
ſuo numero,& ponderabilia ſuperualeant ſuo ponderi, &
menſurabilia,ſicut eſt vinum,ſuperualeant ſuæ menſuræ, q̃
omnia tranſeunt contra naturam.Bene dictũ eſt,quòd con
temnat naturam expreſsius.vult enim Polli.quòd octo flo-
reni firmo ſemine genuerunt centum. Faciet ergo Polli. ꝙ
natura facere non poſſet, & an Deus ipſe Polli. iudicetur.
Tertium,quia contẽnit ſcripturam,qa per infidelitatem, q̃
eſt oppoſita fidei,quam in baptiſmo profeſſus eſt,nam ſi p-
fectè crederet,impoſsibile eſſet,ꝙ contra Deũ, vel eius ſcri
pturam ſic apertè & inuerecundè procederet,in hoc credo,
ꝙ Polli.potius trecentos vellet quàm centũ,& de profeſsio
ne ſe excuſaret,quia non ipſe ꝓfeſſus eſt,ſed patres ſpiritua
les,& regulariter nemo ꝓmittens factum alienũ obligatur,
nec obligat eũ,cuius noĩe,&c.vt in l.ſtip.iſta.in princi.ff.de
ver.ob.donec ille,cuius noĩe,&c. ratũ habuerit, & ſi ratũ ha
buit,ipſe ſcit,non ego.l.fi.ff.pro ſuo. & ſi hæ ſolennitates iu
ris ciu.non conſiderentur in Baptiſmate.Itẽ contra vtriuſq;
teſtamenti ſcripturas ſolent tales ptinaciter afferre,ꝙ vſura
non ſit peccatũ,contra quos emanauit cle. ex grãdi. de vſu.
dicit n.hic Polli.ꝙ exactio huius pœnæ nõ eſt peccatũ abſq;
eo,ꝙ conſideret modicum lapſum tpis, quod plurimùm le
ges conſiderant in l.& ſi poſt tres. ff.ſi quis cau. & per cano.
in c.potuit.extra,de loc. Quartò, qa contẽnit iura,non ob-
ſtante ꝓhibitione iuris cuiuſcunq;, in dicto peccato adhuc
continuè perſeuerat,intantũ, ꝙ ad id vitium relinquẽdum
vſq; ad mortẽ ſæpius ſe retardet, pp quæ conuenienter ſibi
5 accidit,qđ dicit † Aug.in ſermone de innocentib. Percuti-
tur hac animaduerſione pctõ,vt moriens obliuiſcatur ſui,q
cùm viueret,oblitus eſt Dei.pp quę cõcludit ibi Io.And.ius
can.nullo modo concedere vel permittere contractum vſu
rarium,ẽt ꝓpter vitandũ malum, qa regulariter non appa-

 ret con-

ret conditio in ipso,pp ꝙ ipsum valeret euitari, & ꝓpterea
concludit per fortes rationes,& infert, ꝙ in tali materia v-
suraria ꝓhibita ius ciuile debet conuenire cũ iur. cano. de
6 quo dictũ est suprà. Referendo se†ad triplicẽ speciem ꝑmis
sionis,de qua ibi.& cõsultus Senis, dũ ibi legerẽ à magistra
tib. dũ ibi ꝑdicaret S. Bernardinus,& ꝓhiberet vsuras,redar
gueretq; ꝓuisionem factam de potestate fœnerandi per Iu
dæos,respondi nec posse,nec debere. & ita tunc obtentum
fuit:& ita pluries dixi reuerendis dominis legatis, conce-
dentib. similiter Iudæis pôtatẽ fœnerandi.& recolo,me di-
xisse bonæ memoriæ epõ Concordiẽsi, q amplissimum pri
uilegiũ concessit Iudæis fœnerandi,ꝙ præcaueret se à iudi-
cio diuino. vnde post paruũ tp̃s pòst fuit de ciuitate Bon.ex-
pulsus:cùm ergo quantitas hìc in iudiciũ deducta sit ex cau
sa vsuraria,vt dicã infrà,seq̃tur,ꝙ oĩs ꝓuisio facta per Laicũ,
si reperiatur,non est valida,qa cùm hoc crimen animã con
cernat,& sit ꝓhibitum ex quatuor capitibus, ius ciuile seu
municipale non potuit illud licitum facere:vt per hanc rõ-
nem Io. And.concludit vt suprà.& solũ nunc eius authori-
7 tate contentor.†Nec refert, si ꝓuisio loqueretur de pœna,
non de vsura,quia ẽt pœnæ nomen de vsura p̃dicatur. l. le-
cta.ff.si cer.pe.l.qui sine.ff.de nego.gest.& arguitur ꝑmissi-
uè & ꝓhibitiuè de vno ad aliud,vt in l.q̃uis.C.de vsu.& l. cũ
allegas.in fi.C.de vsu.nec in l.verba inspicimus, sed mẽtem
& vim legis,& p̃sertim vbi eẽt dare fraudẽ legi,vt in l.fraus.
ff.de le.& ibi Bal.facit,ꝙ etiam voluit Bal.in l.non dubium.
C.de leg.& p̃sertim in tertia oppo.cùm sit de nomine ad no
men,& exemplificat in eo,q non potest confirmari assessor,
vt petat de nouo eligi:& vidi fieri hoc Bono.alle.ff. ad Tert.
l.2.§.tractari.ibi,verba cauillant.& tex.in l.1.C.de pri.scho-
la.lib.11.cum gl. quæ exẽplificat in domino Oddone ꝑtãte
Bono.Esset n.mutatio,non solùm noĩs de vsura ad pœnam,
de qua in simili loq̃tur l.eum,qui.C.de episc.& cle.in cleri-
co,qui non pôt retinere concubinam:& ideò vocat eam so-
rorem,simile,cùm verè est contractum pignus,& nominat
emptionẽ & venditionem,vt lucretur fructus.in l.empt.C.
8 plus va.quod agitur.† Et ꝓpterea in hoc contractu,de quo
agitur,& si ꝓmissio sit facta sub noĩe pœnę,si adiecta est quã
titati soluendæ,certè vsura est,vel in fraudẽ vsurarum adie-
cta.primò per tex.in d.l.cùm allegas.in fin.vbi litera voluit,
ꝙ illa pœna quadrupli debeat reduci ad legitimum mo-
dum vsurarũ,qa erat vsura.aliàs ad qd posita esset illa lex ma
ximè adiecta per noĩa multiplicatiua,& tunc nõ possit exce
dere quadruplũ,iuxta d.l.1.C.de sen.q̃ ꝓ eo,quod interest,
ꝓfe.& in d.l.cùm allegas. vbi pro pœna ꝓmissum erat qua-
druplũ:& tamen restringitur.& sic si ibi non fuisset reputa-
ta vsura,non fuisset reducta ad legitimũ modum vsurarum,
q est in d.l.eos.C.de vsu.qm̃ nulla lex reperitur,q̃ aliter pœ-
nam taxet.& ex nullo alio pôt p̃sumi vsura,nisi qa fuit adie-
cta quantitati,cui accedit vsura.14.q.2.c.2.& 3.& hoc voluit
gl.in l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pe.scd̃m opi.Io.in l.Iul.§.idẽ.
ff.de act.empt.per tex.illum.& l.pœnam.& l.pecuniæ.ff.de
vsur.Et ideò extendens debet reduci,ꝓut dicitur in d.l.cũ
allegas.Hoc idẽ firmauit Cy.in d.l.cùm allegas. reproban-
do distinctionẽ illorũ,qui distinguebant inter consuetũ fœ
nerari,& non consuetum,vt voluit glo.& fuit opi.Mar.in l.
stipu.§.alteri.de verb.obl.Et similiter reprobando opi. illo
rum,q distinguunt,per quę noĩa multiplicatiua,vel non,qa
illa distinctio solùm habet locum, cùm tractatur de interes
se,qa non potest excedere duplum coĩs. Itẽ, qa in pœnis nõ
habet locum illa differentia,per ea,quæ idem dicit in d.l.1.
de sent.q̃ pro eo,quod inter.profe.Reprobat ẽt opi.distin-
guentium,an adijciantur dationi,vt sit vsura, aut facto, &
non sit vsura:vt voluit gl.in d.§.si tibi.& in l.sed & si quis.§.fi.
ff.si quis cau.si hoc fiat incontinenti, secus si ex interuallo
esset apposita facto: & tunc videtur transire cum opi.Dyn.
per quod ipse Cy.reprobat practicam Dy.& Ia.Bu.de præ-
sentatione pignoris,dicens hoc totũ fieri in fraudẽ vsurarũ
ꝓpter solutionẽ pecuniæ:nã cùm pœna adiiciatur facto, &
factũ permittatur ꝓpter pecuniam, ergo,&c.l.1.§.1.& §.hæc
actio.ff.si quis testa.lib.esse iuss.fue.& gl. etiam videtur hoc
sentire in d.§.si tibi.quæ dixit tamen teneri, quia quicquid
sorti accedit,vsura est.& si Bart.secutus fuerit prædictã dis
Ia.de Bu.& Dy.in distinguendo,in qualitate facti promissi,
quod nulla lege ꝓbatur.& idem videtur voluisse in d.l.Iul.
§.idem Celsus.de act.emp.remittendo se ad c. suam. extra,
de pœnis.Huic ẽt adhæret Io.An.in addi. Spec.de obl.& sol.
§.ante omnia.ver.sequitur.in addi.quæ incipit,non debuis-
set omittere. concludens cum doctr. Cyn. de qua suprà,vt
adiectio facti videatur facta esse in fraudem: quod maximè
dixit ꝓcedere in fœneratore.alleg.not.in c.illo vos. & c.ad
nostram.& ẽt quod dicitur de modis fraudandi legẽ in plu
ribus exemplis.not.in c.quanto.de priuil.& ad hoc etiã ad-
ducit l.fi.in prin. C.de vsu.rei iud.& miror,ꝙ Bar. & Io. An.
9 non memorat,q̃tum ad casum,de quo quæritur.†Idem vo-
luit Bar.in l. cùm seruus.de cond.& demon.dicens,ꝙ aut fa
ctum est adiectum ex interuallo.& ꝓcedit glo.in d.l.sed & si
quis.vt vsura non præsumatur, aut incontinenti, & præsu-
matur vsura,etiam si fuerit adiecta facto, vt voluit Cyn. pro
quo facit similitudo l.commissoria adiectæ in pignore in l.
1.& 2.C.de pac.pig.hoc idem Bal.in d.l.cùm allegas,in q̃nta
oppo.reprobando dist.Bar.de qua in l.qui res. §. qui stipu-
latur.ff.de sol.per rationes ibi positas per eum: & dicendo,
ꝙ in §.qui stipulatus.ideò valuit,quia adiectio pœnæ respi-
ciebat interesse stipulantis,fortè,quia non tenebatur alteri
sub pœna.& ideò stip.pœnam mihi dandam,si illi non solue
rent.& sic valeret ratione interesse. l. sicut n.ff. de ver.ob.&
in l.si debitor.ff.de neg.gest.Hoc idem voluit Ray.vt refert
Bal.in d.l.cùm allegas.dicens indistinctè,quòd vbi est adie-
cta dationi quantitatis,non valet vltra legitimum modum
vsurarum.per illum tex.& hoc idẽ sequitur Bal.ibi in 5.op-
po.Hoc clarius voluit Bal.in fi.in d.l.cùm allegas. indistin-
ctè dicens, ꝙ vbi pœna adiicitur, & est manifestæ iniquita-
tis,& continet excessum intollerabilem, præsumitur adie-
cta in fraudem,vt d.l.Iul. §. ibidem. & qs potest considerari
maior excessus,quàm hìc,vbi quantitati octo florenorũ est
adiecta pœna 100.flor.& sic ad rationem vltra mille pro cen
tenario.Huic ẽt adhęret Sal.in d.l.cùm allegas.in no.dicẽs,
ꝙ opi.Io.non facientis differentiam, an stipulator pœnæ sit
consuetus fœnerari,vel non,si pœna adiecta dationi, exce-
dit legitimũ modum vsurarum,ꝙ non possit peti, quia p̃su
mitur adiecta in fraudẽ vsurarum,est vera. & hoc voluit ibi
glo.dicens ẽt quasi interesse non posse peti vsq; ad legitimũ
modũ vsurarum,ex quo fuit adiecta in fraudẽ vsurarum.&
hoc clarissimè seq̃tur ibi Sal.in secundo no.reꝓbando opi.
illorum,q dicebant esse reducendam ad legitimum modũ
vsurarum,vel saltem quatenus interest in eo, qui fœnerari
consuetus non est. Nam dixit ipse,nunc posset incipere. &
10 in fine concludit,† quòd siue hæc sit adiecta dationi debitæ
ex contractu mutui,siue ex alio contractu, si est adiecta in
casu tardioris solutionis, in fraudem vsurarum censetur ad
iecta.& de hoc dicit esse casum in d.l.Iul.§.idem Pap.qui ca-
uillari non potest omninò.& l.prædia.eo.tit.quæ generali-
ter potest loqui in quocunque contractu,& ratio fuit vt ap
parentibus noxiis obuiaretur,& finaliter concludit, se mi-
rari,quòd tunc Doct.tam in iure ciuili, quàm in canonico
* varient in hoc quominùs * omnes concludant,ꝙ vbi datio-
ni quantitatis adiicitur,siue sit contractus mutui, siue alius
contractus,siue sit stipulator consuetus,siue non, quòd ta-
lis pœna sit adiecta in fraudem vsurarum,sed hoc dixit fuis-
se ex defectu plenariæ & ordinariæ examinationis,quam su
per his non fecerunt. Et successiuè ad id,quod dicitur,si est
adiecta facto,ꝓut dixit gl.in l.sed & si quis.§.fi.ff.si quis cau.
& Iac.de Bu.& alij,quos Cy.refert in d.l.cùm allegas. & sic-
ut ipse Salyce.pro saluatione doctrinæ Iaco.de But. sui Bo-
noniensis, qui in sua distinctione inter cætera concludit,
11 †quòd vbi debitor esset talis, qui verisimiliter potuisset ad-
implere quod promisit,tunc adiecta pœna facto præsumi-
tur adiecta causa securitatis, & non in fraudẽm vsurarum,
nisi quantitas pœnæ aliud suadeat,quia tunc,si pœna est ex-
cessiua, puta quadrupli, tunc præsumitur in fraudem vsu-
rarum adiecta.ita mirabiliter limitauit dist.Iacob.Butr.sed
hoc non est tãtùm in quadruplo,sed in decuplo, quia quasi
nonaginta duobus pœna commensurata sorti excedit sor-
tem.Fit

tē. Fit ergo cōclusio scđm oēs, ꝙ hęc pœna adiecta intelligi-
tur in fraudē vsurarum. & scđm oēs, & maximè scđm gl. vbi
12 suprà, † & ideo ab ea non est recedendū, vbi firmat pedes se-
cundū eundē Iac. Bu. in l. 1. C. q pro sua iur. Io. An. in const. c.
ne innitaris. cui sicut Bon. adhæreēt carocio inhæreas, vt di-
xit gl. in l. oīs diffinitio. ff. de reg. iur. & scđm Bal. in l. precib.
C. de impub. dicentē in l. hæreditas. C. depo. qa melius non
pōt testimoniū haberi testimonio Accu. & iō refert in auth.
defuncto. C. ad Tertyl. se in consulēdo non fuisse ausum re-
cedere ab opi. gl. Accedit huic opi. Io. And & Bar. ēt sequen
do eū, ꝓut distinxit, an ex interuallo, an incontinēti. Bal. ēt
& Sali. clarè in terminis nostris. & Cy. d. An. de Bu. in c. dile-
cti. de arbi. & ibi do. Abba. Siculus. idē fuit secutus Raph. in
§. alteri. hoc idē firmat Ang. ibi dicēs, omissis superfluis pœ
na adiecta dationi pecuniæ, vel eius occasione, præsumitur
adiecta in fraudem vsurarum. alleg. d. l. Iul. §. ibidē. Et ideo
quocunq; sit adiecta, vel quauis sumpta occasione seu colo
re propter dationem pecuniæ non debebitur. & reprobant
opin. distinguentium inter solitum fœnerari, vel non. Et in
13 sua distinctione conclusit, † ꝙ si est adiecta facto successiuo
obligationis, tunc esset quæsitus color, & ideo præsumitur
esse in fraudem vsurarum. & in effectu idem sequitur Io. de
Imol. in d. §. alteri. qa cùm tale factum sit subrogatum loco
solutionis pecuniæ, debet sapere illius naturam. l. si cum. §.
iniuriarum. ff. si quis cau. Et qa videtur in fraudem legis fa-
ctum, ideo non videtur posse peti. ar. l. qđ contra. ff. de legi.
& in c. quæ contra. de reg. iur. lib. 6. Et hoc ēt, vt dixi, tetigit
Bar. in d. l. cùm seruus. ff. de condi. & dem. faciendo differen
tiam, an ex interuallo, an incontinenti ꝓpter id ꝙ dixit in l.
q̃uis. de sol. de pacto adiecta in pignore, de quo ēt in c. signi
ficante. de pig. & huic ēt adhæsit idem Bar. in d. l. cùm stipu-
latus sim. de ver. ob. si vna pœna tm̄ fuit apposita, vt hęc fuit.
consonat gl. in c. illo vos. de pig. dicens. ꝙ vbi pœna est adię-
cta vltra legitimū modum vsurarum, p̄sumitur esse in frau-
dem vsurarum, vt hic. & quia hodie omni casu sunt prohibi
tę vsurę, vt in c. quia in oībus. de vsu. semper p̄sumatur pœna
adiecta dationi in fraudem vsurarum. his adhæret Hosti. in
Sum. de vsu. §. fi. versi. quid si pœna. reprobando opi. Gofre.
dicentis, hoc p̄sumitur ex qualitate personæ creditoris, qđ
non placuit ibi dicēdo, ꝙ ex hoc daretur via creditoribus,
vt semper currerent ad pœnas, attento ꝙ possent conueni-
re de pœnis in infinitum. l. in conuentionalib. ff. de ver. obl.
Insti. de inut. stip. §. alteri pœnæ. in l. 1. C. de sent. quæ pro eo
quod interest prof. & multis crassantib. opus est exemplo. l.
14 aut facta. §. fi. ff. de pœ. † & ideo cōcludit p̄sumi in fraudem,
nisi pœna ponatur loco interesse, vel nisi releuetur ex hone
state personæ, de ꝓcu. c. in nostra. & de nō. oper. nun. c. cum
ex iniuncto. & cum opi. Dy. de qua in d. l. cùm seruus. tran-
siuit do. Ioan. de Imo. c. dilecti. de arbi. dicens, ꝙ opi. Dy. est
* verior de iure, & magis* cōis. & ita in practica seruari debet,
per no. per Io. And. in c. 1. & c. ne innitaris. de consti. licet Bo
non. obseruetur opi. Ia. But. & malè. & opi. Dyn. sequitur d.
Flo. in c. dilecti. & reprobat practicam q̃ Bono. obseruatur.
& idem ēt firmauit in c. sacro. de sen. excō. in 31. q. Dy. etiam
expressè firmauit in d. l. cùm seruus. per illum text. q voluit
potius considerari dationem, quàm factū qđ accidit datio-
ni, vt hic. & ita Cy. ēt ibi sequitur dicēs in additione se audi-
uisse do. Thadæū de Pepulis do. Bo. reprobasse patrē suum
Romæum, q vtebatur similib. contractibus, quia videt oīa
fieri in fraudem legis & vsurarum. & huic vltimo loco in d.
l. cùm seruus. adhæsit Imo. dicens hanc esse cōem, & de iure
veriorem, qa negari non pōt, quin hoc verisimiliter non sit
factum in fraudē legis, & ideo non debet ꝓdesse, ar. l. hæres
meus. §. fi. cum ibi no. ff. de cond. & dem. arg. l. si eum. §. q in-
iuriarum. ff. si qs cau. & dixit Ang. idē tenuisse Dy. in d. §. al-
teri. Nec refert tale pactū sic interpositum ex interuallo, vel
incontinenti de iure canonico, quia ius canonicum ex toto
reprobat vsuras, licet fortè de iure ciuili valeret, quatenus
ad exceptionē dandā, nō aūt actionē. sed dixit tamen ius ca
nonicum p̄ualere iuri ciuili, per not. in d. auth. ad hæc. & in
regula, possessor. & in consulendo & in iudicando vult non
esse recedendum ab hac cōi opi. per no. per Bar. in l. fi. C. de
pœna iud. q malè iud. Io. And. in c. 1. de const. & c. ne innita-
ris. de hoc ēt tetigit do. Lau. de Rodul. de Flo. in c. cōsuluit.
in 67. q. & bonæ memorię d. Io. de Ana. in c. 4. de vsu. in vl. q.
q duo referunt nihil concludentes, ne de sua opi. ponentes.
& licet qdam facere voluerunt differentiā inter transactio-
nē, & alium contractū, tamen Pe. in l. ꝓmissis. C. de transac.
transiuit cum eadē dis. aut in transactione venit factum, aut
datio. primo casu dētur pœna, qa non p̄sumitur fraus. scđo
casu non debetur, & ita transiuit ibi Iac. But. Cùm ergo hic
fuerit adiecta dationi, vel ēt si facto, quia illa surrogata vide
15 tur esse loco dationis, vt oēs fatentur: † idem dicendum in
transactione qđ in aliis contractibus. & ita aliàs legendo Se
nis l. ꝓmissis. dicebam procedere cum in iudicium, super
quo facta est transactio, qō vertebatur super quantitate. Itē,
cùm pœna esset magna, & excessiua & pro modico fuisset fa
cta transactio, qa his tribus simul concurrentibus adiectio
talis pœna videtur facta in fraudem legis & canonis, maxi-
mè, si persona stipulatoris est sagax. & promissoris eēt sim-
plex & rustica, cui licet ius ignorare, vt in l. fin. ff. de eden. &
maximè in pœnalib. l. si quis id qđ. ff. de iurisd. om. iudi. quæ
oīa in casu de quo quęritur concurrunt, petebatur pecunia.
ꝓmisit pecuniam. & primo dico respectu petitionis factam
transactionem & pœnā maximā ꝓmittens fuit rusticus, &
stipulator sagacissimus. nec est hoc nouum, qm̄ transactio
regulatur ēt scđm naturam contractuū, vt voluit Bart. in l.
Lucius. §. fi. ad Treb. & no. Mod. in l. si qs cū aliter. ff. de ver.
obli. Nec ob. si quis diceret, ex hoc seqtur, ꝙ semper possunt
infringi transactiones, cū semper pœna sit in quantitate. sed
hoc non tm̄ consideratur, sed cui adiiciatur an principali-
ter dationi, vel principaliter facto, nam in ea deuenit datio,
vel factum in transactione, sicut in aliis contractibus. l. siue
apud acta. & l. si pro fundo. & in l. cum mota. C. de transa. Et
ideo sicut in aliis contractib. fit dist. inter ꝓmissionē dandi
& faciendi, quare non ita in transactione? Præterea in hac
fraude non consideratur, nisi qđ promittit debitor, s. an fa-
cere an dare, non pp quid stipulator stipuletur. Vnde licet
transactio ex parte stipulatoris contineat factum, s. ante li-
tem recedere. l. transactio. C. de transac. & in l. 1. & 2. ff. eo. ti.
Et si diceretur, non qa hęc pœna cōmittitur, quia non serua
uit transactionē, & istud est facti, sed non clarè ēt dicitur fa-
cti. l. in facto. ff. de cond. & dem. & no. Bar. & alij in l. 4. §. Ca-
to. de ver. obl. & tamen sic non soluendo non paruit contra
ctui. nec seruauit contractū qui oīs est facti. l. si consilio. de
curato. furio. Præterea, quare datio debita ex transactione
non pōt recipi accessoriū vsuræ, sicut debita ex cæteris con
tractib. ideo nō inelegāter ille subtilis Ia. de Bu. & radiū suę
patriæ, vbi supr. dixit idē in transactione, qđ in cæteris con-
tractib. Præterea ēt oēs inclinant in hoc ꝙ si qdem ad pœnā
agitur, qa pecuniam debitor non soluit, & tunc pœna non
poterit peti, ꝓut hic est petitum. Præterea oēs concludunt
ꝙ vbi veniret datio & factum, vt in rōne reddenda in l. cùm
seruus. de cond. & dem. certè habet locum p̄sumptio. l. Iul.
§. idem Papi. ff. de act. emp. Sed veritate inspecta hic ex par-
te ꝓmissoris venit datio. nec ob. l. promis. quia fateor quod
pœna licet sit adiecta dationi, potest peti, quia idem de
iure codicis dicitur in quocunque contractu etiam mutui,
cuius occasione principaliter sunt prohibitæ vsuræ, iuxta il
lud Mat. mutuum dantes. 14. q. & tamen deberetur, & peti
posset iure cod. quo vsurę nō erant ꝓhibitę vsq; ad legitimū
modum, vt in l. eos. C. de vsu. sed non hodie, vt dictum est. &
ideo sicut aliæ leges loquentes de pœna de quibus. ff. de ver
bo. obli. l. stipu. ista. & l. pœnam. & l. ad diem. & per Bar. in §.
Cato. in l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pac. & in l. si pacto quo
pœnam. C. de pact. & in d. l. cùm allegas. C. de vsu. in l. cùm
proponas. C. de pact. & in l. qui fidem. C. de transact. recipi-
unt dist. inter dare & facere quò ad ptātem exigendę pœnę,
ita ēt diceretur ad l. permis. nec ex hoc reddetur transactio
inutilis, cùm hic actor fuit stipulatus dari sibi 16. ducatos.
& sic virtute stipulati conuenietur ad soluendum. Instit. de
obli. in prin. & Insti. de actio. in prin. iuncta gl. præterea & si
fuerit nuda promissio prouidetur alio remedio, vt in l cū
mota. & l. si pro fundo. & l. siue apud act. C. de transact. l. si

rem,quam.ff.de dolo.& Bal.in l.vbi pactum.C.de tranſact.
nec video,ſi quis diceret diſtinguendum, an conſueuit fœ-
nerari,vel non,quia hæc differentia potius debebat conſi-
derari in contractu tranſactionis,quàm alijs, in qb. cõiter
hæc diſtinctio reꝓbatur.Præterea cõſiderato,ꝙ prius iudi
ciũ,cuius occaſione agebatur, erat ſup contractu locatio-
nis,& ſic bonæ fidei.Inſt.de act.§.actionum. & in cõtractib.
bonæ fidei, vbi eſt adiecta dies, & pœna admittitur moræ
purgatio,vt eleganter voluit Bal.in d.l. cùm allegas. ꝑ text.
in l.Lucius.ff.de act.emp.& gl.ibi poſita deſtruit illum tex.
ſubaudiendo maximè in ver.exhibuit. & ideò concluſit ſim
pliciter dicendo,dic,ꝙ in contractibus bonæ fidei non ob-
ſtãte,ꝙ ſit adiecta dies,& pœna,admittitur moræ purgatio,
ſed in cõtractib.ſtricti iuris aliud ſit,qa in illis inducitur no
16 uatio.ex quo ſeqtur,ꝙ†cùm trãſactio ſit interpoſita ſup eo,
ꝙ petebatur ex contractu locationis,& ſic bonæ fidei,cẽſe-
tur bonæ fidei.& ſcd̃m illius naturã debet iudicari.l.aliã.ff.
de nou.& l.ſi ſtipulatus.§.fi.ff.de vſu.p̃terea hic ꝑ cõmiſsio-
nẽ pœnæ nõ videtur prima nouata,nã ſi fuiſſet nouata,inde
bitè ꝑcepiſſet quãtitatẽ ꝓmiſſam de octo vel ſedecim,qa il-
la fuiſſent indebita.l.1.ff.de nou.& ſic eadẽ eſſet rõ purgãdi
morã eo caſu in contractu ſtricti iuris,q̃ in bonæ fidei,& hic
ſoluit qđ ꝓmiſit,& ille accepit: ergo ſtatim,ꝙ eſt mora pur-
gata,& ſcd̃m p̃dicta debet limitari illa vulgaris clauſula, qa
pœna ſoluta,vel non,&c.qa illa nõ includit,vt patet ad ſen-
ſum,ꝙ mora purgari nõ poſsit,ſed includeret ſolũ,ꝙ per ſo
lutionẽ pœnæ non videatur abrogatũ ſtipulationi ſortis, &
ſic anteq̃ pœna fuerit exacta,vnde nõ mirũ, ſi põt mora pur
gari,cùm purgatio ſit ad pœnã euitandã.l.ſi ſeruũ.§.ſeqtur.
& ibi Bar.ff.de ver.ob.in l.ſi inſulã.eo.ti.& in l.ſi poſt tres.ff.
ſi quis cautio.vbi gl.Bar.& Moder.vnde vera eſſet purgatio
moræ poſt ſolutionẽ pœnæ.ſed hic poſt ſolutionẽ ſortis pe-
titur pœna,quia dictum eſt,non ſoluiſſe intra diem promiſ
ſionis, euius euentus illũ debitorẽ in mora conſtituit.l. ma
gnã.C.de contrah.& cõmit.ſtip.l.traiectitiæ.§.de illo.ff. de
act.& obl.& in d.l.diẽ.in l.cùm filius.ff.de ver.ob.plenè legi
tur & no.in l.pacto,quo pœnã.C.de pac.¶Nec obſ.p̃dictis,
ꝙ hîc iuramentũ fuerit interpoſitum.& ſic l.ſi qs maior.C. 18
b de tranſact.primò,quia illa loqtur in actore,vt videtur fuiſ-
ſe de mente Bar.in l.fi.ff.de eo,quod cer.loc.& verè ꝓbatur
ex illa litera,dũ dicit,actionẽ perdat,per quã clarè cõſtat lo
qui de actore,non de reo,cui non competit actio,ſed exce-
ptio,& ꝓbatur ẽt in ver.p̃ſtita pœna. & cùm hæc ſit lex pœ-
nalis,non debet ad reũ extendi,vt in c.odia.de reg.iu.lib.6.
& in regula,in pœnis.& in l.cùm qdam.& ibi Bar.ff. de li. &
poſth.& dato,ꝙ illa litera ꝓcederet ẽt in reo,ꝓut fortè vide
tur de mente gl.tamen illa litera debet intelligi, quando iu
ramentũ fuiſſet validũ,iuxta illud qđ dixit Bar.in l.1.aliàs 3.
ff.quod vi aut clàm,ꝙ iuramẽtum hoc non tenuit ꝑ ea,quæ
17 dicta ſunt.†Ex quo enim adiectũ fuit in fraudẽ vſurarum,vt
bene eſt concluſum,clarè conſtat,tale iuramẽtum eſſe nul-
lum per caſum expreſſum.l.non dubium.C.de leg.iuncta l.
fraus.ff.de leg.dum litera dicit,nec diſtat fraus ab eo,quòd
contra legẽ ſit iuramentũ interpoſitum,illud non firmat,vt
d.l.non dubium.in prin.dum dicit,non dubiũ eſt, in legem 19
cõmittere,q verba legis amplexus contra legis nititur volũ
tatẽ,nec pœnas inſertas legib.euitabit, qui ſe contra iuris
ſnĩam p̃rogatiua verborum fraudulẽter excuſat, quod con
tingit,qa vult euitare canonem,ꝓhibentẽ vſuras ſub nomi-
ne pœnæ, quaſi vſuras non fuerit ſtipulatus, q tamen ſtipu-
latus eſt,vnde talis non tm̃ canonẽ lædit,ſed & mentem. &
ideò non tenet,nec iuramentum ſuper interpoſitum,vt ibi,
qa legẽ fraudare noluit.& hoc voluit glo.in l.fraus.ff.de le-
gi.quæ dixit quatuor modis fieri fraudem legi.& Bald.in d.
l.non dubiũ.vt dixi ſupra de noĩe ad nomen in 3.oppo.iun-
gendo id,quod voluit idem in d.l.cùm allegas.in 4.oppo.in 20
pe.q.allegando reſponſionẽ Dy. conſulentis in ciuitate Lu
cana,vt refert Cy.in l.ſeruus ea lege.ff. de ſer. expor. in ſta-
tuto,quo cauebatur,ꝙ nulla pœna poſsit peti,niſi intereſſe
probato,& debitor ꝓmiſit rem tradere.& ſi non traderet in
tra certũ tꝑs,promiſit centum noĩe intereſſe,non autem di
xit nomine pœnæ.ſi aliter non ꝓbatur intereſſe,an poterũt

peti iſta centum, & terminauit quòd non, quia non debe-
mus facere differentiam nomine d.l.ſeruus ea lege, qa non
refert,qualiter dicatur,ſed qualiter ſe habeat veritas.alleg.
gl.in d.l.cùm allegas.& ff.de ver.obl.l.cùm ſtipulati ſumus.
& quia non eſt in poteſtate contrahẽtium, mutato nomine
circumuenire diſpoſitionem legalem, & attẽto maximè,ꝙ
ꝓhibitio vſurarum inter cætera fuit facta ob publicam vti-
litatẽ, tam ex parte fœnerantis,quàm ex parte debitoris:ex
parte fœnerantis,ne ꝓpter lucrum vſurarum deſeretur a-
grorum cultura,cui lex fauet,& in qua vertitur publica vti-
litas. in auth.vt nullus agricolam. etiam ex parte debito-
rum, ne efficiantur pauperes.publicæ enim vtilitati inter-
eſt, homines eſſe locupletes. vt in authen.vt iud. ſine quo.
ſuffra.& iſtam rationem ponunt Doct. ſummiſtæ. & d. Lu-
do.de Rodul.de Flo.in ſuo tractatu de vſu. Vnde huic fauo
ri non poſſunt renunciare.ff.de pac.l.ius publicum.aliàs de
facili ſolo verbo cõmitteretur fraus,quod eſt abſurdum.ff.
de teſt.l.qui teſtamentum.Dic ergo clarius,quòd hîc hæc ꝓ
miſsio præſumitur fraudulosa,& in fraudem legis,vt ſoluta
repeti nõ poſſent,per quod circũueniretur canon.extra,de
iureiu.c.debitores.per quẽ tex.& ſi videatur de iure canoni
co ad iuramentum & eius obſeruantiã vnumquẽq; teneri:
ſoluti verò habere repetitionẽ.tamẽ illud c. loquitur, cùm
ille creditor voluit legẽ vel canonẽ fraudare, nã ibi debitor
ꝓmiſit ibi expreſsè vſuras, & iurauit illas ſoluere, vnde ille
deliqt ſolum ſtipulãdo vſuras:hic verò in hoc ẽt deliqt ſtipu
lando in alio,qa non voluit circumuenire canonẽ in d.c.de
bitores.qui ꝑmittit repetitionẽ,& ipſe reddere tenetur, vt
ibi.q̃ redditio & repetitio ceſſaret, ſi non eſſet vſura,ſed ſim
plex pœna,cùm lex & canon ẽt pœnã non ſapientẽ vſurã ad
mittit.de arb.c.dilecti.& plenè per Inn.& can.in c.ſuam.de
pœ.& iõ attento,ꝙ ſi canon in d.c.debitores. non firmaſſet
expreſsè iuramẽtum,illud iuramẽtum vt interpoſitum ſup
re turpi à iure vtroq; improbatum,non valeret,vt in l.ſi qs
inqlinos.§.fi.ff.de legi.& in c.non eſt obligatorium. de reg.
iur.lib.6.& non poterit ſe eo iuuare per regulam c. qa fru-
ſtrà.extra, de vſu.& ita ego aliàs obtinui in ciuitate Senarũ,
†ex quo enim ille canon eſt odioſus, *b* debet reſtringi, vt in
c.odia.de regu.iur.lib.6.& in l.cùm quidam.de li.& poſth.
dicit enim,fruſtrà legis auxilium implorat, qui cõmittit in
legem.& ibi glo.alle.plura iura, ſecundum quæ debet intel
ligi doctrina Bal.in d.l.non dubiũ.vltima oppoſ.ad intelle-
ctum d.c.debitores.dicens,petat abſolutionẽ à iuramẽto,
nam cùm iuramentũ tenuit,nõ fecit fraudẽ legi,ſed hîc ſic.
& ita ẽt intelligitur glo.in d.c.debitores.q̃ dixit,licet ꝓpter
iuramentũ debitores ſint cõpellendi ad ſoluendum,niſi pe
tierint abſolutionẽ à iuramẽto,vt ibi voluit glo.& can. licet
iuramentũ confirmet,nõ tamẽ ꝓmiſsionẽ vſurarum, ſcd̃m
d.Ant.ibi dicentẽ,ꝙ ideò non valet ꝓmiſsio, quia eſt turpis
ex parte ſtipulatoris,cũ quo debitor cõtrahit:& ideò valere
non debet,& ſucceſsiuè datũ eſt repetẽdum tanq̃ turpiter
datu per id,quod legitur.ff.de condi.ob tur.cau.l.1. Sed iu-
ramentũ iõ conſeruat,qa iurãs cum Deo cõtrahit. & nõ eſt
credendum,ꝙ Deus turpiter recipiat. Et ideò qdã dixerunt
vt Gof.† ꝙ licet ſit interpoſitum iuramẽtum, nihilominùs
hmõi ſtipulator petẽs vſuras,põt repelli exceptione turpi-
tudinis.& d.c.debitores.loqtur cõſulendo cõſciẽtiæ iurã-
tis,vt non conuẽtus à creditore ante finẽ tꝑis ſoluat, ne piu
riũ incurrat. Alij dixerunt,ꝙ debitor cõuentus excipiat, &
inſimul abſolutionẽ petat à parte, q̃ ſi noluerit ſoluere,iu-
dex abſoluere debet. Nec ob.litera ibi,dũ dicit, cõpelli dẽt
vi iuramẽti,ſ.ſi nõ petijt abſolutionẽ,vel ꝙ cõpellatur ad re
laxationẽ.ſic excipitur,quo caſu actor repelletur à tali exce
ptione,cùm talis exceptio ſit admittẽda:vt plenè in c.1.e.ti.
de iurei.& allegat ẽt cõſi.Fede.conſi.272.aliàs conſi. 274.&
trãſit d.Ant.in d.c.debitores.dicẽs,†ꝙ licet Fede. eodẽ cõſi
lio voluerit in abſolutione reqri citationẽ ɔpartis, & ſum-
mariã cãæ cognitionẽ:& ſi fuerit elapſus terminus ad ſoluẽ
dũ,cùm ſit piurus,nõ eſt abſoluẽdus,per regu. quia fruſtrà.
tamẽ ipſe d.Ant.dixit,hoc p̃t facere iudex,ſi vult,tamẽ p̃t ẽt
ſine his abſoluere,& tenet abſolutio ſicut aliàs.de app.c.qa
fronte.& hoc ex eo,qa ſtante, ꝙ ex ſola ꝓmiſsione agi non
poteſt,

pôt, & ex iuramento nulla oritur obligatio parti, licet ipsi
Deo. & sic vbi qs petit absolui, tractatur de interesse Dei, &
Deus semper est p̃sens, ideo in ea non reqritur aliqua cita-
tio, sicut ẽt dicitur de parte p̃sente. C. qũo & quando iudex.
l. si vt ꝓponas. & ideo iudice absoluente, ex quo ipse p̃sens
est, cõsentire videtur iudici, qa loco eius est, sicut dicitur in
dispensatione, in quo non est vocanda pars, nec in cõcesthe
ne priuilegij iuxta DD. Io. And. & Inn. in c. veniẽs. de fi. pres
by. & de priui. c. cùm olim. cũ in illis non tãgatur, nisi ius su-
perioris, & dispensati, & priuilegiati, & similiter ẽt dixit, ꝙ
licet non soluerit intra terminũ, & sic est periurus, tamẽ ad-
huc poterit petere absolutionẽ, qm̃ ad duo erat obligatus.
& ad soluendũ ad terminum, & ad soluendũ simpliciter. l.
Celsus. ff. de arb. & de dolo & contu. c. dilecti. & si non soluit
in termino, peccauit in hoc, & est piurus, sed inquantũ obli
gatur post terminũ soluere, non peccauit, & sic poterit pe-
tere absolutionẽ, per qđ ipse reprobat doctrinã Fed. in loco
p̃alleg. per q̃ hic data ẽt validitate iuramenti, & si huic posset
dici pp lapsum termini, quo non soluit sortẽ merum periu-
rium incurrisse, tamẽ nõ incurrit piurium, qa non soluebat
vsuras, qa cùm illa ꝓmissio pœnæ hẽt conditionem, si non
soluerit. l. cum qd. si cer. pet. & plenè in l. ita stipulatus. infrà
de ver. obl. & p lapsum termini dicitur purificata conditio,
vt in d. l. ita stipulatus. & sic illa purificata ꝓmissio non po-
tuit eodẽ momẽto nasci, & in mora cõstitui. l. quoties. & ibi
plenè p Bar. ff. de ver. ob. & illi non erat adiecta aliqua dies,
meritò pôt dici eũ in morã ex cursu tpis nõ incurrisse, & suc
cessiuè, nec in piurium, & sic etiã in nullo habet obstare do-
ctrina Fed. ẽt si esset vera, nec posset hîc repelli dicẽdo, tu es
piurus, qa qd ad te. l. loci corpus. §. cõpetit. ff. si ser. vẽ. qa sor
tẽ soluit, licet elapso termino, & receperit: ergo sua non in-
terest, ex quo satisfactum est, tum ẽt qa in hoc Deum habet
vltorẽ, vt in l. 2. C. de reb. cre. & illi est imponẽda pœnitẽtia,
vt ibi plenè. & qa quantũ ad id qđ petitur, non est piurus. &
si periurus, pôt excipere exceptione vsuraria, per c. pastora
lis. & c. cùm inter. de excep. Bar. Ang. & Imo. in l. de pupillo.
21 §. qui remis. ff. de no. ope. nun. ¶ † Vltimò pondero aliud per
qđ resultabit, ꝙ ẽt dato qđ hic non posit opponi exceptio
vsuraria, sed remansisset in mera pœna exigibili in vtroque
iure, tamen ꝓpter non solutionẽ sortis, nunq̃ venit illa com
mittenda stante forma conuẽtionis, q̃ est ꝙ debeat soluere
per totũ mensem Maij cum pacto pignorũ, &c. & stylus ex-
tensionis dictionis, &c. est, si non solueret intra dictũ tp̃s, p̃-
sentet pignora, q stylus debet attendi, vt dixit Bar. in l. Gal-
lus. ff. de lib. & posth. Guil. in l. si duo. §. idẽ Iul. ff. de iureiur.
habet em̃ vim legis, ẽt quò ad obseruantiã, Cy. & Bal. in l. 1.
& l. fi. C. q̃ sit long. cõsue. & l. de qbus. ff. de leg. Illa ergo con
uentio de p̃sentatione pignorũ, non habet locum, nisi cum
constet illum non soluere sortẽ, hoc aũt non constat, nisi ter
mino elapso, per quẽ purificatur illa cõditio, si intra termi-
num non solueret: vt in l. Celsus. ff. de arb. per cuius lapsum
obligatio ad pignora dicitur esse trãsfusa, & nouata, vt in l.
obligationũ ferè. §. fi. ff. de ac. & ob. & asignationi pignorũ,
quorũ obligatio cõmittitur p aduentum diei: Sed non fuit
adiecta dies, ergo nulla est mora cõmissa in asignatione pi
gnorũ, ergo nõ est pœna cõmissa, nec pôt dici cõmissa mora
p litis contes. qa in iudicio est petita pœna, q̃ nõ est cõmissa.
Si em̃ volebat reum obligari ad cõmisionẽ pœnæ, debebat
petere illũ condẽnari ad p̃sentationẽ & cõmisionẽ pigno-
rũ, & illo nõ p̃sentãte ad pœnã, qđ cũ non fecerit, pœna non
fuit cõmissa. imo & plus lite contestata sup pignorib. potu-
isset morã purgare, per l. si insulã. & qđ ibi Bar. ff. de ver. obl.
Et in hoc errãt multi credẽtes, ꝙ per lapsum termini adie-
cti ad solutionẽ, intelligitur lapsus ẽt asignatiõi pignoris:
qm̃ debuisset dicere intra dictũ terminum, vel p̃sentare pi-
gnora. Quo casu licet alterũ sufficiat adimplere, l. eum qui
certã. ff. de ver. obl. & si ad vtrũq; simul teneatur. l. si duo. eo.
ti. hoc est verũ, si intra dictũ terminũ. sed in casu de quo q̃ri-
tur, nõ simul ad vtrunq; est obligatus, sed separatim & purè
ad quantitatẽ soluendã intra terminũ, & ad p̃sentationẽ pi-
gnorũ sub cõditione, si in terminũ assertum non soluerit, &
hoc, vt dixi, solũ p cursum tpis dicitur non soluisse: & sic ex
tunc purificata est cõditio, & facta est trãnsactio illius quan
titatis. d. l. obligationũ ferè. §. fi. & qđ dixit Bar. in l. ita stipu-
latus. ff. de ver. obl. & ita p non solutionẽ pecuniæ nulla pôt
pœna cõmitti, qa in defectum non solutæ quãtitatis fuit ali
ter ꝓuisum. nec pôt obligatio cõmitti ad p̃sentationem pi-
gnorũ, & ad pœnã, ne fieret trãsfusio obligationis & cõmis-
sio pœnæ, & maximè attenta doctrina Bar. in d. l. ita stipula-
22 tus. in sua distinct. † ꝓut conclusit in contractib. stricti iuris,
pœnalẽ stipulationẽ nouare p̃cedentẽ, per d. l. obligationũ
ferè. §. fi. & maximè, si priuatiua obligatio esset ex cã lucrati
ua, ꝓut hic erat pro maiori parte attenta forma transactio-
nis, habita relatione ad narrata, in qbus fit mẽtio statuti pu
nientis agricolas, non bene laborantes, per q̃ satis concludi
tur pœnã 100. ducatorũ non fuisse cõmissam, qa non solue
rit quantitatẽ intra terminũ, per rõnem p̃dictam, similiter
nec per non asignationẽ pignorũ, attẽto ꝙ tpe litis cõtest.
nõ fuerit in mora asignãdi pignora. nec p litis cõtest. nõ est
cõstitutus in mora: qa illa non petiit, sed pœnã. Præterea ex
quo p̃sentationi pignorum fuit adiecta sp̃ãlis pœna. s. ad pœ
nam tantundẽ, quæ est iuxta legitimum modum vsurarum.
l. eos. iuncta l. cùm allegas. per regulam l. doli clausula. ff. de
23 ver. obl. & ibi Dy. & Bar. in l. sanctio legum. ff. de pœ. † quib.
dicitur clausulã generalem non extendi ad casus, qbus spe-
cialiter est prouisum. l. libertis quos. ff. de ali. & cib. lega. &
quod voluit Cy. in l. cum quæstio. de lega. si ergo cautus ali-
qs stipulator in modo percipiendi stipulationem, & quæ si
dubia est, semper contra eum fit interpretatio. l. stipulatio
ista. §. in stipulationibus. ff. de ver. obl. & ibi Dy. & Bar. dum
modo aliquid operetur. & in l. triticum, eo. ti. & tex. cum gl.
in l. veteribus. ff. de pac. & ẽt quia interpretatio fiat cõgrua,
& non per subauditionẽ, vt in l. Titia. §. idem respondit. per
gl. Dy. & Bar. eo. tit. interpretari autem ꝙ durante termino
soluat pecuniam cum p̃sentatione pignorum, hoc esset in-
cõueniens dicere, & pignorum præsentatio esset nulla, cùm
per solutionẽ sit extincta omnis obligatio, cui non poterit
accedere pignus, in l. 2. C. de lu. pig. & intelligere ꝙ natura
illius, vt dixi, est conditionalis, & conditio per lapsum ter-
mini purificetur, est bona, verisimilis & æqua, & iusta, & con
ueniens, & conuenit practicæ & doctrinæ Iacob. de But. dè
qua suprà est admittenda. secundum quam sequitur partes
domini iudicis esse in absoluendo reum conuentum decla-
rando ipsum nõ incurrisse pœnã contractus, & maximè, qa
stante aliqua dubitatione in iure potius est inclinandum in
fauorẽ rei, tum quia reus. l. Arrianus. ff. de act. & obl. & l. fa-
uorabiliores. ff. de re. iur. tum quia agitur ad pœnam. vnde
succedit regula l. si de interpretatio. & l. præses. de pœ. & in
regula, in pœnis. de reg. iu. lib. 6. cetera suppleat prudentia,
& sententia ius dicentis. die vltima Februarij 1464. & ita, vt
suprà scriptum est, dico & consulo ego Ant. de Prato veteri,
iuris vtriusque Doctor, Comes, & sacri Imperialis consisto
rij consiliarius, Bono. iura ciuilia legens.

ADDITIO.

a ¶ Dationis. Adde not. suprà lib. 2. consi. 119.
b ¶ Odiosus. Ad hoc quæ dixi in consue. Parisien. §. 62. q. 5.
c ¶ Citationem. Vide suprà lib. 2. consi. 222. colum. 3.

SVMMARIVM.

1 *Pœna adiecta donationi quantitatis indistinctè non valet, tanquam in fraudem vsurarum, nisi in compromisso. & nu. 4.*
2 *Determinatio respiciens plura, determinat æqualiter, nisi alterum sit magis fauorabile.*

CONSILIVM L.

Subscriptio Alexand.

1 VISO instrumento † transactionis prædictæ, &
his quæ copiosè & eleganter scripta sunt per
famosissimum dominum suprà consulentem,
quamuis negari non posit in hoc articulo va-
rias esse opiniones, tamen adherendo illi opi-
nioni, quam de iure puto veriorem & æquiorem, & quam
2 legendo sum semper solitus sequi. ¶ † Concludo vnà cum
præfato domino consultore pœnam adiectam in contractu
transactionis, in quo reus promisit actori soluere ad cer-
tum tempus quantitatem pecuniæ cum pacto præsenta-
tionis

tionis pignorum,& promissione pœnę æquiualenti ad sor-
tem,& si pignora non fuerint præsentata,& cum promissio
ne alterius maioris pœnæ, si contenta in instrumento trans
actionis seruata non fuerint, non posse cum effectu exigi.
Nam præsuppono ꝙ verior videtur de iure illa opinio, quæ
habet ꝙ pœna adiecta dationi quantitatis intelligatur ad-
iecta in fraudem vsurarum, siue stipulator sit solitus fœne-
rari, siue non. l. Iul. §. idem Papi. & ibi glo. ff. de act. emp. & l.
cùm allegas. C. de vsu. non violando illa iura. & sequuntur
omnes illi, quos retulit consultor suprà. & etiam Ange. in l.
virum. ff. de petit. hæred. Raph. Fulg, in l. 1. C. de senten. quæ
pro eo quod interest. & Ioan. de Imol. in cap. cùm dilecti. de
2 arbi. etiam si sit adiecta † in contractu transactionis, in quo
reus, contra quem petitur pœna, promiserat dare pecuni-
am. Item tenet Rayn. Rapha. Fulg. & Paul. de Cast. in l. pro-
missis. C. de transactio. quia est eadem ratio, quæ est in alio
contractu. & intelligunt d. l. promissis. quando pœna non
erat adiecta dationi quantitatis pecuniæ, vel quando non
excludebat pœna legitimum modum vsurarum permissa-
rum illo tempore, iuxta l. eos. C. de vsu. & ita etiam in con-
tractu transactionis tenuit Ioan. de Imo. in l. cùm seruus. ff.
de condit. & demonstr. referens, quòd ita tenuit Iac. But. in
d. l. promissis. sequẽdo Vltramontanos. & repręhendit opi.
quam ponit Bald. in d. l. cùm allegas. & licet Ioan. de Imo. in
l. stipulatio ista §. alteri. ff. de verborum obligatio. videatur
tenere contrarium in contractu transactionis. s. ꝙ pœna sit
exigibilis: tamen videtur moueri ratione non vrgenti. Mo-
uetur enim ꝙ in contractu transactionis licet sit actum, ꝙ
reus det quantitatẽ sub pœna, tamen pœna non videtur ad
iecta meræ dationi, qa non est apposita pœna merè in fauo-
rem rei, si actor cõtra faceret, sicut ergo reus tunc posset pe
tere pœnã, quam petit ex eo, qa actor non facit id qđ facere
ꝓmisit, ita econtrà, si reus nõ adimpleat, debeat actor posse
petere ratione æqualitatis seruandæ. ar. l. fi. C. de fruc. & lit.
exp. l. iã hoc iure. ff. de vul. & pu. l. fi. ff. de acceptila. certè hęc
ratio qua mouetur Io. de Imo. in d. §. alteri non videtur vr-
2 gens. † qa vbi qualitas obligationis suadet inæqualitatẽ ser-
uari inter contrahentes, seruabitur inæqualitas. Vnde po-
ne, ꝙ vnus ex contrahentib. teneatur ad factum, in qua ob-
ligatione succedat obligatio ad interesse. l. stipulationes nõ
diuiduntur. ver. Celsus. ff. de ver. obl. l. si quis ab alio. ff. de re
iudic. & alius econtrà teneatur ad dandum quantitatem, &
ambo pariter promiserunt adimplere, dicemus ne ꝙ ratio-
ne æqualitatis seruandæ in hac obligatione dandi succedat
obligatio ad interesse? certè non. l. iam hoc iure. §. fin. ff. de
vul. & pup. Ad quod optimè facit quod no. gl. in l. exempto.
in princi. in ver. facere cogitur. & ibi clarius Bar. in 1. quæst.
ff. de act. empt. Facit etiam l. si seruus liber. ff. de statu libe. &
3 l. si ita scriptum fuerit, cum Titius. ff. de manu. testa. † vbi ap-
paret ꝙ licet, quando vna determinatio determinat plura
determinabilia, debeat intelligi ꝙ pariter determinet om-
nia. d. l. iam hoc iure. cum si. tamen fallit, nisi vnum de illis
determinabilibus sit tale, cui iura magis faueant quàm alte
ri, vt ibi. & ita illum tex. ponderat Benedictus de Plumbino
in d. l. si ita. sed ita est ꝙ iura magis fauent pœnæ adiectæ pro
missioni facti vel speciei, quá adiectæ promissioni dationi
quantitatis. l. Lucius. ff. de act. emp. l. 4. §. fin. ff. si quis cau. &
no. plenè per DD. in d §. alteri. cum concor. ergo, &c. & præ
sertim, quia non pendet à potestate partium posse facere, ꝙ
illa pœna quæ præsumitur, adiecta in fraudem vsurarum illi
citarum exigatur cum effectu l. pecuniæ. in prin. ff. de vsu. l.
eos. C. de vsu. cum si. vbi autem penderet à potestate partiũ
potuisset procedere ratio reddita, per Io. de Imo. in d. §. al-
teri. non ergo debet concedi per indirectum id, quod dire-
ctè non conceditur. c. statutum. de hær. in 6. & in regu. cum
quid vna. sicut ergo si separatim pœna est adiecta dationi
quantitatis non potest exigi: ita nec si in eadẽ clausula con-
cernente pariter dationem quantitatis ex parte rei, & præ-
stationem facti ex parte actoris. facit l. falsa. §. fi. ff. de condi.
& demon. † Nec ẽt habet obstare ꝙ multi tenent, pœnã ad-
4 iectam in compromisso posse exigi, si non detur quantitas,
in qua danda condemnauit arbiter, iuxta ea quæ plenè tra-
duntur in l. 5. §. fi. cum multis cõcor. ff. de ver. obli. qa alia est
rõ in pœna adiecta cõpromisso, qa illa non põt dici ꝙ à par-
tib. fuerit adiecta in fraudẽ vsurarũ, cũ partes tpe cõꝓmissi
ignorent q factus sit arbiter, q̃ ratio cessat in cõtractu trans-
actionis, & pœna in eo apposita, & ista diuersitas rationis &
plures aliæ colliguntur ex notatis, per DD. maximè per Io.
5 de Imo. in d. §. alteri. † nec ẽt põt peti ex eo, ꝙ sit adiecta pa-
* cto p̄sentationis pignorum apposito promissioni quanti-
tatis: quia illa est verior & ęquior, & magis * cõis opi. ꝙ si est
appositum pactum prędictum in eodem contractu, non te-
neat, vt probat Dy. & Bar. in d. l. cùm seruus. & dicit Ioan. de
Imol. ibi, ꝙ ista est communis opi. & seruanda. & ita etiã te-
net Ang. in l. vtrùm. ff. de pet. hæred. & in d. l. cùm allegas. &
Pet. de Anch. Io. de Imo. in c. dilecti. de arb. & idem tenet ibi
d. Car. vbi reprobat practicam p̄dictam, quæ instrumentis
prædictis seruatur Bon. & ita ẽt tenet ipse in c. sacro. de feu.
6 excom. & alij quos retulit suprà dominus consultor, & dicit
Ang. in cons. 198. aliàs 222. inci. Arnoldus, &c. ꝙ talis stipu-
latio pœnalis adiecta in fraudem vsurarum, non validatur
iuramento, consulo tamen ꝙ dictus promissor pœnæ, si est
in statu in quo possit petere absolutionem à iuramento il-
lud faciat, iuxta no. per DD. in c. 1. & in c. debitores. de iure-
iur. & ita dico & consulo ego Alex. de Tartagnis.

CONSILIVM LI.

Ioan. de Zanis etiam subscribentis.

CVM dicatur 26. q. 7. non obseruetis, siue man-
ducatis siue bibitis, siue aliquid aliud faciatis,
in nomine domini nostri Iesu Christi facite. &
ea causa. q. 5. non liceat. dicatur, Deum inuo-
cent, qui eis sapientiam donauit. Ea propter
inuocato præsidio Iesu Christi, ac gloriosæ virginis Mariæ
aduocatæ meæ, dico visis consiliis prædictorum consulen-
tium famosissimorum doctorum, videlicet d. Ant. de Prato
veteri. & domi. Alexan. de Imol. se subscribentium, quibus
nil videtur posse addi, cum tot & quasi omnia deduxerint,
& tam clarè huius consultationis veritatem demonstraue-
rint. Vnde rei tam clarè demonstratæ frustra petitur addi-
tio. l. 1. ff. de dote præleg. in fi. maximè, quia vt dicit tex. 6. q.
1. si omnia. superuacuis laborat impendiis, qui solem facib.
certat adiuuare, & plenitudo adiectione non indiget, nec
vlla requirit commendationis argumenta. facit text. in ca.
bene quidem. dist. 96. Tamen volens satisfacere petenti de
1 sola subscriptione requisitus, † & quia veritas sæpius exagi-
tata magis splendescit in lucem. 35. q. 9. graue. & quia quod
repetitur, censetur magis validum & famosum esse ostendi
tur, iuxta l. vnicam. C. de emenda. C. & integrum sit iudici-
um, quod plurimorum sententiis confirmatur. 64. dist. ex-
tra conscientiam, duxi ad confirmationem prædictorum
prudentissimè consulentium, omissis quæ in dictis consi-
liis allegantur & adducuntur vltra prædicta adducere do-
minum Lud. de Roma præceptorem, & dominum meũ sin-
2 gularissimum in l. & si quis. §. fi. ff. si quis cau. † vbi distinguit
qđ aut pœna est adiecta dationi, aut facto. Primo casu ipse
indistinctè tenet, ꝙ vbi pœna est adiecta dationi, vt est in ca-
su nostro, quod intelligitur adiecta in fraudem vsurarum.
¶ Et non potest peti nulla facta differentia, an sit consuetus
fœnerari vel ne. & sic in casu de quo quæritur, indubitanter
dico, ꝙ non potest peti, & maximè propter excessiuum mo
dum & quantitatem pœnæ, vt deductum est dictũ in 1. con-
si. Secundo verò casu. s. quando est adiecta facto, dicit quod
dato ꝙ Dy. in l. cùm seruus. de cond. & demon. & Io. And. in
addi. Spec. in Rub. de obl. & sol. §. ante omnia. teneant quod
non possit peti, cum ipsum factum cui pœna est adiecta. est
promissum propter quantitatem, ergo pœna videtur adie-
cta tam facto quàm ipsi quãtitati, sed si est, sequitur ꝙ exigi
non potest. l. cum allegas. C. de vsur. & quia ꝙ non licet vna
via, &c. c. 4. de priuil. & c. tuæ. de procu. sed certum est ꝙ ista
pœna si adiiciatur quantitati, non potest exigi, ergo idem si
adiicitur facto promisso propter ipsam quantitatem, quia
fieret in fraudem vsurarum, quia leges prohibent oẽs frau-
des. l. eos. §. machinationes. C. de vsur. & dato etiam ꝙ Bart.
in d. l. cùm seruus. dicat ꝙ aut factum est promissum ratione
mutuatę

mutuatæ pecuniæ incontinenti,& tunc procedit opi. Ioan.
And. & Cy. sed si incontinenti in eodé instrumento est ad-
iectum,p̄sumatur in fraudé, secus si ex interuallo,tamē ista
opi. ꝙ si ex interuallo non p̄sumatur fraus, dicit ipse Lud. ꝙ
non videtur sibi bona, qa interuallum non videtur tollere
fraudis p̄sumptionem.l.si mulier perfecta. C.ad Velle. vnde
concludit ipse in d.§. fi. in hoc de pœna adiecta facto standū
opi. Bal. in d.l.cùm allegas. ꝙ aut istud factum celebratū ab
eo qui consueuit fœnari, & tali casu ipsa pœna est inexigibi
lis.c.illo vos.de pig & gl.in l.pœnam.ff.de vsu.aliàs secus,vt
ibi latius per eum. ¶ Ex q̄bus apparet in casu de quo q̄ritur,
nullo modo esse dicédum pœnam hanc exigi posse. Ad hoc
ēt dicendum,me mouet vltra autoritatem & decisionem d.
do.Lud.mihi præceptoris singularissimi in legibus,& cano
nib.alterius mei timoratæ conscientiæ præceptoris, & egre
gij do.Io. de Anan.in c.fi.de vsur. vbi licet primus consulens
3 dicat,ꝙ † recitatis opinionib. nil concludit: tamen dico ꝙ
cùm ipse vltimò recitet opi. do.Laur.de Rodul.de Floren.q
voluit, ꝙ vbi pœna adiicitur facto, ꝙ potest peti quantū est
pro eo ꝙ interest ipsius petentis: Si verò adiicitur quantita
ti,nullo modo potest petere,quia semper p̄sumitur adiecta
in fraudem vsurarum,&c. ꝙ ipse videtur hanc approbare.
Sic in simili dicimus de dictis Inn.in c. cùm Bertoldus.de re
iud.vbi dicitur,quando recitat opi.aliquas ꝙ videtur adhę-
rere vltimæ, facit quod dicitur, per gl. in l.qui filium. §. Sa-
binus.ff.ad Treb.& Bart.in l.bona fides.ff. deposi.& Bal.idē
ib Authen.ex testamento.C.de colla.in 2.col.ver. præterea.
vbi etiam per do.Ludo.qui ad idem alleg. Io. And.idem di-
centem & referentem Hosti. dicentem ita se audiuisse viua
voce ab Inno.in c.1.de pœnis.& in c.1.de sent.excom.in 6.in
nouella.& Bald.etiam in c. 1. an apud iudi.vel cur.do.quæ-
stio termina.dc. Et sic cùm dicti duo mei præceptores hanc
opi.sequantur,scilicet, ꝙ vbi est adiecta dationi quātitatis,
vt in casu nostro, quod censetur adiecta in fraudem vsura-
rum. Audacius dico in casu præsentis consultationis,nullo
modo posse petere dictam pœnam, dato quòd vt patet ex
prædictis consiliis & dictis præfati domini mei Ioan. de A-
nania Doc.omnium opi. & dictis recitatis,de quibus in di-
* ctis consiliis apparet hanc esse communem * opi. vt etiam
dixit do.Io.de Imol.in c.cùm seruus.ff.de condi.& demon.
vbi dixit,hanc esse communem & veriorem opi. vnde ab ea
nullō modo est recedendum in iudicando & consulendo:&
maximè cum glo. Accursij hoc voluerit in l. rogasti.§.si tibi.
ff.si cert.peta.vnde non est recedendum ab ea, vt dictum est
suprà in 1. consilio , vt dixit etiam Bal.in l.1.in fin.ff.de vulg.
4 & pup.& in c.1.in fi.tit.de natura.succes.feu. vbi dicit,ꝙ † in
dubiis opi. multum sequitur gl.ordinariam,quia nō potest
adhærere meliori.facit quod no.Cyn.in l.non moriturum.
C.de contrah.& com.stip. vbi dicit: Aduocate audi idolum
tuum. i. gl.&c.vnde ex p̄dictis idem est concludendum,qđ
suprà per præfatos consulentes est dictum.& maximè etiā,
quia attento ꝙ tot & tanti patres tam iuris ciuilis q̄ canoni-
ci,vt est Host.qui est pater canonum & æquitatum. Io. And.
Bar.& Bal.Sali.& Ant.de But.& alij,de quibus vt suprà in di
ctis consiliis,& in d.c.fin.per d.Ioan.de An. recitatis potest
summoperè dici non esse aliud dicendum,etiam si lex vel ca
5 non in hoc deficeret,† quia sufficit allegare autoritatē ma-
iorum Doct. vbi deficit lex, ita probat tex. egregius secun-
dum Ang.in l.si idem cum eodem.ad fi.ff.de iurisd.om.iud.
pro quo etiam facit tex.& ibi etiam Do.de S.Gemi.20.dist.
de quibus. Vnde ex prędictis constat, ꝙ in decisione cōcur-
rit autoritas maiorum Doct.& quasi omnium, vt ex prædi-
ctis in dict. consiliis, & locis deductis apparet:vnde nō esset
tutum aliquo modo iudicare contrariū, quinimò iudicans
poneret se in periculo, per id ꝙ dixit Bart. in l.1.C.de pœna
iud.qui ma.iud.& Io. And.in c.1.de re iudi.& in c.vt debitū.
de appel.facit quod dixit Bald.in l.precibus. C. de impu. &
aliis substit. vbi dixit, ꝙ non audet recedere ab vniuersitate
doctorum: imò illos sequitur post terga colligendo spicas.
Facit tex.cum gl.in c.in canonicis.19.distin.gl.de pœ.dist.1.
§.quidam.& text.in l.1.de senat & in l.athletæ.de iis qui no.
infa.& quod dixit Hostien.in c.cappellanus.de fe.& Bart.in
dispu.sua, quæ incipit,à sententia iudicis,&c.Bal.in l.obser
uare.§.proficisci.ff.de off.procon.& Ang.in l.cum prolatis.
ff.de re iudi. Vnde nullo modo cōsulerem iudici, ꝙ contra
prædictas decisiones iudicaret, tamen ꝑpter præiudicium
6 sui, tam in foro contentioso, q̄ in foro conscientiæ, † cum
pœnę in foro conscientię non debeantur, vt habetur per gl.
12. q. 2. fraternitatis. Bal.in l.id quod pauperibus. de epis.&
cleri.& Pet. de Anch.in c.pe.de test.vnde debetis cauere,ne
velitis fauere huic peccato lucri cum aliena iactura facti,&
contra conscientiā: quia essetis participes peccati , cùm de-
beat quis quantum potest prohibere, ne peccatum per pro
ximum committatur.93.dist. diaconi. 23.q.4.ipsa pietas.&
c. facientis. 86. dist. vbi dicitur facientis proculdubio cul-
pam habet ꝙ qui potest corrigere, negligit emēdare.& c.si
aliena res.14.q.vlt.circa medium.ibi, illud enim fidentissi-
mè,aliàs euidētissimè dixerim.cum qui pro homine.& hoc
interuenit ne malè ablata restituat, & qui ad se confugien-
tem,quantum honestè potest ad reddendum non compel-
lit socium esse fraudis & criminis facit. 83.dist. in princ. ibi,
mortem enim languentibus probatur infringere qui hanc
cum possit non excludit, nec caret scrupulo societatis oc-
cultæ qui manifesto facinori desinit obuiare. vt in cap.sicut
dignum.de hom. & in c.error. 83. dist. ibi, error cui non re-
sistitur, approbatur. & veritas cùm non defensatur, oppri-
mitur: negligere quippe cum possis perturbare peruersos,
nil aliud est quàm fouere: vnde ne videamini fouere tantam
pœnam & vsurariam nequitiam debitis à petitis absoluere,
ne talis cum detrimento exigat, quod non debet, ne ꝑ eius
facto anima vestri iudicantis illaqueatur, vt in d.c.si aliena.
& c.non sanè.14.q.5.attento maximè ꝙ non remittitur pec
catum,nisi restituatur ablatum.in c.cùm tu. de vsur.& in re
gula, peccatum. de reg. iur.in 6.¶ Vnde expediret nobis d.
iudicanti ea satisfacere cum vestri fauore,& facto indebitè
reciperet per iura allegata.& tex.in c. præterea. in fi.ibi.qui
crimina quę potest emendare , nō corrigit,ipse committit.
facit c.quanto.de senten.excom.vbi agentes, & consentien
tes pari pœna puniuntur. Et verè domine iudicans non o-
mittam duo verba , quæ fortè possent adduci pro contra-
ria parte, scilicet ꝙ dato ꝙ sit tantorum, & tot doctorum
opi.suprà conclusa,nihilominus posset dici, ꝙ etiā sunt ali-
qui in opin.contraria, quæ etsi non est sequenda, tamen ad-
huc dico, q̄q̄ dicat Bart. in l. 1. de pœna iud.qui malè iud. ꝙ
propter opin. Doct. lex dicatur incerta, iuxta ea quæ not.in
prima constitutione.C.§. quibus.facit quod not.l.2.de iur.
& fac.igno.quod in hoc casu debet discretio iudicantis prę
8 dictam opin.suprà conclusam amplecti,† cùm in dubiis o-
pinionibus maximè, vbi tractatur de fauore animæ,illa est
amplectenda quæ tutior est, vt in c.iuuenis.de spons. & in c.
illud.de cler.exc.de pœni.dist,7.c. 2.vbi dicit, tene certū, &
dimitte incertū. Et ēt, qa tutius est ex benignitate, id est, ex
remissione præmium expectare, quàm de auaritia reddere
rōnem.26.q.fi.allegat & voluit Pe.de Anch.in c.ad liberan-
dum.de Iudæis.facit quod not.in c.ad audientiam.per gl.&
DD.de homi.cum si.vnde cum tenendo opi. ꝙ hęc pœna sit
adiecta in fraudem vsurarum, & sic non possit peti, ꝑ indebi
tur,& conscientię iudicis & petentis, ne si secus fieret, cadat
in laqueum. Ex q̄bus in summa concludo idem qđ suprà do
mini consulentes concluserunt.s. ꝙ videatur adiecta in frau
dem vsurarū dicta pœna, & sic non possit cum bona consci-
entia dom.iudex aliter iudicare, quā absoluere à pœna pe-
9 tita.† sciens ꝙ q. facit contra conscientiam, sibi ædificat ad
gehennam, in c.per tuas.de simonia.& c.literas.de rest.spo.
& 28. q. 1. §.ex his.cum sim. & ita vt suprà est dictum & con-
clusum, dico de iure esse dicendum, concludendum, tam in
foro contentioso, quàm conscientiæ. Ego Io. de Zanis Iuris
vtriusq; doctor, Bononiæ iura canonica legens.

SPECTABILIS ac generosus miles d. M. ciuis Bo-
non.condidit testamentum, in quo inter alia disposuit, hoc
mō, nā oēs fœminas filias competenter dotauit, filios verò
masculos qui erant tres numero vniuersales hæredes insti-
tuit, & substituit per hunc modum, videlicet in oibus au-
tem aliis bonis suis mobilibus & immobilibus, iuribus &

 actioni-

actionibus, tam præsentibus q̃ futuris sibi hæredes, ꝓ æquis portionibus inter eos vniuersales instituit, esse voluit, & reliquit R. & G. eius filios legitimos & naturales, & etiã alios quoscunq; ipsius testatoris filios masculos legitimos & naturales, vnum vel plures posthumũ, vel posthumos, aut medio tempore natum vel natos, & in luce peruenientes nascituru seu nascituros, ex ipso testatore & domina L. eius vxore, seu ex alia quacunq; futura vxore legitima ipsius, & ipsos oẽs & singulos inuicẽ ac superuiuentes ex eis præmorientibus in pupillari ętate, vel aliàs quandocunq; sine filiis legitimis & naturalibus substituit, & sibi hæredes vniuersales instituit pupillariter, vulgariter, & per fideicommissum. & si contingeret dictos oẽs eius suprà nominatos filios, & hæredes natos, & nascituros, vt suprà mori & decedere in pupillari ætate, vel aliàs quomodocunq; sine filiis legitimis & naturalibus: tunc & eo casu & casibus eisdem oĩbus suis filiis sic decedentibus substituit, & sibi hæredem & hæredes instituit, & esse voluit A. si tũc viueret & supererit, aliàs ipso A. existẽte mortuo ipsius A. filios masculos legitimos & naturales, qui & si tunc supererunt, & viuerent, & ipso A. existente tunc mortuo, & ex eo tunc nullus superesset filius masculus, vt suprà. aut ipsi A. post mortem omnium dictorum suorum filiorum p̃morientium sine filiis masculis, vt suprà, quandocunq; sine filiis legitimis & masculis, & naturalibus morienti, & in omnibus & singulis casibus prædictis ordine successiuo, vt suprà substituit, & sibi testatori hęredẽ esse voluit, L. eius fratrem, si tunc viuet & supererit. & ipso tunc mortuo existente filios masculos & legitimos & naturales. modò mortuo testatore mortuus est vnus ex eius filiis, scilicet R. ab intestato relictis filiabus fœminis, nullo vero masculo, dubitatur igitur vtrùm istę filiæ R. & per consequens neptes testatoris excludant patruos suos. sc. G. & P. an verò patrui prædicti eas excludant, saltem in dimidia parte rõne fideicom. & propter verba testamenti, de quibus suprà. & sic quæritur quid iuris, primò Andreas Barb. Bononię consuluit pro patruis locum esse substitutioni, & malè. contrarium deinde pro nepotibus, & bene, consuluit Lud. Bologninus cum suis collegiis Ferrariæ.

SVMMARIVM.

1 *Mens testantis attenditur etiam impropriando verba.*
4 *Honor & decus familiarum reseruatur per diuitias. & nu. 42.*
7 *Masculinum an concipiat fœmininum. 8. 9, 35. 37.*
10 *Lex extenditur ad amplitudinem suæ rationis.*
13 *Instrumentum vbi non loquitur, nec nos.*
14 *Vis maior expressi quàm taciti. 41.*
15 *Ratio tacita pro expressa habetur.*
17 *Verba licet offendere, vt seruiatur menti.*
19 *Coniecturis si constet de ratione legis sufficit.*
22 *Syllaba superfluere non debet in lege.*
24 *Priora ex sequentibus declarantur.*
27 *Exemplum traditum à notario qui recipit originale probat.*
28 *Notarij clausulas apponunt, quas non intelligunt, & nihil operantur.*
34 *Aequitas est abusiua, filias excludere vt masculi admittantur.*
28 *Testatoris voluntas præsumitur conformis legi.*
40 *Probatio fit plena ex pluribus coniecturis.*
41 *Omissum non semper habetur pro omisso.*

CONSILIVM LII.

Andreas Barbatia.

1 CIrca hanc dubitationem, † in qua quæritur, vtrùm filiæ fœminę natę ex filiis institutis videantur vocatæ ad substitutionem, & per consequens videantur excludere patruos. Et indubitanter videtur de iure dicendum, ꝙ non: qa
1 moueor: ꝙ † tam de iure diuino, quam de iure positiuo at-
2 tenditur mens *a* & voluntas testatoris, vt c. Marchion. & Basilides. 1. q. 1. non in foliis, sed in sensu consistit. Euangelium Lucæ 8. Matthæi 7. & 15. ad Rom. 4. l. in conditionibus primum locum. ff. de cond. & demon. l. scire oportet. §. si maximè. ff. de excu. tut. l. 4. C. de necessa. hær. insti. l. ex facto. ff. de hære. insti. c. cùm voluntate. de sent. excom. l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de sup. lega. l. scire leges. ff. de legi. c. proposito animi. 32. q. 5. plenè Fed. de Sen. cons. 13. l. cùm mulier. ff. sol. mat. l. pater Seuerinam. ff. de cond. & demon. §. conditionũ
2 verba. † & impropriamus verba. vt seruemus mentem legis. l. non dubium. C. de leg. l. quod Proculus. ff. de vsufru. Ideo dicimus, ꝙ vbi manifestissimus est sensus testatoris, nunq̃ interpretatio verborum tantùm valet, vt melior sensus existat. l. si quis filium. C. de lib. præter. & dicimus, vt seruemus mentem testãtis, ꝙ plus fuit dictum quam scriptum. fingit enim lex ꝙ plus dixerit testator, quàm notarius scripserit, & ideo dictum habetur ꝓ scripto, & in hoc fuit multũ commendatus Papinianus Iurisconsultus, vt l. cùm auus. ff. de cond. & demon. l. cum acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter. §. cùm autem. C. de insti. & subst. & ex istis elicitur vera conclusio, ꝙ magnoperè debemus attendere ad mentẽ huius testatoris, vt illa seruemus, cùm non repugnent solennitatibus iuris, vt l. nemo põt. ff. de leg. 1. gl. in l: codicillis. ff. de leg. 2. cum sim. Deus profectò & sancti patres statuerunt omnibus modis seruandam esse vltimam voluntatem. c. vlti-
3 ma voluntas. 13. q. 1. † Præmitto etiam ꝙ facto ostenditur voluntas. l. reprehendenda. C. de insti. & substi. gl. in l. de qbus. ff. de legib. gl. in l. dolum. C. de doli excep. iuxta illud poëticum: & facta loquuntur. Istis modò præsuppositis, vt verissimis dico q̃d apto ore comprehendimus istum testatorem fecisse differentiam inter masculos & fœminas: quia filias suas ꝓprias instituit in dotibus suis, sed masculos instituit in vniuerso, & ratio coniecturatiua mouens testatorem ad faciendam istam differentiam, fuit conseruare familiam & agnationem suam, quæ sine diuitiis non conseruatur. l. 1. §. si seruus. ff. de ven. inspi. & doctor inclytus scripsit Augu. in
4 libro de ciuitate Dei, † quod in familiis per diuitias conseruatur honor & decus. & facit illud poëticum: Haud facilè emergunt quorum virtutibus obstat Res angusta domi. & ẽt istud fecit respectu cuiusdam compensationis, quia vbi collocantur onera agnationis, ibi debent collocari cõmoda ꝓuenientia ex agnatione. nam iniuriæ illatæ agnationi vindicãtur per masculos, & non per fœminas, vt in c. 1. §. notandum, qui feud. da. pos. & voluit Iac. de Are. in sua celebri quæstione, quam refert Io. And. in addi. Spe. in ti. de succes. ab intest. in Rub. quam egregiè ampliauit Bald. in consi. incip. Martinus Io. de Florentia posito inter consi. Ang. consi. 68. & q̃d voluit Bal. in l. certum. C. vnde cogna. & in l. 1. C. de adul. & in l. quod verò. ff. de legi. & in l. venia. C. de in ius vocan. fœminæ enim transierunt in alienas familias, hac consideratione testator iste instituit filios masculos in vniuerso, & filias fœminas in dotibus, & est talis disp[ositio] testatoris conformis legi Mosaicæ: vt habetur numeri 26. c. vt commemorat Ang. in sua q̃õne. Nobilis quidam gener. & Bal. & Sal. in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & Sal. in l. maximũ vitium. C. de lib. præt. ergo illud voluisse videtur, quod videmur fecisse: nam si ex verbis cognoscitur voluntas, sequitur
5 fortius ꝙ ostenditur facto. † voces enim sunt signa earum quæ sunt in anima passionum notæ: vt scribitur primo Periarmenias. Cùm ergo vocauit filios suos masculos ad vniuersam successionem suam exclusit suas proprias filias, sequitur ꝙ multofortius excluserit filias filiorum, & incluserit ipsos filios masculos: quia de quo minus videtur inesse, & tamen inest:, ergo fortius & de quo magis. cap. cum cunctis, de elect. vbi in gloss. sunt concordantiæ. ergo si in viridi ligno istud fit, in sicco quid fiet? vt scribitur in passione dominica. Et adduco rationem quam adducit Bal. in l. Lu-
6 cius. ff. de hære. instit. † vbi dicit, ꝙ maiorem affectionẽ habet testator ad eos qui sunt in rerum natura, ergo sequitur, ꝙ maiorem affectionem ad filias fœminas proprias tunc viuentes testator habuerit, quàm ad neptes nascituras ex filiis, & vocauit ipsos filios quos hæredes in vniuerso instituerat exclusis neptibus ex filio vel filiis nascituris. licet ergo testator ꝙ descendentib. suis filiis sine filiis legitimis & naturalibus instituebat, & substituebat superuiuentes, quòd tamen illa verba debent restringi ad filios masculos legitimos & naturales, videntur ergo vocati fratres altero fratre decedente sine filiis masculis legitimis & naturalibus. Cùm ergo decesserint sine filiis masculis legitimis & naturalib.

est lo-

est locus substitutioni, ergo quò ad istud fideicommissum, sunt exclusæ fœminæ natę ex isto fratre instituto. nec potest adduci aliqua ratio habens neruum in contrarium, qa non est verisimile, quòd testator vocauerit neptes, cùm per prius non vocauerit suas proprias filias, si testator non habuisset respectum ad agnationē, substituisset filias, sed illas non substituit: ergo sequitur quod nihilominus vocauit neptes futuras ad excludendum filios suos superstites masculos legitimos & naturales. & ideo dixit Bal. in l.1. C. de ser. fugi. ꝙ illud quod non est verisimile, est quædam falsitatis imago. l. milites. §. opem. C. de quæstioni. ¶ Et si quispiam dixerit ad eum casum ad quem adaptantur verba testamenti, adaptatur eius dispositio. l. quarta. §. toties. ff. de dam. infec. l. quod constitutum. ff. de test. mili. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. ca. identitatibus. §. sed cùm eas. de elect. lib. 6. c. ad audientiam. de decur. l.1. §. loquitur. ff. de magi. conue. sed illa verba, prædecesserint sine filiis legitimis & naturalib. comprehendunt filias fœminas, & per consequens excludunt patruos substitutos. Nam illud voluit testator quod verbis

7 expressit, † Nullum enim est maius mentis nostræ testimo-

a nium † quàm qualitas inspecta verborum, vt dixit Bal. in c. 1. de test. allegans Cassiodorum, est enim lingua cordis pręco, vt dixit Bald. in tractatu schismatis, & linguę Imperator est cor, vt dixit Bald. in c. mandatum. de rescript. facit l. Labeo. §. item Tubero. ff. de sup. le. Quod autē illa verba comprehendant genus fœmininum, dum dixit, sine filiis legitimis & naturalibus, probat præclarus tex. l.1. ff. de verb. signifi ca. vbi tex. dicit complectitur, quod videtur de significato proprio ac naturali: & per consequens non interpretatiuo: & istud sentit gl. magistra. in d. l.1. quæ dicit quòd ex mente & verbis masculinum concipit fœmininum: de qua glos. facit festum Car. in Cle. 1. de ele. pro qua est casus in d. l.1. modo scribentes in c. si quis suadente. 17. q. 4. & in Cle. 1. de ele. & in c. generali. eo. tit. lib. 6. & in l. si ita scriptum. ff. de leg. 2. & in l.1. ff. de verb. sig. & in l. si quis in tanta. C. vnde vi. & in l. quicunque. C. de ser. fugit. dicunt, quod in casu fauorabili. quando masculinum profertur à testatore, comprehendit fœmininum. l. si quis. ff. de test. tu. cum si. sed istud masculinum sine filiis legitimis & naturalibus, exprimitur à testatore in casu fauorabili: ergo sequitur ꝙ comprehendit fœmininum, & per consequens filiæ huius fratris defuncti excludunt ipsos patruos. Et istud est fortius quod posset adduci ex parte dictarum neptum. Quia respondeo ad ista, & af-

b fero in medium quod voluit Bal. b in suo consil. incip. De fi-

8 lio scriptum est, vbi dicit, † quòd si masculinum concipit fœmininum ratione dignitatis, dicitur extensio: Si autē concipit ratione affectionis, dicitur coniectura: si verò concipit propter identitatem rationis, tunc dicitur comprehensio. modò in casu nostro si dicamus, quòd masculinum concipiat fœmininum ratione affectionis, istud est falsum, ex eo, quia testator præsumitur habere maiorem affectionem ad filias, quas tunc habebat q̃ ad neptes quæ tunc non erāt in rerum natura, vt voluit Bart. in d. l. Lucius, ergo ex affectione testantis non comprehenduntur filiæ fœminæ. Aut dicimus ex identitate rationis, & maximè ex eo, quia testa-

c tor non vocauit fœminas ad paria c cum masculis. cum proprias filias instituerit in dotib. & masculos instituit in vniuerso, ergo seqtur qđ non videtur testator voluisse masculinum concipere fœmininū. ¶ Præterea est diligēter ponderandū, ponamus ꝙ ex isto defuncto remāsissent filij & filiæ, sequeretur, ꝙ si illa verba īportarent masculos & fœminas, qđ simul viderentur fuisse vocati ad ipsam substitutionē, qa cùm masculinum concipiat fœmininū, quò ad paria fuissent

9 vocati, † istud repugnat mēti & voluntati testōris, q fecit differentiā inter masculos & fœmi. minus honorādo fœminas: ergo seqtur ꝙ in illis verbis ita generalib. ꝙ nō voluit cōpræhendere neptes. & si testōr fuisset interrogatus de hoc casu, vtrū in illis generalib. verbis cōprehēdebat filias filiorū, indubitāter dixisset ꝙ nō, ergo pinde dēt haberi, ac si dixisset. istud voluit gl. celebris, in l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. gl. scđm Bal. ibi ꝓcedit in legib. statutis & testamētis, vt ibi p eum facit gl. in cle. abbates. de rescr. q idē voluit. & gl. in c. 2. de confes. lib. 6. & gl. in c. diaconi. 27. dist. & gl. in l. vnica. C. de rap. virg. ergo viua ratione dicendū est, testōrē non voluisse suos proprios filios masculos per existentiam neptum postea natarum ex filio priuare. Præterea facit ad p̄dicta, testator inuitauit filios masculos legitimos & naturales ad substitutionē filiorū, quò fit, vt eodē modo videatur voluisse filias suas excludi à fideicōmisso per existentiā filiorum masculorum nasciturorum ex ipsis suis filiis, videtur em̄ in isto suo testō voluisse ꝓuidere agnationi, & illam p̄tulisse neptib. Ex hoc ergo euidēter apparet, ꝙ illa verba sine filiis legitimis & naturalib. debent intelligi de filiis masculis, & nō filiabus, testōr em̄ potius habuit affectionē ad agnationem suam, non em̄ est dare rationē, quare magis vocauerit filios legitimos

d naturales ipsius Alfonsi masculos, & nō filias fœminas: & voluerit reuocare filias fœminas ad excludendū suos filios masculos, sicut em̄ considerauit fauorem agnationis inter ipsos filios vniuersaliter institutos, cùm ergo sit eadem rō. seqtur qđ erit idē ius, vt in c. translato. de consti. c. inter cor-

10 po. de transla. præ. † Præterea faciat vbicunq; rō legis est amplior dicto legis, extenditur dictū ad amplitudinē rationis

e e ipsius legis. ista est gl. in cle. 1. de ele. quam do. Car. ibi reputat singularem, ꝓ qua est text. in l. pater filium. §. fundum. ff. de leg. 3. & in l. cùm pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & in l. regula. ff. de iur. & fac. igno. vbi Bar. & Bal. vt ꝓbatur in c. 2. re-quiris. de app. & facit qđ voluit Cy. in l. non dubiū. C. de legi. qa ratio legis est anima legis, & voluit Dy. in c. fi. de re iu. li. 6. sed ratio agnationis honorandæ in facultatib. & bonis, est amplior illius verbis, decedentib. sine filiis legitimis naturalibus, ergo sequitur ꝙ reducebatur ad limites agnationis, & limitabitur ad nepotes masculos, & intelligitur si sine filiis masculis decesserint, & per consequēs dictum & dispositum legis reducitur ad terminos rationis legis, & ampliatur & restringitur ad amplitudinē & restrictionē ipsius rationis. & prout res ipsa & ratio patitur. & in ar. faciat l. 2. ff. de sta. ho. in ver. ꝓut res patitur, ita recto iudicio dici debet in testō, quia seruatur pro lege vltima voluntas. in Aut.

11 de nu. §. disponat, litera enim occidit, spiritus autem viuificat. cùm ratio mouens istum testatorem ad substituendum fuerit fauore agnationis: ergo sequitur ꝙ omnes clausulæ positæ in substitutionib. debent reduci ad fauorem agnationis. Quod autem fuerit fauor agnationis, colligitur euidenter ex duplici capite, primò quia inuitauit masculos ad vniuersam suam hæreditatē, quo casu videtur voluisse conseruare suam agnationem in diuitiis, & suas filias instituit in dotib. Ex secundo capite colligitur ratio: quia vocauit filios masculos legitimos & naturales nascituros ex illo Alfonso, ergo, &c. Et si qspiam dixerit ꝙ p̄dicta cōclusio, ꝙ dictū & dispositum legis aut testī ampliatur, & restringitur ad terminos rōnis, istud ꝓcedit, quādo rō exprimitur in l. aut testō, sed quando non exprimitur, tunc est secus. sed in isto testō in nulla parte exprimitur fauor agnationis: ergo cessa

12 bit ampliatio & restrictio rōnis, † qa illud qđ non est, nec extendi pōt, nec restringi. l. sed si manente. ff. de pręca. c. p. & g. de off. deleg. c. significasti. de fo. comp. & p consequēs cessabit ista argumentatio: qa ꝙ non dixit lex, non dicemus nos, & qđ non dixit testōr, non dicemus nos. l. seruū. §. non dixit p̄tor. ff. de acq. hær. ideo dixit tex. in l. fideiussores magistratuum. §. ꝓ Aurelio. ff. de fideius. in ver. lecta subscriptione. & l. si qs sic stipuletur. l. Stichū aut Pamphilū. in ver. parentib. inspiciēdus est sermo. ff. de ver. obl. & l. ad ꝓbationem. C. de ꝓba. in ver. q tenor designat. & c. præterea. de dila. in ver. viso tenore. & l. sancimus. C. de fideius. in ver. placiti tenor. & in l. fi. C. de reb. ali. nō alienā. & in c. si cui. de extraor. c. Cor

3 ra. in vsi. feu. in ver. tenorē inuestituræ † quē all. Bal. in ꝓœm. feu. l. si inter. C. de sol. c. tenor. c. recipiemus. c. pe. de cōfir. vti. vel inut. iō dixit Bal. in c. venerabilē, de ele. † ꝙ vbi instru

13 mentū non cātat, nec ego cātabo. & in c. Rodulphus, de rescri. dixit, vbi instrumentū non loqtur, nec nos loquemur. & quod voluit idem Bal. in c. fi. de proba. & in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. & quod voluit l. qūoties. C. de suis & legi. & in Auth. cessante. C. de legi. hær. tex. in c. 1. de duo. frat. à cap. inuesti. vbi Bal. dicit not. egregiū. Cùm ergo in casu nostro

non

non exprimatur ex tenore teſtamenti, & viſo tenore iſtud
exprimitur, vt in c.tenor. de re iud. ergo ſequitur ꝙ ceſſabit
ratio agnationis, & illud quod non dixit teſtator, non dici-
mus nos, maximè ad præiudicium filiarum. ar. l. cùm auus.
ff. de condi. & demon. l. cùm acutiſsimi. C. de fideic. l. gene-
raliter. C. de inſt. & ſubſt. & ſi quiſpiam dixerit, ſufficit ꝙ ta-
citè colligatur ratio fauendæ agnationis, quia tacitũ & ex-
preſſum ęquiparantur, vt l. cùm quid. ff. ſi cer. pet. cum ſimi.
14 †Quia ad hoc pôt reſponderi, ꝙ imò tacitum & expreſſum
largè differunt, adduci poſſet quod voluit Bar. in l. generali
ter. ff. de verb. ob. vbi dixit, ꝙ vbi ſtipulatio continet licitam
& turpē cām, aut exprimitur cauſa turpis expreſsè, & tunc
actus eſt ipſo iure nullus. & ita ſoluatur gl. quam Vltramon
tani reprobant in l. iuriſgentium. §. ſi ob maleficium. ff. de
pact. vt refert Cyn. in l. 2. C. quod met. cau. Aut illa cā turpis
eſt tacita, & tunc actus nō eſt ipſo iure nullus, qa expreſſum
eſt canon latæ ſnīæ, ſed nō tacitum. & mouetur per id quod
dicimus de ſnīa habente expreſſum errorem, vt ſit ipſo iure
nulla, & ſi habet tacitum errorem, non eſt ipſo iure nulla, vt
in c. 1. de re iud. l. 2. C. quando prouocare non eſt neceſ. l. 1. §.
1. quæ ſen. ſine appe. reſcin. Ita dicamus in propoſito noſtro.
Item, quia expreſſum facit ſilere tacitum. l. fi. C. de pac. con-
uen. cùm ergo in caſu noſtro teſtator dixerit, ſi ſine filiis le-
gitimis & naturalib. deceſſerit, ergo ſeqtur qđ ſatis expreſ-
ſit de fœminis, per d. l. 1. ff. de ver. ſig. Quia ad iſta, licet vide-
antur colorata, facile & verum do reſponſum. illud dictum
Bart. in d. l. generaliter. reprobatur, & etiam ratio ſua, quia
& illam reprehendit do. Car. in c. pactiones. de pac. non te-
net, in l. 1. C. de cond. ob turpem cām. nec Ang. nec Lud. Ro.
in d. l. generaliter. vt videri poteſt. & alleg. dictam rationē:
quia tacitum & expreſſum æquiparantur, vt d. l. cùm quid.
15 & allegāt alias rationes, vt ibi per Lud. Ro. † Quinimò plus
dico de iure dicēdum, ꝙ vbi nulla ratio exprimitur, ꝙ tunc
illa ratio debet haberi pro expreſſa, quæ tacitè colligi pôt,
tam in legibus quàm in ſtatutis, & in teſtamētis iſte eſt text.
valde celebris in l. quanuis. C. de fideic. in ver. intelligi pôt.
& non dicitur interpretatio extenſiua ſed intellectiua, quia
text. ibi dicit, intelligi poteſt. quia intellectus & ratio idem
ſunt. ita formaliter dixit Bald. in d. l. quanuis. & facit ad hoc
ſolennis tex. l. quoties. C. de fideic. vbi tex. dicit agnatione,
vt per illa verba teſtōr videatur vocaſſe ſuos agnatos, & ibi
per illum tex. dicit Bald. quod cùm vna ſola ratio reddi pôt,
& illa habetur pro expreſſa. & iſtud voluit do. Abb. in c. fi. de
re iudi. vbi allegat ad hoc Cy. in l. non dubium. C. de legi. &
Dyn. in c. fi. de reg. iu. lib. 6. & Bar. in l. maximum vitium. C.
de lib. præt. & gl. in l. tale pactum. § fi. ff. de pact. & probat in
c. 2. requiris. de app. & ita tenet ibi do. Abb. per illum tex. &
ad hoc alleg. Cy. in d. l. non dubium. & tex. l. ſcire oportet §.
ſufficit. ff. de excu. tu. facit gl. in l. codicillis. § inſtituto filio.
ff. de le. 2. ecce modò quod ſublata eſt iſta obiectio, quod il-
lud non dicitur apparere ex teſtō, quod expreſsè non colli-
gatur ex teſtō. nam illud quod potuit mouere teſtatorē ad
ſic diſponendum, habetur perinde ac ſi eſſet expreſſum in
teſtō, vt probatur in d. l. cùm auus. ſequitur ergo ꝙ ob nul-
lam aliam cām teſtator iſte præhonorauit maſculos, niſi qa
habuit reſpectum ad agnationem ſuam, ergo ſcđm illum fa
uorem iudicabitur tota illa ſubſtitutio, & ſic habetur plus
dictum quā ſcriptum. nec ob. cùm allegantur iura loquen-
tia de reſcriptis, qa ſunt ſtricti iuris, & ſtrictè intelliguntur
ſcđm ſuum tenorem, vt c. ſignificauit. c. Rodulphus. & c. ſi-
gnificante. de reſcri. c. cùm olim. de off. dele. Nec ob. cùm al
legantur iura loquentia de contractibus, qa eodem modo
ſunt ſtricti iuris, vt l. quicquid aſtringendæ. ff. de verb. obl. l.
16 veterib. ff. de pac. † Nec ob. cùm dicitur illud qđ non dixit
lex, non dicemus nos, quia Bal. multum egregiè, in l. omnes
populi. ff. de iuſt. & iur. in ſuis verbis finalib. reſpondet ad d.
§. nō dixit prætor. niſi ratione materię, in qua loquitur, ſup-
pleamus, quia materia pręſtat oībus interpretandi viam, ad
hoc allegat Cle. exiui de paradiſo, de verb. ſig. qa impoſsibi-
le eſt ꝙ habeat verba. ita gl. ꝙ non indigeant gl. cùm ergo in
caſu noſtro teſtator ſatis illud dixerit in dicto ſuo teſtamen
to præhonorando maſculos: & ſic falſum eſt dicere, quòd
teſtator in caſu noſtro iſtud nō dixerit, quinimò aperto ore
iſtud expreſsit, vt ex inferius dicendis demonſtrabo, & per
conſequens ꝙ ex ratione & ex verbis teſtamenti cōprehen-
ſa ſufficit, vt dicamus teſtatorem ita voluiſſe, & adduco cele
brę conſilium Bald. poſitum inter conſilia Ang. conſi. 68. in
17 prin. vbi dicit, † ꝙ non obſtante generalitate verborum, lici
tum eſt nobis offendere verba, vt deſeruiamus menti, & ad
hoc allegat l. non dubium. C. de legib. l. pater Seuerinam. §.
conditionum verba. ff. de condi. & demon. l. cùm mulier. ff.
ſol. ma. l. ſcire oportet. §. ſi maximè. ff. de exc. tu. l. cum tale. §.
falſum. ff. de cond. & demon. alleg. ēt Dy. in d. c. fi. de reg. iu.
18 li. 6. † & ideo dicit vbicunq; de ratione legis nobis apparet,
per eandem legem vel aliam poſſumus verba prolata abſo-
lutè reſtringere ad id tm̄, ad quod ſe reſtringi poteſt ratio:
& dicit hoc eſſe infallibile, & dicit hoc probari, per d. l. non
19 dubium. in ver. amplexus. & per iura præallegata. † & plus
dicit ſufficere quod apparet cōiecturatiuè de ratione legis
aut ſtatuti, vt reſtringamus verba generaliter & abſolutè ꝓ-
lata ad id, quod patitur ratio coniecturatiuè apparens. iſta
ſunt formalia Bal. in prī. illius cōſilij. Modò hæc celebris do
ctrina apponit gladiū ad radicē huius hęſitationis. & eſt dili
genter ponderandum illud ſuum dictū, vt ſufficiat appare-
20 re de ratione coniecturatiuè, † qa coniectura denotat quan
dam improprietatē, vt no. in l. apud aliquos. C. de fur. & pro
batur in tex. valde ſingulari in l. 1. in ver. per coniecturas nō
propriè. ff. ſi tabu. teſta. exta. qđ ſempiterna eſt dignum me-
moria ad declarationē d. l. q̃uis. & l. quoties. & ad gl. quas al
legaui ſuperius, & ſufficiat apparere per coniecturas de ra-
tiōe. & cum text. ibi dicit intelligi poteſt. & ideo refert ſe ad
intellectum, & ſic ad fabricationem intellectiuam, vt habe-
tur in l. 1. §. legi. ff. de his quæ in teſta. delen. per Bart. Bald. &
Ang. & in c. humanū genus. 1. di. vbi per gl. & DD. do. Bal. in
l. vnica. in princ. C. de rei vxo. act. & in l. vbi adhuc. C. de iur.
dot. & in l. ad probationem. C. de prob. & in l. iuriſgētium.
§. ſed ferè. ff. de pac. d. Ant. in c. tranſlato. de conſt. Modo re-
ducendo iſta ad propoſitum huius teſtamēti in caſu noſtro
apponuntur illa verba generalia ſine filiis legitimis & natu
ralibus. poſſumus ergo reſtringere illam generalitatem ver
borum ad maſculos duntaxat: qa ratio coniecturatiuè ap-
parens ex teſtamento eſt, vt teſtator voluerit fauere ſuæ a-
gnationi. quæ coniectura apparet ex eo, quia prætulit ſuos
maſculos ſuis filiabus, voluit ergo fauere agnationi. Item,
quia vocauit filios maſculos legitimos & naturales illius Al
phonſi. licet ergo non ad fauorem agnationis hoc faciebat,
ſufficit quod coniecturatiuè iſtud nobis apparet. ad quid
enim prętulit filios filiabus in teſtamento, vt eſt dictum, niſi
21 quia voluerit fauere ſuæ agnationi? † omne enim agens agit
propter finem, & finis eſt qui mouet agentem, & dicitur fi-
nis cauſa cauſarum. ita dixit Bal. in commēto. l. eam quam.
C. de fideicom. circa princi. cauſa ergo finalis inſtitutionis
& ſubſtitutionis fuit fauere ſuæ agnationi. iſtud ergo mo-
dis oībus debemus amplecti, & reſtringere illa verba ita ab
ſolutè poſita ad filios maſculos legitimos & naturales. & ſic
Bald. appoſuit ſecurim ad arborem huius dubitationis, &
per conſequens iſtæ filiæ ex mente teſtatoris natæ ex filio i-
pſius teſtatoris non excludunt patruos. ¶ Præterea, vt iam
ſtrictius attingamus, capio verba ipſius teſtamenti, q̃ hoc
modo ſunt concepta, videlicet, aut ipſi Alphonſo poſt mor
tem omnium dictorum ſuorum filiorum p̄morientium ſi-
ne filiis maſculis, vt ſuprà quandocunq; ſine filiis maſculis
legitimis, & naturalibus morienti ſubſtituit Ludo. & c. Iſta
verba diligenter ſunt ponderanda, quia verba poſt mortem
omnium dictorum ſuorum filiorum p̄morientium ſine fi-
liis maſculis, vt ſupr. referuntur ad filios ipſius teſtatoris, &
non ad filios ipſius Alphonſi, propter verba quæ immedia-
tè ſequuntur ipſi Alphonſo, quandocunq; ſine filiis maſcu-
lis legitimis & naturalibus, ideo neceſſe eſt, vt intelligamus
illa verba referri ad filios ipſius teſtatoris, decedentes ſine
filiis maſculis, qa ſuperfluo apponerentur illa verba, quan-
docunq; morienti ſine filiis maſculis legitimis & naturali-
22 bus, quod enim eſt dicendum, † quia ſyllaba non debet ap-
poni ſuperfluò in lege, vt dicit gl. in l. 1. ff. ꝙ met. cau. & dixit

gl. in

gl. in c. solitæ. de maio. & obe. qđ dictio, tanq̃, non est ibi apposita superfluò, sed cum ministerio aliquid operandi. facit qđ voluit Bal. in Rub. C. de contrah. emp. & Bal. in l. qñe. §. duo fratres. in 6. q. ff. de verb. obl. cùm ergo dicat testõr post mortẽ oīm p̄dictorum suorũ filiorũ p̄morientium sine filiis masculis legitimis & naturalib. vt sup. illud verbũ, vt sup. de clarat illam substõnem p̄cedentem factã de suis filiis decedentib. sine filiis legitimis & naturalibus, vt intelligatur de filiis masculis legitimis & naturalibus, & sic dicit se substitu isse suis filiis morientib. sine filiis masculis suos filios superuiuentes: dicendo vt sup. videtur, aperto ore ꝙ in dicta sub stõne dixerit, si filij sui decesserint sine filiis masculis legiti-

23 mis & naturalib. † si ergo notarius non apposuit, sufficit ap parere ex verbis testõris ꝙ illud dixerat: qa illa dictio deter minat oĩa p̄cedẽtia, vt l. 1. C. de diuer. rescri. l. 1. C. de lib. pręte. l. talis scriptura. ff. de leg. 1. c. cùm dilecti. de don. c. ecclesiam. el 2. de elec. c. 2. requiris. & c. inquisitioni. de appel. l. si idẽ in eodem. §. fi. ff. de iurisd. om. iu. gl. in cle. sæpe. de ver. sig. in prin. quando non est diuersa ratio, vt in dictis iurib. ideo videtur, qđ notarius omiserit illa verba, sine filiis masculis. & sic vbi testõr dixit limitatè quò ad filios masculos, notarius apposuit absolutè: sufficit ergo ex testõ apparere, quod de filiis masculis expressit, & per consequens limitata causa limitatum parit effectum. l. in agris. ff. de acqui. re. do. l. age cum Geminiano. C. de transac. l. si de certa. C. de transac. ex

24 isto capite casus iste est sine aliqua dubitatione, † quia ex sequentibus priora declarantur, sicut dicimus, ꝙ dubius con tractus sequens recipit declarationẽ ex contractu p̄ambulo præcedente, ẽt si p̄cesserit ex interuallo, ita dicit Ang. in l. si quis cùm aliter. ff. de ver. obli. & dicit fuisse dictum elegans Inn. sed idẽ Ange. dixit in l. pacta nouissima. C. de pac. & ad hoc alle. Innoc. in c. innotuit. de eo qui fur. ordi. susce. facit gl. in l. 1. ff. de iud. & qđ habetur in l. eleganter. ff. de cond. & de. & in l. Titia. §. idẽ respondit. ff. de verb. ob. & in l. item qa. §. idẽ Iuliano. ff. de pac. & in l. 1. C. de impo. lucr. descr. li. 10. vbi dicitur, à princ. tituli posterior formatur euentus, & sic ista iura p̄bant, quod priora declarant posteriora dubia. ita dicimus econtrà, & sequentia declarant p̄cedentia. Item fa

25 cit, † quia volens disponere actum, si referat se illum fecisse certo modo, statur suæ relationi. istud decidit glo. quam ibi sequitur Bar. & oẽs in l. admonendi. ff. de iureiu. ꝙ si dispositio legis referat tenorem alterius legis, quæ nõ reperitur, quod statur legi referenti. probatur in Auth. de test. §. quoniam. & in l. vt liberis, C. de colla. ergo multò fortius, quando idem conditor refert se ita statuisse stabitur suæ relationi, vt in casu nostro. facit ad hoc quod voluit Bal. in l. 1. C. de epis. & cle. & tex. in c. in nomine Domini. de testi. cùm ergo in casu nostro idẽmet testator referat se dixisse in superiori substitutione facta suis filiis, si decesserint sine aliis masculis, ergo stabitur suæ declarationi & suæ dispositioni. facit l. hæredes palàm. §. sed si notam. ff. de test. potest enim quis declarare suam intentionem, vt l. si quis intentione. ff. de iudi. & c. cùm dilecti. de accu. & ꝙ no. in c. cùm ad sedem. de resti. spol. & in l. Pomponius scribit. ff. de rei ven. maximè quando in eodem instanti illud declarat. Nec ob. si quispiam dixerit qđ non videtur quis se incõtinenti corrigere. vt l. nam ad ea. ff. de cond. & dem. iuxta illud qđ dixit moralis philosophus in scđa epistola, argumentum cõpositæ mentis existimo posse consistere, & secum morari, & in illo Terentia-

26 no: Hui tã cito, † quia istud non ob. ex eo, quia testõr se non correxit, nec incontinenti, nec ex post facto, sed declarauit illam substitutionem quam fecerat suis filiis masculis, qa di xerat, si sine filiis masculis decesserint. & ille qui declarat, ni hil de nouo inducit, vt in c. 1. de sum. Tri. & fide catho. lib. 6. & d. l. hæredes palàm. §. sed si notã. ideo nulla oritur correctio, & est talis assertio rationalis consideratio, quod prætu lit filios suos masculos fœminis. Vnde non est perimere illam suam dispositionem absolutè factam, sed illa rationabi liter dicit se limitare & strictè fecisse, habito respectu ad ma sculos, facit in arg. d. c. cùm dilecti. de accu. vbi potest interpretari & non perimere. vt ibi habetur. & ideo stabitur vltimæ suæ dispositioni, vt l. si quis priore. ff. ad Trebel. l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. l. si quis in prin. test. ff. de leg. 3. c. 1. de consti. lib. 6. vbi est gl. magistra. l. pacta nouissima. C. de pact. c. 1. de transac. ergo stabitur huic vltimæ suæ dispo-

27 sitioni, ergo, &c. ¶ † Facit simile quod dicimus de notario, q fuit rogatus de originali instrumento, vt si det copiã parti de illo instrumẽto, ꝙ non requiritur solennitas, qa creditur

f suæ copię f ex quo fuit rogatus de originali. ita dicit Bald. in l. si quis ex argentariis. §. prætor ait. ff. de eden. quem sequitur ibi Ang. & idẽ volunt scribentes in c. Albericus. de test. Et facit simile qđ dicit Io. de Imo. in l. 1. ff. quemad. test. ape. de eo q habuit copiam testium ab eo q habebat originalẽ. fortius ergo stabimus dicto testatoris in suo testõ, & per cõ sequens strictius disposuit testõr quàm scripserit notarius. & plus scripsit notarius quàm dixerit testator: ergo stabimus dicto testatoris, qui potuit de bonis suis disponere, vt

28 potius venirent ad masculos nepotes, quàm neptes. † Nam notarij sæpe apponunt clausulas in testamentis, quas non intelligunt. ideo Bal. in l. quoties. C. de hær. instit. dixit: Testõr instituit filium suum hæredẽ vniuersalem, & fratri suo legauit mille. & in quinq; libris instituit ecclesiã parochialem filio sublato de medio. Fuit dubium de hæreditate: dicebatur quod acquirebatur ecclesiæ, ex quo fuerat instituta. Bal. decidit quod debet acquiri fratri, quem testator ma

29 gis dilexit quàm ecclesiam, & si lex diceret cõtrarium, malè diceret. ¶ Nec obst. quod notarius scripserit, ꝙ instituebat ecclesiam in quinq; libris: quia notarij apponunt clausulas quas non intelligunt, ideo nihil operantur. & simile dixit Bar. in l. 1. ff. de iure codi. in 6. quęst. quod notarij apponunt clausulas codicillares, & testatores nesciunt quid importent. & ideo nihil operantur. & quod voluit do. Anto in repet. c. cùm contingat. de iureiur. & do. Abb. vbi loquuntur de notario apponente verba nimis ampla, quæ effugiunt deliberatam mentem contrahentium, vt nihil operentur. Item voluit do. Ant. in repe. c. quintauallis. de iureiu. & do. Abb. ibi. ita dicamus in proposito, ꝙ notarius scripsit sine filiis legitimis & naturalibus, qui debuit scribere, masculis: & omiserit: quod appareat ex verbis ipsius testatoris & per consequens, cùm ista declaratio facta à testatore habeat

30 duo principalia, † ex quibus regulantur actus humani, vt est potestas & voluntas, & voluit Boetius, quem referunt scribentes in c. cùm super Abbatia. de offi. deleg. vt est text. C. commu. de leg. l. omne verbum. & istud colligit ibi Bald. ꝙ isti duo actus perficiunt humanos actus: licet idem in l. cùm testamentum. C. de iu. & fac. ign. dicat quòd requirun tur tria, scilicet voluntas, potestas, & scientia. & dicit istud voluisse philosophorum longè principem Aristotelem. Sed quis dixerit verius an Boetius an Aristoteles, aliorum sit iu dicio: verùm doc. omnes transeunt cum Boetio: & ego allego tex. in c. super inordinata. de pręb. in ver. qui velit & possit. & c. ad hæc. de app. cùm ergo in casu nostro concurrant illæ duæ potentiæ, quia testator voluit & potuit, quòd nepotes masculi excludant filios suos institutos inter se: se-

31 quitur quòd exclusit fœminas neptes, † quia vocatio masculorum est exclusio fœminarum. l. cum prætor. ff. de iud. l. maritus. C. de procur. ergo stabimus voluntati testatoris. ad quam sequendam anhelant omnia iura humana & diuina, vt superius fuit dictum. ¶ Et facit ad hoc l. Lucius. ff. de hæred. instit. vbi dicitur, prudens consilium testatoris animaduertitur: ita dicamus in proposito, vt prudens consilium testatoris animaduertamus, vt filij sui masculi non excludantur à neptibus istis. & si quispiam dixerit, quòd debet in illis verbis, sine filiis masculis, vt suprà illud quod dicunt Doct. in l. Plaucius. ff. de aur. & arg. leg. & in l. sub præ

32 textu. & in l. si de certa. C. de transac. & in c. 1. eo. tit. † vbi dicunt, quòd quando petitio est specialis, & transactio est ge

g neralis, g quòd debet generaliter intelligi, nisi salua ratione recti sermonis posset fieri ista restrictio, vt restringatur ad masculos. quia ad hoc respondeo ꝙ gl. in cle. 1. de transa. tenet contrarium. sentit enim, vt transactio generalis restringatur ad specialẽ petitionem, & non vltra: quia separabiliũ sunt separabiles causæ. l. age cum Geminiano. C. de transac. & ex separatis nõ infertur. l. cũ actũ. ff. de neg. ge. & limitata causa

causa limitatum parit effectum. item ipsi loquuntur in contractu, vbi fit interpretatio cõtra eum q stat pro contractu.
33 † item casus noster est clarus & apertus, quia testator dicit se vocasse filios masculos suorum filiorum, & sic voluit si filii filiis masculis decederent, quo casu nulla cadit interpretatio. l. ille aut ille. §. cùm in verbis. l. non aliter. ff. de leg. 3. l. ancillæ. C. de fur. l. 2. C. de legi. non dixit tex. in d. l. si quis filium. vbi manifestissimus est sensus testatoris, nusquam interpretatio verborum (vt suprà dixi,) est facienda: ergo in re ita aperta non cadit illa regula, salua ratione recti sermonis, vt in illo Terētiano habetur. Intellexisti an ne? ita apertè locutus est, nula circuitione vsus, cùm ergo verba sint clara, non recurremus ad interpretationem: quia interpretatio cadit super dubio, & actus actiuorum sunt in patiente bene disposito, ergo, &c. ¶ Ex illis tolluntur omnia iura superius adducta in contrarium, quia imò faciunt pro nobis, quia cùm dicunt quod recurrimus ad tenorem legis, statuti, testaméti, contractus, & similium: & illud dicimus quod ex tempore legimus, vt ita dicamus in casu nostro, vt ex tenore dicti testamenti colligatur, expressè testatorem in substitutione facta filiis, voluisse excludi p nepotes masculos, & non per fœminas neptes. Seruanda ergo est talis voluntas rationabilis conformis legi diuinæ, & fauori publico, vt
34 est superius dictum. Et si quispiam dixerit, † quod est æquitas abusiua, vt excludantur fœminæ, & includantur masculi, vt dixit Bal. in l. si defunctus. C. de suis & legi. quia respondeo sufficere debere nobis, quod testator illam æquitatem pręelegit in suo testamento, seruetur ergo vltima voluntas, item salua honorificentia Bal. illud quod est à iure diuino introductum, habet veram & propriam æquitatem. i. quòd ius canonicum super iure diuino est æquum & saluum, vt in c. n. de præscr. c. nouit. de iud. cum sim. sed ista æquitas est de iure diuino, vt habetur Numeri 26. c. ergo propriè & rectè est æqua, & per consequens non bene dixit Bal. in d. l. si defunctus. & si allegetur in contrarium l. maximum vitium. C. de lib. præt. illud est ideo: quia erant accusatores naturæ, item sufficit, ꝙ hanc æquitatem est amplexus testator, & ex istis tollitur illud quod opponebatur dicto tacito & expres-
35 so. ¶ † Præterea istam quæstionē decidit d. Paul. de Cast. lib. 1 consi. 58. inci. Viso dicto testamento, vbi testator fecit substitutionem, ita vt in casu nostro, si sine liberis decesserit, & decisit institutus cum filia. fuit dubium, si illa filia excludat substitutū. videretur, inquit, ꝙ sic, per iura quæ superius allegaui sed restringit istud, nisi per coniecturas aliter possit apparere de mente testatoris, quia tunc illa esset seruanda. alleg. l. cùm quæstio. ad fi. C. de leg. & l. cùm proponeretur. ff. de le. 2. l. in conditionib. primum locum. ff. de cond. & de mon. & sic in hoc concordat cum dicto Bal. in consilio superius allegato, quod autē appareat de coniecturata mente testatoris, dicit apparere ex eo, quia magis dilexit filios suos masculos, quàm filias ipsorum masculorum, sed filios
h prætulit suis filiabus, ergo h fortius prætulit filios suos proprios filiabus filiorum: & sic neptibus, quia potentius ius causat & producit causa immediata. l. digna vox. C. de legi. ideo credendum, inquit, est, quod dum substituit filiis si decesserint sine filiis, intellexit de masculis, ne filias filiorū videatur plus dilexisse, quam suas proprias filias: pro quo dicit optimè facere quod no. Bar. in l. fi. ff. ad Treb. & l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de lib. & posth. & alleg. quod voluit Iac. de Are. in sua celebri quæstione, quam refert Io. And. in addit. Spec. in tit. de succes. ab intest. in Rubr. ita concludit ibi do. Panor. cùm ergo decesserit sine filiis masculis, ergo locus est substitutioni, & sic indiuiduo consuluit in casu nostro, & dicit ꝙ æquitas istud dictat. & est perpetuò notādum dictum eius inquantum voluit, quòd voluntas testatoris probatur per cōiecturas, vt l. decet. in prin. ff. de leg. 1. & sufficiens coniectura est, ne videatur plus dilexisse neptes, quàm proprias filias: & licet testator dixerit, si sine liberis decesserit, & genus masculinum concipiat fœmininum, tamen in casu isto non concipit, sed restringitur ad masculos, & p consequens apponit securim an arborē huius cōsultationis, ergo isti patrui non excluduntur à substitutione per existentiam istarum neptum, & sic remanet sine dubitatione ista consultatio. Præterea adduco ad prædicta quod voluit d. Pe. de Ancha. in suis reportatis, quas fecit ad l. tres fratres. ff. de pact.
36 † vbi refert consuluisse in contingentia facti, quod vbicunque filij & filiarum est diuersa successio, tunc appellatione filij non comprehenditur filia. & ideo si testator instituit filios hæredes vniuersales hæredes: & filiabus reliquit iure institutionis dotes suas, ꝙ istud masculinum non concipit fœmininum, & ita temperat d. l. 1. ff. de ver. sig. & similes leges cùm in casu nostro vocauerit filias ad imparia, cum ipsis filiis masculis: ergo non veniunt appellatione filiorum, sed si filiæ non sunt comprehensæ, ergo sequitur ꝙ multò minus sunt comprehensæ neptes, vt non excludant proprios filios testatoris, quia maior affectio est quò ad filias. Sunt enim vna & eadem persona cum patre, vt l. fi. C. de impub. & aliis substit. & magis pater diligit filios quàm seipsum, facit l. contra voluntatem. in versi. iura pietatis violare. C. de testa. manu. ideo dixit Bal. in c. per tuas. de ꝓb. ꝙ melior amicus quem habeat filius. est pater, nullus enim amor vincit paternum. l. fi. C. de cur. fur. & refert Cyn. in l. propter insidias. C. qui accu. non pos. ꝙ Dauid Rex planxit Absolonem tribus diebus & tribus noctibus, licet adinuicem essent inimici. facit l. nec ea. §. fi. ff. de adult. & l. pen. ff. de obse. & l. diuus. ff. de parri. & ideo dixit tex. in l. nihil. §. facilior. ff. de bo. libe. ꝙ congruit voto patris filiis omnia parari. l. scripto. ff. vnde liberi. l. patrem. & l. debitorem. ff. quæ in fraud. cred. iuxta illud Virgilianum? Omnis in Ascanio chari stat cura parentis. modo non videtur verisimile, quod pater qui iure naturali & ciuili astringitur procurare pro filiis. & prætulerit suos filios masculos suis propriis filiabus, qui prætulerit
37 neptes suis filiis masculis. † experimentum enim verorum sermonū est, vt concordent rebus sensatis, & intellectu fruentibus, vt magnus dixit Auerroys, & summus dixit Philosophus, quos refert Bal. in Rub. C. de prob. in tractatu schismatis. quem posuit in rub. C. si quis ali. test. prohib. & idem voluit Bal. in l. fi. C. de edic. di. Adri. tol. & in l. 1. C de ser. fugi. vbi refert, in regno Franciæ fuisse cassatam quandam inquisitionem, quia non potuit verificari in communem opi. hominum fruentium intellectum: idem voluit in l. testium. C. de test. vbi alle. Albe. & etiam dicit allegans Aristotelem, vbi habemus sensum, quærere rationem, est infirmitatis intellectus. modo in casu nostro nos habemus voluntatem expressam dicti testatoris, vt superius dictum est, & rationem coniecturatam ad includendum ipsos filios superstites nullo modo excludendos propter existentiam ipsarum neptū. ¶ Pręterea adduco quod voluit Bal. in l. 1. C. de sac. san. eccl.
38 † vbi dicit, quòd voluntas testatoris præsumitur talis qualis esse debet. modo si testator ptulit suos filios masculos propriis filiabus, debuit sua voluntas esse talis, vt ptulerit suos filios masculos neptibus. Præterea adduco egregiam doctrinam Bald. in l. precibus. C. de impub. & aliis substit. rationabile inquit est, vt verba reducantur ad cogitatum & restringantur. ad hoc alleg. l. si quis ita. §. pe. ff. de testa. tu. istud decidit casum nostrum, vt illa verba apposita in dicta substitutione, sine filiis legitimis & naturalibus, restringantur ad masculos, & sic Bald. ibi firmat illud quod dixit in consilio suo allegato superius. cùm ergo testator præferendo suos filios masculos propriis suis filiabus, videtur cogitasse, vt eodem modo filij masculi præferantur neptibus: & sic illa verba restringuntur ad filios masculos, vt optimè faciat illud dictum pro consilio domini Pau. de Cast. alle. superius. ¶ Pręterea faciat quod voluit idem Bald. in commento. d. l.
39 precibus. in pręfata col. † quia testator fingitur cogitare il-
k lud quod lex k disponit. & ad hoc alleg. l. cum quidam. ff. de acq. hęr. licet quandoq; testator velit vnum, & lex velit aliud modò clarum est, quod lex vult quod magis diligat filiam quam habet de præsenti, quàm neptem, quæ adhuc non est in rerum natura, vt voluit Bar. in d. l. Lucius. & quia est causa magis immediata & proxima, vt superius fuit dictum, ergo si prætulit suos filios suis filiabus, quòd eodē modo prætulit suis neptibus, & fortius in casu nostro, cùm ita expresserit. ¶ Et si quispiam apponat quòd non est statutum hoc

Bono-

Bononiæ excludens filias propter superexistentiam patruorum: & ideo cessare debet illud quod dici posit, ꝙ testator videtur velle id quod vult statutum suæ patriæ, vt voluit Dy. consulēdo, & etiam voluit in l. hęredes mei. § cùm ita. ff. ad Treb. quem ibi refert & sequitur Bart. Ang. & alij. & sic cessabit illud quod voluit Barto. in l. iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. vbi dixit, ꝙ si consuetudo est, vt mulier dote contenta succedat in emphyteusi, & pater accepit emphyteusim ꝓ se & filiis: ꝙ videtur accepisse etiam pro filiabus, licet in contractu masculinū non concipiat fœmininum, vt voluit Gui. de Suza, quem refert & sequitur Arch. in c. si quis suadente. 17. qu. 4. quia videtur voluisse regulari dictum contractum emphyteusis secundū consuetudinem loci, & in contingentiam facti refert sic consuluisse Io. de Imo. l in commento c. potuit. de loca. in fin. verbis, vt testor videatur voluisse illud quod disponit consuetudo suæ patriæ. & idem voluit dom. Pet. de Ancha. consi. 125. Visis. consi. 433. Postquam. & idem videtur voluisse Bart. in l. & hæredibus. §. fin. ff. ad Trebel. & idem voluit Abb. in c. in præsentia. de probat. & per consequens non videtur iste testator voluisse suos proprios filios excludere per filias sui filij, quia statutum istud non disponit, cùm etiam præsumendum est, quòd magis dilexerit auus iste neptes nasci turas ex filio suo, quàm ipsos patruos. arg. d. l. cùm auus. ff. de cond. & demon. quia ad ista respondeo, quòd in casu nostro non facimus fundamentum super aliquo statuto, vt testator non videatur velle aliud quàm velit statutum suæ patriæ, sed nos facimus fundamentum, si testator voluerit sub illis verbis, si sine filiis legitimis & naturalibus decesserint, restringantur ad masculos duntaxat, & non comprehendant fœminas. clarum est quòd sic. Primò, quia comprehendimus coniecturatiuè, vt superius est

40 ostensum, † & ex pluribus coniecturis & præsumptionibus oritur plena probatio, vt dixit gl. in l. 2. ff. de excu. tut. & gl. cap. cùm causam. de proba. & testator istud expresit in suo testamento, vt est dictum suprà. Nec ob. d. l. cùm auus. quia lex fundat se in præsumptione. quòd testator magis dilexerit nepotem in portione patris, quàm proprium suum filium, vt etiam habetur in d. l. cùm acutissimi. quia respondeo, quod in incertis, & non certis locus est coniecturis. l. continuus. §. cùm ita. ff. de verbor. oblig. l. si certis annis. C. de pact. l. certa forma. C. de iure fisci. libr. 10. sed in casu nostro testator magis dilexit masculos filios sui filij, quàm alios suos proprios filios. sed non neptes ex filio. illa enim verba, sine filiis legitimis & naturalibus, comprehendunt duntaxat masculos nepotes & non neptes ad excludendū proprios filios ipsius testatoris, & per consequens illa præsumptio dict. l. cùm auus. in casu nostro restringitur ad nepotes

41 masculos, & non ad neptes fœminas. † Nam expressum facit silere tacitum, vt l. final. C. de pact. conuen. & sic quò ad neptes ex filio, non habet locum præsumptio. d. l. cùm acutissimi. & d. l. cùm auus. & l. generaliter. §. cùm autem. & sic non facimus fundamentum super statuto. Sed sicut magis dilexit suos proprios filios masculos, quàm fœminas suas proprias filias, eodem modo magis dilexit suos proprios filios, quàm nepotes ex filio. ¶ Præterea ego pondero rationē, quare ille pater vocauit ad imparia filias proprias & filios proprios, quia masculi succedunt onerib. defunctorum ad propulsandam iniuriam actiuè & pasiuè, & ad alia multa onera. necessarium ergo æquitate suadente, vt ibi collocentur commoda prouenientia. l. manifestissimi. §. sin autem. C. de fur. l. 1. §. fi. ff. de aqua plu. arc. Item considerauit hoc ratione cuiusdam publicæ vtilitatis, quæ expo-

42 stulat facultates suas in agnationibus conseruari. † sordescimus enim ob paupertatem, vt l. quisquis. in ver. in paupertatem sordescat. C. ad l. Iul. maiesta. & dicimur deprimi ob paupertatem, vt in c. si qui testium. de testi. in versi. pauper-

43 tatem, depressi. † & adeò, quod dignitas ecclesiastica vilescit ob paupertatem, vt in Clem. in plerisque. de elect. nam dignitas & honestas absque diuitiis non seruatur. l. ab omnibus. circa princip. ff. de leg. 1. l. 1. §. si seruus. ff. de ven. inspi. l. pietatis. C. de suspec. tuto. l. creditores. ff. de priui. cred. quia honores & munera publica honestioribus & potioribus viris collocanda sunt, vt l. honores. ff. de decurio. l. ad subeunda. C. eod. libr. 10. in Auth. vt omnes obediant iudi. prouin. circa principium. expedit etiam reipublicæ habere ciues locupletes, vt in Authentica, vt iudices sine quoquo suffra. §. cogitatio. munera enim publicorum officiorum gerendorum ad virilem sexum, & nō ad fœminas spectant, vt l. fœminæ. ff. de reg. iur. in l. cùm prætor. ff. de iud. conseruatur & perpetuatur memoria agnationis per agnatos masculos, vt d. l. §. si seruus. modò testator iste habuit hanc cōsiderationem vocando ad imparia filios proprios masculos & filias fœminas proprias, & istæ fuerunt rationes mouentes istum testatorem ad sic disponendum, sed rationes habent locum in substitutione facta ipsius filiis decedentib. sine filiis legitimis & naturalibus, ergo idem ius. l. non dubium. C. de legib. & consti. ¶ Et adduco elegans & solenne

44 dictum Bald. in l. si mater. C. de institu. & substit. † vbi dicit, quod licet casus omissus habeatur pro omisso, siue omittatur à lege, siue à rescripto, siue à paciscente, siue ab appellante, siue ab impetrante, vt latè ibi per eum, qui alle. do. Io. An. in c. susceptum. de rescri. lib. 6. ꝙ si deficit solennitas in casu omisso, habetur ꝓ omisso. l. cōmodissimè. ff. de lib. & posth. l. si extraneus. ff. de condi. ob. cau. l. si cum dotem. in prin. ff. solu. mat. Sed si non deficit solennitas, & est eadem æquitas casus omissi, & eadem omnimoda similitudo, tunc casus omissus habetur pro expresso, ad hoc alleg. l. fin. C. de his qui veni. æta. impe. & l. fideicommissum. ff. de condi. & dem. indubitanter hæc doctrina apponit gladium ad arborem huius cōsultationis. & decidit casum in quo consuluit Paul. de Ca. in consi. superius alleg. ¶ Cùm ergo in casu expresso testator pręhonorauit filios suos masculos suis propriis filiabus, licet omiserit in substitutione exprimere filios masculos, tamen quia non deficit solennitas in casu omisso: & est eadem & maior æquitas, & omnimoda similitudo, sequitur ꝙ dicta substitutio restringitur, si sine filiis masculis quòd in casu nostro sempiterna est dignū memoria. sequitur ergo quòd multo fortius restringitur ad filios masculos ex eo, quia testator non solùm fuit contentus coniecturis, sed eui dēter expresit de filiis masculis, & ista pars est ęquior, vt cōseruentur pro agnatione. & est talis ęquitas coniecturatiuè expressa in isto testamēto, & etiam expressa, quia ob nullam aliam causam testator expresit, sine filiis masculis. decesserit, vt suprà: quia volebat conseruare bona ipsis filiis masculis, nec volebat eos excludi per neptes, cùm sit scripta, ergo est præferenda in iudicando & consulendo. vt l. placuit. C. de iud. c. fin. de transact. no. l. 1. C. de leg. & etiam tendit ad publicum bonum, quod est præferendum priuato. vt l. 1. ad fin. C. de cad. toll. & ista pars est de iure verior. & sic concludo istos patruos non esse exclusos à fideicommisso per existentiam ipsarum neptum. And. Barbat.

ADDITIO.

a ¶ Mens. Paul. consi. 123. lib. 1. Curt. senior consil. 45. Dec. l. 1. colum. 2. C. de condit. instit. infrà eodem consil. 54. num. 7. latè Andr. Tiraq. l. si vnquam. versi. libertus. num. 42. C. de reuocan. donatio.

b ¶ Bal. adde Bal. consi. 186. quia allegationes. lib. & omnium plenissimè And. Tiraq. in consti. Pic. §. 1. gl. 9. n. 211. cum seq.

c ¶ Ad paria. Fateor inquantum vocat ad substitutionem. sed non sequitur, ergo noluit deficere grauamen per filias filij grauati, quia ipsorum filiorum interest, vel filias suas transmittere, idq; naturæ congruit, & expressæ dispositioni iuris communis. l. qualiter. §. cùm autem. C. de instit. & sub. hanc igitur verisimilius est fuisse mentem testatoris, & sic Barbat. hic tota via erat, & prorsus paralogizatur.

d ¶ Alfonsi. Aliàs Alexandri, vt in consil. sequenti, iste nō erat filius testatoris, sed extraneus secundo loco post filios masculos substitutus.

e ¶ Rationis. suprà lib. 3. consil. 59. nu. 3.

f ¶ Copiæ. Dixi in consi. Parisien. §. 5. num. 42.

g ¶ Generalis. suprà lib. 2. consi. 11.

h ¶ Ergo. Istud argu. est planè sophisticum, & fallacissimum quia bene verum est, quod prædilexit filios filiab. in hoc ꝙ vocauit

vocauit & substituit filios, & nõ filias, & sic ex hoc bene põt
colligi, ꝙ filiæ & fortius neptes etiam ex filiis non possunt
dicere se vocatas, & substitutas: licet filij hoc dicere possunt
casu contingente, sed non ꝓinde sequitur, ꝙ filię filiorum à
portione bonorũ patris sui excludantur per alios supersti-
tes filios testatoris patruos suos: quia hoc nõ disposuit, nec
voluit testator, quia non substituit filios superstites ꝑdece-
dẽti filio, & casu quo ille decederet cum filiabus, sed solum
casu quo decederet sine filiis legitimis, in q̃bus verbis inclu
duntur filiæ. & longè aliud est fœminas non vocari ad com-
modum substitutionis, sed solos filios vt hic. voluit testator
aliud, scilicet nedum filias non vocari ad hoc lucrum, sed ẽt
damno affici, & priuari portione bonorum patris sui quod
non apparet hic, nec verisimile est testatorem voluisse. Et sic
dico quod Paul. in d. consi. 58. lib. 1. pessimè consuluit, adde
quæ dixi infrà lib. 6. consi. 48. num. 4.
i ¶ Non concipit. Fateor in hac, vel simili dispositione quę sit
de filiis successiuè, quia tunc meritò referri põt ad statutũ
eiusdem materiæ ꝓpter Symbolum, non tamen hæc ad aliã
materiam extendi potest, vt dixi in consue. Parisi. §. 137.
k ¶ Quod lex. & sic totum hoc consilium subuertitur, vt su-
prà eod num. 8.
l ¶ Ioan. de Imol. consi. 38.

CONSILIVM LIII.

Ludouici Bolognini superiori contrarium.

INuocato diuino suffragio quo mediante veri
tas elucescat, nã dominus propè est inuocan-
tibus eum, & ipse scientiarũ est dominus, &c.
Memorq; illius in simili solennis text. in c. vt
commissi. in §. conuocandi. §. aduocandi. de
hære. lib. 6. ver. peritos quoslibet, vt vobis assistant, & in fe-
rendis sententiis consilium vobis præbeant opportunum:
Licet ego inter eos minimus sim, iuncto c. nolite. 11. q. 3. li-
cet hincinde affinitatis strictissima ratio & consanguinita-
tis vincula haud minima me vrgeant & vexatum reddunt,
adeò, vt ex vna parte mihi silentium imponant, & ad tacen-
dum inuitent: ex alia autem, vt omnino loquar, me incitẽt
ac me compellant, tamen & omnibus hincinde perscruta-
tis non possum negare quod in præsentia à me petitur, vt lo
quar pro ipsa veritate tantum. nam amicus & coniunctus
Plato, magis amica veritas. Non ꝓpter hoc affinitatis iura
lædere in aliqua parte sui intendens, aut violare credens,
imò, vt vera loquendo, & vt mediator veritatis & amicabi-
lis compositor inter ambas partes mihi æqua lance coniun
ctas pacem & concordiam potius ex infra per me dicendis
imponere habeã. & ille qui æterna omniũ est veritas, vtriq;
parti eam aperiat, ac reserat, & concordes tandem & vnani
mes faciat, ꝙ vt fiat supremum Deum exoro. ¶ Viso igitur
puncto mihi proposito, & diligenter ponderatis verbis pre
dicti testamenti, de cuius virtute nunc dubitatur, antequã
veniam ad iura, & rõnes pro ipsa veritate ostendenda addu
cendas, præmitto vnũ necessarium in ꝓposito casu. s. ꝙ ver-
1 ba dicti testamenti, si bene considerentur, † circa institutio
nem, q̃ est fundamentum totius testamenti, vt dicit tex. in §.
ante hæredis. Insti. de leg. in ver. quia testamenta vim ex in-
stitutione hæredum accipiunt. & ob id velut caput atq; fun
damentum intelligitur totius testamenti hæredum institu
tio, &c. & in l. pe. ff. de his quæ in testa. delen. in ver. Calfur-
nius Longinus aduocatus fisci dixit illud nõ posse testamen
tum valere, qđ hęredem non habet, &c. & in l. 1. in prin. ff. de
hære. insti. in ver. ab hæredis institutione plerunq; initium
debet facere testm̃, &c. cum si. ¶ Quinq; principaliter vide-
tur in se continere. Primò institutionem dictorum trium
filiorum dicti testatoris tunc temporis existentium, nec
non omnium filiorum masculorum legitimorum & natu-
ralium vnius, vel plurium qui nascerentur ex ipso testato-
re, & eius consorte tunc existente, vel futura. & est iste pri-
mus gradus dictæ institutionis. ¶ Secundò principaliter
continet dicta pars testamenti substitutionem reciprocam
seu breuiloquam dictorum trium filiorum decedẽtium in
pupillari ætate, vel aliàs quandocunq; sine filiis legitimis,
& naturalibus. Nec non continet pupillarem, vulgarem &
fideicommissariam substitutionem. ¶ Tertiò principaliter
dicitur in dicta parte testamenti, ꝙ si dicti omnes tres filij &
alij ex eodem testatore nascituri decederent omnes in pu-
pillari ætate, vel aliàs quandocunq; sine filiis legitimis & na
turalibus, tunc instituit dictum Alex. vel eo mortuo tunc i-
psius Alexan. filios masculos & naturales & legitimos tunc
existentes. ¶ Quartò principaliter disponitur in dicta par-
te testamenti, ꝙ si contingeret dictum Alex. esse mortuum,
nec ex eo superesse filios masculos, vt suprà, &c. substituit
Lud. pręfatum dicti testatoris fratrem. ¶ Quintò principa-
liter ponitur in dicta parte institutionis, quod mortuo exi-
stente dicto Lud. substituit filios ipsius masculos legitimos
& naturales, tunc existentes, & etiam futuros, &c. Hæc sunt
in effectu quinq; quæ principaliter colligebam ex dicta in-
stitutione. Qua ponderatione dictorum verborum sic prę-
missa: videtur prima fronte dicendum in præsenti hæsita-
tione dictas tres filias fœminas nunc existẽtes ex R. vno ex
dictis filiis masculis dicti testatoris, primo loco instituto,
nunc præmortuo ab intestato non posse succedere in talib.
bonis fideicommissariis, sed debeant dotari competenter
scđm qualitatem & conditionem huius nobilissimæ fami-
liæ, nec enim scđm qualitatem maritorum suorum, & quan
2 titate patrimonij, &c. ꝙ † primò arguo sic. Si de quominus
videtur inesse, & inest, ergo de quo magis. Auth multoma-
gis. C. de sac. san. eccle. Auth. multomagis. C. de epis. & cler.
l. quantomagis. ff. de iureiu. c. cùm in cunctis. extra, de elec.
Sed multominus videtur inesse, & multominus inest verisi-
mile, quod dictus testator excluserit ꝓprias filias fœminas
à successione talium bonorũ, & tamen hoc inest, ergo mul-
tomagis debet intelligi voluisse excludere neptes vlterio-
3 res in gradu. ¶ Secundò ad idẽ adduco: nam † vbicunq; est
eadem ratio, idem ius esse debet. l. illud. ff. ad l. Aquil. l. à Ti-
tio. ff. de ver. ob. Sed ratio propter quam testator prædictus
intelligitur exclusisse proprias filias fęminas, est, nec potest
alia coniecturari, nisi propter conseruationem agnationis
& familiæ, quæ agnatio conseruatur per masculos, vt dixit
text. no. in l. 1. §. seruus. ver. publicè. ff. de ven. inspic. in ver. vt
ordinũ dignitas familiarumq; salua sit, &c. in quo tex. fun-
data sunt statuta hodierni temporis in nonnullis partibus
Italiæ, excludentia fœminas propter existentiam masculo-
rum, vt dicunt DD. in locis infrà latius allegãdis, sed ista rõ
ita habet locum in neptibus, sicut in filiabus: ergo idem ius
debet esse in eis, quod in filiabus. Præterea ad confirmatio-
4 nem prædictarũ facit, † quia non debent esse melioris con-
ditionis existentes in vlteriori gradu, q̃ existentes in priori
& certiori gradu. tex. est in l. si inuita matre. C. de bon. mat.
in ver. non est tamen ab re, vt in hoc casu non sinantur esse
deteriores nepotibus, &c. vbi tex. propriè loquitur in filiis
& nepotibus, & disposuit quòd filij qui sunt in primo gra-
du, non debent esse deterioris conditionis nepotibus, qui
sunt in vlteriori, cuius contrarium esset in casu nostro, si istę
neptes testatoris vocarentur ad successionem bonorum, à
qua exclusæ fuerunt dictæ filiæ priores in gradu, ergo, &c.
5 ¶ Vlterius pro eadem parte facit, † quia dispositio legis &
dispositiones statutorum à pari procedunt. §. disponat. in
Authen. de nupt. & voluit Bald. & Sal. & alij Scribentes in l.
maximum vitium. C. de libe. præte. sed ita est quòd statuta
excludentia filias fœminas habent locum, & multomagis
verificantur in neptibus. d. l. si inuita matre. per quem text.
ita determinauit Bald. in l. venia. C. de in ius vocan. & Bart.
in l. liberorum. ff. de verb. sign. & Bart. in l. 2. §. fin. in fin. ff. ad
Tertyl. dicens se ita de facto consuluisse. & Bald. in l. si verò.
§. de viro. ff. sol. mat. & Bald. in l. scimus. in princ. C. de inoff.
test. & Bald. in d. l. maximum vitium. C. de lib. præte. Angel.
in l. de quibus. ff. de legi. & Ange. in §. neque. in Authen. de
trien. & semi. & Pau. de Cast. in l. qui superstitis. in fin. de ac-
quir. hęre. & Ioan. de Imo. in d. l. si verò. §. de viro & Ioan. de
Imol. in l. Gallus. §. instituens. ff. de libe. & posthu. & Petr. de
Ancha. in repetitione c. canonum statuta. extra, de constit.
in verbo, his igitur 5 membris, &c. & Pet. de Ancha. in Cle.
1. extra, de baptis. in quibus locis concludunt præfati Doct.
quod statuta excludentia filias fœminas, multomagis ex-
cludunt

cludunt neptes, & non solum neptes sed nepotes ex filia, ergo idem est dicendum in dispositionibus testatoris, & per consequens in casu nostro, vt testator excludens filias proprias, multo magis debet intelligi exclusisse neptes parificando dispositionem statutariam, & testatoris, vt supr. proximè dixi in princ. istius ar. ad idem adduco: † quia validum
6 est argumentum à sufficienti partium enumeratione, vt in §. actionum. Insti. de act. sed in proposito nostro, ego arguo sic. Aut istę neptes volunt succedere ex persona sua, aut ex persona patris olim sui, & vtroq; casu ostendam quòd non possunt: nã si ex propria succedere volunt, non debent posse: quia alij duo filij testatoris, & per consequens patrui sui sunt in primo gradu, ipsę verò sunt in secundo, vt in §. 1. gradu. Inst. de gradi. & per consequens tanq̃ remotiores in gradu excluduntur. l. 2. §. 1. ff. de suis & le. cum si. Aut istæ neptes volunt succedere ex persona R. patris mortui: & etiam non possunt. Nam qualitas masculini sexus, quæ erat in patre, non est in eis, nec sibi conuenit, ergo non possunt repræsentare personam paternam, nec succedere ex persona paterna. arg. l. fin. C. de natu. lib. & hoc argumento sæpe numero vtitur Bar. in hac materia, maximè in d. l. liberorum. de verbo. sig. in ver. quęro, pone retento. & in versi. seq. & ita in indiuiduo voluit Ray. Fulg. in d. l. venia. C. de in ius voc. concludens, quod statuta excludentia filias fœminas nõ solùm verificantur in neptibus prouenientibus ex linea fœminina, sed etiam neptibus ex linea masculina, quod dictum nõ mediocriter facit contra istas neptes succedere volentes parificando dispositionem statuti & testatoris, vt suprà dictum est. ¶ † Præterea pro eadem parte facit ratio euidens,
7 quia vbicunq; disponens aliquid omittit, de quo si fuisset interrogatus, illud idem disposuisset in casu omisso, quod disposuit in casu expresso, semper intelligitur idem statuisse, & ordinasse. gl. est multum notab. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. & gl. in l. 1. C. de rap. vir. & gl. in Auth. cassa. C. de sac. san. eccl. & gl. in Cle. 1. extra, de rescr. quam ad hoc propositum ponderat ibi do. Ant. & gl. in c. 2. de confes. li. 6. quam gl. ibi commendat Domi. de sancto Gemi. gl. in Cle. 1. de sup. neg. præla. & gl. in c. diaconus. 27. dist. & gl. in c. vnico. de re. permu. lib. 6. pro quibus gl. facit text. multum sing. in l. scire oportet. §. 1 ff. de exc. tut. & tex. in §. 1 Instit. de legi. pat. tut. & tex. in c. 1. §. si quis rusticus. de pace tenen. Si ergo in casu nostro d. disponens fuisset interrogatus de suis neptibus, est verisimile, imò certissimum iuris præsumptione, ꝙ idem statuisset in neptibus, & multo magis quod statuit in filiabus propriis, & fortasse minus reliquisset neptibus quàm filiabus tãquam proximioribus. ¶ Vlterius pro hoc faciat:
8 † quia validum est argumentum ab absurdo. l. nam absurdum. ff. de col. bo. Sed si diceremus dictas neptes posse succedere in dictis bonis: sequeretur absurdum & inconueniens, quòd filiæ propriæ testatoris quæ sunt proximiores, excluderentur & exclusę fuissent prout sunt, & fuerunt: & istę neptes quæ sunt vlteriores admitterentur. Demum dato quòd prædicta non obstarent, adduco aliud: nam præfatus testator videtur expressè exclusisse dictas neptes nam instituit illos tres filios masculos tunc temporis natos, & etiam omnes nascituros masculos, ex eo, & vxore præsente, tunc & futura. Item instituit dictum Alexan. & eo moriente eius filios masculos: quibus deficientibus substituit dictum Ludo. quo deficiente substituit eius filios masculos: & si testator in omnibus istis casibus & gradibus substitutionum, semper considerauit sexum masculinum: vnde non immerito videtur apertè exclusisse fœminas. & per consequens istas neptes, de quibus tractamus. & sic iste casus videtur indubitabilis: cùm ista fuerit voluntas expressa testatoris. vnde succedit regula posita in l. ille aut ille. §. cùm in verbis. ff.
9 de legat. 3. in ver. † cùm in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti quæstio voluntatis. & in l. non aliter. eod. tit. in versi. à significatione verborum, non aliter recedi oportet, quàm cum manifestum est aliud sensisse testatorem, &c. ¶ Postremò, dato quòd ista non fuisset expressa voluntas testatoris de neptibus excludendis: tamen fuit saltem tacita: maximè propter existentiam & nominationem masculorum: in quorum fauorem videtur factum fuisse dictum
10 testamentum, & eorum contemplatione ita testasse. † per quos masculos, vt suprà dixi, conseruatur dignitas familiarum. d. l. 1. §. seruus. & eo maxime, ne diuitiæ exirent familiam dicti testatoris, per quas diuitias conseruatur etiam honestas familiarum, vt dicit tex. in §. sancimus. in Auth. de testa. & not. Cy. in l. pub. C. de adul. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de suc. ab intest. & Bald. in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. & Bald. in d. l. maximum vitium. de libe. præte. vbi dicit, quòd ista videtur esse ratio statutorum hodierni temporis excludentium fœminas propter existentiam masculorum, & sola supradicta ratio reddi potest, secundum eum ibidem, & non alia. Ita ergo dicamus in proposito, ꝙ dictæ neptes non possint succedere cum patruis suis: nam succedendo diminuerentur diuitiæ, & per consequens dignitas huius familiæ nobilissimæ & vetustissimæ, qđ esset omninò contra mentẽ dicti testatoris, æquiparãdo eius voluntatem dispositioni statutariæ: quæ æquiparatio procedit, vt suprà dixi, & per hoc breuiter videretur dicendum omissis superfluis prima facie dictas neptes omnino excludendas à dicta successione bonorum, & dote congrua debere esse contentas, admittẽdo dictos patruos tanquam veros & legitimos successores, scđm expressam & tacitam mentẽ testatoris. In quibus rationibus non dubito tenentes contrarium facere fundamentum, & leuiter prout infrà patebit. ¶ Nihilominus prædictis non obstãtibus, quæ in veritate non obstant, si rectè & subtiliter ponderentur, vt infrà clarissimè ostendam iuribus & rationibus, in contrarium est veritas. ¶ Pri-
a mò, a ꝙ omninò dictę neptes admittantur ad successionem bonorum paternorum, & omnium ad eorum olim patrem quomodocunq; pertinentium. probatur pluribus mediis.
11 & primò formaliter arguo sic: † Subrogatum debet sapere naturam illius in cuius locum subrogatur. l. si cùm. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. cum si. sed dictæ neptes subrogatæ sunt loco dicti R. præmortui earum patris, & ex eo peruenerunt, ergo debent sapere eius naturam & conditionem. vnde sicut ille succedebat, ita & istæ succedere debent, tanquam ex stipite habili ad succedendum. & repræsentantes eorum patrem. per quam rationem reperio in terminis nostris determinasse Bald. multum singulariter loquentem in
b d. l. venia. b in fin. C. de in ius vocan. vbi dixit: statutum excludebat filias fœminas extantibus masculis, contingit ꝙ ex pluribus filiis masculis vnus decessit, relicta filia: dubitabatur vtrùm filia excluderetur à patruis tanquam fœmina. refert se consuluisse in contingentia facti quòd nõ, quia illa filia repræsentat patrẽ suum, & idem in terminis voluit Pet. de Ancha. in repe. c. canonum statuta, in ver. is igitur quinque membris circa medium repetitionis. extra, de constit. ergo ita dicamus in proposito. & multo magis ex quo non sumus in dispositione statutaria, imò in dispositione testamenti, in qua benignior fit interpretatio. l. in testamentis. ff. de reg. iu. & illud solenne dictum Bald. in d. l. venia. refert ibidem Paul. de Cast. & plus non dixit. ¶ Secundò pro eadem parte facit, quia validum est argumentum de toto ad partem. l. quæ de tota. ff. de rei vend. l. cùm pars. ff. pro derel. cùm dictus R. præmortuus qui appellatur in totum admissus fuerit ad dictam successionem: ergo istæ neptes, quę erant, & sunt pars d. R. debent eam admitti. ¶ Tertiò ad idẽ adducitur, quia dispositio loquens de filio, habet locum & verificatur in nepote & nepte. l. filium habeo. ff. ad senatusc. Maced. ergo dicta dispositio testatoris habens locum in filiis, debet etiam verificari in nepotib. & neptib. ¶ Vlterius ad idem facit tex. in l. non tantùm. in princ. ff. de contratab. in ver. non tantùm filij admittantur, verum etiam hi quoq; qui ex eis nati sunt, &c. vbi text. vocat filium & omnes ex eo natos, & prouenientes. ergo istę neptes debent intelligi vocatæ, postquam pater earum vocatus fuit, cùm ex eo sint.
12 ¶ † Præterea pro istis neptibus faciet: quia casus omissus remanet in dispositione iuris communis. l. si cùm dotem. in princ. ff. solut. mat. l. commodissimè. ff. de liber. & posthu. l. si extraneus. ff. de condit. ob cau. Ergo posito, non tamen cõcesso, ꝙ essemus in casu omisso, hoc est, ꝙ dictus testator

non prouidisset circa neptes, prout oĩno prouidit, nec vo-
casset eas, prout omnino vocauit, vt infrà clarissimè osten-
dam. Casus iste omissus remanet in dispositione iuris cõis,
quo iure cõi cauetur ꝙ nepos seu neptis pariter succedit cũ
patruo, & habet omne ius quod habebat pater p̃mortuus.
tex est in §. cùm filius. Insti. de hær. insti. in ver. æquum enim
esse videtur nepotes, neptesq; in patris sui locum succede-
re, &c. faciat l. fi. C. de impu. & aliis substi. & in §. ei qui. Insti.
13 de inut. stip. ¶ Ad idem adducitur tex. in l. ex pluribus tuto
ribus. ff. de admi. tut. iuncta gl. in ver. nec hęredi, &c. ¶ † Vbi
priuilegium & omne ius mihi competens, competit ẽt hæ-
redi meo, qui sit de suis, non aũt extraneis: ergo istæ neptes
quæ dicuntur esse de suis, debent habere idem ius, qđ com-
petebat earum patri. facit l. hæreditas. ff. de ver. sig. & tex. in
l. hæredes. ff. de reg. iu. & in l. 1. C. vt act. ab hær. & contra hę-
re. & in reg. cùm quis, de reg. iu. lib. 6. ¶ Sed quid argumen-
tationibus prędictis opus est? profectò luce meridiana cla-
rius est dictas neptes admitti debere ad dictam successionẽ
exclusis patruis, quod ꝓbo sic: Testator in dicta institutio-
ne trium suorum filiorum, & aliorum posthumorũ mascu-
lorum substituit reciprocè pupillariter & vulgariter, & per
fideicommissum oẽs p̃dictos filios tunc̃ natos & nascituros
masculos quandocunq; sine filiis legitimis & naturalibus
decederent, &c. Certè non sumus in casu, in quo vnus p̃di-
ctorum filiorum. f. R. decessit relictis filiis legitimis & natu
ralibus, ergo alij duo filij debent excludi, quæ verba sine fi-
liis legitimis & naturalibus, &c. Si quis diceret mihi, ò ami-
ce non verificãtur in casu nostro in fœminino sexu, sed tan
tummodò in masculo: in hoc satis p̃edet veritas istius q. Ad
hoc ego dico ꝙ de necessitate ostendam, ꝙ imò verifican-
tur illa verba, tam in fœminis q̃ in masculis, & hoc ostendã,
14 tam de iure communi q̃ etiam ex voluntate expressa ipsius
testatoris, de quo loquimur. ¶ † Et primò non est dubitan-
dum aliquo modo, ꝙ de iure communi appellatione filio-
rum legitimorum & naturalium propriè loquẽdo venit fi-
lia fœmina. tex. est in §. fi. Instit. qui da. tut. pos. & in l. 2. ff. de
test. tut. & in l. ità scriptum. §. 1. ff. de lg. 2. & in l. liberorum. ff.
de ver. sig. & in l. pronunciatio. eo. tit. & hoc firmant apertè
oẽs scribentes in dictis locis. & DD. in l. ex facto. §. si qs ro-
gatus. ff. ad Treb. in l. sed si sic. §. liberos. ff. de in ius voc. nam
non est dubitandum, ꝙ regulariter masculinũ concipit fœ-
mininum. l. si quis id quod. ff. de iurisd. om. iud. l. 1. & ibi hoc
latè explicat Bar. per iura & rationes. ff. de verb. sign. nã hoc
verbum, filius vel filij, est verbum naturę, prout dicunt DD.
in locis præalleg. & in indiuiduo loquendo in terminis no-
stris, quando testator reliquit fideicõmissum, si filius hæres
decesserit sine filiis legitimis & naturalibus, ꝙ ista verba in-
telligantur tam in fœminis, q̃ in masculis, voluit Bar. apertè.
& Io. de Imo. in d. l. cùm auus. ff. de cond. & dem. vbi dicunt,
ꝙ in terminis de quibus loquimur, ita demũ excluduntur
fœminæ, si testator adiecerit verbum masculis, aliàs non, &
si qs diceret istud verbũ masculis, aliàs licet non sit apposi-
tũ in illa parte, tamẽ est satis appositũ in aliis partibus, & in
aliis gradib. institutionũ & substitutionũ, ex quo fit qđ in-
telligitur ẽt hic repetitũ vel tacitè subauditũ ex iuris p̃sum-
ptione, & ex cõiecturata mẽte testantis, ad hoc respondeo,
ꝓut infrà latius apparebit, dũ tractabo de cõiecturata men
te testantis, &c. ¶ Et fortius probat ille tex. in d. l. cùm auus.
quẽ ad hoc ꝓpositum reputauit singularẽ ibi Io. de Imol. ꝙ
nõ solũ filij & filiæ & filii hæredis instituti, & p fideic. graua-
ti excludunt fideicommissariũ, quando testator de eis fecit
15 mentionem, † sed etiam quando nullam fecisset mentionẽ
testõr de filiis filiorum filij, & filiæ intelliguntur esse vocatæ
per testõrem ad exclusionẽ fideicõmissarij, ẽt si fideicõmis-
sarius similiter esset filius testõris, vt est in casu nostro, qui
tex. diligẽter notandus est in ꝓposito nostro, in quo dato ꝙ
dictus testõr nullã fecit cõmemorationẽ de filiis suorũ triũ
filiorum in dictis substitutionib. sed simpliciter substituis-
set suos ꝓprios filios adinuicem vel aliter, nihilominus filij
& filiæ vnius præmorientis excluderent fideicommissa-
rios patruos. & ita in indiuiduo decidit illa lex singularis
in dict. l. cùm auus. in ver. fideicommissi conditionem con-
iecturæ pietatis defecisse, quod minus scriptum q̃ dictum
fuerat inueniretur, &c. Et idem ꝓbat tex. in l. cùm acutissi-
mi. C. de fideicõ. in ver. non aliter hic testator sensisse videa-
tur, nisi hi qui restitutione onerati sunt sine filiis, vel filiab.
vel nepotibus, vel neptibus, vel ꝓnepotibus fuerint defun-
cti, &c. Et idem probat tex. in l. generaliter. §. fi. C. de insti. &
substi. sub conditione factis. in ver. non aliter substitutionẽ
accipiente, nisi ipsi liberi sine iusta sobole decesserint, &c.
& voluit gl. quam pro singulari allegat Io. de Imol. & Ludo.
Rom. ibidem in l. 1. ff. de dona. cau. mor. & idem in terminis
voluit Bal. & Sal. in d. l. cùm acutissimi. & in d. l. generaliter.
§. 1. & Doct. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. vbi
omnes in hac conclusione concurrere videntur, ꝙ etiam si
testator nullam fecerit mentionem de filiis in casu defici-
entię filiorum institutorum, nihilominus lex ipsa subintel-
ligit talem conditionem, quia multo magis hic est dicendũ
in casu nostro, in quo dictus testator fecit mentionẽ de filiis
filiorum, per illos ablatiuos absolutos, qui resoluuntur in
vim conditionis. l. à testatore. ff. de condi. & de. l. vnica. cum
ibi not. C. quando non pe. part. & si testator expressit illud,
quod omninò lex ipsa subintelligebat, per quæ verba sine
filiis legitimis & naturalibus, &c. dictus disponens videtur
prætulisse filios & filias præmortui hæredes ipsius substitu-
ti, vt dicit tex. in l. Lucius. in fi. ff. de hær. insti. multũ accom-
modatus ad propositum in ver. nam prudens cõsilium te-
stantis animaduertetur. Non enim solum fratrem hæredẽ
prætulit, sed ẽt eius liberos, &c. vbi tex. propriè loquitur de
ista conditione apposita sine filiis legitimis, & naturalibus,
&c. Omittendo nunc vtrũ ex testõ, vel ab intestato videan-
tur vocati dicti filij & filiæ filiorum præmortuorũ per illam
16 clausulam, sine filiis legitimis & naturalib. &c. † Nam ille est
passus valde dubius, nec ad rem nostrã pertinens, de quo p
glo. in d. l. Lucius, quæ voluit quod per illa verba, sine filiis,
&c. videantur vocati filij & filiæ, non tanquam ex testõ, sed
ab intestato, & tanquam attinentes absq; eo qđ dicamus qđ
debentur sibi pro fideicom. quam gl. sequuntur DD. in plu
ribus locis reputantes eam singularem & diligenter notan
dam, maximè Iacob. de Aret. Cyn. Rayn. Bart. Fran. Tigri.
Nico. de Neap. Bal. Ang. Raph. Cu. & Io. de Imol. in d. l. Lu-
cius. & Bar. in l. Centurio. ff. de vul. & pu. in verbo, quæro vl-
terius, quid si testator dixerit, si filius meus, &c. & Bart. in l.
si cùm dotem. in prin. ff. sol. ma. & Bar. in l. si sic. ff. de leg. 3. &
Bald. in l. quod scitis. C. de bo. quæ li. & Bal. in l. cunctos po-
pulos. C. de sum. Trini. in ver. venio ad secundum. & Bal. in
d. l. cùm acutissimi. & Bal. in l. si emancipati. in 8. opp. C. de
coll. & Bal. in l. potest. ff. de vulg. & pu. & Pau. de Cast. Raph.
& Io. de Imo. in l. filius. §. cùm quis. ff. de leg. 1. & Raph. Fulg.
in d. l. generaliter. §. cùm autem. & Pet. de Ancha. in c. si pa-
ter. de test. lib. 6. in 12. not. posito ibi per eum. & Pe. de Anch.
in c. licet. extra, de vot. & in c. in pręsentia. extra, de proba. in
ver. decimò quæro. & in consi. 109. inc. Pro clariori decisio-
ne dubij, &c. & in consi. 127. inci. Ponderanda, &c. & in con-
sil. 405. incip. Quia suprà consultum est, &c. in quibus locis
concludunt præfati DD. ꝙ vbi testator in testamento fecit
fideicommissum sub conditione ista, si filius decesserit sine
filiis legitimis & naturalibus, &c. absque dubio veniunt filij
& filiæ hæredis præmorientis, saltem ab intestato. & sic ap-
paret ꝙ non solum in casu expresso, sed etiam in casu omis-
so debent succedere filij & filiæ hæredes præmorientis &
præferri fideicommissariis, etiam si essent filij eiusdem te-
statoris. d. l. auus. & d. l. Lucius. Et sic hucusq; ostensum fuit
apertè, ꝙ de iure communi & propriè loquendo in termi-
nis nostris, vbi tractatur de fideicommisso appellatione fi-
liorum comprehenduntur fœminæ, quia illud verbum est
verbum naturæ aptum comprehendere masculos, & fœmi-
17 nas, vt dicunt Docto. in locis præallegatis. ¶ † Nunc opere-
precium est, vt ostendam, quod etiam istud fuit de mente
testatoris in casu nostro, quod primo probo sic. Testator in
prima institutione dictorum suorum filiorum masculorũ
natorum & nasciturorum, fecit mentionem de filiis mascu
lis excludendo filias proprias dotando eas. Similiter fecit
in substitutione Alexand. & in substitutione Ludo. in qui-
bus

bus substitutionibus & gradibus substitutionum, semper
expresſit illam qualitatem masculorum. Dum aũt in secun-
do gradu fecit mentionem de filiis illorum trium filiorum
c non solùm semel, sed ẽt bis, c nunq̃ expresſit illam qualita-
tem. imò eam tacuit quam exprimere sciuisset, & potuisset
si voluisset: sicut expresſit in aliis gradib. vnde manifestè ap-
paret ex hoc ꝙ noluit excludere neptes, non apponẽdo ibi
illam qualitatem, quam apposuit in oĩbus gradibus insti-
tutorum & substitutorũ: & istud erat facilè apponere. vnde
non dixit ipse, ergo nec nos dicamus. l. si seruum. §. nõ dixit
prætor. ff. de acq. hær. l. de pretio. ff. de pub. l. 2. §. generaliter.
ff. de leg. præst. & eo maximè dicendum est, hanc fuisse men
tem & voluntatem dicti testantis. Nam geminando istum
actum, & ista verba sine filiis legitimis & naturalibus, com-
memorando filios filiorũ suorum, semper tacuit illam qua-
litatem masculorum, quæ geminatio multum operatur. l. 1.
§. 1. ff. de consti. pe. §. de constituta. Inst. de act. cum multis si-
milib. quæ breuitatis cã omitto. Sed ꝓ nunc dico, ꝙ dictus
testator in duob. locis commemorando filios illorum triũ
filiorum suorum, tunc natorum & nasciturorum, nunquã
apposuit qualitatem quã apposuit in oĩbus aliis, & plus di-
co, quod non apposuit illam qualitatem ex expressa mente
& intentione sua, ꝓut ex infrà dicendis proximè apparebit.
¶ Et si quis dicet, ergo testator apposuit illam qualitatẽ ad
excludendum filias proprias, & non debet ẽt intelligi saltẽ
tacitè apposuisse ad exclusionem neptum remotiorum &
vlteriorum in gradu, & similiter apposuit illam qualitatem
in oĩbus aliis gradibus substitutionum, quare non debet ẽt
18 tacitè subaudiri illa qualitas circa neptes. † Ad hoc respon-
deo ꝙ diuersa est, & erat ratio quare magis apposuit illam
qualitatem ad excludendas filias proprias, non aũt neptes.
nam filiæ ꝓpriæ dicti testõris dotatæ fuerunt, vnde non fuit
durum excludere eas apponẽdo illã qualitatem verbi ma-
sculorum, sed ista rõ non militat in istis neptibus, quas dict.
testõr nõ dotauit, quas si voluisset excludere, potuisset pro-
uidendo eis de dote in euentu ipsarum: sed qa nondũ exta-
bant, testõr prudentisſimè prouidit eis non apponendo il-
lam qualitatẽ masculini sexus, q̃ fuit certior ꝓuisio q̃ si do-
tare voluisset. itaq; non arguamus de filiabus ꝓpriis ad ne-
ptes in casu nostro, qa illa rõ tã est in filiab. q̃ in neptib. vnde
ex diuersis non infertur. l. Papinianus exuli. ff. de min. l. si. ff.
de cal. ¶ Nec dicatur mihi, ergo istæ neptes in effectu repe-
rirentur, nunc habere plus q̃ ꝓpriæ filiæ testõris, dico ꝙ hoc
non est inconueniens, nã potuisset euenire casus, in quo mi
nus habuissent, & longè minorẽ partẽ, vt statim ostendã, er-
go non est absurdũ qđ reperiantur habere maiorẽ partẽ. nã
potuisset esse qđ vbi primò erant tres filij masculi testatoris
tpe testamenti conditi, alij plures superuenissent ex eadem
consorte, vel alia futura, de qua ipsemet testõr fecit mẽtio-
nẽ, & eã considerauit, & ꝑ consequẽs si plures fuissent por-
tiones & minores, & similiter istæ neptes q̃ nunc reperiun-
tur tres numero, potuissent esse plures ex ꝓsumptione iu-
ris. & si plures fuissent, & succesſissent, tunc minus habuis-
sent quam dictæ filiæ ꝓpriæ testõris. Itaq; propter istum du-
19 bium euentum, tolerari debet hoc. ¶ † Nam ꝑ dubiũ euen
tum multa statuuntur à lege, & tolerantur, & admittuntur
q̃ aliàs non tollerarẽtur, patet in l. 1. C. de pac. cũ ibi no. per
DD. maximè Bald. & Sal. & patet in tex. multum no. in pro-
posito. in l. de fideicom. C. de transac. & in l. si pater pupillæ.
de inoff. test. & in l. si ea. C. de vsu. cum si. ¶ Et ista fuit verisſ-
sima intentio testatoris, præstantisſime iudex, & ratio quæ
mouit disponentem primò ad excludendas filias proprias.
secundò ad non dotandum neptes. tertiò ad ponendum il-
la verba, sine filiis legitimis & naturalibus tm̃, absq; illa qua
litate, quia hoc modo ꝓuidit filiis masculis, hoc modo filia
bus, & hoc modo neptibus, quæ neptes si bene reperiren-
tur habere nunc plus, non est mirum: quia potuissent habe-
20 re minus, vt suprà dixi. † Vnde qui sentit onus, debet sentire
cõmodũ. l. scđm naturam. ff. de reg. iu. l. eum qui. ff. de iure-
iu. c. qui sentit. de reg. iu. lib. 6. ¶ Præterea, dato & non con-
cesso, ꝙ prædicta rõ non mouisset testatorem ad ita dispo-
nendũ, ex alia rõne ostendo ꝙ non est incõueniens, qđ dict.

21 neptes plus habeant q̃ filiæ propriæ. † Nam ꝓsumitur magis
diligere neptes q̃ filias, cùm per eas plus conseruatur me-
moria, & nomen ipsius q̃ per filias, iuxta ea quæ habentur in
l. isti quidem. in si. ff. quod met. cau. Vnde dico ꝙ licet exclu
serit filias, non sequitur, ergo videtur exclusisse neptes, quia
minor affectio cadit in filio & in filia, quàm in nepote & in
nepte, scđm iuris dispositionem. ¶ Nec ob. si diceretur, te-
stõr exclusit alios, apponendo illam qualitatem, masculos:
22 ergo ẽt neptes. † quia dico ꝙ in aliis vlterioribus non cade-
bat illa affectio, quæ in neptibus. & ꝙ hoc sit verum, probo:
nam substituit alios vlterius. & in vlteriori parte testamenti
post alios, vnde non arguamus de filiabus primò ad neptes,
per ea quæ sup. dixi, nec arguamus de Alexandro vel Ludo-
uico, quia testõr eos non ita dilexit, cum eos inferius substi
tuerit, & in vlteriori gradu collocauerit, & multominus in
consequẽtiam præsumitur dilexisse eorum lineas fœmini-
nas: & ideo non fuit admiratione dignũ, si circa eos appo-
suit illam qualitatẽ masculini sexus. & ista fuit verisſima in-
tentio & voluntas dicti testantis, quæ debet oĩbus præferri
& magis attendi. l. cum virum. C. de fideicom. l. in conditio
nibus primum locum. ff. de cond. & dem. §. disponat. in Au-
then. de nup. ¶ Ex quibus omnibus tolluntur multa ex his,
quæ supradicta sunt in contrarium pro alia parte, quæ nunc
clarius & singulariter, & particulariter de verbo ad verbum
tollam, vt ista veritas omnino defensata remaneat fundata
in iure, & in omni æquitate. ¶ Non ob. igitur primum argu
mẽtũ, dum dicebatur, si quod minus videtur inesse, &c. hoc
ẽst, filiæ propriæ exclusæ fuerunt, multò magis neptes: quia
ad hoc responsum apparet ex supr. proximè dictis: nam di-
uersa ratio fuit, & est in filiab. propriis, & diuersa fuit & est
in neptibus, nam filiæ dotatæ erant: & ista fuit iusta cã exclu
sionis earum, quæ non reperitur in neptibus. ¶ Nec dicatur
mihi, nónne potuerunt dotari nunc arbitrio boni viri, pro-
ut in simili dicebat Bart. in d. l. cùm auus. Nam ad hoc dico,
ꝙ ex quo vocatæ reperiuntur per dictum testatorem, vt sup.
ostensum fuit latè, non est necesse recurrere ad hoc, vt nunc
23 dotentur. † nam habenti remedium ordinarium, non est o-
pus extraordinario. l. in causæ. ff. de minor. l. in prouinciali.
ff. de op. no. nun. cum si. & sic rectè valentibus non est opus
medicis. Præterea Bar. in d. l. cùm auus. non loquitur in ter-
minis nostris, sed loquitur quando testator exclusit expres-
sè eas, dicendo, si sine filiis masculis, &c. Nam tunc vult Bar.
ꝙ bene filiæ exclusæ debeant dotari arbitrio boni viri, sed
non sumus in casu, imò sumus in casu quo testator vocauit
dictas neptes, &c. ¶ Secundò non obst. scđm argu. ꝙ vbi est
eadem ratio, &c. quia respondeo ꝙ non est eadem ratio in
neptibus, quæ est in filiabus in casu nostro, imò diuersa est,
vt supr. dixi. ¶ Nec dicatur, quòd testator habuit respectum
ad agnationem cõseruandam, nam dico quod verba ipsius
sonant contrarium circa istas neptes. bene habuit conside-
rationem in aliis. s. dum loquitur de filiis Alexandri, & vlte-
rioribus, quos non ita prædilexit, sed in neptibus non con-
siderauit talem rationem cùm eas vocauerit, per illa verba
sine filiis legitimis & naturalibus, iunctis aliis coniecturis
24 & præsumptionibus, quas suprà dixi. ¶ † Tertiò non obst.
aliud ar. ꝙ non debent esse melioris conditionis vlteriores
quàm proximiores, &c. quia respõderi potest ꝙ ex eo, quia
potuisset esse quod fuissent deterioris conditionis per illos
euentus dubios de pluralitate filiorum, & pluralitate ne-
ptum, non est inconueniens dicere, ꝙ nunc reperitur ipse
esse melioris conditionis quàm filia. d. l. de fideicommisso.
de transact. cum aliis suprà alleg. bene fateor ꝙ in casu cer-
to lex abhorreret, ꝙ melioris conditionis sit neptis quàm
filia. d. l. si viua matre: & maximè in statutis excludentibus
filias fœminas: nam comprehendunt etiam neptes, vt suprà
latius dixi: sed non sumus nunc in casu certo, nec etiam in
terminis statutorum, quæ statuta loquuntur etiam ab inte-
stato, & semper præsupponunt fœminas exclusas dotari
competenter, nec aliter excluderent vel excludere possent.
Præterea statuta considerauerunt rationẽ agnationis con-
seruandæ, & familiarum, quam considerauit iste testator,
nisi in illis personis, in quibus fecit mentionem de filiis ma-
sculis,

sculis, sed circa neptes non habuit istam considerationem, cùm non apposuerit in eis illam qualitatẽ masculini sexus, imò vocauit eas diuersimodè, vt supr. probatum fuit, & per hoc sublatum est tertium & quartum argumentum simul. ¶ Quintò non ob. aliud à sufficienti partium enumeratione, &c. quia dico ꝙ argumentum in se verum est, sed nõ militat in terminis rationis, in q̃bus probaui supr. ꝙ dictæ neptes possunt succedere ex propria persona, & etiam ex persona patris, dum allegaui illud solenne dictum Bald. in d.l. venia. cuius dictum apponit gladium ad radicem istius q. quicquid dicat ibi Rapha. Fulgos. qui more solito conatur impugnare veritatem, cuius autoritas pace eius salua dixerimus, non dedignabitur cedere præclaro & illustri monarchæ do. Bald. & eo maximè, cùm sit fundamentum ratione viua. Ex quo infero ꝙ posito ꝙ istæ neptes in casu nostro nõ essent vocatæ per testatorẽ, ꝓut suprà vocatus esse demonstraui, tamen ista stant simul ꝙ filia excludatur, tamẽ neptis ex filio non, per illam sæpius cõmemoratam doctrinã Bal. quæ est diligenter no. in proposito nostro. ¶ Sextò non ob. aliud argumentũ, dum dicebatur, ꝙ si disponẽs fuisset interrogatus, idem statuisset, &c. q̃a dico respondendo, ꝙ imò disponens non exclusisset dictas neptes, imò condecẽter dotasset, sed nõ sumus nunc in casu dubio, in quo debemus arguere eo modo, nec sumus in casu omisso, imò sumus in casu certo, vnde doctrina illarũ gl. de q̃bus sup. non militat in casu nostro. ¶ Non ob. septimum arg. de absurdo, q̃a dicere possumus, ꝙ absurdum esset potius excludere istas neptes cõtra mentẽ testãtis, & hoc bene esset incõueniens. Nec dicatur q̃d sunt melioris cõditionis q̃ filiæ: quia ad hoc sup. respõsum fuit ꝑ illũ incertũ euentũ, vel nunc possumus dicere ꝙ si ꝓdicta ratio non sufficeret, testator ita voluit, cuius voluntas est seruãda, vt in §. disponat. in auth. de nup. ¶ Restat nunc respondere ad aliud motiuũ octauum in ordine, dum dicebatur, ꝙ testõr fecit mentionẽ de masculis, in quã pluribus gradib. dictarum institutionũ & substitutionum, &c.

25 ¶ † Ad q̃d respondendum est fatendo, q̃d fecit sæpius mentionẽ de dicta qualitate masculorum, sed in casu isto omisit semper illã qualitatem in duob. locis, quam exprimere potuisset, & sciuisset si voluisset, sed vt sup. dixi per actum geminatum semper omisit illam qualitatẽ: ergo istud argumentũ potius facit pro, quàm contra neptes: & tantò magis, q̃a verba sunt notæ earum quas q̃s habet in animo passionum, ergo testõr si voluisset aliquo tp̃e excludere neptes, per verba hoc declarasset. Et si diceretur mihi plus fuit dictum, sed minus fuit scriptũ, respondeo ꝙ dato ꝙ istud esset verũ, non tamen concedo. Istud fortasse ꝓsumeretur, nisi bis testator istis verbis vsus fuisset, & non ita sępenumerò in aliis gradibus fecisset mentionẽ, de illa nota masculorũ, quam in sæpe repetendo notã habebat, & eius importantiã, & vt sibi notã voluit apponi in oĩbus gradibus, præter q̃ ad excludendas neptes, nã hoc facere sciuisset, sicut in aliis gradibus, inter quos omninò ostẽdi fore rõnem diuersitatis, quare magis apposuerit in aliis illam qualitatem, q̃ in nepotibus excludendis, q̃ nunc non repeto. & sic istud octauũ arg. nil habet obstare. ¶ Vltimò non ob. vltima rõ de diuitiis conseruandis, ꝓpter tacitam mentẽ testantis, &c. quia satis per ea quæ supradicta sunt, responsum apparet. nam verũ est, ꝙ testator ꝓsumitur in dubio velle conseruare agnationẽ, sed in casu certo non est locus coniecturis. l. continuus. §. 1. de verb. ob. hic aũt sumus in casu certo, in quo dictæ neptes admissę fuerunt, & vocatæ ad successionẽ tacitè & expressè, ꝓut suprà ostẽdi pluribus iurib. & rõnibus. ¶ Quę oĩa supradicta si q̃d boni in se habẽt, attribuendum est domino nostro clementissimo, si quid aũt ineptè aut malè dictum est, attribuamus prauitati & exiguitati ingenij mei, q̃ immensa docilitas & æquitas, vestra ꝓstantissime domine iudex, supplere vbi opus erit non dedignabitur, cui me cõmendo, nec nõ ꝓsentẽ valde fauorabilẽ istarũ nobiliũ pupillarum cãm, quas solita prudẽtia q̃rat dominatio vestra cũ dignissimis patruis suis cõcordes reddere, & inter eos pacẽ ac concordiã omnino imponere. & ipsa loco parentis eis miserabilib. in pręsentia esse velit: cũ tali parente orbatæ sint, ne afflictio addatur afflictis. c. ex parte, de cle. egro. l. diuus. ff. de of. ꝓsi. & supremum Deũ obtestor, verbũ in hoc non fecissem, nisi primò ꝓ ipsa veritate aperiẽda, & defensanda, nec non ꝓmotus ab eo q̃d dixit Imperator in l. vnica. C. quãdo imp. inter pup. & vi. in ver. ꝙ si pupilli vel viduæ aliiq; fortunæ iniuria miserabiles, &c. pro q̃bus tandẽ oĩa iura clamant, & vestra dominatio tueri ac defendere tales, ꝓut cõiter fertur, consueuit. memor illius q̃d dicitur in l. 1. in princi. ff. de mino. in versi. hoc edictum prætor naturalẽ æquitatem secutus proposuit, quo tutelã minorũ suscepit. nam cùm inter oẽs constet fragilẽ esse & infirmum huiusmodi ætatis consilium, & multis captionib. suppositum, multorumq́; insidiis expositum, auxilium eis ꝓtor pollicitus est, q̃bus similiter iam pollicetur dominatio vestra, cui me iterum cõmendo, &c. Laus Deo. ¶ Et ita consulo, & iuris esse puto, ꝓut suprà scriptum est, ego Ludouicus Bologninus minimus vtriusq; iuris Doctor, & eques iura ciuilia de mane ordinariè legens Ferrariæ, & in fidẽ me subscripsi, & solitũ sigillum apposui, saluo semper iudicio saniori. ¶ Cui cõsilio tunc se subscripserunt ꝓstantissimi vtriusq; iuris Doct. in præfato studio legentes dominus Ioan. Sodeletus de Mutina, dom. Albertus Bellus de Perusio, domi. Dominicus de Lassa, d. Antonius Aleutis cum suorum sigillorum impressione prædicta omnia approbantes: licet tunc in illis terminis contrarium consuluisset Barbatia in ciuitate Bononiæ, quia iste casus ibi vertębatur, & causa iuris tunc pendebat ibidem.

ADDITIO.

a ¶ Primo. sequentes quatuor priores rationes non valent, reliquæ concludunt, dixi in consi. præcedenti. & infrà lib. 6. consi. 38. & in tract. substi. super l. precibus.

b ¶ Venia. Sed hoc reprobatur per Fulg. Alexan. Ias. Dec. ibi. dixi in consue. Parisi. §. 134.

c ¶ Bis. sufficeret semel. quoniam inter hos casus est opposita nedum, sed diuersa ratio, vt enim descendentibus debetur, contra verò extraneis non debetur hæreditas: ita vocationem extraneorum restringi ad masculos, grauamen verò filiorum per descendentes simpliciter secundũ ius commune restringi conuenit.

SVMMARIVM.

2 *Nouitij non dicuntur post annum, & nu. 18.*
3 *Immunitas data venientibus ad habitandum, non competit originarius.*
5 *Priuilegium per absentiam amittitur.*
6 *Interrogatus disponens quod verisimiliter cessisset, habetur pro expresso.*
7 *Mens sufficit licet verba deficiant.*
9 *Taxatiua excludit reliquas exceptiones etiam similes.*
11 *Tacitum non debet valere plus expresso.*
12 *Priuilegium quod transiuit in contractum reuocari non potest. & num. 14.*
13 *Princeps obligatur ex contractu subditi.*

CONSILIVM LIIII.

Vincentius de Paleotis Bononiensis.

VIso puncto subtiliter formato cum rationibus vtriusq; partis, & etiam viso decreto exceptionis concessæ hoĩbus de nouo venientibus ad habitandũ in villa sancti Mart. in Argile, & aliis villis vnitis dictæ villæ seu terræ sancti Martini in Argile, & oĩbus maturè & accuratè pẽsatis videtur dicendum, ꝙ commune Butrij potest compellere, seu compelli facere familiam dicti Antonij ad soluendum collectas & ad subeundum æstimum, sicut soluunt & subeunt alij, non forenses habitantes in dictis villis. & hæc probo. Primò ex dispositione iuris municipalis, quo cauetur, vt mihi in facto præsupponitur, quòd omnes forenses teneantur subire æstimum, & collectas sicut cęteri subeuntes. Secundò probo
1 ex verbis dicti decreti: † nam cui non conueniunt verba legis, nec conuenit ei dispositio. l. ita autem. & ibi Barto. ff. de admi. tut. l. 4. §. toties. de dam. infe. l. hos accusare. §. omnibus. de accus. Bald. in l. illam. C. de col. Bar. in cõnsilio. Minister fratrum minorũ. sed verba decretis concedentis immunitatem venientib. ad habitandum in villa sancti Mart. non conue-

conueniunt familiæ dicti Ant. nec dicto Antonio, vt statim patebit, ergo nec dispositio dicti decreti debet conuenire. Quod auté verba dicti decreti non conueniunt dicto Ant. patet: quia verba decreti dicunt, ꝙ immunitas conceditur quibuscunq; laboratoribus forẽsibus, & de nouo venire volentibus ad habitãdum in dictis villis, vel altera earum, &c. ita continetur in supplicatione porrecta regimini ex parte
1 supplicantium, & sic † intelligitur esse concessum. l. 1. & ibi per Bal. C. de diuer. rescrip. §. præterea. Instit. de inuti. stipu. Sali. in l. 1. C. de hę. decurionũ. Bal. in l. sed si fine. §. sed quod Papinianus. ff. de mino. sed iste Anto. non venit de nouo ad habitandum comitatum Bono. vt patet ex narratis in puncto: quia tempore quo sibi fuit cõcessum dictum decretum exemptionis 10. annorum, iam diu ante venerat ad habitandum in comitatu Bono. & obtinuerat decretum exemptionis per decennium. quod decretum conceditur oĩbus laboratoribus forensibus venientibus ad habitandum in comitatu Bo. & operantibus artem rusticalẽ, ergo cùm non possit iste Ant. dici de nouo venisse ad habitandum comitatum Bon. cùm iam prius habitauerat, non potuit sibi dictum decretum exemptionis fieri per rationem iurium prædictorum. Accedit ad hoc tex. & quod ibi per DD. in l. fi. §. quoti-
2 es. ff. de publi. † vbi illi dicuntur nouitij, qui per annum integrum nõ steterunt in loco, sed iste Antonius ante hoc decretum exemptionis 10. annorum, steterat in comitatu Bo. per plures annos. & gauisus fuit exemptione 10. annorum, vt in facto & in puncto narratur: ergo non potest dici nouitius habitator, seu de nouo veniens ad habitandũ. & sic non debet cõprehendi sub decr. concesso de nouo venientibus ad habitandum, & propterea ibi d. Io. de Imo. dicit no. casum istum ad statutum quo cauetur ꝙ nouitij non teneantur soluere gabellas, ꝙ non dicentur nouitij qui steterunt vltra annum in ciuitate vel comitatu. Et ideo Spec. in tit. de statu mo. §. 1. ver. 38. dixit, quòd si quis intrauit religionem, & ante annum ꝓfessionis exiuit, quòd si postea iterum ingrediatur, non debet habere ét annum concessum ad professionem faciendam, nisi in causa. Et idem dicit Io. And. & Pet. de Anch. in c. 1. de vita & ho. cle. li. 6. Et idem tenuit Lu. de Ro. in d. l. 1. §. quoties. de pub. & de hoc est glo. in c. eum q certus. de reg. iu. lib. 6. Quinimò pro hac parte expresse tenuit Bart. in l. cùm emancipatus. §. si pater. ff. de contratab.
3 † vbi voluit, ꝙ si statutum dicit, ꝙ omnes venientes ad habitandum in ista ciuitate, habeãt aliquod priuilegium: quod ciues originarij non habitantes, & venientes ad habitandũ, non gaudebunt illo priuilegio. & sic doctrina illa Bart. in d. §. si pater. videtur decidere casum istum. Accedat ét ad hoc quod scribitur in l. euacuatis. C. de dec. lib. 10. & in l. his. de immunitate nemini concedenda. vbi ista talis immunitas non potest cõcedi per alium quàm per principem, & aliter concessa non tenet. ¶ Quibus tamen non refragantib. contrarium puto de iure verius. s. ꝙ familia do. Ant. non possit collectari pro cõi Butrij: nec ét cogi ad æstimum subeundum. quod demonstratur: nam statutum seu decretum concedens immunitatem & exemptionem oĩbus forensibus laboratoribus. & de nouo venire volentibus ad habitandum in dictis villis sancti Martin. in Argile, & aliis insimul vnitis dictæ villæ, habet locum in d. Ant. & eius familia, vt infrà patebit, ergo tale decretum exemptionis & cõcessum est validum, & debet obseruari. ꝙ aũt habeat locum in d. Ant. patet primò, quia forensis est, quia est de villa Consandoli cõitatis Ferrarię. Item est laborator terrarũ, vt in puncto narratur. Item venit de nouo ad habitandum in dictis villis sancti Marti. in Argile: ergo decretum ei concessum est validũ, cùm in eo concurrant oĩa quæ sunt necessaria ad tale decretum obtinendum. ar. l. si hæredi plures. ff. de cond. insti. per Bal. in l. fi. C. de pœna iud. qui malè iud. & in l. Gallus. §. ét. ff. de li. & posth. no. in l. discretis. C. qui test. fac. pos. Non obst. ꝙ dictum est supr. id est, ꝙ iste non põt dici de nouo venisse ad habitandum in dictis villis, ex quo aliàs in hoc comitatu stetit vltra annum per supradicta. per text. in l. fi. §. quoties.
4 ff. de publ. cum multis concor. superius alleg. † Quia respondeo primò, ꝙ imò dicitur venisse de nouo, attentis verbis prouisionis. Nam verba prouisionis solùm requirunt quod veniat ad habitandum de nouo in dictis villis. Sed certũ est, quòd iste nunquã habitauit in dictis villis, nisi tpe quo sibi fuit decretum exemptionis concessum, vt in puncto narratur, ergo à verbis dictæ constitutionis non debemus recedere. l. ille aut ille. §. cùm in verbis. in l. non aliter. ff. de leg. 3. Et sic verba legis debemus attendere. l. constitutus. ad muni. l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exer. l. prospexit. ff. qui & à qui. 6. q. 3. c. scriptum. Spe. in tit. de recusa. §. effectus. vers. sed nunquid vna pars. Præterea ét dato ꝙ aliàs habitasset & stetisset in dicta villa sancti Marti. in Argile, dico quòd ex quo discesit & stetit per spaciũ 6. aut 7. annorũ in territorio suo ꝓprio, vnde discesserat, ꝙ dicitur sublatus oĩs effectus primi aduentus, vt primò proba-
5 tur per tex. in l. pe. C. de dome. & profes. lib. 12. † & ꝙ ibi voluit Bar. vbi ille qui absentauit se à curia sine licentia principis, si per bienniũ steterit absens, debet poni post quintum in ordine, in quo erat descriptus: si triennio, debet poni in gradu 10. si quadriẽnio stetit absens, dẽt poni in nouissimo loco cum reuertetur. Si aũt steterit qnquennio absens, tunc priuandus & spoliandus erit singulo illius ordinis, in quo descriptus erat. Et ideo Bar. in l. ex eo. ff. de test. mil. dixit, ꝙ
2 scholaris qui per quinq; annos stetit † absens à studio, dicitur priuatus matricula, & de nouo veniens ad studium debebit iterum matriculari: & alle. tex. in l. pe. & in l. fin. C. de primice. lib. 11. Et idem dixit Ludo. Ro. in l. si verò. §. de viro. in 24. fallen. ff. sol. mat. Bart. in consi. incip. Statuto vniuersitatis Bononiæ cauetur, &c. Nam eo ipso ꝙ quis recessit & stetit tanto tpe ad redeundum, dicitur amplius non habere animum redeundi. l. naturalẽ. §. pauonum. ff. de acq. re. do. & Insti. de re. di. §. in his. & §. pauonũ. ergo per cõsequens cũ recedit, dicitur de nouo venisse, & maximè cùm iste Ant. tpe quo discessit de isto comitatu reuersus fuit in ꝓprio territorio, ex quo debet inferri, ꝙ tanto minus ei debebat esse animus redeundi. ar. eorum quæ dicuntur per DD. & maximè per Lud. in l. lega. ff. ad Sil. & do. Ant. in c. fi. de iureiur. & Bal. in l. in bonæ fidei. C. de iureiur. & per me post eos in repetitione l. admonendi. ff. de iureiu. vers. nunc condescendo ad tertium modum. s. ad fugam. accedit ad hæc text. in l. quid si fugitiuus. ver. Celsus ait. ff. de ædil. edic. † Item con-
6 firmo per ea quæ dicit gl. repu. sing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pac. vbi illud dicitur contineri sub statuto, licet hoc non sit expressum, ꝙ si statuentes de eo fuissent interrogati statuissent, a sed quis negaret, quòd si reformatores seu consi-
a lium generale sexcentorum q concesserunt illas immunitates de nouo venientibus ad habitandum in dictis villis sancti Martini in Argile, fuissent interrogati de forensibus. qui aliàs habitauerint in comitatũ istum, & exemptionem obtinuerint, & postea ad partes suas recesserint, ꝙ ipsi ét concessissent eandem immunitatẽ eisdem volentibus reuerti: certè nemo sanę mẽtis. ar. l. si quis ita. in fi. ver. nemo sanus. ff. de euic. & illam gl. in d. §. fi. multum singulariter exclamauit ibi Bal. dicens, quod illa procedit, siue aliquid statuatur per modum legis, siue per modũ conuentionis, vt est in casu nostro, vt infrà latius declarabo, siue per modum rescripti. & pro illa gl. etiam facit tex. iuncta gl. in d. c. 2. de confes. li. 6. vbi ille text. qui est exorbitans à iure communi, & loquitur in reo contumace, extenditur ibi per glo. ad actorem. & dicit ibi glo. quod ideo fuit expressum in reo, quia plus frequentatur in reo quàm in actore. & sic idem dictum fuisset de actore. ad idem facit glos. in l. 1. de raptu virginum. C. vbi tex. loquitur de masculo, & tamen gl. ibi extendit ad fœminam rapientem, quia est eadem ratio. & idem dicit Bal. in c. 1. §. si qs rusticus. de pace ten. vbi tex. loquitur in rustico portante arma, & tamen extendit ad ciuẽ, & dicit quod ideo in
7 rustico loquitur: qa magis frequentant portare arma. † Accedit ad hoc. quia ratio & mens statuentium & condentiũ leges plus est attendenda, quàm verba ipsius legis vel statuti, vt voluit Cy. in l. 1. C. quę sit longa consue. & in l. 1. ff. si cer. petat. quinimò dicit Ang. in cons. 167. quod sufficit habere mentem legis: licet verba deficiant. imò etiã si verba essent contraria, debemus attendere mentẽ, vt ipse voluit in cons.

169. pro

169.pro quo adduco tex.in l.1.ff.quod fal.tut.aut.& est tex.
optimus in l.quæsitũ.de test.& in l.quanuis.ff.de in ius voc.
& tex.coniuncta gl.in l.q bona.§.damni.in ver.inquiretur.
ff.de dam.infe.quam Bal.multũ no.in c.fi.de mutuis pet.si-
militer ẽt dicimus in contractibus, quod magis attenditur
mens contrahentiũ,q̃ verba cõtractus,vt est gl.no.in l.blan
ditus.C.de fideiuſ.& facit qđ voluit dom.Ant.in c.nouit.de
iu.& Io.de Imo.in l.fi.de hær.inst.sed mens istorũ reforma-
torum seu hoĩum de consilio sexcentorum fuit curare totis
viribus,vt villæ illæ S.Marti.& aliæ secum vnitæ,quę erãt in-
cultę,& inhospita loca,replerentur hoĩbus qui essent foren
ses,& non habitarẽt territorium Bononiense,& sic possent
reduci ad culturam,ꝓut prius erant,ne ignominia resulta-
ret cõitati Bononiæ ꝑ territorium illustrissimi dom.mar-
chionis Estensis,qđ est contiguum istis villis sancti Mart.&
est bene cultũ & fertile & habitatum.istę aũt villę sunt malè
cultæ & steriles & inhabitatæ,vt patet ex procem.& narra-
tione dictæ reformationis.quod procemium denotat cãm
finalẽ dictorum statuentium.l.regula.ver.initium constitu
tionis demonstrat.ff.de iur.& fact.igno.l.fin.& ibi per oẽs
scribentes.ff.de hær.insti.l.1.ff.ad Mace.& ibi per Bal.& per
eundem.in l.cùm hi.in prin.de transſ.& in consilio inci.Fuit
quidam de Asisio.& Bal.in l.1.ff.de orig.iu.& in l.vt liberis.
C.de col.& in §.quibus in 1.const.C.& in l.ius ciuile.de le-
gi.in l.1.C.de fal.cau.adie.legat.ergo satis est ꝙ forensis qui
sit laborator,& habitet extra territorium Bononiæ,veniat
ad habitandum dictas villas,quia ꝓ hoc est satis factum men
ti ipsorum reformatorum,dato quod talis forensis veni-
ens,aliàs habitauerit hunc comitatum. Accedit ẽt ad hoc,
quia quanuis iste Ant.dicatur potius redisse quàm de nouo
8 venisse: †attamen istud verbum aliquando ẽt importat,vt
rediens dicatur venire.arg.l.cum quidam.el 1.ff.de leg.2.&
per no.in Rub.ff.sol.ma.Et si diceretur mihi,tu non aduer-
tisti:quia est vna noua reformatio,de qua in puncto non est
facta mentio:quæ annullat oĩa priuilegia,immunitates,&
exemptiones cuiuscunq; conditionis existant,& à quocun
que seu quibuscunq; emanatæ & emanatæ fuerint,exceptis
priuilegiis ciuitatum concessis aliquibus singularibus per-
sonis habitantibus in ciuitate.guardia,aut Comitatu,& nõ
exercentib.aliquam artem,tam rusticam q̃ ciuilem,præter
eas superius concessas,vt patet in 2.ca.Et ẽt vult ꝙ prædicta
non habeant locũ in venientib.de nouo ad habitandum in
ciuitate aut comitatu Bon.vel eius guardia ꝓ exercendo o-
pera ciuilia aut rusticalia,scđm ꝓuisionem super p̃dictis e-
ditam,per reuerendum do.Beneuentanum Bononię lega-
tum:& per alia regimina ciuitatis Bononiæ. Si ergo ꝓuisio
ista nouiter facta annullat oẽs immunitates,priuilegia &
exẽptiones:exceptis illis duob.casib.de q̃bus in ea:ergo se
quitur qđ cùm dicta reformatio q̃ reddit immunitatẽ quin
quaginta annor.venientibus de nouo ad habitandũ in di-
cta villa S.Marti.non sit vna de illis duabus exceptuatis.qđ
debet dici irritata & annullata,vt primò singulariter voluit
9 Bar.in l.ita nobis pudor.C.de adul.† vbi si statutum mãdat
instrumentũ executioni mandari,nulla obstante exceptio-
ne,nisi tali & tali,ẽt qđ alię exceptiones similes non possunt
opponi,qa statutum qđ loquitur taxatiuè de q̃busdam exce
ptionibus,non põt ad alias extẽdi,qa ista est taxatiua,vt ibi
per eum.tex.in l.q aliena.§.libertus.ff.de neg.gest.& in l.Lu
cius.§.q habebat.ff.ad Treb.& per eum in l.certa forma.C.
quando prouo.non est necesse.& idem quod ipse dixit in l.
ita nobis pudor.dixit in l.itẽ videndum.§.fi.ff.de pet.hære.
& Bar.in consi.incip.Statuto cauetur,&c.& Imol.in l.fi.ff.à
qui.appel.non licet.& Bal.in c.cùm adeò.in fi.de rescrip.&
idem sensit Bal.multum singulariter in l.1.§.excipiunt.in fi.
10 ff.de fer.vbi voluit,† quòd si per statutum sint inductæ ferię
messium,& vindemiarum,& non procedit vlterius:ꝙ tunc
alij casus in quibus de iure communi sunt feriæ,remanent
in suo statu:quia tanquam omissi à statuto remanent in di-
spositione iuris communis.l.commodissimè.de lib.& post
hu.l.si cùm dotem.in prin.ff.sol.ma.l.si extraneus.de cond.
ob cãm.Aut verò statutum inducit ferias missium & vinde
demiarum,& ꝓcedit vlterius faciendo quasdam exceptio-
nes,& tunc dicit ipse qđ nõ habet locum ius cõe,quia in ca-
sibus à statuto non exceptis,debemus stare statuto,& non
iuri cõi,quia exceptio firmat regulam in non exceptis,& ad
ducit tex.in l.tribunus plebis.§.fi.de testa.mili.facit text.in
l.nã quod liquidæ.ff.de pen.legata.Bart.in l.in his.ff.de leg.
Et ad prædicta bene faciunt not.per Bar.in l.1.§.& per vim.
ff.quod vi aũt clàm.sed sic est in casu nostro,quod per nouã
reformationẽ sunt irritata & cassata omnia priuilegia,im-
munitates,& exemptiones concessa,& concessę quibuscun
que personis,exceptis duobus casibus,in quibus nõ est ex-
emptio,ista quinquaginta annorum concessa venientibus
de nouo ad habitandũ in dicta villa sancti Marti.ergo stan-
dum est regulæ,& annullationi factæ per superius dicta.&
ista fortiter stringunt in fauorem cõis Butrij contra famili-
am dicti Antonij. ¶Quibus tamen non obstant.respondeo
ꝙ nunc in casu nostro dicta immunitas,& exemptio conces
sa dicto Anto.& eius familiæ debet remanere salua,nec de-
11 bet dici irritata per dictam nouã reformationẽ,† qđ sic de-
monstro.potentius non dẽt operari tacitum q̃ expressum.
l.q ad certũ.ff.loca.Bal.in l.certi condictio.in prin.ff.si cert.
pet.vbi plus non operatur ficta & tacita confessio,q̃ expres
sa.Pet.de Anch.in c.canonum statuta.in 14.q.de const.Bal.
in c.fi.de iura.cal.Bar.in conſ.Bernardus Vanoli.& in con-
si.à domino Cyno.sed expressa reuocatio facta per regimi-
na,de ista exemptione facta dicto Anto.& eius familiæ,non
teneret,vt statim demonstrabo,ergo nec ista tacita compre
hensa sub hac generali reuocatione.Quod aũt regimina nõ
possint expressè reuocare dictam exemptionem cõcessam
Ant.patet per regulã l.quod semel,cum his q̃ ibi dicuntur,
per Bar.ff.de decre.ab ordi.facien.ibi no.per illam glo.ibi,
quod licet aliàs decretum rescindatur nuda voluntate con
cedentis.l.item.§.quid si actor.ff.quod cuiusq; vniuer.no.
12 & d.l.quod semel.† tamen quod transiuit in contractũ,non
põt reuocari,& exemplificat in eo q habet immunitatem à
collectis,vt illa nõ possit reuocari,quando transiuit illa con
cessio in contractũ,sicut est in casu nostro,qa ista ĩmunita-
tis concessio facta Ant.& aliis venientib.de nouo ad habi-
tandũ in dicta villa sancti Martini transiuit in contractũ im
munitatũ:do.vt facias,id est,venias ad habitãdum.& idem
tenuit Bar.in l.omnes populi.in versi.& circa prædicta sub-
stituo vnam quæstionem,vbi voluit,ꝙ si statuto cauetur,qđ
qui venit ad habitandum,in tali castro habeat immunitatẽ
perputuò,& quidam venerunt,nunc ciuitas vult reuocare
istud statutũ,& vult ne illi gaudeant immunitate,qđ in præ
iudiciũ illorũ q nondũ venerãt põt reuocare,sed in p̃iudi-
ciũ illorũ q veniũt nõ põt reuocare,qa istud statutũ trãsiuit
in contractũ,do vt facias,vnde non est locus pœnitentiæ,ex
quo est adimpletus,vt d.l.si pecuniam.Et sic dixit ipse intel
ligo istam legẽ,ꝙ semel.& idem dixit Bald.in l.si mihi.ff.de
dolo.vbi post Nic.de Ma.dixit,qđ sub statuto cauetur,ꝙ q-
cunq; venerit ad habitandum,& steterit ibi per certũ tp̃s,sit
exemptus à collectis,ꝙ si statutum postea fiat in contrariũ
in præiudicium illorum q venerunt,qđ illi iuuantur exce-
ptione l.actione de dolo.Et ideo infert qđ priuilegiũ con-
cessum,qđ non pendet à sola voluntate concedẽtis,sed ex
iure alterius quæsito,ꝑ illius factũ non põt reuocari,& iõ
dicit ipse qđ alio die cõsuluit in ciuitate Senarum,ꝙ priui-
legium concessum q̃busdam bannitis,ꝙ possint securè mo
rari,eò ꝙ illorum opera illud cõe occupauerat quoddã ca-
strum,est irreuocabile.& allegat tex.in l.decurionibus.C.
de silentiariis.lib.12.Et hoc ẽt firmauit Pe.de Anch.in con-
sil.2.dicẽs,licet aliàs priuilegia,quæ à iure vel principe con-
ceduntur,innouari,modificari,& in totum tolli possint,vt
in c.decet.de reg.iur.lib.6.& posuit Spec.in tit.de instrum.
edi.§.nunc autem.prope finem.tamen quando in contra-
ctum transeunt,& non sunt indulta proprio motu princi-
pis,illa non possunt reuocari.quia non sine iniuria benefi-
cium sua prouisione quæsitum alicui potest tolli.c.1.de pro
13 ba.& ibi per do.Anto.& Abb.† vbi princeps obligatur con-
tractu inito cum subdito.& Bald.in l.1.ff.de pact.qui refert
magistrum sententiarum dicentem,ꝙ Deus obligatur ex
promissione.& idem dicit Bal.in c.1.de nat.feu.& do.Anto.
in c.1.

in c.1.de consti. princi.& ideo Bal.in l.pen.C.de dona.inter
14 vir.& vxo. dicit † quòd princeps non potest reuocare contractum initum cum subdito, nisi ex causa, quia sibi nõ adimplentur promissa.& latè posuit do. Ab.in c.nouit.de iud. & do.Pet.de Ancha.in c.canonum statuta. in 14.q.& Ludo. Ro.in l. si verò.§.de viro.in 24.fallentia.ff.sol.mat.& Bal.in addi.Spec.in tit.de senten.ver.sententia quoque. & Ang.in l.2.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& Lud.Rom.in cons.67. & in consi.255.& in consi.350.& Cy.in l.digna vox.C.de legi.Et sic per prædicta patet, ꝙ dicta immunitas concessa dicto Anto. non potuit tolli, nec videtur sublata per istam nouam reformationẽ annullatiuam illarum immunitatum, nec est pręsumendum ꝙ de ea intelligatur, quia reformatores qui fecerunt hanc vltimam prouisionẽ, non præsumuntur voluisse, nisi id quod de iure possunt, vt not. Bal.in c.1.de iura.calu.sed ipsi non possunt tollere illam immunitatem, quæ transiuit in contractum, vt suprà dixi, ergo non præsumitur de ea sensisse. Quinimò dato quod possent illam tollere, tamen non possunt cum honestate, vt dixit text.in epi-
15 stola, inter claras.C.de sum.Trinit.& fi.catho.† vbi nihil est quod luce clariore præfulgeat, quàm recta fides in principe, & tunc stat regula, quòd illud non dicimur posse quod cum honestate non possumus.l.nepos Proculo, de verb.sig. & per Bar.in l.1.C.de mendicantibus validis. & apud Catonem: Quod iustum est petito, vel quod videatur honestum.
16 ergo etiam non videntur de ea sensisse. Accedit, † quia voluntas alicuius talis esse præsumitur, qualis esse debet. Bald. in l.1.C.de sac.san.eccl.& in l.precibus. C. de impub.& aliis substi.& Bart.in l.hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Trebel. dixit quod testator pręsumitur voluisse id quod vult statutum, & idem dixit Io.de Imol.in l.fi. de condi.insti. & idem in contrahente, vt non præsumatur voluisse, nisi id quod vult statutum. Bart. in l.iurisiurandi.§.1.in fi.de ope.liber.& sic per hoc patet etiam quod non præsumitur voluisse princeps in hac vltima reformatione annullatiua annullare dictam im-
17 munitatem concessam Ant. † Accedit etiam: quia in generali dispositione non veniunt ea quę quis specialiter non esset facturus. l. obligatione generali. ff.de pig.c.2.de pœnit. lib. 6. Non obstant ergo alleg. per Bal. in l.ita nobis pudor. cum concord.superius adductis: quia respondeo, quòd illa procedunt in his, super quibus statuentes poterant disponere, sed secus in casu nostro, vbi est cõtractus vel quasi, pro ut suprà dixi. Non obst.ergo prima ratio in contrarium adducta, dum dixi, ꝙ iure municipali cauebatur, ꝙ omnes forenses habitantes in comitatu teneantur subire æstimum: quia respondeo, quod illud procedit, præter quam in exemptis & illis qui ratione sui aduentus obtinuerunt immunitatem & exemptionem, & sic quasi per contractum sunt exem
18 pti, vt sup.demonstraui. † Non ob. etiam alia ratio, dùm dicebam, & huic Ant.& eius familię non conueniebant verba decreti exemptionis, eò quia non põt dici, de nouo venisse ad habitandũ, cùm per prius aliàs habitauerat: ergo nec debeat conuenire legis dispositio: qa respondeo, vt supr. dixi, ꝙ imò debet dici de nouo venisse, ex quo quinquennium & vltra stetit absens ab isto comitatu, per iura & rationes superius allegatas. Non ob. etiam ꝙ adducitur per Bar.in l.fi. §.quoties.de publica.vbi non dicitur nouitius ille, qui vltra annum stetit.& sic gl. in l. eum qui certus. de reg.iur.in 6.&
19 Specu.in tit.de statu.mona.ver.38. † vbi si quis ante annum egressus fuit religionem, & postea iterum ingrediatur, non debet habere annum concessum ad professionem faciendam de nouo ingredientibus religionem: quia respondeo, ꝙ ibi diuersa est ratio, quia annus conceditur de nouo ingredientibus, vt posśit deliberare & experiri, an sint potentes ad regulam religionis supportandã: vnde cùm iam fuerint experti per aliquod tp̃s, quo fuerint in religione, non debet eis iterum alius annus concedi per dictam regulam, eum qui certus.& per l.1.in fi.ff.de act.emp.& ꝓpterea Spe. in d. ver.38.& Io.And.in dicta regula, eum qui certus dixit, ꝙ non debet alius annus indulgeri, nisi regula illius ordinis ex post sit mutata, vel ingrediens sit effectus debilior, quasi cùm non posśit esse certus, tunc ideo alius annus indulgetur. sed in casu nostro ista immunitas concedit, solum de nouo venientibus ad habitandum dictas villas, eò, quia villæ sunt vacuæ & incultæ. Cùm ergo repleantur & cultiuentur ita per eos qui aliàs habitauerunt comitatum Bononiæ, si postea recesserint, & iterum reuertãtur, sicut per eos qui nunq̃ aliàs habitauerint comitatum Bononiæ, & nunc veniunt, ergo in ambobus debet esse idem ius. l. à Titio.in
20 fi.de verb.oblig. l.illud.ad l. Aquil. † Et sic cùm isti casus sint separati. s. ingressus religionis, & aduentus ad habitandum comitatum seu villam, meritò de vno ad alium non est inferendum. l.Papinianus exuli. ff.de minori.l.pen.de calum.l. si maritus.de donat.inter vir.& vxo.l.non hoc.C.vnde legi. cum vulgaribus. Et similiter non ob. ꝙ dixit dominus Ioan. de Imol.in d. §. quoties. quia in diuerso casu loquitur, vt de se patet, & per rationes supradictas. Non ob. ꝙ vltimo loco adduxi per Bart.in l.cùm emancipatus. §. si pater.de contra tab.quia ibi loquitur in ciue subdito, cui non potest concedi dicta immunitas.l.vacuatis. C. de decurio. libr. 10. l.1.de immunit.nemini concedenda. ¶ Et ita dico & consulo ego Vincent. de Paleotis legum Doct. Bonon. ibique iura ciuilia ordinariè legens de mane.

CASVS & Epitome. Franciscus senior dominus pluriũ bonorum allodialium & feudalium, condito testõ decesśit relinquens plures filios, videlicet Titium, Frãciscum iuniorem, Hectorem, & Federicum. dictus Franciscus iunior condito testamento decesśit sine filiis. Dictus autẽ Titius condito testamento decesśit, relinquens plures liberos, videlicet Gibilianum Vrbanum, Paganum, & Hectorem iuniorem, qui sine liberis decesśit. Vrbanus autem decesśit relicto vnico filio Nicolao de Sauorgnano comite. Paganus verò decesśit relictis quatuor filiis, videlicet Tristano, Iacobo, Hieronymo, & Gratiano. nouisśimè sine liberis decesśit Gibilinus condito testamento, in quo instituit d. Nicolaum, & filios d. Pagani nepotes suos ex prædefunctis tribus, referendo se secundum formam testamentorum Titij patris sui, & Franc. iunioris patrui, & Franc. senioris aui sui patrui. Q. potisśima fuit inter dictos nepotes institutos, an limitent in stirpes, an verò in capita. & decidit Alex. & etiam Barto. in sequenti consi. ꝙ in stirpes, tam in feudalibus, quàm in allodialibus, siue attenta dispositione iuris, siue attenta forma d.testamentorum, ad quæ fit relatio. Hunc casum & Epitomẽ necesse habui laboriosè colligere, quia omnia exemplaria erant crebrò, maximè in nominibus personarum permutatis corruptisśima.

ADDITIO.

a ¶ Statuissent. suprà lib.2.consil.24.num.34.

SVMMARIVM.

2 *Testator in dubio censetur se iuri conformare.*
3 *Eque, dictio facit, vt plures vocati, etiam in diuersis orationibus & collectiuis nominibus veniant in viriles.*
4 *Filij diuersorum fratrum succedunt patruo in stirpes, non in capita, etiam in feudis.*
6 *Feudum receptum pro se & hæredibus est hæreditarium, secus si pro se & liberis.*
10 *Fdeicommissum relictum à filiis filiorum, vel post eorum obitum, an valeat.*
13 *Indefinita non æquipollet vniuersali, si non est eadem ratio.*
14 *Fideicommissum in dubio refertur ad eos, qui sunt in dispositione, non qui in conditione.*
16 *Fideicommissa veniunt in restitutione fideicommissi.*
17 *Recognitio erronea non immutat qualitatem pristinam fundi, secus si fiat ex certa scientia.*
18 *Recognitio erronea in dubio intelligitur facta per errorem.*
19 *Castrum si quis teneat cum pertinentiis in feudum non habet patronus intentionem fundatam in aliquibus terris vel iuribus, nisi probet ea esse de pertinentiis castri, quia in dubio reliqua præsumuntur allodialia, non feudalia.*

SVMMARIVM.

CONSIL. Barbatiæ de eadem re.

2 *Doctori creditur attestanti de consuetudine.*
4 *Viri boni tacent quod probare non possunt.*
5 *Negatiua scriptionis probatur per inspectionem scripturæ.*

6 Rela-

6 *Relatio specifica non valet, nisi constet de relato.*
7 *Filij fratrũ succedunt in stirpes, non in capita. & nu. 9. usq; ad fi.*
10 *Autoritas glossæ.*
13 *Autoritas Bartoli & magistrorum. nu. 14.*
15 *Episcopus non potest statuere contractus, sed pœnam addere.*
16 *Causa dubia in beneficialibus potest confessione partis iuuari.*
17 *Pater potest præiudicare filio in feudo, vel emphyteusi accepta pro se & filiis. & nu. 18.*

CONSILIVM LV.

PRospectis his quæ in themate narrantur, pro discussione primi dubij, quo quæritur, quomodo deferatur & partiatur successio in bonis feudalibus iure recti feudi possessis, per quondam dominum Gibilinum inter prædictum do. Nico. filium quondam domi. Vrbani fratris dom. Gibilini, & d. Tristanum ac fratres, filios quondam do. Pagani, similiter fratris d. domi. Gibilini, scilicet an in stirpes vel in capita, maximè stantibus ordinationibus testamenti, de quibus in themate fit mentio? Videretur fortasse prima
1 consideratione dicendum, † quod in capita debeat succedere, quia in testamento d. Gibilini fuerunt dictus domi. Tristanus, Iacobus, Hieronymus, Gratianus nominatim vocati in eadem oratione per nomina propria, sicut pfatus do. Nico. non aũt vocati fuerunt sub nomine collectiuo, qa non dixit do. Nicol. & filios quondam d. Pagani, ideo quilibet videtur pro virili vocatus, & sic in capita. l. quoties. §. hæredes. l. interdum. in prin. & l. liber homo. §. Titius hæres. ff. de hære. insti. l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. 1. Et cum dicto testamento dicti Gibilini dicatur dictum d. Gibilinum testatorem voluisse, quod dicti oẽs nepotes ex fratribus succedant scđm formam testamenti quondam d. Francisci antiquioris, & d. Titij patris d. Gibilini, ac etiam d. Francisci patrui eiusdem d. Gibilini, tamen per testamentum dicti domini Francisci patrui eiusdem domini Gibilini constat, ꝙ vocati fuerunt per capita hæredes instituti. & licet in testõ d. domi. Franc. senioris fuerit prouisum, ꝙ si quis filiorum suorum decederet sine filiis masculis, substituebat reliquos filios superstites ipsius testatoris, ac filios quorũcunq; prędictorum filiorum ipsius testatoris in stirpes, & non in capita, tamen non videtur, ꝙ ista dispositio testaméti d. Fran. senioris comprehendat istum casum, qa d. do. Nico. & Trista. & fratres non sunt filij filiorum d. domi. Franc. senioris, de quibus loquitur dicta dispositio d. §. licet sint de descen-
2 dentibus eiusdem d. Fran. Pro hoc etiam facit, † quia testa-
a tor in dubio videtur velle id ꝙ lex *a* disponit. l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & posth & not. Bart. in l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. & Bal. in l. precibus. de impub. & alijs substituti. Sed in feudis quando sunt filij duorũ fratrum, q habent succedere patruo decedente sine liberis, succedunt in capita, & non in stirpes, cùm omnes dicti succedẽtes sint
†1. pares in gradu, & quia seruitia † feudi partiuntur in capita. ita tenet Bal. in l. 2. C. de suis & legitim. & Auth. cessante. C. de legiti. hære. Quinimò etiam scđm aliquos in aliis bonis idem videtur dicendum, per §. hoc etiam. & ibi glo. Insti. de legi. agna. succes. & in l. lege 12. tabularum. in fi. C. de legiti. hære. & in l. 1. in fin. ff. si pars hære. peta. & in l. 2. §. hæredes. ff. de suis & leg. & no. Iac. But. in d. auth. cessante. ¶ Tamẽ præmissis non obstantib. contrariam sententiam sentio esse in casu pposito de iure veriorem. Præsertim, quia domi. Gibilinus in suo testamento dixit, ꝙ instituebat sibi hæredes d. Nico. quondam dicti Vrbani: nec non d. Tristanum ac Iacobum, Hieronymum. & Gratianum filios quondam dicti Pagani, volens ꝙ succedant in bonis ac hæreditate suis, secundum formam ac ordinationem, de qua in dictis testamentis. s. dicti Franc. antiquioris d. Titij, & d. Franc. si enim voluisset do. Gibilinus prædictos quinque esse sibi hæredes æqualiter. & sic in capita, non expediebat addere illa verba, sc. scđm formam dictorum testamentorum: quia eo ipso ꝙ eos quinq; nepotes suos ex fratrib. per nomina propria in eadem ratione vocauerat, dicebatur eos instituisse viriliter seu æqualiter in capita. d. l. quoties. §. hæres. & d. l. legata inutiliter. in fi. cum aliis suprà allegatis. ergo vt verba illa, per quæ se retulit ad dispositionem dictorum testõrum operantur, debent intelligi ꝙ illos qui sunt ex vna stirpe, seu ex vno parente, videlicet d. Tristanum, & fratres videatur voluisse vocare æqualiter inter se. & sic pro vna dimidia inter eos viriliter diuidenda. & d. N. q ex alia stirpe, seu parente, videatur vocasse, p alia dimidia, put disponeret præfatus d. Fran. senio. & ẽt d. Titius in eorum testamentis, qui illos qui nascebantur ex eadem stirpe, seu ex eodem parente, voluerant venire in stirpem, quando cõcurrebant cum aliis, qui essent ex alia stirpe, seu ex alio parente. Debet ergo fieri interpretatio talis, quod illa verba per quæ d. Gibilinus se retulit ad formam dictorum testamentorũ operentur. l. si quando. in
3 prin. ff. de leg. 1. c. si Papa. de priuil. in 6. † Et magis in specie determinat Io. de Imo. in l. interdum. in prin. ff. de hær. inst. vbi in terminis illius l. dicẽtis, Titius & filij fratris mei ęquè
b hæredes sunto: per illam dictionem, æquè, *b* intelliguntur omnes vocati in virilem, non aũt Titius habebit dimidiam. quærit modò ipse, quia ille text. loquitur, quando in eadem oratione sunt vocati oẽs, quid si in diuersis orationibus, vt quia testator dicit: Titiũ instituo, & filios fratris mei æquè hæredes esse volo. videretur ꝙ hic Titius haberet dimidiã, & filij fratris aliam dimidiam inter se diuidendam: quasi illa dictio, æquè, videatur respicere filios fratris tm̃, tamen ipse determinat contrarium: quia aliàs illa dictio, ęquè, nihil operaretur, quia etiam sine illa venirent filij fratris pro æqualibus portionib. ad dimidiam: & ideo, vt aliquid operetur, videtur quod pro numero personarum oĩm videatur quilibet institutus. arg. d. l. si quãdo. & sua determinatio, vbi militat ratio pdicta, videtur vera. Nec ad hoc ob. ꝙ dictus do. Gibilinus retulit se non solùm ad testm̃ dicti Fran. senioris & Titij, sed etiam retulit se pariter ad testm̃ d. Franc. & tamẽ in testõ d. Franc. non disponitur quod succedant in stirpes, sed videãtur fuisse ibi hæredes instituti noĩatim, & cõsequẽter in capita, qa respon. quod in oĩbus dictis trib. testamentis ad quæ facta est relatio, fit mentio tm̃ quãdo testator disponebat circa eos qui erant nati ex vno & eodem patre, & sic ex vna stirpe vocabantur oẽs nominatim æqualiter & sic in capita, & ita in proposito voluit d. Gibilinus, quod oẽs filij d. quondam d. P. cùm sint nati ex eadem stirpe, seu ex vno patre æqualiter vocentur inter se, sed quando essent filij ex diuersis patribus, & ex diuersa stirpe prouidit expressè d. Fran. seni. & d. Titius quod succederent in stirpes & nõ in capita. & ita voluit d. G. seruari inter istos, qui sunt ex diuersis patribus. quia d. N. est ex vno, & d. Tristanus & fratres ex alio, & ita cõiungi debent de esse dispositionis dictorum trium testatorum: quatenus ad illa fit relatio in testamento d. Gibilini, cùm per talem coniunctionem & interpretationem resultet, ꝙ dispositio domini Gibilini nullam habet in se repugnantiam, in prima constitutione C. §. quibus. & l. Gallus. §. ille casus. ver. Iuliano. ff. de lib. & posth. & in c. cùm tu. de testi. & quod no. Bar. in l. scripturę. C. de fi. instr. & Cy. in l. in exercendis. in 2. q. eod. tit. & no. Doct. in c. imputare. de fide instru. Quinimò etiam colligitur ex testamento d. Fran. ꝙ quando extarent eodem tempore de suis transuersalibus in suo testamento, & plures qui essent ex diuersis parentibus, fuit mens sua saltim, ꝙ non venirent in sua capita. Quod comprehenditur dum instituit d. V. & N. d. I. nominatim G. & D. P. fratres ac filios dicti quondam d. Titij. & postea subdit ꝙ si aliquis eorum decederet sine hæredibus masculis, pars talis decedentis peruenire debeat in superui-
†2 uentes. Et consequenter tacitè † voluit, quòd si vnus ex dictis institutis decedet superstitibus filiis masculis: omnes filij masculi illius sic decedentis ab intestato succederent in locum patris sui, per id quod no. & legitur in l. Lucius. la vltima. ff. de hære. insti. & per DD. in l. 1. C. de cond. inser. cum sim. & per consequens non tm̃ haberet, quilibet filius illius instituti præcedentis superstitib. pluribus suis filiis, quantum haberet quilibet alius institutus in testamẽto dicti D. Nec etiam obst. dum dicebatur, ꝙ dispositio d. do. Fran. senioris, dum disponit, quòd si quis filiorum suorum decederet sine filiis masculis, substituit reliquos filios superstites ipsius testatoris, ac filios quorumcunque præmortuorum

filiorum

filiorum ipsius testatoris in stirpes,& non in capita, non cōprehendit istum casum. Et quia dictus d. N. Trist. & fratres non sunt filij filiorum d. Fran. senioris, quia respondeo, ꝙ satis est, ꝙ iste casus fuit ꝓuisus per testm̄ dicti d. Titij, quia euenit propriè casus prouisus in testamento suo, quia d. G. inst. à d. T. patre suo decesṡit sine liberis superstitibus filiis ex duobus fratribus suis præmortuis. Præterea verba dicti testamenti d. G. quatenus se referunt ad dispositiones dictorum priorum testamentorum, non habent hunc sensum, ꝙ dominus G. mandauerit obseruari ea, quæ circa hæreditatem & bona d. Fran. senioris. & d. T. & d. Fran. debebant exequi, & obseruari ex dispositione testamentorum, quia si ita intelligerentur verba testamenti d. G. importare, prout etiam expresse sonant, sequeretur, quòd in bonis, & hæreditate ipsius d G. succedatur, sicut prædicti alij testatores voluerunt in suis hæreditatibus succedi. Sed ita est, vt dixi suprà, quòd ipsi voluerunt inter illos, qui erant, non ex vno tātùm patre, sed ex diuersis procreati succedendum esse in stirpes, vt deductum fuit suprà. Et hunc casum specificè prouidit d do. Ti. in suo testō. ¶ Confirmantur prædicta, quia testator in dubio etiam videtur velle id, quod lex disponit, & succedentes habere secundum ordinem legis, si verba non refragantur d. l. Gallus. §. 1. cū ibi not. Bar. in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. & dixi suprà.

4 † sed ita est, quòd secundum veras &

* *communes conclusiones, quando extant filij duorum fratrum, concurrentes ad successionē patris succedunt in stir-

c pes, c non autem in capita, vt statim ostendam: ergo videtur etiam, quòd in dubio debeat intelligi, quòd d. G. voluerit illos filios dictorum fratrum vocare in stirpes. Quòd autem lex vocet eos in stirpes, probatur hodie in authent. de hære. quæ ab intest. defe. in §. illud. versic. filij fratrum, qui patruo suo defuncto coniunguntur in tertio gradu, succederent eidem, & excludunt patruos defunctæ personæ, cui etiam ipsi patrui coniungebantur tertio gradu, & hoc ideò est, quia filij fratrum repręsentant personas parentum suorum, qui erant in secundo gradu cum defuncta persona: & sic cùm veniunt filij fratrum per repræsentationem personæ, i. patris eorū, apparet, ꝙ succedunt in stirpē. & idē ꝓbatur in §. si verò neq; fratres, in earū constitutione, vbi succedunt in capita, succedentes, quando sunt vltra filios fratrum. Idem ēt ꝓbatur in eadē constōne. §. si aūt defuncto. ver. hmôi. vbi dicitur, ꝙ filij fratrum in suorum parentū iure succedunt, & sic in stirpem, vt ēt ibi exponit & firmat gl. in verbo, parētum. quæ propterea dicit per illam constōnem corrigi iura antiqua. d. §. hoc ēt. Inst. de leg. ag. succes. cum simi. & ita firmant gl. Iaco. de Aret. & in d. auth. cessante. & glo. in d. l. 1. in fi. ff. si pars hære. pe & Bar. in l. 2. §. agna. ff. de suis & legi. & in cons. 173. incip. super hæreditate domini Nicolai de Assisio. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de success. ab intest. §. 1. super versic. an filij. & ibi refert, quòd hanc partem tenet Dyn. Vber. de Bo. & Gul. de Suz. hanc conclusionem ēt firmat Iac. de Bel. in §. reliquum. & in §. si verò neq; fratres. in authen. de hære. quæ ab intestato. & Ang. in d. §. reliquum. & ibi etiam hoc tenet glo. in verbo, fuerint. & glo. fi. in d. l. lege 12. tabularum. C. de legi. hæred. Gul. de Cu. quem refert & sequitur Fulg. in d. auth. cessante. idem etiam tenet Bald. in c. 1. in princip.

5 de success. feud. † vbi hoc etiam tenet verum, nedum in allodialibus bonis, sed etiam in feudalibus. & tenet etiam ipsemet Bald. in c. 1. de nat. success. feud. pro quo bene facit tex. in fi. & idem Bal. in c. 1. §. & quia vidimus. in titu. qui feu. dar. poss. & in c. 1. de gra. succ. in feud. vbi etiam refert, se ita consuluisse, & Ia. Aluarotus in d. c. in prin. de success. feud. vbi in

* quit ita *communiter teneri. ita ēt dicit Bal. d. §. hoc etiam. Insti. de leg. agna. suc. vbi dicit, ꝙ ita se habet cōis opi. quam ipse sequitur ibi. & eandem opi. sequitur Io. Fab. in §. cæterùm. Instit. de leg. agna. succes. vbi similiter dicit, hanc esse cōem opi. Et vbi feu. non reperitur specificè determinatū, aliter, quàm sit ius cōe: stamus etiam in feudis dispositioni iuris communis, c. 1. de cog. feud. & not. glos. & Docto. in d. c. 1. de grad. success. in feud. Et constat, quòd in feudis quo ad hoc non est immutata dispositio iuris communis, vt patet per id, quod habetur in dict. c. 1. de grad. success. in feud. & d. c. 1. de success. feu. & in d. c. 1. de natu. succe. feu. Hanc opi. etiam sequitur Bald. in add. Spec. in tit. de success. ab intestato. in versi. fratrum filij. etiam idem tenet Matthæus de Matth. in suo tractatu de success. ab intesta. in 3. artic. princi

* pali, vbi dicit hanc esse *communem opi. & ꝙ etiam secutus est Fran. de Rampo. in d. auth. cessante. & licet quidam referant Iac. de Bel. in d. c. 1. de nat. suc. feu. tenere, ꝙ filij duorū fratrum, quando non concurrunt cum patruis, succedant in capita, tamen in lect. mea non dicit istud. & posito, quòd dixisset, tamen ipsemet tenuit cōtrarium in d. §. reliquum. & in d. §. si verò neque fratres. & comprobat istam opi. Bar. in d. suo consil. & in d. l. 2. §. agnati. & Bald. in d. §. hoc etiam. hac ratione, quia si vera esset opin. Azo. tenentis, ꝙ filij fratrum, si concurrunt cum patruis suis, quia patrui sunt proximiores in gradu, succederent in stirpes, sed si sine patruis, tunc succedant in capita, sequeretur, quòd quando succe-

* dunt cum patruis suis, illud, ꝙ ipsi filij fratrū consecuti fuissent in stirpes diuidere deberent postea inter se in capita, qā non vtuntur priuilegio repræsentationis, quo vtuntur cum patruis, vt ꝓbatur in simili, in l. qui cùm plures. ff. de vulg. & pup. & sic haberent postea filij duorum fratrum diuidere istud inter se in capita, esset contra tex. in d. §. reliquum. vbi debent filij vnius ex fratribus defuncti habere illam portionem, quam pater suus fuisset habiturus, si viueret. ¶ Prętere a in casu d. §. illud. non cōcurrebat cum patruis suis, i. cum fratribus defunctæ personæ, qui sunt proximiores in gradibus, sed cum patruis defunctæ personæ, qui non sunt ꝓximiores in gradu, sed pares, qui omnes sunt in tertio gradu, & tamen oēs excluduntur, quia isti filij fratrum veniunt ꝑ repræsentatione patrum: & sic in stirpem, & ideò, qua rōne est visum æquum, ꝙ ad excludendos patruos defunctę personæ filij fratrum succedant per repræsentationem, & sic in stirpes, eadem ratione debent succedere in stirpem, quo ad diuidendum inter seipsos hæreditatem, quia vtrobiq; est eadem ratio propter paritatem in gradu, quæ militat vtroque casu. & ideò non videtur ꝙ Sal. in dicta auth. cessante. bene respondeat ad tex. in d. §. illud. & per hoc apparet non obstare d. l. 12. tabula. in d. l. 2. §. hæreditas. cum concor. q̄ loquuntur de iure veteri, & sunt correcta per dicta iura nouissima, vt dixit gloss. in d. §. si autem defuncto. in ver. parentum. & Doct. in locis suprà alleg. & saltem procedunt hîc in feudo hæreditario, secundum quod tenet ipsemet Bal. in dict. au-

6 then. cessante. & in l. 2. C. de suis & legit. † prout præsupponitur, quod fuit concessum recipienti pro se, & hæredibus. tunc enim appellatur feudum hæreditarium, sed si conceditur pro se & liberis, tunc dicitur non hæreditarium, sed appellatur tunc feudum ex pacto & ꝓuisione concedentis, vt declarat And. de Iser. in c. 1. in prin. & in §. hoc quoq;. de success. feu. & in c. 1. in tit. qui suc. tene. 1. & in c. de ali. feu. pater. & in c. 1. an agna. vel filius. Nec obst. quòd seruitium præstetur in capita, quia per hoc non sequitur: ergo in feudo succeditur in capita, quia si hæc ratio esset bona, sequeretur, ꝙ etiam inter descendentes succederet in capita, & non in stirpes, contra tex. in d. c. 1. in prin. de succes. feu. similiter sequeretur, quòd quando nepotes cōcurrerent cum patruo, succederent in capita, quod nemo ausus est dicere. & ista sunt multùm attendenda in proposito, quia aut nos dicimus, ꝙ de dictis bonis iure recti feudi potuerunt d. Fran. senior, & d. Titius, & d. G. testari, prout testati sunt, & dicendum est, quòd transeunt ad prædictos d. N. & d. Trist. ac fratres in stirpes, vt verba testamētorum, & ꝓcipuè verba testamenti de Tri. important. Et attento, quòd d. N. & filij d. Pag. sunt de liberis seu † descendentibus hæredibus d. Fran. videtur etiam in feudis seruandum esse fideicommissum, ad quod ipsi sunt vocati ex testamento domini Fran. vt signanter decidit Io. An. in add. Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua. in add. inci. quæstio non esset dubia. & Bal. in l. cùm virum. C. de fideicom. N. de Neap. & Pau. de Cast. in l. si patroni. in prin. ff. ad Tre. & per consequens in stirpes admittentur vigore d. testamenti. Nec in aliquo obs. dictę responsioni testm̄ d. do. Fran. tum per ea, q̄ dixi suprà circa illud, tum ēt, quia dominus Franc. non prouidit circa casum mortis d. G. sed quando de-

F 5

do decederet ſine liberis,& præmortuis oĩb. fratribus ſuis,
quia ſcd̄m quod narratur in themate ſolum ꝓuidit,ꝙ quan
do decederet ſine liberis aliquis ex dictis Vrbano,Hectore.
G.& Pagano,pars talis decedentis deueniret in ſuperuiuē-
tes,vnde cùm omnes dicti fratres d.Do.G.prædeceſsiſſent,
non tranſmiſerunt illud ius ſubſtitutionis ad aliquos eius li
beros,puta ad filios.d.Pagan.vt in l. ſi ex pluribus.ff.de ſuis
& leg.& l.hæredes.§.cùm ita.ff.ad Treb.l.qui liberis.§. hæc
verba.ff.de vulga.& pup.aut nos dicimus,ꝙ dicti teſtatores
non potuerunt de dictis feudis teſtari,ꝓut dicit tex.in præ-
alleg.c.1.iuxta prin.de ſuc.feu.& in c.1.§.donare.in tit.qua-
liter olim feu.pot.alie.& in c.Imperialem.in prin.de prohi.
feu.alie.per Fed.& declaratur in dictis locis per Doct.& per
Bal.& Ang.in l.item videndum.§.nunc videamus.ff. de pet.
hær.& Bald.in c.1.in titu. agnatus vel filius. & tunc ſuccedit
concluſio,quam ſuprà probaui,quod de iure etiam in feu-
dis filij fratrum ſuccedunt in ſtirpes.& per prędicta apparet
reſponſum ad omnia allegata in contrarium.nam licet no-
minatim in teſtō d.G.videantur fuiſſe vocati dicti d.N.fili-
us quondam.d.V.& d.Triſt.Ia.Hect.& Tri.tamen non ſim-
pliciter fuerunt vocati,ſed ſecundum formam dictorũ ſuo-
rum teſtōrum , per quæ eſt prouiſum, ꝙ ſuccedatur in ſtir-
pes.& præcipuè per teſtm̃ d.Tri.qui expreſsè prouidit in i-
ſto caſu,qui euenit,& alij teſtatores non ꝓuiderant in con-
trarium,quo ad caſum,qui euenit:vt ſuprà fuit oſtenſum,&
diſpoſitio iuris etiam dictat , ꝙ ſuccedatur iſto caſu in ſtir-
pes,q iuris diſpoſitio non minus eſt attendenda in hac ſuc-
ceſsione feudali,quàm diſpoſitio teſtatoris,vt ſuprà fuit de
7 ductum.¶†Circa ſecundum dubium,quo q̃ritur,vtrum d.
Tri.Franc.& G. vel aliquis eorum habuerit, vel habuerunt
in totum , vel aliqua parte de bonis allodialibus prouentis
eis ex iudicio quondam d.Fran.ſenioris,liberis ab onere fi-
deicom.ſeu reſtitutionis faciendæ formatę poſt mortem:&
ſi durat fideico.quando ex eo ſint diuidenda bona peruen-
ta ad d.G.inter duos nepotes ex fratribus. reſpondeo, ꝙ d.
Tri.& Fran.hæredes in effectu dictorum d.Hectoris,Fed.&
Fran.filiorum & hæredum dicti quondam d.Do.Franc.ſe-
nioris habuerunt,& conſequi debuerunt legitimam in bo
nis allodialibus dicti quondam domini Fran. ſenioris debi
tam dictis d.Hectori,Feder.& Fran.filiis ipſius d.F.ſenio. q̃
erat tertia omnium bonorum,iuxta auth. nouiſsima. C.de
inoffi.teſta.in qua legitima ceſſat onus cuiuſcunq; fideicō-
miſsi,quod adiectum eſſet in teſtō d.do.Fran.ſenio. quia in
legitima non poteſt imponi onus fideicōmiſsi.l. qm̃ in prio
ribus.C.de inoffi.teſt.l.cùm patronus.ff.de leg.3.l.ſi arro-
gator.ff.de adop.no.in l.ex tribus.C.de inoffi.teſta.cum ſi-
mi.&ſimiliter eatenus,quatenus de legitima dictorum tri-
um filiorum domini F.ſenioris perueniſſet ad d.G. & remã
ſiſſet apud dictum G.liberè ſine onere fideicommiſsi eadē
ratione,ſed per id,quod habetur in d.l. qm̃ in priorib. iun-
cta l.quanquam.ibi ad ſucceſsionem,&c.C.ad leg.Fal.per-
uenerat autem ad do. G. primò quarta pars dictæ legitimæ
trium filiorum d. Fran. ſenioris, quia mediante perſona d.
Titij patris ipſius d.G.fuit hæres eorum pro quinta parte,
& demum etiam ex perſona d.Hecto.fratris ipſius d.G.per
uenit ad eundem d.G.tertia pars vnius quartę partis,in qua
fuit in effectu dictus d.Hector,hæres filiorum d.Fran.ſenio
ris,mediante domino Titio patre ipſius d.do. Hectoris, nã
aliæ partes portionis d. Hectoris, fratris d.G.peruenerunt
ad d.Vrba.& Paga.fratres d.do.Hecto.qui videtur ab inte-
ſtato deceſsiſſe,& ſine liberis, quia de nullo eius teſtamen-
8 to fit mentio in themate.†Dum autem circa dictam dubi-
tationem,etiam quæritur,an duret fideicōmiſſum d. Fran.
ſenioris,dico,ꝙ mortuo d. Franci.ſeniore,cum deceſſerint
dom.Fran.& do.Hector filij quondam d.Fran.ſenioris poſt
pupillarem ætatem,& ſine liberis habuit locum ſubſtitutio
fideicommiſſaria in perſona eorum, & ex ſubſtitutione præ
dicta ſucceſsit d.Fede.frater eorum,iuxta l.precibus.C. de
impu.& ali.ſubſt.& l.Centurio.ff.de vul.& pup.cum ibi no.
& in c.Raynut.de teſt.& ſic quo ad ſubſtitutionem cōpen-
dioſam,& conſequenter fideicommiſſariam , factam dictis
duobus filijs dicti Fran.ſenioris,mortuis ſine liberis,res ſor
9 tita eſt effectum ſuum.†Quantũ verò ad omnem aliam ſub-
ſtitutionem compendioſam ſeu fideicommiſſariam, contē
tam in teſtō d.d.Fran.ſenioris,dico,ꝙ ipſum fideicommiſ-
ſum eſt in pendenti,i.donec eueniet caſus,ꝙ nullus maſcu-
lus ex deſcendentibus maſculis dicti d.Fran.ſenioris ſuper-
eſſet,nam eueniente tali caſu ſubſtituit dominus F.ſenior
d.Paga.fratrem patruelem ipſius teſtatoris, & eiuſdem Pa-
ga.filios maſculos:& non extantibus dictis do.Paga.& eius
filiis ſine liberis deſcendentibus maſculis ſubſtituit proxi-
miorem in gradu de domo de Sauorgnano, vnde cùm non
euenerit,ꝙ deceſſerint ſine liberis maſculis oēs filij d.Fran.
ſenioris,quia d.Fed. deceſsit cum filijs, nec etiam filij eiuſ-
dem d.Fed.deceſſerunt omnes ſine filiis maſculis,ideò non
euenit caſus alicuius alterius ſubſtitutionis: & dato, quòd
d.F.filius d.Fed.deceſsit ſine filiis, tamen nulla ſibi fuit fa-
cta ſubſtitutio in teſtō d.F. ſi benę verba eius inſpiciantur,
vt ex eorum inſpectione clarè patet, & probatur , quia per
ſubſtitutiones,factas in teſtamento d. F.ſenioris, in verbo,
& ſi aliquis p̃dictorum. & in ver. ꝙ ſi contigerit, &c. eueni-
ente caſu,prout euenit, ſ. ꝙ non decederent omnes filij ſui
ſine filiis,dato,ꝙ poſtea aliquis filius filiorum F.ſenioris de
cederet ſine filiis,non intelligebatur ipſe filius alterius filij.
d.d.F.ſenioris,decedens ſine liberis grauatus reſtituere a-
liis ſuperſtitibus filiis,ſeu deſcendentibus filiorum dicti F.
ſenioris,quia tales filij filiorum, i. nepotes d. F.ſenioris, vt
erat dictus F.qui deceſsit ſine liberis, ſolùm fuerunt vocati
ad hæreditatem,ſeu partem hæreditatis ipſius F.ſenio.in ca
ſu,quo partes ipſorum nepotum,ſ.F.ſenioris, prædeceſsiſ-
ſent ſuperſtitibus ipſis nepotibus, & viuo ipſo teſtatore, ſ.
domino Franc.ſeniori.quo caſu ſubſtituti fuerunt in partē
aſſcriptam patribus eorum,& caſus ſubſtitutionis non eue
nit,quia nullus ex filiis domini Fran. ſenioris deceſsit viuo
ipſo domino F.ſeniore,vel in caſu,quo aliquis dictorum fi-
liorum d.do.F.ſenioris decederet quandocunq; ſine libe-
ris maſculis,nam tunc ſubſtituit alios filios dicti Fran.ſenio
ris ſuperſtites,& ēt filios maſculos,natos ex præmortuis fi-
liis d.Fran.ſenioris. & iſte caſus etiam quo ad aliquos filios
filiorum p̃mortuorum dicti Frãciſci,ſ.ſubſtitutos non eue-
nit,qa tempore,quo ſine liberis deceſſerunt pręfati d.Hect.
& d.Fran.filij dicti domini Fran.ſenioris nulli extabant filij
ex aliquo filio præmortuo d.Fran.ſen.ſed ſupererat d.Fede
ricus,frater eorum p̃mortuorum ſine liberis,qui d.Fed.ex
ſubſtitutione erat vocatus,non autem eius filij : cùm ergo
non euenerit aliquis caſus quo ad d.dominum Franciſcum
ſeniorem,nec vocatus fuerit aliquis filius dicti Federici,vel
alius deſcendens ipſius Fede.ſequitur,ꝙ non poteſt intelli-
gi,ꝙ dictus Fran.filius dicti Fede.vel Hecto. aut G.nepotes
& deſcendentes dicti Fed.qui deceſſerunt ſine liberis, fue-
runt grauati aliquo onere fideicommiſsi ex teſtō d.F.ſenio
ris,quia ſi non fuerunt onerati ex teſtamento d. Fran.ſenio
ris,vt dixi,ſequitur,ꝙ non poſſunt intelligi grauati ab eo p
fideicōmiſſum.l.ab eo.C.de fideic.& l.planè.la 2.in fi.cum
l.ſeq.ff.de leg.1.& bene probatur in l.ſed & ſi ſic.§.1.ff.de leg.
3.& tantò magis,quia ſi verba teſtamenti d. Franci.ſenioris
bene ponderentur, non apparet, ꝙ verba alicuius graua-
minis fuerunt relata ad dictos Franc.Hectorem,& G.ſtan-
tibus rebus in facto, prout euenerunt ſecundum enarrata
10 in themate. † Imò ſtrictius tenebat Richardus Malumb.&
Ray.quod etiamſi præfatus teſtator retuliſſet verba graua-
minis fideicommiſsi ad dictum F.Hectorem,& G.quos nō
honorauit ſecundum caſus contingentiam,quæ euenit,da
to,quòd in hæreditate per mediam perſonam dicti Fede.&
Tri.ſucceſſerunt,non valeret onus fideicommiſsi eis iniũ-
cti,vt refert Bal.in d.l.Centurio.in verſi.quæro vlterius,qd
e ſi teſtator dixit, ſi filius meus deceſſerit ſine filiis, e vel eorũ
filij,&c.quia non ſequitur: teſtator grauat te fideicōmiſſo,
ergo videtur te oneraſſe,vt valeat cauſa fideicommiſsi.l.hæ
reditas ad Statium.& quod ibi Bar.ff.de hære.inſti.& l.cùm
quaſi.§.ſi plures.ff.de fideic.li.Bar.tamen in d.l.ſed ſi ſic.ff.
de leg.3.reliquit hoc ſub dubio.& ita etiam fecit Bar.in d.l.
vnic.§.1.C.de cadu.tol.tamen ipſemet Bar.in d.l.Centurio.
in ver.pręalleg.dubitatiuè tamen videtur iudicare in cōtra
rium,

rium, sc. ꝙ valeat fideicommissum, quia testator grauando aliquem per fideicommissum, videtur eum onerare. l. denique. §. interdum. ff. de pe. leg. plures tamen tenuerunt opin. Rich. Malumb. & Ray. & Bar. in d. l. sed si sic. & plenius in d. l. ab eo. & Io. de Im. in l. Centurio. & in d. c. Rayn. in materia cõpendiosæ substitutionis. & Pet. de Anch. in consi. 137. inci. ponderandũ principaliter est, &c. & est de mente Bart. in l. codicillis. in prin. ff. de vsufr. leg. ad fi. ibi dũ dicit, fideicõmissum valere non poterat. &c. & ista opinio videtur esse de iure ꝓbabilior. per d. l. hæreditas ad Statium. de hær. instit. cum ibi no. per Bar. & d. l. cùm quasi. §. si plures. ff. de fideicom. libe. vbi si vnus hæres grauatur in re hæreditaria, tota illa non videtur sibi prælegata, sed à cohæredibus emere de
11 bet, per d. l. planè la 2. §. fin. ff. de leg. 1. & d. l. sed si sic. §. 1. † vbi nõ põt grauari fideicõmisso ille, ad quem peruenerunt bona testatoris, si non pueuerũt ex dispositione testatoris, sed dispóne legis. ¶ Nec obstant allegata per Bar. in d. l. Centurio. & primò tex. in d. l. deniq; §. interdum. de pec. leg. quia respondetur, ꝙ ideò ibi videtur legatum peculium seruor. cui erat relicta libertas, grauando eum de aliquo dando alteri, qa quandoq; videmus, ꝙ seruo, cui simpliciter data est libertas, videtur concessum peculium. l. 1. C. de pecu. eius, ꝗ lib. mer. cum ibi not. vbi peculium tacitè sequitur seruum, cui libertas datur inter viuos, ideò non est mirum, si peculium non sequatur ipsum seruum, quando datur libertas in testamento simpliciter, sed tamen seqtur eum, quando grauatur in testamento seruus aliquid dare ex peculio. & ita respondet Io. de Im. in d. l. Centurio. & in d. c. Raynutius. Vel ideò ibi hoc est, quia testator grauauit seruum, vt daret centum hæredibus testatoris ex peculio, & sic grauando, ꝙ det hæredibus centum de peculio, videtur voluisse, ꝙ de peculio non habeant hæredes aliquid vltrà: meritò habebit seruus reliquum peculium, secus si fuisset grauatus dare alteri non hæredi, quia non videtur seruo legatum peculium. l. 3. §. fi. cum gl. in ver. dare. ff. de cond. ob causam. Non obst. ét tex. in l. si ita stipulatus. de oper. lib. alle. per Bart. in d. l. Centurio. quia respondetur, quòd ibi ponitur casus specialis, in quo illud quod exprimitur in vim conditionis, videtur dispositum simpliciter, seu dispositionem inducit. & hoc ideò ibi est, quia illud, quod erat ibi positum in dispositionem, non poterat peti quodam speciali iure, tãquam appositum causa onerandæ libertatis. iuxta l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum act. non datur. Vnde excepto illo speciali casu regulariter videmus, quòd illud, quod est positum in conditione, non censetur esse in dispositione d. l. ex facto etiam. & d. l. si quis sub conditione. & ita illam l. si ita stipulatus. declarant Docto. maximè Sali. & Fulgo. in l. si pacto, quo pœnam. C. de pac. Non obst. etiam id, quod not. gloss. in l. alio. de alimen. leg. quam ad hoc allegat Barto. in d. l. Centurio.
12 quia respondet quod verum est, † quòd quãdo executor datus in testamento grauatur ad aliquid dandum, illud grauamen valeat, licet nihil sit relictum executori, & hoc ideò, qa tale grauamen videtur relictum ad hęredem seu iniunctum hæredi, sicut est, quando datus est tutor in testamento filio testatoris, & grauatur tutor in testamento de re aliqua danda alteri, nam tunc valet tale relictum, quia in effectu videtur tunc grauatus filius in testõ institutus. l. peto. §. matre. ff. de le. 2. & arg l. sed si seruus. §. qui margaritam. ff. de leg. 1. & ita voluit expressè Bar. in d. l. alio. iuxta princip. post glo. & per Ioan. de Imo. in l. Centurio. & in d. cap. Raynutius. Et per hæc patet non obstare prædicta, si diceretur, ꝙ primò videri potest iniunctum onus fideicommissi omnibus descendentibus dicti domini Franc. senioris, & cõmuniter dictis F. H. & G. qui decesserunt sine liberis, attento, quòd d. Franc. senior in alia parte dicti testamenti, videlicet in vltima substitutione, posita in versi. si autem contingeret præfatos omnes, &c. disposuit, ꝙ si contingeret præfatos filios masculos testatoris, tã natos, quàm nascituros, & filios masculos ipsorum filiorum masculorum decedere quandocũque sine liberis masculis, vel aliis masculis ex linea masculina descendentibus, ita, quòd nullus masculus ex ipsis, vel aliquo ipsorum descendentium ex linea masculina superesset, substituebat eis dominum Paganum, eius testatoris fratrem patruelẽ, & ipsius d. Pagani filios, non obstante d. do. Pa. in descendentib. suis masculis substituit eis proximiorẽ de domo sua de Sauorgnano. & sic testator, dum dicit, ꝙ substituit eis, videbatur iniungere onus fideicõmissi oĩbus descendentibus, qa respondeo, ꝙ si intelligamus, ꝙ testator videatur voluisse iniungere onus fideicõmissi, etiam illis, qui non fuerunt per modũ dispositionis vocati & onerati à testatore, non valeret, per ea, quæ proximè dicta sunt, & not. Bart. in d. l. codicillis. in prin. cum aliis suprà allegatis. vel po
13 test responderi, † ꝙ indefinita non æquipollet vniuersali, quando non est eadem ratio oĩum indefinita comprehẽsorum, vt no. glo. ord. in c. vt circa. in verbo, aliorum. de elect. in 6. & no. Dy. in rub. de reg. iu. in 6. & in l. si plurib. in princ. cum sim. ff. de leg. 2. sed quo ad iniungendum onus fideicõmissariæ substõnis, non erat par ratio oĩum descendẽtium d. Fran. senioris, quia non ita grauatur ouere fideicommissi, ille, qui non est oneratus & vocatus per modum dispositionis, sicut ille, qui est oneratus per modum dispositionis, vocatus à testatore d. l. ab eo. etiãsi aliquo casu bona vel hæreditas testatoris ad eum peruenerit. d. l. sed si sic. & dictum est suprà. ergo illa indefinita, dum testator illa vltima substitutione dixit, ꝙ substituit eis, non debet comprehendere omnes descendentes testatoris, puta illos, qui tantùm per modum conditionis fuerunt nominati in dicta vltima substitutione, qui per verba conditionalia non intelliguntur onerati. l. ex facto etiam. ff. de hæred. insti. & l. si quis sub conditione insti. vt not. gloss. fina. communiter approbata, in l.
14 Titius. l. vlti. de hæred. instit. † Et quòd in dubio verba oneris fideicommissi debent intelligi tantùm relata ad illos, ꝗ fuerunt honorati, & per modum dispositionis vocati à testatore, non autem ad illos, qui per modum conditionis tm̃ fuerunt nominati. tenet expressè Bal. & Sali. in l. precibus. de impu. & aliis substi. & consuluit Bart. consil. 7. incip. Andræas condidit. & Bal. in d. l. ab eo. & Io. de Imo. in l. Centurio. versic. item adde dictis Bar. inquantum tangit quæstionem illam, si testator instituit, &c. & plenius ponit ipse in d. ca. Raynu. in materia compendiosæ substitutionis. & ita etiam consuluit Pet. de Anch. in consil. 120. inci. pro clariori decisione. & Paul. de Ca. lib. 2. consilio 131. incip. dubium facit, &c. argu. l. si seruus legato. §. qui margaritam. ff. de leg. 1. cum aliis allegatis per eos in dictis locis. & est de mente Barto. in d. l. codicillis. in princip. de vsufruct. lega. & ideò viderentur dicta verba vltimæ substitutionis referri ad eos, qui inspecto casu, qui eueniret, & consequerentur, seu consecuti essent hæreditatem ex prouisione ipsius testatoris eos vocantis per modum dispositionis, vnde in proposito onus fideicommissi importantis per dictam vltimam substitutionem intelligeretur iniunctum d. d. F. si ipse præmortuis fratribus suis, vel decessisset cum liberis, vel tandem omnes liberi, & descendentes masculi decessissent, adeò, quòd nullus de descendentibus masculis suis. & d. Fran. senioris extaret, & nihil refert, quod conditio dicti fideicommissi, quòd intelligitur iniunctum dict. dom. Franc. eueniat post mortem ipsius d. Franc. grauati, quia conditione eueniẽte post mortem eius hæredes ipsius d. Francisci remanent obligati ad onus fideicommissi. l. legato. ff. de condi. & demonstrat. & not. Bartol. in d l. sed & si sic. Nec obstat d. l. codicillis. in princi. ff. de vsu. leg. vbi onus fideicommissi relicti post mortem omnium intelligitur iniunctum vltimo descendenti, quia respondetur, quòd ibi expressè omnes liberti fuerunt honorati & vocati à testatore per modum dispositionis. Vn
b de substituendo alium post mortem eorum, videtur vltimò *b* decedentem grauare onere fideicõmissi, secus quãdo nõ essent omnes honorati, vt in casu nostro, qa oẽs masculi descendentes, & qui descenderent à d. d. Fran. semper nõ fuerunt honorati & vocati per modum dispõnis: imò inspecto casu, qui euenit, non fuerũt honorati. nisi filij d. Fran. senioris. Alij autẽ non habuerunt ex prouisione & dispositione ipsius testõris, tanq̃ vocati ab eo ex testamento, vt no. in d. l. Lucius. l. vlt. ff. de hære. insti. cum suis concor. & sic non põt intelligi, quòd vltimo decedenti ex descendẽtibus d. Fran.

senioris

ſenioris fuerit iniunctum onus fideicommiſsi, cùm ille ta-
lis vltimus fuerit ſolùm poſitus, & noīatus in conditione, vt
dixi. Præterea d.d. Fran. ſenior. in d. vltima ſubſtitutione fa
cta ſub conditione, ſi omnes ſui deſcendẽtes maſculi deceſ-
ſerint, dixit, ꝙ eis ſubſtituebat do. P. & C. Ex quo ergo dixit,
ꝙ ſubſtituebat eis in plurali, apparet, ꝙ non ſubſtituit vlti-
mo morienti tm̃, ſed in d. l. codicillis. teſtator non dixit, ꝙ
ſubſtituebat eis, ſed dixit poſt mortem oīm bona perueni-
rent ad talem ſubſtitutum. Et per p̄dicta etiam attento, ꝙ
in dicta vltima ſubſtitutione dicti deſcendentes teſtatoris
fuerunt poſiti in conditione tm̃, apparet dici non poſſe, ꝙ
teſtator voluerit de vno deſcendente in alium ſucceſsiuè
continuari, & renouari fideicommiſſum, iuxta id, quod tra
ditur ſingulariter à iuriſconſulto in l. Titia Seio. §. Seia liber
tis. ff. de lega. 2. quia ibi loquitur alio caſu, ſ. quando omnes
fuerant onerati per modum diſpoſitionis in eadem re voca
ti, nam ſi grauatur vltimò decedẽs, vt reſtituat alteri totam
rem illam per fideicommiſſum, videtur etiam tacitè graua-
tus primo loco decedens, vt reſtituat ſuperſtiti ſeu ſecundo
loco decedenti partem ſuam, quia aliter non poſſet ſecun-
do loco decedens reſtituere totam rem, in qua tota reſtituẽ
da fuit grauatus. & declarat Bar. in d. l. ab eo. & Io. de Imo. in
d. l. Centurio. & in d. c. Raynutius. Præterea in d. §. Seia liber
tis. teſtator in tota re iniunxit onus fideicommiſsi vltimo
tm̃ decedenti. hic autem diſpoſuit, ꝙ ſi omnes ſui deſcendẽ
tes maſculi decederent, ſubſtituebat eis d. Pet. &c. quo caſu
non videtur reciprocè primò decedens grauatus reſtituere
ſecundo decedenti: vt no. Ang. & Io. de Imo. in l. ſi pater im-
puberis. ff. de vulg. & pup. per §. ſingulis. Inſti. de pub. ſubſt.
Alio modo & ſatis clarè & tutè mihi videtur poſſe reſponde
ri ad dictam vltimam inſtitutionem poſitam in d. verſ. ſi au-
tem contingeret, ꝙ præfati omnes, &c. ꝙ per illam ſubſtitu
tionem non poteſt dici eueniſſe caſum alicuius fideicom-
miſsi, quod videatur fuiſſe iniunctum dictis F. H. & Gib. vel
alicui, &c. ſine liberis deceſſerunt, quia poſito, ꝙ teſtator in
dicta vltima ſubſtitutione videtur etiam retuliſſe verba gra
uaminis fideicommiſsi ad omnes deſcendentes indifferen
ter, & ſic tam ad eos, quos onerauit & vocauit per modũ diſ
poſitionis, quàm ad alios. & poſito etiam, ꝙ tale grauamen
fideicõmiſsi valeret, tamen negari non poteſt, ꝙ d. ſubſtitu
tio eſt collata in tp̄s, quo collectiuè omnes deſcendẽtes ma
ſculi ipſius teſtatoris deceſſerint, adeò, ꝙ nullus extet: vnde
tunc demum ſubſtitutus, ſ. d. P. frater patruelis teſtatoris,
vel eius liberi, aut eis deficientibus ꝓximior in gradu de do
mo de Sauorgnano poterit venire ad ſubſtitutionẽ per fi-
deicõmiſſum, quando omnes deſcendentes maſculi d. Frã.
ſenioris, i. teſtatoris, defeciſſent, & non antè, quia teſtator
videtur voluiſſe quẽlibet ex deſcendentibus ſuis præferre
ſubſtituto, qui non erat de deſcendentibus ſuis, & inter eos
ſuos deſcendentes videtur voluiſſe conſeruare ſibi legitimè
ſucceſsionem ab inteſt. l. penul. C. de impube. & alijs ſubſti.
cum ibi no. & l. hæredes mei. §. cùm ita. in princi. & cum ibi
not. per Bart. & alios. ff. ad Treb. ergo cùm ille caſus mortis
oīm deſcendentium maſculorum dicti teſtatoris non eue-
nerit, & fortaſſe nunq̃ eueniet ſupſtite aliquo ex dictis ſub-
ſtitutis, meritò nunc non eſt tractandum de aliquo fideicõ-
miſſo, iniuncto in teſtamento dicti d. F. ſenioris, quo ad por
tionẽ hæreditatis d. F. aut H. vel Gib. qbus ẽt per nullam a-
liam præcedentem ſubſtõnem in teſtõ d. F. intelligitur fuiſ-
ſe iniunctum onus fideicommiſsi, de quo ſit tractandum, vt
ẽt dictum eſt ſuperius. ¶ Ex his infertur, ꝙ licet d.d. L. & F.
frater ſuus, & ẽt G. habuerunt, & de iure conſecuti fuerunt
in bonis allodialibus dicti d. F. ſenioris legitimam debitam
dictis Hect. & F. filiis dicti d. F. ſenioris, vt tetigi in prin. hu-
ius dubij: tamen nunc non eſt tempus faciendi aliquam de-
ductionem dictæ legitimæ, inquantum poteſt iniungi gra-
uamen fideicommiſsi, & hoc, quia non euenit aliquis caſus
fideicõmiſsi reſtituendi hoc tp̄e, ſolùm n. euenit caſus ſub-
ſtitutionis factæ Hectori & Franciſco filiis domini F. ſenio-
ris, qui deceſſerunt ab inteſtato ſine liberis, quibus ſucceſ-
ſit d.d. F. eorum frater, & ſiue elegerit ipſe partẽ fratrum ha
bere ex ſubſtitutione, vel totum ex ſucceſsione ab inteſta-
to non refert, cùm hoc ſit in ptãte ſua, & ſi elegit habere ex
ſucceſsione ab inteſtato, confunditur actio, quæ ipſi d. F. cõ
petiiſſet pro fideicommiſſo reſtituendo ipſi d. F. per dictos
eius fratres. l. debitores. C. de pact. l. ſi adulta. C. de hæred.
act. cum ſi. & ſic habuit effectum ſuum dicta ſubſtitutio in
parte dictorum fratrum d. F. & non euenit aliquis caſus ſub
ſtitutionis factæ d.d. F. vel alicui alteri, vt in teſtõ d. F. ſenio-
ris, vt ſuprà deductum eſt. ſed ſi nunq̃ euenit caſus dictæ vlti
mæ ſubſtitutionis, ſ. quia omnes deſcendentes maſculi dicti
d. F. ſenioris deficerent, eſſet tractandum de reſtitutione fi-
deicõmiſsi reſtituendi per hæredes deſcendẽtium d. F. gra-
uatorum per fideicõmiſſum, de illo fideicommiſſo tunc eſ-
ſet reducenda illa legitima filiorum d. Franciſci ſenioris, de
qua dixi in prin. huius dubij. Ex iſtis etiam infertur, ꝙ ex cã
alicuius fideicõmiſsi, facta in teſtamento dicti d. F. ſenioris
non eſt tractandum de diuiſione bonorum quondam d. F.
ſenioris peruẽtorum ad dominum Gib. quia non eſt in hoc
habenda ratio alicuius fideicõmiſsi, facti in teſtamento p̄-
fati d. Fran. ſed debet attendi virtus teſtamenti ipſius Gib.
vt dicitur in ſequentibus dubijs. Circa aliud dubium, quo
q̃ritur, quando diuidenda ſint bona peruenta ad dictum G.
ex hęreditate & iudicio d. Titij, ſui patris, inter dictos nepo
tes ex fratribus do. G. an per ſtirpes, vel per capita. Omiſsis
ſuperfluis ſentio, dicta bona eſſe diuidenda inter dictos ne
potes in ſtirpes, tamen quia ita diſſoluit præfatus d. Titius,
ſubſtituendo, quia ſi quis filiorum ſuorum decederet ſine
liberis maſculis, voluit ꝙ ipſius p̄morientis portio ad præ-
dictos d. V. G. P. æqualiter perueniret, ſi ipſi fuerunt ſuper-
ſtites, aut ad illos ipſorum trium, qui ſupererunt, & ad hæ-
redes maſculos ex eis tribus legitimè naſcituros in ſtirpes,
ideò portio d. G. vltimò decedentis ſine liberis, vadit ex di-
16 cta ſubſtitutiõe in ſtirpes ad dictos nepotes, † & in qua por-
tione & ſubſtitutione, facta d. G. comprehenditur ẽt illud,
quod ad eum peruenerat, quando ex ſubſtitutione fideicõ
miſſaria ſucceſsit ipſi d. H. fratri ſuo, qa dixit teſtator portio
g p̄morientis, non autem dixit portio g hæreditaria p̄morien
tis pertineat ad ſuperſtites per l. ſi Titius ex parte coniũcta.
gl. ff. de leg. 3. & l. Marcellus. §. quidam. ff. ad Treb. & ibi fir-
mant hoc clarè Bar. Io. de Imo. Raph. Cu. & Ludo. Ro. & no.
Io. de Imo. in l. ita tamen. §. quia ſuſpecta. & in l. Scæuolam.
ff. ad Trebe. & eſt de iure verior opin. per iura præallegata.
¶ Nec obſt. l. pater. §. quindecim. de lega. 3. quia loquitur in
alio caſu, in quo non eſt eadem ratio, quia portio vnius ibi
non venit ad alium ex voluntate teſtatoris hoc diſponentis,
quia non grauauit teſtator illum, vt reſtitueret alteri: ideò
non mirum, ſi tunc portio ſua intelligitur illa ſolùm, quam
aſsignauit, quæ ratio ceſſat in caſu iſto, in quo expreſsè ex di
ſpoſitione teſtatoris deuenit ad d. G. portio d. H. tum etiã
debent in ſtirpes ſuccedere dicti nepotes, quia ita ẽt diſpo-
ſuiſſe intelligitur d. G. in ſuo teſtamento, in quo dixit ſe vel
le, ꝙ ipſi omnes ſui nepotes ſuccedant in bonis hæreditatis
ſuæ ſcd̃m formam teſtamenti, d.d. F. ſenioris. & d. T. patris
ſui, & d. domini T. quæ verba important, ꝙ ſuccedant in ſtir
pes, vt deduxi in primo dubio, tantò magis hoc procedat in
bonis peruentis ad d. G. ex hæreditate & iudicio d. T. qa vi-
detur voluiſſe pleniori officio exequi voluntatem d. T. & ſic
etiam quo ad legitimam ipſius d. G. debitam ſibi in bonis
d. T. patris ſui, & etiam quoad illam partem legitimæ termi
natam d.d. H. in bonis d. T. patris etiam d. H. ob. mentem d.
d. G. quatenus ſuccedit d.d. H. q̃uis in dicta legitima potuiſ
ſet ſuo arbitrio d. G. teſtari, d. l. qm̃ in prioribus. & dixi in p̄-
cedenti dubio. Tamen voluit ipſe d. G. ad plenam & largio
rem fidẽ exequi voluntatẽ d.d. T. nullã faciendo deductio-
nẽ, vt in ſimili Iuriſconſultus in l. ſi ſpõ. §. ſi qs rogatus. ff. de
do. inter virum. & in l. patrem. ff. quæ in frau. cred. & l. 1. C.
ad leg. Fal. & hoc euidenter oſtendunt illa verba teſtamenti
d. G. dum dicit, in bonis & hæred. ſuis. & idem dico quo ad
Trebellianicam, quæ ex fideicommiſſo iniuncto per d. T. d.
G. detrahi regulariter ſolet, quam tamẽ detrahi prohibuit
d. L. in ſuo teſtõ. & huic prohibitioni aſſenſit d.d. G. vt patet
ex dictis verbis ſui teſtamenti, licet magna fiat dubitatio de
iure, vtrùm dicta Trebellianica poſsit prohiberi ſaltem li-
beris

beris primi gradus, quæ disputatio hic non est necessaria, postq̃ illam approbauit.d.G.vt compreheditur euidenter ex verbis sui testamenti.¶ Quo ad aliud dubium,quo quæritur,quomodo & qualiter sunt partienda bona hæreditaria dicti d. G. inter nepotes prædictos stante testamento d. G.prout stat,respondeo, ꝙ in stirpes debent diuidi, quia in bonis suis,& hæreditate sua voluit per dictos nepotes succedi secundum formam testamẽti dicti domini F. senioris,& d.d.T.& d.F.qui voluerunt eos,qui sunt nati ex patribus diuersis succedere in stirpes, sed eos, qui erant ex eodem patre æqualiter,ideò cùm isti nepotes sint nati ex diuersis patribus,debent succedere in stirpes,vt dixi in primo dubio.

17 ¶†Circa aliud dubium,quo quæritur, si† antiquiores reco
†4. gnitiones feudi factæ per ascendẽtes Titij causentur, & sint receptæ iure feudi ab initio,sic nuncupati ex more & consuetudine patriæ, quod potest alienari,sicut res allodialis ex consuetudine prædicta,& postea per Titium idem feudum in progressu multorum annorum sit recognitum iure recti & legalis feudi,exponentem,licet falsò sic per eius patrem & progenitores fuisse recognitum, an per talem recognitionem à Titio factam sit alterata deinceps natura feudi,vel non, adeò, quòd deinceps de tali feudo non potuerit,nec possit disponi. Breuiter respondeo,quòd si ex certa
h scientia dicti Titij facta est dicta recognitio,*h* quia bene sciebat ascendẽtes suos recognouisse & recepisse iure feudi ab initio, & tamen ipse recognouit iure recti feudi asserendo sic per eius patrem & genitores fuisse recognitum, & tunc sibi præiudicasse intelligitur, ad hoc allego id, quod not. Bald.in ca.1.de ali.feu. pater. vbi dixit, quòd si rex concedit
i mihi castrum iure antiqui seu paterni *i* feudi possidendum, quòd licet sit nouum feudum, tamen assumit naturam paterni seu antiqui feu.d.l. quicunq;. C. de omni agro deserto.libro 10. quòd reputat not. & sequuntur Moder. ca.1.de vasal.decre.æta.& in ca.1.§.1. de grad.success.in feud.sed vbi per errorem facta fuisset dicta recognitio, non præiudicaret.l.cum falsa.& l.cum testamento.C.de iuris & fact. igno. probatur etiam,quia dicta recognitio fuit facta ex falsa causa,quæ si fuisset vera,erat obligatoria ad dictam recognitionem,vnde talis falsitas causata per errorem operatur,quòd actus non sortitur effectum, vel per viam exceptionis, si nõ soluit,vel repetit,si soluit,vt not.per Bar.in l.demonstratio falsa.§.1.in 6.q.ff.de conditio.& demonstratio.& Bal.in l.fi. C.de fals.caus.alleg.& probatur in l.si diuortio. iuncta glo. penul.& ibi not.Docto.maximè Ange.ff.de verbor.obliga. & dicit ibi Rapha.quòd in dubio præsumitur facta per errorem,allegat id,quod habetur in l.2.§. circa. cum ibi nota. ff.
18 de doli except.† & in casu nostro debet omninò præsumi in dubio, quòd fuerit per errorem facta,quia dependet à facto antecessorum,seu progenitorum ipsius Titij,vt no. per gloss.& Doctor.in l. si quis delegauerit. ff de noua.& in l.si res obligata.ff.de legat.1.& plenè per Barto.in l.si non fatetur.ff.de confess.& tantò magis,quia probatur rem aliter se habere per inuestituras progenitorum. l. si post diuisionem.C.de iur.& fact.ignor.l.sed si me præsente.§.1.ff.de cõditio.indebi.& nota.in l. cùm de indebito. in princip.ff.de probatio.& in l.de ætate.§.fina.ff.de interroga.actio. & per Bald.in l.non fatetur.cum similibus. ¶† Circa aliud dubium,quo quæritur, si per Titium & eius ascendentes fuerit iure feudi possessum & recognitum castrum cum iuribus, pertinentijs & iurisdictionibus suis à domino feudi à tanto tempore continuato, quòd initij non est memoria, & intra territorium,districtum & pertinentias dicti castri Titius & eius ascendentes dicto tempore possederunt plura bona stabilia,& annuas pensiones, & aliquorum ex dictis bonis non apparent speciales tituli, siue instrumenta acquisitionis iure allodij vetustiora ad vetustiorem recognitionem dicti castri, quæ appareat & aliqua posteriora. Quæritur, an,& quæ ex dictis bonis, & annuis reditibus sint censenda
19 feuda,vel allodia.†Respondeo,quòd solùm *k* illa intelligun
k tur feudalia,quæ per dominum feudi probetur fuisse de iuribus & pertinentiis dicti castri concessi in feudum, vel aliter per dominum feudi probetur fuisse tenta per vasallum iure feudi,alia verò præsumuntur allodialia,quia res in dubio præsumitur allodialis & libera,non feudalis, nisi aliter probetur,vt not.Ioan.And.& alij post eum in c.nimis. de iureiurand.& in cap.fin.in versi.respondere.de iudi.& probatur in c.2.& ibi not.Bald.in titu.si de feud.fue.contro.inter domi.& agna.& in c.1.iuncta gloss.2.in titu.de controu.inter vasal.& alium de benefi.& no.etiam Ioan.Andr.in addi. Specu.in titu.de feud.§.quoniam super.versi.21.in addi.incip.cessante.& Bal.in l.libertis.in princip.ff.de statu hominum.& probatur etiam ratione,quia si res est feudalis, dicitur quandam seruitutem debere,vt not.glo.in l.si cuius.§.si vsufructus.in ver.oportet.ff.de vsufruct.& not.Bald.in cap. 1.circa vlti.col.principij.de controuer.inuestit. & quælibet res præsumitur libera, nisi de seruitute probetur. l. altius. C.de seruit.l.fi.C.eod.titu.& illa verba apposita in concessione cum iuribus,pertinentijs,& iurisdictionibus suis,&c. non probant,nisi quatenus per alias probationes appareat limitare de ipsis iuribus.& not.Dyn.& Barto.in l.si sic.§.1.in fin.de leg.1.per id,quod habetur in l.legaui.ff.de libe.leg.& probatur in l.si in venditione.cum tribus sequ.ff.de hæred. vel actione vendi.& no.Spec.in titu. de loca.§.nunc aliqua. versi.58.& Oldr.in consi.164.incip.viso priuilegio.& Inno. & alij,in c.cùm ad sedem.de restit.spol.vbi etiam dicunt,ꝙ castrum à iure non habet pertinentias limitatas, nisi quatenus ab hominibus vel à consuetudine hoc præfixum & concessum sit,vt etiam Doctores in c.si ciuitas.de senten.exco.
20 in 6.¶†Circa vltimum dubium,in quo quæritur de fide illius codicilli,seu memorialis,in quo sunt descripti seriatim tenores multorum instrumentorum,&c. dico breuiter, ꝙ non probat,quia est exemplum,per id quod legitur, & not. in auth.si quis in aliquo.C.de eden.l.2.de fid.instrum.& in c.1.de fid.instrum.ita,vt superius scriptum est,consuluit dominus Alex.de Tarta.de Imol.mihi præceptor colendissimus apud ciuitatem Vtinensem pro magnifico d.milite & comite domino Nicolao de Sauorgnano, cui solui pro mercede sua ducatos 28.pro quo etiam consuluit dominus Andreas Siculus Barb.cui dedi ducatos 30. Venet.ann.1478. mense Ianuarij.

SEQVITVR consilium And. Siculi. ¶ Illud afferam in medium,quod à sanctis scriptum est patrib., difficile est, vt bono peragantur exitu,quæ malo sunt inchoata principio.Et vbi non Christus est fundamentum, nullius boni operis superest ædificium.1.qu.1.cùm Paulus.& c. principatus.idcirco supremum, sempiternum, incomprehensibilem,altissimum,& in maiestate mirabilem principem Deum huic consultationi inuoco,vt pijssimo saluatore nostro Iesu Christo medio veritatem huius consultationis mihi suo peccatori iniquissimo pro sua solita misericordia detegat, & aperiat,amen.Et quidem visa rei contingentia,& summa cum animaduersione pensata, Venio ad primum huius cõ-
21 sultationis articulum, † vtrùm quando deferatur & partiatur successiuè in bonis feudalibus iure recti feudi per quõdam d.G.inter nepotes & fratres,videlicet magnificum dominum Nicolaum vnicum ex vno fratre,& dominum Tristanum,& tres fratres ex alio fratre in stirpes,vel per capita, maximè stantibus ordinationibus, de quibus suprà, si quid operantur in feudis.Et videtur de iure aperto dicendum,ꝙ in capita succedant,& non in stirpes.Et adduco Bald.in c. 1. §.quia vidimus.de succe.feud.vbi ita inquit. Nepotes verò cum patruis succedunt in stirpes, sed non existentibus patruis succedant in capita, non in stirpes, quia cùm succedant iure proximitatis, ita est proximus vnus, sicut alius. Nec est ratio,quare ideò minus succedant, quia cum pluribus succedit,quoniam natura ipsa indiuisibilis est.& opini. Azonis fuit,idem esse in mera successione hæreditatis. hanc opinionem tenet Iacobus Veronensis, & maximè quod de iure communi est verum nec reperimus hunc casum aliter decisum in vsibus feud. allegat authent. de hæred.ab intesta.§.illud.& § reliquum.& Institut.de leg.agna. succe.§.hoc etiam.alij verò dicunt & melius,quòd patrueles succedant in stirpes, quia ingrediuntur gradum paternum.& hoc tenet Accur.C.de leg.hæred.authent.cessante. & in

& in libro meo de na.ſuc.feu. habeo tale capitulũ,videlicet
in quibuſdam libris reperitur hoc tale ca. iſta ſunt formalia
verba Bal.qui recitat illud ca.formaliter hoc modo conce-
ptum,decedente fratre abſq; liberis à ſe deſcendentib.vt in
feud.ſuccedentib.ſi quidem feudum fuit cõis parentis fra-
tris defuncti cum filijs pmortuorum fratrum in ſtirpes ſuc
cedant,his verò non exiſtentibus ad agnatos pximiores, id
volumus pertinere, & ſi quidem in pari gradu ſunt, pariter
admittuntur. Si verò ex vno eſt vnus, & ex alio ſunt plures,
non in ſtirpes,ſed in capita eos ſuccedere ordinamus. Iſta
ſunt formalia verba illius tex.vt refert ibi Bald.non ſit ergo
quæſtio de hoc,quia eſt caſus in l.ancillæ.C. de furt. Refert
tamen Bal.in gl.c.1.§.ſatis bene.de prohi.alie.feu.per Lotha
rium,ſe dubitare,an talia capitula,quę reperiuntur in pau-
cis libris,ſint tenenda pro legibus.quam gl.dicit ibi Bal.eſ-
ſe bene no.& ſic non declarat Bal.an illud cap.ſit tenendum
pro authen. Sed Andr.de Iſer.in d.§. ſatis. bene tenet,ꝙ ſint
tenenda pro legibus vel capitulis allegatis,& eo,quia eſt lex
rationabilis,& vtilis valde,& habita pro lege, & ſic minimè
mutanda ſunt,quæ interpretationem certã ſemper habue-
runt. Modò,iſtud c.eſt rationabile,ꝙ ſuccedant in capita,&
non in ſtirpes,cùm ſint æquè proximi,& Bal.dicat ſe habere
in libro ſuo,& ſtetur in hoc aſſertioni Doctoris, ſicut dici-
mus,ꝙ ſtatur d.gloſſ.dicentis hanc l.non eſſe in vſu, vt dicit
gl.in l.rem non nouam.C de iud.& in l.ſi locus.ff.quemad.
ſeru.amit.& in c.multæ.15.q.vlt.& in c.1.de treu.& pac.& in
c.dolentes.de cele.miſſ.& in c.ſi.de præſcr.& in c. in cauſis.
de teſt.& quod habetur in c.cùm olim.de cler.coniug. & iõ
22 dixit Bald.in rep.l.de quibus.ff.de leg.†ſtatur dicto Docto-
ris,dicẽtis,ita ſeruari de conſuetudine,donec probetur cõ-
trarium,quia cuicunq; perito in arte ſua credendum eſt, vt
ſcripſit philoſophorum longè princeps Ariſtoteles in pri-
mo Topicorum.& habetur in l.1.ff.de ven. inſpi. ca. propo-
ſuiſti.de prob.c.fraternitatis.de frig.cum ſi.ergo ſtabitur aſ
ſertioni Bal.& per conſequens eſt caſus in iure expreſſus, ꝙ
conſobrini ſuccedant in feudo in capita, & non in ſtirpes.
Standum ergo eſt legi expreſſæ l.ille, aut ille. §. cùm in ver-
bis.l.non aliter.ff.de leg.3.iuxta illud, quod ſcribitur in paſ
ſione dominica Io.dicentis:nos legem habemus.ita in pro-
poſito ſufficit dicere,ita eſt lege ſcriptum.c.ad audientiam.
de ſpon.licet ergo, vbi non reperitur lex expreſſa in vſibus
feudorum,regulentur feuda ſecundum ius cõe, nihilomi-
nùs vbi eſt lex expreſſa in feudo,ſtamus legi feudali.ca.1. de
feu.cog.ſpecies enim derogat generi.l.alimenta.§.baſilicę.
ff.de alimen.& ciba.leg.c.generi per ſpeciem.de reg. iur. in
6.cum ſim.Nec etiam de iure cõi eſt clarum & liquidum,ꝙ
filij fratrum ſuccedant in ſtirpes,ſed eſt valde dubium,vt ex
inferius dicendis apparebit,quia multifariè,multiſq; mo-
dis illuſtres in iure viri dixerunt circa hunc paſſum, & ſic va
rij varia dixerunt.c.literas.de reſti.ſpo.& c.Raynu.& c.Ray
nal.de teſt.& ca.per venerabilem. qui filij ſint leg.Sufficere
ergo debet,ꝙ ita ſit iure feudi expreſſum. l. proſpexit. ff. q,
& à quib.ſtabit difficultas,vtrùm vaſallus potuerit deroga-
re iuri recti feudi,& vtrùm derogauit per verba appoſita in
dicto ſuo teſtõ. ¶Et licet iſta ſunt colorata, tamen anteq̃ ag
grediar, ſi potuerit vaſallus diſponere, vt ſuccedat in ſtir-
pes,videtur mihi de iure dicendum,ꝙ non ſit dare caſum in
iure feudi,ꝙ nati ex duobus fratribus ſuccedant in capita,
ergo ſtabimus iuri communi,vt in d.c.1.de feud.cogn. & li-
cet Bal.dixerit,ſe habuiſſe in libro ſuo illud capitulum, ni-
hilominùs credendum eſt ſibi,ꝙ habuerit illud capitulum:
23 & in hoc arbitror,Bal.non dixiſſe mendacium,† & creden-
dum eſt bono viro,vt dixit gl.in l. Titio fundum. ff. de con-
di.& demon.& tex.in l.ſi à bonæ fidei.ff.de rei ven. & quod
voluit ibi Ang.tex.in c.in noſtra.de procu.text.in c.2.de o-
per.nou.nun.gl.in c.expedit.12.q.1.& quod voluit Bal. in c.
ſanctorum.de præſcrip.& Hoſt.in ca.finem litibus.de dolo
& contum.memor enim erat Bal.ẽt ꝙ celebris dixit Pſalmi
ſta:Perdes oẽs,qui loquuntur mendacium. & Iudith 5.Nõ
egredietur verbum ex ore meo.nec dixit Bal. ꝙ alij libri ha
beant illud capitulum.imò ſentit contrarium:quia,cùm di
xit,habeo in libro meo,ſequitur,ꝙ in libris alienis non ha-
betur.iſtud verò fuit in mente Bal. quia incluſio vnius vide
tur eſſe excluſio alterius.argu.l.cùm prætor.ff.de iud.cum
ſim.& ſentit etiam Bal.non eſſe credendum tali codici,cùm
alij libri non habeant,etiamſi in aliqb.libris reperiretur,ex
quo cõiter in alijs libris non habetur,ex quo ſeqtur gloſ.in
d.§.ſatis benè.dictum enim Doctorum debet intelligi ſecũ
dum legem,quam allegat. Simile dicit Bart.de glo.quæ de-
bet intelligi ſecundum legem,quam allegat, in l.nõ ſolùm.
§.liberationis verbo.ff.de liber.lega.Nec obſtat,quod dicit
And.de Iſern.in d.§.ſatis benè.eò,quia ipſe loquitur de illo
§.ſatis benè.quæ lex reperitur in omnibus libris feudorum.
& fuit edita à Lothario imperatore, & eſt commentata per
Do.& cõiter reputata lex Lotharij.& eſt rõnabilis,quod eſt
de eſſe legis,vt in c.1.de conſti.in 6.in verbo,rationabilia.&
l.ꝙ non ratione.ff.de leg.4.diſt.§.erit autẽ lex. & ideò,cùm
non ſit in illo c.quod Bal.dicit,ſe habuiſſe in libro ſuo,cùm
alij libri illud non habeant,nec per Doct. illud fuerit com-
mentatum,nec per aliquos ſummiſtas illud c. commemo-
retur ergo neſcio videre, quo ſpiritu ductus Bal. dixerit,ſe
4 habuiſſe illud c.melius feciſſet ſilere,†qa boni viri tacent il-
l lud,quod pbare non l poſſunt.2.q.7.c.qa pleriq;. nec ſuffi-
cit allegare,ſed opus eſt probare:vt dixit gloſſ.in ca.non eſt.
de conſue.lib.6.& in cle.1.de in integ.reſt.& in ca.ſuper eo.
de app.& in l.magis puto.§.illam.ff.de re.eorum.& in l.2.ff.
de fer.& in l.1.ff.ſi qua.pau.fe.di. Cùm ergo non probatur,
ꝙ ſit capitulum approbatum in vſibus feu.ergo perinde ha
betur,ac ſi non eſſet in rerum natura,prout non eſt, & Bal-
do dici poterit illud,quod ſacro ſcribitur Euangelio:Tu ſo
lus es peregrinus in Hieruſalem.& tex.in l.1.ff.de ſen.omni
bus placuit excepto Saturnino , quod vates dixit vulgaris.
Et ſolo in parte vide il ſaladino,& ꝙ habetur apud geſta Si-
ciliæ,trinaq;,ꝙ Siculis placuit tm̃ ſperlica negauit.& ſi dica
tur:proba illam negatiuam,ꝙ alij libri non habeant.probo
ad oculum, ꝙ eo ipſo, ꝙ non eſt approbata in libro feudo-
rum,non dicitur eſſe capitulum,ſeu lex feudalis, per id,qđ
5 habetur in c.ſi Romanorum.19.diſt.†quia vbicunque actus
eſt reſtrictus ad certam ſcripturam,pbatur, actum non in-
terueniſſe eo ipſo, ꝙ non reperitur ſcriptus in libro, putà
non ſoluiſti collectas,quia non es ſcriptus in libro ſoluen-
tium.l.1.C.de exact.tribu.lib.10.l.fi.& ibi Bald.C.de rebus
cre.l.cùm de lege.ff.de pbat.iuxta illud, quod ſcriptum eſt
in c.ad audientiam.de ſpon.& per conſequens eadem con-
ſiderõne fienda eſt de huiuſmodi capitulo, ꝙ non ſit in re-
rum natura.tum,quia Doctores,qui ibi ſcripſerunt, non di
cant ſe vidiſſe illud c.debuit nãq; fieri illa mentio, quam fe
cit Bal.in illo c.à iurislatore.per ea,quæ habẽtur in l.admo-
6 nendi.de iureiur.in gl.ex qua arguunt ſcribentes ibi,vt Bar.
& alij,ꝙ diſpõ legis,referens ſe ad aliam legem, ſi huius te-
nor non reperitur,vitiatur:ſed ſi tenor l.ad quam fit relatio
m m in referente deſcribatur,tunc non vitiatur. & cùm illa gl.
concordat alia in auth.de teſte.§.qm̃. & in l. vt liberis.C.de
colla.& ꝙ habetur 19.diſt.ca.ſi Romanorum.Et quod ſit ita
in ſtatuto referente,aut eſt appoſitus tenor ſtatuti,ad quod
fit relatio,& tunc facit fidem:aut non apponitur,nec reperi
tur ſtatutum relatum,tunc non facit fidem.voluit Bal.in l.
1.C.de epiſ.& cle.Et adduco glo.in c.1.de fide inſtrum.in c.
in nomine Domini.de teſt.facit tex.& glo.in c.fin.ꝙ metus
cauſa.vbi glo dicit,quòd ponitur tenor legis,& quod voluit
Lu.Rom.conſi.20.incip.ita mihi videtur de iure dicẽdum.
& quod ipſe voluit in d.l.admonendi.& ſic ſi lex feudalis fa-
ceret mentionem de illo capitulo,ad quod facit relationẽ,
& apponeret tenorem eius,tunc ſtaretur iuriſlatori referẽ
ti,& huiuſmodi non fuit.Bald.enim Doctor fuit,& non iu-
riſlator.Et licet Bal.in dict.authen.ceſſante.videatur appo
nere differentiam in feudalibus & allodialibus, & dicat, ꝙ
duo nepotes ex vno fratre,& vnus ex altero ſuccedant in ca
pita in feudis, quia ſeruitium diuiditur in capita. ergo &
ſucceſsio aſſumpta à proportione commodi, & reperitur
vnum.capitu.extrauagans.quod ita determinat.ſed ſi ve-
7 ra eſt opinio gloſſ.debemus†diſtinguere,aut feudum venit
iure hæreditario,tunc veniunt in ſtirpes, aut non iure hære
ditario,ſed ſimpliciter tanquam agnati, & tunc veniunt in
capita

capita.hoc aũt liquere poteſt ex tenore inueſtituræ. in patrimonio aũt ſucceditur, vt in ſucceſsione hæreditaria. fuit tamen differentia inter Accurſ.& Azo.doct.cùm iſta materia non vadit omninò per rõnes naturales, ſed qa ita æquũ videtur legiſlatori,& ideò in hærede eſt tex. in corpore illius auth.qui dicit, vt in parentum iure ſuccedere. hoc tenet Bar.& gl.in corpore,quæ incipit,nota finem.nam tex.ibi dicit,in ver.ſi verò neq; fratres,neq; filios fratrum relinqueret,tuncveniunt in capita:ergo ſi filios fratrum relinquunt, veniunt in ſtirpes:& ſic aduerſetur in iure.idem tenet gl. In ſti.de leg.agn.ſucce.§.hoc ẽt.& Cy.in d.auth. ceſſante. & in l.lege.eo.ti.& refert ſe Bal.ibi in contingentia facti conſuluiſſe,qa noluit recedere ab opi.gl.dicit ẽt ibi Bal. qđ cõmuniter tenetur,ꝙ in feudis ſuccedant in capita.quo caſu ſi ita eſſet, ꝙ ita eſſet cõis opi.ſequeretur,ꝙ eſſet ſequenda cõſulendo & iudicando per id,quod habetur in l.1.ff.de offi.qſt. in ver.crebrior apud veteres opiniones. & in l.1.ff. de ſena. cum ſim.non tamen ibi exprimit Bald.Doct. hoc tenentes. dicit ẽt,ꝙ eſt quoddã capitulum extrauagans,ſed non allegat illud,& dico,ꝙ poſito,non tamẽ conceſſo,ꝙ illud capi-
8 tulum eſſet extrauagans,†tamen non eſt notoriũ, ergo non facit fidẽ,niſi allegetur & ꝓbetur,per id,quod habetur in l. cum ꝓlatis.ff.de re iu.& in c.contingit.de fid. inſtr.& quod voluit Bal.in l.1.C.vt quæ deſunt aduo.vbi loqtur de conſuetudine nõ notoria.& quod voluit Bar. in d. l. cum prolatis.
* Scirem libenter,qs ſpiritus reuelauit Bal.quod Do.ita * cõiter tenent ex eo,quia idem Bal.in d.c.1.§.quia vidimus.non commemorat,niſi duos Docto.ita tenentes,ſ. Iaco. Veron. & Iaco.de Bel.qui in nota.non faciunt communem opi. & idem Bald.in c.1.in tit.de gra.in vſi.feu.colligit,quod idem tex.non declarat,an conſobrini ſuccedant in ſtirpes, an in capita in feudo.Sed Iaco. Veron. dicit, quòd cùm inter eos ſit ſeruanda paritas,ꝙ ſuccedunt in capita &non in ſtirpes. dicit eſſe caſum ibi in verſi.ad filias.Bald.ibi dicit, quòd ille tex.non dicit aliquid in capita,vel in ſtirpes: ideò debet intelligi ſcđm ius cõe.c.Obertus.de feu.cog.de iure aũt communi ſunt opiniones.Sed quia ſtatutum eſt,vt poſt fratrum filios vlteriores ſuccedant in capita, tacitè videtur ſtatutũ, vt fratrum ſi lij ſuccedant in ſtirpes.l.cùm prætor.ff. de iudi-
9 cijs.& ita dicit ſe in facto conſuluiſſe,vt ibi per eum, † & per conſequens Bal.ibi in diuiduo tenet, ꝙ in feudo ſuccedunt in ſtirpes.& non in capita.& ita dicit ſe conſuluiſſe. & aperto ore vult,ꝙ non ſit dare extrauagans,& ſic dicit contrarium eius,quod ipſe dixit in d auth.ceſſante.& in d.§.quia vidimus.& idem Bal.in c.1.de na.ſuc.feu.refert Iac. de Bel. dicere,ꝙ ſuccedunt in capita.& refert Bal.ibi alios Doct.tenere,ꝙ patrueles ſuccedant in ſtirpes,tenentes opin. Accurſi. quam Accur.poſuit in allodialibus,dicentes,quòd idem ſit in feudalibus,cùm in conſuet.feud. non reperiatur ius expreſſum,an ſuccedant in ſtirpes, an in capita, & ideò quæſtio eſt dubia,vt aliàs refert ſe dixiſſe propter diuerſas opin. Doct.& concludit ibi quod in ſtirpes ſuccedunt,& quod in dubiis opin.multum ſequitur glo ord. quia non poſſet adhærere meliori. Ecce modò,quòd Bald. vehementer errauit in d.auth.ceſſante, & ſic vult expreſsè,quòd non reperitur quæſtio deciſa in feudis & ſunt opin.inter do.& regulari debet ſecundum ius commune,& ſequenda eſt opin. Accur.& per conſequens ſuccedant ibi cõſobrini in ſtirpes, &
10 non in capita in feu.& rectè fecit Bal. dicere, † ꝙ conſuetu-
n do non poteſt adhærere meliori opin.quàm gloſſatoris. *n* & de authoritate gl.quæ iudicando & conſulendo eſt ſequenda,adduco Do.Ia.But.in l.1.C.qui pro ſua iuri.& Bald. in l. cùm hęreditas.C.depo.vbi dixit, ꝙ authoritas gl.oẽs alios antecedit.& in l.fi.§.neceſsitatem.C.de bon.quæ lib.dixit, adhæreas Odofr.veritati.id eſt glo.& in perpetuum non errabis.& in l.precibus.C.de nup.dixit,quòd conſulẽdo non poteſt adhæreri meliori opi.quam gloſſ.idem dixit in l.1.ff. de vul.& pup.& in l.2.C.de ſen.quæ ſine cert. quantitate. & in cap.& contingit.de dolo & contuma.vbi dixit in caſu, de quo ibi loquitur,ꝙ Bar.ſomniauit.quod dixit accidere Doctor.volentibus infringere opiniones gloſſarum. & in cap. 1.§.iudices.de pace iuramen.firman. dixit,quòd non debemus recedere ab opinionibus approbatis, nec debemus recedere à text.& gloſſ.& ideo dixit Barto.in conſil.incipiente, Andriciolus,ſequitur opinionem gloſſ.quæ melius præ cæteris intellexit idem Bald. in ſuo peculio refert Cyn. dicentem in l.non mortuum.C.de contrahen.& committen. ſtipul. Aduocate audi idolum tuum in gloſſ. & quod voluit Cynus in l.1. C. de actio. & obligatio. quod voluit Bartolus in l.vt vim.ff.de iuſtitia & iure.& ideò dixit Saly.in l.2. C.de ſentent.quòd ille, qui neſcit equitare,teneat ſe ſuper arzono,& qui neſcit iudicare,debet tenere ſecum opin.glo.& idem Saly.in l.traditionibus.C.de pac.dixit.quòd ita debemus,inhærere opin.glo.ſicut Bononienſes inhærent Carotio.& quod voluit domi.Matthæus de Matt. & in ſuo tractatu de expenſis.& Io.de Imo.in c.fi.quod metus cauſ.& in c. cùm contingat.de iureiur.Non ergo erit recedendum in iudicando & conſulendo ab opi.gloſſ. & facit quod ſcribunt Moder.in d.c.1.de grad. licet ibi ſint meri relatores.ſequuntur glo.& Bald.& quòd ſuccedunt in ſtirpes,& non in capita.Et hanc partem tenet idem Bal.in c.1.in princ.in titu. de ſucce.feud.& mouetur argumento illius literæ, quæ ſimpliciter dicit,ꝙ ſuccedũt in locum patris ſui, nec diſtinguunt, an ſoli,an cum patruis,vt latè ibi per eum. & eandem partẽ ſequuntur ibi Moderni,& ibi domini iudicantes videre po-
* terunt. & ſic concluſio * cõis eſt, quòd attendatur in feudis diſpoſitio iuris cõmunis.& ſecundum hanc partem conſuluit Barto.conſilio 173.inci.in hæreditate d. Nic.& adducõ eundem Bal.in l.2.C.de ſuis & legiti.in ver. ex hoc apparet.
11 vbi determinat quæſtionem,† an filij duorum fratrũ in feudo ſuccedant in ſtirpes,an in capita. & veritas eſt ſecundum eum, ꝙ vbicunq; aliud expreſsè non cauetur, ſucceſsiones feudi regulantur ſecundum ius cõmune. allegat quod not. in c.1.de gra.Et ſic concludit,ꝙ iure feudi non cauetur, ſ. ꝙ ſuccedant in capita, vel ſtirpes. & ſic regulabitur ſucceſsio ſecundum ius cõmune:& per conſequens ſentit, ꝙ illud ca. extrauagans,non reperitur expreſſum in libr.feud ergo habetur,ac ſi non eſſet.& eſt bene not.quia Bald.hanc partem tenuit in pluribus locis.& ſic ſtudioſè, & cum maiori deliberatione viſa fuit hæc pars ſibi verior in iure.argum. eius, quod celebris dixit text.in l.diui fratres.ff. de iure patro.& licet idem Bal.aliter dixerit in dict.authen.ceſſante tamen in pluribus alijs locis tenuit contrarium. & ſic illud voluit ſtudioſè,quod maturinus enucleauit,maximè,quia vltimo
12 loco iſtud voluit & iſta præſumitur fuiſſe ſua opinio. † quia
o illa dicitur opinio approbata Doctoris,quam vltimo *o* loco refert,vt habetur in l.qui filium.§.Sabini.ff.ad Treb. quod voluit Io.And.in c.1.de priui.in 6.quòd illa dicitur eſſe opi. Inno.quam vltimo loco refert.& idem dicit Bald.in c.an agnati vel cognat. quòd illa dicitur eſſe opin. Iuriſconſulti, quam vltimo loco refert.allegat Cyn.in l.cunctos populos. C.de ſum.Trini.& fide catho. Et faciat quod voluit Bald. in authentic.ex teſtamento. C. de colla. & quod voluit Imol. in d.§.Sabini.Et hanc opinio.tenuit Barto.in l.2.§.cùm hæ-
13 reditas.ff.de ſuis & legit.† & qualis doct.fuerit Bart. nemo eſt,qui neſciat Ioan.Bald.in l.rationes.C.de probat.non erubuit dicere Barto.fuiſſe ſupremum Doct.& Ang. in conſilijs ſuis prope principium,dixit Bartol. fuiſſe iuris lucernam, & poſſet dici,ꝙ in ſimili dixit vates vulgaris, moſtrò che cio puo far la lingua noſtra.Et hanc partem ſecutus eſt Ang.in auth.de hæred.ab inteſt.§.ſi verò.& licet Iac. But. & Ray.de Forli.Iaco.de Bel. & Saly. ſecuti fuerunt opin. Azo. nihilominus Bar.Bald.Ange.& Moder.conſulendo & legẽdo ſecuti ſunt gloſſas,& quantò iuniores,tantò ſpeculatiores,vt dixit glo.ſingularis in l.Gallus.in princip ff. de lib.&
* poſthu.cùm ergo concurrat authoritas glo.& * communis opi.Modernorum,ſeqtur,ꝙ ſcđm illam opi.erit iudicandũ & conſulendum,per id,qđ voluit Io.And.in c 1.de conſti.& Inn.in c.ne initaris.eo.tit.& Hoſt in ca.epiſtolam. de ferijs. vbi per do.Io.& quod habetur in c.canon.20.diſt.& in c. de qb.20.diſt.qđ voluit Bar.in l.fi.C.de pœ.iud.qui male iu.& in qu.ſua.incipiente,à ſententia iudicis,qui malè iudicauit & tex.in l.athletæ.ff.de his,qui not.infa.vbi per Bald.& tex. in l.1.ff.de Sena.vbi etiam per Bal.& l.1.ff.de offic. quæſt. & ibi

per

per Bal.per eundem.in l.obſeruari.§.proficiſci.ff.de offi.ꝓ-
conſu.& per Ang.in l.cum ꝓlatis.C.de re iud. & quia iudi-
cium plurium præſumitur eſſe verius,vt in ca.prudentiam.
de offi.del.& iuxta illud Catonicum:Iudicium populi nun
quam contēpſeris vnus.nec eſſet tutum,iudicanti iudicare
contra glo.cōiter approbatam per Doct.& licet antiqui ſe-
quuti fuerunt Azo.tamen Moderni,vt gl.& Doct.cōiter te-
nuerunt contra.vnde illud dici poſſet,recedāt vetera, & no
ua ſint omnia,iuxta illud,quod retulit Hoſtien.in cap.ad ꝓ-
bandum.de re iud.Expurgate,inquit,vetus fermentum.Et
licet Sal.in auth.ceſſante.dicat,ꝙ eſſet iniquum, ꝙ ſi ex vno
fratre remaneret vnus filius,& ex alio fratre remaneant qn-
que,& mortuo primo vnus haberet tantum , quantum ha-
berent quinq;,quod iniquum eſſet,quia non debet ad im-
paria iudicari:cui reſponderi poteſt,quòd illa non eſt iniq-
tas,ſed eſt legis diſpoſitio, quia ſuccedunt in locum patris
eorum,vt in d.§. ſi verò. & ſubrogatum ſapit naturam eius,
in cuius locum ſubrogatur.c.eccleſia.vt lit.pen.33.di.c. per
cipimus.l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cau.l.1.§.hæc au
tem.ff.ſi quis teſt.lib.eſſe iuſſ. fuerit.non n. præſumitur ini-
quum id,quod lex diſpoſuit, qa præſumitur eſſe rationabi-
lis.4.d.§.erit autem lex.c.1.de conſti.in 6.in verſ.rationabi-
lia.ſufficit enim,ꝙ prætor ita fuerit ratus.ff.de poſtul.in ca.
ſi quando.de reſcrip.& quod habetur in l. non omnium.ff.
de leg.iuxta illud poëticum:Volſe coſi oue ſe potezo che ſe
vole,& piu non dimandate,ergo & ſi aliter diceremus, vide
retur accuſare naturam ipſam, quare ex vno produxit vnū,
& ex altero quinq;,quod nullo modo eſt dicendum, vt in l.
maximum vitium.in ver.naturæ accuſatores.C.de li.ꝑte.&
in l.leg.12.tabul.C.de hæret. & Romanus ſcripſit orator in
eo.lib.quem de ſenectute ſcripſit. In hoc ſumus ſapientes,
ꝙ naturam tanquam Deum ducemq; ſequimur, eiq; pare-
mus.& apud Lucanum , cùm Catonis laudes mirum in mo
dum commemoraſſet,inquit:naturam ſequi,quinimò plus
dico,ꝙ ſatis videtur affligi , ex quo vnicus & ſolus eſt natus
ex ſuo patre,& ſic,qui grauatus eſt in vno, non debet graua
ri in alio.ar.l.eum,qui duobus.ff.de iureiu. nec afflicto ad-
denda eſt afflictio.l.diuus.ff.de offi.præſi.& ibi in gloſ. ſunt
concordantiæ.nec obſtat,cùm dicit de iure proximitatis,ꝙ
ita eſt proximus quilibet de illis quinq; , ſicut & ille vnicus,
quia illa nō eſt ratio finalis ſucceſsionis, ſed ratio finalis eſt,
ꝙ intrat locum patris eorum, vt dictum eſt. & dato non ta-
men conceſſo , ꝙ caſus iſte eſſet dubius , nihilominùs ſtare-
tur interpretationi magiſtrorum,vt decidit tex.celebris in
l.idem cum eodem.ff.de iur.om.iud.& ibi dicit Ang.per il-
14 lum text. † ꝙ vbi non eſt caſus legis,licitum eſt,allegare au-
thoritatem maiorum.& ingenuè dixit Hoſt.in c.inquiren-
dum.de pec.cle.ꝙ non eſt iure cautum , ꝙ res empta de pe-
cunia eccleſiæ acquiratur dominio eccleſiæ, ſed hoc voluit
interpretatio magiſtrorum,de quo dicendum, vt in l. vxor
marito ff.de donat.inter vir.& vxo.ergo interpretatio Do-
ctorum ſeruatur per legem,vt eſt caſus in c.1.de dec. vbi in-
terpretatio magiſtrorum habetur pro lege, & habetur in l.
Aqui.aliàs cum Aquiliana.verſi.interpretatio prudentum.
ff.de tranſact.Cùm ergo glo.omnes incorporatæ in corpo-
re iuris interpretatæ ſint ius cōe,& Doct.communiter.& ꝑ-
ſertim Moderni ſecuti ſunt gloſſas illas,ergo ſufficit allega-
re authoritatem eorum.& hanc partem ſecutus eſt Paul. de
Caſtr.conſi.352.incip. id, quod ſuprà conſultum eſt.vbi di-
xit,ꝙ communiter Doct. ſequuntur opin.Accur.ergo ſtan-
dum erit ſuæ aſſertioni per id,quod ſuperius eſt dictum.nec
opus eſt inſiſtere,ſi vaſallus potuit diſponere,ꝙ ſuccedāt in
ſtirpes,& non in capita, quia iſta dubitatio haberet locum
eo caſu,quo ius feudorū aliter diſponeret per id,quod ha-
betur in d.c.1.§.ſed quia videmus.& in d.c.1. de ſucceſſ. feu.
Sed cùm ius cōe,& glo.& Doct.cōiter ſonent, ꝙ ſuccedunt
in ſtirpes,videtur potiùs coadiuuaſſe ius cōe , quo caſu pōt
coadiuuare ius commune,vt ſimiliter dixit glo.in c.2.de cō
ſti.li.6.& in cle.ne Romani.de elect. quæ dicunt, ꝙ licet epi
ſcopus non poſsit diſponere contra ius canonicum per ſuā
conſtitutionem,vt in c.fi.de offi.archiep.& in c.non ſolùm.
de app.lib.6.vbi per omnes ſcribentes. & per Fede. de Sen.

p conſi.5.& 10. & tamen poteſt coadiuuare ꝑ ius canonicum,
qa vbicunq; à canone imponitur pœna imponenda per Iu-
dicem,ꝙ epiſcopus poterit coadiuuare ius Canonicum,vt
ipſo iure incidat in pœnam.voluit Bal.in l.programma.C.
commi.vel epi.& ꝙ idem Bal.voluit in l. eos. C. de iur.dot.
Car.Io.de Imo.& alij in c.ex tuæ.de cle.non reſiden. Potuit
ergo adiuuare ius cōe teſtator ipſe , & ētſi eſſet dubium ius
cōe,decideretur per diſpoſitionem teſtatoris.argu.eius,ꝙ
19 dixit glo.in c.ſi duobus.de reſcr.lib.6.† Licet enim in cauſa
beneficiali probatio actoris ſit effecta dubia ꝓpter proba-
tionem rei, nihilominùs poteſt coadiuuari per confeſsio-
nem ipſius rei,quod eſt mirabile ad declarationem ca.1.de
eo,qui mitt.in poſſ.lib.6.quam glo.dixit ibi, vix poſſe repe
riri alibi.Ita videtur dicendum in propoſito,non tamē con
ceſſo,ꝙ eſſet dubium in iure , vtrùm ſuccederent in ſtirpes,
vel in capita,tunc ſtaretur diſpoſitioni teſtatoris, quia ordi
natio ſua non eſt contra ius cōe , nec contra ius feudorum,
nec eſt contra regulam l.nemo poteſt.ff.de lega.1. ¶ Poteſt
enim iſto caſu imponere legem rei ſuæ, per id, quod habe-
tur in l.ſi ea lege.C.de condict.ob cauſam.l.ſi quis ita.C.de
pac.inter emp.l.in re mandata.C.man. cum ſimi. licet ergo
huiuſmodi feudum ſit rectum,nihilominùs do.Nico.ſucce
dit in ſtirpem , & ſic in dimidia portione feudi , in alia verò
dimidia ſuccedunt conſobrini ex alio patruo nati. & licet
tex.in d.c.1.de ſucce. feu. dicat nulla ordinatione defuncti
ſuper feudo manente vel valente reſtringere,quando vaſal-
lus ordinat, ꝙ extraneus ſcriptus hæres ſuccedat in feudo
excluſo fratre ſuo,quia tunc illa ordinatio eſt nulla.& ita vo
luit And.de Iſern.in d.c.2.§.ſed quia videmus.ergo quando
vaſallus diſponit,vt conſobrini vel nepotes ex fratribus ſuc
cedant diſpariter,putà in ſtirpes,& non in capita, non loq-
tur ille tex.& ſic videtur,ꝙ non ſit ꝓhibitus ita diſponere,vt
diſpoſuit in caſu noſtro. Et ideò dixit Bal.in d.l.ſed qa,ꝙ va-
ſallus poteſt prælegare feudum vni filiorum,& aſsignare il-
li totum ius feudi.& idem voluit Bal.in auth.ſi quas ruinas.
17 C.de ſac.ſanct.eccl.ver.iuxta hoc quæro,† vtrùm pater, qui
recepit emphy.pro ſe,& filiis,& nepotibus,poſsit prælega-
q re q vni filiorum,& decidit ꝙ ſic,quia filius capit tanq̃ pater
na,ideò poteſt reuocare eam ab vno filio, & dare alteri.& lo
quitur ibi Bal.eo caſu,quo fecit pater expreſſam mentionē
de filiis in inueſtitura,& tamen poteſt in prẹiudicium filio-
rum alterius diſponere,ergo fortius poterit patruus.& idē
Bal.in c.1.an agna.vel.cog.verſi.quæritur.vbi dicit, ꝙ pater
poteſt diſponere de emphy.vni filiorum relinquendo,& a-
liis auferendo.& licet Bal.ibi dicat ſecus eſſe in feudo, qua-
ſi idem in emphyteu. tamen ipſe voluit contrarium in em-
phyteuſi.& adduco,ꝙ voluit Iac. de Ardizono Veronenſis,
in ſumma,in titu.quibus mo.feud.amit.ver.item,vbi quæ-
ritur,pater accepit feudum pro ſe & ſuis filiis, poſtea pater
vult prælegare feudum vni filiorum, an poſsit præiudicare
aliis filiis?& arguit pro,& contrà, & decidit, ꝙ poſsit. & ſic
concludit,patrem poſſe præiudicare filijs. & idem cōſuluit
Pau.de Caſt.conſi.incip.in cauſa.& eſt in ordine 162.vbi cō
ſuluit,pater accepit feudum,& pro ſe & ſuis filiis, ꝙ potuit
feudum relinquere vni filiorum,& excludere reliquos,& ꝑ
conſequens illud ius quæſitum filiis in ſpe, poteſt à patre re
uocari,& per conſequens illud ius filius acquirit è patre, &
non à domino feudi. Et ſi dicatur, vt dicit Bal.in l.mortis cā
capitur.ff.de don.cauſa mortis. ꝙ illud ius filius capit à do-
mino feudi,quia illud dictum debet reſtringi , quando fili-
us acquirit feudum irreuocabiliter patre mortuo, tunc n.
dicitur potius acquirere ab ipſo patre reuocabiliter,& ad-
duco,quod voluit Bald.in commento.l.1.ff.de reb.dub.vbi
quærit,an in feudo poſsit pater vni filiorum ſtipulari,ita,ꝙ
alteri filio non quæratur? & decidit ꝙ ſic.allegat qđ not.in
l.pactum.C.de col.Si ergo à principio pater poteſt acqrere
feudum ꝓ vno ex filiis,ita poterit ex facto relinquere vni fi
liorum,& auferri aliis filiis.& idem voluit Bal.in d.l.1.in 10.
q.vbi dicit, ꝙ pater inſolidum poteſt aſsignare feudum vni
hæredum.allegat no.in l.ſi fam.C.fa.erciſc.& in l.emancipa
tum.§.1.ad fin.ff.de ſenat. dixit, ꝙ vbicunq; quis poteſt per
contractum præiudicare hæredi, poteſt præiudicare per de
lictum,

lictum, præsertim si talis culpa punitur. l. cōtractus. ¶ Cùm ergo pater possit præiudicare filijs, delinquendo in feudo, vt in c. si vasallus culpa. in titu. si de feudo fuerit controuersia. ergo eodem modo renunciando vni filiorum. Et si quispiam opponat de eo, quod voluit Andr. de Isern. in d. c. 1. de suc. feu. vbi dicit, ꝙ non valet aliqua ordinatio facta à defuncto in feudo, quominùs filij succedât in feudo. & defunctus habens feudū, si illud disponat in testamento, non habet locum sua ordinatio quo ad feudum, vt ponit exemplum, qa disposuit, quòd filij habeant duas partes feudi, & alius tertiam, quia debent æqualiter succedere in feudo, quia feudū peruenit ad filios, nō ex dispositione hoīs, sed ex dispositione legis. d. c. fi. §. 1. sed quia vidimus. & etiam ibi dixit Bal. ꝙ licet filij sint inæqualiter instituti, tamen in feudo succedūt æqualiter. & quod voluit Iaco. But. quem refert & sequitur Bal. in l. item videndum. §. nunc videmus. ff. de pet. hære. vbi dicit, ꝙ pater non potest præiudicare vni filiorum, relinquēdo fundum alijs ex eo, quia ius patris extinguitur eo mortuo. l. vxor patrui. C. de le. Et quod voluit Ang. Bal. & alij, in l. apud Iulianum. §. si quis alicui. ff. de leg. 1. quòd pater non potest præiudicare in feudo, vel in emphyt. quem accepit pro se & alijs. & voluit ibi Dy. & facit quod voluit Bald. in d. c. 1. §. hoc quoque. de suc. feu. in versi. pone ergo, quod recipi pro me & filijs. & Cy. in l. 2. C. de li. & eod. lib. & ibi etiam ver. vlti. distingue. dicit Bal. ꝙ in feudo nouo regulariter factum patris nocet filijs, quod procedit, quando tacitè & nō expressè pater accepit emphy pro se, sed si expressam mentionem fecit pro se & filijs suis, tunc pater non potest præiudicare. de quo dicto fecit Festum Pau. de Ca. in consi. superius allegato. & facit quod voluit idem Bald. in l. qui se patris. C. vnde libe. vbi facit illam distinctionem, an feudū sit nouum, an antiquum, quia si sit nouum ex eo, quòd accepit feudum pro se, & suis, tunc possit præiudicare vni filiorum, & plegare alteri, secus si est antiquum, quia tunc non poterit. Et quod voluit Bal. in l. Imperialem in prin. vers. quæro, vtrùm pater possit assignare feudū vni filiorū, refert quosdam dicere, ꝙ sic, si pater sua probitate q̄siuit feudum, secus si antecessores quæsierunt. arg. l. diui fratres. ff. de iur. patr. Alij dicunt, ꝙ benemerito posset assignare ipse, decidit ꝙ non, nisi de volūtate fratrum, vel ratificatione, quia lex feudorum dictat, quòd ad omnes æqualiter pertineat. c. 1. §. fin. qui feu. da. poss. & ideò nec in testō potest hæc facere, nisi filij approbent testm̄. l. sicut. §. venditionis. ff. qui mo. pig. vel hyp. sol. qa quod ad omnes pertineat, est inductum fauore filiorum, & si sit contrà, non valet, tamen non reuertitur ad dominū, qa non est hoc statutū in fauorē domini. Cōsuluit tamen d. Pet. de Anch. cons. 132. inci. casus talis est, vbi consuluit, ꝙ pater expressè & tacitè potest reuocare ius q̄situm filio, vendēdo & relinquendo alteri pōt p̄iudicare filiis. & loquitur, quando expressè fuit facta mentio de filijs. & l. udo. Ro. in consi. suis, consil. 34. inci. visa facti serie pater accepit emphyteusim pro se & filiis suis, quod nihilominùs poterit plegare vni. & idem ēt consuluit An. cons. 186. & facit quod voluit Bar. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verb. obl. & quod voluit Bar. in l. vt iusiuran. §. si liberi. ff. de oper. li. coniuncta gloss. vbi dicit, pater est stipulatus à liberto operas sibi & filijs suis, ꝙ potest assignare vni filiorum. & idem refert se cōsuluisse in quæstione facti Ioan. de Imo. in c. potuit. de loca. ad fi. & per consequens * cōis esse videtur conclusio in feudo, vtrùm sit feudū nouum, an sit feudum antiquum. vt primo casu possit assignare vni filiorum, secundo casu non. sed ista inuestigatio non est necessaria ad consultationem nostram, ex eo, qa non est expressum à iure feudorum, ꝙ consobrini succedant in capita, ergo vasallo disponendo, ꝙ succedant in stirpes, ordinatio sua non est contra ius feudorū; ergo poterit disponere scd̄m velle suum, quia testamentum est nostræ voluntatis iusta s\~nia de eo, ꝙ quis post mortē suam fieri voluerit de bonis suis. l. 1. ff. de te. cum sim. Et maximè in casu nostro, cùm dicatur in puncto, ꝙ illa feuda sunt talis naturæ, ꝙ per infeudatum potest disponi, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate ēt conferendo in extraneos, & sic attendenda est cōsuetudo feu. & ideò Io. And. in addi.

18 Spe. in tit. de feu. in rub. versi. † quod cōiter in Italia & certis partibus Alemaniæ, & terrarum, p\~uinciarum dignitates p̄ter legales diuiduntur, vt Ducatus, Marchionatus, comitatus & similes contra p̄dictam legē Federici, & non seruatur ius primogenituræ in illis, sed æqualibus portionibus diuiduntur illa feuda, sicut allodia. & defenditur hæc consuetudo, quæ Imperatoribus scientibus dicitur introducta, quæ necessaria videtur ad introducēdum consuetudinem ipsorum legi contrariam. ff. de leg. l. de quibus. Pro qua consuetudine, q̄ fecit feuda diuisibilia, introducuntur leges. ff. de contrah. emp. l. si in empt. §. omnium. l. munerum. §. mixta. ff. de mu. & hono. l. venditor. §. si constat. ff. de aqua plu. ar. l. 1. in fi. & l. in summa. ff. de aqua quo. & æstiu. l. hoc iure. ff. de iusti. & iur. in §. ductus aquæ. & per consequens attenditur consuetudo feudi & loci, nisi sunt feuda & attenditur tenor inuestituræ, vt in c. si cui. de ordine cogni. in versi. tenorem inuestituræ, & vim verborum intuentes. quem tex. alle. Bal. in proœ. feud. & est tex. in c. 1. de duob. fratr. à cap. inuesti. & voluit Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. vbi alleg. l. ad, p̄bationem. C. de prob. versi. quē tenor adiuuat. & in l. sancimus. C. de fideiuss. in versi. placiti tenor. & in l. fin. in verbo, placiti tenor. & in l. fi. in versicu. tenor. C. de rebus alie. non alien. Bal. in l. vnica. C. de lat. liber. tollen. & in authent. cessante. C. de leg. hæred. & in l. quoties. C. de fideiuss. cùm consuetudo loci sit, quod possit tam inter viuos, quàm in vltima voluntate disponere de feudo vasallus, etiam inter extraneos, sequitur, ꝙ multò fortius poterit disponere, quòd natus ex vno fratre, licet sit vnicus, & plures nati ex alio fratre succedant in stirpes, nam si consuetudo potest disponere, vt dignitates diuidantur, vt est dictum, ergo multò fortius poterit disponere, vt consobrini succedant in stirpes, & non in capita, posito non tamen concesso, ꝙ ius feudorum disponeret, ꝙ succederent in capita. Cùm ergo prouincia Forliuiensis sit in Italia, ergo seruabitur in ea consuetudo superius expressa. & ita consuluit superioribus mensibus apud dictam prouinciam Forliuiensem, & ex istis elicitur cōclusio vera & non dubitatiua in fauorem magnifici viri, do. Nicolai, quòd ipse iustitiam foueat. & ad aliud cap. extraordinarium potest dici, quòd paria sunt, non esse, & non probari. l. in lege. ff. de contrah. emp. cum sim. And. Barb.

ADDITIO.

a ¶ Quòd lex. Bal. iunior tract. subst. Ale. suprà eo. cons. 4. nu. 12. Cur. senior. cons. 44. Ias. l. 1. de vul. & pup. l. 3. de leg. 1. l. cū filiofa. eo. cons. 41. cons. 84. cons. 120. cons. 142. lib. 1. cons. 52. lib. 3. Dec. cons. 382. in fi. cons. 379. cons. 416. nu. 20. Bened. remp. c. Raynutius. ver. si absq; l. 1. moreretur. 2. num. 30. de testam. Matth. Affli. deci. Neap. 44. nu. 20. Ioan. Anto. Rub. consi. 36. vide tamen Soc. repe. l. cùm auus. de condi. & demonstratio.

b ¶ Aequè. Dec. consi. 597. nu. 9.

c ¶ In stirpes. * cōis s\~nia. adde Bal. consi. 398. lib. 1. & in ca. vbi

* Alua. de successio. feud. Guid. Pap. deci. Delphi. 134. Corn. d. auth. cessante. deci. l. 3. C. vnde legit. Iac. de S. Geor. tract. feud. versic. præsen. & re ciuil. Cur. iunior eod. tract. par. 3. nu. 53. Steph. Bertran. consi. 2. visa consulta. lib. 1. hæc sententia inconcussa manebat vsq; ad tempora nostra, dum Fort. Gartias. in l. Gallus. §. idem credendum. cum sequ. de lib. & posthu. multùm verbosè cœpit impugnare. Idem eodē fermè tēpore, sed subtilius, & splendidius Vdalri. Zasi. in nota. intelle. & in epito. feud. part. 8. vbi dicit ita seruari Germaniæ. & à Caro. V. moderno Imperatore ita constitutum esse. Quid ꝙ apud nos ita videtur iudicatum & firmatum iudicio amplissimi Senatus plurib. classibus congregatis. Sed caue, ne cū vulgo pragmaticorum decipiaris, quia illud arrestū latum est scd̄m mores huius regni, vbi regulariter nō est locus repræsentationi in linea collaterali, vt dixi in consue. Pari. §. 149. nos autē loquimur in terminis iuris cōis, in quo concludo veram esse cōem sententiam, quam ēt Clau. Cantiuncula, doctissimus olim Zasij discipulus æquiorem dicit. in paraphr. Institutio. de legi. agnato. successio. eandē sequitur consummatissimus noster Iureconsultus, & Senator amplissimus do. Andr. Tiraq. in consue. Pict. tit. retract. §. 11. glo.

§.11.gl.11.vbi doctè & copiosè more suo licet parergos hunc
articulum tractat, non tamen anteuertit inductiones & ra-
tiones meas, quas olim in regestis meis cumulaui, & qa hic
margo commodè non caperet, reieci in nouos intellect. &
in commentaria consue. Parisi. §.149.

d ¶ Hæteditarium. suprà lib.1. consi.44. nu.1.

e ¶ Eorum filiis. suprà lib.1. consi.105.nu.1.

f ¶ Vltimò. suprà lib.1. consi.91.nu.8. consi.105.

g ¶ Portio. suprà eo. consi.33.

h ¶ Recognitio. plenè dixi in consue. Pari. §.1. glo.5. nume.22.
cum seq.

i ¶ Paterni. dixi in consue. Pari. §.5.nu.92. cum seq.

k ¶ Solùm. ad hæc, quæ dixi in consue. Pari. §.1. glo.5. nu.20. §.
46.nu.5.7. Cur. Iunior consi.140. consi.158. consi.184. Mat-
thæ. Afflict. deci. Neap.257.

l ¶ Non possunt. quod nota contra maledicos & delatores,
&c. quod aũt non debeat nec teneatur qs releuare aut denun-
ciare id, quod non potest probare, habes text. in euangelio
fundatum in c. si Sacerdos. de offi. or. gl. in c. quisquis. versi.
exarserit.1.qu.1.c. plerunque.2.q.7. in l. fi. C. de accu. in l. e-
ris, C. de calu. in l. si quis alicui. C. ad l. Iul. maiest. Io. Mona-
chus in extrauag. excommunicamus. in versic. præferatur.
de sent. excom. in cõibus Albe.2.par. statu. q.175. Ang. Aret.
in tract. malefi. versi. che hai tradito Io. de Ana. in rub. de si-
mo. Henri. Bochi. in c. qui cum fure. de fur. Roc. Cur. tract.
de iure patro. versi. & vtile. nu.10. Hipp. Mar. no.164. Neui-
za. in sylua nupt. fol.61. Fran. Rip. in tract. de pest. folio 159.
Thom. Aquin. in 4. senten. distinctio.19. in problem.1. arti.
16. problemat.4. articul.12. & alij, quos breuitatis causa o-
mitto.

m ¶ Relatio. dixi in consue. Parisi. §.5.nu.75.

n ¶ Glossatoris. suprà lib.2. consi.92.nu.4.

o ¶ Vltimo. Ant. Cor. in sing. versi. opin.1. & in repe. versi. opi.
Cur. sen. consi.1. consi.44. limitat Ias. Deci. l. si cum eodem.
de iurisd. om. iud. Ias. l.1. §. & post ope. in fi. de ope. no. nun. l.
filio pater. de leg.1. l. pacta nouissima. C. de pact.

p ¶ Coadiuuare. Henr. de Bottis, tract. synd. part.3. art.1. nu-
mero 116.

q ¶ Prælegare. vt suprà lib.3. consi.8.nu.15.

SVMMARIVM.

1 *Veritas est adæquatio rei ad intellectum.*

2 *Diffinitio matrimonij.*

5 *Dotis non facta mentione, si quis vxorem duxerit, non potest pe-
tere dotem.*

6 *Alimenta vt vsuræ possunt peti pro rata dotis non solutæ, non ob
stante lapsu longi temporis. & nu.8.*

7 *Bona mariti sunt obligata pro alimentis vxoris.*

9 *Fructus qui naturales & ciuiles.*

10 *Maritus propter non solutam dotem potest vxorem expellere.
Sed si iniustè expellat, tenetur áddere dotem. num.11.*

12 *Mulier re ipsa facit moram in dotem, sed non extraneus.*

CONSILIVM LVI.

IN præsenti consultatione cõpendiosè pro e-
a ruenda *a* veritate huius dubij, quæ triplex re-
peritur, s. bonæ vitæ, quæ nunquam omitten-
da est, ꝓpter scandalũ, qui ad quẽlibet pertine
re dignoscitur, alia disciplinæ, quæ pertinet
ad prælatum, tertia veritas iustitiæ, in qb. duabus quando-
b que omittitur propter scandalum *b* l. dif. vt constitueretur.
1 ¶ † Et de veritate iustitiæ erit præsens inuestigatio, quæ ve-
c ritas *c* nil aliud est, quàm adęquatio rei ad intellectum scd̃m
Philosophum, quia manent immutata, quæ sunt, quæ fue-
runt, & quæ futura sunt, vt ait Hu: quæ in lucẽ deducta sem-
per viuat, vt in decretis dist.8. consuetudo ipsa n. est virtus,
qua quis omni timore vel fraude sepositâ cum quadam spe
cie libertatis, quod rectè sentit, effatur, quę sæpiùs examina
ta magis splendescit in lucem, gl. c. cùm Ioan. eremi. de fide
instru. & est notitia certæ rei, maximè per visum, & ille, cui
cõmittitur de veritate, debet sequi legẽ fori, non legem po
2 li. dixit Bal. in l. iustitia. de iusti. & iur. ¶ † Nunc ad rem, pri-
mò, vt quod notum habemus, præmitto, quia matrimonij
in puncto fit mentio, quòd matrimonium est maris & fœ-
minæ per mutuum consensum signis perspicuis de præsen-
ti liberè expressum maritalis coniunctio inter personas le-
gitimas indiuiduam vitæ consuetudinem retinens, vel quã
in se retinendam exigens est, & sunt adinuicem socij, diui-
3 næ humanæq; domus. l. aduersus. de crim. expil. hære. ¶ † Et
dicitur matrimoniũ quasi matris nomos, i. lex, vel quia ma-
trem monet, vt fœdus seruet contra luxuriã, vel qa per ma-
ritum & filios mulier defenditur, vel quasi matris munium,
i. officium matris pro eo, quòd ꝓlis acquisitio maximè spe-
ctet ad mulieres in concipiendo, pariendo, nutriẽdo, & cõ-
patiendo, vnde sicut possessio dicitur patrimonium, quia
paterna solicitudine acquiritur, sic prolis acqsitio, quia di-
citur matrimonium, & hæc est potissima inter omnes ety-
* mologia scd̃m * cõem sententiam super quarto sententia-
rũ, de quo de conuersione infideliũ. c.2. & 27. q.1. in summa.
¶ Et valet sine dotalibus instrumentis. in auth. vt liceat ma-
tri & auiæ. §. si autẽ. & ibi ẽt gl. & fuit primum sacramentum
ab immortali Deo cõstitutum. An. in auth. de trien. & semi.
§. nemo. Rerum n. conditor omnium instituit matrimoni-
um in paradiso, & ab eo accepit vnionem & indissolutioné.
4 vnde Matth.19. Quos Deus coniunxit, &c. † quòd ẽt excom
municatus contrahere potest.90. dis. illud. in gl. negantur.
allegat de eo, qui duxit in matrimonium. c. significasti. in fi.
& potest ducere vxorem, de conse. di.4. nullus. & vt mulie-
res inueniant viros, dotes constituuntur, quarum cãæ sem-
per præcipuæ sunt. l.1. sol. mat. vt mundus liberis hominib.
repleatur, vt ibi. liberi enim homines repleant mundũ, non
serui. dixit Bart. in l. si quis seruus. C. de manumis. quia pri-
ma ratione, videlicet quia dos inuẽta est, vt virum inueniat
mulier. & gl. dixit in l. obligamur. §. lege. de actio. & obliga.
5 † quòd maritus sumens vxorem sine mentione dotis, non
potest petere dotem. quam sententiam Barto. impugnat, &
d bene *d* quia & mulier possidet dotem pro se, filijsq; & ma-
rito, si opus est alendis, vt l. assiduis. qui pot. in pig. hab. & l.
vbi adhuc. de iure do. ibi. sed fructus earum ad sustentatio-
nem, tam sui, quàm mariti, filiorumq;, si quos habeat, &c.
¶ Quod autẽ dotẽ in præsenti puncto possit petere nomi-
ne suo, vel filiorum, hoc clarum est, nulla n. p̃scriptione sub
moueri potest, sunt enim, vt ponitur, 15. anni, vel circa. l. re-
bus. C. de iur. dot. & personalis actio triginta annorum cur
riculo excluditur in effectum. l. sicut. & per totum. de pręsc.
30. annorum, quæ præscriptio incognita erat de iure florũ.
6 dixit ea gl. in l. qui occiditur. ff. ad legem Aqu. ¶ † Sed an a-
limenta propter dotem non solutam possunt peti, in hoc
stat vis inuestigationis, & primò videtur, quod peti nõ possint.
imò remissa videntur tẽpore. hoc videtur probare text. in l.
cùm qdam. §. diuus. ff. de vsuris. vbi cursu tẽporis vsuræ vidẽ
tur remissæ. ibi, quos omissę te longi temporis interuallum
iudicat, &c. quod gloss. ibi interpretatur triennij vel quin-
quennij. ¶ Ad idem l. Procula. de prob. vbi diu tacendo vir
videtur remittere fideicõmissum, & in hãc sñiam reperitur
quoddã consilium Bal. & sic vir ita longo tpe tacendo peti-
tionẽ horũ alimentorũ videtur remisisse alimẽta. ¶ Sed his
non obstantib. contrariã sñiam iuri consonam, puto, quod N.
Iac. dicta alimenta ꝓpter non solutã dotẽ possit petere pro
rata portionis non solutæ dotis arbitrio boni viri, quæ ali-
menta debent constitui scd̃m reditum dotis. l. cùm vnus. §.
alimentis. ff. de alim. leg. debet n. vir alere vxorem, ẽtsi nulla
dos esset, vel parua, & cùm nulla dos est ratione dotis, ope-
ris tenetur alere, sed quia vxor debet operari viro. l. sicut. de
iure del. & Bal. in l. pro oneribus. de iure dotium. an autem
semp verũ sit, quod vbi qs recipit alimenta, debeat operari. Bar
to. in l. diuortio. ff. sol. mat. tangit singulariter. & in l. quæ le
gatorum. vt in poss. leg. Bar. in l. Caio. §. Imperator. de alim.
leg. Bal. in l.1. C. de leg. & quas operas teneatur viro, & in q-
bus sit in sua potestate. l. si vxorem. de condi. inser.33. quæst.
3. mulierẽ. no. in c. literas. de restitu. spo. sed si dos est, ex do-
te debet alimentari. vt d. l. in reb. & l. assiduis. & Dy. & Bart.
in l. si cùm dotem. §. sin autem. ff. sol. matr. & glo. de non eli-
gen. secundo nuben. §. fin. & tex. in c. per vestras. de do. inter
vi. & vxo. quinimò & si dos non esset constituta, posset peti
secundum Bart. in l. obligamur. §. lege. de act. & obliga. & in
con-

consequentia, si non constitueretur, possunt peti alimenta,
per p̄dicta & cõia. ex dote n. debentur alimenta, sicut ex pe-
cunia vsuræ, vt l. pro oneribus. de iure dotium. & ibi Bald. &
7 Cy. & Bar. in d. §. sin autem in sæuissimo. † quinimò & ꝓ his
alimentis sunt bona mariti obligata. dixit Spe. in ti. de don.
de hær. idem in l. 1. §. exactio. C. de rei vxo. act. ad idem Bart.
8 in l. Lucius. de ali. & ci. leg. † quinimò ex dote marito deben
tur fructus naturales, industriales, & ciuiles, quinimò vsu-
ras moderatas vir percipere potest, donec dos soluatur. ff.
de exce. doli. l. pater. nec erunt propriè vsuræ, sed pro inter-
esse fructuum, de quo extra. de vsuris salubriter. item Bal. in
d. l. pro oneribus. † Naturales fructus sunt, quos natura o-
9 mnibus animalibus parat, vt poma. industriales verò, quos
hominis cura cooperante natura parat, vt segetes, oleum, vi
num, & similia, vt ff. de rei vend. l. fructus. & l. si eius fundum.
e Ciuiles e fructus sunt pensiones & obuentiones, quæ occa-
sione rei percipiuntur. ff. de rei vend. l. si nauis. ibi, dum di-
cit, non natura, &c. & not. ff. de cond. inde. l. si vrbana. & Bal.
in d. l. pro oneribus. ¶ Et quòd alimenta præterita non so-
luta, & futura peti possunt. tex. est no. & ibi Barto. in l. liber-
tis, quos. §. 1. de adi. le. & ibi Barto. quòd debet peti pro præ-
dictis, vel æstimatio, vel ipsa res. Sed in casu nostro debet æ-
stimari ad pecuniam pro parte dotis non solutæ, cùm pecu-
nia sit in dote arbitrio boni viri, & prædicta secundum con
suetudinem patriæ, cui bonus vir est iudex. l. vir bonus. ff.
iudi. solu. l. continuus. §. cùm ita. de verbo. obliga. quinimò
& maiora permittuntur viro propter non solutam dotem,
licet vxor & maritus dicantur vna caro, & indiuiduam con-
10 suetudinem seruent, vt in prin. dixi, † tamen propter non so
f lutam dotem potest eam ex domo expellere, f vt in l. gene-
raliter. C. ad Velleian. quia non tenetur ei dare victum, nisi
habeat dotẽ promissam. facit in d. auth. de non eligen. secũ-
do nuben. §. fi. cum glo. sua. & etiam Bal. in d. l. sed soluta do
te tenentur alere, nec pactũ in cõtrarium valeret, dixit Bal.
in l. pactum. de colla. in fi. & tangit casum Bal. in l. de diuisio
ne, 2. col. sol. ma. vbi notanter dixit, quòd nec tenetur affe-
11 ctione maritali tractare, quod plus est mirandum. † Illud ta
men non omitto, quòd si iniustè expellit, tenetur reconsi-
g gnare dotem g vxori secundum Bal. in l. fin. in fi. de sent. quæ
sine cer. quantita. & in Rubrica, de priuileg. dotis, de quo v-
num verbum Ant. in d. auth. de non eligen. in fi. ¶ Habet ma
ritus in dote titulum onerosum propter onera matrimo-
nij, quia tenetur alere: & ideò dotem debet habere per prę-
dicta. & si non soluitur in termino, vt in casu nostro, petere
12 potest pro parte alimentorum, vt dixit, † nam interpellatio
ne opus non est, quando mulier promisit dotem. Bar. in l. de
diuisione. sol. ma. Si aũt promissio fuisset facta per extrane-
um, requiritur interpellatio vel cursus biennij. l. fi. §. præter
ea. de iure do. & ibi Bal. Cy. & Bart. quid aũt si pater, vel alij,
qui tenentur dotare dictum N. vide in d. §. præterea. & Ang.
in d. l. de diuisione. ¶ Ex quibus sequitur indubitata cõclu-
sio, dictum N. Iacob. posse petere partem dotis non solutã,
& alimenta. ¶ Nunc restat respondere ad obiecta in contra
rium. prælibatæ n. decisioni videntur duo iura obstare vide
licet. l. cùm quidam. §. diuus. vt dixi in primo contrario. &
d. l. Procula. Et dico, ꝙ §. diuus. non obst. si bene pondere-
mus verba text. Dicit enim ibi litera, & à qua non debemus
recedere, vt in d. l. non aliter. & §. si is, qui nauem. parum iu-
stè præteritas vsuras petitas quas omisisse, & longi tempo-
ris interuallum iudicat, quia eis à debitore tuo, vt gratior
apud eum esses, petendas non putasti. hic est tex. dicit ergo
longi temporis, quod gloss. exponit, i. triennij, vel quinque
13 annorum, ista expositio non est bona, † quia longum tem-
pus est decem vel viginti annorum, vt C. de pręscrip. lon. tẽ-
po. in rubro & nigro. ¶ Præterea ibi ponderatur tacitum pa
ctum de non petendo, quòd apertè sonat litera, vt ibi, gra-
tior apud eum esses, propterea petitio vsurarum de facili a-
libi in similibus dicitur, aliæ actiones sunt coniunctæ cum
ipsa re. ff. de re. vend. l. vtriq;. sed vsura est accessio odiosa, &
valde separata ab ipsa re, secundum Inno. vt refert Bal. in d.
l. 1. de sen. quæ sine cer. quan. perditur propter odium, sunt
n. odiosissimæ vsuræ, &c. quẽ intellectum sentit Spe. haben
do respectum ad præstationem odiosam & fauorabilem, in
tit. de censibus. §. fi. quod tetigit doc. illustris dom. Flor. in l.
qui semisses. de vsu. hanc sñiam sequitur Iac. Butr. Doct. so-
lennis. & Bar. dux, in d. §. diuus. dicens super gl. vel dicit 10.
vel 20. annorum. C. quæ sit longa consuetu. in rubr. sęd quo
modo dicit Iacobus sibi præiudicat in personali actione, tã
breui tempore, cũ soleat durare 30. annis? respondeo dicit
Iac. specialiter hic odio vsurarum, vel dic, dicit ipse, hîc in-
teruenit aliquod signum remittere volentis, vt ibi, vt gra-
tior, &c. & si potiùs accidit ex tacito pacto, quàm ex cursu
tẽporis, hæc sunt verba Iacobi Butr. Doctoris insignis. & sic
14 §. diuus. nostræ decisioni nihil obst. ¶ † Nec obst. l. Procula.
de proba. vbi per temporis cursum videtur renunciatũ, au-
di glo. not. intelligentem illam l. in d. l. libertis, quos §. 1. in
solutione contrarij illius §. ad l. Proc. non inducit tacitã re-
missionẽ solius temporis cursus, sed charitas & consangui-
nitas, & redditio rationis sæpius facta. ita dicit gl. quam no.
Bar. ibi, quam gl. Bart. ét allegat in l. quæ dotis sol. mat. & sic
habemus gl. & Bar. audi Iac. Bu. in d. l. Procu. in coniunctis.
¶ No. ex computatione rationũ sæpius facta, & ex cessatio-
ne longi tẽporis, & taciturnitate fideicõmissi, videtur fidei
commissum remissum tacitè, quorum si quis deficeret, non
insurgeret hæc præsumptio. no. de alen. lib. l. libertis, quos.
§. 1. ibi gl. ita declarat. hæc sunt verba Iaco. de Flor. qui idem
etiam tenet. imò etiam ibi adest aliud, nimia cõiunctio per-
sonarum, ꝙ ponderat Pap. ibi sæpè, ibi tacitè, ibi, fratri &c.
& Bar. ibi tantùm ponderat sæpè factam calculationem, ex
quibus remanet prima conclusio vera & indubitata. tex. gl.
Iac. Bu. Bar. Bal. Ang. & canonum authoritatibus roborata,
videlicet dictum N. Iacobum posse dotem petere non solu-
tam, & alimenta pro illa parte, videlicet arbitrio iudicis, &
boni viri declarantis. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶ Pro. attribuitur Ale. sed stylus ostendit esse alterius.

b ¶ Scandalum. imò ꝙ propter hoc non debet omitti triplex veritas, s. doctrinæ, vitæ, & iustitiæ. tenent Theologi 4. sent. di. 38. adde cum isto gl. c. 4. de reg. iur.

c ¶ Veritas. hæc descriptio est secundum notitiam, rectius secundum essentiam. definit Bal. consi. 352. materiam feu. ad fi. lib. 1. Veritas est, verum esse, & verum dici. Et Christus seruator noster dicitur veritas, quia ipse est via, veritas, & vita. Ioan. cap. 14.

d ¶ Et bene. deci. Tho. 290. Curt. sen. consi. 27. Ias. auth. præterea. C. vnde vir & vxor. & Instit. de actio. §. fuerat. nu. 107. Bert. consi. 161. suppo. li. 1. Ale. infrà li. 7. consi. 159. nu. 2.

e ¶ Ciuiles. dixi in consue. Pari. §. 1. gl. 1. q. 3.

f ¶ Expellere. Rom. cons. 517. Aufre. ad q. Tho. 71. ff. 7. sed est falsum, quia contra ius diuinum. Matth. 19. Marc. 10. Ad Ephes. 5. non obstat d. l. generaliter. quia non permittit, sed tantùm enunciat, quod fortè de facto accidere potest.

g ¶ Dotem. infrà lib. 5. consi. 78.

CONSILIVM LVII.

IN casu præmisso circa primũ dubium, in quo quæritur, an Ioachimus filius quondam Francisci olim patris Catharinæ, tanq̃ vniuersalis hæres Francisci præfati sui patris, & aui materni dicti Antonij, olim filij dictæ Catharinæ, possit petere legitimam iure naturæ suprà dictæ Catharinæ defunctæ, videtur breuiter dicendum, quòd non, nam aut vult petere legitimam iure naturæ in bonis dictę Catharinæ, ex eo, quia dicit illam fuisse debitam dicto Francisco, & competisset sibi ius petendi illam, & consequenter dictũ ius transmiserit ad dictum Ioachimum. & certè hoc facere non potest, quia dicta Catharina decessit superstite Antonio eius filio, vt præsupponitur in puncto, q Antonius eidẽ Catharinæ successit excluso dicto Francisco cũ prima causa sit liberorum, in auth. in success. C. de suis & leg. & in corpore vnde sumitur, & sic nulla legitima fuit debita dicto Francisco in bonis dictæ Catharinæ. & ideò ex dicti Francisci persona Ioachimus nullam legitimam petere potest in bonis prædictis Catharinæ, aut vult dictus Ioachimus petere legitimam ex persona dictæ Catharinæ, in bonis dicti An-

tonij, conſiderato, ꝙ dictus Antonius deceſsit ſine liberis ſuperſtite dicto Franciſco eius auo materno, &c. Dicēdum videtur, quòd non, quia ex quo dicta Catharina, mater dicti Antonij deceſsit ante dictum Antoniū, & ſic non ſupererat tēpore mortis Antonij, nullum ius eidē Catharinæ cōpetijt in bonis Antonij, cum legitima ſolùm debeatur matri poſt mortē filij decedentis ſine liberis, & non in vita, ſicut etiam dicitur de legitima debita filio in bonis paternis, vt leg & no. per Dy. & Bar. in l. fi. ff. de lib. agno. licet gl. aliter videatur dicere in §. ſi quis aūt non implens, in auth. de hære. & falc. & non bene, vt not. in d. l. fi. per ea, quæ ibi habentur. & in l. 2. ſi quis à pa. fue. manumiſſ. faciunt, quod not. gl. in l. 3. C. de iur. & fact. igno. aut vult dictus Ioachimus petere legitimam in bonis dicti Antonij ex perſona dicti Franciſci, conſiderato, quòd dictus Antonius deceſsit ſine liberis ſuperſtite dicto Franciſco, & inſtituto fratre ſuo ſpurio, videlicet Ioanne nato ex adulterio, & attento, quòd d. Franciſcus fuiſſet præteritus à dicto Antonio, cùm præſupponatur, ipſum ab Antonio fuiſſe in aliquo inſtitutum. Et certè videtur dicendum, ꝙ de iure cōi teſtamentum dicti Antonij fuerit nullum, ex quo dictus Franciſcus auus maternus fuerit p̄teritus à dicto Antonio, per id, quod le. & no. in aut. non licet. & in auth. ex cauſa. C. de lib. p̄te. & in §. aliud quoque capitulum. in authen. vt cùm de appel. cogn. licet enim præteritio facta de aſcendēte per lineam maternam habeatur pro exhæredatione, & econtrà. vt leg. & not. in l. cùm filium. & l. filiam. C. de inoffi. teſt. & in §. mater. Inſtitu. de exhæ lib tamen illa hodie non eſt valida, quando non eſt cauſa inſerta, vt ꝓbatur in d. aut. non licet. & no. per Bar. in aut. ex cauſa. C. de lib. p̄te. & in l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſt. & no. ēt per gl. in §. exhæredatos. in auth. de hære. & fal. & ideò cùm in caſu propoſito non ſit facta in præteritione cauſæ inſertio, ideò de iure cōmuni teſtamentum videtur nullū, & ſic vocatus fuit ab inteſtato dictus Franciſcus ad hęreditatē dicti Antonij, & ex iure deliberandi tranſmiſiſſet ius adeundi ad Ioachimum eius hæredem, ex quo deceſsit Frāciſcus poſt mortē Antonij intra annum, qui circa octo menſes per id, quod legitur & no. in l. cum antiquioribus. C. de iure delib. & ſic videtur, ꝙ nedum legitimam, ſed totam hæ
2 reditatē poſsit petere. ¶ † Reſtat videre nunc, nunquid hoc procedat ēt attenta diſpoſitione ſtatuti, de quo in puncto fit mentio. Et circa hoc aduertendum, ꝙ ſi extaret filius maſculus ex ſecunda vxore Pauli, olim patris Antonij, quia ille eſſet frater ex latere patris. excluſiſſet enim ab inteſtato dictum Franciſcū auum maternum ex forma dicti ſtatuti, vbi patet, ꝙ non extante patre vel auo paterno, nec deſcendentibus ſuccedunt fratres vtrinq; coniuncti, vel ex latere patris tantùm, & ideò videtur, ꝙ dictus Franciſcus non poterit propter eius p̄teritionem dicere teſtm̄ nullum, vel ipſum rumpendū, qui non eſſet ſucceſſurus ab inteſtato, per id, quod legitur & not. in l. poſthumos. § ſi quis ex his. ff. de inoff. teſta. & not. in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ff. de liber. & poſt. & per Bar. in l. fi. C. de libe. præteritis. Vnde cùm dictus frater ex latere patris fuerit p̄teritus, videtur competere ei querela tanq̄ turpi perſona, inſtituta à dicto Antonio, ex quo inſtitutus fuit frater, natus ex adulterio, nam talis non eſt nominandus filius, nec alendus ſcđm leges, vt leg. & no. in authen. licet. C. de nat. libe. multò fortius videtur dicendus vilis perſona, vt patet in l. humilem. C. de inceſ. nup. & ideò dicto fratri competere querelam per l. fratres. C. de inoff. teſt. Si aūt non ſupereſſet dictus frater, nec etiā ſoror dicti fratris, cùm ex ſecunda vxore natus fuerit maſculus & fœmina, & vterq; fuiſſet mortuus ante dictum Antonium, tunc cùm non ſuperuixiſſet tempore mortis Antonij perſona, quæ habuiſſet excludere in ſucceſsione ab inteſtato dictum Franciſcum auum maternum. Vnde dicēdum, quòd ꝓpter eius p̄teritionem teſtamentum fuit nullum, vt ſupe-
3 rius eſt dictum. ¶ † Nec ob. prędictis, ſi dicatur, quòd dictus Ioannes, cùm ſit frater ex latere patris ex forma ſtatuti, ſucceſsiſſet dicto Antonio ab inteſtato, & ſic excluſiſſet dictum Franciſcū, & ideò dictus Franciſcus non poteſt dicere teſtamentū nullum, per id, quod habetur in d. §. ſi qs ex his. quia dictum ſtatutum, inquantum loquitur de fratre ex latere patris, debet intelligi de fratre, qui ſit natus ex legitimo matrimonio, & non de illegitimo, quia talis non ſuccedit fratri ex latere patris, vt probatur in §. filium. in authenti. quibus modis natur. efficiuntur ſui. colla. 7. & not. in auth. itaq;. C. communia de ſucceſſ. circa fin. & bene facit, quod no gloſſ. in l. hanc partem. ff. vnde cognati. & prępcipuè hoc procedit, ſi ſit frater ſpurius natura ex damnato coitu, vt contingit in caſu propoſito, nam talis non ſuccedit patri neque matri, nec alijs attinentibus per id, quod leg. & no. in l. fi. C. ad Orfi. & in §. fin. in authen. quibus mod. natur. effic. ſui. & in d. l. hac parte. ff. vnde cognati. cum ibi no. per glo. & Cyn. in dicta authen. itaque. C. communia de ſucceſ. circa fin. & ideò ſuperexiſtentia talis fratris ſpurij nō impediſſet dominum Franciſcum ab inteſtato ſuccedere per ea, quæ ſuperius dicta ſunt. & per conſequens, ex quo fuit præteritus à d. Antonio, nulla cauſa inſerta teſtamentum fuit nullum. Et ex prędictis ſatis patere poteſt ſolutio ad ſecundū dubium, videlicet an teſtamentum dicti Antonij poſsit dici nullum, non obſtante ſtatuto, poſito ſub rub. de ſuc. ab inteſta. quia ſatis poteſt patere reſponſio ex his, quæ ſuperius ſunt dicta, ideò vlterius non inſiſto.

SVMMARIVM.

1 *Probatio quæ ſit admittenda per teſtes, non obſtante ſtatuto, vt quando coadiuuatur ſcriptura. & nu. 2. & 3.*

4 *Statutum vltimum dicitur inſpecto tempore compilationis.*

CONSILIVM LVIII.

1 IN præſenti cauſa, magnifice prętor, dico † per
teſtes ꝓbationem poſſe fieri non obſtante ſtatuto, poſito ſub rubrica de certis contractib. probari prohibitis, aliter quàm per publicū inſtrumentum, quo cauetur, quòd aliqua vēditio ſeu dos, & cætera, nō poſsit aliter probari, quàm per publicum inſtrumentum, quia dico, quòd in caſu noſtro vēditio poteſt probari per teſtes. & hoc probo: ¶ Primò ex di-
2 ſpoſitione iuris communis, quo cauetur, † quòd per teſtes poteſt fieri omnis probatio, niſi in caſibus enumeratis in glo. cap. 1. de cenſibus. in ſexto. & per glo. 1. in l. ſingularia. & ibi per Modern. ff. ſi certum petat. inter quos caſus iſte non numeratur. facit l. in exercendis, & in l. contractus. C. de fide inſtrum. Secundò probo vigore ſtatuti poſiti ſub Rubr. de probationibus ſolutionum, &c. quo cauetur, ꝙ de quolibet contractu, de quo ſolui debet gabella, poſsit probatio fieri per teſtes, ſicut eſt iſte contractus venditionis, de quo ſolui debet gabella per chartecelas. Et quamuis iſtud ſtatutum ſit contrarium primo ſtatuto ſuprà allegato, tamen i-
3 ſtud debet attendi, primò propter regulam, quæ eſt, † quòd vltima derogant prioribus, i. pacta nouiſsima. C. de pac. l. cùm in plures. §. locator horrei. ff. locati. l. hac conſultiſsima. §. ſi quis autem. C. de teſt. & in ſpecie procedit in ſtatutis contrarijs, ſicut eſt in caſu noſtro, ita voluit Barto. in l. ſi certarum. ff. de teſtam. milit. in fi. & in prima conſtitutione fforum, in l. 2. vbi per Cyn. C. de teſt. tut. & in l. 1. de leg. vbi ſi in eodem volumine ſunt ſtatuta contraria, vltimum derogat priori. & idem dixit Ang. in l. inciuile. ff. de leg. nec obſt. ſi dicat ſtatutum ꝙ vetat probationes fieri poſſe per teſtes, eſt vltimum in ordine, ergo illud eſt attēdendum per ſuprà dicta, quia reſpondeo, ꝙ quamuis eſt vltimum in volumine, tamen fuit primò cōpilatum, vt patet ex inſpectione cuiuslibet, & tunc ſuccedit doctrina tradita per Bar. in d. l. cer
4 tarum, † ꝙ ſemper ordo cōpoſitionis debet attendi, vnde licet teſtm̄ & codicilli eodem tp̄e confirmantur, ſ. mortis teſtatoris, tamen ordo cōpoſitionis debet attendi, ergo ēt in caſu noſtro non attendamus, quòd ſtatutum vetat, probationes poſſe fieri per teſtes, ſit vltimum in volumine ſtatutorum, ſed attendamus, ꝙ fuerit primò compilatū. ſed certum eſt, ꝙ illud fuit primò compilatum per plures annos, quàm ſtatutum, ꝙ vult, probationes poſſe fieri per teſtes, ergo, &c. Item & aliter reſpondeo, ꝙ quamuis ſtatutum, quod nobis obſtat eſſet vltimum, & poſitione & ſcriptura, ſeu ordine, tamen adhuc ſtatutum, quòd vult poſſe fieri probationes per teſtes, debet attendi. & hoc ex eleganti doctrina

Bal.

5 Bal. in c. cùm olim. de consuetudine, †vbi quando statuta in eodem volum. sunt contraria. iudex debet attendere illud, quo est iustius & æquius, sed nemini dubiũ est, ꝙ iustius est illud, ꝙ vult ꝓbationes fieri per testes, vt in c. in omni negotio. de test. & c. nouit. de iu. & per gl. in d. c. 1. de censi. li. 6. er
6 go illud debet attendi. †Nec ob. si dicatur, dato, ꝙ ista statuta sint contraria, tamẽ quia vnum est generale, aliud est speciale, debet attendi illud, quod est speciale, vt in regula, generi. de reg. iur. in 6. & l. sanctio legum. de pœnis. & l. pediculis. §. argento. de aur. & arg. leg. Sed sic est, ꝙ statutum, ꝙ permittit, ꝓbationes posse fieri per testes, est generale in omni contractu, de quo soluitur gabella, vt in eo patet. Statutum verò, quod vetat, probationes posse fieri per testes, loquitur specialiter de venditionibus, ergo illud statutum debet attendi secundum Barto. in l. quæsitum. §. illud. ff. de fund. instru. & in l. doli clausula. de verbor. obli. & in l. in factis. C. de proximis sacr. scrinio. Quia respondeo, ꝙ imò statuta ipsa sunt contraria, & vtrunq; loquitur generaliter, s. de contractu, de quo solui debet gabella, vt in eis patet. & sic statutũ contrarium non simpliciter loquitur de venditionibus, & de omnibus cõtractibus, de quibus soluitur gabella, cuius contrarium dicit aliud statutum. ¶ Præterea dato ẽt, & non concesso, ꝙ statutum istud, quod vetat, venditiones nõ pos se probari per testes, debeat obseruari, adhuc dico, ꝙ non
7 obst. quia statutum ipsum †debet intelligi, nisi adducetur ꝓbatio per testes, vnà cum instrumẽto vel scriptura, cui fides
a aliqua adhibetur, tunc illa potest adduci. *a* ita notãter dixit Bal. in terminis. iu. l. certi conditio. §. qm̃ ergo. ff. si cer. pet. & per Pau. de Cast. & Raphaẽlem. & est tex. in cap. series. de test. & firmat Pet. de Anch. in consi. 350. in quæstione prædicta. An. consi. 197. Sed sic est, quòd in casu nostro testes adducuntur ad coadiuuationem scripturæ manu debitoris, cui stari debet auth. contrà qui propriam. C. de non nume. pec. & in auth. de instru. cau. & fide. §. illud. & no. glos. & Doct. in l. admonendi. ff. de iureiur. ergo, &c. Cætera suppleat acuitas ingenij vestri.

STATVTO communis Bononiæ cauetur, quòd causæ terminentur per iudices & officiales, qui cognouerint intra vigintiquinq; dies, &c. à die contradictionis vel responsionis factæ pro parte rei petitioni actoris, si responsum vel contradictum fuerit intra dilationem reo assignatam, ad respondendum petitioni, & si non fuerit responsum vel cõtradictum, tunc ad diem elapsæ dilationis datę ipsi ad respõdendum, & siue reus responderit, siue non, elapsa dilatione data procedatur in causa ad probationes, & ad alia, & etiam ad decisionem causæ, ac si fuisset legitimè contradictum, & si terminatæ non fuerint intra dictum tẽpus, possint & debeant ex eisdem actis terminari intra quinq; dies subsequẽtes. Quib. elapsis instantiæ sint peremptæ, & reus absoluatur ab obseruatione iudicij, & actor in expensis cõdenetur. quam causam si actor inchoare voluerit, non audiatur, nisi refectis expensis, & nihilominùs iudex, si intra sua tempora prædicta facta sibi protestatione causam non terminauerit, cadat in pœnam librarum centum, & teneatur ad interesse parti læsæ. ¶ Quæritur, nunquid valeat sententia lata in fauorem rei post lapsum dictæ instantiæ, cùm ex verbis dicti statuti videatur principalius actori quàm reo statuta? quod patet, quia vult, quòd actor debeat reo in expensis condemnari, & quòd de cætero audiri non debeat, nisi refectis expensis. nec videtur simpliciter præfixa causæ, & quia, si est actori principalius quàm reo, statutum videatur, quòd non debeat audiri, si alleget actor nullitatem sententiæ ex lapsu instantiæ ipsi actori præfixæ, quia non debet negligentiam vel culpam ipsius ad sui cõmodum allegare, cùm ad ipsum principalius pertineret facere causam expediri intra tempus instantiæ, quàm ad reum, maximè propter expensas, quas ipse actor tenetur reo reficere, vt prædictum est. actor respondet, quòd etiam reus videtur fuisse in negligentia & culpa, non faciẽdo causam intra statuta expediri, prout poterat, si voluisset, & sic culpa cum culpa, & negligentia cum negligentia debet compensari. & etiam dicit, quòd sufficit, ꝙ tenetur reo ad expensas, & quòd non debet in aliud grauari, nec duplici pœna affici. Reus replicat, quòd nõ est par culpa & negligentia vtriusq;, & ꝙ culpa & negligentia actoris videtur præponderare culpæ seu negligẽtiæ rei, & quod etiam in pari causa videtur, ꝙ ipse debebat gaudere beneficio dictæ sententiæ, & quòd actor non possit contra eam excipere de nullitate ex lapsu dictæ instantiæ, prout in simili dicitur, ꝙ in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. Item quæritur, quid si in termino dato non ad contradicendum seu respondendum opponat reus, ꝙ petitio non fuit producta per habentem potestatem, vel quòd est inepta, vel quòd non competit ius agendi, vel exponit aliquam aliam dilatoriam, quæ de iure habet impedire litis cõtestationem, an ex hoc videatur contradixisse, ita, quòd dici possit, quòd ex tunc incipiat currere instantia prædicta, an verò necesse sit, quòd respondeat, an vera sint, & fieri debeant contenta in petitione, & sic super eis litem contestetur? ¶ Et si per oppositionem dictarum exceptionum non videtur contradictum, nec lis contestetur, nec ꝙ tunc temporis incipere debeat instantia, quæritur, quid si reus conditionaliter subiungat post oppositionem dictarum exceptionum, & litem contestetur hoc modo videlicet: Etsi & in quantum prædicta non obstarent, negat narrata, prout narrantur vera esse: & petita, prout petuntur fieri debere, an eo casu haberi debeat pro contradicto, cùm fuerit lis conditionaliter contestata, & an tunc tẽporis incipere debeat instantia prædicta, & an verò necesse sit super dictis exceptionib. dilatorijs, seu impedientibus litis contestationem prius expressè pronunciari ad hoc, vt scribi possit, quando dicta instantia currere incipiat. ¶ Item quæritur, nunquid valeret sententia lata post lapsum instantiæ, in hac forma videlicet, pronunciamus instantiam fore peremptam, & actorem in expensis reo condemnamus. & quia ante peremptionem dictæ instantiæ nobis constitit, & constabat, ꝙ plenè cõstat de meritis dictæ causæ, ideò etiamsi & inquantum non fuisset, vel non esset perempta, pronunciamus dictum reum absoluendum esse, & sic diffinitiuè absoluimus à petitione actoris, an talis sententia valeat? ¶ Nam prima pars, quia ꝓnunciatur instantiam peremptam, videtur non valere, quia videtur lata sine causæ cognitione. ¶ Et hoc videtur comprehẽdi per id, quod subijcitur, si, & inquantum non fuisset, nec esset perempta, &c. ¶ Nam videtur iudex fuisse dubius, an esset perempta, quia si fuisset certus de peremptione, verisimiliter non pronunciasset super meritis causæ, & per hoc videtur non adhibuisse causæ cognitionem, & sibi clarè non constitisse de peremptione. Item ẽt secunda pars dictæ sententiæ videtur non valere, quia si instantia erat perempta, non poterat super meritis causę amplius pronunciari, & q̃a si perempta non erat, non debuit pronunciari sub conditione, & maximè, quia dicta conditio videretur esse extrinseca, saltẽ quò ad merita causæ, quia talis conditio, videlicet ꝙ instantia sit perempta, vel non, concernit processum, & sic est diuersa, & consequẽter extrinseca à meritis causæ, super quibus in hac secunda parte pronunciatum fuit conditionaliter, vt suprà, quæritur quid iuris.

ADDITIO.

a ¶ Adduci. suprà lib. 3. consil. 58.

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest à sententia nulla, vt deuoluatur ad superiorẽ, qui poterit eam ex noua causa reformare. nu. 2.*
4 *Pactum & statutum valet, quod iudex iudicare teneatur ad cõsilium sapientis.*
5 *Allegatio quòd concludat secundũ cursum regularem, satis est.*
6 *Stare per iudicem non dicitur, nisi interpelletur, & congruè expectetur.*
7 *Desertio ratificat sententiam, & annullat sententiam infirmatiuam postea latam.*
8 *Appellari an potest à sententia nulla, si nullitas specialiter reseruatur. & nu. 11. 19.*
9 *Appellatio simplex includit etiam nullitatem. nu. 18.*
12 *Dicens sententiam iniustam, præsupponit eam esse aliquam.*
13 *Statutũ ꝙ appellatio suspendat, intelligitur de non frustratoria.*
14 *Conditio omnia extitura non suspendit.*

 15 *Dici*

15 *Dici potest perpetuò de nullitate.*
17 *Nullitas euidens est de re, quæ constat ex actis.*
19 *Statutum contra petentem executionem, intelligitur de perducente ad effectum.*

CONSILIVM LIX.

VIso titulo quæstionis præmissæ, prima facie dicendum, dictum Franciscum incurrisse pœnã librarum 25. in quibus condemnari debeat, vt petitum est, eò, quia petijsse videtur executionem sñiæ primæ, cuius virtus & effectus pẽdere adhuc videtur propter appellationem interpositam per dictum Franciscum à sñia lata per primum iudicem appellationis, qui pronunciando malè fuisse iudicatum, dictã primã sñiam retractauit, & rescidit, ergo ex forma dicti statuti pœnam incurrit. Nec videtur obstare, quòd sententia lata per ipsum dominum iudicem appellationis fuerit ipso iure nulla, tanquam lata sine consilio sapientis, ex dispositione dicti alterius statuti hoc expresè dictantis, quia posi-
1 to, ꝙ hoc verum sit, †tamen à sñia nulla potest appellari, vt l. si expreßim. ff. de appellatio. l. Carmelia Pia. ff. de iure patr. l. quædam mulier. ff. fam. ercisc. & c. dilecto. de appella. cum ibi not. per Inno. Hosti. & Io. Andr. licet n. talis appellatio à sententia nulla nil operetur quo ad effectum rescindendi, vel suspendendi ipsam sententiam nullam, eò, quia, ꝙ nullum est, suspendi vel rescindi non potest. l. nam & si sub conditione. ff. de iniust. testament. c. ad disso. de desponsa. impube. tamen operatur quo ad hoc, vt deuoluat totum negotium ad iudicem, ad quem, vt poßit super nullitate cognoscere, vt legitur & not. in iurib. suprà proximè allegatis, adeò, ꝙ poterit ẽt sententiam nullam confirmare, vt gl. & omnes Doct. in l. 1. C. quando prouoc. non est necesè, vt not. Inno. & Can. in c. 1. de confirmatione vti. vel inuti. & Spec. in ti. de sententijs prolatis. §. iusta. ver. sed quid si à sñia. & Bar. & Scribentes in pallega. l. si expreßim. Cano. præallega. c. dilecto.
2 & Archi. 2. q. 6. à iudicibus. † & nedum poterit pronunciari super nullitate vel validitate, sed ẽt poterit ex noua cã sentẽtiam nullam reformare, vt probatur in l. absentem. C. de accusatio. & sentit Inno. in c. cùm contingat. in glo. magist. de offi. deleg. & expresè Barto. in l. si vt proponis. la 1. C. quomodo & quando iud. & in l. 1. C. quando prouoca. & in d. l. si expreßim. in versic. quæro coram quo iudice. & bene probatur in l. 1. § 1. in fi. ff. quæ sen. sine ap. rescin. Si ergo à sentẽtia nulla quo ad prædictos effectus potuit appellari, per cõsequens, cùm prima sententia dicatur pendere per appellationem interpositam à secunda sñia, q̃q̃ nulla, non poterit sine pœnæ incursu peti executio dictæ primæ sentẽtiæ, nam si iudex vltimæ appellationis pronunciasset, bene fuisse iudicatum per iudicẽ primæ appellationis, in consequẽtiam ꝓnunciasset primam sñiam fuisse iniustam, & non exequendam, vnde non videtur posse negari, qn prima sñia pendeat per secundam appellationẽ. Sed ꝑmißis non obstantibus contrarium, & verius, & de iure sustentabilius esse puto, ad quod ostendendum ꝑsuppono sñiam secundam latam in fa-
3 uorẽ Dominici fuisse ipso iure nullam. † eò, quia †lata non
†1. habito, nec expectato consilio sapientis. & hoc, quia statutum expresè facit, sñiam ipso iure nullam esse. & idem esset, si statutum expresè non annullaret, vt no. Barto. in repet. l. 1. §. si plures. in 4. qu. ff. de exerci. facit text. in c. cùm in veteri. de elect. & in ca. cùm olim. & ibi expresè not. hoc do. Io. de Imo. de arb. & Bal. in rub. C. de exerc. & Barto. etiam in l. Titium & Mæuium. in prin. ff. de admi. tuto. & Io. And. in c. nec epi. de tempo. ordin. post Inn. & Host. ibi. & Bald. in l. ex illo. C. de appel. & in l. 1. ad fi. C. de manumiss. vindi. & in l. 1. C. ne liceat tertiò prouoca. & clarè firmat Ioa. Andr. in add. Spe. de requisi. consi. §. 1. super ver. vt autem. referens ita tenuisse Rofre. & Old. & quod no. Ioan. And. in c. non est. de consue. in 6. in nouel. & in c. si pro debilitate. de offi. deleg. & in dubio etiam ꝑsumitur dicta solennitas consilij à statuto requisita. vt eleganter probat Bal. in d. l. 1. C. ne lic. tertiò prouo. reprehendendus Roffr. qui contrarium tenuit. & cũ Bal. etiam tradit Petr. de Anch. in repet. c. canonum statuta. de consti. in ver. similem q̃stionem ponit Ioan. Andr. &c. Et licet Spe. in tit. de requi. consi. §. 1. in versi. si verò non est, videatur velle, ꝙ tale statutum vel consuetudo, arctans iudicem ad requirendum & sequendum consilium sapiẽtis, nõ
* teneat, per cap. ad nostram. de consue. tamen * cõiter tenetur contrarium, vt not. Io. And. d. §. 1. in addi. quam ponit super ver. vt autem. & est de mente Bart. & Doct. in l. si conuenerit. de re iu. & in d. §. si plures. & Imo. clarè in d. c. si pro de-
4 bilitate. & Bald. in locis suprà proximè allegatis, †nam sicut valet conuentio partium, quòd iudex teneatur iudicare secundũ consilium talis sapientis. d. l. si conuenerit. cũ ibi no. ff. de re iud. ita debet valere statutum. nam ꝙ fieri potest per pactum, tantò fortius, & per statutum, vt no. glo. in l. nec ex ꝑtorio. & in l. neq; pignus priuatorum. ff. de re iu. & in rub. C. de decre. decur. in l. 2. C. quæ sit lon. consu. & ibi Bal. nam dicta regula optimè procedit affirmatiuè, vt not. Bald. in l. pen. C. commi. vel epistolas. & in l. de quib. ff. de lega. & plenè Bart. in l. oẽs populi. ff. de iust. & iur. & in l. non impoßibile. ff. de pac. & in l. Titio centum. §. 2. de condi. & demo. Io. And. in c. fin. de consue. & Bal. in l. si ex cautione. in vlt. q. C. de non nu. pec. & bene facit tex. in l. fi. C. de fideius. Non ob. tex. in d. c. ad nostram. quia, vt ẽt ibi dicunt Docto. ideò ibi illa consuetudo reprobatur, quia dictabat consuetudo illa, quòd stari deberet consilio, etiam insipientium & illiteratorum. Et ẽt non habet obstare, si dicatur, quòd non sequatur, quòd sñia lata sine consilio semper sit ipso iure nulla, qa statutum prædictum excipit plures casus, videlicet quando non superesset tantùm de instantia, quòd ipsa causa poßit intra tẽpus instantiæ verisimiliter determinari, de quo tempore scdm dispositionem dicti statuti, debet stari declarationi iudicis de causa cognoscentis, vel nisi renunciatũ fuerit ante sñiam petitioni dicti cõsultoris, per eum qui petiit, vel nisi staret per consultorem, si consilium non daret, &c.
5 ¶†Quia respondeo, ꝙ satis est alleganti nullitatẽ sñiæ, ꝙ al-
a legatio sua concludat secundum cursum regularem, *a* vt clarè colligitur ex notanter scriptis per Inno. in c. præterea. in fi. versi. de dila. & per Bar. in l. 2. ff. si quis in ius voca. non ierit. post glo. fi. ibi, facit tex. in c. venerabilibus. versic. potest quoq;. de sent. excom. in 6. & l. ab ea parte. ff. de probat. & l. suus quoque. ver. puto. ff. de hæred. institu. ¶ Qui ergo allegaret, quòd non supererat de instãtia, debet probare, quòd iudex hoc declarauerit, vt statutum requirit. & similiter si allegaret, petitioni consultoris fuisse renunciatum, vel allegaret stetisse per consultorem consilium non dantem. hoc n. cùm esset fundamentum, intentionem ipsius allegantis ꝑ eum probandum est. l. 2. & l. in exceptionibus. ff. de proba. l. hoc iure. ff. de verb. obl. c. super hoc. de renunc. c. 1. vt eccle-
6 siastica beneficia. † Stetisse aũt non dicitur per consultorẽ, nisi appareat, ꝙ fuerat in mora, postq̃ fuit reqsitus congruo
†2. †tẽpore, vt consilium redderet, & eius responsum vel consilium fuerit cõpetenti tempore expectatum. d. c. cùm in veteri. de ele. c. 1. ne sede vacante. lib. 6. & d. c. cùm olim. & quæ plenè traduntur per Bar. in d. §. si plures. accedat, quod not. Bar. in l. Titia Seio. §. vsuras. ff. de leg. 2. & in l. mora. in prin. ff. de vsur. & Bal. in auth. item si appellatio. C. de tempo. appel. vbi dicunt, quòd si statuto cauetur, quòd instantia causæ pereat lapsu sex mensium, si per actorem steterit, quominùs causa terminetur, ꝙ dicitur stetisse per actorem, si ipse non interpellauit iudicem, vt causam expediret, sed cum ꝑdictis modis non constet, stetisse per consultorem, ergo remanet firma generalis regula, tradita à statuto, ꝙ sñia sit ipso iure nulla. His sic ꝑsuppositis ostendo, ꝙ non sumus in terminis statuti, positi sub rubrica, ꝙ in qualibet sñia condemnatoria intelligatur factum ꝓceptum, &c. Nam dictum statutum in principio dat regulam, ꝙ quælibet sententia elapsis decem diebus poßit executioni mandari, & hęc pars facit pro Fran. subdit statutum, Nisi intra dictos 10. dies, vel quandocunq; ante executionẽ sñiæ vel laudi pars condẽnata comparuerit coram aliquo iudice, & parte citata se à dicta sñia appellasse, vel de nullitate ipsius sñiæ coram ipso iudice dixerit, quo casu executio sñiæ differatur, vsq; quo de nullitate vel appellatione decisum fuerit, &c. Nec ista particula statuti obstat etiam Francisco, quia posito, ꝙ Dominicus

nicus à prima sententia contra eum lata appellauerit, seu
de nullitate dixerit, tamen ex quo intra tpa à iure munici-
pali præfixa ad causam appellationis vel nullitatis per aliq̃
sñiam validam terminata, sed solùm per quandã sñiam nul-
lam latam per iudicem appellationis sine consilio sapiẽtis,
quæ sñia non meretur dici sententia. l. 4. §. condemnatum.
ff. de re iud. l. à nullo. C. de ferijs. dico, ꝙ prima sñia transi-
uisse dicitur in rem iudicatam. †& dicta causa primæ appel-
7 lationis vel nullitatis dicitur esse decisa per desertionẽ, non
obstante dicta sñia nulla. hoc euidenter probatur per not.
per Host. & cano. in c. ex ratione. de appel. & gl. in cle. si ap-
pellationem. in ver. appellatus. per illum text. de appel. per
Bal. in c. sancimus. ad fi. quo tẽpore miles. & in auth. 2. qui.
b de temp. appel. vbi in effectu concludunt, *b* quòd si post la-
psum tempus datum ad prosequendum appellationem fe-
ratur sententia, infirmans primam sententiam, postea petit
appellans ipsam primam sententiam executioni mandari,
non obstabit ei, ꝙ lata fuerit secunda sententia, infirmans
primam sñiam, eò, quia dicta secunda sñia fuit nulla, nõ im-
pedit transitum primæ sñiæ in rem iudicatam. cùm ergo tẽ-
pore, quo petita fuit executio primæ sñiæ per Franciscum,
iam lapsa essent tẽpora ꝓsequendi cãm primæ appellatio-
nis, vt verbo fertur, dicta prima sñia potuit executioni man
dari, non obstante secunda sñia nulla lata per iudicẽ appel-
lationis, per p̃dicta, & his conuenit sequens particula statu-
ti dicentis in effectu, ꝙ si prima sñia fuit confirmata per aliã
sñiam, vel per desertionẽ appellationis, vel nullitatis, posit
peti executio primæ sñiæ. Et prædicta locum habent, ẽtsi di
ctus Dominicus nondum appellasset à prima sñia, sed ẽt de
eius nullitate dixisset, quia ex forma statuti sub rubrica de
causa appella. deserta deseritur causa nullitatis, pariter, &
eo modo, quo deseritur causa appellationis, licet de iure cõ
muni sunt opiniones, de quibus per Bart. & alios, in l. si ex-
pressim. ff. de app. per Cyn. Ray. & Bal. in l. qui testamento.
ff. de excu. tut. per Inn. in c. sæpè. de ap. per Bald. & Sal. in l. 1.
C. quando ꝓuo. & Bar. in c. sancimus. quo tpe miles. & in re
pe. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in versi. octauò quæro,
&c. ff. de pact. & Bald. in addi. Spe. in tit. de appel. vers. statu-
tum dicit. & in l. 1. in prin. C. de sen. ex breu. reci. & Guili. de
Cug. in l. & suum. C. de iure delibe. & Petr. de Anch. in cle. 1.
de dolo & contu. & Sal. in l. fi. §. illud. C. de temp. appel. Nec
ẽt prædictis habet obstare alia particula dicti statuti, quę di
cit: Et obuiandũ malitijs litigantium statuerunt, ꝙ si quis
suo vel alieno nomine petierit executionem sententiæ, quæ
per appellationem vel nullitatem pendat ipso sciente, vel
sit rescissa vel annullata ipso iure facto, incidat in pœnam
25. librarum, &c. Nam Franciscus appellauit à dicta sentẽ-
tia nullitatis, lata per iudicẽ appellationis, reseruata tamen
nullitate, & sic clarum est, quòd ex capite nullitatis non di-
cebatur pendere prima sñia, quia nullitas fuit reseruata, sed
8 in iudicio nõ deducta. †Restat videre, an dicatur prima sen-
tentia pendere per appellationem, & dico, ꝙ non, attento,
ꝙ ipsa sñia secunda, à qua fuit appellatũ, erat ipso iure nul-
la, vt superius est dictum, & quia à sñia nulla non potest ap-
pellari, quando nullitas specialiter reseruatur, q̃a effectus
appellationis est rescindere vel suspendere sententiã, à qua
appellatur. l. 1. in fi. ff. ad Turp. l. si filius. §. fi. ff. de bon. lib. l. si
causa cognita. C. de transact. c. venientes. de iureiur. c. sæpè.
de appel. sed id, quod non est, rescindi vel suspendi non põt.
l. nam & si sub conditione. ff. de iniusti. testa. c. ad dissoluen-
dum. de despon. impub. ergo sñia nulla, quæ non dicitur es-
se sententia d. §. condemnatum. non potest per appellatio-
nẽ rescindi, vel suspendi. & declarat Bar. in d. l. si expressum.
9 in 3. q. & Bal. in l. 1. C. de senten. ex breu. reci. in prin. ¶†Nec
his obst. quod appellari potest à sñia nulla quo ad effectum,
vt deuoluat negotium ad superiorem, d. l. Carmelia pia, vt
dixi suprà. Quia respondeo, ꝙ dicta iura loquuntur quotiescunq; simpliciter appellatur, quoniam tunc sub simplici ap
c pellatione includitur *c* nullitas & iustitia, vt ibi, & l. quędam
mulier. ff. fami. ercis. & no. in l. 1. C. quando prouocare. cum
si. vnde cùm videatur nullitas deducta bene per talem ap-
pellationem, deuoluitur negotium ad superiorem, quia su-
perior potest cognoscere, an sñia sit nulla, vel sit valida. Et si
sit valida, potest cognoscere, an sit iusta vel iniusta, vt dicunt
10 iura superius allegata. ¶†Sed quando nullitas expressè re-
seruatur, & in iudicio non deducitur, non potest iudex co-
gnoscere de nullitate vel validitate sententiæ, quia si ferre-
tur sententia super nullitate vel validitate sententiæ, nõ va-
leret tanq̃ non conformis libello, vt l. fundus. ff. communi
diui. & l. fi. C. de fideicom. lib. c. licet Hel. de Simo. bene fa-
cit tex. in cle. 1. de re iud. & quod no. Bar. in d. l. si expressim.
11 in 2. q. & in l. 1. C. quando prouo. †Nec obs. si dicatur, saltem
iudex appellationis potest cognoscere de iustitia vel iniu-
stitia sententiæ nullæ. à qua est appellatum, quia respondeo
& dico, ꝙ talis appellatio non dicitur suspendere, quando
appellatur à sententia nulla, reseruata nullitate, q̃m appel-
latio talis dicitur frustratoria & superuacua, vt l. si constat.
& l. ex consensu. §. 1. & ibi Bar. ff. de appe. & l. cum non eo. C.
quando prouoca. in quibus iuribus probatur, quòd dicto
casu iudex appellationis debet ꝓnũciare superuacuè, & fru
stratoriè fuisset appellatũ, vt ẽt voluit Iac. de Are. Cy. & Bal.
in l. eos. in prin. C. de appel. & Ioa. An. in addi. Spec. in tit. de
sen. prola. §. vt autẽ. super versi. iudice. & Iaco. Butr. in l. 1. C.
quando ꝓuoc. & Bart. in d. l. si expressim. & per Modern. in
l. cùm quærebatur. ff. de re iud. si n. talis appellatio à senten-
tia nulla, reseruata nullitate suspenderet, vel rescinderet ꝓ-
nunciatum, adeò, ꝙ impediret executionem primæ senten
tiæ, non diceretur appellatio frustratoria, & superuacua, vt
dicunt iura & Doct. in locis præalleg. pro hoc ẽt facit, quod
no. Ioan. de Lig. & dominus Card. de Floren. in c. cùm con-
12 tingat. de offi. deleg. †vbi dicunt, ꝙ quando quis appellat à
sñia, quia dicit eam iniustam, de necessitate præsupponit eã
esse aliquam, quia qualitas iniustitiæ nõ potest esse sine sub
iecto. l. eius, qui in prouincia. ff. si certum pet. c. ad dissoluen
dum. de despon. impub. Si ergo ille, qui dicit sñiam iniustã
appellando de necessitate habet præsupponere sentẽtiam
valere, sequitur, ꝙ vbicunque constat, sententiam iam esse
nullam, & nullitas reseruata est, ꝙ tunc appellari nõ potuit
respectu solius iniustitiæ, nec põt dici, quòd dicto casu saltẽ
iudex appellationis posit rescindere dictam sententiã nul
lam, quatenus de facto processit iuxta id, quod in simili le-
gitur. & no. in l. 1. in fin. ff. de fer. & in l. si dolo. C. de rescind.
vend. quia hoc esset verum, vbi nullitas reseruata non esset,
sed vbi est reseruata, non potest iudex appellatonis rescin-
dere, quatenus de facto processit, quia talis processus de fa
cto agitatus, dicitur esse nullus, & sic causam nullitatis respi
cit. l. certa ratione. C. quando prouo. & d. l. 1. cum ibi no. de
ferijs. l. 1. §. 1. ff. quæ sñiæ sine appell. rescin. & d. l. si dolo. cum
ibi not. ergo non potest super hoc cognosci vel pronuncia-
ri per iudicẽ appellationis, aliàs enim sequeretur, quòd ni-
hil referret, an esset reseruata nullitas, vel non, quod nõ est
dicendum. l. si quando. de leg. 1. c. si Papa. de priuile. in 6. nec
appellatio diceretur frustratoria & superuacua, contra ea,
13 q̃ dicta sunt suprà ante †statutũ p̃dictum, dicens, non posse
peti executionem sñiæ, quæ pendeat per appellationem, q̃a
debet intelligi de appellatione, quæ non sit frustratoria, &
superuacua, cùm leges & statuta imponantur rebus, & non
verbis, vt iuribus vulgaribus. Nec n. statuta inciuiliter & Iu
daicè intelligenda sunt, vt dicit Bal. in l. quicunq;. C. de ser.
fug. allegando gl. in l. damni. §. si is, qui vicinas. in gl. quæ in-
cipit, quidam Iudaicè. de dam. infect. & talis appellatio fru-
stratoria non facit primam sentẽtiam pendere, vt probaui,
ergo statutũ non potest in hac appellatione verificari. Præ-
dicta ẽt comprobo ratione, nam licet aliàs conditio suspen
dat natiuitatẽ obligationis & actionis. l. cedere diẽ. de ver.
14 si. l. interdum. in prin. ff. de verborum obliga. †tamen condi
tio, quæ in omnem euentum est extitura. & sic eius euentus
est semper certus, non suspendit obligationem. l. si pupil-
lus. §. qui sub conditione. ff. de noua. l. Iul. verùm debitorẽ.
ff. de condi. indeb. cum ibi no. eadem ratione non debet su-
spendi appellatio, cuius effectus in omni casu semper est
certus, nam siue iudex appellationis in casu prædicto pro-
nunciet secundã sententiam fore iustam, & per consequens
primam iniustam, nihilominùs peti posset per Franciscum

executio primæ sniæ. Et si opponeretur de secunda senten-
tia in contrarium lata, postea tanq̃ iusta confirmata, replica
bitur per Franciscũ de nullitate dictæ secundæ sniæ, quam
15 nullitatem sibi in appellatione reseruauerit, † & de qua nul
† 3. litate † perpetuò dici potest, vt no. glo. 35. q. 9. Vnde quæri-
tur in fi. magnæ gl. & Ang. in l. sicut. per ibi no. per glo. C. de
præscr. 30. anno. Et latè Bal. in l. data opera. C. qui accusare.
& in l. scire. §. fi. ff. de excu. tuto. & Salic. in l. si præses. C. quo
modo & quando iudex. etiam ex forma statutorum ciuita-
tis Bononię, quando non per viam principalis petitionis de
nullitate dicitur. quæ quidem sententia nulla non posset im
pedire vires primæ sniæ validæ. l. si iure. ff. de leg. 3. l. 1. & l. no
uatio. ff. de nouatio. not. gloss. in d. Cle. si appellationem. in
ver. appellatus. de appel. & Host. in cap. ex ratione. de appel.
& dixi suprà, siue ẽt iudex secundæ appellationis ꝓnunciet
secundã sniam iniustam, & primam fuisse iustam, & adhuc
tantominùs impediretur executio sniæ primæ. & sic cùm in
oẽm euentum nõ posit infringi executio dictæ primæ sen
tentiæ, dicta appellatio non debet suspendi. d. l. si pupil-
16 lus. §. qui sub conditione. cum si. ¶ † Comprobatur & alia
ratione, qa per illa verba appello à snia, reseruata mihi nũlli
tate dictæ sententiæ, dicta appellatio non cẽsetur pura, sed
qualificata & conditionalis, vt probatur ex no. per glo. no-
tabilem. in l. item Labeo. §. 1. in ver purè. ff. fami. erciscun. &
quod no. Spe. & Io. And. in ti. de sent. prola. §. species. versi.
quid si iudex. & qđ no. gl. & Doct. in l. obligationum ferè. §.
fi. de actio. & oblig. & Cy. & Doct. in l. terminato. C. de fruc.
& lit. expen & Modern. in l. iudex postquam. ff. de re iud. cũ
sim. & sic videtur appellatum sub conditione, si sententia sit
aliqua, quia sententia existente nulla, appellatio de necesi
tate tanq̃ frustratoria & superuacua nullius fuit effectus. d.
l. si constat. cum alijs suprà alleg. ergo vbi constat, sniam es-
se nullam, fingitur à principio nũquam fuisse appellatum.
l. potior. & l. qui balneum. ff. qui pot. in pigno. habean. bene
faciunt no. per Doct. in d. l. si expresim. l. 1. C. quando pro-
uoc. & in d. c. dilecto. cum sim. in illa quæstione, qua quæri-
tur, quid iuris, si est appellatum conditionaliter hac forma,
dico sniam nullam, & si qua est appello. Ad cõfirmationẽ ꝑ-
dictorum optimè facit vnum verbum domini Raph. Cum.
in præallega. l. si expresim. quod videtur notabile. nam di-
cit, ꝙ præsupposita* cõi opinione pro vera, ꝙ à sentẽtia nul
la posit simpliciter appellari: tamen illud facit scđm eũ, ni-
si nullitas esset euidens, quia tunc dicitur scđm eam impos-
sibile contineri, ideò vitiatur. allegat l. fi. quæ sent. sine app.
rescin. sed clarum in ꝓposito, ꝙ dicta nullitas valde euidens
17 est, † nam euidens illud dicitur, quod notoriè vel manifestè
constat. l. si verò. §. pro rei. & ibi notatur. ff. qui satisd. cog. &
not. Bar. in l. si constante. in 1. q. principali. in princ. ff. solut.
mat. & bonus tex. in c. 2. de verb. sig. in 6. & in c. si fortè. & ibi
not. de elect. eo. libr. & declarat Barto. in l. ea quidem. C. de
accusa. sed per acta dictæ causæ appellationis probatur hæc
negatiua, s. sententiam latam fuisse sine consilio sapientis,
& sic fuisse ipso iure nullam. l. fin. de rebus credi. l. Titiæ te-
xtores. ff. de leg. 1. no. Ioan. And. in c. qm̃ contrà. de proba. &
in c. bonæ. el 1. de elect. & in addi. Spe. in tit. de sent. prola. §.
vt autem. super ver. & no. secundum, &c. Et Bart. in l. hi, qui
ad ciuilia. C. de appel. & no. in l. 2. C. de errore aduocatorũ.
& in c. cùm ad sedem de restitu. spol. quæ acta iudicij noto-
riam probationem inducunt, vt not. Inno. in c. per tuas. de
test. & in c. ex insinuatione. de appel. c. cùm olim. de ver. sig.
c. fi. de cohab. cle. & muli. & per consequens stante euiden-
tia dictæ nullitatis non potuit à sententia prædicta appella-
ri, scđm Raph. Nec etiam obst. dictum statutum, inquãtum
dicit, nisi snia, cuius executio peteretur, esset rescissa, quia
clarum est, ꝙ prima sententia valida non fuit rescissa, & per
secundam sententiam nullam. l, si iure. ff. de leg. 3. & no. glo.
in d. Clem. si appellamus. in verbo, appellatus. & dictum est
18 superius. ¶ † Nec prædictis habent obstare ea, quæ suprà in
prin. allegata sunt pro parte contraria, videlicet ꝙ appella-
ri posit à snia nulla, ad hunc effectum, vt deuoluatur nego-
tium ad superiorem, quia ex superius dictis manifesta da-
tur responsio, qm̃ allegata in contrarium procedunt, quã-
do nullitas tacitè vel expresè deducitur in iudicium, ita lo
quitur l. quædam mulier. & no. in l. 1. C. quando ꝓuo. nõ est
necesse. & no. per Inno. in c. cùm contingat. de offi. deleg. &
per Bar. in l. si vt ꝓponis. C. quomodo & quãdo iudex. cum
alijs suprà alle. sed nos loqmur, quãdo nec tacitè nec expres
sè deducta erat nullitas, quo casu appellatio non deuoluit
negotium ad superiorẽ, nec suspendit, vt latius suprà proba
ui. Itẽ contraria possunt procedere, quando nullitas non es
set euidẽs, aliàs secus scđm Raph. in d. l. si expresim. vt suprà
dixi. Postremò ẽt videtur sustineri posse, ꝙ ex alio capite di-
19 ctus Franciscus non incidit in pœnam librarum 25. † qa sta-
tutum dicens, si quis petierit executionem, puniatur, &c.
debet intelligi, petierit, & ad finẽ perduxerit, aliàs non pu-
nitur. ita firmãt Dy. & Bar. in l. amplius. ff. rẽ ra. ha. per l. qui
cùm maior. §. accusasse. & in l. in seruitutem. §. petijsse. de
bo. libe. & l. Papi. §. meminisse. ff. de inoffi. test. & l. alia. C. de
his, quib. vt indi. no. Bar. in l. si libertus. & in l. eum. ff. de iu-
re patro. & no. gl. Iac. Bu. Bar. & Doct. in l. in criminali. C. de
iurisd. om. iud. & Bar. in l. si quis maior. C. de trans. & Bal. in
l. si quis in suo. C. de inoffi. test. & plenè do. Anto. in ca. si di-
ligenti. de for. compe. adeò, ꝙ ẽtsi prosequatur, & deuẽtum
esset vsq; ad sententiam, & ab illa esset appellatum, penden-
te appellatione, adhuc non esset pœna legalis vel statutaria,
commissa cum effectu, quia petitio non diceretur ad finem
deducta, vt d. §. accusasse. declarat Bal. in l. alia. C. de his, qb.
vt indig. Sed dictus Franciscus ad finem non deduxit iudi-
cium super executione intentatum, sed simpliciter execu-
tionem sententiæ petiit, contra quam petitionem fuerunt
aliqua per Dominicum opposita, postea per Franciscum re
plicatum, & super illas nihil pronunciatum, ergo non po-
test dici pœnam incurrisse per prædicta. attamen primo lo-
co dictis & conclusis tanquam adhuc de iure probabiliori-
bus magis inhæreo. Alex.

CONSILIVM LX.

De decimis, an debeantur à laicis.

ROmana Ecclesia reprobauit tam sancti Tho-
mæ, quàm aliorum fratrum ꝑdicatorum & mi
norum dicta, vt habetur in c. 1. de decimis. lib.
6. & videatur ibi gl. Io. And. & vide in cle. fi. de
pœnis. constitutionem pœnalẽ contra prædi-
cantes oppositum. & hæc sunt verba Ioan. And. in gloss. ali-
qui Theologi dicunt, ꝙ hodie decimæ non debentur, quia
institutæ fuerunt dari Clericis, quia nihil aliud habeant,
Nu. 18. c. vbi dicitur: Clerici ex parte decimarum debentes
se contenti. hodie verò habent prædia, vnde eis decimæ de-
beri non videntur. Sed hæc opinio reprobatur de decimis.
c. tua nobis. alij dicunt, ꝙ decimæ in illis regionibus, in qui
bus non est consuetudo, ꝙ soluantur, nec exiguntur, nec ꝑ-
dicantur, quia non soluere non est peccatũ, quasi ex tolerã-
tia Papa dispenset, ꝙ videtur posse secundũ ea, quæ notan-
tur eo. ti. c. nobis. vbi autẽ exiguntur & prædicantur, nõ sol
uere est pctm̃. Quæ opinio per decretales, & per omnia cõ-
silia reprobari videtur, in quibus satis clarè patet, quod Pa-
pa non tolerat: sed contradicit expresè, & ideò tenenda est
opi. Inn. in glo. quam posuit super Rubrica de decimis. vbi
dicit, ꝙ decimæ indistinctè debeãtur tam personales, quàm
ꝑdiales. & hoc ꝓbat per authoritates veteris & noui testa-
menti. & per iura, 16. q. 1. reuertimini. vbi transumptiuè ha-
bet dictũ Hieronymi. & in c. decimæ. vbi transsumptiuè ha-
bet dictum Augustini. q. 7. qcunq;. vbi transsumptiuè habet
dictum Ambrosij. & c. oẽs. & in c. multis capitulis. apparet
ẽt vna decretalis Inn. quarti missa ꝑdicatoribus & minori-
bus, in qua eis ꝑcipit per obedientiam districtè, & in virtute
Spiritus sancti, authoritate apostolicæ sedis, ꝙ frequenter
ꝑdicent publicè populo, & in sancto consilio, ꝙ soluant de-
cimas, & satisfaciant de retẽtis, aliter eos ab hæreditate cœ
lesti penitus fore excludendos. hanc decisionẽ ibi ponit do.
Arch. Bo. in suo rosario, super decreto. 12. q. 1. c. duo. vbi ha-
betur dictum Hieronymi. & Io. de Deo, Doctor decretorũ,
Hispanus, in suo libro de abusionibus contra canones, quẽ
misit clero & studio Bononiæ, omnibusq; religiosis attesta
tis tenet decimas deberi, ergo, &c.

CON-

CONSILIVM LXI.

Ioan. Andreæ.

QVia sæpisimè dubitari contingit de clericis relinquentibus habitum & tonsurã, & delinquentib. vel facientibus contrariũ ordini clericali, vtrum gaudere debeant priuilegio clericali. Ad omniũ decretalium dubitationem tollendã distingue. aut clericus ducit clericaliter vitam suã, aut non, & si qdem viuit clericaliter, & delinquit in habitu quoquomõ aut qualitercunq;, nõ amittit nec põt detineri vel puniri per iudicem secularẽ, & percutiens vel capiens incidit in canonem latæ sñiæ. 17. q. 4. si qs suadente. & in hoc casu loquitur. extra, de iud. c. cùm non ab hõie. quod apparet ex verbis ipsius capituli, quod dicit ipsum esse clericum, & in ordinib. constitutum assertiuè. & hoc nisi fuerit incorrigibilis, & fuerit depositus per iudicẽ ecclesiasticum, & traditus curiæ seculari, vt ibi dicitur. Si verò clericus non viuit clericaliter, distinguit, aut portat tonsuram & habitum, aut non, & si quidẽ portat habitum & tonsuram, tamen negotiando vadit, vel tenet tabernam, vel stat ad aliquã stationem ad faciendum aliquam mercantiã, & tunc non perdit priuilegium clericale, nisi post trinam admonitionẽ, & in hoc casu loquitur extra. de vita & honestate clericorum. c. fi. & hoc apparet, qa dicitur in ipso c. qdam clerici, &c. & ita ponit assertiuè, & postea dicit in negociationum suarum qõnibus, per qđ apparet quod loquitur, quando clericus mercatur & negotiatur cã lucri & qstus. Si verò accipit secundã vxorẽ, vel accepit viduã, vel facit se militẽ, ex toto amittit priuilegium clericale, qa in talibus non cadit character ordinis clericalis. 83. dist. c. si qs de biga. c. 2. & 3. ¶ Si verò vnicã vxorẽ, & virgo sit, si habet beneficiũ clericali astrictũ, tunc portando habitum & coronã. & clericaliter viuendo, nõ perdit priuilegium clericale. extra, de vi. & honest. cle. c. clericus si tonsuram. aliàs si accepit vxorẽ, & reliquit habitum clericalẽ, perdit priuilegium. extra, de cler. coniug. c. pe. & c. Ioan. & ibi no. ¶ Si verò viuit clericaliter, sed nõ portat vestes clericales, habitum vel tonsuram, & facit aliquid contrariũ ordini, vel delinquit, tunc distingue, aut leuiter delinquit, vel facit aliqd contra regulã ordinis clericalis, vt quia portat arma, vel ludit ad tabulas in viis, vel mutuat ad ludum, vel vadit venãdo vel aucupando, & tunc si aliqs eum ignorans clericum cõmittit ad eum, nõ incidit in pœnã canonis, ipsum percutiendo vel feriẽdo, aliàs secus si sciret, vt extra, de sen. excom. c. sacro. & hoc nisi post trinam admonitionem, quia tunc omne perdit priuilegium, vt extra, de sen. excom. c. ad audientiã. & c. contingit. dicitur ꝙ delinquit secundo, vt apparet ex dictis ipsorum. c. olim. Nam in c. ad audientiam. ꝙ dicit, ꝙ portabat arma relicto habitu clericali. & in c. contingit. dicitur ꝙ delinquit seculari lapsu. & ita quodammodo delinquit leuitatis cã seu iuuentutis. per quod apparet in ipsis capitulis loquendo delinquit leuiter vel modicum. Si verò relinquit habitum clericalem, & tonsuram, & immisceat se enormitatibus, vel sęua committat, & exerceat. & in istis perseueret, & quod hoc faciendo comprehẽsus est per iudicem secularem, vel offensus fuerit per aliquẽ, tunc nullo gaudet beneficio, & his casib. loquitur extra, de apost. c. 1. de priui. & de cle. excõ. c. ex parte 3. circa fi. & den. excom. & c. cùm non ab hõie. in fin. & c. perpendimus. de iudi. & est ratio manifesta, quia cùm elegerit vitam secularem, ipsius vitæ debet subiici, dixi plenè iuxta illud, dignum est vt quicunque aliis similem vitam suscipiunt, similem in legibus sentiant disciplinã. extra, de stat. mona. c. recolentes. & per hoc reducuntur ad concordantiã gl. Inn. Bar. & aliorũ DD. prædicta seruando nunq̃ errabitur consulendo vel iudicando. Io. And. Tamen do. Beccarius de Beccaria dicit, ꝙ scripsit dicto do. Ioan. And. & petiit nunquid dicta verba essent sua, & ꝙ dictus do. Ioannes rescripsit, quòd sic.

SEMPRONIVS faciendo testamẽtum, sic disposuit. ¶ Præfatos tutores spõtè & liberè, purè, ex certa sciẽtia liberauit, & absoluit, & penitus relaxauit ab oĩ iuramẽto, cautione pstanda, & ab oĩ confectione inuẽtarij de bonis suis suæ hæreditatis, & ab oĩ suæ administrationis, & gestionis actione reddẽda, & ab oĩ lege tutelę & curæ, & eos oĩno anologistas esse voluit penitus & mãdauit, ita qđ non teneãtur vllo modo aut vllo tpe iuramentũ aut cautionẽ rem pupilli saluã fore pstare, inuentariũ conficere, & accepta ac data, aut alicuius suæ gestionis in scriptis redigere, vel redacta ostẽdere aut exhibere vel cõsignare, & exnunc ꝑut ex tunc, & ex tunc ꝑut ex nunc approbãs & cõfirmans ex certa scientia, & ex casu speciali qcquid per ipsos tutores & curatores in prædictis & circa pdicta factum fuerit. damnans exnunc prout ex tunc, & extunc ꝑut ex nunc dictos pupillos, ne aliquid à dictis tutoribus aut eorum hæredibus vllo vnq̃ tpe aut modo petant vel exigant occasione ipsius tutelæ, & curæ, & administrationis bonorum suorum ratione, & ne aduersus eos aut eorum hæredes occasione pdicta suas vllo vnq̃ tpe exerceant actiones. Quòd si dicti tutores, curatores, aut sui hæredes ex cã pdictorum, aut alicuius eorũ, aut dictæ tutelæ & curæ malè gestæ omissæ, vel neglectæ, aut doli, culpæ, vel negligentiæ, in aliquo tenerẽtur vel damnarẽtur eis pupillis, id totũ & quantũcunq;, & quandocunq;, & qualitercunq; fuerit, aut tantundem de suo & bonis suis videlicet de parte tangente illũ vel illos, cũ vel qbus tenerentur vel dãnarentur ipsi tutores, vel aliqs eorũ ipse testõr eisdem tutoribus oĩbus meliori via, iure, forma, & modo iudicauit, legauit, reliquit, & dimisit, modo de plurib. dubitari contingit. ¶ Primò, an ista verba sint tantæ efficaciæ, vt tutores de administratione tutelæ non teneantur, psupposito quod cõtra matrẽ olim tutricẽ agatur, q̃ erat contutrix cum aliis tutorib. & an potuerit remitti dolus ille. & si pro pdicta administratione tenerẽtur, & finaliter contingeret eam condemnari, an virtute legati poterit petere id in quo condemnaretur?

SVMMARIVM.

1 *Inuentarij tutoris confectio potest remitti in testamento, nisi iudex videat esse contra vtilitatem pupilli. nu. 2.*

3 *Dolus nullo modo remitti potest.*

9 *Inquisitio scrupulosa matri etiam solum videtur remissa, & per verba generalia.*

13 *Tutor non præsumitur acquisiuisse ex bonis pupilli, licet vxor præsumatur quæsisse ex bonis viri. nu. 14.*

CONSILIVM LXII.

Franciscus Cremensis.

SErenisimus & Christianiss. Imperator noster monet nos veritatis esse imitatores in l. 1. in fi. C. de lati. lib. tol. qm̃ veritas super oĩa amanda est, dicit Iurisconsultus in l. cũ ita legatũ. ff. de cond. & dem. ideo vt veritatis sectator videar, qcquid infrà dicetur, aut rõne, aut legũ autoritate cõprobabitur, iuxta dictũ Bal. in cons. suo, quod fecit tpe schismatis de Papa Vrbano, qđ cons. regulariter ponitur post legẽ, edicto. C. de edi. diui Adri. tol. 68. di. corepi. & 26. di. deinde. & anteq̃ condescendam ad infrascripta dubia, prius videndũ
1 est, † an testõr poterit remittere confectionẽ inuentarij. Et primò videtur dicendum ꝙ non, cum hoc casu videatur testator iuri publico derogare, quod facere non potest. l. ius publicum. ff. de pac. & in l. quidam decedens. ff. de admi. tu. & in §. prætor ait. & in §. pacta q̃ iunctis his quæ no. in l. iurisgen. §. prætor ait. & in §. pacta q̃ contra. ff. de pac. ¶ Secundò pro hac parte facit ꝙ dixit Bal. in l. fi. in prin. C. de iure delibe. & in c. fi. C. arbi. tute. vbi tenẽt * communiter Doctor. ꝙ confectio inuentarij non potest remitti hæredi, sicut etiam dicitur de cautione pstanda, de vtendo fruendo arbitrio boni viri, de quo plenisimè in l. 1. C. de vsufru. In contrarium videtur tex. in l. fi. C. arb. tut. vbi expresse habetur, qđ testõr potest remittere tutori confectionẽ inuentarij in hoc articulo, capio vnam doctri. Cy. & Dy. quos ẽt sequitur Bal. in d. l. fi. C. ar. tut. quam ẽt reassumpsit & sequitur Io. And. in add. Spec. tut. de tuto. §. generaliter. Aut enim remisio respicit vtilitatẽ testatoris tm̃, & tunc ista cautio põt remitti, qa potest ꝑpriæ vtilitati renunciare. l. 1. & l. scire debetis. C. vt in pos. leg. Aut respicit vtilitatẽ hæredis tm̃, & istam non potest remittere testator, per no. in l. 1. C. de vsufr. & no. extra, de pig. c. fi. in gl. 2. Quando verò dubitatur, an posit vel nõ posit esse damnosa hẽredi, vt puta in confectione inuentarij facienda per tutorem,

tunc ista potest remitti, per tex. expressum in d.l.fin.C.arb.
tute.& subiicit Io.Andr.vbi suprà, quod potest esse duplex
vtilitas pupillo. sc. ne inuidiæ submittantur pupilli diuitiæ.
Secunda, ne pupilli paupertas detegatur, quæ quidem pau
pertas respiceret ēt verecundiam ipsius testatoris. ar.l.2.C.
quando & quibus quarta pars debetur.lib. 10.Ergo in casu
nostro potuit testator dictæ tutrici inuentarij confectionē
remittere.& hanc opi.secutus fuit Bart.in l.nemo potest.ff.
8 de legat. 1.† Subdens tamen, ꝙ si ista remissio appareat esse
contra vtilitatem pupilli, iudex non debet testatoris volun
tatem sequi. l. vtilitatem. & l.infirmādo tuto.& l.1.§.1.ff.vbi
pu. edu. deb.aliàs aūt inuētarij remissioni statur, de quo ēt
per Bart.in l.in confirmando.ff.de confir. tut. & per Spe.de
tuto.§.generaliter.ver.& hoc verò.& Specu.in tit.de instru.
edi. §. d. ver.tutor autem.concludēdum est igitur, standum
esse præcepto testatoris in casu nostro, donec iudex videat
esse contra vtilitatem pupilli. Cùm ergo non præsuppona-
tur in themate supradicto iudicem aliquid statuisse contra
præceptum paternum, legitimè potuit dicta tutrix inuen-
tarij confectionem omittere, si tamen dicta tutrix inuenta
rium confecisset, cùm non teneretur, magnam erga filios
ostendisset charitatem, & deuotionem. & per prædictā di-
stinctionem respondetur ad oīa argumenta facta pro parte
contraria. His expeditis, venio nunc ad primum dubium,
in quo queritur, an per verba in testamento apposita tenea
tur mater tutrix administrare tutelæ reddere rationem.
a a¶Primò videndum est, an testator potuerit remittere do-
lū, de quo in testamento habetur. Et primò videtur dicen-
dum quòd sic, per ea quæ no.per glo. & Cyn.in l.actione.de
transac ꝙ etiam sequitur Bar.in l.ab Aurelio.§.Caio Seius.
ff.de lib. leg. vbi habetur, ꝙ si tutoribus fiat liberatio & re-
missio generaliter, ꝙ ēt videntur remissa ea quæ per dolum
erant extorta. Si ergo per verba generalia potest remitti do
lus, vt ibi habetur, multò magis erit in casu nostro, vbi testa
tor loquitur per verba specialia. Secundò pro hac parte fa-
cit tex.in l.si quis rationes.in fin.ff.de lib.leg.vbi dicit Iuris-
consultus, ꝙ si testator vult remittere tutori reliqua apud
eum existentia, vel etiam dolum, non debet loqui per verba
generalia, vt puta veto à tutoribus exigi rationes, &c. sed de
bet loqui per verba specialia, vt puta remitto reliqua & do-
lum, sed in casu nostro spāliter remisit dolum, ergo, &c. Ter
tiò pro hac parte induco tex. quem ad hoc singulariter pon
dero, vt l. ab Aurelio. §. Titius testamento. ff.de lib.leg.vbi
quamuis per hęc verba testator dicat, Seium liberatum esse
volo ab actione tutelæ, vel veto reddi rationes à tutoribus
meis, non videtur remissis dolus, nec etiā reliqua, vt l.si ser-
uus vetitus.ff.de leg.1.l.si quis rationes.in prin.& in l.ab Au
relio.§.Caius Seius.ff.de lib.leg.& l.dominus Sticho. §.ser-
uis.ff. de pecu. leg. Nihilominus quando talia verba profe-
runtur à persona quæ habet naturalē affectum, tunc viden-
tur oīa remissa, videlicet dolus, & reliqua, per tex.in d.§. Ti-
tius testamento. Sed in casu nostro ista verba sunt prolata à
persona, quæ habet affectum naturalem ad tutricem, vt pu-
ta à marito, ergo, &c. & ista erant quæ reddebant præsentē
consultationem hęsitabilem. ¶ His tamen non obstanti-
bus dico contrariam partem veriorem esse de iure, vide-
licet quod testator non possit remittere tutori dolum, nec
per verba generalia. nec etiam per verba specialia. vnde pro
hac parte allego text. qui videtur decidere istud dubium, in
l.si vnus. §. illud. de pact. vbi dicit Iurisconsultus, illud nulla
pactione effici potest, ne dolus præstetur. subiicit ibi gl. s. ne
fiat. & sic ille text. cum gl. loquitur in futurum. quo casu ibi
deciditur dolum futurum remitti non posse. & hāc partem
4 tacitè sentit Bar.in l.nemo potest.ff.de leg.1.†vbi dixit, ꝙ ea
quæ statuuntur propter falsitatem euitandam, vel pericu-
la, non possunt remitti per testatorē. Sed in casu nostro pos-
sent induci maxima pericula contra pupillum, si dolus de
futuro posset remitti, ergo illa verba, quantumcunq; spe-
cialia in testamento apposita, nihil operabuntur respectu
doli, qui vt suprà dixi, non potest remitti. Pręterea & secun-
dò declarauit istud dubium pulcherrimè Bart. in l.quidam
decedens.ff.de admi.tut.vbi dixit Bar. quòd si testator relin
quit liberationem à reddendis rationibus, nihilominus tu
tor tenebitur de dolo, qui dolus non potest remitti scdm
Bart. ibi. & ideo subiunxit Bart. ꝙ aut loquimur in dolo de
præterito, & iste potest remitti, per tex. in l. si quis rationes.
§.fin. ff. de leg. aut loquimur in dolo de futuro, & iste dolus
non potest remitti per testatorem, in d.l.quidam decedens.
& ita ibi allegat Dy. ita tenere, ergo cùm in casu nostro tra-
ctetur de dolo futuro, iste dolus non potuit remitti per te-
statorem. ¶ Tertiò ad hanc consultationem Bar. ponit gla-
dium ad radicem in l. Aurelio. §. Caius Seius. ff. de libe.leg.
5 † vbi in terminis formauit casum nostrum, & ibi concludit,
ꝙ pro administratiōe futura, nunq̃ videtur remissus dolus,
etiam si testator vel contrahens expresserint ipsum dolum,
& fundat se per d.l.si vnus.§.illud.ff.de pac. & allegat glos.&
6 Dy.in d.l.quidam decedens.ff.de admi.tut.& ideo singula-
riter dixit Bar.in d.l.do Sticho.§.seruus, ff.de pecu. leg.† ꝙ
si statuto caueatur ꝙ potestas vel officialis non possit syn-
dicari, ꝙ tamen si habeat in manibus aliquid de pecunia ci-
uitatis, illam tenetur consignare & restituere, quasi sentiat
ibi Bart. ꝙ dolus nunquam videatur remissus. Non obstant
nunc in contrarium allegata, & primò non obst. gl. cum ibi
not.in l.actione. C. de transact.& quod not.Bart.in l.Aure-
lio.§. Caius Seius.ff.de lib.leg. Quia respōdeo ꝙ ibi loquun
tur de transactione. & sic de contractu facto super dolo de
præterito, qui quidē dolus potest remitti, vt suprà dixi. nos
autem loquimur in dolo de futuro, qui non potest remitti.
7 per §.illud suprà alleg. cum his quæ suprà dixi. ¶ † Non ob.
secundum motiuum videlicet text. in l.si quis rationes.§.fi.
ff.de libe.leg.quia quamuis text.ille in fi. generaliter. loqui
* videatur, nihilominus * communiter intelligitur ꝙ loqua-
tur in dolo de præterito. qui, vt suprà dixi, potest remitti.&
ita intelligunt DD.oēs, & Bart.in d.l.quidam decedens.su-
prà allegata.& Bart.post Dy.in d.l.Aurelio.§. Caius Secius.
ff.de liber.leg.casus autem noster loquitur in dolo de futu-
ro, qui, vt suprà dixi, non potest remitti. ¶ Non obst.nunc
tertium motiuum, videlicet tex.in l.Aurelius.§. Titius testa
mento, quia respondeo quod ibi non solum attenditur na-
turalis affectus, sed ēt attendebatur ibi, quia tex.ille loqui-
tur de dolo præterito, non autem de futuro, prout ibi clarè
apparet. ¶ Concluditur ergo ꝙ si probaretur ipsam matrē
habere reliqua in manibus, teneretur dicta reliqua consi-
gnare & restituere filiis suis olim pupillis, quorum fuit tu-
trix. ¶ Similiter si probaretur fuisse in dolo, teneretur per
supradicta. quem tamen dolum tenentur probare ipsum al
legantes, & sic filij, per tex. in l.quoties.§.qui dolo.ff.de pro
ba. & ita sentiunt oēs tex. suprà allegati.& per supradicta ēt
deciditur secundum dubium, videlicet ꝙ si condemnare-
tur occasione doli cōmissi ipsa tutrix, quod non posset con-
sequi deductum in condemnatione iure legati, quia fieret
vnus circuitus, & fraus legi. l.contra legem.ff.de leg.& iura
prędicta potius verbis essent apposita, quàm rebus, contra
l.2.C.cōia de leg.cum si. ¶ Sed nunc pluchrum esset videre,
quid operentur illa verba posita in testamento videlicet, li-
berauit ab omni suæ administrationis & gestionis ratione
reddenda, & ab omni lege tutelæ & curæ, & eos oēs analo-
gistas esse voluit. & illa ēt verba ꝙ si dicti tutores, curatores,
aut sui hæredes ex cā prædictorum aut alicuius eorum, aut
dictæ tutelæ, & curæ malè gestæ omissæ, vel neglectæ, aut do
lo, culpæ, vel negligentiæ in aliquo tenerētur vel damnaren
tur eis pupillis, id totū & quantumcunq; fuit, aut tantundē
de suo & bonis suis, videlicet de parte tangente illū, vel illos
cui vel quibus damnarētur vel tenerētur ipsi tutores, vel a-
liquis eorum ipse testator eisdem tutoribus oībus meliori
modo, iure, via, forma, iudicauit, legauit, atque reliquit.
8 ¶ † Quia ego respondeo, ꝙ ista vltima verba debent ita in-
telligi, ꝙ quamuis huiuscemodi legatum non valeat, neque
teneat, si ipsa tutrix condemnaretur occasione doli, vt sup.
dixi circa secundum dubium, nihilominus tale legatum va
let, si contingeret ipsam condemnari ratione leuis culpæ
seu negligentiæ. ista fuit doctrina Iuliani iurisconsulti, iun-
cta ibi gl.1.l.quidam decedens.ver.si.ff.de admi.tuto.cuius
verba formalia sunt hæc, damnum verò quodcunq; ex tu-
tela

tela qs ſcripſerit, & legari, & per fideicõmiſſum ei relinqui
pôt.q̃ verba generalia q̃uis prima facie dolum includere vi-
deantur, per l.1.§. generaliter. ff. de leg. præſt. nihilominus
ſubiicit ibi gl.qđ ille text. debet reſtringi ad leuẽ culpã.i.ad
negligentiã, non aũt ad dolũ de futuro, q dolus remitti non
pôt, per d.§.illud. ¶ Concluditur ergo ꝙ ſi ꝓpter ipſum da-
mnũ contingens dictã tutricẽ condemnari contigerit rõne
negligentiæ, ꝙ iſta cõdemnatio deberet cõpenſari cũ dicto
legato, ꝑ ſupradicta, & ideo ponderẽt bene tabelliones p̄di
ctã clauſulã, qa eſt valde vtilis & ſolẽnis, vt ex p̄dictis appa-
9 ret. & ſic expeditus eſt intellectus vltimorũ verborũ. ¶ † Ve
nio nunc ad intellectũ primorum, in quo articulo breuiter
cõcludo, ꝙ ipſi tutrici remiſſa videtur ſcrupuloſa inqſitio,
& ideo ſufficit ex bono & æquo ipſi tutrici reliqua aſsigna-
re.ſ.q̃ probarentur apud eã eſſe. ſimiliter ſi ꝓbaretur eã eſſe
in dolo, nõ excuſaretur. Non em̃ ſubtiliter & ſcrupuloſè de
bẽt filij ſyndicare d.matrem tutricẽ, cùm ꝑ illa verba teſtõr
hoc iuſsiſſe intelligatur, ꝑ text. no. in l.ſi ſeruus vetitus. ff. de
leg.1.l.q plures. & l.qdam decedens. ff. de admi.tu.l.non ſo-
lùm.la 2.§.hæres. & l.ſi quis rõne, in prin.l.ab Aurelio.§.Ca-
ius Seius. & l.Aurelius.§.Mꝫuia. & §.filias. & l.creditor. ff. de
li.le. Et qa cã dictę tutricis poſſet in futurũ verti corã litera-
rũ mperitis, ideo ſubiicio verba formalia duorum tex. qbus
declaratis, videbitur & cognoſcetur qs eorũ debeat ſerua-
ri. Et circa ipſam matrẽ tutricem ſubiicio primò text. d.l.ſi
ſeruus. Si ſeruus vetitus à teſtõre eſt rõnes reddere, non hoc
cõſeqtur, donec ꝙ apud eum ſit, reddat, ad lucrũ faciat. ſed
ne ſcrupuloſa inqſitio, hoc eſt, vt negligentię rõ non habea-
tur, ſed tm̃ fraudũ, ideo & manumiſſo nõ videtur peculium
legari ꝑ hoc quod vetitus eſt rõnes reddere. ¶ Subiicio nũc
ſcđm tex. videlicet l.qdam decedens. Quidã decedens filiis
ſuis dederat tutores, eosq; analogiſtas eſſe volo. & ait Iulia-
nus tutores, niſi bonã fidẽ in adminiſtratione p̄ſtiterint dã-
nari debere, q̃uis teſtõ cõprehẽſum ſit, vt analogiſtæ eſſent,
nec eo noĩe ex cã fideicommiſsi quicq̃ conſequi debebunt,
vt ait Iulianus, & eſt vera iſta ſnĩa. Nemo em̃ ius publicũ re-
mittere pôt huiuſcemodi cautionib. nec mutaſſe formã an-
tiqtatis conſtitutę. Damnũ verò quodcunq; ex tutela qs ſen
ſerit, & legari, & ꝑ fideicommiſſum ei relinqui pôt. ¶ Modò
poſſet nunc dubitari qs text. debeat ſeruari contra matrẽ tu
tricẽ, qa primus tex. videtur magis fauere matri, quã ſecun-
dus, & breuiſsimè reſpondeo, ꝙ primus text. debet ſeruari
circa matrẽ tutricẽ, quãuis per illa verba generalia, analogi
ſtas eſſe volo, poſſet dubitari, an negligentia videatur remiſ
ſa, qa tex. in d.l.quidã decedens. non bene declarat, nihilo-
minus non dubitatur, qđ illa negligentia ſpãliter potuit re-
mitti, vt ſentiunt tex. in oĩbus iuribus ſup. alleg. Nam aliàs,
non poſſet dicere teſtõr, lego id in quo condemnabitur ra-
tione negligẽtiæ, ꝑ illum tex. expreſſum cum gl. & ſic poſſet
dicere mater tutrix, fruſtra petis qđ incontinenti reſtitutu-
rus es. regula dolo facit. de reg. iur. li. 6. cum ſi. Relinquitur
ergo ꝙ in caſu noſtro ipſa mater tutrix non tenetur, niſi de
dolo, ſi probetur, non aũt de negligentia, & ſic legendus eſt
à iudice tex. in l.ſi ſeruus vetitus, de le.1. & tuendus ꝓ opti-
mo iure ciuili, & illum ſeruet circa matrẽ tutricem iudex.
10 † Aduertat etiam iudex, qa approbatio fidei matris, quã fe-
cit teſtator in teſtamẽto multùm releuat matrem ab omni
mala p̄ſumptione. l.teſtamento datos. ff. de teſt. tut. Simili-
ter fauet matri affectus naturalis, quẽ habebat maritus ver-
ſus vxorem ſuam, per tex. in ratione ſui, in l.Aurelius, ſuprà
Titius teſtamento. ff. de lib. leg. Fauet etiã iſti matri pietas
naturalis, quæ à filiis patri & matri æqualiter debetur, ſcđm
dictum iuriſconſulti, in l.furioſæ matris. ff. de cura. furi. vbi
1 ſentit Iuriſconſultus, † ꝙ in caſu neceſsitatis dẽt filius æqua
liter diuidere alimenta inter patrem & matrem, quia & ſi
eorum poteſtas inęqualis ſit, quia pater habet filium in po-
teſtate, mater non. l.illud.§.ad teſtamenta. ff. de bo.poſ.con
tra tabu. nihilominus ipſis parentibus à filiis æqua debetur
pietas, per illum tex. de quo ibi Bal. valde gloriatur. ¶ Con-
cludendum eſt igitur dictam matrem tutricem ad nihil ali-
ud teneri, niſi probetur in dolo fuiſſe, vel etiam niſi habeat
reliqua penès ſe, quæ filiis reſtituere & aſsignare tenetur,
12 per ſupradicta. ¶ † Item aduertat iudex, quia ſi cæteri
contutores ſimul geſſerunt tutelam pupillorum cum dicta
matre tutrice, ꝙ ſola mater non poterit cõueniri, imò hoc
caſu dicti filij maximam oſtenderent iniquitatem, & mali-
tiam, ex quo oẽs ſunt ſimul conueniendi. l.1.§.nunc tracte-
mus. ff. de tut. & ratio. diſtra. & ibi per gl. & Bar. per tex. gl. &
oẽs DD. in l.2.C. de diuidenda tute. facit optimè tex. in ra-
13 tone ſui, in l.fi.C. quo quiſq; or. conue. lib.11. cum ſi. ¶ † Sed
nunc & vltimo loco belliſsima ſuccedit dubitatio. pone ꝙ
mater tp̄e acceptationis tutelæ erat pauper, & inopia labo-
rabat, tp̄e autem finitæ tutelæ eſt diues, & multa apud eam
reperiuntur bona acquiſita, vt puta emptionis fundorum,
vel aliarum rerum. neſcitur ex quibus acquiſiuerit, an p̄ſu-
matur ex bonis pupillorum ſuorum acquiſiuiſſe, an ex pro-
priis ipſius tutricis olim pauperrimæ? Et videtur primò di-
cendum, ꝙ ex bonis pupillorum, per tex. in l.Quintus Mu-
tius. ff. de don. inter vi. & vxo. l.ẽt. C.eo. & ꝙ no. Bar. in l.ſi in
ſtrumenta. C. de fi. inſtr. & iu. haſt. fiſ. li.10. in qbus habetur,
ꝙ ſi reperiantur bona apud vxorẽ acquiſita, quod p̄ſumun-
tur acqſita ex bonis mariti, nõ aũt vxoris, vt euitetur turpis
q̃ſtus, ergo vt in caſu noſtro turpis q̃ſtus euitetur, debemus
dicere ꝙ dicta tutrix acqſiuerit de bonis pupillorũ. In con-
trariũ tamẽ eſt veritas, ꝙ imò dicta bona p̄ſumantur acqui-
ſita ex bonis tutricis, non aũt pupillorum. Caſus eſt clarus
& apertus in l.ſi defunctus. C. arb. tu. & quia de caſu legis nõ
eſt diſputandũ. l.ancillę. C. de fur. & l.quod Labeo. ff. de Car
bo. edi. iõ in hoc nõ me extendo, qa rei demonſtratæ fruſtra
additur demonſtratio, dicit iuriſconſultus in l.1. in fin. ff. de
do. præleg. ¶ Non ob. tunc tex. in l.Quintus Mutius. & l.ẽt
14 & quod no. Bar. in l.ſi inſtrumenta. ſup. allegata. ¶ † Quia re
ſpondeo qđ illa iura loquuntur, quando vxor pendente ma
trimonio acquiſiuiſſet aliquid, & ẽt cùm illa iura ſint cõtra
regulas iuris cõis, non ſunt extra caſum ſuum extendenda.
& ſic ad caſum diſſoluti matrimonij, per text. in l.qđ verò. ff.
de reg. iu. in l.qđ contra. ff. de legi. & qđ no. cõiter DD. in l.ſi
verò. ff. de viro. ff. ſol. ma. in Aut. quas actiones. C. de ſac. ſan.
eccl. & ita ẽt determinauit Ang. in lib. conſultorũ conſil. qđ
incipit. In Chriſti nõe amen. Relinquitur ergo clariſsimum
de iure dicta bona p̄ſumi acquiſita ex bonis matris tutricis,
non aut pupillorũ, niſi ꝓbetur contrariũ, per tex. clarũ in d.
l.ſi defunctus. qui tex. etſi loquatur in extraneo, multò for-
tius dicendũ in matre rõne coniunctionis, & ſanguinis cui
ſanguini multum fauent iura, vt habetur in l.ſi ſeruus cõis.
ff. de do. inter vir. & vxo. & l.Proculus. ff. de ꝓba. cum multis
ſi. & quia p̄dictus tex. decidit punctũ noſtrũ eius verba for-
malia in p̄ſenti conſultatione interſerenda fore cẽſui. Si de
functus tutelam veſtrã adminiſtrauit, non rerũ dominium
vendicare, vel tenere potes, ſed tutelæ contra eius ſucceſſo-
res tibi cõpetit actio, debitum aũt aliis iudiciis comproba-
ri oportet. Nam ꝙ neq; ipſe, neq; eius quicquam ante admi
niſtrationem habuerit, non idoneum huiuſcemodi conti-
net iudicium, nec cum pauperibus induſtria vel augmentũ
patrimonij quod laboribus & multis quæretur interdicen-
dum eſt. ¶ Ecce igitur qualiter deciſus eſt punctus noſter.
nec debet ergo vexari ſeu moleſtari mater tutrix circa bo-
na prædicta, niſi filij expreſsè probarent fuiſſe acquiſita ex
bonis eorum, & ita concludo. Franciſcus Cremenſis de Pla
centia legum doctor ita conſului.

CALLIMACHVS anno 1395. die 8. menſis Iunij ſo-
lenniter promiſit Sempronio eius genero pro reſiduo do-
tis Seiæ filiæ dicti Callimachi, tunc ſponſæ & futuræ vxori
dicti Sempronij, dare eidem Sempronio ad duos menſes
proximiores libras ſeptingentas Bonon. quòd ſi non fece-
rit, tunc promiſit dictus Callimachus infra octo dies pro-
ximè ſequentes præſentare tot pignora dicto Sempronio,
quæ ſufficerent & aſcenderent ad valorem dictæ quantita-
tis lib.700. Bon. ſub pœna lib.70. & cum clauſula. rato ma-
nente pacto, & qua pœna ſoluta, vel non, commiſſa, vel nõ,
nihilominus prædicta oĩa & ſingula perpetuò firma perdu-
rent. & cum pactis præcarij de ingrediendo, & cum obliga-
tionis renunciationib. beneficiorum & per publicũ inſtru-
mentum rogatum ꝑ publicum notarium. ¶ Poſt q̃ an.1398.
de

de mense Maij. dictus Sempronius dictum præcarium in dicto instrumento appositum reuocauit in iudicio, & hmôi reuocationis prædictæ vigore dictus Sempronius authore prætore tenutam adeptus fuit vnius fundi 24. tornaturarũ vel cira, licet nuncius per dictam tenutã datam dicto Sempronio errore, & ex falsa causa retulerit esse numero triginta torna. & post dictam tenutam ipse Sempronius petiit declarari, per tunc iudicem competentem iustum precium, & veram æstimationẽ fuisse, & esse illud & illam quo & qua æstimaretur, & seu æstimabitur dictus fundus. & licere dicto Sempronio fundum habere emptum pro dicta æstimatione, & successiuè dictus iudex diffinitiuè ꝓnunciauit & sententiauit iustum precium & veram ęstimationem fuisse, & esse illud & illã quo & qua æstimatus fuit dictus fundus, de quo data fuit tenuta. de qua suprà fit mentio per æstimatores prædictos, q etiam ęstimauerunt dictum fundum pro libris 22. Bon. pro qualibet torna. & licitum esse dicto Sempronio dictum fundum habere emptum pro dicta quantitate pecuniæ librarum septingentarum Bon. petita & hoc pro solutione, & satisfactione lib. sexcentarũ sexaginta Bonon. de, & pro qua æstimatus fuit dictus fundus ad rõnem ante dictam, & victum victori, &c. ¶ Demum decessit Callimachus anno 1410. & successiuè anno 1454. decessit Seia prædicta mense Maij superstite Proculo eius filio, & hęrede vniuersali, & postea eodem anno, & mense Augusti decessit dictus Sempronius superstite Proculo eius filio, & hærede pro dimidia. qui Proculus anno 1451. mense Maij. hæreditariis nominibus prædictis dedit & cessit Franciscæ eius filiæ oĩa iura, & actiones, & iudicis officium sibi competentes, & competentia contra hæredes dicti Callimachi pro summa librarum centum Bono. pretij dictarum sex tor. deficientium, & effectualiter non soluta per dictum Callimachum, & eius hæredes de dicta summa in dicto instrumento promissa, & ad pœnas, & alimẽta ratione moræ commissas, & commissa propter non obseruationem eorum quæ in dicto instrumento continentur, & ad ea oĩa quę peti possent vigore dicti primi instrumẽti. ¶ Deinde dicta Frãcisca anno 1463. mense Ianuarij comparuit corã iudice competente, & contra hæredes dicti Callimachi suam produxit petitionem, qua narrauit dictum instrumentum promissionis, & successiue tenorem dictę snĩæ declarationis iusti precij, & secundi decreti, & ꝙ dictus iudex enunciatiue errore, & ex falsa causa dixit & æstimauit dictum fundum esse num. 24. torna. & sic consequenter dicta snĩa continuit in se expressum errorem per claram facti euidentiam, & quod dicta snĩa in rem iudicatam transire non potuit, & posito ꝙ transiuisset, saltẽ ope restitutionis in integrum rescindi debet, quam in integrum restitutionem petiit, & ꝙ dicti hæredes Callimachi remanserunt debitores dicti Sẽpronij, & dictæ Seiæ, & successiuè dictæ Franciscæ habentis iura cessa à Proculo hærede prædicto. & conclusiuè petiit pronunciari dictum Callimachum incidisse in pœnam septingentarum librarũ Bõn. quia non soluit in termino, & successiuè hæredes dicti Callimach. condemnari ad dandum & soluendum dictæ Franciscæ dictas libras septingentas Bon. nomine pœnæ. Item libras centum septuaginta vnam Bon. pro alimentis dictarũ septingentarum librarum Bon. decursis à die dicti facti instrumenti, vsq; in diẽ dictæ snĩæ, & libras quingentas quinquaginta quatuor pro alimentis dictarum librarum quadraginta Bon. resti prædicti, & libras centum triginta duas a pro pretio dictarum sex tornaturarum deficientiũ, vt supr. cum alimentis pro tempore 46. anno. decursorum à die elapsi termini in dicto instrumento appositi, vsq; in tempore mortis prædictorum Sempronij & Seiæ. ¶ Pro parte verò hæredum dicti Callimachi opponitur principaliter contra dictam Franciscam exceptio præscriptionis. Item & ꝙ contra dictam snĩam latam in fauorẽ dicti Sempronij transitam in rem iudicatam, venire non potest dicta Francisca. Item opponitur contra dictam Franciscam, quod eidem Frãciscæ non competit actio ad prædicta, nisi pro dimidia, quia Proculus non fuit hæres Sempronij, nisi pro dimidia, & quod eidem Franciscæ non competit ius agendi ex persona dictæ Seiæ matris dicti Proculi, quia dictæ Seiæ matri nihil fuit in dicto instrumento promissum. ¶ Replicatur ex parte dictæ Semproniæ cessionariæ p̃dictæ, ꝙ dicti hæredes Callimachi sunt hæredes debitoris malæfidei, qui nullo tpe præscribunt, & posito ꝙ præscriptio decursa esset, allegatur ꝙ à tempore mortis dicti Callimachi, vsq; ad tempus mortis dictæ Seiæ & Sempronij, debent ex forma prouisionum Bon. deduci anni sex, in quibus nulla tẽpora cucurrerunt, neque præscriptio, & sic cùm non fuerit completa præscriptio contra Sempronium viuentem, sed contra Proculum eius filium, qui habuit iustam & præsumptam cãm ignorantiæ dictæ obligationis, debet eidem concedi aduersus cursum dictæ præscriptionis restitutio in integrum petita ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, &c. & ꝙ tempus petendi dictam restitutionem non currit, nisi à tempore quo apparet de scientia, non autem cucurrit ignorantia. ¶ Item quò ad snĩam dicitur ꝙ non fuit snĩa, sed decretum contra contumaces interpositum ex falsa causa, quia iudex adiudicauit per triginta tornaturas, & pro pretio librarum viginti duarum Bono. & probatum est petiam terræ dicto tempore non fuisse, nisi nu. 24. tornaturarum, vel circa. Quò autem ad vltimum replicatur, ꝙ saltem dictæ Franciscæ competit actio in totum ex persona dictæ Seiæ matris dicti Proculi, quò ad pretium dictarum sex tornaturarum, & quò ad libras quadraginta Bon. residui librarum septingentarum Bono. quia licet non fuerit facta promissio dictæ Seię in dicto instrumento, tamen fuit facta dicto Sẽpronio pro dote d. Seiæ interueniente instrumento Callimachi, & Sempronij propter ꝙ videtur d. Seię actionem acquiri. ¶ Item, quia ex forma prouisionis infrascriptæ positæ sub Rubric. quòd quis possit alteri stipulari, & alterius statuti positi sub Rub. de do. rest. quorum tenores infrà ponuntur apertè, ꝙ etiam actio acquisita fuerit dictæ Seiæ. Tenor autem dictæ prouisionis & statuti sequitur in hac forma, videlicet. ¶ Insuper præfati statuentes volentes litium sumptus & labores minorare, & cauillationes tollere quãtum sit eis possibile, statuerunt ꝙ quilibet cuiuscunq; sexus & ætatis, in qua possit sibi stipulari, possit alteri vnicuiq; stipulari, & pacisci nõ obstante ꝙ sua intersit. & quod is cui vel ad cuius vtilitatem fuerit stipulatum, vel pro quo pactum fuerit factum, & sub generalitate verborum nomine omnium quorum interest, intererit vel interesse possit, vel ꝙ propter similia verba possit agere ex stipulatione, vel per se seu suo nomine, seu ad sui vtilitatem interposita, vel interposito, perinde ac si fuisset præsens vel stipulatus, aut stipulatus alij absque alia concessione, & ipso iure ex tali stipulatione vel pacto communis actio vtilis & directa ei cuius interest, & seu cuius nomine interposita fuerit stipulatio, vel pactum factũ intelligatur esse, & sic quæsita. ¶ Item dicimus ꝙ mulier ꝓ qua data est vel fuerit, vel confessata dos, vel eius augmentum extantibus literis, vel non à quocunque, vel vbicunq; data vel confessata fuerit lucretur dictam dotem, vel eius augmentum non obstante, quòd alius qui dotem vel eius augmentum dederit vel promiserit, seu confessionem à patre viri receperit, illum & illud sibi reddi fuerit stipulatus, & ex eis testari valeat etiam non obstante, ꝙ talis mulier liberos habeat ex quocunq; matrimonio, dum tamen ipsis liberis & ascendentibus reseruetur legitima secundum formam iuris & nostrorum statutorum. Quæritur quid iuris.

ADDITIO.

Rationem. suprà lib. 1. consi. 45. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides defuncti an noceat hæredi in præscriptione longissima. & nu. 1.*
2 *Pœna valet apposita à non consueto fœnerari.*
4 *Vsura debentur marito & venditori. & nu. 5.*
7 *Mala fides impedit præscriptionem actionum. & nu. 5.*
8 *Rei appellatione veniunt iura & actiones.*
9 *Extensio fit in correctoriis ex ratione expressa.*
14 *Restituitur contra præscriptionẽ longissimã ex capite ignorãtiæ.*
15 *Ignoranti non currit tempus præscriptionis. & nu. 20.*
17 *Remissio vsurarum facilius inducitur quàm in alio debito.*

18 *De-*

18 *Decretum ex falsa causa est nullum.*
32 *Euidens vbicunque est iniquitas sententiæ, nunquam transit in*
rem iudicatam.
23 *Venire contra sententiam pro se latam an liceat.*
25 *Actio illis quorum interest, semper oritur ex statuto, licet verba*
statuti ad eos non dirigantur.
26 *Statutum de dote data habet etiam locum in promissa.*

CONSILIVM LXIII.

Est repetitum consi.39.lib.6.Natta.

STantibus his, quæ suprà narrata sunt, videre-
tur prima facie Franciscam p̄dictam minimè
audiendam esse. ¶ Et primò, quia obstare vide
tur eidem apposita exceptio p̄scriptionis, ma-
ximè attento ēt ꝙ à tpe mortis Callimachi de-
bitoris malæ fidei vsq; ad diē cœpti iudicij transierunt anni
quadraginta tres vel circa, per quem cursum oīs actio tolli
consueuit.l.sicut.& l.fin.C.de præscri.30.annor.& hæredes
Callimachi non præsumuntur esse in mala fide, cùm habe-
ant iustam ignorantiam dictæ obligationis initæ per Calli-
machum.l.Marcellus. ff. rerum amot.l.qui in alterius.ff.de
reg.iur.l.fi.pro suo.cap.cùm quis.de reg.iur.in 6.Ex quo in
proposito dicit Dy.in reg.possessor.ad fi.de regu.iur.in 6.ꝙ
de æquitate canonica, quę in materia præscriptionis atten-
1 di debet,† mala fides *a* defuncti nō noceret hæredi existenti
a in bona fide & ex bona fide & ex sua persona p̄scribere vo-
lenti, quanq̃ rigor iuris ciuilis hoc non patiatur.l.cùm hæ-
res. ff. de diuer.& temp.præscri.l.si hæres.§.partus.versi.sed
si hæres.ff.de publi.¶ Plus videtur ꝙ nedum hæredes Calli-
machi, sed ēt Callimachus potuerit p̄sctibere seu præscri-
ptionem inchoare ipso viuente, qm̄ in pręscriptione actio-
b nū *b* personaliū non curatur de mala fide pręscribentis, sed
de sola negligentia non petētis, vt ꝓbatur in l.seqtur.§.si vi-
am.ff.de vsucapio.iunct.l.si qs diuturno.ff.si serui.ven.& l.si
serui.amit.nec per iura canonica.in c.fi.de præsc.& in c.pos
sessor.de reg.iu.in 6.& correcta reperiuntur in hoc iura ci-
uilia.vt plenè p Bar.in d.§.si viā.& in l.hæc aūt iura. ff.de ser.
vrba.præd.& in l.ait prætor.§.planè.ff.quib.ex cau.ma.& in
l.fi.ff.quemad.ser.amit. ¶ Præterea videtur ꝙ ēt solo cursu
10. annorum alimentis dotiū non petitis sit p̄scriptū, vt fe-
runt aliq consuluisse Bal.per tex.in l.cū quidā.§.diuus.ff.de
vsu. vel saltē postq̃ Sempronius tpe vitæ non petiit alimēta
p̄dicta, videtur illa remisisse Callimacho,& eius hęredibus,
per tex.in l.vir vsuras.ff.de don.inter virū.¶ Vltra p̄dicta ad
huc in fauorē hæredū Callimachi videtur dicendū, qđ Fran
cisca habens in effectu cām ab hærede Sēpronij Seiæ nō pos
sit venire contra snīam adiudicationis dictæ petiæ terrę ad-
iudicatæ ꝓ tornaturis 30.& quantitate librarū septingenta
rum ad rōnem librarū 22.ꝓ qualibet tornatura, tamē quia
transiuit in rem iudicatā per lapsum tpis dati ad appellan-
dum, & sic ꝓ veritate haberi debet dicta snīa.l.ingenuū.ff.
de statu hom.l.ab eo.C.qūo & quādo iudex.c.cùm inter.&
c.qđ ad cōsultationem.de reg.iu.& per totum. C.snīam re-
2 scind.non pos. † Tum ēt, qa dicta snīa lata fuit in fauorē di-
cti Sempronij, ergo non pōt aliquis habens causam à dicto
Sempronio dicere dictam snīam non fuisse bene latam.l.si
seruus plurium.§.1.in vers.si tamen, de leg.1.& no.gl.& DD.
in l.stipulatio ista.post prin.in vers.successores.ff.de ver.ob.
¶ Præterea posito ꝙ p̄dicta in fauorem hæredum Callima-
chi non ꝓcederent, saltem videtur quod tantummodo pro
dimidia obtinere possit Francisca, quia cùm agere non pos
sit, nisi tanq̃ habens cām à Proculo hærede Sempronij pro
dimidia tantùm, non potest nisi pro dimidia actiones exer-
cere, cùm actiones hęreditariæ diuidantur inter hæredes ꝓ
hæreditariis portionib.l.1.C.si cer.pe.l.pro hæreditariis.C.
de hęre.ac.& l.4.§.Cato.ff.de ver.obl.¶ Et quanq̃ Proculus
fuerit insolidum hæres Seiæ,& etiā tanq̃ hæres Seiæ cesserit
Franciscæ iura & actiones sibi competentes & cōpetentia,
tamen non videtur, ꝙ tanq̃ hæres Seiæ potuerit aliquas a-
ctiones cedere, qa Seię nihil in dicto instrumento ꝓmissum
extitit, ergo sine actione experiri non pōt. l. quoties.§.qui
temporali. ff. de admi.tut. l.si pupilli.§.videamus.ff.de neg.
gest.l.fi.ff.de lib.& posth. Quinimò posito quod Sēpronius
nomine Seiæ stipulatus fuisset, dictam quantitatē noīe do-
tis sibi dari, tamen nulla facta cessione per Semproniū ipsi
Seiæ nulla actio competere potuit Seiæ, aut habentib.cau-
sam ab ea.l.si pro te pater.C.de do.promis.& l.si socer.§.Lu-
cius.ff.sol.mat.& no.in l.quæcunq; gerimus.ff.de act.& ob.
in l.hmōi.in prin.ff.de leg.1.& in §.alteri.Inst.de inut.stipu.
¶ Sed his non ob. puto p̄scriptionem non obstare, nam in-
tentio dictæ Franciscæ fundata est ex instrumento promis-
sionis Callimachi, iuncto instrumento cessionis in eam fa-
ctæ per hæredem Sempronij & Seiæ, nedum ꝓ quantitate
dotis non solutæ, sed ēt pro pœnis adiectis pacto præsenta-
tionis pignorū, postea non p̄sentatorū in termino, nec post
3 terminum, † quæ pœna in casu p̄dicto permissa ēst, cùm nō
fuerit adiecta pœna per personam fœnerari solitam, nec su-
per contractu mutui, vt voluit gl.in l.sed & si quis.in §.fin.&
ibi hoc sequitur Iac.But.& Ang.ff.si quis cautio.& gl.in l.v-
trùm.in §.fi.ff.de pet.hær.& in l.pœnam.ff.de vsur.& in c.il-
lo vos.in gl.fi.de pign.& Pet.& Cy.& Iac.Bu.& Bal.in l.cùm
allegas.C.de vsū.& Inn.in c.tuam.de pœn.Arch.12.q.2.c.cū
deuotissimam.& Bar.in l.cum stipulati.ff.de ver.obl.& Iac.
Bu.& Bal.in l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pet.per d.l.sed & quis.
§.fi.& do.Ant.in d.c.tuam referens, ita sentire Spe.in tit.de
ob.& sol.§.1.versi.ad primum.& do.An.in c.dilecti.de arbi.
* & hæc est magis * cōis opinio, à qua non est recedendum,
iuxta no.per Bar.&DD.in l.fi.C.de pœna iud.qui malè iud.
& per Canoni.in c.1.& c.ne innitaris.de consti.& Bal.in c.1.
§.iudices verò.de pa.iu.fir.& ꝓbatur in l.1.versi.& sanè cre-
briores.de offi.quæst.& ibi hoc etiam not.Bald.ita etiam se
habet communis stylus & obseruantia Bononien.& dicunt
DD.in locis præallegatis, à quo stylo minimè est receden-
dum.l.fi.C.de iniu.l.2.C.quemadmo.test.ape.l.minimè.ff.
de legi.ꝙ intelligo quò ad dimidiam dictarum pœnarū pro
missarum Sempronio, pro qua dimidia dictus Proculus hæ
4 res extitit Sempronio. ¶ † Quo etiam ad alimenta fundata
est agentis intentio, dico pro dimidia pro qua Proculus ex-
titit hęres Sempronij, quia pręsupponitur, vt verbo fertur,
ꝙ Sempronius toto tempore vitæ Seiæ supportauit onera
matrimonij, ergo sibi vsuræ tanq̃ interesse debentur, quas
vsuras alimenta vulgus appellat.de hoc videtur tex.qui re-
putatur ad hoc singularis in c.salubriter.de vsur.& ibi hoc
firmant omnes DD.& not.Bar.in l.atqui natura.§.non tan
tùm.ff.de neg.gest.& in l.insulam.§.vsuras.ff.sol.ma.& Bal.
in l.oneribus.C.de iure do.& in l.fi.§.præter eas.de iure do.
& in Rub.de vsur.in 4.q.& in l.cunctos populos.post prin.
C.de summa Tri.& in Auth.ei qui.C.de bo.aut.iud.pos.qa
talis vsura petitur ex causa onerosa.l.fi.ff.de doli excep.l.si
patri.§.1.ff.de pac.do.& in l.creditor.§.si inter.ff.mand.† Si-
5 mile videmus in venditore, à quo licitè petuntur vsuræ prē
tij sibi soluti ab emptore, cui rem non tradidit venditor, sed
eam apud se retinuit,& fructus ex ea percepit, vt not.in ca.
conquestus.de vsu.& in l.curabit.C.de act.emp.& in l.Iulia
nus.§.idem Papin.ff.de act.emp.& in l.1.C.de vsu.cum si.Et
* hæc est * cōis opi.ideo circa hoc vlterius non insisto. ¶ † In-
6 super verbo fertur, in loco quo vertitur qō, viget statutum
& consuetudo ꝙ alimenta dotium debeantur & præsten-
tur ad rationem septem pro centum.quod quidem statutū
limitans dictam quantitatem alimentorum seu vsurarum
prædictarum in casu isto tenet, vt not.Sal.in l.fi.§.præterea.
C.de iur.do.allegat no.in c.per vestras.de dona.inter vir.&
vxor.Et firmat Imo.in Cle.1.de vsu.& Abb.Sicu.in d.c.salu-
briter.allegat no.in c.peruenit.de fideius.& in c.damnum.
de re iud.libr.6.in mercu.Alia patebunt ex responsionibus
infrà subdendis ad allegata in contrarium, ad quas venio.
7 ¶ † Et primò non ob.exceptio præscriptionis, quia respon-
deo,& primò ꝙ tpe quo vixit Callimachus, nunquam inci-
pere potuit cursus præscriptionis, quia ipse principalis pro
missor erat in mala fide, & per consequens in eo cessat præ-
scriptio, ēt quò ad præscriptionē actionis personalis scđm
* * cōem opinionē, vt probatur in c.fi.de præscri.ibi, vt nulla
valeat absque bona fide pręscriptio, tam canonica quàm ci-
uilis,&c.& ibi not.vnde oportet, vt qui præscribit in nulla
8 temporis parte rei habeat conscientiam alienæ,&c.† Nam
appel-

appellatione rei, etiam iura & actiones comprehēduntur,
cùm sit nomē generale.l.nam quod.§.fi.ad Treb.l.1.in fi.ff.
si cer.pet.& l.rei.ff.de ver.sig.& declarat Bar.in l.Quintus.
§.argento.de au.& arg.leg.& est gl.hoc clarè dicens in l.1.&
ibi no.Gui.& Bar.ff.de sta.ho.& probat tex.in l.1.vers.& qui
dam.ff.de rer.diui.probatur etiam hæc conclusio in c.pos-
sessor.de reg.iu.in 6.licet enim tex.ibi loquatur in possesso
re,videtur trahendum ad possessorē iuris,quia debitor latè
sumendo dicitur posidere debitum, vt probatur in l.regu
lariter.ff.de pet.hær.& in l.ꝙ si in diem.§.Iulia.eo.ti.& ma-
ximè, quia vbi fauetur animæ etiam in correctoriis fit ex-
tensio ex identitate rationis,vt not.Bar.in Auth.sacramēta,
C.si aduer.vend.vbi vult,ꝙ dispositio illius aut.quæ est cor
rectoria,secundum gl.& DD.ibi.& quæ loquitur de contra
ctib.extendatur ad quasi contractus,qui impropriè dicun-
tur contractus.& etiam extendatur ad distractus,quia per
talem intellectum,& extensionem fauetur animę,ita debet
esse in casu nostro.quia ratio quare de iure canonico malæ
fidei possessor impeditur præscribere,est vt peccandi via tol
latur,vt in d.c.fi.quæ ratio eodē modo habet locum in præ-
scriptione actionum, sicut in præscriptione rerum corpo-
9 ralium.pro hoc etiam facit,† quia vbi exprimitur ratio in l.
etiam correctoria,prout exprimitur in d.c.fi.debet fieri ex
tensio ad casum qui potest comprehendi sub lata significa-
tione,si eadem ratio vendicat sibi locum,vt est gl.in cle.1,in
ver.eligatur.cum ibi no.per DD.de ele.& gl.in Auth.vt is q
obligat.in verbo,ad curationem.& in Auth.minoris.in ver
sic.à curatione.C.qui da.tutor.pos.bene faciunt no.per gl.
& DD.in c.1.de re.permu.in 6.in cle.1.eo.tit.& est de mente
Bar.in l.liberorum.ver.his præmisis.& ff.de verb.sig.circa
fin.primæ quæstionis.& de mente Bal.in l.fi.ff.de hær.insti.
& clarè firmat Imo.ibi,& in l.si verò.§.de viro.ff.sol.mat.sed
ratio expressa in d.c.1.vt peccandi via tollatur,habet locum
etiam in præscriptione actionum cum mala fide,vt dixi,er-
go debet fieri extensio ad casum nostrum.quoniam,vt di-
ctum est, appellatione rei saltem latè sumpto vocabulo ve-
niunt iura & actiones.& debitor etiam dicitur posidere,ēt
10 debitum largè sumendo verbum posidere, vt probatū est
suprà,& istam partem ꝙ in hoc sint correcta iura ciuilia per
ius canonicum,tenet gl.& Inn.& Hosti.in c.fi.& gl.Io.And.
in d.c.possessor.& Ang.in d.l.sequitur.§.si viā.& in l.1.C.de
præscrip.30.anno.& idem Ang.in rep.l.1.C.de iud.& Bart.
in l.1.C.de serui.& in Auth.ad hoc.C.de vsur.& in l.quibus
diebus.§.dominus.ff.de cond.& demon.cum quo ibi tran-
sit Imo.qui etiam refert ita disputando tenuisse Iaco.Butr.
& etiam Bal.in dispu.inci.Statuto cauetur ꝙ fœnerator.&
* do.Ant.Imo.& Abb.Sicu.in d.c.fi.vbi quò ad terminos quę
stionis nostræ referunt hanc esse * communem opi.& idem
tenet do.Bar.in l.vigilanti.de præscrip.& do.Pet.de Ancha.
in consi.5.inci.Viso themate.& Imo.in d.§.si viam.referens
se ita de facto consuluisse.& ideo dicunt DD.in locis præal-
legatis,qđ Bart.bene facit in d.§.si viam.submittere se deci-
sioni ecclesiæ & theologorum, quia canonistæ & theologi
cōiter contra Barto.concludunt.& isto modo apud Arimi-
num consului, & in illo consilio longè plenius scripsi q̃ hic
breuitatis causa,omittens postq̃ ita se habet cōis DD.sñia.
¶Ex his infertur circa hanc quęstionem prædicta seruanda
esse nedum in foro ecclesiastico,sed etiam in foro seculari,
quia cùm peccatū incurrat debitor, qui cum mala fide vult
se exceptione præscriptionis tueri.etiam attenta dispositio
ne iuris ciuilis,vt est text.in Auth.vt ecclesia Romana.circa
me.quem ad hoc alle.Ang.in d.§.si viam.& do.Anto in d.c.
fi.ergo vbi agitur de peccato,tam in foro seculari,q̃ ecclesia
stico,seruari debet ius canonicum,vt in proposito no.gl.in
d.reg.possessor.& Bar.& legistę in l.priuilegia.C.de sac.san.
eccle.& DD.in d.c.fin.¶Hoc præsupposito ꝙ Callimachus
propter malam fidem non potuerit præscribere, videamus
an eius hæredes præscribere potuerint?in quo dico ꝙ non,
11 † quia mala fides defuncti nocet hæredi præscribere volen-
ti.l.cùm hæres.ff.de diuer.& temp.præscri.& l.si ego.§.par-
tus.versi.sed hæres.ff de publicia.& ideo dicit Ang.Imol.&
Abb.Sicu.in c.si diligenti.de præscrip.ꝙ etiam de æquitate
canonica non potest hæres debitoris malæ fidei ex sua per-
sona præscribere, quia tenetur hæres de iure canonico ex-
onerare conscientiam defuncti, vt in c.fi.de sepul.quam ali
ter exonerare non potest, nisi creditori satisfaciat.Pro ista
parte allega.d.Abb.in d.c.si diligenti.ꝙ text.in d.l.cùm hæ-
res.& l.sequitur.§.hæres.ff.de vsu.non reperitur correctus
de iure canonico, ergo dispositioni dictarū legum est stan-
dum,tam in foro ciuili q̃ canonico,per no.in c.1.de ope.no.
nun.Ad hoc etiam bene faciunt no.per Bal.in Auth.ad hęc.
C.de vsur.in versi.sed quid dicimus de hærede præscriben-
tis.& idem videtur esse de mente Io.And.in addi.Spe.in tit.
de præscri.§.fi.& ex his doc.in locis præalle.damnant dictā
opi.Dy.quam ponit in d.c.possessor.Io.de Imo.in rep.c.fi.
12 de præscript.dicit quod opiniones possunt ad concordiam
sic reduci, videlicet † quod aut nos loquimur in eo succes-
sore vniuersali, qui non succedit ratione iuris hæreditarij,
sed aliter habet titulum à superiore habente potestatē con-
ferendi,vt contingit in prælato,vel alio beneficiato,qui suc
cedit alteri in prælatura vel beneficio, quia in illis non ha-
bet locum succesio hęreditaria.c.ad extirpandas,de filiis
presby.& tunc procedat opin.Dy.per not.per gl.in c.cura,
de iure pa.Aut nos loquimur in successore,qui succedit ra-
tione iuris hæreditarij,& in illa procedat opi.do.Ant.& se-
quacium per prædicta,& sic remanet conclusio,quod mala
fides Callimachi impediuit etiam eius hæredem pręscribe-
re.¶Nec prædictis ob.si quis diceret,caue,quia imò vide-
tur.quod Callimachus fuerit in bona fide, saltem respectu
quantitatis,ꝓ qua fuit facta adiudicatio de dicta petia ter-
ræ,quanquam fuerit facta adiudicatio pro maiore numero
13 tornaturarum,q̃ in veritate esset,† attento quod pro sñia in
dubio præsumitur.l.Herēnius.§.Caia.ff.de euict.c.cùm in-
ter.& c.sicut.de reg.iur.& c.bonæ.de elec.facit l.iustè.ff.de
acq.pos.quia ad hoc respondeo quod verbo fertur,non ap-
parere,nec apparere posse,quod effectus & tenor dictæ sñię
vnquam peruenerit ad notitiam dicti Callimachi,nec etiā
ad notitiam procuratoris,ergo non potest allegari,ꝙ igno
rans habuerit bonam fidem,quinimò nec scientia procura
toris sufficeret, sed sola persona domini inspicitur.l.1.C.de
acq.pos.l.2.§.si seruus.ff.pro emptore.¶Vltra hoc etiā ver-
bo fertur,ꝙ hæres Callimachi, vel saltem quidā ex his con-
fesi sunt, ꝙ Callimachus ante dictam adiudicationem be-
ne sciebat quot tornaturarum erat dicta petia terræ,& sic
sciebat quod erat 24.tornaturarum tantum,& per conse-
quens non potest allegari, quod habuerint iustam causam
credendi quod esset 24.tornaturarum.¶Plus dico ꝙ etiam
posito, quod hæredes Callimachi potuerint incipere præ-
scriptionem ex sua persona,& illam complere, tamē atten-
to quod dicta præscriptio non fuit completa contra Sem-
pronium & Seiam, sed contra Proculum eorum hæredem,
quia Callimachus decesit anno 1401.quo tempore incepe
runt eius hæredes præscribere contra Sempronium & Se-
iam.quæ præscriptio currere potuit contra dictū Sempro-
nium & Seiam, vsq; ad annum 1464.de quibus præsuppo-
nitur detrahendos esse annos sex ex forma statutorū & pro
uisionum ciuitatis,& sic remanent an.28.tm̄,vel circa,&
per consequens remanet præscriptio incompleta.Et licet
completa fuerit postea contra Proculum hæredem Sem-
14 pronij & Seię,dico † quod saltem debet ex clausula genera-
li,si qua mihi iusta causa ratione præsumptæ ignorantię,cd.
l.qui in alterius.concedi Proculo seu dictæ cesionariæ ex
persona Proculi restitutio in integrum, aduersus dictā præ
scriptionem,vt eleganter voluit Bar.in l.1.§.si quis aūt pro-
pter.per illum tex.cum gl.ff.de iti.actuq; pri.& est gl.not.in
l.si patrē.§.1.in ver.non vtendo.ff.quemad.ser.amit.& Spe.
in tit.de præscrip.in §.1.versi.pone colonus.& Imol.in repe.
c.fi.de præscri.in ver.sed hic est aduertendum,&c.Et Rom.
in l.si verò.§.de viro.in 1.fallentia.ff.sol.ma.bene facit quod
no.Bar.in l.Aemilius.ff.de mino.& in l.cùm filius.§.in hac.
ff.de ver.obl.& quod no.gl.& DD.in l.2.C.de iure emphyt.
& Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.versi.18.& Bart.& Bal.in
l.2.C.si aduer.vend.pig.& Bal.in l.fi.C.si pen.ap.Accedant
no.per Pe.& Bal.in l.quoties.C.de preci.imp.offe.per Gui.
de Cu.

de Cu.& Bart.in l.senatus.ff.de off.præsi.& Ang.in l.1.C.de anna.excep.vbi concludunt quod impedimentum facti superueniens & impediens me agere,licet non impediat cursum præscriptionis, tamen tribuit iustam cãm concedendi restitutionem in integrum illi, contra quem præscribitur, per l.Attilicinus.ff.de serui.rust.prædi.& per d.l.1.§.si qs aut propter.sed dictum impedimentũ ignorantię est iustum,& probabile impedimentum facti in casu nostro. & d.l.qui in alterius,igitur,&c.¶Nec ob.si diceretur lapsum est quadriennium cõcessum quibuscunq; ad petendũ restitutionem in integrum,vt l.fi.C.de tẽp.in integ.rest.pe.& c.1.de rest.in integ.li.6.quia respondeo,ꝙ eleganter traditur per Bal.in
15 l.falsam.C.si ex fal.instru.† quod tale tempus quadriennij quò ad initium,est vtile,vt ꝓbatur in d.l.fi.in vers.& quemadmodum.C.de temp.in integ.resti.pe.& ideo si quis probabiliter ignorans se lęsum,steterit per cẽtum annos,ꝙ restitutionẽ non petierit,semp illam petere poterit,scdm Bal. in d.l.falsum. sed dictus Proculus, vt sæpius dictum est,habuit probabilem ignorantiã dictæ obligationis,& per consequens læsionis & ꝑscriptionis,ergo, &c.¶Non ob.etiam quod alimentis ꝑscriptum sit spacio 10.an.per d.l.cum quidam.§.diuus.de vsur.quia primò respondeo quòd ille text. attenta dispositione iuris canonici, non ꝓcedit in debitore malæ fidei ꝑscribente, nec ẽt in eius hæredib.vt probatum
16 est sup.†Secundò respondeo ꝙ ille tex.ponit casum specia-
d lem d in remissione odiosi lucri vsurarum.ita dixit Bar.in d.§.diuus.ff.sol.mat.pro hoc facit quod no.Iac.But.in d.§.diuus.vbi refert Hug.illum tex.intellexisse,quãdo expressum fuit aliqđ signum remittendarũ vsurarum,vt qa dum velles mihi vsuras soluere, ego illas recipere nolui,aliàs aũt dixit, ꝙ non posset ꝓcedere, ꝙ tam modico tpe tolleretur actio personalis pro vsuris, sola taciturnitate interueniente.vel scdm eum speciale est ibi odio vsurarũ,nos aũt loquimur in alimentis quæ petuntur ex cã onerosa, tanq̃ interesse ꝓ oneribus matrimonij supportatis.l.pro onerib.C.de iure do.c.salubriter.de vsur.¶Similiter non ob.l.vir vsuras.ff.de do.inter vir.& vxo. qa multipliciter põt responderi.Primò,ꝙ ibi fuit expressè facta donatio,vt ibi dicit gl.in vna solutione. vel posito ꝙ loquatur in tacita ꝑsumpta donatione,respondeo,vt dicit Bar.in præalleg.l.quæ dotis.& Iac.But.in §.diuus.quod loquitur in vsuris, quæ non petebantur tanq̃ interesse, sed tanq̃ promissæ certa quantitate in promissione expressa,aliàs promissio non valuisset quantitate certa non expressa.l.tutor.§.fi.ff.de vsur.vnde in odioso lucro facilius præsumitur remissio q̃ in oneroso,secundũ Iac.But.& Bar. in locis præallegatis. ¶ Item respondeo quod ibi loquitur, quãdo mulier erat obligata viro, quia ei promiserat vsuras,
17 †cùm inter virum & vxorem,inter quos iuris pręsumptione censetur esse mutuus amor,de facili pręsumitur donatio,vt l.1.ff.de don.inter virum.facit l.si seruus cõis.eo.tit.nos aũt loquimur in casu quo mulier ad alimenta non tenebatur, quia ipsa nec dotem nec aliquid promiserat, sed Callimachus pater eius, vnde cessat ratio dictæ præsumptæ donationis.Item negari nõ potest, quin dispositio d.l.vir vsuras,sit
e exorbitans e à iure communi, & contra regulam quæ habet quod nullus in dubio donare pręsumitur,vt l.cùm de indebito.ff.de prob.& l.si cùm aurum.ff.de sol.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pigno.act.ideo ad alium casum extendi non debet.l.si verò.§.de viro.ff.sol.ma.& in l.quod verò.ff.de legi.& in c.cõstitutionem.& ibi no.de reg.iu.in 6.& in c.quæ à iure.de reg.iu.eo.lib.¶Item non ob.quod sententia adiu
18 dicationis transiuerit in rem iudicatã, &c.Respondeo † qđ cùm dicta tenuta & adiudicatio in solutum dicatur esse decretum iudicis,vt l.si finita.§.Iulianus.cum ibi not.& maximè per Bart.in vlt.col.& in ea.l.§.postea.ff.de dam.infect.& quod not.Bart.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de off.
f procon.tale decretum f cùm fuerit interpositum ex causa falsa,non tenuit.l.1.§.hæc verba.ff.ne vis fiat ei.l.magis puto.§.pen.ff.de reb.eo.l.3.§.puberi.ff.ad Car.& not.per Bar. & Doct.in l.si is ad quem.ff.de acqui.hær.& l.Seiæ.ff.de tut. & cur.da.ab his.& in l.is cui bonis.ff.de verb.obli.& in l.iustè.ff.de acq.pos.& gl.& DD.in l.2.C.quãdo prouo.non est necess.& Bal.in l.præscriptione.C.si contra ius vel vtil.publ. cum si.Quod autem fuerit decretum interpositum ex causa falsa,patet,quia iudex pronunciat iustè fuisse æstimatum dictum fundum per æstimatores æstimantes quamlibet tornaturã pretio librarum 22.& ideo adiudicat dictũ fundum 30.tornat.pro pretio librarum sexcentarum sexaginta Bono.& sic patet ꝙ iudex habuit respectum ad numerum tornaturarum 30.quia si non habuisset respectum ad illam causam,non potuisset adiudicare pro tanta quantitate.s.librarũ 660.declarando dictum fundum iusta æstimatione valere libras 22.ꝓ qualibet tornatura.sed dicta causa falsa fuit, & est nulla,vel falsa,quod dictus fundus,vt probatũ est,non continet nisi tornaturas 24.ergo,&c.Præterea aut ad dictam adiudicationem processit iudex ex probationib.sibi factis de quantitate tornatu.30.dicti fundi,& clarum est, quod dicta snia etiam si fuisset propriè snia diffinitiua mera, quandocunq; posset retractari per restitutionem in integrum docto de falsitate probationum.l.diuus.cum ibi not.maximè per Doct.ff.de re indi.& per totum tit.C.si ex fal.instru.c.cùm venerabilis.de except.& in c.licet causam.
19 cum ibi not.de prob.† Aut fuit lata per confessionem partis agentis confitentis fundum fuisse tornatu.30.& similiter de errore potest retractari etiam, postquam sententia transiuit in rem iudicatam,impetrando beneficium restitutionis in integrum.tex.est no.secundum vnam lec.quam ibi approbat gl.& Bar.in l.p.ff.de confes.no.Bar.in l.non fatetur.eo.tit.& in l.error.C.de iur.& fac.igno.Ad hoc facit qđ not.Cyn.in l.1.C.de condi.inde.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de execu.se.§.fin.versi.illud.& Imol.in l.Imperatores.ff. de re iudi.¶Nec ob.ꝙ restitutio possit peti post quadrien-
20 nium,&c.quia vt suprà dixi,† quando quis habet probabilem ignorantiam læsionis,nunquam sibi currit tempus petendi restitutionem in integrum secundum Bal.in l.falsam. C.si ex fal.instr.Sed in re aliena habuit Sempronius iustam causam ignorantiæ ꝙ tornaturarum erat 30.l.qui dum.C.
21 de hæred.vel ac.vendita.& l.fin.ff.pro suo,ergo,&c.¶†Plus etiam dicit ꝙ licet snia transiuerit in rem iudicatam,tamen si postea productæ & factæ sunt probationes, de iustitia dictæ sniæ parte aduersa non opponente exceptionem rei iudicatæ ad impediendum processum,iuxta c.1.de li.contest. in 6.& potest & debet iudex coram quo dictæ probationes
g factæ fuerunt retractare g dictam sententiam,ita voluit Innoc.cum quo alij transeunt in c.cùm dilecta.in fin.glo.magnæ.de rescri.& in c.fraternitatis.de fri.quia postq̃ de iniustitia sniæ cognouit,de ea pronuntiare debet.l.de qua re.ff.
22 de iud.c.cùm super.de cau.pos.& propri.¶†Accedat quod vbicunq; per facti euidentiam constat, & cõstare potest de iniquitate sniæ,nunquam talis snia trãsit in rem iudicatam d.c.fraternitatis.& ibi hoc not.Innoc.& DD.& Bal.in l.1.C. sent.rescin.non pos.fac.quod no.Azo in sum.C.ad l.Aquil. de cuius dicto fecit mentionem Bal.in Rub.C.de prob.vbi dicit,quod nulla legis virtus potest excludere probationẽ, quæ fit per rei euidentiam.alleg.l.in de Neratius.§.fi.ff.ad l. Aquil.& l.confessionib.ff.de interroga.act.sed ita est ꝙ per mensurationem dicti fundi semper constare potest euidenter de minori numero tornatu.fundi,&c.¶Non obst.insuper quod attento,quod dicta sententia fuit lata in fauorem dicti Sempronij, non debet posse aliquis habens causam ab eo allegare iniustitiam dictæ sententiæ.d.l.si seruus pluriũ. §.1.& quod ibi no.Doct.quia ibi substitutus volebat retinere hæreditatem virtute sententiæ pro se latæ, & volebat excludere legatarios contra ipsum agentes,opponendo contra eos ꝙ alius erat verus hęres,non obstante sententia qua pronunciatum erat seipsum esse hæredem,quia dicebat dictam sententiam obtinuisse per iniustitiam, seu per errorẽ
23 iudicis imperitè iudicantis.† Nam certè non auditur,quia turpitudinem allegat ad lucrum suum,& in damnum alterius, quod facere non potest, quia sententia facit ius cõtra ipsum.& sic aduertendum est,quod ibi snia fuit lata in totũ in fauorem obtinentis, ita quod in aliquo snia non continebat læsionem,vel damnum obtinentis, ideo non auditur,si vult ad vtilitatem suam, & damnũ alterius allegare se obtinuisse

nuisse

h nuisse per iniustitiã. sed casus noster est longè diuersus, *b* qa
Francisca habẽs causam ab hærede Sempronij, non allegat
ad damnum alicuius iniquitatẽ dictę sniæ, sed illam iniqui-
tatem allegat, vt propria iura, & integram satisfactionẽ con
sequatur, & sic ad damnum vitandum. Item non dicit Fran-
cisca sniam latam fuisse in fauorem Sempronij iniustè, imò
dicit quòd sententia fuit lata contra Sempronium iniustè,
inquantum in effectu Callimachus debitor per dictam sen
tentiam consequeretur liberationem à quantitate librarũ
sexcentarum sexaginta, pro quibus fuit dicta adiudicatio
fundi, cùm non debuerit fieri, nisi pro quantitate librarum
quingentarum vigintiocto, & sic cùm simus extra terminos
d. l. si seruus plurium, remanet ꝙ snia decreti & adiudicatio
nis prædictæ non tenuit, vel saltem retractari debet causis
& rationibus superius alleg. ¶ Postremò non ob. ꝙ non de-
beat posse Francisca agere, nisi ad dimidiam dotis promissę
per Callimachum, ex quo habet causam à Proculo, qui tan
tummodò fuit hæres pro dimidia Sempronij. & quanq̃ Pro
culus fuerit insolidum hæres Seiæ, tantum ex persona Seiæ
agi non potest, quia sibi nihil promissum fuit. l. si pro te. C.
de do. promis. Quia ad hoc respondeo, ꝙ stante dicto statu-
to vel reformatione sub Rubr. ꝙ quis alteri stipulari possit,
videtur ꝙ imò, quò ad dictam quantitatem promissam per
Callimachum Sempronio pro dote Seiæ competierit actio
Seiæ, & successiuè Proculo eius hæredi, etiã sine aliqua ces-
sione, vt ostendunt verba dicti statuti ibi, vel ad cuius vtili-
tatem fuerit stipulatum. &c. & ibi, seu ad sui, vtilitatem in-
terpositum, &c. & ibi, absq; aliqua cessione, &c. & ibi, ei cu-
ius interest, &c. vult enim statutum. quod quicunq; ad cu-
ius vtilitatem facta fuerit stipulatio per alterum, agere pos-
sit recta via ex dicta stipulatione sine aliqua cessione, ac si i-
pse fuisset stipulatus, &c. sed nemini dubium ꝙ stipulatio fa
cta per Sempronium stipulantem à Callimacho sibi dari li-
bras septingentas pro residuo dotis Seiæ, intelligitur esse fa
cta etiam ad vtilitatem Seiæ, & talem stipulationem initam
fuisse interest Seiæ, vt probatur in l. si socer. §. Lucius. ff. sol.
mat. & l. pater. in fi. ff. de do. præle. facit l. vnica. §. videamus.
& §. accedat. C. de rei vxo. ac. & l. quoties. ff. solu. ma. cum si.
24 † Et dictum statutum cùm generaliter loquitur, non debet
restringi, nec interpretari, maximè cùm per illud nullus in-
debitè damnum patiatur. l. prospexit. ff. qui & à qui. & l. 1. §.
generaliter. ff. de leg. præst. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. l. 1. §. si is q
nauem. ff. de exerci. & declarat Bar. in l. oẽs populi. ff. de iu-
stit. & iure. 6. q. principali. in ver. secundò quæro, an statuta,
&c. & in l. non dubium. C. de legi. & in l. contra. ff. de legi.
¶ Comprobatur ex dispositione dicti alterius statuti positi
sub Rubric. de dotibus resti. in ver. item dictus, &c. vbi vult
statutum, ꝙ mulier pro qua à quocunque data, vel confessa
ta est dos, lucretur dictam dotem, non obstante ꝙ alius qui
dotem dederit, vel ꝓmiserit, fuerit stipulatus sibi reddi, &c.
vnde posito quod acceptio ex stipulatu non potuisset com-
petere Seię & eius hæredibus, tamen non videtur posse ne-
25 gari, quin actio, seu conditio ex statuto competierit, † quia
semper ex statuto cõpetit actio illius, quorum interest fieri
id quod in statuto disponitur, licet statutum nõ dirigat ver
ba ad illum, qui vult agere conditione ex statuto, nec aliter
actionem sibi concedat. ita voluit Bar. & Ang. in l. seruo le-
gato. §. si testator. ff. de leg. 1. per quem tex. gl. in d. l. si pro te.
C. de do. promis. dixit, quod dispositio illius l. si pro te. lo-
quens in stipulatione, non habet locum in legato dotis reli
ctæ genero pro filia, quia cõpeteret filiæ actio ex testamen-
to, vt ibi. & Bart. & Ange. in d. §. si testator voluit, quod idem
sit in statuto quod in legato. & sic est casus noster ibi deci-
sus. & idem not. Bart. in l. 2. §. fi. ff. ad Tertyl. & in l. 2. §. fin. de
col. bo. & in l. 1. §. pen. ff. de contratab. & not. Bald. in l. si quis
filium. C. de inoff. testa. & in l. maximum vitium. C. de liber.
præte. ¶ Nec ob. si diceretur, quod dictum statutum loqui-
tur in dote data vel confessata, non autem in dote promissa,
26 de qua tractatur in casu nostro. † Quia respõdeo quod imò
secundum opinionem, quæ magis vera videtur statutum lo
i quens in dote data, habet locum in dote promissa, *i* potissi-
mè quando promissor fuit in mora dandi, prout in casu no-
stro, vt firmat Bal. in l. fi. C. de do. promis. per illum tex. cum
gl. referens se ita cõsuluisse. & latè ponit Ang. hanc partem
tenens in consi. suo 189. cuius verba hic, ne de verbositate re
darguar, omittam, maximè cum alia fundamenta, de quib.
dixi supr. sufficiant. ¶ Accedit etiam, quia dictum statutum
expressè videtur loqui, nedum in dote data, sed etiã in pro-
missa, vt patet ibi in verbo, vel promiserit. Per sequentia em̃
verba declarentur præcedentia. l. si seruus plurium. §. fin. de
leg. 1. l. vtrùm. ff. de peti. hære. & l. hæredes palàm. §. sed si no-
tam. ff. de testa. ¶ Ex quibus omnibus resultat breuis con-
clusio, quod dicta Francisca rectissimè agit, tam ad dictas li
bras quadraginta Bonon. pro residuo dictarum librarum
septingentarum nomine sortis, quàm etiam ad damnũ illa
tum per dictam adiudicationem fundi factam, habito re-
spectu ad tornaturas 30. cum fundus non fuerit, nisi torna-
turarum 24. ¶ Item & ad dimidiam dictarum pœnarum &
omnium alimentorum prædictorum. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Mala fide. supra lib. 1. consi. 110. in fi. suprà lib. 2. consi. 4.
b ¶ Actionum. infrà eo. consi. 99.
c ¶ Ignorantiæ. suprà lib. 1. consi. 71.
d ¶ Specialem. idem infrà lib. 7. consi. 208. nu. 10. idem suprà
eo. consi. 56. & sic aliud in marito, vt ibi & hic, & Alex. l. quæ
dotis. & ibi Ias. solut. mat. Phil. Corn. consi. vlt. lib. 2. Lancel.
Deci. l. si certis annis. C. de pac. Dec. consi. 571. Rom. l. in in-
sulam. §. vsuras. ff. sol. mat. & in consil. 517. Fran. Bal. de præ-
scri. 2. part. 3. partis princi. num. 14. & hæc veritas & perpe-
tua opin. Alex. legendo & consulendo, quia infrà lib. 5. sing.
74. in fin. non loquitur, nisi arguendo. & licet contra velit
Bald. consi. 464. lib. 3. quem sequitur Alciat. de præsum. re-
gula 1. præsum. 32. nu. 6. cum seq. & male.
e ¶ Exorbitans. infrà lib. 7. consil. 208.
f ¶ Decretum. infrà lib. 7. consi. 147.
g ¶ Retractare. suprà lib. 2. consil. 77. ad fi. Alex. in l. iudex. de
re iud. Pan. Feli. c. cum Bertoldus. de re iu. Pet. Rebuf. repe.
l. quod iussit. num. 149. de iudi.
h ¶ Diuersus. suprà lib. 3. consi. 69. nu. 8.
i ¶ Promissa. supr. lib. 3. consi. 90. adde decis. Tholo. q. 217. &
q. 340. Ias. §. fuerat. Insti. de actio. infrà lib. 5. consi. 142.

CONSILIVM LXIIII.

Andreas Barbatias Siculus.

CIrca præsentem dubitationem paucula in me
dium adducere constitui, quia res mihi vide-
tur satis clara circa intellectum statuti præfa-
ti. ponit enim tria dicta. ¶ Primũ est ꝙ instan-
tię omnium causarum tam principalium q̃ ap
pellationum possint ꝓrogari per partes bis, & non vltra, vel
aliter ẽt per rescripta, vel alio quocunq; modo ꝓrogari nõ
possint. postea ab hac regula ponit exceptionẽ, & est scd̃m
dictum, & dispositum ab hmõi statuto, nisi ꝓcesserit de par
tium voluntate, quo casu exceptio fiat à regula. Regula em̃
ponitur in isto statuto, ꝙ partes possint bis ꝓrogare, & non
vltra, ẽt per rescriptũ, & ab hac regula ponit exceptionem,
nisi processerit de partium voluntate, & sic de partium vo-
1 luntate põt vltra bis ꝓrogari instantia per rescriptũ. † exce-
ptio em̃ firmat regulã. l. nam quod liquidæ. ff. de pe. le. quẽ
tex. ad hoc allegat pro singulari do. meus Io. de Imo. in rep.
l. filio præterito. ff. de iniust. test. faciat l. 1. ff. de reg. iu. & no.
Cy. in Rubr. eo. tit. lib. 6. & faciat §. vt autem. in Aut. de alie.
& l. in his. ff. de le. faciat l. q̃situm. §. de iniu. ff. de fun. instr. &
l. generali. §. vxori. ff. de vsufru. leg. c. in nostra. de sepul. c. do
minus. 32. q. 7. & no. in c. cùm dilecta. de confir. vti. vel inuti.
& in c. 2. de cõiug. lepro. & in l. Lucius. §. si plurib. ff. ad Tre-
bel. quẽ tex. allegauit ꝓ meliori de corpore iuris. Ang. in l. 1.
ff. de reg. iur. & faciat quod no. Bal. in l. 1. C. de condi. indeb.
¶ Modo in proposito si ponitur in dicto statuto regula, ꝙ
non possint instantiæ prorogari per partes, nisi bis & vltra
& aliter ẽt per rescripta, vel alio quocunq; modo nõ possint
prorogari, nisi processerit de partium voluntate. sequitur
quod possunt prorogari vltra bis. per rescripta partib. vo-
lentibus. vnde voluit statutũ ꝙ partes non possint de se pro
rogare vltra bis, nec ẽt per rescripta possint prorogari vltra
bis, &

2 bis.& est rõ, †quia est contra publicã vtilitatem extendere l.tes.& l.ꝓperandũ.C.de iud.c.si diligenti.ad fi.de fo.compet. c.finem litibus.de dolo & contu.c.placuit.& c.studendum.& c. quisquis.90.dist.c.idem.de app.li.6.ideo fauore duplici,q est lites dirimi.l.quidã æstimauerunt.ff.si cer.pet. l.1.§.& post operis.ff.de ope.no.nun.ideo disposuit istud statutum qđ partes non possint vltra bis ꝓrogare, nec per rescripta possint vltra prorogari.ponit modo exceptionem à dicta regula dictũ statutum,ꝗ si de partium voluntate processerit, per rescriptum superioris possit instantia vltra bis prorogari, ergo stãdum est huiusmodi statuto. est enim lex in propatulo. l. oẽs populi.ff.de iust.& iu.c.ius ciuile.1.dist. si dicatur, quæ fuit rõ, ꝗ ita excipit statutum à dicta regula faciendo exceptionẽ? potest dici vna cum Iurisconsulto,ita fuerunt rati,& ita cogitarunt & voluerunt statuentes,vt l.1. §.pueritiã.in vers.prętor ratus.ff.de postu.ita allegabat tex. Fe.de Scalis, quẽ ibi refert & sequitur Ang.facit l.non oĩm. ff.de legi.& c.si quando.de rescrip.& ẽt potest allegari ratio viua, qa cùm in hac prorogatione agatur de ꝑiudicio ipsarum partium litigantium, quo casu possunt ꝑiudicare sibi & renunciare suo fauori,vt ait l.si quis in conscribendo.C. de pac.& l. di. c. porrectũ.& c.ad apostolicã.de reg.ideò cũ agat de ꝑiudicio ipsarum partium statutũ, habilitauit ipsas partes ad ꝓrogandũ.Et quia iniustè & calumniosè posset fieri huiusmodi ꝓrogatio ab ipsis partib.vltra bis,per id qđ habetur in d.c.si diligenti.& in d.l.properandum.statutum disposuit quod interueniente rescripto superioris posset hmõi instantia prorogari vltra bis, quia cõfidit se statutum prædictum de superiore,corã quo non est præsumptio fraudis,vt l.probatorias.C.de diuer.offi.libr.12.quod ibi voluit Bart.& idem Bart. in l.1.C.de prędi.cur.lib.10.& ideo dixit Bal. in l.iubemus.C.ad Treb.quod corã iudice præsumitur abesse omnis sinistra suspitio.alle.d.l.1.facit quod voluit do. Ant.in c.cùm pridem.de pac.& in c.accepta.de resti.spol.& do.Abb.Siculus meus,post Host.in c.ad audientiam.de rescrip.& in c.cùm clerici.de cens.in quibus locis ponunt pulchra & peregrina dicta ad huiusmodi propositum accom-
3 modissima,& ideo dicit Bal.in l.fi.C.de contrah.empt. †qđ licet consiliarij principis non possint emere res subditorũ, tamen si illas emunt de conscientia principis, possunt,quia præsumitur abesse omnis sinistra suspicio propter præsentiam principis.ita dicamus in proposito nostro,quod istud statutum assensit voluntati partium volentiũ vltra bis prorogari,interueniente rescripto superioris,vnde putauit qđ iusta causa suadente ad instantiam ipsarum superior prorogaret vltra bis.confidit enim se de superiore rescribente, & sic potuit fieri ista prorogatio vltra bis, partibus consentientibus,& superiore rescribente.& ideo tex. elegans in d. l.properandum.in prin.dicit. Hoc etenim iudicialis magis esse potestatis, nemo est qui ignoret.nam si ipsi voluerint, nullus tam audax,qui possit inuito iudice litem ꝓtrahere, multò fortius superiore rescribente, ergo potuit vltra bis fieri prorogatio partibus volentibus per rescriptum superioris. ¶Modò in proposito nostro ita est formaliter,quia partes prorogarunt vltra bis superiore rescribente , ergo potuerunt ex dispositione huius statuti,vltra bis prorogare.& si dicatur quod huiusmodi statutum est vltra ius, idem dico istud esse falsum, quia aut loquimur de iure canonico, & dico quod instantia durat perpetuò,vt voluit glos. in d. l. properandum.in prin.& habetur in c. fi.de iud. vbi per glo. & scribentes. si verò loquimur de iure ciuili instantia durat trienio, vt in d. l.properandum.sed ex iure statutario huius ciuitatis instantia durat paruo tempore, quia audio dici quod non durat, nisi viginti diebus, ergo sequitur, si statutum istud disposuit quòd possit prorogari bis,non excedit ius commune, imò in parte reddunt se ad ius commune.Item ponitur tertium dictum in dicto statuto,in quo dicitur, & nisi ipsa instantia non esset per partes prorogata, quo casu possit instantia prorogari per rescriptum loco duarum prorogationum per dictas partes fieri permissarum,vt suprà dictum est. ista sunt formalia verba ipsius statuti.sensus eorum est,quòd si partes nõ prorogarunt ipsam instantiam, quod per rescriptum possit prorogari bis,quo casu ponit casum diuersum à primis duobus superius expressis. vnde poterit per rescriptum prorogari bis,si partes non prorogarunt. iste casus non obstat huic consultationi, quia iam per partes fuerat facta prorogatio bis.& sic prima exceptio posita in dicto statuto, de qua dictum est superius,decidit casum huius consultationis. ¶Et si quispiam modò opponat, quod illa verba, & nisi, ponunt exceptionem ab illa regula positã superius, valet, & vltra vel aliter etiam per rescripta. vnde dicitur ibi, quod per rescriptum non potest prorogari: superuenit ista exceptio, nisi, & excipit quod per rescriptum potest bis, sed in casu nostro fuit prorogata per rescriptum: ergo sequitur quod non potuit pro-
4 rogari, & per consequens perempta est instantia. † quia ad hoc respondeo, ꝗ si bene & rectè ponderentur illa verba,& nisi ipsa instantia non esset per partes prorogata, non debent exceptiuè, sed illa dictio, nisi, debet exponi pro si, vnde cùm dicit,& nisi:debet exponi,& si, vt euitetur absurdum.vnde eleganter dixit Bart.in l.1.ff.de condi.& demon. quod licet illa dictio si faciat conditionem , vt ibi per eum,
a tamẽ vt euitetur absurdum, exponitur a pro quanuis.simile no.per gl.in l.has causas.eo.tit.& in l.data.ff.de cond.& demon.& tex.in l.pater scientiam.§.conditionum verba.ff.de cond.& demon.& in l.& Proculus.ff.de vsufru.gl.in l.& puto.ff.fami.ercis.& quod no.gl.in l.si pater.ff.de vulg.& pup. & quod habetur in l.cum iuste. C.de donat.ante nupt.ideo non est mirum, si illa dictio,& nisi,ponatur pro si,quasi decidat casum non prouisum ab ipso statuto.non enim prouiderat statutum in casu quo nõ erat prorogata instantia per partes,si poterat bis prorogari per rescriptum.vnde in hoc tertio casu prouidit: & sic non ponit exceptionem. ¶Et si pur quispiam obstinatus & pertinax insistat,ꝗ faciat exceptionem:quia propria natura vocabuli est excipere, vt not. in l.actione. C.de transact. respondeat mihi à qua regula fit hæc exceptio: omnis enim exceptio fit à regula,vt d.l.nam quod , cum iuribus allegatis superius. vnde non fit ab illo primo casu , videlicet quod partes possint prorogare bis. nec ab illis verbis dum dicit, & vltra vel aliter etiam per rescripta:quia dum dicit,& vltra,apponit regulã,ꝗ vltra duas vices per rescripta non possit prorogari: vnde potest cadere illa exceptio,ex quo loquitur tali exemplo de duabus vicibus.vnde non potest fieri ab illa,& vltra. & si quispiam dicat quod fit ab illa regula, vel aliter, vt dicamus, ꝗ non potest fieri prorogatio per rescripta, aliter quàm est dictum, quasi velit quod non potest fieri,nisi per partes,& non per rescripta,nisi instantia non esset prorogata per partes, quo casu potest prorogari bis per rescriptum : quia ad hoc respondeo,ꝗ intelligitur salua prima exceptione,quę fuit qđ per rescripta partibus volentibus , & consentientibus potest prorogatio fieri vltra duas vices.vnde ista vltima exceptio,si potest dici exceptio,non venit cum correctione primæ exceptionis:quia non est verisimile ꝗ statuentes ita citò se correxerint,vt l.non ad ea.ff.de cond.& demonst. ¶Et faciat quod voluit Gui.de Cu. in l. nam & posteriores.ff.de
5 leg.& Bart.in l.1.§.per vim.ff.quod vi aut clàm. † vbi dicit,ꝗ si statutum disposuit quod cõtra publicum instrumentum nulla possit opponi exceptio, ꝗ poterit opponi omnis alia
b exceptio,quæ venit ex eodem b statuto: quia non videtur se corrigere.& voluit do.Pe.de Anch. in c.statutum.§.cùm autem.de rescri.lib.6.vbi dicit se consuluisse apud Triuisium, & voluit Ioan.And.in addi.Spec.in tit. de execu.sent.§.postremò.& in tit.de sen.§.vt autem.& Bald.in l.maximum vitium.C.de libe.præte.& in c.1.de rescript.& in l.omnes populi.ff.de iust.& iur.& per consequens dicta clausula & nisi, intelligeretur vt non corrigat clausulam præcedentem.& sic seruabitur vtraque clausula in casu suo: & per consequẽs statutum præfatum decidit, ꝗ huiusmodi prorogatio fieri potuit vltra bis. Et si quispiam opponat:amice,tale statutum debet intelligi ꝗ fiat prorogatio vltra bis: sed non debet intelligi ꝗ partes prorogent per binas vices,& vlterius quod per rescriptum faciat partes prorogari per tres vices, vt detur materia ampliandi & dilatandi lites:quod esse non

 debet,

debet, vt c. finem litibus, de dolo & contu. cum ſi. quia iſtud
non obſtat. nam ſtatutum eſt, vt dixi, lex in populo, vt dict. l.
omnes populi. & ſeruanda eſt eius diſpoſitio. ſed ſtatutum
iſtud comprehendit & diſponit ſuper iſtis tribus caſibus, vi
delicet quod poſsint partes prorogare bis, & per reſcripta
ipſis partibus conſentientibus poteſt inſtantia ꝓrogari vl-
tra, & ſic ſtatutum venit ampliatiuè, & non corruptiuè. Vi-
de enim ꝙ partes poſsint prorogare per binas vices & vltra:
ſed aliter non: cùm per reſcripta niſi de partium voluntate
proceſſerit. & ſic ſtatutum iſtud nõ reſtringit ſe, vt aliter ex
iſtis caſibus partes poſsint ꝓrogare: & ſic poſſunt bis ex di-
ſpoſitione ſtatuti in ea inſtantia facere prorogationem. &
per reſcripta ipſis partibus conſentientibus poterit eadem
inſtantia alterius prorogari: & habet rõnem in ſe, ex quo a-
gitur de præiudicio ipſarum partium. Præterea, vt nulla ſit
dubitatio, hoc apparet ex cõi obſeruantia & cõi interpreta
tione huius ſtatuti: quia ita quotidie practicatur in palatio
Bononienſi: quia partes prorogant eandem inſtantiam bis,
& poſtea eadem inſtantia prorogatur vlterius per reſcripta
ſuperioris, ipſis partibus conſentientibus. & ideo minimè
mutanda ſunt, quæ certam interpretationem habuerunt. l.
6 minimè. ff. de leg. † conſuetudo enim eſt optima legum in-
terpres. c. cùm dilectus. de conſue. cum ſimil. & faciat quod
vltra dixit Bald. in l. quicunque. C. de ſeruis fugit. vbi voluit
quod illud quod eſt conſuetudinarium nõ eſt arbitrarium,
& id voluit in l. 1. C. de fru. & lit. expe. & ex iſtis dicatur con-
cluſio veriſsima, ꝙ partes potuerunt ꝓrogare bis hanc in-
ſtantiam, & per reſcripta ſuperioris ipſis partibus conſenti
entibus potuit vlterius prorogari per tres aut quatuor vel
quinq; vices, vel vlterius. Et ita concludo. Laus Deo clemen
tiſsimo. ¶ Et ita, vt ſuperius per me reſcriptum eſt, dico &
concludo ego Andreas Barbatia de Sicilia, vtriuſque iuris
doctor, & miles, Bononiæ iura canonica legens manè.

QVONIAM atrox & enorme eſt crimen homicidij, &
in eo ſæpiſsimè graſſari contingit, vt hi contra quos de hu-
iuſmodi delicto inquiri, vel quoquo modo procedi de cæ-
tero cõtinget, niſi perſonaliter cõpareant, detenti exiſtant:
auxiliũ alicuius defenſionis vel excuſationis non expectẽt.
Volumus & ordinamus, ꝙ dominus Poteſtas ciuitatis Bo-
no. & quicunque alius, habens de huiuſmodi delicto in ci-
uitate vel comitatu Bono. notionem ſeu iuriſdictionem ali
quam: & qui de alicuius homicidij facinore cõtra aliquem,
vel aliquos ex eius mero officio, vel ad denũciationem, vel
notificationem maſſarij, vel miniſtralis, aut alterius cuiuſ-
cunque, ſecundum formam noſtrorum ſtatutorum inqui-
ſitionem formauerit, & procederet, ſeu contra aliquem co-
mitatiuum ciuem quempiam vulnerantem non poſsit, nec
debeat ad aliquam defenſionẽ vel excuſationem illius, vel
illorum contra quem vel quos de dicto delicto inquiſitio fa
cta foret, & proceſſus fieret, allegandam, notificandam vel
alio quoquomodo deducendam, vel probandam, vel ad in-
formandum curiam, vel officium inquirentis vel proceden
tis quouis modo admittere, vel audire aliquem cuiuſcunq;
conditionis vel qualitatis fuerit: ẽt ſi fuerit pater vel alius
aſcendens, aut aliàs quoquomodo coniunctus illi vel illis,
contra quem vel quos de præfato delicto procederetur, &
inquiſitio facta foret, aut etiam ſi tãquam inſtructor vel in-
formator curiæ vel officij, aut tãquam vnus ſeu quilibet de
populo, vel aliàs quouis modo ſeu nomine id faceret, ſeu fa
cere vellet: niſi ille vel illi contra quem vel quos, vt prædici-
tur, procederetur, & inquiſitio formata foret, perſonaliter
comparuerit, ſeu comparuerint, & detentus vel detenti fu-
erit, vel fuerint in fortia ius dicentis, nõ intendentis tamen
per prędicta prohibere quominus Poteſtas vel alius, vt ſup.
de prædicto delicto inquirens vel procedens poſsit, ſi quan
do & quoties ſibi videbitur ſe ex ſuo mero officio formare,
& defenſiones ſeu excuſationes indagare à quocunque, &
quibuſcunque, qui non poterit ad id ſe admitti: & de quo
ſeu quibus, & prout ipſi ius dicenti pro veritate indaganda
videbitur opportunũ firma ſemper manente prædicta com
paritione, & detentione perſonali. annullantes omne aliud
ſtatutum præter, vel contra hoc ſtatuens ac decernens. Et
domino Poteſtati, & cuicunque alteri officiali contra faci-
enti pœnam librarũ quingentarum Bono. cameræ Bon. ap-
plicandarum iniungentes, annullantes ẽt quoſcunq; pro-
ceſſus & ſnĩas talib. reis fauorabiles. Qui proceſſus aut inite
tata, formata, vel prolata quouiſmodo extiterint. Datum
Bono. in palatio reſidentiæ noſtræ ſub ſigillo reuerendiſsi-
mi d. legati. die 13. menſis Nouemb. 1461.

ADDITIO.

a ¶ Exponitur ſuprà lib. 1. conſi. 22. num. 5.
b ¶ Eodem. ſuprà lib. 4. conſi. 77. num. 16.

CONSILIVM LXV.

VINCENTII de Paleotis.

1 Viſa quadam conſtitutione ſolenniter edita inc.
ci. Quoniam atrox. ¶ † Dubitatio elicitur, an
ſtatutum diſponens in homicida, ſcilicet, ne
admittatur aliquis ad ſui defenſionem, vel ex
cuſationem, vel etiam curiæ informationem,
etiam ſi eſſet pater inquiſiti vel denunciati, niſi ipſe princi-
paliter cõparuerit, &c. prout in dicta cõſtitutione contine-
tur, habeat locum in inquiſito, eo qđ mandatum dederit
ad homicidium committendum? Et quidem viſa dicta con
ſtitutione, & diligẽter examinata, & ẽt viſa inquiſitione for
mata contra dictum P. inquiſitũ de mandato dato ad homi
cidium cõmittendum in perſonã G. mortui ex vulnere illa-
to reſpectu dicti mãdati. ¶ Dico ꝙ prima fronte videtur di
cendum ꝙ ſic. ſc. ꝙ dicta conſtitutio ſeu ſtatum loquens in
a homicida, habeat locum in mandante. *a* & primò moueor
ex doctrina eleganti Iuriſconſul. in l. hæc verba. ff. de adult.
2 † vbi lex loquens in cõmittente adulterium, vt puniatur, ha
bet locum in eo qui ſuaſit adulterium cõmitti. Et ideo per
illum tex. dixit ibi Bar. ꝙ ille qui ſuaſit vel mãdauit fieri ad-
ulterium, tenetur ex propria ſignificatione: & ſic neceſſariò
debet inferri, ꝙ puniatur pœna ſtatuti punientis adulteri-
um: cùm in ſtatutis non attẽdatur, niſi propria ſignificatio,
ſi verò. ff. de viro. ff. ſolut. mat. l. 1. §. ſi is qui nauem. de exerci.
3 Auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccle. ¶ † Secundo ad idẽ
facit quod dixit Bart. in l. 1. ff. de ſer. corru. vbi contra eum. q
dedit mandatum ad delictum cõmittendum, non agitur ex
mandato, ſed ex delicto. ¶ Tertiò, pro hoc eſt caſus in cle. 1.
de pœn. vbi eadem pœna punitur vulnerans pontificem, &
4 etiam mandans. ¶ † Quartò facit quod ſcripſit Bar. in l. ſi qs
mihi bona. §. ſi mandauerit. ff. de acqu. hære. vbi ſi dominus
dixerit famulo, non redeas in domo, ſi non ſentiam aliquid
de iſto negotio, & famulus qui fuerat iniuriatus, interficit
b iniuriantem, ꝙ dominus videtur mandaſſe: *b* & ſic fuit am-
putatum caput illi nobili, tempore domini Franciſci de Eu
gubio. ¶ Quintò idem dixit Bal. §. pater filio. d. l. ſi quis mi-
hi bona. & etiam do. Io. de Imol. qui dixit, caueat ſibi pater
vel dominus quomodo loquatur, ſaltem in præſentia alio-
5 rum. & idem ſecutus fuit ibi Lud. & Raph. ¶ † Sextò ad hoc
facit ſingulare dictum Bart. in l. quemadmodum. C. de agr.
& cenſi. lib. 11. vbi voluit, ꝙ licet lex pœnalis & odioſa extra
proprium ſignificatum nullatenus extendatur. l. cùm qui-
dam. ff. de libe. & poſthu. & in regu. odia, de reg. iur. & l. qui
exceptionem. ff. de cond. indebi. tamen vbi extenſio tendit
ad fauorem Reipublicæ, ita debemus extendere eam ſicut
legem fauorabilem: & ideo infert, quòd pertineat ad fauo-
rem Reipublicæ, vt maleficia puniantur. l. congruit. de of-
ficio præſi. l. ita vulneratus. ad leg. Aquil. l. ſi longius, §. ſi fi-
lius, de Iudæ. pœna ſtatuti punientis facientem homicidi-
um, punietur faciens fieri. argu. l. ſi quis id quod. de iuriſdi.
6 omni. iudic. ¶ † Pro quo adduco caſum in c. mulieres. §. fin.
de ſenten. excom. vbi text. dicit, ꝙ is verè committit, cuius
autoritate vel mandato delictum committitur. ex quo tex.
dixit ibi do. Abb. quòd etiam in ſtatuto mandans commit-
ti delictum comprehenderetur, & etiam do. Anto. de Butr.
ibi dixit: ꝙ ſi ſtatutum diſponat contra delinquentẽ, com-
prehendit etiam mandantem, quia dicitur verè delinque-
7 re, non interpretatiuè. ¶ † Accedit tex. elegans in l. ſi quis in
graui. ff. de his quoque. & quod ibi Ludoui. per illum text.
ff. ad Sylla. vbi voluit, ꝙ ſtatuta recipiant interpretationem
extenſi-

extensiuam fauore publicæ vtilitatis. item accedunt multa specialia, quæ habet ipsa publica vtilitas, de quibus latè per Lud. in l. si verò. §. de viro. in 10. prin. fallentia. ff. solut. mat. & etiam dicit Bal. in l. hoc modo. ff. de cond. & dem. ꝙ fauore publicæ vtilitatis statuta recipiunt interpretationem extensiuã. ¶ † Item pro hac sententia, quia statuta interpretan-
8 tur scdm ius cõe. c. cùm dilectus. de consue. l. si serui vestri. C. de noxa. l. fi. §. in computatis, & ibi per gl. C. de iure delib. & Bal. in l. si quæramus. ff. de testa. & Bal. in l. non minus. C. de accu. sed de iure cõi ita punitur mandans sicut faciens. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma. & l. 1. & ibi per Bar. & Bald. ff. de seruo corrup. l. si quis id quod. de iurisd. om. iud. & qui p alium. de reg. iur. lib. 6. & c. mulieres. & c. q̃ graue. de sent. excom. ergo, &c. ¶ Postremò ad hoc facit quod pulchrè scripsit Io. An. in c. licet dignum, de hom. super gl. in verbo, consilium. per quam ipse dixit: No. istam gl. qua assessores iuris ciuilis multum vtuntur inducentes eam ad materiam statutorum, & eorum intellectum punientium homicidas, vt verificentur in præcipientibus homicidium perpetrari. hanc sñiam etiam tenuit Cyn. in l. si per alium. ff. ne quis eum qui
9 in ius voc. est, &c. vbi voluit, † ꝙ etiam in statutis pœnalibus mandans puniatur eadem pœna: qua delinquens, quia venit per eandem rationem magis, q̃ per interpretationẽ extensiuam, vnde tenetur directo remedio, nõ vtili. & allegat tex. in l. liber. §. senatus, de ritu nup. facit etiam ad hoc quod dixit Iaco. Butr. in l. non dubium. C. de legibus. vbi quando statutum loquitur per verbum denotans actum mediatum, vt si quis commiserit homicidium, ꝙ tunc debet eadẽ pœna puniri mandans & faciens, quia tunc mandans dicitur verè commisisse homicidium, & non interpretatiuè: secus si statutum loqueretur per verbum denotans factũ immediatum: vt si diceret, si quis occiderit, quia tunc nõ comprehenditur mandans, sed constitutio, de qua in themate nostro loqui potest per verbum denotãs actum mediatum, dum dicit: qm̃ atrox & enorme est crimen homicidij, &c. ergo debet comprehendere etiam mandantẽ. & de hac doctrina gauisus fuit Pau. de Ca. in d. l. si per alium. & istud etiam terminauit domi. Lambertinus de Ramponibus scdm Cy. ibi, & idem etiam firmauit ipse Cy. sequitur Ia. de Aretina in l. non ideo minus. C. de accus. Quinimò dicit Inn. in c. ad audientiam, de homicid. & transumptiuè per Bar. in l. non solum. §. si mandato. de iniur. & refert do. Pau. de Cast.
10 in l. sancimus. C. de test. † ꝙ si mandaui Titio ꝙ interficeret Caium, & ipse post multum tẽpus interfecit, ꝙ ego teneor. & ad hoc facit quod dixit Bal. in l. 1. §. ne aũt. C. de cadu. toll. in 5. col. in ver. extra quæro, mandaui Titio, &c. Et ista sunt quæ faciunt cãm istam dubitabilẽ. ¶ Sed his non refragan-
11 tibus contrariam partem puto de iure veriorem. † Et præmitto quòd ille qui mandat aliquid fieri, non dicitur verè facere, sed interpretatiuè. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arm. in gl. in verbo, video. vbi glo. dicit quadam interpretatione: & illam gl. & tex. allegauit Bar. ibi ad hoc. & in eadem l. §. cum simi. & in l. hæc verba. ff. de adul. & in l. aut qui aliter. §. fin. ff. quod vi aut clàm. & plenè per Bar. qui multa allegat in l. sed si vnus. §. seruus meus. ff. de iniur. & per d. Pet. de Anch. in c. canonum statuta. in 14. q. principali. in 8. col. in versi. hic subiungi potest quomodo de mandãte, & etiam tenuit d. Paul. de Cast. in d. l. si per alium. ff. ne quis eum qui in ius voc. &c. dum dixit, ꝙ ideo Iurisconsultus fecit illam legem, quamuis sub edicto seu Rub. continebatur etiam mandans, quia continebatur ex interpretatione iuris, & ipse voluit esse ille qui interpretaretur, & ita etiam tenuit Dyn. in regula, qui per alium. de reg. iur. in 6. & Bald. in l. 1. in 3. colum. C. de seruis fugiti.
* * & communis est verè omnium scribentium, quinimò videtur etiam in hoc inclinasse Cyn. in d. l. si per alium. in fin. Quo præsupposito sequitur, cùm in statutis non attendatur casus interpretans, sed verus, vt l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & l. constitutionibus. ff. ad munici. l. 1. & ibi per Barto. ff. de fonte. & per plenè not. in d. l. si verò §. de viro. & per do. Ant. in c. cùm dilectus. in 4. col. de consuet. & plenè per Bar. in l. omnes populi. 24. colum. in ver. quartò quæro, vtrum statuta recipiant interpretationem extensiuam. ff. de iust. & iur. & in l. apud antiquos. C. de fur. & in l. conuenticulam. per Bal. Cy. & Sal. C. de epis. & cler. cum si. ¶ Quod statutum seu constitutio loquens in occidente, non habet locum in mandante. ¶ Sed in specie, ꝙ mandans committi homicidium, non comprehẽdatur pœna statuti punientis homicidam in terminis tenuit Bald. in l. non ideo minus, in 10. col. ad fin. in ver. ergo reuertor ad opi. & primò dico, &c. per duas col. vbi in effectu concludit maximè, in ver. vel posset dici, ꝙ statutum loquens in occidente non cõprehendit mandantẽ, maximè quando statutum continet aggrauationem iuris cõis, id est, plus grauat quã ius cõe. sed in casu nostro statutum seu constitutio disponens, ꝙ non admittatur aliquis, vt instructor curiæ p aliquo inquisito eo ꝙ homicidium cõmiserit, aggrauat ius cõe, cùm de iure cõi admittatur in causa capitali, volens comparere ad instructionẽ seu informationẽ curiæ, & voluit Bar. & Imo. latissimè in l. pen. §. ad crimen. de publi. iudi. & per Inno. & do. Abb. in c. veniens. de accu. & per Ang. in l. reos. C. de accus. ergo loquẽs in eo qui homicidium commisit, nõ habet locum in mandante. & ista videtur etiam fuisse doctri. Bald. in l. 1. in versi. verè enim nemo facit, nisi qui per se facit, &c. ¶ Secundò probatur ex doctrina Bart. in d. l. sed si vnus. §. 1. ff. de iniur. vbi ma-
13 gistraliter loquendo dixit, † ꝙ quando ego mando tibi aliquid, ꝙ post susceptum mandatum tu habes necesse facere necessitate ciuili: quia es obligatus ad hoc, vt putã, q̃a mandatur tibi aliquid quod est honestum, vel si dominus mandat aliquid seruo, quod cedat in genere nõ delicti, tunc ille verè facit, cum mandato fit: & alleg. text. in l. 3. §. si procurator. ff. quod quisq; iur. & per hoc dicit ipse, dicebam in q̃ône de facto Asisij, statutum dicebat, si quis produxerit exceptionem contra instrumẽtum confessionatum, nec probauerit, puniatur in tm̃, modò quidam produxit exceptionem contra instrumentum per procuratorem habentẽ ad hoc mandatum, nec probauit, dico ꝙ tenetur ex verbis statuti: quia verè dominus produxit, cùm procurator hoc produxerit de necessitate legali, nec tunc debet inspici, vtrum verba statuti loquantur in rem, vel in personam, sed si mandatum non esset licitũ: & ideo ille qui fecit, non fecit de necessitate legali: quia rei turpis nullum est mandatum. tunc
14 ille qui mãdat, verè non facit, sed interpretatiuè, † & sic concludit, ꝙ aut verba legis vel statuti sunt scripta in rem, aut in personam. si in rem, vt quia statutum dicit p homicidio fit pœna capitis, & tunc punitur eadẽ pœna mandans: aut sunt scripta in personam, vt quia dicit, si quis occideret, & tunc statutum non comprehendit mandantẽ: & ita ẽt ipse determinauit in d. l. aut qui aliter. §. fi. ff. quod vi aut clàm. & in d. l. hæc verba. ff. de adult. Sed statutum seu constitutio nostra loquitur in psonã, dũ dicit, vt hi cõtra quos de hmôi delicto inquiri, vel pcedi, quoquo mô contingit. &c. & postea subdit, & qui hmôi seu alicuius homicidij facinore contra aliquem, vel aliquos, &c. inquisitionem formauerit, seu cõtra aliquem comitatiuam, &c. ergo non debet extendi ad mandantem. ¶ Et per pdicta confunditur doctrina Bart. in d. l. quemadmodũ. C. de agri. & censi. dum voluit ꝙ fauore publicę vtilitatis, id est, vt delicta puniãtur, statutũ loquens in homicida, habet locum in mandante, quod restringi debet nisi statutum loquatur in personã, put supr. dixi secundum eum, qui in d. l. aut qui aliter. §. fi. dixit quod hoc anno determinauit, ꝙ statutum puniens homicidam, nõ habet locum in mandante, quando verba sunt scripta in personam: & tamen ibi tractatur de fauore publicæ vtilitatis, scilicet vt de-
15 licta puniantur. ¶ † Accedat etiam ad hoc doctrina Bar. in l. omnes populi. in ver. vlterius quæro, an statutum extendatur ad casum qui est idem secundum iuris fictionẽ. vbi concludit ꝙ ad hoc, vt illud quod est idem secundum fictionem comprehẽdatur in statuto, est necesse, ꝙ fiat expressè mentio in statuto. & allegat casum. in l. 1. §. hæc verba. ff. de nego. gest. ibi, de quo fuit necessarium edicere, &c. ¶ Et propterea dicit ibi Ang. se de facto consuluisse, ꝙ statutum non comprehendat casum nõ expressum, licet pro expresso debeat haberi. & idem dicit ibi Bart. ꝙ statutum loquens super veritate, non habet locum si illa veritas inducitur per fictionem,

nem,quod dixit facere ad multa. ¶Accedit ad hoc qđ dixit
Bal.in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iure,in ver. & facit ad statu-
tum, &c. vbi statutum prohibens fieri pacem cum homici-
da, non habet locum in mandante, & loquitur generaliter
non habito respectu an loquatur in rem,vel in personam:&
maximè dum dicit de homicidio non posit fieri pax. ¶Pro
hac ēt parte facit quod dicit Bal.in l. oēs populi.ff.de iust.&
iur.in ver.vel dicamus.quando verba statuti,&c.vbi recitat
opin.Barto.in d.l.aut qui aliter. sc. aut verba sunt scripta in
rem,aut in personam, dixit ꝙ aut statutum disponit de in-
dulgentia aut de pœna.primo casu comprehendat mandan
tem: verbi gratia: statuto cauetur, ꝙ homicidæ habenti pa-
cem remittatur pœna personalis, certè comprehendetur
16 idem statutum in mandante. † Secundo casu aut pœna
est regularis iuxta qualitatem delicti, & comprehenditur
ēt mandans.& ita loquitur text.in l. si quis alium.ff.ne quis
eum,&c.aut statutū regulariter damnat factum,& nō com-
prehendit mandantē,vt puta,dicit statutum,ꝙ si quis iniu-
riam fecerit patri,non gaudeat beneficio inuentarij, certè
non cōprehenderetur ille qui mandauit. Vel si statuto caue
tur ꝙ qui inuenitur de nocte,puniatur in centum, non pu-
niatur scholaris,qui misit famulum:quia istæ sunt pœnæ ir-
regulares. ¶Sed in casu nostro ꝙ non admittitur aliquis ad
instruendā curiam pro inquisito de homicidio est quid ir-
regulare,& contra iuris dispositionē,per no.d.§.ad crimen.
vt supr.dixi.ergo statutum loquēs in homicida,non cōpre-
17 hendit mandantē. ¶†Et ideo dixit ibi Bal.ꝙ si statuto caue-
tur,ꝙ de omni maleficio posit fieri pax,saluo ꝙ si quis occi
derit hoīem, ꝙ tale statutū non cōprehendet mandantem:
& isto modo ēt restringi debet doctrina Bar.in d.l.quemad
modum.C.de agr.& cens.& Io.And.in d.c.sicut dignum.de
homici.quod dictum ēt ibi reassumpsit do. Abb. in versi.in
gl.in verbo,cōsilium.& cum hac sententia Bal.transiuit do.
Abb.in c.mulieres,de sen.excom.circa fin.& adducit tex.in
simili. in c.statutum. de elec. lib. 6.& doctrinam Io.And.in
regula,odia.in mercu.de reg.iur. lib. 6.¶Pro hac ēt facit ꝙ
dicit Anto.de But.in d.c.mulieres. in versi.expeditis gl.&c.
dum dubitauit an mandans dicatur verè facere,an interpre
tatiuè:& effectus est magnus,dixit ipse propter statuta,quę
recipiunt solum proprium & strictum significatum:& in ef
fectu post multa conclusit,ꝙ quando mandatur aliquid il-
licitum alicui quod pōt facere & non facere, vt homicidiū,
vel furtum, & tunc non comprehenditur mandans pœna
statuti,& istam dixit fuisse sententiam Bar.in d.l.sed si vnus.
quæ sententia placet sibi,vt ait, tanquam rationabilis. ¶Ac
cedat ēt quod pulchrè dixit Pet.de Anch.in d.c.canonū sta-
tuta. de consti.in 14.q.in ver.si statuto cauetur,ꝙ quicunq;
maleficium fecerit, &c. vbi dubitauit,an mandans cōmitti
homicidium, puniatur pœna statuti punientis homicidas:
an punietur pœna iuris cōis: tanquam iste casus non sit sta-
tuto comprehensus. & primò recitando opinionem Cy.in
d.l.non ideo minus.in fin.C.de accusa.& in d.l.si per alium.
qui post dom.Lamber.de Rampo. & Iaco.de Aret.tenuit ꝙ
omninò mandans siue dicatur verè facere, siue interpreta-
tiuè,tantum puniatur pœna statuti punientis homicidam,
concludit sequutus Bar.in d.l.sed si vnus. §.1.de iniur.& do.
Abb.& do.Anto.in d.c.mulieres.de homi.ꝙ si illud ꝙ man-
datur,est illicitum, nec ille cui mandatur,tenetur obedire,
ꝙ tunc mandans non comprehendatur pœna statuti. & ēt
dixit sequutus Bal.in d.l.omnes populi.ꝙ si statutum impo
nit pœnam irregularem, non comprehendatur mandans:
prout est in casu nostro,vt suprà dixi.& eandem sententiam
Bart.in d.l.sed si vnus.approbauit Bald. in d.l.non ideo mi-
nus.in 7. q. C. de accusa.Et per prædicta patet responsio ad
omnia superius in contrarium adducta. & sic patet ꝙ in ca-
su nostro, tum quia statutum seu constitutio,de qua suprà,
est irregularis, tum quia loquitur in personam, quod non
debeat comprehendere mandantem.& sic partes vestræ de
bent esse in admittendo istum instructorem curiæ,quem ex
vobis facere deberetis.c.qualiter & quando.de acc.ibi,de-
scendam,inquit,& videbo.tum quia fauor reorum hoc im-
portat,tum quia ius mandat. ¶ Et ita vt suprà scriptum est,
dico & consulo ego Vincentius de Paleotis, legum doctor
Bononiensis,ibiq; iura ciuilia legens ordinarie de mane.

CASVS pro dotanda sorore Ioannis venditum est prę-
dium Michaelis minoris, & facta est venditio per Michae-
lem & Bartholomæum simul æque principaliter se obligan
tes dicto Ioanni. postea Michael qui totum precium rece-
perat, restituit illud Ioanni. & precium vendicauit: modò
dictus Io.agit contra Bartho. siue ad implementum contra
ctus,siue in id quod interest. Respon. ꝙ d.Bartholomæo ea
dem exceptio competit, quæ & dicto minori competebat.

ADDITIO.

a ¶Mandante.dicendum ꝙ sic,quia est princeps & autor de-
licti.l.in hoc iudicio.de ser. corrup. & vere,imò principali-
ter ipsum delictum commit. Bal.c.1.§.si quis decesserit.si de
feu.fue.controuer.inter do.& agna.in vsib. feu. Ias.l.si quis
id quod.in fi.de iuris.om.iud.l.3.§.1. quod quisq; iur.latè in
l.si is qui pro emptore.cum seq.de vsuc. & sic iste malè con-
suluit,malè etiam sophistice consuluit Bald. consil. 52.lib.1.
adde Ant. Cor.in fi. versi. extensio.Ang.tract.malefi.versic.
Semproniam mandatorem.

b ¶Mandasse.Rom.sing.711. Tu scis. Anto.Corse.in sing.ver.
Præceptum.sed imò dictum ꝙ ex hoc solo non præsumitur
mandatum, vt per Alex. Ias. in d.§.sed quid si mandauerit.
de acq.hære.Ang.tract.malefi.ver.Sempronium mandato-
rem.Deci.consi.234.in fin.consi.622.Ias.l.1.de reb.cred.l.1.
cum seq.C.de ser.fugi.consil. 188. lib.2.Hyppolitus Marsil.
consi.132.adde infrà eo.consi.138.

SVMMARIVM.

1 *Color quæsitus præsumitur in prohibito contrahere.*
2 *Statuta loci in quo quis habitat scire præsumitur.*
3 *Patruus non tenetur dotare.*
4 *Color quoties quæsitus est, duo rei dicuntur inuicem fideiubere, etiam respectu creditoris.*
6 *Obligabiles duo pariter si non sint, prior nominatus in contractu censetur principalis, & secundò nominatus fideiussor.*
7 *Fideiussor vtitur beneficiis competentibus principali.*

CONSILIVM LXVI.

VIso themate & dubitatione de qua quæritur,
super qua requisitus fui, vt in fauorem Io.con
tra dictum Bartholomæum consulerē,quem-
admodum consuluerat quidam celeberrimus
doctor, cuius consilium tunc mihi fuit exhi-
bitum,& super omnibus habita tunc consideratione, mihi
visum fuit super themate illo non posse in fauorem Io.con-
sulere.& rationes me mouentes præfato consultori trans-
misi per illum, qui ꝓ consilio habendo instabat. & cum ra-
tionib.meis nihil responderetur: consultationē illam refu-
taui. ¶ Nunc ēt sum eiusdem sñīæ cuius & antea fui,videli-
cet qđ dictus Io.non posit cum effectu agere ex dicto con-
tractu cōtra dictum Bartholomęum. ¶Et istud primò pro-
1 batur,† qa quotiescunq; est persona prohibita contrahere,
& aliquis obligatur tanq̃ principalis seu correus,si vtilitas
seu pecunia erat peruentura ad illum ꝓhibitum talem con-
tractum facere, p̄sumitur color quæsitus qđ in fraudem le-
gis correus se obligauerit creditori seu emptori scienti:& si
conueniatur talis correus,habet exceptionē pp fraudem.l.
sed & Iulianus.in princ.iuncto §. 1.ff.ad Maced.l.quāuis.§.si
cum rem.ff.ad Velleian.not.gl.in l.contra.ff.de leg. ¶Cùm
ergo dictus Io.ciuis Veronensis sciret,aut scire p̄sumeretur
dictum Michaelem minorem non posse alienare dictā pos-
sessionem propter prohibitionem statuti Veronensis pro-
hibentis minorem posse alienationem facere, nisi seruatis
2 certis requisitis,quæ seruata non fuerunt, † p̄sumitur enim
qs habere notitiam statutorū ipsius loci,in quo habitauit.
c.1.de postu. præla. l.fi.cum ibi not.ff.de decre.ab ord.faci-
endis not.Bar.in repe.l.qđ Nerua.ff.depositi.& in l.omnes
populi.ad fin.ff.de iusti.& iur.& Bart.in l.cunctos populos.
C.de sum.Tri.& Bal. in l. antepe. C.de legi.& in l.data ope-
ra.C.qui accus.& no. doc.in c. 2.de constit.& sciuerit Io.qđ
gerebatur negotium spectans ad se tm̄, quia possessio erat
Ioannis,& vendebatur pro dotanda sorore Io. vt in thema-
te prædicto continetur:& dictum onus dotandi de iure spe
ctabat

ctabat ad dictum Io. vt in l. qui filium. ff. vbi pupillus educa.
debeat. not. in l. non omni. & ibi Cy. de admi. tut. & in l. cùm
plures. §. cùm tutor. ff. eo. tit. non aũt ſpectabat ad dict. Bar-
tholomęum eius auunculum, vt patet ex l. mater. C. de iure
3 dotium. † imò nec patruus dotare cogitur, vt no. Ang. & Io.
de Imo. in l. 1. ff. ſol. ma. Cùm igitur dicti Michael & Baртho-
lomæus ſe obligauerunt, tanq̃ duo rei ex cauſa venditionis,
iuxta l. eandem. in prin. ff. de duo. reis. & dictus Michael di-
ctum contractum facere non potuerit, & hoc dictus Ioan.
ſcire debuerit, ſeu ſciuiſſe præſumitur propter prohibitio-
nem dicti ſtatuti, ſequitur de primo ad vltimum, ꝙ d. Bar-
tholomæus exceptionem habet: quia fuit color quæſitus, vt
probant iura ſup. allegata. ¶ † Confirmantur prædicta: quia
4 quotieſcunq; color quæſitus eſt, duo rei dicuntur adinui-
cem fideiubere, etiam reſpectu creditoris, vt plenè no. Bar.
* & * cõiter omnes. l. reos. in prin. ff. de duo. reis. & no. in l. vir
vxori. §. fi. ff. ad Velleian. ſed ita eſt quod vbicunq; competit
exceptio principali, eo quia lege reſiſtente non potuit effi-
caciter obligari: talis exceptio competit & illi qui cenſetur
eſſe fideiuſſor ſuus: qa ſi ſecus diceremus, ſequeretur in ef-
fectu, ꝙ damnum omninò recideret ad perſonam ipſius, ꝓ
quo fideiuſſor interceſsit: quia ſi poſſet efficaciter exigi fi-
† 1. deiuſſor, æquum eſſet, quod ipſe † fideiuſſor poſteà repete-
ret ab ipſo principali, pro quo fideiuſsiſſe videtur. tex. eſt in
l. ſed Iulianus. §. non ſolùm. ff. ad Maced. vbi ſicut ſuccurri-
tur per ſenatuſconſultum Mace. filiofamilias recipienti pe-
cuniam mutuo: ita & ſuccurritur fideiuſſori eius, niſi ani-
5 mo donãdi fideiuſsiſſet. fortius † habetur in l. ſi mulier con
tra ſenatus. §. ſi ab ea. cum ibi no. ff. ad Vellei. quod quando
prouiſio ſuccurrens principali eſt fauorabilis, prout eſt be-
neficium ſenatuſ. Velleian. l. qui excipit, in prin. ff. de cond.
inde. tunc etiam ſi fideiuſſor animo donandi interceſsiſſet,
vel alio reſpectu, non poſſet fideiuſſori ſoluenti competere
actio contra principalem. tamẽ exceptio quæ competebat
principali, competet etiam fideiuſſori, ergo cùm in propo-
ſito noſtro dict. Barth. non interceſsit, nec interceſsiſſe prę-
ſumitur animo donandi, iuxta l. 1. cum ibi not. C. de duob.
reis. & facit l. cùm de indebito. in prin. ff. de prob. debet ipſi
Barth. competere exceptio quæ competebat d. Mich. prin-
cipali, quinimò etiam quando aliquo reſpectu non compe
tiiſſet Barth. ſoluenti actio contra Michaelem, tamen atten
to ꝙ d. Io. precium ſuum reſtitutum fuit, & dicta diſpoſitio
ſtatuti eſt fauorabilis, vt not. Barto. in l. cunctos populos, in
ver. ſed videndum, &c. C. de ſum. Tri. patet ex d. l. qui exce-
ptionem. in prin. ergo exceptio, quę competebat dicto Mi-
chaeli, debet competere præfato Barth. ¶ Corroborantur
prædicta per ea quæ no. Bald. in Auth. hoc amplius. C. de fi-
6 deicom. † vbi contingit, ꝙ quãdo duo non ſunt pariter ob-
ligabiles, primò nominatus in contractu cenſetur principa
lis, & ſecundò nominatus præſumitur intercedere, & pro
hoc allegantur no. per Iac. de Are. in l. ſi cõis ſeruus ita. ff. de
ſti. ſer. ſed vbi ambo pariter ſunt obligabiles, vterq; cẽſetur
principalis, niſi contrahatur ſuper re vnius tm̃, vel niſi ad v-
num tantum res perueniat. alleg. l. ſi non ſing. C. ſi cer. peta.
vel niſi color ſit quæſitus, allegatur id quod habetur in d. l.
vir vxori. Ergo, vel quia ſit primò nominatus Michael, vel qa
contractus fuit celebratus ſuper re Michaelis tm̃, ſequitur
ꝙ Bartholomæus cenſetur interceſsiſſe pro Michaele. ¶ Et
per iſta patet nõ obſtare ea, ex quibus fundabat ſe præfatus
dominus conſultor, videlicet tex. in l. ſeruum filij. §. ſi idem
ſeruus. ff. de legat. 1. & id quod habetur in l. ſi ex falſis. C. de
tranſ. & in regula, vtile per inutile: quia illa iura procedunt
quatenus nõ fieret fraus legi prout fit in caſu noſtro, vt no.
7 in d. l. ſed & Iulianus. † Item cùm fideiuſſor debeat gaudere
beneficiis competentibus reo principali, vt in propoſito
noſtro probatur in d. l. ſed ſi pater. §. non ſolùm. & in l. ſi mu
lier. §. ſi ab ea. meritò ex perſona dicti Michaelis competit
exceptio dicto Bartholomæo, & ſic iura allegata in contra-
rium, non loquuntur in caſu propoſito, nec ſimili. ¶ Et eo-
dem modo apparet non obſtare tex. in Auth. ſi qua mulier.
C. ad Velleian. quia ibi non obligatur mulier, ſed maritus
principaliter obligatus fuit: quia lex ſuſpicatur, ne mulier
amore mariti indiſcretè ſe obliget, & ibi perſona mariti ad
quem pecunia perueniebat, poterat efficaciter contrahere
& obligari, non mirum ſi quo ad eum valet obligatio. ſed in
caſu noſtro ille, in cuius commodum pecunia conuerſa eſt,
non poterat dictum contractum alienationis efficaciter
celebrare, non mirum ſi perſona alterius æquè principali-
ter ſe obligantis, videtur in fraudem legis interueniſſe, vt d.
l. ſed & Iulianus. §. 1. ¶ Minus etiam obſt. l. 3. in fin. C. ſi vnus
ex plu. appo. quia ibi fraus verè nec præſumptiuè interue-
nit: nec vnus ibi videbatur interceſsiſſe pro alio, prout in
propoſito noſtro. Et eodem modo reſpondeo ad l. 1. C. ſi in
communi eademq; cauſa. cum aliquibus ad hoc allegatis
per do. conſultorem, quæ ſunt remotiſsima in caſu noſtro:
& cum ſupportatione nihil cõmune habent cum caſu pro-
poſito. Sed fortius cæteris videtur obſt. text. non allegatus
per dictum conſultorem. ſ. l. & ſi his, C. de prædiis mino. vbi
ſine decreto facta fuit alienatio minoris, & pro illa vend. &
obligatione empt. tutor. dederit ſeu obligauerit emptori
pig. propria ipſius tuto. certè quamuis venditio fuerit nul-
la: tamen acceſſoria obligatio pignorum tutoris valebit: ita
ergo debet eſſe in propoſito. Sed ad hoc reſpondeo, ꝙ vt ibi
† 2. dicit gl. in 4. ſo. cõiter † approbata: illud ibi ideo eſt, quia ibi
dato quòd valeret obli. pig. tut. non poterat ex hoc aliquid
in præiudicium redundare contra minorem, ſed in caſu no
ſtro attento, quòd dicti Mich. & Barthol. tanquam duo rei
dictum contractum venditionis celebrarunt, & pecunia
conuertẽda fuit in cauſam dicti minoris, præſumitur quòd
commodo minoris d. Barthol. dictum contractum celebra
ret, actionem mandati habet Bart. contra Micha. ſi d. Bar.
exigeretur, vt not. Bart. in d. l. reos. C. de duobus reis. per d.
l. vir vxori. §. fin. cum ibi not. & per l. ſi pro patre. §. fin. ff. de
in rem verſo. cum ſimilib. ergo in caſu noſtro præiudicium
pati poſſet Michael, ſi exigeretur Bart. ſequitur quòd tunc
locum non habet id, quod habetur in d. l. ſi is. ſed habet lo-
cum id, quod habetur in præalleg. l. ſed & Iul. & in d. l. ſed &
ſi. §. non ſolùm. cum ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Legitima naturæ non amittitur ob omiſſionem inuentarij, nec etiam Trebellianica. nu. 2.*

3 *Res ſubiecta fideicommiſſo etiam poteſt alienari pro dote reſtituenda. & nu. 4.*

CONSILIVM LXVII.

IOANNIS Ananiæ, conſi. 61. Natta.

VIſis & ponderatis his quæ in facti narratione
proponuntur, licet attenta qualitate dubiorũ
facilè eſſet loqui plura, tamen quia pręſuppo-
no rem iſtam agitari apud peritiſsimos, quib.
multum loqui diſplicere ſolet, dicã breuiter
1 id quod mihi de iure videtur. ¶ † Circa primum, vtrùm per
non confectionem inuentarij perdatur legitima iure natu
turæ debita, glo. in Auth. hoc amplius, tenet ꝙ non: & illam
ſequitur Bart. in Auth. ſed cum teſt. in ver. quæro vtrum per
non confectionem inuentarij. C. ad leg. Falc. & ibi declarat
poſt Rich. Mal. & Cy. qũo intelligantur iura quæ dicunt, ꝙ
ille qui non conficit inuentarium, tenetur inſolidũ. & iſtam
partem ẽt tenuit Bald. in l. filium quem habentem, in ver. &
quia de inuentario fit mentio. C. fami. erciſ. vt refert Ray. &
Gul. de Suza, dicentes, ꝙ filius qui non conficit inuentariũ,
non perdit debitum iure naturæ ſcd̃m omnes, & ſic fatetur
* * oẽs a iſtud tenere. Iſtud ẽt ſequitur do. meus d. Pet. de An-
a char. in c. Raynaldus. extra, de teſta. vbi alleg. Cyn. & alios.
iſtud etiam ſequitur Ang in d. Auth. hoc amplius. ſuper d.
gl. quæ etiam alle. aliam gl. in l. fin. §. ſi quis aũt temerario. C.
de iure delib. iſtud etiam ſequitur idem Ang. in l. 1. §. hæc ſti-
pulatio. ff. ſi cui pluſquam, per l. Falc. Et licet do. meus d. Io.
de Imo. ibi dicat, ꝙ fortè de iuris rigore poſſet contrarium
defendi, tamen ſubdit ꝙ in practica non eſſe tutũ recedere
ab opi. gl. & DD. & indubitanter ego credo, ꝙ ſi quis cõtra
rium induceret, poneret ſe in periculo, per id qđ no. tenuit
2 Bar. in l. fi. C. de pœna iud. qui malè iud. & per Bart. in l. mu-
† 1. nicip. C. de ſer. fug. ¶ † Circa ſcd̃m vtrum † perdatur Treb.
b b Bar. in l. Marcel. §. ꝙ aũt. ff. ad Treb. tenet ꝙ non perdatur.

istud ẽt firmat in Auth. sed cùm testator. C. ad l. Falcid. & ibi
subdit, ꝙ ita de facto pluries dixit: & ego vidi vnum ex suis
consiliis, quod incip. d. Io. Ardizinio. vbi satis plenè hoc de
clarat: & inter alia dicit, istud tenet Rof. in eius libellis. & Ia.
de Bel. in auth. de hær. & fal. §. hic nobis istam partem credit
veram Bal. in l. filius. & in ver. Itẽ quæro vtrùm hæres de re-
stituendo rogatus, vbi inter alia assignat rõnem differentiæ
inter legata particularia, & fideicommissum vniuersale, q̃a
res corporales possunt surripi & occultari: sed ius vniuersa-
le non põt occultari, nec scd̃m iuris intellectum põt minui
per delictũ hæredis: quia ea quę sunt incorporalia, non pos-
sunt contractari. & si rectẽ consuleretur ex dictis Bal. ibi col
ligitur responsio ad tex. d. Auth. de hær. & fal. §. sancimus. in
ver. illo adiecto. de quo tm̃ ipse Bal. clamat in Auth. sed cùm
c testator. ¶ Præterea ego recordor aliàs dixisse *c* fortè non
malè ꝙ licet ille tex. dicat legatarios & fideicõmissarios: ta-
men ex quo expresè non dicit vniuersales, & põt verificari
in particulari, non debet illud verbũ vniuersalis subaudiri:
per id quod not. gl. sing. licet vulgata, in ver. petere. in c. cu-
pientes. §. ꝙ si per viginti, de elec. lib. 6. Istam partem ꝙ non
perdatur Trebellianica, tenet Ang. in Aut. sed cùm testator.
maximè in lectura Perusina, vbi dicit, ꝙ qõ ista fuit disputa-
ta Perusij. Nam, vt sup. dictũ est post Bald. non est eadẽ rõ in
Trebell. quæ est in Falcidia, quæ debetur iure institutionis.
plus dicit Ang. ꝙ esto ꝙ esset eadẽ rõ: non debet fieri exten
sio, vt ibi per eum. Istud ẽt in effectu seqtur do. meus do. Pe.
de Anc. in d. c. Raynaldus. remittendo se ad not. per Bart. in
d. l. Marcellus. §. quod aũt. Istam partem ẽt finaliter conclu-
dit Ange. in d. l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cui plusq̃, per l. Fal. q̃a
sicut hęres respectu cohęredis non tenetur facere inuenta-
rium: ita respectu fideicommissarij, q est hęres loco hęredis.
l. si filius. ff. qđ cum eo. Istam partem ẽt defendit ibi dom. &
præceptor meus Io. de Imo. dicens illam tenere Io. Andr. &
* esse* cõem opi. & ideo ab illa non est recedendũ, vt ibi plenè
per eum, qui ẽt respondet ad tex. in d. ver. illo adiecto, alleg.
per Bal. & sic dixi in p̃cedenti dubio non esse tutius in pra-
3 ctica, ab ista opin. recedere. ¶ † Circa tertium quo quęritur,
quæ bona alienata debeant computari: licet prima facie vi-
deretur dicendum, ꝙ aut alienata per Blasium, de cuius hæ
reditate nunc agitur: tamen q̃a primus testõr, de cuius suc-
cessione nunc agitur, voluit & potuit iure permittente, ꝙ
dimidia suæ hæreditatis esset subiecta restitutioni, videtur
fortè verius ꝙ etiam alienata per Franciscum cõputentur:
& de ista computatione ponit satis plenè Bald. in d. l. filium
4 quem. in ver. vlterius quæritur de tali q. &c. ¶ † Illud autem
certum est, quod pro dote constituenda potest filius graua-
tus pro se & liberis suis alienare, & minuere bona subiecta
restitutioni, eo modo quo habetur in Auth. res quę. C. com
munia de leg. & habetur etiam per gl. & DD. in c. in præsen-
tia. super gl. extra, de proba. & in c. Rayn. super gl. 3. de testa.
† 2. Nunquid † autem istud prpcedat etiam pro dote restituen-
d da, *d* & sic dos vxoris Blasij possit restitui de bonis subiectis
restitutioni, si portio legitima non sufficeret. gl. in d. Auth.
res quæ. in ver. item in exigenda dote. quòd sic. quidam ta-
† 3. men † Moderni dicunt illam procedere in terminis, in qui-
bus gl. loquitur, videlicet quando filius primò recipit do-
tem, deinde fuit rogatus: secus dicunt, si primò fuit roga-
tus, deinde recepit dotem. Bart. tamen in Auth. de restitu-
tio. & ea quæ parit. circa finem. in ver. quæro pro declaratio
ne. §. quamobrem. simpliciter tenuit quòd ille §. procedit
in dote constituenda, exigenda à grauata persona. & dicit
colligi ex glo. posita, coniuncta gl. in Auth. res quæ. idem in
effectu tenet Bald. in Authen. res quæ. licet formet quæstio-
nem, prout format gl. & ibi Bal. not. quòd putat, ꝙ hæredes
filij potuerunt fideicom. diminuere: quia sic bona transiue
runt ad eos: ita priuilegium illius Auth. & sic ista ratio in-
cludit illam Auth. procedere quandocunq; dos fuerit data.
Istam partem sequitur Ang. in Auth. res quæ, post princ. vbi
simpliciter dicit, ꝙ ille tex. procedit in dote danda, vel resti
tuenda per filium grauatum. istud etiam vult Ang. ibi in ver
sic. conclude igitur. vbi quòd filius grauatus de restituendo
in euentu alicuius conditionis potest alienare bona subie-
cta restitutioni pro illa dote danda vel restituẽda, ad quam
dandam vel restituendam potest compelli, vt ibi pulchrè
per eum. Istud etiam in effectu sequitur Sali. in d. Authen.
res quæ, in versi. reuertor ad glo. vbi simpliciter tenet, quod
procedit in dote danda. & istum casum, quia dicit, ꝙ mulie
res fraudabantur si legitima non sufficiebat, & legitima de
betur post mortem patris. dicit etiam text. ꝙ muleres frau-
dabantur ignorantia fideicommissi, & sic innuit text. quòd
tempore quo dos dabatur, erat iam fideicõmissum: sic post
mortem patris probat ille tex. in excipiendo: quia exceptio
debet esse de regula. Præterea quando dos datur in vita pa-
† 4. tris bona sunt † obligata, iuxta ea quæ habentur in l. si cùm
dotem. §. transgrediamur. ff. solut. mat. est considerandum,
quòd ille tex. permittit filio donationem propter nuptias,
quæ datur quando dos constituitur, sunt enim ista correla-
tiua: ergo, &c. l. fin. C. de indi. vidui. cum similib. sicut ergo
permittitur filio alienatio pro dote constituenda: ita & ob-
ligatio pro dote recipienda, & ideo fortè dicit tex. alienare
& obligare. & etiam quia regulariter pari fauore datur ra-
tione constitutæ & constituendæ. patet ex his quæ haben-
tur in l. assiduis. C. qui potio. in pig. hab. & in l. 1. cum simili.
C. de rei vxo. actio. Ioan. Anania.

ADDITIO.

a ¶ Omnes. Imò contrarium, ꝙ ẽt hæc legitima perdatur, te-
net Bal. l. fi. §. fi. C. de iure delib. Old. q. 134. pro quo facit rõ.
tex. in auth. de hær. & fal. §. hinc nobis. tamẽ q̃a verba d. Aut.
nõ loquuntur expessim de hac legitima, & q̃a longè alia est
rõ in extraneo hærede qni certat de lucro, sicut & legatarij
& fideicõmissarij, vnde nõ meretur cõtra eos obtinere fauo
rẽ: secus in filio cui hæreditas est quasi debita. & dicitur in le
gitima creditor contra legatarios & fideicõmissarios. puto
veriorem esse primam sñiam ꝙ hæc legitima non perdatur,
nisi aliàs de fraude vel interceptione bonorum probetur,
ita etiam tenet Gui. Pap. deci. Delph. 54. & bene nisi inquan
tum extendit ad Trebellianicam in filio, in quo non puto
eum bene loqui, vt etiam in hoc reprehenditur, per Deciũ,
& bene. consi. 236. in consi. 495.
b ¶ Treb. hic vix discerni potest quæ sit communis sententia,
adeò doctores doctoribus imò sibimetipsis passim contra-
dicunt. negatiuam enim quòd non perdatur tenuit Barth.
legendo in d. l. Marcellus. §. quod autem. & d. Auth. sed cùm
testator. & semel consulendo consi. 2. inci. do. Ioan. Sed ipse
contrarium bis consuluit consi. 51. Bonauentura fecit testa
mentum. consil. 134. Lena Materelli. Bal. etiam post Pet. Cy,
in d. Auth. sed cùm testator. & in l. cùm tale. §. 1. ff. de cond. &
demonst. tenuit affirmatiuam. sed bis pro negatiua consu-
luit consil. 229. in primo. libr. 3. consil. 454. ad euidentiam.
lib. 5. Paul. etiam in d. l. cùm tale. §. 1. vbi notabiliter limitat,
& in l. qui quadraginta. ff. ad Trebe. sequitur affirmatiuam.
& ita consuluit sæpius, vt consil. 36. consil. 77. consil. 188.
consi. 198. in fin. lib. 2. sed semel contrarium consuluit. con-
sil. 387. libro 1. sic Angel. Aret. Institut. de fideicommis. hæ-
red. §. sed quia. in fin. tenet affirmatiuam. sed in tractat. de
test. gloss. penul. sequitur negatiuam. pariter Corn. in dicta
Authent. sed cùm testator. & consilio 180. in 8. dubio. libr.
4. sequitur negatiuam, sed latius excutiens consuluit pro
affirmatiua consil. 303. libr. 1. consil. 22. libr. 2. consi. 168. lib.
3. contra Iason. in l. fin. C. de iure deliberan. leuiter tenet
affirmatiuam, sed verbose in dicta l. Marcellus. in fin. prin-
cip. & in Rubric. in vtraque lectura ad Trebel. & in consilio
84. libr. 1. & in consil. 114. in fin. libr. 4. sequitur negatiuam.
sic Bertrand. modo consuluit secundum affirmatiuam.
consilio 23. Ex themate. numer. 71. libr. 1. modò secundum
negatiuam consil. 29. nisi ad secundum consil. 250. versicu.
venio ad secundum libr. 3. sed quicquid dicat Alexand. hic.
& infrà libr. 5. consil. 29. numer. 6. & in dict. l. Marcellus. &
* opinio affirmatiua est * crebrior, & fundatior. quam etiam
tenet Mathæsilla. not. 158. Anton. Corse. de pote. reg. q. 73.
in fin. quos citat & sequitur Dec. consi. 236. consi. 495. & est
veritas. quia tex. in nouel. de hære. & fal. nomen falcidię ac-
cipit generaliter etiam pro Trebellianica: & loquens de fi-
commissario intelligit etiam de vniuersali, quam etiam
exprimit,

exprimit, vt ibi scripsi in Annot. meis. & in consuet. Parisi. §. 93. ad quæ remitto. facit quæ dixi suprà lib. 3. consi. 12. in fin. his scriptis. priusquam transferrent Lugduni, veniunt ad manus meas consilia doctissimi viri do. Aymonis Crauettæ, qui in consil. 17. latè exagitat, & tenet negatiuam ꝙ non perdatur, sed eius rationes satis eliduntur per ea quę scripsi in locis præfatis.

c ¶ Dixisset. In d. l. Marcellus. §. quod autem.

d ¶ Restituenda. Idem Anto. Rub. consi. 78. sed vide Ias. consil. 231. lib. 2.

CONSILIVM LXVIII.

Lege infrà lib. 7. consi. 3. vbi correctius habetur.

SVMMARIVM.

1 *Venditor non debet cogi rem tradere si non potest.*

2 *Emens scienter alienum, videtur renunciare euictioni.*

3 *Iuramentum in litem non defertur, nisi contra dolosum.*

4 *Interesse singulare quid sit.*

CONSILIVM LXIX.

Super eo qđ quæritur de dimidia parte possessionis fratris Gasparis vendita per dictum Io. Franciscum de Pisterla, dicto do. Ioan. Francisco de Aldigeriis, scienti eam esse alienam. s. fratris dicti Gasparis, & dictum venditorē non habere facultatē dictæ rei tradendæ. ¶ Breuiter respondeo, ꝙ si teneremus opi. gl. in l. si is qui ꝑ emptore. §. fi. de vsuc. quæ tenuit, ꝙ vbi cōtractus rei alienæ celebratur inter scientes, nō valet, tunc res esset expeditissima, & frustrà ageret d. Io. Franc. sed si teneamus opi. gl. in l. si in emptione. ff. de contrah. empt. q̃ tenuit ꝙ contractus valet, quando res non est furtiua, iuxta l. rem alienā. ff. de contrah. emp. & per Bart. & alios in l. cùm vir. ff. de vsucap. & per Cy. in l. 1. C. pro emp. & consequenter qđ teneatur venditor ad rem tradendā, ꝓut est de natura contractus emptionis, iux. l. ex empto. in prin.
1 ff. de act. emp. & esset opus longiori excussione. ¶ † Tamen attento ꝙ venditor non habet facultatē rei tradendæ, dico ꝙ non debet cogi ad rem tradendam, vt not. in §. precium. Inst. de emp. & vend. & in l. 1. ff. de act. emp. & in l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obli. & in l. contractus. C. de fide instr. & in l. 1. C. de sent. quæ pro eo quod interest. Et ibi etiam gl. & dicit ibi Bal. circa pe. col. qđ tunc demum cogitur venditor rem tradere, quando cōmodè potest tradere, id est, quando res non est subiecta euictioni, & de facili pōt
* tradi. & pro hoc allegat 1. q. 1. studet. & dicit hanc esse* cōem opin. ¶ Ex his ergo apparet, ꝙ venditor in casu nostro non potest cogi, præcisè ad tradēdum, nec etiam potest cogi ad
2 cauendum de euictione, † quia emptor scienter emens rem alienam, si tunc non petiit sibi caueri à principio de euictione, videtur renunciare & remittere cautioni. ita dicit Bart. in l. cùm vir, circa princ. & dicit ita sentire Docto. in l. si fundum sciens. C. de euict. & ita innuitur in l. si fratres. cum ibi no. C. communia vtriusque iudi. & in d. l. si fundum sciens. ¶ Nec obstat si diceretur, saltem debet teneri venditor, qui est in mora tradendi ad interesse commune, vel etiam singulare dicti emptoris: iuxta d. l. 1. in princi. & ibi not. ff. de act. emp. quia respondeo, quod venit interesse extra rem. l. si sterilis. §. cùm per venditorem. ff. de act. emp. & interesse intra
4 rem *a* posito quod veniret, non videtur quòd hic probabiliter verificari possit, adeo quod concludenter cum effectu illud exigi possit. nam cùm ita sit, quòd si emptor vult consequi traditionem rei venditæ, habet necesse offerre & præstare pretium. l. Iul. §. offerri. ff. de actio. emp. & posito ꝙ res sibi emptori traderetur, vtilitatem verisimiliter non consequeretur, sed potius damnum: quia res sibi euinceretur à vero domino, cuius est, & qui verisimiliter non derelinqueret ius suum. l. cùm de indebito. in princi. ff. de probat. c. super hoc. de renun. & si emptori euincatur, res postquam scienter emit, perdet pretium: quia illud repetere non potest, neque de euictione agere. d. l. si fundum. igitur non video
3 quî potius sua intersit, non tradi rem sibi, quā tradi. ¶ † Nec dicatur, ꝙ per iuramentum in litem poterit taxare interesse singulare, iuxta l. in actionibus. ff. de in litem iu. Quia respondeo, cùm illud iuramentum non deferatur, nisi contra dolosum, vt ibi: igitur non poterit deferri contra dictū venditorem, qui non est in dolo, si non tradit: quia non habet facultatem rei tradendæ, nec dolo habere desiit: igitur non pōt dici esse in dolo. l. si ꝓcuratorem. §. dolo. & l. dolum. ff. mand. ¶ Nec etiam potest dici, quod fuerit in dolo scienter vendendo rem alienam: quia scienti & volenti dolus nō infertur. l. cum donatio. C. de transact. l. 1. in fi. ff. de act. empt. ¶ Quinimò secundum aliquos solum dolus commissus ab initio contractus non sufficit, vt deferatur iuramentum in litem, de quo per DD. in d. l. in actionib. tamen illa disputatio non est hîc necessaria, cùm emptor non possit dicere dolum contra eum esse commissum, vt proximè dixi, oportebit ergo ꝓbare per testes de interesse singulari, scđm quod no. per glo. & DD. in d. l. 1. in ver. subtilitatis. C. de sent. quæ ꝓ eo quod interest. & in l. nemo est qui nesciat, vbi per Bart. ff. de duob. reis. & difficile erit etiam hoc in casu ostendere
4 de dolo & interesse singulari. † attento ꝙ interesse singulare
b dicitur *b* esse illud, quod venit per aliquam qualitatem inhærentem personę actoris tantùm, adeò ꝙ ad aliam personam
† 1 transire non potest, exemplum in libro † in quo habeo memoriam, & habeo ibi Additiones de manu mea: & in ea audiui, nam memoria mea non potest esse alterius, & studium meum factum in hoc libro, non potest esse alterius. l. 1. §. nec autem. C. de cad. tollen. & d. l. nemo est qui nesciat. ita determinauit in proposito Bart. in d. l. 1. post gloss. C. de senten. quæ pro eo quod interest, in ver. oppo. de l. Iul. &c. vbi autem potest transire ad alium, appellabitur interesse commune, vt ibi per eum. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Intra rem. Hæc vulgaris & oīum glo. & Doct. diuisio extra & intra rem inepta est. Sed dictum interesse quoddam propinquum, quoddam remotum, vt plenè & nouè scripsi in l. vnica. C. de sen. quæ pro eo quod inter.

b ¶ Singulare. Hæc ēt diuisio cōmentitia est, quia in toto iure nulla fit distinctio eius, qđ singulariter ab eo qđ cōmuniter interest expendatur, non solum esse cōibus, sed ēt quandoque ex singularibus accidentibus, vt dixi in d. l. vnica.

EPITOME.

¶ Testator relinquens duos filios ex priore vxore hæredes legauit secundæ vxori alimenta. Respondeo quòd licet hæredes non fecerint inuentarium, tamen non potest vidua petere solita alimēta qualia defunctus, qui habebat dotem eius, præstabat: Sed pro modo veri & non ficti patrimonij & salua eius substantia. h. d.

CONSILIVM LXX. Bald.

Considerandum est ꝙ quædam sunt legata quę certam habent quantitatem, vel speciem, vt cùm legantur 10. vel fundus, vel Stichus. & in
1 istis non est dubium, ꝙ † hæres, qui non fecit inuentariū solenniter cum solennitate legali, tenetur ad solita legata, saluo ꝙ filius vel alius cui debetur legitima detrahit legitimam, vt not. in Auth. de hære. & fal. in §. si quis autem non implens. super hoc verbo auferre. & in §. sancimus. & ratio est, vt hæredibus auferatur materia delinquēdi, & celandi res & facultates hereditarias in præiudicium legatariorum, vt dicit ibi tex. in ver. surripiūt, &c. vnde contra non faciētes inuentarium, præsumitur dolus & subtractio, & malignitas, & quando super hac ꝑsumtione lex fundat suam intentionem, potest dici pręsumptio iuris, & de iure. ¶ Et licet ista sit ratio literæ: tamē cessante ratione ista, adhuc hæres qui non fecit inuentarium, punitur ex sua negligentia & cōtemptu beneficij legis. pone ꝙ propter absentiam rerum hæreditariarū hæres nil potuit subtraxisse: tamen lex arctat eum ad inuentarium faciendum: quia qui non facit inuentarium, non potest habere beneficium inuentarij. l. fin. §. fin autem. de iure delib. in §. cùm e-
2 nim gemini, &c. ¶ † Secundò quædam sunt legata quæ non habēt certam quantitatem, sed debent certificari secundū quantitatem bonorum, & facultates testatoris ex mente, tam legis quàm testa. sicut est legatum alimētorum, de quo quæritur. ff. de alim. lega. l. cùm vnus. §. alimentis. etiam hoc ęstimabatur ex facultatib. pro dignitate & numero libero-

 rum.

rum.arg.ff.de lega.3.si filio pater.& salua rerum substantia,
si ex fructibus & obuentibus hęreditatis.nam si quando le-
gatur vsusfructus,qui est quid perpinguius,intelligitur sal-
ua rerum substantia: ergo multò fortius legatum alimento
rum.ff.vbi pup.edu.l.ius alimentorum.nam & hæc erat con
suetudo testatoris, scilicet ex fructibus viuere: quæ debet
attendi. ff. de ali. leg. l. Mela.§.1.ff.de vsufru.leg.l.ex vsufru-
ctu. Est ergo vxor honorabiliter tractanda. ff. de legat.3.l.
item in legato.§. parui.tamen iuxta posse.& non videtur fa-
cere posse. non obstat ff. de ventre in poss. mit.l.1.§.mulier.
& §.diminutio.& de Car.edi.l.3.§.agnoscendi.quia ibi in eo
qui de proprio non alitur, de alieno viuere intelligitur.
¶Nec obst. C.de prędiis minor. l. ob æs.in gl.quia ibi per-
mittitur,ne cogatur substantiam alienare, & remanere de-
nudatus,ff.qui bo.ce.pos.l.qui bonis.qui tex.ad hoc est no.
& ibi per Bart.¶Videamus igitur in proposito,nam domi-
na mea dicit hęreditatem opulentam,& ad solidam alimen
torum præstationem, idq; probat per p̄sumptionem & di-
spositionem legalem, vt d.§.scimus.nec prodest minus so-
lenne inuentarium mulieris, qđ in dubio habet formam in
uentarij debitam hæredis, quando perfectio non præcessit
demum solennis.C.de iure delib.l.fi.§.& si prępfatam.in ver.
solidauerit.item pōt mulier bona fide fecisse, & tamē vnus
solus subtraxisse.ff.de pact.l.tres fratres. Item res & confes-
sio inter alios acta.ff.de interro. act.l.fi.& licet non apparēt
bona stabilia, tamen multa poterant esse inuentario & reb.
occultabilib.vt in l.1.C.quādo & q̄bus quarta pars debetur.
3 li.10.†In contrariū facit æquitas naturalis: q̄a domina mea
contra suum inuentariū non debet audiri allegans plus esse
in re quàm in descriptione, suum est mandatum,& occulta
tionem prætendit.ad hoc C. arbi.tut.l.fi.ad Velleia.l.anti-
quæ.nam lex sine tutore hoc desiderat.ff.de vsu.l.in fideicō.
§.fi.& licet lex pręsumat furtum,tamen potest probari con-
trarium per confesionē dominæ meæ.C.de don.ante nup.
Auth.sed iam necesse.& not.in Auth. de æquali.do.§.aliud.
super verbo,scribat, vt testator noluit plus præstare q̄ facul
taté, patiantur,de quibus etiā filios alendos decreuit.dum
mulieri alimenta cum ipsis reliquit, nec est aliud credibile
patrem voluisse. & maximè: quia nouerca non debet esse
melioris conditionis quam priuignus, vt l.hac edictali.C.
de sec.nup.& licet testator qui habebat dotem,præstaret a-
limenta pinguiora,istud erat: quia dotem possidebat: tunc
autem minus est in bonis, & ideo alimenta splendidiora e-
runt. l. sed si lege.de petitio. hære. §.si quis.& §.quid autem.
idque totum totis pensatis facultatibus iudex arbitrabi-
tur, vt nec onerosa mulier,nec delicatus hæres audiatur.l.
4 seruos pignoratos.ff.de pigno.act.sed † alimenta sint pin-
guiora vel maiora, secundum facultatem patrimonij veri
non ficti, habendo respectum ad reditus & prouentus sal-
ua p̄prietate substantiæ, quemadmodum reliquisset vxori
plenum vsumfructum cum filiis,vt l.1.ff.de vsufruct.magis
tenue reputatur legatum alimentorum, quam legatum v-
sufruct. C. si secundò nup.mulier.l.1.ff.de vsufructu legato.
l.vxori.¶Et ita dicimus nos infrascripti consultores verba
illa intelligi debere, æquitatem rigore miscentes propter
tria principaliter. ¶Primò ex conditione personæ eius,q̄a
nouerca, vt d.l. hac edictali. vnde non potest prætextu non
facti inuentarij ascribere totum patrimonium, quod esset
in bonis debilibus.¶Secundò ex quantitate patrimonij a-
limenta taxantis, nam si testator mandat non præstari le-
a gata vltra vires patrimonij, nunquam *a* vltra tenetur hæ-
res, licet non faciat inuentarium. arg. ff.de nego.gest.l.qui
in aliena.§.libertos.sed ista taxatio tacitè inest in legato ali-
mentorum.l.fideicom.§.tractatum.ff.de fideicommissa.li-
bet. ¶Tertiò,ex ipsa rerum veritate dictata per inuentari-
um vxoris,cui esset standum.gl.est ordinaria in l.2.C.quan-
do & quibus quarta pars debetur. li.10.super verbo, iurata
b fide.*b* ¶Istud est consilium Bald. factum in ciuitate Arimi-
ni,in quo etiam consuluit Ang.eius frater, vt ipse etiam fa-
cit mentionem.

ADDITIO.

a ¶Nunq̄. Verum ꝙ testator hanc solennitatem potest re-
mittere hæredi in pręiudicium legatariorum,sed non sequi
tur ꝙ remiserit ex eo quod legata expressè restrinxit ad vi-
res hæreditatis. de his plenè scripsi in consuet. Parisi.§.150.
vbi remitto,vide tamen ad hæc Bal.consi.30. Viso testamen
to.lib.5.vbi dicit,ꝙ vidua nō debet tam bene vestiri, vt viuo
defuncto qui legauit alimenta,sed vt decet viduam.
b ¶Fide. Hic quatuordecim lineas quæ sequebantur,vt pror
sus ineptas & superuacuas omisi.

EPITOME.

¶Donatio facta tertio fauore matrimonij nihilominus
propter superuenientes liberos reuocatur.

CONSILIVM LXXI.

a COnsideratis his quæ narrantur in themate,
mihi videtur, quo ad dictam petiam, *a* factam
b esse reuocationem quò ad quinginta ducatos
per superueniētiam liberorum. *b* ¶†Ad quod
1 ostendendum p̄suppono, quòd dicta promis-
sio dotis facta ab extraneo, quò ad ipsam mulierem,dicitur
esse donatio & titulus lucratiuus. l. fi.§.si à socero. ff.quæ in
frau.cre.l.1.§.accedit.C.de rei vxor.act.l.ex morte.in fin.C.
de pac.conuen.l.Mæuia.§.1.cum gl.ff.sol.ma.& est tex.opti-
mus in l.fi.in princ.C.de iur. do.imò colligitur per Bart.ibi
quod talis concesio dotis quò ad mulieres dicitur simplex
2 donatio. ¶†Hoc præsupposito,& probato succedit dubi-
tatio,an reuocatur ipso iure huiusmodi donatio per super-
uenientiam liberorum. & dico quòd sic, per regulam l.si
vnquam.cum ibi nota.C.de reuoc. dona. & licet illa lex lo-
3 quatur, quando donata est aliqua pars bonorum,† tamen
non refert,an sit donata quota bonorum, an vna res parti-
cularis: quia ratio illius legis, quæ est fundata in hoc ꝙ non
est verisimile donantem ita donasse, si liberos habuisset, ita
militat quando donatur fundus ascendēs in effectu ad valo
rem tantæ quotæ bonorum,sicut si donaretur illa quota bo
norum:quia identitas rationis vtrunq; casum associat:ideo
vtroq; casu debet esse eadem iuris dispositio. l. à Titio.ff.de
verb.oblig.c.2.de transla.præl.& aliàs fuisset imponere le-
gem verbis & non rebus,contra l.2.C.cōia de leg.& c.com-
missa.de elect. lib. 6.& istam opi. in proposito sequitur Bar.
in l.Titia.§.Imperator.ff.de le.2.vbi hoc probat ex eo quod
d.l.si vnquam. loquitur etiam in donatione certæ partis bo
norum, quo casu non continetur in parte bonorum onus
æris alieni,l.non amplius.§.fin.ff.de leg.1.l.si quis seruum.§.
fin.cum l.sequen.& ibi no.ff.de leg.2.l.mulier bona.in prin.
ff.de iure doti. sicut nec continetur sub concesione certæ
rei particularis. l.1.§.si hæres.ff. ad Treb.l.fin.§.fin.de con-
trahen.empt.igitur nil refert,an sit donata certa res, vel cer
ta quota bonorum. & cum Bar.transit Bald.in d.§.Impera-
4 tor.& etiam Ioan.de Imo.in c.fi.de dona. † nisi fortè secun-
†1. dum Ioan.de Imo.ibi donata esset res †modici valoris:quia
cùm donatio consueuerit fieri propter merita, non est ve-
rosimile,quod voluerit illam reuocari propter superueni-
entiam liberorum.¶Facit quod not.Bal.in l.1. C.de inoffi.
donat.sed dicta quantitas non potest dici modica inspecta
qualitate personæ donantis, & quantitate facultatis:quia
vt colligitur ex themate, donans non habebat amplius fa-
cultates. & dicta donatio nedum videtur fuisse de ducatis
quinquaginta,sed etiam de tota dote pro ista muliere à di-
cto magistro Benedicto. iste donans reperitur habuisse vl-
tra pecunias, quas pro dote numerauit vnam dotem valo-
ris centum quinque florenorum,vel circa, cuius domus et-
iam antequam susciperet liberos, donauit dictæ pure,& e-
ius marito duas mansiones dictæ domus æstimatas florenis
25. vel circa. quis ergo æstimabit donantem,si habuisset li-
beros,seu de his nasciturros sperasset & cogitasset,quòd hu-
iusmodi donationem fecisset? certè nemo,per rationem d.
l.si vnqnam. & ar. l. cùm acutissimi. C.de fideicom.& l.cùm
auus.ff.de cond.& demon.¶Non obstat etiam si diceretur
ꝙ saltim oportebat dictam quantitatem ascendere ad valo
rem dimidię partis bonorum,quasi appellatione partis in-
telligatur dimidia. l. nomen filiarum.§.portionis.ff.de ver.
5 sig.† quia respondetur per tex.in d.l.si vnquam. qui non di-
cit simpliciter partis bonorum: sed dixit aliqua parte:quo
casu

†2 casu venit parum, etiam infra dimidiam, vt no. † gl. in Clem. 1. de for. competen. in verbo, aut aliqua earum parte. & no. Bald. in c. 1. §. 1. de controu. inuestit. vbi ad hoc alleg. in arg. l. cùm filius. §. pater. de le. 2. melius probatur in l. Gallus. §. in omnibus. ff. de lib. & posthum. & Io. de Im. in l. plures. ff. de dam. infect. & in c. fi. de donat. vbi in terminis nostris ita tenet notanter Do. de Sanct. Gem. in ca. 2. §. 1. de decimis. in 6. istam partem etiam in casu d. l. si vnquam. approbat etiam Bald. in d. l. si vnquam. per illum tex. in d. clem. in verbo, aliqua parte. & est de mente Bartol. & Bald. in d. §. Imperator. expressè firmat Ludou. Rom. in l. sicut certi. C. de test. mili. per no. in d. clem. 1. de foro compe. & per hoc ipse reprehendit Bald. qui in hoc quandoq; variauit. sed Bald. in hoc non variauit. Et per hæc respondetur ad allegata suprà, si bene inspiciantur, & tantò magis videtur in proposito nostro dicendum, dictam donationem esse reuocatam, eò, quia dicta quantitas totius dotis videtur, ꝙ ascendebat ad magnam quantitatem, & ēt ad valorem dimidiæ substantiæ dicti donantis. & sic dicta petia allegat, ꝙ dictus donans non habebat alia bona, quàm dictas mansiones, seu domum prędictā & pecunias, quas in dotem dedit, qui vult dicere, quòd plura habebat, habet hoc probare, per not. per glo. in l. cùm de lege. ff. de proba. not. Barto. in l. si constante. in 1. qu. primæ partis. ff. soluto matrim. & in l. decem. ff. de verb. obliga. & l. conficiuntur. §. codicilli. in fin. ff. de iur. codi. & Ange. & Io. de Imo. in l. cùm ex causa. ff. de re iudi. & in l. mutum. §. 1. de acqui. hæred.

7 ¶ † Nec iuramentum appositum in d. contractu habet obstare scđm Bar. & Bal. post antiquos. in d. §. imperator. in l. fi. C. de non numer. pecu. & ita consuluit Oldr. in consil. 238. incip. cùm mulier, &c. & Ioan. Andr. in addit. Spec. in tit. de instru. edi. §. porrò. in addi. magna. in titu. de dona. in rubrica. argum. c. quemadmodum. cum ibi not. in gl. ff. 2. de iureiur. & l. si libertus. C. de ope. lib. & idem not. Bald. in l. 1. C. de inoffi. dona. in fine. & quia absurdum esset dicere, quòd dicta donatio non esset reuocata, cùm aliàs se quereretur, quòd plus consequeretur dicta petia extranea de bonis dicti donātis, quod est iniquum. l. generaliter. §. cùm autem. C. de institu. & substitutio. l. tale pactum. §. fina. ff. de pact. & d. l. cùm acutissimi. & per hoc non oportet ingredi disputationem, an donatio dictarum mansionum sit reuocata. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Petiam. Nomen proprium sponsæ donatariæ.

b ¶ Liberorum. adde Bar. consi. 76. viso instrumento. consil. 257. siue donatio. lib. 2. Fran. Rip. repe. l. si vnquam. q. 23. G. de reuo. dona. And. Tiraq. rep. d. l. in prin. nu. 77. & ver. donatione largitus. nu. 193.

EPITOME.

¶ Exceptio procuratoris illegitimi semper imponi potest. Et litigans tanquam cum procuratore, non fatetur eum talem. h. d.

CONSILIVM LXXII.

a Circa id, de quo suprà quæsitum est, respondeo causam appellationis esse desertam, *a* quia intra dictos quinq; dies vtiles, non fuit per dictū ser Nicolaum appellatem producta & præsentata dicta cōmisio, & rescriptum coram eo, cui causa appellationis fuit commissa, quo casu statutum expressè disponit, appellationem esse desertam.

1 † & non obstat, quòd per ser Bernardum fuit præsentata, quia respondetur, quòd non constat, eum fuisse procuratorem dicti ser Nicolai cum mandato legitimo ad dictam commissionem. & rescriptum præsentandum, licet ipse post conclusum in causa produxerit instrumentum mandati, vt dicitur, tamen non releuat talis productio. c. cùm dilectus. de fide instr. c. auditis. de procura. §. quia non multi. authenti. de testibus.

2 ¶ † Nec ob. si diceretur, quòd procurator ser Iacobus ipsius appellati, litigauit cum dicto ser Bernardo comparente tanquam procutore dicti ser Nicolai appellantis, & sic videtur eius personam approbasse, quia respondeo, quòd ista exceptio, tu non es procurator, seu non habes mandatum, potest opponi quandocunque. l. licet. C. de procura. ca. in nostra. extra, de procur. & ideò concludit Cyn. & Bar. in d. l. licet. & Bar. in l. Pompo. §. rati. ff. de procur. quòd quando iudex non pronunciauit, mandatum procuratoris esse legitimum, semper potest opponi ista exceptio, tu non habes mādatum.

3 ¶ † Plus dicit Bar. in dictis legibus, quòd etiamsi ille, contra quem quis litigat, vt procurator, sciat illū esse falsum procuratorem, & non habere mandatum: tamen tolerat, ꝙ ipse litiget vt procurator, non impedit, quin semper possit opponere, quòd ipse non habet mandatum: & alleganti se procuratorem incumbit onus probādi. & assignat Bar. rationem istam, scilicet quia in his, quę non dependent ex consensu meo, mea approbatio nihil releuat ad validandum iudicium. l. si expressim. ff. de appella. & sic apertè vult Barto. in d. l. licet. & in d. §. rati. quòd licet ego approbē personam tuam, vt personam procuratoris, tamen nisi sit cognitum de mandato, & super eo pronunciatum, non impedior quandocunque opponere, quòd tu non habes mandatum. ita etiam vult Ange. in §. & hoc insuper. in authentic. vt

4 spon. lar. vbi dicit, quòd † si instrumentum procuratorium

†1. fuit productum † apud acta, & fuit cum persona illa litigatū tanquam cum procuratore, non poterit postea opponi exceptio, quòd non est verus procurator, si apparet de productione instrumenti apud acta. sed si non apparet dicta productio, tunc bene potest obijci: ita dicit ipse, quòd intelligitur dict. l. licet. & secundum eum non intelligitur legitimata persona procuratoris, nisi sit obiectum & pronunciatum super legitimatione. allegat no. per Inno. in cap. cùm in iure. de officio delega. & in cap. quoniam contrà. de probationibus. & tantò magis prædicta procedunt in casu nostro, in quo mihi præsupponitur, quòd pro parte ser Iacob. fuit à principio oppositum, quòd dicta commissio non fuerat ꝓducta per legitimam personam, & non fuit productum mādatum, nec super eo disputatum, quo casu omnes concordant, quòd non intelligitur legitima persona, donec ꝓ parte dicti asserentis se procuratorē fuerit probatum de mandato. Et constat, quòd per totam diem duodecimam Octobris non fuit pronunciatum super mandato, nec factus aliquis actus, per quem dici posset, dictum ser Bernardinum fuisse legitimum procuratorem, ad producendum dictam commissionem & rescriptum. Si autem aliqui actus postea gesti fuissent, non est de illis disputandum, quia per totam diem duodecimam Octob. præsupponitur finitos illos fuisse quinque dies, inter quos fieri debebat dicta productio. ¶ Præterea non sequitur, quòd ser Iacobus consenserit expressè vel tacitè ser Bernardinum esse procuratorem in vno actu, ergo videtur confirmare, eum fuisse procuratorem ad producendam dictam commissionem & rescriptum, quia ex diuersis non recta fit illatio. l. eum actum. ff. de neg. gest. l. fina. ff. de calumn. & probatio debet de necessitate concludere. capit. in præsentia. de probatio. nam potuit esse, quòd esset procurator ad vnum actum, & non ad alium, id est, non ad producendam commissionem. ¶ Ex quibus concludo, dictam appellationem esse desertam. Alexand.

b CASVS *b* in diœcesi Fesulana ecclesiæ sancti Ange. de Secreto, & sancti Petri de Monte Gotio nunciatæ adinuicē vnitæ sunt à tanto tempore, cuius initij non erat memoria in contrarium vsque ad annum 1463. quoties vacatio occurrebat: vnus clericus scholaris solebat in priorem præfigi. fama publica est in loco dictarum ecclesiarum, quòd eædem collegiatæ antiquitus fuerant, quodque prioratus dictarum ecclesiarum principalis dignitas in eisdem ecclesiis reputabatur, & quoties prioratum earundem vacare contingebat, clerici dictarum ecclesiarum, facientes totum collegium, priorem eligebant, qui per ordinarium ad ecclesiarum electionam confirmabatur, vt percipi potest ex lectura quorundā instrumentorum, quorū summariè tenor inferius describetur, vacanteq; postmodum prioratu dictarū ecclesiarum, cùm nullū reperiatur ibidem fuisse collegium, & cùm de anno Domini 1428. & de alia vice 1433. nobiles de Ricasolis priorem ad dictas ecclesias deputatunt asserentes se dictarum ecclesiarum esse patronos, & in posses-

sione seu quasi iure præsentandi priorem à tanto tempore, de cuius initio non erat memoria in contrarium, præsentationesq; ipsorum fuerant per ordinarium confirmatæ, suumq; debitum sortiti effectum fuerunt, licet de dicto iure patronatus nullum habeant priuilegium, nec aliter doceant, nisi ex prædictis præsentationibus per eosdem nobiles, vt præmittitur factis. demum anno Domini 1460. cùm quidam Vitus vltimus ex prædictis duobus præsentatis anno 1433. prioratum huius per certum procuratorem ad hoc specialiter institutum in manibus fidelis recordationis Papæ Pij secundi renuntiasset dominus Benedictus de Cathaneis, qui dicti domini Pij Papæ erat Capellanus, narrato dictas ecclesias habitu, & non actu esse collegiatas. narrato et de antiqua consuetudine iuris præsentandi priorem ad dictas ecclesias spectare ad nobiles pfatos de Ricasolis, prioratum huiusmodi, vt præmittitur per renuntiationem dicti Viti vacãte sede apostolica impetrauit, impetrationisq; huiusmodi vigore, viuente dicto Vito possessionem prædicti prioratus coram notario & testibus, secretò tamen accepit, dimisso in dicto prioratu & ecclesijs dicto Vito, qui per annum, & vltrà, in dicto prioratu & ecclesijs moram trahẽs, seq; publicè pro priore præfatarum ecclesiarum gerẽs, post dictum annum obijt, eoq; mortuo supradictus Benedictus ad maiorem (vt asserunt cautelam) iterum vigore suprascriptæ prouisionis per renunciationem dicti Viti, vt proponitur, factæ, possessionem accepit. pariochiani dictarum ecclesiarum prætendentes prioratum huiusmodi per mortẽ, & non per renunciationem dicti Viti vacare, asserentesque ius præsentandi priorem ad easdem ecclesias ad eos spectare contra dictum Benedictum insurrexerunt: supràdicti verò nobiles de Ricasolis, se patronos asserentes, iusq; præsentandi priorem ad se spectare prætendentes, do. Benedictum præfatum defendere in dicto prioratu cœperunt, ortaq; inter parochianos eosdem super iure huiusmodi præsentandi in laicos compromissum factum, qui neutri dictarum partium ius competere ad præsentandum priorem in dictis ecclesiis per suum laudum pronunciarunt, sic, quòd dominus Benedictus collationis vigore sibi authoritate apostolica in dicto prioratu pacificè remansit, dictoque Benedicto, postmodum vita functo, & per eam mortem prioratu dictarum ecclesiarum vacante, Ant. de Pact. narrato dictas ecclesias esse collegiatas habitu, prioratumq; ipsarum ecclesiarum in eisdem collegiatis ecclesijs primam esse dignitatem prioratum huiusmodi primò impetrauit, deinde quidam H. narrato prioratum dictarum ecclesiarum per mortem dicti domini Benedicti vacare, quodque præsentatio prioratus dictarum ecclesiarum de antiqua consuetudine, & à tempore, de cuius initio non existat memoria in cõtrarium ad nobiles de Ricasolis spectabat, seque ab vniuersis patronis prædictis fuisse ad prioratum huiusmodi psentatum à sede apostolica in priorem dictarum ecclesiarũ institui obtiuit. ¶ Dubitatur igitur ex præmissis de pluribus, vtrùm ex præmissis instrumentis, in qbus fit mentio, dictas ecclesias esse collegiatas, & aliàs priorem ad easdem fuisse p clericos, facientes dictum collegium electum ad eorum electionem confirmatum, subsistente etiam fama prędicta, pmissæ ecclesiæ dicantur esse collegiatæ, adeò, quòd prioratus pdictus, qui in dictis ecclesiis prima dignitas aliàs fuisse asseritur, dicatur esse sedi apostolicæ reseruatus, stante regula Cãcellariæ, quæ reseruat omnes primas dignitates in collegiatis ecclesiis. ¶ Secũdò, vtrùm dictus prioratus dicitur reseruatus ex eo, quia Papa per aliam regulam Cancellariæ reseruat dispositioni sedis apostolicæ omnia beneficia suorum familiarium, & Capellanorum, ex quo dictus Benedictus de Cathaneis vltimus prior erat Papæ Capellanus. ¶ Tertiò vtrum dictus prioratus dicatur vacasse, non per mortem Benedicti, sed per mortem domini Viti penultimi prioris, quia Benedictus non cepit possessionem dicti prioratus publicè viuente dicto Vito, & ipso in prioratu remanente, donec vixit. & hoc stante regula Cancellariæ, quæ dictat, ꝙ si quis per renunciationem impetrauerit beneficiũ, & intra quatuor menses ipsius beneficij possessionem non acceperit, & postmodùm renuncians in possessione decesserit, beneficium huiusmodi per mortem, & non per renunciationem vacare censeatur. ¶ Quartò, vtrùm dictus prioratus censeatur esse de iure Patronatus laicorum, adeò, ꝙ reseruationes præmissæ locum non habeant. Reperitur tamen instrumentum in forma publica factum anno Domini 1263. in quo continetur, quòd prior de secreto præsente & consentiente suo capitulo, quandam petiam terræ cuidam D. in emphyteusim annuo censu locauit. Item reperitur aliud instrumentum factum anno Domini 1352. quòd quidam Canonici dictarum ecclesiarum sancti Angeli de secreto, & sancti Pet. de monte Gotio, qui repræsentabat totum capitulum dictarum ecclesiarum, & ad quos, vt in d. instrumento continetur, spectabat prioris electio, fecerunt syndicum ad eligendum eorum nomine priorem dictis ecclesijs, qui syndici eorum nomine quendam Simonem, qui vigore dictæ electionis fuit in dictis ecclesiis institutus & confirmatus à plebano sancti Io. de Capriola, ad quem institutio seu confirmatio prioris dictarum ecclesiarum spectare dicebatur. Item reperitur aliud instrumentũ, per quod apparet, quòd vacantibus dictis ecclesiis anno Domini 1363. quidam Io. compromissarius deputatus à clericis dictarum ecclesiarum, elegit quendam Eurigum, qui dictæ electionis vigore ab ordinario institutus, dictarum ecclesiarum possessionem consecutus fuit, deinde vsque ad annum 1428. ignoratur status dictarum ecclesiarum. Item vacantibus dictis ecclesiis anno Domini 1428. per mortem cuiusdam Anastasij prioris dictarum ecclesiarum nobiles de Ricasolis asserentes se dictarum ecclesiarum patronos, & ius præsentandi priorem in dictis ecclesiis ad eos eorumq; prædecessores spectare à tanto tempore, de cuius initio non est memoria in contrarium, quendam Stephanum in priorem prædictarum ecclesiarum præsentarunt, qui dictæ præsentationis vigore ab ordinariis institutus, possessionem ecclesiarum huiusmodi consecutus fuit, vacantibus postmodùm dictis ecclesiis anno Domini 1433. quidam Vitus ad dictas ecclesias in priorem à nonnullis ex dictis nobilibus de Ricasolis præsentatus fuit, & ad ipsorum præsentationem per ordinarium institutus, dictarum ecclesiarum possessionem consecutus fuit.

ADDITIO.

a ¶ Desertam. sed malè & iniquè consuluit, quia satis est, post ea constare de mandato vel ratificatione saltem statim, vt petitum fuit.

b ¶ Casus. per errorem primorum calcographorum cœpit computari pro consilio 73. nec receptum semel numerum mutare volui.

SVMMARIVM.

1 *Iura loquentia de ecclesiis collegiatis vel curatis habent locum, etiamsi tales sunt solo habitu.*
2 *Ecclesia vt sit parochialis, attenditur authoritas superioris.*
3 *Collegium remanet, licet omnes de collegio mortui sint.*
4 *Ecclesia quomodo cognoscitur collegiata. & nu. 34.*
5 *Ius patronatus laicorum non cadit in ecclesia collegiata.*
7 *Laici an possint præscribere ius patronatus. & nu. 26.*
8 *Consuetudo & priuilegium æquiparantur.*
10 *Consuetudo, vt Reges & Principes conferant præbendas, valet.*
12 *Laicus ex tempore immemoriali potest tenere decimas.*
13 *Verba narratiua non probant.*
14 *Probatio debet necesse concludere.*
15 *Status præsumitur, qui fuit perseueratus.*
17 *Præscribi non potest, nisi data capacitate personæ.*
21 *Allegare tempus immemoriale non sufficit, nisi allegetur priuilegium.*
22 *Ius patronatus in ecclesia collegiata est merè speciale.*
24 *Glossæ ab opinione non est recedendum.*
26 *Ius patronatus quot modis acquiratur.*
27 *Papa derogare põt iuri patronatus, laici præscriptione quæsito.*
29 *Papa dicit se ordinarium cunctorum, & omnia beneficia sibi esse manualia.*
32 *Tempus antiquum dicitur centum annorum, & in his fama probat. & nu. 33.*

CONSILIVM LXXIIII.

Non est Alexandri, sed Andreæ Barba. Natta.

VIso puncto, & diligenter examinato. ¶ Vide-
tur, quòd tota difficultas huius quæstionis pē
det in hoc, vtrùm ista ecclesia sancti Petri de
Sereto, cui est annexa ecclesia sancti Petri de
monte Gontio, dicatur esse collegiata tunc,
quia ista discussa quæstione satis apparet veritas ipsius pun
cti. ¶ Et quòd ista ecclesia dicatur collegiata, satis ad ocu-
lum demonstratur, & primò præsuppono, quòd duobus
modis potest dici ecclesia collegiata, scilicet actu & habitu,
item & habitu tantùm. ¶ † Nam ecclesia dicitur collegiata
1 habitu tantùm, quando desinit collegium morte ipsorum
canonicorum, vel priuatione ipsorum, propter aliquod eo
rum delictum, & tunc talis ecclesia gaudet priuilegio ipsi-
us collegij, & iura quæ de collegijs ecclesiasticis faciunt mē
tionem, talem ecclesiam comprehēdunt. istud expresè de-
cidit gloss. in materia valde nota. in cap. statutum. in verbo,
collegiatis. de elect. in 6. istud voluit gloss. in ca. & hoc dici-
mus. 16. quæst. vltim. & cadunt ea, quæ habentur per scribē-
tes in c. 2. de oper. nou. nuncia. & quod habetur per Docto.
in c. licet canon. in gloss. in ver. parochiali. de elect. in 6. vbi
satis notanter loquitur. ¶ Et quòd talis ecclesia gaudeat ta-
li priuilegio, facit in simili, quod dixit Innocentius & sequa
ces in c. de multa. de præbend. vbi voluerunt, quòd illud ca.
nedum vendicat sibi locum in ecclesia curata habitu & a-
ctu, sed etiam curata habitu tantùm, & ratio est secundum
Ioan. Cald. † quia ad hoc, vt ecclesia censeatur parochialis,
2 attenditur authoritas superioris constituentis eam paro-
chialem, vt in cap. nullus omninò. 16. quæstio. 7. Et facit ca.
auditis. ea. cau. & quæst. prima, sicut impiè. de excess. præla.
¶ Hinc est, quòd sicut parochiani redeuntes sine noua au-
thoritate, quia censentur esse de illa parochia: & sic si aliqui
accedunt ad habitandum ad aliquam ecclesiam non paro-
chialem, non propterea efficitur talis ecclesia parochialis,
quia non desinunt esse parochiani primæ ecclesiæ. facit qđ
habetur in cap. 2. & 3. de parochiis. & si contrarium dicere-
mus, sequeretur quædam perplexitas, quia si fortè aliquis
acceptaret ecclesiam curatam habitu, & postea acceptaret
secundam ecclesiam actualiter curatam, demum tractu tē-
poris prima efficitur actualiter curata, quod sine noua au-
thoritate potest contingere, vt dictum est, nam isto casu po
terit esse non mediocris dubitatio, vtrùm vacabit prima ec
clesia, an secunda. ad euitandas opiniones & dubitationes
dicendum est, quòd de ipsa ecclesia curata habitu iudican-
dum est, ac si esset curata & actu. ita dicamus in casu nostro,
cùm ista ecclesia sit collegiata habitu, licet non actu, non
per hoc dicetur amisisse nomen collegij. ¶ Faciunt ea, quæ
habentur & not. per Abb. in capit. secundo. de postu. præla.
vbi ipse tenet quasi idem in terminis, & fuit dictum Innoc.
in dicto capit. secundo. de oper. nou. nunciat. & voluit Bar-
to. in l. sicut. ff. quod cuiusque vniuer. no. & per eundem in
l. fina. de colle. illic. & per eundem in l. prima. ff. de acqui-
rend. posses. vbi concludendo dixerunt, † quòd vbicunque
3 sumus in collegio ecclesiastico, quantumcunque illi de col
legio decesserint, vel aliàs mortui sint, nihilominùs ius col-
legij remanet apud ecclesiam. allegat etiam gloss. valde no-
ta. in dicto capit. statutum. de electio. in 6. si remanet apud
ecclesiam: ergo talis ecclesia dicitur collegiata. ¶ Etsi dica-
tur, amice, talis ecclesia non censetur collegiata, quia in i-
psa non sunt canonici & personæ, quæ exerceant ius colle-
gij, & licet fortè sint ibi aliqui bonæ fidei, non propter hoc
probatur, quòd sit collegiata, vt est text. apertus & nota. in
capit. dilecta. de excess. prælat. & ibi plenè per Innocen. &
omnes scribentes. & per eundem in cap. pastoralis. de iure
patro. & per Ioan. Andr. & alios scribentes in cap. vobis. eo.
tit. & per Archi. in ca. primo. 9. quæst. prima, cum sim. ¶ Ad
hoc respondetur, vt not. voluit Fede. de Senis, in consil. 61.
quod inci. vacante quodam prioratu secularis ecclesiæ, &c.
vbi voluit, † quòd vbicunque aliquis præsidens in ecclesia
4 facit aliquem actum cum sociis, qui non solet fieri, nisi col-
legialiter, quòd ille actus approbat illam ecclesiam esse col
legiatam, & sic, vbicunque sunt, ibi tanquam caput & mem
bra, ibi probatur esse collegium, vt dixit etiam glo. in capit.
primo, de elect. & Innocen. in dicto c. postulanti. & scriben
tes in dictis locis. & in cap. cùm omnes. de consti. & aliquid
in cap. significauit. de appel. sed in casu nostro est sic: ergo,
&c. & quod sic apparet, nam in puncto præsupponitur, ꝙ in
anno 1363. prior de Sereto, præsente & consentiente suo ca
pitulo locauit quandam petiam terræ in emphyteusim, &
in anno 1352. apparet aliud instrumentum, quòd canonici
sancti Angeli de Sereto, qui repræsentabant totum capitu-
lum, elegerunt syndicum ad eligendum quendam prio-
rem, loco vnius, qui mortuus fuerat, &c. ¶ Reperitur ali-
ud instrumentum confectum de anno 1363. vbi etiam Ca-
nonici dictarum ecclesiarum fecerunt quendam Ioa. com-
promissarium, qui deberet eligere, & elegit, & ipsa electio
sortita est suum effectum, vt apparet ex ipso instrumento,
quæ omnia cùm non posint fieri, nisi à collegio, vt in dicto
cap. primo, de elect. & in cap. imperatorum. de iureiurand.
& in capit. vnico, de syndico, cùm vniuersitas siue collegi-
um est illa vel illud, quod constituit Syndicum, vt in l. pri-
ma, ff. quod cuiusque vni. no. & voluit gloss. valde not. in ca-
pitu. si quis ergo. 2. quæstione 7. vbi posuit dictam differen-
tiam inter actorem, procuratorem, & syndicum: ergo isti
fecerunt actus collegiales & capitulares, & sic apparet ma-
nifestè, quòd ipsa talis ecclesia censenda est, & dicenda col-
5 legiata. ¶ † Etsi dicatur, est collegiata, meritò non cadit
in ea ius patronatus laicorum, vt est text. apertus in capit.
sanè. de elect. & etiam ad hoc non valet consuetudo, vt in ta
li ecclesia sic collegiata, ius patronatus spectet ad laicos, vt
est text. apertus in capi. Massana. eodem tit. Nec obst. capit.
nobis. de iur. patro. quia vt ibi no. & in c. sacrosanct. dicen-
dum est, quòd ille text. procedat, non quòd laici haberent
eligere nec præsentare, sed quod posint habere alios hono
res, & quos honores, & quæ consequatur patronus ex iure
patronatus, recurrendum est ad gloss. valde nota. in capitu.
6 piæ mentis. 16. quæstione 7. ¶ † Etsi dicatur, laici possunt
præscribere ius patronatus, vt plenè nota. Ioannes Andr.
in regula, quod alicui. de regu. iur. in 6. in mercu. & per scri
bentes in capitu. querelam. de elect. prętereà vbicunque a-
liquis posset aliquid per tantum tempus, de cuius initio me
7 moria non existit, dicitur tale ius præscripsisse, † adeò, quòd
illa diuturnitas tanti temporis facit ipsum præsumi habuis
se titulum, vt est text. in c. 1. in finalibus verbis. de præscri. in
6. Et ad hoc etiam est tex. in c. super qbusdam. §. prętereà. de
ver. sig. vbi salinaria & pedagia, & similia, quæ sunt reseruatæ
principi, præscribuntur per inferiorē spatio tāti temporis,
de cuius initio memoria non existit, quia illud tempus ha-
bet ius, & facit text. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua
quot. & æstiu. vbi ad hoc bonam gl. in materia ista, in c. ser-
uitium. 7. q. vlt. & facit etiam glo. in c. nullis. 1. q. 1. & in c. con
8 questus. cum si. 2. q. 3. ¶ † Item consuetudo & priuilegium
æquiparantur, & ista est glo. not. in c. nouit. in 6. consuetudi
ne. de iudi. nam ipsa consuetudo dat priuilegia. vt d. c. con-
questus. 8. qu. 3. & in ca. quia per ambitiones. & ibi gloss. 74.
dist. & quòd consuetudo & priuilegium æquiparentur. tex.
melior est de iure hîc secundum Io. And. ibi in ca. cùm con-
tingat. de for. compe. ibi dum dicit, ex consuetudine vel in-
dulgentia. ¶ Et pro hoc facit quod dixit Bart. in procœmio.
ff. † vbi voluit, quòd etiam ciuitates ex consuetudine pos-
9 sunt sibi acquirere ius studii sine priuilegio. & posuit exem
plum in ciuitate Paduæ. & ideò dixit Bald. multùm no. in l.
quicunque. C. de seru. fugit. quòd illud, quod est consuetu-
dinarium, non est arbitrarium. & idem Bal. in c. 1. in tit. qui
feu. da. poss. in vsib. feud. dixit, quòd consuetudo habet vim
decre-

decreti, & tenaciter obseruata habet vim iustitiæ. facit ad
hoc tex. in materia valde not. in c. duo simul. de offi. ordi. in
ver. præsta. consuetudo contulit ab iniquo, vbi valde est ali-
cui obseruandum, ꝙ ab antiquo fuit obseruatum. facit tex.
in c. 1. vt lite penden. ibi consueuistis. & tex. in ca. licet ex su-
scepto. de fo. compe. & ideo dixit multũ not. Bal. in l. rescri-
10 pta. C. de preci. imp. off. † ꝙ Reges & Principes seculares, q̃
ex cõsuetudine, de cuius initio memoria non existit, habẽt
potestatem conferendi in regnis suis p̃bendas, ꝙ istud pos-
sent facere, qa talis consuetudo tribuere videtur sibi priui-
legium: & ponit exemplum in Rege Vngariæ, & Rege An-
gliæ, & potest ẽt poni exemplum in Rege Apuliæ, vt gl. not.
in summa, 16. q. 7. Item potest poni exemplum in Rege Frã-
ciæ, vt dicit Io. Monachus in c. 1. de præb. in 6. ꝙ propria po-
testate ipsius dare potest priuilegium, & ipsa iura exercere,
vt est gl. in c. bene quidem. in verbo, p̃ter Romanam. dis. 86.
& in c. p̃ter hoc. 32. dist. & in c. Mennam. 2. q. 5. imò dixit glo.
11 fin. in c. peruenit. 7. q. 1. † ꝙ Papa potest cõmittere fœminæ,
vt iudicet Clericum, quantumcunq; sit persona ecclesiasti-
ca. ¶ Si ergo istud potest competere laico ex priuilegio, vt
dictum est, ergo ex consuetudine, quia ista ęquiparantur, vt
dictum est. ¶ Accedat ad hoc, ꝙ voluit Io. An. in c. cum apo-
12 stolica. de his, quæ fi. à præ. vbi voluit, ꝙ † laicus potest tene-
b re decimas, *b* de cuius initio memoria non existit. & sic vide
tur dicendum in casu nostro. nam cùm isti nobiles de Rica-
solis, de qbus in puncto fit mentio, asserunt se esse in posses-
sione iuris præsentandi ex tempore, de cuius initio memo-
ria non existit, meritò tale tempus tribuit sibi ius tituli, vt
sicut per priuilegium potuisset tale ius consequi, ita, vt di-
ctum est, & per talẽ consuetudinem natura consuetudinis,
vsusq́; longæui non est vilis authoritas, vt in c. consuetudi-
nis. & in c. fi. de consuetudine. & in c. consuetudinis. 11. dist.
13 & in l. 2. quæ sit longa consue. cum si. ¶ † Nam ad hoc respõ-
detur, ꝙ quãuis suprà dicta videantur demulcere aures au-
dientium, tamen non vendicant sibi locum in casu nostro,
nam primò illa instrumenta pro parte illorum nobilium, ꝓ
ducta de ann. 1430. in qb. dicitur, ꝙ præsentatio rectoris ad
dictas ecclesias, spectat ad dictos nobiles à tãto tempore ci-
trà, de cuius initio memoria non existit: ipsa verba, cùm sint
narratiua, non disponunt, nec ꝓbant, vt in c. si Papa. de pri-
ui. in 6. vt not. per glo. in l. 1. C. quando non pe. partes. & per
Io. An. in c. dilecto. de præb. & quod voluit Spe. in ti. de inst.
edi. §. nunc restat. ad fin. ver. in summa. not. ꝙ licet instrm̃. &
per no. in cle. 1. de proba. cum si. imò si rectè ponderentur i-
psa oĩa instrumenta, in ipso processu producta, apparet po-
tiùs contrarium, nam dicitur, ꝙ in anno 1363. quidam Ioan.
fuit electus à capitulo ipsarum ecclesiarum compromissa-
rius, vt ipse haberet eligere. qui Ioan. elegit quendam Hen-
ricum, qui fuit ab ordinario institutus, & certum est, quôd
ab ipso anno 1363. vsq; ad annum 1428. non sunt nisi 63. an-
ni. & possibile sit, ꝙ ipse Henricus potuisset viuere vsque ad
illam ætatem, cùm vita hominis possit esse vsque ad centum
annos, vt est text. not. in l. fi. C. de sacr. sanct. eccle. & in simi-
li not. Doct. in c. in præsentia. de spon. & in c. quoniam fre-
quenter. §. sin autem. vt lite non contest. nam cùm talis po-
tuisset tempore promotionis esse 25. annorum, & illa dica-
tur ætas legitima, vt in c. cùm in cunctis. §. inferiora. de elec.
meritò si etiam vixisset vsque ad illud tempus anni 1428. nõ
fuisset maioris ætatis, 90. annorum: ergo ista verba, ẽtsi ex
se probarent, non concluderent in facto ipsorum nobiliũ,
14 quia † probatio debet de necessitate concludere. in ca. præ-
sentia. de prob. ¶ Sed ista necessariò non concludit. ergo,
&c. nam possibile est, quòd isti nobiles solùm præsentaue-
runt in anno 1428. per mortem illius Rectoris vltimi, & ta-
lia verba asseruissent, nam nõ probat hoc esse, ꝙ ab hoc. &c.
l. neque natales. de ꝓba. & in c. inter corporalia. de transla.
præla. cum sim. p̃cipuè cùm in puncto præsupponitur, ꝙ de
ann. 1363. vsque ad annum 1428. ignoratur status ipsius ec-
clesiæ. Sed ab illo anno 1363. vltrà apparet, statutum ipsius
15 fuisse in possessione collegij, vt suprà dictum est: † ergo præ-
sumptio est, ꝙ ille status fuit perseueratus vsq; ad illud tem
pus anni 1438. & qui semel fuit in possessione, semper præ-
sumitur possedisse, nisi aliud in contrarium appareat. l. siue
possidetis. de prob. c. cùm ecclesia Sutrina, in glo. in ver. vl-
tim. de causa poss. & ꝓprie. nam cùm ista fuerit vltima pos-
sessio, meritò præsumitur durasse, vt dictum est, si durauit.
ergo verum non asseruerunt dicti nobiles, quando dixerũt,
ꝙ per tantum tempus, de cuius initio memoria non existit,
fuerat in possessione, vel quasi iuris præsentandi. ¶ Et per
hoc potest dici, ꝙ imò ista ecclesia sit in possessione collegij:
nam cùm in puncto præsupponitur, ꝙ de anno 1460. in ma
nibus fœlicis recordationis Pij secundi quidam Vitus vlti-
mus immediatus Rector renuntiasset dicto Beneficio, qui-
dam do. Benedictus narrato dictas ecclesias, habitu, & non
actu esse collegiatas, narratoque etiam, ꝙ de antiqua con-
suetudine ius præsentandi priorem ad dictas ecclesias spe-
ctasset ad dictos nobiles de Ricasolis impetrauit, & sic vigo
re dictę impetrationis dictum prioratum meruit obtinere,
& tamen ibi non apparet, ꝙ per sedem apostolicam fuerit
iuri patronatus ipsorum nobilium derogatum. ecce ergo,
qualiter ista ecclesia per istam vltimam vocationẽ est in pos
sessione iuris ipsius collegij, adeò, ꝙ non est necesse, ꝙ de i-
pso iure patronatus fiat mentio, vel saltem ipsi derogetur,
16 † nam etiam per vnicum *c* actum tantum, qui fuit sortitus ef
c fectum, acquiritur quasi possessio, vt plenè no. in c. cùm ec-
clesia Sutrina. de caus. poss. & ꝓprie. & in ca. cùm olim. & ibi
latè per dominum Abb. post alios. eod. tit. & facit tex. in ma
teria satis not. in c. cùm de beneficio. de præbend. in 6. cùm
ergo sit in ipsa possessione: ergo tenẽda & reputanda, vt vo-
lunt omnes Scribentes. & maximè dom. Abb. in c. nobis. de
iure patron. & in ca. postulasti. eod. tit. & faciunt ea, quæ ha-
bentur in c. querelam. de elect. & ista videntur ponere secu
rim ad istam dubitationem. ¶ Vel & aliter ad ipsa contra-
17 ria, & fortè rectius possumus respondere, † ꝙ procedunt da
d ta capacitate *d* personæ, nam ex quo ipsa ecclesia est collegia
ta, meritò tanquam res spiritualis à laico possideri non po-
test. d. c. Massana. & c. sacrosancta. de elect. c. causam. de præ
script. c. primò cum similibus 16. q. 7. si ergo non potest pos
sideri, ergo non præscribi, qa sine possessione non procedit
præscriptio. l. sine possessione. ff. de vsucapio. & in regula si-
ne possessione de regulis iuris in 6. cum simi. & istud est, qđ
notanter voluit d. Abb. in c. quanto. in primo not. de cõsue
18 tudine, vbi dixit no. † ꝙ ea, quæ sunt ordinis episcopalis, nõ
possunt acqri per inferiorẽ ex consuetudine vetustissima, &
rõ est, quia consuetudo non facit quem capacem: nam licet
possessio tanti tpis, de cuius initio memoria non existit, ha-
beat vim tituli, vt d. c. 1. de p̃scr. in 6. & d. l. hoc iure. §. ductus
aquæ. ff. de aqua quo. & æsti. illud ꝓcedit, quando datur ca
pacitas in exercente, aliàs secus. ꝙ verbum dicit esse summè
ad no. intellectum illorũ iurium. ¶ Et pro hoc addunt, ꝙ vo
luit no. Io. And. post Io. de Imo. in c. 2. de præbend. in 6. & se
19 cutus fuit d. Dom. † vbi voluit, ꝙ quantumcunq; ipse laicus
exercuit actum collationis beneficiorum, & sic actum spi-
ritualem, nunquam tamen potest illum actum pręscribere,
quia non est in eo capacitas possessionis illius actus: & idem
etiam quasi de verbo ad verbum posuit in d. ca. causam. de
præscrip. & ibi subdit dominus Abb. ꝙ illud quod dicitur,
ꝙ illud quod potest quæri de consuetudine, ꝓcedit data ca
20 pacitate, aliàs secus. ¶ † Accedat ad hoc, quod voluit not.
Bald. in l. prima, de eman. li. vbi dixit, quòd si laicus per mil-
le annos exercuisset officium sacerdotale, ꝙ propter hoc nõ
videtur esse sacerdos, quia est incapax. & sic vult Bald. quòd
data incapacitate executionis, tẽpus, cuius non existit me-
moria, nihil operatur. & sic videtur Bald. sibi contradicere
in eo, ꝙ ipse dixit in d. l. rescripta. C. de prec. impe. offe. ꝙ su
prà retuli, nã poterimus dicere, ꝙ Bal. in d. l. rescripta. loq-
tur, quando tales Principes allegãt priuilegiũ, & ꝓbant pri
uilegiũ & cõsuetudinem tanti temporis, de cuius initio me
21 moria non existat, † nam allegatio causæ & priuilegij vnà cũ
ipsa probatione longissimæ possessionis tribuit vim tituli.
ita in simili dixit Goff. & post eum scribentes in c. fi. de cau.
poss. & proprie. & aliquid ibi per domi. Abb. & per eundem
in c. peruenit. de censib. secus autem, si non allegatur causa
vel priuilegium, sed solà ipsa longissima possessio, vt in casu
nostro,

nostro, qa sic allegatur possessio, vt dictum est, tamé non ꝓ
batur, nam si probetur possessio ab anno 1428. vsque ad i-
stud tempus: istud non est tale tempus, de cuius initio me-
moria non existit, vt ipsa experientia docet, & attestatur.
¶ Et si quispiam diceret, amice omnia ista vendicant sibi lo
22 cum in iure merè spirituali, † sed ius patronatus non est spi
rituale merè, sed annexum spiritualitati, vt in capi. quanto.
de iudi. & laicus ipsum ius patronatus potest possidere, vt
in cap. filiis vel nepotibus. 16. quæstio. 7. cap. 3. & capit. cùm
autem. de iure patrona. capit. primo. eodem titul. libro 6,
cum similibus. nam ad hoc breuiter respondetur, quòd ve-
rum est, quòd laicus potest possidere ius patronatus, vt re-
tuli in suprà allegatis, in ecclesia non collegiata: sed in eccle
sia collegiata non est in casu nostro tale ius, & ideò nullo pa
cto potest possideri, cùm istud ius patronatus in ecclesia
collegiata dicatur merè spirituale, & non annexum spiri-
tuali, vt est text. in dicto capit. sacrosancto. & in capit. Mas-
sana. de elect. & sic sentit per hoc, quòd ea, quæ sunt spiritua
lia, nunquam possunt exerceri per laicum, nisi in casibus in
iure expressis. Ista est gloss. multùm singularis in cap. final.
23. quæstio. prima. ¶ Sed iste casus non inuenitur in iure ex
pressus, quòd possit exerceri & possideri per laicum imò
contrarium, vt dictum est, ergo, &c. ¶ Præterea ex alio ca-
pite satis ostenditur, quòd omninò dominus Anton. de Pa-
23 ctiis est in casu victoriæ, nam † stat regula cancellariæ, quòd
omnia beneficia omnium officialium & capellanorum Pó-
tificis Romani dicantur vacare in curia, & intelliguntur re-
seruata dispositioni sedis apostolicæ, iuxta ea, quæ haben-
tur in capit. secundo, de præbend. in 6. Præsupposito igitur,
licet non concesso, quòd istæ ecclesiæ simul vnitæ essent de
iure patronatus laicorum, quod tamen expressè negatur,
& superius contrarium est probatũ, dico, quòd ex quò do-
minus iste Benedictus de Cathaneis vltimus & immedia-
tus prædecessor ipsius domini Anton. erat Capellanus sum
mi Pontificis. ergo per ipsam regulam Cancellariæ appa-
ret, quòd ipsum beneficium vacauit in curia per mortem
suam, si vacauit in curia, etiam propter istam rationem, et-
iam laici non potuerunt ad illud præsentare. ita dicit gloss.
valde nota. in dicto capitulo secundo de præbend. in 6. in
verbo, apud sedem apostolicam, & quamuis, vt ibi domi-
24 nus Domi. refert, quòd Docto. teneant contrarium, † nihi-
lominùs in consulendo & iudicando non debemus recede
re ab opinio. glo. ita dicit Iacob. Butr. in l. prima. C. qui pro
sua iurisdict. refert & sequitur Ioan. de Imol. in capitu. cùm
nos. de offic. ordinar. & voluit gloss. in l. omnis diffinitio. de
regul. iur. quæ dicit, ita adhæreas gloss. sicut Bononien. ca-
rotio, & voluit Salicet. in l. traditionibus. C. de pact. & mul-
tùm not. dixit ipse Salicet. in l. secunda. de senten. quæ sine
certa quanti. quòd ille, qui nescit equitare, tenere debet se
ad arzonem. ita debet facere iudex, quia tenere debet se ad
allegatam gloss. & præcipuè gloss. Ioan. Andr. quia, vt dicit
d. Abb. in cap. de quarta. de præscrip. si Ioan. Andr. voluisset
decidere, non fuisset opus, quòd multi scripsissent, quæ scri
pserunt. & dicit Bald. in cap. cùm olim. de regul. iur. consu-
†1. luisse, aliàs secutus opinio. Ioan. Andr. fontem † iuris cano-
nici, & sic apparet, quanta est authoritas Ioan. Andr. & ipsi-
us glo. ¶ Post hoc est in hoc considerandum, quòd posito
etiam, quòd isti nobiles essent patroni, & quòd erant in pos
sessione iuris patronatus, & iuris præsentandi, quod tamen
expressè negatur, & contrarium fuit superius probatum,
tamen dici potest, quòd etiam ipse Anton. est in casu victo-
riæ, & pro ipso ferenda est sententia: & sic prioratus est sibi
25 adiudicandus, &c. ¶ † Primò præsuppono, quòd ius patro-
natus sine dubio tribus modis per laicum potest acquiri, &
quarto modo etiam acquiri potest, licet de vltimo sit aliqua
lis dubitatio. Et primi tres modi sunt isti, videlicet per do-
tem assignatam ecclesiæ. Secundo propter ædificationem
ecclesiæ. Tertiò propter fundum, super quo fundata est i-
psa ecclesia, vnde gloss. ponens omnia. ponit etiam versum,
dicens, patronum faciunt dos, ædificatio, fundus. & istud
posuit glo. in cap. piæ mentis. 17. quæst. 7. Sed ita est, ꝙ non
apparet, ꝙ aliquo istorum modorum isti nobiles acquisi-
uerint sibi illud ius patronatus: dicendum est ergo, ꝙ acqui
siuerunt præscriptione, & istud apparet etiam ex puncto te
nendo illam opinio. quòd laicus priuatus possit præscribe-
e re ius patronatus. † tamen contrarium tenet Archi. in cap.
26 hortamur. 71. dist. & etiam quantum ad casum nostrum Io.
And. in regula, quòd alicui. de regu. iur. in 6. in mercu. licet
dicat dictum Arch. non procedere in populo seu parochia-
nis, propter aliquas rationes, de quibus ibi per eum, & vide
quod dixit ibi d. Abb. in quadam sua disputatione, quæ in-
cipit, Augerius. ibi tenuit in dictis, quòd etiam vt dixi præ-
supposito, quòd ius patronatus, &c. Attamen dico, quòd in
possessione ipsius iuris, vt dictum est, &c. nihilominùs ex
quo competit eis tale ius ex præscriptione, vt dictum est, ꝙ
aliàs non posset competere, vt ex inspectione puncti appa-
ret cum ipsa ecclesia, & in anno 1263. & in anno 1352. & in an
no 1363. esset in possessione ipsius collegij, & tanquam eccle
sia collegiata haberetur & reputaretur; vt superius dictum
est, ergo ipsis non potest competere ius patronatus, nisi ex
præscriptione, sed eis competere dicitur, licet etiam posset
competere ex priuilegio Papæ, sed ex quo de ipso non appa
ret, meritò de illo non est insistendum. & cùm istud ius pa-
27 tronatus eis competeret ista forma, † dico, quòd isto casu
f Papa potuit *f* conferre talem ecclesiam patronatam, nec fu
isse necesse, quòd iuri patronatus expressè derogaret, imò
tale beneficium comprehenditur vacare in curia, sicut & a-
lia beneficia non patronata. imò plus est dicendum, quòd
legatus talia beneficia conferre potest: ita expressè & singu
lariter decidit Feder. de Senis, in suis consilijs, consilio 65.
quod incipit: Infrascriptæ quæstiones non sunt leues. & i-
psum Fede. refert & sequitur d. Anto. de But. in capitul. di-
lectus. de offi. deleg. & dom. Card. ibi, & etiam in clemen. 1.
vt lite pendente. in ver. 7. quæro. vbi posuit quæstionem no
stram in terminis. & istud etiam dictum Feder. secutus est
d. Abb. in capit. dilectus. de offic. lega. licet Ioan. de Imol. &
minus bene dicat, quòd dictum Fede. non est tutum. & hoc
per text. in cap. cùm dilectus. de iure patron. vbi probatur,
ꝙ nunquam videtur fuisse de mente Papæ præiudicare iuri
laici, nisi hoc exprimat. & subdit, quòd si contrarium dice-
remus, per hæc possent retrahi laici à fundationibus eccle-
siarum, si viderentur iuri suo derogare, quia salua reueren-
tia ipsius domini Ioan. non bene lòquitur, nam laici non re
traherentur à fundatione ecclesiarum, quando nihil de suo
proprio posuissent ad tale ius quærendum, sed potius dice-
rentur retrahi ab ipsa præscriptione quærenda, cùm vide-
rent parum illud tale ius sibi prodesse, nec Papa dicitur de-
rogare iuri ipsorum laicorum isto casu, quia, vt dicit d. Ant.
28 † licet ipsi laici præscripserint ius patronatus contra diœce-
sanum, non tamen dicuntur isto casu præscripsisse cõtra Pa-
pam, vel eius legatum. & cum ipsis non competat ius con-
tra Papam, vel eius legatum, meritò de ipso iure non est fa-
cienda & habenda mentio, & sic non est verum, quod dicit
ipse Ioan. de Imo. ꝙ iuri laicorum derogatur, quia dictum
suum procederet in diœcesano, contra quem præscripse-
runt, non autem in Papa, contra quem nihil est ꝑscriptum,
†2. † nam Papa est † ordinarius cunctorum, vt in ca. cuncta. per
29 mundum. & in c. per principalem. 2. q. 3. & totus mundus di
citur eius diœcesis. facit in simili, quod dixit Bal. in l. rescri-
pta. C. de prec. impe. offe. vbi dixit, ꝙ omnia beneficia mun
di quo ad Papam, cẽsentur esse manualia, & ista vltima sunt,
quæ ponunt gladium ad radicem huius quęstionis: & ex his
omnibus eliciuntur plures conclusiones. ¶ Quòd ista ec-
clesia sancti Angeli vnà cum ecclesia sancti Petri est ecclesia
collegiata, & pro collegiata haberi & teneri debet, quòd ex
quo est collegiata, meritò in ea non cadit ius patronatus
laici, & quod præsupposito, quòd non sit collegiata, ius pa-
tronatus non potest competere ipsis laicis, nisi ex præscri-
ptione. ¶ Præsupposito sine præiudicio, quòd ipsis laicis
competat ius patronatus ex ipsa præscriptione, Papa po-
tuit conferre tale beneficium sine derogatione ipsius iuris
patronatus: nec est necesse, quòd de ipso iure patronatus
fuerit facta mentio. Ex his omnibus resultat conclusio pro
domino Ant. de Pactijs,

ADDI-

ADDITIO.

a ¶Habitu.Imò non habet locum pœna,nisi sit vel incipiat es
se curatum actum,vt no.Io.An.Archi.& omnes in d.c. licet
canon.Panor.Fel.c.pastoralis.§.fi.de rescri.& idem genera-
liter dico,quoties aliàs dispositio pœnalis exorbitãs,vel a-
liàs odiosa ampliaretur, vnde non sufficit esse curatum ha-
bitu in terminis.§.statuimus.de collat.in prag.& concord.
sed bene sufficit, quando per hoc restringitur ambitio, vel
odiosa dispositio,vt impetrationes beneficiorum,& gratiæ
Pontificum,quia nisi fiat mentio de qualitate, habitu sunt
subreptitiæ,licet d.Mat.Pacus aliter dicere videatur in tra-
cta.mand.par.5.conclu.8.lim.1.& licet Bonifa.de Vital.cle.
1.de off.vic.nimis generaliter loquatur.& licet Gem.d.c.li-
cet canon.in prin.aliter distinguat.
b ¶Decimas.dixi in consue.Pari.§.46.q.4.
c ¶Vnicum.And.Iser.de cap.Corra.Bal.si vasal.quid sit inue
stitu.in vsib.feud.& in marga.de electio.consil.32.lib.1.Ro.
consi.221.in fi Pau.consi.130.lib.1.Cor.consi.47.lib.3.Dec.
l.si emancipati.C.de colla.& consi.124.Roch.Cur.tract.de
iu.patro.ver.competens.num.35.licet Ro.consi.70.requi-
rat duos actus.adde Franc.Balb.tract.præsc.prima parte 5.
partis prin.q.8.
d ¶Capacitate.Roma.l.si certis annis.C.de pact.latè Hypp.
Marsil.no.80.
e ¶Præscribere.latissimè disputat Roch.Curt.tracta.de iure
pat.ver.ipse vellis à quo.q.36.sed veritas est,ꝙ potest, vt te-
net Car.d.c.querelam.& cle.fi.de iurepat. Aretinus in Ru-
bri.de iudiciis.Gem.consi.123.Cor.consi.123.47.lib.3.De-
ci.c.cùm venerabilis.de excep.consi.117.
f ¶Potuit.latè sequitur Rochus Curtius, tractatu de iure pa
tronatus.versi.honorificum.num.12.sed veritas & commu
nis obseruantia est in contrarium.licet affirmatiuam tene-
at Deci.consil.117.consil.126.consilio 149.Aymo.consilio
163.numero 6.

CONSILIVM LXXV.

Subscriptio Alex.

VIsis ponderatis narratis in themate,& his,quę
copiosè scripta sunt per præstantissimum con
sulentem in eandem sententiam concurro, &
omnis difficultas consistit in discernendo,an
obstet d.Ant.de Pactijs allegatum ius patrona
tus laicorum de Ricasolis,cuius vigore restringantur reser
uationes sedis apostolicæ,de quibus fit mentio in dictis re-
gulis Cancellariæ, & in dictis duobus primis dubiis, adeò,
quòd non intelligantur illæ reseruationes habere locum in
beneficiis,quæ essent de iure patronatus Laicorum, vt vide
* tur se habere magis * communis conclusio Doct.in ca.2.de
præben.in 6.& not.Lapus in sua allegatione 105.inci.bene
ficia vacantia.& Doct.maximè Imo.in c.vlt.de præb.& in c.
1 dilectus.de offi.leg.†quia non est verisimile,Papam in gene
rali reseruatione voluisse comprehendere huiusmodi bene
ficia,cùm per hoc retraherentur laici à fundatione ecclesia
rum,iuxta c.cùm dilectus.iuxta glo.in ver.quempiam præ-
sentare. de iure patro.& propterea, cùm non sit verisimile,
ꝙ Papa fuisset specialiter hoc concessurus in dictis reserua-
tionibus: meritò non debet venire in generali reseruatio-
ne.c.fi.de offic.vica.lib.6.l.obligatione generali.ff.de pign.
nam si dictæ reseruationes comprehendunt casum nostrũ,
res est expedita pro domino Anton.¶Quòd autẽ compre-
hendatur dictum beneficium sub aliqua ex prædictis reser
uationibus,apparet. Et primò, ꝙ reseruatio primarum di-
gnitatum in ecclesiis collegiatis locum habet in proposito
nostro ꝓbatur,quia dicta ecclesia erat collegiata,vt proba-
tur per ista duo instrumenta,quorum vnum est de an.1263.
aliud est de anno 1302.per quæ instrumenta apparet, quòd
prior consentiente suo capitulo quandam petiam terræ lo
cauit in emphyteusim,& ꝙ quidam Canonici repræsentan
tes totum capitulum dictarum ecclesiarũ instituerunt syn-
2 dicum ad eligendum priorem, † nam deprehenditur.eccle
†1. siam esse †collegiatam ex multis,quæ traduntur per Innoc.
& alios,in c.postulasti.de iure patr.& per Host.& alios in c.
nobis.eod.tit.in c.dilecta.de excess.præla.per gloss.in c.sta-
tutum Felicis.in versi.collegiatis.de rescrip.li.6.& per Ho.
sti.in sum.de excess.præla.§.1.vers.item ostenderet superio-
res.& per Pau.de Liaza.in c.1.de elect.vt est, quando appa-
ret,ꝙ in ecclesia habiti sunt communes tractatus.ca.tertio
loco.de proba.vel quando ibi est aliquis,vt caput,& clerici
vt membra,vt per glo.in d.c.statutum.vel aliter apparet,ꝙ
illa ecclesia se gerebat vt collegiata,& alia plura signa ponũ
tur per Doct.in dictis locis.Sed ista sunt satis,quæ in ꝓposi-
3 to casu interuenerunt. ¶† Et tantò magis ꝓbant dicta in-
strumenta,quia sunt antiqua,& excedunt longè tempus an
a norum centum,a habito respectu ad præsens tempus, quo
casu dicuntur esse de antiquo,vt not.per Inno.in c.veniens.
& in c.qd per nouale.de verb.sig.& Spe.in tit.de ꝓba.§.pro
bare.ver.& no.præscr.ꝓbandi modum,&c.& no.Docto.&
maximè Moder.in ca.veniens.el 1.de test.& Innò.in l.2.§.i-
dem Labeo.ff.de aqua plu.arcen.bene faciunt not.per Ho-
sti.in c.Albericus.de test.& Bald.in l.ꝓprietatis.C.de prob.
& Ang.in l.atqui natura.§.cùm me absente.ff.de nego.gest.
& in l.pen.ff.de condi.insti.& in l.cùm super.C.de rei vend.
¶Et in dictis antiqs instrumenta probant etiam ea,quæ in
enunciatione narrantur,vt no.concludit Bald.& Salic.in l.
cùm aliquis.C.de iur.delib.& Anto.de But.in c.fi.de succe.
ab intesta.dùm tractat de fide verborum enunciatiuorum.
bene faciunt no.per Bald.in l.emancipatione.C.de fid.in-
strumen.cum sim.¶Hoc etiam fortificat ex probatione fa-
mæ,nam præsupponitur famam esse ꝙ antiquitus,s.tempo
re,à quo distamus longè vltra centum annos,dictæ duæ ec-
clesiæ erant collegiatæ,& ꝙ dictus patronus principalis di-
4 gnitas in dictis ecclesiis reputabatur.† & constat,ꝙ in anti-
quis etiam sola fama,seu communis opin.probat sufficien-
ter,vt per Inno.in d.c.veniens.& c.qd per nouale.de verbo.
sig.& per alios in d.c.veniens.de test.& per Cyn.& Barto.in
l.si quidem C.solu.matrim.& no.Bald.in d.l.ꝓprietatis.&
Ang.in dict.l.cùm super.& ibi etiam Bald.& no.Bal.in au-
then.quas actiones.ad finem.C.de sacr.sanct.ecclesi.& in l.
conuenticulam.de episco.& cler.& in l.in bonæ fidei.C.de
rebus cre.& in hoc casu saluatur glo.reputata singularis in
dicto c.cùm me absente.& per Ange.ibi,& in l.Titius.ff.q-
bus mod.pig.vel hyp.solu.¶Nec in hoc habet obstare,si di
ceretur,ꝙ dicta ecclesia desierat esse collegiata actu,& ꝙ di
ctæ regulæ Cancellariæ, facientes mentionem de ecclesiis
collegiatis.debent intelligi de his,quæ sunt collegiatæ habi
tu & actu.& not.glo in c.licet canon.in verbo,parochialis.
5 de elect.in 6. ¶†Quia respondeo,ꝙ imò quo ad propositũ
nostrum intelligitur de ecclesia collegiata habitu,& non a-
ctu,dummodò ex ea non fuerit destructum collegium au-
thoritate superioris,vt voluit gloss.in dicto ca.statutum.in
verbo,collegiatis.per id,quod habetur in l.sicut.§.fina.ff.ꝙ
cuiusque vni.nom.& 65.dist.si fortè.& per nota.in c.gratũ.
in verbo,pactiones.de post.præla.& quod habetur in l.si v-
susfructus ciuitati.ff.qbus mod.vsufruct.amitt.¶Vnde fa-
ciunt not.per Inno.in c.de multa.de præbend.& per Spec.
in titu.de leg.§.videndum.versicu.quod quæritur,ꝙ bene-
ficium.vbi concludunt,quòd illud quod habetur in dict.c.
de mul.procedit, etiãsi ecclesia non sit actualiter parochia-
lis,sed habitu tantùm.bene facit quod not.Ioan.Andr.in c.
per venerabilem.qui filij sint leg.& istam partem puto esse
veram,quando verba sunt dubia,seu quando sunt simplici-
ter probata,scilicet quòd verificentur in ecclesia collegiata
b habitu tantùm & ita tenet per plura Domin.b de S.Gemin.
in d.c.licet cano.post alios ibi & Anto.de But.in prœmio
cle.quorum dicta breuitatis causa omitto,qa non expedit.
¶Potest etiam ad dictum obiectum responderi,quòd istud
beneficium erat reseruatum,etiã alia ratione quàm ex eo,
ꝙ esset prima dignitas in ecclesia collegiata, nam erat reser
uatum etiam ex eo,qa dictus dominus Benedi.erat Capel-
lanus Papæ,& sic vel in vna vel in altera,aut in vtraq; dicta-
rum reseruationum, videtur ꝙ omninò comprehendatur
dictum beneficium.¶Nec obst.si diceretur,quòd in dictis
reseruationibus non veniunt beneficia pertinentia ad ius
patronatus laicorum,per ea,quæ suprà in princ.dicta sunt,
qa responderi potest,primò,quòd cùm non apparet de ali-
quo

quo titulo iurispatronatus dictorum laicorum de Ricasolis, non videtur, quòd simus in casu, nam neque apparet, quòd ipsi fundauerint, neque quòd ipsi dotauerint dictam ecclesiam, aut construxerint, quibus modis, vel altero eorum acquiritur ius patronatus, per id, quod legitur & nota. 16. qu. 7. c. piæ mentis. & in c. nobis. de iure pat. vel nec per priuilegium impetrauit, vt plenè not. per gloss. in c. nobis. ¶ † Nec
35 obst. si allegarent se præscripsisse, quia ad hoc potest responderi, quòd vbi non apparet, ecclesiam fuisse patronatam, vt in proposito nostro: non potest laicus præscribere ius patronatus in dicta ecclesia, saltem collegiata, vt per plura probant Ioan. Andr. in regu. quòd alicui, de regu. iur. libr. 6. in mercu. & Paul. de Liazar. in commento. capitul. primo, de electio. in vltima quæstione, per id, quod habetur in capitu. sacrosanct. eccles. in capit. Massana. de elect. & in capitu. quoniam quibusdam. & in capit. illud. de iure patron. cum aliis multis iuribus ad hoc allegatis per eos, & in hoc casu saluatur opi. Archi. & sequacium. 71. dist. hortamur. ita etiam te-
net dom. Abb. in c. causam, † quæ. de præscri. & in capi. querelam. de elect. & in sua dispu. incip. Augerius patronatum, &c. in primo dubio. plus dicit dom. Abb. in præfat. c. querelam. quòd licet dicta opin. Ioan. Andr. in dicto cap. quòd alicui. sit magis* communiter approbata, adeò, quòd seruaretur in practica: tamen putat mero iure, quòd verior sit indistinctè opinio Arch. & sequacium, scilicet quòd siue ecclesia habeat patronos, siue non, laicus non possit præscribere ius patronatus, quia laicus non potest possidere ius spirituale. dict. cap. sacrosanct. & cap. Massana. ita nec ius annexum spirituali, sicut ius præstandi, quia de connexis idem est iudicandum. capit. translato. de consti. capit. quanto. de iudi. cum sim. si non potest possidere, ergo nec præscribere. dict. c. causam. & in regula sine possessione. lib. 6. ¶ Nec obstat secundum eum, si dicatur, quòd istud ius est possedibile per laicum, vt extra. de iure patrona. ferè per totum. ¶ Quia respondet, quòd istud ius fuit gratiosè laicis concessum, non omnibus, sed patronis duntaxat fauore ecclesiarum, vt laici inducerentur per acquisitorem huiusmodi iuris patronatus, ad construendum, fundandum & dotandum eccle-
36 sias. † habilitatio ergo certarum personarum ex certa & limitata causa non debet extendi ad alias personas, in quibus non concurrit illa, super qua fundatur dicta habilitatio. 16. quæst. 1. generaliter. & capitu. sanè. de priuileg. & in capitu. cùm cessante. de appel. ¶ Quæ disputatio non videtur multùm necessaria in casu nostro, ex quo non apparet, quòd ante quasi possessionis dictorum de Ricasolis dictæ ecclesiæ essent patronatæ. & vt dicit d. Abb. opinio. Ioan. Andr. tenentis, quòd laicus non præscribat, est magis communis, & in iudicando à communi opinio. non est recedendum, vt tra-
37 ditur in locis vulgaribus. ¶ † Secundò potest responderi, quòd posito, quòd possit præscribi, tamen requiritur præscriptio tanti temporis, in cuius contrarium memoria non existat, quando non præcessit titulus præscribentis. ita concludit Paul. de Liaza. in comment. dict. capitu. de electio in 6. per id, quod habetur in capit. primo, de præscript. in 6. & probare videtur in capitu. querelam. de elect. in 6. de antiqua consuetudine, &c. à cõtrario sensu. Nam, vt dixi suprà, de antiquo esse dicitur illud, quod actum fuit à tali tempore, & ab eo distamus saltem spatio annorum centum. Idem etiam est de mente Archid. post Odofr. 16. quæstio. 7. si plures. & Archi. & Ioan. And. & alij post eos in cap. primo, de iure patron. lib. 6. vbi expresè dicunt, quòd licet quis probauerit se fuisse in quasi possessione iuris patronatus, tamen non sufficit, nisi probauerit de tanto tempore, cuius memoria hominum in contrarium non constat. Et negari non potest, quòd ex narratis in themate nullo modo apparet de quasi possessione dicti iuris patronatus tanti temporis, cuius in contrarium memoria non existat: imò apparet contrarium per dicta duo instrumenta, celebrata per dictum prio-
38 rem, vel Canonicos. ¶ † Nam per instrumenta probatur memoriam extare, vt inquit Ioan. And. in c. 1. in fin. de præscri. in 6. in nouella. Et per hoc patet, quòd falsum asserunt illi de Ricasolis, quando in præsentationibus suis asseruerunt, se esse patronos, & fuisse in quasi possessione iuris præsentandi à tempore, citra cuius memoriam non existere dicebant. & etiam talia verba ab ipsismet prolata, clarum est, quòd in fauorem eorum nõ probant. l. exemplo. & l. rationes. C. de proba. & l. nullus. ff. de testibus. Quinimò etiamsi ab illo huiusmodi verba prolata fuissent, non probarent, vt in authentic. si quis in aliquo. C. de eden. facit quod not. Innoc. & alij post eum. in cap. cùm in iure. de offic. deleg. & in capi. quoniam contra. cum simil. de probat. & tantò magis, quia non sumus in antiquis, quia instrumenta, de quibus hîc narratur, non fuerunt condita tempore, à quo distemus per annos centum, & imò non sumus in casu, quòd propter antiquitatem credatur, vbi aliàs non crederetur, vt suprà dixi.
39 ¶ † Tertiò respondeo, quòd posito, quòd essemus in casu, in quo dicti de Ricasolis præscripsissent: tamen dictæ reseruationes, de quibus in dictis regulis Cancellariæ trahuntur ad beneficia, quæ vigore proscriptionis pertinerent ad ius patronatus, vt concludit Anton. de Butr. & d. Car. Flo. in c. dilectus. de offi. leg. Et præfatus dom. Car. in clem. 1. in 6. q. vt lite pendente. per ea, quæ traduntur per Fed. de Senis. in suo consilio 65. incip. infrascriptæ quæstiones. quia licet præscripserint contra ordinarium collatorem, non tamen præscripserunt contra Papam. & quia isto casu ita militare videtur ratio not. per glo. dict. ca. dilectus. de iure patrona. sicut militat. quando fundassent & construxissent, vel dotassent, vt etiam oportunè dictum fuit per dictum dominum consulentem. ¶ Et hoc tantò magis procedit in casu nostro, in quo non apparet de præscriptione saltem centum annorum, completa per dictos de Ricasolis. & contra sedem apostolicam necessaria est præscriptio centum annorum, ca. ad audientiam. de præscri. vt in authentic. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. ¶ Sed contra hanc tertiam responsionem fortasse quispiam sic argueret, posito, quòd ius patronatus prædictum nõ posset per præscriptionem acquiri, vel quòd necessaria esset saltem præscriptio tanti temporis, cuius in contrarium memoria non existeret, tamen si dicti de Ricasolis non allegarent præscriptionem, sed allegarẽt titulum seu priuilegium, cùm priuilegium concedi posset laico. 16. quæstio. 1. hinc etiam & not. glo. & Doct. in d. c. nimis. de iure patro. in ver. iurisdictionem. cum sim. &c. vnde si ad probandum huiusmodi titulum seu priuilegium allegarent, & probarent se vsos fuisse per longum tempus dicto iure præsentandi, videtur esse probatum de titulo per l. cùm de in
40 rem verso. ff. de vsu. & per no. 18. quæst. 2. sed inter. ¶ † Sic etiam, quòd licet seruitutes, non habentes causam continuam, non præscribantur, nisi spatio temporis, cuius in contrarium memoria non existat, tamen si quis se fundet, non ex præscriptione, sed ex titulo aliquo allegato, & ad probationem tituli ostendit se vsum dicta seruitute per longum tempus 10. annorum, hoc sufficiet ad probationem tituli. ita habetur in l. seruitutes rusticorum prædiorum. in princ. iuncta gloss. in versicu. certam. in fi. ff. de serui. & in l. 1. in fin. cum gloss. & ibi Doct. ff. de aqua plu. arcen. & not. per gloss. & Docto. in c. peruenit. de censibus. & per Innoc. in ca. si diligenti. de præscr. cum si. ergo sic, si præsumeretur titulus allegatus per illos de Ricasolis, sequitur, quòd dictæ reseruationes non debent trahi ad beneficia pertinentia ad ius patronatus laicorum ex titulo legitimo, & non ex præscriptione. no. per Doct. in d. c. 2. de præben. in 6. cum concor. suprà alleg. Sed ad hoc respondeo, quòd posito, quòd dicta opi. glo. in d. l. seruitutes. cùm si. esset vera: quam tamen plerique impugnant ibi, & in d. c. peruenit. & in l. certis annis. C. de pac. & in l. 1. §. denique. de aqua plu. arceh. eò, quia sequeretur, quòd lex esset imposita verbis, & non rebus. contra l. 2. C. communia de leg & c. commissa. de elect. libr. 6. & per allegata per eos. tamen aliter respondeo, & dico, quòd ad hoc, vt procedant allegata in contrarium, requiritur,
41 quòd † probetur per illos de Ricasolis, quòd præsentationes quas faciebant, fecerint ex illa causa & titulo, quam & quem nunc allegarunt, aliàs illæ simplices præsentationes non inferent sibi causam & titulum, quem nunc allegarent l. ad probationem. & l. neque natales. C. de probatio. & ita

3 & ita decidit†Sal.in dicta l.si certis annis.in versi.quæro.dicit,quòd decennalis.& etiam in vltima quæstione, vbi clarius.& ista est de mente Barto.in d.l.cùm de in rem verso.ibi, dum dicit,nunc ad propositum,si rusticus,&c.& Anton. de Butr.in repe.d.c.peruenit.& expresius Sali. in d. l. cùm de in rem verso.in 1.& 4.q.vbi dicit,huiusmodi probationem esse difficilem.sed ita est, ꝙ prout in puncto narratur, in dictis præsentationibus factis per illos de Ricasolis,non apparet, ꝙ fuerint factæ ex causa certi tituli vel priuilegij tribuẽtis eis dictum ius patronatus, ergo per eos non probaretur titulus,qui nunc allegaretur.Ex quibus in fauorem d. Antonij concludo, vt suprà Alexand.

¶ Subscriptio alterius Doctoris.

¶ Sed his tamen non obstantibus contrarium proculdubio de iure verius, prout suprà concluserunt præfati clarissimi
42 Doct.& moueor,†quia vt præsentatio est fructus† iuris præ
†4. sentandi.c.consultationibus.de iure patronatus.ita electio est fructus eligendi, & collatio iuris conferendi,vt in dicto c.cùm olim.& c.querelam.de elect.& c.cùm ecclesia Sutrina.vnde iste fructus sequitur ipsum possessorem, & eo ipso, quòd est in quasi possessione aliquis iuris præsentandi, habet fructus ipsius iuris,qui sunt ipsa præsentatio.vnde dixit
43 text.not.in dicto c.consultationibus,†quòd ad validitatem præsentationis sufficit præsentantem esse in quasi possessio
c ne iuris præsentandi,& sequitur possessorem, c & non proprietarium.& ad hoc quotidiè allegatur ille tex. secundum do. Ant.de But.ibi,sed in casu nostro clarissimè apparet, ꝙ illi nobiles de Ricasolis non habent seu habebant quasi possessionem iuris præsentandi tempore, quo fecerunt illam præsentationem de d.B.contra An.de Pactijs, seqtur, quòd sua præsentatio fuit nulla, quia non posidens non potest percipere fructus.vnde dicit ibi d. Ant.cautum debere esse aduocatum,si vult concludere præsentationem esse validã, qa non sufficit concludere,quòd talis credebatur,habebatur, & reputabatur,vt patronus,nisi cum hoc concludat, ꝙ erat in quasi possessione iuris patronatus, & sic cùm in isto casu isti nobiles de Ricasolis non fuerint tempore præsentationis illius,in quasi possessione iuris præsentandi,sequitur necessariò, quòd præsentatio illa est nullius momenti. ¶ Quòd autem tempore illius præsentationis non fuerunt in possessione,probatur:nam cùm in puncto dicatur,quòd cùm vacasset dictus prioratus per mortem seu resignationẽ cuiusdam viri instituti 1433. & qdam dominus Benedictus impetrasset ex præsentatione dictorum nobilium de Ricasolis,insurrexerunt parochiani dicti prioratus, asserentes ius præsentandi priorem ad dictum prioratum ad eos spectare contra dictum dominum Benedictum. Et ex aduerso suprà dicti nobiles de Ricasolis,asserẽtes se patronos, & ius præsentandi priorem ad se spectare prætendentes, dominũ Benedictum defendere in prioratu cœperunt: & orta inde inter parochianos & nobiles præfatos materia q.fuit per dictos nobiles & parochianos de & super iure huiusmodi præsentandi priorem ad dictum prioratum in laicos compromissum factum, qui laici dicti compromissi vigore neutri dictarum partium ius competere ad præsentandum priorem in dictis ecclesijs per suum laudum pronunciarũt, &c. à quo laudo non fuit reclamatum, nec contrauentum, vnde oritur actio.l.cùm antea.C.de arbit. l. diem proferre. §. stari.ff.eod.titu.vnde pro veritate habetur sententia.l.actori.C.de reb.cred.l.ingenuum.ff.de statu hom. & iuxta not. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio.& per omnes
44 Doc.in c.quintauallis.de iureiu. ¶ †Et maximè cùm de causa spirituali, vel quasi, posit fieri compromissum in laicos arbitratores,vt per Inno.in c.innotuit.ad fin.de arbi.& per Ioan.And.& Anto.de But.& vult ibi Inno. quòd saltẽ istud esset verum,vbi quæstio esset super facto,quia tunc secundum eum tenet, secundum quod voluit Paul. de Leazar. in clem.1.de vsu.& Bar.in l.2.ff.de iurisd.omn.iud.& Bart.in l. omni nouatione.C.de sacrosanct.eccle.& Barto.in l. Titia. ff.sol.matr.& l.quoties.C.de iudi.& Fed.de Senis,in consil. 92.& in consi.24.& Ant.de But.& Imo.& Moder.in ca.cùm sit generale.de foro compet.& per d.Abb.in ca.per tuas.de arbit.in repet. sua. ¶ Præterea dato,quòd dicti nobiles de Ricasolis fuissent in possessione, vel quasi,dicti iuris patronatus tempore istius vltimæ præsentationis,factæ contra d. Anto.de Pactijs: tamen fuerunt in mala fide. vnde dicit Inno.in d.c.consultationibus.quem seqtur ibi do.Anto.& a
45 lij scribentes,†ꝙ talis præsentatio non valet, quia sicut malæ fidei possessor rei corporalis non facit fructus suos, vt l. fructus.& l.ex diuerso.ff.de rei ven.ita nec in iure incorporali facit actum validum,quasi possessor malæ fidei,cùm talis actus fructus censeatur.Et idem dicit in misione in possessionem,authoritate iudicis iuris ordine non seruato,vt l.meminerint.C.vnde vi.& in l.fin.C.si per vim vel alio modo,qa non est bonæ fidei. ¶ Præterea, dato ẽt, quod isti nobiles de Ricasolis fuissent in bona fide, tamen quia eis fuerat mota lis, ꝙ non erant patroni per parochianos,& fuerat latum laudum, ꝙ non erant patroni.vnde Inn.in d.c.consultationibus.ponendo hunc casum,videlicet quando aliquis
46 est in bona fide:†tamen est mota quæstio ante præsentationis actum,vtrùm posit præsentare? Primò dicit, ꝙ videtur,
d ꝙ non d posit præsentare,& malè,quia remanet possessor, vt in d.ca.1.& c. laudabilem.vt lit.penden.& remanet bonæ fidei quo ad fructus & vsucapionem. l. si post acceptum. ff. de rei vend.Item licet sit mota sibi quæstio, si non intelligit se habere iniustam causam in litigando, non est malæ fidei, ideò præsentatus potest institui sub ea.sed ibi Inno. recedit ab ista opi.& tenet cõtrarium,quod imò est malæ fidei post litem contest.& interrumpitur præscriptio.l.certum.C.de rei vend.l.nemo.C.de acq.pos.& sic sentit Inno.in isto casu, ꝙ posito, ꝙ presentans sit in quasi possessione, si mota est sibi quæstio ius patrona. tanquam malæ fidei possessor præsentatur,ab eo non debet institui & confirmari: sed in casu nostro concurrunt duo fortiora,quia isti nobiles de Ricasolis præsentantes,non erant in quasi possessione iuris præsentandi tempore factæ præsentationis per eos,qa iam præsentatus,& institutus,& confirmatus d.Anto. de Pactiis,& sua institutio erat sortita effectum,quia erat in possessione, vnde ipsi nobiles non posidebant,cùm duo in solidum possidere non posint.c.licet causam.de proba.l.3.§.ex contrario.ff.de acq. poss. ¶ Præterea videtur indubitanter dicendum,istos nobiles de Ricasolis esse in mala fide,non dico p-
47 sumpta,sed aperta,& manifesta, ꝙ sic ostenditur:† possessor sine titulo præsumitur esse malæ fidei,maximè in rebus spiritualibus,vel quasi.hoc decidit Barto.in d.l.fin.C.vnde vi. & Bart.in l.Celsus.ff.de vsucap.vbi dicit, ꝙ bona fides præsumitur, si præcedit titulus verus vel putatiuus.& Archi.in c.1.de præscr.lib.6.dicit, ꝙ præsumitur bona fides, si ostendatur titulus, modò in proposito isti nobiles de Ricasolis, vt præsupponitur in themate,nullum titulum vel instrumẽtum habent,nec vnquam habuerunt in isto iure patronatus,quia non constructione,non fundatione,non dotatione,quibus titulis acquiritur ius patronatus. c. monasteriũ. & c.filiis.16.q.7.& 17.q.2.Abbatem. non donatione, nõ successione.iuxta not.in c.si plures.de iure patronatus. & in c. 1.eo.li.6.ergo fuerunt isti nobiles de Ricasolis in mala fide: ergo sequitur, ꝙ per illam representationem non acquisiuerunt aliquod ius,nec in possessione,nec in iure patronatus, quia erant in mala fide, & per consequens non potuerunt præsentare,& sic non potuerunt percipere fructus ipsius iuris præsentandi,vt ex suprà dictis apparet. ¶ Pro confirmatione ẽt prædictorum bene facit, quod voluerunt domini
48 de Rota,decisione 262.vbi concludunt,† ꝙ si facta est præsentatio à possessore, & non constat, ꝙ sit malæ fidei, sed in casu dubio,tunc si ius commune non restitit illi possessori, tunc præsumitur bonæ fidei possessor.arg.c.1.de scrut.cum sim.Ideò tunc in dubio valet præsentatio,& quicquid inde postea sequeretur.Si autem possessori resisteret ius commune, putà, quia extraneus à capitulo vellet interesse electioni,tunc sentit Inno.in ca.1.de in integ.resti. ꝙ sola possessio non sufficit:vnde in dubio præsumetur malæ fidei. & sic nõ teneret præsentatio, nisi aliter iustificaretur ex iustitia tituli,vel probationibus probabilibus.l.cùm igitur.§.1. l. vt liberis.§.fin.ff.de liber.cau.vel nisi illa possessio iustificaretur

per

per longinquitatem poſſeſsionis:poſſeſsio enim contra ius
commune non præſumitur iuſta, niſi aliquali titulo iuue-
tur,vel ex aliqua cauſa tenendi.Et propterea dicunt domi-
ni de Rota, in præallegata concluſione, & eſt dictum Arch.
49 in c.eum,qui.de præbend.in 6.†inuaſorem e pacificè poſsi-
e dētem poſſe præſentare, dum tamen tolleretur, & non con
ſtet de iniuſta cauſa poſſeſsionis,allegat 23.quæſt.2.in ſum-
ma.& c.nihil.de elect.in vltima glo.per Innoc. quòd ſi con-
currunt duæ electiones vel præſentationes, quarum vna ſit
facta à malæ fidei poſſeſſore, & altera ſit facta à bonæ fidei
poſſeſſore,præualet illa,quæ eſt facta à bonæ fidei poſſeſſo-
re.ad hoc facit quod not.in ca.cùm Bertoldus.de re iudi.&
per hoc dixit Inno.quod ſi concurrat dominus iuris patro-
natus,& poſſeſſor ad faciendam præſentationem,quòd prę
ualet præſentatio poſſeſſoris , dum tamen ſit bonæ fidei.
¶Sed ſi concurrant duæ præſentationes, quarum vna eſt fa
cta à proprietario, alia à poſſeſſore malæ fidei,præualet fa-
cta à proprietario.iſta dicta ponit Inno. in ca. cùm eccleſia.
de electio.& iſta dicta vt pulchra ſequitur domi.Ant.in d.c.
50 conſultationibus.& etiam dixit Inno.†quòd quando iudex
miſit aliquem in poſſeſsione iuris patronatus, & ipſe immiſ
ſus erat malæ fidei, quòd præſentatus ab eo non debet inſti
tui,quia ille talis immiſſus remanet malæ fidei poſſeſſor, &
aliud eſt in patrono,& aliud in prælato,quia patronus in p̄-
ſentando non innititur authoritati ſuperioris,nec publico
effectu.vnde licet pro ipſo ſententietur,quòd ſit patronus,
ſemper tamen remanet malæ fidei,& imò fructus non facit
ſuos.¶Prælatus verò nititur ex confirmatione ſuperioris,
vt patet not. in cap. nihil. quæ dicta ſequitur domi.Petr.de
Ancha.in dict.c.conſultationibus.dicens eſſe bene notan-
dum memoriæ,quòd authoritate ſentētiæ iudicis non pur
gatur mala fides illius,pro quo talis ſententia lata eſt,vel au
thoritas interpoſita,cum concordan.text.in cap.fina.§.pa-
tri noſtro.de matrimonio contracto contra interdictū ec-
cleſiæ.¶Et ex his apparet,quòd cum poſſeſsioni ſeu præſen
tationi dictorum nobilium de Ricaſolis reſiſtat ius commu
ne, videlicet quòd laici habeant patronatum in eccleſia ſi-
ne aliquo titulo, & maximè in eccleſia collegiata, ergo iſti
fuerunt & ſunt in mala fide manifeſta, quia contra diſpoſi-
tionem iuris communis ipſi nobiles poſsidebant ius patro
natus,ſeu ius præſentandi contra diſpoſitionem iuris com
munis, quia ex dote aut conſtructione, & ſimilibus, vt ſu-
perius dixi:ergo contra diſpoſitionem iuris tenebant illam
quaſi poſſeſsionem iuris patronatus,& per conſequens fue
runt in mala fide.l.quemadmodum.& ibi gloſſ.& Barto.C.
de agri.& cenſi.libro 10.& cap.qui contra.de regul.iur.lib.
6.& nota. ſcribentes in capit.ſi quis presbyterorum.de re-
bus eccleſi.non alienan.& ſic iſti de Ricaſolis erant in mala
fide,& per conſequens non potuerunt præſentare, & ma-
ximè,quia tertia præſentatio, facta de domino Benedicto
Capellano, non fuit ſortita effectum, fuit ergo interrupta
eis illa poſſeſsio,& ſic illi ſuæ poſſeſsioni reſiſtebat ius com
mune,quòd laicus habebat patronatum in eccleſia ſine ali-
quo titulo. ¶Nec illa ſua poſſeſsio fuit antiqua,quia inci-
pit in 1408. & in 1461. fuit interrupta per illos parochia-
nos dictarum eccleſiarum, etiam per laudum latum. & ſic
illa poſſeſsio eorum non potuit iuſtificari ex antiquitate
temporis,vt voluit Innocent.& domi.de Rota, in præalle-
gata deciſione. & maximè quia Innocent. ibi voluit, quòd
quando talis poſſeſsio non erat apertè contra ius commu-
ne reſiſtens,vt in caſu noſtro:tunc poterat illa poſſeſsio iu-
ſtificari ex longinquitate temporis, nec concurrit admini-
culum iuris communis,imò concurrit reſiſtētia iuris com-
munis. ¶Præterea dato, quòd ius patronatus poſſet præ-
ſcribi,præſcribitur quadraginta annis,iuxta nota. in capit.
de quarta.de præſcript.& in authenti.quas actiones de ſa-
croſanct.Sed iſti non poſſederunt per 40.annos.nec eſt pro
batum. ergo,&c.

ADDITIO.

a ¶Centum.dixi in conſue.Pariſi.§.5.not.63.
b ¶Domini.imò Gemi.ibi.verſ.4. caſu magis ſequitur glo.&
eſt veritas,vt dixi in conſi.præceden.numero 1.& idem me-
cum tenuit Fede.de Senis,conſilio 80.incipien.factum ta-
le eſt, Bigatius.
c ¶Poſſeſſorem.Gui.Pap.conſi.92.Rochus Cur.tract.de iu-
re patr.ver.competens.q.14.Ber.conſi.373.in fi.li.2. dixi in
conſue.Pari.§.37.glo.10.nu.3.nu. 9.
d ¶Quòd non.hoc procedit quando eſſet lis mota ſuper poſ
ſeſſorio,ſecus ſi ſuper petitorio, modò poſſeſſor ſit in bona
fide,vt per Pan.Henr.Boi.c.2.de in inte.reſt.latè Roch.Cur.
de iure patro.ver.competens.q.23.
e ¶Inuaſorem. ſed ibi non loquuntur de inuaſore iuris pa-
tronatus,ſed de inuaſore eccleſiæ vel caſtri,à qua dependet
ius patronatus,vt per Gem.Phi.Fran.d.c.eum,qui.Felin.d.
c.cùm Bertoldus.

SVMMARIVM.

1 *Pater ſi iuſſit filios ſimul habitare,& in communione perſiſtere, hoc ſolùm importat, quòd debeant communicare fructus, & cōmuniter viuere,non autem quòd debeant eſſe ſocij,vel tenere bona in communi pro indiuiſo.nu.2.3,12,& nu.20.*
4 *Verba etiam vniuerſalia debent reſtringi ad veriſimilia.*
5 *Onera dotandi ſunt magna,nec debent ferri de communi,etiam inter ſocios omnium bonorum. nu.6.*
8 *Societas omnium bonorum nunquam contrahitur, niſi expreſsè agatur.& nu.18.*
9 *Fructus in dubio tantùm videntur communicari, non proprietas.& nu.29.*
10 *Societas etiam tacitè,& quo ad quædam diſſoluitur.*
13 *Generalis reſtringitur per ſpecies ſequentes,& ad ſimilia.num. 19.26.*
15 *Appellatione impenſarum ſtudij quid veniat.*
16 *Diuiſio ſi fiat,non eſt habenda ratio maioris familiæ vnius.*
17 *Impenſarum omnium appellatione veniunt ſolùm iuſta & moderata.*
21 *Inæqualitatem magnam parentes inducere inter filios non præſumuntur.& nu.24.*
25 *Communionem parentes facere non videntur,niſi cauſa æqualitatis ſeruandæ.*
27 *Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates.*

CONSILIVM LXXVI.

Conſilia pro Baptiſta de Fātutiis de Vrbino in cauſa ſua,
& vſq; ad conſi.79.non ſunt Alex.& ſunt mōdici valo-
ris,& ſunt Salluſtij,vel alterius Doctoris. Natta.

VIſo themate ſuprà formato, & ſuper eo diligē
ti deliberatione præmiſſa, & vt ad quæſita iu-
a ris conſona tradatur reſponſio.a ¶†Primò cō
1 ſiderandum venit,quid importent iſta verba,
quando pater iubet filios ſuos ſimul habita-
re,& in communione perſiſtere, ſuper quo conſuluit Bart.
conſilio 168.incipi.quidam habens bona communia,quod
conſilium ipſe refert & ſequitur in l. Quintus. ff. de annuis
legat.& ibi facit plura membra: quantum verò ad caſum i-
ſtum,de quo quæritur Nico. per Barnabæi, & Ioan. & auus
excellentis artium medicinæ Doctoris, magiſtri Auguſtini
mandauit in ſuo teſtamento ipſos omnes ſimul ſtare & ha-
bitare,& in communione viuere.dixit Barto.quòd iſta ver-
ba operantur,quòd fructus æqualiter colligantur,& æqua-
liter expendantur,adeò, ꝙ licet vnus haberet maiorem fa-
miliam, quàm alius, non propter hoc teneatur plus confer
re.hoc dicit probari,quia verbum,communiter, debet in-
telligi æqualiter,vt in l.fi.§.Lucius.de leg.2.& de duob. fra.
de nouo bene.inueſti.c.duo fratres. & ſic conſiderando ver
ba ſuprà dicta clara eſſet reſponſio ad primum quæſitum, vi
delicet ꝙ Ioan.& magiſter Auguſt.contribuere non debeat
ad dotes ſolutas per Bernabæum, dum dixit filiabus ſuis,
nec ad dotes ſolutas poſt mortem Bernabæi, per ipſum Io-
2 an.& matrem Augu. filiæ & neptis ipſius Bernabæi. † Nam
ex quo,vt prædixi,verba prædicta non operantur effectum
alium,niſi quòd fructus communiter & æqualiter colligan
tur,quòd expenſæ pro fructibus æqualiter recolligendis æ-
qualiter fiant, abſque dubio non venirent dotes filiarum,
quia non veniunt appellatione fructuum,quinimò debuiſ-
3 ſent fieri de portione ipſius Bernabæi tantùm. ¶†Sed ad-
huc aduertendum venit,quòd verba ipſius Nicolai videan-

tur fuiſſe magis ampla, quia ſubiunxit illa verba, & tenere
omnia eorum bona pro indiuiſo, & omnia eorum lucra &
expenſas, & onera, tam pro ſtudio & pro libris dicti magi-
ſtri Aug. quàm pro alia quacunque re, & ipſos, vel aliquem
ipſorum tangentium communicare, & nullam diuiſionem
facere de bonis, & hæreditate dicti teſtatoris, &c. Ex quo e-
nim voluit, quòd omnia onera eſſent communia, tam pro
ſtudio Augu. quàm pro quacunque alia re, videtur voluiſſe,
quòd etiam onera dotium eſſent cõmunia, nam qui omne
dicit, nihil excludit, vt l. 1. §. & generaliter. de leg. præſtan. c.
ſolitæ. de maio. & obed. ¶ Sed his non obſtantibus adhúc in
4 contrarium ſe habet veritas, nam † rationabile eſt, quòd ver
ba reſtringantur ad veriſimile cogitatum per teſtatorem, vt
l. ſi quis ita. §. fi. de teſta. tu. & eſt text. optimus in l. ſolutum.
§. ſolutam. ff. de pig. actio. vbi dum dicit, nòn enim credibi-
le eſt conueniſſe, &c. qui probat, quòd verba ſemper debẽt
reſtringi ad veriſimilia, & alibi dicitur, quòd ſemper teſta-
tor præſumitur cogitare, & velle ſecundum ordinem & di-
ſpoſitionem legis, vt l. ſi duo. ff. de acqui. hære. nunc ad pro-
poſitum noſtrum non eſt veroſimile Nicolaum teſtatorem
voluiſſe, ꝙ filiis ſtantibus in communione, dotes ſoluantur
de communi, nam onus dotandi filias poſſet eſſe nimis ma-
gnum & inſupportabile. Quinimò ſtatuit lex tale onus per
tinere ad patrem, & non ad patruos, vt l. fi. C. de dotis pro-
miſ. & ideò ſic præſumitur patrem in ſua diſpoſitione velle.
¶ Nec obſtant illa verba, dum dixit, & pro alia quacunq; re,
quia debet intelligi ſimilibus rebus expreſsis, hoc eſt de ſi-
milibus oneribus & expenſis, conficient pro victu commu-
niter ducendo, ac pro fructibus recolligendis, & etiam,
quòd forent ſimilia oneribus ſtudij, & pro aliis oneribus
quotidianis, quæ contingunt in familia expediri, nõ autem
pro oneribus & diſsimilibus rebus ſuprà per teſtatorem ex
5 preſsis, † quemadmodum ſunt onera dotandi, quia illa ſunt
onera nimis magna, & quòd natura illius verbi alia, quam-
uis ſit indiffinitè poſitum, vt feratur & reſtringatur ad alia
ſimilia, probat text. in l. pen. C. qui admit. ad bon. poſſ. poſ-
ſunt. & eſt bona glo. in l. ſi fugitiui. C. de ſeru. fugi. Et voluit
etiam gl. in l. illud. C. de ſacr. ſanct. eccl. & not. Bar. in l. con-
uenticulam. C. de epi. & cle. ¶ Amplius etiam probatur iſta
concluſio aperta ratione ex notatis per Gul. in Spe. in ti. de
iud. in quarta parte. § ſequitur videre. & ver. quid ſi vnus ex
6 fratribus. ibi apertè decidit, † quòd ſi ſunt duo fratres, q̃ re-
tinent omnia eorum bona communia, & omnia onera &
expenſas communiter ſupportant poſt mortem patris, &
vnus ipſorum dotauit filias, & alter non, quòd tempore di-
uiſionis dotes non debebunt extrahi de communi, ſed dun
taxat de portione fratris, qui filias ſuas dotauit. Quamuis
ergo diceremus, vt eſt veritas, quòd Nicolaus teſtõr ex ver-
bis in teſtamento appoſitis, quæ ſuprà retuli, & quæ ſuprà
in themate continentur, voluerit inducere communionem
omnium bonorum & lucrorum, & bonorum, attamen in
b tali b diſpoſitione non venit, quòd dotes debeant commu-
7 nicari, & hæc ſufficiant quo ad primum quæſitum. ¶ † Ac-
cedo ad ſecundum, quo quæritur, nunquid hæreditas ma-
tris ipſius magiſtri Aug. qui deceſsit poſt mortem Nicolai,
& in qua ipſe magiſter Aug. poſt mortem patris ſucceſsit i-
pſis ſtantibus in communione per ipſum magiſtrum Aug.
ſit communicanda fratri vel nepoti ſuo filio Barnabæi. & i-
dem quæritur de perſona Ioa. ſi apparet, quòd communio-
ne durante aliqua hæreditas ſibi obueniſſet, vel legatum, an
ipſum debeat communicare nepotibus ſuis? ſuper quo cõ-
cluſiuè loquendo, arbitror dicendum, quòd non, per text.
in l. ea verò. §. 1. ff. pro ſocio. coniuncta l. nec adiecit. eo. ti. in
q̃bus habetur, ꝙ ſi contrahitur ſocietas ſimpliciter, in qua
venit omnis quæſtus factus hincinde, tamen non venit hęre
ditas vel legatum, vt eſt tex. notabilis in l. ſed ſi ad matris. ꝓ
ſocio. quinimò text. in d. l. ea verò. §. 1. ad hoc, vt in ſocietate
veniant hæreditas & legatum, reqritur, ꝙ ſpecialiter ſit con
tracta ſocietas omnium bonorum, quòd verbum ſpeciali-
ter, glo. ibi exponit, i. expreſsè. & eodem modo intelligitur,
quod exponit gl. in l. cum duobus. §. ſocium. & in l. ſi ſocie-
8 tas vniuerſorum. & in dictis etiam locis glo. firmat, † quòd

nunquam contrahitur ſocietas omnium bonorum, niſi ex-
c preſsè c ſit actum. cùm itaque in caſu iſto inter filios Nicolai
& nepotem nunquam fuerit expreſsè contracta ſocietas o-
mnium bonorum, quòd eſt neceſſe quo ad hoc, vt hæredi-
tas & legata veniant in ſocietate & communione, imò nec
inter eos apparet expreſsè fuiſſe conuentum, ꝙ fuerit con-
tracta ſocietas etiam ſimpliciter: ergo ſequitur neceſſariò
concludendum, ꝙ magiſter Aug. non tenetur communica
re Ioan. nec filio Barnabæi hæreditatem vxoris ſuis filiis ac-
quiſitam, cùm talis hæreditas ſit propria filiorum, & nõ ma
giſtri Aug. ¶ Nec refert, ſi diceretur, quòd ipſe magiſter Au
gu. communione durante cõmunicauit fratribus fructus
9 dictarum hæreditatum, † nec videtur, quòd quàmuis cõmu
nicauerit fructus, & ſic reſpectu dictorum fructuum dican
tur contraxiſſe ſocietatem, tamen proprietatem bonorum
nunquam apparet, quòd magiſter Aug. communicauerit:
& ſic non eſt contracta ſocietas, ad hoc vti proprietas bono
rum hæreditatis inter eos ſit communicanda, vt l. ſi ſic. & l.
planè. ff. pro ſoc. longè enim differt communicaſſe fructus,
in quibus inter fratres communiter viuentes de facili præ-
ſumitur liberalitas, vt l. Procula. de prob. & docet experien
tia, quæ eſt optima legum interpres, vt l. cùm de lanionis. §.
aſinam molendinariam. ff. de fun. inſtr. de pręſumptione cõ
munionis proprietatis bonorum, de qua nihil apparet actũ
tacitè vel expreſsè, nec debet præſumi etiam liberalitas in-
ter fratres in re tam grandi & magni præiudicij, quia nemo
præſumitur iactare ſuum, vt l. cùm de indebito. ff. de proba.
& quotidiè videmus fratres communem vitam ducentes
ad inſimul habitantes communicare fructus ſucceſsionum
obuenientiũ vni & non alteri, & tamen abſit à ſeculo, quòd
ex hoc etiam in dubio proprietatem videantur largiri. con
cludo igitur circa hoc, quòd ſi hæreditas obueniſſet ipſi ma
giſtro Aug. ipſe communicare non tenetur Io. nec filio Bar
na. & eodem modo nec Io. ipſis magiſtro Aug. nec filio Bar-
nabæi, ſi qua hæreditas vel legatum apparet ſibi obueniſſe,
quia cùm non fuerunt in communione ipſe Ioan. commu-
nicare non tenetur. Tandem accedo ad tertium & vltimum
quæſitum, nam proponitur in themate, quòd poſt mortem
Barnabæi reperiuntur multa debita ipſius, & ipſius nomi-
ne contracta. Nec apparet, ꝙ ad dicta debita obligati ſint i-
pſe Io. nec magiſter Aug. ſed ſolùm ipſe Barnabæus in libris
ẽt mercantiarum nomine proprio obligatus apparet, & ſe i-
pſum fecit debitorem & creditorem, ipſum Io. & magiſtrũ
Augu. non nominando, & ſimilem modum proponitur te-
nuiſſe Io. in libris ſuarum mercantiarũ, quia apparent mul-
ta debita & credita per ipſum fuiſſe contracta nomine pro-
prio: & præſupponitur non apparere, quòd huiuſmodi de-
bita ſic contracta fuerint propter communem vtilitatẽ do-
mus, & inſuper etiam dicitur, quòd durante communione,
& ad inſimul habitatione magiſter Aug. emit quendam fun
dum ſuo nomine proprio, modò quæritur attentis præ-
dictis an debita contracta per ipſum Barnabæum, de qui-
bus dixi, & per ipſum Ioa. ſolui debeant de portione ſua, &
conſimiliter quæritur, an magiſter Aug. debeat communi-
care fundum ſuo nomine ꝓprio emptũ? pro cuius deciſio-
ne concluſiuè memorandum venit, ꝙ quamuis Docto. in l.
Titium & Mæuium. §. altero. ff. de admi. tu. & in l. ſi patruus.
C. fa. erc. & vtrobique per Bar. & Bald. & per Bar. pleniſsimè
in tractatu de duobus fratribus, vbi etiam per Bald. per il-
lum traditur, quem compleuit ab articulo non finitum, q̃a
* morte præuentus* communiter dicunt, & † concludunt, ꝙ
10 ex habitatione communi, & ex communi vſu bonorum, &
participatione lucrorum & onerum inter fratres induca-
tur tacita ſocietas, licet non omnium bonorum ſecundum
Bar. quamuis Bald. contrà in locis præallegatis. attamen ta-
lis ſocietas, ſicut tacitè contrahitur conſenſu, ita tacitè con
ſenſu diſſoluitur, propter negotiari particulariter, & ad cõ-
modum proprium, vt l. itaque. ff. pro ſoc. & not. in l. ſocie-
tas. & l. planè. eod. tit. & tangit etiam Bar. in l. 1. §. ſi quis hoc
interdicto. ff. de itin. actuque priua. Cùm itaque iſti fratres
poſt inchoatam communionem, & tacitam ſocietatem
inchoauerint particulariter, & nomine proprio negotia-
ri, &

ri,& ad propria commoda, quia dicitur non apparere, ꝙ po
fuerit in communione ea, propter quę debita contraxerũt,
vt apparet magistrum Aug. suo nomine emptionem fecis-
se, quamuis talia fecerit contra mandatum Nicolai testato
ris actum, & huiusmodi actibus apparet inter eos societa-
tem & communionem fuisse diuersam, quantum pertinet
ad debita & credita, & quantum ad prædium emptum per
11 magistrum Aug.†Nec refert, quòd tunc tempus, quo præ-
dicta acta fuerunt, & postea etiam adhuc fuissent in eadem
domo communem victum ducendo, & etiam communiter
fructus bonorum recolligendo. Nam cùm sit ita, quòd quã
tum ad talia esset commune inter eos, tamen secus est, quã-
tum pertinet ad mercantias, & ad illa, quæ respiciunt trafi-
cum mercantiæ, & quæ scripta reperiuntur in libris mercã
tiæ, quorum respectu dicitur dissoluta omnis societas, & cõ
12 munio.†Potest enim societas, quæ contrahitur in certis re-
bus dissolui, & in certis non, quemadmodum per commu-
nem vsum in certis rebus in illis tantùm contrahitur, & in
aliis, in quibus vsus non interuenit communis, non cõtra-
hitur scdm veram opi. Bart. in quolibet prædictorum loco-
rum. & bene per Bar. ad propositum in d. §. si quis hoc inter
dictum. Ex quibus infertur clara conclusio ad quæsitum, vi
delicet quòd hæredes Barnabęi debita ipsius Barnabæi con
tracta de ipsius portione debent solui, & eodem modo cre-
dita ad eum pertinent, quæ nomine proprio contraxit:& et
iam similiter dicendum est de Io. altero fratre. ¶Consulo
tamen quemlibet iudicem arbitrum seu arbitratorem ha-
bentem iudicare inter istos Io. & magistrum Aug. & filium
Barna. vt ferant sententiam, & reuideatur ratio administra
tionis domus, quam fecit Barnabæus, tempore, quo vixit,
in qua apparebant omnes introitus, qui peruenerant ad i-
psum Barnabæũ de cõmuni patrimonio ipsorum post mor
tem Nicolai, & apparebunt etiam exitus & expensæ. ¶Et
apparebit veritas, an illa debita contracta per Barnab. tunc
nomine proprio contracta fuerint propter commune bo-
num, & vtilitatem omnium, & tunc erunt soluenda cõmu-
niter, & per omnes ipsos tres, aliàs habebit locum, quod su-
prà dixi. & consimiliter dico de debitis contractis per Ioan.
nomine proprio, vt debebat inspici veritas per reuisionem
rationis, & calculi, & consimiliter videndum erit, & ex legi-
timis indiciis debebit inspici, an magister Augustinus pre-
tium illius fundi soluerit de pretio redacto ex fructibus bo
norum communium, seu ex fructibus redactis ex mercan-
tiis communibus, nam tunc quamuis fundus in omnem e-
uentum remaneret proprius magistri Augustini, vt proba-
tur in l. si patruus. Attamen ipse magister Augustinus debe-
ret restituere Io. & filio Barna. duas partes pretij soluti pro
illo fundo. Sunt omnes quæstiones, quæ in diuisione bono
rum oriuntur inter fratres, quæ expediuntur de bonis, &
æquo animo, ne aliquis patiatur contra sententiam Iuriscõ
sulti, in l. si seruum. §. sequitur. ff. de verb. obli. ibi, dum dicit
esse hanc de bono & æquo, in qua sub authoritate scientiæ
iuris interdum perniciosè erratur.

Subscri. ad consi. præced.

13 CApio primum quæsitum, & ponderanda sunt
omnia verba dicti testatoris.† Nam primò vo
luit ipsos hæredes eius stare & habitare, & in
communione viuere. facit l. 1. §. habitare. cum
§. sequent. ff. de his, qui deie. vel effu. iunct. l.
verbo victus. de verb. sig. per hoc enim non intelligitur con
tracta societas inter dictos hæredes, vt est text. in l. cum duo
bus. §. si fratres. ff. pro soc. ¶Præterea non sequitur, quòd
debeãt tenere omnia eorum bona pro indiuiso, nec etiam
per hæc verba intelligatur contracta societas, vt d. §. si fra
tres. ibi in diuersas hæreditates. Nam quàmprimum filij
successerunt patri, dicuntur illa bona propria filiorum, nec
amplius dicuntur bona patris, vt l. sed si plures. §. filio. ff. de
vulg. & pup. & l. 1. §. veteres. de acquiren. poss. & l. hæres per
filium. ff. de acquir. hær. & quòd in his no. & in d. §. si fratres.
& quamuis tenuerunt eorũ bona indiuisa, quæ tamen fue
runt olim eorum patris, non tamen per hoc intelligitur in
ter eos contracta societas. postea in dicto testamento sequũ
tur illa verba, & omnia eorum lucra & expensas communi-
care, tam pro magistri Augustini studio & libris, quàm pro
alia quacunque re ipsos, vel eorum aliquem tangentem cõ
municare, &c. ¶Dicendum est etiam, quòd nec per dicta
verba intelligatur contracta societas omnium bonorum,
sed tantummodò de emolumento & damno, quod contin-
geret in dictis bonis ad dictos hæredes, vel aliquem eorum
quod sit commune, non autem aliunde emolumentum vel
damnum dictis hæredibus, vel alicui eorum contigisset in
commune debet redigi, vt dicit etiam text. in d. §. si fratres.
Nec huic sententiæ obstant illa verba testamenti, videlicet
tam pro studio & libris magistri Augustini, quàm pro alia
quacunque re. Nam aduertendum est, quòd licet primò di
ctus testator dixit omnia onera & expensas, & per cõsequẽs
generaliter deberet intelligi. l. 1. §. & generaliter. de leg. prę-
stan. per prædicta verba, quæ postea sequuntur tam pro stu-
dio & libris dicti magistri Aug. restringunt præcedentia,
14 dum primò dixerat omnia onera, &c.† quia quòd primò ge
neraliter loquitur, & sequantur aliqua in specie, illa genera
litas restingitur ad illa specialia, & eorum naturam, vt l. vxo
rem. §. felicissimo. de leg. 3. & in l. quæsitum. §. final. & quod
ibi latè Barto. ff. de fun. instru. & in cap. generi per speciem.
de reg. iu. in 6. & l. 1. §. 1. de vino, oleo, tri. leg. & hoc saltem ne
gari non potest.

¶Alia subscriptio.

¶Et si tantorum & talium Doctorum authoritas absque a-
lia conclusione in sententiando & iudicando satis esset, vt
firmat do. Feder. de Senis, in cõsilijs, consilio 35. facit quod
in simili dicit text. iunctis his, quæ ibi scribit Bal. in l. ad ex-
hibendum. C. ad exhi. quòd authoritas peritorum & Iuris-
consulti non est spernenda, adeò, quòd quicquid demon-
stratæ rei adiicitur satis demonstrare frustrà esset, dicit tex.
in l. 1. in fin. ff. de dote prælega. attamen vt in prima conclu-
sione, cui aliqualis hæsitatio videtur, luce clarior elucescat,
& quia argumentis causa deciditur, vt dicit text. in l. qui fi-
lium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. & ferrum ferro acuitur, dicit
Bald. in l. precibus. C. de impu. & aliis substi. videtur prima
fronte dicendum, vt verbis vtar Iurisconsulti, de quo in l.
quinquaginta. ff. de prob. Ioan. & Ang. prædicti ad contri-
butionem dotium prædictarum filiarum dicti Barnab. te-
neri iuribus & rationibus infrascriptis, nam nulli dubium,
quòd appellatione expensarum veniunt dotes, & dotium
onera, potissimè præsenti casu, vbi testator dixit omnia eo-
rum lucra & expensas, & onera, tam pro studio. &c. quàm ꝓ
alia quacunq; re ipsos vel aliquem ipsorum tangentia, &c.
& debitũ onus soluendi dotes spectat ad patrem, & ipsum
tangit, per l. fin. C. de dotis promi. & in l. inter liberos. de ri-
14 tu nup. & in l. filiæ. de leg. 2. cum si. ¶†Præterea si de quo mi-
nùs videtur inesse, & non inest, ergo de quo magis. authen.
multò magis. de sacr. sanct. eccles. & auth. multò magis. de
episc. & cler. Sed si testator voluit Barna. & Io. teneri pro ra
ta ad contributionem expẽsarum studij dicti magistri Aug.
cùm sit studium medicinæ, sequitur, quòd non ad expensas
studij Grammaticorum tenetur, secundum Bartol. in l. 1. §.
nec castrense. ff. de colla. bon. & in l. de bonis. §. si. ff. ad Car-
bo. igitur quantò magis pręsumitur voluisse testator dictos
magistrum Aug. & Io. teneri ad expensas & onera dotium
filiarum dicti Barnabæi pro eorum rata, ad quas indistin. vt
suprà patet, tenetur per iura superius alleg. ¶Nec habet ꝓ-
dictis obstare, ꝙ si testator voluisset intelligere de dotibus
filiarum Barnabæi, expressisset sicut expressit de expensis
dicti magistri Augustini, per l. vnicam. §. si verò. C. de cadu.
tollen. & 28. quæst. 1. sic enim. ver. cùm non dixit. & in ca. ad
audientiam. cum sim. de decimis. quia facilis est responsio,
nam tunc testator non expressit de expensis dotium, quia
tunc non imminebat onus expensarum dotium filiarum di
cti Barnabæi, quia fortè nondum erant tunc in rerum natu
ra, nam vel si erant, non erant fortè viri potentes vel nubilis
ætatis: sed bene imminebat fortè tunc opus expensarũ stu-
dij dicti Augustini, qui tunc forsitan studebat. ¶Vltimò cer
ti iuris est inter fratres æqualitas seruanda, vt l. illud. de col.
& in l. fina. C. communia vtriusque iud. Sed si tęstator ex-

preſsè voluit Barnab.& Io.teneri ad contributionem & cõ-
mũnem expenſarum ſtudij dicti Aug. vt ſeruetur æqualitas
inter eos, cẽſetur voluiſſe teſtator magiſtrum Auguſtinum
vnà cum Ioan.teneri contribuere ad onus dotandi filias di
cti Barnabæi, nec eſt verum dicere, quòd expenſæ & onera
dotium filiarum Barnabæi ſint maiores & magis inſuppor-
tabiles, quàm onera & expenſæ ſtudij dicti magiſtri Augu.
15 quoniam contrarium eſt verum, † nam appellatione expen
ſarum ſtudij, venit, quòd expenditur per introitum matri-
culæ ſcdm Bar.in l.pe.§.fi.per illum text.de legat.3.Item ve-
niunt pretia librorum ſecundum Bar.in l.quibus diebus.§.
1.de condi. & demonſt.Item veniunt expenſæ Doctoratus,
quæ poſſunt aſcendere vſque ad duo millia Turonenſium,
vt eſt text.in clemen.cùm ſit nimis.de magi. Item conſequẽ
ter videre meo expenſæ ſtudij poſſunt eſſe multò maiores
& inſupportabiles, quàm onera & expenſa etiam quinque
vel ſex dotium dandarum ſecundum quantitatem patrimo
16 nij, vt in d.l.filiæ.de leg.3.†Nec in diuiſione habenda eſt cõ-
ſideratio maioritatis familiæ vnius, quàm alterius, dando
ex dicta familia aliquid lucri, quòd in domo perciperetur,
ſecundum Bal.in l.ſi patruo affectu.C.de negoc.geſt.& in l.
ſi patruus.C.communia vtriuſ.iu.& Pet. de Anch. in conſi-
liis ſuis, & per Ludo.in conſiliis ſuis, conſi. 69. ¶His tamen
non refragantibus conſilium & ſententia ſupràdictorum
conſulentium iuris cenſetur verior, primò iuribus & ratio
nibus eorum. ¶Secundò vno præſuppoſito, quòd veritas ſit
vltra contenta in puncto & in themate, quòd ſi probari po-
teſt, tollit & amouet omnem hæſitationem, etiam ſuppoſi-
to, quòd teſtator expreſsè mandauerit dictos hæredes te-
neri contribuere dotibus filiarũ ipſorum, vel alterius ipſo-
rum, nam præſupponitur ex themate, quòd dictus Berna-
bæus ipſe ſolus, & ipſius ſolius nomine dotes promiſerat &
ſoluerat pro ſuis filiabus, dum dixit poſt mortem teſtato-
ris.item ſtipulatus fuerat ſibi ſoli reſtitui in caſum & euen-
tum dotium reſtituendarum non narrando Ioa. nec magi-
ſtrum Aug.in promittendo & ſoluendo, & minus in ſtipu-
lando ſibi reſtitui: & per conſequens expreſsè, quemadmo
dum cenſetur voluiſſe diſcedere à communione dictarum
expenſarum de cõmuni fiendarum per iura & rationes per
conſulentes allegatas. Itẽ, quia potuit dictus Berna.renun-
ciare iuri dictæ contributionis & communionis dictarum
dotium & expenſarum pro ſe introductæ, vt l.ſi quis in con
ſcribendo.C.de pac.& in l.pen.C.de epiſ.& cle.& in c.ſi di-
ligenti.de for.compe.& actus agentium non debet operari
vltra eorum intentionem, vt l.non omnis.cum ſi.ſi cer.peta
17 tur.¶†Præterea pro iſta concluſione facit, quia appellatio-
ne omniũ & ſingularum expenſarum veniunt ſolùm expen
ſæ legitimæ, iuſtæ & moderatæ, ſcdm Aug.in auth.de col.do.
in ver.oportet aũt.per gl.in l.quidam Hyberus.de ſeru.vrb.
præ.vbi promittens reficere omnes & ſingulas expenſas fi-
endas per talem, intelligitur ꝓmiſiſſe ſolùm expenſas legi-
timas, iuſtas, & moderatas.ſed expenſæ dotium nõ ſunt mo
deratæ, ſed inſupportabiles & immoderatæ, ſcilicet vt præ-
ſupponitur in themate, & per prædictum præſuppoſitũ ar-
gumenta in contrarium allegata tolluntur, &c.

¶Alia ſubſcriptio.

¶Circa ea quæ proponuntur, tam in puncto, quàm in con-
ſilio nil aliud addendum videbatur, quàm teſtimonium ve-
ritati perhibere. Tamen licet attentis his, quæ copioſè & e-
leganter ſupràſcripta & concluſa ſunt per ſuprà dictũ con-
ſultiſsimum Doctorem, do. Salluſtium, pro fortificanda di
cti eius conſilij concluſione dicendum puto, aut ex verbis
teſtatoris diceretur inter dictos fratres & nepotem, & in ſi-
mul, & cohabitatione & fructuum bonorum communium
perceptione communi & eorum conuerſione inducta ſo-
cietas, aut non. Si autem nulla eſſet inducta ſocietas, nulli
dubitationi locus eſt, quòd ea, quæ ſuprà conſulta & con-
18 cluſa ſunt de iure, ſunt veriſsima. † Si autem ſocietas indu-
cta eſt illa potiùs dicenda eſt particularis, quàm vniuerſa-
lis: imò quia vniuerſorum bonorum nunquam cõtrahitur,
ſeu contracta intelligitur, niſi expreſsè fiat, vt eſt caſus in l.
3.§.cùm ſpecialiter.ff.pro ſocio.& ibi glo. in l.cum duobus.
§.idem Papi.eod.tit. aliàs autem, ſi ſimpliciter fiat, nunquã
vniuerſalis eſt cenſenda ſocietas.l. coiri. l. quæſtus. & l.nec
adiecit.eod.titu.Item quia in huiuſmodi ſocietate alio non
dato non intelliguntur bona futura, vt l.1.§.1.ff.eod.vbi glo.
expreſsè declarat etiam in ſocietate omnium bonorũ non
venire bona futura, vbi glo.dicit ſecus in bonis poſtea quæ-
ſitis. Cùm itaque meo iudicio verum ſit, quòd inter prædi-
ctos, nec ex eorum expreſſa voluntate, nec tacita, nec ex ver
bis teſtatoris non intelligitur vniuerſalis contracta ſocie-
tas, quoniam non interuenerunt ea, quę fuerunt neceſſaria
ad ipſam vniuerſorum bonorum ſocietatem contrahendã,
vt expreſsè per Bar.in l.Titium & Mæuium, in §.altero.ff.de
admi.tu.& per Bal.in l.ſi patruus.C.communia vtri.iud.&
ibi clarè per dominum Barto. de Salicet. & in dicto tracta-
tu Barto.ſuppleto per Bald.probatur enim, quòd non in-
teruenit omnium bonorum ſocietas, quia de illa non con-
ſtat, quimò conſtat oppoſitum, ſcdm quod ex puncto colli-
gitur Barna.per ſe traficaſſe, & ſe creditorem ac debitorem
feciſſe, non fratrem neq; nepotem, ſicq; dicitur feciſſe ſecũ
dus frater, vnde potiùs arguitur non ſocietas nec cõmunio,
quàm ſocietas, maximè quia magiſter Aug.in traficis & mer
cantijs ſe non exercebat, qa ſcholaris, & fortè minor inhabi
lis ad contrahendum ſocietatem, quam nec expreſsè cõtra-
here potuiſſet: ergo nec tacitè.arg.ad l.qui ad certum.ff.lo-
ca.& no. expreſsè in d.§.altero. & d.l. ſi patruus.& maximè,
quia non præſupponitur, nec veriſimile eſt, ipſum commu
nicaſſe lucra ſua. ¶Primò, quia dum ſcholaris erat, non po-
terat lucrari, & pòſt non præſupponitur ipſum lucra in cõ-
muni poſuiſſe, quod fuiſſet neceſſarium, vt vniuerſorum di
ceretur contracta ſocietas, vt in dictis iuribus, & in dicto tra
ctatu Barto.huiuſmodi lucra, quæ à magiſtro Augu. proceſ
ſiſſent, cùm ex ſocietate non deſcendant, non contribuun-
tur, vt l.1.§.ſi quis interdicto.ff.ne quid in loco pu.per gl.in
l.1.ff.de iti.actuq; priu.namq; (vt dixi) ad eandem ſocietatẽ
omnium bonorum inter prædictos poſſet intelligi, in pro-
poſito fuiſſe contractũ etiam tacitè, & de expreſſa non con-
ſtat, vt ſuprà patet nec ex verbis teſtatoris, vt ſuprà per d. Sa
luſtium eſt oſtenſum, & ea rõne dicti fratres non fuerũt cir-
ca ꝑdicta ſecuti volũtatem patris, licet indiuiſi quoad quid
habitauerint, & communiter poſſederint, & fructus com-
muniter perceperint, ac conuerterint, tamen diuerſas artes
& mercantias proprio nomine exercuerunt non communi
nomine, & ſe creditores & debitores proprios ſcribebant,
vnde arguitur, quòd communicare non intẽdebant, vt not.
Barto.in legibus præallegatis.& in l.Neſennius.ff.de nego.
geſt.& maximè hoc patet, cùm emerunt bona propria no-
mine non communi, & per conſequẽs communicanda per
no.in d.l.ſi patruus.quinimò reſultat dictum fratrem & ma
giſtrum Augu.nepotem ad dictas ſiue primas ſiue poſterio
res non teneri dotes, cùm ſocij omnium bonorum non fue
runt, vt ſuprà patet, & per conſequẽs integram portionem
omnium bonorum in diuiſione conſequi debere, nec hære
ditates delatas magiſtro Aug. ſeu filijs eius debere confer-
ri, vt in d.l.3.§.1.quoniam ibi præſupponit expreſſam ſocie-
tatem omnium bonorũ, quæ hîc non fuit, ergo nec cõmuni
cari debebunt.arg.l.ſi ſocius pro filia.ff.pro ſocio.& per cõ-
ſequens ad dicta debita contracta per dictum Barnabæum
tenentur dictis rationibus, &c.

ADDITIO.

a ¶Reſponſio.non eſt conſil.Alex. vt ſtylus oſtendit, & tertia ſubſcriptio.in prin.& quia nu.6.tenet contrariũ eius, quod vult Alex.infrà lib.5.conſi.70.& in conſil.ſeq. ſiue in vltima huius conſilij ſubſcriptione, quæ eſt Ale. vt phraſis & conſonantia dictorum oſtendit.

b ¶Tali ſcilicet etiam omnium bonorum, & hęc veritas, vt dixi ſuprà li.2.conſi.154.

c ¶Expreſsè.Pau.conſi.349.ex die.li.1.Cæp.cauſa ciu.conſil.57.Iaſ.conſi.2.li.3.Alex.infrà eo.conſi.78.& verum puto, licet aliter velle videatur Bal.d.l.ſi patronus.Rom.conſi.168. Circa primum conſi.291.cùm iſti fratres.Ant.But.conſil.7. Soc.291.lib.2.Dec.auth.ꝙ locum.de col.conſi.61.conſ.68. conſi.304.Aymo.conſi.26.nu.5.

CON-

CONSILIVM LXXVII.

Subscriptio Alex. ad præcedentia.

Quia per suprascriptos famosissimos Doctores patres honorandissimos omnia sunt dilucidè pertractata. Ideò illotis manibus pertransire decreui: & in casu præsupposito quo ad primum quæsitum dico, quòd dubium facere videntur ipsius testatoris verba duplicata, & exuberantia, qui mandauit ipsos filios & nepotem, non solùm in communione viuere, verùm addidit, quòd omnia eorum iura, expēsas & onera, tam ꝓ studio Augustini, quàm pro alia quacūq; re ipsos vel aliquē ipsorum tangente communicare, &c. Et sic in effectu debebunt cōicare expensas & onera tangentia aliquem ipsorum. cùm itaq; dotare filiam vel filias tangat aliquem ipsorum, videlicet patrē, & sit onus paternum. l. obligamur. §. lege. ff. de act. & obl. & l. fi. C. de dot. ꝓmiss. meritò tale onus videtur à testatore iniunctum, vt de cōi fiat. & sic magister An. videtur, ꝙ stare debeat contētus, vel priuetur scdm voluntatē testantis. l. 1. C. de his, q̄ pœ. no. cum cōcor.

19 †Sed est aduertendū, ꝙ testator non nominauit aliquas expensas, & aliqua onera, nisi illas, quæ fierent pro studio & libris dicti Aug. reliqua aūt verba fuerunt generalia. De expēsis aūt pro studio & libris, quando studiū est cœptum in vita, an debeāt fieri de cōi, est dubium, nam Dy. tenuit eas de cōi fieri debere, per l. & q̄ originem. §. fi. ff. de mu. & hon. & l. filiam. §. idē scribit. ff. fa. erc. & per alia iura. Sed Bar. in l. 1. §. nec castrense. in vl. q. ff. de coll. bo. & in d. tract. de duob. fratribus. tenuit eas debere fieri de ꝓprio, vt ibi latè per eum. qnimò dum testōr apposuit verba illa generalia, dico, ꝙ illa debent intelligi de casib. similibus expressis. Casus est notabilis in l. fi. §. si cui dulcia. ff. de tri. vino & oleo. facit ꝙ not. in l. sed si quis. §. q̄situm. ff. si quis cau. & in c. qui ad agendū. de procu. li. 6. & c. qui generaliter. eo. ti. siue eīn dicamus de generalitate p̄cedenti, certū est illam restringi & declarari per species expressas subsequentes. l. nam ꝙ liqdæ. §. fi. ff. de penu. leg. & l. si cùm fundū. ff. de ver. sig. & no. Bal. in l. quoties. ff. fam. erc. siue dicamus de generalitate sequenti legatorū. l. petitio. §. fin. ff. de lega. 2. & in d. l. quoties. & ibi plenè not. Sic ergo, cùm fuerit facta expressio de expensis pro studio & libris, certū est, ꝙ illa verba generalia, tam præcedentia, quàm sequentia, intelliguntur de similibus, & sic de expensis, quæ fierent in negotio iam cœpto, vt per Bartol. in dicto tractatu, sicut erat cœptum studium dicti magistri Aug. sed dotari illas neptes testatoris non erat negotium cœptum, cùm nulla dos possit esse sine matrimonio. l. fi. C. de do. pro miss. l. 2. ff. de iure dotium. ergo non pōt intelligi, illa generalitas de dotibus dandis dictis neptibus. Item quia de expensis fiendis in studio iam cœpto de libris erat dubium inter dotes, vt suprà dixi. ¶ Sed de dote danda per patrē mortuo auo, non erat dubium, qa est officium patris, vt dictis iuribus. & facit optimè l. dedit dotem auus. cum ibi notatis. ff. de colla. bon. & illa generalitas debet intelligi, vt per eam casus dubitabilis declaretur, non autem ita, vt casus indubitabiles per illa verba generalia reuocētur in dubiū. ¶ †Pro

20 hoc etiam facit, quòd quamuis testator apposuerit illa verba ita generalia, tamen non intellexit inter fratres & patruos, & nepotem inducere societatem omnium bonorum generalem: quod patet, quia dicto magistro Augustino reliquit ducentos florenos, & vnam domum, & quædam alia, & sic voluit aliquid ipsum habere præcipuum: ergo non voluit inducere societatem omnium bonorum, sed solùm vt starent in communione. l. 3. §. 1. ff. pro socio. Verba enim illa præcedentia declarant sequentia. l. si seruus plurium. §. fin. & l. cum filiabus. in princip. ff. de lega. 1. & l. qui non militabat. §. Lucio. ff. de hæred. instit. insuper si voluisset testator tales dotes dari de communi, sciuisset hoc exprimere, prout fecit de dote alterius suæ filiæ, cui dotem legauit. l. 1.

21 §. sin autem ad deficientis. C. de cadu. tollen. † nec enim præsumendum est, parentes voluisse inducere tantam inæqualitatem inter filios, vt si vnus eorum haberet multas filias, quòd alij tenerentur dotare. arg. l. cùm oportet. post princi. C. de bon. quæ lib. debitum enim & expensa, quam facit vel facere debet vnus fratrum, non venit soluendum de cōi patrimonio, licet teneant bona in cōmuni, etiamsi pro altero eorum in vita tantundem vel plus impenderit. l. ex parte. §. filius. & ibi casus no. quem ibi no. Bald. ff. fam. erc. facit optimè, quod not. Spe. in ti. de iud. in quarta parte. §. sequeretur. versi. quòd si vnus. vbi vult, quòd si vnus ex fratribus habet filiam ad maritandum, quòd debet maritari de proprio, non de cōi, nisi aliter esset inter eos conuentum, vt ff. ꝓ socio. l. si socius pro filia. vbi casus notabilis. & hoc dictum allegat & sequitur Bal. in l. si patruus. C. cōia vtriusque iud.

22 per primum eximium consulentem allegatum. ¶ † Ex quibus patet clara responsio ad primum quæsitum, & similiter ad secundum quæsitum. Cùm enim nec ex verbis testatoris, nec ex actibus sequētibus sit inducta societas omnium bonorum: certum est, ꝙ omne lucrum, & qcquid quæritur aliunde quàm ex rebus cōibus, est ꝓprium eius, cui aduenit vel cui q̄ritur. casus est in l. cum duobus. §. si fratres. el 1. ff. ꝓ socio. Quod ēt reputatur in dote magistri Aug. quæ non q̄ritur ipsi magistro Aug. nisi quo ad vsumfructum, sed eius filiis. l. 1. & ꝙ ibi habetur. C. de bon. mater. d. l. socius pro filia. in 1. respon. ¶ Ad tertium dico & clarius, quòd posito, ꝙ ēt ex verbis testatoris esset inducta societas omnium bonorum, quod non est, vt suprà ꝓbaui. † tamen quælibet socie-

23 tas tacito consensu dissoluitur, vt l. itaque. ff. pro socio. cum sim. leg. præceden. sicut tacito consensu initur, vt præallegatal. qui admitti. & l. planè. ff. pro socio. & idem iuris censendum est de societate inita ex mandato testatoris, quod censetur de societate inita ex consensu partium. l. fi. & ibi casus. C. de reb. alie. non alien. & no. in l. fi. C. cōmuni di. cùm inuiti non cogantur stare in societate, vt ibi. eo ergo ipso, ꝙ dictus Barnabæus incipit facere apodixas & scripturas suo ꝓprio nomine: similiter in libris scripserit se proprio nomine debitorem & creditorem scientibus dicto magistro Augustino & Io. & cùm talia gesta per ipsum Bernabæum non cesserint ad vtilitatem cōem, sine dubio voluisse videtur talem societatem dissoluere, & illam remanere solùm in cōitate viuendo, arg. l. Nesennius. ff. de negoc. gest. & quod per Bar. & Bal. in d. l. si patruus. & in d. §. altero. Ex quibus absq; vlteriori processu idem concludo iuris esse, ꝙ suprà copiosè deductum & cōclusum est per spectabiles Doctores, &c.

24 ¶ Circa quartum quæsitum præmittēdum arbitror, † quòd testator, qui voluit lucra & onera esse cōia inter substitutos ab eo intelligitur voluisse onera esse paria, ita, quòd onus vnius non excederet valde onus alterius, & hoc suadetur. ¶ Primò, quia sicut eos instituit pariter, ita in sequentibus verbis videretur voluisse eos onerare pariter. argum. tex. in l. qui hæredi. §. quòd discretas. de vulgar. & pup. & certè onus adiectum à testatore, sicut adiectum sub nomine appellatiuo intelligitur scdm portiones hæreditarias, si sub nomine proprio, omnes tenentur æqualiter pro virili. vt in l. turpia. §. fi. & ibi no. ff. de leg. 1. ¶ Secundò, quia æqualitas affectionis inducit præsumptionem, ꝙ testator voluerit æqualitatem seruari inter istos institutos. arg. text. in l. non solùm. §. si puellæ. ff. de ritu nupt. & in l. cùm ita legato. §. vlti. de legat. 2. iuncta glo. ibi, in verbo, proximo. quæ notabiliter dicit, ꝙ sicut plures eiusdem gradus videntur æqualiter vocati: ita & æqualiter vocatur ille, qui de iure succedit vnà cum proximioribus in gradu, & ponit exemplum in filio fratris, succedente vnà cum patruis testatoris. sicut autem successisset ab intestato, vt in l. 3. C. de suis & leg. ¶ Tertiò, quia sicut cōmunitas, q̄ inducitur inter filios, inducta videtur æqualitatis seruandæ gratia inter eos, vt l. in illam. & l. vt liberis. C.

25 de colla. & eo. ti. l. illud. §. primo. Ita verisimile est, ꝙ † testator voluerit cōionem facere inter institutos æqualitatis seruandæ gratia, qa in dubio dispositio testatoris intelligitur scdm dispositionē iuris, vt l. hæredes mei. §. cùm ita. & ibi ꝑ Bar. ff. ad Treb. & in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & posth. & quia mens testatoris regulatur ex verisimili. vt l. sic ut certi. & l. si cum vel in vtero. C. de testa. mil. & l. Titius in prin. & §. 1. ff. de lib. & posthu. & verisimile est, quòd testatoris fuit intentum dictum, quod in legitima cōmunione seruaretur æqualitas inter eos, nō vt ex ea resultat oppositum, quòd

ꝙ diceremus magiſtrum Aug. & Ioã. debere concurrere in
dotandis iſtis puellis, reſultaret magna inæqualitas contra
mentem defuncti, quia multò magis onus ſubibunt, quàm
pro ipſo aliàs pro ipſis, ſcilicet magiſtro Auguſtino, & Ioan.
ſubiuerit cohæres eorum: ergo dicendum eſt, quòd de tali
onere non intellexit teſtator, nec de tali impenſa, quæ pro
maiori parte exhauriret partem ipſorum, magiſtri Auguſti
ni, & Io. ſed de impenſa æqua & rationabili. facit bonus tex.
26 in l. at ſi quis. §. hæc actio. ff. de relig. & ſumpt. fun. ¶ † Con-
firmatur hoc, qa teſtator dixit, & omnia eorum lucra & ex-
penſas, & onera, tam pro ſtudio & libris dicti Auguſt. quàm
pro alia quacunque re, debet intelligi pari vel minori ipſa
re expreſſa, non autẽ maiori, vt eleganter in ſimili dicit Bar.
in l. ſed ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cau. allegans text. in l. fi.
§. cui dulcia. de vino & oleo leg. vnde cum expenſa iſtarum
dotium præſupponitur, multò maior quàm pro expenſa fa
cta pro ipſo magiſtro Auguſtino: ſequitur, quòd non inclu-
datur in verbis dicti teſtamenti. ¶ Præterea non eſt clarum,
neq; etiam apparet, ꝙ iſte iuſſus teſtatoris de viuendo com
27 muniter, & de cõmunicando omnia, valeat. † Nam ſi argui-
mus de contractibus ad vltimas voluntates, ſicut arguere li
cet, vt l. iure ciuili. ff. de condi. & demonſ. & l. qui chirogra-
phum. ff. de leg. 3. quemadmodum non valet pactum, quòd
plures ſint in cõmunione perpetuò, vt in l. hoc iudicio. §. ſi
conuenerit. ff. de cõi diuidun. ita nec debet valere iuſſus te-
ſtóris, & imò ſi ita eſt, reſultat clariſsimè, ꝙ hîc non fuerit ſo
cietas oĩm bonorum, quia nec teſtator potuit illã diſpone-
re, nec ipſi hęredes fecerũt illam, vt patet ex narratis in the-
28 mate. † ex tacitis enim actibus non reſultat ſocietas omniũ
bonorũ, ſed reſultat ſocietas & particularitas eatenus, qua-
tenus actus cõi nomine geſti ſunt, vt ponit Bartol. in l. Titi-
um & Mæuium. in §. altero. ff. de adminiſt. tuto. Nec cohabi
tatio in bonis communibus inter fratres, & perceptio fru-
ctuum cõis inducit aliquam ſocietatẽ, vt probatur in l. cum
duobus. §. fratres. ff. pro ſocio. & in c. 1. de duobus fratribus
de no. beneficio inueſtitis. vnde cùm hic non fuerit ſocietas
vniuerſalis, ſequitur, ꝙ onus dotandi filiam ex iſtis cohære-
dibus nõ pertinet ad oẽs ſimul, ſed ad ipſum, cuius filia eſt,
vt expreſsè probatur in l. ſi ſocius pro filia. ff. pro ſoc. Et ex
prædictis apparet deciſio ſecundi q̃ſiti, quia cùm per conſu
lentes, & per meipſum præſupponatur, quòd hîc non fuit
ſocietas oĩm bonorum, tale lucrum ſucceſsionis peruẽtum
magiſtro Auguſtino, non eſt communicãdum per iura per
29 conſulentes allegata. ¶ † Nec obſt. quòd magiſter Aug. cõ-
municauit fructum dictorum bonorum, ergo in illis videa
tur contracta quædam ſocietas, qa ex hoc non tamen vide-
tur cõmunicata proprietas dictorum bonorum, vt in termi
nis decidit Bal. in l. fi. C. de col. allegans tex. in ca. ſi duo fra-
tres. de fratri. de no. ben. inueſt. ¶ Sed dubium reſtat, quòd
poſito, quòd tale lucrum non eſſet communicandum ex p̃-
cepto teſtatoris, volentis omnia lucra debere cõicari: quod
præceptum videtur acceptatum per iſtos per aditionẽ hæ-
reditatis factæ per eos. Sed ad hoc reſpondetur, quòd non
fuerit acceptatum per viam conſenſus, qui poſsit inducere
ſocietatem, quia nec inter præſentes, nec per nunciũ vel epi
ſtolam. ¶ Item quia teſtator videtur intellexiſſe de lucro ꝓ-
ueniente ex negotiatione, vel quæſtu. arg. tex l. ſed ſi adiicia
tur. ff. pro ſocio. Item quia illud p̃ceptum nõ tenuit nec po-
tuit ligare hæredes, nec teſtator poteſt hæredem grauare ex
tra portionem hæreditariam, ad quod vltimum non inſi-
ſto, quia ſatis dictum eſt per dominos conſulẽtes, & ego de
ſola ſubſcriptione fui requiſitus. Alex.

EPITOME.

¶ Donatio dicitur inter viuos, licet fiat mentio mortis per
modum demonſtrationis, vel ſi ſit pactum de non reuocan
do, ſi eſt facta pro ſe & hęredibus, & donatio remuneratoria
non reuocatur propter ingratitudinem.

CONSILIVM LXXVIII.

VIſis quàm eleganter & in facto & iure, quod de
2 ductum eſt per partem aduerſam. Reſtat *a* igi-
tur, vt oſtendam allegationibus iuris, & in fa-
cto, ex quibus conſtabit nobis de bono iure
dicti Tottoli, & primam & non ſecundã donationẽ valere.
¶ Quantum aũt ad primam partem, qa pars aduerſa nititur
oſtendere primam donationẽ eſſe cauſa mortis: tamẽ quia
primò fuit dictum expreſsè in ipſa publica donatione: ta-
men etiam, qa dicitur collata poſt mortẽ donatricis, & quia
promiſit ipſam donationem non reuocare: quæ tria deno-
tant eſſe donationem cauſa mortis. Nec probant aſſerta iu-
ra per eum allegata, quæ iudicio meo non faciunt ad caſum
noſtrum, maximè quia aſſerta iura aliàs per partem aduer-
ſam non loquuntur nec intelliguntur ſimpliciter, vt dicit
1 pars aduerſa. Nec iura per eum allegata dicunt, † quòd vbi
eſt facta mentio mortis, non intelligitur ꝙ ſit donatio cauſa
mortis, vt ipſa in donatione ſit expreſsè dictum, quòd ſit in
ter viuos, vt in caſu noſtro eſt. ¶ Nam in prima donatione
dicitur, quòd donat purè, merè, irreuocabiliter, & inter vi-
uos. & ſic per dictum verbum inter viuos, tolluntur omnia
fundamenta & iura allegata per partem aduerſam. & ita vo
luit & limitauit Bar. in l. fi. C. de pact. ¶ Et quòd dicta dona-
tio fuerit collata poſt mortem donatricis, fuit neceſſe hoc
exprimere in prædicta donatione, & maximè quia dicta do
natrix donauit ſolùm proprietatem inter viuos dicto Tot-
tolo, retento vſufructu ea viuente, ideò vt verba in ſuis locis
apertè accommodentur, & vt dicta verba inter viuos, & ex
cauſa mortis in ſuis caſibus aliquid operentur: operabun-
tur enim verba prædicta, quòd donatio proprietatis illorũ
bonorum ſit facta inter viuos. Donatio autem vſusfructus
ſit cauſa mortis, nec aliter dicta verba poſſent intelligi.
2 ¶ † Præterea vt voluit Bald. in l. 2. C. de iure dot. & Bart. in l.
vbi ita donatur. de donation. cauſa mortis, quando eſt fa-
cta mentio mortis in donatione per modum cauſæ finalis,
tunc in dubio præſumitur cauſa mortis, ſecus ſi eſt facta
mentio mortis per modum cuiuſdam demonſtrationis, qa
tunc non præſumitur, vt eſt caſus noſter: & quia ſecundò
vſusfructus & mors eſt denominata ad demonſtrandum,
quando debeatur vſusfructus, ſed reſpectu proprietatis eſt
donatio inter viuos, & reſpectu verborum, & etiam effe-
ctus. ¶ Præterea verba illa intelliguntur, quòd non ſolùm
donatio habeat locum inter viuos, ſed etiam poſt mortem,
& ſic eſt donatio inter viuos, & per prædicta etiam reſpon-
detur, quòd talis donatio inter viuos cum iuramento facta
non poteſt reuocari. Nec dicuntur contraria dicta verba in
ter viuos ex cauſa mortis, imò diſponunt in caſu ſuo, vt ſu-
prà videlicet proprietatem inter viuos, & irreuocabiliter
vſumfructum non ex cauſa mortis, quia illum ſibi reſerua-
uit ea viuente: & ſic neceſſe fuit dicere reſpectu vſusfructus
ex cauſa mortis. ¶ Quantum ad primum, quòd ſit pactum
de non reuocando donationem in dicto primo inſtrumen
to, iudicio meo pars aduerſa non bene ponderauit verba di
ctæ primæ donationis, nam in primo inſtrumento donatio
nis dicitur irreuocabiliter, & inter viuos cum iuramento:
ergo eſt donatio inter viuos, & non cauſa mortis, vt voluit
Bald. in l. 2. C. de iure dot. & Barto. in dicta l. fina. C. de pact.
3 ¶ † Item cùm promittat non contrauenire, etiam cum iura
mento, eſt donatio inter viuos. nec eſt locus pœnitentiæ, ſe-
cundum Ange. in conſi. incipien. domina Antonia de Flo-
ren. & Bald. in l. cùm quis. C. de condi. ob cauſ. Præterea, vt
voluit Barto. in l. nam & ſi cùm moriar. ff. de condi. indeb. &
ibi Paul. de Caſt. ſemper præſumitur donatio inter viuos, &
non cauſa mortis, quando adeſt ſeu procedat cauſa promiſ
ſionis, quia, vbi adeſt alia coniectura, ceſſat donatio cauſa
mortis, licet fiat mentio de morte: ergo cùm adſit cauſa ꝓ-
miſsionis, ſcilicet vt alimenta præſtentur, ergo non eſt do-
natio facta mortis cauſa, licet fiat mentio mortis. ¶ Prætér-
ea, vt voluit no. Bald. in d. l. 2. de iure do. vbi in inſtrumento
4 † ſit donatio pro ſe & hæredibus, & ſic fiat mentio hęredum,
ſemper præſumitur donatio inter viuos, & non cauſa mor-
tis, quæ non tranſit ad hæredes donatarij, quia reuocatur,
ſi primò moriatur donatarius, quàm donans: ergo eſt do-
natio inter viuos, cùm ſint nominati hæredes Totto-
li. ¶ Item dicitur, quòd donantes non fecerunt, nec in fu-
turum facerent de dictis proprietatibus, & bonis, vt ſu-
prà natis traditis & donatis donationem, traditionem,
datio-

dationem,venditionem,alienationem,&c.vt latius in dict.
instrumento primæ diuisionis continetur. & etiam est pa-
ctum liberum, ꝙ dicti donantes promiserunt eidem Tot-
tolo litem non mouere, nec mouenti consentire, &c. ¶ I-
tem & dicitur nulla de cætero per se per alium, seu aliquo
modo, ratione vel causa, vel ingratitudine contrauenire vel
cōsentire inferenti quæstionem. Cui dubium, quòd dicta
verba omnia particulariter & singulariter de per se prægnā
tur, & expresse importare videntur pactum de non reuocā
do dictam donationem? ¶ Quantum ad secundum, quòd
videtur opponere pars aduersa contra primam donationē,
5 dicens, † quòd donatio est facta sub modo, & modus nō fue
rit seruatus, quòd talis donatio est inualida, & nititur osten
dere quatuor rationibus. ¶ Primò, quòd Tottolus promi-
sit cultiuari facere possessionem. Secundò, quòd sineret i-
psam donatricem recipere fructus dictæ possessionis. Ter-
tiò promisit calciamenta & vestimenta. Quartò promisit,
etiam sibi alia alimenta necessaria, quæ quatuor idem im-
portant, & non erat necessaria ita longa scriptura. Quibus
omnibus vnico verbo posset responderi. Attamen, vt mo-
rem sequar aduersarij, principaliter respondetur, & primò
dico, quòd non est modalis, imò dicitur pura, & simplex, dū
dicitur purè, simpliciter, &c. ergo non est modalis, quia nō
esset simplex, nec pura, vt per Bar. in l. 1. §. si quis simpliciter,
de ver. ob. Præterea talis contractus est vltrò, citroque obli
gatorius non modalis, quia hincinde cadunt obligationes,
sed non sunt modales, aliàs non esset dare contractum vl-
trò citroque obligatorium, purum, & simplicem, quòd nō
est dicendum. ¶ Præterea ignoramus, an pars aduersa bene
legerit dictam primam donationem: nam in dicto instru-
mento dictæ primæ donationis continetur, quòd dicta do-
natrix reseruat sibi vsumfructum dictæ rei donatæ, vt possit
ex illo se alere, & alimentare, & paciscuntur inuicem, quòd
si deficeret vsusfructus pro eorum alimentatione, quod
tunc & eo casu dictus Tottolus teneatur supplere, quæ ver-
ba sine dubio volunt & important. quòd si deficeret dictus
vsusfructus ad alimentationem prædictam, tenerentur di-
cti donatores simpliciter requirere dictum Tottolum, vt
suppleret dictam donationem, quod si non requisiuerit, ꝙ
deberet supplere, vt suprà. Cui dubiū est, quòd dictus Tot-
tolus etiam præsupposito, quòd defecisset dictus Tottolus
vsufructuarius, non tenetur supplere, nisi eo requisito, quia
licitum fuit dicto Tottolo ignorare, an dicta donans indi-
geret alimentis prædictis. ¶ Imò fortius dicitur de iure, ꝙ
si dictus vsusfructus non suffecisset ad alimenta prædicta,
& quòd Tottolus prædictus sciret hoc, quod continuè igno
rauit dictus Tottolus, non tenetur ad alimenta prædicta,
nisi eo solenniter requisito, vt suprà. vt est in simili in eo, qui
tenetur de euictione, si scit litem motam suo emptori: atta-
men non tenetur defendere, & litem in se suscipere, nisi fa-
cta denunciatione, vt clarum est de iure. ¶ Secūdò ad illam
partem, quam dicit pars aduersa, quòd fructus dictæ posses-
sionis in vita donantis dictus Tottolus recepit, huic oppo-
sitioni dupliciter respōdetur. Primò, quòd hoc excipit pars
aduersa, non fuit nec est verum: imò dicta donans continuè
dictos fructus dictæ possessionis habuit & recepit. ¶ Præ-
terea dicitur quòd posito, quòd Tottolus habuit dictos fru
ctus, potuit habere virtute instrumenti, vt seruaret & ma-
nuteneret ad instantiam dictarum donationum, dummo-
dò faceret animo præiudicandi vsuifructui reseruato in se,
quatenus placuerit: non autem prohibetur, quòd possit ha
bere dictos vsusfructus animo gubernandi, licet teneatur
reddere rationem dictæ dom. Barto. & viro. ¶ Præterea po-
sito sine præiudicio, quòd dictus Tottolus dictos fructus
aliqualiter recepisset, quòd negatur, dicit & respondet ipse
Tottolus, inquantum legitimè apparet, vt suprà, quòd licet
dictos fructus habere & percipere potuit pluribus rationi-
bus, vna maximè, quòd dictus Tottolus tunc temporis fuit
institutus procurator ab ea donante ad quæcunque nego-
tia ipsius donantis, & specialiter ad recipiendum fructus &
reditus dictæ possessionis, quos si aliquos habuit, restituit
dictæ donatrici, & eius donantis disposuit voluntatem, & si
aliquis vellet dicere contrarium, vel aliquis petere vellet ra
tionem fructuum prædictorum, veniat hæres dictæ donan-
tis, & ipse Tottolus est paratus facere ea, quæ de iure tene-
tur, & debet. ¶ Quantum ad reliquas duas partes responde
tur, quòd per primam ablationem communem ipsius Tot-
toli sublatæ sunt dictæ quatuor oppositiones dictæ partis
aduersæ, & de dicto mandato, & procurat. dicti Tottoli ap-
paret per publicum instrumentum, negans etiam aliquid
fuisse probatum per partem aduersam, quòd habeat ali-
quo respectu improbare dictam donationem primā. Quan
tum autem ad tertiam allegatam exceptionem, quam vide
tur obijcere pars aduersa, ꝙ d. Tottolus iniecit manus ad i-
psam donantem, & per vim fecit extrahere ipsam donātem
de domo, & quod etiam per vim abstulit certas bestias & res
dictæ donantis, in quibus omnibus breuibus respondetur,
quòd hæc omnia consistunt in facto. Nam vt prædictum est,
licuit d. Tottolo vigore dicti mandati vel procuratori reci
pere & gubernare res dictæ donantis: vt etiā apparet ex ver
bis donantis, dictus Totto. debet gubernare dictas res di-
ctæ dominæ Bart. & eius viri. quod iniecerit manus in eam,
ista pœnitus negantur: imò si necesse fuerit ad hoc, fuit, &
est paratus probare contrarium, & quòd illam bene tracta-
uerit. ¶ Sed posito, tamen non concesso, quòd eam verbe-
6 rauerit, dico, quòd non est locus reuocationi, † quia iura,
quæ permittunt donationes reuocari, loquuntur in dona-
tionibus merè gratuitis, non autem in donationibus, quæ
fuerint factæ propter merita, vel ex titulo oneroso, qa tunc
secundum Ange. in l. si vnquam. C. de reuo. dona. de illis do
nationibus factis iudicatur, quemadmodum & de titulo
oneroso. & sic non possunt reuocari, nec prætextu ingrati-
tudinis, nec superuenientium liberorum. facit quod no. in
l. si fortè. de castr. pecu. Quantum ad quartam partem, quia
videtur pars aduersa excipere, quòd per primam donatio-
nem non fuit quæsita ipsi Tottolo aliqua possessio, nedum
dominium, quod regulariter non quæritur sine possessio-
ne. & quia secunda donatio debet præferri primæ, quia di-
ctus Sabadinus habuit primò possessionem. & titulum alle
gans l. quoties. C. de rei vendi. & multas alias rationes & le-
ges, de quibus in suis exceptionibus fit mentio, quibus o-
mnibus respondetur, quòd pars aduersa iudicio etiam ipsi-
us Tottoli seipsum decipit, nam vt prædictum est, fuit data
proprietas dictæ possessionis d. Tottolo per quatuor an-
nos, antequam esset facta asserta donatio dicti Sabadini in-
ter viuos, & irreuocabiliter. & cum iuramento, in quo pri-
mo instrumēto donationis est pactum constituti, per quod
pactum transfertur possessio, & translata fuit in d. Totto-
lum: & quam possessionem vigore maximè licentiæ sibi da-
tæ in dicto instrumento donationis dictus Tottolus à die
factæ dictæ primæ donationis tenuit & possedit, prout et-
iam tenet & possidet de præsenti: & etiam pars aduersa con
fitetur, dum dicit: Tottolum percepisse fructus dictæ posses
sionis, per quam perceptionem probatur possessio, licet ab
vno anno citrà dictus Sabadinus detinuerit & possederit
dictam possessionem, & molestauerit dictum Tottolum in
dicta possessione. nec est verum, quòd dicta mulier dixit,
quòd volebat duntaxat ipsam donationem demum habe-
re locum post mortem eius. imò fecit pactum constituti, &
dicto Tottolo licentiam dedit. & ita est verum in facto o-
missis aliis deductis per partem prædictam aduersam in sua
quarta parte suarum exceptionum, quæ ad idem sonant, &
idem important, & omittūtur alia prædicta breuitatis cau-
sa. Ex quibus omnibus clarissimè constat, dictam primam
donationem valere, & dictum Tottolum fuisse dominum
& possessorem dictarum petiarum terræ: non obstante secū
da donatione facta Sabadino, quę non valet tanquam de re
non spectante ad donatorem. & ipsam donationem primā
vires perpetuas habere, & ratione promissionis, & etiam iu
ramenti: & etiam, quia dictus Tottolus omnia contenta in
dicto instrumento donationis, quantum ad ipsum spectat,
vsque ad vnguem obseruauit: & maximè constat de confes-
sione dictæ dominæ Bartholomeæ per duo instrumenta cō-
fecta ad instantiam Tottoli, & d. B. Item ad vnum aduertat

reuerentia vestra, & ponderet duo verba, quæ sunt in dicta
asserta secunda donatione dictæ partis aduersæ, in qua dici
tur, quòd propterea ipsa domin. B. existens personaliter in
præsentia dicti iudicis spontè & animo deliberato, & non
per errorem ducta per se & suos hæredes reuocata & annul
lata prius dicta donatione facta d. Tottolo dedit, & tradi-
dit, & donauit, &c. Quæ verba ablatiui absoluti consequen
ter resoluuntur in conditionem, l. à testatore. de condit. &
demonstratio. l. euictis. de vsur. & cùm dicta donatio fuerit
legitimè reuocata, scilicet in contradictorio iudicio. & sic
voluit & intellexit dicta donans facere donationem secun-
dam prima legitimè reuocata & annullata per sententiam
capit. cùm secundum. de hæret. in 6. l. eius, qui delatorem.
& ibi Bartol. ff. de iure fisci. quæ minimè interuenerunt. &
quòd hoc sit verum, quòd dicta donans sic voluerit, expres-
sè apparet per primam donationem, in qua promisit ad de-
fentionem, & ad alia prædicta, propter quam promissionē
ad generalem defensionem dictæ rei primò donatæ, & per
alia superius deducta dicta donans secundam donationē,
prout dicitur, donauit dicto Sabadino, & sic contrauenien
do dicto primo instrumento iurato duplicem pœnam me-
retur. Primò pœnam periurij. Secundò pœnam librarum
sexcentarum Bononiens. in dicto primo instrumento pro-
missam & conuentam, quod non est credendum, quòd di-
cta donans voluerit incurrere in dictas pœnas periurij, & li
brarum sexcentarum Bononiensi. & propterea adiecit illa
verba in d. secunda donatione, videlicet primò reuocata &
annullata d. prima donatione, facta dicto Tottolo, ne incur
reret dictas pœnas. ¶ Et propterea infertur, quòd d. secun-
da donatio facta sub conditione vltra allegata prædicta nō
habuit nec habet locum, nisi purificata conditione, videli-
cet quòd in contradictorio iudicio fuerit reuocata d. pri-
ma donatio, quòd minimè factum fuit huic Sabadino sub
conditione reuocandæ primæ donationis, quæ nondum fu
it reuocata, non facit dictum Sabadinum possidere nunc,
sed ita demum post reuocatam donationem. ca. olim. el 1. &
ibi per Docto. de resti. spol. l. sub conditione. ff. de sol. l. qui
absenti. de acqui. poss. Ex quibus omnibus clarissimè con-
stat dictam primam donationem factam Tottolo, esse in vi-
ridi obseruantia, & esse donationem inter viuos, nec esse re
uocatā, nec etiam potuisse reuocari stante maximè obser-
uantia per d. Tottolum contētorum in dicta donatione, &
dictum Tottolum fuisse & esse in possessione dictarum pe-
tiarum terræ. plura dici possent, quæ breuitatis causa omit-
to, cętera suppleat excellentia & dominatio vestra in iure &
in facto. Finis.

EPITOME.

¶ Respectu creditoris non præsumitur debitor soluisse.

CONSILIVM LXXIX.

Visis nonnullis dubitationibus, quæ ad defen-
a sionem Rustici & Mazadij adducuntur, contra
quem aliàs consului. *a* Et responsionibus ad di
ctas dubitationes elegāter & copiosè satis per
clarissimum dominum aduocatum actoris sa
tisfactum est, & quamuis non expediret aliquid vltrà dice-
re, quia oportunè responsum est: tamen vt petenti morem
1 geram, hîc pauca subijciam, vt infrà. ¶ † Et in primis non
obstat quòd dicitur, quòd quando negatiua est fundamen-
tum alicuius, ipse illam probare debet. l. hoc iure. ff. de ver-
bor. obligatio. l. prima, §. docere. & ibi Barto. & Ange. ff. ne
quis eum, qui in ius vocat. vi exi. ¶ Quia ad hoc patet respō-
sio ex his, quæ dixi in consilio, scilicet quòd hoc non militat
1 in casu nostro, ex quo locatori erat † obligatus Rusticus la-
borare ex suo contractu & promissione, quo casu sibi Ru-
stico incumbit onus probandi adimpleuisse actori, cui se
obligauit. & satis est, quòd sit lapsum tempus laborandi, ni
si Rusticus probet se laborasse & adimpleuisse, vt not. gloss.
ma. in l. secunda. C. de iure empt. & Barto. in l. in illa stipula-
2 tione. ff. de verbor. obligatio. in l. & dixi in consil. ¶ † Et per
hoc non obstat, si dicatur, quòd quilibet præsumitur bo-
b nus, l. meritò. ff. pro socio. Quia quantum *b* ad eum, † cui de
2 bitor est obligatus, non præsumitur, quòd debitor satisfe-
cerit, nisi probet. l. prima. C. de probation. & not. vbi suprà
2 ¶ Per hoc etiam non obstat pari ratione illud, quod habe-
tur in l. ædem. C. locati. vbi locator probat. Nam dico, quòd
locator ibi bene habet probare domum esse necessariam
propriis vsibus locatoris: sed vbi allegaretur, quòd condu-
ctor malè versaretur in re, tunc si hoc percipi potest ex omis
sione eius, quod facere promiserat conductor locatori, &
tempus adimplendi sit elapsum, sufficeret probare per so-
lam ostensionem instrumenti obligationis, nisi conductor
contrarium probaret, scilicet se impleuisse, per ea, quæ pro-
ximè dixi. Sed si constare non poterat ex instrumento loca
tionis illud quod allegat locator, vt quia locaui domum, &
conductor promittit soluere pensionem singulis annis: cer
tè ex hoc instrumento non potest dici apparere, quòd con-
ductor malè versetur in re, ideò habet necesse locator aliud
probare. ita de necessitate intelliguntur ea, quæ habentur
in dicta l. ædem. & in capi. propter sterilitatem. extrà de lo-
ca. ¶ Quantum verò pertinet id quod allegatur, videlicet
debuisse produci solenniter libellum contra dictum colo-
num pro dicta expulsione, est sufficienter responsum per
dominum aduocatum. Et confirmo per id, quod voluit Bar
3 to. in repe. l. 3. C. de pigno. † vbi voluit, quòd saltem quando
appareret de obligatione & conuentione publicum instru
mentum, potest actor, volens implorare iudicis officium
per expulsionem coloni illud summariè petere absque so-
lennitate libelli, vt probat ibi per plura. & est de mente Spe
culato. in titulo, de locat. §. nunc aliqua. versicu. 49. & Bald.
in l. secunda. C. de iure emphyteu. in versic. sed pone, quòd
proprietarius non audet, &c. & in dicta l. ædem. & in capit.
primo, §. si quis no. de pace iurament. firman. ¶ Circa etiam
id, quod dicitur dubium reuocari, an posito, quòd in instru
mento simpliciter dicatur, quòd rusticus promisit bene &
diligenter laborare, etiamsi non essent adiecta illa verba,
sed ad arbitrium boni viri, nihilominùs dicitur, quòd et-
iam intelligitur promisisse laborare, secundum quòd dispo
nunt statuta loci. ¶ Secus si promisisset ad arbitrium boni
viri, quo casu intelligitur promisisse secundum dispositio-
nem statutorum, vt dixi in consilio. & hoc esse verum, pa-
4 tet, † quia illa verba, bene & diligenter, important arbitri-
um boni viri, & sic in dubio intelligi debent, vt nota. tradi-
tur per Barto. in l. cùm filius. §. cùm pater. per illum text. ff.
de legatis 2. & quòd importent arbitrium boni viri, patet in
l. si ita sit scriptum. ff. de ma. testa. & in capitu primo, in fin.
de eo, qui mitti. in poss. causa rei ser. libro 6. & in clement. 1.
de offic. ordina. ¶ Et quòd verba contrahentium limiten-
tur, interpretentur & intelligantur secundum dispositio-
nem statuti, voluit Barto. expressè in casu certo, multò ma-
gis in dubio, in l. vt iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. in ver
sicu. sed isto casu, &c. bene faciat quod voluit Barto. in l. hæ-
redes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebellian. & id, quod habetur
in l. fina. in fin. C. de fideiusso & in l. si prius. §. placuit. cum
simil. ff. de aqua pluui. arcend. Ex quibus concludo, prout
in proprio consilio conclusi, allegatis in contrarium non
obstantibus. Alex.

ADDITIO.

¶ Consului. suprà li. 2. consil. 129.

¶ Quantum. Imol. capit. super his. de accu. Bald. l. inter de-
bitores. de pac. in repe. l. secunda. de iureiu. Corne. consi-
lio 11. libro 2. Iaso. l. 2. C. de iure emphyt. Franc. Rip. repet. l.
fin. quæstio. 55. C. de reuocand. dona. sed vide Bald. in tract.
statu. ver. collecta.

SVMMARIVM.

1 *Actio pro socio potest generaliter intentari, vel pro certa quantitate restante.*
2 *Argumentum à communiter accidentibus valet.*
4 *Testes quòd dicant se aliàs vidisse scribere non sufficit, sed quòd viderint scribi literam, de qua agitur.*
5 *Scriptura etiam requiritur, quòd sit scripta ab vtraque parte, & quòd sit comprobata. nu. 6.*
7 *Consanguineus non est integer testis.*
8 *Fratris factum etiam socij alteri non nocet.*
Mandatum an præsumatur tacitum. & nu. 10. 11.

12 *Man-*

13 *Mandatum præsumitur tacitum, si procurator domino sciente illud excedat.*
15 *Judex licet habeat liberum arbitrium, non debet credere testi non reddenti bonam rationem.*

CONSILIVM LXXX.

VIso processu causæ inter Ant. Posidonium agentem, & Petrum Paulum quondam Ludo. de Suc. se defendẽtem, quia celeberrimus dominus consultor copiosè scripsit, & aliqualiter longus in sermone fuit. Ego quam breuius potero restringere conabor, concludendo sententiam absolutoriam fieri debere in fauorem rei. ¶ † Et in primis præ
1 suppono fuisse intentatam actionem pro socio, quæ generalis appellatur, sicut actio tutelę & neg. gest. l. pro socio arbiter. ff. pro socio. vnde potest intentari multipliciter. Vno modo ad reddẽdum rationem per eum qui administrauit, & ad consignationẽ reliquorum. l. secunda. cum ibi no. per Bart. ff. de neg. gest. & plenè not. in c. 1. & 2. de lib. oblatione, per Spec. in tit. de iud. in quarta parte generali & sequenti. & etiam potest intentare in certa quantitate, in qua dico te restare debitorem meum occasione dictæ societatis administratæ per te, sicut in aliis actionibus generalibus, puta actio tutelæ, & similes, potest etiam dari simile ad certã quantitatem, in qua petam tutorem in certa quantitate ex administratione facta per eum, vt l. prima cum gl. & ibi clarè Bar. si aduer. rem iudi. & hunc secundum modum secutus est in libello suo Ant. petendo condemnari dictum Petrum Paulum occasione dictę societatis, & administrationis factę per Lu. patrem dicti Petri Pauli, & occasione dicti Saldi & calculi facti per Benedictũ fratrem & negotiorum gestorem Petri Pauli fratrum, ac nepotum hæredum dicti Lu. in quantitate librarum 401. & solidorum 5. & denariorum 9. ꝓ rata dicti Petri Pauli hæredis pro quarta parte dicti Lu. non eñ videtur in proposito sua intentata actio communi diuidundo, si bene inspiciatur, ꝑsertim cùm non deducatur cã certi iudicij, tanq̃ aliquod cõe inter cões socios, iuxta l. 1. ff. cõi diui. & l. si actum. ff. pro socio. ¶ His sic propositis & consideratis omnibus, de quibus in processu, videtur mihi nos esse in casu ꝙ actore non probante reus absolui debet diffinitiuè, iuxta l. qui accusare. C. de eden. & in c. 1. vt ecclesiast. benefi. & quæ absolutoria dicetur diffinitiua negotij principalis, vt per glos. & DD. in Auth. qui semel. in ver. locum. C. qũo & quando iudex. & quia ius & probationes actoris consistere videntur ferè in scriptis, & illis priuatis deductis in iudicium, & in nonnullis attestationibus. vnde videndum est de virtute earũ. ¶ Et primò capio scripturam quã actor dicit esse de manu Lu. in qua dicitur in hac forma videlicet: Posidonio per el borso dela compagnia deue hauere solidi 9. de. 6. Item per suo guadagno per 5. anni solidi 10. de. 7. & ista scriptura non probat, quia non apparet ꝙ dictus Posidonius dederit dictas pecunias societatis cã: nam potuit exbursare dando ex cã mutui d. Martinello, qui vt dicitur in libello, fuit socius Posidonij. & domi. Symon tenetur reddere de eis rõnẽ, non aũt hæredes Lud. qui eas non habuis-
2 sent. & † scriptura producta per aliquem debet in dubio interpretari contra ipsum producẽtem: quia probatio de necessitate debet concludere. c. in præsentia. de prob. l. veteribus. cum ibi no. ff. de pac. l. neq; natales. C. de proba. ¶ Item in quantũ in dicta scriptura continentur hæc verba. Itẽ per suo guadegno per anni 5. solidi 10. de 7. Ista scriptura potest intelligi, qđ habuerit Posidonius pro suis lucris dictã quantitatem. & imò non probatur cõcludenter dictum An. Pos. creditorẽ esse in dicta summa. nec est ẽt verisimile ꝙ in dicta scriptura voluerit singulos denotare, ꝙ ipse Posid. restaret creditor lucrorum omnium annorũ: qm̃ ar. sumpto à cõiter accidentibus non consueuerunt socij similium societatum stare per 5. an. ꝙ nihil capiant de lucris societatis, vt docet experientia quæ est rerum magistra. c. quam sit. de elec.
3 lib. 6. & id probatur arg. à cõiter accidentibus: † quia illud pręsumitur fuisse seruatum ꝙ consueuit communiter accidere & seruari, vt no. glo. & DD. in l. scriptura. C. de fide instru. & in d. l. neq; natales. & in d. l. non hoc. C. vnde cognati. declarat Bal. in l. conuenticulam. C. de epi. & cler. ¶ Item non dicit ibi à quo debeat habere dicta: ergo nullius est effectus, in Auth. si quando. C. de consti. pe. & no. in l. fin. in fi. si cer. pet. & l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. de ver. ob. ¶ Item non probat: quia non est probatum legitime, vt oportet dictam scripturam fuisse manu d. Lu. scriptam nec releuat de ea probatio præsens per dictos testes: quia testes licet dicant se vidisse scribere dict. Ludo. non tamen talis probatio
4 releuat: † qa ad hoc vt releuet probatio per testes habentes ꝓbare scripturam esse manu alicuius, oportet ꝙ ipsi depo-
a nãt se fuisse ꝑsentes, a quia scripta fuit talis scriptura ꝑ scribentẽ, & ꝙ viderunt scribi illam scripturã, de qua agitur. & no. gl. in Auth. & si contractus. in gl. mag. C. de fi. instr. & ibi clarè Iac. Bu. in ver. modo q̃ro, &c. & ꝓbatur in §. si quis igitur. & no. in Auth. de instru. cau. & fide. & not. Bar. in l. nuda ratio. ff. de dona. & in l. admonendi. ff. de iureiu. & Bart. in l. scripturas. C. qui pot. in pig. ha. Bald. in Auth. sed nouo. C. si cer. pet. & Ant. de Bu. in c. 2. de fi. instr. sed dicti testes non dicunt se fuisse ꝑsentes confessioni dictæ scripturæ: ergo, &c.
5 ¶ † Præterea attento ꝙ dicta scriptura non valet sine subscriptione vtriusq; partis, ẽt si actor habere posset testes qui deponerent se vidisse dictum Lud. scribere illam propriã scri-
b pturam, & illi fuisse præsentes b secundum magis rationabilem opi. hoc per se solùm nõ sufficeret, sed oporteret adhuc fieri cõparationem literarum scđm formam legis, comparationes, cum ibi no. C. de fi. instr. & cùm pateret per cõparationem literarum, ꝙ talis scriptura esset manu Lu. scripta: tunc diceretur constarę sufficienter illam fuisse scriptã manu Lu. & ita probatur in d. §. si quis igitur. cum §. si quando. & ibi no. Ia. de Bel. in l. si quis. in Auth. de instru. cau. & fide. per illum text. & Ray. in Auth. sed & si quis. C. qui po. in pi. ha. & Bart. in d. l. nuda ratione. & l. admonendi. præal. & Bal. in d. Authen. sed nouo iure. & Ang. in d. l. comparationes. & Ant. de Bu. in d. c. 2. de fi. instr. & ibi do. Abb. Sicu. sed ista seruata non fuerunt: ergo dicta scriptura nõ probat. ¶ Minus etiam probat alia scriptura manu Ioan. fratris d. Petri Pauli, in qua semper confitetur ad se peruenisse certas quantitates pecuniarum: quia in ea dicitur de certis summis. li. 12. dico marcha. 70. à Iuliano. & 53. à Dyno. & ita per ordinem
6 enumerantur quædã aliæ summæ, & † non continentur ibi causa aliqua, nec personæ aliquę, ergo simpliciter non releuat. d. l. nuda ratio. de dona. & l. cùm de indebito. §. fin. ff. de prob. & adeò defectiua est, quod non potest intelligi qđ importare velit: ergo talis ratio pro nõ facta habetur. l. 2. ff. de his quæ pro non scriptis habentur. & l. quicquid astringendæ. scđm vnam lect. ff. de verb. ob. Item non est probatũ per testes ꝙ ipsi viderint d. Io. scribere dictam scripturam, vt requirebatur, prout sup. dixi. Nec etiam facta est comprobatio, prout supr. dixi oportere fieri. ¶ Deniq; etiam posito, ꝙ illa scriptura esset manu Io. non potuit Io. per suum factum præiudicare Petro Paulo fratri suo. l. 1. C. qui. res iu. non nocet. l. portionem. C. de cõium rerum alie. l. nemo ex sociis. in prin. ff. pro socio. & præsertim quia non apparet de tempore confectionis dictæ scripturæ Io. Antonij, & sic dici nõ potest eam fuisse confectam eo tpe, quo Io. fuisset administrator, seu suorum negotiorum gestor dicti Petri Pauli & fratrum. ¶ Item etiam insuper non obstat scriptura producta, tanq̃ producta manu dicti Benedicti fratris d. Pet. Pauli, in qua videtur actor facere potissimum fundamentum, cùm illa scriptura continere videtur calculum & saldum dictæ societatis: quia respondeo pariter quod non est probatum, saltem per duos testes qui deponunt se fuisse præsentes, quando fuit facta dicta scriptura per do. Benedictum, ꝓut requirebatur, ꝓut sup. probaui. neq; ad rem facit testis qui dicit se interfuisse videlicet Thadæus de Quistello, nec etiam alij duo testes q requirebantur ad cõparationem literarum, vt sup. dictũ est: quia tm̃ vnus restat. nam Thadæus de Quistello nõ est integer testis: qa d. An. & Io. supradicti & Thadæus fuerunt fratres, vt fatetur actor respondẽdo positionib. & ẽt ipsemet testis videtur hoc asserere: & sic actor & testes sunt in eodẽ gradu de iure canoni. c. dilecti. ver. fi. de tes. & ibi no. in q. de fratre & affine. & de iure ciuili in 5. vt

7 l.Iuriſconſultus.§.6.ff.de gra. & inſtit.eo.ti.§.7.†qm̃ per talem conſanguinitatem non eſt integer teſtis,vt not.in l.etiã matris.ff.de prob.& no.expreſsè Bar.in l.admonendi.circa 9.col.de iureiur.& l.qui teſtõ.§.fi.ff.de teſt.& Ant.de Bu.in c.fin.de iureiur.& in c.cùm oporteat.& ibi etiam hoc tenet Io.de Imo.de accu.¶ Præterea alia rõne non habet vires di-
8 cta ſcriptura Benedicti,† quia factum fratris nõ poteſt præiudicare fratri.l.1.C.qui.res iud. non no.Quinimò vnus ex ſociis obligare non poſſet, nec præiudicare alteri, niſi in his in quibus apparet vnum eſſe propoſitum & inſtitutum ab altero,& ſic habere tacitum vel expreſſum mandatum ab altero.l.nemo etiam ſolus.in prin.cum ibi not.per Bar.ff.pro ſocio.& colligitur etiam ex no.per Bart.in repe.l.ex duob. ff.de duob.reis.in 6.q.iunctis not.per eum in 10.q. quanto minus in caſu noſtro,in quo non apparet,ꝙ dictus Benedictus & dominus Petrus Paulus eſſent ſocij tẽpore dicti Saldi, id eſt, de anno 1449. die 25.Iunij.Iam non eſt probatum legitimè ſaltem per duos teſtes,ꝙ dicto tpe erant ſocij omnium bonorum & poſito ꝙ aliquis teſtis deponeret,ꝙ poſt mortem d.Io.Benedictus & fratres ſteterunt in cõione ſeu in ſocietate:non per hoc probaret ꝙ de ann.1449.die 25.Iunij eſſet iam inita,& contracta tacitè vel expreſsè:quod poſt mortem Ioan.& etiam poſt dictam diem 25. Iunij 1449. inita eſſet & contracta dicta ſocietas: qa per dicta verba teſtes hoc non concludunt,ſ.quod dicto tempore Saldi eſſet iam contracta dicta ſocietas,cùm bene non probet,& concludat eorum ratio cum d.l.1.§.ꝙ autẽ ſcriptum.ff.de aqua quoti.& æſti.no.Hoſt.& Io.And.in c.licet cãm.de prob.per Bar.in l.Celſus.ff.vſuca.& Bal.in l.indicia.C.de rei ven.& l.
9 falſus.C.de fur.¶ † Et per hoc ẽt patet non obſtare,ſi diceretur ꝙ tempore dicti calculi,ſ.de ann.1449.die 25.Iunij, dictus Benedictus tanquã regens & gubernans negotia ſua & fratrum, & ipſis ſcientibus & non contradicentibus calculabat rationes,& tenebat computum ſuum, & eorum fratrum tanquam eorum adminiſtrator: quia non propterea videtur,ꝙ Petrus Paulus tacitum mandatum d.Bened.prædicta faciendi dederit, in l.1.§.ſcientiam.ff.de tribu.& l.qui patitur.ff.manda.& quod no.Inn in c.ex parte decani.de reſcri.& Pet.de Anch.in conſi.31.inci.quia modicam,quia ad hoc reſpondeo, qđ poſito ꝙ teſtes deponerent,ꝙ poſt mortem Io.dictus Benedictus regebat & adminiſtrabat,vt ſup. ſcientibus & patientibus fratribus, & non contradicentib. prout ipſi teſtes audierunt,&c.tamen non concludunt, qđ hoc fuerit dicto tẽpore, ſcilicet 1449.die 25.Iunij, ſeu ante. nam potuiſſet ipſe poſt dictum tempus, vt ꝓximè dixi, per no.Io.And.in d.c.licet cauſam.cum aliis ſuprà alleg.& talis probatio non concludit.¶ Secundò reſpondeo per no.per
10 Bar.in l.poſt dotem.ff.ſolut.mat.circa 6.lect.†dum tractat an & quando ſi aliquid facio voluntate tua,dicar facere ex mandato tuo.& concludit,ꝙ ſi negotium pertinebat ad te principaliter,videor facere mandato tuo.d.l.qui patitur.& ibi not.& in l.ſi quis alij.Inſti.de inuti.ſtipu.Aut pertinebat negotium principaliter ad me gerentem: & non videor facere ex mandato tuo.l.2.§.fin.ff.mand.aut negotium illud quod gerebam,poterat pariter pertinere ad vtrunque.ſ.ad te & ad me,& tunc aut ꝓcedit voluntas tua, propter quam aliquid facio:& tamen voluntas tua inducit mandatum.l.1. in princ.§.mandatum.& d.l.poſt dotem.ſecundum ſextam lecturam,aut contra negotium quod facio eſt cauſa voluntatis tuæ,quia me faciente ſeu gerente actum ex motu meo p̄ceſsit voluntas tua:& tunc talis voluntas non inducit mandatum.l.aliud eſt.de reg.iur. Verum eſt,ꝙ ſi ego actum illũ gerebam tuo noĩe,videris per talem voluntatem ratificare, aliàs non.l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.ff.de neg.geſ.& l.ſi fortè.ff. de preca.modò in propoſito ad ea,dato ꝙ ſibi videretur datum tacitum mandatum ab ipſo Poſsidonio,vel ſibi cum alio,poſito ꝙ ſubſequenter præſtitiſſet patientiam vel conſenſum,Petrus Paulus non poteſt videri feciſſe de mandato Petri Pauli,quia ſpectabat pariter dictum negotium ad dictum Benedictum.& ad d.Petrum Paulum.ſecundũ quod allegabatur per actorem.per d.l.aliud eſt vendere.& ẽt poteſt videri ratificatus per dictum Petrum Paulum: qa ſi bene inſpiciatur dictus cum Poſsidonio fecit ſaldum ſuum nomine ſuo, & non nomine fratrum, vt euidenter oſtendunt verba Saldi dicentia Io.Benedicto da Taxo debo dare a Poſſidonio da Quiſtella per mi, & mei fratelli,& nepoti petraſone de la compagnia mia, & mio padre con lui,&c.& ſucceſsiuè ſubiungantur hæc verba videlicet, Io.Benedict.da taxo debo hauere da Poſsidonio, &c. Nam in dicto ſaldo Poſsidonius conſtituit & aſſeruit ſe debitorẽ in dicta quantitate pro eo, ꝙ ipſe Poſsidonius debet dare, tam pro ſe q̃ pro ſuis fratrib.& nepotibus,tamen verba obligatoria non ſunt prolata in perſonam fratrum, ſed in perſonam ſuam. Nam ſi ego & fratres mei ſumus debitores Titij in centum: nihil repugnat ꝙ ego illud debitum in me aſſumam,& præterea pro eo quod ego & fratres mei debemus Titio,conſtituam me debitorem Titij in tota ſumma, & ſic quanuis geram illud quod cõcernit cauſam fratrum meorum,poſſum agere ſub nomine meo, vt fuit in propoſito,& non obligabo fratres.¶ Tertiò reſpondeo per ea quę not.Bart.in l.1.ff.
11 de neg.geſt.†vbi dicit, ꝙ ſi quis me præſente & tacente gerit negotia mea extra iudicium:ita demum videor mandare & probare, ſi illud geſtum ſit in fauorem meum,aliàs nõ, per l.filiusfa.§.inuitus.ff.de procu.Sed non apparet ꝙ iſtud geſtum è Benedicto ſit in fauorem dicti Petri Pauli,ſi conſtituat ſe debitorem in tanta quãtitate: & non apparet quæ vel quanta quantitas capitalis peruenerit ad manus Ludouici de pecuniis Poſsidonij,ergo non intelligitur approbaſſe.Bene facit quod no.do.Cardi.Florenti.in c.cùm olim.§. 1.de off.deleg.& in c.ex parte decani.de reſcrip.vbi dixit ꝙ poſito quod in actibus iudicialibus ſi quis facit actum nomine ſuo,ſcientis & patientis videtur conſentire,per tex.in d.c.cùm olim.& per no.per Inno.in d.c.ex parte, tamen ſecus eſt in actibus extraiudicialibus.l.procurator.in fin.& l. quo enim.§.vlti.ff.rem ratam habe.& not.Bar.in d.l.quo enim.in prin.& Bal.in l.ſi abſentis.C.ſi cert.pet.& bene facit quod no.in c.cùm olim.aliàs de offi.deleg.& Bart.in l.quæ dotis.ff.ſol.mat.in fin.& Doc.in c.nónne.de præſum.cum
12 concor.¶†Nec ob.l.1.§.magiſter autem.de exer.† Quia re-
1 ſpondeo ꝙ ibi magiſter nauis, & ſic habens à me mãdatum generale præpoſuit quendam magiſtrum me ſciente & patiente.Nam verum eſt quod videor ratificare & præponere eundem,nec mirum:quia non ſolùm vbi magiſter nauis habuiſſet mandatum ſufficiens ad præponendum alium, ꝓut ibi habebat,prout ibi apparet in tex.in prin.ſed etiam ſi nõ
c habuiſſet mandatum ſufficiens ad hoc, dummodo c habe- ret aliquod mandatum: licet ipſe excederet fines mandati, videor conſentire ſi taceo,& patior.l.fin.ff.quod cum eo.c. fi.de iureiu.in 6.& d.c.fi.in fi.vt lite non conte.& no.Innoc. Io.And.in c.cùm quis.de ſen.excom.in 6.in nouella & An. de Iſer.in c.1.§.præterea,de prohi.feud.alie.per Fed.& Ant. de But.in c.certum.ad fi.de iud.& Gui.de Cu.in l.1.in prin. ff.de exerc.& Io.de Imo.in l.2.§.ſi voluntate.ff.ſol.mat.& in d.c.ex parte.& reſpondet etiam Sali.in d.§.magiſter.ſecundum ꝙ ibi hoc ſit ſpeciale propter nauigantium vtilitatem, in quo verſatur vtilitas publica.l.1.§.ideo autem.& not.glo. in ea.l.1.circa prin. aliàs autem ſciens & patiens non haberetur pro conſentiente,allegat d.§.inuitus.cùm ſi.bene facit ꝙ not.Bart.in d l.poſt dotem, circa ſextam lect.dum reſpondet ad l.1.§.ſi is qui nauem.ff.de exerci.ſed in caſu propoſito non apparet in proceſſu,ꝙ Petrus Paulus ad aliquid fecerit procuratorem ſuum dictũ Benedictum. ¶ Et ex his
13 etiam patet reſponſio ad l.1.§.ſcientiam.ff.de tribu.†Nam præceſſerat ibi conceſsio peculij,& adminiſtrationes factæ per dominum ſeruo, vnde ſcientia & patientia domini ſcientis & patientis eum contrahere cum aliquo, non poterit pro ſuo intereſſe particulari ſuum debitum anteducere. prout potuiſſet, non interueniente dicta patientia: ſed cogetur dominus venire in tributum,& ſeu pro rata cum aliis creditoribus, qui mecum in hoc videntur priuilegiati.Et ſic conſtat ꝙ illa patientia non habet vim mandati: quia ſi haberet vim mandati, non ſolum teneretur vſque ad integram ſatisfactionem peculiarem: ponendo in tributum creditum ſuum cum aliis ſuis creditoribus prędictis: ſed etiam tene-

tenerentur insolidum: & sic vltra vires peculij, vt in l. 1. in
prin. ff. quod iussu. & ista ratio ēt colligitur ex verbis Bar. in
d. l. post dotem. circa 6. lect. ¶ Non ob. ēt d. l. qui patitur. qa
illa loquitur, quando patior aliquid fieri qđ tendit ad fauo
rem meum, vt ibi no. dixi. nos autem tractamus de calculo,
quē non apparet tendere ad fauorē: imò potius ad damnū:
vnde secus videtur in casu nostro. ¶ Et sic non ob. id qđ no.
Inno. in d. c. ex parte decani. quia plurib. modis pōt respon-
deri, vel qđ dictum Inn. ꝓcedat in actibus iudicialib. l. sæpè.
ff. de re iud. vide do. Card. Flor. in d. c. cùm olim. & in d. c. ex
parte. & dixi contra. facit qđ no. gl. in l. fi. C. si tut. vel cur. in-
teruenerit. † imò magis * cōiter videtur improbari illa deci
14 * sio Inn. Nam contrariū tenet ipsemet Inn. in c. quamuis. de
re iu. allegādo l. 1. C. qui. res iud. non nocet & l. Sed & hæ. ff.
de procu. & l. 3. §. 1. ff. de sol. volens qđ licet quis agendo no-
mine meo in iudicio sciente & patiente, mihi non præiudi
cat, nisi aliter constet de tacita vel expressa ratihabitione
mea: tamen fallit, nisi ille q ageret noīe meo, persona esset, à
qua haberem cām in re illa. d. l. sæpe. de re iud. & cum hac se
cunda opi. Inn. concordat Dy. in d. l. sæpè. in sua solenni di-
stinctione, vbi vult ꝙ dominus cuius noīe ille agit, non cen-
setur agenti dare mandatū, cùm scit & patitur quando con-
tingat illud non fuisse vtiliter gestum. l. iam tamen. §. in hac.
el 2. ff. iud. sol. per not. in l. ēt. C. mād. & in l. ex parte. in prin.
in gl. ff. fa. erc. & cū hac opi. cōcor. An. de Bu. & Io. de Imo. in
l. quanuis. & ēt Cy. in l. si pecuniam C. de neg. ge. per d. §. in
hac. & ante eum in l. 1. ff. de neg. gest. & Ant. de Bu. in d. c. ex
parte decani. & Car. in cle. 1. de procu. & Raph. Cu. in d. l. sę-
pe. & Io. de Imol. in d. c. ex parte decani. & in d. c. cùm olim.
& in l. 2. §. voluntatem. ff. sol. ma. & Domi. de sancto Gem. in
c. qui ad agendum. de proc. in 6. ¶ Sed vbi faceret actum qs
nomine meo tendentem ad commodum meum, & quia à
sententia contra me lata appellaret me sciente & patiente,
videor appellare, & ita potest saluari dictum Inno. in d. c. ex
parte decani. & in c. in nostra. de procura. & not. Domini de
Rota sua decisione 444. inci. Item fuit dubitatū vtrū proc.
cum sequenti: qa talis appellatio tendit ad fauorem meum.
s. ne snīa exequatur contra me. bene facit d. l. qui patitur. &
quod no. Cy. in d. l. si pecuniam. & Bal. in d. l. si absentis. nec
circa hoc latius insisto, cùm præsertim quò ad dictam asser-
tam scripturam Benedicti plusquā sufficere videantur plu-
res aliæ responsiones sup. datæ, & maximè qđ non fuit suffi-
cienter probatum per testes qui viderint Benedictum scri-
bentem illam scripturam, ꝓut de iure requiritur: & etiam
quia non fuit probatum, ꝙ eo tpe Benedictus tacitè vel ex-
preisè haberet mandatū à Petro Paulo talia faciendi. ¶ Nec
prædictis habet obstare, † ꝙ fuit commissa cognitio dictæ
causæ simpliciter, de plano: sine strepitu, & figura iudicij,
sola inspecta rei veritate, & scđm veritatem facti: qa posito
ꝙ dominus q ita commisit, potuisset ita committere vel per
dicta verba, quanuis tollere possint solennitates rigorosas
iuris pontificij: non tamen tollunt probationes & ea quæ
concernunt defensionem. in cle. sæpe. & quod ibi gl. in ver-
bo defensiones. de verb. sig. & in l. de submersis. C. de naufr.
lib. 11. & no. Bar. in extrauag. ad reprimendum. in ver. sum-
mariè. & in versi. sine figura. & Doc. in l. filiusfa. ff. de don. &
in l. 1. ff. de test. mili. & Ant. de But. in c. 2. in prin. de iura. cal.
per illum tex. & do. de Rot. conclusione sua 33. & Bal. in l. ne
mo. C. de senten. & in l. iustitia. ff. de iu. & iur. & in c. fi. de no.
forma fide. & in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offi. pro-
con. & in l. solam. in fin. C. de testi. & ibi dicit ꝙ stante libe-
ro arbitrio iudicis de procedendo, de iure & de facto, non
debet credere iudex testi non reddenti bonam rationem di
cti sui. facit quod not. Bald. in l. si non speciali. in fin. C. de
test. & istud est ponderandum pro ratione dicti sui reddita
per testes productos volentes deponere dictas scripturas
fuisse manu dictorum Lud. Ioan. & Benedicti: quia non red
dunt bonam rationē dicti sui: cùm non dicant se fuisse præ-
sentes, quando fecerunt scripturam excepto ser Thadeo de
Quistello: qui non probat per ea quæ fuerunt superius de-
clarata. Ex quibus concludo dictum Petrum Paulum esse
diffinitiuè absoluendum.

NICOLAVS V. Papa mandauit in perpetuum vniri
prioratum certo monasterio distanti per miliare & diuersi
ordinis cum clausula generali, prouiso quod animarū cura
nullatenus negligatur. Sed in contrarium Paulus 2. Papa
mandat dissolui dictam vnionem: ex eo ꝙ nonnulli paro-
chiani dicti plebanatus diuersis temporibus culpa & negli
gentia Abbatis & Conuentus prædicti monasterij sine sa-
cramentis ecclesiasticis decesserunt: & deducitur pluribus
modis Abbatis & cōuentus negligentia. Et primò per que-
relas factas in capitulo generali, quod propter prædictam
vnionem quolibet anno contingit mors alicuius ex paro-
chianis prædictis sine sacramentis: & post huiusmodi que-
relas aliqui alij parochiani similiter decesserunt, post quo-
rum obitum tam corā ordinario loci & multis parochianis
præsentib. quàm coram abbate & monachis conquesti fu-
erunt. Qui abbas respondit se peiora facturū, adeò ꝙ pro
sacramentis ad alias ecclesias parochiani accederent: & ob
id pluries & diuersis temporibus conquesti sunt. post quas
quidem querelas nullam fecerunt diligentiam: non proui-
derunt, non inquisiuerunt prout tenebantur, sed nouam
addendo negligentiam, sacramenta etiam quibusdam plu-
ries petita denegarunt, ita ꝙ absq; illis mortui sint. Attento
ꝙ prioratus prædictus per abbatem. & monachos mona-
sterij prædicti continuò frequentabatur: & in eo 10. vel 12.
monachi continuò cōmorabantur, ita vt abbatem & alios
qui gerebantur in prioratu latere non potuerunt: cùm etiā
omnia illa tam in ciuitate vniuersa quàm in parochia essent
publica & notoria. nunc quæritur ex deductis & probatis,
an præsumatur negligentia abbatis & conuentus: & dato ꝙ
sic, an de iure ob talem negligentiā veniat dissoluenda vnio
dicti prioratus à monasterio prædicto.

ADDITIO.

a ¶ Præsentes. suprà lib. 3. consi. 76.
b ¶ Præsentes. imò hoc sufficit. suprà consi. 181. nu. 2. lib. 2.
c ¶ Dummodò. idem gl. ver. protinus. in c. cùm olim. de offi.
dele. & ibi Pau. Feli. & hoc demum casu intelligunt ēt dictū
Inn. in d. c. ex parte decani. ꝙ aliàs non procederet. Alex. in
l. sæpe. de re iud. d Ias. in l. quæ dotis. n. 69. sol. ma. in l. si pro
curator. fallen. 7. C. de procu. Fran. Cur. iunior. l. si diligen-
ter. n. 7. mandati. adde tex. vbi Bart. in l. fi. C. de exc. & trans-
la. mili. anno. lib. 12. addè Alber. Bru. consil. 107. Dec. consil.
437. consi. 672. quanuis illud dictum Inn. sequantur Rom.
consi. 170. Panor. consi. 2. lib. 2. Gui. Pap. deci. Delphinatus.
c. 73. Aufrer. in add. quæst. Tholo. 35. Fel. c. fraternitatis. de
testib. Lanfran. tract. de arbitris.

SVMMARIVM.

2 *Interpellatio vna sufficit etiam contra superiorem.*
4 *Citari si quis debeat ter, sufficit, semel si dicat se nolle venire.*
6 *Vnio dissoluitur propter abusum.*

CONSILIVM LXXXI.

STantibus his quæ in superiori themate pro-
† 1. ponuntur, puto legitimè probatam esse † ne-
gligentiam animarum, tum quia pręsupponi-
tur pluries petita fuisse sacramenta ægrotan-
tibus pręstari, & illa fuisse denegata, vt absque
illis mortui sint. quando enim quis est pluries debitè inter-
pellatus, & non prouidet: dicitur negligens. c. 1. de sup. ne.
1 præl. l. de vnoquoque. §. fin. ff. de re iud. † Imò videtur quòd
quādo tractatur de interpellatione seu requisitione extra-
iudiciali regulariter sufficiat vna tantum interpellatio. l. Ti
tia Seia. §. vsuras. de leg. 2. l. mora. in principio. cum gl. in ver
bo, repetendi. ff. de vsu. & bona glo. & Doct. in c. 1. in verbo,
requisierit. de hęre. & gl. in c. cupientes. §. ꝙ si per 20. in ver-
bo, proposita. de electio. in 6. gloss. in c. si episcopus. 18. di-
stinct. no. Inno. in c. cùm nobis olim. de elect. & Arch. in c. si
contra vnum. de offic. deleg. in 6. & Io. And. in c. ego enim.
de iureiuran & Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in
3. opposi. de ope. noui nun. & in d. §. vsuras. & in d. l. mora. &
licet d. Anto. in d. c. 1. de supplen. negli. præla. & in c. ex lite-
ris. de consti. & in c. cùm causam. de offi. deleg. videatur te-
nere ꝙ vbi ipse inferior interpellat superiorem, requiratur
a trina a interpellatio, per text. quē ad hoc reputat singularē
in d.

in d.c.1.& quod ibi no.Host.& Ioan.And.Facit etiam tex.&
quod ibi Bald.de milit.vasal.qui contum.est.tamen contra-
2 rium voluit Bartho. in d.§. vsuras.& in d.l.mora.†& in d.§.si
quis ipsi prætori.in princ.dum vult ꝙ vix est,quod litigator
semel interpellet iudicem, vt causam expediat: ne dicatur
iudex in negligentia constitutus:& hoc videtur tenere Bal.
in Auth.item si appellatione.C.de temp.appel.& Sal.in l.fi.
in §.illud. eo. tit. vbi voluit,quod aliud sit in instantia causæ
appellationis,vt illa non currat appellanti: quia requirunt
iura quod appellans summoperè instet, per d.§.illud.& sic
non sufficit vnica interpellatio. argu.eorum quæ habentur
in Clem.quanuis.de appel.& in c.ab eo.cum ibi not.eo.tit.
in 6.& ita videtur residere do. Car. Floren.in d.c.cùm cau-
sam.vbi respondet ad text.in d.c.1.quod ibi est specialis ca-
sus,in quo ita reperitur.& ita etiam Domini. de sancto Ge-
miniano in d.c.si contra vnum.vbi dicit,ꝙ do.Ant.consue-
uerat sequi opi.positam per gl.in d.c.cùm causam. quæ vult
quod ad hoc,vt delegatus consumat causam delegatam sibi
& agenti,negligētia requiritur & trina interpellatio. Et qđ
do.Anto.illam opi.firmat,per text.in d.c.1.& in d.c.ex lite-
ris,sed Domi.dicit ꝙ arguebat contra ex his quæ no.per gl.
in d.cle.1.cum si.& quod do.Ant.mutauit postea sententiā,
& tenebat ꝙ sufficeret vna secundum ꝙ tenebat gl.in d.cle.
* 1.quæ est* cōiter approbata.& not.ēt gl.in d.c.si episcopus.
Et dicit Dominicus ꝙ responderi potest ad not.in d.c.ex li-
teris. quod ibi fallit in illis casibus, in quibus ius exprimit
quod requiritur trina. ¶Præterea posito quod verum esset
quod requiritur trina & non vnica,sufficit interpellatio fa-
cta, attamen an ita facta fuerit in casu nostro vel non, clarè
percipio ex his quæ deducuntur in themate. ¶Item adhuc
videtur, quod in casu nostro non fuerit necessaria trina ad-
monitio, quia præsupponitur in themate ꝙ prælatus que-
relantibus respondit se adhuc peiora facturum, adeò quod
parochiani pro sacramentis ad alias ecclesias proficisci co-
gerentur:vnde succedit illud quod dicit Host. Ioan. And.&
3 alij in d.c.1.†ꝙ quando requireretur trina interpellatio:ta-
men si in prima denegatur, expressè non est necessaria vlte-
rius requisitio. Allegat quod habetur in c.cùm inter vniuer
sos.de elect. & in c.venerabilibus. de sen.excom.lib.6.& qa
in incertis,non autem in certis locus est coniecturis.l.con-
tinuus.§.cùm ita.de ver.obl.l.ille aut ille.§.cùm in verbis.de
leg.3.¶Bene facit quod habetur in c.eum q.de dolo & con-
tuma.in 6.& no.gl.& DD.in l.tres denunciationes.C.quo-
modo & quando iud.& in l.consentaneum. eo.tit. & in l.fi.
ff.de in integ.resti.& in l.ex consensu.§. fi.de appell.& gl.15.
quæst.1. c.de illicitā.& Inno.in c.ad peti.de accus.& Cyn.in
l.cùm proponas.de bonis aut. iu.poss.& 2.q.9.si ex no.cum
Ang.& in l.si finita.§.Iul.per Bart.de dam.infe.& Spec.in ti.
de cita.§. viso. vers. item potest constare.& in versic.item sit
* peremptorium.vbi secundum magis* communem opinio.
4 concluditur, † ꝙ si ille qui debebat ter citari, respondet in
†2. prima citatione,quòd nolebat vlterius † comparere seu li-
tigare coram illo iudice,non est vlterius citandus.& hæc est
magis communis opin.saltem quando verba tendebant ad
futurum,vt fuerunt in casu nostro.& ideo non cadit hîc illa
disputatio,quam ponit Io.And.in d.titu.de contuma.§.1.&
gl.& DD.in c.venerabilis.§.secus.de sen.excom.in 6.vbi ha-
betur,quod quādo citatus dixit nolo venire, variæ fuerunt
opin.an sit talis vlterius citandus. nam stantibus verbis pro
latis in futurum,prout in casu nostro, non est hic necessaria
illa disputatio,quia magis communiter tenetur id quod su
prà dixi.Et plenè per Imo.tangitur in d.l.ex consensu.§.fin.
& casus noster clarè deciditur per Hosti.Io.And. in d.c.1.de
5 sup.neg.præla. ¶†Confirmantur prædicta ex eo quod in
themate narratur, quod Abbas non poterat prætendere
ignorantiam eorum quæ in dicto prioratu facta sunt.tum,
quia prioratus prædictus per Abbatem & monachos quo-
tidie frequentabatur.c.quosdam.& c.quanto.de præsump.
& c.cùm dilectus.el 1.& ibi nota.de purga. cano. l. 1. iuxta
princ.ff.de flu.l.si vicinis.C. de nu.videtur etiam,quia dici-
tur ꝙ prædicta erant publica & notoria, tam in ciuitate vni
uersa,q̃ in parochia.c.fi.qui matr.accu.pos.16.dist.cum di-
ctis concord.allegatis in gl.& not.gl.in l.si tutor petitus.C
de peric. tut. & ille qui est certus,non est vlterius citandus.
l.1.in fin.ff.de act.emp.l.1.§.si intelligatur.ff.de ædil.edic.&
l.item veniunt.§.petitam.de pet.hære.& per consequens ex
prædictis videtur dari negligentia non solum prælati,sed ēt
totius conuentus dicti monasterij: nimirum si postea talis
negligentia præiudicaret ipsi monasterio: iuxta ea quæ ha-
bentur in c.2.de iura.calum.& in l.iubemus.nulli.C.de sac.
san.eccle.Et no. in c.2.de ordine co.vbi plenius per Docto.
6 cum suis concor. ¶†Circa secundum quo quæritur,an stan
te ꝙ sit probata negligentia,veniat dissoluenda dicta vnio
prioratus ab ipso monasterio?& dico ꝙ sic:quia vnio duarū
ecclesiarum dissolui debet, quando tendit ad graue præiu-
dicium spiritualis religionis cultus diuini vel eleemosynæ,
vt est tex.not.quem ad hoc ibi ponderant DD.in c.1.ne sede
va.ita dicit Old.in cons.211.incip.In questione quæ vertitur
super vnione facta,ad fin.allegat mihi in arg.id quod habe-
tur in c.in congestā.de biga. cùm enim facta fuerit illa vnio
per modum denotādum sub illa clausula,prouisio,&c. Nisi
modus ille impleatur, debet retractari quod factum est,qa
pro certo iustè & sanctè præfatus Paulus 2.dissolui manda-
uit ex eo quod nonnulli parochiani dicti prioratus diuersis
temporibus culpa & negligentia Abbatis & cōuentus dicti
7 monasterij sine sacramentis decesserunt.¶†Nec obstat si in
contrarium allegaretur id quod not.Spec.in tit.de cle.non
†3 resid.§.1.ver.quid si aliquis † baro monasterium ædificaue-
rit,& illud dotauit:& postea Abbas vel monachi sunt ingra-
ti contra eum,copulando fortè se & conuersando cum ini-
micis eius, an possit reuocare bona monasterio collata,&
facere illud destrui, cùm donatio propter ingratitudinem
commissam reuocetur.l.fin.C.de reuocan.dona.& c.fin.de
donat.& arguit ad vtranque partem,& finaliter respondet,
quod nec monasterium destruatur, nec bona ei auferātur,
quia dolus & delictum personarum non debet in damnum
monasterij redundare.17.q.6.si episcopum.& c.venerabi-
lis. de excep.& l.meminerint.C.vnde vi.& scđm Spec.debe
bunt eiici illæ personæ à monasterio,& aliȩ ibi poni.Et cum
decisione Specu.videntur transire DD.in d.c.fi.quia potest
responderi primò, quod quò ad vnionem dictarum eccle-
siarum dissoluendam non debemus recedere ab eo qđ ha-
betur in d.c.ne sede vacan.cum ibi no.per DD.vbi attendi-
tur ad dissoluendam ipsam vnionem propter causas prædi-
ctas. ¶Potest & secundò responderi per id,quod dicit Inn.
in d.c.fi.sed quod id quod dicit Spe.in d.loco potest proce-
dere, quando si diceremus culpam capituli vel prælati no-
cere ecclesiæ, sequeretur ꝙ ecclesia priuaretur omnib.bo-
nis,vel maiori parte,ita ꝙ non posset esse nisi damnosa: pro
pterea quod se auerterent religiosi à diuinis:tunc vnio de-
bet seruari: aliàs autem non procederet, eo quia propter
delictum prælati & clerici potest priuari ecclesia re sua,vt
habetur in d.l.iubemus nulli.& no.in c.delictum personæ,
de reg.iur.in 6.doc.in d.c.1.de do.& contum.Vel responde
ꝙ posito ꝙ Papa potuisset prouidere non dissoluendo vnio
nem, sed mandando illas personas trudi de monasterio,vel
alios ibi ponere,tamen Papa etiam potuit mandare dictam
8 vnionem dissolui saltem † cum Papa quò ad ecclesias & be-
neficia dicatur habere liberam & plenariam potestatem,vt
in Clem.1.vt lite pen.& c.secundò.de præbend.in 6.

ADDITIO.

a ¶Trina.fa.Lucas Penna in l.5.de diuer.offi.lib.12.C.& secu
tus est Rom.consi.332.sed postea mutauit sententiā in me-
lius in sing.424.quòd sufficiat vna, nisi in casibus generali-
ter expressis & est veritas.& sequitur Fel.c.ex literis.de con
stit.Alex.hic Deci.c.ex parte.de appella.

EPITOME.

¶Testes admittuntur non obstante publicatione facta
coram arbitro repetita coram iudice.idem aliàs quando di
cta testium non sunt didicita, vel quando parte non oppo-
nente admittuntur,vel causa est summaria.

SVMMARIVM.

2 *Testes singulares alternatiuè, vel salua veritate deponens non probat.*

3 *Confessio non nocet, nisi parte præsente & acceptante.*
4 *Testes singulares mille non plus valent quàm vnus.*

CONSILIVM LXXXII.

IN causa & lite inter prouidum mercatorem Paulum de Lipariis, & Ioan. de Bonis compagnis agentes, & Ludouicũ de Canonicis conuentum, fundata est intentio agentium per † scripturam manu propria ipsius Ludouici, & ab eo recognitam. l. scripturas. C. qui potio. in pig. ha. & ibi no. in §. si quis igitur. in Auth. de instr. cau. & fid. l. cùm de in debito. §. fi. ff. de prob. ¶ Difficultas ergo tota consistit in illo pane æris vel argenti, de quo dicitur factam reconuentionem, & in eo dico, non potest obtinere Ludouicus scdm formam suæ petitionis, † quia de iure est quod petens metallũ aliquid deducat, & consequenter probet de specie, de qualitate, & liga sua, & ita declarat Bar. in l. in actione. ff. de fur. & in l. cùm aurum. vbi hoc probatur. ff. de auro & arg. bene faciunt not. per Io. And. in c. auditis, de præscri. sed hoc non † probauit Ludo. saltem per testes contestes, & legitimè probantes: ergo nõ potest obtinere. l. qui accusare. C. de eden. c. 1. vt eccle. benefi. ¶ † Quod autem testes sui non probent, ostenditur. Et primò Iacobus magistri Stephani est singularis & vnicus in dicto suo: ergo non probat. c. in omni. de testi. l. vbi numerus. ff. de testi. secundò non probat alia ratione: quia testis iste deponit quod Pau. & Io. prędicti dixerunt, ꝙ ille sciens tenebat panem illum, qui tenebat vinum, & 14. 15. 16. salua ratione: vnde cùm deponat iste testis alternatiuè, non probat, quia deponit ambiguè, vt in l. vbi autem. in §. qui illud. ff. de verb. obli. l. prætor. §. ꝙ autem. ff. de iniuriis. bene facit quod no. Io. An. & alij in c. 1. de arbi. in 6. & Arch. 3. q. 9. nihilominus cum similib. ¶ Et tantò minus probat dictus testis, quia non probat aliquid constanter, qa dicit salua veritate, & sic ostendit se non bene recordari. oportet enim quod testis firmiter deponat, tñ quod quãdo dicit se ita credere, non probat, etiam si diceret se pro certo credere. c. ex literis. & c. quarto loco. de p̄sum. declarat magistraliter Bald. in l. siue possidetis. C. de prob. ¶ † Præterea prædictus testis dicit d. Paulum & Ludouicum dixisse dicta verba absente Lud. & sic non ꝓbat dicta confessio facta absente parte, & etiam si probaretur per duos testes. l. fin. ff. de interro. act. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. & c. fi. de succes. ab intest. Nam dictus testis dum refert verba quę prolata fuerunt præsente parte, non dicit ꝙ dictus Paulus & Ioannes, ꝙ dixerunt tm̃ teneret argẽti dictus panis ramis, seu de qua liga esset, neque etiam probat dictus testis aliquam societatem contractam, & firmatam inter dictos Io. & Pau. ex vna, & Ludouicum ex altera: imò deponit dissensum inter eos, & societas contrahitur cum consensu. l. 1. in princ. ff. de act. & obl. ¶ Imò, quia si qua † confessio facta fuisset pręsente aduersario, qui ei confessioni non consensisset, nec eã acceptasset, nec prodest talis confessio, vt probat Cyn. in l. vnica. in 6. q. C. de confes. & ibi plenius Salic. in l. iubemus. C. de lib. cau. & etiam in dicta societate probanda dictus testis est singularis. ¶ Non ob. etiam dispositio iuris de pluribus testibus & semiplena probatione, quia non probat aliquid, eò quia sunt singulares, † & testes singulares etiam si sint mille, tantum valet vnus quantum mille. l. iurisiurandi. vbi Bal. ita dicit. C. de testib. c. licet causam. de prob. & quia deponunt quod tractabant pro concordia, & quòd partes remanserunt discordes: & non fuit accepta per Ludouicum aliquo modo confessio aliqua dictorum Ioann. Pauli: quia dissentiebat Ludouic. ab his quæ dicebat Paul. & Ioan. & sic per prædicta non probant, quinimò si bene inspicias, non dicunt quod illi confessioni factæ per Ioannem & Paulum, esset præsens Ludo. imò nihil penitus probat Matthæus de Gambaro, quia nihil dicit de eo de quo est quæstio, nec etiam Ioannes de Guidetis deponit aliquid de conclusione aut de concordia societatis: nec etiam aliquid dicit de dicto pane æris. & idem etiam dico de alio teste, scilicet Petro Bartolini. ¶ Cùm ergo etiam de iure diuino requirantur duo testes contestes. c. nouit. de iudic. & in d. c. in omni. non video quomodo posset obtinere dictus Ludou. qui nihil probauit. ¶ Accedit etiam ad confirmationem prędictorum: quia ex forma statuti sub Rubrica de modo proba. non potest fieri probatio per testes iure vel facto excedenti summam centum librarum: ergo de hoc est casus. ¶ Quò ad quasdam res in artificio etiam petitas per Ludo. non insisto: quia etiam nihil probauit, & nihil probatur quod fuerint † consignatæ Paulo & Ioanni: aut quòd ipsi repromiserint custodiam seu eas saluas fore, posito quod in eorum apotheca per Ludo. reconditæ seu etiam inuentæ fuerint. l. si ego. §. dari. ff. de iure do. not. Bald. in Auth. habita. prope finem. C. ne filius pro patre. Reliqua suppleat prouidentia dominorum iudicantium, & præstantia consultoris.

EPITOME.

1 ¶ Filiæ exclusæ per statutum non debet constitui dos minor legitima.

CONSILIVM LXXXIII.

VIso statuto † sub Rubrica, Qualiter mulier ab intestato succedat, & his, quæ in themate narrantur, requisitus, vt attingam tantũ circa dubium quo quæritur, an posito quod regulari debeat casus prædictus secundum ꝙ disponit statutum in causa intestati, debeat dicta mulier dotari competenter & conuenienter secundum conuenientiam & facultatem patris, adeò quod † non habeat minus quàm esset legitima portio debita de iure cõi, & sic petere posset suppleri dotem vsq; ad legitimam, in quo casu concurro cum sñia domini consultoris: vt ipse refert, ego super hoc aliàs consului, idem tenui *a* scilicet quod possit peti æquari vsq; ad legitimam, per ea quæ in consilio præfati fratris mei referuntur: & ita reperio etiam consuluisse Bald. in consilio incip. Punctus talis est Antonius plures filios, & c. vbi concludit pinguius quod dotari debeat. ita quod saltim habeat legitimam: quia vir bonus non arbitrabitur, quod legitima filiæ sit auferenda, † cùm censeatur quasi æs alienũ, l. Papinianus. §. si quis. ff. de inoffi. testa. Et sic debita etiam iure naturali. l. cùm ratio. in princip. ff. de bon. damna. & in Auth. de hęred. & fal. §. pręmium itaque. dicitur enim filius vel filia creditor vsque ad legitimam, vt inquit Cy. in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebelli. & in Auth. res quæ. in fin. C. communia de lega. & Spec. in tit. de confess. §. nunc videndum. versi. sed ipsi quid patris. & Bald. in l. filium quem habentem. C. famil. ercis cund. & in l. 2. C. ad leg. Fal. & in l. scimus. in princi. C. de inofficio. testa. per id quod habetur. l. si patronus. de don. iunct. l. si quis legatum. ad finem. cum ibi nota. ff. de fal. ita etiam consuluit Ange. consi. 357. inci. Dominus Grego. Pagoni, & loquitur in casu fortiori, & magis dubio: quia loquitur in terminis statuti disponentis quod stantibus filiis masculis, filia fœmina non succedit, nisi ad competentem dotem: quo casu vult etiam Angel. quòd filia debeat pro competenti dote habere ad minus legitimam, quamuis contra fratres masculos ipsius mulieris, quantò magis in casu nostro, in quo nulli extant fratres masculi ipsarum, arg. l. si filiæ. ff. de legat. 3. istam partem etiam præcisè tenet Salic. in Authen. res quæ. superius alleg. vt refert etiam præfatus dominus consultor, & idem etiam ibi Rapha. Fulg. qui ex illo tex. colligit argu. quòd si statutum excludat filias à successione, & masculos eis præferat, & disponat quod filiæ dotentur arbitrio propinquorum: quod propinqui non poterunt arbitrari minus legitimam: quia in ea non est excessus: sed bene poterunt arbitrari vltra legitimam, si illa non sufficeret merito, & qualitati personæ, vt ibi. ¶ Et hoc tantò magis procedit in casu nostro, in quo statutum exigit, quod debeat filia competenter dotari: non autem disponit quod esset contenta dote à patre. hoc dico propter ea quæ dixit Bal. quod quando statutum disponit, quod filia dotata possit agere ad supplementum congruæ dotis arbitrio boni viri: quia meritum dotis intelligitur arbitrio boni viri. l. 1. ff. de legat. 2. l. si cum ea. C. de do. promis. l. quæro. ff. de iure do. & d. l. si filiæ. † Nisi statutum diceret quod filia teneatur stare † contenta de dote data vel promissa à patre secundum Bald. argu. l. qui volebat. ff. de hæred. in-

re.inst. & profectò esset satis absurdum dicere, quòd filiæ in
ter omnes tres non deberent habere dotes, ascendentes ad
suam legitimam nullo existente filio masculo, quod non fe-
cit testator sibi hærede instituto per ea quæ dicta sunt. Non
ob. si diceretur, quod filiabus nulla debetur legitima in ca-
su prędicto, quæ exclusæ sunt à successione intestati, & legi-
tima est in eius, à quo debetur, arbitrio, videlicet, vt minus
plúsue vni quàm alteri filiorum relinquat: dummodò non
minus quarta parte legitima relinquat cuiq;, vt in l. paren-
tibus. & in Auth. nouissimè. C. de inoffi. testa. quia respon-
deo quod verũ est, quod debetur eis legitima de iure com-
muni, & sine vllo onere & conditione, prout dicitur de iure
communi cautum esse. l. quoniam in prioribus. C. de offic.
testa. tamen tempore matrimonij, & sic purificata conditio
ne petere possunt dotem sibi cõstitui arbitrio boni viri, qui
arbitrari debet dotem eius vsq; ad legitimam, saltem in ca-
su nostro in quo nulli extant filij masculi: sed tres tantum fi-
liæ: quia talis dos subrogatur loco legitimæ, vt no. Bart. in l.
Titio. §. Titio genero. de cond. & demonst. cum simili. ideò
debet saltem vsque ad illam summam, ad quam ascendit le-
gitima dotari: quia nec numerus liberorum repugnat, nec
etiam præsupponitur, quòd alia qualitas repugnet per ra-
tionem d. l. si filię. iuncta l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis
caut. & etiam quia fieri debet interpretatio, vt statutum mi
nus lædat ius commune, quam fieri posit. l. 2. C. de noxal. c.
cùm dilectus. de consue. Alex.

CONSILIVM LXXXIIII.

Consideratis his de quibus in themate, videtur
prima consideratione dicendũ, quod per pu-
blicationem processus, & omnium actorum
facta per dictos iudices sit præclusa via produ
1 cendi dictos testes in hac causa, † quoniam pu
blicatio attestationum videtur esse terminus productionis
testium. c. cùm venissent. de testib. Cle. de testib. eod. titu. &
saltem respectu illius partis quæ petiit publicationem, aut
illi assensit, vt not. glo. in d. Clem. de testib. quam sequuntur
Doct. idem tenet Host. in Sum. de testi. §. vtrùm. circa prin.
& Ioan. Andr. in c. constitutus. l. vlt. de testi. & Bart. in Auth.
atqui semel, circa medium. C. de proba. & Imol. in c. frater-
nitatis. post glos. de testi. & ibi tenet etiam dominus Abbas
Modernus, volens quòd per solam publicationem testium
intelligitur pręclusa via producendi alios testes. Et dato qđ
per talem publicationem non subsit timor subornationis,
2 vt quia dicta testium nondum sint didicita: † attamen quia
ex quo pars quæ vult producere testes, acquieuit publica-
tioni testium, videtur tacitè renunciasse productioni testi-
um super illis, allegant in arg. id quod habetur & no. in sim.
in c. 1. de elec. in 6. de eo qui gessit actum, qui solet fieri post
litem contest. vt habeatur pro lit. contest. quò ad facultates
opponendi exceptiones dilatorias. & quod nota. in c. cum
causam. de appella. de dilatoria. cum ergo sola renunciatio
expressa absque eo, quod testificata sint didicita, sufficit ad
excludendum facultatem productionis testium, vt in dict.
Cle. testi. de test. in fi. & eadem ratione etiam tacita renun-
ciatio sufficere debet: quæ fingit ex publicatione. Per hoc
etiam ponderat illud quod dicit Ioan. And. in d. c. fraterni-
tatis. inquantum vult quòd publicatio non præcludit viam
productioni testium ex solo timore subornationis, sed vt a-
liquis sit producendi finis. & quamuis sunt alij multi ter-
3 mini exclusiui, tamen iste est vnus ex illis. ¶ † Sed præmissis
non obstantibus in casu de quo quæritur, contrariam sen-
tentiam puto, de iure probabiliorem ex pluribus: & ad hoc
ostendendum præsuppono, quòd isti testes fuerunt recepti
coram arbitro, & eorum dicta coram eo fuerant publicata,
vt apertè in themate continetur: & talis publicatio & aper-
tura facta coram arbitro, non est impedimento, quin tales
testes posint iterum produci & examinari. etiam inter eas-
dem personas in eadem instantia coram iudice. l. fin. C. de
testi. & c. præsentium. de testi. ita enim potest etiam pars a-
lios producere, contra quam producti fuerunt coram arbi
tro, vt expresè habetur in præsenti verbo non habebit. &
no. Cyn. in l. per hanc. in 2. oppo. C. de tempo. appella. & sic
neq; apertura attestationum, neq; didicisse testificata, & ti-
mor subornationis ex prędictis resultans, non erant, neque
sunt impedimẽto quominus possent testes produci coram
4 iudice. ¶ † Solùm ergo restat videre, vtrùm illa publicatio
facta per iudices generaliter de processu, & de oĩbus actis
factis in dicta cã sit impedimento: & dico ꝙ non. Primò, qa
posito quod essemus in publicatione testium receptorum
coram iudice: ꝓut loquuntur allegata in contrarium, tamẽ
non est casus noster: tum quia nulli testes hic fuerunt rece-
5 pti coram iudice, † qa non est ita expeditum quòd sola pu-
blicatio testium receptorum coram iudice sufficit ad præ-
cludendum viam ꝓductioni testium ex sola publicatione,
nisi occasione illius publicationis sint didicita testificata.
ita voluit gl. in c. constitutus. l. vlt. de testi. per id quod habe
tur in §. quia verò multi. in Auth. de testi. & per Spec. in d. §.
satis vtiliter. ver. quod aũt dixi. & in versi. quid si publicata.
per id quod habetur in d. c. constitutus. & in c. veniens. el 2.
versi. pars aũt. eo. tit. ita ẽt cõsuluit Bar. consi. suo inci. Quę-
situm est per dictum ca. &c. vbi sequitur opi. gl. in d. c. con-
stitutus. & specialius in loco suprà allegato. Istam partẽ se-
quitur ẽt Gul. de Monte Lau. & etiã Zen. & Stephanus in d.
Cle. de testi. & Ant. de But. in d. c. fraternitatis. vbi voluit qđ
sola publicatio non sufficeret ad excludendum productio-
nem si non allegetur, vel ostendatur verè vel præsumptiuè,
quod obsit ꝓducenti didicisse testificata. Nam dicunt quod
ideo ipsa sola publicatio obstat, vt in d. cle. de testi. cum aliis
sup. alle. de testi. p̃sumptio est & verisimile est, qđ ꝑꝑ publi-
cationem didicerint testificata, cùm discere potuerint. Sed
vbi constat qđ non didicissent testificata, non obstaret pu-
blicatio: qa cessaret timor subornationis, quæ est cã repel-
6 lendi, vt in d. §. quia verò. & sic volunt isti † quod vbi constat
cessare impedimentum resultans ex timore subornationis,
seu resultans ex eo quod didicita esset testificatio: tunc non
habet obstare publicatio ipsa. Sed ita est quod neq; didicis-
se testificata, neq; timor subornationis in casu nostro impe
diebat ꝓductionem testium productorum corã iudice, vt
ostensum est per not. in d. c. p̃sentata. in d. l. fi. ergo nõ debet
obstare publicatio prędicta facta à iudice. & ad rationẽ An.
de But. Io. An. Zen. dicentium, quod debet esse aliquis finis
producendi testes: respondetur, qa videmus qd alij sunt fi-
nes. s. tertia productio testium cum publicatione & conclu
sione. c. in cã. vt in d. §. quia verò. & in c. vltra tertiã. de test. &
dilationes ad ꝓbandum. l. fi. ff. de fer. Istã opi. tenet ẽt Ang.
7 in d. §. qa verò multi. † vbi vult qđ demum publicatio p̃clu-
dat viam ꝓductioni testium, quorũ dicta prius non erãta-
perta nec didicita. & dicit ẽt qđ ita vult Bar. in p̃alleg. Auth.
qui semel. & dicit qđ nec aliter voluit dicere Bar. in d. Auth.
quia aliàs Bar. esset sibiipsi cõtrarius, attento eo qđ ipsemet
Bart. voluit in consi. præalleg. sed ita est in casu nostro ꝙ per
dictam publicationem factam à iudicibus, non fuit facta,
nec fieri potuit apertura testium: quia iam prius coram ar-
bitro fuerunt publicata & aperta: ergo non est præclusa via
probandi: quia publicatio illa facta coram arbitro, præclu-
dit viam producendi, demum quando sunt didicita, iuxta
not. in d. c. præsentata. Item quò ad propositum nostrum vi
detur velle Bal. in d. Auth. at qui semel. in ver. habes ex præ-
8 dictis declaratum, &c. † vbi vult ꝙ publicationi non præclu
datur via producendi testes, quando per talem publicatio-
nem dicta testium non deuenerunt ad notitiam producen
tis. Ita etiam vult ibi Sal. & per hoc apparet vna responsio ad
allegata in contrarium, ¶ Secundò moueor: quia iura quæ
dicunt, ꝙ per publicationem præcludatur via producendi
testes, loquuntur quando publicatio attestationis, quę non
erat aperta nec publicata. sed in casu nostro nõ ita fuit: imò
non fuit facta à iudicibus publicatio attestationum. & licet
fuerit facta publicatio processus & omnium actorum in d.
causa, in qua nulli coram iudicibus examinati testes fue-
runt, attamen publicatio processus & talium actorum ge-
storum coram iudice, per l. gesta. & ibi Bart. declarat. C. de
re iudi. non quin testes ad hoc posint recipi: quia talis pu-
blicatio processus quò ad testa. quæ secretò fiunt de testi-
bus ad eum finem fit, vt probent coram alio iudice, vel eo
aut

aut succurrere, vt habeãntur per Auth. vbi aliàs non essent.
& ita similem iudex attestationem receptam coram arbi-
tro publicato processu potest admittere, vt ꝓbet: & sic sibi
debet posse alias probationes & testes. & maximè plus in
casu nostro propter protestationem factam per illum, con-
tra quem fuerunt productę quod non intendebat stare illis
attestationibus, vt fuit in casu nostro. illa publicatio nil o-
perari debet, etiam quò ad tribuendam fidem ipsis attesta-
tionibus. d. l. fi. cum si. & sic illa quæ habentur in d. Cle. testi
bus. & in c. fraternitatis. cum simi. non faciunt ad casum no
strum: quia non loquuntur de huiusmodi publicatione. Ad
hmôi confirmationem bene facit quod no. Anto. But. post
Io. And. in d. c. fraternitatis. in versic. fallit 7. & c. vbi dicit, ꝙ
ꝓpter publicationem poterũt produci testes, quando co-
ram iudice non sunt producti testes, quanuis sit datus arti-
culus: quia text. in d. §. 1. Lud. maximè ponderat productio-
nem testium. idem tenet Abb. in d. c. fraternitatis. in 18. fal.
Sed in proposito nostro perinde est, ac si nulli testes essent
recepti, postꝗ̃ pars, contra quam fuerunt recepti coram ar-
bitro, non vult stare illis attestationibus, vt sæpius alleg. d.
c. pſentata. & per hoc vltimũ apparet hoc esse verum, ꝙ hoc
casu per solam publicationẽ processus videatur sufficienter
esse renunciatũ iuri facultati producendi testes. & maximè
cùm præcisè affirmauerit potestas per publicationẽ semi-
plenè probasse, imò alternatiuè dixisse, plenè: vel saltim se-
miplenè probasse, petens deferre iuramentũ in supplemen
tum ꝓbationis, quod tamen nunꝗ̃ delatum fuit, & per con-
sequens illo non dato, non videtur pro se etiam renunciasse
facultati alteri probandi. l. 3. ff. de testa. mili. ¶ Tertiò prin-
cipaliter moueor: quia posito quòd illa publicatio fuisset ẽt
talis effectus, ꝙ pręclusisset viam producendi testes, seu ha-
buisset vim renunciationis vel conclusionis in causa, tamen
9 attento † ꝙ iudex primò parte aduersa nõ citata detulit pro
ductioni testium pro parte, ad cuius petitionem fuerat fa-
cta publicatio, intelligitur facta reuocatio quò ad dictum
effectum præcludendi viam productionis testium. Primò
† 1. hoc volunt domini de Rota sua † conclusione 5. incip. Item
si post cõclusionem in cã, & c. vbi concludunt, ꝙ si post con-
clusionem factam in cã iudex admittit articulos sit reuoca-
ta conclusio in cã: quia natura contrariorum hæc est, quod
vno posito eodem actu cẽseatur reliquum esse reuocatum,
vt ff. de acq. hær. l. illud. & hoc dicunt esse verũ: si iudex sciat
in causa esse conclusum: secus si ignorauerit, vt in Cle. 1. de
10 procurat. Insti. qui dari tut. in poss. prin. † & subdit ꝙ in du-
bio præsumitur sciuisse, si ipse iudex admittens post conclu
sionem in causa fuit illemet qui cõclusit in causa. c. veniens.
de filiis presby. & c. ab excommunicato. de rescri. secus si es-
set alius iudex admittens articulos qui esset subrogatus in
locum primi iudicis: cum quo facta fuit conclusio in causa: †
quia pręsumitur ignorare per regulam, qui in alterius. ff. de
regu. iur. & cum illa decisione dominorum de Rota transit
Ant. de But. & Imol. in c. auditis. de procurato. hoc in termi
nis nostris decidit formaliter do. Card. Flo. in Clem. test. de
testi. vbi dixit, quod in casibus in quibus publicatio attesta-
tionum pręcludit viam productiuam producendi testes, de
bemus dicere hoc procedere, nisi iudex prædictam suam
interlocutoriam reuocaret: quia ad hoc facere posset, per c.
11 cum cessante. de appell. secundum eum, † eò ipso quòd iu-
dex produ. postea testes admitteret, intelligeretur reuoca-
re, tamen pars aduersa posset appellare. ita residet ibi dom.
Card. & allega. & sic ibi est decisio huius q. specificè. & bene
facit quod not. Bald. in l. peremptorias. C. sen. rescind. non
posse, in versic. quæro si iudex, & c. vbi vult, ꝙ si iudex statuat
terminum ad probandum, & post terminum admittat pro
bationes aliter parte præsente vel citata, videtur reuocasse
illam præfixionem termini, & idem tenet Salice. in d. l. per-
12 emptorias. bene facit l. penul. ff. de præto. stipu. ¶ † Quartò
principaliter, quia videtur in themate præsupponi, quòd
hæc causa erat cognoscenda summariè, sine figura iudicij,
& sola facti veritate inspecta. quo casu quamuis vbi aliàs de
iure cõmuni in alia causa ordinaria quis impediretur pro-
ducere testes in causa summaria, idem est, quia talis prohi-
bitio est propter timorem subornationis, vt in d. §. quia ve-
rò. & sic ex quadam naturali æquitate, quæ est, vt nec alter
alteri insidietur. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & ita dicit Bar. ad
reprimendum. in versi. figura. & per d. Clem. sæpe. de verb.
signifi. Sed ita est, quia in casibus, in quibus proceditur sine
figura, non attendimus conclusionem, de qua in causis or-
dinariis, vt in d. Clem. sæpe. §. in verbo irrogabit. de ver. sig.
quia nunquam intelligitur ita conclusum, ꝙ iudex non pos
sit post conclusum in causa ad petitionem partium interro
gare illam partẽ & testes, licet secus sit in causis, ordinariis,
tamen hoc bene poterit in causis in quibus proceditur sine
* figura iudicij. & illud ibi sequuntur * cõiter DD. per illũ tex.
& reputat ibi do. Car. hoc esse singulariter notãdũ: & sequi-
13 tur ẽt do. Abb. in c. cum Ioan. de fid. instr. in no. † Pro hoc ęga
in talib. causis solùm attendi debet dispositio iuris natura-
lis, vel gentium, vt no. in d. Cle. sæpe. & per. DD. in Clem. di-
spendiosa. de iud. & per Bart. & Ludo. in l. filiusfamilias. de
dona. & ibi Imo. & quod no. Bal. in l. 3 C. de testib cum si. &
ista potuit esse causa quæ mouit iudices ad deferendum iu-
ramentum testibus non obstante publicatione prædicta. &
illa verba, sola veritate rei inspecta, etiã plus important esse
remouendas solennitates iuris ꝗ operentur illa alia verba,
scilicet summariè, simpliciter, & de plano, sine strepitu, &
figura iudicij, vt not. dixit Ant. de But. in c. 2. in prin. de iure
calum. tamen in casu nostro aliud est: quia in casu nostro di-
dicisse testificata non esset impedimento ipsi producere vo
14 lenti testes, † quia apertura in publico facta coram arbitro
nõ impedit, quin etiam post didicita testificata possint co-
ram iudice produci testes secundum distinctionem d. l. fin.
& dixi suprà, meritò non sumus in casu, in quo impedimen
tum sit propter timorem subornationis resultantis ex eo,
quod didicita sint testificata. Sed si quid est, quod impedi-
ret ipsum producentem, esset quædam tacita renunciatio,
seu conclusio in causa præcedens petitionem publicatio-
nis & publicationẽ. ¶ Quintò principaliter moueor, quia
in themate cõtinetur statuto loci cautum esse, quòd si reus
non præstiterit satisdationem quæ petita fuerit, postquam
petita fuit, & cessatum sit in ea præstanda, quicquid agita-
tum fuit nomine dicti non pręstantis satisdationem, sit ipso
iure nullum, ergo dicta publicatio per quam præcludeba-
tur via actori ad producendos testes, secundum quod dicit
reus, debet esse nulla in fauorem rei. Et dato quòd propte-
rea esset litigatum pro actore cum reo coram dicto iudice,
& ad vlteriora processum, tamen per hoc non potest videri
recessum esse ab illa petitione, & allegatione actoris, vt sim
pliciter decidit in terminis Anton. de But. c. super literis, de
15 rescript. in versic. † Ad secundum principalem passum de-
scendo, & c. vbi dicit, quòd si statutum dicit ꝙ instrumen-
† 2. tum de quo non † soluta sit gabella, executioni non man-
detur, & si contigerit fieri processus ipso iure sit nullus, &
accidit quòd oppositum fuit gabellam non fuisse solutam,
& iudex ad vlteriora ꝓcedit: refert de facto se dixisse, quòd
processus erat nullus, & quòd per processum ad vlteriora
non videtur reiecisse dictam exceptionem quam statutum
prædicit: quia ita disponendo dicitur tollere iurisdictio-
nem & fundamentum, & si processus est nullus, vt statutum
dicit, non potest sequi tacita valida pronunciatio: quia si
non valet principale, neque etiam illi accessorium, iuribus
vulgarib. & ad hoc allegat dominum Lappum. in cap. 1. &
in capit. cum multis. & in cap. dispendiis. de rescriptis, in
sexto. ad idem bene faciunt notata in lege, quidam consu-
lebant, de re iudicata. Et per hæc allegata in contrarium
nullo modo obstare possunt ad casum nostrum, & ad illa
fore pluribus modis mediis responsum. & sic concluditur
ex omnibus prædictis non obstante publicatione posse
procedi ad receptionem & examinationem testium. de qui
bus suprà.

ADDITIO.

a ¶ Tenui. suprà lib. 1. consi. 69. & in locis quæ ibi allegaui.

EPITOME.

1 ¶ Statutum quòd mulier decedens non extantib. ascenden
tibus & descendentibus teneatur fratrib. suis tertiã partem
dotis

dotis suæ relinquere: appellatione fratris venit soror, q̃ de-
bet cum fratre viriliter in dictam tertiã partem concurre-
re: & si soror sit hæres instituta à defuncta, nil tamen accre-
scit fratri, sed solum reddetur ei dimidia tertiæ dictæ dotis.

CONSILIVM LXXXV.

Animaduersis optimè iis quæ in themate con-
tinentur, videtur prima consideratione di-
cendum dicto fratri integra centum deberi,
pro tertia sibi debita authoritate statuti sub
Rubri. de dotibus restituendis. nam statutum
prædictum exorbitans est à regulis iuris cõis, quia soror de
iure communi non tenetur aliquid regulariter fratri relin-
quere in testamento, nisi turpi persona instituta. l. fratres.
1 C. de inoff. test. †Sed ita est quod statutum odiosum † men-
†1. tionem faciens de fratre non comprehendit sororem, *a* vt
a in specie not. Pet. de Anch. pro damno in repet. c. canonum
statuta. de consti. post medium. in verbo, dicto de filiis & ne
potibus. Nam in exorbitantibus & odiosis masculinum nõ
concipit fœmininum. l. quisquis. cum gl. C. ad leg. Iul. maie.
& plenè no. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. & ibi DD. & et-
iam l. 1. in prin. ff. de pec. & in l. 1. ff. de verb. sign. & in c. gene-
rali. de elec. in 6. & per Archi. 17. q. 4. c. si quis suadente. cum
si. & maximè attento cõi vsu loquendi, scd̃m quem formali
2 ter appellatione fratris non comprehenditur soror. † & sta
tuta debent intelligi scd̃m cõem vsum loquendi. l. libero-
rum. §. quod tamen Cassius. de lega. l. 3. l. Labeo. & ibi no. ff.
de sup. leg. & no. Bar. in l. 1. in prin. ff. de suis & leg. Et in Rub.
de no. ope. nun. & Iac. But. in prima constitutione. c. 7. Bar.
in l. non dubium. C. de leg. & in l. oẽs populi. in 6. q. cum si.
¶ Et licet statutũ loquatur in plurali, dum dicit relinquere
fratribus, & vnus tm̃ sit frater, non per hoc extenditur ad
3 sororem, quia statutum loquens in plurali, verificatur ẽt in
vno tm̃, sicut & in singulari. l. 2. §. Iulianus. ff. vi bo. rap. & qđ
ibi no. Bar. cum suis concor. & facit quod not. gl. in l. vt per-
fectus. in verbo, tabulariorum. C. de anna. excep. & Spec. in
titu. de primo decre. §. effectu. ver. sed nunquid sufficeret. &
Io. Ant. in c. pastoralis. §. præterea. de off. deleg. vbi volunt
quod iuribus quæ requirunt aliquando fieri protestationẽ
coram vicinis vel honestis viris, satisfactum sit, si protestatio
4 facta sit coram vno vicino, vel honesto viro. ¶ † Secundò ꝓ
hoc facit, quod quando vna sola ratio potuit esse causa sta-
tuti: illa perinde habetur, ac si expressa fuisset in statuto. &
est gl. no. in l. quanuis. C. de fideicom. & ibi no. Bal. & Bar. in
l. maximum vitium. C. de libe. præt. & in l. quoties ab oĩbus.
C. de fideicom. & Sali. in l. si serui nostri. C. de noxa. & Imol.
in l. fi. ff. de hęre. insti. & facit quod no. gl. in l. tale pactum. §.
fin. ff. de pact. & in l. 2. ff. de lib. & posth. & in l. fundus qui lo-
cum, in princ. ff. de regu. iur. Sed ratio dicti statuti nulla alia
esse potuit, nisi fauor agnationis & familiæ conseruandæ,
quæ per masculos conseruatur. l. 2. §. 1. de suis & leg. l. apud se
dubitari. in vers. eo fundus. in quo publicus fauor versatur.
5 l. 1. §. sed si seruus. ff. de vent. inspi. † & propterea necessariæ
sunt maribus maiores diuitiæ ad agnationem & honestam
familiam conseruandum propter onus. l. Titia. cum testa-
mento. §. Lucius. ff. de leg. 2. & ibi Bald. dicit hanc esse ratio-
nem statuti præferentis masculos fœminis. & plenius hoc
explicat Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de succes. ab intesta.
§. 1. & Bart. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tert. & Bal. in l. cunctos
populos. C. de summa Trini. & Bal. in l. fin. C. de in ius voca.
& inter consi Ange. consil. 68. incip. Martinus. sed ista ratio
statuti cessat in fœminis, ergo non debet extendi statutum
ad casum diuersam rationem habentem. l. quod constitu-
tum. de testa. milit. l. inter stipula. §. sacram. vers. sed hæc dis-
similia, de verb. oblig. l. si verò. §. de viro. ff. sol. ¶ Tertiò quia
si statutum voluisset dispositionem tertię partis relinquen-
dæ vendicare sibi locum in sororibus, sicut in fratres: facilè
fuisset statuentibus hoc exprimere, & expressissent. c. ad au
dientiam. de deci. l. 1. §. sin verò à deficientis. C. de cadu. toll.
6 ¶ † Quartò, quia dato quòd soror esset comprehensa sola,
sicut etiam frater pro authoritate statuti sub Rubri. de do-
tibus restituendis, & tamen testator relinquendo hæredi-
tatẽ dictæ Mæuiæ sorori, videtur reliquisse sibi animo com-
pensandi cum ea parte, quam ex forma statuti sibi relinque
re tenebatur, in Auth. præterea. C. vnde vir & vxor. & not.
DD. & glo. in l. quoniam nouella. C. de inoff. testa. & l. 2. vbi
DD. in §. si pater. solut. matri. facit l. debitori. C. de pac. & l. si
adul. C. de hære. act. ergo solus remanet Titius frater ad di-
ctam tertiam petendam. ¶ Sed præmissis non obstan. con-
7 trariam sententiam de iure probabiliorem esse reor, † vide
licet quod tam soror q̃ frater vocati intelligãtur ad dictam
tertiam partem delatam à statuto sub Rub. de don. restit. ex
infrascriptis. & primò quia appellatione fratris cõprehen-
ditur soror. l. Lucius. §. Mæuia. ff. ad Treb. l. Lucius. ff. fa. erc.
l. tres fratres. ff. de pac. l. Lucius. §. quæsitum. de leg. 3. & ma-
ximè hoc est verum quando ꝓfertur à lege, vt ibi dicit Ray.
qui dicebat secus esse, quando profertur ab hoĩe. sed Ange.
in d. l. tres fratres. dicit idem esse si appellatio fratris profe-
ratur ab homine, per d. §. Mæuia. & §. quæsitũ. & subdit Paul.
de Cast. ꝙ quando refertur in plurali, vt fratres, prout in ca-
su nostro, tunc comprehendit sororem. & ita intelligit text.
in d. l. tres fratres. secus si in singulari numero: cùm ista vo-
cabula frater & soror, sint diuersa, ¶ Secundò moueor, au-
thoritate statuti positi in conclusione statutorum dictæ ci-
uitatis, vbi inter cætera extant hæc verba: Statuimus & ordi
namus, qđ verba p̃sentium statutorum & approbatorum in
genere quocunq; ꝓlata, vel quouis numero: si casus ille con
tingere possit in alio genere vel numero, & contingat per
iudicem, ac si ibidẽ forent adiecta verba cuiuslibet generis
vel numeri, &c. ergo apparet aptè qđ statuentes voluerunt,
8 † qđ verba prolata ab aliquo statuto in genere, vt in mascu-
lino, tunc masculinum concipit fœmininũ. vnde dicit gl. in
d. §. q̃situm. & gl. in d. l. Lucius. fa. ercis. ꝙ ideo appellatione
fratris soror cõprehenditur: quia genus masculinum con-
cipit fœmininum. voluerunt ergo statuentes, quò ad ea q̃ di
sposita sunt, in statutis tollere disputationẽ, quæ de iure cõi
vertebatur circa illud arg. an masculinũ concipiat fœmini-
9 nũ. ¶ † Tertiò verba ꝓlata in vna lege vel statuto recipiunt
interpretationem, & declarationẽ ex his q̃ disposita sunt in
alia lege vel statuto. l. non est nouũ. cum duab. legib. seq. ff.
de leg. l. vtrum. ff. de peti. hær. l. 1. §. parui. cum glo. & ibi not.
Bart. ff. ꝙ vi aut clàm. & l. ita nobis pudor. cum gl. & ita not.
Bar. C. de adult. Sed ita est qđ statuentes p̃dicti in alio statu-
to sub Rub. de succes. ab intest. in casib. in quibus & statuen
tes disponebant circa fratres aliqd contra ius cõe vtuntur
his verbis, fratres mares, &c. Ergo ex illo statuto bene appa
ret, ꝙ statuentes sub simplici appellatione fratris intellige-
bant ẽt cõprehendi sorores: & p̃cipuè hoc intelligere pote-
rant ex his q̃ causata sunt in dicta cõclusione statutorum. Et
propterea qđ statuẽtes nolebãt appellatione fratris venire
10 sorores, vsi sunt his verbis fratres mares. † nullũ em̃ verbum
dẽt intelligi esse ꝓlatum superuacuò, & sine instrumento in
statutis contractib. &c. vt dicit Bal. in Rub. de cõtrah. empt.
in 9. q. per l. ita stipulatus. in prĩ. ff. de vsur. & l. hac lege. ff. de
contrah. emp. facit l. si quando. in prin. de leg. 1. & c. si Papa.
de priui. in 6. Quartò si diceremus, ꝙ verba dicti statuti sub
Rub. de dote resti. loquentia de fratribus, non comprehen-
derent sororem, sequeretur absurdum contra iuris cõis di-
spositionem: videlicet quod non extantibus fratribus ma-
sculis, & stantibus sororib. ac patruis potior esset conditio
patrui in successione quam sororis: sed de iure cõi potiores
sunt sorores patruis, vt in Auth. cessante. & in Auth. post fra
tres. C. de legi. hær. & statutum semper debet interpretari,
vt quanto magis fieri potest iuris cõis tramites imitetur. c.
cum dilectus. de consue. l. 2. C. de noxa. actio. & not. in l. fin.
11 §. in computatione. C. de iur. delib. ¶ † Quintò, vt statutum
nullam contineat iniquitatem, debemus à proprio verbo-
b rum significatu recedere, *b* vt not. Bar. in l. omnes populi. de
iust. & iur. 3. & 6. q. prin. in verb. iuxta præmissa quæro quid
si in statuto est aliquod verbum. alleg. l. in ambigua. ff. de le-
gat. 1. & similiter dixit Anto. de But. in d. c. cùm dilectus. de
12 consue. & ibi Imol. in not. per illum text. † quod ne induca-
tur repugnantia à iure communi, licitum est à proprio si-
gnificatu recedere, ergo in ꝓposito fortius, dato quod ma-
sculinum concipit fœmininum, & in proprio verborum
signifi-

significatu, vt no. gl. & DD. in l. 1. de ver. sig. & patet in l. pronunciatio. eo. ti. cum si. sup. alleg. attamen vt statutũ imitetur ius cõe, quantomagis fieri põt debemus facere extensionem & impropriationem, per quam masculinũ concipit fœmininum. ¶ Nec tertiò obst. si diceretur, quod statutũ voluit deferre patruis cã agnationis conseruandæ: qa hoc non est verum, vt inf. dicetur. Superest ad allegata in cõtrarium respondere. ¶ Non obstat igitur in primis ꝙ appellatione fratris non venit soror, eò qa in odiosis masculinũ non concipit fœmininum: quia respondeo primò quod istam exten
13 sionem faciunt ipsimet statuentes, volentes † ꝙ verba prolata in ipsis statutis in vno genere, intelliguntur prolata in alio: qđ quidem dẽt intelligi indistinctè, vt statutũ positum in conclusione statuti aliquid addat iuri cõi. Et no. Bar. in l. 3. §. prætor. ff. de dam. infec. ver. quæro qđ si statutum, &c. & Bar. in l. 3. ff. de vsu. & do. Ant. in c. cãm quæ. de do. & contu. & Bal. in Rub. C. qui accu. in pen. col. & Imo. in l. si verò. §. de viro. in 4. col. sol. ma. arg. l. si quando. in prin. de leg. 1. & d. c.
14 si Papa. ¶ † Secundò respondeo ex his quę no. Bal. & Sal. in l. venia. C. de in ius vo. vbi volunt, qđ vbicunque aliqua dispõ vel statutum concernit qualitatẽ aliquarum personarum,
c tunc respectu c psonarum, qbus fauetur, illa dispõ est fauorabilis & extendenda quò ad illas psonas quib. fauetur. respectu verò earum psonarum q̃ ex dicta dispõne grauantur: illa dispõ censetur odiosa & restringenda per illam doctrinam. & ex gl. in d. l. venia. & not. gl. in l. sed si hac. §. si. ff. eo. & in l. qui bona. §. si aliena. de dam infe. ex quo infert vnũ Bal. & Sal. in d. l. venia. quod ibi vide per eos: ideo in ꝓposito nostro istud statutũ ex parte mulieris testantis. q̃ grauatur per statutum, censetur odiosum & restringendũ. Sed respectu fratrum q vocantur, censetur fauorabile & extendendũ, vt appellatione fratris cõtineatur soror, vt in d. l. Lucius. §. Mę uia. cum si. ¶ Non ob. quod dicitur de cõi vsu loquẽdi: quia dato quod hoc probaretur: respondeo primò qđ statutum positum in conclusione statutorũ. remouet dubium: dum dicit, ꝙ verba pſentium statutorum prolata in vno genere, intelligantur prolata in alio. ¶ Pręterea respondeo, vt patet
15 ex his quæ no. Bal. in c. 1. in prin. de succes. feu. vbi volunt † ꝙ verba prolata à statutis, & ẽt peritis debent intelligi, & in-
d terpretari scđm quod intelligunt iuristæ, d & nõ scđm quod intelligunt, & loquuntur idiotę. Et pp hoc dicit in proposito Imo. in c. cum tibi. in fi. de testa. quod nulla q. qua quæritur, an statutum loquens de decedente ab intestato habeat locũ in pupillo, si allegatur quod sit per cõem vsum loquendi vulgarium & peritorum, quia statuta fiunt à peritis, qui in dubio videntur habere respectum ad propriam significationem verborum. alleg. no. per Bal. in d. c. 1. & dicit hoc esse menti tenendum in practica, ad idem quod no. Bal. in l. leg. 12. tab. C. de leg. hære. vbi vide quod dicit. Et idẽ est de mente Bar. in l. si quid earum. in prin. ff. de le. 3. vbi dicitur, quod
16 † licet secundum vulgarem sermonem non sit differentia inter emere & comparare: tamen secundum literalem sermonem est differentia: quia emere est cum pretio: cõparare est acquisitio ẽt facta per permutationem vnius speciei cũ altera, vt no. gl. in d. l. si quid earum. in prin. & legitur & no. in l. 1. C. de rer. permu. & ideo dicit Bar. in d. l. si quid earum. quod in dictis testium & vulgarium personarum non esset facienda differentia inter illa verba, videlicet emere & comparare, s. in legibus & statutis conditis à peritis, vnde facienda esset differentia. & idem no. Bar. in l. liberorum. de verb. sig. & in l. si quis filiab. & l. seq. ff. de testa. tut. secus est in dispositione facta ab imperito, vt no. Bar. in l. stipulatio ista. §. hi quoque. de verb. oblig. in fin. ¶ Non obst. secundum arg. videlicet quod ratio dicti statuti fuit causa agnationis conseruandæ, quia respondeo primò quod istud nõ est verum: vt patet ex illis verbis, non extantibus ascendentibus. per quæ verba comprehenduntur sine dubio auia materna, & mater, per quas fœminas constat, non conseruari agnationem, vt iam est dictũ. Secundò hoc ostendo ex his, quæ not. Sal. in l. 2. C. de noxa. vbi dixit, ꝙ † si statuto cauetur, quòd si
† 2. quis decesserit ab intestato, fœminæ non succedant existen
17 te agnato aliquo masculo, vsque ad quartum gradum, tale statutum loquens per dictionem, si quis, & sic in masculo, non vendicat sibi locum in muliere decedente superstite eius fratre, & superstite filia eius mulieris: quia filia hoc casu, & in casu quando decedit masculus. Nam statutũ loquitur in masculis descendentibus, qui sustinent onera totius domus & generis sui, & ꝓhibet bona transire ad mulieres, quæ ad alienas, vt plurimum transeunt familias. Sed quãdo decedit is, de cuius successione tractatur, bona erãt iam penès mulierem quæ non sustinet onera generis sui: ideo facilior debet esse ad aliam mulierem transitus. arg. ff. de pact. l. si vnus. §. pactus. versi. quid si ipse. ita residet Sal. ita quod est in proposito nostro: quia tractatur de bonis & successione mulieris, non aũt masculi, vel etiam secundum Bar. in l. libe
18 rorum. de verb. sig. in versi. his pręmissis, &c. † Dicamus etiã scđm do. Bal. in d. l. leg. 12. tab. C. de suis & leg. & Imol. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. ma. in d. statuto non potest allegari, nisi ratio conseruandæ agnationis, postq̃ talis ratio non est expressa à statuentibus: vnde scđm Imol. in dubio debemus interpretari statutum, scđm qđ magis concordetur cum iure cõi. d. c. cùm dilectus. & de iure communi frater & soror paribus passibus ambulant, vt habetur in locis vulgar. ¶ Non obstat, ꝙ si statuentes voluissent comprehendere sororem sicut fratrem, hoc expressissent, &c. Quia respondeo quod satis fuit expressum, ex quo statuentes simpliciter statuerunt de fratribus, quorum appellatione veniunt sorores, vt sup. probaui: præsertim per id quod est dispositũ in conclusionem statutorum. Postremò non obstat vltimum argu. ꝙ solus Titius possit petere tertiam, attento quod illud quod est relictum Mæuiæ, videtur sibi relictum animo compen-
19 sandi: quia respondeo ꝙ tam frater quam soror intelligun tur pro virili vocati ad dictam tertiam per statutum. l. si hæredes nominatim, de legat. 1. l. quidam relegatus. in fi. cum duabus sequentib. ff. de rebus dubiis. ergo non potest dici per hæreditatem relictam Mæuiæ confusum esse, nisi dimidiam tertiæ: & aliam dimidiam deberi Titio, in qua compensari debet id quod est sibi à testatore relictum animo compensandi.

ADDITIO.

a ¶ Sororem. infrà lib. 7. consi. 45. secus in non odioso, vt hic Paul. consi. 119. lib. 1. Cur. senior. consi. 9. adde Ias. in Rub. in fin. de acq. pos. Alcia. de verb. sig.
b ¶ Recedere. dixi in consuet. Parisi. §. 8. gl. 4. nu. 8.
c ¶ Respectu. Cor. consi. 95. lib. 2. Ias. consi. 24. lib. 1. sed hanc distinctionem pungit Deci. in d. l. venia. dic. vt per Alcia. ibi quòd est vera, quando fauor ab odio separationem recipit.
d ¶ Iuristæ. suprà lib. 1. consi. 2.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ciuitatis de non emendo, vendendo, vel transferendo sale, nisi certis personis, non habet locũ in transeunte, vt de alia ciuitate deferat ad aliam. et idem de statuto non transferendi frumenta aut victualia, vel pannos. nu. 2. & 3.*
6 *Forensis nisi diu incoluerit, præsumitur ignorare statuta.*

CONSILIVM LXXXVI.

Visa inquisitione contra dictos inquisitos formata, & visis capitulis & statutis, de quibus in themate, nõ videtur aliquo modo super dicta inquisitione procedi posse contra dictos in-
1 quisitos ad aliquam condemnationem. ¶ † Et primo, quia de iure cõi non reperitur esse de genere prohibitorum conducere sal per territorium huius ciuitatis, nõ solutis aliquibus gabellis, vt c. super quibusdam. §. 1. de ver. sig. l. vectigal. ff. de pub. & no. Io. And. in addi. Spe. in titu de consti. §. 1. in addi. incip. Gui. de Suza, &c. ¶ Est igitur videndum, an per capitula prædicta, & præsertim per illud capitulum incipiens. Item che non sia lecito comparere alcuna persona, &c. Intelligitur esse prohibitum & pœnale ꝙ non: quia in dicto capitulo cauetur, ꝙ non sit licitum emere, vel vendere pręterq̃ conductoribus dicti datij salis: & qđ nemo audeat ire extra comitatũ Bononiæ ad emendam aliquam quantitatẽ salis, & aliam conducere ad comitatum & ciuitatẽ Bononiæ sub pœnis cõtentis in eo. Nam tale statutũ nõ comprehendit portantẽ vel conducentem sal per ciuitatem

Bononiæ ad alia loca:puta ad partes Lombardiæ,prout ac-
cidit in caſu noſtro,& ſic non cõprehendit tranſeuntem per
ciuitatem p̄dictam,cũ ſal aliò conducatur. Sed ſolum com-
prehendit illos q̄ dictum ſal adducerent ad ciuitatẽ & comi
tatum Bono. & illud in eadẽ ciuitate & comitatu venderẽt:
& ſic p̄iudicium facerent dictis conductorib. datij ſalis in ci
uitate & comitatu Bono. hoc colligitur ex his quę decidunt
Iac.de Are.& Cy.in l.ſi quis poſt hac.per illum tex.cum glo.
C.de ædi.pri.& Io.And.in addi.Spe.in ti. de conſt.§.1.in ad-
di.quæ incipit.Gui.de Suz.&c.Bar.& Ang.in l.cætera.§.ſed
& ſi quis.ff.de leg.1.& Pe.de Anc.& Io.de Imol.in c.1.de cle.
2 non re.†vbi concludunt,ꝙ ſi ſtatutum diſponit quod nemo
poſsit portare bladum ſeu victualia extra diſtrictum ciuita
tis, non cõprehenditur ille qui de alia ciuitate ſeu diſtrictu
portauit per ciuitatẽ, & diſtrictum ſtatuentium,vt condu-
cat ad alia loca.§. ¶Et dicit Io.de Imo.in d.§.ſed & ſi qs.ꝙ ẽt
ſi ſtatutũ decideret ꝙ nemo poſsit portare ſeu deferre fru-
mentum per diſtrictũ extra territorium:ꝙ ẽt illa verba non
intelligerentur de blado ſeu frumẽto qđ fuit portatum de
† 1. alia ciuitate ad locum † ſtatuentium, vt aliò conduceretur:
quia deportatione bladi extracti ab initio de alio loco,non
videretur intereſſe ciuitatis ſtatuẽtium: ergo nõ videtur in
dubio de hoc intelligendũ,per d.l.ſed ſi qs poſt hac.& l.Cæ-
ſar.de publi.ita ergo dẽt eſſe in ꝓpoſito noſtro:quia ſtatutũ
ꝓhibens ſub pœna, ne qs vadat ad emendũ extra ciuitatem
Bononiæ ſal:& illud cõducat ad ciuitatẽ,dẽt intelligi quan-
do conduceretur ſal ad ciuitatẽ Bono. ibidẽ remanſurũ, q̄a
tunc fieret p̄iudicium conductorib. datij ſalis,ad quos ſolũ
ſpectat vendere ſal. ¶Et hoc in terminis decidit Pau. de Ca.
3 in d.l.cætera.§.ſed & ſi qs.vbi inquit, † ꝙ ſi in ciuitate eſt or-
dinamentũ,quod panni forenſes nõ intromittantur in pan
nis ciuitatis, dẽt intelligi de his q̄ intromittunt pannos,vt
ibi remaneant, & eis opponerentur: ſecus ſi per tranſitũ ad
alia loca.d.l,ſi qs poſt hac.& iſte eſt p̄ciſè caſus noſter.¶Cõ
firmo:quia in ſtatutis per p̄cedentia declarantur ſequentia.
l.vtrum.ff.de pet.hær.l.ſi ſeruus pluriũ.§.fi.ff.de leg.1.l.fi.ff.
de hęr.inſt.Sed ita eſt ꝙ ſtatutum in ſui principio prohibet,
quod nullus poſsit emere nec vendere ſal,præterq̃ à condu
ctoribus præſentibus datij ſalis. & ſubiungit ꝙ ſi aliquis prę
ſumeretur ire extra comitatum Bon.ad emendam aliquam
groſſam quantitatem ſalis, & illam conducat ad ciuitatem
& comitatum Bon. incidat in pœnam librarum,&c. Statu-
tum ergo, vt patet in ſui principio voluit prouidere, quod
nullus poſsit conducere aliunde ſal ad ciuitatem Ferrariæ
fraudulenter,id quod aliquo modo impedirentur condu-
ctores datij vendere ſal,quod ipſi haberent pro ſubuenien-
do neceſsitatibus ciuitatis: ſed imò voluerunt ꝙ nemo ali-
us poſsit adducere ſalem ad ciuitatem Bononiæ,& illud in
aliquo loco diſpenſare: quia hoc fieri non poſſet ſine præ-
iudicio conductoris dicti datij,quæ ratio ceſſat, quando ſal
conduceretur cauſa portandi ad alia loca,ergo tunc ceſſa-
re debet diſpoſitio ſtatuti,l.adigere.§.quamuis.de iu. pat.c.
cùm ceſſante.de appell. ¶Comprobo prædicta:quia ſtatu-
tum expreſsè à dicto incurſu pœnæ excipit illos qui per
tranſitũ conducerent ſal:quia debent notificare dictis con
ductoribus datij, prout ſupponitur in themate fuiſſe noti-
ficatum. ¶ Nec obſtat ſi diceretur, ꝙ iſta pars ſtatuti diſpo-
nens de tranſitu,loquitur quando conducentes per tranſi-
tum vellent tranſire per ciuitatem:ſed in caſu noſtro tranſi-
uerunt,nedum per ciuitatem,ſed etiã per comitatum: quia
reſpondeo primò quod dato quod iſte caſus quando fieret
tranſitus per ciuitatem non eſſet comprehenſus à ſtatuto,
tamen remaneret in diſpoſitione iuris.l.commodiſsimè.ff.
de liber.& poſthum. & l. ſi extraneus.ff.de condi.ob cau.&
not.in l.ſi cùm dotem.in princi.ff.ſolut.matri.& in l.omnes
populi.ff.de iuſti.& iure. per DD.& de iure communi con-
ſtat ꝙ iſte tranſitus pœnam non meretur, vt dixi in prin.ex-
preſsè not. And.in d.tit.de conſti.§.1.in addi.incip.Guid.de
4 Suza,&c.¶ † Et illi caſus excepti per ſtatutum prædictum à
regula poſita in principio dicti ſtatuti non cõprehendunt
pluſquã eſſet de natura ipſius regulæ. l. generali.§.vxori.21.
not.Bar.ff.de vſufru.leg.l.Lucius.§.pluribus.21. Barth.ff.ad

Treb.& not.Bar.in l.1.ad finem.ff.de origi.iur.& no.oẽs in
l.in his.ff.de leg.2.reſpondeo quod mens ſtatuentium circa
dictam exceptionem diſponentem de tranſitu per comita-
tum,fuit ẽt cõprehendere tranſeuntem per ciuitatẽ,vt ma-
nifeſtè colligitur ex verbis illius ſtatuti, dum ſubiungit,ꝙ ſi
dictum ſal per tranſitum conduceretur,non poſsit exone-
rari in comitatu,vel guardia ciuitatis Bononiæ,&c.Ecce qđ
fecit mẽtionem de ciuitate, ſ. quod de neceſsitate ſtatutum
implicare voluit præcedentia, & comprehendatur ſic ciui-
tas:quia aliàs non conuenirent iſta verba ipſi particulæ ſta-
tuti loquentis de tranſitu per comitatum Bono.Ad hoc be-
ne facit l.Proculus.ff.de vſufru.& l.pen.ff.de colla.dot.ſicut
& aliàs ponitur pars pro toto. l. pater filium.cum gl.fi.ff.de
5 leg.3.ſicut ẽt videmus,† quod quandoq; diſtrictus † ciuita-
† 2. tis idem importat quod diœceſis, & cõprehẽdit ciuitatem
ipſam,vt in Cle.ne Romani. §. ſanè,de elect.iuncto c.1.cum
gl.2.de rer.permu.lib.6.& no.DD.in c.Rodulphus.de reſc.
¶Non ob.prædictis, ſi dicatur quòd iſte tranſitus ex forma
dicti ſtatuti ſpectat ad cameram cõis Bononiæ, vt maximè
colligi videtur ex forma cuiuſdã alterius capituli ſuprà ſpe
cificati. Quia reſpondeo primò quod poſito, quod dictus
tranſitus ſpectare debeat ad cameram cõis Bon.tamen per
hoc non eſt prouiſum in dictis ſtatutis, quod tranſiens eo
modo quo tranſiuerunt & conduxerunt dicti inquiſiti,in-
cidat in aliam pœnam. ¶ Scđò reſpondeo quod non eſt ve-
rum,quod quò ad dictum tranſitum ipſi conductores datij
ſint poſiti in locum cameræ:imò expreſsè colligitur contra
rium ex verbis ſupraſcripti capituli incipientis. Itẽ che'l nõ
ſia lecito alcuna,&c.vbi ſtatutum ſpecificat illud quod vult
ſpectare ad cameram, & poſtea ſubiungit,qđ tranſitus intel
ligatur reſeruatus cameræ cõis Bono. Nam ſi ſtatutum vo-
luiſſet intelligere quod illud quod acquiritur camerę ex for
ma illius capituli, deberet ſpectare ad conductorẽ, ſuper-
uacuò reſeruaſſet tranſitum ipſi cameræ: quia oĩnò certum
erat qđ commodũ tranſitus ad dationẽ ſpectat ad camerã,
& in conſequentiã ad habentes ius ab ipſa camera.l.oĩum.
& l.vectig.C.de vect.& ſic reſeruatio fuiſſet ſuperflua: quod
non eſt dicendum.l.ſi quando.in prin.ff.de le.1.& c.ſi Papa.
de priu.in 6.ſed ſi intelligatur qđ illa reſeruatio tranſitus ſit
facta cameræ ad oſtendendum, ꝙ non tranſeant in condu-
ctorem datij: tunc bene operantur illa verba, reſeruat.ſed
certè ex inſpectione & lectura dicti capituli incip. Itẽ che'l
non ſia lecito,&c.clarè colligitur quod ſtatuẽtes voluerunt
tranſitum non acquiri conductori datij, ſed cameræ tm̃.Et
non obſtat illud qđ dicitur in ſuperiori cap. inci. Item che'l
ſal non ſia lecito, &c. ſpecialiter diſponitur ꝙ iſte tranſitus
ſit reſeruatus cameræ. Item quod non conductori,vt ſuprà
proximè ꝓbaui: ergo illa verba generaliter poſita in alio ca-
pitulo præcedenti,non habent obſtare. ¶Secundò reſpon-
deo quod intentio illius prioris capituli quod inci.Itẽ che'l
ſal,&c.eſt diſponere qđ conductores datij non poſſunt eme
re ſal ab aliquo,præterq̃ à do.Iac.cui camera erat obligata,
ad hoc, ſc. quod non eſt accipiendum ſal ab aliquo alio ſub
pęna,imò camera voluit quod conductores,quò ad hoc eſ-
ſent in locum cameræ: patet, quia ita diſponitur ibi in illo
cap.dum dicit,& non poſſano dicti datiarij per alcuno mo-
do tore ſal durante la detta condutta da altra perſona come
ſignore ò vero ſignoria: ma ſolo ſiano obligati come nello
inſtrumento de la conducta ha ꝓmeſſo detta camera à det-
to meſſere Iacobo,e in loco de la camera ſi intẽdano li datia
rij poſti ſotto la pena ch'in lo detto inſtrumẽto ſe contene.
Ecce qđ per iſtud ſtatutum conductores ſunt loco cameræ,
quò ad ea q̃ in dicto inſtrumẽto ꝓmiſſa fuerant per camerã
do.Iac. & ſic non dẽt extendi ad alios effectus,id eſt, ad cãm
tranſitus, de qua in dicto inſtrumento nõ erat conuentum
qđ camera ſuper eo aliquid promiſit do.Iac. l.quicq̃d aſtrin
gendæ,in prin.ff.de verb.obl.& d.l.ſi extraneus.& maximè,
quia negari non põt, ꝙ verba dicti ſtatuti incipientis.Item
che l ſal, &c. clarè non cõprehendit, ꝙ in omnibus omnes
effectus conductoris datij ſint poſiti in locum cameræ,&
per conſequens fieri debet interpretatio contra conducto
res datij q̄ ſe fundant ex verbis dicti capituli ambigui.l.ve-
teribus.

teribus.ff.de pac.vbi declarat Bar.l.ſtipulatio iſta.§.in ſtipu
6 lationib.ff.de ver.ob.c.ex literis.cũ ibi no.de ſpon. ¶†For-
tificãtur prædicta:quia poſito quod dictum ſtatutũ pœnale
comprehenderet tranſeuntes ſeu conducentes per tranſi-
tũ,tamen ab illa pœna poſſent ſe tueri forenſes,ꝑut ſunt di-
†3. cti inquiſiti qui ꝓbabilem habebant †ignorantiã dicti ſta-
* tuti.& hoc ꝑ ea quæ no.Bar.& alij*cõiter poſt eum in l.cun-
ctos populos.C.de ſum.Tri.in 5.co.in ver.2.quæro quid de
delic.forenſes,&c.& Cano.in c.2.de conſt.in antiquis.& in
c.à nobis.de ſent.excom.& Ia.Cal.in rep.c.de illis.in 5.q.de
rap.& Pe.de Anc.in rep.c.canonũ ſtatuta.de conſt.in verſi.
reſtat vltimò circa iſta,&c.Et Gandinus in tra.malefi.ſuper
Rubri.de rebus vetitis extra territorium non portandis:&
ibi ſubdit quod in dubio præſumitur ignorantia ſtatutorũ,
vt dixit,& Bal.in l.ius ciuile.in fin.ff.de iuſt.& iur.& in l.1.ff.
de leg.vbi concludit,quòd vbi forenſis committit id ꝙ erat
tm̃modo delictum ex forma ſtatuti ciuitatis: talis forenſis
7 habens ignorantiam dicti ſtatuti excuſatur.† quod quidem
in dubio ꝓſumitur,ſi forenſis ignoraret,ſi in loco ſtatuti nõ
traxit magnam moram.c.1.de conſti.in 6.l.fi.ff.pro ſocio.c.
fi.qui ma.accu.poſ.ideo non eſt puniendus pœna dicti ſta-
tuti,ſi tale factum non erat ꝓhibitum cõiter per alias ciui-
tates,per l.fin.ff.de decre.ab ord.fac.& per c.vt aĩarum.de
conſti.in 6.& ibi no.Io.And.in nouel.& per DD.in l.fin.§.&
licet.ff.de publi.Sed ita eſt qđ iſti erant forenſes,& qui non
conſueuerant habitare in ciuitate Bo.vel eius comitatu,&
conducere ſal per tranſitũ eo modo quo ipſi fecerunt,& nõ
erat delictum de iure cõi,nec ẽt apparet cõiter per ſtatuta,
aut per conſuetudines aliarũ ciuitatum qđ ſit delictũ: ergo
excuſandi ſunt. ¶ Accedit: quia iſti inquiſiti,vt in themate
8 narratur† palàm & publicè,& per loca conſueta conduxe-
rũt dictos equos oneratos certa quãtitate ſalis,& denuncia
uerũt conductorib.datij qualiter trãſire volebant,& licen
tiam & buletã petierunt,& ſic non põt dici qđ fraudẽ com-
mittere voluerunt,iuxta l.2.& ibi no.Bart.decurſu pub.lib.
10.l.qui fiſcales.& ibi Bar.C.de nauicula.li.11.& Bal.& Sali.
in l.ſi fugitiui.C.de ſer.fug.l.cùm proponas.C.de nau.fœ.
& Iac.But.& Bal.in l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.&
cler.& Bald.in l.quia nonnunq̃.per illum text.quæ res ven.
†4. non poſ.iuncta l.fin.§.diuus.& † quod ibi no.Bar.ff.de pub.
¶ Accedit inſuper licentia ſuperioris mandatum ab eo fa-
ctum officialib.portatum quod permitterent dictos inqui-
ſitos liberè tranſire cum dicta quantate ſalis.& profecto ꝓ
ſuperiori præſumitur ſcđm quòd not.DD.in c.innotuit,de
eo qui.ord.ſuſc.& in c.cùm in iure.de offi.deleg.cum ſi.Ex
quibus concludo quod dicti inquiſiti nullo modo veniunt
puniendi occaſione eorum,de quibus in dicta inquiſitio-
ne,ſi non ꝓbetur eos exoneraſſe dictam quantitatem ſalis
in ciuitate Bon.aut comitatu,vel eius guardia.Et maximè,
quia pœna de qua in dictis cap.non eſt per dicta capitula im
poſita conducentibus per tranſitum aliquam quantitatem
ſalis,vt ex ſuperioribus eſt probatum.Et ita vt ſuperius con
cluſum eſt,puto iuris eſſe ego Alex.

EPITOME.

¶ Socius non debet dotare filiam de communi,ſed de ſuo.

CONSILIVM LXXXVII.

AN dos debeat cedere in damnum oĩum fratrũ
1 vel tm̃ vnius.¶†Et primò videtur quod oĩum
cõiter.& hoc Bal.videtur decidere in duobus
locis in tractatu de duob.fratrib.ſuper prima
parte,in verbo,item dicit,ſi vnus fratrum ha-
bet filiam ad maritandũ.& in verſic.ſed an ſumptus,qui fu-
erit in perſona filiæ.facit quia dos cedit in lucrum,& com-
modum oĩum ſociorum.l.actione.§.fin.cum l.ſeq.ff.ꝓ ſoci.
2 ergo ẽt in damnum,cum contrariorum ſit eadẽ diſciplina,
&c.Item ẽt videtur determinare Pau.de Caſt.in conſi.inci.
Ad primum videtur.item à paritate rationis,vt per Bart.&
Pe.& qđ ibi Bal.in l.ex parte.§.filius.ff.cõi diui.Item proba
tur per tex.in d.l.actione.§.fi.& qđ ibi Bal.& hanc opi.vide-
tur ẽt ſequi Bal.in conſ.ſuo quod incipit,Factũ eſt tale,Vin
centius,& Fuſcarius fratres.vbi conſuluit ipſe filiã vnius ex
ſociis oĩum bonorum de cõi debere dotari,per legem ſi ſo-
2 cius pro filia.ff.pro ſocio.¶†Sed contrariũ mihi de iure vi-
a detur verius,a & hanc opinionem ſequitur Spe.in ti.de iud.
in §.ſequi.ver.quid ſi vnus.ad quod optimè facit text.in ſui
ratione in l.1.in §.pe.ff.de col.dot.ibi,æquius enim eſt inſo-
lidum,&c.Faciunt ea quæ voluit Spe.in d.§.ſequitur.verſi.
quid ſi duo fratres.vbi ponit,quando contrahit vnus æs alie
num,à quo ſolui debet,& dos dicitur æs alienum.l.fi.de col
lat.dot.& propriam perſonam patris reſpicit.l.qui liberos.
de ritu nupt.& vide Bald.in Auth.ex teſtamento.C.de col.
† 1. verſi.17.c.& vide Bald.in quodam ſuo† conſi.quod incipit,
Io.Franciſcus & Pucerius fratres ſimul ſtatuerunt in cõio-
ne bonorum ſuorum.& vide glo.in d.l.ſi ſocius pro filia.in
ver.non ſolum.facit quod ſpeciale eſt in d.l.ſi ſocius pro fi-
lia.ꝙ de communi dos detur propter patrimonium com-
mune.ergo in contrarium eſt ius commune,&c.Item hanc
opinionem firmat Bal.in alio ſuo conſilio quod incipit.Ca
ſus: quatuor erant fratres hæredes patris cõiter degentes.
idem tenuit Bart.conſulendo in conſilio quod incipit,Do-
minus Ciritellus.& Bald.in conſil.incipiente.Iſte quærit
cùm ſteterint ſimul cum patruo ad vnum panem,& vnum
vinum.& Bald.in alio conſilio incipiente.Ex multis ſuprà
ſparſim narratis comprehendo ſubſequenter.Ang.in con-
ſil.ſuo incipiente,Raynutius & Anton.& idem in ſuo alio
conſilio quod incipit,Anton.& Tho.& ita etiam conſulen-
do tenuit Pet.de Ancha.in conſil.302.incip.Materia.idem
Ludouicus Roma.conſil.145.incipi.Præſentis conſultatio-
nis.& in conſilio 403.incipiente,Omnipotentis Dei.ego
Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Verius.Amplio etiam ſi ſint ſocij omnium bonorum,vt
dixi ſuprà lib.2.conſi.454.

SVMMARIVM.

1 *Statuti prohibentis ſupplicari,quis intellectus?*
3 *Teſtis dicens ſe non recordari,an probet.*
4 *Simulatio an probetur per præfata.*
7 *Notarius debet eſſe rogatus ab vtraque parte.*
10 *Teſti non dicenti plenè factum,non creditur.*

CONSILIVM LXXXVIII.

IN cauſa dominę Bartholomeæ de Bianchetis,
† 1. in qua alias †allegationes reddidi,ſentio ſub-
ortam eſſe dubitationem quod non potuerit
præfata domina Bartholomæa habere recur-
ſum ad ſuperiorem per viam ſupplicationis,
vt de iniuſtitia ſententiæ contra eã latæ cognoſceretur,pro
pter ſtatutum ſub Rub.de erroribus notariorum,quo vide
tur eſſe cautum,qđ ſententiæ per quam nunciatur non fu-
iſſe error notariorum ſtari,oĩnò debeat,&appellare non li-
1 ceat: præſertim † propter illam dictionem oĩnò,quæ vide-
tur eſſe præciſa c.cùm ex eo.cum ibi no.per Arch.& Io.An.
de elec.in 6.c.quanuis.cum ibi no.ꝑ Arc.de pac.eo.lib.cum
ſi.& poſito qđ potuiſſet haberi recurſus ſupplicando Papę,
qui eſt ſupra ius,non aũt inferiori,per not.per Inno.in c.ex
literis.de reſt.in inte.& poſito qđ potuiſſet haberi recurſus
ad inferiorẽ à principe: tamen reſcriptum ab eo impetratũ
non teneat,cùm in ſupplicatione non fiat mentio de dicto
ſtatuto diſponente,quod dictæ ſnĩæ ſeu declarationi oĩnò
ſtetur,& appellare non liceat,per id quod in ſimili dicimus
non valere,literas ſecundas non facientes mentionem de
clauſula,appellatione remota,poſita in primis literis,per
id quod habetur in c.literis.de do.& contu.cum ſimi.¶ Sed
poteſt reſponderi qđ dictum ſtatutũ loquitur,quando non
eſſet probatũ de errore,nec ex inſpectione inſtrumenti ap-
pareret de errore.Nã tunc dicitur ſtatutũ eo caſu pronun-
ciandum eſſe non debere ad correctionẽ erroris,& qđ tali
2 declarationi ſtetur,ergo † ad hoc,vt ſit locus dicto ſtatuto,
requiritur quod appareat concurrere qualitas ſtatuti.l.1.§.
ait prætor.ff.ne quid in flu.pub.& ibi no.Bart.in l.2.§.doce-
re.ff.vi bo.rap.no.Io.And.in c.1.de homici.lib.6.in nouel.
& no.per Bald.in l.ſi quis non dicã rapere.C.de epiſ.& cler.
Quartò operabitur tunc tale ſtatutũ,quia aliàs de iure cõi
potuiſſet appellari,& quanuis non fuiſſet in cã principali
probatũ de errore,poſſet poſtea in cauſa appellationis pro

bari.

bari.l.per hanc.C.de temp.appe.c.fraternitatis.de teſti.ta-
men per ſtatutū non pōt appellari, & in cauſa appellationis
ꝓbari de errore. Sed in ꝓpoſito noſtro fuit de errore ꝓba-
tum, & in aliis allegationib. deduxi, & infrà ēt adducendo
dicta.& per hāc reſponſionē tolluntur oīa obiecta ſuperius
adducta. ¶ Poſſet ēt reſponderi qđ via ſupplicandi & recur
† 2. rendi per viam † querelæ ad ſuperiorē, non intelligitur ex-
cluſa per dict.ſtatutum, vt no. Bal. in l. fi.de temp.app.& ibi
etiam Sal.& no.Pau.de Leaz.in cle.1.ſeq.poſſ. & Sal.in l.fin.
C.de ſent.& interlo.om.iud.c.ex literis.& Inn.in verſi.ſup-
plicant.de reſt.in integ.& per do.Abb.in c.querelā.de pro-
cu.& per id quod no.in gl.iuncto tex.& plenè per Imol.in l.
ex conſenſu.§.fi.de appel. ¶ Et non ob.quod non pōt ſuppli
cari niſi princ.& non inferiori, quando petitur per ſuppli-
cationē gratia, q̄ eſſet contra tertium. & qđ dicitur per Inn.
in d.c.ex literis.de reſt.in inte.quod non pōt in hoc fieri per
inferiorē à principe.c.cùm inferior, de maio.& obed.l.for-
mam.C.de off.præf.præto.Aphri.& no.in c.ſi de hære. in 6.
Sed in ꝓpoſito noſtro ſuperior cōmittit iuſtitiā fieri ſuper
petitis, & eo tpe hoc fecit, quo nondum ſnīa in rem iudica-
tam tranſiuerat. ¶ Non obſt. ēt quod in ſupplicatione non
fuerit facta mentio de dicto ſtatuto, qa reſpondeo, ꝙ cùm
ſtatutum non intelligatur tollere hmōi recurſum ſaltem in
caſu noſtro, vt dixi, ideo ceſſat arg. Pręterea dicit Hoſt.& Io.
And.in c.ex conqueſtione.de reſti.ſpo.de conſuetudine nō
ſeruatur, quod ſecundæ literæ vitientur ex eo, ꝙ in eis non
eſt facta mentio de clauſula. appellatione remota, appoſita
in primis literis. ¶ Et qa ſentio aliqua obiici contra ea quæ
in aliis allegationib.adduxi, in quibus puto oſtendiſſe ꝙ de
allegato errore conſtabat, ideo cōprobando ea quæ in prio
ribus allegationib. dixi, ſimiliter perſiſto in ea ſnīa, quod ſit
ſufficiēter de errore probatum per dominum Michaelem,
& per ſer Cęſarem & alios. ¶ Nec ob.dum contra dominum
Michaelem adducitur, ꝙ ipſe deponit ſe non recordari qua
liter illa clauſula, paciſcentes, ſit poſita in inſtrumento, fue-
3 rit tunc lecta & publicata per notarios. † & teſtis dicens ſe
nō recordari, non dicitur ꝓbare aliquid contra inſtrumen-
tum, per no.per gl.& Bar.in l.1.in §.ſi quis neget.ff.quemad.
teſta.aper.& per Inn.& alios in c.cum Io.de fid.inſtru. Quia
reſpondeo, ꝙ ſi do. Michael ſolummodo deponeret ſe non
recordari, quo fuerit lecta & publicata dicta clauſula per no
tarios, non diceretur ꝓbare contra inſtrumentum, tamen
alia deponit quę oſtendunt notarium erraſſe. Nam deponit
ſe ſemper audiuiſſe tpe quo deuentum eſt, ad dictum inſtru
mentum dictam d.Bartho.non firmare, nec affirmare velle
pro veris iuribus, nec illa affirmauit, nec affirmare voluit,
ſed ſemper dicebat & dixit verſus dictum Ant.per hæc ver-
ba, ſe io ho quella raſon che tu dice tuo tele tutte con quelli
patti, &c. & quòd ipſe teſtis per ea quæ audiuit à patrib. tpe
& temporibus eius intentionis fuit, & erat, dictam mulierē
non cedere dictis Antonio & Franciſ.contra illos de Polu-
a ciis, niſi ea iura quæ & qualia eſſe reperirentur, *a* & eſſent, &
ideo arbitratur ipſe teſtis, ꝙ dicta mulier non intendebat,
nec promiſit ſe veram creditricem & dominam talium iu-
rium, niſi talium qualia eſſent, & latius per eum in dicta ſua
teſtificatione. Ex qua apparet, quòd dicta do.Bartho.non
conuenit ſeu nō promiſit eſſe veram creditricem dictorum
iurium ſimpliciter, ſed ſolum talium qualia eſſe reperiren-
tur, vt ipſe teſtis apertè dicit, & licet dicat quòd ipſe ita de-
4 clarat, & arbitratur, † non tamen probat, quia fundat ſuam
declarationem, & arbitrium ex his quæ accipit per ſenſum
corporis, id eſt, per ea quo audiuit à patribus, vt ipſe depo-
nit, quo caſu etiam ipſi deponentes per verbum, credit, pro
barent, vt c.ex literis.de præſumpt.No. Cyn.in l.teſtium.in
5.q.C.de teſti. & Canoniſtæ in c.quoties.de teſti.& bene o-
ſtendit Bar.in conſilio quod incipit, Raynutius Petri.& no.
Bal.in l.ſiue poſsidetis.C.de proba.cum ſi. ¶ Et per hoc eti-
5 am † non obſt. ſi dicatur, quod licet d.Barth.dixerit in præ-
fationibus contractus, non ſequitur ꝙ per hoc ſi aliter eſt
ſcriptum, ita ſit vt permiſſum erat, iuxta l. quoties.§.1.cum
ibi not.per Bar.& alios.ff. de hære.inſti.quia illud procedit,
quando ab vtroq; contrahente fuit firmatum, vt ibi loqui-

tur Bart.ſecus quando fuiſſet ſolummodo tractatum, & nō
ab vtraq; parte concluſum, per ea quæ no.Bal.in l.cum allc.
gas. in 3.col. C.de vſur.in l. multum.C.ſi quis alteri vel ſibi.
& Bal.& Ang.in l.ſi quis cùm aliter.de verb.obl. quia multa
tractantur, quæ poſtea non fiunt. l. ſi ex cauſa. §.nunc vide-
mus.in fi.ff.de min.l.voluntate. C.de reſcin.ven. l.elegāter.
in prin.ff.de cond.inde.c.dudum.de reb.eccl.non alie.in 6.
6 † quia reſpondeo ꝙ ad probandū contractum eſſe ſimulatū,
bene eſt verum ꝙ oportet probare ꝙ partes ambæ prius ita
firmaſſent, & conueniſſent, vt ſi apparet qđ in inſtrumento
continetur Titium vendidiſſe Sēpronio fundum pro 100.
& volo probare ꝙ illa venditio fuit ſimulata, debeo ꝓbare
qđ paulò ante inter dictos contrahētes fuerat conuentum
& firmatum, ꝙ eſſet fundus conuentus loco & in locum pi-
gnoris, ſed vt Sempronius poſſet lucrari fructus, fuit actum
ꝙ fieret cōiter contractus venditionis apparenter. l. item
quia.§.item Iul.& ibi no.DD.ff.de pac.& no.Ia.But.& Bart.
in l.pacta nouiſsima.cum ſuis concor.C.de pac.Et iſto caſu
not.Bal.in d.l.cùm alleg.cum ſi.& tunc nullus error cōmiſ-
ſus à notario. Sed in caſu noſtro allegatur error, & ad ꝓban
dum errorem probatur ꝙ do.Barth.tpe dictæ tranſact.non
cōuenit, nec promiſit ſe eſſe veram creditricē dictorum iu-
rium ceſſorum per illa verba, ſed quia cedebat iura quæ ad
eam ſpectare reperirētur, vt deponit do.Michael, & ſer Cæ-
ſar.& ideo eſt neceſſe dicere ꝙ notarius aliter ſcribendo er-
rauerit. ¶ Nec Bart.in d.l.quoties.§.1.facit diſtinctionē aut
differentiam quantum ad hoc, an fuerit dictum ab vna par-
tium, vel ab vtraq;, vt oſtendunt rōnes ſuæ. nam ipſe ſolùm
vult dicere ꝙ p̄ſumitur error, & non dolus notarij quando
reperitur aliter ſcriptū, quam partes dixerint, vel aliter quā
ipſe notarius publicauerit. eſt bene verum, qđ niſi vna pars
tantum dixiſſet aliquid in contractu, & alia pars nō conſen-
ſiſſet, licet notarius omiſiſſet ponere in cōtractu illud quod
7 vna pars tm̄ voluiſſet, non dicetur errare, † quia notarius de
bet eſſe ab vtraq; parte rogatus de eo quod ſcribit, vt not.in
Auth.de tabel.in prin.& plenè DD.in c.1.de fide inſtru. Sed
bene errauit quādo ſcripſit in inſtrumento, quod vna pars
promiſerat, & conuenerat illud, cuius contrarium pars ſem
per dixerat, quia vbi probatur rem ſe aliter habuiſſe, proba
tum eſt de errore.l.cùm de indebito.in prī.& ibi not.per gl.
de probat. & in l. ſi poſtu. C.de iur.& fac.ignor.& ita fuit in
caſu noſtro. ¶ Et licet dominus Michael dicat ſe non recor-
dari, quomodo fuerit per notarios publicata dicta clauſu-
8 la, hoc non habet obſtare, † quia publicatio notarij non de-
bet fieri aliter q̃ ſe habeat conſenſus vtriuſq; contrahentis,
vt no.gl.in d.Auth.de tabel.& in l.ſi ex pretio. C.ſi cer.pe.&
publicatio inſtrumenti non eſt de ſubſtantia contractus, ſal
tem non requiritur de neceſsitate ſcriptura, ſed ſufficit con
ſenſus partium declaratus per ipſas partes notario coram
teſtibus, vt no.Io.And.in addi.Spec.in tit.de inſtrum.edi.§.
oſtenſo ver.illud.in addi.magna.Et Ant.de But.& alij in c.
cùm P.tabellio.de fide inſtr.vnde ēt dato quod notarius pu
blicaſſet, ſicut ſcripſit & erraſſet, tamē in publicando id qđ
poſtq̄ do.Bartholomęa non conſenſit, debet corrigere ſe, &
iſtud ēt euidentiſsimè in caſu noſtro deponit d.ſer Cęſar de
Panzachiis Bon. noſtrorum tēporum cauſidicorum facilè
princeps, qui non minus ſapientia & virtute pollet, quàm
prohibita explorataq; fide, vti de hoc fama clara ſonat, quo
rum duorum teſtium quanta eſſet fides & integritas, nemo
eſt qui neſciat. Non obſtāt depoſitiones trium teſtium par-
tis aduerſæ, quia in meis aliis allegationibus reſpondi, &
nunc confirmo. Nam dominus Dutius dicit, quòd illa ceſ-
ſio fuit facta pura, & tanq̃ ceſsio iurium certorum & nō in-
certorum, & iſtud eſt euidenter non verum, quia d.domina
ceſsit iura, quæ ſibi ſpectare reperirentur contra dictos de
Poluciis, maximè pro quantitate librarum 150.de pignori-
bus vigore cuiuſdā inſtrumēti emptionis, & ſic cùm illa ver
ba futuri tpis.ſ.quæ reperirentur ſibi, &c.faciant conditio-
nem de futuro.l.Stichū qui meus erit.de leg. 1.& conditio-
nis euentus de futuro pariat incertitudinē.l.vbi aūt nō ap-
paret.§.q illud.& §.pe.de verb.obli. ſequitur qđ dicto ipſius
do.Ducij non eſt credendum, ēt ſi in vno tantū diceret fal-

ſum,

sum, vt in aliis allegationibus deduxi. ¶ Et ēt respondeo qđ iste testis in effectu refert se ad instrumentum dicti ser Christophori de Botlieriis, in quo non est extensio, qđ d. Barth. simpliciter conueniat se esse creditricem dictorum iurium cessorum. † Sed est ibi clausula paciscens, &c. & sic in breui-
9 tate, quæ clausula debet extendi scđm quod consuetum est in similibus, vt no. Bal. in l. argentarius. in prin. ff. de eden. & no. oēs in l. Gallus. §. 2. ff. de lib. & posth. Spe. & Io. And. in ti. de instrum. edi. §. instrumentum. vers. quid si à contrahenti. & Bald. in Rub. C. de fide instr. & DD. in d. c. cùm P. tabellio. cum si. & per testes vtriusque partis est probatum, quod nō est extensa prout est consuetū, attento ꝙ fuit cessio iurium incertorum, vt dictum est. ¶ Non obst. etiam illud quod deponit ser Thomas de Scecadenariis, quia vltra ea quę in aliis attestationibus deduxit, dico ꝙ non probat concludenter, quia dicit ꝙ non recordatur de omnibus quæ acta fuerunt in d. transactione. & ideo licet dicat ꝙ dicta domina conuenit se esse veram creditricē dictorum iurium cessorum, tamen cùm non recordatur de omnibus, non probat, qa potuit esse ꝙ dicta domina conuenit se esse dominam iurium cessorum, scilicet talium qualia esse reperirentur, vt dicunt testes dominę Barth. Ad hoc bene facit quod no. dixit Bald. in l. cùm antiquitas. C. de testa. vnde dicit gl. no. in l. Lucius.
10 in gl. magna. ff. de infami. † quòd non creditur testi, qui non
b dicit plenè *b* factum. & nisi testes necessariò cōcludant, non probant. c. in præsentia. de probat. in reliquis ad antiquas allegationes me refero.

EPITOME.

¶ An emphyteusis transeat ad hæredes extraneos, & an computetur filiis vel nepotibus in legitimam. Et an possit vni filiorum prælegari.

ADDITIO.

a ¶ Reperirentur. infrà eo. consi. 93. consi. 94.
b ¶ Plenè. suprà lib. 4. consi. 33. num. 21.

CONSILIVM LXXXIX.

†1. * VTrum † emphyteusis ecclesiastica transeat ad extraneos hæredes, & * cōis est opinio ꝙ non, & per consequens nec in fiscum, q habet se loco extranei hæredis. l. iura liberorū. & ibi not. Bar. de iur. patro. l. eorum. ff. ad l. Iul. maie. l. 1. C. de bo. lib. & l. eum qui. ff. de interdic. & releg. & imò emphyteusis ecclesiæ scđm magis cōem opi. non transit ad ex-
1 traneos, *a* † quia alienari non pōt emphyteusis, vt ibi in §. a-
a lienationis. & §. si non ēt perpetuam. in Auth. de non alie. & quod sit magis cōis opi. tenet gl. & DD. in l. ēt. sol. mat. Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. neq;. & Io. And. in c. in præsentia. de prob. & Bar. in l. vt iureiur. §. si liberi. ff. de ope. lib. & hic. & in l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac. & in l. Gallus. §. quidam rectè. de lib. & posth. in l. qđ dicitur. de verb. ob. & Bal. in l. cum virum. in fi. C. de fideicom. & in l. vsufructu. sol. ma. vbi refert ita consuluisse Bar. idē Bar. in l. 2. C. de suis & legi.
2 & in l. assiduis. C. q po. in pig. hab. † Idem ēt * cōiter conclu-
* ditur in emphyteusi concessa à priuato, quādo est concessa ea conditione, videlicet quod ad extraneum hæredem non transeat. nam tunc ēt non confiscatur, dato ꝙ cōfiscata sint bona emphyteutę, vt concludit Bar. & cōiter alij in l. si finita. §. si de vectig. ff. de dam. infec. & no. Guil. & alij in l. si quis presbyter. C. de epi. & cler. & Bal. in l. 1. C. de bo. lib. & in l. si ita. §. fin. ff. de lib. & posth. & in l. insulam. in prin. ff. sol. mat. & Oldr. in consil. 17. incip. Thema tale est, quidam clericus. & Imol. in c. ex parte. de feu. & Pet. de Anch. in repet. c. po-
3 stulasti. in 8. q. de foro compet. ¶ † Idem videmus in feudo, quod quidem non transit ad extraneos hæredes, vt in c. 1. §. si clientulus. de alie. feu. c. fin. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. nam si vasallus delinquat & bona publicentur, non confiscabitur feudū. c. 1. si vasallus feu. priu. & in c. si vasal. culpam. in ti. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. & in c. 1. an ille q interfecit fratrem do. sui. & in c. imperialē. §. illud quoq;. de prohibita feu. alie. per Fede. & in c. felicis. §. si qua verò. de pœn. in 6. & in c. in quibusdam. §. fi. & ibi no. DD. de pœ. & per DD. in d. §. si in vecti. & in d. l. 1. C. de bon. lib. & in d. l. insulā. Faciunt quæ in simili scribuntur in l. Imperator.

4 ff. de fideicom. lib. ¶ † Sed tunc dubitandum est, vtrùm em-
b phyteusis ecclesiastica computetur in legitimā, *b* quam debet habere filius vel filia, nepos vel neptis in bonis patris vel aui. Et quod tali casu, si auus recepit emphyteusim pro se & filiis suis, & nepotibus masculis, legitimis & naturalib. quos si nō habuit, vel habuerit & penitus defecerunt, tunc transeāt in vnam vel plures filias vel nepotes, quæ virum liberum & legitimum acceperunt, & rem patris possideant. isto casu dico esse certum qđ non imputatur in legitimam, quia stipulatione aui nepotes habeant emphyteusim, & nō vt hęredes aui, quia instrumentū inuestituræ dicit ꝙ rem patris possideant, vel rem aui, tunc est clarum ꝙ talis emphyteusis, dū sit apud nepotes iure hæreditario ipsius aui, non
5 imputatur in legitimā, propterea † quia emphyteusis pōt
c spectare ad institutū in re certa, *c* sed emphyteusis ecclesiæ ex quo non transit ad filios vt hæredes, sed ad filios, vt filios, vt scripsi in d. l. Gallus. §. 1. de lib. & posthu. sequitur qđ non imputatur in legitimam, de quo est illa gl. vulgata in §. optimè. in Auth. de nup. in gl. 1. per quam decidit ibi Ang. quod iura feudalia vel emphyteutica quæ transeunt in filiū vel filiam, & si hæredes non essent, nunq̃ cōputantur in quartam sibi debitā iure naturę, nec in Trebellianicā, vel falcidiam, & hunc dicas esse casum quotidianū & notabilē, quia de eo secundū ipsum non fecit mentionem Bar. in l. in quartam. ad l. Falci. tenet Ang. in d. §. optimè. per id quod no. in gl. 1. quæ incipit, hic manifestè. ¶ Bene facit quod per illam gl. no. ēt Bal. in l. hac edictali. in fin. prin. C. de secun. nup. quod maximè procedit, prout in casu nostro, scilicet quando emphyteusis ecclesiastica non dicitur obuenire filiis vel filiabus à patre, sed ab auo, quia tunc multominus debet imputari in
6 legitimam. in l. eum qui. ff. de interdic. & releg. ¶ † Et illud quod obuenit nepoti ab auo, dicitur aduentitium nepotis respectu patris, non autē censetur profectitium à patre seu
d contemplatione patris, *d* vt probatur in l. quæsitum. scđm vnam lect. gl. ff. de leg. 1. & hoc etiā ibi expressè tenent Bart. Ang. & Imol. & Raph. Cu. idem no. gl. in d. l. qui in aliena. ꝙ aduentitia non cōputantur in legitimam, vt l. scimus. §. repletionem. C. de inoff. testa. & Bart. & alij in d. l. in quartam. ergo, &c. Nec ob. si diceretur, qđ auus recepit pro nepotib. contemplatione filij sui, maximè quādo nepotes vel neptes non sunt nati. l. qui filiabus. in prin. de le. 1. si enim fit mētio de nepotibus, dicimus ꝙ ēt contemplatione nepotis propterea poterat esse ēt quod filius illo tempore non erat natus, quo casu tunc non pōt dici, quod recepit pro nepotib. vel contemplatione filij, quam nepotum. Præterea posito quod esset natus filius, poterat esse infans, & sic in tali ętate, in qua nulla poterāt esse merita eius erga patrem, ita quod non posset dici quod contemplatione filij pater motus fuerit ad acquirendum filiis vel nepotibus, & hęc fuit in proposito consideratio Rofre. quam refert Bar. in d. l. Gallus. §. ꝙ si is. Facit l. fin. ff. de ope. ser. aliter etiam respondeat ad hoc scđm Bar. in d. §. quòd si is. scilicet quod licet propter filium diligam nepotem, hæc non est sufficiens causa, propter quā dici possit, quod illud quod relinquitur nepoti, dicatur profectitium, & relictum contemplatione filij, & non nepotis, vt ipse ꝓbat per l. socium qui in eo. in fin. ff. pro socio. ¶ Nec etiam obstat si dicatur quod attēto, quòd dicti nepotes vel pronepotes non poterant succedere in dicta emphyteusi, nisi essent saltem in aliquo hæredes patris, vt fuit dictū suprà, per illa verba, rem patris possideant, &c. ergo si posside bant à potestate patris videntur excludere eas adiecta emphyteusi non instituendo, sed in ꝑtereundo aut exhæredando eos, ergo quodā modo dicuntur habere dicta bona emphyteutica à patre. arg. l. si fundum per fideicom. §. fin cum l. seq. ff. de lega. 1. & quod no. Cyn. in l. ex tribus. C. de inoffi. testa. quia instrumentum dicebat qualiter recepit emphyteusim pro se & filiis, & nepotibus, ita dicebat auus, si rem patris possideant. respondeo quod non pendebat à potestate patris hoc facere, quia tenebatur filias instituere, & nō poterat exhæredare, nisi subesset iusta causa. §. aliud quoq;.
7 in Auth. vt cùm de app. cog. † Præterea ad hoc vt imputetur in legitimam, requiritur quod procedat ex substantia pa-

 tris,

tris,vel saltem ꝙ contemplatione patris aliunde filiis acqui
siuerit,& sic vt sit profectitiũ,vt agatur tunc ad supplemen-
tum.d.§.repletionẽ.& l.omnimodò.§.fi.sed aduentitiũ non
computatur,vt dixi, & illud qđ procedit ab auo dicitur ad-
uentitium,nisi ꝓbaretur quod contẽplatione patris & non
filij datum sit ab auo,vt supr.probaui. ¶Pro hoc ẽt apparet
responsum ad no per Bald.& Sal.esse verũ in casu suo, quod
tamen non pono ꝓ constanti stantibus aliis rõnibus,& au-
toritatibus sup.in contrariũ adductis, tamen in casu nostro
8 illa decisio nihil habet obstare,† quia Bal.& Sali.loquuntur
in emphyteusi q̃ in persona patris cœpit originẽ pro se & fi-
liis, & sic quò ad filios erat qd profectitiũ, nos loquimur in
e ea quæ ab auo e sumpsit originẽ, & ex ꝓuisione aui acquiri-
tur nepotib.vel pronepotib.aut neptib.rõ,quia quò ad eas
dicuntur aduẽtitia respectu patris, non aũt ꝓfectitia, ꝑ no.
in d.§.interdũ.meritò nõ veniunt cõputanda in legitimam
debitã in bonis patris,vt est ostẽsum. ¶Et licet pater expres
serit bona aduentitia filij, qđ dẽt sibi cõputari in legitimã,
nemo dicit patrem hoc posse,quia dispositio patris in testa-
mento,per quã diminuitur aliquo modo legitima filij,non
esset efficax.l.qm̃ in prioribus.C.de inof.test.in §.cęterùm.
in Auth.& cum de ap.cog.l.cùm patronus.ff.de leg.2.bene
fateor ꝙ in bonis patris pater, quando inter viuos filio do-
nat efficaciter, puta emancipationis cã põt apponere hanc
l.s.quod in legitimam computet.l.si quando.§.fi.ff.de inoff.
test.l.cũ quo.de pecu.§.fi.ad l.Fal.& in spẽ declarat hoc Bal.
post fi.in l.2.in fi.C.de iure do. dixi in l. pe.C.de col.alleg.in
9 l.illam. ¶†Nec obst.ẽt si diceretur,dato ꝙ ista esset emphy-
teusis procedens ab auo nepotũ vel neptum,cùm satis dici-
tur eis obuenire à patre, ex eo q̇a potuisset patrem non sol-
uendo canonẽ intra biennium facere, ꝙ dictæ neptes fuis-
sent exclusæ à iure emphyteutico,iuxta no.per Spe. in ti.de
loca.§.nunc aliqua.ver.2.per Bar.in l.eum qui.in fi.ff.de in-
terdi.& rele.fac.c.1.si vasal.feu.pri.& c.1.§.denique.in tit.q̃
fuerit prima causa benefi.amit.coniuncta dicta glo.in d.l.si
fun.per fideicom.§.fi.cum l.seq.cum si.quia respondeo.Nã
primò dici põt ꝙ Spe.in d.vers.oportet.arguendo ꝓ & con
tra,nihil decidit,vt inquit Bar.in d.§.libere,& Bar.in Auth.
si quas ruinas.C.de sac.san.eccle.vnde ipsemet Spe.in eo.§.
vers.144.tenet expressè contrariũ. & idem tenet Odof.quẽ
sequitur Io.And.in addi.super d.versi.1.in q.4.& cum Spec.
ibi videtur ẽt transire Bal.in l.emancipatum.§.fi.ff.de sena.
¶Posito tamẽ quod verum esset, quod pater non soluendo
canonem, & sic delinquendo contra ipsum contractũ pos-
set præiudicare filiis suis in emphyteusi auita, tamẽ per hoc
non sequitur,ergo dicta bona emphyteutica videntur pro-
fectitia ab ipso patre, & non ab auo, aliàs attento ꝙ pater si
committat crimen læsæ maiestatis, potest hoc modo facere
filium suum priuari, & si diceretur ex hæreditate & succes-
sione filij in bonis proximiorũ & coniunctorũ,iuxta l.quis-
quis.C.ad l.Iul.maiest.sequeretur ꝙ pater posset dicere qđ
bona, quæ obuenissent filio ex successione agnatorum,de-
berent cõputari filio in legitimam debitam, & in bonis pa-
10 tris. Præterea inspici debet id ad quod principaliter ordina
tur actus hoĩs.l.non omnes.ff.si cert.pet.& in l.3.§.fin.& ibi
declarat Bart.ff.si quis cautioni.sed quando pater soluebat
debitis temporib. canonem, talis actus solutionis princi-
paliter ordinabatur,vt sibi patri conseruaret ius emphyteu
ticum, quia soluebat pro eo tempore quo sibi patri compe
tebat ius emphyteuticum, & vt se liberaret ab obligatione
tunc præsenti,& licet consequenter redundet hoc ad com-
modum dictorũ nepotũ & neptũ,tamen illud non attendi-
tur.facit l.qui excep.in prin.ff.de condi.indeb.& in l.si quis
11 nec causam.ff.si cer.pet. †alteri tamen potuisset pater lega-
f re, *f* vel aliter concedere emphyteusim concessam auo pro
se & filiis, nepotibus & neptibus, adeò quòd illa concessio
haberet præiudicare dictis nepotib. & neptibus post mor-
tem patris.c.1.de ali.feu.l.peto.§.prædium.& §.fratres.su-
prà de leg.2.not.Bal.& Ang.in l.item videndum.§.fin.ff.de
pet.hæred. ¶Quinimò fortius voluit Bart.in d.§.si liberi.&
consil.183.incipi. Quæstio ista habet duo dubia.& Bald.&
Sali.in l.si adulta.C.de hære.act.& Ray.Bald.Ange.& Paul.

in l.apud Iulianum.§.si quis alicui.ff.de leg.1.& Fed.de Se-
nis in consi.228.incip.Factum tale est,duo fratres.& Sali.in
l.fin.in §.coloni.C.de iure emphy.& Pet.de Anch.in consil.
319.In themate præsupposito. quòd si quinq; sunt liberi &
emphyteusis habuisset originem in personam patris recipi
entis pro se & filiis, non posset pater vni legare emphyteu-
sim in præiudicium aliorum filiorum, & quis nonnulli te-
nuerint contrà,tamen illa disputatio non est hic necessaria,
attento quòd sumus in emphyteusi auita,& sic non quæ spe
ctabat ad patrem,sed ad auum pœnitere non potest, aut re-
uocare,dato quod reuocare potuisset, iuxta l.antepe.C.de
don.inter vir.& vxo.iuncta l.filiæ.cum ibi no.C.fam.erc.&
per id quod no.Bart.in l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de ver.obl.
cum suis concor.quinimò dicit ibi Bar.quòd hęres non põt
reuocare,per l.3.ff.de ser.exportan. ¶Ad prædictorum con
firmationem bene facit id quod no.Bal.in l.qui se patris.C.
vnde liberi.circa 8.col.cùm tractat,an vasallus in præiudi-
cium filiorum possit renunciare feudo.& melius per Bal.
in l.si in personam.C.de fideicõ.vnde & in feudo & emphy
12 teusi tenet ꝙ †renunciatio facta per filiũ mortuo patre non
nocet nepoti.& per hoc superuacuum est ingredi argumen
tum,an emphyteuta possit legare rem, quam ipse cõduxit,
de quo in l.si domus.§.fin.& ibi dixi.ff.de leg.1.quia posito
quòd possit legari per eum qui conduxit à principio,& ac-
quisiuit pro se & hæredibus, & vult legare in præiudicium
sui seu hæredum,tamen iste non est casus noster. ¶Nec ob-
stat pręd̃ictis,si nepotes vel neptes agnouissent eis relictum
factum in testamento patris relinquẽtis dicta bona, & quæ
dam alia pro omni legitima, & ex qua agnitione & appro-
batione testamenti facta non deberet posse amplius impu-
gnare testamentum, saltem quò ad hoc quod non tenean-
tur imputare in legitimam pro rata. argu.l.si pars.§.fi.ff.de
inoff.test.& l.post legatum.in prin.ff.de his qui.vt indig.vt
sic videantur possedisse virtute illius testamẽti.s.testamenti
patris, iuxta l.quædam mulier.ff.de rei vendi.& Barto.in l.
cum solus.cum concor.ff.de vsuc.quia respon. quod habue
runt alium titulum efficacem qui erat vtilior, & antiquior,
imò præsumitur potius ꝙ ex illo titulo possederint.l.1.ff.de
solu.& per no.per Bart.in l.gerit.de acq.hære.ver.circa ter-
tium principale. ¶Nec obst. id quod dicitur de agnitione,
quia respondetur,per l.si quando.§.fin.& quod ibi not.Bal.
de inof.test.quem alij ibi sequuntur,vbi quærit,pone,pater
relinquit filiæ in testamento 10.& iussit eam esse contentã,
ita ꝙ in bonis suis non possit plus petere occasione legiti-
mę,vel quacunque alia ratione.filia istud legatum accepta-
uit,& recepit à fratre, & fecit de eo finem & refutationem,
modo vult agere ad supplementum legitimæ. Quærebatur
an possit? Primò arguit ꝙ non,quia iudiciũ defuncti agno-
uit.l.parentibus.eo.ti.& per alias rationes ibi allegatas per
13 eum,tamen contrarium decidit,† quia dispositio testatoris
per quam filius oneratur in legitima nõ valet.d.l.quoniam
in prioribus.& d.§.cæterùm.& Bart.in l.1.C.de his quæ pœ-
nę nom.Nec obstat ꝙ agnouerit iudicium defuncti,quia il-
lud non obstat,quò ad legitimam,vt d.l.si quando.§.fi.ergo
cùm illa dispositio testatoris mandantis hic bona filiarum
computari eis in legitimam,& eas plus petere non posse,sit
odiosa filiabus,& tendat ad diminutionem legitimæ,sequi
tur, quod illa clausula reiicitur,& agnoscendo legatũ non
potest dici, quod talis agnitio præiudicet quò ad legitimã,
14 quia est contra d.l.si quando.§.fi. ¶†Nec ob.si dicatur,ꝙ de
bet illa agnitio saltem operari, vt dicta bona computentur
in legitimam, licet non impediatur petere supplementum
vltra bona quod superesset supplementum,quia dico quod
ad hoc,vt filius sibi per renunciationem præiudicet in legi-
timam, requiritur quod specifica fiat mẽtio de legitima,vt
probatur in d.l.si quando.§.fin.& no.Guil.Bal.& Ang.in d.
l.de his.de transa.ff.cuius ratio habet locum in casu nostro,
in quo de renunciatione legitimæ agitur, & illud quod sta-
tuitur quò ad exclusionem partis, id est, supplementi legi-
timæ,debet etiam habere locum, vbi ageretur de exclusio-
ne totius legitimæ, quia idem debet esse respectu totius
quod in parte respectu partis.l.si seruus meus.de acq.hære.
l.si duo.

l.si duo.de admin.tut.fateor.quòd si dicta bona essent talia, quæ deberent imputari in legitimam,tunc ratione agnationis nō posset peti,nisi supplementū.sed in casu nostro bona illa nō sunt hmōi,ergo nō debet dici excludi ista neptis à petitione legitimæ in bonis patris,in aliis s. bonis reb. emphyteuticis aui,maximè,qa in eis præsumitur ignorantia inuestituræ aui,imò acceptando legatum patris videtur renunciasse.l.in repudianda.ff.de acq.hær.l.mater.de inoff. test.l. legitima.de peti.hæred. si ergo legatum patris in illis bonis emphy. aut scientes nepotes agnouissent legatum patris ꝓ legitima,non possent tunc consequi alia bona patris pro legitima,quia videtur renunciare,&c. Alexand.

ADDITIO.

a ¶Extraneos dicendum, vt suprà lib. 2.consi.199.
b ¶Legitimam.Dicendum vt suprà lib.3.consi.8.nu.6.
c ¶De certa.Dic,vt dixi suprà lib.1.consi.128.colum. fin.
d ¶Patris.vide infrà lib.5.consi.129.
e ¶Ab auo.infrà lib.5.consi.29. num.4.
f ¶Legare.suprà lib.3.consi.8.num.15.

CONSILIVM XC.

Lege suprà lib.1.consi.120.quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Creditoris præsentia non requiritur in scriptura priuata,manu debitoris scripta.*
2 *Factum falsi nuncij quando possit ratificari.*
3 *Promissio quæ fuit super præcedēte ēt naturali obligatione valet*
5 *Argumentum à contrario sensu valet in contractibus.*
7 *Index debet interrogare testes suspectos de oībus circūstātiis.*
8 *Mercenarius non est idoneus testis.*

CONSILIVM XCI.

Circa primum dubium quo quęritur,vtrùm ex dicta scriptura dictus Laur. sit efficaciter obligatus, attēto ꝙ dicitur illam fuisse factam in absentia dictorū ser Io.Petri,Francisci de Roma.& ita illam continere nudā ꝓmisionem. breuiter sentio pro dictis ser Io.Petro & Franc.quia illa scriptura est recognita per scribentē, & propterea contra eum plenè probat.l.Publia.§.fi.ff.deposi.l.scripturas.C.qui pot. in pig.ha.& ibi no.in §.si quis igitur. in Auth.de instrumen.
1 caut.& fide.† & quando scriptura est manu illius, qui se debitorem constituit, non requiritur p̄sentia partis,sed perinde
a habetur,ac si esset epistola missa a ad eum,ad quem verba scripturæ diriguntur,dummodò scriptura perueniat ad ipsum,& illi consentiat,vt plenè ꝓbat Bart.in l.nuda ratio. ff.de dona.in verbo,quæro.quid si in libro,&c. maximè per id quod habetur in l. generaliter.& in l.contractibus. C.de non nu.pec.& in §.studium.in Auth.de trien.& semis.& per no.in l.inter chartulas.C.de conuen.fis.debitorib.lib.10.& in l.instrumēta.C.de ꝓb.iuncta d.l. Publia. vbi tex. Ad iura quæ requirunt p̄sentiam partis respondetur ꝙ non loquuntur,quādo fit scriptura per ipsum obligatū. ita ēt tenet Bal. in l.vnica.C.de confes.in 3.col.in versi.2.oppo.&c.Anto.de Bu.in c.fi.de confes.circa 5.vel 6.col.& in c.si cautio.in 1.co. de fid.instr.& licet nonnulli teneant contra Bar. in scriptura,quæ fieret in libro rationum,maximè per d.l.nuda ratio. quia liber non fit per scribentes, vt mittatur seu tradatur parti,tamen in scriptura q̄ ex mente scribentis fieret, vt detur parti,tenent veram esse opin. Bar. quia est eadem ratio, quæ est in epistola & scriptura libelli, iuxta l.cum precum. C.de lib.causa.& per Io.de Imo.in d.c.si cautio.& in d.l.nuda ratio.faciunt no.per Barto.in l.certum.§.si quis absente. cum si.ff.de confes. Nos aūt loquimur in scriptura priuata manu debitoris per se facta,quę consueuit fieri pro cautione creditoris,& sibi dari,iuxta l. plures apo.cum ibi not.C. de fid.instr.& in l.si acceptolatū.§.1.ff.de acept. ¶†Præterea
2 interuenit tpe confectionis dictę scripturæ Michael Bumellus,qui se gerebat ꝓ nuncio dictorum de Roma, vt ēt fatetur d.Laurētius,qui dictam scripturam dedit ipsi Michaeli, in signum deferendā dictis de Roma. Ex quo apparet ꝙ animus dicti Laurentij fuit dictam scripturā succedere loco epistolæ,cùm eam consignauerit dicto Michaeli gerenti se ꝓ nuncio dictorum de Roma, & quamuis ēt aliter non constaret, ꝙ Michael fuisset cōstitutus nuncius ad id per dictos de Roma,& fiat dubitatio vtrùm factum falsi nuncij in contractu celebrādo posset ratificari, iuxta l. certè.§.1.secundū vnam lec.& ibi no. Bar. ff.de preca.& in l.multum.& ibi per oēs.C.si quis alteri vel sibi. per Bar.in l.qui autem.§.fi.ff. de cōst.pe.& Bal.in l.falsus.C.de fur.& in l.si pupil.§.sed si ego. ff.de neg.gest.tamen quò ad illum actum dilationis epistolæ,vel similis rei pōt ratificari, vt no. Bal.in l.si ꝓcuratori falso.in pe.col.ff.de cond.ob cau.& in l.Caius.in vlti.col.& ibi ēt Io.de Imo.ff.sol.mat.cùm igitur talis actus, de quo in dicta scriptura potuerit perfici per epistolam,siue per scripturam ęquipollētis,nihil est ꝙ obstare videatur,quo minus ex dicta scriptura probetur efficax obligatio dicti Laurentij. ¶Quòd aūt actus ille potuerit perfici per hmōi scripturam habentem vim epistolæ patet,quia dictus Laurentius constituit in dicta scriptura se debitorem dic.de Roma,in ducatis 200.pro illustrissimo do. Nicolao Esten. & hoc pro quadam alia obligatione per ipsum Laur. prius facta Matthæo Tuscano de Mediolano,pro dicto do. Nicolao.& sic constituit pro alia obligatione alterius, & ēt sua se soluturum,qđ fieri potest etiam per epistolam,& tam inter pręsentes q̄ inter absentes, tam per stipulationem q̄ sine, vt probatur in l. Titius.la 2.& in l.quidam.cum l.sequē.& in l.vbi quis. ff. de consti.pecu.cum simi.& sic hoc casu non propriè obligatur Laurentius vt fideiussor, qui obligatur tantum verbis.& sic per stipulationem quæ fit inter præsentes.l.blanditus.C.de fideius.& l.stipulationum aliæ.in §.satisacceptio. ff. de verb. obl.iuncta l.1.in prin.eo.tit.sed obligatur, vt constitutor ex constituto, vt in d.l. quidam.& l.Labeo.ff.de pact.& ex tali constituto oritur actio, quanuis non interuenerit stipulatio.ff.de const.pe.l.1.& d.l.Titius. & ibi probatur quod scriptura in modum epistolæ potest dari, & à pręsente pręsenti, & à p̄sente mitti absenti, & tunc magis ꝓpriè dicitur epistola,vt no.Bar.in d.l.nuda ratio.in fi.¶Et ex his ēt apparet nō obstare,dum dicebatur dictam conuentionem fuisse nudā,
3 quia dico ꝙ non est nuda,†quia quando promissio fit super alia p̄cedenti obligatione sua,vel alterius etiam si præcedēs obligatio fuisset naturalis tantum, oritur efficax obligatio ex sequenti promissione,quę appellatur conuentio vestita, quia transit in constitutum.l.1.§.debitum.ff.de consti.pe.&
4 in d.§.de consti.cum aliis suprà alleg.¶†Præterea cùm prædicta sint in terris ecclesię,sequitur ꝙ de iure cano. quod est seruandum in terris ecclesiæ,oīs conuentio ēt nuda est efficax,iuxta ea quę habentur in c.1.de pac.12.q.2.prædicandū. quod not. 12. q. 2.quicunque suffragio.& ita se habet* cōis opi.per ea q̄ nō est opus in hac disceptatiōe deducere:cùm à communi opi.in iudicando non sit recedendum,vt traditur in locis vulgarib. ¶Nec etiam de æquitate canonica ita requiritur præsentia partis, sicut de iure ciuili, vt no.in 1.q. 7.in c.quot.cordis oculis.& no.Io.And.Anto.de But.Io.de Imo.in d.c.si cautio. & Bal.in l.generaliter.in 10.q.C.de nō nu.pecu.& saltem quando concurrit ratio solius conscientiæ,vt dicunt DD.in dictis locis, & ꝓut est in proposito nostro,quia dictus Laurentius ex causa dictæ nouę obligationis, quam fecit dictis de Roma per dictam scriptam consecutus est redemptionē scriptæ illius alterius obligationis, quam prius fecerat dictus Laurentius in præsentia d.Francisci de Roma,& videtur ꝙ fuerit confessus se esse obligatū virtute dictæ scriptæ, quia dum Franciscus prædictus sibi protestatus esset,quod obseruaret cōtenta in dicta scripta, ipse recognouit dictam scriptam, & recognouit se non habere modum ad soluendum, nec ex facto suo esse debitorem,vt dixit apparere ex inspectione scriptæ, vnde à contrario sensu verborum, resultat quod erat debitor ex facto alterius, scilicet præfati domini Nicolai,pro quo se debitorē
5 constituit, prout in scripta continetur. † & constat quod in dispositione contrahentium resultat obligatio etiam à contrario sensu verborum,vt est text. in l. inter socerum.§.cùm inter. ff. de pac.do. & not.Guido de Suza,in l.1.§.huius rei. ff.de offic.eius cui mand. est iurisd. & Bald.in l.vendi.C.de act.emp.& in Authen.sed & si quis.in 8.colum.C. de secun. nupt.& in l.item quia.ff.de pact.& in l.apud antiquos.C.de furt.

furt.& in l.2.C.de fideicom.& do.Abb.in c.cum apostolica. de his quæ fiunt à præl.vbi reputat ad hoc sing. esse d.§.cùm inter.& videtur ét probari in l. pecuniam.ff.si cer.pe.igitur per dictam confessionem tanq̃ parte pręsente factam ét resultat probatio præcedentis obligationis. d.l.Publia.in fi.l. fi.ff.de interro.act.cum simi.l.posset ét dici,prædicta iuuari ex scriptura libri dicti alterius mercatoris,sed non est necesse super hoc insistere stantibus prædictis, quæ meo iudicio abundè sufficiunt. ¶ Circa secundum dubium,quo quæritur, vtrum intelligatur sufficienter esse probatū pro parte dicti Lauren. ꝙ dictus Laurentius non intelligatur se obligasse,nisi sub hac conditione,videlicet si & inquantum prętatus do. Nicolaus esset contentus de dicta obligatione & scriptura Laurētij ? & in hoc ét respondeo & dico, hoc non esse legitimè probatum pro parte dicti Laurentij.Nam circa hoc deponit Franciscus Michelinus,& do.Ant.Bonazunta testis dicti Laurentij, alij non sunt testes qui in fauorem suum circa hoc aliquid deponãt,vt patet ex narratis in themate.Quod aũt non dicatur esse legitimè probatum per dictos duos testes,patet ex plurib. Nam dicti duo testes non concordant in hoc, ꝙ dicta promissio & obligatio Laurentij esset conditionalis. s. si domino Nicolao placuerit,seu ꝙ ita demum valeret si domi.Nicolao placeret.¶ Sed si in aliquo possunt dici concordari esse videantur in hoc, scilicet, ꝙ si dominus Nicolaus non esset contentus in dicta scripta, deberet reddi dicto Laurentio, ad hoc tendunt verba depositionis dicti Frãcisci Michelini,scd̃m quam apparet ꝙ promissio & obligatio fuit pura, sed ex parte Laurētij veniebat
† 1. resoluenda † sub conditione,videlicet si & inquantum constaret dominum Nico.non contentari de dicta scripta,& sic conditio fuit adiecta resolutioni promissionis & obligationis,meritò non redditur obligatio conditionalis, ita habetur in l.2.cum ibi not. ff.de in diem adiec.adiunctis not.per Bart.in l.1.circa 3.vel 4.col.ff.de condi.& demon.cùm ergo præsupponatur quod per dictum de Roma,negatum est dominum Nicol.decessisse, & non est probatū pro parte Laurentij, ꝙ do. Nicolaus decesserit,sequitur quod dicta promissio remanet pura, & non est resoluta per euentum conditionis, meritò potest ex ea agi tanq̃ pura. ¶ Præterea alia ratione dicti testes non probant,quia sunt singulares.Nam vnus eorum dicit, ꝙ dictus Laurētius locutus est per verba futuri temporis,videlicet, Questo è lo scritto lo quale io ho
6 fatto,io ue lo do con questo patto e cōditione,&c.†Et longa est differentia inter verba præsentis tpis, & verba futuri temporis,etiam quo ad reddendum actum à principio conditionalem,vel resoluendum sub conditione,vt per Bart.in d.l.1.de condi.& dem.in 4.col.in .versi. tertiò quæro de hac conditione nisi, &c. Et no.in d.l.2.ff.de iud.ad quod facit l. Stichum qui meus erit.in prin.cum ibi not.ff.de leg.1.& testibus singularibus non est credendum. c.licet causam.de prob.c.bonę.de elec. ¶ Sunt etiã valde singulares circa responsionem factam per dictum Michaelem dicto Laurentio. quia vnus dicit ꝙ Michael respōdit,sono homini de tali conditione,non exprimendo aliter nomina aliquorum,qđ recordetur ipse testis,che loro la remandaranno,& restitueranno, quando miser Nicolao non fusse cōtento. Alius verò testis deponit Michaelem respondisse ser Francisco è tale homo che voi non haueresti vna parola con seco.quæ verba nullo modo sunt conformia,& concernunt circumstantias actus de quo quæritur. præsupponitur etiam ꝙ in aliis circircumstantiis sunt varij, quia vnus dixit ꝙ ambo testes simul venerunt ad locum vbi factæ sunt subscriptiones. alter verò dicit quod vocatus,dum veniret ad locum, inuenit ibi alium contestē.Item vnus eorum circa circumstantias loci, in quo fuit celebratus cōtractus, deponit quod Laurentius tunc sedebat in parte superiori in mensa. Alius verò dicit, quod sedebat in parte inferiori.Item vnus dicit primò lecta fuit scripta, antequã subscriberetur iudicio suo. Alius verò dicit contrariū. Item vnus dicit quod non fuit locutus cum procuratore partis aduersæ. alius verò dicit ꝙ procurator partis aduersæ allocutus fuit ambos hac de re. ¶ Et diligenter fecit iudex ita perscrutari à testibus de prędictis circunstantiis, quia testimonium erat satis suspectum,cùm deponunt non verosimilia. quomodo enim est putandum, quod si Laurentius voluisset obligari sub conditione prædicta, fecisset scriptam obligationis puram, & liberã absq; eo quod ab aduersario habuisset aliam scriptam vel cautionē, quod casu quo do. Nicol. non contentaretur, non posset inquietari? nec etiam est verisimile, quòd dicti de Roma voluissent purè restituere Laurentio scriptam, qua dictus Laurentius erat purè obligatus Matthæo Tuscano pro obligatione d. Laurentij cōditionali, cùm per dictam restitutionē scriptæ induceretur liberatio d.Laurentij, iuxta l.Labeo. ff.de pac. & testimoniū non verisimile, est suspectū de falso.c.quia ve-
7 risimile,de præsump.fac.l.ob carmen.§.fi.C.de testi. ¶ † Præterea tunc iudex debet interrogare non solùm de loco & tpe,sed etiam de qualitate loci seu tpis,puta,an esset serenū vel obscurum,& de similibus,vt est gl.no.in c.cùm cãm quæ inter archiepiscopum. in verbo, tempore. de testib. & not. Azo in sum. C.de testi.& Spe.in ti.de teste.§. iam de interro. ver.& no.quod expressius,&c. vbi dicunt ꝙ iudex tunc potest interrogare, de qua qualitate vestiū & colore,& de forma loquendi, & an simul vel separatim peruenerint ad locum, & an contrahentes starent vel sederent, & si in pdictis reperiuntur varij, nō statur eorū dicto, no. Spe. in loco proximè alleg. & no. DD. in d.c.cùm cãm quæ inter archiepisc. vnde dicit ibi Bal. in 5.col. ꝙ si testis dicat quod scit Titium tenere talem domum, licet non debeat vlterius testis interrogari, quis erat secum, tamē si dixerit ꝙ Titius erat secum, & Titius examinatus dicat quod non erat secum, seu quod non interfuit, erit suspectum & inualidum testimonium illius, qui dixit quomodo Titius secum erat. alleg. l.1.in fi.ff. quemadmo.test. ape.bene faciunt no.per Bal.& Sal.in l.testium. C. de testi. & per Bal. in d.c.cùm causam.col.5.quod huiusmodi interrogationes non fiunt frustra, quia imò iudex quando suspicatur de teste, debet laborare circa huiusmodi interrogationes contra testem. & dicit hoc tradi per Azo.in summa. aut. C.de testi.& multò magis in circunstantiis pertinentibus ad actum, de quo quęritur, vt sunt aliquę ex prædictis, per not. per DD. maximè do. Abb.in d.c.cùm cãm. in 6. col. non enim variarunt testes prædicti, aut circa locum originis vnius ex parentib. contrahentium, aut circa pronomen seu agnomen vnius eorum, iuxta l.his verbis.§.
8 fi.cū ibi no.per DD.ff.de hær.insti.& in l.eos.ff.de fal. ¶ † Accedit ét ad perimēdum fidem dictorum testium, quia vnus ex his est mercenarius dicti Laurentij, cum ei operetur sub diurna mercede, vnde tanq̃ testimonium personę domesticæ non est legitimum. l.etiã. C. de testi.& in c.literis.& vtrobiq; no. de tes.iuncta l.respiciendum.§. fuit domestica.ff.de fur.& not.Spe.in tit.de test.§.1.ver.item excipitur ꝙ est domesticus.cum duob.seq. Item alius testis erat colonus Laurentij, qui ét non est integer testis, scd̃m Spe.in loco proximè allegato, per l.præsenti.§.sanè.C.de his qui ad eccle.confu.iunct.d.l.etiam.& no.gl.3.q.4.in sum.& per gl. & DD.in pręalleg.c.in literis. ¶ Infringitur etiam fides dictorū testium ex eo ꝙ deponunt dictus Michael, & dictus ser Dominicus, quorum personæ fuerunt approbatę per aduersarium, qui ét eos produxit, imò nō potest eorum personas improbare.l.si quis testibus.C.de testib. Nam dicti Michael & ser Dominicus deponunt quod dicta cōditio non fuit adiecta, & quod non potuisset adiici quin audiuissent, & sic probarunt negatiuam per dictam cohortationem. per not. in §.si non absunt. in Auth.de hær.& fal. & in l. patronus.§.rei perduellionis.ff.de acq.hær.& Cy. in l.actor.C.de proba.& Io. Andr.in c.bonæ.el 1.de electio.& Bar.in l.hæredes palàm.in princ. ff.de testa.& in l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbit. cum si.& eis magis credendum est, q̃ dicto Francisco Michelino, & magis Anton.Bonendino, quia verisimiliora deponunt, sicut dixi suprà.l.ob carmen.§.fin.de testi.& plenè no. in c. in nostra. de testi. Ex quibus concluditur etiam in hoc secundo dubio non esse sufficienter probatam intentionem dicti Laurentij per testes prædictos.

CONSILIVM XCII.

Viso themate. Vide sup.lib.2.consi.121.quia Alex. hic pro confirma-

confirmatione consilij Dominici Rufi Bononiensis discipu li sui inserit duntaxat consilium suum, inc. super contentis. Sed valde truncatum, quo anno pcedenti cōsuluerat in eodem puncto inter alias personas. & quia Alex. idem fecit, & tertiò. suprà li. 2. consi. 121. vbi semel illud consi. à multis mē dis repurgaui, & integritati suæ restitui, ibi videas.

EPITOME.

¶Compensatio debiti liquidandi non potest opponi contra debitum liquidatum per sententiam.

CONSILIVM XCIII.

QVæritur, vtrùm si commissa est executio sententiæ, quæ in rem iudicatam transiuit contra illos de Luchinis in fauorem dominæ Bartholomeæ vxoris Thomæ de Blanchinis impediatur executio dictę sentētiæ, si dicti de Luchinis opponant exceptionē compensationis in certam quātitatem, in qbus dicunt dictam dominam eis teneri, eò, quia asserunt eam incidisse in pœnam ducatorum ducētorum, eò, qa ipsa quodā instrumento transactionis factæ inter dictas partes cessit dictis de Luchinis omnia iura, q̄ ipsa habebat contra Iacobum de Polluciis in quadā petia terræ, paciscēs & conueniens dicta domina se esse veram dominam & creditricem dictorū iurium, vt suprà cessorum, & postea in fine instrumenti, pmittunt partes pdictæ omnia obseruare sub pœna ducentorum ducatorum, & dicunt, ꝙ dicta domina Bartho. non erat creditrix vera dictorum iurium cessorum, & ꝙ postea cecidit in dictam pœnam. & breuiter dico non impediri dictam executionem ratione dictæ exceptionis
1 compensationis, quod pbatur, †quia contra debitum liquidatum per sn̄iam non potest opponi exceptio compēsationis de debito non liquidato. l. fi. C. de compēs. sed debitum pœnale, de quo opponitur compensatio, fuit debitum promissum sub conditione, si non obseruarentur ea, de quibus in d. instr. seu scd̄m quod dicit pars aduersa, fuit pmissa pœna sub conditione, si dicta domina non esset creditrix dictorū iurium cessorum, & pmissa non obseruarentur, & non dicitur liqdum dictum instrumentū, nec executionē mereri, priusq̄ in iudicio sit liqdatum, id est pbatū, verificatam esse d. conditionē. l. si qdam. & ibi per illum tex. hoc not. Bal. C. de excep. & Bal. in l. cùm in testamento. C. de test. man. allegat tex. in l. hoc iure. ff. de ver. ob. ibi est de hoc tex. sin. & patet ex no. ēt per Bar. in rep. l. creditores. C. de pi. in 3. q. prin. in verbo, quæro de tēpore, &c. ¶Nec ob. si diceretur, quòd dictus de Luchinis voluit liquidare, quia respond. quòd ex quo fuit lata prima sn̄ia in fauorem dictæ dominæ, illa intelligitur habuisse pceptum de soluendo intra 10. dies ex forma dicti statuti sub rub. de præceptis faciendis, & executioni mandari dēt sn̄ia incontinenti post dictos 10. dies, nisi suspensa fuit per appellationem, quo casu differtur executio quousq; fuerit terminata appellatio, & ea terminata nō habet aliam dilationem ad soluendum, si condēnatus fuit appellans. & postea fuit confirmata sn̄ia, & in rem iudicatam transiuit. vnde succedit illud, quod dicit Bart. in l. aufertur. §. qui app. ff. de iu. fis. Et cano. maximè do. Abb. in c. 2. de deposito, ꝙ quando condēnatus nullum haberet tp̄s ad soluēdum, tunc si opponat exceptionē compensationis debiti, quòd offerat se intra breuē dilationem partium liqdare, nō auditur, vt ibi per eum, per illum text. ergo cùm in casu nostro non habet dilationē aliquam ad soluendū, vt dixi, non
2 debet habere terminū ad liqdandum. ¶†Præterea aduertatur, qa illa domina cessit iura, quę reperiretur habere, per quę verba licet nullum ius haberet, non tenetur cessionario. l. si in venditione. cum tribus legibus seq. ff. de hær. vel act. ven. & no. Iac. But. & Ang. in d. l. 1. C. de euic. & si postea in instrumento cessionis dixit, quòd conuenit se esse creditricem iurium, vt suprà cessorum, & suprà dixerat, quòd cedebat iura, q̄ reperiretur habere, per quæ verba licet nullum ius haberet, non tenetur cessionario. l. si in vēditione. cum tribus legibus sequentib. ff. de hæred. vel act. ven. & not. Iac. Butr. & Ang in d. l. 1. C. de euict. & si postea in instrumento cessionis dixit, ꝙ conuenit esse creditricem iurium, vt suprà cessorum. & suprà dixerat, ꝙ cedebat iura, quæ reperiretur habere, sequitur, quòd ista duo capitula instrumenti sunt ad inuicem repugnantia, & sic vitiatur, vt inquit Bart. & alij in l. scripturæ. C. de fid. instrument. per l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & in prima consti. §. quibus. & not. Cyn. in l. in exercendis. 5. quæstio. C. de fide instrum. ¶Quinimò fortius, si in dicto instrumento transactum esset, quòd si dicta domina esset obligata ad damnum dictis de Luchinis, de quo damno opposita esset compensatio, nec facta liquidatio, quæ necessaria est l. 2. cum ibi no. C. de sent. quæ sine cert. quant. tamen liquidatio in proposito nostro fieri non potest ad impediendam executionem dictæ sententiæ, per prædicta. reliqua suppleat excellentia domini iudicantis. ¶Ego Alexand. de Tartagnis.

CONSILIVM XCIIII.

CLarissime domine Vicarie in causa executionis sentētiæ contra illos de Luchinis, visis his, quæ egregiè & copiosè adduci videntur contra dom. Barth. q̄uis subtiliter adduci videantur, tamen quia non sunt talia, ex quibus sint resoluta fundamenta dominæ Bartholomeæ, breui sermone meo hoc ostendere conabor. ¶Non ob. igitur, ꝙ contra decisionem Bar. in l. aufertur. §. qui compensationem. ff. de iur. fis. adducatur decisio Bal. in l. 3. C. de compensat. vbi adducit l. si cum militi. §. penu. ff. de compensa. qa respondeo,
1 ꝙ †opi. Bar. est* cōis, quam sequuntur Pet. de Anch. Ioan. de
* Imo. & dom. Abb. in ca. bona fides. de deposito. & idem tenet Io. Fab. Insti. de act. §. in bonæ fidei. in ver. sed quid si cōpensatio opponitur post sn̄iam, &c. probatur in d. l. aufertur. §. qui compensationē. inducēdo, vt ibi per Bar. nec obstat l. si cum militi. §. pen. ff. de compens. allegata per Bal. quia ibi opponebatur cōpensatio de debito iam liquidato per aliam sententiam, quæ in rem iudicatam transiuerat. sed Bar. loqtur, quando opponitur exceptio compensationis de debito liquidando, ita, ꝙ illa lex cum supportatione non debuit allegari per Bal. contra decisionē Bar. nec obstat, quod no. Bal. in l. si ex falsis. C. de transact. qa non loquitur, quando non opponebatur exceptio cōpensationis, contra executionem sn̄iæ latę contra reum, cui nulla cōpeteret dilatio ad soluendum, vt in casu nostro. ¶Non ob. q̄ ponit Rom. in consi. 253. cum si. qa cum supportatione non sunt in terminis nostris, nec æquipollentibus, qa nos non agimus ex illo cōtractu, ex quo se fundat se pars aduersa. sed agimus ex sententia lata contra partē aduersam, cuius sn̄iæ petimus executionē. Vnde si pars aduersa vellet opponere de aliquo capitulo eiusdem sn̄iæ, fortasse admitteretur, vbi tale capitulū
2 non egeret liqdatione, †ꝙ & hoc casu aliud sit, quando agitur ex sn̄ia lata super ipso contractu, voluit Bart. in l. si duo patroni. §. si qs iurauerit. in vlt. q. ff. de iureiu. & An. de Bu. in c. cùm Io. in prin. de fid. instr. cum suis multis conco. ¶Nec obst. dum dicitur, ꝙ debitum pœnale est conditionale, s. si promissa non seruentur. l. ita stipulatus. versi. ꝙ si ab initio. cum si. ff. de verb. obl. ¶Item non obs. quod negatur, quòd statutum velit non dari dilationē ad soluēdum, quando est appellatum, & causa appellationis est terminata, qa dico, ꝙ hoc euidenter colligitur ex statuto, dum dicitur, quo casu differatur executio, quousque terminata fuerit appellatio, &c. qa imò ēt de iure cōi, quando appellatio est manifestè frustratoria, non habet condemnatus quadrimestre, vt no. Bal. in l. 2. C. de vsu. rei iu. vti fuit in casu nostro stante instrumento liqdo & claro, cuius occasione lata est sn̄ia. Idem si dicta appellatio erat deserta, nam tunc de iure cōi non habet
†1. †aliquod tempus ad soluendum appellans, si in prima sn̄ia fuerat condemnatus, vt probat tex. sing. in l. quia nonnulli. scd̄m Bal. ibi. C. de appe. & ita fuit in casu nostro, vt videbitis per inspectionem secundæ sententiæ, quam vidi. ¶Nec obstat, quòd statutum dicat, quod cognoscatur summariè, &c. ergo debet admitti exceptio veræ solutionis, & pactum de non petēdo, & aliæ similes, quæ possunt opponi post sententiam, iuxta no. in l. 1. C. de iur. & fact. ign. vt exceptio cōpensationis debiti non liquidati, & non exceptio compensationis debiti liquidati, vt fuit ostensum in allegationibus.
3 ¶†Nec obst. dum allegatur id, quod no. do. Abb. in c. suscitata.

tata.de rest.in inte.& in c.super eo.in fi.de offi. deleg.quòd
statutum excludens opponi except.contra sententiam,in-
telligitur,nisi quando opponat exceptionem legitimam,&
dicat se velle incontinenti probare,per no per gl.in c.susci-
tata,&c. quia ad hoc respon. ꝙ ista est exceptio compensa-
tionis debiti non liquidati,contra iam liquidatum per sen-
tentiam,& ideò quando talis exceptio opponitur post tem
pus datum condemnatis ad soluendum,vel quando oppo-
nitur in casu,in quo ex dispositione iuris communis vel mu
nicipalis condemnatus nō habet dilationem ad soluendū,
vt in casu nostro,non procedit,vt firmat Barto.in d.l.aufer-
tur.§.qui compensationem.& sine dubio decisio Bart. & a-
liorum,intelligitur etiam,quādo reus opponens exceptio
nem,offerret se in continenti expedire,& quando non req-
runt altiorem indaginem,vt inquit Bart.in l.4.§. condēna-
tum.in 1.colu.ff.de re iud.quia in executione sententiæ co-
gnitio est summaria.l.à diuo Pio.§.si super.ff.de re iu. & per
consequens non admittuntur exceptiones,reqrentes altio
rem indaginem,l.3.§.si tibi.ff.ad exhiben.l.ille,à quo.§.si de
testamento.ff.ad Trebel.& l.si is,à quo.vt in posses.leg.& ta
men Bar.in d.l.aufertur. dicit, quòd illa exceptio compen-
sationis solùm admittitur contra sententiam, quando po-
test probari & liquidari intra tempus datum ad soluēdum,
& tunc dicitur satis incontinenti probari.alle.Bar.tex.in d.
l.si is,à quo.sed vbi nullum datur tempus ad soluendū, tunc
cessat dicta oppositio exceptionis,secundum Bart.¶Et per
hoc apparet,ꝙ etiam dominus Abbas non modò non dicit
4 ad casum nostrum,vt dixi, † sed etiam non† est in se verum,
†2. cum supportatione.patet, quia vbi statutum nullas reiice-
ret exceptiones contra sententiā,debent exceptiones, quæ †3.
opponuntur contra sententiam in continenti liquidari &
probari,vt no.Bar.in d.§.condemnatum.sequitur & no. gl.
in d.c.suscitata. in verbo,effecti.ergo si statutum disponat,
ꝙ talis & talis exceptio non admittatur contra sentētiam,
& intelligeremus hoc statutum non habere locum, vbi op-
ponens illas exceptiones offerret se in continenti probatu-
rum,statutum nihil penitus operaretur,contra id,quod no
ta.Bart.in l.2.de vsucapio.& in l.4.§.prætor.de damn.infec.
in verbo,quæro,quid si statutum.& Ant.de Bu.in c.causam.
de dolo & contu.& in c.1.de rescr.& do.Abb.in c.pastoralis.
in prin.de appel.per l.si quando.in prin.de lega.1.& c.si Pa-
pa.de priuile.in 6. ¶Item illa decisio Abbatis est contra no.
* per Barto.in l.1.& §.parui.ff.quod vi aut clàm. quem* totus
mundus sequitur,dum dicit,quòd quando statutum dispo
nit, ꝙ contra instrumentum generaliter non possit oppo-
ni,nisi talis exceptio vel defensio, ꝙ aliæ non potuerunt op-
poni,quia debemus inhærere verbis statuti, ētsi dura sint. l.
prospexit.ff.qui,& à quibus. ¶Nec obst.no.per glo.in d. c.
suscitata.quia glo.loquitur in terminis iuris communis, se
cundum quod exceptiones plures possunt contra senten-
tiam opponi,vt no.in l.1.C.de iuris & facti ignorantia,dum
modò in continenti probentur,vt no.gl.in d.ca.suscitata.&
Bart.in d.§.condemnatum.& similiter loquitur glo. in l.1.§.
siue autem.de tabu.exhiben.quæ vult,quòd contra agentē
illo interdicto admittatur exceptio incontinenti proban-
da,sicut in aliis interdictis etiam possessoris regulariter, vt
plenè not.in l.si de vi.ff.de iud.in gl.magna,ad fi.& in l.2.C.
de edict.diui Adr.& in d.l fi.C.quorum leg cum similibus.
no.Oldr.in consi.40.in lib.meo. & de hoc aliquid dicit etiā
5 Bald.in d.l.data opera.C.qui accus. ¶ † Pro hoc,quia vide-
mus,quòd lex non vult, ꝙ contra agentem interdicto vnde
vi,admittatur exceptio dominij,etiamsi offert se incontinē
ti probaturum,reus non auditur,vt per Dy. in c.qui ad agē
dum.de reg.iur.in 6.& Bar.in d.l.si de vi.& in l. naturaliter.
§.nihil commune.de acquir. poss. cum concor.& probatur
in c.1.de resti.spol.præterquam quo ad thorum,vt ibi.nec si
Abbas illud dixerit in d.ca. suscitata. sed etiamsi episcopus
vel Cardinalis diceret, ꝙ plus esset.cum pace,non bene di-
xisset.¶Non obst.quod no.Bal.in l.1.C.de vsufr.quia illud,
de quo opponitur exceptio compensationis,non procedi-
tur ex contractu, [illegible] quo agimus,quia nos agimus ex senten
tia,non ex primo contractu,vt antea declaraui.itē illud pos
set procedere,vbi esset liquidum,aliàs non, quando tracta-
tur de executione sententiæ,vt pluries superius dictum esse
puto. ¶Non obstat,dum ad id dicebam,quòd ista domina
cessit iura,quæ reperiretur habere,respondebatur,quòd i-
psa fuit in dolo,& sic tenetur,quia respondeo, ꝙ de dolo ali
quo non est probatum, & allegans illum probare debet. l.
quoties.§.dolum.ff.de proba. ¶Non obs.etiam,dum ad id,
quod dicebam,quòd capitula instrumenti cessionis prædi
ctæ sunt repugnatia,& sic vitiatur, nam respondetur, quod
illud haberet locum,quando essent diuersa instrumenta cō
traria, & quòd non haberet locum in vno & eodem instru-
mento contrario,vt dicit Bar.& alij in illa l.scripturæ.C.de
fide instru.& secundum Bal.ibi in fi. habet locum etiam in
re.alleg.no.per Io.And.in c.imputari.de fide inst. ꝙ autem
verba adinuicem stant repugnantia, patet manifestè ex in-
spectione instrumenti coniuncta l. quòd si in venditione.
cum tribus seq.ff.de hære.vel actio.vend.& dixi in primis al
legationibus. ¶Nec etiam fuit cum supportatione oportu
nè responsum, dum dicebam, quòd eo casu,quo nulla esset
repugnantia in instrumento circa d. promiserat indēnem
conseruare dictos cessionarios, si non reperiretur ipsam ce
dentem esse veram creditricem,& quòd solùm pœna ducē-
torum ducatorum posset peti,quando non conseruaret in
demnes eos,probato damno ducentorum ducatorum, qa
est adiecta non obseruationi promissorum, sed illud, quòd
cedens sit vera creditrix,non est ꝓmissum simpliciter & ab-
solutè,sed cum hac modificatione, s. quòd non sit vera cre-
ditrix,teneatur obseruare indemnes cessionarios,vnde spe
cialis promissio facta in casu,in quo non reperiatur, eam es
se veram creditricem,faceret cessare†generalem promissio
nem pœnæ ducatorum ducentorum. l. vxorem. §. felicissi-
mo.ff.de leg.3.& l.alimenta §.basilicæ.ff.de aliment.leg.fa-
cit etiam ad hoc, quia verba in dubio debent interpretari
contra eum, qui se fundat ex illis.l.stipulatio.§. in stipulatio
nibus.de verbor.oblig.l.veteribus.ff.de pact.ca.in præsen-
tia.de proba.in reliquis dominus iudicans vtatur eo, quod
habetur in rubro & nigro.C.vt quæ desunt aduoc.partium
iudex supple. Alex.

CONSILIVM XCV.

Vide etiam consi.61.suprà lib.3.Natta.

ETsi, vt puto, maximè coram tam præstantissi-
mo iudicante non oporteret alterius in hoc
articulo latiorem discussionem habere, tamē
vt clienti morem geram, paucula quędam scri
bam pro responsione eorum, quæ eleganter
per eximium dominum aduocatum partis aduersæ addu-
1 cta sunt. ¶†Et primò non obst.dum dicit, quòd communis
opinio est contra Bar.in l.aufertur.§.qui compensationem.
ff.de iur.fisc. quia salua pace excepto Bald. nullus est inter
viros tanta authoritate dignus,qui dicat Bart.in hoc nō be-
ne dixisse,nam dato,quòd gl.Cyn.Bald.& Sal.in l. fin.C.de
compensa. cum concor. dicant, quando opponitur contra
debitum liquidum exceptio compensationis & quæratur,
intra quātum tempus oporteat liquidare debitum, de quo
opponeretur compensatio,quòd non sit respondendum, ꝙ
ipsius est arbitrio iudicantis, tamen non dicunt ibi, quòd
Bar.in d.§.qui compensatio.malè dicat, imò nullam faciūt
mentionem de eo.nec Bart. si bene inspiciatur, aduersatur
dictæ conclusioni,sed ex dictis Bar.declaratur,qualiter iu-
dex debeat arbitrari,& vult,quòd debet arbitrari de tēpo-
re,quod datur ad soluendum.hoc ꝓbatur optimè per dictū
§.qui compensationem.iuncta l.in fraudem.§. in fiscalibus.
2 eo.ti.†vbi debitor fisci habet regulariter dilationem duorū
mensium ad soluendum,& quandoq; trium.vnde tex.in d.
§.qui compensationem.vult,quòd similiter intra dictos du
os menses datos ad soluendum debeat debitum liquidare.
Et sic dato,quòd esset speciale, quòd debitor fisci conuen-
tus opponens exceptionem compensationis,debeat liqui-
dari intra tempus,quod datur debitori ad soluendum. hæc
est mens Bar.qui ex hoc infert,quòd vbi nullum datur tem-
pus ad soluendum,nullum debeat dari tempus ad iudican-
dum,& ita iudex arbitrari debet.& in hoc cùm Bar.transeūt

Ant. de But. Pet. de Anch. & Ioan. de Imo. in d. c. fi. de depo-
si. ostendatur ergo aliquis in iure tantæ authoritatis, qui in
hoc dicat vel ostendat Bar. malè dicere in casu suo, s. quando
contra sententiam, quæ in rem iudicatam transiuisset, op-
ponatur exceptio cõpensationis, quando condẽnatus nul-
lam habet dilationẽ ad soluendum, certè nullum inuenio,
excepto Bal. in l. 3. C. de compen. vbi in certo casu reprehẽ-
dit Bar. per l. si cùm nulli. §. pen. ff. de compensationib. quæ
cum supportatione nullo modo obstat, vt in aliis allegatio-
nibus probaui. ¶Et per hoc patet responsio ad illud, quod
dicitur, s. ꝙ statutum non prohibet exceptionẽ aliquam op
poni contra sñíam, ergo potest opponi exceptio cõpensatio
nis liquidandæ intra tps arbitrio iudicantis statuendum, qa
vt dixi, †eo ipso, ꝙ lex vel statutum vult, quòd cõdemnatus
3 eo modo, quo fuit condemnatus aduersarius dominæ Bar-
tholomææ non habeat tẽpus ad soluendum, dicitur reiice-
re exceptionẽ compensationis, vt per Bar. in d. §. qui cõpen
satur, cum concor. Nec Lud. in dicto consi. 243. dicit, ꝙ quã
do sententia transiuit in rem iudicatam, & condemnatus tẽ
pus nullum habeat ad soluendum, ꝙ tunc condẽnatus pos-
sit opponere exceptionem cõpensationis, quam offerat se
incontinẽti probaturum, nec aliquam mentionem facit de
dicto Bart. in d. §. qui compensationem. ¶†Non obst. quod
4 no. Bal. in l. ab executione. C. quorum appellationes nõ re-
cip. & in l. 1. C. de iur. & fact. ign. dum dicit, ꝙ quædam sunt
exceptiones, quæ ita possunt opponi contra sñíam in execu
tione, sicut potuisset opponi ante sñíam contra agentem, &
ex obligatione surgente ex ipso originario contractu, vt est
exceptio inuentarij. Quoniam ego hoc fateor, & est casus
in l. fideicom. & ibi not. Bar. ff. de confess. & Bald. in l. & ex di
uerso. §. fin. ff. solu. matr. cum sim. sed dico, quòd non omnis
exceptio est huiusmodi, patet in l. peremptorias. C. sen. re-
scin. non posse. Præterea non nego, ꝙ vbi condemnatus ha-
beret tempus ad soluẽdum põt opponi, vt sæpè dictum est.
Non obs. ꝙ statutum non ꝓbat nisi à contrario sensu, quòd
condemnatus in casu nostro non habeat dilationem ad sol
uendũ, & ꝙ in statutis non habeat locum argumentũ à con
trario sensu. Quia respon. ꝙ quando statutum ẽt contra ius
cõe ꝓhibet aliquid fieri certo tempore, vel illud permitte-
ret fieri, debet primò illud tẽpus ostendi, quia aliàs illa ꝓhi
bitio vel limitatio tẽporis frustrà esset adiecta. ita inqt Bal.
in l. obseruare. §. ꝓficisci. in 3. col. ff. de offi. proconsul. per l.
Imperator. ff. de postu. & per alia ibi alleg. per eum, sed sta-
tutum ĩn casu nostro prohibet fieri executionem sñíæ, dò-
nec causa appellationis fuerit terminata, ergo permittere
dicitur eã, quando causa est terminata, & ita constat. patet
5 ẽt, † qa vbi dispositio etiã correctoria aliter nihil operatur,
nisi sumeretur argumentũ à contrario sensu, debet sumi, vt
colligitur ex no. per glo. in l. nulla. iuncta authent. nisi. C. de
episc. & cler. quæ ita intelligit tex. in auth. Diaconissa. eo. ti.
hoc voluit Bal. Ang. & clarius Io. de Imo. & Moder. in l. si cũ
dotem. in fi. prin. ff. sol. mat. vt probatur in auth. ex testamẽ-
to. & ibi no. Rom. C. de colla. & idem Bal. in l. conuenticu-
lam. C. de epis. & cler. circa primam col. in q. in qua refert se
consuluisse. & Cy. & ita est in casu nostro. Præterea vt dice-
6 bam, ẽt de iure cõmuni. † quando reus condemnatus appel
lauit, & appellatio est deserta, non amplius datur quadrime
stre ad soluendum, per l. qm̃ nonnulli. & ibi Bal. C. de appel.
¶Non ob. ꝙ illa lex ponit casum specialem in fisco, quia di-
co, ꝙ Bal. ibi non se restringit ad fiscum, & ꝙ idem fit in alio,
quàm in debito fiscali, est glo. ordinaria in l. 2. in verbo, exe-
cutionẽ. C. de temp. appel. & illam ibi approbat Bal. & *cõ-
* muniter Doct. Non ob. ꝙ dicitur, ꝙ si dictum Bart. in d. §. q
compensa. esset verũ, sequeretur, quòd etiam exceptio solu
tionis vel pacti de non petendo facti post sententiam, non
posset opponi contra sententiam, quia dictæ exceptiones
non sunt liquidæ, quia respondeo in veritate, ꝙ per dictum
Bar. in §. qui compensa. non infertur hoc, quia text. per quẽ
se fundat Bar. loquitur de exceptione compensationis, nõ
in alia. ¶Ad dictum domini Abbatis, in cap. suscitata. fuit
responsum in aliis allegationibus multifariè, quæ respon-
siones cum supportatione non sunt solutæ, vt in euentu cla
rè liquere puto. ¶Nec tenet contra Bar. in §. compensa. nec
est verisimile, quòd voluisset quoad istum casum sentire cõ-
tra Bar. ¶Nec ob. dum replicatur, ꝙ dictum domini Abba-
7 tis est verum † quia si statutum excludens exceptiones, quæ
opponerentur contra sñíam, debet intelligi, nisi in continẽ
ti offerat se ꝓbaturum, & attento, ꝙ oĩs exceptio, q̃ opponi
tur contra sñíam ad impediendũ executionẽ, debet in con-
tinenti de iure ꝓbari, vt no. Bart. in l. 4. §. condemnatum. de
re iud. cum sim. operabitur saltẽ aliqd dictum statutum, tol
lens exceptiones, dato, ꝙ intelligatur, nisi opponens offe-
rat se in continenti ꝓbaturum, qa operabitur, vt sint reie-
ctæ exceptiones, quæ sint de apicibus iuris, vel quando exci
piens esset suspectus de calumnia, qa respondeo, ꝙ Bal. in d.
ca. cùm adeò, non loqtur in statuto, prout loquimur nos, &
prout loquitur dominus Abbas in c. suscitata. sed loquitur
in rescripto seu mandato particulari, disponente, quòd Ti-
tius admittatur nulla exceptione obstante. & aliud est, quã
do per viam rescripti exceptiones tolluntur, qa non intelli-
guntur sublatæ rationabiles, vt legitur & no. in c. ex parte. el
2. de offi. deleg. aliud est, quando per viam statuti, vt per Bar.
in l. 1. §. & parui. ff. quod vi aut clàm. & ꝓbatur in l. 1. in prin.
ff. de inoffi. test. & ibi no. Bal. † vbi dixit, ꝙ quando lex vel sta
8 tutum tollit appellationẽ, intelligitur totalem appellatio-
nem ẽt ordinariam à diffinitiua, vt ibi. secus quando per re
scriptum. l. fi. C. de sentẽ. c. pastoralis. cum ibi no. de appel.
¶Ad illud etiam, quod dicebam, scilicet continere verba in
strumenti repugnantia, & contradictionem, vt probaui in
primis allegationibus, non video ẽt responsum, nec etiã vi-
detur esse responsum ad illud, ꝙ pœna generaliter apposi-
ta, si non seruarentur omnia & singula in instrumento con-
tenta, non refertur ad casum habentem specificã & singula
rem ꝓuisionem & pœnam. nec obst. ꝙ iuramentum habeat
vim casus expressi, iuxta no. per Bal. in l. 1. C. commodati, qa
vt dicit ibi Sal. illud est verum in eo, in quo consentitur, non
vltrà. l. fi. C. de non nu. pe. l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de
leg. 2. Sed vbi est prouisio vna specialis in certo casu, & post
ea fit prouisio generalis, partes non videntur consentire, ꝙ
illa generalis trahatur ad specialem, vt l. vxorem. §. felicissi-
mo. de leg. 3. l. cohæredi. §. qui patrem. de vulg. & pu. ¶Illud
etiã, quod dicebã circa hoc, s. ꝙ verba instrumenti circa di-
ctam appositionẽ pœnæ, debent in dubio interpretari con-
tra illos de Luchinis est verum, qa dicta appositio pœnæ est
apposita notario referente partes ita conuenisse, & non ap-
paret aliter, quis ea protulerit. imò tunc fit interpretatio
contra fundantem se ex instrumento. ita etiam declarat An
ge. in d. l. veteribus. Ex qbus concludo, plura esse fundamẽ-
ta, quorum quódlibet per se est sufficiens ad ostendendum
dictam sententiam non obstantibus exceptis esse exequen-
dam. Ego Alexand.

SVMMARIVM.

1 *Statutum requirens præmitti cautionem, intelligitur si petatur.*
2 *Commendatarius est administrator legitimus.*
3 *Executio non fit pro cessionario, vel contrà. nu. 4.*
5 *Libellus procedit alternatiuè in rei iudicatione, & publiciana. & quid in sententia.*
13 *Summariè vbi proceditur, non attenditur subtilitas iuris ciuilis.*
15 *Possidere hodie præsumitur, qui tempore litis contestatæ possidebat.*

CONSILIVM XCVI.

VIsis narratis in themate omissis nõ necessariis,
mihi videtur de iure concludendum, dictũ ar-
restamentũ & sequestrationẽ valere, & per cõ-
sequens d. sñíam executionem mereri, prout
petitum est, scd̃m formam statuti, de quib. in
themate, & solùm consistit difficultas in discutiendo, an ob
stant ea, q̃ in contrarium pro parte dicti Ioannis obiiciun-
1 tur. † Et primò non ob. quòd satisdatio de iudicio sisti, & iu-
dicato soluendo in causa conuentionis & reconuentionis
debuerit præstari primò, & ante omnia, & sic ante capturã
ex forma dicti statuti. Respondeo primò, quòd dictum sta-
a tutum intelligitur, si dicta satisdatio fuerit petita, a vt pro-
†1. batur in l. peto. §. fin. in verbo, quòd † si cauens. de leg. 2.
& ibi

& ibi per illum tex. hoc in terminis decidit Pau. de Castr. in lectura Paduana, vbi dicit, quòd sæpè allegauit illum tex. ad quæstionem statuti dictantis, ꝙ appellans vel petens restitutionem in integrum debeat cauere, cum fideiussore de restituendis expensis, & aliter ꝓcessus per eum factus non valeat, & contingat, ꝙ cautio ab aduersario non fuit petita, nec ipse appellans vel restitutionem petens non obtulit, etiam processus valebit, quia debet intelligi, si fuerit petita, & nõ præstita, per illum tex. & pro hoc etiam ipse allegat id, quod habetur in l. 4. §. hoc autem. de dam. infec. confirmo per id, quod no. colligitur ex not. per gl. & ibi clarius per Do. de S. Gem. in c. statutum. in prin. in ver. communicatur. de rescr. in 6. vbi dicit, illam gl. esse no. ad hoc, videlicet vbi statutum annullat ipso iure processum, licet pars prosequatur nõ opponendo, pro hoc non efficitur validus ꝓcessus. & dicit, ꝙ glo. vult hoc procedere, quia causa statuti concernit non fauorem partium, sed statuentium, quod dicit esse bene nota. sed in proposito nostro in fauorem partis aduersæ emanauit dictum statutum, quia concernit commodum partis. l. seruo leg. §. si testa. de leg. 1. l. fideicom. §. interdum. de leg. 3. ergo debet intelligi, si fuerit allegatum per partem aduersam. faciunt etiam no. ad hoc, per do. Ant. in c. pen. in vl. colu. de iud. melius facit de rescrip. c. fin. & ibi etiam Imo. per ibi no. per gl. ¶ Item respondeo, quòd statim iuxta petitionem sequestrationis & arrestamenti præfati fuit præstita dicta satisdatio, vt percipi potest ex narratis in themate, vnde satis dicitur ante omnia præstita satisdatio ex ordine intellectus, vt probatur ex no. per gl. no. in l. vt iureiur. in princi. de oper. liber. & quòd per illam gl. dicit ibi no. etiam Bal. in l. 1. C. de ope. libe. in vlti. col. in ver. extra no. &c. per ibi not. per gl. & no. Cy. & Bal. in l. cùm inter. §. hæc verba. de hæred. inst. & quod ibi per illum tex. signanter dicunt, quos vide. & not. etiam Bald. in l. siue emancipati. in fi. C. de dona. ¶ Non obst. etiam, quòd satisdatio debuerit præstari nomine mo-
2 nasterij, non nomine Cardinalis, quia respondeo, † ꝙ com-
b mendatarius *b* dicitur esse procurator, & legitimus administrator ecclesiæ, & sic ipse experiri potest, vt administrator, vt no. 21. q. 1. qui plures. & no. Inno. in c. si constiterit. de accus. & gl. in c. nemo deinceps. in verbo, commendare. de elect. in 6. ¶ Non obst. ét, ꝙ principaliter opponitur, videlicet ꝙ debuit fieri protestatio & requisitio ipsi Ioanni ꝓ parte domini Cardinalis eorum commendatarij, sicut in simili inquit Bal. in l. per diuersas. in 10. q. C. mandati. vbi voluit,
3 † ꝙ si statutum permitteret, quòd debitor absque citatione possit capi, quòd nihilominùs debitor debet citari, vt discu
c tiatur an sit ius cessum, *c* nec ne. arg. no. per Inn. in c. 5. de iudi. quia debitor de hoc non potest esse certus. sed de suo facto sic. c. ab excommunicato. de rescrip. & eodem modo di
d cit Bald. in hærede *d* debitoris, quia non potest capi, nisi prius citetur, vt discutiatur an sit hæres, quia respondeo, ꝙ dictus commendatarius est procurator & administrator monasterij, vt ꝓximè dixi, tamen non facit fructus suos, vt plenè no. in d. c. nemo deinceps. licet de facto quandoque aliter probetur, vt ibi per glo. & sic est idem, ac si non fuisset ecclesia concessa in commendam, quia per se ecclesia experiri non poterat, sed mediante suo administratore. & sic nõ censetur facta mutatio status ecclesiæ, & iurium suorum, quia hic commẽdatarius dicitur esse custos ecclesiæ, non autem dicitur habere ius in ecclesia, nec illius esse prælatus, vt no. glo. & Doct. in d. c. qui plures. & in d. c. nemo. & non obst. c. dudum. de elect. aliud erat in casu, in quo loquitur Bald. & sic sufficit, quòd post sequestrationem seu stagimentum ipsa sequestratio secundum formam statuti loci volẽtis sufficiat captura facta ex pòst iustificare citato ipso capto. ¶ Præterea præsupponitur, ꝙ erat manifestum & notorium, dictam concessionem monasterio esse factam de dicto Cardinali in commendatis, & propterea non reqrebatur alia notificatio vel liquidatio ante sequestrationem. l. emptoré. in prin. de actio. empt. c. fi. qui matrimo. accusa. poss. no. in l. si tutor petitus. C. de pericu. tut. & bene in proposito no. Bar. in repe. l. creditores. C. de pig. in 4. q. prin. in versi. hoc præmisso venio ad quæstionem propositam, &c. dum conclu-

dit, quòd in casu, in quo debitum in instrumento est liqui-
4 datum, & est adiectum † pactum de ingrediendo bona creditoris propria authoritate, tale pactum potest sine iudice valere contra ipsum principalem debitorem, sed non con-
e tra tertium *e* possessorem singularem successorem, quia potest esse dubium, an habuerit causam à debitore, vel non. Idcircò debet citari tertius possessor, & cum eo liquidari, per ea, quæ habentur in l. à diuo Pio. §. si super. de re iud. sed si esset manifestum, quòd à debitore habuerit causam, qa tunc putat ipsius pacti causa & ratione, ꝙ absque alia liquidatione posit sine iudice ipsum excutere propter tale pactum de ingrediendo. allegat d. l. emptorem. ¶ Non obst. alia obiectio, dum dicitur, quòd dicta sententia non meretur executionem, quia est nulla, eò, quia iudex super libello, in quo intentata erat rei vendicatio, & publiciana, petendo pronunciari & declarari bona ipsa pertinere ad ipsum monasteriũ iure dominij, vel quasi, & pronunciat dicta bona fuisse monasterij, & ad dictum monasterium tanquam ad dominum dictorum bonorum, vel quasi pro indiuiso spectare & pertinere. Nam videtur, ꝙ dicta sententia fuerit nulla ratione incertitudinis, quia non declarauit, an dominium spectaret ad monasterium, an verò quasi dominium, ergo sententia non tenet ratione incertitudinis resultantis ex dicta disiunctiua ibi, vel quasi. l. pe. & fi. C. de sen. quæ sine cer. quan. & ideò Bal. in l. 1. vlt. colum. C. si plures vna sententia. dicit,
5 † ꝙ licet procedat libellus in rei vendicatione, & publiciana, petendo declarari Abbatem esse dominum, vel quasi, iuxta ea, quæ habentur in cap. Abbate sanè. de verb. sig. in 6. & no. in §. aliæ. Insti. de actionibus. in l. 1. ff. de publiciana. & in c. 1. de lib. obl. cum sim. tamen in sententia iudex non debet disiunctiuè loqui, sed alterum eligere, per id, quod habetur in §. curare. Inst. de act. pro hoc facit, quia vt no. dixit glo. in d. §. aliæ. Barto. in l. & an eandem. §. actiones. ff. de except. rei iud. in vlt. col. licet libellus procedat alternatiuè in rei vendicatione vel publiciana, tamen debet actor vnum tantùm prosequi dominium, vel quasi. pro hoc facit etiam, qa contrarietas vel repugnantia, quæ videtur esse in dicta sententia, reddit sententiam nullam, vt no. glo. 11. qu. 3. c. cùm ergo subditi. & Ioan. And. in regula, nullus. de regu. iu. in mercu. & Bar. in l. duo. la. 1. in fi. de re iud. & not. etiam Bald. in l. 1. C. de furt. in 9. col. ¶ Tamen his non obstantibus contrariam sententiam puto esse de iure veriorem, maximè ex infrascriptis per illa verba, pertinere ad dictum monasterium, tanq̃
6 ad dominum ratione dominij, vel quasi. † Nam non sunt cõtraria, sed diuersa, quia rei vendicatio & publiciana nõ sunt contrariæ, sed diuersæ, tendunt enim ad eundem finem, sc. ad rem vendicandam. & ita no. Io. And. & Spe. in tit. de causa possessio. in §. nunc dicendum. in fi. & no. glo. in d. c. Abbate sanè. in verbo, domini. in fi. & etiam Rofr. in libello, dum tractat de publiciana. in fi. & latè Anto. de Bu. in c. 2. de libe. obla. aliàs non procederet libellus, si essent contrariæ dictæ actiones. l. 1. C. de seru. ex. l. 1. C. de fur. cuius contrarium ꝓbatur in d. c. Abbate sanè. & no. Doct. suprà allega. & sic cessant ea, quæ allegata sunt in oppositum, quòd sententia cõ-
7 traria est nulla. ¶ † Præterea præsuppono, quòd dominium accipitur largè tanquam genus aptum comprehendere sub se dominium strictè sumptum, & etiã quasi dominium, vel vtile dominium. l. cùm postulassem. in prin. cum glo. in verbo, dominium accipitur pro quasi dominio. de dam. infec. facit l. seruos. de lega. 3. & l. magis puto. §. 1. de reb. eo. si ager vect. vel emph. petatur. ibi accipitur pro directo dominio. & l. possessionem. in fi. C. de fun. patr. libr. 11. & ibi accipitur dominio ꝓ vtili dominio, quod habet emphyteuta. ad idẽ
8 tex. in auth. nisi. C. de bon. mate. ¶ † Simile videmus, quòd vsusfructus in genere quandoque potest accipi pro vsufructu strictè sumpto, & quandoque ꝓ omni vsufructu illarum rerum, quæ vsu consumuntur. l. penu. & ibi Bar. C. de vsufr. & l. sed à possessori. §. si iurauero. & ibi Guil. de Cug. & Bart. de iureiur. ¶ Sic etiam videmus in possessione, quæ accipitur pro possessione ꝓpriè & strictè sumpta, propriè & strictè sumpto vocabulo pro possessione rerum corporalium, quanquam pro quasi possessione rerum corporaliũ. l. plenè. ff.

nè.ff.de seru.l.3.in prin.ff.de acquirend.possess.& in l.si seruus.§.incorporales.de acquir.rerum dom.etiam l.fin.ff.vti
9 possi. ¶ † Modò sic, quando alternatiua ponitur inter genus & species stat pro id est.l.2.ibi quadrupedem vel pec.& ibi no.gl.& Bar.ad legem Aqu.& l.vbi pactum.cum glo.1.& ibi no.Doct.C.de transact.saltem ad hoc accedente mente disponentis, prout in casu nostro, vt infrà subiiciam. & vbi aliàs accipiendo verba propriè, sententia redderetur nulla, debent verba impropriari, vt sententia reddatur valida,
* vt est glo.*cóiter approbata in l.& puto. cum sequen. ff. familiæ ercíscun. & illa præsumitur mens esse disponentis, & sic actus valeat, vt patet ibi. nam de mente facientis actum esse videtur, quòd ille actus valeat, l. Mæuius. in prin.& ibi not. Doct.maximè Bal.de leg.2.facit l.quoties in stipulationib. de verborum obligationibus.& c.Abbate.de verborum signifi.¶ Igitur de primo ad vltimum infertur, quòd illa verba sententiæ intelliguntur habere hunc effectum, videlicet quòd declarat iudex dicta bona spectare ad dictum monasterium, tanq̃ dominum dictorum bonorũ, vel quasi, id est, quasi dominũ, & sic dictio, vel, stabit pro.i.cùm sit posita inter genus & speciem. ¶ Et hoc modo saluari potest id, quod not.Bal.in c.cùm causam.de proba.in vltima colu.vbi vult,
10 † quòd si iudex in sñia ꝓnunciauit alternatiuè, rem esse meam, vel quasi, tributur mihi ex tali sententia titulus parans mihi publicianam, quo ad alium, contra quem non est sententia lata, iuxta l.vtili.ff.de publ.& ꝙ sententia, si esset nulla, non tribueret publicianam, ad quam requiratur titulus validus. vel si esset nullus, requireretur, ꝙ cum eo concurrat ꝓbabilis error facti.l.sed & si res alias.l. eum, qui se à maiore, cum glo.in verb.ignorans.de publiciana.facit l.nunq̃. in prin.de vsuca.vt in d.§.eum, qui.& l.siue autem.§. hæc actio.de publiciana.& sic apparet, ꝙ Bal.in d.c. cùm causam.
11 intellexit, ꝙ illa sententia alternatiuè lata teneret. ¶ † Non obst.id, quod no.Bald.in d.l.1.in vltima colum.si plures vna sententia.vbi dicit, ꝙ iudex in sententia debet eligere, & nõ disiunctiuè loqui, quia fateor, quòd ad iudicem spectat, certam & claram ferre sententiam, & melius fecisset dictus iudex clarius loqui, & sine alternatiua, sed quando iudex pronunciauit cum alternatiua, posita inter genus & speciem, prout fuit in casu nostro, non dicit Bald. quòd sententia sit nulla, imò non est nulla, quia hoc casu disiunctiuã vim non retineret disiunctiuæ, sed resoluitur in dictione, id est, vt suprà probaui.& hoc modo soluuntur, & ad concordiam re-
12 ducuntur doctrinæ Bal.in dictis locis. ¶ † Et per hoc etiam patet, quòd non ob.si diceretur, ꝙ disiũctiua adiecta in sententia reddit sententiam nullam propter incertitudinem, licet non reddat nullum decretum iudicis, vt est tex.no.cum glo.in l.si pupillorum.§.si prætor.versi.quid ergo. in verbo, posſit.de rebus eorum & quod no.glo.in dict.ca.cùm ergo subiecti.quia ibi alternatiua stabat propriè, quia non erat posita inter genus & speciem, sed in casu nostro stat expositiuè.Et sic non obs.illud, quod dicebatur, s.incertitudinem vitiare sententiam.Nam in casu nostro perinde est, ac si simpliciter declarasset bona spectare iure quasi dominij ad monasterium.per hoc etiam patet nõ obstare dum dicebatur, quòd non admittitur ille, qui intentauit rei vẽdicationem & publicianam, si velit prosequi vtramq;, quia posito, quòd illud esset verum.respon.quòd illud erat, quòd ibi volebat actor complecti vtrunque. Sed secundum prædicta in casu nostro, sententia non intelligitur in effectu complecti, nisi alterum tantùm quasi dominium, & similiter disputatio, quæ fit apud gl.& Doct.an procedat libellus, in quo intentatur publiciana, & rei vendicatio loquitur, quando agens volebat in dicto libello includere in dicto iudicio, nedum dominium tantùm, sed etiam quasi dominium, pro quo intentabat publicianam copulatiuè vel alternatiuè. ¶ Et hæc opinio tantò magis est amplectenda in proposito, quia per eam prouidetur circa amputationem litium, iuxta not. in l.si prætor.in princip.de iud.& cap.finem litibus.de dolo &
13 contu.& præsertim, cùm dicta † sententia fuerit lata in causa, in qua ꝓcedebatur summariè, & sine figura iudicij: quo casu non attenduntur subtilitates inductę de iure positiuo. sed solùm de iure gẽtium, iuxta plenè no.in cle.sæpè.de ver. sig.& in extraua.ad reprimendam.in verb.sine figura iudicij.cum suis concor. ¶ Item etiam in dicto iudicio fuerat intẽtatum nedum petitorium, sed ẽt possessorium, cui possessorio potuerunt deseruire verba sñiæ, quatenus condemnatus fuerat reus ad dimittendum, restituendum, & relaxandum monasterio dicta bona, vt no.Spe.in ti.de restit.spo.§. spoliato.ver.& no.Bal.in l.pe.C.de sen.quæ sine cer. quant. & Ant.de Bu.in c.cùm ad sedem.de rest.spo.cir.4.col. & nihil repugnaret, ꝙ sñia † valeat in vno capitulo, & in alio non †2.
valeat.l.Carmelia Pia.de iure patro.l.quædam mulier.fam.
14 erci.& no.per glo.& Doct.in l.2.C.de iud.cum sim. ¶ † Non ob.ẽt, dum dicitur, ꝙ dictus Io.habet dimidiam pro indiuiso, ꝓ qualibet parte, & sic non potest cogi anteq̃ diuidatur, qa hæc obiectio fragilis est, & de iure non ꝓcedit, quia vnus
†3. † ex his, ad quos spectat res cóis, potest conueniri. & insolidum, vt patet per l.linea margaritarum.ad leg.Fal.& in l.sed & si quis, alias, incipit, Pópomius.& in l.quæ de tota.§.incer-
15 tæ.de rei ven.† Postremò non ob.ꝙ alle.reus.se nunc non tenere nec possidere, qa cùm possederit tempore iudicij contra eum moti in cã principali, ꝓsumitur quòd adhuc possideat.l.non ignorabat.& ibi no.C.ad exhiben.& plene not. in l.siue possidetis.C.de prob.& in c.cùm ad sedem.de rest. spol.& vbi etiam ꝓbatur, ꝙ si desiisset, possidere ꝓsumeretur dolo desiisse possidere.& no.in l.qui petitorio.de rei vẽ. per no.in l.Fulcinius.§.2.qb.ex cau.in poss.ea.per Dy.in regu.pro possess.& per Bar.in l.si prius.in 14.col.de ope. nou. nunc.& ideò condemnaretur, quanti in litem contra eum iuraretur.l.qui restituerit.de rei vend.Ex quib.omnibus cõcludo d.Ioa.ex dictis suis allegationibus se tueri non posse.
¶ Ego Alex.de Tartagnis.

ADDITIO.

a ¶ Petita.adde gl.& Doct.in l.vniuersa.C.de prec.imp.offe. l.4.§.hoc autem iudiciũ.ff.de dam.infect.Ias.consi.168.consi.191.col.1.vbi limitat li.1.Hip.Marsi.l.vnius.§.cogniturum. not.2.de q.& in pract.§.nunc videndum.col.2.

b ¶ Cõmendatarius.Qua de re videas per Ro.cons.350.Cor. cons.66.li.3.de Bisgnet.in dec.Rot.de pb.nu.1.gl.pragma. tit.de elec.c.licet dudũ.ver.cã.Gui.Pa.deci.Delph.152.Fed. tra.de pm.benef.q.15.Alc.l.pactũ curatoris.col.1.C.de pac. vide Bar.cons.236.etiam si commenda.lib.3.

c ¶ Cessum.idem infrà li.7.consi.115.in fi.Bal.tract.stat.vers. ea parte.nu.1.2.Marsi.no.26.& in l.si qs ne qu.nu.11.ff.de q. sed dicendũ satis est constare plenè de cessione, vt per Ro. consi.38.consi.142.Pau.consi.91.col.2.lib.1.Alc.in l.si sic.in fi.prin.de leg.1.Ale.Dec.l.1.col.fi.ff.si cer.pe.Et ita quotidiè practicatur, vt fiant pignorationes executiuę in debitorem nomine cessionarij exhibito instrumento cessionis authẽtico, vt dixi in consue.Pari.§.171.

d ¶ Hærede.Dixi suprà li.2.consil.188.nu.2.adde infrà lib.5. consi.18.num.16.

e ¶ Tertium.Nisi constito de cessione, vt suprà.qa potest cedi.Bar.& oẽs in l.1.§.fi.ff.de ope no.nun.dixi in consu.Pari. §.1.gl.3.nu.22.sed latissimè And.Tiraq.in consue.Pic.ti.retrac.§.26.gl.1.adde infrà li.7.consil.86.in fi.

CONSILIVM XCVII.

Lege suprà eo.lib.cons.50.quod hìc duplabatur.

CONSILIVM XCVIII.

Lege suprà lib.2.cons.141.quod hìc repetebatur.

ANNO 1422.mense Maij, Lipa, Anto. Leonardus, Philippus Sagramorus, fratres & filij dictæ Lipæ, quilibet eorum in solidum promiserunt ex certis causis Catharinæ, libra.363.Bonon.videlicet singulo anno 100.libras vsque ad integram satisfactionem.Et in fi.instrumenti sunt hæc verba, videlicet ad maius robur prædictæ Catharinæ Lipa.Anton.Leo.Philip.Sagra.quilibet ipsorum singuli spontaneè ex certa scientia & voluntate, non dolo vel metu, sed fraude cessante, iurauerunt ad sancta Dei euangelia tactis scripturis, videlicet quòd qui minor est ex eis, se esse maiorem 20. anno.prædicta omnia obseruare, & renunciauerunt statuti solennitatibus quibuscunque, &c. Item cauetur statuto, quòd quicunque minor habens 18. annos, etiam cum iura-

iuramento non posſit contrahere & obligari ſine authori-
tate & conſenſu iudicis, & propinquorum, vnde alio ſtatu-
to cauetur, ꝙ ſi creditor ſtetit per 15. ann. & debitum non pe
tierit, ab omni ſuo iure ſit excluſus. Mota eſt lis ann. 1462.
menſe Aprilis per Franciſcum hæredem Catharinę, quæ de
ceſſerat 1434. contra hæredes dicti Antonij, qui deceſsit
1447. vel contra Sagramorum tunc viuentem, qui lite pen-
dente tunc deceſsit occaſione dictæ quantitatis promiſſæ
per eos Catharinæ opponitur per hæredes Ant. & per Sagr.
quòd elapſi ſunt anni triginta, vel ſaltem 15. & quòd ex for-
ma ſtatuti, &c. Item opponitur per dictum Sagra. quòd tē-
pore dicti inſtrumenti erat minor 18. ann. & ex forma dicti
ſtatuti non potuit ſe obligare ſine authoritate iudicis, & ꝓ-
ximorum conſenſu, &c. Quæritur, an virtute dictarum ex-
ceptionum poſsint dicti rei ſe tueri. Decidit, ꝙ non propter
malam fidem, quæ etiam impedit hæredem præſcribere, nō
obſtante ſtatuto, quod non valet.

CONSILIVM XCIX.

VIdetur prima facie dicendum, dictos reos con
uentos poſſe exceptione præſcriptionis alle-
gata ſe tueri, tam de iure communi, quàm mu
nicipali per lapſum ann. 32. C. de conſti. pecu.
1 & l. fi. C. de præſcriptio. 30. ann. ¶ † Non obſt.
quod dictus Ant. & Sagr. fuerint in mala fide & ſcientia per
dictum tempus, quoniam in præſcriptione actionum, ma-
ximè perſonalium, non attenditur bona fides, nec mala prę
ſcribentis, cùm bona fides non requiritur in pręſcriptioni-
bus, quæ non cauſantur ex petitione præſcribentis, ſed ex
ſola negligentia non petentis, vt probatur in l. ſequitur. §. ſi
viam. de vſucap. iuncta l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeru. ven. Nec
per iura canonica correcta ſunt iura ciuilia, quia tex. in cap.
fin. de præſcrip. & in c. poſſeſſor. de re. iu. in 6. loquuntur in
præſcriptione rerum corporalium, in qua requiritur poſ-
ſeſsio, ſed nos loquimur in præſcriptione actionum, in qua
ſufficit ſola negligentia non petentis. l. ſicut. C. de præſcri.
a 30. an. & hanc partem firmat Hoſt. *a* in ſumma de præſcript.
rerum immo. §. quæ res præſcribi poſſ. & idem videtur ſen-
tire Inn. in c. cura. ad fi. de iure pat. & in c. qa pleriq;. de im.
eccl. & Bar. expreſsè in d. §. ſi viam. & in l. fi. ff. quemad. ſer. a-
mit. & in l. hæc autem iura. C. de ſeru. vrb. præd. & in l. ait ꝓ-
tor. §. planè. ff. quib. ex cau. maio. Et ex prædictis infert Bar.
2 in d. §. ſi viam. † ꝙ ſi ſtatuto cauetur, quòd ſi creditor non pe
tat debitum intra certum tempus cadat à iure ſuo, ꝙ per ta
le ſtatutum ſublata erit obligatio ciuilis, & effectus natura
lis. d. l. ſicut. & ideò in vnoquoque foro erat debitor tutus.
& idem ſentit Bar. & in l. ſi cui. §. Plautius. ff. de ſol. & in l. leg.
ff. de lib. leg. ſed ſaltem debet dictum ſtatutum ſeruari in fo
ro contentioſo, poſito, quòd non eſſet ſeruandum in foro
conſcientiæ. & ita concludit Ang. in rep. l. 1. C. de iud. & Bal.
in c. ſi quis per triginta. ſi de feu. fuer. contro. & Ro. in d. §. ſi
viam. & allegat gl. in c. 1. §. porrò. quæ fue. prima cauſa bene.
amit. Item videtur velle Bar. in conſ. incip. ſtatutum dicit, ꝙ
ſi debitor ſtetit per 10. annos. Et maximè prædicta procede
re videntur de hæredibus Antonij, qui præſumuntur igno-
raſſe obligationem factam per defunctum, & ſic ſi in eis ceſ
ſat præſumptio ſcientiæ, & malæ fidei. l. qui in alterius. de re
gul. iur. ¶ Et ideò concludit Dy. in d. regula, poſſeſſor. ad fi.
& Bar. in l. cùm hæres. ff. de diuer. & temp. præſcr. ꝙ de æqui
tate canonica, quæ in materia præſcr. & peccati ſeruari de-
3 bet, † quòd mala fides defuncti non noceret hæredi exiſten-
ti in bona fide, & ex ſua perſona præſcribere volenti, quanq̃
iuris ciuilis rigor hoc non patiatur, vt d. l. cùm hæres. & l. ſi
ego. §. partis. ver. ſed hæres. ff. de publ. & ibi not. Bal. & iſtam
opin. iuſtius eſſe ſaltem videtur propter æquitatem canoni
cam ſeruare in terris eccleſiæ, ſecundum Ang. in d. §. parte.
¶ Succeſsiuè etiam videtur, quòd dictus Sag. poſsit agen-
tē excludere ex capite dicti alterius ſtatuti infringentis ob-
ligationem minoris contrahentis ſine authoritate iudicis,
& propinquorum, nec obſtare habet, quòd renunciatū fue
rit in inſtrumento ſolennitatibus & ſtatutis, quia reſpond.
4 † quòd ſtatutis & legibus inducentibus ſolennitatem, renū
ciari non poteſt. l. teſtandi. C. de teſt. l. nemo poteſt. de lega.
b l. cum ſim. ¶ Sed præmiſsis non obſtantib. contrarium *b* pu
5 to de iure verius. Primò † quia de iure communi pręſcriptio
etiam longiſsimi temporis 30. vel 40. ann. hodie procedere
non poteſt, vbi pręſcribens eſt in mala fide, ſiue tractetur de
præſcriptione, in qua requiritur poſſeſsio, ſiue de præſcri-
ptione actionis, in qua ſufficit ſola negligentia non peten-
tis, quia de hoc videtur tex. apertus c. fi. de præſcr. ibi, & nul
la valeat abſque bona fide præſcriptio tam cano. quàm ciui
lis. ponderandum eſt enim verbum, nulla, quòd eſt vniuer-
ſale negatiuum, excludens omnem præſcriptionem abſque
bona fide. l. nulli. C. de epi. & cler. & l. nulla. C. de infa. & qui
omne dicit, nihil excludit. l. Iu. ff. de leg. 3. cum ſi. & maximè
cùm nulla ſit ratio reſtringendi, ſed potiùs ampliandi, vt e-
uitetur peccatum. Nam in dubiis tenenda eſt illa opin. per
quam omne peccatum tollitur. c. inuenis. de ſpon. ¶ Item
text. in d. c. fi. in probatione præſcrip. fundat ſe ex mala fide,
non autē fundat ſe ſuper iniuſta poſſeſsione, de qua ibi nul-
la fit mentio. nec ob. quòd text. ibi dicat tantùm oportet, vt
qui præſcribit in nulla temporis parte rei ſcientiam habet
6 alia neceſſ. † quia dico, quòd appellatione rei etiam iura &
actiones comprehenduntur. l. rei. ff. de verbo. ſig. & gl. & ibi
Bar. in l. 1. ff. de ſtat. hom. & in l. 1. in verbo quodam. ff. de re.
diui. Nec etiam ob. text. in d. c. fi. dum loquitur de præſcrip.
rei alienæ. quia reſpon. quòd ſi præſcribo pecuniam alteri
debitam, ſatis dico præſcribere rem alienam, quia res mea
tibi debita dici poteſt res aliena, etiam quo ad me, vt eſt tex.
& gl. in verſi. mea. in l. ſi me & Titium. ff. ſi cert. pe. & eſt text.
14. q. 4. quid dicam. Et pro hoc facit, quia vbi exprimitur ra
tio, etiam in l. correctoria, debet fieri extēſio ad caſum, qui
poteſt comprehendi ſub larga ſignificatione, ſi eadem ratio
vendicat ſibi locum, vt eſt gl. in cle. 1. in verbo, eligatur. cum
ibi no. de elect. cum ſim. ſed ratio in d. c. fi. videlicet, vt pec-
cati via tollatur, habet locum etiam in præſcriptione actio-
num, concurrente mala fide. ergo debet fieri extenſio ad il-
lum caſum, maximè cùm ſub larga ſignificatione appella-
tione rei alienæ comprehendantur actiones competentes
ad quantitatem alteri debitam, vt ſuprà probaui, ad quæ fa-
cit quod no. Bar. in auth. ſacramenta. C. ſi aduer. ven. niſi il-
la diſpoſitio correctoria loquens in contractu extenditur
ad diſtractum. ¶ Et iſtam partem, quòd in hoc correcta ſint
iura ciuiliá per ius canonicum, firmat glo. Inn. & Hoſt. in d.
c. fi. & glo. in d. c. poſſeſſ. & illam ſequitur Ang. in d. §. ſi viam.
& in l. 1. C. de præſc. 30. an. & in repe. l. 1. C. de iud. vbi ad hoc
adducit tex. in d. §. fi. nam ſecundum eum, ſi tex. in d. c. fi. nō
comprehēderet actionum præſcriptionem. fuiſſet ille text.
ſuperfluus, quia per alia iura illius tituli, maximè per c. vigi
lanti, erat prouiſum de præſcriptione, quæ procedebat ex
vera petitione, cum mala fide. Idem etiam tenuit Bal. in l. 1.
C. de ſeru. & in auth. ad hoc. C. de vſu. & etiam d. Anto. Imo.
& Abb. vbi quo ad terminos q. noſtræ, referunt hanc com-
munem q. per plura, quæ breuitatis cauſa omitto, poſtq̃ ita
* ſe habet * communis opi. ſecundum quam iudex debet iudi
care, iuxta no. per Doct. in c. ne innitaris. de conſt. cum vul.
Iſtam partem tenuit etiam Bal. in l. quibus diebus. §. domi-
nus. de condi. & demonſt. cum quo etiam tranſiuit ibi Imo.
qui refert ita diſputando tenuiſſe Bal. & Iac. But. in quadam
diſputatione ſua, incipiente, ſtatuto cauetur, ꝙ fœnerator.
& etiam Imo. in d. §. ſi viam. referens ſe ita in facto conſuluiſ
ſe. & ſequitur etiam ibi Ro. & idem tenuit d. Car. in d. c. vigi
lanti. & Pet. de Anch. conſi. inci. viſo themate. & ideò dicunt
Doct. in locis præallegatis, quod bene facit Bar. in d. §. ſi vi-
am. ſe ſubmittendo deciſioni eccleſiæ, & theologorum, eò,
7 quia contrarium tenent. ¶ † Et prædicta fortius procedunt
in caſu noſtro propter diem præſtationis, quæ interpellat
pro homine, & debitorem cōſtituit in mora. l. magnam. C.
de contrahen. & commi. ſtipu. & Bar. in l. ita ſtipulatus. in 2.
q. principali. ver. tertiò eſt videndum. de ver. obli. & ſic non
poteſt dici, quòd debitor non fuerit in culpa, nec in pecca-
to, ex quo creditor neglexit petere, imò debitor eſt in cul-
pa, & in peccato, aut non offerendo creditori debitum in
termino ſtatuto, prout tenebatur. & potiſsimè cùm ita iu-
rauerit debitor per c. debitores. de iureiur. & ſic ex ꝑdictis
infer-

infertur non solùm hoc habere locum in foro ecclesiastico, sed ét in seculari, quia, vt dictum est, peccatum incurrit debitor, q cum mala fide vult se exceptione pręsc. tueri, ét attēta p̄sc. iuris ciuilis, vt est tex. in cle. dudū ecclesiæ Rothomagen. circa mediū. de ele. ad hoc alle. Ang. in d. §. si viam. & d. An. in d. c. si. ergo vbi agitur de peccato, seruari debet ius cano. vt per gl. in d. c. prior. cum si. ¶† Nunc videndū est, quid
8 de p̄scriptione statuti. & dico idem, s. quod non patet, qa dictū statutum in debitore malę fidei non tenet, vt firmat Bar. in rep. l. oēs populi. & in 3. q. prin. de iust. & iur. & scd̄m eum lex mu. hoc dictans, induceret peccatum, & iō non valeret, vt d. c. si. ergo nec statutum, & idē Io. An. in c. 2. de exce. in 6. referens ita fuisse disputádo determinatū. idē Ang & Im. in d. §. si viam. & idē Ang. in l. de qb. ff. de le. & do. An. Ab. Ray. in d. c. si. de p̄scri. & d. Ant. in c. cura. de iu. pat. & Bal. in d. disput. inci. statuto cauetur, quòd fœnerator. vbi vult tale statutū non valere, nisi statutū hoc induceret ex causa, vt qa fit contra p̄sonam odiosam, & contra quā ius p̄sumit, vt cōtra fœneratorē, verbi gratia, statutū dicit, ꝙ fœnerator post qnquenniū non audiatur ét super sorte. & istud seqtur Petr. de Anch. in d. c. prior. & in rep. c. canonū. in 14. char. ver. item si statuto cauetur, ꝙ post 10. an. & Im. in l. qb. diebus. §. dominus. ff. de cōd. & dem. & Pe. de Anch. in d. c. 2. de excep. ¶Nō ob. allegata in contrariū, videlicet ea, q̄ not. Host. in sum. in tit. de p̄scrip. rerum immob. §. quæ res. qa primò ostendo, ꝙ contraria opi. est verior, & magis cōis, vt suprà dixi. Plenius secundò dico, ꝙ opi. Host. facit ꝓ ipso actore, eò, qa fatetur Host. ꝙ vbi debitor iurat se soluturū ad certum tp̄s, tunc cōcurrēte mala fide nō p̄scribit, & piurium incurrit, & peccatum, per d. c. debitores. Pręterea dicit Host. ꝙ indistinctè nō pōt cum mala fide p̄scribi actionib. realibus, qa clarum est, ꝙ in illa p̄scriptione non currit, nisi mediante possessione. c. sine possessione. de reg. iur. in 6. Et per consequens in illis non potest negari, qn habeat locum dispositio. d. c. fin. cum si. Sed verbo fertur, quòd in dicta causa deducta fuit actio realis, s. hypothecariæ actionis bonorum factæ in instrumēto, ergo ét scd̄m opi. Host. & oīum præscriptio non ꝓcedit. Item non obst. quod not. Inn. in d. c. cura. quia respon. quòd Inn. loquitur tantùm in casu in d. c. cura. in quo casu toleratur illa præscriptio. imò etiam reprehenditur ille intellect. & intelligitur ille tex. quando p̄scribentes non erant in mala fide. Nec ét ob. quod no. Inn. in c. qa pleriq;. qa ibi Inn. loquitur habito respectu ad ius ciuile, quod patet, quia Inno. loqtur tam in actionib. realibus, quàm personalibus, quod colligitur, dum loqtur in possidente, & ét indistinctè loquitur, & tamen clarum est, ꝙ non dubitabat imò quòd de iure can. in realibus actionibus non ꝓcedat p̄scriptio cum mala fide, per ea, quæ suprà dicta sunt. Nec ét obst. ea, quæ not. Bar. in d. l. hoc autē iure. cum concor. qa respon. ꝙ Bar. cum reuerentia non bene respondet ad d. c. si. in versi. rei alienæ. & ad dict. ca. possessor. vt ego plenius ostendi. Similiter nec etiam obst. quòd statutum tollat obligationem ciuilem, & effectum naturalem, vt dicit Bar. in d. §. si viam. quia respon. quòd illud est verbum, vbi illud statutum teneret. Sed dico, ꝙ statutum non tenet rōne peccati, vt ipsemet tenuit in d. l. oēs populi. & omnes sequuntur, quos suprà recitaui. Et eodē modo respon. ad no. per Ang. in l. 1. C. de iud. & Bal. in d. c. si qs per 30. qa dicta eorum ꝓcedere possunt, vbi est alia cā quàm negligentiæ statutum introduxisset dictam præscriptionē, sed vbi nulla alia causa mouet statuentem, tunc non valet statutum, cùm dolus & mala fides præscribentis præponderat negligentiæ non petentis, vt ipsemet tenuit in distinctione Ang. in l. de quib. ff. de leg. & in d. §. si viam. & Bal.
9 in d. disputatione, statuto cauetur, quòd fœnerator. ¶†Nō obst. ꝙ saltem quo ad hæredes dicti Ant. qui habent iustam ignorantiam, & p̄sumptam bonam fidem, ꝓcedat dicta præscriptio per no. per Dy. in dicta regula, possessor. cum concor. qa respondeo, ꝙ posito, quòd vera esset opi. Dy. tamen non pōt verificari, qa Dyn. & sequaces dicunt. si hæres voluerit ex persona sua inchoare & complere præscr. ꝙ possit. sed hæredes Antonij ex personis eorum non potuerunt inchoare seu complere p̄scriptionē tam iuris cōis, quàm municipalis, qa non sunt vltra 6. vel 7. ann. ꝙ Anto. decessit, ergo sumus extra terminos Dy. nec tp̄s, quo vixit Ant. qui fuit in mala fide, pōt iungi cum tempore trāsacto post mortem eiusdē Ant. l. Pomp. §. si. de acq. pos. & l. an vitium. in prin. de diuer. & tem. p̄scri. Præterea ét illam opi. Dyn. reprehendit
10 d. Ant. Imo. d. Abb. in c. si diligenti. de præsc. †cùm teneatur hæres de iure cano. exonerare suam & defuncti conscientiam, vt in c. si. de sepu. q̄ aliter exonerare non potest, nisi rem restituat. Itē dicit do. Abb. ꝙ tex. in d. l. cùm hæres. cum seq. de diuer. & tēp. p̄scri. cum l. seqtur. §. si hæres. ff. de vsuc. non reperitur correctus de iure can. ergo dispositioni dictarum legum est standum, tam in foro ciuili, quàm cano. per no. in c. 1. de nou. ope. nun. cum si. Ad hoc ét bene faciunt not. per Sal. in auth. ad hoc. C. de vsu. versi. sed qd dicimus de hærede præscribente. &c. & idem tenet Inn. in c. si. de præscr. & Pau. de Ca. in l. 3. & l. seqtur. §. si hæres. ff. de vsuca. & Rom. in d. l. Pomp. §. cum quo. de acquir. poss. sentit Io. An. in addi. Spe. in ti. de præscr. §. superius. ver. quid si depictor, &c. ¶Nec ét ob. id, quod per nonnullos audio allegari, videlicet quòd dictus Sagr. erat minor 25. annis. & adultus, in quo dicunt nō cadere, neq; præsumi malam fidē, quia respondetur hoc verum non esse, qa in adulto adest præsumptio doli, & malę fidei, vt ꝓbatur in l. si minor. ff. de adul. & in l. 1. C. si aduersus. & in l. si ex causa. §. nunc videndum. de mino. & in l. impuberem. cum ibi not. de fur. ꝙ in delictis in non committendo perpetratis non excusatur, si excessit annos 18. prout Sagra excesserat, vt not. Bart. in l. si quis in tantam. C. vnde vi & in quolibet adulto cadit peccatum, & sic mala fides. no. Inn. in c. cùm in tua. in gl. in versic. teneris. qui mat. accu. poss. & pōderat istud Bal. in materia nostra, in auth. ad hoc. C. de vsur. ver. vlterius q̄ritur. quid si præscribens. ¶Nec ét obst. ꝓ parte d. Sagr. ꝙ non potuit tanq̄ minor obligari non seruata solennitate dicti statuti, quia si considerentur verba statuti, non obstant, quòd Sagra. vel quispiam ex eis fuerit minor 25. annis, imò verba ambigua sunt, & ideò non probant. ca. in præsentia. de ꝓb. ¶Præterea in dicto instrumento non dicitur, ꝙ si aliquis sit minor 25. ann. sed simpliciter dicitur, ꝙ minor ex eis, &c. sed minor potest accipi pro minore 25. an. vt in tit. ff. & C. de mino. Item potest sumi minor respectu alterius maioris æta. sed qui sit ætate minor. c. 1. de paro. l. minor autem magistratus. de mino. & ideò ista verba tāquam
11 obscura non probant d. c. in præsentia. ¶†Præterea dictum statutum non potuit tollere virtutem iuramenti præstiti in contractu per dictum Sagra. per auth. sacramenta. cum ibi not. per Bald. C. si aduer. ven. & Bar. in l. omnes populi. in 7. quæst. principali. de iust. & iur. Ange. in d. l. de quibus. ff. de leg. & Bald. in l. 2. in fin. C. de indi. vi. in c. 1. § item Sacramenta. de pa. iur. firm. & Imo. in l. si quis inquilino. §. fina. de leg. 2. & Anto. Cardi. & Imo. in ca. cùm contingat. de iureiur. & Petr. de Anch. in repe. ca. canonum. de constitu. versic. quid dices in materia iuramenti. & Pau. de Ca. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. cum concor. ¶Et per prędicta patet non procedere gl. in l. adigere. §. quamuis. de iure patr. quæ dicit, ꝙ lex habet vim apostolici, remittendo iuramentum, qa dico, ꝙ illa glo. procedere posset, quando iuramentum esset contra publicam vtilitatem. & ita illam gl. intellexit Bal. in l. fi. in vlti. col. C. de non nume. pecu. vel potest dici, quòd dum illa glo. voluit, ꝙ lex habet vim apostolici in remittendo iuramentum, intelligatur de lege canonica, non autem potest hoc lex ciuilis, vt not. Host. & Ioan. Andr. in cap. quemadmodum. de iureiur. Ex quibus concludo non obst. excep. per hæredes Anto. Sagra. pronunciandum esse in fauorem hæredis Catharinæ.

ADDITIO.

a ¶Host. Bald. consi. 437. lib. 1. Bonifac. de Vitali. clem. 1. colu. 3. super gl. ver. donec. de re iu. Cor. consi. 206. li. 2. consi. 296. litera o, li. 3. consi. 277. li. 4. dec. Thol. 73. Et est veritas, qa dico, ꝙ in istis sola scientia debiti non inducit malam fidem, nec impedit p̄scribi, sed positiua mala fides debitoris, vt quia celat debitum vel continuata gratia creditoris expressam vel tacitā recognitionē implicans, bene impediūt præscriptionem, vt latius declaraui in consuet. Parisi. §. 68.

Et ma-

Et malè conſuluit Alex. hîc & vbiq; ſequendo ſimpliciter opinionem contrariam.

b ¶ Contrarium. Idem Ale. ſuprà lib. 1. conſi. 102. in fin. & li. 2. conſi. 185. nu. 26. & li. 3. conſ. 34. conſi. 69. nu. 13. & hoc eo. li. conſi. 63. col. 2. & infrà li. 5. conſi. 51. Anch. conſil. 5. in fi. Pau. conſi. 98. in fi. li. 2. Fulg. conſi. 123. ſer. P. conſi. 164. circa primum conſi. 233. do. Iaco. Imo. conſi. 26. conſi. 122. conſi. 123. Philip. Fran. c. poſſeſſor. col. 2. de reg. iu. in 6. præpoſi. in §. ſi quis per triginta. ſi de feud. fuer. controu. inter do. & agna. in vſib. feud. Franc. Balb. de præſcrip. 2. parte 3. partis princip. quæſt. 13. latè Steph. Bertran. conſi. 66. quia per inſtrumentum. libr. 3. Andr. Alciat. l. petens. gloſſ. 1. ad fin. C. de pact. ſed præcedens opinio practicatur, & verior eſt modificata, vt dixi.

EPITOME.

¶ Teſtator inſtituit Thadæum & Antonium filios ſuos hæredes, & ſi Antonius eſſet presbyter, voluit eum poſt mortẽ ſuam reſtituere portionem ſuam Thadæo. Accidit, quòd Antonius non eſt factus presbyter, ſed deceſsit ſine liberis ſuperſtite Thadæo, qui petit fideicommiſſum. decidit Ale. quòd rectè petit, quia conditio, ſi erat presbyter, non videtur appoſita propter ſe, ſed contemplatione carentiæ liberorum, & ſic ſatis in effectu impletur eo decedente ſine liberis, quia probatur, hanc fuiſſe intẽtionem teſtatoris, ex his, quæ in teſtamento, & extrà, dixit ſuæ intentionis eſſe, quòd ſi Antonius decederet ſine liberis, bona deuenirent ad Thadæum. Et quando conditio apponitur propter aliquem effectum, reſultantẽ ex ea, non eſt neceſſe, ꝙ impleatur in forma ſpecifica. Sed ſatis eſt, ꝙ per æquipollens, ex quo ſeqtur ille effectus. num. 6. decidit ẽt, ſi teſtator legauit vxori mille fruenda, donec vidua manſerit, & poſt eius mortem voluit ea peruenire ad Titium, ſi vxor ſecundò nubat, dicta mille ſtatim debentur Titio, & non ad hæredes teſtatoris, etiam viua muliere. nu. 7. deinde n. 10. vſq; ad fi. ponit quatuor, ex quibus voluntas teſtatoris probatur. h. d.

CONSILIVM C.

Viſa parte teſtamenti illa, in qua Thadæus eſt ſubſtitutus Antonio fratri ſuo. ¶ Videtur prima facie dici poſſe fideicommiſsi diem non ceſsiſſe, ſed tanquam defecta conditione penitus ex

1 tinctum eſſe. ¶ † Et primò, quia quandocunque aliqua diſpoſitio eſt concepta ſub pluribus conditionibus, neceſſarius eſt omnium concurſus, ad hoc, vt talis diſpoſitio habeat effectum. l. ſi hæredi plures. ff. de condit. inſtitu. de hæred. inſtit. §. ſi verò plures. ſed in d. fideicom. duæ fuerunt appoſitæ conditiones mortis ac presbyteratus, quæ ſecunda nunquam fuit adimpleta, ergo non poteſt fi-

2 deicommiſſum peti. ¶ † Secundò, quia hoc onus fideicommiſsi videtur eſſe nullum, cùm ſit relictum ſub conditione, ſi grauatus erit presbyter, & ſic per ipſum retrahitur à religione. argu. tex. authen. de ſanct. epiſco. §. ſed & hoc præſenti. & no. Barto. in l. 2. ff. de his, quæ pœnæ no. & Ioan. And. in additio. Specu. in titu. de ſta. mona. in rub. & Anto. de Bu. & alios in c. in præſentia. de probationibus. & Ludo. Rom. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. de verborum oblig. & Matthæſi. no. 52. & Albe. de Roſ. in ſecunda parte ſtatuto. q. 155. & eſt text. in terminis noſtris, in l. quoties. ff. de conditio. & demonſt. vbi ſi teſtator mulieri legauerit ſub conditione, ſi non nupſerit, & eius fideicommiſſum ſit, vt Titio reſtituat, ſi nubat, quòd nihilominùs ſi nupſerit, poterit petere legatum, nec fideicommiſſum præſtare cogitur, tanquam inuitans ad non nubendum, ergo multò magis non debet valere, quando per illud inuitatur ad non amplectendum religionem, vel ipſam amplexam dimittendam. dicto §. ſed &

3 hoc præſenti. cum not. in locis ſuprà allegatis. ¶ † Tertiò voluntas patris teſtantis inter filios eſt in dubio interpretanda taliter, quòd inter eos reſultet æqualitas, non autem inæqualitas, vt nota. in l. cùm pater. §. pater pluribus. ff. de legat. 2. ergo dicamus, mentem defuncti fuiſſe ſubſtituere Anton. in caſu tantùm, in quo eſſet presbyter, prout expreſsè dixit: vbi verò eſſet ſecularis, tunc ſicut non ſubſtituit Thadæo, ita nec intelligatur ſubſtituiſſe Anton. non diſtincto, an habuerit filios, vel non, ſicut in perſona Thadæi, & hoc

4 modo æqualitas erit inter filios ſeruata. &c. ¶ † Quartò, vbi verba ſunt clara & aperta, ab his non eſt recedendum. l. ille aut ille. §. cùm in verbis. ff. de lega. 3. l. non aliter. eodem tit. l. 1. §. ſi is, qui nauem. ff. de exerc. ſed verba teſtatoris ſunt clara importantia fideicommiſſum ſolùm in caſu, in quo Ant. eſſet presbyter, ergo ab his non eſt recedendum, ſi enim voluiſſet in alio caſu ſubſtituere, vtique teſtator ſciuiſſet exprimere. l. vnica. §. ſin autem ad deficientis. C. de caduc. tollen.

a ¶ His tamen *a* non obſtantibus, in contrariam partem ſen-

5 tio, præmittendo, † quòd materia fideicommiſſorum eſt ta-

†1. liter fundata in voluntate † defuncti, quod quibuſcunque

†2. verbis † coniecturis, ſeu præſumptionibus poteſt apparere, ſufficit ad inducendum fideicommiſſum. Nam quamuis olim eſſent quædam verba ſpecialiter deputata, quibus fideicommiſſ. conficiebantur. Inſtitu. de ſing. rebus per fideicommiſſ. reli. in §. pen. fuit poſtea ſtatutum per quæcunque verba, & quomodocunque conſtaret de voluntate defuncti, fideicommiſſum induci. l. 2. C. cõmunia de leg. l. vnum ex familia. §. fi. ff. de le. 2. l. cùm proponebatur. vbi optimus tex. eo. tit. l. fideicom. §. hæc verba. & l. nutu. ff. de le. 3. l. mu-

6 lier. in princ. ad Treb. ¶ † Ex hoc præmiſſo deſcendit, quòd quamuis teſtator appoſuerit vnam conditionem ſpecialẽ, ſi tamen teſtator appoſuit illam propter aliquem effectum

b *b* reſultantem ex ea conditione, non eſt neceſſarium, quòd illa conditio adimpleatur in forma ſpecifica. Sed ſatis eſt, quòd per æquipollentem, per quam ſequatur effectus conſideratus per teſtatorem. valebit enim fideicommiſſum, ac ſi expreſſa conditio formaliter fuiſſet impleta. Caſus eſt in

†3. d. l. mulier. in princip. vbi † dicitur, quòd mater grauauit hæredem ſuum, vt reſtitueret hæreditatem filijs ſuis poſt mortem eorum patris, qui cùm eos emancipaſſet, fuit dubitatum, an ceſsiſſet ſtatim dies fideicom. an verò eſſet expectãda mors patris? & videbatur dicendum, expectandã eſſe dictam mortem, quę fuit poſita in conditione. In contrarium tamen refert ibi Iuriſconſultus fuiſſe determinatum per Imperatorem, attenta veriſimili mente matris, quæ ideò cenſetur appoſuiſſe conditionem mortis patris, vt hæreditas pertineret ad filios, non autem ad patrem, quod pariter habet locum, ſiue per mortem, ſiue per emancipationem ſint effecti ſui iuris. & dicta deciſio procedit non ſolùm, ſi fideicom. ſeu legatis, verùm ẽt in hæredum inſtitutione. Caſus eſt in l. 3. C. de inſtitu. & ſubſtitu. &c. & tamen ſtrictius ſolet procedi in inſtitutione hæredum, quã in fideico. l. iubemus. C. de teſt iuncta l. nutu. ff. de lega. 3. Et idem etiam in qualibet alia diſpoſitione, vbi in conditione conſideratus eſt magis effectus, quàm forma. & ita concludunt Bart. & alij ſcribentes poſt eum in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ff. de libe. & poſthu. ¶ Et ideò refert Io. And. in addit. Spec. in titu. de ſe-

7 cun. nup. in rub. † fuiſſe diſputando † determinatum, ꝙ ſi te-

†4. ſtator filiis inſtitutis legauit. B. vxori mille ad fruendum toto tpe, donec honeſtè vixerit ſine viro, poſt eius vitam voluit dicta mille peruenire ad Titium, ſi prædicta vxor ſecundò nupſerit, & ſic expirauit legatum, prædicta mille pertinebunt ad dictum Titium, ẽt viuente dicta muliere, nõ autem

c *c* ad hæredes teſtatoris, qa paria ſunt, legatum finitum eſſe p mortem mulieris, vel per tranſitum ad ſecunda vota, quamuis teſtator alterum caſum tantùm conſiderauit. arg. d. l. 3. & d. l. mulier. ſuprà allegat. Et idem reperitur inter lecturas Bart. ipſum Barto. tenuiſſe. in authen. hoc locum. in repe. C. de ſecund. nup. vbi ad partes arguit in d. quæſtio. & tandem poſt Ray. concludit, vt ſuprà. licet multi dubitent, an illa fuerit Barto. idem tenuit Paul. de Caſtr. in d. l. 3. in l. ſi quis hæres ita. ff. de acquiren. hæredita. ¶ Conferendo ergo ſuprà dicta ad caſum, de quo agitur, dico conditionem illam, ſi erit presbyter, fuiſſe appoſitam propter effectum, qui ſequitur ex presbyteratu, ex carentia liberorum, quamuis ergo non fuerit presbyter, ſi tamen deceſsit ſine liberis, quorum reſpectu fuit poſitum in conditione Sacerdotium, ſatis dicitur conditio adimpleta. & dies fideico. ceſsiſſe per ea, quæ

8 ſuprà dicta ſunt. ¶ † Quòd autẽ teſtator habuerit hac mentẽ, oſtenditur ex pluribus. Et primò, qa quandocunq; ratio tantùm

tantùm potuit esse, quæ mouerit conficientem aliquam dispositionem, illa debet esse in consideratione, ac si per dispositionem fuisset expressa. l. 2. ff. de libe. & posth. l. fundum, q loca. ff. de fun. instr. l. si optio. ff. de optio. le. no. gl. & ibi Bar. in l. quis. C. de fideicom. & in l. maximum vitium. C. de libe. præ. Sed nulla ratione potuit moueri testator ad apponendum conditionem illam, nisi respectu carentiæ liberorum, ergo illa debet esse in consideratione, ac si expressa fuisset p testatorē, quo casu non esset dubium, fideic. esse pstandum. Quòd aūt vnica fuerit rō, hîc ostēditur à sufficienti enumeratione, nam aut testator apposuit illam ob cām suprà dictā, aut ad finē, vt filius timore oneris sibi iniuncti retraheretur à sacerdotio, neq; vltra suprà dictas causas video posse quoquomodo aliā imaginari. Sed ista secunda non potuit esse, vt statim apparebit, ergo remanet tantùm prima, nam constat patrem fuisse illum, qui voluit, eum esse clericum, vt peruenirent ad sacerdotium. Repugnaret autem voluntati suæ,
9 si diceremus, habere locum secundam rationem, † neq; etiam præsumitur mutatio voluntatis. l. eum, qui. ff. de prob. l. fideicom. §. si rem. ff. de leg. 3. l. cùm hic status. §. 1. ff. de dona. inter vir. & vxo. c. maiores. & quod ibi no. in verbo, perdurare. de bap. & præsertim cùm nulla superuenisset causa de nouo, qualiter pater debuerit voluntatem mutare, imò potius perseuerandi causa, vt referunt testes, Antonius erat deformis, & malè à natura dispositus, & huiusmodi filios patres potius optant esse clericos, quàm vxorē ducere, vt experientia docet. ¶ Item, quia si pater voluisset eum retrahere à sacerdotio, grauasset eum in vita restituere aliquam partem hæreditatis, non autem post mortem, quo casu potuisset subesse etiam alia ratio, quia testator grauasset sub dicta conditione, quasi sacerdotes possint esse contenti minori parte bonorum paternorum, cùm nō sustineant onera matrimonij, atque habeant alios introitus ex sacerdotio, & ex beneficiis. Sed hæc omnia cessant, cùm non in vita, sed in morte fuerit grauatus, quo casu sola ratio carentiæ liberorum potuit vrgere. ¶ Ex quibus apparet, quòd cùm cessent aliæ rationes de necessitate ad istam, tāquam vnicam oportet condescendere. Secundò probatur ex his, quę eleganter ponuntur per Bar. in l. 2. ff. de vulg. & pup. in 5. quæst. priu-
10 cipali. in ver. ex quibus præsumatur voluntas, &c. † vbi dicit, ex quatuor principaliter probari voluntatem defuncti. ¶ Primò per ea, quæ testator dixit extra testamentum. arg. l. quoties. §. 1. & quæ ibi no. ff. de hæred. institu. & de lega. 1. l. si quis in fundi vocabulo. ¶ Ad idem l. si seruus plurium. §. fin. ff. de lega. 1. Constat autem in casu nostro, qualiter sæpius solitus erat dicere, quòd si Antonius decederet sine liberis, intendebat bona deuenire in Thadæum, & ita deponunt non nulli testes sæpius audiuisse ab eo ante tempus testamenti. & quamuis aliqui dicant, quòd etiam è conuerso, si Antonius superuiueret, ipsum substitueret Thadæo decedenti sine liberis, nihil habet obstare, quin sumatur probatio voluntatem defuncti fuisse substituere Ant. in casu defectus libe-
11 rorum. ¶ † Secundò ex his, quæ testator dixit tempore conditi testamēti, quod etiam habet locum in casu nostro, nam nonnulli testes expressè deponunt testatorem tēpore conditi testamenti fecisse mentionem, quòd si Anto. decederet sine filiis, &c. & sic constat, habuisset in consideratione defectum liberorum eius. ¶ Tertiò ex conditione personæ, cui facta est substitutio, possumus arguere voluntatem defuncti, licet Bart. ad propositum suum consideret cōditionem personæ matris substituti, erat enim clericus, & tēdebat ad presbyteratum, qui necessariò infert carentiā liberorum. ¶ Quartò considerat Bar. qualitatem personæ substitutæ, à qua arguit voluntatē defuncti, hoc ēt militat in casu nostro. Est enim substitutus filius testatoris, ad quem est credendū voluisse pertinere bona & patrimonium suum. l. cùm acutissimi. C. de fideico. l. generaliter. §. cùm autem. C. de institu. & substitu. ¶ Ex quibus omnibus simul iunctis, videtur efficacissimè esse probatum, ad quem effectum testator posuerit conditionem illam, & eius voluntatem fuisse, prout
12 suprà dictum est. ¶ † Licet enim dubiam mentem defuncti ex coniecturis præsumptionibus & indiciis declarare. l. hæredes palàm. §. si quid pòst. ff. de testa. d. l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. & in aliis iuribus superius alleg. Ad cuius declarationem etiam duo testes sufficiunt, secundum glo. Dyn. Barto. & alios scribentes in d. §. si quid pòst. & Bart. in d. l. 2. de vulg. & pup. in q. princ. in 3. effectu. in versicu. quæro tertiò, & reuoco in dubium. Bald. & Salicet in l. quamuis. C. de impube. & aliis substitu. & alleg. per Oldr. consi. 297. in secundo dubio. ¶ Non obst. adducta in contrarium, & ad primum respondetur, quòd verificatæ sunt ambæ conditiones in effectu, nam verificata est conditio mortis. item conditio presbyter. secundum illum effectum, ad quem fuit posita, æquipollet enim conditioni, si liberos non habuit, vt ex suprà dictis apparet. ¶ Vnde non habet obstare l. generaliter. in prin. C. de insti. & substi. sub condi. quam in dubiis transmissis alleg. d. iudex, quia ego non dico, quòd duæ sint conditiones: vna presbytera. altera defectus liberorum, sed dico, quòd est vna & eadem conditio habito respectu, quòd condi. presbyte. non fuit posita propter se, sed respectū, qui sequitur ex sacerdotio, & sic est perinde, ac si testator dixisset. Si Anto. non habuerit filios, post mortem suam substituo Thadæum. ¶ Non ob. quod in secundo loco allegatur, quia, vt suprà est ostensum, apparet, qualiter illa conditio non fuit apposita ad retrahendum Anto. à sacerdotio, & sic non fuit apposita propter se, sed propter effectum, i. propter carentiam liberorum. Sicuti ergo, si in veritate testator dixisset, si Anto. decesserit sine liberis, substituo Thadęum, nemo diceret, fideic. onus remittendum, quamuis Ant. videatur quodammodò inuitatus ad dimittendam viam sacerdotij, & ad contrahendum matrimonium, vt sine liberis non decederet. Ita propter istam conditionem, si erit presby. quæ ad eundem effectum tendit, non aūt est posita propter se, & æquipollet illi, vt suprà est dictum, non est remittēdum fideic. ¶ Nemo. n. negat, neq; negare potest, quin valida & efficax sit conditio ista, si sine liberis decesserit, & quin fideic. sit pręstandum, & tamen per indirectum videtur ēt si quis retrahitur à religione. Ita ergo, quando effectus istius conditio est clarus virtualiter in illa conditione, si erit presbyter. Contraria autem procedunt, vbi non fuisset consideratus defectus liberorū, sed ipse presbyter per se, & simpliciter. & ita procedit tex. in d. l. quoties. de cond. & dem. nam ibi expressè apparet onus fideic. impositum fuisse ad impediendas nuptias, quæ non est in casu nostro. ¶ Accedat etiā, quia non est verisimile, q timore dicti oneris quis retrahatur à tanta dignitate, qualis est presbyteratus, vt in simili casu dicit Io. de Imo. in l. Lucius. ff. de hære. insti. & præsertim, quia tenendo, q talis conditio fuerit apposita propter liberos, non est certus euitare dictū onus, licet renuat esse presbyter, cùm etiam extra sacerdotium possit decedere sine filiis, prout accidit ei. ¶ Non ob. tertium, quia ad illud respōdetur, quia in incertis, non certis locus est coniecturis. l. cōtinuus. §. cùm ita. ff. de verb. ob. Constat autē apertè voluisse seruare æqualitatem cum aliquo casu Thadæum substituerit Ant. In illo verò casu Anto. Thadæo, & quamcunque interpretationem faciamus super intellectu illius conditionis, apparet, q substitutio non est reciproca. Præterea est ratio probabilis istius inæqualitatis, nā testator cogitauit statum, in quo erat Antonius, scdm quem verisimiliter inferebatur carentia liberorum, sed status, in quo erat Thadæus, non persuadebat sibi defectum filiorum, neq; videtur posse cum ratione dici, q testator voluerit potius substituere Thadæum post mortem Antonij decedentis sine liberis in presbyteratu, quàm in statu laicali, & cùm nulla penitus probabilis ratio dici & allegari potest, ergo eadem censura, vterq; casus iudicandus est. d. l. 3. C. de instit. & substit. & d. l. mulier. Ratio ergo inæqualitatis surrexit ex diuersitate statutorum, quorum alterum inferebat defectum liberorum, alterū non. † Semper n. in consideratione esse debet illud, quod
13 euenire potest, attento præsenti statu rei vel personæ. l. si idem cum eo. §. fi. cùm ibi no. per Cyn. & Bal. ff. de iurisd. om. iud. & per Barto. in l. inter stipulantem. §. sacram. de ver. obli. & quòd ex Thadæo cogitauerit nasciturus liberos, apparet, quia eos substituit dicto Anto. vt ex tenore testamenti

apparet.argu.l.qui filiabus:in princ.ff.de leg.1. Accedat etiam,quia testator moueri potuit ex qualitate personarum, iudicauit n.magis idoneum ad testandum & disponendum de rebus suis Thadæum, quàm Antonium, qui scd͠m testes parum erat mentis compos. ¶ Ad quartum respondetur, ꝙ verba sunt clara, neq; de his aliquid in dubium reuocatur, sed tantummodò disputatur de eorum effectu.i.ad quem finem testator posuerit dictam conditioné, & dicimus eam fuisse appositam ꝓpter necessarium effectum, q resultat ex dicta cõditione,videlicet ꝙ si Ant.moriatur presbyter, nulli remansuri ex eo sint liberi, quo casu amantissimus pater, & prudens testator voluit bona sua ad alterũ filium,vel eius filios masculos pertinere, prout est cõe votum parentum. l.cùm acutissimi.C.de fideicom. cum sim. hoc comprobatur per d.l.3.& d.l. mulier. in quibus verba erant clara & aperta,sonabãt enim, quòd filij essent hæredes vel fideicom. post mortem eorum patris, & tamen Imperator determinat idem, si alio modo viuente patre liberarentur à patria potestate,puta per emancipationem,licet verba hoc formaliter non importarent. Ex quibus omnibus ego concludo diem dicti fideicommissi cessisse,bonaque primi testatoris restituenda esse Thadæo, iuxta formam iuris, quam sententiam consulendo sequor, ac etiam iudicando audacter sequerer,quia est conformis voluntati defuncti. Alexand.

ADDITIO.

a ¶His tamen contrarium tenet Iaso.in d.l.Gallus.§. & quid si tantùm.licet Alcia.lib.3.pag.68.de verbor.sig. & est verius,quia conditio, si erit presbyter, per se iusta est ad inducẽdum fideicommissum post obitum,quoniam tales secundũ Apostolum.1.Timoth.6. viatico contenti esse debent. & est valida conditio,quicquid hîc Ale.dicat, rectè tamen consuluit in hoc casu,ex quo per testes probatum est de voluntate testatoris,quòd habuit respectum,non ad presbyteratũ, sed ad carentiam liberorum,aliàs dictum fuisset,fideicommissum defecisse.

b ¶Effectum.istud est dictum Bal.in l.si duo patroni.§.penul. de iureiur.in l.fideicom.§.si cui ita. de leg.3.c.fi.de præsum. adde Dec.consi.77.Nico.Eueral.in loc.alleg. loc. ab æquipollentibus.

c ¶Non autem.idem Alb.Bald.dict.authen.hoc locum. Bal. Pau.l.ambiguitatem.C.de vsufruct.Alexan.Corn.& alij, in l.3.C.de institutio.& subbstitutio.Alex.in l.mulier.in princip.ad Trebel.Soc.consilio 3.lib.1.consilio 5.libro 3. Curt.sen.consilio 51.Iaso.l.si extraneus.de condi.causa da.& in d.§.& quid si tantùm,lect.1.in l.Titius.§.1.de libe. & posthum. in l.tale pactum.§.final.de pact.Curt.iuni.consilio 19. For. Car.d.§.& quid si tantùm.numero 93. & omnes vbique excepto solo Alcia.lib.3.pag.64.cui. in hoc subscribo. & plus dico,non esse hîc faciendam differentiam, an dictio, tunc, sit apposita,vel non.sed indistinctè non deberi legatum,nisi post diem vel conditionem illi appositam,nisi ex aliis coniecturis vel dictis testatoris appareat de pleniori eis voluntate,vt latiùs dixi in d.l.vxori vsufr.de vsu.& vsufr.leg.in no. intellectu.

CONSILIVM CI.

Continetur in consi.166.suprà lib.2.vbi videas.

CONSILIVM CII.

Erat hîc truncatum.sed plenè habes suprà.lib.1.consi.27.

CONSILIVM CIII.

Lege suprà lib.2.cons.91.quod hîc triplicabatur.vide etiam consi.11.libr.3.Natta.

SVMMARIVM.

1 *Bona dicens peruenisse ad filium ex hæreditate patris, debet probare.*

2 *Instrumentum quo ad alias personas non est instrumentum.*

3 *Curator circa nomina,non tenetur,nisi de lata culpa.*

5 *Iudæus transiens ad Christianismum, licet debeat restituere vsuras pauperibus, bona tamen retinet, quæ non ex vsuris habebat.& num.6.*

7 *Quæstio refricari ei non potest,cum quo contractum est.& numer.8.*

9 *Ecclesia non venit appellatione pauperum.*

CONSILIVM CIIII.

IN causa & lite inter Leonem & Iacobũ hebræos, quondam Emanuelis de Nursia appellantes,& assertum procuratorem fiscalem Cameræ apostolicæ appellatũ, quia causa coram iustissimo & præstantissimo iudicante vertitur, paucis absoluam, præsertim ob maximam rei euidentiam, in qua nullam penitus dubietatem subesse comperio,igitur de iustitia & iniustitia dictæ sententiæ latæ per episcopum Cremonensem assertum delegatum apostolicum infra patebit,in qua in effectu dictos hebræos declarauit esse debitores cruciatæ in & de tanta quantitate pecuniæ,quãta fuit illa,quæ fuit consignata Emanueli & Begnamino fratri Ioannis ser Bartholomæi, secundum quod in instrumento diuisionis continetur,saluo iure dicti Iacobi, & Leonis iudicantis 1477.prout latius in dicta sententia. ¶ Et quòd dicta sententia fuit iniusta, patet manifestè, quia in dicto instrumento diuisionis bonorum communium fuit facta diuisio bonorum quomodocunque communium inter Emanuelem quondam Leonis,& Emanuelem quondam Begnamini,nec apparet quæ & quanta essent bona communia inter eos prouenientia ex hæreditate patris dicti Ioannis Bartholomæi,& quæ & quanta essent bona,quæ inter eos essent cõ-

1 munia,& aliunde prouenientia:†ergo si procurator fiscalis volebat,& prætendebat dicta bona, de quibus agitur spectasse ad Ioannem Bartholomæi,tanquam hæredem patris, pro dimidia,debet probare & ostendere, quòd illa bona omnia,vel pro certa & limitata parte fuerunt hæreditatis dicti Begnamini,quia ad eum,qui allegat,quòd bona obuenta filio,obuenerint sibi de bonis,& hæreditate patris,& non aliunde,spectat onus probandi,vt in terminis decidit Bald. in auth.ex testamento.vers.10.capitulum,&c. C.de colla & Bal.in l.cùm oportet.in prin.C. de bo. quæ liber. vnde non est probatum nec productum instrumẽtum diuisionis,nec

2 aliud,&c.¶†Secunda ratione apparet de iniustitia sui,quia dictum instrumentum diuisionis,factum inter alias personas,non facit probationem saltem plenam quo ad alias personas,scilicet Emanuelem de Nursia,qui instrumento non interfuit.l.1.& per totum.C.res inter alios acta.cap.quamuis. de regul.iur. Nam illud instrumentum bene probat,

†1. quòd diuisio fuit facta inter illos,sed non obligat† alium,ꝗ non interfuerit,quia quo ad eos,qui interfuerunt, non dicitur esse instrumentum, quia ad hoc, vt sit instrumentum, oportet notarium esse rogatum à partibus,vt in authen. de tabel.§.nos autem.l.si quis ex argentariis.§.pertinere.ff.de

†2. eden.vnde quo ad eos,qui non rogarunt, non † dicitur esse instrumentum.Et ita declarat Bald.in Rubri. C. de fide instrum & in l.desiderium.C.depos.& in l.2.C.de eden.¶ Tertia ratione apparet eiusdem de iniustitia, quia præter illa bona,quæ fuerunt assignata fratri Io.Bartholomæi, omnia alia fuerunt assignata Emanueli Leonis consanguineo suo pro sua parte,nec apparet,ꝙ pars,quæ contingebat Io.Barthol.fuit assignata Emanueli eius consanguineo, vnde potuit esse,ꝙ fratri Io.Bart.fuit assignatum totum illud,quod fuit patris eorũ,& per consequens non debebat habere Io. Bar.tantũ,quantum assignatum fuit in diuisione fratri suo, sed dimidiã eius totius.¶ Quarta ratione,quia nõ apparet, ꝙ illud,quod debebat de dictis bonis comprehensis in instrumento diuisionis Io.Bart.peruenerit ad manus dicti sui

3 curatoris,vel administratoris,ergo†curator non erat debitor illius totius quantitatis,sed solùm posset esse debitor in eo,in quo ꝓbatum fuisset,eum deteriorasse iura Io.Bar.culpa lata tantũ dicti administratoris,sed si culpa leui vel leuissima,non ita est.casus est in l.2.C.arbit.tut.& in l.si tutor constituit.& ibi not.de admin.tuto.¶ Quintò probatur,ꝗa cõmissio facta d.episcopo est,si reperiret pecuniã dicti pupilli,scilicet Io.Bartholomæi peruenisse ad Emanuelem de commissione eius tutoris,& apud dictum Emanuelem remanserit post mortem Ioan.Barthol.& eas continuò in vsuras exercuerit,&c.vt latiùs in dicta cõmissione,quæ est stricti iuris,& fines eius non possunt excedi.capit.cùm dilecta. de rescriptis.capit.quoniam aliàs. de officio delegat. vnde conse-

consequenter, cùm constat dictas pecunias Ioan. Barthol. post mortẽ Ioannis Bartholomæi nõ remansisse apud dictũ Emanuelem de Nursia, imò apparet per instrumẽtum productum quòd Emanuel de Nursia in vtilitatem Ioan. Bartholomæi exbursauit quantitatem ducatorũ ducentorum, & non apparet aliam pecuniam prædicti pupilli remansisse † 3
apud dictum administratorem, nec eum pecunias aliquas dicti Ioan. Bartholomæi extorsisse sub fœnore, ergo non su 9
mus in casu suæ commissionis, etiamsi dictæ pecuniæ fuissent minus legitimè restitutæ, satis est enim, quòd non remanserint apud tutorem, vt in commissione continetur. ¶Sextò confirmatur, quia dato, quòd forma commissionis factæ d. episcopo, in aliquo non obstaret dicto procuratori fiscalis, tamen adhuc per instrumenta confecta Ferrariæ, apparet dictum administratorem soluisse, & legitimè absolutum fuisse à dicta pecuniarum quantitate, quæ apud eum fuisset, occasione dictæ administrationis sibi decretæ, ac etiam dictum administratorem fuisse, & restasse creditorem in ducatis mille ducentis, & nonaginta tribus, etiam antequam solueret dictus administrator prædicto Ioan. Bartholo. quantitatem ducatorum duorum millium, pro constructione cuiusdam fabricę, pro qua solutione ducatorum duorum millium habuit cessionem iurium & bonorum dicti Io. Bart. quæ bona Ioan. Bartholo. non ascendebant, nisi ad summam ducatorum mille octingentorum, & de his omnibus apparet ex relationibus calculatorum electorũ per dictas partes in ciuitate Ferrariæ. ¶Nec ad prædicta obstat, si dicatur, quòd Ioan. Bartholo. erat & fuit Christianus tempore, quo dicta quantitas ducatorum duorum millium soluta est, & quòd non spectabat ad eum recipere quantitates pecuniæ, imò illæ erant erogandæ in pauperes Christi, tanquam bona ex fœnore acquisita, iuxta id, quod dixit gloss. not. in cap. Iudæi quorum, de consecratio. distinct. 4.
5 quæ voluit, † quòd bona ex vsuraria prauitate acquisita per Iudæum, debent prius in pauperes erogari, quàm Iudæus ipse baptizetur, quia ad hoc respondeo primò, quòd dictus administrator, antequam solueret dictam quantitatem ducatorum duorum millium, non restabat debitor in aliquo dicto Ioan. Bartholom. imò restabat debitor in ducentis mille ducatis, vt apparet ex calculo. Et iniustè fuit compulsus per capturam carceris, soluere illam quantitatem duca
6 torum duorum millium. ¶ † Secundò respondeo, quòd bona Iudæorum transeuntium ad Christianam religionem spectant ad eosdem, & ea retinere possunt, si non fuerint acquisita ex turpi quæstu. cap. Iudæi. el 2. extra, de Iudæis. Sed non apparet, quòd ista bona fuerint in totum, vel pro parte acquisita ex vsuris, ergo, &c. ¶Tertiò respondeo quòd dato, ꝙ ista bona fuissent acquisita ex vsuris, tamen quia talia bona recognoscebat dictus administrator Ioannis Bartholo. potuit iure promittere sibi restituere. hoc probatur sic:
7 † Nam nos habemus, quòd si quis rem, quam furto subtraxit, deponat vel commodet, depositarius vel commodatarius eam sibi reddere tenetur, & reddendo liberatur. l. commodare. cum l. sequen. ff. commoda. & l. bona fides. ff. depositi. ¶Et nemo potest refricare quæstionem dominij, à quo rem recognoscit. l. si quis conditionis. & ibi not. C. locat. l. nam & si fur. ff. si cert. pet. not. in l. si alienam. ff. solut. matri. ¶Confirmo per ea, quæ no. Bart. Bald. & omnes scribentes in l. filius. C. de pact. & Barto. & alii, in l. eum, qui ita. §. qui sibi. ad finem. de verborum obligationibus. & Angel. in l. fina. in princip. C. eodem. & Bal. in rubri. C. deposi. in 2. quæ
8 stio. & in l. 1. C. quibus res iudi. non nocet. vbi vult, quòd † si contractus celebratus cum monacho vel seruo aliquid mutuante vel deponente, quamuis actio & obligatio acquiratur monasterio vel domino, tamen ille, qui rem vel pecuniam recognouit, seruo vel monacho, postquàm secum contraxerit, non potest sibi quæstionem inferre. & hoc probatur in l. si vnus. in principio. ff. de pact. & in l. quòd seruus. cum simi. depositi. Sed ita est, quòd de administratione dicti Ioan. Bartholom. facta per dictum Emanuelem de Nursia, dicitur esse celebratus quasi contractus inter dictum administratorem, & Ioan. Bartho. l. ex maleficiis. §. si quis absente. & §. de tute. de actionibus & oblig. & Instit de obliga. quæ ex quasi contractu. §. 1. ergo dictus administrator soluẽdo ei, cum quo quasi contraxit, liberatur, dato, quòd effectualiter talia bona debuissent in pauperes erogari, vel ad alium peruenire. Item respondeo, quòd dato, quòd dicta bona debuissent erogari † in pauperes Christi, tamẽ verum est, dicta bona fuisse soluta pro erogando in pauperes, quia etiam † ecclesia venit appellatione pauperum, vt in ca. relatum. el 2. de testamen. ergo cùm dictæ pecuniæ fuerunt solutæ pro erogando in ecclesiam, satis est. ¶Nec prædictis ẽt obstat, si dicatur, quòd ea fuerunt facta coram iudice commissario seu delegato, de cuius commissione nihil apparet, & sic debet esse nulla, tanquam facta coram incompetenti iudice. c. at si Clerici. de iud. l. 1. & per totum. C. si à non competen. iudice, quia respondeo, quòd dato, ꝙ aliter non appa ret de delegatione, tamen sufficit, quòd ille, cuius interest, approbauerit. Alexan.

SVMMARIVM.

3 *Testamentum vt valeat, licet filio relinqui iure restitutionis. & nu. 18.*

6 *Testamentum secundum minus solenne tollit primũ fauore venientium ab intestato. item post lapsum decennium, vel fauore piæ causæ. nu. 7. 8.*

9 *Statutum laicorum super probatione testamenti non extenditur ad testamenta clericorum.*

11 *Mulier sine consensu propinquorum requisito à statuto, potest testari ad pias causas. & generaliter leges non habent locũ in relictis vel donatis ad pias causas. num. 10. 12. 15. 16. 17. 20. & 22.*

13 *Testamentum si valeat fauore piæ causæ institutæ, valebit etiam quo ad quoscunque legatarios.*

22 *Testes sufficit concordare in principali facto.*

CONSILIVM CV.

Viso ac diligenter considerato themate, super quo quid iuris sit consulendũ, petitur, & visis attestationibus, de qb. fit mentio. ¶ † Ad primum dubium videtur prima consideratione dicendum, dictum primum testamentum solenne rogatum per publicum notarium, non tolli per dictam secundam voluntatẽ solis testium depositionibus ꝓbatam, nulla interueniente scriptura. Et primò, quia stante virtute statuti ciuitatis prædictæ infringentis probationes factas per testes circa secundam vltimam voluntatẽ, videtur non esse tractandum de viribus secundi testamenti, cùm tale statutum sit in vniuerso territorio seruandum. ca. vt animarum. de consti. in 6. C. de ædif. priua. l. an in totum. quod quidem statutum de iure validum videtur, & no. Bal. C. ad Trebel. in auth. defunctus. ad fin. & no. Barto. in l. cunctos populos. in 6. qu. C. de sum. Trini. ibi, dum dicit, quòd tale statutum est honestum, & obuiat fraudibus, &c. ¶ Secundò, quia posito quòd dictum statutum non extendit vires ad casum nostrum tanquam ad piam causam, vt inferius dicam, tamen extendit se statutum quò ad filias dicti testatoris in dicto secundo testamento descriptas & honoratas, & potestati statuentium suppositas, & sic quò ad eas, voluntas vltima testatoris habetur pro non facta, & sic testamentum nullum remanet ex causa exhæredationis. l. inter cętera. de liber. & posthu. l. 1. §. fin. ff. si tab. testa. nul. exta. l. maximum vitium. C. de libe. præteri. & si in eo testamento facta fuerit vniuersalis institutio ad pias causas, vt probatur 17. quæst. 4. quicunq;. & not. gl. in l. si quis ad declinandam. C. de episco. & cler. & firmat Barto. in l. 1. C. de sac san. eccle. in 3. q. 5. q. princ. & idem Bal. ibidem in repe. in versic. super
* quo quæsito, &c. Sali. idem in 11. q. & omnes * communiter approbant. ¶Tertiò firmatur, quia dicta vltima voluntas probatur per testes minùs idoneos ad testamentum, videlicet per mulieres, quæ à lege repelluntur. l. qui testamento. §. mulier. ff. de testamen. & Instit. eod. titu. §. testes. ¶Quartò probatur ratione, nam in primo testamento fuerunt institutæ seu honoratæ filiæ. † Item satis dicitur institutum
2 fuisse filium, quando monasterium seu quilibet venerabilis locus est institutus, qui habetur loco filij. in Anthen. nisi rogati. C. ad Trebellianum. & in Authen. de sanct. episco §. sed

ſed & hoc præſenti. & voluit gl.no.in l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.
de verb.obl.& in c.in pręſentia.de prob.vnde ſpeciale eſt, ꝙ
teſtamentum, in quo ſunt inſtituti filij, per aliud etiam ſo-
lenne teſtm̃,reuocari non poſſet, niſi ſit adiecta in ſecundo
teſtamento clauſula derogatoria primi,vt C.de teſta. auth.
hoc inter liberos.etiamſi in ſecundo teſtõ ſint inſtituti filij,
vt ibi tenet Iaco.de Are.Cyn.& Bal.& Doc. quæ clauſula de
rogatoria hic interueniſſe non apparet,ergo, &c. Et tantò-
minus defendi poteſt in caſu noſtro,ſublatum eſſe primum
teſtamentum,quia ſecundum teſtamentum fuit minus ſo-
lenne quàm primum,ergo,&c.ff.de le.2.l.ſi inter.& ff. de te
3 ſta.milit.l.ſi miles,ſi teſtm̃. ¶†Quintò,nam ad hoc,vt teſta-
mentum valeat, eſt neceſſe filium habere debitum bono-
rum ſubſidium iure inſtitutionis, non autem quoquo reli-
cti titulo.in auth.vt cùm de ap.cog.§.aliud quoque capitu-
lum,quia eſt titulus honorabilior & vtilior.l.filium.§. in o-
mnibus.ff.de leg.præſtan.ſed filiæ dicti teſtatoris in hoc ſe-
cundo teſtaméto non fuerunt inſtitutæ,ſed fuit teſtator v-
ſus verbis:Relinquo cuilibet filiarum mearum prædictarũ
lib.mille quingentas Bonon.pro dotibus, vt dicunt teſtes.
& ſic verbum,relinquo,certæ rei vel quantitati,non autem
vniuerſitati appoſitum,non trahitur ad inſtitutionem. l. co
gi.§.& generaliter.& ibi no.ff.ad Treb.& no.gl.in c.ſi pater.
de teſt.in 6.& not.Doct.in l.his verbis.in prin.& in l.illa in-
ſtitutio.ff.de hæred.inſti.& in l.Centurio. de vulg. & pupil.
4 in c.Raynutius.de teſta.cum ſi.ergo,&c. ¶†Sextò pro hoc
no.tex.in terminis ſecundum vnam lecturam.C. de teſt. in
l.nolumus.vbi expreſsè deciditur,quòd primum teſtamen
tum factum in ſcriptis,non tollitur per ſecundum,quod nu
dis atteſtationibus tm̃modò probari põt, maximè ſi in pri-
ma vltima volũtate fuit inſtitutus hęres imperator,vel alius
potens.¶Septimò ad idem,quia teſtes producti ad proban
dum dictam vltimam voluntatem ſingulares ſunt, nam per
diuerſos ſermones & ordines deponunt de præfata vltima
voluntate teſtatoris, ergo fidem aut probationem non fa-
ciunt.l.ob carmen §.fina.ff.de teſtibus.& l.qui falſa.& vtro-
bique.ff.de falſ.& extra,de elect.c.cùm dilectus.& ca.bonæ.
el 1.2. quæſtione 9. nihilominùs.Et hoc potiſsimùm attendi
tur in teſtibus probantibus diſpoſitionem teſtaméti, vt no.
5 declarat Bal.in l.cùm antiquitas.C.de teſta.¶†Sed his non
obſtantibus puto contrariam ſententiam de iure veriorem,
& dictum primum teſtamentum per ſecundam vltimam vo
luntatem per teſtes probatam,ſublatum eſſe, quod oſtendi
tur,nam illa vltima voluntas, ſiue alia ſcriptura ſic condita,
appellatur teſtamentum nuncupatiuum ſine ſcriptura con
ditum,id eſt,ſine ſcriptis,in præſentia tamen teſtium condi
tum,& talis vltima voluntas valet etiam communi iure, ſi
condita fuerit in præſentia teſtium ſeptem voluntatem te-
ſtatoris audientium. C. de teſta. l. hac conſultiſsima. §.per
nuncupationem.l.hæredes palàm. in prin. & ibi plenè not.
ff.de teſta.& Inſti.eod.tit.§.fin. & eius materiam & formam
declarat apertè Spec.in titu.de inſtru.edi.§.vt autem.verſi-
cu.ad huius autem materiæ. & quòd talis vltima voluntas
per teſtes receptos & publicatos citatis citandis eſt appro-
banda,ea habetur, ac ſi fuiſſet in ſcriptis ſolenniter condi-
ta.l.2.& ibi plenè no.C.de bono.poſſeſſ. ſecundum tabul. l.
fi.cum ibi no.C.de fideicom.& no.in l.publicati.C. de teſt.
Sed ſic eſt,quòd in caſu propoſito hæc ſecunda vltima volũ-
tas per nouem teſtes plenè deponentes probata eſt, ergo,
6 &c.Et tunc ſuccedit regula,†quòd ſecunda vltima voluntas
tollit priorem,etiamſi de priore nulla ſit facta mentio in ſe
cunda.l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.ff.de lega.2.ſi quis priore.
ad Trebel.l.cùm in 2.q.ff.de iniuſto teſta. imò etiam, ſi ſecũ
dum eſſet minus ſolenne, & imperfectum, tollit primum,
quando in ſecundo inſtituti ſunt venientes ab inteſtato, vt
in caſu noſtro.l.ſi duobus.§.ſi prius.de bon.poſſ.contra ta-
bu.& quod plenè per Doct.in l.filius qui in poteſtate. ff. de
liber.& poſthu.& maximè per Bal.in l.hac conſultiſsima.in
fi.C.de teſt.quod etiam ſatis videatur ponderandum in ca-
ſu propoſito,per ea,quæ infrà dicam. Et quia in verbo fer-
tur, ſatis ſuam intentionem habent petentes, dummodò
primum teſtamentum tollatur,etiamſi ſecundum nõ valet.

7 ¶†Ad hoc probandum conſidero,ꝙ inter primum teſtamẽ
tum, & ſecundum lapſum eſt decennium, & vltrà, quo caſu
per ſecundum teſtamentum,quãquam imperfectum,ꝙ ſo-
lis teſtibus probatur primum teſtamentum, tollitur ipſo iu
re,vt eſt ſingularis text.in l.ſancimus.C.de teſt.imò fortius,
ibi valde no.tex.ſecundum Bald.poſt Pet.ſi primo teſtamen
to appoſita eſſet clauſula derogatoria cuiuſcunque poſte-
rioris voluntatis,tamen primum teſtamentum tollitur per
ſecundum,& imperfectum. & etiamſi in ſecundo teſtamen
to non ſit facta mentio de clauſula derogatoria, appoſita in
primo per lapſum decennij, & hoc per iſtam ſingularem l.
quod dictum in propoſito eſt ſatis ponderandum, eo caſu,
quo in primo teſtamento reperitur appoſita aliquà clauſu-
la derogatoria.& ad prædicta bene facit,quod not. per Bal.
in repe.l.1.in verſi.incidenter quæritur.C.de ſacroſan. eccl.
8 ¶†Confirmantur etiam prædicta,quia cùm inſtitutio facta
in ſecundo teſtamento ſit ad pias cauſas, quia in eo ſunt in-
ſtituti pauperes Chriſti.l.ſi quis ad declinandam.& l.nulli.
C.de epiſco.& cle.talis voluntas,etiãſi imperfecta dici poſ-
ſit,ſuſtentatur,vt inſtitutio teneat fauore piæ cauſæ, ita di-
cit Bald.in l.ſi in iure.C.de teſta. manu.per text.quem dixit
non eſſe alibi.l.intentio.C.de fideicom.liber.& idem vide-
tur voluiſſe Bar.in d.l.in teſta.& in l.fideicom.§.1.de leg.3.&
Imo.in l.ſi is,qui.ff.de teſta.& in ca. quia ingredientibus.de
teſt.& quod not.gl.& Bal.poſt eam,in l.eam,quam.C.de fi-
deic.pro hoc facit,quia valet etiam inter liberos.l.hac con-
ſultiſsima.§.ex imperfecto.C. de teſtam. quibus æquipara-
†1. tur † pia cauſa.ca.in præſentia.de proba.& dixi ſuprà,quòd
etiam in caſu propoſito per ſecundum teſtamentum præ-
dictum tollatur primum, etiamſi ſecundum non continet
tam efficacem ſolennitatem,ſicut primum. Adduco quod
dixit do.Ant.de But.in c.in præſentia.de prob.in verſ.ex his
deciditur, vbi formaliter dixit, ꝙ ſi quis ante ingreſſum in
monaſterium condidit teſtamentum coram 7. teſtibus de
iure communi, & poſtea ingreſſus monaſterium condidit
ſecundũ coram duob. vel tribus teſtibus tantùm, ſecũdum
formam c.cùm omnes.& c.relatum.de teſt. ꝙ ipſe putat in
diſtinctè ſecundum teſtamentum pręualere primo,& quòd
in hac reuocatione primi teſtamenti non requiritur expe-
ctatio decennij,& ẽt ſcd̃m eum non eſt attendendum, an in
primo teſtõ fuerit facta inſtitutio vel legatum in piam cau-
ſam,vel non.& ibi dicit,cùm aliàs fuiſſet de hoc interroga-
tus,ita reſpondiſſe de facto:vt videmus in milite,qui licet iu
re communi ſolenniter teſtatus fuerit, ſi poſtea teſtatus ſit
iure militari,cum longè minori ſolennitate, tamẽ primum
teſtm̃ ſolenne tolletur per ſcd̃m,quod non eſt ita ſolẽne,vt
l.militis codicillis.§.fi.ff.de teſt.mili.¶Et hãc partem vehe-
mentius fortificabo,videlicet quia ſtante virtute ſtatuti ci-
uitatis prædictæ infringentis probationes factas per teſtes
circa hanc ſecundam vltimã voluntatẽ,non credebatur eſſe
tunc tractandum de viribus ſecundi teſtamenti, quod non
9 obſtat,qa reſpondeo,†quòd tale ſtatutum laicorum non ſe
extendit ad piam cãm,vt eſt ſubſtitutio pauperũ facta in di-
cta ſecunda vltima voluntate,quæ dicitur ad pias cauſas. d.
l.ſi quis ad declinandam.& d.l.nulli.& quod no.glo.in d.l.ſi
quis Titio.de lega.2.& quòd tale ſtatutum laicorum nõ tra
hatur ad teſtamenta condita ad pias cauſas, firmat hoc ex-
preſsè Bart.in l.1.de ſacroſanctis eccle.in repe.in 5.6.& vlti-
ma quæſtio. quod probatur ſecundum eum ibi, cùm leges
factæ ſuper rebus pertinentibus ad pias cauſas,vel piis acti-
bus deputatis, non valent, niſi authoritate eccleſiæ fuerint
confirmatæ.c.eccleſia ſanctæ Mariæ,vt lite pendente.96.di
10 ſtin.c.bene quidem.cum ſim.& ſic eſt in propoſito. ¶†Præ-
terea in his,quæ ſpiritualia ſunt,vel in quorum obſeruatio-
ne emergunt peccata,iura cano.præualent. l. priuilegia. &
ibi not.C.de ſacroſan.eccle.c.fi.de præſcript.c.licet mulie-
res.de iureiur.in 6.c.cùm laicus.de foro compe. eod.lib.&
no.per Doct.in c.1.de noui oper.nun.& no.Specu.in tit. de
diſputation.& allega.§.porrò.ver.ſed nunquid in cauſa.ſed
relicta ad pias cauſas reſpiciunt ſpiritualia,& per ea, qs con
ſequitur remiſsionem peccatorum. c. requiſiſti. de teſtam.
ergo canones præualent. & pro hoc etiam allegat text. ex-
preſ-

expressos.in c.cùm esses.& in c.relatum.de test. vbi dicitur, quòd talia relicta non debét iudicari scđm leges humanas, sed secundū sacros canones,& iura diuina reprobant cōsue tudinem,s.malam & contrariam. ¶Hoc ét ꝓbatur latè per autoritatē Apostoli in pluribus locis dicentis, ꝙ testaméta ad pias causas non subiacent legibus humanis,nec solenni-tatibus iuris,quod dictum Apost. præualet in spiritualibus ét dictis Imperatoris.c.fi.de secundis nup.¶Ex quib.omni bus concluditur,quod non obst.alia lege cōi vel municipa li,vel Imperiali facta, vel fienda, quia relicta ad pias causas debent iudicari secundum cano.& naturalia iura seu genti um,& diuina.Istud etiam firmat Bar.in l. cunctos populos. in 5.q.C.de sum.Trini.& fide cathol.idem tenet Bal.in l. ge

11 neraliter.C.de sacrosanct.eccle.†vbi dicit:pone dictat statu tum, ꝙ mulier possit testari sine consensu propinquorum, an poterit testari ad pias causas,non habito consensu ꝓpin quorum?Et dicit ꝙ sic,qa contra priuilegium piæ causæ,qđ respicit ipsum Deum & ecclesiam,nō potest fieri statutum, vt dicit ipse.quod sentit Bar.in d.l.cunctos populos.Et istud dictum sequitur etiam Petrus de Anch.in c.canonum statu ta.de consti.in ver.dicit Bald.vidi etiam quædam alia ad ꝓ positum recitari.Et istud idem reassumpsit ipsemet Bald.in d.l.1.in fin.C.de sacrosanct.eccles.in prima lect.illius l.non dico in repe.corroboratur hoc per ea,quæ dicit Sal.in auth. cassa.C.de sacrosanct.eccle.vbi dixit,statuto cauetur,quòd testamenta non valeant,nisi recondita sint in archiuo publi co.reperitur testamétum in dicto archiuo publico non po-situm,in quo ecclesia instituta est, an testamentum valebit de iure,tenet quòd sic,quia aliàs tale statutum est contra ec clesiam,& contra priuilegium concessum à canone, qui nō requirit aliam solennitatem,quàm duo testes. d.c.relatum. & idem prosequitur ibi Sal.in ver.2.circa actum,&c.ad quo rum confirmationem dixit dominus Anto.de But.in c.rela

12 tum.de test.el 1.†Si statutum dicat,ꝙ non valeat testamen-tum,nec alia vltima voluntas,nisi fuerit posita in memoria libus,an tale statutum habeat locum in testamentis ad pias causas?& determinat ꝙ non,quia in talibus relictis in præ-iudicium ipsorum statutum fieri non potest per illum text. ibi.& ibi dicit se ita de facto consultum respondisse.¶Quin imò ipse idem Anto.in ca.quòd cleri.de foro compet.dixit, quòd si tractatur de hæreditate relicta ecclesiæ,vel aliter ad pias causas quomodocunq;,ét ꝙ statutum laicorum discre pet à lege cōi vel naturali,ita,ꝙ in talib. relictis ad pias cau-sas dubitandum esset,ꝙ debet iudicari secundum ius cano. d.c.cùm esses.& c.relatum.per ea,quæ dicit ipse,puto,ꝙ sta tuta disponentia,ꝙ statuta insinuentur, vel quæ reqrunt in testamento solennitates positiuas,quod talibus statutis nō erit iudicandum,per prædicta verba. Et per hoc secundum eum facit ca.ecclesiæ.de constit.& 96. dist.bene quidem.& quod not.Host.& Io.Andr.in c.1. de noui ope. nun.& idem etiam voluit do.Ant.& Ioan.de Lig.post eum in d.c.ecclesia

13 sanctæ Mariæ.de constit. ¶†Quinimò dicit vltra prædicta do.Abb.Mod.in d.c.relatum. Statuto cauetur,quòd muli-er non possit testari vel donare sine consensu duorum pro-pinquorum,certè ad pias causas talis solennitas non erit ne cessaria per illū text.vt tollatur solennitas iuris ciuilis scđm eum,vt l.omnes populi.de iust.& iur.¶Ad hoc etiam addu citur,quod in simili dicit Io.And.in c.fi.de immuni eccles. in 6.in nouel.& no.per Bal.in auth.omnes peregrini.C.cō-mun.de successio.in 3.¶Non obst.quod in contrarium di-cebatur,quòd quia dictum statutum habet vires saltē quo-ad ligandum filias dicti testatoris, & per consequens insti-tutio facta quo ad eas habebitur pro imperfecta, & sic filiæ remanebunt in effectu pro non institutis & præteritis in te stō,cuius præteritionis defectu testamentum etiam ad pias causas non potest subsistere quo ad hæredis institutionem,

14 †qa respondeo,quòd cùm tale secundum testamentum va-leat,& iure communi ex potētia statuti infringatur quo ad vniuersalem institutionem, factam ad pias causas,quod ét valebit quo ad dictas filias, & quo ad quæcunque alia parti cularia legata,siue ad pias causas,siue non sint. & hoc in ter minis decidit Bar.& Sal.in d.auth.cassa.ver. quæro nonò. & ibi dicit, ꝙ stante dicto statuto, ꝙ testamenta non valeant, nisi fuerint in archiuo publico imposita: tamen valebant quo ad ecclesiam ad pias causas institutam. Ex quibus in-fert,ꝙ quicunque legatarij ex illo testō poterunt legata pe tere ab ecclesia,quia ex institutione valida debentur.& pro hoc inducit auth.quod siue.in fi.C.de testa. nec poterit ec-clesia inualidare testamentum,ex quo eo velut valido se iu-uit.& allegatur ad c.9.de for.comp.libr.6.& Ray.in d.l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de test.vbi testamentum imperfectum, quod valet quo ad liberos, non valet quo ad personam extraneam eis adiunctam,quia in testamenti so-lennitate à iure communi habet hoc locū, secus in casu no-stro,vbi valet vt testamentum solenne. Prætereaille §. est in parte correctus per d.authent.quod siue.¶Ad idem addu-co,quod in terminis dicit do.Anto.de Butr.in ca.quod cle-ricis.de foro compet.vbi dicit, quòd stante prædicto statu-to,ꝙ testamentum non valeat sine insinuatione, quod non comprehendit testm̄ ad pias causas conditum cum duobus testibus, & ꝙ ipse putat, ꝙ si laicus instituta ecclesia dece-dat,quòd legatarij laici & suppositi potestati statuentium poterunt petere legata,etiam ad non pias causas facta,licet testamenti insinuatio nec testamentum diuerso iure censea tur:& quo ad quid valeat,& quo ad quid, non. Iust.de hære. instit.§.non autem.& ex hoc etiam patet,quid iudicandum sit de secundo principali dubio,videlicet quòd relictum de beatur filiabus,de quo etiam infrà aliquid tangam. ¶Nec etiam obst.quod tertiò in contrarium arguebatur, videli-cet quòd hoc testamentum vltimū probatur per testes non idoneos,videlicet per mulieres. Quia respondeo, quòd di-cta vltima voluntas probatur p quinq; testes masculos, ne-

15 dum si per quinque,†sed etiam per duos tantùm probare-tur, dico legitimè fore probatam dictam secundam vltimā voluntatem,cùm sit ad pias causas, siue relinquatur eccle-siæ siue pauperibus,& qūocūque pro anima,vt est text.in d. c.cùm esses.& melius in c.relatum. de test. & vtrobique no. per glo.& Doct.Imò fortius,quod ét in testamento ad non pias causas,etiā in foro seculari, maximè in terris ecclesiæ, prout†verbo dicitur,esse locum,in quo sufficerent tres te- †2. stes sine presbytero,vt tenet Spe.in tit.de instr. edi.§. com-pendiosè.ver.item per ius canonicum,&c.& Io. An. & Ant. * de Bu.& cōiter oēs in d.c.cùm esses.Item ét consuluit Fran. de Alber.vt refert Ant.in d.c.cùm esses.& Fede.de Senis, in consi.207.alij habent in consi.217. ¶Imò fortius tenet do. Anton. ibi, quod etiam in terris Imperij,vt in vtroque foro sufficiunt duo testes tantùm,siue testamentū sit ad pias cās, siue non.& refert Io.de Imo.ibidem,quod ipse aliàs vidit a-lios consuluisse apud Ferrariam secundum prędictam opi-nionem do.Anto.quod hîc etiam non poterit disputari, qa siue in relictis ad pias causas, siue non, cùm sumus in terris ecclesiæ,vt est mihi relatum,per quatuor testes idoneos sa-

16 tis probari est, per ea, quæ suprà dixi.¶†Secundò respon-deo,quod in hoc testō ad pias causas testificari possunt mu-lieres,quia non reperiuntur prohibitæ testificari de iure na turali ad probandum testamentum,sed solùm de iure ciui-li.probatur,quia admittuntur ad probandum testamentū, factum inter liberos. l. hac consultissima.§. ex imperfecto. vbi gl.& Doct.C.de test.Et similiter in codicillis,iuxta not. per glo.in l.fi.in fin.C.de cod.quòd mulier possit esse testis in testamento ad pias causas. firmat expresè Bald. in l.1. in fin.C.de sacrosanct.ecclesiis.in 1.lectu.illius l.& etiam in re pet. illius l.in versiculo, ostenso de principalibus personis, &c.vbi dicit,quòd ideò admittitur mulier in testamento ad pias causas:quia, vt ipse attestatur, non fuit moribus hoc introductum,sed de iure naturali.l. cùm prætor. versiculo, moribus.ff.de iudi.idem reperio,quod tenuit Petr. de An-char.in c.testes.in 4.not.de testa.vbi inquit,quòd mulieres & omnes alij de iure canon. possunt esse testes in testamen-to,præter quàm illi,qui repulsi sunt vt infans & furiosus.al-leg.not.per Bar.in l.1.C.de sacrosanct.eccle.in 1.qu. vlt. qu. prin.& sequitur etiam Ioan.de Imo.in d.ca. cùm esses. & in casu nostro attendendum & obseruandum est ius canoni-cum.d.c.relatum.& ibi nota.per Ioan.And.post Hostien.in

d.c.1.de noui opē.nun.vt dixi suprà. & nedum in hac pia cā, & pauperum Christi,sed etiam in causa quorūcunq; pauperum,& miserabilium personarum, in quocunq; foro, & ēt in terris Imperij seruandum est ius canonicum cōtra rigorem iuris ciuilis,vt no.firmat Ant.de Bu.in c. & si clerici. de
* iudi.quod* cōiter sequuntur Moderni. Quartò non obst. id,quod dicebatur per authen.hoc inter liberos. C.de test. quia ex eo,quod in primo testamento fuerunt descriptæ filiæ,quòd primum testamentum non tollitur:& ibi in secundo testamento sit inserta clausula derogatoria primi, quia respondeo primò,quòd per lapsum decennij à die primi cōditi testamēti intelligitur fuisse insertam in secundam clausulam derogatoriam primi per d.singularem l. sancimus. vbi Iac.But.in terminis tenet hoc,& Bal.no. vt suprà retuli. ¶Secundò respondeo,quòd auth.hoc inter liberos, non ꝓcedit,quomodocunq; in secundo testō essent instituti filij, ꝓut est in casu nostro,secùs si secūdò fuissent instituti extranei,& non filij,vt videtur voluisse:etiam not.Iac.But.& glo. in authen.de testa.imper.§.& si quidem.in versic.perfecto. quam sequitur Bal.in d.auth.hoc inter liberos. quando secundum testm̄ esset fauorabile ipsis filiis,secus si odiosum. Et similiter Bal.in simili,intellexit dispositionem illius aut. procedere, quādo primum & secundum testm̄ non esset de iure cōmuni: aliàs autem secundum tolletur per primum absq; clausula derogatoria, quando secundum testamentū
17 non esset filiis odiosum,sed potiùs fauorabile. ¶†Tertiò ad dictam auth. hoc inter liberos, potest responderi,quòd nō procedat vbicunq; facta est institutio ad pias causas,& in aliqua parte erant filij instituti vel honorati.quo casu dispositio dictæ auth.locum non habet.Hoc probo per doct.Hosti.& Io.And.in c.fi.de solutio.vbi dicunt,quòd quando lex Imperialis tendit in præiudicium ecclesiæ, & non assurgit ecclesia,non approbatur per ecclesiam, secus si fauet ecclesiæ,per not.in d.c.1.& c.constitutiones. Sed dicta auth.tenderet in præiudicium ecclesiæ,quia iure cōi secundum tollit primū,ēt absq; cōmemoratione primi.d.l.si mihi & tibi. & §.in legati.de leg.1.& dictum est suprà.ergo ad casum nostrum non extendamus, cùm dispositio dictæ auth. non sit ab ecclesia approbata, nec priuilegium concessum liberis, per d.auth. hoc inter liberos. debet intelligi cum præiudicio piæ causæ concessum.ar.l.impuberi.ff.de admi.tut. & l. ex facto.in prin.de vul.& pup.c.in nostra.de auth.&vsu pal. ¶Non obst.quòd quintò in contrarium arguebam,videlicet,ꝙ filius debet hodie habere institutiōes,& honorari,aliàs testamentum est nullum: & ꝙ in hoc secundo testamento non fuerunt filiæ institutæ,sed per verba relinquo, hono
18 ratæ in certa quantitate. †Quia respondeo, & dico sustineri posse,quòd verbum,relinquo, in testamento positum, quādo refertur ad filium, importat hæredis institutionem, etsi adiiciatur certæ quantitati,vt firmat Iac.de Aret.& post eum Cal.C.de hære.institu.l.quoties.& videtur hoc expressè velle glo.in l.quoties.C.fami.erciscun.nam testator non scit dicere,instituo.& ita dicit Bal.in l.si cùm ante.C.de do. ante nup.se de facto consuluisse,quòd si in testamento reperitur scriptum,talis reliquit filio centum iure institutionis, quòd per hoc testamentum non vitiatur: & maximè si testamento dicitur,relinquo filio centum pro parte sua,qa tunc indubitanter intelligitur iure institutionis scd̄m Bald. in l. quoties. C.de hære.inst.& ita videtur esse factum in casu nostro,quia,vt deponunt testes, tale relictum fuit factum dictis filiabus pro dotibus,quæ dotes sunt partes,quę spectāt ad filias,maximè secundum formam statutorum, quæ sunt cōiter per Italiam. & ꝙ verbum, relinquo, relatum ad filiū, referatur ad institutionem,etiamsi sit adiectum certæ quātitati,aliàs tenuit expresè dominus Car.Flo.in c. Raynutius.de testa. & hoc tam de iure ciuili, quàm de iure canonico,secundum eum. & ita dicit se dixisse in quæstione facti. & de hoc videtur tex.expressus in d.cap.Raynutius.item in casu nostro verbum, relinquo, satis dicitur adiectum vniuersitati, quia est adiectum doti, vt deponunt testes, quæ dos dicitur ius vniuersale.l. quod dicitur. la prima. cum gl. ff.de impen.in rebus dota.factis.etiam not. Barto.& Doct.

in rub.ff.solu.mat.ideò trahitur ad institutionem.d.l.cogi. §.& generaliter.ff.ad Treb.& ibi no.& in cap.Raynaldus.de testa.& ita intelligi potest tex.in d.c.Raynaldus. qui loquitur in dote secūdum Ant.de But.ibi. Et hoc maximè verum erit de iure canonico,quod seruādum est in casu nostro,etsi sit contra ius ciuile fauore piæ causæ,vt dixi suprà. Nam,
19 vt dicit Bal.l.fin.C.fam.erc. †de iure canonico verbum, relinquo,adiectum certæ quantitati,etiam dubitanter ad personam filij refertur ad institutionem.per tex.in d.c.Raynutius.etiamsi sint intelligendæ aliquæ subauditiones, prout debet intelligi.& dicit,quòd hoc tenet Abbas ibi. Imò plus
a dicit,Tholosani *a* indistinctè tenuerunt,quòd verbum, relinquo,relictum ad personam filij,siue certæ rei,siue vniuersitati etiam de iure trahitur ad institutionem, & quòd hoc sit verum de ea,probatur secundum Host.in d.cap.Raynutius.Secundò respondeo, & ista secunda responsio nullum
20 iudicio meo habet dubium,†quòd si in testamento facta est institutio ad pias causas,& filius in eo testamento aliqd habeat iure legati,vel quocunque relicti titulo,quòd testamētum teneat,vt firmat Bar.in l.1.in 2.q.5.princi.C. de sacrosanct.eccle. Et Bal.ibi etiam in versic.super quarto quæsito dicit,&c. Et idem tenent Modern.vt dominus Florianus,& idem tenet Petr.de Anch.& post eum Io.de Imo.in ca.cùm esses.de testa.quod probant, quia testamentum non est factum contra officium pietatis,nam de iure antiquo sufficiebat filium habere quoquo relicti tit.l.cùm quæritur.& l.omnimodò.C.de inoffi.testa.& l.cùm scimus. §. cùm aūt.eo. tit.Et in auth.de trien.& semis.§.1. Si igitur est hodie iure nouissimo authenticorum inductum,quòd habeat iure institutionis:ista est mera solennitas iuris ciuilis,quę est remota in factis ad pias causas.d.l.1.de sacrosan.eccle. Sed solùm in eis attenditur ius diuinum,vel naturale.d.c. cùm esses.& c. relatum. ¶Quartò item, qa isto casu dicitur factum contra institutum Augustini,de quo per glo.in d.l.si quis ad declinandam.C.de epi.& cle.qa filius legitimam & debitum cō-
21 sequitur.¶†Non ob.l.volumus.C.de test.quæ in contrarium adducebatur.Quia respōdeo primò,ꝙ illa lex scd̄m lec. gl.& Bar.loqtur,quando scd̄m testm̄ non erat solenne,secus si fuisset solenne, ꝓut in casu nostro,sed intelligendo scd̄m aliā lect. videlicet ꝙ testm̄ secundum fuerit solenne, quam
* *magis cōiter videntur tenere antiqui & moderni:tunc respondeo,ꝙ illa lex loqtur in casu speciali, quando Princeps vel alius potēs priuatus fuisset nominatus in secundo testō, & secundū testm̄ non posset ꝓbari,nisi per testes,qa erat suspicio,ne testes intuitu talis potentis falsum dicerent.Item secundum Nic.de Matth.Rich.Mal.Iac.de Are.& Bal.in l.illa lege.ꝓcedit,quando secundum testm̄ fuisset in scriptis solēniter conditū scd̄m formam l.hac consultissima.in prin. & l.iubemus.C.de test.quæ de raro est in vsu:imò in themate p̄supponitur, quòd primum testm̄ fuit nuncupatiuum. Item licet secundū testm̄ non teneat,satis est,ꝙ primum testm̄ intelligitur reuocatum per d.l.sancimus. vt dixi suprà. Itē posset ēt responderi ad d.l.volumus.ꝙ non ꝓcedit in relictis ad pias causas, per no.per Host.& Io.An.in ca.fi.de so. ¶Septimò & vltimò non ob. quod in contrarium adducebatur,ꝙ ex eo,ꝙ testes prędicti sint varij & singulares,& per
22 diuersos sermones deponentes,quia respondeo,†quod sufficit, ꝙ testes in principali proposito & facto sint concordes,& tendant ad eundem finem, licet essent discordantes in aliquibus circumstantiis & qualitatibus.& est text.no.in l.qui sententiam.& ibi ad hoc no.Bal.& Ang.C. de pœn.ita etiam ad hoc alle.not.Old.illum tex,vt refert Bald. in l.1.ad fin.C.si vnus ex pluri.ap.& no.glo.in c.dudum. in ver.sub. de conue.& conui.& in c.cùm ecclesia.in vers. vacillasse.de
b caus.possess.& proprie.imò maiorem *b* fidem faciunt testes deponentes eundem effectum,per diuersos tamen sermones,quàm si per eundem præmeditatum quis sermonem loqueretur,vt est tex.in l.3.§.ideoque diuus. secundum vnum eundemque meditatum sermonem, & ibi not. Barto.ff.de testa.Ioan.Andr.in c.nihil.obst. de verbor.sign.& Bald.in l. testium.C.de testi.in tit. de pace Constan. in vltimo verbo. tex.& in l.verbo volo.C.de fideicommiss.& in l.ampliorem. §.in

§.in refutatoriis.C.de appel.& in l.1.in prin.C.de emen.Insti.Spec.in tit.de test.§.nunc tractandum.ver.cautionē quo que,&c.Sed sic est, ꝙ dicti testes in vnum effectum, & rei finem concordant,vt patet ex eorum lectu. ergo magis pleniorem fidem faciunt,quàm si per eundem sermonem testificarentur,vt dixi. ¶ Ad scdm dubium posito,quòd dictum secundum testm̄ tollat primum, an dictum relictum librarum 100.Bon.dictis filiab.peti posit?& omisis arg.ad vtrā que partē dico, ꝙ decisio huius dubitationis dependet ex his,q̄ scripta sunt circa dubium ꝓximum,qa siue primū te-†2. stamentum tantummodò tollatur, & secundum ēt sit imperfectum,dici posset ꝙ non teneat,& tunc petentes habēt intentum,vt mihi voce fertur, ꝙ res deuenit ad causam intestati,vt suprà dixi,siue secundum testm̄ teneat,quod verius videtur,& tunc pariter dico,ꝙ tale relictum debetur, vt firmat in terminis Sal.in auth.cassa.in 9.q.C. de sacr.sanct. eccl.Et Ant.de Bu.in c.quod clericis.de for.comp.Et latius declaraui superius in solutione ad scdm ar. posset etiam ex alio cap.sustentari dictum relictum,ibi,qa licet statutum li get ꝑdictas fœminas suæ iurisdictioni suppositas, ideò quo ad eas dicta secunda vltima voluntas,tanq̄ testamentū non valet,tamen non sequtur, quòd ab intestato non debeatur,
23†quia in testō & hæredis institutione ad pias causas decedit qs pro parte testatus, & pro parte intestatus,vt firmat Bart. in l.1.C.de sacrosanct.eccle.in 5.q.principali.& in 2.q. quar tæ qu.principalis.& Pe.de Anch.& Ioan.de Imo. in ca. cùm esses.de testa.& quod notat Bald. in l. cunctos populos. in 7.q.principali.de sum. Trinit.& fide cathol.sicut contingit in testamento iure militari condito.ff.de testa. mil.l. si miles.& l.miles ita.sed quia primum credo verius, igitur habetur conclusio,dictum primum testamentum per secundum esse sublatum & relictum dictarum librarum 100. Bono. filiabus antedictis iure deberi.

ADDITIO.

a ¶ Tholosani.imò vt per Bened.repe.d.c.Ray.ver.in eodem testō relinquens.1.& ver.relinquit.

b ¶ Maiorem.suprà lib.2.consi.47.num.5.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum vnus non potest alienare vltra tempus vitæ suæ emphyteusim vel feudum receptum pro se & filijs, & nepotibus,etiam cum clausula alienandi.*

3 *Alienandi promissio intelligitur secundum naturam actus. & num.9.*

4 *Emphyteuta alienando non cadit à iure suo,nisi domino volente.*

6 *Feudum & emphyteusis æquiparantur. nu.13.*

8 *Pater non potest disponere de emphyteusi recepta pro se & filijs. num.10.*

11 *Emphyteusis de qua pater non potest disponere,intelligitur concessa ordine successiuo.*

12 *Renocandi facultas non transit in hæredem.*

14 *Reuocatio intelligitur facta cum qualitate primæ inuestituræ.*

15 *Clausulæ generales diuisionis non tollunt ius accrescendi. & numero 17.*

16 *Hæres,verbum,stat pro descendentibus,in non transmissibili ad extraneos.*

CONSILIVM CVI.

†1. VIso themate†instrumenti concessionis in emphyteusim,factæ per d.Abb.Nouantulanum de certis rebus Vgolinutio de Campegio pro se & suis filiis masculis & nepotibus,legitimis & naturalibus,& de eo descendentibus,vsque ad tertiam generationem completam cum pacto,quòd Vgolinutius,eiusq; filij & nepotes non habeant licentiam, neq; potestatem alienandi,vendendi, obligandi, vel modo aliquo in alium transferendi, nisi minoribus vel coæqualibus personis,nō autē comitibus,militibus,cartanis,valuasoribus siue religiosis viris,ecclesiasticis personis, nec vllis
1 aliis personis, per quas ius dicti monasterij modo aliquo minuatur,& prout latius in dicto instrumento. ¶†Omisis omnibus aliis,quæ friuola esse vidētur,solùm attingo, vtrū vigore dictæ licentiæ de alienando, potuerit Thomas vnus ex filiis dicti Vgolinutij,mortuo Vgolinutio vendere partem suam sorori suæ, adeò, quòd post mortem ipsius Thomæ Nicolaus & alij fratres filij dicti Vgolinutij impediantur petere & consequi partem dicti Thomæ in dictis rebus emphyteuticis,in quo breuiter dico,quòd non impediuntur dicti fratres petere,& consequi dictum ius suum,& si eas habent,illas retinere possunt,probo hoc per text.in ca.1. §.1.de succe.feu.& in c.1.de alie.feud.pat.vbi est casus,quòd quando pater recipit feudum pro se & filiis masculis,si mortuo patre vnus ex filiis masculis alienauerit partem suam in alium,qui non sit de numero†ipsorum filiorum descendentium masculorum,alienatio non valet in præiudicium fratrum alienantis,& eo alienāte mortuo,possunt fratres partem alienantis consequi,quia de natura illius concessionis est,quòd vno ex dictis descendentibus, decedente sine liberis portio transeat ex natura inuestituræ ad fratres superstites.c.1.de feud.march.& in c.1.de gra.succedentium in feu. & in c.1.§.cùm verò Corradus.in tit. qui feudum dare possunt.& in ꝓposito nostro.§.sed in cōtractu emphyteutico. no.hæc Bar.& alij in l.si mihi & Titio.ff.de verb. obli. & Cy. Bal.& Sal.in l.1.C.quando non pe.partes.& Barto.in consi. incip.ex themate isto tria dubia oriuntur,&c.Bal.in l.1.§.1. in princ.C.de cad.toll.& in authen.si quas ruinas.C.de sac. sanct.eccle.in l.2.& ibi etiam per Sal.in 23.& 24.quæst.C.de iure emphyt.& Petr.de Anch.& Imo.in ca.ex parte.de feudis.& in ca. potuit.de loca. ¶ Solùm ergo restat respondere ad licentiam alienandi concessam in d.instrumento concessionis factæ dicto Vgolinutio pro se & filiis,&c.†& ad hoc re
2. spondeo, ꝙ illa concessio licentiæ in hoc ꝓposito nil operatur,quod probo:emphyteuta ēt,quando nil est expressè actum,potest alienare ius suum emphyteuticum,reqsita ecclesia,quæ emphyteusim concessit.l.fi.C.de iur. emphy.ca. potuit.de loca.& similiter vasallus potest cum ꝑmissu domini alienare feudum.c.1.in prin.de ꝓhi.feu.alien. per Fed. & in c.1.de prohi.feud.alie.per Lotha.Et tamen constat, quòd non obstante, quòd emphyteuta vel vasallus posit†aliena-
†3. re requisito vel consentiente domino:tamen talis alienatio non potest fieri in ꝑiudiciū fratrum,qn mortuo fratre alienante posint alij fratres illius vendicare,ēt si alienauerit cū consensu domini,vt est casus in c.1.de alien.feu.paterni. ergo posibilitas alienandi non est illa, quæ faciat, quominùs mortuo alienante posint alij fratres vendicare partē eius. vnde fateor, ꝙ alienatio ipsa valebit,donec vixerit ipse alienans.l.peto.§.præiudicium.ff.de legatis 2.& no.gl. in d.c.1. de aliena.feu.paterni. ¶ Fortius dico,†ꝙ dicta licentia alie-
†4. nandi,de qua in dicto instrumēto,non fortificat aliquo modo ius filiorum dicti Vgolinutij alienantium, plusquàm si non esset apposita in instrumento dicta licentia,vt no. Specu.in tit.de loca.§.nunc aliqua. versi. 94. quem ibi sequitur Ioan.And.vbi volunt, † ꝙ si dominus in contractu emphy-
3 teutico concedat emphyteutæ licentiam vendendi & cōcedendi cuicunq; voluerit:tamen non potest vendere sine cōsensu vel reqsitione domini,ꝓut de iure cōi fieri debet,qa illa clausula continēs licentiam vendendi, dēt intelligi scdm quod est de natura actus,super quo interponitur.l. si stipulatus.in princ.ff.de vsur.l.si quando.in princ.C. de inof.testa.l.1.§ si qs sub conditione.ff.vt le.no.ca. ¶ Nec ad hoc ob. si dicitur,ergo illa licētia nihil operatur,quod esse non dēt, qa illa verba dēnt aliquid operari.c.si Papa.de priuil. in 6. l. si quando.de leg.1.& arg.facit ēt Spe.in loco præalleg. & licet ipse non respondet,tamen quantū ad ꝓpositum nostrū, potest responderi, ꝙ imò in casu nostro illa clausula,q̄ concernit cōcessionē licentiæ, multum operatur, qa per ipsam declaratur,q̄ sunt personę,in quas posit,& in quas non posit fieri alienatio, ꝙ de iure cōi non erat declaratum , saltem eo modo & forma.Nam licet tex.in c.potuit.præall. & in d. l.fi.C.de iu.emphy.dicat,quòd non potest alienare emphyteuta ius suum in personas ꝓhibitas,tamen quę sint illæ per
†5. sonæ ꝓhibitæ,non reperitur specificè † text.qui has personas enumeret.& dicit expressè Io.de Imo.in d.ca.potuit.& in l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.obli.quòd licet Doc. velint, quòd emphyteuta non posit alienare in potētiorem, tamen hoc non reperitur iure cautum per aliquem text.

 & sic

& ſic operatur dicta clauſula per modum facilioris proba-
tionis, quæ ſint perſonę, in quas pót, & in quas non poteſt a-
lienari: quod quidem cõmodum eſt in conſideratione, & in
æſtimatione, vt no. gl. in l. ſi pupillus. in verſ. condẽnare de-
bet. ff. de donat. & glo. l. pen. C. depoſi. & in l. cogi poſt prin
cipium ff. ad Trebel. Item ẽt operatur illa clauſula, quia per
illam clauſulam, ſi alienetur in perſonas prohibitas, debet
cadere alienans à iure ſuo, non obſtantibus quibuſcunque
prouiſionibus & ordinationibus, factis inter commune Bo
non. & dictum monaſterium Nouãtulanum, vt expreſsè di-
citur in dicto inſtrumento, & ſic operatur prouiſionem di-
ctarum prouiſionum. Non poteſt ergo dici, ꝙ ſi per illam li
centiam alienandi intelligitur eſſe data licentia liberè alie-
nandi ſine conſenſu eccleſiæ, vel ſine conſenſu aliorum de-
ſcendentium Vgolinutij, quia dicta clauſula, per quam da-
tur dicta licentia, nihil operatur: quinimò operatur tãtùm
quod dixi. ¶ Attendatur ergo diligenter deciſio Specu. &
Io. Andr. in d. ver. 93. quia ex ea clarè deciditur qu. iſta, vt ex
prædictis apparet, quod vltra prædicta oſtendo ex eadem
deciſione. Nam, vt videmus, Spec. & Io. Andr. volunt, quòd
illa verba licentiæ datæ in inſtrumento de alienando. intel-
ligantur ſecundum naturam actus, & ſic intelligantur de a-
lienatione, quę fieret cum reqſitione vel permiſsione domi
ni, prout eſt de iure: ergo eodem modo illa licentia de alie-
nando conceſſa filiis Vgolinutij, debet intelligi ſi fiat aliena
tio per vnum ex dictis cũ conſenſu aliorum filiorum, & de-
ſcendentium Vgolinutij, qui cõſenſus erat neceſſarius, vt a-
lienatio valeret irreuocabiliter, vt d. c. 1. de alie. feu. pater. &
vbi non interuenerit conſenſus aliorũ deſcendentium, va-
leat alienatio ſolũ in vita ipſius filij alienantis, ſed poſt mor
tẽ ipſius decedẽtis, ſine liberis, nulla erit quo ad p̃iudicium
fratrum eius, vt in d. §. prædium. & no. in d. c. 1. ¶ Nec prædi-
ctis obſtat, ſi diceretur, ꝙ ſi dictus Thomas alienauit irreq-
ſita eccleſia, ergo cecidit à iure ſuo, & reuerſa eſt ad eccleſiã
pro parte ſua, vt in d. c. potuit. & in d. l. fi. & in c. 1. ſi vaſal. feu.
priuetur. & no. per Barto. in leg. eum, qui in fine. ff. de inter-
dict. & releg. & Cyn. & Bald. in l. 2. C. de lib. & eorum libe.
& notant Docto. in cap. ex parte. de feu. & Salic. in l. 2. in 22.
quæſtio. C. de iure emphyteu. cum ſuis multis concordan.
ergo attento, quòd eccleſia renouauit inueſtituram in di-
ctam ſororem Thomæ, dẽt ſpectare ad eam, qa reſpondeo,
4 † ꝙ ſi emphyteuta alienat irrequiſita eccleſia, non cadit à iu
a re ſuo, niſi eccleſia volente *a* & declarante, ſe velle ſcd̃m ve-
ras concluſiones, vt ꝓbat Sal. in l. fi. C. de iure emphyteu. &
Io. de Imo. in repe. c. fi. de reſcrip. Nam, vt ipſi dicunt tex. in
d. c. potuit. æquiparat illos duos caſus, ſ. ꝙ emphyteuta non
ſoluat canonem intra biennium, vel quòd alienet irrequiſi-
ta eccleſia. Sed ita eſt, quòd ſi non ſoluit canonẽ intra bien-
nium, non priuatur iure ſuo, niſi eccleſia volente, vt in l. 2. &
ibi hoc no. glo. & Bar. C. de iure emphy. & no. glo. in l. 2. ff. ſi
ager vectig. vel emphy. petat. & Ange. in §. ſi non. in auth. de
non alie. Et ideò in tali caſu, quando non eſt priuatus em-
phyteu. niſi volente eccleſia, non poteſt dicta ſoror Nicolai
† 6. opponere † de iure tertij, & non poteſt contra Nicolaum al-
legare, ſed eſt deuoluta ad eccleſiã, vt no. Bar. in l. 2. ff. de ex-
cep. rei iud. per quod not. glo. in d. l. 2. ff. ſi ager vecti. & not.
expreſsè Bar. in l. 2. C. de iure emphyt. per illum text. & Bal.
in l. ſolennibus. C. de rei vend. & Doct. maximè d. Abb. in c.
diuerſis fallacijs. de cle. coniug. & not. per gloſſ. in c. 1. ne ſe-
de vac. ¶ Nec obſt. ſi dicatur, quòd ſatis declarauit eccleſia,
ſe velle, dictam rem eſſe deuolutam ad eccleſiam, eo ipſo, ꝙ
inueſtiuit dictam ſororem Nicolai de dicta parte, quia re-
ſpondeo, ꝙ dicta inueſtitura eſt facta, non tanquã de re de-
uoluta, ſed eſt renouatio facta de dicta re tanquam tranſla-
ta in dictam ſororem vigore dictæ alienationis in ea factæ,
& ſub cõditione, ſi dicta domina ob iuſtam & rationabilem
cauſam petebat ſe renouari. Et conſtat ex prædictis, quòd
non petebat iuſtè dicta mulier, quia petiit poſt mortem di-
cti Thomæ ſe renouari, cùm per mortem Thomæ deceden
tis ſine liberis eſſet extincta omnis virtus alienationis, vt ꝓ-
baui: vnde dicta inueſtitura licita ex vna cauſa, non egredi-
tur illam cauſam. l. ſi de cer. C. de tranſact. l. cùm quæritur.

cum l. ſequ. & ſe. de excep. rei iud. Nec contractus operatur
vltra intentionem agentium. l. non omnis. ff. ſi cert. pet. & l.
5 ſi conuenerit. ff. depoſiti. ¶ † Fortificantur prædicta, qa ver-
ba contractus, quæ poſſunt duobus modis intelligi & inter
pretari, ſemper debent interpretari contra illum, qui ſe fun
dat ex verbis ipſius contractus. l. veteribus. ff. de pact. & ibi
declarat Bar. c. in præſentia. de proba. no. in ca. ex literis. de
ſpon. ergo cùm dicta verba licentiæ conceſſæ in dicto inſtru
mento, poſsint intelligi, quod poſsint alienare vno modo,
ſed ſine requiſitione, ſeu ſine conſenſu eccleſiæ, & etiam ſi-
ne conſenſu aliorum deſcendentium, dẽt interpretari hoc
ſecundo modo contra dictam ſororẽ Thomæ, q̃ ſe fundat ex
verbis dictæ licentiæ. ¶ Nec p̃dictis ob. ſi diceretur, ꝙ tex. in
d. c. 1. de alie. feu. pa. cum ſimilibus, loqtur in feudo, nos aũt
6 loquimur in emphyteuſi, qa reſpondeo primò, ꝙ † quo ad
hoc, vt vigore dictæ conceſsionis portio, quæ virtute cõceſ-
ſionis factæ Vgolinutio pro ſe & filiis obuenit, cuilibet di-
ctorum filiorum debeat ꝓpter obitum vnius ex filiis dece-
dentis ſine liberis tranſire ad alios filios maſculos Vgolinu
b tij, & æquiparatur *b* feudum & emphyteuſis, & iura loquen
tia in feudis adducũtur ad deciſionem eiuſdem dubitatio-
nis in contractu emphyteutico. Ita no. Bar. & omnes in d. l.
ſi mihi & Titio. cum aliis concord. ſuprà alleg. Et vltra præ-
allegata voluit hoc Bal. in c. 1. in fi. in tit. quibus modis feu-
dum conſtitui poteſt. vbi dicit, ꝙ ex gl. ibi colligitur, quòd
feudum ſimpliciter receptum pro ſe & filiis maſculis; licet
in inueſtitura de nullo hærede ſit facta mentio. Et iſtud idẽ
dicit eſſe trahendum ad emphyteuſim. & iſtam æquipara-
tionem etiam facit gloſſ. in c. 1. in verſic. vtrunq;. in tit. an a-
gnatus vel filius. vnde dicit Hoſt. in ſumma de feud. in prin.
& And. de Iſern. in prin. feud. in verſ. item quæritur infeuda
7 tio, &c. † ꝙ contractus feudalis & emphyteuticus ſunt ſimi-
les. & licet quandoq; Doct. faciant differentiam inter feu-
dum & emphyteuſim, vt patet ex no. per Bar. in l. vt iuriſiu-
randi. §. ſi liber. ff. de ope. lib. per Bald. in authen. ſi quas rui-
nas. C. de ſacroſanct. eccle. cum ſi. tamen illud volunt Doct.
eſſe verum in caſibus, in quibus reperitur, quòd iura loquẽ
tia in feudo ſint contra regulas iuris cõis. & ideò Modernio
res in c. 1. de feu. impe. expreſsè concludunt, ꝙ dicta in feu-
do non procedunt in emphyteuſi, quando ſunt contra ius
† 7. commune, ſecus ſi nõ ſunt † contra ius cõe. Sed ita eſt, quod
non reperitur eſſe contra regulas iuris cõis, illud quod de-
ciditur in feudo, iurib. ſuperius alleg. ergo, &c. Dicit ẽt Ioa.
de Imo. in c. potuit. de loc. in verſ. vltimatè poteſt quæri, &c.
ꝙ vbi eſt eadem ratio in emphyteuſi, quæ eſt in feudo, tunc
ꝓcedit argumentum de feudo ad emphyteuſim. Sed in ꝓ-
poſito non poſſet reddi ratio diuerſitatis inter vnum & ali-
um, ergo, &c. ¶ Præterea, quòd portio vnius decedentis ſi-
ne filiis maſculis debet ad alium filium ſuperſtitem reuerti
procedit, nedum ex conſtitutionibus feudorum hoc diſpo
nentium, ſed etiam ex natura verborum ipſius conceſsio-
nis in emph. factam pro deſcendentibus vſq; ad tertiam ge-
nerationem, vt ꝓbat Bar. in d. l. ſi mihi & Titio. cum conco.
ſuperius allegatis. ¶ Nec etiam obſtat prædictis, ſi dicere-
tur, ꝙ Vgolinutius, cui principaliter cõceſsio facta fuit, po
tuiſſet alienare per no. per Bar in l. qui Romæ. §. Flauius. in
fi. de verbo. obli. & per l. 3. ff. de ſer. expor. & Bal. in d. auth. ſi
quas ruinas. ergo idem erit in filiis, quibus ſimile ius con-
8 ceſſum eſt, † quia reſpõdeo, quòd eſt falſum, quòd pater *c* in
c præiudicium filiorum potuiſſet diſponere de dicta re rece-
pta pro ſe & filiis ſuis, vt tex. eſt in c. 1. circa princ. de ſucceſſ.
feud. qui licet loquatur in feudo, tamen extenditur ad em-
phyteuſim, vt expreſsè not. Bar. qui hoc firmat in d. l. vt iu-
riſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. liber. Et probatur, quia ex
tali ſtipulatione patris recipientis pro ſe & filiis, acquiritur
vtilis actio filiis. l. quodcunque. §. non ſolùm. ff. de verb. ob-
li. & not. Barto. & alij, in l. quod dicitur. eod. tit. iſtam opin.
etiam firmat Fed. de Senis, in conſilio 128. incipi. factum eſt
tale. Duo fratres. & Bar. in conſil. 183. incip. Quæſtio iſta ha-
bet duo dubia. & Ang. in l. item vidẽdum. §. nunc videmus.
ff. de peti. hære. vbi refert per Iaco. de But. ita conſuluiſſe. &
idem dicit ibi Bald. in cap. 1. in ver. quæro nunquid pac. &c.

de pro-

de prohib.feu.alie.per Fede.Dy.Bal.Ang.& Pau.de Cast.in
l.apud Iulianum.§.si quid alicui.ff.de leg.1.& Sal.in l.fin.C.
* de iure emph. & ista videtur magis *cõis opi.licet aliqui va-
rient.Sed ista disputatio in ꝓposito nõ est aliquo modo ne-
†8. cessaria,quia dato †quod esset verum,qđ pater posset dispo
nere de feudo vel emphyteusi in p̄iudicium filiorum,q̄bus
†9. stipulatus est,† quia ipse fuit autor huius acquisitionis,quò
ad filios põt ante mortem ipsius patris, & sic anteq̃ sit perfe
ctè ius acquisitum filiis reuocare illam acquisitionem quò
ad filios, per d. l. 3. ff.de ser.expor.tamen alius, qui non fuit
autor dictę acquisitionis,prout est dictus Thomas,ex cuius
facto vel stipulatione non fuit creatũ ius acquisitionis,quò
ad fratres, nõ potest alienare in præiudicium stipulationis
paternæ. l.si vnus.§.ante omnia.& l.fin.ff.de pact.hoc est qđ
voluit Bald.l.1.ad fin.C.per quas personas nobis acqui.nec
hoc casu reperitur ꝙ in hoc aliquis contrarium teneat.& ra
tiones, qui tenent, ꝙ pater posit alienare in præiudicium
filiorum, non militant in casu isto, s.in filio alienante,vt ex
earum inspectione apparet.¶Postremò non obst.si dicere-
tur ꝙ tex.in d.c.1.de alie.feu.paterni.loquatur quando con
sensus domini interuenit solum ex post facto in alienatio-
ne feudi, quæ fiebat per vnum ex descendentibus,non autẽ
loquitur quando tempore concessionis fuit data potestas
alienandi:quia respondeo,ꝙ † etiam quando tempore con
9 cessionis datur licentia alienandi, tamen intelligitur quod
fieri debeat cum consensu illorum,qui debebant consenti-
re:& prout est de natura illius cõtractus, vt expresse voluit
Spec. & Ioan. And.in d.versi.94.Sed ita est quod de natura
illius concessionis est, quòd vnus ex descendentibus, non
posit alienare sine consensu aliorum descendentium,quò
ad hoc, vt alienatio habeat effectum etiam post mortem a-
lienantis decedentis sine liberis, vt in d. c.1.de succes.feud.
iunctis not. per Bald.in d. c.1.in fin.in titu.in quibus modis
feudum constitui potest.& per Barto.in d.l.si mihi & Titio.
ergo si non interuenit dictus consensus, non potuit valere
dicta alienatio in præiudicium aliorum fratrum. Accedit
illud quod dixi suprà,per d.l.veteribus.cum similibus. Ex
quibus concludo dictum Nicolaum iustitiam fouere,& ita
audacter iudicarem.Alex.

ADDITIO.

a ¶Volente.ad hoc quæ dixi in consue.Parisi.§.30. quæst. 28.
suprà lib.2.consi.173.
b ¶Aequiparatur.de quo scripsi in consu.Pari.§.1.gl.5.nu.71.
c ¶Pater.suprà lib.3.consi.8. num.15.

CONSILIVM CVII.

SVPER eodem casu.

IN causa Nicolai de Cãpegio,quamuis in sub-
stantia comprehensa videntur oĩa quę occur-
rerint in consilio ante per me reddito: tamen
vt morem geram,respondeo patri eximio de-
cretorum doctori domino Martino huius cãę
iustissimo iudicanti. Dico circa illud dubium, quo quæri-
tur,an sicut pater qui recipit fundũ in emphyteusim ab ec-
clesia pro se & filiis,põt illum alienare in præiudicium filio
rum,ita posit ẽt vnus ex filiis post mortem patris alienare
in præiudicium fratrum, adeo quod ipso filio alienante de-
cedente prius sine liberis impediãtur fratres aduocare par
10 tem alienatam?¶†Dico ꝙ prima opi.magis*cõis est in con
* trarium,ꝙ ẽt pater non posit in præiudicium filiorum alie
nare, vt in consilio scripsi, & vltra ea quæ allegaui in consi-
lio. Adde Lud.Roma.hoc tenentem,in l.1.12 q.C.quãdo nõ
peten.par. ¶Sed dato ꝙ ẽt vera esset illa opi.in patre,q̃ fuit
autor ipsius contractus, tamen dico quod non procedit in
filio alienante,quia cessant in eo rationes propter quas do-
ctores concludunt, patrem posse alienare in præiudicium
filiorum. ¶Nam doctores principaliter mouentur,quia di
cta acquisitio quò ad filios respectu patris cẽsetur quædam
donatio,per l.filiæ.cum ibi no.C.fam.ercis. sed donatio fa-
cta filio in potestate per patrem potest sola pœnitentia re-
uocari.l.donationes quas parentes.C.de dona.inter virum
& vxor.¶Non mirum ergo si pater potest pœnitere,& alie-
nare in præiudicium filiorum. Sed ista ratio cessat in filio
alienante: quia alius frater superstes non dicitur recipere
ab isto fratre præcedente titulo donationis.¶Secunda ra-
11 tio, qua mouentur doctores est:† quia talis receptio fundi
in emphyteusim facta pro se & filiis intelligitur facta ordi-
ne successiuo,s.primò pro se,&post mortem patris pro ipso
filio,vt not.Barto.in l. Gallus.§.quidam rectè.ff.de liber.&
posthu. & in l. quod dicitur.de verb.oblig.& Cy.& Bal.in l.
liberti.C.de ope.liberto.Bal.in l.2.C.de suis & legi.& in l.si
tibi decẽ.§.si pactus.ff.de pac.Et inde cessando videtur do-
natio cã mortis,per not.per glo.& DD.in l.fin.C.de pact.&
Bar.in l.quæ dotis.ff.solu.mat.& in l.Seia.ff.de donat.causa
mortis. sed non est dubium, ꝙ talis donatio causa mor.põt
per pœnitentiam reuocari.l.qui mortis. de don. cau.mort.
& l.non omnis.ff.si cer.pet. & ista ratio etiam non habet lo-
cum in filio alienante, quò ad præiudicium fratris: quia fi-
lius nihil dicitur donasse fratri causa mortis. ¶Tertia ratio
est quæ fundatur ex no.per Bart.in l.qui Rom.§. Flauius.in
fin.de verb.oblig. & per l.3.ff.de seruis expor. quæ loquitur
solùm in ipso autore contractus, qui per suum contractum
12 conuenerat in certum euentum aliquid dari tertio. †Nam
ipsemet author contractus ante dictum euentum reuocare
potest in præiudicium tertij, non autem hæc facultas reuo-
candi transit ad alium,quàm ad autorem cõtractus, patet:
quia etiam hæres ipsiusmet autoris non potest reuocare,vt
patet in d.l.2.& ibi not.ff.de seruis expor.& no.Bart.& Mo-
der.in d.§.Flauius.quinimò plures in variis locis reprehen
dunt dictam doctrinam Barto.in d.§. Flauius.vnde contra
eum tenet Rapha.& Paul. de Cast.in d.§.Flauius.& Paul.de
Cast.& Roma. in l.si pecuniam, in princ.ff.de cond.ob cau.
& Paul.de Cast.in l.insulam.§.fin.ff.solu.mat. quia tex.alle-
gatus per Barto.loquitur solum in seruo, cui perfectè non
poterat ius acquiri, cũ esset incapax.l. cùm affirmes.l.post
certi temporis.C. de lib.causa.sed dato ꝙ dictum Bart.esset
verum:tamen non obst. quia (vt dixi) nos non loquimur in
ipso auctore contractus reuocante, seu alienante: & vt dixi
in consilio illud decidit Bald.in l.1.C.per quas personas no-
13 bis acqui.†Item vltra alia allegata in consilio,in quantum
dixi,quod iura loquentia in feudo extenduntur ad emphy
teusim,quãdo talia iura non sunt contra regulas iuris cõis.
Adde quod istud voluit Ioan. de Imo.in d.c.potuit.de loca.
in versi. 8.tangit,&c.Item bene ponderetur illa ratio,quam
reddidi in consilio q́ fundatur,per l.veterib.ff.de pac.¶In-
super ostẽsum est mihi instrumentũ diuisionis productum
per partem aduersam, ꝓ qua in duabus partib. facere vide-
tur.Et primò circa partem positam in versi. & ẽt cum one-
re,&c.vbi apparet quod Nicolaus erat obligatus ad facien-
dum renouari in Thomam de parte obuenta ipsi Thomæ.
14 †Quia respondeo, quod talis renouatio etiam vbi facta es-
set,intelligitur facta secundum naturam paternę inuestitu-
ræ: & sic cum qualitate iuris accrescendi,sicut erat patre vi-
uente.hoc in terminis decidit Bar.& alij.ff.de verb.obl.& l.
si mihi & Titio.in ver.sed quid si Abbas.& Bal.in l.1. in 11.q.
in versi.sed quid si dominus,&c.C.quando non pet part.&
ad hoc bene facit quod not.gl.Dy.& Bar.in l.quod dicitur.
ff.de impen. in rebus dota.factis.& Bald.in c.1.an agnati vel
filij.& And.de Isern.in c.1.per illum tex. de vasallo decrepi.
ætatis.& Bal. in l.1.15.q.ff.de rerum diui. & cum Bar.in d.l.si
15 mihi & Titio.transit simpliciter Innoc.in c. 2.de feu. ¶†Ad
secundam partem instrumenti circa finem, in qua inter i-
psos fratres promissum est per se & hæredes,&c.dico quod
per hoc non intelligitur renunciatum isti iuri accrescendi
de nouo superuenienti, & Nicolaus petens per ius accre-
scendi dictam partem ex iure superuenienti de nouo,non
intelligitur venire contra dictam diuisionem. Ita latè pro-
bant Bar.& alij in l.qui Romę.§.duo fratres.in 2.q.ff.de ver.
* obl.cuius opi.est* cõiter approbata per rationes suas,quas
breuitatis cã non transcribo. Sed vbi oportebit,transmit-
a tam librum,& mittam etiam vnum consilium Bal.a qui hoc
expresius decidit.in suo consil.incipien.Vannes Brocardi.
16 ¶†Secundò respondeo, quòd vbi fit mentio de hærede su-
per re,quę de sui natura non est transibilis ad hęredes extra
neos,tunc appellatione hæredis intelligitur de descenden

tibus, vt in c. fin. in tit. si de feu. fue. contro. inter do. & agna.
in c. 1. §. & si clientulus. de alie. feu. & no. Bar. in l. Gallus. §. ét
si parente. ff. de lib. & posthu. & Cy. & Bal. in l. in annalibus.
C. de leg. & in l. liberti. C. de ope. lib. & can. in c. in præsen-
17 tia. de proba. † Quinimò fortius voluit Bart. in d. §. duo fra-
tres. in 10. q. in fi. & in consi. incip. Ex themate prædicto tria
oriuntur, & Fede. de Senis in consil. 77. quod incipit. Factũ
sic se habet. & in consi. 228. quod incipit. Factum tale est qui
dam Abbas. & Ludo. Rom. in l. 1. in 12. q. C. quando non pe.
partes, ꝙ etiam si in dicta promissione facta inter dictos fra
tres dictum esset quòd vnus alteri, & alter alteri remittebat
omne ius, quod habebat, vel habere sperabat in dictis re-
bus: tamen per hoc non impediretur frater superstes alte-
ro pdecedente sine liberis vendicare partem per ius accre-
scendi, quod prima facie videretur mirum his, qui præfatas
decisiones subtiles earumque rationes non vidissent. non
recito formaliter verba eorum: quia mitto libros domino
iudicanti, si videre voluerit. Ex quibus concludo prout in
consilio, ego Alex.

ADDITIO.

a ¶ Bal. latè consi. 440. Factum proponitur. lib. 3. adde suprà
eod. lib. consil. 40. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas si conceditur exercentibus certam negotiationem, requiritur quòd maiorem partem facultatum in ea habeant.*
2 *Participãs de duob. extremis censetur, in quo magis participat.*
3 *Fraus præsumitur ex alienatione omnium vel maioris partis bonorum.*
4 *Fraus facilius præsumitur excogitata, si quid frequenter fiat.*

CONSILIVM CVIII.

VIso themate suprascripto, & his quæ copiosè
scripta sunt per clarissimum dominum Chri-
stophorum Piscarium mihi fratrem honoran
dum. Ego paucis absoluam. & omissis non ne-
cessariis sentio ꝙ ad hoc, vt massarij fictabiles,
vel coloni ciuium possint se tueri authoritate dicti decreti,
quominus iuramentum fidelitatis præfato magnifico co-
miti Hieronymo præstare debeant, & alia onera subire re-
quiratur, ꝙ maior pars culturæ & exercitij dictorum massa
riorum fictabilium, seu colonorum sit circa possessiones,
quas à ciuibus conducunt, super quibus cõmorantur, aliàs
secus. probatur per id quod habetur in l. semper. §. diuus A-
1 drianus. cum l. seq. ff. de iure immu. † vbi si immunitas con-
ceditur eius qui negotiationem nauiculariam exercent, o-
portet quod maiorem partem substantiæ in ea negotiatio-
ne ponant, & habeant. & ideo dicit Bar. in l. semper. §. nego-
† 1. tiatio. quod immunitas † data aliquibus mercatoribus, ita
demum seruanda est, si maiorem partem facultatum tene-
rent in mercantiis, & ita etiam no. per gl. & Bar. in Rubr. C.
de nauic. lib. 11. vnde facit l. nauicularij. ff. de mune. & ho. &
bene facit text. in d. l. semper. §. diuus Pius. vbi habetur, qđ
quando quis allegat se esse immunem: eo quia est nauicu-
larius, exquirendum est, an effugiendorum munerum cau-
sa imaginem nauicularij subeat. pro hoc bene facit l. quæri-
2 tur. ff. de stat. homi. & l. legatis. §. si vnus. ff. de lega. 3. † vbi qs
participat de duob. extremis: iudicatur esse de illo, de quo
magis participat. & ideo dicit Bart. in d. l. quæritur. quòd si
aliquis mercator vocatur ad aliquod munus tabellionum,
& etiam tanquam tabellio vocatur ad aliquod munus ta-
bellionum, & quæritur quod magis subire debeat: conclu-
3 dit ꝙ illi cui magis adhæret. ¶ † Accedit: quia sicut ex aliena
tione bonorum præsumitur fraus. l. omnes. §. Lucius. ff. de
his quæ in fraud. cred. & no. in l. qui testamentum. ff. de pro
ba. ita ex alienatione maioris partis bonorum, vt not. Bald.
in l. 1. in antepen. q. C. qui bo. ce. pos. & in l. 1. in 3. q. C. si quis
in frau. pat. & in l. si vnquam. C. de reuo. do. per id quod no.
gl. & Bar. in l. nomen. §. filiorum. ff. de lega. 3. cum simi. vnde
facit tex. in l. propter litem. ff. de excu. tut. ergo in proposi-
to. sicut si omnia bona quę colunt prędicti comitatenses de
Suriacho essent aliorum, quàm ciuium, non possent vti im-
munitate dicti decreti, ita nec debent posse vti immunita-
te, si maior pars bonorum, quæ colunt spectat ad alios, q̃ ci-
ues, aliàs parata esset via fraudibus, quia vnusquisque de Su
riacho conduceret à ciue Papiensi aliquid, vt modicum ter
ræ, & hac imagine non teneretur ad onera, neque ad iura-
mentũ fidelitatis, contra id quod habetur in d. §. diuus Pius.
bene facit tex. in l. qui sub prætextu. & quod ibi Barto. C. de
sacrosan. eccl. & in l. 1. C. de col. Illyric. lib. 11. Non enim de-
bet aperiri via malitiis & fraudibus. l. in fundo. ff. de rei ven.
l. 2. C. de indic. vidu. tol. & l. contra legem. ff. de legi. cum ibi
not. ¶ Diceretur etiam alio modo constare de fraude, scili-
cet quando cõmuniter hæc practica induceretur in locum
solum. scilicet comitatenses de Suriacho conducerent prę-
dia à ciuibus quantuncunque bona haberent. ita deciditur
ex not. per Imol. in l. si pupillus. in prin. ff. ad l. Fal. vbi iuxta
4 not. per Bart. ibi dixit, † ꝙ si statuto cauetur quod ex quoli-
bet contractu, ex quo acquiritur ius in re, debeat solui ga-
bella, nisi de instrumento solutionis, & quis promisit ven-
dere Titio fundum, & postea causa dissoluendæ obligatio-
nis vendiderit dicto Titio fundum prædictum: non debe-
bit solui gabella de contractu venditionis: quia quamuis ex
contractu venditionis acquiratur ius in re, tamen quia cum
illo concurrit causa dissolutionis obligationis, illa debet
magis attendi, cùm per illam submoueatur detractio gabel
læ, per id quod habetur in d. l. si pupillus. in princip. cum ibi
not. per Barto. tamen dixit Imol. quòd si ad euitandum ga-
bellam communiter inualuisset practica in loco quòd prin
a cipio non fieret venditio: sed promissio de vendendo. a &
posteà causa dissoluendæ obligationis fieret venditio, cen-
seretur hoc fieri in fraudẽ: quinimò non releuaret. arg. d. l.
omnes. §. Lucius. ff. quæ in frau. cre. & idem dico, quòd ma-
ior pars ruraliũ dicti loci, adhæret in casu nostro dictæ pra-
cticæ, quod habentes bona aliorum, quàm ciuium, condu-
5 cerent à ciuibus, † quia id quod dictum est, quando com-
muniter ab omnibus fit, habet locum etiam si pro maiori
parte fiat, vt dixi suprà. facit l. quod maior. ff. ad munici. & l.
aliud, §. refertur. ff. de reg. iur & c. 1. de his quæ fiunt à maio-
ri parte capituli. ¶ Et ita dico & consulo ego Alex. de Imol.
factum Papiæ in causa magnifici domini comitis Hierony-
mi Beccaria, anno Domini 1453. die 2. Martij, & consuluit
totũ collegium Papiense & Mediolanense, quibus sub-
scripsi.

ADDITIO.

a ¶ Vendendo ad hoc quæ dixi in consuetu. Parisi. §. 55. glo. 1.

SVMMARIVM.

1 *Petitio nomine plurium intelligitur viriliter, licet maritus possit vendicare rem dotalem à se venditam. nu. 2. tamen tenetur de euictione, & ad pœnam. num. 3.*
4 *Contractus quando alterius fauore non valet, potest quis rem vendicare, licet teneatur de euictione. nu. 7. 9.*
8 *Mulier si vendit dotem, non tenetur, nec eius fideiussor, secus si maritus vendat.*
10 *Mulier si dolosè taceat rem esse dotalem, non potest reuocare. num. 12.*
13 *Filiusfa. decipiens creditorem, non habet beneficium statuti.*
15 *Plus, dictio, in teste nil operatur.*
16 *Iuramentum suppletiuum non defertur, vbi possunt haberi plures testes.*
17 *Pactum de retrouendendo, & modicitas pretij non probãt fraudem.*

CONSILIVM CIX.

VIso processu inter Antonium quondam Iaco-
bi, & dominam Isabetam eius vxorem agen-
tes, & Ioannem de Briconio ciuem Rauentiæ
se defendentem. Omissa exceptione cumula-
tionis, vidẽda sunt principaliter duo. Primum
an dicti Ant. & Isab. possint petere restitutionem dictarum
petiarum terrę, ex quo contractus venditionis sit nullus, ex
eo, quia dictę petię terræ fuerunt per dictam dominam Isa-
betam, vel alium eius nomine datæ in dotem prędicto Ant.
eius viro. ¶ Secundò, posito ꝙ non: an debeant dictæ petiæ
terræ restitui dict. Anton. ex capite rescissionis contractus
venditionis, quasi fuerit venditor deceptus vltra dimidiam
iusti pretij. Circa primum, quia non reperio instrumentum
dotis,

dotis non possum circa hoc primum dubium opportunè discutere. Nam si legitimè non sit probatum istas petias terræ esse dotales, res est in tuto. Si aũt apparet esse probatum ꝙ sint dotales, tunc adhuc dico quod ẽt non obstãte illa tali absolutione à iuramento: tamen dictus Ant. & do. Isab. non possint obtinere eo modo quo agunt. agit enim Fran. procuratorio noĩe Ant. & Isab. & petit in conclusione reũ condemnari ad restituendũ dictas petias terrarum dicto Ant. & do. Isab.
1 † quò fit, vt videatur petere condemnari ad restitu-
a endum ipsi † pro virili a portione. l. 1. C. si plures vna senten-
† 1. tia. l. Pau. respond. ff. de re iud. l. reos. §. cùm in talibus. ff. de duob. rei. Sed ita est ꝙ pro parte mulieris constante matrimonio agi non potuit ad rem dotalẽ alienatã, vt no. gl. Inst. quibus alie. licet. in prin. & probatur in l. doce. scdm intellectum, quem ibi ponit Bal. C. de rei vend. & ita innuit tex. in c. cùm contingat. in versi. soluto. de iureiur. scdm DD. quos sequitur etiam ibi Ant. de But. in no. & no. etiam Bart. in l. si æstimat. ff. sol. mat. & Bald. in l. si prædium. in prin. C. de iur. dot. & sentit ibi Cyn. in 2. q. & per consequens stat conclusio ꝙ mulier in hoc iudicio, quæ dicitur per procuratorem petiisse dictam dimidietatem, non põt obtinere, sed debet in expensis tanq̃ temerè litigans condemnari. pro reliqua
† 2. † verò dimidia, pro qua agit Ant. est verum, ꝙ gl. & DD. magis concludere videntur, ꝙ quando non ob. vinculum iura
2 menti mariti & vxoris, ꝙ † maritus possit vendicare, vt per gl. & DD. in l. 1. §. & cùm lex. C. de rei vxo. actio. & Inst. quib. alie. non licet. in princ. & per Bart. & alios in l. cùm vir. ff. de vsucap. & Spe. in tit. de empt. & ven. §. tertio loco. versi. quid ergo, si vir. licet Ang. post gl. in d. l. cùm vir. tenuerit contra-
* rium: tamen magis * cõiter concluditur, ꝙ maritus tenetur de euictione. & potissimè quando non apparet emptorem sciuisse, ꝙ res empta esset dotalis, vt in casu nostro, & etiam potissimè quando est promissum de euictione, prout in casu nostro, in quo fuit promissum de legitima defensione, & non de veniendo contrà sub pœna dupli cũ refectione damnorum & expensarum. & ideo bene aduertat Ant. quid faciat: quia etiam casu quo obtineret aliquam partem dictæ rei, incidit in dictam pœnam, & tenetur nedum ad restitutionẽ pretij, sed ẽt de euictione quanti pluris etiam fuisset, & ad omne damnum, iuxta l. si controuersia. & l. si tibi. C. de euict. hoc etiam tenuit glo. in l. vbi adhuc. in versi. mater. de iu. dot. & Iac. de Are. Cyn. Ray. Bal. & Sal. in d. l. si prædium. & Bar. & Io. de Imo. in l. cùm lex. ff. de fideius. & Spec. in d. §. tertio loco. ver. sed pone vxor. cum seq. & in d. vers. quid ergo si vir. & Ioan. Fab. Instit. quib. alie. licet. in princ. & Anto. de But. in d. c. cùm contingat. & ibi etiam hoc tenent Ioan. And. & Io. de Lign. in hanc partem etiam sonant verba Bar. in l. cùm vir. de vsucap. bene facit quod not. gl. in l. quemadmodum. C. de agric. & censi. libr. 11. in verbo, emptor. in fin.
3 quæ tenuit quod † etiam in casu illius l. in quo celebratus fuit contractus venditionis à lege ꝓhibitus, & tamen quamuis venditor possit rem petere, nihilominus tenetur de euictione, & si de euictione promisit, & etiam ad pœnam, si pœnam promisit. ¶ Nec ad hoc obstat, ꝙ si diceremus maritum de euictione teneri, sequeretur ꝙ maritus non posset vendicare per regulam positam in l. vendicantem. ff. de euictio. vbi quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio: & tamen, vt dixi suprà, magis cõmuniter concluditur, quòd maritus potest vendicare: ergo sequitur
4 ꝙ de euictione non tenetur. qa respondetur † ꝙ regula b po-
b sita in d. l. vendicantem. nõ habet locum, vbi contractus nõ valuisset alterius quàm vendentis occasione seu defectu: qa tunc quanuis vendens tenetur de euictione, tamen † potest venire contra contractum suum, tex. est in l. si tibi. C. de eui. Ibi enim venditio non valuit non fauore venditionis, sed fauore personæ, quæ vendebatur, quæ libera erat: & tamẽ ibi venditor tenetur de euictione, & nihilominus non impediretur venire contra contractum. Ita in ꝓposito, contractus alienationis rei dotalis est prohibitus fauore mulieris, vt not. d. §. & cùm lex. & no. Bar. & DD. in d. l. cùm lex. cum concor. ideo maritus quanuis tenetur de euictione, potest venire contra contractum, & vendicare. ¶ Alij sunt etiam casus, in quib. ille qui tenetur de euictione, potest venire contra contractum, & rem vẽdicare, vt patet in l. fi. cum ibi not. C. de euict. ¶ Pro prædicta opi. etiam bene facit quod not. gl. & expressius DD. in c. imperialem. post prin. de prohib.
5 feu. ali. per Fed. † vbi concluditur, ꝙ si vasallus vendidit sine consensu domini feudum emptori ignorãti, tenetur postea emptori de euictione ad omne interesse. & licet gloss. ibi non videatur clarè firmare, tamen And. de Iser. & ibi etiam Bal. in vlt. q. istam opi. firmant per plures rationes. dicit An.
* de Iser. ibi ꝙ ita * cõiter tenetur, vnde facit tex. Inst. de emp. & vend. §. fin. gl. ibi videtur velle, ꝙ si pœnam fuit stipulatus emptor fundi à vasallo in casu euictionis nõ possit peti pœna. Tamen illa gl. posito ꝙ esset vera, loquitur quando emptor sciebat rem esse feudalem. Sed in casu nostro emptor non fuit sciens rem esse dotalem, & in dubio ꝓsumitur ignorasse. l. verius. ff. de proba. l. fin. pro soc. & quando ignorauit non videtur posse negari, ꝙ non teneat stipulatio pœnæ, vt
6 not. Spe. in d. ver. sed pone, & se. ¶ † Quinimò fortius voluit Io. Fabri. Inst. qui. alie. licet. in prin. versi. sed an ipse tenetur de euictione, &c. Quòd etiam quando emptor sciebat rem esse dotalem, tenetur maritus de euictione, & pari ratione ad pœnam, si expressè promissum est de euictione, & de pœna. per l. fundũ sciens. ff. de euict. & ita etiam videtur tenere gl. in d. l. quemadmodum. tamẽ istum casum non discutio. scilicet quando emptor fuisset sciens: quia non est casus noster. & per prædicta patet non procedere opi. Io. de Imol. in d. c. cùm contingat. & in d. l. cùm vir. vbi sub dubio fortè tenendo contra communẽ opi. dixit, ꝙ si maritus vendit rem dotalem ignoranti, videtur quòd emptori non teneatur vltra precium de euictione, nec etiam ad pœnam permissam, quia secundum eum ex quo lex permittit maritum venire contra contractũ ad ipsam rem vendicandam, non dẽt per viam indirectam ipsum prohibere à vendicatione. arg. d. l. cùm lex. facit l. Seius & Aug. ff. ad l. Falci. & qđ habetur. in c. cùm quid vna via. de reg. iur. in 6. Nam ad hoc respondi su-
7 prà: † quia imò quando contractus est prohibitus fauore alterius q̃ vendentis, tenetur vendens de euictione: & tamen põt venire cõtra cõtractũ. d. l. si tibi. C. de eui. facit l. fi. eo. ti.
* Sed Imo. Dy. Bar. & * cõiter DD. in d. l. cùm lex. cum quibus ẽt transit ipsemet Ioan. de Imo. ibi, & alij scribentes, in d. l. si
8 prædium. dicunt ꝙ dispo. l. cùm lex, volens † ꝙ si lex prohibet contractũ venditionis, fideiussor de euictione non obligatur, ne per indirectum venditor impediatur venire contra contractũ, habeat locum quando venditor alienat fundum dotalem. Nam quia contractus venditionis ꝓhibetur fauore mulieris, non obligatur ipsa, nec etiam eius fideiussor: quia aliàs haberet regressum contra mulierem, secus dicunt si maritus vẽdat: quia tunc & ipse fideiussor obligatur de euictione. & ita est de mente gl. in d. l. cùm lex, quam oẽs ibi sequuntur, qua talis venditio non est prohibita quò ad maritum. & pro hoc alleg. DD. l. & si is. C. de prædiis mino. cum ibi no. & l. iubemus. §. sanè. & in Authen. quoniam res. cum ibi no. C. de sac. san. eccl. Et licet Io. de Imo. in d. c. cùm contingat. & in dict. l. cùm vir. conetur respondere ad d. l. & si is. cum si. quod ibi non permittebat administratori venire contra contractum ex iure suo, sed ex iure minoris: hic autem ex iure suo recuperat, quia hæc ratio non videtur sufficiens: quia etiam quando maritus vendidit fundum dotalem, quem vendidit, conceditur ei rei vendicatio contemplatione mulieris, & per consequens ex eius ꝑsona, vt fruatur illa re dotali, vt subueniri possit pro supportatione onerum matrimonij. l. pro oneribus. C. de iu. do. ita ipsemet Ioan. de Imo. dicit in d. c. cùm contingat. in 6. char. & in d. l.
9 cùm vir. ¶ † Preterea non est absurdum, quod in istis specialibus & priuilegiatis casibus audiatur quis ad vẽdicandum rem ex iure suo proprio, & cùm tenetur de euictione. l. fin. C. de euict. & ita secundum hanc partem, quam * cõiter te-
* nent Doc. fuit determinatũ, vt refert Cy. & Sal. in d. l. & si is. & à communi opi. in iudicando non est recedendum, vt ha-
10 betur in locis vulgaribus. ¶ † Plus dico, quòd si apparet dictam domi. Isabe. callidè & fraudulenter tacuisse rem illam dotalem esse, quando vendita fuit, nullum habet regressum

ſum contra dictam alienationẽ, quia tunc ceſſaret fauor mu
lieris, pp quam iura permittunt infringi cõtractum, vt pro-
batur in l. ſi ſine. C. ad Velleia. vnde in propoſito dicit And.
11 de Iſer. in d.c. imperialẽ. in prin. † ꝙ ſi vaſallus vendebat rem
feudalem, & non exponebat eam eſſe feudalem, ſed dicebat
ꝙ Titius in ea re ius habebat, & quòd faceret quòd Titius
conſentiret, qui Titius dominus rei feudalis conſenſit ſim-
pliciter tacendo, ꝙ erat feudalis, & in fraudem, quòd tunc
non poterit venire contra contractum. hoc expreſsius vo-
luit Io. de Imo. in d.c. cùm contingat. in 10. char. in ver. adde
12 etiam prædictis, ꝙ ſi emptor, &c. & in d.l. cùm vir. † vbi in-
quit, ꝙ ſi emptor fuit ignorans rem fuiſſe dotalem, ſi appa-
ret mulierem conſenſiſſe animo decipiendi, vt quia aſſeruit
rem non eſſe dotalem, non erit ei ſuccurrendũ: per id quod
habetur in d.l. ſi ſine. & in l. 2. & 3. C. ſi minor ſe maiorem di-
xerit. Et ſimiliter conſuluit Dy. in conſi. incip. Iure munici-
13 pali cauetur, † ꝙ ſi ſtatuto ciuitatis cauetur, ꝙ filiusfa. non
poſsit obligari, niſi ſit publicus mercator, ꝙ licet filiusfam.
fuerit confeſſus in inſtrumento, nõ per hoc validabitur con
tractus, per l. ſi fortè. ff. de ca. pecu. & per no. in l. ſi donatio-
nes. & ibi hoc ẽt fuit de mente Bart. C. de colla. tamen fallit,
c niſi filiusfa. c contraxiſſet cum ignorante ipſum non eſſe pu
blicum mercatorẽ: & tamen filiusfa. doloſè ſe aſſeruit eſſe
publicum mercatorem. nam non gaudebit beneficio ſtatu
ti. l. 1. C. ad Mace. & l. fœminis. C. ad Vellei. & hóc dixiſſe vo-
lui, vt poſito quod fortaſſe verba inſtrumẽti non euidenter
probarent dictam calliditatem mulieris, tamen ſi per teſtes
vel alia argumenta probari poſſet, hoc plurimum iuuaret.
14 ¶ † Nunc venio ad ſcd̄m principale dubium, in quo paucio-
ribus agam, quia res clara eſt, & præſuppono ꝙ ad hoc, vt di
cta reſciſsio contractus fieri poſsit, neceſſe eſt ꝙ probetur,
ꝙ pretium ſolutum ſit minus dimidia iuſti pretij. Et ſicut
d ſufficeret, ſi in modico eſſet minus dimidia, d ita ſufficit ꝙ
non ſit plus, videlicet dimidia, vt no. DD. maximè Bal. in l. 1.
in 12. q. C. de reſcin. vend. & Io. de Imol. in d.c. cùm contin-
gat. in 34. char. plus dicit Bal. in d.l. 2. in pen. col. & clarius &
melius Io. de Imol. in c. pen. circa vlt. char. de empt. & vend.
15 † ꝙ ſi res fuit vendita pro quinque, & fuit probatum quod
valebat octo, & plus, non per hoc erit ſufficienter probata
deceptio vltra dimidiam iuſti pretij, quia illa dictio plus,
e e obſcura & ambigua, nihil operatur in teſte. c. in præſentia.
de proba. & not. Do. in l. cùm furti. ff. de in litem iur. & licet
Bal. ponat exemplũ aliter: tamen ineptè exemplificat ſcd̄m
Imol. in d.c. pen. ſed non eſt probatum, ſaltem per duos te-
ſtes idoneos ꝙ pretium ſolutum fuerit minus dimidia iuſti
pretij, ergo, &c. ¶ Nam capiamus primò dictum ſer Franc.
de Guidarellis, iſte teſtis non probat: quia eſt vnus & ſingu-
laris, & per conſequens non eſt ſufficiens ad plenam proba
tionem. c. in omni. de teſti. l. vbi numerus. ff. de teſt. Secun-
dus verò alius teſtis non probat deceptionem vltra dimidi-
am: quia dicit ꝙ valebant dictæ terrę ſex libras pro qualibet
tornatura, & venditæ fuerunt pro tribus, & ſic læſio nõ fuit
vltra dimidiam. & ita etiam probat ſer Oppizo, imò in de-
poſitione ſua Oppizo dicebat ꝙ neſcit, quantum valuiſſent
tempore contractus, nec eſt narrandum de deferendo iura
mento Antonio in defectum ſemiplenè probationis, &c.
quia in cauſis magnis non defertur, vt plenè no. in l. admo-
16 nendi. de iureiuran. & DD. in c. fin. eo. tit. item etiam. † quia
in caſibus in quibus veriſimiliter debent poſſe inueniri plu
res teſtes, non eſt locus delationi iuramenti in defectum ſe-
miplenæ probationis, vt per Bart. in d.l. admonendi. in ver-
†4. bo, item † hoc intelligo verum, & ſequitur etiam Bald. in l.
in bona fide. C. de rebus creditis. & Bald. in repet. l. de qui-
bus. ff. de legi. ſed veriſimile eſt ꝙ de valore dictarum terra-
rum poterant habere plures teſtes, ſcilicet vicinos qui ſcie-
bant qualitatem, & quãtitatem redituum dictæ terræ. ¶ Ex
quibus reditibus indicatur valor rei. l. ſi quis. C. de reſcind.
vend. l. ſi fundum per fideicom. in princip. ff. de leg. 1. ¶ Ac-
cedat ad victoriam rei conuenti: quia poſito quod eſſet pro
bata læſio vltra dimidiam, quod non eſt, tamen reus obtu-
lit ſe paratum ſupplere iuſtum pretium, caſu quo deceptio
eſſet vltra dimidiam: & ſic nullo modo tenetur ad rei reſti-
tutionem. d.l. 2. C. de reſcin. vend. & c. pen. de emp. & vend.
17 ¶ † Nec contractus prædictus reſcindi debet tanquam ſu-
ſpectus, & in fraudem vſurarum, ex eo quia appoſitum fuit
pactum de retrouendendo ad certum tempus. l. 2. & ibi Bal.
C. de pac. inter empto. & vendi. etiam ſi res fuit vendita mi-
nus iuſto pretio, ſecundum Iacob. de Aret. Cyn. & Saly. in l.
emptione. C. plus valere quod agitur. & ibi reſpondet ad
tex. in c. illo vos. de pigno. & in c. ad noſtram. de emp. & ven.
quòd ibi erant alia adminicula ad viam aperiendam & prę-
ſumẽdi eos vſurarios, vt ibi latè per eos, & idem eſt de men-
te Bald. in c. 1. de feu. dato in vicem legis commiſſo. & idem
tenet Ioan. Andr. in d.c. illo vos. Petr. de Ancha. & dominus
Cardi. in d.c. ad noſtram. & dominus Cardi. in Clemen. 1. §.
* fin. in 18. quæſt. de vſur. & eſt magis * communis opi. & prę-
ſertim, quia contrarium non apparet iure cautum. Nam in
caſu dicti c. ad noſtram. qui tex. fortius ſtringit, concurre-
bant plura, quæ non concurrunt in caſu noſtro ad præſu-
mendum contractum vſurarium, vt ibi ponderant Doctor.
concurrebat enim quòd à principio venditor requiſiuit
emptorem, vt pecuniam mutuaret, non vt fundum emeret.
Item ibi fuit in venditione adiectum pactum quod vendi-
tor non poſſet recuperare fundum, niſi poſt ſeptennium:
& ſic volebat omninò emptor lucrari fructus, ſecus in caſu
noſtro. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Virili. hoc eſſet verũ, niſi ex qualitate rei vel materia ſub-
iecta aliud appareat.
b ¶ Regula. Fran. Rip. l. qui Ro. §. duo fratres. col. 8. de ver. ob.
fa. ſuprà lib. 1. conſi. 59. col. fi. ſuprà eo. lib. conſi. 66. col. fin.
c ¶ Filiusfam. dixi in conſue. Pariſi. §. 114.
d ¶ Dimidia. dixi in conſue. Pariſi. §. 22. num. 46.
e ¶ Plus. idem Bal. in c. cùm cauſam. de teſti. cõtrarium tenet
Sal. d, l. 2. q. 15. Alex. in d.l. ſi poſt tres. col. 2. ſi quis cautio. Iaſ.
in d.l. cùm furti. aduerte, ego puto opi. Sal. verã rectè intelli
gendo, videlicet quãdo depoſitio teſtium clarè ꝓbat de di-
midia, & ẽt concludit de alia quod vltra per rõnes claras &
concludentes, licet ex eorũ dictis nõ appareat determina-
tè quantum ſit illud plus, tamen ſufficit. licet Ponta. in d.l. 2.
col. fi. dubitet. debet tamen iudex certã ſummã ſupplemen
ti arbitrari, circa illud plus ꝙ põt ſe habere ad modicum &
magnum arbitrabitur de modico, qa debet fieri interpreta
tio contra probantem, videlicet contra petentẽ reſciſsio-
nem, ſi verò depoſitio teſtium clarè concludat de dimidia,
& teſtes deponant etiam de pluri, ſed rationes eorum non
concludunt neceſſariò etiam de aliquo pluri, tunc illa di-
ctio plus, nihil operatur, & debet actor ſuccumbere. & ita
loquitur Alex. & ſic bene conſuluit, nec eſt ſibi contrarius,
quicquid dixerit Iaſ. in d.l. cùm furti.

EPITOME.

¶ Si ſit ſtatutum ꝙ fur pro quarto quantulocunque furto laqueo pereat: ſi tria præcedentia furta aſcendant ad valorem 25. librarum non ſufficit, ꝙ omnia quatuor furta aſcendant ad dictum valorem.

CONSILIVM CX.

STante ſtatuto ciuitatis Parmæ ſub Rub. de fur. & latrociniis, ſtantibusq; veris his quæ narrantur in themate, non video caſum, de quo quæritur, alio modo dubitabilem: quia per dictum ſtatutum clarè deciditur, ꝙ dictus Franciſcus nõ debeat pœna vltimi ſupplicij puniri pro dictis quatuor furtis perpetratis, ſed minus puniri debet arbitrio poteſta-
1 tis, vt in dicto ſtatuto continetur. † furta punienda ſunt, ſe-
cundum ſtatuta & conſuetudines locorum, in quibus commiſſa ſunt extraordinariè. ita inquit Bal. in Auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fug. & ille tex. eſt melior ad hoc qui ſit in iure, ſecundum Bal. in l. 2. in fin. C. de noxa. Sed ita eſt ꝙ dictum ſtatutum requirit ꝙ ad hoc, vt pro furto poſsit fur ſuſpendi ꝙ tria præcedentia furta inuicem cumulata in totum aſcendant ſummam librarum 25. & abinde ſuprà, ſi verò fuerint minoris valoris libra. 25. vult ꝙ minus puniatur arbitrio poteſtatis. & in facto præſupponitur, quòd primum furtum aſcendebat ad ſummam librarum 4. ad plus, & ſecundum

dum vſq; ad ſolidos 10. & tertium ad ſummam ſolidorum
40.quartum verò vſq; ad ſummam 7. ducatorum, vel 8.ad
plus. Et ſic tria præcedentia furta ſimul cumulata nō aſcen-
debant ad ſummam librarum 25. ¶ Nec obſt.ſi diceretur ꝙ †
verba ſtatuti videntur importare ꝙ ſufficiat, ꝙ oĩa quatuor
furta ſimul cumulata aſcendant ad ſummam & valorē libr.
25.quia dico hunc non eſſe ſenſum ſtatuti pdicti, vt clarè o-
ſtendunt verba eius, quę ſunt hęc, videlicet pro quarto verò
furto cuiuſcunq; ſit quantitatis, vel æſtimationis ſuſpenda-
tur per gulam, ita ꝙ moriatur, non tamen furta pcedentia
inter oĩa fuerunt valoris lib. 25.imperialium, & abinde ſup.
ſi non fuerit minoris valoris lib.25. imperialium, minus pu
niatur ad arbitrium iudicis vel poteſtatis, &c. Et ꝙ illa ver-
ba inter omnia, &c. non intelligantur cōprehendere quar-
2 tum furtum, † quia in relatione vnius verbi ad aliud in eius
interpretatione, ſemper debet attēdi ratio recti ſermonis,
l.Plautius.ff.de au.& arg.leg.l.ſi pluribus.ff.de accep. & no.
Bar.in l.ſi decreta.C.de tranſa. & in l.Aurelius.§.Caio.ff.de
lib.leg.& in d.l.pluribus. Sed ſi intelligeremus comprehen
di æſtimationē dicti quarti furti, repugnaret ratio recti ſer-
monis: quia ſtatutum loquitur de valore furtorum præce-
dentium quartum furtum inſimul cumulatorũ. Sed quar-
tum furtum non pōt dici pręcedere ipſummet quartũ fur-
tum, quia pcedens dicitur reſpectu ſequentis.l.quæ duos.
in prin.ff.de reb.dub.& no.in procœmio fforum.§.diſcipuli.
& ſicut neceſſe eſt ꝙ illa verba, inter oĩa, referantur ad tria
præcedentia furta, & non ad quartũ: & ſi ſtatutum voluiſſet
attendi debere cumulationem oĩm quatuor furtorum, nō
dixiſſet, dum tamen furta omnia fuerint valoris, &c. ſed di-
xiſſet, dum tamē furta omnia fuerint valoris 25.& ſic ſuper-
uacuo adiectæ eſſent illæ duæ dictiones, ſc. pcedentia inter,
3 † & vbicunque fieri poteſt, ſemper debet fieri interpretatio
qđ vnumquodque verbum aliquid operetur.l.ſi quando.in
prin.de le.1.c.ſi Papa.de priui.in 6.& ſunt verba Bal.in Rub.
C.de contrah.emp.in 8.q.facit quod not.Bart.in l.4.§.præ-
tor.in verſi.quæro ꝙ ſi ſtatutum dicat.ff.de dam.infec.cum
4 ſuis concor. ¶ † Confirmatur: quia quando prima clauſula
habet propriam & ſpecialem determinationem, clauſula ſe
quēs ſiue in fin. appoſita, non refertur ad illud.l.1.§.cum au
tem.& ibi not.ff. de poſtu. l. ſed ſi prætorem. §.deinde.ff.ex
quibus cau.maio.& not.DD.in l.talis ſcriptura.ff. de leg.1.
& in no.qō.ſtatuti declarat Bald.in l.1.C.de leg.hære. ¶ Sed
quò ad valorem quarti furti, pręceſsit clauſula ſpāliter pro-
uidens, vt patet ex illis verbis, ſ.pro quarto verò furto 25.li-
brarum, cuiuſcunq; ęſtimationis, ergo ſequens clauſula lo-
quens de valore 25. lib.non refertur ad quartum furtum, &
aliter intelligendo redderentur ſuperflua illa verba, ſcilicet
cuiuſcunq; ſit quantitatis: quæ interpretatio capi non de-
bet, vt proximè dixi. huic enim interpretationi conſonat
omne illud quod cautum eſt in præcedenti verſicu.cuius
ſtatutum incipit.& pro tertio furto & cuiuſcunque ſit con-
ditionis puniatur arbitrio domini poteſtatis, annexa præ-
cedenti pœna, dum tamen primum & ſecundum furtum
ſit valoris centum ſolidorum imperialium minus puniatur
perſona p tertio furto arbitrio poteſtatis. ecce quod quan
do agitur de puniendo tertio furto, ſtatutum non accumu-
a lari, a niſi æſtimationem præcedentium furtorum non com
putata æſtimatione tertij furti: pari igitur ratione fieri de-
bet dubia interpretatio in ſequenti caſu, ſcilicet quando
tractatur de pœna quarti furti. voluerunt ſtatuentes diſpo-
nere.arg.l.qui filiabus. in princip.de leg.1.& l.ſi ſeruus plu-
5 rium.§.fin.eod.titu.& l.vtrum.de pet.hære. ¶ † Confirman-
tur prædicta: quia cùm agitur de pœna imponenda, debet
fieri minor interpretatio.l.ſi præſes.& l.ſi de interpretatio-
6 ne.ff.de pœn.& regula, in pœnis.de reg.iur.in 6. ¶ † Videre-
tur etiam ꝙ nec de iure communi poſsit imponi pœna vlti-
mi ſupplicij: quia illa non imponitur, niſi famoſis latronib.
l.capitalium.§.famoſos.ff.de pœ.& plenè not.in d. Authen.
ſed nouo iure.C.de ſer. fugit. & intelliguntur latrones, qui †
violenter aggrediuntur, vt in Auth.vt nulli iud.§.fures.cum
ibi not. & ꝙ dicantur famoſi, requiritur ꝙ etiam fama de
hoc contra eos laboret, vt inquit Bart. in d.§.famoſos.& nō
videtur ſufficere ꝙ ſit fur, ſed ſit latro & famoſus, vt ēt nō.ex
preſsè Iac.Bu.Ang.Sal.in d. Authen. ſed nouo iure.qm̄ imò
poſito quod famoſus fur poſſet furca ſuſpendi, non videtur
1. quod pro multis paruis furtis poſſet quis tanq̃ famoſus fur
furca ſuſpendi, vt eſt de mente Bald.in c.1.§.iniuria.de pace
7 iu.fir.in verſi. quæro de famulo ſcholarium, † vbi quæritur,
an p multis paruis furtis poſsit quis tanq̃ famoſus fur fur-
ca ſuſpendi, & remittit ſe ad not.per gl.in l. apud antiquos.
in fin.C.de fur.& ibi gl.fi.& facit ibi differentiam inter fur-
tum vile, & furtum magnæ rei.& ſic Bal.videtur velle conſti
tuere differentiam inter furta & furticula, & poſſet per ali-
qua ſimilia comprobari: tamen illud vltimum non pono p
conſtanti, vt ſ.quod pro multis furtis paruis non dicatur qs
famoſus fur, ſaltem non concurrente de hoc fama contra
eum: quia de hoc nō eſt meum diſcutere, & præſertim, quia
ſumus in caſu dicti ſtatuti, cui in hac materia ſtandum eſt, vt
iam dixi. Ex quibus intrepidè cōcludo dictum Franciſcum
non eſſe vltimo ſupplicio afficiendum. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Accumulari.Iaſ.l.ſi idem cum eo.de iuriſdi.om.iud.adde
plenè Ang.trac.maleſi.verſi.& veſtem.Cæpo.repe. d. Auth.
ſed nouo iure.C.de ſeruis fugi.Felin. c. at ſi clerici.in fin.de
iudi.Chaſſan.in conſue.Burgun.Rub.1.§.5. d.Iacob.Boſan.
in repet.d.§.famoſos.

CONSILIVM CXI.

Lege ſuprà lib.1.conſi.31.quod hîc duplabatur.

SVMMARIVM.

1 *Exemplatio vt fiat, quid requiritur.*
3 *Imperator non eſt dominus rerum particularium, niſi ad prote-ctionem.*
4 *Publiciana non datur ei, cui non eſt tradita poſſeſſio vacua: nec contra titulo poſſidentem. num.5.*
6 *Confines duo faciunt reum certum.*
7 *Teſtes ſingulares in genere probant.*
8 *Teſtis vnius dictum extra iudicium facit præponderare.*

CONSILIVM CXII.

IN cauſa & lite vertēte inter monaſterium Ab-
batiæ Nouantulæ, & Ioannem Blondum agen
tes, & Antonium Noxanum ſe defendentem,
petitum eſt pronunciari illas duas petias ter-
ræ ſatiuæ & buſchiuæ tentas & poſſeſſas dictũ
Antonium eſſe de iure monaſterij. & ſpectare ad dictum Iō
annem iure vtilis dominij, & condemnari dictum Anto.ad
reſtituendum, &c.etiam in libello dicitur ꝙ vna petia terræ
eſt in fundo Bondeni in loco dicto Caſale.ſeu la mota, iuxta
aggerem Padi, & dictum Ioan. Alia verò eſt in dicto fundo
iuxta aggerem Padi, & dictum Anto. ¶ Vt fatetur actor ſeu
eius aduocatus, vt vos excellentiſsimi iudices audiſtis, ipſi
intentauerunt, & proſequuti ſunt directam rei vendicatio
nem, reſpectu iuris eccleſiæ, & vtilem rei vendicationem
reſpectu Ioannis Blondi, & ſic oportet quod ſit probatum
de dominio directo reſpectu eccleſiæ, & de vtili reſpectu
Ioan.iuxta l. in rem.in princip.ff.de rei vendi.& l.1.ff.ſi ager
vectig. de quo quidem dominio directo non eſt probatum
aliquo modo. ¶ Nec obſtat quoddam aſſertum priuilegiũ
Ottonis Imperatoris productum: quia reſpondeo primò,
quòd in eo non fit mentio de rebus, de quibus ibi eſt con-
trouerſia. ¶ Secundò reſpondeo, quòd illud nō eſt authen-
ticum, ſed eſt quoddam aſſertum ſumptum, quod quidem
1 nullam fidem facit plurib. rationibus. ¶ † Primò: quia fuit
* ſumptum nullo facto edicto aut citatione generali, * prout
requiritur quando exemplatur priuilegium, etiam ſi de nul
lius certæ perſonæ præiudicio tractabatur, vt not. DD.ma-
ximè Bal. in Auth. ſi quis in aliquo.in 2.& 3.col.C.de eden.
can.not.in c.Albericus.de teſti. ¶ Alia ratione non probat,
quia non poteſt dicta exemplatio & publicatio fieri, niſi ap
pareat vna ex cauſis, quæ leguntur & no.in c. fin.de fide in-
ſtru.vt quia originale erat ita vetuſtum quod incipiebat li-
1. tera cadere, ſed nulla † apparet cauſa in dicta exemplatione
& publicatione, ergo non valet. ¶ Item non probat, qa non
apparet ꝙ illi qui exemplarunt, vel aliquis eorum eſſet no-
tarius & publica perſona, & per conſequens fidem nō facit,
niſi

nisi aliàs sit ꝓbatum de tabellionatu, & in §. oportet. in Aut. de fide instru. & no. gl. in Auth. & si contractus. in verbo sol. ad fi. C. de fid instr. & Bar. in l. 1. §. si quis neget. in fine primę columnæ. ff. quemad. testa. ape. & Bald. in l. 1. §. editiones. in
2 prin. de eden. & no. oés in c. 1. de fide instru. ¶ † Item dato ꝙ esset authenticum, & fidem faceret, & comprehenderet res de quibus est qö, tamen aliis rönibus non releuat agentem: quia illud priuilegiũ est priuilegium Imperatoris Ottonis, qui nõ poterat donare ea q̃ erant de iure ecclesiæ Romanæ,
b ꝓut est Ferraria *b* & eius † territorium Bõdenũ, quod est de
† 2. suis pertinentiis, vt no. gl. in auth. vt eccle. Romana. §. fi. in fi. & ille Otto 4. Imperator, q concessit (vt dicitur) dictũ priuilegiũ, fuit per longa tpa post Constantinũ, qui donauit ecclesiæ patrimonium qđ habuit ecclesia, vt refert Isidorus de tẽporibus, vt habetur in Chronicis: vbi apparet ꝙ plures fuerunt Imperatores inter Constantinum & Ottonẽ quartũ.
3 ¶ † Alia ratione: etiam nõ releuat illa concessio: qa licet Im-
c perator sit dominus totius mundi, quò ad protectionẽ. *c* l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de iact. & l. bene à Zenone. C. quadrien. præscri. tamen non est dominus rerum particulariũ, vt no. Bar. post gl. in procemio ffDorum. in prin. & in l. 1. §. per hanc. ff. de rei vend. & glo. & DD. in d. l. bene à Zenone. ergo non potuit Imperator concedere dominiũ rerum particularium: qa non est dominus nisi ad protectionẽ. res aũt particulares sunt singulorũ, & si non apparet specialiter ꝙ sint in alterius bonis, efficiuntur occupãtiũ. l. 3. ff. de acq. re. do. & l. 1. in prin. & ibi no. ff. de acq. pos. sed non apparet ꝙ per illum Ottonẽ Imperatorem res particularis, de qua est qö, fuerit apprehensa & occupata, anteq̃ apprehensa esset per istos de Noxanis: Vnde nõ põt dici, qđ esset in dominio par
4 ticulari Imperatoris. ¶ † Vbi autẽ agens vellet se fundare in publiciana, constat ꝙ obtinere non potest, quia publiciana non datur illi, ad quem non peruenit possessio vacua, vt no. Cy. Bar. Bal. in l. cùm res. C. de prob. & Io. An. in addi. Spec. in tit. de caus. pos. §. nunc videndum. in addi. inci. de hoc est, &c. ¶ Sed constat ꝙ Io. Blondus non habuit possessionem vacuam: quia postq̃ ipse produxit primum libellum contra Ant. Noxanum, in quo narrat rem esse apud Anto. Noxanũ, ipse Io. Blondus propria autoritate occupauit possessionẽ dictæ rei, & non constat ꝙ huius rei vnquam habuerit possessionem ipsum monasterium. & sic sibi non potest competere publiciana. ¶ Et quò ad publicianam, non habet ecclesia priuilegiũ, ꝙ sine possessione sibi acquiratur quasi dominium, vt no. Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. 58. & cano. in c. 2. de consuet. & Bal. in l. quoties. C. de rei ven. & in l. siue
5 aũt. §. si duob. ff. de pu. ¶ † Item alia ratione in publiciana nõ potest obtinere, qa publiciana non datur contra titulo possidentem, vt l. siue autem. §. si duob. ff. de publi. ¶ Sed Anto. possidet cum titulo inuestituræ sibi factæ ad longum tempus, per quam transfertur vtile dominium vel quasi, vt d. l. 1. in fin. cum l. seq. ff. si ager vecti. & l. 1. §. quod autem ait. cum ibi no. ff. de superfi. ergo nullo modo potest agens obtinere in rei vendicatione, vel in publiciana. ¶ Nec ad hoc vltimũ obst. si dicatur, ꝙ in instrumento inuestituræ seu renouationis, Anton. sunt alij confines, quàm illi qui sunt expressi in
6 libello, † quia respondeo, ꝙ est identitas in nomine fundi & loci, duobus confinibus. ¶ Nam in instrumento inuestituræ Anto. dicitur in fundo Bondeni in loco Casalli, iuxta Padum & iuxta aggerem, & duæ demonstrationes sufficerent, nisi aliud ostendat diuersitatem corporis, vt plenè per Bart. in l. demonstratio falsa. in 7. q. ff. de condi. & demon. ¶ Item de identitate corporis apparet ex instrumentis productis per Ioã. Blondum, in quibus sunt iidem confines, & illæ demonstrationes quæ sunt scriptæ in instrumento inuestiturę Anto. Et per hoc patet, quòd non obstat quòd testes Anto. interrogati si res, de qua est quæstio, est illa. de qua in primo capit. respondetur quòd nesciunt: ergo non est probata intentio: quia respondeo & dico, quòd in primo capitulo ad quod se referunt, vel super quo deponunt, non est capitulatum de inuestitura Anton. seu de re, & demonstrationibus, & confinibus incertis in inuestitura Anto. sed solum de inuestitura Ioan. ¶ Præterea, dato quòd ipsi dicant se nescire

rem, de qua est quæstio, an sit eadem cum re, de qua in inuestitura Anto. vel Ioan. Noxani, cùm satis est ex demonstratione fundi & loci, & confinium. hoc apparet ex inspectione instrumentorum, vt suprà dixi. insuper testes Anton. & maximè primus & secundus, dicunt quod ab annis 20. vel 28. in antea non erat ibi aliud policinium, quàm istud de quo est quæstio, sed ita est ꝙ in dictis ambobus instrumẽtis, tam Io. Noxani, q̃ Anto. apparet in loco ꝙ sunt inuestiti de policinio, ergo de necessitate apparet ex dictis istorum testium quod locus, de quibus in inuestituris & locis, de quo est quæstio, est vnus, & idem. & per hoc etiam patet ꝙ non ob. dum dicitur, ꝙ in inuestitura Io. Noxani continetur, ꝙ ipsæ inuestituræ de vno policinio circundato à flumine Padi circuncirca: & tamen testes aliqui ex testibus Ant. deponunt ꝙ ibi non poterant ire nisi biduelle, & non semper ille locus inundabatur à Pado: ergo non dicitur esse policiniũ, nec circundatũ à Pado circuncirca: quia respondeo primò, ꝙ in inuestitura Ant. quæ nobis sufficit, non dicitur ꝙ esset tunc circundatum circuncirca à flumine Padi. ¶ Præterea licet hoc dicatur in inuestitura Io. Noxani, hoc ideo esse debet: quia illo tempore erat circundatum circuncirca. sc. de ann. 1490. testes autem præcisè non deponunt de illo tempore, si bene inspiciãtur dicta eorum, quinimò maior pars testium deponit, ꝙ imò ibi trahebantur naues magnæ, iam sunt 30. anni. ¶ Non obst. dum dicitur, ꝙ Petrus Bonus testis Anto. videtur deponere falsum, quia dicit, ꝙ vidit Ioan. Noxanum tenere & possidere ab an. 60. dictam rem, & tamen non sunt nisi 51. an. ꝙ Io. fuit inuestitus. Quia respondeo ꝙ nihil repugnat, quod ante inuestituram potuisset tenere dictam rem titulo conductionis, vel aliqua alia de cã. ¶ Non ob. inquantum dicitur, ꝙ Petr. Bonus deponit, ꝙ ab annis 80. circa munitum est dictum policinium, ergo non potest dici ꝙ anno 1490. quando fuit inuestitus Io. ille locus esset circundatus ab aquis Padi, vt dicit instrumentum inuestituræ Io. quia respondeo primò, quod etiam sola inuestitura Ant. sufficit nobis. ¶ Pręterea non dicit ipse testis, quod illud policinium fuerit munitum an. 80. &c. sed dicit sine copula, quo casu non importat ꝙ continuè ab illo tempore circà fuerit munitum, vt not. Io. And. in c. licet cãm. de proba. & Bar. in l. Celsus. ff. de vsuca. cum si. & potuit esse ꝙ iam sunt 80. an. ꝙ cœpit esse munitum, & tamen non ita perdurauit, & sic non sequitur de ann. 1490. ita esse munitum, & hoc declarat ipsemet testis super 5. c. ¶ Non ob. etiã dum dicitur, ꝙ ipse testis videtur sibi contrarius in quantum dicit, ꝙ erant duo pedes in fundo, quando Padus est immensus, & quãdo sclappi, &c. ergo videtur difficile ꝙ naues 60. modiorum maximè oneratæ potuissent trahi per dictũ locum, quẽ inexpertus nauta ignorat, an sit certa, ¶ Non obstat ꝙ Marchionus testis Ant. dicit, ꝙ vidit intra illum locũ transire burchiellas portaturæ duorum centenariorum fasciorum, & se nunquam vidisse naues maioris portaturę, &c. quia respondeo, quòd licet iste testis dicat quòd non vidit maiores naues ibi transire, non sequitur ergo non transiuerunt: quia testis deponẽs super negatiua oportet quòd dicat, quòd non potuissent ibi transire quin vidisset, aliàs de necessitate non concludit, vt requiritur. vt no. Io. Andr. in c. bonæ. de elect. & Bart. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque priua. & gl. & Ang. in §. sin verò absunt. in Authen. de hære. & falci. ¶ Non obstat quòd testes nostri sint singu-
d lares, *d* quia respondeo, quòd istud non habet obstare, † qa
7 si tractaremus de probando, quòd vna certa nauis in specie transiuit per illum locum, requireretur quòd testes essent concordes, sed ad probandum in genere quòd naues ibi transibant testes singulares non repelluntur, vt not. Innoc. & omnes, in c. qualiter & quando. el 2. de accusa. & Specul. in titu. de teste. §. antepen. ver. quid si plures. & not. Anton. de But. in c. cùm oporteat. de accusa. & Bald. in l. 1. C. de testa. cum suis multis concordantiis. ¶ Item sicut videmus quòd ad probandum quòd quis possedit, non repelluntur testes singulares, vt est gloss. singula. in l. ob carmen. §. fina. de testamen. ff. ita eadem ratione quando testes probant, quòd aquæ occupabant talem locum, quando non tractatur de

tur de possessione vel occupatione vnius certi & limitati temporis. ¶ Præterea etiã si nullum testem haberemus, adhuc non constat posse obtinere aduersarium, qui non probauit de dominio directo sufficienter, nec alio modo fundauit intentionem suam, vt iam ostensum est sup. ¶ Postremò non obstat ꝙ ex aduerso pro parte Io. Blondi testes recepti eneruarunt dicta testium Ant. & eis contradicant: qa respon. ꝙ testes Ant. iuuantur & corroborantur per instrumenta inuestiturarum, vbi apparet, ꝙ dictus locus erat policinium. Item iuuantur per plures testes receptos pro informatione iudicum, & dicit Bal. in c. 1. §. si duo. de pace tenen. ꝙ ibi est gloss. sing. ex qua habetur † quod informatio etiam
8 vnius solius testis non legitimè recepti, & non iurati, operabitur hoc vbi probationes essent hincinde pares, ꝙ præualebunt e probationes, pro quibus concurrit ista informatio
c habita ab illo teste non solenniter iurato, quantò magis in casu nostro dicendum, ꝙ plus debeat operari ista informatio habita à 7. testibus. denique (vt dixi) etiam si testes nostri nihil nobis suffragarentur, non potest actor obtinere: quia non probauit ea quæ sunt fundamentum intentionis suæ in rei védicatione vel publiciana, &c. Et ita dico & consulo ego Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Generali. infrà lib. 6. consi. 150. col. 1.
b ¶ Ferraria idem suprà lib. 1. consi. 67. col. fi. Fran. Rip. rep. c. cùm M. Ferrã. nu. 6. de consti.
c ¶ Protectionem. Andre. Ise. c. 1. de capi. qui curi. ven. col. 8. c. primo quæ sint regal. col. 29. in vsib. feudo. Alex. suprà lib. 2. consi. 76. num. 7.
d ¶ Singulares. suprà lib. 1. consil. 72.
e ¶ Præualebunt. suprà lib. 2. consi. 24. nu. 40.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an possit locare domino irrequisito.*
2 *Ignorans non censetur consentire nec ratificare.*
3 *Emphyteuta alienans non cadit, nisi domino volente.*
5 *Personam approbans censetur approbare dictum eius.*
6 *Pactum de stando priuata scriptura iam factæ, valet.*
7 *Disponere contra legem quis potest in sui præiudicium.*
9 *Patientia longi temporis ex sola scientia non præsumitur consensus, nisi adsit titulus, vel de modico præiudicio agetur.*
10 *Emphyteutæ alienanti consentire non est magnum præiudicium domino.*
11 *Inuestitura feudi vel emphyteusis allegata, vt præsumatur, sufficit possessio & solutio longi temporis.*
12 *Dispositio de re intelligitur de tota.*

CONSILIVM CXIII.

Viso & diligenter considerato themate, de quo suprà, videretur prima consideratione dicendum, dictum emptorem se non posse tueri, saltem respectu partis ab initio emptæ à dicto vsuario seu emphyteuta: quia erat communis
1 regula, † ꝙ per alienationẽ factam ab emphyteuta, irrequisito domino, cadit emphyteuta à iure suo. l. 2. C. de iure emphy. c. potuit. de loca. & idem etiam videretur dicendum in parte, quam locauit: quia de natura illius locationis factæ ab emphyteuta, erat ꝙ conducens ab eo posset rem ꝑpetuò conductam retinere quousq; pensionem soluere vellet, vt colligitur ex themate, & per consequens dicebatur ista vltima locatio respectu partis locatæ habere instar locationis in emphyteusim, vt probatur in §. adeo. Institu. loca. tum, quia dicta vltima locatio non fuit facta ab habente directũ dominium, sed ab habente vtile: ideo magis propriè dicitur concessio libellaria, vt not. Azo in summa. C. loc. not. glo. in Authen. ingressi. C. de sacrosanct. eccle. & Barto. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de damn. infect. & in l. 1. C. de iure emphy. & probatur in c. 1. §. donare. in tit. qualiter olim feu. po. alie. & ibi probatur quòd talis concessio est alienatio. in c. 1. ver. aut si libellario. & ibi per Bald. in titu. quibus mo. feu. ami. & in c. 1. in fin. de prohi. feud. alien. per Loth. & in c. 1. in prin. de alie. feu. & per Bald. in Rub. C. de iure emphyt. & per Doct. in c. fin. de precariis. & in d. c. potuit. facit text. in c. ad audientiam. & in c. nulli. de reb. eccle. non alie. & quod no. in Cle. 1. eod. tit. & per Doct. in l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. 2. Et in Spe. dicit Spec. in tit. de loca. §. nunc
† 1. aliqua. ver. 125. ꝙ emphyteuta † non potest alteri in emphy-
a teusim locare a irrequisito domino. ¶ Nec obstat quod soluerit secundus conductor pensionem fatris illius, qui habebat dominium directum, vt constat in partitis & postis, de quibus in themate, quas videtur confiteri fuisse veras dominus directus, vt patet per responsiones per eum factas positionibus, de quibus in themate, quia posset responderi, ꝙ dominus directus videatur consensisse & ratificasse contractum factum à primo emphyteuta: quãtum est respectu locationis factæ per emphyteutam de parte dictæ rei, & illa occasione videtur solutam esse pẽsionem. ¶ † Sed respectu
2 partis venditæ & alienatæ non constat, quod dominus habuerit scientiam: ergo non põt videri ratificasse illud quod ignorat. l. mater. ff. de inoff. testa. l. legitima. de peti. hære. & l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iudi. facit quod not. Dyn. & Bal. in l. Mæuius. §. duobus. ff. de lega. 2. vbi dicunt, quòd licet quando dominus ab emphyteuta qui ceciderat à iure suo, recipiens pẽsionem videatur consentire quòd emphyteuta sit integratus, per l. post diem. ff. de lege commissoria. & l. commissoriæ. C. de pac. inter empt. & vend. & not. in l. 2. C. de iure emphyt. tamen illud est verum, nisi dominus re-
† 2. cepisset † pensionem ignoranter. b argum. d. l. mater. secun-
b dum eos & fuit sententia Specu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. 24. ¶ Sed pręmissis non obstantibus, contrariam sententiam de iure probabiliorem esse puto: primò, quia præsupponitur concordare æstimum domini habentis directum, & æstimũ dicti emptoris, & in quo æstimo fit mentio de tota ista re, & ꝙ eam habet ad vsum. dictus emptor soluendo singulo anno tantum, per quæ verba denotatur vsum esse perpetuum. l. si Stichum. §. stipulatio. ff. de verbo. obligatio. l. si in sing. ff. de an. leg. cum simi. ¶ Et extat statutum sub Rubri. de modo probandi rei cognitæ dominium, &c. in versic. volentes. iuncto versi. Et quę diximus de proprietario, quòd vbi descriptum est ad æstimum alicuius soluentis vsum ipsum teneri ratione vsus vel alicuius recognitionis singulo anno in aliqua quantitate denariorum vel rerum, & similiter sit descriptum ad æstimum habentis directum dominium eiusdem rei. & dictæ descriptiones scilicet tam domini quàm vsuarij sint concordes: tunc liber æstimorum faciat plenam fidem contra vsuarium. & idem econtrà statuitur, scilicet quod faciat fidem contra proprietarium, vt in præallegatis duobus versiculis est cautum, & sic cessat dubitatio quæ est de iure communi, an æstimum fidem faciat inter priuatos, de quo in l. si pater. & ibi Bald. C. de acti. empt. & in l. quæ quisque. & quod ibi Barto. ff. de acquir. rerum domi. & per Bald. in l. si quis in suo. in fin. ff. de condi. insti. & Bald. Ange. & Ioan. de Imol. in l. decem. ff. de verbor. obligation. & in l. censualis. & ibi Bald. C. de don. & Barto. in l. rura. C. de omni agro deser. lib. 11. & l. solennibus. & ibi Bald. C. de rei vendi. ¶ † Secundò fortificatur
3 nam per alienationem factam ab emphyteuta irrequisito domino non cadit emphyteuta à iure suo, nisi domino volente, vt probatur in dict. l. 2. in verbo, voluerit. & ibi not. Doctor. & gloss. parua. in l. 2. ff. si ager vectig. & probatur in Authent. de non alie. in §. scire autem. in verbo, volentibus, & eo ipso quòd apparet dominum voluisse quod emphyteuta non cadat à iure suo, non potest amplius dominus ab ea voluntate discedere. l. apud Aufidium. ff. de opti. leg. & in regula, quod semel. lib. 6. quod patet in Specu. ex no. per gloss. & Docto. in l. 2. C. de iure emphyt. & per Specu. in d. §. nunc aliqua. versic. 24. & Innocen. in d. c. potuit. vbi volunt quòd eo ipso quòd dominus ab emphyteuta qui ceciderat à iure suo recipit pensionem futuri temporis, non possit amplius eum expellere tanquam priuatum, & sic propositum mutare non potest, cùm videatur dominus semel consensisse quod non sit priuatus, sed ita est in proposito, quòd dominus videtur consensisse quod iste emptor habeatur pro vsuario, quemadmodum erat primus vsuarius, à quo secundus causam habuit, & per consequens videtur transla-

translationem factam in secundum vsurarium approbasse,
vt patet ex dicta partita posita in ordine fratris domini ha-
bentis directũ dominium, in qua cõfitetur recepisse à dicto
vltimo vsuario libr. 7. pro vsu, quẽ soluere debebat d. domi
no habenti directum, à quo domino dictus frater eius reci-
piens dictas lib. 7. asserit se dictũ vsum accepisse in solutũ, &
ꝙ verbo fertur, pſupponendũ est in facto, ꝙ quantitas dicta
rum lib. 7. erat integra pensio, q̃ solui debebat, & solita erat
solui per primũ vsurarium: & ꝙ dicta partita intelligitur de
4 re vsuarij, de qua vertitur qõ. ¶ † Nec ob. si dicatur, ꝙ dicta
scriptura priuata non facit fidẽ contra dominũ habentem
directum dominiũ, vt l. instrumenta. & l. rationes. C. de pro
ba. quia respondetur, ꝙ attẽto ꝙ dominus habẽs directum,
fatetur dictũ eius fratrem qui dictam partitã scripsit fuisse
toto tpe eius vitæ virum fide dignum, bonæ vitæ, bonæque
conditionis, & famæ, & non mendacẽ, sed veridicũ per to-
tum dictum tps, maximè in scripturis suis: & qđ notam ha-
buit, & habet dicti sui fratris vitam, qualitatẽ, conditionem
& famam: & ꝙ pro tali eum continuò habuit & habet, vt in
themate pſupponitur: ergo si per totum tps suæ vitæ fuit ve
ridicus, maximè in scripturis suis, sequitur ꝙ ex dicta con-
fessione apparet, ꝙ dominus approbauit personam, & scri-
pturam dicti sui fratris, ideo & ad plenam approbationem
stari debet. l. Theopompus. ff. de do. præl. non enim solùm
approbat personã fratris sui, sed ẽt dictum seu scripturam
eius, dum dicit, ꝙ fuit veridicus toto tempore vitæ suæ, po-
tissimè in scripturis suis. Vnde ex quo asserit scripturã esse
5 veram, illi stari oportet. ¶ † Nam videmus ꝙ etiã si quis ap-
probat personam & dictum ẽt aduersarij sui, stabitur dicto
& relationi aduersarij sui, qui approbat dictum illius, vt no.
Spec. in tit. de teste. §. restat. versi. hoc tamen fallit, dum po-
nit 24. casum. alleg. in arg. l. fin. C. de fideicom. & in l. fin. C.
de sen. pas. & not. per Dyn. & Bart. in l. fin. de præto. stipul. &
Ant. de Butr. in c. finem litibus. de dolo & contu. & in c. ve-
niens. el. 1. de testi. & in c. 2. de fide instru. vbi voluit, ꝙ valeat
conuentio, qua quis promittit stare ei quod dicet aduersa-
rius suis se expendisse, non obstãte ꝙ videatur dari materia
delinquẽdi, seu falsum deponendi, quãtò magis debet stari
scripturæ alicuius iam factæ, tempore quo quis approbat
eam iam factam asserendo scripturas eius iam factas esse ve
ridicas, quo casu cessat ratio, ꝙ detur materia falsum scri-
bendi. ¶ Et per prædicta patet ꝙ non habet obstare id quod
6 not. Innoc. in c. cùm P. tabellio. de fide instru. † vbi voluit, ꝙ
per pactum induci non possit, quòd quis cogatur stare scri
c pturę c priuatæ alicuius. & no. Ang. in l. pactum inter hære-
dem. ff. de pact. quia potest responderi primò, ꝙ hoc est ve-
rum, quãdo quis pacto vellet se astringere ad standum scri
pturæ priuatæ nondum factæ, sed faciendæ. Nam tunc ideo
non valet pactum, ne detur materia falsum fabricandi, ita
dicit Paul. de Cast. in præalleg. l. pactum inter hæredem. se-
cus est in scriptura priuata iam facta, quia quis potest eam
approbare, & fidem facere contra eum, quod probatur in l.
2. C. de instit. & substit. sub condi. fac. & in l. cùm precum. C.
de libe. cau. vbi si quis produxit scripturam aliquam pro li-
bello, illa facit fidem contra eum: quia eam videtur appro-
bare, & fateri esse veram. ¶ Præterea secundum Bald. in l. de
quibus. ff. de legi. potest dici ꝙ dictum Innocen. in præalle.
cap. cùm P. tabellio. non sit verum, quia secundum Bald. si
potest ex disponentis authoritate dari robur dicto vnius
priuati viui, vt d. l. Theopompus, ergo etiam & voci mor-
tuæ, id est, scripturæ priuatæ alicuius. arg. dictę l. de quibus,
7 versic. nam cùm ipse. secundum eum. ¶ † Nec ad hoc obstat
ratio, qua mouetur Inno. scilicet quòd inferiores non pos-
sunt contra leges disponere. l. formam. C. de officio pręfec.
præto. c. quod super his. de maio. & obed. quia illud est ve-
rum in præiudicium alterius, sed in præiudicium ipsius di-
sponentis potest regulariter quis disponere contra leges,
d quo ad faciendum sibiipsi d præiudicium. l. pen. C. de pactis
& dict. l. pactum inter hæredem. & quòd quis possit se a-
stringere ad standum scripturæ priuatæ scribendæ per ali-
quem priuatum, tenet Anton. de Butrig. in cap. 2. de fide
instrument. in versicu. quartus casus quando liber ratio-

num. & in versic. ad tertium genus. ¶ Tertiò corroboratur
ex instrumento confessionis mutuæ, per quam dicti fratres
confitentur habere plenam scientiam de omnibus quan-
8 titatibus denariorum quomodocunque peruentis de bo-
nis vnius ad alterum, & de ipsis esse satisfactum: † & sic non
potest allegari ignorantia per dominum directum de dicta
quantitate pecunię soluta pro vsu dictæ rei ab emptore prę
dicto: quia saltem in genere cogitauit de dicta quantitate
pecuniæ, vt patet ex dicto instrumento, & probatur in l. qui
iure milit. ff. de test. mili. & no. DD. in l. sub prætextu. la 2. C.
de transact. & in l. cum Aquiliana. ff. eo. & per Bart. in l. fi. §.
pen. ff. de condi. indeb. & in l. ab Aurelio. §. Caius. ff. de libe.
9 lega. † Quartò comprobatur, quia licet ex sola scientia &
patientia non præsumatur titulum esse cõcessum ab eo qui
scit & patitur: Vnde licet possideam longo tempore rem
tuam te sciente & patiente, tamen non præscribo si aliud de
titulo non constat. l. nullo. C. de rei vend. & C. de præscrip.
long. temp. per totum. tamen si præcedat titulus, bene præ-
sumitur consensus illius: qui longo tempore scit, & patitur,
* vt probatur in l. si filius. C. de petit. hæred. & l. qui in aliena.
versi. sed si non adiecit. ff. de acq. hær. & est magis * commu-
nis conclusio doctorum: ꝙ vbi non agitur de nimis magno
† 3. præiudicio: tunc ex † patientia longi temporis præsumitur
consensus, vt not. in l. penul. C. commu. diui. & no. glo. Bart.
in l. cùm de in rem verso. ff. de vsu. & in sua disputatione, quę
incipit: quædam mulier, & gl. Dy. & Bart. in l. 1. §. fin. de aqua
10 plu. arcen. & not. in c. peruenit. de censib. † sed quòd præsu-
mitur dominum ex longa patientia consensisse, quod em-
† 4. phyteuta alienaret † suum ius, non est præsumere consen-
sum circa id, quod esset multum præiudiciale domino, at-
tento ꝙ saluum remanet ius directi dominij domino, & a-
lienatio facta ab emphyteuta fuit solùm circa ius ipsius em
phyteutæ, cùm videamus ꝙ ex sola scientia & patientia do-
mini etiam inducatur consensus in iure reali acquirendo,
putà in iure seruitutis realis: quia si quis sine titulo vsus sit
iure seruitutis realis, putà viæ vel itineris in fundo alterius
sciente & patiente domino inducitur consensus, & præsu-
mitur ꝙ præcesserit concessio seruitutis, vt no. in l. eum. de
in rem verso. præalleg. cum si. non obstante ꝙ ibi dominus
tractet de damno vitando, & acquirens tractat de lucro,
quanto magis idem erit dicendum in casu nostro, in quo
dominus tractaret de lucro. & emptor tractaret de damno
vitando, cuius causa debet esse fauorabilior. arg. l. fin. C. de
codici. & l. 1. C. de impo. lucra. descri. sed ita est ꝙ dominus
habens directum, videtur habuisse scientiam, quòd dictus
emptor acquisiuerit à dicto vsuario dictam rem, & quòd in
eum esset translatum ius primi vsuarij, vt patet ex partita
seu posta scripturæ fratris eiusdem: nam in ea dicitur quòd
dictus frater, qui habebat directum dominium, dedit inso-
lutum dicto suo fratri vsum præstandi à dicto emptore, er-
go apparet quòd dictus dominus directus habuit scienti-
am, quod in istum emptorem esset translatum ius vsuarij, &
verbo fertur, quòd à tempore, de quo in dicta posta, dictus
emptor per dictos 10. annos perseuerauerit in retentione
dictæ rei, & solutione vsuarij prædicto fratri illius, qui ha-
bet directum dominium per dictos 10. annos absque con-
dictione dicti dominij: ergo præsumitur quòd præcesserit
eius consensus. hoc magis in specie probatur: quia cùm ex
posta dicti libri, in qua fit mentio de datione in solutum,
apparet quòd dictus emptor soluerit pensionem fratri do-
mini de voluntate ipsius domini, quòd etiam satis proba-
tur ex dicto instrumento mutuę confessionis, in quo appa-
ret de ratificatione solutionis pensionum, quæ ratificatio
trahitur retro, & mandato comparatur, vt habetur in iuri-
bus vulgaribus. & in facto præsupponatur quod dictæ so-
11 lutiones factæ fuerunt per annos 10. vt dixi. † ergo etiã vbi
tractatur de magno p̄iudicio, & debet ex tali solutione 10.
ann. induci titulus allegatus, & faciam videri cõcessionem
iuris emphyteutici de voluntate domini, vt probatur in d.
l. cùm de in rem verso. maximè cum ibi notatis. per Barto.
in l. litibus. & ibi nota. Andr. de Barulo, & Bart. de agrico.
& censi. lib. 11. ¶ Vnde in proposito dicit Anton. Butr. in re-

pe. c.

pe.c.peruenit.de cen.per prędicta, ꝙ si aliquis me sciente &
patiente tenuerit rem meã, vt emphyteuta, & soluerit pen-
sionem per longum tp̃s, ex tali præstatione probatur ipsum
e esse emphyteutã. *e* alleg.c.1.de consu.recti feu. & c.1.ad fi.in
titu.qualiter olim feu.po.alie.& scđm eum sufficit longum
tempus, quod interpretatur esse 10. annor. vt d.l.cùm de in
rem verso. & ibi not. licet secundum eum gl.in l.2.C.de iu-
re emphy.in fi.gl.magnæ, videntur velle ꝙ requiratur tem-
† 5. pus 40.annorum. Sed ꝙ sufficiat dictum† longum tempus
10.annor.in emphyteuta, tenet etiam Bal. in l. post mediũ.
C.de fideicom.in versi.pone, aliquis soluit ecclesiæ. & in l.1.
ff.de rer.diui. ¶Nec obstat tex.in c.si quis per 30.si de feud.
fue.cont.inter do.& agna.quia ad hoc respondet Bald.in c.
si.de feu.da.in vicem leg.cõmis. s. ꝙ aut constat ꝙ feudũ nõ
fuit concessum per inuestituram possidenti, & tunc requi-
ritur ad p̃scriptionem tp̃s 30.an.qđ ęquipollet concessioni
per inuestiturã, vt in d. c. si quis per 30.& in hoc casu debe-
ret saluari gl.posita in d.l.2. ¶Aut sumus in dubio, vtrũ prę-
cessit titulus inuestituræ: & tunc si allegatur, p̃cessit titulus
inuestituræ: & ad eius ꝓbationẽ inducitur p̃statio seruitij,
& tunc non requiritur tp̃s 30.ann. dummodo interuenerit
scientia & patientia domini, vt in d.c.1.de consu. recti feud.
istud ẽt vult expressè Spe.in d.§.nunc aliqua. in versi.142.&
Bal.Ang.Io.de Imo.in d.l.qui in aliena. in prin. & similẽ di-
stinctionem facit gl.magna in l. seruituti.la vlt.ff.de seruit.
¶Et per hęc patet euidens responsio.ad allegata in contra-
rium. Nam fateor ꝙ per alienationẽ quam fecit emphyteu
ta irrequisito domino, cadit à iure suo si dominus vellet, sed
in ꝓposito nostro apparet doĩum noluisse, vt superius osten
sum est. Pręterea ex dicta longa p̃statione & patientia domi
ni p̃sumitur intercessisse cõsensum domini, vt probaui. Itẽ
liber æstimi videtur omne dubiũ remouere. Nec obst. ꝙ illa
solutio pensionis potest intelligi facta respectu partis loca-
tæ, & non partis emptæ, q̃a respondeo ꝙ pensio quæ debe-
batur, tota resoluta fuit, & solutiones sunt approbatę per
12 dominũ, vt sup.est probatum. †Item in libro æstimi non est
descripta tantum pars rei, sed tota vel saltem simpliciter res
f ipsa descripta est, quo casu in dubio intelligitur de tota, *f* vt
not.per glo.& Doct.in l.si in rem.ff.de rei vend. & probatur
in l.de pupillo.§ qui nunciat.& ibi not.Bart.ff. de ope. noui
nunc. & in l. legatis vxori, & ibi Dyn.& Bart.ff.de legat.2.&
not.in c.2.de lib.obla. ¶Ex quibus concluditur potiora es-
se iura emptoris. Alexan.

ADDITIO.

a ¶Locare.imò vt dixi suprà lib.3.consi.119.
b ¶Ignoranter.dixi in consue.Parisi.§.14.nu.10.
c ¶Scripturæ.idem Rom.consi.204.Soc.l.1.§.fi. de verb.obl.
Ias.l.iusiurandum quod ex conuentione.col.1.de iureiur.
d ¶Sibiipsi.vt dixi in consu. Parisien. §.124. limitando illum
textum.
e ¶Emphyteutam. plenè discussi & contrarium probaui in
consu.Parisi.§.7.nu.17.cum seq.
f ¶Tota.dixi in consue.Parisi.§.primo.gl.5.num. 24.§.2.glo.
4.num.26.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quòd communitas teneatur de damno ab incerto au thore dato.*
4 *Relationi non statur, quando de aliquo constat de confessione partis.*
5 *Relatio nec statur in his quæ excedunt commissionem: & si contineat non verisimilia vel falsa.nu.6.*
7 *Testi falso in vno: non creditur in aliquo.*
9 *Statutum si quam habeat pro plenaria probatione: tamen admittitur probatio in contrarium.*
10 *Factum præsumitur tempore quo vitiatur delictum.*
11 *Terrarum appellatione venit castrum.*
12 *Dicere homines aliud est, & aliud dicere communitatem.*
13 *Conditio potestatiua quando non est facilis.*
15 *Testis per verbum, credit, non probat.*
16 *Colonus non est idoneus testis.*
18 *Testis probatio annullatur, si postea contradixerit.*
19 *Vnio circa incorporationem, non subiicitur statutis.*

CONSILIVM CXIIII.

†1 IN causa † & lite inter filios & hæredes Melchio
nis de Burgelinis agentes & commune Medi-
cini se defendentes. Attingam in vnoquoque
principali fundamento eas breues conclusio-
nes, quæ ad rem facere videntur, eneruando
ea quæ per aduersarios deducuntur, quatenus ad proposi-
1 tum faciunt reliquis prætermissis. ¶†Circa primum dubi-
a um dico, quòd non sumus in casu statuti, *a* quod debet ha-
bere locum quando pœnitus ignoratur, à quibus datum
fuerit damnum, sed in casu nostro scitur genus seu species
hominum qui damnum dederunt, licet ignorari dicatur
quod indiuiduum, seu qui singulares homines de commu-
ni modicum damnum dederunt. Nam pars agens confite-
tur quod fuerunt homines de Medicino, qui damnum de-
derunt, ideo non puto insistendum: quia per hoc allegata
fuit decisio, quam ponit Pet. Ancha. in consi.216.incip. Nos
Bartho. de Salyceto, &c. dum attingit ibi intellectum gl.in
2 l.si in rixa. ff. de sica. ad hoc non est responsum. ¶†Ad secun
dum dubium dico nõ sunt probata requisita à statuto, quia
statutum loquitur de damno dato à quibus ignoratur: &
istud non est probatum, scilicet quod ignoretur, à quibus
fuerit damnum datum: nec in relatione hoc dicit. dico ve-
rissimum esse quòd illa verba statuti in Rubric.de emenda-
tione damnorum, &c. Circa princ. dum dicit, teneatur ad
æstimationem robariæ vel damni, de qua vel quo dicatur
ignorari, per quem vel quos fuerit commissum, &c. intelli-
guntur, scilicet dicatur, & probatur, vt in l.1.in princi.cum
glo.ff.si quadru.paupe. fe. dica.& in l.si prius.cum glo.& in
c.non est.de consuet.in 6.& glos.in l.ei cuius. ff.de appe.re.
& in l.2.C.quod metus caus.& in c.cùm super R. & in c.post
electionem. de conces. præbend.& in c.1.de his quæ fiunt à
maior.par.c.& per Bart.in l.si cui.§.iisdem.ff.de accusa.& in
c.pastoralis.de excep.& not.per glo.in c.si verò. de sentent.
excom.& in c.vt circa. de elect.in 6.cum similibus.& ad ista
3 non est responsum. ¶†Circa tertium, licet statutum dicat
stari relationi, tamen intelligitur, nisi iusta causa subsit non
credendi, vt in Specu. dicit Ange.in l.diuus. ff.de testa.mili.
allegat not.per Iacob.But.in l.1.C.de re iud.& not.Ange.in
Authen.de exhiben. reis. in princip.& in l.qui restituere.ff.
de rei vendi.& in l.qui vas.in princip. ff. de fur.& quod not.
Bald.in c.1.si de inuestit.inter domin.& vasallum lis ori.& l.
1.C.si aduer. lib.& in l.contra negantem.C.ad legem Aqui.
sed ita est quòd multa concurrunt propter quę, & quolibet
ipsorum est iusta causa, non adhibendi fidem relationi.
¶Primò, quia ille de Burgelinis in antiqua petitione pro-
ducta in primo iudicio asserebant, quòd damnum datum
fuerat in corbibus mille quingentis speltæ: & in corbibus
ducentis frumenti: & in relatione ista dicitur, quod dam-
num fuit in corbibus duobus mille speltæ, & in corbib. tre-
centis frumenti, vnde in hoc magis est standum assertioni
4 partis contrariæ, sicut ex relatione notarij patet: † quia vi-
demus, quòd etiam vbi aliàs contra præsumptionem iuris,
& de iure non admittatur probatio in contrarium. l.anti-
quæ. C. ad Velleianum. l.fin. C. arbit. tute. tamen si contra
talem præsumptionem adducatur confessio partis, præ-
ualet confessio, vt est gloss. singularis in §. aliud. in Authen.
de æquali don.& not.Cyn.Bartol. & alij in Authen. sed iam
necesse. C. de dona. ante nup.& cano.in l.si qui.de spons.&
probat text.cum glo. secundum intellectum, quem ibi po-
nit Salyc.in l.prima.C.de do.& not.Barto.l.absentem.ff.de
5 pœnis. †Secunda causa propter quam est iustum quod ei
relationi non credatur: quia excedunt commissionem, vt
not. Specul. in titu. de teste.§ primo.ver.item quòd est ver-
bosus. Nam ipsi referunt multa, quæ non concernunt au-
thoritatem & commissionem eis datam à statuto, & à iudi-
ce, & hoc fecerunt solum ad auferendas & infringendas de
fensiones rei. Nam debebant solùm referre circa quanti-
tatem damni, & eius æstimationem, & an damnum datum
esset: & ipsi referunt quòd illi de Fantutiis ingressi fuerunt
cum paucis, & sine armis castrum Medicini, & sic excesse-
runt commissionem aliter quàm reddendo causam scien-

6 tiæ eorum quę sibi commissa erant. ¶ † Tertia causa est propter quam illi relationi tanquam suspectæ non sit credendum: quia continet non verisimilia. l. ob carmen. §. fin. ff. de testi. Nam id quod est valde remotum à verisimili, est quædam falsitatis imago, vt inquit Bal. in l. 1. C. de ser. fug. ¶ Sed isti referentes referunt plura valdè longinqua à verisimili, maximè dum referunt quòd illi qui iuerunt pro capiendo dictum castrum Medicini, iuerunt sine armis, & nume. 20. Quarta ratio propter quam non est iusta causa non credendi illi relationi est: quia continet falsa. Nam dum in ea continetur quòd isti iuerunt ad capiendum dictum castrum, erant numero 20. & sine armis: istud est falsum, quia erant vltra 100. & circa 200. & bene armati, vt est probatum per testes vtriusque partis. continet etiam falsum, quia in relatione & petitione fit mentio, quod in d. domo erant corbes duo mille speltę: & quòd fuerunt in totum exportatę, & tamen illi de Bargelinis respondendo positionibus vltimò productis fatentur, quòd remanserunt corbes 34. speltæ.
7 † vnde sicut testi deponenti pro parte *b* verum, & pro parte
b falsum non creditur in aliquo, & est præsump. cōtra eum in totum. 9. dist. si ad sacras. in quæstio. 9. in c. puta. bonus tex. in c. quanto. de his quæ fiunt à præla. & no. Inno. in c. fraternitatis. de hære. & alij in c. in nostra. de test. & Specu. in titu. de instru. edi. §. instrumentum. vers. quid si aliquid. & Doct. maximè Bald. & Sali. in l. si ex fal. C. de transacti. & Oldra. in
8 consilio 37. Nec ad hoc obstat si dicatur, † quòd istud procedit in teste, qui cum iuramento deponit, meritò si dicit falsum in vno: quia est periurus, nō debet ei credi in aliquo c. testimonium. de testi. quia respondeo, quòd etiam nos sumus in iuramento: quia statutum disponit quòd talis relatio habeatur pro plena ꝓbatione, cum iuramento conquerentis. cum ergo conquerentes iurauerint vera esse contenta in relatione, & illa sint non vera, nec verisimilia: sequitur quod cùm iuramentum saltem pro parte sit falsum: vitiatur in totum, & per hoc apparet non obstare id, quod habetur in c. si eo tempore. de rescrip. in 6. & id quod not. Barto. in l. filiusfami. §. sequens. ff. de fal. quia nihil faciunt ad propositum, nec loquuntur in eo quod pro parte fuisset periurus. ¶ Nec obstat si dicatur, quòd non debet posse probari contra relationem & iuramentum conquerentium: eo quia sta
† 2. tutum dicat, quòd habeatur pro plena † probatione, per not. per glo. in Clemen. 1. in glo. mag. de prob. quia respondeo quòd illud posset procedere quando statutum diceret quòd haberetur pro plenaria probatione: & ita loquitur glos. in d. Clemen. prima. & not. Lud. Roma. in l. quæ bona. §. quidam. ff. de dam. infect. & in l. si duo. ff. de acqui. hær. sed statutum dicit quod habeatur pro plena probatione. quo casu nemini dubium, quòd potest fieri probatio contra plenam probationem, nam duo testes faciunt plenam probationem, vt dicunt gloss. in l. admonendi. de iureiurand. & in l. bonæ fidei. de rebus cred. per iura vulgaria, tamen non est dubium quod probatio facta per duos testes potest repro-
9 bari. c. licet causam. de prob. † & dato quòd statutum dicat, ꝙ dicta relatio cum iuramento conquerentis habeatur pro plena probatione, tamen potest contra talem relationem
c & iuramentum fieri probatio *c* in contrarium, vt probatur in d. l. admonendi. & not. Bald. in l. 1. C. de reb. cred. & Ang. & Ioan. de Imol. latè in l. qui bona. §. qui damni. ff. de damn. infect. & Bald. in l. contra negantem. in fin. C. ad legem Aquilia. & in c. si de inuesti. inter dom. & vasal. in prin. de furt. & in l. qui restituere. ff. de rei vend. & Authen. de exhib. reis. in princip. & Pau. de Cast. in l. 2. in fin. ff. si ex nox. causa. aga.
10 ¶ † Circa aliud dubium, quo dicitur, quòd dato quòd non fuerit præcisè probatum, quòd congregationes illæ armatorum non fuerint præcisè eo tempore, quo fuit factum & datum illud assertum damnum: tamen præsumitur esse datum potius tempore dictæ congregationis quàm alio tempore, per not. per Bartol. in l. non solùm. §. sed probari. ff. de noui ope. nuncia. & Bald. in l. 2. C. an seruus ex suo fac. & Salycet. in l. matrem. C. de probationib. & Cano. maximè do. Abba. in c. in præsentia. de probatio. vt sic potius præsuma-
d tur *d* quòd asserta negligentia hominum de Medicino commissa non custodiendo potius cadat in non delictum: quia si præsumitur quod facta fuerit tempore dictæ congregationis, non est delictum ex dispositione statuti: aliàs secus: & quod dicatur agi de delicto, licet tractetur de facto negatiuo, scilicet consistente in non custodiendo, vel in non denunciando, & similibus. not. Bart. in l. libellorum. in princip. in 4. colum. ff. de accusat. & est text. in l. desertorem. per totum. & in l. 1. & ferè per totum. C. de his, quibus vt indig. & in toto titu. ff. ad Syllani. ¶ Nec ad hoc obstat si dicatur, quòd statutum in casibus exceptis positis in ver. saluo quod tempore guerræ, &c. non est exceptuatum castrum, & non est eadem ratio in castro, quæ est in villa: quia intus castrum potest fieri facilius custodia, quia ad hoc respondeo, quod imò castrum est exceptum in illo ver. patet, quòd statutum
11 ibi excepit terras, &c. † & appellatione terrarum *e* venit ca-
e strum. c. cùm in partibus. de verbo. signi. Item statutum excipit communia, & cui dubium quòd commune Medicini comprehenditur, cùm etiam in omnibus scripturis partis aduersæ appelletur & nuncupetur commune Medicini, & etiam tunc ratio statuti viget in casu isto, tum quia intus castrum erat congregatio de illorum de Fantutiis & sequacium, tum etiam quia dato quod congregatio fuisset solùm extra castrum: tamen tali tempore voluit statutum, quòd homines non tenerentur custodire bona particularium, cùm sint tunc plurimum occupati ad custodiendum, ne hostes castrum inuadant, & expugnent: quia non debet addi afflicto afflictio. l. diuus. ff. de offi. præsi. q. 7. cum percussio. Et per hoc patet quòd non obstat, si dicatur, quòd agentes domini Fauentini nō intrauerunt castrum: quia dato quod non intrauerunt, satis est quod statutum ꝓpter talem congregationem excusat homines à custodia damnorum: quia sunt occupati ad pugnandum cum hostibus: ac etiam dico, quòd si non intrauerunt gentes domini Fauentini, intrarunt tamen illi de Fantutiis cum magna congregatione, & tali cui commune Medicini resistere saltem de facili non poterat. ¶ Nec etiam obstat si dicatur, quòd commune Medicini fatetur quòd damnum fuit datum per homines Medicini, & quòd commune fateatur, apparet quòd accipiat confessionem illorum de Burgelinis dicentium, quòd homines Medicini dederūt dictum damnū. Si ergo commune ita fateatur, ad quod opus est testibus? quia respondeo, quòd nullibi commune Medicini dederunt illud damnum, & dato etiam quòd commune in parte & partib. sibi fauorabilibus acceptarent confessionem illorum de Burgelinis dicentium, quòd homines Medicini dederunt damnum, tamen non per hoc infertur ex illa confessione & acceptatione, ꝙ commune Medicini hoc damnum deduxit,
12 † quia aliud est dicere homines *f* Medicini, quod potest ve-
f rificari in duobus. l. inter illam. ff. de verbor. signifi. & aliud est dicere commune Medicini: vt dicit Oldra. in suo consil. centesimo, incipi. In executione. & Petr. de Ancha. & Ioan. de Imol. in c. quanto. de his quæ fiunt à prælat. & probatur in c. si canonici. cum gloss. de offi. ordin. in 6. & ibi not. Dominicus. & idem est de mente Bartol. in l. fina. C. de prædiis curialium. lib. 10. vbi dum dicit quòd non sufficit, quòd in instrumento dicatur cōuocatis decurionibus, nisi dicatur, in qua congregatione interuenerunt duæ partes ex tribus. l. nominationum. C. de decu. li. 10. vnde si fuerint homines de Medicinis, illi qui dederunt damnum, agatur cōtra eos, non autem agendum est contra commune, prout actum est, & per hoc patet quòd etiam non obstat si dicatur, quòd per testes illorum de Burgelinis est probatum quòd homines de Medicino fecerunt robariam illam, non dico quòd commune fecerit: quia testes non dicunt quòd commune fecerit, agatur contra illos homines, sed contra commune agi non potest rationib. suprà & infrà deductis. & maximè, quia tempore quo illi de Fātutiis ingressi fuerunt castrum Medicini, & tempore quo ibi steterunt, quo tempore testes videntur dicere, tunc fuisse datum damnum prædictum, tales de Fantutiis cum sua congregatione erant tot & tales quibus commune Medicini nō potuisset resistere, vt ꝓbant testes communis scilicet d. Margarita, quæ licet sit de castro Medi-

Medicini: tamen quia vidua, non tenetur ad conferendum ad æstimationē & satisfactionem dicti damni ex forma statuti prædicti. idem deponit Vincentius & Ioan. olim Blasij de Medicino habitator Imolæ. Et idem deponit Euāgelista ciuis Bonon. qui dicit, ꝙ commune Medicini non potuisset de facili resistere eis. Idem deponit Gandulphus de Imola, & Paul. de Castro duciæ, & Dominicus Pauli de Castro duciæ prædictæ, & Simon de Bilaquis ciuis Bono. & Anto. Michael Becharius, & Vincentius Armiger, & Bar. Andreæ de Sach. ciuis Bono. & Iacob Hieronymi Barberij, & Bono. & dominus Syluester de Venetiis: & isti nō sunt de Medicino exceptis illis, quos retuli esse de Medicino, & sic sunt 10. testes clarè deponētes: ergo sumus in casu excepto à statuto. ¶ Nec ob. si dicatur, ꝙ per testes partis aduersæ est probatum contrarium: quia hoc nego. Nam discurrendo per eos testes, qui de hoc deponunt, capio in primis Leonardū sartorem: & iste non concludit: quia dicit quòd nō potuissent expelli sine sanguinis effusione, & sic non de facili, vt probatur expresſè per id qđ dicit Io. de Imo. post Ang. in l. fi. ff. de condi. insti. in ver. no. quòd hęc conditio, si in Alexandriam ierit filius, &c. ibi dum tractat, quæ dicatur conditio potestatiua facilis, sub qua dicunt iura filium posse institui. & in-
13 ter cætera dicit, quod † quando volens implere conditione, submitteret se periculo terrestri, vel maritimo, non dicitur conditio potestatiua facilis. probatur in l. suus quoq;. §. puto. in verb. per hyemis conditionem. ff. de hær. inst. Et idem etiam dicit de conditione ingrediendi monasteriū, vel ducendi vxorem, & ad cognoscendum, an quid dicatur de facili possibile, debet attendi, an vt plurimum & frequentius ita fiat, d. §. puto. & ibi no. & ponderandum est quòd iste testis dicit, quòd si aliquis hominum de Medicino fuisset accusatus dictis regentibus castrum fuisset captus, & missus ad castrum sancti Petri in arcem, vnde si consideretur quod non poterant de facili expelli, quia homines non poterant sine periculo simul conuenire, & istam expulsionem tracta-
14 re & ordinare, cùm haberent hostes in domo. ¶ † Capio alium testem scilicet Iacobum Angelini, iste non probat, primò, quia iste affinis istorum de Burgelinis: & sic non est integer testis, vt not. Specul. in titu. de testib. §. primo. ver. sed quid si testis. in eodem gradu. in versicu. seq. Item iste testis dicit quòd nescit, an homines de Medicino potuissent expellere illam congregationem sine periculo mortis, vel sanguinis: ergo non probant quòd de facili potuissent expellere, vt requirit statutum, iunctis his quæ proximè dixi circa alium testem. Item iste testis est sibimet contrarius, quia primò dicit quòd dicti de Fantutiis, & illi qui secum intrarunt, multum timebant stare in dicto castro, & dubitabant quia pauciores & debiliores, & peius armati, & postea dicitur quòd ignorat, an dicti homines Medicini essent melius vel peius armati: ergo ei non est credendum. l. quia varia. ff.
15 de test. l. eos. ff. de fal. ¶ † Capio Michaelem alium testem: iste non probat: quia deponit per verbum credit. l. secunda. §. Labeo. & ita not. ff. de aqua pluuia arcen. & in cap. literis. de præsump. & plenè not. c. quoties. de testi. & Cyn. in l. testium. C. de test. & Spec. in tit. de teste. §. 1. versi. item quod deponit de credulitate. Item est sibimet contrarius: quia primò dicit quòd credit, quòd homines Medicini potuissent sine periculo mortis vel sanguinis expellere intrantes. non solùm cum armis, sed cum verbis & minis. Et postea dicit, quòd si homines dicti castri voluissent expellere illos intrantes, fuisset necesse eos homines capere arma pro maiori parte vnanimiter: ergo ei tanquàm contrario non est credendum, vt dixi. ¶ Capio alium testem scilicet Iaco. Bartholomæi, & iste nihil penitus dicit ad istud propositum. ¶ Capio alium, scilicet Paracinum, & iste non probat, tum, quia non deponit quòd de facili potuisset resisti, vt dicit statutum, tum etiam quia per patrem & matrem huius testis est probatum, quòd iste Paracinus dicto tempore non erat in dictis locis, nec in circumstantiis, & sic est reprobatus. l. optimam. C. de contrahend. & commit. stipu. cap. ex tenore. de test. ¶ Capio Georgium alium testem, iste probat pro communi Medicini non contra commune. ¶ Primò, quia si qua dicit quæ videantur esse contra commune Medicini deponit per verbum, credit, & sic non probat, vt dixi. ¶ Secundò, quia dicit quod aliqui homines Medicini erāt complures, & amici dictorum de Fantutiis: ideo alij homines non audebant expellere illos de Fantutiis, & quod præterea non potuissent expellere sine periculo, & sic iste deponit in effectu quod de facili non potuissent expelli, & licet aliqui homines Medicini indebitè fuissent amici, vel complices dictorum de Fantutiis, tamen hoc non habet nocere communi Medicini, cui non est imputandum factum aliquorum non constituentium maiorem partem hominum, vt in c. 1. de his quæ fiunt à maiori parte capi. l. 3. ff. de decre. ab ordin. faci. l. quod maior. ff. ad municip. ¶ Capio Baptistam Viam, iste testis dicit quod nedum homines, sed mulieres dicti castri potuissent expellere dictos de Fantutiis. alij non dicunt sic, vt ōstensum est, & iste in hoc est singularis. Benedict. Bonuicinus, & alius testis deponit potius pro communi Medicini: quia dicit quòd homines Medicini nō potuissent expellere sine periculo mortis, vel sanguinis. & sic non de facili, & quòd dicti de Medicino non erant vnanimes. Item non est integer testis, quia dicit se esse colo-
16 num dictorum de Burgelinis. † & cōstat quòd colonus g enumeratur inter domesticos, in l. præsenti. §. sanè. & ibi not. C. de his qui ad eccles. confu. & domestici non sunt idonei testes. c. in literis. de testi. l. etiam. C. de test. ¶ Capio Franc. Ioannis seu Geminiani de Medicino, & iste non probat, quia deponit per verbum, credit. item est conductor seu colonus, vt proximè dixi. item nescit an potuissent expellere sine periculo, & etiam non concludit quòd de facili potuissent, Bertus Iacobus alius testis deponit per verbum, credit. Antonius Cursi alius testis nihil deponit de hoc. & similiter, nec etiam Ioannes alius testis. Petrus Guidonis etiam non deponit, nec probat quòd de facili potuissent expelli. Laurentius Calselarius alius testis etiam non probat, quia dicit quòd nescit, an potuissent expelli sine pericu-
17 lo, & deponit per verbum, iudicio suo. † testis autem nō debet iudicare, sed testificari per sensum corporis. l. qui testamento. §. fi. de testa. in Auth. de hær. & fal. §. si verò absunt. l. testium. C. de testib. Item est probatum quòd iste testis eo tempore non erat in loco. alij duo vltimi testes scilicet Franciscus Ber. & Iacobus Bernadi nil deponunt concludenter
18 ad ꝓpositum. † Quinimò reuocarunt dictum suum ex post facto, vt apparet per publicam scripturam: quo casu in tantum detrahitur de fide ꝙ ex eorum testimonio non debet procedi ad sententiam, vt singulariter dicit Anton. de Butr. vt in c. cùm in tua. de testi. per not. per glo. in c. præterea. de testi. cogen. & idem dicit Angel. in consil. 189. & sic remanent nostri testes plures, & meliores, & probantes quòd nō potuissent resistere: ergo præferendi. cap. in nostra. de testi. maximè, quia deponunt pro reo. c. ex literis. de probationibus. ¶ Aut ergo fuit datum istud damnum de mense Septembri, quo mense fuerat in castro Medicini congregatio istorum de Fantutiis, & non tenetur commune, quia tali congregationi de facili resistere non poterat. Aut fuit datum de mense Octobri. & tunc est probatum, quòd de illo mense erat ibi dominus Fauentinus cum tali congregatione, cui resisti non poterat, vt est probatum, & per testes & per confessionem partis respondentis positioni vigesimęoctauæ & sequenti. & positioni 32. & etiam 25. positioni, & siue fuerit datum de mense Septembri & Octobri, vt pars in libello dicit omninò excusatur commune, quia de mense Septembri fuit vna congregatio, & de mense Octobri alia. ¶ Nec requiritur probari quòd eo die, quo fuit datum damnum, esset ibi congregatio, per not. per Bart. in d. §. sed vt probari. Etiam patet quòd non obstat, si dicatur, quod ante aduentum domini Fauentini fuit datum damnum, qa respondeo quòd dato quòd ita esset, cuius tamen contrarium fatetur pars respondendo dictæ 25. positioni, tamen non per hoc debet teneri commune: quia præcesserat alia congregatio cui resisti non poterat: quo tempore testes dicunt datum fuisse damnum. ¶ Accedit ad confirmationem dictorum quòd testes vtriusque partis concludunt, quòd de illo

de illo mense Septembri erat guerra in confinib. Medicini,
& in castro sancti Petri, vt inter nostros testes deponit Euan
gelista ciuis Bono. & domi. Syluester de Venetiis,& plures
alij,& pars aduersa respondēdo positionib. vltimis, fatetur
qđ castrum sancti Petri est in confinib. Medicini: & ita est ꝙ
casus guerræ in confinib. est casus exceptus: ergo non tene-
tur cōmune. ¶ Fortificātur prædicta, quia in relatione non
fit mētio quo tpe fuerit damnum : ergo non concludit: nec
est sufficiens ꝓbatio eius quod continetur in petitione, ma
ximè quia mens statuti est ꝙ de tpe constet : quia dicit ꝙ ad
istud damnum teneatur cōferre illi qui habitabant in loco
tpe dati damni. vnde si tēpus requirebatur exprimi, vt fuit
expressum,& non probetur, non pōt agens obtinere. l. libel
19 lorum. in princ. de accu. c. abbate. de re iud. in 6. ¶ † Quò ad
vltimum de statutis castri Medicini, quæ ex forma ēt priui-
legiorum suorum debent eis seruari,& non debent seruari
statuta ciuitatis Bon. dico ꝙ cum castrum Medicini non fu-
erit, neq; sit effectum vnū corpus cum comitatu Bononiæ:
nec appellatur comitatus Bon. sed est territorium per se, vt
apparet in bullis & priuilegiis communis Medicini produ-
ctis. non viuit nec viuere debet legibus & statutis Bono. sic-
ut etiam fit in castro Casalis, quod quanuis sit subiectū Bo-
noniæ, tamen quia non est incorporatū cum comitatu Bo-
non. imò adhuc appellatur de comitatu Imolæ, non seruan
tur ibi statuta ciuitatis Bono. & est distinctio Bar. in l. si con
uenerit. §. si multa. ff. de pig. actio. & in suo tractatu alluuio-
num, cum similibus. ergo in illo castro non debent seruari
statuta ciuitatis Bonon. sed suę leges & consuetudines,& in
earum defectum dispositio iuris cōmunis, quæ dicitur esse
20 sua lex in defectum statutorum: † quia casus omissus rema-
net in dispositione iuris cōmunis. l. si extraneus. ff. de cond.
ob causam. l. commodissimè. de lib. & posth. & satis est ꝙ nō
debent seruari statuta ciuitatis Bono. nec contrarium dici-
tur in c. translato. de consti. quia territorium Medicini non
fuit translatum. & incorporatum in comitatu Bonon. & sic
seruari debet distinctio Bart. in d. l. si conuenerit. ¶ Postre-
mò non omitto quod Burgelini debēt in expensis condem
nari, eo quia renunciauerunt seu destiterunt à prima lite,
& sic etiam in illis expensis sunt condemnandi. l. destitisse,
cum gl. & l. eum quem temerè. ff. de iudi. ¶ Nec obstat, si di-
catur quòd illi qui in prima lite comparuerunt pro com-
muni Medicini, non erant syndici, nec procuratores com-
munis, & sic non potuit esse lis: & ꝙ non obstat legitimatio
mandatorum, quia non nocet domino, id est, cōmuni Me-
dicini, si ipse exceptionē opponeret quòd ille non fuit suus
procurator, vt not. Innoc. in c. super literis. de rescriptis. &
Bart. in l. licet. in vers. secundus casus principalis. C. de pro-
curato. Quia attento quòd in actis apparet de legitimatio-
ne mandatorū,& in actis etiam dicitur quod fuerunt man-
data. & statutum sub Rubrica de modo cautionum fienda-
rum dicit, quod talis ꝓcessus post dictam legitimationem
valeat, perinde ac si cum personis legitimis factus esset pro
cessus, salua exceptione falsi ꝓcuratoris. sed ita est ꝙ Bar. &
21 omnes in d. l. licet. concludunt, † quòd quando pronuncia-
tum est, mandatum esse legitimum, nō potest ille cum quo
facta est legitimatio, amplius opponere, quòd ille non esset
legitimus procurator, nisi opponeret quòd esset falsus pro
curator, quo casu secundum Bart. & omnes ipse opponens
habet necesse hoc probare, vnde in proposito nostro ille de
Burgelinis, cum quibus facta fuit legitimatio, non possunt
amplius opponere. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Statuti. de huiusmodi statuto. Alb. 2. stat. q. 62. cum seq.
b ¶ Partè. suprà lib. 2. consi. 27. num. 3.
c ¶ Probatio. Alex. Ias. l. 2. §. si absens. si ex noxa. causa aga. De-
ci. consi. 73. An. Tiraq. latè in consi. Dicto ti. retra. §. 4. glo. 1.
in princi. & nu. 18. cum seq. vbi reprobat differentiam illam
inter plenam & plenariam, vel plenissimam, & bene.
d ¶ Præsumatur. suprà lib. 3. consi. 52.
e ¶ Terrarum Guid. Pap. consil. 71. colum. 4. Iaso. consil. 224.
libro 2.
f ¶ Homines. suprà lib. 1. consi. 7. num. 2.
g ¶ Colonus. non procedit, nisi accedat actualis domesticitas, vel nisi sit ascriptitius. Ioan. Fab. d. l. præsenti. & Insti. de testamen. §. in testi.

CASVS. Pace facta inter Titium & Seium ꝓ se & suis, &c. cum promissione pœnæ: vnus ex descendentibus Titij accipit vxorem ex descendentibus Seij, & percussa & vulnerata fuit, vt dicitur à marito cum sanguinis effusione: consanguinei mulieris hoc audientes, inde ad quatuor dies aggressi sunt maritum,& eum in rixa percusserunt, & etiam fratrē eius, dicitur quòd est commissa pœna pacis ruptæ: respondetur quòd non est, quia ex noua causa non ex antiqua fuit percussus maritus. replicatur quòd non est probata illa noua causa, scilicet quòd maritus vulnerauerat vxorem, dato quod testes probant de fama vel rumore: vel etiam de quadam confessione mariti extra iudicium.

SVMMARIVM.

2 *Marito an liceat vulnerare vxorem. num. 3.*
4 *Pax rumpi non dicitur superueniente noua causa.*
6 *Offensa facta præsumitur ob recentem, non veterem iniuriam.*
7 *Pacem rumpere non dicitur, offendens eum qui prior rupit.*
8 *Clausula, rato manente pacto, non valet, nisi obseruanti.*
9 *Pœna non committitur, nisi semel dictum sit quòd toties, &c.*
10 *Confessio semiplenè ꝓbat, eo magis geminata, & in his quæ sunt difficilis probationis. nu. 12.*
15 *Causa qualibet iusta excusat à pœna, etiam rumor, licet sit minor quàm fama. & nu. 17.*

CONSILIVM CXV.

Viso themate suprà scripto,& attestationib. te-
stium receptorum ad probandum percussio
nes,& vulnera illata per Petrum Iacobi in do-
minam Antoniam eius vxorē, & instrumento
pacis ruptæ inter ascendentes d. Petri ex vna:
& ascendētes dicti Ludouici & Pauli, qui vulnerauerunt di-
ctum Petrū post percussiones assertas, & vulnera illata per
Petrum in dictam Antoniam eius vxorem,& consanguineā
1 dictorum Ludouici & Pauli. ¶ † Quæritur an sit commissa
pœna pacis ruptæ ad quingentos aureos secundum instru-
mentum dictæ pacis: & quia meo iudicio quilibet qui sanè
considerat dicta testium prædictorum,& meram veritatem
intueri velit, facilè deprehendet ex pluribus vulnera illata
in Petrum non fuisse illata ex antiqua inimicitia & offensa,
super qua inita fuit pax, sed ex noua causa, videlicet ex per-
cussionib. illatis per Petrum in dictam dominam Antoniā,
& per consequens pacem non esse ruptam, nec pœnā com-
missam, vnde hanc partem tanq̃ veritati, iuri & ęquitati con
2 sonam amplectar,& pro viribus tenebo. ¶ † Et primò præ-
suppono, ꝙ marito non est licitum verberibus vxorem affi-
cere. C. de repu. l. consensu. circa prin. ibi quæ dicit, verbe-
ribus, quæ ingenuis aliena sunt, afficientem probauerit. &
no. gl. 7. q. 1. sicut. vbi dicit gl. ꝙ maritus potest corrigere v-
xorem suam. 24. q. 4. cap. duo ista. sed non verberando: quia
illa aliena sunt ab ingenuis, per d. l. consensu. sed temperatè
eam corrigere potest. sed gl. in d. c. duo. dum allegat text. in
3 c. hęc imago. 33. q. 5. ver. † quādo permitteretur marito ver-
berare vxorem, intelligitur quando subesset iusta causa,&
leuiter verberare, secundum Arch. in d. c. sicut. & Anton. de
* But. c. cùm contingat. de foro compe. & * communiter oēs
in c. quemadmodum. de iureiur. argu. l. præceptoris. ff. ad l.
Aquilia. & in c. ad audientiam. de homici. facit l. 2. ff. de his
qui sunt sui vel alieni iuris. & in l. 1. cum ibi not. C. de emen-
datio. propinquo. ¶ Sed ita est ꝙ non constat ꝙ ex alia cau-
sa saltem iusta, dictus Petrus percusserit vxorem, ergo talis
percussio non fuit licita, quinimò etiam si fuisset cā, tamen
non leuiter fuisse verberata, attento quòd in capite percus-
sa fuit, seu super oculo cum pedibus & in murum proiecta,
& cum sanguinis effusione, nam ista non dicitur leuis verbe
ratio, aut castigatio, sed immoderata correctio,& atrox in-
iuria. l. prætor. §. pen. ad fi. cum duabus legibus sequentib.
ff. de iniuriis. & l. idem. §. quoniam. ff. de vsufru. & not. Guil.
4 de Cu. Bal. & Ang. in l. sed si hac. §. inter. ff. de in ius vo. ¶ † Se
cundò præsuppono, quòd quando fuit facta pax inter ali-
quos de antiquis vulneribus, seu offensionibus,& postea su
perue-

a perueniat aliquā noua *a* cā prouocans aliquem prædictorū
ad offendendū alterum ex prædictis, & ita fuerit secuta no-
† 4 ua offensa ob dictam superuenientē † nouam causam, certè
per hoc non dicitur rupta pax. Ita decidit Bar. in l. aut facta.
§. causa. ff. de pœn. ar. illius tex. & l. si de certa. C. de transact.
& in l. cùm quæritur. ff. de execu. rei iudi. & idem tenet Bal.
in c. 1. de pac. tenen. vbi pro hoc allegat not. per Hosti. & Io-
an. And. in c. fi. de iniuriis. & idem etiam tenet Ant. de Butr.
& Ioan. de Imo. in c. cùm inter P. de renun. & per illum text.
& Pau. de Cast. in l. qui seruum. ff. de ver. obl. & Rom. in l. se-
mel mora. ff. solut. matri. vbi etiam per hoc adducit aliqua.
¶ Bene facit quod no. Bart. in l. verum. ff. de fur. † dum vult,
5 quod ille qui adulterauerit vxorem *b* eius, cum quo fecerat
b pacem, non dicitur ex tali offensa rumpere pacem, & ratio
est secundum eum: quia non facit causa vindicandi primam
iniuriam iam sopitā, sed causa libidinis, secus si faceret cau-
sa vindicandi, vt in exemplo ibi posito per Barto. & sic vult
expressè Barto. ibi cum quo transit Paul. de Castr. in d. l. qui
seruum, quòd vbi offensa fit non animo vindicandi de of-
fensa, super qua erat facta pax, non intelligatur rupta pax,
hoc satis apertè colligitur ex verbis instrumenti, dum dici-
tur quòd promittunt quòd non offendent, vel offendi faci-
ent dicto, facto, verbo vel opere, in ære vel in personis occa-
6 sione prædicta, † & cæt. Ponderanda sunt illa verba: occasio
ne prædicta. sed ita est quòd cùm de proximo facta fuisset
offensa in personam dictę dominę Antonię per dictum Pe-
trum, per quam offensam dicitur fuisse illata iniuria dictis
Ludouico & Paulo eius consanguineis. l. lex Corne. & ibi
Barto. ff. de iniuriis. l. 1. & ibi notat Bald. C. si quacunq; præ-
ditus po. & l. prima. & ibi Bald. C. de rap. vir. l. prima & se-
cunda. ff. de libe. cau. not. Bart. in l. cùm scimus. de agricolis
& censi. vnde cum incontinenti seu infra paucos dies dicti
Ludouicus & Paulus aggressi fuerint dictum Petrum, & in
rixa vulnerauerint dictum Petrum, & eius fratrem, est arbi
trandum & præsumendum quòd potius fecerint ob iniu-
riam de recenti illatam eis, quàm ob antiquam & longissi-
mi temporis, scilicet annorum 92. offensam. argu. l. si ven-
tri. §. fina. cum gloss. & quod ibi notat Bart. ff. de priuile. cre-
di. & c. super. eod. titu. de elect. & quod ibi notat Bald. in l.
prima. C. de seruis fugiti. & in dubio præsumendum est id,
quod est mitius. l. si præses. & l. si de interpretatione. ff. de
pœnis. Ita in proposito nostro voluit Baldus in l. si prædi-
um. C. de ædil. actio. sed mitius est quòd præsumatur facta
offensa ex causa superuenienti potius, quàm ob antiquam
offensam: quia si præsumeretur ob antiquam, maior dolus
esset, quia præsumeretur Paulum & Ludouicum habuisse
nedum animum se vindicādi, sed rumpendi pacem, & ma-
ior esset pœna: Secus si præsupponeretur causam de nouo
7 superuenientem. ¶ † Alia ratione dici posset dictam pacem
non esse ruptam ex parte dictorum Ludouici & Pauli: quia
si plenè probatum esset contra dictum Petrum, quòd per-
cussisset & vulnerasset dictam dominam Antoniam eo mo-
do quo in inquisitione continetur, esset pro parte sua rupta
pax prædicta, quia illicitè fecisset, vt iam dixi, & per conse-
quens, si ex aduerso pro parte coniunctorum dictæ domi-
næ Antonię fuisset postea offensus dictus Petrus, non intel-
ligeretur pro parte eorum esse ruptam pacem, secundum
* veras & magis * communes conclusiones Docto. vt no. Io-
an. And. in addit. Specu. in titu. de treuga & pace. & tenet in
Rubric. in princip. & in fin. & in regula, frustr. in mercu. &
Barto. & alij in l. cum patre. §. liberis. ff. de legat. 2. & in l. pri-
ma. §. cum arietes. ff. si quadru. paupe. fecis. dica. & Bald. &
Salic. in l. cùm proponas. la secunda. C. de pactis. & Bald. in
l. qui fidem. eodem titu. & in l. semel mora. ff. solut. matrim.
& Angel. & Ioann. de Imol. in l. qui seruum. ff. de verborum
obligation. per dict. l. liberis. & d. l. cùm proponas. & per d.
l. qui fidem. & c. 3. de iureiurando. & hoc verum, etiā quan-
do in instrumento pacis esset adiecta clausula, etiam rato
manente pacto, & quòd toties committatur pœna, quoties
contra factum fuerit, vt firmat Bald. Salyc. & Paulus de Ca-
8 stro, in dicta l. qui seruum. & in dicta l. qui fidem. † quia illa
c clausula solùm operatur ad commodum obseruantis *c* con
tractum, non autem ad commodum non obseruantis, quia
non debent seruari promissa sibi. ita colligitur ex not. per
gloss. in dict. l. qui fidem. & ibi not. Doct. & probatur in di-
cto §. liberis. & ibi notat Bart. facit l. quæro. §. inter locato-
rem. ff. loca. & quod ibi Bartol. in l. si instituta. in princip. ff.
de inoffic. testam. licet Ioan. de Imol. sub dubio forte, con-
trarium tenuerit, & non bene, per prædicta. ¶ Nec his ob-
stat quod not. Ioan. Andre. in addit. Specul. in titu. de treu-
9 ga & pace. in Rubrica ad fin. † dum dicit, quòd pœna adie-
cta in promissione pacis seruandę non committitur, nisi se-
mel per primam offensam, nisi sit adiecta clausula quòd pœ
na toties committatur, quoties contrà factum fuerit. per l.
si duo. §. 1. ff. de arbitris. quia dico ꝙ intentio Ioan. Andr. ibi
est, ꝙ si ille qui offendit, offenderet iterum, non incidat in
pœnam, plusquam semel nisi sit adiecta causula, quòd toti-
es pœna committatur, quoties fuerit contrà factū, non au-
tem vult Ioānes And. ꝙ si P. offensus offendat eum, qui post
pacem ipsum offendit, incidat secundò offendens in pœnā:
quia hoc esset contra l. cùm proponas. & l. qui fidem. cum
ibi nota. & ita etiam legendo sum semper solitus non sequi
opi. Ioan. de Imo. sed cæterorum, vt veriorem & magis com
munem. ¶ Vtrum autem sit probatum quòd Petrus percus
sit dictam dominam Antoniam, adeò ꝙ probatio sit suffi-
ciens, quò ad casum nostrum, statim aperiam. Nam non ob
stat prędictis si diceretur, ꝙ non est probatum per testes suf
ficienter, ꝙ Petrus dictam dominam Antoniam percusse-
rit: quia respondeo, ꝙ imò videtur probatum: nam Zapha-
rinus & Martinus sunt testes ad probandū, ꝙ dominus Pe-
trus fuit confessus extra iudicium de vna percussione per i-
psum facta cum pedib. super oculo dictæ suæ vxoris cū san-
10 guinis effusione, † quæ confessio facit semiplenam proba-
tionem, vt c. fin. de succes. ab intesta. & not. per glo. in l. 1. c. 5.
ff. de adul. quam ita ad hoc alleg. Bart. in l. admonendi. in 11.
& 12. col. ff. de iureiu. ¶ Item est probatum de publica voce,
& fama dictorum percussionum, vt probat Marianus & do
mina Bartusta, & domina Anna, & domina Margareta. ali-
quid etiam de hoc probant Hugolinus & Bartholomæus,
qui quidem interfuerunt, cùm videatur traxisse originem
ab vrgentibus indiciis, maximè à confessione dicti Petri. fa
cit aliam semiplenam probationem, vt notat. in l. 3. §. eius-
dem. ff. de testibus. & not. Bart. in l. de minore. §. plurium. ff.
de quæstioni. & Anton. de Butri. in c. veniens. el 1. de testi. &
dominus Abb. in cap. 1. de deposito. vbi per omnia sequitur
doctrinam Barto. & per Salyc. in l. ea quidem. ff. de accusa-
tionibus. ¶ Accedit tertiò alia confessio probata per dictas
11 tres mulieres: † & sic est geminata cōfessio, quæ multò plus
operatur quàm simplex. l. cùm scimus. & quod ibi Barto. de
agrico. & censi. lib 11. & l. 1. C. de plus peti. & l. si mulier. in fi.
& quod ibi Bald. C. ad Velleian. l. fin. cum ibi nota. per Do-
ctor. C. ad legem Falcid. cum multis aliis similibus, quæ ad-
12 duci possent: sed quia sunt à remotis, omitto. ¶ † Accedit,
quia sumus in his quæ cum difficultate ꝓbari possunt: quia
facta fuerunt in domo: vnde lex facilioribus probationi-
bus contenta est in similibus. l. consensu. C. de repu. & c. ve-
niens. el 2. de testi. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili.
& l. si vicinis. C. de nupt. & quod not. Bart. in l. si quis ex ar-
gentariis. §. penult. ff. de eden. & in l. si quando. C. vnde vi. &
Specu. in tit. de fur. ad fin. & Hosti. in c. 1. quod metus causa.
& Barto. in l. in illa stipulatione, si Calendis. ad fin. ff. de ver-
bor. oblig. & Fede. in cons. 119. quod incipit. Nulli dubium.
& Bald. in Authen. quas actiones. C. de sacrosan. ecclesiis. &
in l. si quis in hoc genus. & in l. id quod pauperibus. C. de e-
piscop. & cleric. ¶ Accedit illud quod singula quæ non pro-
sunt, multa iuuant: & in cap. causam. de probat. c. præterea.
de testib. not. in l. 2. ff. de excus. tut. quod multum est atten-
dendum, vbi difficilis est probatio, vt in casu nostro: vt not.
But. in c. veniens. el 1. ad finem. de test. & vbi est difficilis pro
batio, probatur per famam: vt not. Bartol. in l. si quidem. C.
sol. mat. & in l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. obl. & Bar. in
d. Auth. quas actiones. & Ant. de But. in d. c. veniens. el pri-
13 mo. ¶ † Et est attendendum ꝙ illi met testes, qui deposue-
runt, & probant de confessione dicti Petri, sunt etiā idonei

 ad

ad probandum famam super qua deponunt: & sic possunt
probare vtrunq; ,ac si per alios testes esset ꝓbatum de con-
d fessione. & per alios testes probaretur de fama. no. Bal. *d* in
14 l. Gallus. §. ille casus. ar. illius text. ff. de lib. & posthu. ¶ † Nec
e repellentur dictæ mulieres *e* etiam in causa criminali, tum,
quia de iure ciuili quod est seruandum in terris imperij, pos
sunt esse testes, etiam vbi criminaliter agitur. l. ex ea. ff. de
testi. l. qui testamento. §. mulier. ff. de testib. nota. in c. forus.
de verbo. significa. tum etiam: quia isto casu non dicitur agi
ex crimine: sed ex cōtractu stipulationis interpositæ in par-
te, vt l. 1. circa prin. ff. de iure fis. ibi dum dicit fisco ex contra
ctu priuato deberi, &c. cum ibi no. per Bar. faciunt not. per
Spec. & Io. And. in tit. de test. §. 1. ver. item ꝙ est mulier. iun-
cto versic. seq. ¶ Quinimò dato ꝙ etiam omnino non esset
plenè probatum de crimine commisso, tamē sufficit quod
de hoc erat publica fama in loco, quòd Petrus vulneraue-
rat dictam dominam Antoniam, prout in inquisitione con
tinetur, vt dicunt testes. & quæ fama fuerit nota. prædictis
Ludo. & Paulo in illo loco commorantibus, vt notatur per
l. si tutor petitus. & per glo. & Bart. C. de pericu. tuto. & per
gl. & Bart. in l. 1. ff. de recepta. & plenè per Bart. in l. is potest.
ff. de acquir. hæred. & habetur in c. fin. qui matri. accus. pos.
& per l. sicut. §. hisdem. ff. de accusa. & per consequens pro-
babiliter putarunt dicti Paulus & Lud. eis licere offendere
dictum Petrum, absque metu incurrendi in pœnam con-
tentam in instrumento pacis, per dic. l. cùm proponas. cum
15 ibi not. per Barto. cum aliis concordan. suprà allegatis. † &
† 2. quælibet iusta causa excusat † à pœna, *f* etiam si illa causa iu-
f sta plenè non probetur. hoc ostenditur sic: Nam iusta causa
litigandi siue aliud faciendi, ita excusat à pœna promissa, si-
cut excusat ab expensis. ita dicit Guido de Suza in summa.
tit. de arbi. versicu. sed nunquid is quem. quantum ad pro-
positum nostrum referunt & sequuntur Ang. & Io. de Imo.
in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obli. in rep. super gl.
in verbo, proponeretur. per l. qui solidum. §. etiam. ff. de le.
2. & l. si debitor. ff. de petit. hæredi. & idem in effectu voluit
Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de arbi. §. fin. super versi. inci-
piente, sed quid compromissum. & clarè Bal. in l. edita. C. de
eden. in rep. Paduana in 14. col. versi. oppo. ergo non emen-
datio, &c. & in l. quod te. ff. si cer. pet. & hoc patet ex no. per
Bar. in l. Iulianus verum debitorem. in 5. col. ff. de condi. in-
deb. & in l. & ex diuerso. §. 1. ff. de rei vend. & per Bald. & An-
gel. in l. tres. ff. de pact. & in l. qui tutoribus. in princip. ff. de
transact. & in l. fin. C. de arbi. & in Authen. generaliter. in 3.
colum. C. de episco. & cleri. & in l. si iudex. ff. de his qui sunt
sui vel alie. iur. & not. Cano. in c. quintauallis. de iureiu. Sed
ita est quòd iusta causa litigandi, quantum ad excusandum
ab expensis dicitur quando probatum est. licet minus ple-
nè de iustitia & iure succumbentis, puta semiplenè vel per
vnum testem, vt not. Ioan. And. in c. finem litibus. de dolo &
contu. & sequitur ibi Anton. de But. in versi. venio ad terti-
um. & per Bal. in l. qui non probasse. C. de fal. & in Auth. ge-
neraliter. in 5. colum. C. de epi. & cler. bene faciunt quæ no.
Bart. in l. 1. in prin. ff. ad Turp. versi. vlterius procedo quali-
ter probatur calumnia, &c. ¶ Ad hoc etiā facit optimè text.
in l. fin. ff. de hæred. insti. per quem dicunt ibi Bart. Rayn. &
16 omnes. dicit Bar. † quòd fama & rumor inducit iustam cau-
† 3. sam credendi, quamuis etiam fama † non esset vera, vt ibi in
tex. facit l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acqui. hæ. ergo
si iusta causa excusat à pœna, vt dixi, sequitur quòd ille ru-
mor seu fama excusare debet dictos Paulū & Ludouicum,
& est bene ponderandum illud quod habetur in l. fina. cum
ibi not. per Docto. ff. de hæredi. instit. cum volunt quòd ru-
17 mor non inducit iustam causam credendi: † quia rumor est
minus quàm fama: quia rumor est particularis assertio ex
incerto authore, & ex sola suspicione proueniens: nec enim
requiritur quod ab omnibus, vel à maiori tempore com-
muniter & publicè dicatur, vt no. Specu. in tit. de noto. cri-
mi. de rumore. & Rayn. & Ioan. de Imol. in d. l. fin. in princi.
ff. de hæredi. instit. & Bald. in l. ea quidem. in 1. col. C. de ac-
cusa. & in Rubric. C. de probat. in 2. colum. Ioan. Calderi. &
alij post eum in c. vestra. de cohab. cleri. & mulie. & not. glo.
& Doct. in c. super eo. in glos. de eo qui cogno. consang. vxo.
suæ, & sic sufficit probatum esse famam publicam, vel rumo
rem. Alia similia plura ex quibus iusta causa excusat, adduci
possent. Sed præmissa quò ad propositum satis sunt. ¶ For-
tius videtur, quòd si dicti Ludouicus & Paulus non habuis-
sent iustam causam offendendi Petrum prędictum circa in-
cursum pœnæ prædictæ contentæ in instrumento pacis: ta-
men videtur quòd sufficit, quò ad euadendam dictam pœ-
nam pacis ruptæ, quòd appareat verè vel ꝓsumptiuè, quod
ipsi illum offendendo non habuerunt animum vindicandi
de illis antiquis offensis, de quibus facta fuerat pax, sed ad
alium finem offenderint, quamuis iniustum & illicitum. &
ita euidenter colligitur ex doctrina Bart. in d. l. vtrum. ff. de
furt. ergo quomodocunque, vel per aliqua indicia, vel per
aliquem rumorem vel famam prędictam peruenerit ad au-
res dictorum Ludouici & Paul. quòd dictus Petrus vulne-
rasset dictam dominam Antoniam: pręsumitur quòd ob il-
lum rumorem vulnerum illatorum de recenti in dominam
Antoniam moti fuerunt prędicti ad percutiendum dictum
Petrum, & non ex illa antiqua causa. d. l. si ventri. §. fin. cum
ibi not. & probaui: ergo non oportet attendere ꝙ plenè nō
fuerit probatum, ꝙ Petrus vulnerauerit dominam Antoni-
am: & an propter id liceret dictis Paulo & Ludouico offen-
dere & venire contra instrumentum pacis. ¶ Ex quibus om
nibus concludo ex vulneribus illatis in Petrum per dictos
Ludouicum & Paulum non esse commissam pœnam pacis
ruptæ, de qua in instrumento. Alex.

ADDITIO.

a ¶ Noua. suprà libro. consil. 19. nu.
b ¶ Vxorem. suprà lib. 2. consi. 113.
c ¶ Obseruantis. Alex. l. semel mora. sol. mat. suprà li. 2. consil.
30. Anch. consi. 141. Fel. c. 3. in fi. de iureiur. adde Fran. Ripa
repe. l. fin. q. 33. vbi limitat. C. de reuocan. dona.
d ¶ Bal. sed illud dictum Bal. reprehendit Alex. ibi Cor. cons.
58. litera D. lib. 3. Ias. l. admonendi. de iureiur. sed Ias. d. §. ille
casus. Bald. & Hypp. Marsil. not. 485. Nicol. Eueral. in locis
leg. lo. 2. à coniunctione. & Curt. tracta. de testibus. conclu.
44. denotat. ego puto ex duobus huiusmodi testibus etiam
si aliter sit de veritate non fieri plenam probationem, nisi
alia adminicula accedant.
e ¶ Mulieris. suprà lib. 1. consi. 11. num. 5.
f ¶ Pœna. suprà lib. 2. consi. 119. num. 12.

EPITOME.

¶ Pluribus mutuo obligatis ad pacem, quilibet agit & con-
uenitur pro sua virili.

CONSILIVM CXVI.

Viso instrumēto pacis mihi exhibito, ex his quę
continentur in themate prædicto. Præsuppo-
no primò quod ex homicidio perpetrato in
personā Iacobi de Bonamentis, per dictos Ia-
cobum de Sauiolis, & per dictū Dominicum
Paduanum, fuit rupta pax, & per consequens commissa pœ
na pacis ruptæ. lex est in cap. 1. §. si quis hominem. & §. si quis
alium in tute. de pac. tenenda. hoc præsupposito, est viden-
dum, quibus competat actio ad pœnam illam mille duca-
torum pacis ruptæ, quæ pœna ex forma conuentionis de-
bet applicari pro dimidia cameræ reuerendissimi domini
Cardinalis, & pro alia dimidia debet applicari parti obser-
uanti. & contra quem, vel quos sit commissa dicta pœna, &
à quibus debet exigi. & omissis argumentis ad partem; di-
co quòd hanc in terminis decidit Bartol. in l. fin. de duobus
reis. in versicu. secundò quæro. cum quo ibi transit Angel.
& Moder. & Barto. in repet. Authen. hoc ita: in 13. quæstio-
ne. C. de duobus reis. & in l. opere. ff. de ope. lib. & Moder.
in l. si id quod. ff. de duobus reis. in quibus locis concludi-
1 tur, † quòd si plures fecerunt pacem *a* cum pluribus, & pro-
a miserunt se non offendere sub pœna mille: postea contingit
vnum esse offensum, omnes ex illa parte offensa non pos-
sunt agere insolidum, nec etiam insolidum possunt conue-
niri illi qui sunt de parte offendente, vt probant ipsi, per d. l.
si id quod. ff. de duo. reis. & per d. l. opere. hoc etiam satis ap
paret, & ex verbis instrumenti colligitur, dum dicitur, in eo

ꝙ pa-

ꝙ pacem, & oia, & singula suprascripta prædictę partes, sibi
inuicē & vicissim ꝓmiserunt per se, & suos hæredes perpe-
tuò rata & firma habere, attendere, & obseruare sub pœna
mille ducatorū, quæ pœna toties committatur peti & exigi
possit ꝓ parte obseruante cōmissa à parte contra faciente,
quoties in p̄dictis vel aliquo p̄dictorū fuerit cōtrafactū vel
omissum, cuius qdem pœnæ dimidietas applicetur & appli
cari debeat camerę reuerendissimi domini Cardinalis Bo-
no. & reliqua dimidietas parti obseruanti: & ꝓut latius ap-
paret in dicto instrumento, in quo apparet ꝙ omnes perso-
næ ibi enumeratæ sunt diuisæ in duas partes, & per conse-
quens enumera, si in prima parte, videlicet illi de Bonamen
tis cum sociis q in effectu sunt circa nouē, habentur ꝓ vno
corpore, & omnes alij specialiter nominati, qui sunt cir-
ca quadraginta septem, in alia parte, habentur pro vna alia
parte. l. liber homo. §. Lucius. el 1. & quod ibi not. Ange. in l.
Titius fundi. & l. interdum. in prin. ff. de hær. insti. & l. quo-
niam iudices. cum ibi not. per Bal. C. de app. & in Auth. cā q̄
sit cum mona. cum ibi no. per Bal. C. de epi. & cle. & inter il-
los qui sunt comprehensi in vna ex illis dictis partibus seu
corporibus fit distributio æqualiter, vt patet in dictis iuri-
bus, & in l. quoties. ff. de hære. insti. & l. legata inutiliter. §. fi.
ff. de leg. 1. & l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duobus reis. ¶ Ex
his resultat conclusio, ꝙ omnes illi qui sunt de parte offen-
sa, possunt petere dictam pœnam 50. ducatorum, seu quili-
bet eorum potest petere virilem portionem. & ista potest
exigi ab omnibus partis offendentis, & quilibet qui sit de
parte offendente potest conueniri pro parte virili, & etiam
qui fuerunt fideiussores, possunt conueniri pro tot virilib.
portionibus, ꝓ quot personis fideiusserunt, vnde si ille Do-
natus fuerit, & alij qui sunt sub eodem gradu, & sub eo ca-
pitulo dicti instrumenti, possunt conueniri nedum nomi-
ne proprio pro sua virili, sed etiam tanquam fideiussores ꝓ
portione eorum, qui sunt in eodem gradu, qui sunt circa
22. quia omnes fideiusserunt vicissim, vnus pro alio, vt pa-
tet in dicto instrumento, & ita dico & consulo.

SVMMARIVM.

1 *Soror agens vt hæres fratrum, debet probare eos sine liberis decessisse.*
3 *Probare mortem per famam an sufficiat. nu. 7.*
4 *Fama quomodo probetur.*
10 *Iudici, vt iudici debet constare esse notorium.*
11 *Dominus directus ob cessationem solutionis potest sua authoritate ingredi.*
12 *Pactum de reuocando, non mutat naturam contractus.*

CONSILIVM CXVII.

Viso processu inter dominā Luciam quondam
domini Gulielmi de Tapigna agentem, & Ia-
cobum quondā Mat. Bondamonæ reum con-
uentum, in qua causa pronunciatum fuit Iac.
teneri ad restitutionē petiarum terræ, de qui-
bus in libello dictæ dominæ Luciæ fit mentio: & ius libella-
rium in dictis petiis terræ spectare ad d. do. Luciā, & ab om
nibus aliis partes fuerunt hincinde absolutæ, excepto ꝙ di
ctus Iaco. condemnatus fuit ad reddendum rationem fru-
ctuum perceptorum à tempore litis contestatæ, vt plenius
in d. sententia continetur lata iuxta consilium sapientis ele
cti ad cōsulendum in causa, & à qua sententia fuit & est pro
parte dicti Iacobi appellatum. ¶ Puto ex infrascriptis malè
fuisse iudicatum per dictum iudicantem, & bene appella-
1 tum pro parte dicti Iacobi. ¶ †Primò, quia dicta Lucia agit
tanquam hæres ab intestato Augustini & Ambrosij, fratrū
eiusdem & non probauit legitimè, & plenè incumbentia, vi
a delicet dictos fratres decessisse sine liberis, *a* & per conse-
quens dictam successionem delatam esse ab intestato dictæ
Luciæ. Nam ad probandum prædicta, inuenio productos
esse quatuor testes, scilicet d. Amadæum, Tricolaum, Alor-
sium & Galeotum: qui testes deponunt ex auditu de morte
2 dictorum fratrum: †& testimonium de auditu alterius non
est plenum & legitimum testimonium in his, in quibus ve-
ritas deprehenditur ex auditu, vt in Auth. de hærec. & fal. in
§. si verò absint. & l. testium, & declarat plenè Cyn. in 3. q. C.
de test. & legi. & not. in c. in literis. de testibus. vbi habetur
ꝙ testimonium ex auditu & fama, non sufficit. & plenè per
Archid. 22. q. 5. hoc videt. testis enim qui deponit de auditu
seu de relatu alterius, non est verus testis, vt est text. in l. 2. §.
idem Labeo. ff. de aqua plu. arc. quam allegat pro notabili
Anto. de But. in c. quoties. de testi. in fine. ¶ Nec ad hoc ob.
3 si diceretur, ꝙ † vbicunque tractatur de commodo pecu-
niario, seu de hæreditate alicuius, sufficit probare mortem
per famam, vel ꝙ consanguinei fecerunt luctum, prȩsertim
cùm tractatur de morte in longinquo loco secuta, vt plenè
per gl. & Bart. in l. 2. §. si dubitetur. ff. quemadmodum testa.
ap. & per Bart. in l. quoties. C. de naufra. lib. 11. & per gl. in c.
quoniam frequenter. §. si verò. in ver. si autem. in verbo, præ
sumatur. vt lite non contest. l. sed si de sua. & ibi no. ff. de ac-
qui. hæ. Notant cano. maximè Anton. de Bu. in cap. in præ-
sentia. de sponsa. & per Bart. in tractatu, de teste. circa ter-
tiam chartam. & per gl. Cyn. & Bart. in l. si quidem. C. solut.
matri. ibi ostendit Barto. quod dictæ dominæ Luciæ incum-
bit onus probādi mortem dictorum fratrum. Sed duo pri-
mi testes videntur deponere de fama: ergo erit sufficienter
probatum de morte. Quia respondeo plurib. modis. ¶ Pri-
mò, quia dicti testes non probant famam, quia licet dicant
ꝙ est fama in ciuitate Veronæ dictos Augustinum, & Am-
brosium esse mortuos, tamen interrogati dicti testes, quid
sit fama: respondent hoc modo: quia primus testis dicit, ꝙ
illud quod dicitur per plures personas est fama. Secundus
verò testis dicit, quòd dicitur publicè, fama est, & sic ex re-
sponsione apparet ꝙ ipsi non intelligunt quid sit fama: & ꝙ
dum deposuerunt de morte prædictorum, etiam per famā,
non probant legitimè famam, & expressè vult Bald. in l. 1. ff.
4 si cer. pe. †vbi dicit, quòd si testis interrogatus de fama *b* de-
b ponit vera esse contenta in capitulo. & postea interrogatus
quid sit fama, & nesciat, non probat. Sed si interrogatus de
causa dixisset: quia audiuit à maiori parte populi vel genti-
um: postea interrogatus de diffinitione famæ dicat. nescio:
tunc probabit: quia videtur intelligendum ꝙ nescit diffi-
nire. de iure tamen satis est fama, postquam dixit se audiuis
se à maiori parte, & sic expressè illud ex quo comprehendi-
tur fama. ita etiam in effectu est de mente Barto. in d. l. 1. per
illum text. ff. si cert. peta. dum quærit, an testis deponens de
mutuo debeat interrogari quid sit mutuum. ita etiam vult
Bald. in d. l. 1. in prin. ff. de his qui sunt sui vel alien. iuris. vbi
dicit, ꝙ si testis deponit ꝙ Titius sit malæ famæ: & interro-
getur, quid sit bona fama, & nescit, non probat. & idem in
effectu voluit Specul. in titu. de noto. crimi. in §. fin. versic. si
testes producantur. & idem no. Ioan. de Imo. in l. stipulatio
ista. §. his quoque. ff. de verbo. obliga. & secundum prædicta
procedit quod not. Bart. in l. de ætate. in 2. q. princ. in fin. ff.
5 de minori. ¶ † Cùm ergo fama sit quando aliquid dicitur à
maiori parte personarum loci, vt not. per gloss. & Doct. in l.
3. §. eiusdem. ff. de testi. & latè Barto. in l. de minore. §. pluri-
mum. in 1. & 2. quæst. ff. de quæstio. & per Bald. Ange. & Sal.
in l. ea quidem causa. etiam Bald. in Rub. C. de proba. & per
Cano. in cap. vestra. de cohab. cleri. & mulie. plures verò &
multi etiam dicuntur duo vel tres tantùm. l. vbi numerus.
ff. de testi. l. 1. §. hoc rescriptum. cum ibi not. per glo. & Bart.
ff. ad Syllan. & not. Instit. de iure perso. §. fin. & in l. licet Im-
perator. de leg. 1. c. pluralis locutio. de reg. iur. lib. 6. in c. mi
nores. de cleri. excom. ¶ Quinimò dicit Bart. in dicta lege,
de minore. & Bald. in l. proprietatis. C. de probatio. & in l.
6 diffamari. C. de inge. & manu. † quod non sufficit per testes
probari per famam, nisi deponant de causis, à quibus traxit
originem fama: & similiter dixit Angelus in l. ea quidem. C.
de accusa. ad hoc quòd testis probet famam, habet dicere
à quibus traxit originem fama, etiam si non sit interroga-
tus. allega. not. per Innocen. in c. cùm oporteat. de accusa.
& per Bart. in d. l. de minore. & licet vnus ex dictis duobus
testibus dicat quòd fama est id quod dicitur à multis pu-
blicè notum, non tamen per hoc videtur intelligere quòd
intelligat, quando dicitur à maiori parte: quia etiam pu-
blicè dici potest esse dictū illud, quod diceretur ab vno so-
lo, vt inquit Bar. in d. l. de minore. in versi. quæro. quid si te-

stis dicit ꝙ hoc audiuit,&c. & Barto.in d.l.3.§.eiusdem.ff.de
testi.& Bal.in addit. Spec.in titu.de sententia.in versic.illud
7 etiam not.quod refert,&c. ¶ † Secundò etiam responderi
potest,vt dicit Cyn.in l.si quidem.C.solut.matrim.& Ioan.
de Imo.in d l.2.§.si dubitetur.ff.quemadmo.testa.ape. quia
vbi agitur de probanda morte alicuius in causa,vbi tracta-
tur de commodo pecuniario in dominio alicuius rei, non
videtur esse verum, ꝙ sufficiat præsumptiua mortis proba-
tio per famam,vel quia attinentes fecerunt lucrum:quia in
causa vbi agitur de pleno p̄iudicio,requiruntur plenæ pro-
bationes. l.iudices.cum ibi nota. C.de iudi. & not.in l.1.C.
quorum bonorum.& ideo concludunt, ꝙ quãdo mortuus
in loco,de quo haberi possint testes,& nõ fuit tempus lon-
gissimum, debet probari per testes & plenè,& clarè depo-
nentes de actu mortis, non autem sufficeret fama quæ ple-
nam non facit probationem,vt not. in d.l.3.§.eiusdem.& in
l.admonendi.ff.de iureiuran.& in c.veniens.el 1.de testi.&
istam opinio.reputat Ioan.de Imo.veriorem. & idem tenet
Angel.in l.si quidem.vbi dicit,ꝙ sufficeret tunc demum fa-
ma, quando nauigasset in mari, & nauis dicitur submersa
cum omnibus ibi existentibus, & sic per eos non potest pro
bari: sed dicuntur ibi decessisse in locis, in quibus de facili
possunt haberi testes,scilicet Forliuij, & Mantuæ,nec depo
nent testes quòd mortuus fuerit iam longissimo tempore,
de quo facili non possit haberi memoria,prout cantãt ver-
8 ba Cy.&aliorum.¶†Præterea testes qui deponunt de mor
te,videntur deponere ꝙ decessit ingressus religionem,quo
casu non ita absolutè posset dicere d. Lucia dictam hæredi-
tatem ad ipsam pertinere,per ea quæ not.DD.in c.præsen-
tia.de prob.& Arch.14.q.3. c.quid ingredientibus.per Spe.
& Ioan.And.in tit.de sta.mon.in §.1.ver.3.quæritur.Cyn.in
l.Deo nobis.de epis.& cleri.& per Bart.in c.1.de relig.do.&
per Ange.in disputatione, Nobilis quidam genere,in vlt.q.
& per Moder.in l.1.ff.de testi.cum concord.& sic ex hoc ca-
pite ꝙ non sit legitimè probatum de morte dictorum Am-
brosij & Augustini, apparet non fuisse bene iudicatum,&
9 reum conuentum debuisse absolui.¶† Secundò principali
fundamento confirmo: quia dictus Augustinus & Ambro-
sius emphyteutæ cum cessauerunt vltra biennium in solu-
tione canonis,ceciderunt à iure suo.l.2.C.de iure emphy.c.
potuit.& ibi not.de loca. & in §. strictè.in Auth.de non alie.
& ꝙ cessauerint vltra biennium,patet: quia contractus loca
tionis factus fuit de anno 1465.de mense Septembri,& non
reperitur ꝙ aliquid vnquã solutum fuerit. Est verum ꝙ re-
peritur quædam scriptura priuata, in qua fit mentio, ꝙ Ia-
cob.prędictus & Antonius eius frater receperunt illã quan
titatem frumenti, & leguminis pro primo anno, qui debe-
bant dari pro affictu duarum,ex illis petiis terræ petitis in
libello, pro alia verò petia pro qua debebat solui quantitas
pecuniæ, nihil fuit solutum, quinimò dicta scriptura nihil
probat contra Iacobum, sed bene contra Iacobum proba-
ret:quia bene cõfitetur Iacobus quòd est scripta manu An-
tonij,sed non Iacobi.& sic non probat contra Iacobum,sed
solum contra scribentem.l.rationes.C.de probationibus.
& lege scripturas.& ibi plenè per Doctor. C.qui potio.& in
c.2.de fide instrumen. & sic dicit, quòd superuenit tempus
guerræ: quo tempore licet fuerit cessatum, tamen per hoc
cessans nõ incidat in dictas pœnas,vt est prouisum per con-
stitutiones ducalis dominij.ad hoc respondeo, ꝙ est proba
tum in processu quòd guerra inceperit tali tempore, & du-
rauerit tanto tempore, quod ante tempus guerræ,vel post
tempus guerræ non potuerit transire tempus termini re-
quisiti ad pœnam priuationis:nam cùm etiam in libello a-
ctoris facta fuerit mentio de hoc tempore, & per eum in ex
ceptionibus omnia narrata negata fuerint, sequitur quòd
etiam dato quòd sit notorium, quòd guerra fuerit tali tem
pore,quod non potuerit transire terminum cessationis re-
10 quisito ad pœnam priuationis:†tamen saltem ad hoc, scili-
cet quòd esset notorium,debeat fieri fides iudici:quia dato
quòd notoria non egeant probatione veritatis ipsius facti,
iuxta not.in l.ea quidem.C.de accusa.tamen oportet iudi-
ci, vt iudici, quod illud constet ex actis esse notorium, et-
iam si allegaretur illud esse notorium, vt concludit Cyn.in
d.l.ea quidem. in 2.quæst.de accusat.& vult ibi Bald.in pe-
nult.charta. in versicu. item quæro,an sit necesse notorium
probari, per l. hoc autem. circa princip.in verbo,constare,
liquereq;,& ff. ex quib.cau. in pos.eatur.& argumen.l.non
ignorat.C.qui accus.non pos.& not. gl.& Doct. in c.ad no-
stram.el 3. de iureiuran.& glo.2.quæstio.1.in §.quin autem.
glo.quæ incipit,non sedentes. & Iacob.But.in l.1.C.vt quæ
desunt aduoc.part. & clarè Bald.in Auth.at qui semel.in 2.
& 4.col.C.quomodo & quando iudex.& no.Doc.& maxi-
mè Ioan.Cal.in commento c.vestra.de cohab.cle.& mulie.
* in 2.q.& Ang.in l.1.C.qui & aduer.quos.& ita se habet* com
munis opinio, à qua recedendum non est in iudicando,vt
habetur in locis vulgaribus: sed non cõstabat iudici de hoc
notorio,prout requiritur,vt appareat in actis, ergo non po
test ex hoc capite sustineri sententia. & non est opus dispu-
tatione,an potuerit ingredi dictus Iacobus propria autho-
ritate saltem nemine resistente, quia istud fuit satis copiosè
dictum per clarissimos consultores, & aduocatum Iacobi,
& ex his quæ magis communiter concludunt Doctor.in d.
* c.potuit. cum concordan. ibi allegatis, per eos patet magis
* communem opinionem,quòd dictus †Iacob.propter di-
11 ctam cessationem canonis potuerit ingredi, c vt fecit.& præ
c dicta procedunt, siue dicti Augustinus & Ambrosius dican
tur fuisse emphyteutæ, siue simplices conductores.iuncta
l.quæro.§.inter locatorem.ff.de loca.cum ibi not. per Bar-
tolum plenè not.& maximè per Baldum in l.ædem.C.loca-
ti.circa 1.& 2.colum.& ibi expresè dicitur quòd illa l.2.C.
de iure emphyt. habet locum etiam in conductore ad lon-
gum tempus,qui dicit habere ius in re.sentit Barto.in l.nec
licebit.§.1.ff.de public. tamen in veritate dictus contractus
locationis videtur,quòd dici debeat contractus locationis
in emphyteusim,seu similis ei, vt patet ex illis verbis instru-
menti,dum dicit locationis, perpetualis, &c.vt Instit.loc.§.
adeo.in verbo, perpetrato. & l.prædia.& ibi gloss.C.de lo-
ca.prædi.ciuitatis.lib.deci.& in hoc.ff.si ager vecti. vel em-
12 phy.pe.¶†Nec obstat pactum de renouando, de decennio
in decennium:quia illud non facit desinere cõtractum em-
phy.esse,vt expresè dicit Cardinalis, & Ioan. de Imol.in d.
c.potuit.circa primam char.& est de mente Bart.in l.si fini-
ta.§.si de vec.in 3.& 4.quæstio.ff.de damno infecto.& dicit
quòd vsus communis loquendi interdum appellat talem
contractum,esse contractum libellarium: tamen idem in ef
fectu est contractus emphyteuticus:& est de mente Bartol.
in l.1.circa medium.C.de iure emphy.Spec.in titu.de feu.§.
quoniam.ver.4.ad fin.& Baldus in c.1.in §.an si libel.in titu.
quibus mod.feud amit. & in c.1.§.si clientu.in princi.in tit.
de aliena. feud. & in titu.de pace Constan.in verbo,si libel-
larium.& in Rubri. C. de iure emphyt. & l.liberti.vlti.C.de
oper.liberto. & hoc verum: dato quòd etiam in contractu
esset appositum verbum locationis, quia tunc largè dicitur
locatio: ita dicit dominus Cardi.& Imol.in d. c.potuit.hoc
etiam patet ex verbis instrumenti, ibi dum dicit quod ad
meliorandum:nam vt dicunt Doct. in d. c.potuit.& maxi-
† 1. mè domi.Cardin.& Ioan de Imol.emphyteusis dicitur †ab
emponemate vocabulo græco,quod est idem quod melio-
ratio.Ita etiam innuit text.in l.2.de iure emphyt.& in c.po-
tuit.ita loquitur Specu.in titu.de loca.§.nunc aliqua.ver.2.
13 & Bal.in Rub.C.de iure emphy.¶†Nec ad essentiam est ne-
cesse,quòd aliquid ab initio datum fuerit cõcedenti, vt no.
Cyn.in l.1.in 1.q. C.de iure emphy. & expresius Ioan.And.
* & Pau.de Liaz.& * communiter alij Doct.in d.c.potuit.su-
per 1. gl.per illud quod habetur in Auth.de alie.& emphyt.
circa prin.& no.Spe.in d.§.nunc aliqua.ver. 4.& est de men
te Bar.in l.si mihi & Titio.ff.de ver.obl.in 2.col.ibi dum di-
14 citur,quandoq; conceditur vni tantùm,&c.¶†Accedit prę
dictis: quia prædictis petiis terrarum ferè omnib.veniebat
soluendum aliud quàm pecunia, & sic non potest dici con-
tractus locationis, quia inter alias differentias inter cõtra-
ctum emphyteuticum, & simplicem locationem,illa est, q̃a
in contractu locationis requiritur ꝙ pensio consistat in pe-
cunia. l.naturalis.§.at cum do.ff.de præscriptis ver.& l.1.§
si quis

si quis seruum.ff.de depos. Sed in contractu emphyteutico potest promitti pensio consistens tam in pecunia, quàm in alia re, vt not.gl.in d.§.adeò.in ver.locationem.Inst.loca.& not.Cy.in l.1.C.de iure emphy.& Spec.in d.ver.4.& posset inferri ad illam difficultatem, an tempore guerræ debuerit emphy.soluere pensionem, super qua aliàs satis pleno calamo consului pro quodam cancellario illustris Ducis Mutinæ, sed nõ est meo iudicio necessaria hæc disputatio, de qua opportunè dictum est per consultorem & aduocatum dicti Iacobi, quia non est probatum, ꝙ propter guerram fuerint impediti emphyteutæ possidere res illas, & ꝙ ex illis propter hoc non potuerint colligere fructus suos: & sic cessant rationes illorum, qui tenent emphyteutam non teneri propter guerram ad solutionem pensionis, quædam alia egregiè tacta sunt per dominos consultores, & aduocatum Iacobi, quæ non videntur egere substantiali additione. Ideò ea subticeo. Et ex his omnibus ego concludo malè fuisse iudicatum, & bene appellatum pro parte dicti Iacobi, & dictum Iacobum fuisse & esse absoluendum. Alex.

ADDITIO.

a ¶Liberis.infrà lib.3.consi.124.nu.1.vbi contradixi.

b ¶Fama.Dec.Tho.380.Alexan.suprà lib.2.consil.94.in fin. suprà eo.lib consil.125.

c ¶Ingredi.suprà li.2.consi.105.nu.8.

CONSILIVM CXVIII.

Lege suprà lib.2.consi.181. quod hîc duplabatur.

ANNO millesimo tricentesimo nono, die quinto mensis Aprilis, Ioannes promisit Petro filio Martini, & notario publico stipulantibus vice & nomine dicti Martini & eius hæredum vendere & tradere eidem Martino, vel eius hæredib. hinc ad 10. annos vnam domum ipsius Io. pro pretio octingentarum qnquaginta librarum Bonon. de qua quantitate & pretio conuento dictus Petrus vice & nomine, & de propria pecunia dicti Martini eius patris manualiter tradidit tunc, & dimisit eidé Io. noïe arrarum, & pro parte solutionis pretij conuenti prædicti octingentas libras Bono. residuum, aut dictæ quantitatis, & pretij conuenti prędicti, idé Petrus vice & nomine dicti eius patris, ꝓmisit dicto Io. stipulanti, ꝙ ipse aut dictus eius pater daret & numeraret eidem Ioan. hinc ad 10. an. vel antè, quando instrumentum venditionis fieret, & conuenerunt ad inuicem dicti Ioa. & Pet. ꝙ pensiones & redditus dictæ domus, seu ex ea percipiendæ dicto tempore 10. an. percipi, exigi & haberi possent & deberent per dictum Martinum, vel eius hæredes à pensionarijs dictæ domus, & lucro & vtilitati dicti Martini cederent habito respectu ad pretium conuentum dictæ domus, & de prædictis confectum fuit instrumentum publicum per Ambrosiũ notarium, præterea reperitur quædam scriptura seu cautio trino teste notata & scripta manu propria d. Martini sub die duodecimo mensis Maij dicti millesimi, & anni tenoris subiecti, videlicet: Sia manifesto à tutte quelle persone che questa scritta vederanno, come à di 5. de Aprile ꝓssimo passato Ioanne mi fece ꝓmisione di vender a mi Martino vna casa, &c. questo per pretio de libre ottocentocinquanta de bolognini, si come appare per carta fatta per Ambrosio nodaro, &c. a di 5. de Aprile, & per far seruitio a ditto Io. si come caro parente, me sono contento, & cosi ci prometto per mi & per li mei hæredi, di renderli & restituire la ditta casa a ogni sua volontade, dandomi lui libre ottocento, si come le ha receuute da mi: si veramente che tutte le pisone & fitti che se haueranno de la ditta casa siano insieme d accordo deuiano peruenire a mi Martino ouero a gli mei heredi, intendendo sempre che in la restitutione de lo denaro se debbia il tempo regolare de la pisone, cioè mese per mese, & dì per dì, & rata dell anno, secondo che lui me fesse lo pagamento, si che lo ditto Ioanne habbia gli suoi denari de rata de la pisone. Et cosi io Martino dico, & per piu chiarezza di questo Io. Mar. soprascritto ho fatto questa scritta di mia propria mano al ditto dì, & anno in presentia de gl' infrascriti testimoni, &c. ¶Et dictus Martinus pensiones dictæ domus continuè recepit, & successiuè eius hæredes tanto tempore, quòd vltra quantitatem dictarum octingentarum libr. Bono. percipit. Modò dictus Io. vult petere restitutionem dictæ domus, & relaxationem, q̃ idem Mar. dicto tempore detinuit, nec non cõpensationem redituum dictæ domus per dictum Martinum receptorum, & ꝓ dicta quantitate lib. octingentarum Bono. per dictum Io. habitarum, vt suprà non obstante conuentione prædicta, ꝙ idem Mar. lucri facere deberet pẽsiones huiusmodi, quia dicitur contractum istum debere fœneratitium iudicari, & domũ istam in casum pignori videri datam, & sic pensiones computandas in sortem illam octingentarũ librarum, &c. Quæ

a ritur ergo quid iuris. a

ADDITIO.

a ¶Iuris. duo Doct. in conf. seq. & tertius Alex. tenent computandas in sortem, etiã non constito de vilitate pretij, nec aliis circumstantiis, de quibus etiam non apparet, sed inspecta sola forma contractus. & mouetur, quia dominium domus non fuit transitum, nec fuit interim verè vendita.

CONSILIVM CXIX.

Non est Alexandri.

†1. SIne disputatione †studio breuitatis dicendum puto posse Ioannem domum, de qua agitur, repetere pensionib. in libris octingentis computatis, etsi forsan excederent libras octingentas

1 pariter repetitis. Nam † primùm non fuit hîc facta venditio, sed sola promissio de vendendo & tradendo deinde ad annos decem: quæ verba causa differendæ solutionis videntur apposita, vt sic Ioan. non potuerit ante lapsum 10. anno. ad venditionem traditionemque compelli. ff.manda.l.si mandato Titij.§.Paulus respondit.ff. de verb. oblig.l.ad diem.& plenè per Barto.eod.titu l.eum, qui ita. §.qui ita. nec lapsus decem annor.in mora constituit pretio integrè non soluto.de act.emp.l.Iul.§.offerri. & dato, quòd constituisset, non venirent pensiones ex mora ex stipulatione stricti iuris.de vsur.l. videamus. §. si actionem. quamuis etiam illa verba hinc ad decem annos causa limitandi & finiendi obligationem adiecta fuissent, non magis venditio perfecta fuisset, sed duntaxat promissio, quæ ope exceptionis per lapsum 10. annor. elideretur. de actio.& obli.l. obli-

2 gationem ferè.§.placet.& d.§.qui ita. ¶†Licet igitur Martinus pensionem percepit ex conuentione, non tamen dominium domus in eum translatum præsumitur tunc, quia repugnaret tradere, & promittere tradere: & eodem modo tradere & promittere reuenditionem, si dominium tradendo transferret, cùm non posset sequi venditio rei emptoris. de contrahend. empt.l.suæ rei.& C.eod.l.cùm res.& si traditio interuenisset. de qua nihil proponitur, aut appareret, videri posset precaria, non animo transferendi dominium, cùm nec prima integrè solutio fieret. de act.emp.l.Iul. §.ex vendito.de contrahend.empt.l.quod vendidi. licet ibi aliter notetur, vt præmissum est, simul & semel facta sit promissio vendendi, tradendique, si eodem momento fieret traditio, continetur impossibile & repugnans, tamen quia nulla apparet traditio, sed sola conuentio de pensionibus percipiendis, quæ separata est à traditione. & sic non infert. de mino.l.Papi.exuli.C.vnde legi.l.non hoc.cum simi.licet Martinus in scriptura priuata suprà prolata, promittat red-

3 dere & restituere dictam domũ, quasi sibi traditam. † quod sanè intelligendum est, quantum ad commoditatem pensionum, vel precario, vt suprà secundum tenorem instrumenti, ad quod se refert, ar.in authen.de fin.ante do.instru. na.de hæred.l.asse toto. conuenit ergo, vt Martinus pensiones intret rei alien. propter commodum pretij, vt apparet ex verbis conuentionis, quæ etiam conuentio iudicat non fuisse translatum dominium, cùm eo translato fuisset superuacua illa conuentio.contra l.si quando.de lega.1.cum concord. nisi intelligerentur illa verba, habito respectu ad pretium conuentum dictæ domus, vt pro rata pretij soluti cederent lucro eius, non in totum. quæ quidem conuentio non tenet, vt pro pecunia soluta lucretur fructus rei alienæ, vel pignoris, quasi hęc sit species vsurarum. extra. de vsu. c.conquestus.& ibi plenè not.& C.eod.l.si ea.l. quamuis enim nomine solutionis pretij octingentæ libræ datæ sunt, quia

quia tamen inſolidũ in emptionis nondum ſecutæ cauſam
reddere nõ poterant. de ſol. l. ſub cõditione debitor. de ver.
obli. l. decē. interim potius mutuũ reputatur ad cõmodum
penſionũ datum. Et ſi fuiſſet ſolutio pretij ſine vllo alio cõ-
modo, videretur eſſe interim donatio, aut ipſius pecuniæ
vſus, de col. bono. l. penu. & idem plenè legitur. C. de fidei-
commiſ. l. poſt mortem. & de leg. 1. l. ne filius. §. diuus. & d. l.
ſub conditione. quacunque enim ratione cenſeatur, con-
ſtat pecunia, cuius dominium in ipſum Ioannem translatũ
eſt. de iure do. l. dotis fructus. §. fi. cum l. ſequen. pro dot. l. 1.
& paruulum habens conuenit primum accipere, & ſic vſu-
ram eſſe. 14. q. 3. c. pen. in fin. ¶ Nec cuipiam durum videa-
tur, Martinum ſoluto pretio non poſſe etiam ex conuen-
tione penſiones lucrari, quas lucraturus fuiſſet emptione
perfecta, cùm ex parte ſua impleuerit, quoniam in totum
impleuit, quod fieri debuerat de act. emp. l. Iul. §. offerri. & ſi
domus ipſa ante perfectam venditionem quouis modo pe-
riiſſet, periiſſet damno ipſius Ioan. non Martini. de peri. &
commo. rei ven. l. neceſſariò. quod foret abſurdum, vt tam
res quàm pretium damni fuiſſent promiſſor, & ſtipulator,
emptorque futuros fructus rei lucratur, & penſionis inſpe
cta ratione vſurarum ꝓhibitarum. de qua plenè per Io. An.
in c. peccatum. de reg. iu. lib. 6. ¶ Quinimò, etſi dominium
domus videretur ſtatim translatum, poſſet videri hoc factũ
in fraudem vſurarum, & potiùs ſimulatum, quàm verum,
cùm venditio non fuit perfecta, nec videretur fida, cùm ex
ſcriptura priuata promiſerit Mar. reſtituere domum Ioan.
ſolutis ſibi libris octingentis, nulla facta mentione de aliis
quinquaginta ſoluendis. nec ſcio, qua ratione fuerit potiùs
per inſtrumentum facta promiſsio vendendi, quàm vendi-
tio ſoluto ferè toto pretio, niſi vt ſub præmiſſo colore futu-
ræ venditionis interim vnus pecunia, alter re gauderet. ar-
gu. C. plus vale. quod agi. per totum. de empt. & vendi. c. ad
noſtram. de pigno. illi vos. ¶ Liquet igitur emptione non
perfecta penſiones ad dictum Ioan. pertinere, & in dictis li
bris octingentis computandas, nec eum ex promiſsione ad
vendendum amplius aſtringi poſſe, cùm ſi venderet, coge-
retur dictus Martinus ex pacto retrouendere. de excep. do.
l. dolo. de reg. iu. l. inuitus. §. an. do. ſol. ma. l. ſocer. §. Lucius.
& ipſum Martinum, ſi poſſeſsionem vel tenutam habet, ad
reſtitutionem teneri, quæ omninò multò clariora forent, ſi
dato, quòd in inſtrumento contineretur non promiſsio vē
dendi, ſed venditio. Venditio ipſa ex pacto reuendendi præ
ſupponeretur ſimulata, & in fraudem vſurarum, de quo ſta
tim dicetur, tunc enim non deberet eſſe melioris conditio
nis, ſtipulator venditionis fiendæ, quàm emptor. de condi.
4 indeb. l. Iul. ¶ † Poſſet ergo vlterius procedi & quæri, quid
iuris, ſi in præfato inſtrumento venditio contineretur, aut
ſi idem iudicandum ſit de ꝓmiſsione, quòd de venditione,
an dicta venditio p̄ſumenda ſit ſimulata ꝓpter pactũ poſtea
appoſitum de reuēdendo, vbi conſtat, ꝙ non ex ſolo pacto.
C. de pac. inter emp. l. fi. ſin autē domus ipſa multò maioris
valoris fuiſſet, & dictus Martinus fœnerari conſueuiſſet, vel
ſimiles contractus inire, vel pactũ de reuendendo fuiſſet in
continenti appoſitũ ex concurſu horum trium p̄ſumeretur
ſimulata venditio, & in fraudē vſurarum, fructuſq; cõputa-
rentur in ſorte, per p̄alle. c. ad noſtrã. de emp. & ven. de pig.
illo vos. & no. de vſu. c. conqueſtus. q̃uis Doc. iuris ci. C. plus
va. quod agi. l. fi. inter quos Ia. de Are. Cy. & Bal. reſponden-
tes ad cap. ſuprà alleg. contra velint: cùm aũt pactũ, de quo
agitur ex interuallo, fuerit appoſitum pluſculũ verius eſt,
quia non tam videtur ex eo fictio & fraus præſumi, per ea, q̃
habētur in ſimili de ſol. l. q̃uis. aliàs incipit, Calipodius. per
Batt. de pig. act. l. Titius. & C. de pact. pig. l. 2. ſecundum illũ
intellectum. Licet ſi dictus Martinus conſueuiſſet fœnera-
a ri, non videtur a ex interuallo vnius menſis, vel paulò plus
5 ſublata præſumptio ſimulationis, † cùm vſurarij omnes cau
telas excogitent ad circumueniendam iuris præſumptio-
nem, & ex interuallo promiſsiones ipſas faciunt, & in alio
inſtrumento, vt plenè per Ioan. And. in d. c. ad noſtram. ita,
vt facilè præſumendum ſit contra eos, vt not. C. de vſur. l.
cùm allegas. & tutior via eligenda eſt pro ſalute animarum.

vbi verò non apparet, Martinum ſolitum fœnerari, vel ſimi
les inire contractus: res tamē foret multò minoris valoris,
& pactum retrouendendi. gl. in d. c. conqueſtus. innuit etiã
hoc caſu præſupponi contrarium ſimulatum, cùm dicit, &
6 præcipuè ſi emptor conſueuit exercere vſuras. † Nam non
poteſt videri alienatum, ꝙ ſemper recuperari poteſt. de ver
bo. ſig. l. alienatum. in prin. iuncta l. qui actionem. de reg. iu.
& magnam habet ſimilitudinem cum pignore, quod ſemp
recuperari poteſt, vbi cadet & illud. nunquid illa gl. ꝓcedat
etiam in pacto ex interuallo appoſito: & quia hic articulus
nõ videtur neceſſarius in quæſtione præmiſſa, & per ea, quę
ſuperius plenè dicta ſunt, cùm hîc nulla venditio in inſtru-
mento contenta ſit, illud vltrà non proſequor, p̄cipuè cùm
variè forſan ſecundum conſuetudinem locorum, vbi magis
vel minus huiuſmodi contractus frequētantur, multis graſ
ſantibus præſumi poſſet, & ex aliis coniecturis religioni iu-
dicantis relinquentur.

ADDITIO.

a ¶ Non videtur. ſuprà eo. conſi. 51. Aymo. conſi. 156. ad fi.

CONSILIVM CXX.

DE eadem re, nec eſt Alexandri.

IN propoſita q. ſi d. quantitas lib. octingenta-
rum, data Io. ſicut proponitur, multò minor
fuiſſet iuſto pretio dictæ domus, videtur indu
bitatiuè dicendum eiuſmodi contractum vſu
rarium p̄ſumendum, & eã domum potius pi-
gnoris cã d. Mar. traditam. Nam licet emptionē factã fuiſſe
ſcriptura contineret, pignus tamen in veritate, mutuiq; cõ
tractum, Sed in fraudem canonis editi contra fœneratores
ita ſimulatè cõſcriptum, iure canonico præſumitur ex duo-
bus, ex multò minore iuſti pretij quantitate & pacto de re
vendita retrouendenda eodem pretio, vt legitur de emp. &
vendit. ad noſtram. vbi etiam per Doct. & C. plus vale. quod
agi. quàm quod ſimu. conci. in emptione. & quod ibi per le
giſtas, præſertim ſi emptor conſueuerat fœnerari, vt de pig.
illo vos. in fi. multò magis in ſpecie ꝓpoſita, vbi nec emptio
facta, nec in ipſum Martinum etiam apparet translatũ do-
minium, quod magis naturæ pignoris conuenit, ex quo nõ
tranſiuit ad creditorem proprietas, vt ff. de pig. act. l. cùm &
ſortis. §. manente. quòd in emptore facta emptione & tradi
tione diuerſum eſt, vt de act. empt. l. ex empto. in princ. ¶ Si
verò dicta quantitas libr. octingentarum iuſto domus pre-
tio correſpondet, aut ei propè eſt, tunc ex alio capite vide-
bitur aut pignus aut mutuum comprobari, & violenta præ-
ſumptione præſumi. eò, quòd domus prædictæ proprietas
apud Ioannem remanſerit, cùm traditio facta dicto Marti-
no nullo ex titulo ſeu cauſa ad dominium transferendum
idonea facta monſtretur, vt ff. de acq. rer. do. nunquam nu-
da. in prin. neq; n. venditio domus facta fuerat, ſed facien-
da ꝓmiſſa in ſumma dictarũ li. octingen. data. Io. pretiũ em
ptionis intelligi põt, quæ facta non eſt, cùm ſine emptione
pretiũ non rectè dicatur. C. de p̄d. cu. l. fi. li. 10. videtur itaq;
domus ꝓ ſecuritate dictæ pecuniæ datæ Ioanni, & ꝑ ipſum
Io. quandocunq; reddendæ d. Martino, vt ea reddita domũ
ſuam reciperet in chirographo ſcripto per manum d. Mar.
manifeſtus continetur fuiſſe cõceſſa. q̃ res nihil aliud quàm
pignoris dationē atq; ſubſtantiam ꝓfectò ſignificat, & con-
uentio facta de penſionibus domus, vt lucro cedant d. Mar.
cùm id ēt ſpecialiter exprimatur habito reſpectu ad dictum
pretiũ conuentum d. domus ꝓ ipſa pecunia numerata noīe
d. Mar. dict. Io. cuius vſus dicto Io. conceditur, donec reddat
eandē d. Mar. vt domũ ſua recipiat ipſe Ioa. vt chirographo
continetur conuentionē fœnoris exprimit velut ꝓ pecunia
2 mutuò data. † Quid. n. aliud eſt mutuũ, quàm pecunia vel a-
lia res, quæ conſtat pondere, numero, vel menſura vtenda
conceſſa? licet. n. dominiũ transferatur, vt ff. ſi cer. pet. l. 2. in
prin. & §. 1. & 2. cùm effectu conceſsio & obligatione reddē-
di naturam proprietatis obtinente, ſic nãque conſtituitur
vſus & vſusfructus in his rebus, quæ conſumuntur: vt ff. de
vſufr. earum rerum, quæ vſu conſum. l. 2. & 3. & l. ſi tibi. 10. &
ſtante, quòd commodatum in aliis rebus hoc mutuum in
eiuſmodi rebus. in præal. l. 2. in prin. & ff. commo. l. 1. §. 1. Ne
que enim

quę enim pretij loco fuit ea pecunia, vt suprà monstratum
est, & magis omnium rerum effectus, quàm verborum pri-
ma facies spectandus est, vt C. de vsu. l. fi. & C. cōmu. de le. l.
2. in fi. ¶† Nec me mouet, ꝙ illa conuentio chirographaria
3 ex interuallo facta sit post primum contractum ꝓmissionē
faciendæ venditionis de hinc ad decem annos continētem,
imò magis auget suspicionem fraudis excogitatæ contra p̄
al. c. ad nostram. vt scribit Io. An. in c. super eo. post Hosti. de
vsur. nam hodie ita callidè fœneratores suos contractus ce-
lebrant, vt nolint eiusmodi pactum de reuendendo eodem
instrumento conscribi, sed alio & diuerso tempore. rursum
vehementer præsumptionem inducit fœnoris contracti il-
la pars chirographi, intendendo sempre che in la restitutio
ne de li denari se debia el tempo regulare de la pisone cioè
mese per mese, dì per dì à rata de lanno che lui me fesse lo pa
gamento. huic namque vsurariæ conuentioni rectè conue-
niunt & consuetudines fœnus exercitantium. ¶ Deniq; de
bent canones ad hæc singulariter facientes, quòd qui pluris
expectat vel recipit, quàm dederit in quocunq; negotio, &
quacunq; re, ētsi sit esculentum vel poculentum, vsura est.
24. q. 3. c. 1. 2. & 3. & specialiter in c. pleriq;. hic autem Marti.
vltra li. octingentas, quas d. Io. numerauit, & quas receptu-
rus erat ab ipso Io. vult dominus Ioa. lucrari pensiones: hæc
profectò vsura est secundum præal. canones. & ad hoc facit
quod no. Ioan. in sum. d. qu. vbi ait licere emere vel vendere
vsuram pecuniæ: & sic recipere pro pecunia pecuniam, vel
aliud, dum tamen pecunia per alium ad ipsum venditorem
pertineat, aliàs non licet, & illud dictum Io. reuocet ibi Ar-
chid. in dubitationem, in re porrò proposita illius pecunię,
hoc est lib. octingen. periculum ad Io. non ad Mar. manife-
stè pertinebat, cùm sit debitor quantitatis, vt ff. ad leg. Falc.
l. in ratione. §. incertæ. quo fit, vt multùm intelligatur, cui &
hoc conuenit, vt suprà dixi. Laus Deo.

CONSILIVM CXXI.

Subscriptio Alex. Vide per eundem Alex. consil.
73. lib. 2. in eodem casu. Natta.

VIso themate suprà scripto, & his, quæ copiosè
scripta sunt per celeberrimum dominum con
sulentem id, quod prima consideratione dubi
um mihi facere videbatur, erat id, quod habe-
tur in tex. fin. l. fi. ff. de fun. do. vbi habetur, † ꝙ
1 si mulier dederit fundum in dote viro, cum hoc pacto, quòd
muliere dante æstimationem viro, fundus restitueretur mu
lieri, & contingat mulierem soluere partem æstimationis,
& non totam, dicitur ibi, ꝙ mulier debet consequi fructus
ꝓ rata illius portionis, pro qua soluit æstimationē, & iō di-
cit in ꝓposito Barto. in l. fistulas. §. qui fundum. ff. de contra
hen. empt. quod per dictum §. qui fundum. probatur, ꝙ li-
cet soluta sit quantitas pro parte, tamen pro illa parte non
acquiritur dominium emptori. Dicit tamen Bart. ibi, quòd
emptor debet habere fructus pro ea parte, pro qua soluit
pretium. per d. l. fi. ff. de fun. dota. & ita etiam tenet Fulgo. in
d. §. qui fundum. reputans illam l. fina. ad hoc esse singula-
rem. & idem tenuit Bar. in l. Iulia. §. offerri. ff. de act. empt. &
Bal. latius in l. si traditio. in 11. quęst. C. de act. emp. vbi dicit,
2 quòd emptor lucratur tales fructus † isto casu non ratione
dominij, quia non est dominus etiam partis, vt §. qui fun-
dum. non etiam ratione moræ, quia venditor non est in mo
ra tradendi & implendi contractum, cùm non sit solutum
totum pretium. Nec ratione possessionis, quia emptor non
possidet ante rem sibi traditam, sed solùm lucratur dictos
fructus ex quadam generali æquitate, ne venditor locuple-
tetur cum iactura emptoris, ex qua æquitate officio iudicis
veniunt fructus pro rata pretij retrò soluti, per d. l. fi. in fin.
ff. de fun. dot. quod reputat Bald. valde not. & idem in effe-
ctu voluit Salic. in l. curabit. C. de act. emp. Si ergo videmus
in casu prædicto, quamuis non sit translatum dominium,
nec possessio pro aliqua parte in emptorem etiam nulla in
teruéniente mora venditoris, & nulla etiam interueniente
conuentione, quòd fructus spectant ad emptorem? quare
non idem & multò fortius dicēdum est in casu nostro, cùm
subsit eadem ratio æquitatis, & etiam maior, quia possessio
fuit translata in emptorem virtute constituti in instrumen
to appositi. l. quod meo. in prin. ff. de acqui. poss. & ibi Bart.
& in c. cùm venisset. de eo, qui mit. in poss. cau. rei seruan. &
etiam fuit expressè actum, quòd dicti fructus spectarent ad
dictum Mar. futurum emptorem. ¶ In contrarium facit, q̄a
nedum, quando res data est verè & expressè in pignus cre-
ditori deberent fructus percepti & consumpti per credito
rem cōputari in sortem, iuxta l. 1. & 2. C. de pign. act. & l. 1. C.
de distract. pig. & c. 2. de vsu. sed ēt, quando esset contractus
venditionis fœneratitiæ, factæ in fraudē vsurarum, vt latè ꝓ
bat Bal. in d l. 1. C. de pig. act. & est de mente gl. 3. in c. ad no-
3 stram. de em. & ven. ¶† Quòd aūt dictus contractus intelli-
gatur esse factus in fraudē vsurarum, patet, quia dictos fru-
ctus solū lucratur Mart. ꝓ vsu suæ pecuniæ, dato Ioa. futuro
venditori, vt statim ꝓbabo. Constat aūt ꝓ vsu dictæ pecunię
non posse deberi fructus fundi, vel q̄d simile. 14. q. 3. quicun
que. & c. vsura est. cum seq. & est rō scd̄m Host. in sum. in tit.
de vsu. §. 1. ver. & est tanto. cum seq. q̄a rei locatæ dominiū re
tinemus, adeò, ꝙ conductor quæstionem dominij referre
non potest locatori. l. si q̄s conductionis. C. loca. l. nec credi
tores. C. de pig. act. & ideò pro vsu rei, pro parte, quam con
cedimus pecuniam & mercedem licitè recipere possumus,
q̄a † nemo de proprio beneficium conferre cogitur. 10. q. 2.
4 precariæ. sed pro vsu pecunię, cuius dominium trāsferimus
improbè mercedē recipimus, cùm pecunia sit effecta illius,
cui data est. Ad hoc alleg. in argu. l. si nauis. ff. de rei vendi. ꝓ
hoc etiam adducit, quòd vsus rei locatæ est aliquis sine con
sumptione rei locatæ, secus est in vsu pecuniæ datæ, & quia
non est aliq̄s sine consumptione pecuniæ. & hæc omninò ēt
fuerunt verba Io. An. in c. fi. de vsur. & Arch. 43. q. 3. si fœne-
raueris. ¶ Non etiam deberi possunt d. fructus ratione do-
minij dicto Marti. quia non erat dominus, quia nulla causa
præcesserat habilis ad translationem dominij, quia domus
non fuit vendita Marti. sed solùm promisit ei Ioan. vendere
5 eam inde ad decem annos proximè vēturos. † & nemini du
bium est, quòd aliud est vendere, aliud promittere vende-
re. l. in bonæ fidei. cum ibi not. ff. de eo, quòd cer. lo. l. si fide-
iussor. §. fi. & l. si equo. ff. de le. 1. l. si is. ff. de act. emp. no. Bart.
in l. si pupillus. ff. ad l. Fal. & Bald. in l. fin. §. emptor. C. com-
mu. de lega. & Ange. in l. 1. C. de pact. pigno. cùm simi. ¶ Nec
etiam ratione possessionis debuit lucrari tales fructus, quia
licet aliàs videamus, ꝙ possessio transferat commodum ac-
quisitionis fructuum, iuxta no. in l. 3. §. ex contrario. ff. de ac
qui. poss. & in l. si fur. in prin. ff. de vsufr. & per gl. in l. quæsi-
6 tum est. ff. de acqui. re. do. tamen † non seq̄tur, quis possidet
ciuiliter & naturaliter, ergo debet lucrari fructus. hoc pa-
tet in creditore, qui possidet ciuiliter & naturaliter rem pi-
gnoratam. l. si de eo. in prin. & ibi no. Bar. ff. de acquir. poss.
l. 1. §. per seruum corporaliter. eo. ti. & plenè not. l. cùm no-
tissimi. circa prin. C. de præscri. 30. annor. & tamen non lu-
cratur fructus, vt in d. l. 1. C. de pig. act. cum concor. suprà al
legatis. Req̄ritur ergo, quòd q̄s possideat, & bona fide pos-
sideat, æstimans se dominū ad hoc, vt ex tali possessione fru
ctus faciat suos, vt l. qui sit. §. in alieno. ff. de vsur. l. bonæ fi-
dei. in prin. ff. de acq. re. dom. sed Mar. in casu nostro non po
terat existimare se dominum, quia non habebat titulum ha
bilem ad translationem dominij: præterea non seq̄tur: ali-
quis rōne possessionis facit fructus suos, ergo non tenetur
ad eos restituendos, vt patet in l. certum. cum ibi nota. C. de
rei vend. & plenè not. in l. & ex diuerso. in prin. ff. de rei ven.
¶ Non etiam debet lucrari dictos fructus dictus Mar. ratio
ne alicuius moræ dicti pretij, quia non apparet, quòd Ioan.
fuerit in mora, nisi enim Mar. tempore debito obtulerit il-
las quinquaginta lib. i. residuum pretij dicto Ioan non po-
test dicti Ioan. fuisse in mora implendi contractum. l. Iuli. §.
7 offerri. ff. de act. emp. & d. l. fistulas. §. qui fundum. † Nec etiā
Mar. lucrari debet dictos fructus occasione periculi, quod
ad eum pertineret, aut pertinere posset iure illo, quia dato,
quòd hoc esset in casu nostro, s. ꝙ aliquod periculum perti-
nere posset ad dictum Mar tamen non seq̄tur, ergo ratione
periculi debet permitti perceptio commodi, quæ aliàs non
permitteretur, quia hoc esset contra casum, in c. nauiganti.
de vsu.

de vsu. vbi licet debitor nauigaturus recipiat pecuniam mutuo, & creditor suscipiat in se periculum illius pecuniæ: tamen ratione illius periculi non cōceditur, quòd possit creditor vltra sortem aliquid recipere, aliàs etiã sequeretur, ꝙ si creditor habens rem pignoratam, reciperet in se periculum casus fortuiti, iuxta l. quæ fortuitis. C. de pignor. act. & l. 1. C. commo. lucraretur fructus rei pignoratæ contra iura superius allegata. ¶ † Nec etiam debet lucrari fructus occasione tituli, sicut aliàs dicimus in emptore: qui et lucratur fructus rei emptæ, quamuis res nō sit sibi tradita. l. fructus. C. de action. empt. l. Iulia. §. si fructibus. ff. eod. ti. quia dato, quòd emptor non lucratur tales fructus, nisi à tempore moræ regularis vel irregularis, si tales fructus non erant pendētes tempore contractus venditionis, vt no. glo. magna, in l. mora. in prin. ff. de vsur. ibi, dum dicit, Item & Titium, &c. Et clarius firmat Bal. & Sali. in d. l. fructus. sed hic Ioan. nullam moram commisit, quia non tenebatur vēdere, nisi post 10. annos. Item non fuit sibi oblatum residuum pretij. Præterea in casu nostro non fuit titulus emptionis, sed solùm fuit facta promissio de vendendo, quæ differt à venditione,
9 vt dixi suprà. † Et constat de iure, ꝙ fructus percepti ante pfectum contractum venditionis spectare debent ad venditionem. l. vendi. la 1. in fi. C. de actio. emp. nisi postea tempore venditionis expressè vendantur fructus antè percepti, vt ibi. vnde etiamsi fuisset celebratus contractus venditionis sub conditione, vel in diem: non deberentur interim fructus emptori, vt ff. de pericu. & commo. rei vendi. l. necessariò. in prin. & §. 1. cum seq. ¶ Et per hoc patet responsum ad illud, quod in contrarium adducebatur, s. per l. fi. ff. de fun. dot. & per not. per Bar. in d. l. Iulia. §. offerri. cum l. concord. suprà allegatis. quia respondeo, quòd ibi præcessit titulus emptionis, quæ etiam fuerat celebrata purè, & pendebat à libera potestate emptoris acquirere quandocunque vellet, & pretium soluere: sed in casu nostro non erat sic, quia promissum fuerat vendere inde ad decem annos. imò quandocunq; dictus Io. redderet dicto Mar. dictas libras octingen. tenebatur d. Mar. restituere dictam domum d. Io. & sic erat in potestate Io. se eximere ab onere vendēdi dictam rem d. Mar. ita, ꝙ non potest dici, quòd in re ista habuerit Mar. titulum emptionis habilem ad acquisitionem fructuum: & sic cùm non fuerit vnquam perfecta emptio, fructus debent
10 spectare ad dominum rei. d. l. vendit. & d. l. † necessariò. nec etiam vigore pacti debet d. Mar. lucrari dictos fructus: quia cùm non præcesserit causa habilis ad acquisitionem & lucrum, & fructuum: pactum conuentum non est sufficiens, vt possit operari, quòd in effectu pro commoditate vsus dictæ pecuniæ Martin. qui pecuniam dedit, fructus lucretur, vt dicimus in creditore habente rem pignoratam, qa etiam pacto non potest lucrari fructus rei pignoratæ, quia est qd vsurarium. cap. 2. de vsur. expressè no. Docto. in c. 1. de feud.
11 & not. Bald. & Ange. in l. 1. C. de distra. pign. ¶ † Ex prædictis remanet clarè decisus alius articulus principalis, quo quæritur, an obstat aliqua præscriptio in petendo dictos fructus compensari in sortem, quia concludendum est, quòd non, quia mala fides impedit omnem præscriptionem. c. fi. cum ibi plenè not. de præscrip. & in c. possessor. de regu. iur. in 6. & plenè per legistas, in l. sequtur. §. si viam. cum suis multis concord. ff. de vsucap. vnde Marti. aut sciuit, aut saltem scire debuit, ꝙ dicti fructus erant compensandi in sortem, & quòd aliàs committeretur vsura, vel aliquid in fraudem vsurarum, quia quilibet debet scire iura per se, aut consulendo peritos. l. leges sacratissimæ. C. de leg. l. in bonorum. ff. de bon poss. l. regula. in prin. & §. pe. & l. iuris. ff. de iur. &
12 fact. ign. † & quo ad præscriptionem non prodest error iuris, si præscribens erat in bona fide ductus iuris errore. l. nūquam. in princ. ff. de vsuc. & l. 2. §. si apu. ff. de act. emp. etiam si tractaremus de præscriptione longissimi temp. & no. glo. & Doct. in c. apostolicæ. de dona. & Archi. 16. quæst. nam qa cognouimus. & Pau. de Lia. & Io. de Ligna. in cle. de reb. ec.
13 non alie. & per Io. de Imo. in repe. c. fi. de rescript. ¶ † Et saltem hoc procedere videtur, quando retineret præscribens vigore tituli, qui esset contra præcepta iuris, quia tunc talis error iuris non causat bonam fidem. l. quemadmodum. C. de agr. & censi. lib. 11. & no. Bar. in l. sed si lege. §. scire. ff. de pe ti. hære. vbi facit differentiam inter casum, quando ius non assistit contractui: & tunc error talis iuris inducit bonam fidem, vt ibi, & casum, quando contractus est contra prohibitionem, & præcepta, & tunc secus, vt dixi. Sed ita est, quòd istæ conuentiones sapientes vsuram, sunt contra præcepta legis, vt in dict. cap plerique. 14. quæst. 3. Ergo error talis iuris non inducit bonam fidem: & posito, quòd error iuris sufficeret ad inducendam præscriptionem longi temporis,
14 † tamen esset necesse de tali errore probari, & non sufficeret sola allegatio erroris iuris. & not. Barto. in l. sed si lege. §. scire. ff. de pet. hæred. & idem ibi Ange. qui dicit, quòd hæc est valde difficilis probatio, quia est præsumptio contra eum. d. l. leges nisi appareret eum consuluisse peritiores, qui consuluissent vigore dicti contractus, dictum Ioannem lucrari fructus. Et ita etiam not. dominus Abb. in c. si diligenti. de præscri. & in c. dilecto. de præb. ¶ Præterea isti fructus percepti ipso iure extenuant sortem, vt est casus nota. in l. 1. C. de distract. pig. & ibi glo. & clarius Bal. & no. in c. 1. de vsu. & Io. de Imo. in c. ad nostram. el 1. de iureiu. ¶ Et ex his patet responsum, si diceretur. quòd error iuris non nocet quo ad acquisitionem fructuum, vt in d. l. sed si lege. §. scire. quia hoc non obst. primò, quia non constat de errore iuris in persona dicti Mar. imò præsumitur contrarium, vt proximè dixi, vel potest responderi, vt ibi per Barto. quòd illud est verum, quando illud erat ius non assistens, quia tunc error talis iuris non impedit bonam fidem, secus si erat ius prohibens, vt in casu nostro, vt suprà proximè ostendam, vel secundum glo. in d. §. scire. quamuis error iuris inducat bonã fidem, adeò, quòd possessor faciat fructus suos, & sic fur non possit dici, tamen cogitur restituere eos, vt plenè nota. per Barto. & Ang. post glo. in l. & ex diuerso. in princ. de rei ven. cum concor. vel secundum Bal. in l. 1. C. de his, qui. vt indig. ad finem. error iuris non prodest ad acquisitionem fructuum, quam vult facere delinquens per ibi nota. per gloss. sed in casu nostro Ioan. committeret crimen vsurarum, vt probaui: ergo non potest dici, quòd facit fructus suos: etiam dato, quòd probaretur eum fuisse in iuris errore. Ita, vt superius conclusum est, puto iuris esse: ideò ita dico & concludo ego Alex.

SVMMARIVM.

1 *Vltima derogant prioribus.*

2 *Clausula derogatoria non derogat, nisi quatenus est repugnantia.*

4 *Dat, qui confirmat, contrà nu. 20. 21.*

6 *Velle quis dicitur, quod de iure potest, & non plus.*

7 *Reuocatio generalis non extenditur ad confirmata.*

8 *Clausula generalis sufficit ad derogandum statutis, vel consuetudinibus, nisi in statutis consiliorum. nu. 9. vel ubi tenebatur de præiudicio cæterarum personarum. nu. 14.*

16 *Priuilegio causa miserationis concesso censetur derogatum per clausulas quantumcunque generales.*

17 *Priuilegio vtitur non priuilegiatus ob communionem priuilegiati.*

25 *Clausula ex certa scientia non operatur, nisi in his, quæ sunt iuris, vel aliàs nota principi.*

CONSILIVM CXXII.

VIso puncto, & accuratè pensato, & confirmationibus statutorum in eo deductis, videtur prima facie dicendum, statuta societatis artis lanæ gentilis pualere statutis, strazarolorum, & illa debere obseruari, quod primò probatur ex eorum compilatione, cùm statuta ipsa societatis strazarolorum fuerunt primò compilata, quàm statuta societatis artis lanæ gentilis: ergo ipsa statuta artis lanæ gentilis tanquam vltimò compilata debent attendi in illis partibus, maximè in quibus sunt contraria statutis societatis strazarolorum
1 per regulam generalem, quæ est, ꝙ † vltima semper derogãt prioribus, siue sumus in legibus. l. sed & posteriores. ff. de le. l. generali. & auth. ingressi. C. de sacr. san. eccle. & in auth. sed nouo iure. C. de seru. fugiti. siue sumus in testamentis. l. hac

hac consultissima.§.si quis antea.C.de test.l.3.in fin.ff. de a-
dimen.leg.siue sumus in contractibus.l.cùm plures.§. loca
tor horrei.ff.locati.siue sumus in pactis. l.pacta nouissima.
C.de pact.siue sumus in constitutione procuratorum,quia
vltima derogat primis.leg.si quis cum procuratorio nomi
ne.in fi.ff.de procu.siue sumus in rescrip.c.cæterùm. de re-
scrip.siue sumus in statutis,prout est in casu nostro,vt habe
tur per Bar.in l.consti.C.& per eundem.in l. si certarum. §.
fi.ff.de test.mil.& Bal.in l.1.C.de edi.di.Adr.tol. & Ange. in
auth.de hær.& fal.§.inordinatum.& Cy.in l.1.in fi.C. de le.
& Bal.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur.& Bal.in c. de cau
sis.de offi.deleg.& gl.& Bar.in l.cùm proponas.C.de codi-
cillis.& Barto.in l.non dubito.ff.de iure fisc.& Ange. in l. si
miles.ff.ad l.falcidiam.& in l.omnium.C.de testi.& Bartol.
in l.1.§.ne autem.de secund.tabu.& Bald.in l.diximus.§.du-
as.ff.de excu.tut.& Specu.in titu.de instr.edi.§.instrumen-
tum.versiculo,sed pone produco.& Petr.de Anchar. in ca-
pit.canonum statuta.& in 14.quæstio.de constitu.& Ange.
in l.inciuile.ff.de leg.& dom.Domin.de Sanct.Gemin.in c.
1.de iureiurand.& Bald.in c.cùm olim.de consuet.& Ange.
in l.neque.C.de canone largitionum.libro 10.& maximè,
vt dixi,in illis partibus, quibus statuta ipsa sunt contraria
ad inuicem,in cæteris partibus firmis remanentibus ambo
bus statutis,vt in text.valde nota.in l.vnica. versi. quantum
in ea parte,&c.C.de la.libe.toll.per quem text.dixit ibi Bal.
2 †No.quòd clausula derogatoria,siue reuocatoria, legis vel
statuti contrarij reuocatur eatenus, quatenus repugnans
reperitur, & non in alio. & sic dixit ipse no. legem vel scri-
pturam pro parte tenere,& pro parte non tenere: & sic et-
iam dixit ibi gloss. quam dicit esse singularem opinionem.
facit text.in cleme.dudum, versicu.nos enim.ibi,quantum
præmissis,vel præmissorum alicui contraria,&c.de sepul. &
etiam bonus text.in authentic.de hæred. ab intesta.in prin
cip.cum gloss. in versiculo, vacantibus. & hoc etiam tenuit
Ludouic.Roman. consilio 57.incipient. in causa vertente.
3 ¶†Secundò demonstro ex eorum confirmatione, nam sta-
tuta societatis artis lanæ, fuerunt vltimò confirmata post
confirmationem factam de statutis societatis strazarolorũ,
vt patet ex ipsorum inspectione, quæ est euidentissima pro
batio,vt habetur per Barto.in l.Titię textores.ff.de legatis,
primo.& in l. si. & ibi per Bald. & Scrib.C.de iureiurand. &
Bald.in l.iustum.C.de eden.& ibi latè dixi.& in l. Labeo. in
fin.ff.de pact.per Bald.& per eundem in l.2.C. de erro. ad-
uo.& per Ludo.in l.scriniarios.C.de testa.milit.& per Bald.
in l.si binæ.ff. de iniust. testam. ergo sequitur ar. à superius
deductis,quòd vltima derogant prioribus, & quòd statuta
societatis artis lanæ vltimò confirmata derogant statutis so
cietatis strazarolorum prius confirmatis,ea maxima ratio-
4 ne,†quia ille qui confirmat,dare a dicitur,vt in terminis di-
a xit Bald.in capit.cùm venissent.de testibus. & latissimè per
Bald.in l.& quia.ff.de iurisdict.omnium iudic.& Bald. in c.
ex parte.in fin.de consti.& in l.aduersus.C. si aduersus rem
iud.& in l.ex placito.C.de re.permu.per text.in l.1.versicu.
omnia enim nostra facimus, vbi eis nostra impartitur au-
ctoritas. C.de vete.iur.enucle.l.2.& ita etiam dixit domin.
Anto.de But.in c.quoniam contra.de proba.& Barto.con-
si.142.incip.constitutione.& in l.more.ff. de iurisdict. om.
iudi.& Bald.in l.fina.de test.tut.& Ange.in l.adop.non iure
facta.de adop.& Bald.in l.nominationes.C.de ap.& domi.
Anto.in ca.secundo de pac.& Bald.in l.Barbarius. de offic.
prætor.& Bald.in capi.cùm contingat.de iureiurand.ergo
princeps confirmando vltima statuta societatis artis lanæ,
dicitur illa vltima fecisse: & sic debent præcedentibus con-
trariis præiudicare per suprà dicta,& maximè in illis parti-
bus,in quibus sunt cõtraria adinuicem,vt suprà dixi. ¶Sed
his non refragantibus contrarium dico esse de iure verius,
s. quòd statuta societatis strazarolorum non intelligantur
in aliqua sui parte sublata, & remota per statuta societatis
artis lanæ, & per eorum confirmationem quomodocunq;
factam, quod ostendo, nam ratione ipsius compilationis
statutorum societatis artis lanæ non intelligitur sublatum
5 seu reuocatum statutum strazarolorum, †quia ipsi homi-
nes societatis artis lanæ non habent potestatem statuẽdi ali
quid in præiudicium hominum societatis strazarolorum.l.
fi.& ibi per Barto.Bald.& Sal.C.de iurisd.om.iudi.per can.
& maximè per Ioan.de Imo.in ca.cùm omnes.de constitut.
& Bald.in c.cùm ab ecclesiarum.de offic. ordi.& per Bal. in
l.receptitia.C.de constitu.pec.& per Bartolum,in l.omnes
populi.in 2.q.de iusti.& iure.& per Pet.de Anchar.in ca.ca-
nonum statuta.in 9.quæstione.de constit. ¶Quinimò nec
dicitur etiam ipsos statuentes artis lanæ voluisse reuocare
6 seu præiudicare statutis strazarolorum, † quia illud dicitur
quis velle,quod de iure potest,& non plus: vt voluit Bal. in
c.primo,de iura.calum.& ideò etiam dicimus in contrahẽ-
te,quòd non præsumitur voluisse,nisi id,quod statutum dis
ponat,vt voluit Barto.in l.hæredes mei.§.cùm ita. ff. ad Tre
bellian.& idem in testatore,qui non præsumitur voluisse,ni
si id,quod statutum disponit.& Bal.in l.1.C.de sacrosan.ec-
clesi.& in l.precibus.C.de impu.& Ioan.de Imo.in l.fina.de
condi.insti.& quod voluit Bartol.in l.prima,de iureiurand.
§.primo,de bo.lib.ergo hoc clarè patet, quòd ex sola com-
pilatione statutorum dictæ societatis artis lanæ,non dicun-
tur reuocata statuta societatis strazarolorum, quamuis pri
mò compilatorum,etiamsi sint contraria. ¶Similiter nec
ratione confirmationis ipsorum statutorum artis lanæ fa-
ctæ per dominum Legatum Bononien. & per Euge. Ponti-
ficem,& per regimina ciuitatis Bononien. dicuntur etiam
reuocata statuta strazarolorum,quia,vt in themate dicitur,
etiam ipsa statuta strazarolorum fuerunt primò confirma-
ta,quàm statuta artis lanæ,vnde succedit gloss.singu. in cle.
7 dudum.§.penultim.in ver.pacta.de sepul.† quæ dixit,quòd
vbi pactum est per cõfirmationem principis approbatum,
non tollitur postea per generalem reuocationem ipsius
principis cassantis & reuocantis omnia pacta, nisi expressè
b de ipso pacto confirmato b faciat mentionem. ita ergo di-
cendum est in casu nostro,quòd per hanc generalem clau-
sulam reuocatoriam seu derogatoriam omnium statuto-
rum contrariorum factam per Principem, non intelligun-
tur sublata statuta societatis strazarolorũ,ex quo semel fue-
runt confirmata,& ita respondetur ad iura & authoritates,
quæ habent,quòd illud statutum vltimo loco factum, dero
gat primo statuto contrario,sine clausula reuocatoria, vel
cum generali clausula non obstantibus, vt habetur in capi.
primo,de constitut.libr.6.& per Baldum, in capitulo, cùm
8 omnes.de constitut.†vbi dixit,quòd si est consuetudo in ec
clesia, quòd nullus possit percipere fructus beneficiorum
in absentia,nisi in ecclesia saltem per annum fecerit residen
tiam,& postea Papa concedit priuilegium studentibus Pa-
piæ de percipiendis fructibus beneficiorum in absentia,nõ
obstantibus quibuscunque statutis & consuetudinibus ec-
clesiæ suæ,nec facit mentionem specialem de illa consuetu-
dine speciali,quòd nihilominùs sufficiunt illa verba gene-
ralia,vt habetur plenè per Bartol.in extrauaganti,ad repri-
mendam.in verbo,non obstantibus.vt per eundem in l.fin.
in fin.& ibi per Bald.post Cyn.C.si contra ius vel vti. publi.
& per Bald.in authentic.omnes peregrini. versicul. item &
aliud est hoc not.&c. C.communia de success.vbi ipse vo-
luit,quòd quando superior cassat consuetudines & statuta,
sufficit apponere clausulam generalem, licet non apponat
tenorem statutorum, quod dixit notandum. & idem dixit
Bald.in l. humanum.C. de leg. quòd † rescripta impetrata
9 contra decretales valent cum generali clausula non obstan
c te,secus si sint impetrata contra consilium, c quia debent fa
cere specialem mentionem.quod etiam reputat no.per In-
no.in c.primo.de constitu.libra 6.pro quo est casus in cap.
penultim.de capel.mona.& in cap.nonnulli. de rescript. &
cap.cùm te. de æta.& quali.& per ea,quæ pulchrè scripsit &
consuluit Paul.de Castr.libro primo,consilio 278.incipien
te, passus iste dubitabilis. & per Petr. de Anchar. in capitu.
canonum statuta. in 14.quæstione. de constitut. quoniam
prædicta habent locum,nisi præcederet statutum confirma
tum per superiorem,quoniam generalis clausula.non obs.
de qua in casu nostro non tollit illud per d.gloss. in clemen.
dudum.in versicu.pacta. de sepul. ita etiam simpliciter de-
termi-

terminauit Ludo. Roma. in commento. l. si verò. §. de viro.
10 in 23. fal. ff. solut. matrimon. qui dixit,† quòd generalis clau
sula, non obst. non intelligitur derogare illis, quæ aliquo ad
miniculo sunt confirmata, nisi de eis sit facta specialis men-
tio. & alleg. gloss. in d. cle. dudum. in verbo, pacta. & in cap.
cùm non deceat. de elect. lib. 6. Et ista glo. decidit hanc cō-
sultationem. ¶ Confirmo etiam per ea, quæ dixit Arch. in
dicto capit. primo. de constitu. dum dixit super gloss. ibi, in
verbo, expressè. quòd quicquid dixerint Doc. quòd ad hoc,
vt princeps per rescriptum suum, vel statutum per ipsum in
telligatur tollere aliud statutum, est necesse, quòd de eo fiat
mentio specialis, quia iuri particulari alicuius castri vel lo-
ci non intelligitur derogatum per aliud statutum, nisi de eo
11 fiat mentio. & hoc dicit esse rationabile, † quia statuta loco-
rum, & consuetudines in facto consistunt, dicto capit. pri-
mo. de constitut. & verisimile est, Romanorum pontificem
ignorare ea, quæ in alieno facto consistunt, cum omnium
habere memoriam, & in nullo errare, potiùs sit diuinitatis,
quàm humanitatis. l. 2. §. si quid autem. C. de veter. iur. enu-
cle. sic dicit ipse, non est verisimile, velle summum Pontifi-
cem contra talia facta, quæ ignorat, statuere, vel aliquid in-
dulgere. & alleg. no. in c. ex parte. el 2. de offi. deleg. & idem
dicit tenuisse Gofre. in c. ex tenore. de rescript. ad hæc facit
l. cùm Aquiliana. & l. qui cùm tutor. ff. de transact. ¶ Etsi di-
ceretur, cogita, quia in confirmatione facta per Eugenium,
& etiam per Danielem Legatum, & etiam per regimina Bo
no. fuit expressè derogatum statutis societatis strazarolo-
rum, cùm in eis fuit apposita clausula illa, non obstantibus
quibuscunq; statutis contrarium facientibus. Nam per istā
generalem clausulam absq; eo, ꝙ fiat mentio specificè de sta
tutis societatis strazarolorum, dicitur expressè derogatū.
12 † Si autem nominatim esset facta mentio statutorum socie-
tatis strazarolorum, tunc diceretur singulariter esse facta
mentio, ꝙ lex non requirit, sed solùm requirit, ꝙ expressè
fiat mentio de ipsis statutis, vt patet in d. c. 1. de constit. & in
d. cle. dudum. & per Archi. in d. c. 1. de consti. li. 6. Quòd aūt
per illam generalem clausulam, non obstantib. qbuscunq;
statutis in contrariū facientibus, videatur expressè deroga
tum statutis societatis strazarolorū, firmatur ex no. per Bar
to. post Cyn. in d. l. fin. C. si contra ius vel vti. publ. Barto. in
extrauag. ad reprimendam, in ver. non obstantibus. & in l. 1.
ff. de vulg. & pupil. & sequitur Pau. de Cast. in d. consi. incip.
passus iste dubitabilis. vult enim Barto. in locis præalleg. ꝙ
aut in statuto vel rescripto dicitur simpliciter, non obstan-
tibus quibuscunque, &c. & non subiicitur istud verbum, in
contrarium facientibus: & tunc non dicitur expressè facta
mentio de statuto contrario. aut verò dicitur, non obstan-
tibus statutis societatis talibus, & tunc dicitur singulariter
esse facta mentio statutorum societatis strazarolorum, nul-
lo autem iure cauetur, ꝙ ad hoc, vt aliquod statutum dica-
tur reuocatum per aliud, debeat fieri mentio singulariter,
ergo, &c. ¶ Quia respondeo primò ex dictis per Ludo. Ro-
13 ma. in repe. authenticæ similiter. C. ad l. Falci. † ꝙ vbi lex cor
rigens desiderat quid expressè fieri, tunc ad satisfaciēdum
ei est necesse, quòd fiat expressè verbis singularibus, & non
alio modo. & alleg. ad hoc tex. in l. si quis in princ. testa. ff. de
lega. 3. in ver. sed hoc ita demum, quem dixit Roma. esse me
liorem tex. de iure. in l. fi. C. de indict. vidui. toll. sed sic est in
casu nostro, quia iura volunt, quòd ad hoc, vt vnum statu-
tum tollat aliud, est necesse, quòd de eo expressè fiat men-
tio, vt suprà dixi: ergo cùm statutum societatis artis lanæ ve
lit corrigere statutum strazarolorum, debet de eo expressè
& singulariter facere mentionē. Secundò adducitur gl. mul
14 tùm fin. in c. inquisitores. in ver. expressè. de hær. lib. 6. † vbi
quādo respectu certæ personæ dēt fieri mentio expressè de
†1. ea, non sufficit, ꝙ fiat mentio † verbis generalibus, puta con
tra quascunq; psonas cuiuscunq; qualitatis, gradus, aut con
ditionis existat, sed debet fieri mentio singularis per deno-
minationē ipsius personæ. Ita ergo in casu nostro cū tracte-
tur de piudicio psonarum strazarolorū, dēt de eis quoad de
rogationē iuris eorū fieri mentio singularis. Accedat tex. in
auth. sed cùm testor. in ver. expressum. C. ad l. Falc. & in aut.

de hære. & fal. §. si verò expressim. & ita dicit Ro. ar. suprà. ꝙ
cùm semel hæc q. esset in facto, & valentiores hoīes Italiæ es
sent diuisi excepto vno, cui cā cōmissa fuit soluēda, ipse in-
clinauit in hanc partē, ꝙ reqratur mentio singularis per su-
prà dicta: & ita obtentū fuit. Accedat ēt ad pdicta, quod di-
15 xit gl. 1. in c. alma mater ecclesia. de sen. excom. li. 6. ¶ † Con-
firmo ēt prædicta, hac ratione societas strazarolorum, seu
vniuersitas ipsa restituitur in integrum, sicut psonæ mino-
ris: & hoc propter pupillos & minores, qui sunt in ea, voluit
Bal. in l. 1. C. etiam per pcuratorē causam restitutionis, &c.
& not. per Moder. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. & idem Bald. in l.
res pu. C. ex quib. caus. maio. & Spec. in tit. de resti. in integ.
§. 1. in ver. quoq;. & ver. seq. & ibi per Io. An. in additio. & per
* do. Pau. de Cast. qui dicit, hanc esse * cōmunem opi. in con-
si. 313. incip. vt bene attingatur, &c. Confirmatio ergo statu
torum ipsius societatis strazarolorum videtur concessa, &
facta personis priuilegiatis, & miserabilibus, ex quo resti-
tuuntur in integrum, vt minores, vt suprà dixi. ¶ Sed regu-
la stat singularis, q̃ tradidit Io. An. in c. significantib. de offi.
deleg. & Dyn. in l. 1. C. quando imperator inter pup. & vi. &
Ro. in d. §. de viro. in 23. fal. & in consi. 327. & Pau. de Cast. in
16 d. consi. 278. li. 1. Fed. de Sen. in consi. 230. † ꝙ vbicunq; bene
†2. ficium est alicui concessum † in fauorem miserationis, d non
intelligitur sublatum per generalem clausulam reuocato-
riam omnium in contrariū concessorum, nisi de ipsis speci-
ficatis singularis sit facta mentio: ergo nec in casu nostro in
telligentur sublata statuta strazorolorum concessa eis, scili
cet ꝙ possint conducere quascunq; vestes, & pannos de a-
lieno territorio, siue nouas siue medias, nisi de ipsis statutis
in reuocatione ipsorum sit facta mentio singularis. Quini-
mò dixit ibi Cy. in d. l. 1. C. quando Imperator inter pu. & vi
du. ꝙ si Papa concessit aliqbus monialibus, ꝙ non teneātur
soluere collectas aliquas, & postea misit Legatum de latere,
cui dedit ptātem, ꝙ oībus possit imponere collectas, nō ob
stantib. qbuscunq; priuilegiis & gratiis in contrariū facien
tibus, ꝙ nihilominùs non poterit imponere collectas istis
monialibus, ex quo de eis non fuit habita mentio singula-
ris, subdens idem Cy. ꝙ etiamsi in mandato dato legato de
latere essent apposita illa verba, & etiamsi de eis esset neces-
saria facienda mentio spālis, quod nihilominùs non intelli
gitur esse sublatum beneficium concessum dictis moniali-
bus. ¶ Et iudicio meo doctrina ista etiam decidit casum no
strum, maximè cùm in societate ista strazarolorum sint pu-
pilli, minores, pauperes, infirmi, & multæ miserabiles per-
sonæ, quarū respectu tota vniuersitas debet gaudere benefi
cio dictis psonis miserabilibus concesso, vt l. 1. C. si in cōmu
ni eademq; causa. & l. pcipimus. §. eo obseruanda. C. de app.
& ibi per Bar. vbi si in eadē causa cōcurrit clericus & laicus,
†3. ꝙ ratione clerici † laicus coram episcopo conuenitur. & idē
dixit Bar. in l. solent. in fi. de ali. & ciba. leg. & l. si inter duos.
de lib. leg. & in l. cōem. ff. quemadmo. ser. amit. & l. 1. C. si v-
17 nus ex plur. ap. vbi in omnibus istis habetur, ꝙ † si concurrat
e priuilegiatus cum non priuilegiato, vterq; e vtitur benefi-
cio. ¶ Propterea dixit Inn. in c. ad audientiam. de præscri. ꝙ
licet præscriptio currat contra priuatum spatio 10. vel 20.
an. si tamen priuatus habet cōe ius cum ecclesia Romana,
iuuabitur, vt non currat, nisi præscriptio cētenaria. per tex.
in auth. quas actiones. C. de sacr. eccl. & idem tenuit do. Ab.
in c. 1. de præscr. s. quòd vacante sede non currit præscriptio
in bonis cōibus prælato & ecclesiæ, dato, quòd in solis bo-
nis ecclesiæ centenaria currat præscriptio sede vacāte. ¶ Si-
militer etiam dixit dominus Ab. in c. fi. de iure patr. ꝙ si lai-
cus & clericus sunt patroni, legatus de latere non potest il-
lud beneficium conferre, dato, ꝙ si esset solus clericus pa-
tronus ipse legatus conferre posset, quia etiam dixit tenere
Fede. de Senis, consi. 63. Ad hoc etiam facit glo. sing. in l. fin.
†4. de mune. & ho. non continuandis, vbi † socius omnium bo-
norum habet excusationē à muneribus propter personam
socij. Accedat ēt, quod dixit Bar. in l. si emācipati. C. de col.
vbi si vnus nepos est in potestate, & alius est emācipatus pa-
18 truus tenetur conferre vtriq;. ¶ † Accedat etiam, quod vo-
luit Bal. in c. 1. qui. mo. feu. ami. vbi si sunt duo fratres, habē-
tes

†5. tes feudum, & vnus eorũ committat feloniã, & alter † non,
ꝙ in duob. vterq; retinebit feudum. ¶ Facit ẽt, quod voluit
Lud. Ro. in l. arbi. ff. qui satisd. cog. vbi voluit, ꝙ licet ab arbi
tro iuris appelletur. & voluit Bar. in l. cum speciali. C. de iu.
& in 1. consti. C. de no. in l. si quis maior. C. de transa. si tamé
cum tali arbitro iuris iudicat alter, qui non sit arbiter iuris,
non appellabitur. ¶ Accedat tex. in ca. cùm super Abbatia.
de offi. delega. & quod dixit Io. An. in addi. in tit. de requisi.
consi. in rub. & quod latissimè dixit do. Pe. de Anch. in c. ca-
nonum statuta. in 12. q. in 14. qu. vbi in omnib. istis habetur,
quòd ratione socij alter socius vtitur beneficio socij. Acce-
19 dit etiam, quod dixit Ang. in consi. 1. vbi dictum testis *f* do-
f mestici sustentatur ratione alterius testis non domestici. &
alleg. text. in l. si quis ex argen. §. 1. vbi etiam dixit Bald. ff. de
eden. & hoc etiam tenuit Bald. in l. 1. C. de test. & Ro. in l. 1. §.
si stipulanti. de verbo. obliga. ¶ Concludendum est ergo ex
prædictis, quòd cùm in societate strazarolorum concurrãt
pauperes infirmi, & pupilli: quod beneficiũ eis concessum,
vt possint conducere ex alieno territorio quascunq; vestes,
& pannos nouos, & amazetos, tale statutũ dans eis ptãtem,
non potuit ab eis auferri sine specificatione expressa & in-
diuidua ipsius statuti per supràdicta, & beneficio dictæ mi-
serabilitatis gaudebunt ẽt homines de dicta societate, qui
non sunt infirmi, nec pauperes, ncc pupilli per rõnes, & alia
suprà adducta. ¶ Secundò principaliter ostendo alia ratio-
ne, ꝙ ratione confirmationis factæ ab Eugenio & Daniele
Legato, & regiminibus de statutis societatis artis lanæ, non
intelligantur sublata statuta societatis strazarolorum, nam
20 † natura confirmationis est robur addere confirmato, non
g autem extendere *g* ipsum ad id, quod in eo non includeba-
tur. ita not. dixit Bald. in l. aduersus. C. si aduer. rem iu. & al
le. in arg. no. in l. Aurelius. §. testõ. de lib. le. & ita dicit, quod
tunc consuluit in tali q. de qua ibi per eum in d. l. aduersus.
¶ Sed sic est in casu nostro, ꝙ statutum societatis artis lanæ
non extẽdebatur ad strazarolos, qui non sunt eis subditi, vt
suprà in princ. demonstraui: ergo confirmatio de dictis sta-
tutis societatis artis lanæ, facta ab Eugenio, & aliis, nõ facit,
vt ad ipsos strazarolos extendatur. & certè ista doctrina de-
cidit hunc casum. ¶ Et hac rõne motus dixit Bald. in l. more
21 maiorum. ff. de iuris. om. in. † ꝙ q confirmat, non dat: *h* & iõ
h dixit in l. & quia. ff. de iurisd. om. iud. & Bal. in c. 1. qui succes.
teneantur, dixit, ꝙ aliud est facere, & aliud est confirmare,
& sic ponit ista vt diuersa: vnde dixit Bal. in l. fi. de testamen.
tute. quòd cõfirmatio superioris supplet defectum solenni
tatis, defectum formæ, & defectum personæ: non autem di-
cit, ꝙ extẽdat confirmationem. Accedat ẽt, quod dixit Bal.
in l. nominationes. in fi. C. de ap. vbi dixit, ꝙ confirmatio nõ
extenditur, vltra quàm actus confirmabilis. & alle. tex. in d.
l. Aurelius. §. testõ. de libe. leg. sed sic est in casu nostro, quòd
actus confirmatus, i. statuta societatis artis lanæ, non operã
tur aliquid contra ipsos strazarolos, tanquam non subditos
eis, vt suprà dixi. ergo nec confirmatio debet hoc operari,
quia aliàs operaretur vltra cõfirmabilem. ¶ Et idem etiam
dixit Bal. in c. 1. in prin. per quos fiat inuestit. vbi voluit post
Inno. in c. dudum. de decimis. quòd si certa priuilegia con-
firmentur per Papam, non intelliguntur confirmari, vt ali-
quod ius nouum detur, nisi constaret de intentione confir
mantis. & alleg. l. Aurelius. §. testamento. de libe. leg. nisi Pa
pa confirmaret factum proprium. arg. l. legata inutiliter. ff.
de leg. 1. vel nisi quædam infirmaret, & quædam firmaret, vt
l. tribunus. §. fi. de test. mil. Sed in casu nostro Papa non con
firmauit factum proprium, qa statuta societatis artis lanæ
non fuerunt facta à Papa: item nec quædam approbauit, &
quædã improbauit, sed omnia statuta approbauit: ergo su-
mus in regula ꝑcedenti, vt non videatur eis attribuisse plus
iuris, quàm habuerint. ¶ Accedat etiam ad hoc, quod dixit
Ang. in l. adoptio non iure facta. ff. de adopt. vbi voluit post
Innoc. ꝙ confirmatio non tollit defectum iuris naturalis,
sicut est consensus: sed in casu nostro in statuto societatis ar
tis lanæ non aderat consensus strazarolorum, & per conse-
quens eos non ligabat, vt suprà dixi: ergo confirmatio Pa-
22 pæ non supplet illum defectum. ¶ † Nec prædictis obstat, si
dicatur, ista confirmatio fuit facta ex certa scientia Papæ, &
confirmantium, vt patet ex ipsius inspectione, dum dicit ex
certa scientia, &c. Nam sic probatur, ꝙ princeps confirma-
uerit ex certa scientia, quando ipse dicit in confirmatione,
ꝙ hoc faciebat ex certa scientia, vt habetur per glo. in cle. 2.
in glo. fi. de rescri. & ita eam ad hoc alleg. Imol. in l. fin. à qui-
bus appel. non licet. & idem dixit Inn. in c. præsenti. in prin.
de rescr. & Bal. in ca. super quæstionum. §. præterea. de offi.
†6. deleg. ergo sequitur, ꝙ talis † confirmatio sit ex certa scien-
tia, non solùm dat robur actui confirmato, sed etiam illum
extendit, vt in terminis dixit Bal. in ca. ex parte. in fi. de con-
sti. vbi dixit, quòd tunc confirmatio Papæ extendit actum
confirmatum vltrà quam in eo continebatur, quando est fa
cta ex certa scientia, vel in contradictorio iudicio, aliàs di-
cit ipse, talis confirmatio membranas occuparet: & hoc idé
dixit Bal. in l. donationes. in fi. C. de app. vbi voluit, quòd cõ
firmatio extendat actum confirmatum, quando talis con-
firmatio est facta ex certa scientia, sicut in casu nostro. & idé
videtur voluisse Bal. in d. c. 1. in prin. per quos fiat inuestitu-
23 ra: † vbi dicit, ꝙ tunc confirmatio extendit actum confirma
tum, & illum ampliat, quando constat de intentione confir
mantis, sed non potest magis constare, quàm quando dixit
ex certa scientia, vt habetur per Bal. in l. eos. in prin. C. de ap
pel. vbi certa scientia principis habet vim plenitudinis & po
testatis. & per Imo. in l. fi. à quibus appel. non licet. & Bal. in
c. cùm accessissent. de consti. ergo, &c. & hoc etiam proba-
tur per gl. in c. dudum. de decimis. quia respondeo primò,
24 vt dixit do. Abb. in d. c. cùm dudum. quòd † confirmatio Pa-
pæ, facta ex certa scientia in dubio, præsumitur facta in casu
habili, & ad illum casum habilem est referẽda. & dicit, quòd
de hoc est ratio naturalis, quia confirmatio ex proprio signi
ficato denotat actus cõfirmati firmitatem, & dicitur à con,
ꝙ est simul: & firmo quasi simul firmo: ergo debet intelligi
de actu confirmato habili, & non de inhabili, si fieri potest,
quod dixit esse menti tenendum. Sed sic est in casu nostro, ꝙ
statuta artis lanæ non sunt habilia ligare strazarolos, ne con
ducant pannos, &c. vt latè probaui: ergo eorum confirma-
tio non extenditur, vt comprehendat strazarolos. & idem
dixit ibi do. Anto. de Butr. quòd confirmatio Papæ etiam ex
certa sciẽtia facta, non confirmat actum, nisi in casu, quo li-
ceat, & sic vbi posset actus esse contra ius, & secundum ius
non dicitur operari, nisi in casu, quo esset secundum ius, &
dixit, quòd alibi raro istud inuenies. Sed sic est in casu no-
stro, ꝙ statuta societatis artis lanæ possunt operari in suos
subditos, & istud est secundum ius, sed in non subditos, vt
sunt strazaroli, est contra ius, vt suprà dixi: ergo non opera-
25 bitur contra strazarolos. ¶ † Secundò confirmo ex doctri-
na Pau. de Cast. libr. 2. consi. 84. incip. quæstio ista vertitur,
&c. vbi voluit, ꝙ confirmatio Principis, facta cum clausula,
ex certa scientia, &c. nunquam operetur, nisi quando Papa
fuit certificatus de iniuria, quæ fiebat alteri ex tali confir-
matione, quoniam non præsumitur princeps velle tollere
ius alterius. l. 2. §. si quid à principe. & §. meritò. ne quid in
loc. pu. Sed in casu nostro non apparet, ꝙ Papa fuerit certi-
ficatus de præiudicio, quod fiebat strazarolis, cum eis lice-
bat per sua statuta confirmata pannos nouos ex alieno ter-
26 ritorio conducere, ergo, &c. ¶ † Tertiò hoc confirmo auto-
ritate d. Bal. in l. impetrata. C. sen. resc. in. non poss. vbi singu
lariter voluit, quòd certa scientia principis non operatur,
nisi in his, quæ sunt iuris, de quibus princeps præsumitur ha
i bere notitiam, *i* non autem operatur in his, qui sunt facti, vt
sunt statuta & consuetudines: quod dixi esse bene nota. sed
sic est in casu nostro, quod in confirmatione statutorum ar
tis lanæ non fuit facta mentio statutorum strazarolorum,
quòd essent eis contraria. ergo certa scientia principis ad il
la se non extendet: & ista sunt, quæ decidunt hanc consulta-
tionem. ¶ Nec etiam obst. si dicatur, societas artis lanæ est
in possessione puniendi strazarolos contra facientes, vt ap-
paret in eorum processibus, vbi aliquos condemnauerunt,
ergo statutum eorum debet obseruari: quia respondeo, ꝙ
posito, sed non concesso, quòd sic sit, non tamen est ve-
rum, quòd contra societatem, seu regentes ipsam societa-
tem

tem strazarolorum ipsa societas artis lanæ processerit, & eos condemnauerit, licet contra aliquos priuatos hoc fecerit, & tamen non dicitur per hoc esse quasi in possessione cõtra societatem totam. arg. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. & ita dixit no. Bar. in l. 1. §. si quis hoc interdicto. ff. de iti. actuq; pri. & in l. si publicanus. in fi. de pub. vbi præscrip. non operatur, nisi in illo actu, in quo fuit vsus, & idem Bal. in c. 1. de feu. cognitione. & Imo. in l. inter pares. ff. de re iudi. cum sim. Alexand.

ADDITIO.

a ¶ Dare. Alc. l. lege obuenire. gl. fi. de verb. signi.

b ¶ Confirmata. suprà li. 2. consi. 120. Rom. consi. 327. Felin. c. constitutus. de rescrip.

c ¶ Consilium. Old. q. 326. Aluaro. tit. consue. feu. do. Lotha. c. 1. Soc. l. in ius vocari. §. patronum. in fi. de in ius vocan. Fel. c. nonnulli. in princip. de rescr. Dec. c. prudentiam. de offic. deleg. Ias. l. fi. C. si contra ius vel vti. pup.

d ¶ Miserationis. Inn. Im. in c. significantib. de offi. dele. Car. Flo. consi. 136. nu. 19. Fel. c. nonnulli. in prin. de rescrip. Dec. consi. 165. And. Tira. rep. l. si vnquam. in prin. nu. 120.

e ¶ Vterque. Mar. Socin. cap. 1. de for. compet. Soc. l. cùm Senatus. in fin. de rebus dub. consi. 12 libr. 1. Matthesi. no. 144. Rom. consi. 265. Iaso. l. Imperium. de iurisdict. om. iud. Hippo. Marsil. l de mino. §. tormenta. numero 14. cum sequent. de quæstio. & sing. 180. singu. 501. singu. 617. & consilio 84. Thom. Fer. cau. 10. And. Tiraqu. in consue. Pict. titul. retr. §. 26. glo. 1. num. 31. sed exceptis articulis inseparabilibus non sunt vera, quæ hinc inferunt Docto. nec in praxi obseruantur, vt etiam tradit dom. Ioan. Igneus, in l. 1. §. si quis in villa. numero 27. ad Syllania. adde infrà libro 6. consilio 239. in fin.

f ¶ Testis. suprà lib. 1. consi. 5. nu. 7.

g ¶ Extendere. dixi in consue. Parisi. §. 5. nu. 70.

h ¶ Non dat. Old. q. 164. Albe. par. 1. statu. q. 21. Bald. tract. stat. ver. apostoli. Pau. consi. 162. libr. 2. Ias. consi. 148. nu. 6. Fran. Rip. de rescri. respon. 30.

i ¶ Notitiam. Adde suprà eo. li. consi. 163. suprà li. 2. cons. 125. in fi. infrà li. 6. consi. 219. nu. 5. 6. Cur. senior. consil. 49. Dec. l. in totum omnia. de reg. iu. consi. 198. num. 6. Ias. consil. 19. consi. 119. in fi. lib. 3. Fran. Rip. de reuo. dona. respons. 18. tetigi in consue. Pari. §. 5. nu. 73.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas & potestas omnia efficiunt.*
2 *Mentio generalis quando non sufficit. nu. 3. 4.*
9 *Præsumat verbum, quid importet.*
11 *Statuta debent adinuicem reduci & concordari. 12. 13. 14.*
15 *Statutum vsu non receptum, non ligat.*
16 *Cancellatio generalis priuilegiorum non tollit specialiter alicui concessa.*
17 *Statutum confirmantis efficitur per confirmationem.*
18 *Confirmatio duplex. nu. 22.*
19 *Princeps quando dicatur facere ex certa scientia.*
20 *Confirmatio non extendit.*
24 *Sententia ex breuitate temporis, tanquam causa non cognita, nulla est.*
27 *Maiestas principis conseruatur per bonum & æquum.*
29 *Confirmatio intelligitur saluo iure alterius. nu. 27. & 28.*

CONSILIVM CXXIII.

Barbatiæ de eadem re.

†1. SCripsit † Ecclesiasticus 3. c. quis inuocauit illũ. & respexit eum, quia pius & misericors est Deus. ¶ Idcircò supremum Deum ex corde humili deprecor, vt piissimo saluatori nostro Iesu Christo medio, veritatem huius consultationis mihi aperiat, amen. Et quidem viso puncto, & solenni animaduersione pensato, mihi videtur, ꝙ dicti strazaroli possint & valeant cõducere pannos, & vestes nouas, ita, vt in eorũ statuto continetur, nec statutũ eorũ sublatum ꝑ statutũ artis lanæ, nec ẽt sit sublatum ꝑ confirmationẽ summi pastoris, domini Eugenij, nec per confirmationẽ sapiẽtissimi domini gubernatoris, nec per confirmationẽ magnanimi comitis Iaco. Picinini, quod demonstro ad oculũ hoc mõ: Ad hoc, vt vnum statutũ corrigat aliud, opus est, ꝙ corrigẽs habeat potestatẽ corrigendi & tollendi, & ꝙ illud corrigat spẽ-

1 & spãliter, vt scribitur à philosopho beato, † ꝙ duo a sunt, ex

a quibus omnium humanorum actuum constat effectus, videlicet voluntas & potestas, quorum si alterũ desit, nil est, ꝙ explicari queat. Ita ꝓbatur in c. cùm super abbatia. de off. dele. in ver. posset & nollet. in l. si filio. C. de do. ante nup. in l. omne verbum. C. communia de leg. in verbo, voluntas legitima. & ibi Bal. colligit per illum text. ꝙ voluntas & autoritas fabricant omnes actus humanos, & quod voluit Ioan. An. & alij in d. c. cùm super. ergo seqtur necessariò, quòd ad tollendum statutum strazariæ, opus est, ꝙ tollens potuerit tollere, & ꝙ illud sustulerit. & vltra hoc reqritur, quod legitimè reuocauerit, qa non sufficit quæcunq; voluntas, sed opus est, ꝙ sit canonica legitima, hoc ꝓbatur in d. l. omne verbũ. in ver. legitima voluntas. & in l. 1. §. eũ, qui. ff. de cõst. pec. l. non codicillũ. C. de test. cum si. Sed ars lanę non reuocauit statutum strazariæ: & si fortè reuocasset, quod tamen nõ fecit, nihilominùs non reuocauit canonicè & legitimè, & posito, ꝙ reuocasset canonicè & legitimè, non tamen cõcesso, nihilominùs nullam ptãtem habuit reuocandi. ¶ Quod ꝓ-

2 bo, nam clarissimi iuris est, † ꝙ ad hoc vt nouissimũ aut nouum stat, corrigat antiquum, seu noua lex corrigat priorẽ, opus est, ꝙ illam corrigat spãliter. tex. est melior de corpore iuris in l. fi. C. de indi. vidui. in ver. ne tamen quædam ambiguitas simplices animos moueat, ẽt expresẽim sancimus legẽ Viscelliam, & Senatusc. &c. quem tex. ad hoc reputat sin. Lud. Ro. in commen. auth. similiter. C. ad leg. fal. prope fin. faciat l. si quis in prin. testa. ff. de leg. 3. & adduco ad hoc tex. in cle. constitutionem. de elect. & ibi colligit do. Ant. quem ibi refert Io. de Im. quod vbi requiritur fieri expressam mẽtionem alicuius actus, non sufficit, ꝙ fiat mentio generalibus verbis. Adduco gl. in c. inquisitoris. de hære. li. 6. quæ voluit, quòd vbi debet fieri mentio expressa alicuius actus ad fauorem alicuius, debet fieri verbis specificis, nec sufficiũt verba generalia. ¶ Et adduco gl. in cle. 1. de iud. in verbo, specialiter. quæ dicit, ꝙ quando aliquid debet fieri verbis specialibus, non sufficit, quòd fiat verbis generalibus. Ita tenet Io. An. in c. 1. de rescr. li. 6. faciat l. si quando. §. & generaliter. ver. spãliter. C. de inof. test. per quem tex. dicit multùm eleganter Gu. de Cu. quem seqtur Bal. & Sali. ibi, ꝙ si filius vocat se tacitum & contentum de relictis sibi à patre ꝓ omni eo, quod debetur in bonis paternis, quod non ꝓpter hoc videtur renunciasse iuri petendi supplementũ legitimæ: mouentur per illũ tex. vtentẽ illo verbo, spãliter. & voluit Ang. & Gul. in l. de his. ff. de transa. Et adduco text. valde sing. in l. fi. §. omnem aũt. C. de admi. tut. & ibi Bart. dicentẽ, se fecisse

3 cassari infinita instrumenta tutelæ, qa tex. † ibi requirit, ꝙ tutor spãliter promittat agere vtilia, & prætermittere inutilia, quòd si non est expressum hoc spãliter, non est satisfactũ illi legi. seqtur ibi Bal. & Ang. Et adduco, quod pulchrè voluit Bal. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tut. vbi dixit: quidam appellauit generaliter ab omnibus grauaminibus, quòd non potest prosequi, nisi illa, in quibus non erant elapsi decem dies ad appellandum. Et quod voluit Ang. in l. sic. ff. de leg. 1. & in l. quicquid astringendæ. ff. de verbo. obl. & in l. si quando. C. de bon. vacan. lib. 10. Et adduco tex. in c. ex literis. de offi. deleg. vbi non sufficit facere mentionẽ de primis literis generaliter, sed opus est, quòd fiat in specie. ¶ Quinimò plus dixit tex. valde sing. in ca. ex literis. de dol.

4 & contu. † quòd si fiat mentio specialis de literis, in quibus sit aliqua clausula elegans, quòd debet fieri mentio specialis de illa clausula, aliter non est satisfactum illi iuri. Adduco glo. in c. pastoralis. de excep. quæ voluit non sufficere dicere, oppono talem exceptionem saluis mihi omnibus aliis competentib. exceptionibus, sed debet spãliter exprimere illas. & adduco, quod habetur in auth. de hære. & fal. §. si verò expresẽim. per quem tex. dicit Ange. quòd si testator legat 10. quæ vult integrè solui, quod nõ videtur satisfactum illi iuri, requirenti expressam mentionem prohibitionis: & dicit esse casum in d. l. si quis in princ. testa. & dicit, quòd vbi lex mandat aliquid expresè fieri, intelligatur singulariter & spe-

& ſpecificè.l.fi.C.quòd cum eo.& per iſta declaratur, quod
voluit Bar.in l.1.ff.ſi quis in ius vo.non ie.& in l.1.ff. de vulg.
& pupil. cùm ergo, vbi agitur de correctione vnius ſtatuti,
aut legis prioris per legem iuniorem debet expreſsè fieri
mentio de lege antiquiori, vel ſtatuto iuniori: vt probatur
in d.l.fi.ſequitur, ꝙ cùm non ſit facta expreſſa mentio de il-
lo ſtatuto ſtrazariæ in ſtatuto artis lanæ, quod non eſt illi de
rogatum, qa debuit expreſsè ſtatutum artis lanæ facere mē
tionem de ſtatuto ſtrazariæ, & per conſequens deficit volū-
5 tas.¶†Quòd autem deficiat ptās eorum, dicitur, quia licet
artifices poſsint facere ſtatuta inter ſe, & inter homines ſuę
artis, vt videantur confirmata à iure communi, ideò, ꝙ non
eſt neceſſe, ꝙ confirmentur per l. municipalem. iuncta l.2.
C.de conſtit.pecu.& in auth.de fideiuſſo.§.penul.& in l.fin.
C.de iuriſ.om.iud.tamen poteſtas eorum eſt reſtricta, quia
non poſſunt ſtatuere inter illas pſonas ei ſubiectas, niſi non
ſubiiciant ſe foro ſubmittendo ſe, vel agendo, nec poſſunt
ſtatuere aliqd iniuſtū, nec poſſunt ſtatuere contra ius publi
cum ciuitatis, vt plenè ſcribit Bal.in d.l.3.C.de conſti.pecu.
ſed iſtud ſtatutum artis lanæ concernit hoīes alterius ꝓfeſ-
ſionis, qa in hoīes alterius ꝓfeſsionis nullam habent iuriſdi
6 ctionē.† & certum eſt, ꝙ cōdere ſtatuta eſt iuriſdictionis, vt
voluit gl.in l.1.ff.de iuriſd.om.iud.& Inno.in c.cùm acceſsiſ
ſent.de conſt.Bar.in l.oēs populi.ff.de iuſti.& iur.probatur
in l.nulli.C.de ſen.& interlo.om.iud.& in c.à nobis. de ſen-
ten.excom.& in c.eccl.de conſti.& in c.ec.vt lit. penden. &
in c.vt animarum periculis.de conſti.lib.6.ergo ſi quis non
habet iuriſdictionem in perſonis, vel in loco, non dicitur ha
bere ptātem condendi ſtatuta ligantia perſonas non ſubie
ctas ſibi, nec loca ſubiecta ſibi.faciat quod nota.Ioan.Andr.
in c.fi.de immu.eccl.li.6.cùm ergo in propoſito noſtro maſ
ſarij, & congregatio artis lanæ non habeant iuriſdictionem
in perſonas non ſubiectas ſuæ iuriſdictioni aut profeſsio-
ni, ſequitur neceſſariò, quòd non potuerunt condere ſtatu
tum ad derogationem ſtatuti ſtrazariæ. ¶ Quinimò plus di
co, quòd non videtur ex verbis generalibus ipſius ſtatuti ar
tis lanæ derogaſſe ſtat.ſtrazariæ ex eo, quia illud non videan
tur voluiſſe facere in genere, quod in ſpecie non potuerunt.
ita probatur in ca.tuæ.de decimis.& ita decidit ibi Hoſti.&
dom.Ant.ideo pulchrè dicebat Bal.in l.fi.§.in computatio
ne.C.de iu.del.ꝙ eo caſu, quo verba ſtatuti ſunt generalia,
non adaptantur ad impoſsibilia ipſis ſtatuentibus.& idem
7 pulchrè dixit in c.cùm non ab homine.extra, de iud.†Statu
to cauetur, quòd cuſtos villæ teneat capere malefactores,
quod non poterit capere clericum malefactorem, quia non
videtur ſtatutum comprehendere in genere illum, quem in
ſpecie comprehendere non potuit, & faciat quod voluit i-
dem Bal.in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur.alleg.Bar.in l.ſi
quis ſub conditione.ff.de condi.inſti.idem voluit Bald.in l.
fin.ff.de iuriſdict.omn.iud.& in l.fin.C.de ſacroſanct.eccle.
& probatur in c.nobis.de ſenten.excommu.& ibi do. Abb.
& do.Ant.in d.capi.eccleſia.de conſti.qui refert ita voluiſſe
Ioan.Mo.in d.c.vt animarum.idem Io.And.in c.eos.de im-
mu.eccl.lib.6.& d.Ant.in c.cum Clericis.de foro compe.&
plenè ibi do.Abb.& originaliter videtur fuiſſe dictum Ho-
8 ſti.in d.c.tua. ¶†Licet ergo ſtatutum artis lanæ dicat nullus
cuiuſcunque ſtatus, ordinis, officij, vel conditionis exiſtat,
quoquomodo audeat vel præſumat per ſe, vel per aliū, &c.
dico, quòd illa verba licet ſint ita generalia, & videantur cō
prehendere homines alterius profeſsionis, vt eſt glo.quam
ad hoc reputo ſingu.in l.promittendo.ff.de iur.do. quæ di-
cit, quòd illa verba cuiuſcunque conditionis, comprehen-
dunt clericos & laicos: & ita videretur dicendum, quòd il-
la verba comprehendant homines diuerſæ profeſsionis, qa
ad hoc reſpondeo, quòd illa gloſſ. procedit data poteſtate
ſtatuentis, qui poteſt ligare homines diuerſæ profeſsionis,
ſed vbicunque non datur poteſtas condentis, dico, quòd il
la verba non comprehendunt, niſi ſubditos ſtatuentis: ita
probatur apertè in iuribus, quæ ſuperius allegaui. & plus
dico, quòd illa gl.malè loquitur, ſi eam intelligamus, quòd
illa verba prolata à ſtatuto laicorum comprehendunt cle-
ricos, laicos, & confunditur dictum eius per dictum capit.
eccleſia. & alia iura prælle: ideò debet intelligi dicta gloſſ.
quādo illa verba exprimuntur ab eo, qui habet poteſtatem
ſtatuendi ſupra clericos, & laicos.& adduco gloſſ.ſingul.ad
hoc in clem.1.de iud.& ſic iſta verba ita prægnantia, & ita ge
neralia includunt ſubditos artis lanæ, non autem compre-
hendunt non ſubditos, quia non videtur, quòd per illa ver-
ba generalia voluerint comprehendere eos, qui non ſunt
ſuæ iuriſdictionis: & per conſequens vera & indubita con-
cluſio eſt, quòd in iſto ſtatuto artis lanæ deficiunt illa duo
potiſsima principia actuum humanorum, quia deficit po-
teſtas & voluntas, ergo, &c. Quinimò plus dico, quòd ſi re-
ctè ponderetur ſtatutum artis lanæ nullo modo derogat ſta
9 tuto ſtrazariæ.dicit enim, nullus audeat vel pręſumat, †nam
b natura & eſſentia huius verbi, præſumat, b importat, quòd
†2. quis† non faciat actum auctoritate propria, ſed autoritate
ſuperioris: iſtud probat tex.formalis.in cap.decernimus.in
verbo, præſumant.de formul.& in c.decernimus. in verbo,
præſumat.de iudi.cap.1.& c.monaſteria. de vita & honeſta.
cle.in cap.cùm laici.de iur.patr.in c.omnes.de pœni. & re-
miſſ.in cle.1.de priui.c.1.ne prælati vices ſuas.c.fin.de tem-
po.or.libr.6.hoc voluit glo.in c.decernimus. prælleg.hoc
decidit tex.& gl in c.quanto.de conſue. & dixi multùm lu-
culenter in lect.mea, in d.c.decernimus.modò illum vigo-
rem habet illud ſtatutum ſuperioris, quem habet ipſe ſupe
rior.ita dixit Inno.in d.ca.1.de offic.delega. ita voluit Bald.
in l.falſus.C.de fur.vnde non dicitur quis præſumere, quan
do facit autoritate ſtatuti, quia non videtur facere propria
temeritate: ergo ſequitur, quòd potuit quilibet ſubiectus
arti ſtrazariæ conducere pannos & veſtes nouas vigore ſta-
tuti artis ſtrazariæ: non.n.videtur ſua temeritate conduce-
re, ſed vi & autoritate ipſius ſtatuti ſtrazariæ, vnde conſide-
ratis verbis, & ſignificato verborum ipſius ſtatuti artis lanę:
non videtur præiudicare priori ſtatuto ſtrazariæ: imputent
ergo ſibi ſtatuētes in arte lanæ, ſi imperitè conceperunt ver
ba ſui ſtatuti, debuerunt rectius & apertius loqui. ideò illi,
qui conducunt pannos & veſtes nouas vigore ſtatuti ſtraza
riæ, non dicuntur audere vel præſumere conducere, qa non
faciunt temeritate propria, vt dicit tex.in c.literas.de reſti-
tu.ſpol.in ver.propria temeritate. ergo ſeqtur, quòd non vi
detur feciſſe contra præfatum ſtatutum is, qui vigore ſtatu
ti ſtrazariæ apportauit aut conduxit dictos pannos, & ve-
ſtes nouas, maximè, cùm ſtatutum ſtrazariæ præceſſerit ſta-
tutum artis lanæ, ſi voluiſſet derogare illi ſtatuto, & tollere
illud, veriſimile eſt, quòd de illo feciſſet mentionem expreſ
ſam.argum.l.vnicæ.§.ſin autem.C.de caducis tollen.l.1.ff.ſi
menſ.fal.mo.di.& c.maiores.de baptiſmo.& ca.ad audien-
tiam.de deci.& ſic iſta ſtant ſimul, quòd nullus conducat pā
nos, aut veſtes nouas: tamen illi, qui ſunt de arte ſtrazariæ,
vel obediunt arti ſtrazarię, non poſſunt apportare & condu
cere dictos pannos, & veſtes, prout dicitur in dicto ſtatuto
ſtrazariæ. ¶ Pręterea faciat, quia nos debemus capere viam,
quòd poſteriora ſtatuta intelligantur, vt non derogēt prio-
ribus, niſi expreſsè hoc appareat: ita probatur in l. ſed & po
ſteriores.ff.de leg.& adduco quod voluit Gul.de Cu.quem
10 ibi refert & ſequitur Bar dixit enim, † pone, ſtatutum eſt in
ciuitate, quòd ſi furtum eſt de nocte commiſſum, emende-
tur per cuſtodes loci. & poſtea ſtatutum factum eſt, quòd ſi
furtum eſt factum de nocte, & non reperitur fur, ꝙ emende
tur per omnes de ciuitate, qualiter vltimum ſtatutum intel
ligatur: quidam dicunt, ꝙ corrigitur primum per vltimum,
arg.l.non eſt nouum.ff.de leg.Gul.tenet ibi, ꝙ vltimum ſta
tutum intelligatur ſecūdum primum, & ꝙ illa generalitas,
ꝙ emendetur per oēs de ciuitate, intelligatur per omnes, i.
cuſtodes illius viciniæ, vbi factum eſt furtum arg.d.l.ſed &
poſteriores.cùm iſtud vltimum ſtatutum ſit generale, pri-
mum ſit ſpāle, & ſpeciei per genus non derogetur, ſed econ
trà ſic, vt l.alimenta.§ baſilicæ.ff.de ali.& cib.leg.cum ſi. ibi
alleg.per Bar: qui refert in hanc partem inclinare quoſdam
modernos, ꝙ ſatis placet ſibi. quæ deciſio in terminis appo
nit gladium ad deciſionem huius dubitationis. Cùm ergo
in ꝓpoſito noſtro ſtatutum artis ſtrazariæ loquatur in ſpē,
& ſtatutum artis lanæ loquatur in genere: ergo ſequitur, ꝙ

N quod-

quodlibet statutum seruabitur in casu suo. ¶Et adduco il-
lud, quod eleganter voluit Bar. in l. quæsitum. § fi. ff. de fun.
11 inst. versi. hoc iudicio ad q. de facto. †duo sunt statuta in ci-
uitate ista: dicit vnum, ꝙ omnes comitatenses de qualibet
porta teneantur apportare frumentum cõi, quod commu-
ne habet in illa porta. Aliud statutum erat spále, quòd comi
tatenses de Castro fossati teneantur portare frumentum,
quod cõe habet in Castro fossati, quæritur an illi de illa por
ta teneantur adiuuare ad portandum vigore primi statuti,
decidit ꝙ non, siue illud statutum speciale sequatur, vide-
tur recessum à generali statuto, siue præcedat speciale statu
tum generale, sequens refertur ad personas expressas in spe
ciali: cùm ergo statutum artis strazariæ loquatur in specie,
quia dicit emere & conducere de alieno territorio pannos
& vestes nouas. & etiam præcedat, & sit antiquius: ergo se-
quitur, ꝙ limitatur & restringitur generale statutum artis
lanæ sequens per statutum strazariæ, nec est curandum, etiã
si statutũ artis lanæ præcederet, ergo multò fortius restrin-
gitur, ex quo statutum artis lanæ sequitur. ¶Et adduco ad
prædicta, quod voluit Petr. de Ancha. in c. statutum. §. cùm
aũt. de rescr. li. 6. vbi dicit, ꝙ cùm vna lex trahitur ad aliam,
iuxta d. l. sed & posteriores. vna limitatur per aliam, nã cùm
canon dicat nullum extra ꝓuinciam esse trahendum, vt d.
c. statutum. §. 1. cùm aũt dicit trahi posse infra vnam dietam
in casu illius §. & in casib. exceptis in illo §. illa ergo noua ꝓ-
uisio, ꝙ possit trahi extra vnam dietam, habet locum in ca-
su, quo locus intra vnam dietam sit extra prouinciam, quia
vna lex trahitur ad aliam. & ponit ẽt d. Pe. qõnem, quam ha
12 buit in facto, †ducalis constitutio d. Venetorum, quæ viget
Triuisij, qua cauetur, ꝙ nullus forensis possit ibi acquirere
possessiones immobiles. Aliud extat statutum ibi Triuisij,
ꝙ bona & possessiones mulieris cõmittentis adulterium ap
plicentur viro. Vtrùm ergo forensis vxore Triuisia ibi adul-
terium cõmittente possit petere eius bona, ita, ꝙ à statuto
prohibente forenses acquirere videantur excepti mariti fo
renses? & decidit quòd sic, ex eo, quia vnum generale limi-
tatur per aliud statutũ speciale, quia species derogat gene-
ri. l. sanctio legũ. ff. de pœ. & loqtur ibi do. Petr. eo casu, quo
loqtur Bar. in d. l. q̃situm. §. fi. quando p̄cedit statutum gene
rale, & seqtur postea statutum speciale. & sic d. Pe. in termi-
nis consuluit in casu nostro. ergo statutũ artis lanæ restringi
tur per statutũ strazariæ. Et vlterius adduco, quòd pulchrè
voluit Bal. in l. maximũ vitium. C. de lib. præ. vbi dixit in ver
bo, vlterius q̃ritur de tali qõne, lege municipali cauetur, ꝙ
pater teneatur relinquere filiis quintam partem bonorum
suorum. Itẽ posteriori statuto cauetur, ꝙ testm̃, in quo non
relinquitur filiis integra legitima, sit ipso iure nullum. Quæ
ritur, vtrùm dicta quinta dicatur integra legitima, an verò
intelligatur secundum ius cõe, qa verba statuti debẽt intel-
ligi ꝓpriè, sed non dicitur legitima ꝓpriè, nisi scd̃m ius cõe,
vt l. 2. & 3. ff. de pet. hæ. Itẽ statutum posterius æquum tollit
prius odiosum & iniquũ, cùm odiosa & iniqua de facili tol-
lantur: tamen contrariũ decidit, ꝙ statutum reduxit legiti-
mã ad qntam, qđ facerẽ potuit, vt no. Cyn. in l. sancimus. C.
de nup. Item posterius statutũ trahitur, & ad primum, & ad
prius. & ad hoc adducit d. l. sed & posteriores. ita dicit se in
q. facti consuluisse. ꝓ certo per hanc doctrinã Bal. posita est
securis ad arborẽ, vt dicit Ange. do. de piissimo Iesu Chri-
sto, vt habetur Matt. 3. ca. ergo seqtur. ꝙ posterius statutum
restringitur per primum. ¶Accedat ad prædicta, quod pul-
chrè voluit Io. And. in addi. Spe. tit. de exec. sen. §. postremò.
vbi quærit, vnum statutum dat certam formam sñiandi. a-
liud dicit, ꝙ sñiæ intra certum tempus mandentur execu-
tioni non obstante alio statuto, vtrùm sñia, in qua constat
formam primi statuti non fuisse seruatam, mandabitur exe
cutioni? decidit Io. An. post antiquos, quos ipse ibi refert, ꝙ
si non est clausula, non obstante aliquo statuto, impedit vnũ
statutum per aliud limitari & restringi. hoc dictum refert
& sequitur dom. Pet. de Anch. in rep. c. canonum statuta. de
consti. in 14. q. prin. in vers. hoc ẽt quæro, si vnum statutum.
Et adducit, quod voluit Bart. in extrauaganti ad reprimen.
in versi. non obstantibus. & alleg. simile, quod voluit Ioan.

An. in addi. Spec. in titu. de sen. & his, qui eum sequuntur. §.
vt aũt. vbi q̃rit, statuto cauetur, ꝙ contra minorem non pos
sit fieri p̄ceptum sine certa solennitate. alio statuto cauetur,
ꝙ præceptum factum contra minorem mandetur executio
ni, non obst. aliqua exceptione, vtrùm præceptum factum
contra minorẽ sine alia solennitate mãdabitur executioni?
decidit ꝙ non. qa nullitas causata ex alio statuto reddit præ-
ceptum nullum, qa præceptum nõ ritè factum non dicitur
p̄ceptum. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de contra. sicut. n.
vna lex limitatur per aliam, vt d. l. sed & posteriores. ita vnũ
statutum limitatur per aliud. ita refert d. Pet. in d. c. canonũ.
Et adducit etiam ibi, quod voluit Bald. in l. 1. C. ne li. in vna
& ea. cau. tertiò prouo. vbi quærit, si vno statuto cauetur, ꝙ
sententia feratur de consilio Antianorum: alio statuto caue
tur, ꝙ sententia statim executioni mandetur, nam nisi appa
reat de p̄statione consilij, sententia non mandabitur execu
tioni. & dicit ibi Bal. fuisse q. Rof. disputatam per eum, quẽ
retulit Io. And. in addi. præfata. Ecce nunc, qualiter limita-
tur statutum generale per speciale. Et adduco quod voluit
Bart. in l. 1. §. parui. ff. quod vi, aut clàm. vbi dicit, statuto ca-
uetur, ꝙ contra laudum vel instrumentum publicum non
13 possit opponi exceptio, ꝙ† nihilominùs poterit opponi o-
mnis exceptio, prouenienis ex aliquo capitulo statutorum
ciuitatis. argu. illius §. cum sua glo. & l. pe. C. de adul. & quia
non est verisimile, ꝙ per illa verba generalia voluerit se cor
rigere. l. nam ad ea. ff. de condi. & demonst. multò ergo for-
tius non præsumitur, quòd ars lanæ per illa verba generalia
voluerit corrigere statutum artis strazariæ, quòd nullo mo
14 do potuissent corrigere, etiamsi voluissent. ¶†Adduco et-
iam, quod pulchrè voluit do. & consiculus meus Abb. in c.
gratum. de offi. deleg. in princ. vbi alleg. illum tex. ad hoc, ꝙ
si eodem volumine statutorum reperiuntur duo statuta cõ
traria, debet euitari correctio, quantum potest, & reduci ad
concordiam per subauditionem. alle. l. sciendum. ff. qui sa-
tisd. cog. coniuncta auth. offeratur. C. de lit. conte. alle. Bar.
in extrau. ad reprimendum. in ver. non obstantibus. ita dica
mus in proposito nostro debemus capere viam, vt vnum sta
tutum non corrigat aliud. faciat tex. in l. si serui. C. de noxa.
& gl. in auth. ex testõ. C. de colla. voluit enim, quòd per sen-
sum subauditum debemus excludere semper correctionẽ.
c. causam. de resc. multò ergo fortius in casu nostro, cùm ars
lanæ non potuerit corrigere statutum artis strazariæ. Et ad
duco ad prædicta, quod pulchrè voluit idem Abbas in suis
consiliis, consi. 154. incip. statuto edito per Episcopum Lu-
canum. vbi consuluit in facti contingentia, quòd statutum
generale limitetur per spãle, nam statutum in casu illo lo-
quebatur de canonicis specialiter, & primum statutum lo-
quebatur generaliter: decidit ꝙ non corrigitur, qa species
derogat generi. l. sanctio legum. ff. de pœ. alle. Bar. in d. l. q̃-
situm. de fun. instru. quem superius allegaui. & in dubio di-
cit ita debere intelligi statuta, vt reducantur ad concordi-
am. allegat Bar. in d. extrau. in ver. non obstantibus. dicit ẽt,
quòd in vno ex illis statutis non interuenit consensus, aut
consilium capituli, ex quo potest argui nullitas. Et plus di-
cit do. Abb. in præfato consilio, in vlt. arg. quod maximè ꝓ-
cedit hoc, si in arte strazariæ cõiter fuit seruatum eorum sta
tutum, & saltẽ ex illo capite sustẽtetur, quòd statutum artis
lanæ non fuit morib. vtentium approbatũ, vt habetur 4. di.
§. leges. & in c. 1. de treu. & pa. & ideò refert d. Car. in procœ.
15 cle. fuisse terminatum de facto. †Episcopus Tudertinus fe-
cit statutum, excõicans mulieres portantes perlas, ꝙ statu-
tum à nulla muliere fuit receptũ: dubitabatur, an incidant
in pœnam statuti, seu constitutionis. refert Matt. dicere, ꝙ
non per c. in istis. 4. di. quod est bene no. ad istam dubitatio
nem. Cùm ergo ars strazariæ fuerit semper vsa statuto suæ
artis, nec receperit statutum illius artis lanę, sequitur, quòd
non videtur ligata statuto artis lanę, tanquam non fuerit v-
sibus vtentium receptum, quod est recitatione & auditu di
gnum quo ad decisionẽ huius dubitationis. Et adduco etiã
ad p̄dicta, ꝙ pulchrè voluit Bal. in l. oẽs populi. ff. de iust. &
iure. vbi dixit, ꝙ sicut se habet ius commune ad ius commu
ne, ita se hẽt statutũ ad statutum, & consuetudo ad consue-
tudi-

tudine. sed ita est, ꝙ ius cõe semper intelligitur & interpre-
tatur, vt nõ corrigat ius commune. eodem modo statutum
debet intelligi ad aliud statut. vt illud non corrigat, nisi ex-
pressè dicatur. Faciat quod voluit glo. quæ repu. singu. in l.
consue. C. qui testa. fa. poss. quæ gl. voluit, ꝙ quando lex in-
ducit specialiter aliquid debere interuenire, ꝙ lex noua su-
perueniens generaliter remouens illam solennitatẽ, quòd
non videtur remouere ciuiliter de illo actu speciali, ita dica
mus in proposito, cùm ars strazariæ specialis introduxerit,
quòd strazaroli & eis obedientes spãliter possint conduce-
re pannos & vestes nouas, quod statutum artis lanæ loquẽs
generaliter, ꝙ nemo possit conducere pannos & vestes no-
uas, non videtur derogasse statuto strazariæ specialiter in-
†3. troducto. ¶ Præterea faciat, quod † voluit glos. in l. decurio-
nibus. C. de silen. libr. 12. quæ est singularis & vnica, quæ vo-
16 luit, ꝙ † vbicunq; aliquod priuilegium emanauit in fauore
alicuius specialiter, si postea superueniat generalis cancel-
latio omnium priuilegiorum, quòd non videtur cancella-
tum illud priuilegium, quod fuerat specialiter introductũ
c in alterius fauorem. & per illam glo. dixit Bal. in l. non plu
res. C. de sacr. sanct. eccl. ꝙ per legem generalem nunquam
derogatur priuilegio speciali, seu generali, nisi fiat de ipso
mentio. ¶ Et ideò etiam dixit idem Bald. in l. 1. C. de Iusti.
cod. compo. quòd lex superueniens non tollit priuilegium
alicui specialiter indultum. alle. d. glo. l. decurionibus. & d.
Bal. in auth. habita. C. ne filius pro pa. vbi dixit, quòd non vi
detur derogatum priuilegio indulto alicui per legẽ super-
uenientem derogatoriam priuilegiorum, nisi de ipso priui
legio faciat mentionem. & allega. d. l. decurionibus. & ideò
dixit idem Bal. in l. 1. ff. de consti. prin. ꝙ princeps per gene-
ralia verba non videtur tollere iura specialia: ad hoc alle. d.
l. decurionibus. Faciat quod voluit idem Bal. in l. dotalem.
ff. de test. mili. vbi Bar. refert se consuluisse, ꝙ arbitrium con
cessum aliquibus sapientibus, nunquam extendit se, ꝙ ipsi
possint derogare priuilegio alicuius. Bald. ibi dicit esse ca-
sum cum gloss. in d. l. decurionibus. & faciat quod voluit i-
dem Bal. in d. c. veniens. de rescrip. & in c. grauè. de præben.
& in c. 1. de rescrip. & quod voluit Lud. Rom. in d. l. hac con-
sultissima. & ego dixi in c. cùm olim. de præscr. Modò indu-
bitanter ista apponunt gladium ad radicem huius consulta
tionis, quia cum arti strazariæ, & hominibus illius profes-
sionis fuerit concessum in priuilegium posse conducere pã
nos & vestes nouas, vt apparet in confirmatione facta per
superiorem de ipsis suis statutis, & specialiter fuerit eis in-
dultum: sequitur necessariò, quòd per statutum artis lanæ,
& eius confirmationem non fuit derogatum illi priuilegio
ita specialiter indulto, q͞a per generalia verba princeps non
tollit iura specialia: ergo sequitur, quòd multò fortius infe
rior à principe per generalia verba non videtur tollere iura
specialia. Nam, vt dicebat dominica veritas, si in viridi ligno
hoc faciunt, in arido quid fiet? & pro certo illa gloss. cum di
ctis Doctorum à me superius adductis, apponunt finem
huic conflictui disputandi. & cùm fuissem interrogatus de
huiusmodi dubitatione à famosissimo & excellentissimo
Doct. dom. Vincentio, compatre meo charissimo sine reuo
lutione chartarum, & ex improuiso dixi & respondi, quòd
gloss. in dict. l. decurionibus. cum suo text. decidebat hoc, &
nunc consulendo affirmo illud, quod ex tempore dixeram
iuxta illud. Improuisus ait, coram quem quæritis, adsum
Troyus Aeneas. ¶ Et si quispiam opponat, quòd imò in
statuto artis lanæ fit mentio expressè de statuto artis straza
riæ. Nam dicitur in eo, nisi ad minus fuerint amezatæ hoc
vocabulo propriè secundum communem vsum loquendi
vulgariter intellecto: & hoc ne præiudicium fiat communi
Bononien. & arti retagli pannorum, & arti lanæ, aut artibus
sartorum cunatorum, pro certo ista verba non sonant ad
hoc, vt velint derogare statuto artis strazariæ, imò disponit,
quòd ideò ita disponunt, ne fiat præiudicium arti lanæ, ar-
ti retagli, arti sartorum, & sic sole est clarius, quòd nulla fit
expressa nec specialis mentio de statuto strazariæ in dicto
statuto artis lanæ, ergo non est sublatum statutum straza-
riæ, nec etiam est illi derogatum per statutum artis lanæ.

¶ Etsi quispiam dixerit, aduertas; extant enim confirmatio
nes plurimæ factæ de isto statuto artis lanę, quia per guber-
natorem, & Romanum Pontificem, & per præsidentem lo-
co illius magnanimi Capitanei Nicolai Picinini, cuius me-
moria in sempiternum erit duratura propter illustrissimas
memorandasque victorias suas. Nam in confirmatione do
mini gubernatoris dicit ex certa scientia spãliter & expres-
sè comprobamus & confirmamus omnia & singula statuta:
& connumerat illud statutum expressè. & in confirmatio-
ne domini Eugenij dicitur etiam, ex certa scientia approba
mus, confirmamus, & validamus. modò clarum est, quòd
17 † per confirmationem eiusdem statutum dicitur esse statu-
tum Papæ, vt habetur in l. 1. §. sed neque. in versi. omnia no-
stra facimus. quia ex nobis impertitur autoritas. C. de vete.
iur. enu. & gloss. in cap. 1. de trans. & Bal. in l. omnes populi.
de iusti. & iur. ideò pulchrè dicebat Bal. in l. ex placito. C. de
reb. perm. quòd si Papa confirmat statuta Spoleto. ex certa
sua scientia, dicuntur esse statuta Papalia, & illorum trans-
gressor punietur vt transgressor statutorum Papalium. & in
l. ex facto. ff. de vulg. & pup. dicebat, quòd si Papa in confir-
matione, quam ex certa scientia facit, apponat clausulam
decreti, ꝙ conditores illorum statu. non possunt illa inter-
pretari, ita sunt effecta de iure superioris confirmantis, & di
cebat multùm eleganter Ant. se in facto respondisse cũ col-
legia huius Regiæ vrbis Bonon. remisissent quandam pœ-
nam cuidam ꝓpter sua demerita incidenti, & non remisis-
sent in forma solenni, vt fieri debebat, domini Antiani illam
remissionem confirmarunt, sed quia confirmatio non ema
nauit ex certa scientia, non præstitit validitatem illi remis-
sioni, & ideò non recepit robur. ita dixit in c. 2. de pac. Sed
in casu nostro ista confirmatio emanauit à dictis superiori-
bus cum clausula conualidatiua ex certa scientia, quo casu
operatur clausula ex certa scientia, illud quod operatur, ple
nitudo potestatis. singulare dictum fuit Innocen. in c. inno
tuit. de elect. cum quo transeunt ibi Scri. omnes. & refert &
sequitur illud dictum Bald. in l. eos. in prin. C. de appel. mo
dò Papa habet absolutam & liberam potestatem nullis re-
gulis subiectam. & pulchrè commemorat Bal. in l. 2. de ser.
& in l. Princeps. ff. de leg. omnia enim potest, vt in c. cuncta
per mundum. 9. q. 3. Bald. in l. 1. ff. de consti. prin. posito. n. ꝙ
debuisset fieri specifica & expressa mentio statuti strazariæ
in statuto artis lanæ, & in confirmatione prædicta: tamen
quia certa scientia operatur idẽ, ꝙ operatur plenitudo po-
testatis, seq̃tur, ꝙ potuit Papa derogare statuto strazariæ, &
per consequẽs videtur derogare, quia ista sunt verba ad E-
phesios. Nec obstant nec pungunt, & vt vera indubitata cõ-
18 clusio de hac confirmatione habeatur. ¶ † Præmitto, quòd
d confirmatio est duplex. *d* quædam est, quæ fit in forma com
muni, q̃dam est, quæ fit in forma specificata. ita no. in ca. 1. &
†4. 2. de confir. vtil. nam gl. in d. c. 1. dicit, quòd confirmatio, † q̃
fit in forma cõi, non operatur validitatem actus, nec præiu-
dicium infert alteri, nec multum operatur, sed parum, quia
solet plus timeri illud, ꝙ confirmatur. alle. c. quia diuersita-
tem. de concess. præben. vbi est glo. elegans, quæ connume-
rat, q͞d operatur confirmatio facta in forma cõmuni. Quæ-
dam est confirmatio, q̃ non fit in forma cõi. & de hac loq̃tur
gl. in d. c. 2. de confir. vti. quæ dicit, ꝙ confirmatio fiat causa
cognita, & ex certa sciẽtia: tunc impeditur petitio alterius.
& alij pręiudicat talis confirmatio, & sic ad hoc, ꝙ confirma
tio dicatur facta in forma specifica, requirũtur duo forma-
lia, videlicet cognitio, & certa scientia, vnde dicebat d. Ant.
in d. c. 2. de pac. ꝙ si confirmatio fiat simpliciter, & non cum
causæ cognitione ex certa scientia, non supplendo defectũ
vitij, quòd non valet talis confirmatio. & ad hoc alleg. glos.
in d. c. 1. & 2. & ideò multum egregiè dicebat Bald. in d. l. ex
placito, ꝙ si confirmatio producit rem in esse, quia dat ori-
ginem esse tunc qui confirmat, dat, & ideò Imperator legi-
timando dat statim. l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de rit. nu.
Interdum qui confirmat, non producit rem ab origine sui
esse, sed consecutiuè venit illius gratia: & tunc non omni-
nò dat sed cooperatur, quia non est causa totalis, sed con-
currens, & hoc inducit ad quæstio. Papa confirmet statuta

Spoleto,illa ſtatuta dicuntur papalia,ita,quòd tranſgreſſor
punitur,vt tranſgreſſor ſtatutorum papalium. Si autem Pa
pa confirmat tanquam cauſa vniuerſalis, non ſunt Papalia.
l.oẽs populi.de iuſti.& iur.Aut confirmat tanꝙ cauſa ſpeci-
fica,qa cõfirmat ſtatutum,quòd pater poſsit relinquere ſpu
riis,ꝙ tale ſtatutum intelligitur papale,fauore tamẽ popu-
e li:ideò populus poſſet pœnitere e & redire ad ius commu-
ne?ideò dicit,quòd ſi per ſtatutũ populi confirmantur ſta-
tuta mercatorum,non ſunt ſtatuta populi.l.2.C. de conſtit.
pec.qa debet videri,quo animo princeps cõfirmat.l.omni-
um.C. de teſt. qa confirmatio permiſsiuè facta,& non for-
maliter non denominat confirmatũ à confirmãte, ſed à ſpe
cifico efficiẽte,in quo eſt authoritas data. ¶Et faciat,quod
voluit idem Bald.in l.adop.ff de adop.& in l.ius ciuile. ff.de
iuſti.& iur.& in l.& quia.ff.de iuriſd.omn.iud.& in l.ex ver-
bis.C.de don.inter virum.Et faciat quod voluit dom. Ant.
in c.1.& 2.de confir.vti.vbi dicit, ꝙ requiritur cauſæ cogni-
tio,& certa ſcĩa.idem voluit in c.1.de confirma.eod.titu.Et
faciat,quod voluit Abb.antiquus in c.pe. de confir. vti. vbi
15 dicit,quòd quoties Papa † confirmat ex certa ſcientia, facit
apponi edictum in valuis palatij. requiruntur ergo duo, &
vt confirmatio dicatur facta,non in forma communi,ſed in
forma ſpecifica: cognitio,& ex certa ſcientia. Et ideò dixit
Bal.in d.l.ex verbis. ꝙ requiritur cauſæ cognitio ad hoc, vt
confirmatio præſtet aliquod robur.& iſto modo intelliga-
tur glo.in c.ea,quæ.de reg.iu.quæ dicit,quòd vbicunq; Pa-
pa aliquid confirmat ex ſcientia, ꝙ inferior non poteſt de-
clarare aliquid ſuper illo actu confirmato.Ideò dicebat Bal.
in l.reſcri.C.de preci.imper.off. ꝙ illud,quod Papa confir-
mat,nemo infirmat,adeò,ꝙ dicunt Scrib. quòd confirma-
tio Papæ operatur,quòd illud quod eſt temporale,efficitur
perpetuum.& ita dixit Io.And.in d.c.cùm inter.de elect. &
do.Abba.in c.ad audientiam.de confir.vti:Arch.in ca.præ-
ſenti.de offi.ord.lib.11.Lappus in ſuis allega. allegatione 9.
& habetur in c.cùm in diſtribuendis.de tempo. ord.& in c.
per tuas.de ma.& obe.& per Bal.in c.illud.eo.tit.per d.Pet.
de Ancha.in cle.quia regulares.de ſup.neg.præla.& ſic ſtat
concluſio vera,ꝙ requiritur cauſæ cognitio, & certa ſciẽtia
in tali confirmatione.¶Præmitto etiam, ꝙ tunc Papa dici-
tur facere aliqd ex certa ſua ſcientia, ſi in literis fiat mentio
de proceſſu,& de appellatione interpoſita.& idem dicit Io.
& Vinc.ſi contradicente aduerſario facta eſt commiſsio. i-
ſta eſt glo.multùm ſing.in ca.paſtoralis.§.præterea.de offic.
deleg.in gl.ex certa ſcientia.& ibi dicit d.Abb.poſt Hoſti.&
alios,quòd tunc ex certa ſcientia emanat reſcriptum,quan
19 do†Papa fuit certificatus de omnibus, quæ potuiſſent eum
mouere ad conceſsionem denegandam:ita dicit coniungẽ
do omnia dicta Doctorum:& pulchrè dixit Ioa.And.in d.§.
præterea. quòd tunc dicitur facere ex certa ſcientia Papæ,
quando parte contradicente ita ſcripſit ex certa ſcientia,&
ego vidi tpe obſeruandæ memoriæ d.Nicolai Papæ quinti,
emanauerat quædam bulla cum clauſula ex certa ſcientia,
& non fuerat reſcriptum obtentũ parte contradicente, ſed
fuit obtentum parte abſente,conſului,ꝙ non videbatur o-
perari naturalẽ effectum ſuum illa clauſula, ex certa ſcien-
tia,cùm non emanauerit parte contradicente: & ita fuit ob
tentum in contingentia facti in ciuitate Ferrariæ. ¶Modò
iſtis præſuppoſitis dico,quòd iſta confirmatio facta ex cer-
ta ſcientia de dicto ſtatuto artis lanæ,nullo modo tollit ſta-
tutum artis ſtrazariæ,nec illud derogat, & arguo hoc mo-
20 do:†Non in plus ſe extendit confirmatio,quàm ſe extendat
confirmabile,quia confirmatio fit ſuper confirmabili,& ſic
non eſt maioris comprehenſionis confirmatio,quàm ſit il-
lud,quod confirmatur,quia actus actiuorum ſunt in patiẽ
te,& bene diſpoſito,vt voluit Philoſophus in 2.de anima.ſed
illud ſtatutum artis lanæ,nec tollit, nec derogat illi ſtatuto
artis ſtrazariæ,quia,vt ſuperius demonſtraui ad oculum in
quolibet actu diſpoſito requiruntur duo,poteſtas,& volun
tas,modò in illo ſtatuto artis lanæ deficiebat poteſtas ipſo-
rum ſtatuentium,& ẽt deficiebat voluntas,quia de illo non
fecerunt mentionem, vt iam dixi. vnde poſito, non tamen
conceſſo,quòd per hanc confirmationem ita triplicatã ſup
pleretur defectus poteſtatis ipſius artis lanæ, ſeu profiten-
tium artem hanc,nihilominùs ſuppletur defectus volunta
tis.debuit.n.interuenire voluntas ipſorum de arte lanæ, &
voluntas confirmantis,vt probatur in d.l. ex verbis. & ibi p
Bald.C.de dona.inter virum.quia actus agentium non ope
ratur vltra intentiones eorum.l.non omnis.ff.ſi cer.pet.cũ
ſi.confirmatio operatur illud, ꝙ claudit confirmabile, ſed
ipſum cõfirmabile nihil diſponit de ſtatuto artis lanæ in tol
lendo illud,nec in derogando illi,& maximè,qa hoĩes artis
lanæ ſciebant,vel veriſimiliter ſcire debebãt illud,in quo ſe
exercebant hoĩes artis ſtrazariæ,qa fama erat notiſsima Leſ
bo,vt Vergilij vtar verbis,ꝙ ſtrazaroli & illi arti obedientes
conducebant pannos & veſtes nouas ad ciuitatem Bono-
niæ, & vigore eorum ſtatuti cauſa confirmati per Legatum
Bon. arg.eius,quod habetur in c.cùm in tua.q ma.acc.poſ.
& c.quod dixit.16.diſt.& c.propoſuiſti.82.diſt.& c.1.de po-
ſtu.præla.& c.apoſtolicæ.de cler.excom.mi.& c.cognoſcen
tes.de conſti.& gl.in l.ſi tutor.C.de per.tu. vnde rectè dixit
Iuriſconſultus,quòd ea,quæ notabiliter fiunt, niſi ſpeciali-
ter notentur,videntur quaſi neglecta. l.item apud Labeo-
nem.§.hoc edictum. ff. de iniuriis. cùm ergo ſciuerunt ho-
mines artis lanæ dictos ſtrazarolos exercere ſe circa dictos
pannos,& veſtes nouas conducendo vigore eorum ſtatuti:
& in dicto ſuo ſtatuto diſponant in genere,& non in ſpecie,
ſeqtur,ꝙ ipſi noluerunt facere hanc iniuriam illi honorabi
li arti ſtrazariæ,quia in eam verſantur hoĩes graues, diuites
& honorabiles,qui nullo modo paſsi fuiſſent violari ſua an
tiqua ſtatuta, & ſuos mores antiquos. vnde dixit pulcher
text.in l.obſeruare.§.ſi qua.in verſi.magni enim faciunt ꝓ-
uinciales ſuam conſuetudinem obſeruari.de offi.proconſ.
Ideò eſt veriſimiliter præſumendum, quòd ideò non fece-
runt mentionem de illo ſtatuto ſtrazariæ, & ideò noluerũt
derogare,quia oportuiſſet deuenire ad contentiones & li-
tes cum arte ſtrazariæ, eo maximè, quia ſtatutum ſtrazariæ
erat antiquius,& antiquiorem confirmationẽ habuerat,vn
de turpius eiicitur,q̃ non admittitur hoſpes.c. at quemad-
modũ.de iurei. & ita facilè non reuocatur ius iam q̃ſitum,
ſicut reuocatur ius q̃rendum.vt l.qui aũt.ff.quæ in frau.cre.
l.ſi ſponſus.§.maritus.ff.de don.inter virum.Inn.in c.admo
net.de renun.& Fed.de Sen.conſ.9.& ſic iſta fuit cauſa po-
tiſsima,quare hoĩes artis lanæ non fecerunt mentionem de
ſtatuto artis ſtrazariæ,modò confirmatio non porrigit fim
brias extra metam & terminos confirmati,fruſtrà ergo cõ-
tra ſtatutum ſtrazariæ adducitur confirmatio dicti ſtatuti,
licet à Papa vel eius gubernatore,vel ab alio dominante fa-
21 cta fuerit,†& ideò illud,quòd nõ dixit ſtatutum artis lanæ,
nõ dicemus nos.vt l.ſi ſeruum.ver.non dixit ꝑtor.ff.de acq.
hær.ideò dici ſolet, ꝙ caſus omiſſus à canone habetur ꝓ o-
miſſo.c.dilectus.de tẽp.or.& idem ſi ſit omiſſus à lege, con-
ſuetudine vel ſtatuto ẽt iurato.l.an in totum.C.de ædi.pri-
ua.c.in noſtra.de iniur.idem ſi committatur à paciſcente l.
ſi.C.de pac.conuen.idem ſi ab appellante.clem.appellanti.
de appel.idem ſi ab impetrante.c.cùm in illis.de præb.libr.
6.idem à dante à iudice,vt l.ſi de proprietate.C.ſi à non cõ-
pe.iud.idem à dante procuratorem.l.maritus.C.de procu.
cùm ergo ſit iſte caſus omiſſus à ſtatuto artis lanæ, & etiam
ſit caſus omiſſus à confirmante : ergo ſeqtur ꝙ habetur pro
omiſſo:& per conſequens ſtamus in diſpoſitione ſtatuti ar-
tis ſtrazariæ,arg.l.ſi extraneus.ff.de condi.ob cau.& l.com-
modiſsimè.ff.de lib.& poſth.cũ ſim. qa quod non mutatur,
non eſt rõ,quare ſtare non ꝓhibeatur.l.ſancimus.C.de teſt.
l.præcipimus.C.de appel.cum ſim.ergo,& c.¶Et ex hoc tol
litur illud,quod ſuperius opponebatur. dicebatur enim,ꝙ
cõfirmatio operatur idẽ,ꝙ operatur plenitudo poteſtatis,
& reddit actum validum, & confirmatio ab eo denomina-
tur,qa prp certo non obſtant caſui noſtro,ex eo, qa nec ver
ba nec mens confirmantis fuit velle tollere illud,quod con
firmãdum non exprimebat,ideò limitata cauſa limitatum
parit effectum l.age cum Geminiano.C.de tranſ.& l.in a-
gris.ff.de acq.re.do.cum ſi.& ſic licet maxima ſit virtus con
22 firmationis,non tamẽ ob.caſui noſtro.†¶Preterea cõfirma
tio (vt dixi) fit in forma cõi:& de iſta non eſt curãdum, quia
non

non operatur validitatem, vt confirmatio in forma ſpecifi-
ca: ſed iſta non eſt confirmatio in forma ſpecifica, ergo, &c.
iſtud aſſumptum probo formaliter. Illa dicitur eſſe confir-
matio in forma ſpecifica, quæ fit cum cauſæ cognitione, &
ex certa ſcientia, & ſic opus eſt, ꝙ concurrant iſta duo ſi-
mul, qa vbicunq; ad cõpoſitionẽ indiuidui concurrunt plu
ra ſubſtantialia, ſi vnũ deſit, & alia interueniunt, nõ videtur
ſatisfactũ iuri: & perinde habetur, ac ſi nullũ interueniſſet.
Ideò dicimus, ꝙ ille, q̃ eſt reus in vno, videtur factus in oĩb.
de pœn. diſt. 5. c. conſideret. l. ſi vnus. C. de teſt. Ideò dicebat
Bal. in l. 1. C. de his, q̃ pœ. no. ꝙ ſi teſtator grauauit ſub pœna
hæredẽ, vt ſoluat 10. & ſoluit 9. quod incidit in pœnam, per-
inde ac ſi nihil ſoluiſſet. faciat text. in c. quæ ipſis Sacerdoti-
bus. 38. diſtin. & facit illa vulgata regula, nihil dicitur eſſe a-
ctum, vbi aliquid reſtat agendum. l. fi. C. de ſilen. ſed duo re-
quiruntur ad confirmationẽ interpoſitam in cauſa ſpecifi-
ca, videlicet cauſæ cognitio, & certa ſciẽtia, vt ſuprà, ſed hîc
non interuenit cauſæ cognitio: probatur, qa non exprimi-
tur in dicta confirmatione: debuit n. concipi hoc modo cã
cognita, & ex certa ſcientia: ſed ita eſt, ꝙ in dicta confirma-
tione non exprimitur illud verbũ cauſa cognita, ergo non
23 interuenit, † qa negatiua coarctata ad certam ſcripturam eſt
probabilis, vt probatur in l. 1. C. de exact. trib. lib. 10. ideò di
cebat Bal. in l. fi. C. de iureiur. ꝙ aliqua negatiua probari po
teſt per inſpectionẽ oculorum, vt iſta negatiua, tu non es in
teſtõ deſcriptus, tu non es in matricula matriculatus, tu nõ
es deſcriptus inter ſoluentes l. cùm de lege. ff. de prob. l. be
ne. ff. de iniu. teſt. glo. in l. 3. C. de errore aduo. glo. & Bar. in
l. Pantonius. §. rei perduellionis. ff. de acq. hæred. & habetur
in c. ex geſtis. de cle. non reſiden. c. fi. de ca. c. inter dilectos.
de exceſſ. præla. Bar. in l. in illa. & in l. hoc iure. ff. de ver. obl.
& in l. hi, qui ad ciuilia. C. de appella. & in conſ. 81. incipien.
Martinus Forniconis. & in l. is pòſt. ff. de acqu. hæred. & per
conſequens ſtat veritas, ꝙ probata eſt illa negatiua, quòd
24 non interuenit in hac cõfirmatione cãæ cognitio. ¶ † Quin
imò plus dicunt ſcribentes poſito, non tamen conceſſo, ꝙ
exprimeretur in confirmatione cauſæ cognitio, veritas eſt,
ꝙ in nimis breui tẽpore fuit facta illa cauſæ cognitio, quod
habetur pinde, ac ſi cauſæ cognitio non interuenerit, & red
ditur ex hoc ſnĩa nulla ipſo iure, vel aliter actus nullus ipſo
iure, qa non præſumitur, ꝙ in veritate interuenit cauſæ co-
gnitio. ita probatur in c. ponderet qſq; ſermones ſuos. l. di.
& ibi gl. pulchra dicit, tẽpore egemus, vt aliqd maturius aga
mus. & ibi do. Do. de San. Gem. arguit contra iudices, qbus
de mane mittitur proceſſus, & in veſperis ferunt ſententias,
vt ſint ipſo iure nullæ, quia non præſumitur, quod de cauſa
cognouerint. hoc idem voluit Bar. in l. prolatam. C. de ſen.
qui dicit eſſe caſum in c. tum ex literis. de in integr. reſti. vbi
tex. formaliter hoc probat, quia dicit, ꝙ quidam Eugenius
Papa tulit ſententiam in tam breui tempore, ꝙ præſumitur
nulla. faciat l. ius alimentorum. §. ſed ſi pòſt. in verbo, ſuſci-
pere debet cognitionem. & quod ibi Bal. & ego in lect. mea.
ad c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſt. ¶ Adduco duo pulchra
f conſilia domini Petr. de Ancha. qui in vno *f* conſuluit, quòd
ſententia lata in tam paruo tempore, quòd non eſt veriſimi
le, quòd de cauſa cognouerit, præſumitur non cognouiſſe:
g & iõ ſnĩa eſt ipſo iure nulla. & in alio *g* conſilio conſuluit, ꝙ
authoritas, quæ interponitur à vicario poteſtatis in contra
ctibus minorum, in quibus requiritur talis autoritas, quia
conſueuit fieri, ꝙ accedant partes cum agnato coram vica-
rio, qui interponit ſuam autoritatem illi contractui, quòd
eſt nullus talis contractus geſtus tam paruo momẽto, quia
præſumitur interpoſita ſine cauſæ cognitione. alleg. l. ma-
gis puto. §. nec poſſim. ff. de re. eo. & d. c. tum ex literis. ita ad
duco in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. quantò fortius in caſu no-
ſtro interuenit cauſæ cognitio, cùm non exprimatur in di-
cta confirmatione: ergo non videtur confirmatio interpoſi
ta in forma ſpecifica. & ꝓ certo imperitè egerunt circa illã
confirmationẽ interponendam aduocati artis lanæ. ¶ Præ-
terea eſt aduertendum, ꝙ poſito, non tamen conceſſo, ꝙ in
dicta confirmatione diceretur cauſa cognita, tamen adhuc
25 ars ſtrazariæ eſſet in caſu victoriæ ex eo, † qa cauſæ vel actus
cognitio haberi non poteſt, niſi vocati ſint illi, quorum in-
tereſt, quia merita cauſarum partium aſſertione pandun-
tur. l. fi. C. ſi per vim, vel alio modo. & ca. tum ex literis. de in
integ. reſti. vbicunq; n. in aliquo actu requiritur cauſæ co-
†6. gnitio, requiritur partium † citatio. hoc decidit text. in l. fi.
in verſi. cognitionaliter. C. de leg. quem tex. ibi Rapha. poſt
Bal. & alios reputat ſing. ꝙ imperator in ſnĩa ferenda debet
citare partes, ex eo, qa tex. ibi dicit cognitionaliter faciat. l.
de vnoquoque. ff. de re iud. & l. nam ita diuus. de adop. cum
ſim. cùm ergo in caſu confirmationis interponendæ in for-
ma ſpecifica reqratur cauſæ cognitio, vt ſuperius demõſtra
ui: ſeqtur ꝙ debuerunt citari Maſſarius, & ſocietas artis ſtra
zariæ, quando fuerunt ſtatuta artis lanæ confirmata, ſed ci-
tati non fuerunt, quia in dicta confirmatione non exprimi
tur, ꝙ citati fuerint: ergo ſeqtur, ꝙ non interuenit cauſæ co
gnitio, & per conſequens deficit ſubſtantiale requiſitum in
confirmatione fienda in forma ſpecifica: ergo talis confir-
matio nec reuocat, nec annullat ſtatutum ſtrazariæ, nec ei-
dem derogat. & ſi rectè memini, ſunt iam 12. anni, qb. hîc Bo
noniæ fuerat lis & qu. inter artem merzariæ, & quandam a-
liam artem: & erant magni aduocati ex vtraq; parte, quales
decet in hac regia vrbe Bono. & requiſitus fui ad conſulen-
dum pro arte merzariæ, & erat dubitatio circa confirmatio
nem cuiuſdam ſtatuti, qa dicebatur, ꝙ reuocabat ſtatutum
†7. artis merzariæ. & erat ſatis dubitatiſſima quæſtio, ego † cõ-
ſului, quòd reuera illa confirmatio non erat in forma ſpeci
fica, quia non fuerunt interpoſita illa verba cauſa cognita,
cùm in effectu. & viſo filio fuit iudicatum pro iure & fauore
merzariæ, & adeò ſibi ad gratum reputarunt, quòd ſemper
illa ſocietas in natiuitate Dominica eſculentis me affece-
runt. Ita videtur dicendum, ꝙ in propoſito noſtro, vt iſta cõ
firmatio tanquam defectuoſa, non operetur effectum con
firmationis in forma ſpecifica. ¶ Propterea eſt aduertendũ,
quòd tunc dicitur aliquid fieri ex certa ſciẽtia, quando par
te contradicente interponitur: vt dixit glo. in d. c. paſtora-
lis. §. præterea. & Abb. antiquus dixit, ꝙ Papa apponit edi-
ctum in valuis palatij, quando interponit confirmationem
in forma ſpecifica: ſed in hac confirmatione non fuit requi
ſita ſocietas ſtrazariæ: & ſic non interuenit contradictio ſo-
cietatis prædictæ, nec videtur appoſitum edictum in valuis
palatij: ergo videtur aperto iure dicendum, ꝙ non ſortitur
26 effectum confirmationis factæ in forma ſpecifica. ¶ † Præ-
terea faciat, quia clarum eſt, ꝙ reſcripta, confirmationes, &
ſimilia recipiunt effectũ ex mẽte reſcribentis, vel confirmã
tis, vt pulchrè dixit Inn. in c. cùm eccleſiaſticæ. de exc. refert
Bal. in l. præſcriptione. C. ſi contra ius vel vti. publ. & proba
tur in c. cùm dilecta. & in c. cùm adeò. de reſcrip. & eſt text.
in l. fi. in ver. mentem noſtram fefellit. C. de his, q̃ à non do-
mino manu. vt voluit gl. in c. ſup eo. de offic. dele. & Bal. in l.
1. ff. de conſti. prin. vbi allegat Inn. in d. c. cùm eccleſiaſticæ.
ex quo ſeqtur, ꝙ dicta confirmatio recipit eſſe, & effectum
à mẽte ipſorum confirmantiũ: ſed certum eſt, ꝙ mens prin-
cipis confirmantis non fuit velle p̃iudicare iuri artis ſtraza-
riæ eidẽ acqſito ex ſtatuto confirmato per Legatũ de latere,
qa non eſt moris principis velle p̃iudicare iuri alterius: ita
pulchrè dicit tex. in l. auus. C. de eman. li. & in l. 2. §. meritò.
& l. ſi qs à principe. ff. ne qd in loco pub. c. quamuis. de reſc.
lib. 6. ¶ Et ideò pulchrè dixit do. Ant. in c. vt debitus. de ap-
pel. ſe pronunciaſſe Peruſij, ꝙ cùm ex forma ſtatuti non poſ
ſet appellari à certo actu, ꝙ debebat intelligi quo ad ipſos li
tigantes, non autem quo ad tertium comparentem pro ſuo
intereſſe. & dicit eſſe caſum in d. c. ſuper eo. ſing. & ſolitariũ
27 in iure. ¶ † Et ideò multùm egregiè ad ꝓpoſitum accommo
datiſſimè dicebat Bal. in l. 1. ff. de conſt. prin. in princi. quòd
nullam iniuriam facimus principi, ſi eum reputamus bonũ
h & æquum, *h* imò maieſtas eius per iſta duo nomina cõſerua
tur in eſſe, vt l. ex facto. ff. de vulga. & pup. vnde omnia man
data & reſcripta principum dẽnt intelligi cum iuſtitia: & ſi
quid dat vel confirmat, ſemper intelligitur, ſaluo iure alte-
rius. alle. l. meminerint. & c. autoritate. C. vnde vi ecce nunc
qualiter Bal. in terminis decidit hanc qõnem, quia ſi quan-
do princeps cõfirmat vel dat, intelligitur ſaluo iure alteri-

 us: er-

us: ergo posito, ꝙ Papa confirmauerit statutum artis lanæ, nihilominùs intelligitur saluo iure alterius societatis, & sic saluo iure artis strazariæ. & indubitanter per hanc doctrinā societas strazariæ est in casu victoriæ, quod est not. dignum. cùm ergo in proposito nostro sit facta mentio in dicta confirmatione, & in statuto artis lanæ non est facta mentio expressa, & specialis de statuto artis strazariæ, & de eius confirmatione, nec de eius obseruantia, seqtur, ꝙ Papa non fecit illam confirmationē in p̄iudiciū dictæ societatis strazariæ. ¶Et ideò dicitur, ꝙ Princeps per verba generalia non videtur tollere iura sp̄alia, vt ēt dicit idem Bal. in d. l. 1. ꝙ principi non p̄sumitur aliq̄d placere, nisi iustum & verum. iō clausula de veritate semper in responsionibus principum inesse videtur. l. fi. C. si contra ius vel vti. publ. & per consequēs non derogauit Papa, nec alij confirmantes statuto artis strazariæ. Præterea est aduertendum, ꝙ ars strazariæ ex antiqori tp̄e fecerunt illud statutum, ꝙ possint conducere pannos & vestes nouas, & mezatos in ciuitate Bono. ita, vt continetur in ea, & ēt ex antiqori tempore fuit confirmatum, ꝙ fuerit introductum & editū statutum artis lanæ, vel confirmatum: quo casu videtur, ꝙ si illi de arte lanæ volunt cōprehēdere in suo statuto derogationē statuti strazariæ, videntur dolosè petiisse confirmationem sui statuti, non specificando specialiter & expressè statutum strazariæ, quia cum habeant ius primò fundatū, & in esse, & in obseruantia deductum, vt possint ducere pannos, & vestes nouas, & similia, non potuit nec debuit fieri postea statutum artis lanæ in derogationē illius, qa est occupare ius alterius: & ideò petere illam vsurpationem iuris strazariæ confirmari, est incidere
28 in theoricā singularē & peregrinam. †glo. l. 2. de fund. & sal. rei do. libr. 11. quæ voluit, ꝙ impetratio castrorum comitis Hugoni, quæ postea petita sunt confirmari ab Imperatore, quòd talis confirmatio non tenuit. & ita pulchrè voluit Bal. in d. l. 1. ff. de consti. prin. ¶Et ideò dixit idem Bald. in l. 2. C. de leg. quem ibi refert Rapha. ꝙ Florentini occupauerunt sibi multa castra, quæ postea fecerunt sibi cōfirmari per Imperatorem, & ꝙ talis confirmatio non præstat eis ius. idem voluit Bal. in ca. 1. in tit. per quos fiat inuestitu. & in tractatu schismatis. in c. cùm in literis. de restitu. spo. & in c. nihil. de præscrip. idem voluit Ange. in l. Paulus. §. qui pig. ff. quibus modis pig. vel hypo. sol. pro quo est etiam tex. in l. autoritate. C. vnde vi. & hoc voluit ibi Bart. qui ēt idem voluit in l. 3. C. ne rei do. vel templorum. & idem voluit Sali. in l. vniuersis. C. de prec. imper. offer. ¶Et licet idem Sal. in d. l. authoritate. refert in contingentia facti se consuluisse cōtrarium pro certo non ob. loquitur enim ibi Sal. in terminis, quidā nobilis occupauit per inuasionem & violentiam quoddam castrum, cuius iurisdictio spectat ad Papam, ex post facto Papa fecit illum vicarium suum, concedens ei omnimodam iurisdictionem illius castri per viginti annos, nulla facta mētione de violentia. fuit dubitatum, si illa concessio valuerit de iure, decidit quòd sic. & dicit, quòd illa gloss. procedit, quando confirmans aut concedens ignorauit illam occupationem, secus si sciebat, vt in casu illo, in quo consuluit, cùm duntaxat de p̄iudicio suo tractaretur, valere debet, qa illam iniuriam remittere videtur. arg. l. 1. C. de reuo. do. sed ideò istud consilium Sal. non obst. casui nostro, quia loquitur, quando agitur de præiudicio concedentis, sed nos loqmur in confirmatione in casu, in quo agitur de præiudicio tertij: ideò non præiudicat tertio. ideò Sal. dicit, quòd quādo concedens ignorat occupationem, non videtur præiudicare sibi. ¶Cùm ergo Papa & alij superiores confirmantes ignorauerint statutum & confirmationem, & obseruantiam artis strazariæ, seqtur, quòd illi statuto confirmato & obseruato non derogauit, quin possint strazaroli & eorum arti obedientes conducere pannos, & vestes nouas, & amezatos, ita, vt in eorum statuto continetur, non obstante statuto artis lanæ pluries confirmato, maximè, qa in dictis cōfirmationibus, licet apponatur clausula, non obstantibus statutis in contrarium disponentib. tamen debuit fieri reuocatio contrarij statuti specialiter & expressè, vt superius demonstraui, quod tamen non est factum: ideò illa confirmatio videtur esse subreptitia. ideò tex. valde sing. in c. postulasti. de rescri. in ver. cùm de leui non scribimus. dicit, ꝙ
29 †impetratio dicitur subreptitia, non solùm quando tacetur illud, quod est causa finalis concessionis, sed etiam est causa impulsiua, quia superior concessisset, sed non ita de facili. ideò Papa & alij confirmantes non confirmassent, si fuisset ei dictum, ꝙ ars strazariæ habebat statutum, confirmatum in contrarium, & maximè si erat in obseruantia, nec sic de facili confirmasset in præiudicium societatis strazariæ. Elicitur ergo conclusio vera & indubitatiua, quòd statutum strazariæ non est sublatum, nec ei derogatum est per dictum statutum artis lanæ, & eius confirmationes, & ita concludo. Supremo Deo sit gloria & imperium in secula sempiterna.

Andr. Barbat. Sicul.

ADDITIO.

a ¶Duo Bal. consi. 326. consi. 456. lib. 1. Ale. suprà eo. li. consi. 52. nu. 30. Alb. Bru. consi. 12. Sed quòd tria. Bal. l. cùm tesiis. C. de iur. & fact. ign. vbi addit scientiam, quam Dec. confundit in c. cùm super. in 14. notab. de offi. deleg.

b ¶Præsumat. Dec. rep. c. 2. de iudiciis. Fel. c. Iudæi. in fi. de testib. gl. in c. 1. ver. temerarius. & ibi Phil. Fran. de sent. cōmu. in 6. Alcia. tract. de præsum. par. 2.

c ¶Fauorem. Rom. consi. 436. quod indultum Pet. con. 498. in casu quo. Iaso. consi. 146. lib. 4.

d ¶Duplex. dixi in consue. Pari. §. 5. nu. 69.

e ¶Pœnitere. sed vide Alb. 1. statu. q. 16.

f ¶Vno. consi. 138. visis consiliis.

g ¶Alio. consi. 83. visis diligenter. adde suprà lib. 2. consil. 118.

h ¶Equum. Bal. consi. 16. lib. 2. consi. 277. lib. 3. Ias. d. l. 1. & l. ex facto. Aegi. Bellame. deci. 724.

SVMMARIVM.

1 *Rustici etiam cogi possunt ad ea præstanda, quæ per decem annos soluerunt.*

3 *Titulum allegare in consuetudine non est necesse.*

5 *Rectores perpetui possunt proclamata & statuta condere.*

6 *Inferior potest ex causa auferre ius priuati.*

7 *Filiorum appellatione in feudis veniunt nepotes in infinitum.*

8 *Inuentario facto non nocet filio hæredi patris in feudo paterno.*

10 *Pretium succedit loco rei.*

11 *Dos est quid vniuersale.*

CONSILIVM CXXIIII.

SVper primo quæsito, in quo quæritur, vtrùm dicti descendentes, & filij præfati quōdam magnifici Comitis, domini Cecchi, & nepotes d. quondam comitis Brandolini possint à dictis hominibus castri & loci vallis mereri ea, quæ secundum antiquas consuetudines soliti sunt facere & præstare d. homines aliis, quorum locum tenent d. descendentes, & quorum ipsi sunt successores? & prætermissis super-
1 fluis, †dico ad ea cogi *a* posse dictos homines, quia constat
a longo tempore saltem 10. annorum fuisse soluta vel præstita ex causa subiectionis d. dominis inuestitis, quibus successerunt isti filij d. Cecchi, ita probatur in l. cùm de in rem verso. vbi no. Bar. maximè in fi. ff. de vsu. & l. litibus. C. de agric. & cen. lib. 11. no. Doct. in l. si certis annis. C. de pac. & Cy. in l. ad probationem. C. de proba. & Anto. in cap. peruenit. de censi. & Gui. de Cu. & Bal. in l. solent. §. fi. ff. de offi. proconf. & dicit ibi Guil. quòd in dubio præsumitur solutum potius tanquam debitum, quàm ex causa liberalitatis, vel donationis, vt l. cùm de indebito. in princ. ff. de prob. & l. si cùm aurum. ff. de solu. & c. super hoc. de renunc. & ita etiam voluit Bald. in l. fi. C. ne de stat. defun. & facta so. tanto tempore ex causa obligationis debiti, vt de iure præsumitur, sufficit, ꝙ per actorem seu creditorem allegetur, quòd d. præstatio facta fuit ex aliqua causa specificata, puta ex causa promissionis solennis. i. stipulationis, vt sic talis specificata causa allegata præsumatur vera, & ex d. præstatione diuturna, quam-
b uis alter de veritate ipsius causæ non probetur, *b* vt leg. & nota. in locis præallegatis. & inquit Bald. in d. l. solent. §. final. quòd non est necesse allegare, ex qua causa fuerit facta stipulatio, quia præstatio diuturna facit præsumi, quòd allegata stipulatio facta intelligitur ex causa, vel sufficit allegare

gare conſtitutũ,i.quòd d.hoĩes conſtituerunt ſoluere tanq̃
debitores obligati ad id, quod ſoluerunt dicto longo tem-
pore, quo caſu probãdo ſolutionẽ factam per longum tp̃s,
præſumitur facta ex cauſa d. conſtituti, ita dixit Archid. 18.
q.2.ſeruitium.referens ita voluiſſe Odof.in c.in cauſa.de cã
poſ.& proprie. ¶†Et licet aliqui dixerint, ꝙ in ruſtico c ita
2 ſoluente non ſufficeret præſtatio longi temporis, ſed requi
c reretur præſtatio longiſsimi, quia non ita præſumitur de fa
cili contra eum, ſicut contra alios.l.cùm deinde.§.ſin autẽ.
ff.de proba.tamen quo ad propoſitum noſtrum verior opi.
eſt in contrarium, per tex.in d.l.litibus.& quòd ibi gloſſ. in
ver.coloni.& ita no.Bar.in d.l.cùm de in rem ver.in 3.vel 4.
col.in ver.item gl.videtur dicere.ita etiam firmat Bal.in d.l.
ſi certis annis.quia ratio d.l.cùm de in rem verſ. eſt præſum
ptio, de qua ibi adaptatur naturali æquitati & rationi, ergo
non eſt attendenda ruſticitas.l.venia.C.de in ius voc. Et q̃a
eſt ruſticorum conſuetudo, ſeruanda eſt l. domini prædio-
rum.C.de agr.& cenſi.lib.11.Nec obſt.d.l.cùm deinde. quia
dico, quòd reiterata & multiplicata præſtatio, & temporis
longitudo tollit illam præſumptionem fragilitatis & ſim-
plicitatis.l.ſi mulier.la 2.& in authen.ſiue à me.C.ad Velle.
tamen tutum eſt, probare de præſtatione longi temporis ad
oppoſitiones vitandas. ¶† Alia ratione principali videtur
3 poſſe concludi, quòd poſſunt prædicti inueſtiti conſequi à
dictis eorum ſubditis oĩa quæ ſunt de antiqua conſuetudi-
d ne, d nam cùm agatur de exactione faciẽda aduerſus oẽs de
vniuerſitate, tractandũ eſt de conſuetudine, & non de p̃ſcri
ptione vel inductione p̃ſumptionis tit.vt no. Cy.poſt Pe. in
l.2.C.q̃ ſit lon.conſ.in ver.quartò circa hoc q̃ritur, cùm nos
habeamus, &c.cum ver.ſeq.dum tractat de eo, q̃ vult exige-
re vel imponere collectas vniuerſitati, fundans ſe ex vſu cer
†1. tæ compreſtationis.hæc eſt ꝓpriè conſuetudo, † non p̃ſcri-
ptio, vt ibi per eos.ſequuntur Doc.in c.fi.de conſue.& maxi
mè Ant.de But.circa differentiã, quam ponit circa præſcri-
ptionem & conſuetudinem cum concor.ibi allega. per eũ,
in qua conſuetudine ibi non expedit probare aut allegare
titu.vt ibi no.Doct.per l.venditor.§.ſi conſtat.ff.com.præd.
& l.3.§.fi.ff.de teſt.& not.etiam Bal.in l.de quibus.ff.de leg.
& ibi ẽt Ang.& clarè Ioan.And.in c.3.de conſue.li.6. in no-
uel.& Bal.etiam in tit.de pac.Conſtan.in feudo ſic ab anti-
quo, vbi dicit, conſuetudines antiquas eſſe ſeruandas per il
lum tex.Et ſubdit, quòd ad eſſe conſuetudinis non eſt neceſ
ſarius titulus, aut eius allegatio.bene faciunt not.per Io.de
Imo.in l.ſi publicanus.§.in oĩb.de pub.modò in propoſito,
q̃uis contra aliquos nõ poſsint exigi collectæ, vel huiuſmo
di onera, aut eis imponi:tamẽ fallit, niſi aliter ſe haberet an
tiqua conſuetudo, vt l.1.& ibi hoc no.Bart.C. de auro coro:
lib.10.& patet ex no.per Inn.in c.conquerente.de offi. ord.
¶Quò aũt ad ea onera, quæ non eſſent de conſuetudine p̃di
cta, verũ eſt, ꝙ non poſsint cogi d.hoĩes per dictos inueſti-
tos, & iuriſdictionẽ habentes, iuxta no.per Bart.in l.1.C.de
excu.mu.l.10.& per Bal.in l.cùm multa.C. de bon. quæ lib.
4 †niſi vellent imponere collectas pro neceſsitatibus vniuer
ſitatis dicti caſtri, vel loci, q̃a ad illas cogi poſſent, vt no.& ibi
Bart.in d.l.1.§.ꝙ ſi nemo.ff.quod cuiuſq; vniuer.nomine.&
Bar.in l.1.C.de ſuperindic.li.10.& no.omnes in l.4.§.actor.
5 ff.de re iudi.¶†Quantum aũt ꝓclamata, de q̃bus quæritur,
dico, ꝙ cùm p̃dicti inueſtiti ſint rectores perpetui, poſſunt
in loco non ſolùm proclamata facere, verùm etiam & ſtatu-
ta condere, vt concludit Bar.& alij poſt eum.idem tenent in
l.1.in princ.ff.quod quiſque iu.per id, quod habetur in aut.
de ſtatutis.contra li.eccl.in prin. in vſ.feu.& in c.2.de ma.&
ob.& in c.vt animarum.& ibi no.Doc.de conſt.in 6.& not.
Bar.in l.oẽs populi.in 1.q.prin.ff.de iuſt.& iur.& no.Doc.in
c.canonum ſtatuta.maximè Pet.de Anc.ibi in 10.char. ma-
gna.de conſti.& licet Gul.de Cu.& Bar.in l.1.in fi.prin.ff.de
iuſti.& iu.videatur velle d.proclamata non poſſe fieri per re
ctorem ciuitatis vel loci, ſine conſilio procerum, ſeu guber
natorum loci, quando occaſione proclamantis venit aliq̃d
expendendum de publico, per no.in d.l.1.in princi.ff.quod
quiſque iur.cum ſi.tamen ipſi loquuntur in rectorib.q̃ ſunt
deputati ad regimẽ pro certo tempore, vt ſunt p̃tãtes, nam
illi tales non habent p̃tãtem ſtatuendi ſine conſilio ꝓcerũ,
vt no.in d.l.1.in prin.ff.quod q̃ſq; iu.per glo.& Bar.ſed illud
non hẽt locum in rectorib.perpetuis, vt ſunt comites & ſi-
miles, vt in propoſito, q̃a poſſunt ſine conſilio procerum ſta
tuere, & ſimilia facere per iura ſuprà alle.ita diſtinguit Bar.
& alij, in d.l.oẽs populi.in 2.q.1.q.princip.& d.l.1.in prin. &
6 ita procedit, quod no.Bar.in l.4.in fi.C.de naui.li.11. † nam
etiam inferior, qui per ſe habeat p̃tãtem ſtatuẽdi, poteſt ex
cauſa auferre ius priuati, vt no.in c.conſti.de reli.do.& ſaltẽ
per viam ſtatuti vel edicti generalis poteſt hoc facere, puta
ꝓpter cauſam publicæ vtilitatis.l.Antiochenſium.& ibi no.
Bar.& expreſsius Sal.ff.de priui.cre.& d.l.venditor.§.ſi con
ſtat.& no.Bar.in l.toties.ff.de pollici.& in prœmio.ff.no.
do.in c.noſtra.de iniur.& in ca.1.§.quæ in eccle.de conſti.&
Bald.in l.quicunque.C.de ſeruis fug.& Ang.in l.bene à Ze-
none.C.de quad.præſ.& in d.§.ſi conſtat. ¶Poſtremò circa
aliud dubium, quo quæritur, vtrùm præfati filij quondam
d.Cecchi poſsint retinere d.feudum abſque eo, quòd ſint
hæredes præfati d.Cecchi, adeò, quòd dictum feudum non
ſit obligatum creditoribus d. domini Cecchi, & filiorum,
non eſt feudum nouum ſed paternum, quia conceſſum auo
dictorum filiorum d.Cecchi, vt C. de ag.ſucce. in feu.c.1.§.
hoc quoque.de ſucce.feu.c.1.de na.ſuc.feu. Item præſuppo
no, quòd ex natura primæ inueſtituræ tranſibat dictum feu
dum in dictos nepotes comitis Brandolini, dato, quòd in
inueſtitura prima diceretur, ꝙ comes Brand. recipiebat d.
feudum pro ſe, filiis, & hæredibus ab ipſo legitimè deſcen-
7 dentibus, †quia in feudis appellatione filiorum veniunt ẽt
†2. nepotes, & alij deſcendentes in infinitum ex linea † maſcu-
lina, probat tex.in l.& ſi clientulus.verſic.& ſi clientulus.in
verbo, ſine hærede.iuncto verſicu.ſine filio, &c. de alie.feu.
quem tex.ad hoc ponderat ibi Bal.in 8.no. dicens hoc alibi
clarius non probari.& ita etiam no.Bal.in c.quæ in eccleſia
rum.de conſti.modò hoc præſuppoſito dubium facit, quia
in feudo prædicto ita demum ſuccedunt d. nepotes, ſi ſunt
hæredes comitis Brand.c.1.an agnatus vel filius.& non poſ-
ſunt ſeparare hæreditatem patris ſui ab hæreditate aui, & ſic
amplecti hæreditatem aui, & abſtinere à paterna, quia domi
nus Cecchus in hæreditate d. comitis patris ſui ſe immiſcu
it, & ſic effectum fuit vnum patrimonium.l.ſed ſi plures.§.
filios.ff.de vul.& pup.l.quidam eulogio.& ibi no.C.de iure
deli.& do.in l.qui ſe patrisfa.C.vnde libe.vnde hoc attento
tutius remedium pro eis eſt, vt ſi in hoc velint ſe exonerare
aliqui ex deſcendentibus d.domini Cecchi, immiſceant ſe
in hæreditate domini Cecchi cum beneficio inuentarij, &
attento, ꝙ ſint minores 25.an.tale tempus conficiendi inuẽ
tarium, dato, ꝙ currat ipſis minoribus à die immixtionis hæ
reditatis, tamen poſſunt petere reſtitutionem in integrum
ad conficiendum inuentarium, in §.pup in auth.de hære.&
fal.no.in l.auxilium.ff.de mino.& in l.fi.C.in quibus cau.in
integ.reſti.non eſt neceſ.iunctis no.in d.l.fin. iuxta prin.C.
8 de iure deli.†& tunc confecto inuẽtario nullus contractus
geſtus à d.Ceccho poteſt præiudicare d.eius filiis in d. feu-
do paterno, i.conceſſo.d.comiti Brandolino, auo filiorum
†3. d.domini Cecchi, vt in ſpecie declarat†Nicolaus de Mattha
rellis, in l.qui ſe patris.C.vnde liber.& ibi Bal.in ver. item q̃
ritur ſi vaſallus.bene facit l.eum, qui.cum ibi not. per Bart.
ff.de interdi.& relegatis.iuncta l.fi.§.in computatione cum
ibi no.C.de iur.deli.ſine dubio tamen eſt, ꝙ feudum prædi
9 ctum non eſt obligatum creditoribus Cecchi, † q̃a feudum
non põt obligari per vaſallum ſine cõſenſu domini.c.Impe
rialem.in prin.de prohi.feu.ali.per Fed.Et ideò in generali
obligatione non venit, vt inq̃t ibi Bal.in princ.per l.obliga-
tione generali.ff.de pig.& not.Spec.in tit.de pig.§.1.ver.pe.
bene facit tex.in c.generali.in tit.ſi de feu.fuerit contro.in-
ter do.& agnatos.& in c.1.de capit.qui curiam ven. & quod
no.Barto.in l.codicillis.§.inſtituto.ff.de leg.3.& Bald.in l.1.
C.quæ res pign.obl.poſſ.per illum text.& in l. voluntas. ad
fi.C.de fideicom.Ang.in authen.de reſti.& ea, quæ parit.in
e prin.Ex quibus concluditur, quòd creditores e agendo hy-
pothecaria, non poſſunt conſequi aliquid in d.feudo. Agen
do verò actione perſonali contra d. filios dom. Cecchi, vel

vt hæredes d.Cecchi,an posint consequi adiudicari sibi de
bonis dictorum hæredum vel commoditatem d.l.feudi.iu-
xta no.per Spec.in tit.de execu.sen.§.qui sequitur. & versi.
quid si hæres tantùm feudum,&c.& in tit.de 2.decre.§.vidē
dum.ver.quid si re.& per Barto.in l.si finita.§. si de vectigali
bus.ff.de dam.infe.in versi.sed quæro,quid si agatur contra
feudatarium.& in l.quemadmodum.in fi.C.de agri.& cen.
† 4. lib.11.& per Bal.& Sal.in auth.ei,qui.C.de iudi.†in c.quan-
quam.de vsu.in 6.in nouel.per Doct.in l. quòd procura. ex
re.ff de procu & quod no.glo.in l.si nauis.in versi.iure.ff.de
rei ven.& similiter pretium rei venditæ non dicitur esse res
vendita,quando quærimus,vtrùm pretium sit ex re particu
lari.l.venditor ex hæreditate. ff. de hære. vel actio. vendita.
l.quas.§.fin.ff.de fur.& tamen ibi quæritur,vtrùm pretium
rei venditæ,quæ erat de corpore vniuersali hære. dicatur ex
re seu corpore.& textus dicit quòd sic.in d.l.si rem & preti-
um.dum dicit pretium,quod ex aliena re percipit. in d. l. i-
tem veniunt.in principio.& per illa iura apparet non obsta
re,si diceretur,quòd hoc potest esse verum in vniuersalib.,
vna res succedit loco alterius,quando petitur restitutio al-
terius iuris vniuersalis: sed in casu nostro non petitur resti-
tutio alicuius iuris vniuersalis, sed res particulares petun-
10 tur,quia dico,quòd imò† etiam, quando petitur res parti-
cularis tanquam de corpore vniuersali, tunc pretium suc-
cedit loco rei,& ecōtrà, patet in petitione hæreditatis, qua
intentata per actorem contra reum posidentem vnam tan
tùm rem hæreditariam,vel eius partem, nam datur talis pe
titio etiam ad vnam rem particularem.l.regulariter.& l.se-
quen.ff.de pet.hær.dummodò petatur tanquam quid hær.
nec habet necesse tunc actor petere hær.quia eam habet, vt
dicit Bart.& alij,in l.1.in prin.ff.de eden.& Bald.& Ang.in l.
edi.C.de eden.& cano.in cap.2.de libel.oblatio. & sic dato,
quòd in casu nostro nō cogatur ad vniuersitatem aliquam,
& per consequēs,dato etiam, quòd illa bona immobilia nō
dicantur esse hæreditaria propriè,& de hæreditate Seiæ,ta-
men non videtur posse inficiari,quòd processerint & proue
nerint ex hæred.ac rebus & iuribus hæred.& hæredi.d.Seiæ
immediatè,quia illa dos,seu actio de dote erat hæreditatis
Seiæ,& sic cùm q̄ratur,an peruenerit ex iure vniuersali hære
di,fatendum est, ꝙ sic, quia, vt dictum est,hæreditas est ius
vniuersale,in quo iure vniuersali computantur illa, quæ ex
rebus illius corporis vniuersalis acquisita sunt. Rursus alio
capite comprobantur prædicta, nam illa bona immobilia
fuerunt data insolutum pro dote,quæ erat hære. & in hære.
11 d.Seiæ.†Sed ita est,ꝙ dos f est ēt q̄d vniuersale,sicut hære.&
f peculium.l.quod dicitur.ff.de impensis. not. Bart. & alij in
rub.ff.sol.matr.& in l.item veniunt.§.item non solùm.ff. de
peti.hær.adeò,ꝙ illud,quod est acquisitum ex re data in do
tem,censetur esse ipsa dos,vt l.res,quæ ex pecuniæ.ff.de iur.
do.& no.glo.in l.Labeo.& Sabinus in §.item si dominus.ff.
de verb.sig.& no.Bar.in d.rub.ff.solu.matr.& in consi. inci.
punctus quæstionis est,domina p.&c.ergo sicut ipsa dos e-
rat ex hæreditate Seiæ,ita censeri debent illa bona immobi
lia, in quibus censetur consistere dos ipsius Seiæ, quamuis
iudicari debeant immobilia, licet dos data fuerit in pecu-
nia,vt probatur in l.nec in fundo.§.si fundum.ff.de iur. do.
¶Et per prædicta patet esse responsum ad allegata in con-
trarium,nam non obst.ꝙ illa prædia non essent in bonis hæ
red.Seiæ tempore mortis Seiæ,&c.quia respondeo,ꝙ quā-
uis non essent in hære.tempore mortis Seiæ, & non posint
ꝓpriè dici hære.tamen bene possunt dici peruenta ex hære,
postquàm sunt acquisita ex bonis & iuribus hæredi.d.l.si rē
& pretiū.sicut dicimus in fructib.perceptis post mortem te
statoris,q̄a quamuis non sint propriè hęreditarij,non tamē
augent ipsam hæreditatem, quòd dicuntur esse hære. & ꝑ-
uenire ex hæred.l.item veniunt.§.fructus.cum glo.ff. de pe
ti.hær.& quod no.in l.quòd procur.ex re.ff.de procu.Et p̄-
sertim cùm fuerint acquisita ex dote,quæ erat hæredi.& il-
lud quod acquisitum est ex ipsa pecunia dotali,censetur es-
se ipsa dos,& per consequens ex hære.Seiæ,vt proximè pro
baui. ¶Non obst.ꝙ ipsa actio de dote non poterat iudicari
quid immobile,quia fateor tempore,quo exactio dotis fa-
cta non erat, sed postq̄ fuerunt accepta in solutum prædia,
bene poterat ipsa dos dici consistere in immob.d.l.res,quæ
ex pecunia.& not.in l.Lab.& patet ex d.l. cùm in fundo.§.si
12 fundi.¶†Non obst.quòd dictio,ex,denotat causam imme-
diatam,& proximam,q̄a respondeo,quòd d.bona immobi
lia dicuntur propriè peruenisse ex hæreditate, & sic ex cor-
pore vniuersali ipsius hæreditatis Seiæ, & cēsetur fuisse dos
quondam Seiæ,quæ dos erat hæreditatis Seiæ, vt ex pluri-
bus suprà probaui.Dicerentur autem bona peruenisse Au-
reliæ propter hæreditatem Seiæ, & non ex hæreditate Seiæ,
quando bona fuissent ab aliquo promissa vel relicta Aure-
liæ sub conditione,si ipsa adiret,vel consequeretur hæredi-
tatem Seiæ. Nam tunc diceretur Aurelia talia bona habere
non ex hæreditate Seiæ immediatè, sed propter hæredita-
13 tem Seiæ.d.l.eo tempore.ad fi.cum sim.ff.de pecu. ¶†Non
obst.ꝙ post aditam hæreditatem non dicitur amplius hære
ditas,q̄a respondeo,quòd imò potest appellari & dici hære
ditas post aditam hæreditatem.l.fi.§.sin autem.l.2.in ver.he
reditati curatorem dari.C.de bo.quę li.& ibi ponderat Bal.
& patet in toto tit.ff.de pet.hære.saltem largè.Secundò re-
spondeo,quòd intentio Aureliæ testatricis fuit accipere &
intelligere hæreditatem, patet ex illis verbis, dum dixit,&
perueniendorum ad hæreditatem Seiæ matris suæ,nam te-
statrix tempore,quo condebatur testamentum,iam adiue-
rat hæreditatem matris,& tamen etiam quo ad futurum ap
pellat eam hæreditatem Seiæ,& ita etiam se habet commu-
nis vsus loquendi, qui in omni dispositione debet attendi.
l.librorum.§.quod tamen Casius.de leg.3.l.Labeo.de sup.
leg.c.ex literis.de spon.Et ita concludo d.bona venire in le
gato illius. Ego Alex.

ADDITIO.

a ¶Cogi.Sed in hoc malè consuluit,imò,nisi appareat de iu-
sto titulo,pręsumitur dominorum extorsio,per notata Bal.
in tit.de pace Constantiæ.§.pactiones.Areti.consi.14.Gui-
do Papæ consi.1.consi.65.facit suprà eo.lib.consi.1.num.12.
dixi in consue.Pari.§.53.
b ¶Probetur.imò necesse est probare, solutiones esse factas
ex causa allegata,vt decidit Ale.suprà li.1.consil.103.vbi di-
xi,adde quæ scripsi in consue.Pari.§.7.nu.17.cum seq.
c ¶Rustico.vide Dec.l.si certis annis.no.C.de pac.Ias.§.præ-
iudiciales. Insti. de actio.
d ¶Consuetudine.imò non est hîc consuetudo,cùm non in-
ducatur ius cōe,sed est præsumptio, & agitur de acquiren-
do iure certæ personæ,vt per gl.§.Pan.ca.fin.de consue.dixi
in consue.Parisi.in proœ.& §.53.
e ¶Creditoris.infrà lib.5.consi.29.
f ¶Dos.suprà lib.3.consi.49.nu.7,

IN Statutis fabricæ ecclesiæ sancti Petronij Bono.inter
cætera cauetur, quòd de relictis datis seu donatis pro ani-
ma,vel ad pias causas, soluantur dictæ fabricæ duo solidi ꝑ
libra. Et etiam cauetur, ꝙ intelligatur relictum datum seu
donatum pro aīa,& ad pias causas, quando expresè hoc di
citur in testō. & etiam quando expresè non dicitur, sed ex
euidentia facti apparet,vt quando relinq̄tur pauperib. do-
micellis,vel aliis pauperibus nulla consanguinitate coniun
ctis condenti vltimam voluntatē,vel alio modo,seu ex aliis
coniecturis,de q̄bus oībus & singulis stetur declarationi di
ctorum ꝓcuratorum,vel maioris partis eorum.& sit plena,
& etiam habeatur pro plena probatione eorum declaratio.
¶Stantibus dictis statutis testator carens liberis,& habens
in domo suæ habitationis quēdam Bernardum eius filium
spiritualem,videlicet per ipsum testatorem tantùm in fon-
te sacri Baptismatis, quem parentibus orbatum, & nihil in
bonis habentem,idem testator ab eius infantia citra educa
uerat,& alimentauerat in domo & familia,tanquam eius fi
lium spiritualem,& quem filium appellabat & nominabat.
¶Condens de bonis suis in vltima voluntate testamentum
post nonnulla legata in dicto testamēto expressa, inter quæ
sunt nonnulla expresè dispoſita, & facta pro eius anima, &
in quo testamento in certis partibus nominatur d.Bernar-
dus cum hac qualitate, videlicet Bernardus famulus dicti
testatoris. Tandem in reliquis suis bonis dictum Ber-

nardum

nardum heredē vniuersalē instituit per hæc verba, videlicet in oībus aliis suis Bernardū eius famulū, seu filiū adoptiuū sibi hæredem vniuersalem instituit. Et sic in dicto testō nominatur d. Bernard. vt famulus, & vt filius adoptiuus, & etiā inter ipsos, vt ex supradictis patet, erat affinitas spiritualis. Ex p̄dictis dubitari contingit, an de hæreditate & bonis dicti testatoris dicto Bernardo relicta, & relictis in dicto testō solui debeant dicti duo solidi pro libra, & an dicti officiales seu superstites & procuratores dictę fabricę posśint, vel debeant declarare quod de hæreditate in bonis prædictis, dicti duo solidi pro libra solui debeant necne? Decidit ꝙ sic.

ADDITIO.

1 *Relictum pauperi et consanguineo videtur ad pias causas. nu. 5.*
4 *Compaternitas spiritualis non repellit testem.*

CONSILIVM CXXV.

VISO themate præmisso & consideratis verbis dicti statuti, & præsupposito quod dictus Bernardus erat pauper, vt verbo fertur. Puto breuiter de dicto relicto hæreditatis solui debere solidos duos pro libra, cùm dicatur esse relictum ad pias causas. †Nam omne id quod relinquitur pauperi, videtur in dubio esse relictum ad pias causas. l. si quis ad declinandam. maximè circa fi. C. de epi. & cle. 86. di. non satis. & c. seq. no. Spe. in tit. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. ver. & scias. el 2. vbi enumerat quæ dicantur relicta ad pias causas. & idem Bal. in Authen. si nullus. C. ad leg. Fal. & Bar. in repe. l. 1. C. de sac. san. eccles. in ver. 2. quæro, quid si relinquatur homini locupleti, & expresśè disponitur in statuto præmisso. plus dixit Bald. in l. 1. C. de sac. san. eccle. in primo commento illius l. non dico, in repe. ꝙ licet gl. in l. illud. C. de sac. san. eccles. in verbo, aliam causam, & c. velit † quod illud quod donatur consanguineo vel amico, non dicatur donari ad pias causas, etiam si in donatione fuerit expressum, quod pietatis causa donatur, tamen illud fallit, nisi talis consanguineus esset † pauper. Ad hoc allegat gl. quā reputat singularem in c. 2. de sepulturis, & idem voluit Ioan. And. in addit. Spe. in tit. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. in add. inci. ad istum, & c. vbi refert fuisse disputatum per Gui. de Suza, † ꝙ si statuto cauebatur quod minor 18. non posśit legare, nisi pro anima: & minor legauit matri suę cētum, dicens se legare pro anima. dubitatur an valeat tanq̄ legatum pium, & factum pro anima: & arguit ad partes, & concludit distinguendum esse, aut mater est pauper, & dicitur relictū pium, per d. l. si quis ad declinandam. secus si non est pauper, per no. in d. l. illud. ¶ Et dato ꝙ statutum prędictum disponat quod illud dicatur relictum ad pias causas, quod est relictum pauperibus domicellis, vel aliis pauperibus nulla consanguinitate coniunctis, & c. tamen in casu nostro nulla erat consanguinitas inter dominum testatorem, & dictum Bernardum. Nam licet eum leuauerit de sacro fonte, non per hoc dicitur contrahi consanguinitas, vt inquit text. 30. quęst. 3. ita diligere. vbi dicit litera, ita diligere debet homo eum qui de sacro fonte suscepit, sicut patrem, item inter fratres & filios gratuita & sancta communio, quæ dicenda nō est consanguinitas, sed habenda spiritualis proximitas, & c. ¶ Et licet ille tex. subdat ꝙ maius est hoc vinculum coniunctionis spiritualis, quàm sit vinculum adoptionis, tamen tex. omnino dicit inter ipsos non esse consanguinitatem. & licet glo. not. 27. q. 2. in c. qui dormirent, dicat maiorem esse cognitionem spiritualem, quàm carnalem, tamen hoc non habet obstare, quia statutum exorbitans non debet extendi ex identitate vel maioritate rationis. l. si verò. §. de viro. ff. solu. mat. l. fin. C. de inter. matri. c. 2. de reg. iur. in 6. & no. in Auth. quas actiones. C. de sac. san. eccle. Item dictum glo. in † 2. d. c. qui dormierit. intelligitur quò ad impediendum † matrimonium inter eos, & quò ad exhibitionem reuerentiæ.
4 ¶ † Vnde videmus ꝙ licet pater naturalis non posśit esse testis pro filio. in l. testis idoneus. ff. de test. l. Pau. C. de test. tamen ille qui leuauit te de sacro fonte est testis ª idoneus pro te, vt no. Bar. & Sal. in d. l. parentes. aliis mediis etiam posset cōprobari, sed istud pro nunc sufficiat. ¶ † Non ob. ꝙ in testamento testator appellauerit filium adoptiuum, quia de adoptione nō est probatū, nec stari debet in hoc asśertioni patris in fraudem & prȩiudicium ecclesię. l. cùm quis decedens. §. Titia. ff. de leg. 3. l. qui testamento. ff. de prob. & bene facit l. ado. C. de adop. ¶ Præterea adoptio non inducit coniunctionem sanguinis, vt est text. in l. qui in adoptionem. ff. de adop. cum si. Ex quibus concludo ꝙ dictum relictum factum d. Bernar. pauperi dicitur ad pias causas, nisi aliud in contrarium doceatur, per quod moueri posśint præfati d. officiales ad aliter declarandum secundum formam dicti statuti. ¶ Ita conclusiuè sentio ego Alex. de Tartagnis.

ADDITIO.

a ¶ Testis. vide infrà lib. 6. consi. 237.

CONSILIVM CXXVI.

De eadem re.

IN hac hæsitatione prius diuino inuocato suffragio ad vtranque partem arguam, vt veritas magis elucescere posśit iuxta illud: Opposita iuxta se posita magis elucescunt. Videndū est, an isti duo solidi pro libra debeantur à tali instituto nominato in filium adoptiuum ac famulum, & ex sacro fonte leuatum. Et primò quod non debeantur, videtur prima fronte facere, nam in statuto fabricæ sancti Petronij dicitur de quibuscunq; relictis & hæreditatibus datis in testō, & donatis ad pias causas, debeantur duo solidi pro libra dictæ ecclesiæ seu fabricæ, & intelligitur relictū ad pias causas, quando expresśè dicitur, & etiam si non dicitur, sed fuerit relictum pauperibus domicellis, vel aliis pauperibus nulla sanguinitate coniunctis, & sic videtur innuere quòd relictum personis egenis cōiunctis sanguinitate, dicti duo solidi non debeantur, sed hic testator appellat hic filium adoptiuum, qui habet effectum consanguinitatis, vt pro-
1 batur, † quia filio adoptiuo potest pupillariter substitui. l. si arrogatus. ff. de adop. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. & pupil. quemadmodum filio naturali & legitimo. l. 2. ff. de vulg. & pupi. ergo sequitur quòd sicut non debentur dicti duo solidi à consanguineo, nec debebuntur ab isto nominato in filium adoptiuum, cum idē operetur vinculum adoptionis quòd ipsa cōsanguinitas. ¶ Secundò facit, nam hic testator in suo testamento appellat eum famulum, vnde ipsum instituendo, vel eidem legando videtur legasse in re-
2 munerationem suæ mercedis, p̄pter famulatum, † quia legata & hæreditas intelliguntur data ob benemerita. l. nec adiecit. ff. pro socio. l. idemque. §. fi. ff. mand. Si ergo ob remunerationem, ergo nō ad pias causas, ergo infertur ꝙ de tali hæreditate non debeantur, cùm non intelligatur data ad pias causas. ¶ Tertiò facit, p̄ hac parte, quia hic testator asserit eum ex sacro fonte leuatum, & etiam pro certo præsumitur, sed cùm hæc appelletur maximè de iure canonico cognatio spiritualis, & habeat eundē effectum quē consanguinitas ad impediendum matrimonium, & sit eiusdē effectus, ac si esset consanguineus. c. 1. de cogna. spiri. Sed clarū ꝙ si esset consanguinitas, non deberētur dicti duo solidi, ergo idem debet iudicari in cōiuncto cognatione spirituali. ¶ Quartò facit, qa hoc statutū dicitur esse contra ius cōe, & debet strictè intelligi. l. si serui vestri. C. de nox. l. 3. §. hæc verba. de neg. gest. l. quicquid astringendæ. de verb. obli. plenè per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. per Bal. in l. 1. C. de sum. Tri. & fide catho. & in l. non dubium. C. de leg. Sed statutū dictæ fabricæ dicit, quando relinquitur pro anima ad pias causas. & hoc dicitur expresśè. Item & si non diceretur, sed ex euidentia facti apparet, vt est quādo relinquitur pauperibus domicellis vel aliis pauperibus, ꝙ debeātur dicti duo solidi. Et sic videtur prȩsupponere ꝙ ad hoc, vt debeantur dicti duo solidi, licet non sit expresśè dictum pro anima ad pias causas, si tamen relictum est pauperibus domicellis, vel aliis pauperibus, ꝙ debeantur. Sed in testō isto talis non fuit institutus, vt pauper, quod patet, quia non fuit nominatus pauper in d. testamēto, ergo sequitur ꝙ tale statutum non posśit verificari in prędicto casu, stantibus rationib. de quibus suprà. l. ius singulare. & l. quod verò. de leg. & hæc sunt quæ iudicio meo posśunt adduci pro ista parte, & quæ magis vrgēt. alia superflua quę adduci posśent omitto. ¶ † Ta-

3 ¶ † Tamen puto cõtrariam opi.de iure fore veriorem,ꝙ de
hac hæreditate debeant detrahi dicti duo ſolidi pro lib.ab
iſto inſtituto.Et ad hoc probãdum ſic dico.Nam in ipſo ſta-
tuto dicitur ꝙ intelligatur relictum ad pias cauſas pro ani-
ma, quando expreſsè eſt dictum , vel ſi expreſsè non eſt di-
ctum,ſed ex euidentia facti poteſt apparere, vt quando re-
linquitur pauperibus domicellis,vel aliis pauperibus,nul-
la ſanguinitate coniunctis. Nam de intẽtione ſtatuentium
eſt velle accipere, quod datur, vel relinquitur cõſanguineo
ꝙ de his relictis non ſoluantur dicti duo ſolidi,ergo de aliis
nulla ſanguinitate coniunctis firma manet diſpoſitio ſtatu
4 entium propter regulam iuris,quæ dicit, † exceptio in non
exceptuatis confirmat regulam. l. 1.& l.omnis diffinitio.ff.
de reg.iur.per Dyn.in Rubr.de reg.iur.in 6.l.ſuus quoque.
in princi.& ibi not. d. Ioan. de Imol.de hæred.inſtit.ſed iſte
cui relinquitur eſt huiuſmodi, quia nulla ſanguinitate con
iunctus eſt, vt infrà apparebit per reſponſiones allegata in
5 contrarium,ergo,&c. ¶ † Secundò facit ratio,quia dictum
ſtatutum eſt fauorabile,quia concernit pia cauſam, hoc eſt,
conſtructionem templi , quæ dicitur pia cauſa,vt dicitur in
Auth.ſimiliter.C.ad l.Fal.vnde cùm ſit pia,debet eſſe fauo-
rabilis apud omnes,vt in dubiis ſemper præponatur, ſecun
dum not.per Doct.in l.1.C.de ſacroſan.eccle.ergo in dubio
debentur iſti duo ſolidi pro libra,attento quòd iſta hęredi-
tas eſt data pauperi,& ſic ad piam cauſam,vt infrà dicam.
¶ Tertiò facit,nam vt præſupponitur, tunc erat famulus di
cti teſtatoris, vt in teſtamento ſuo aſſeritur. ſed datum vel
relictum ſimilibus perſonis qui ſuis laboribus neceſſarium
ſibi victum quærere habent, appellatur pium,vt dicit text.
in l.ſi quis ad declinandam,in verſi.quis enim pauperior eſt
in hoĩbus,ꝗ qui & in inopia nati ſunt,& in neceſsitate poſiti
ſunt, & ſuis laboribus neceſſarium ſibi victum non poſſunt
afferre.ſed hic famulus eſt huiuſmodi , ergo ſequitur quod
talis hæreditas data huic famulo dicitur data ad pias cau-
ſas,& ſic per conſequens dicti duo ſolidi debentur dictę fa-
bricæ.¶ Quartò pro hoc facit elegans doctrina Bal.quę vi-
detur decidere hanc quæſtionem,in Auth. ſimiliter.C.ad l.
Fal.dicit ipſe ad ampliationem illius Aut. quæ voluit quod
in relictis ad pias cauſas ceſſet Falcidia. quæritur ibi quæ di
catur, vel computetur inter relicta ad pias cauſas, & ibi di-
cit quòd relicta miſerabilibus perſonis,pauperibus,hoſpi-
talibus, & allegat Spec.in tit.de inſtru. edi.§.nunc verò ali-
qua.ver.& ſcias.ſed iſte cui fuit data hęreditas,erat pauper,
ergo ſequitur quod talis hæreditas fuit data ad pias cauſas,
6 ergo dicti duo ſolidi debentur.¶ † Quintò pro hoc adduco
gl.in terminis quæ videtur velle à contrario ſenſu ꝙ talis hę
reditas quæ fuit relicta pauperi,etiam ſi non ſit expreſsè di-
ctum ad pias cauſas, intelligantur ad pias cauſas,vt voluit
gl.in l.illud.C.de ſac.ſan.eccl.vbi dicit gl. quod donatio fa-
cta diuiti ad pias cauſas,non dicitur donatio ad pias cauſas.
Et ſic ergo ad hoc , vt dicatur relictum ad pias cauſas, nõ eſt
neceſſe ꝙ exprimat ad pias cauſas.& ſic ſequitur ꝙ relictum
datum pauperi , licet non ſit dictum ad pias cauſas, dicitur
relictum ad pias cauſas.& illam glo.ſequitur Ang.quã dixit
eſſe ſingularem in l. Stichum.§.ſtipulatio. de ver.obli.¶ Fa-
ciunt ad hoc propoſitum pulchra not.per Barto.in l.1.C.de
ſac.ſan.eccle.in repe.verſi.ſed quæro , an relinquatur diuiti
7 amore Dei.† vbi quærit, an amore Dei expreſsè relictum di
uiti cenſeatur relictum Deo, vt ſic ad pias cauſas. & in effe-
ctu arguit pro & contra, & tamen dicit, ꝙ non,allegat dict.
glo.in d.l.illud.& l.ſi fortè.de caſt.pe.vbi lex facit fictionem
non homo. Et etiam dicit quod talis relatio ad pias cauſas
conuenit pauperi,non diuiti.allegat text.86.diſt.non ſatis.
& 12.q.2.quiſquis epiſcopus.& ibi allegat dictum ſingulare
a beati Thomæ a de Aquino.in 4. parte qõnum 32.12.articu.
vbi dicit,ꝙ ſi eſt relictum alicui diuiti ad pias cauſas,qui ta-
men non eſſet diues nec pauper , ſed indigens ſcd̃m ſtatum
ſuum,ꝙ tunc dicetur relictum ad pias cauſas,cùm ſit lauda
bile tali ſic indigenti facere eleemoſynam.quod ſummè eſt
notandum pro ampliatione huius ſtatuti dictæ fabricæ, qđ
vbicunq; relinqueretur hæreditas vel legatum alicui indi-
genti,tamen non pauperi,quod poſſent, quinimò,& debe-
rent talem hęreditatem vel legatum arbitrari ipſi procura-
tores eſſe datum ad piam cauſam.& ſic duo ſolidi deberen-
tur fabricæ ſancti Petronij.Si autem eſſet relictum expreſsè
diuiti ad pias cauſas,vel ꝓ anima.& tunc dicit beatus Tho-
mas in præallegato loco, vt refert Bart.in d.l.1.C.de ſac.ſan.
eccle. ꝙ tale relictum cenſetur potius amicitiæ vel conſan-
guinitati datum,& ſic videtur concludendum id quod ſup.
8 dixi,qđ de tali hęreditate debeãtur dicti duo ſolidi.¶ † Sex-
b tò adduco rationem, nam quem eſſe pauperem b poteſt in-
telligi pluribus modis. Primò,vt dixi,quando præter labo-
rem victum ſibi afferre non poſſunt.d.l.ſi quis ad declinan-
dam.& tunc clarus eſt caſus noſter.Itẽ qui non habet quin-
quaginta in bonis.l.nonnulli.de accu.Item ſtatur opinioni
vulgi,vt eſt gl.in l.vbi adhuc.C.de iure do. ¶ Item etiam re-
linquitur arbitrio iudicis, vt voluit gl.in Auth.præterea.C.
vnde vir.& ibi etiam ſequitur Bar.& Bald.& Bar.in l.ſi con-
ſtante. in verſ. 2. quæro qualiter probetur paupertas.¶ Sed
in oĩbus iſtis caſibus dato ẽt quod iſte cui eſt relicta hæredi
tas, haberet aliquid in bonis, & lex appellet eum paupe-
rem.Ex quo ergo dicitur pauper, hæreditas dicitur data ad
pias cauſas, & ſic ergo erit obligatus ſoluere iſtos duos ſo-
lidos ſecundum diſpoſitionem ſtatuti. ¶ Plus dicebat Bal.
in d. Auth. præterea. quod ex quo quem eſſe pauperem re-
linquitur arbitrio iudicis, facit ad teſtamenta, quæ dicunt,
ꝙ bona debeãt diſtribui ad maritandas pauperes virgines,
nam relinquetur arbitrio iudicis,quæ dicantur pauperes
virgines , vel non , ſed cùm in ſtatuto dicitur quòd quando
relinquitur expreſsè ad pias cauſas, ſed relinquitur paupe-
ribus domicellis , vel aliis pauperibus , vel apparet ex aliis
coniecturis , ꝙ ſtetur declarationi dictorum procuratorũ,
ꝙ tales procuratores ſalua eorum conſcientia aliter decla-
rare non poſſunt, talem hæreditatem non fore datam præ-
terquam ad piam cauſam. ¶ Septimò adduco doctrinam
Bald.quæ in terminis videtur decidere hanc quæſtionem in
l.1.quando imper. inter pup. & vi. iuncta doctrina eiuſdem
in d.Auth.ſimiliter. ſuperius alle. Nam in d.Auth.ſimiliter,
9 dicitur † ꝙ relicta perſonis miſerabilibus intelligantur ad
pias cauſas.in d.l.1. C.quando imper.inter pupil. & vi.enu-
merantur quæ ſint perſonæ miſerabiles. & ibi dicitur quod
pupillus, vidua, & debilis.& Bal.ibi dicit. facit ad ſtatutum
dicens ꝙ de relictis miſerabilibus perſonis non ſoluatur ga
bella,nam talis pupillus,& vidua, & debilis cõprehendun-
tur: intelligendo tamen de pupillo,& vidua,& debili pau-
peribus.& voluit gl.in c.ſignificantibus.de off.deleg.& do.
Anto.in c. licet. de fo.compe.& in c.prudentia.de do.inter
virum & vxor.Ex quo infertur ex identitate rationis à con-
trario ſenſu, ſi ſtatutum diceret ꝙ ſolueretur gabella,ꝙ ta-
les perſonæ ſuprà enumeratæ deberent ſoluere gabellam.
Sed ita eſt in propoſito in caſu noſtro quęſtio ſtatutum ſan-
cti Petronij, ꝙ de relictis ad pias cauſas & pro anima debe-
antur duo ſolidi,ſed relictum miſerabilib.perſonis intelli-
gitur ad pias cauſas,& ille qui eſt ſemper pauper,dicitur mi
ſerabilis,vt probatur in d.l.1.in verſi. debiles.ergo ſequitur
de neceſsitate pauperem hæredem inſtitutum debere ſol-
uere iſtos duos ſolidos. ¶ Non ob.allegata in cõtrarium,&
primò inquantum dicitur, ꝙ hic teſtator nominauit inſti-
tutum filium adoptiuum, & ꝙ operetur eundem effectum
ipſa adoptio qđ operatur conſanguinitas. quia reſpondeo
duobus modis. Primò, ꝙ licet nominauerit in filium ado-
ptiuum , non propterea ſequitur,ergo filius eſt adoptiuus,
10 † quia in adoptione requiritur decretum iudicis. l.2.ff.de
adopt.& nominatio filij in teſtõ, qui non eſt,nõ facit ipſum
filium. l. neq; profeſsio. C.de teſta.facit l.ſi pater.C.de hær.
inſti. ¶ Secundò poteſt reſpõderi,quia poſito ꝙ etiam eſſet
filius adoptiuus , tamen diſpoſitio dicti ſtatuti haberet lo-
cum,quia ipſa adoptio dicitur vinculũ iuris ciuilis. l.1.ff.de
11 ado.in prin.† Vnde ſicut ea quæ ſunt iuris ciuilis nõ tollunt
ea quæ ſunt iuris naturalis,vt eſt conſanguinitas. l.eos.ff.de
cap. di. l. ius agnationis.ff.de pac.l.iura ſanguinis.ff.de reg.
iur. vnde ſicut non tollunt, ita nec inducunt, cùm iudican-
tur à pari tollere, & inducere. l. 3.§.1.de leg.& pro hoc facit
l.cùm in adoptiuis.C.de adop.in §. ſed noſtra.Inſt.de adop.

¶ Et

¶ Et ꝙ non operetur eundem effectum adoptio, quē con-
sanguinitas, probo: Finge patrem adoptiuum facere substi
tutionem pupillarem filio adoptiuo, & ipso decedente in
pupillari ætate, certè talis substitutus non succedit in omni
bus bonis ipsius pupilli, nisi in bonis peruentis ab ipso ad-
optante. d.l. si arrogator. ff. de adopt. & d. l. sed si plures. §. in
arrogato. de vul. & pu. ꝙ statur in legitimo & naturali. l. 2. in
prin. de vul. & pup. l. ex tribus. C. de inoff. test. Item non ob.
quod dicebam de cognatione spirituali ꝙ operetur eundē
effectum quem ipsa consanguinitas, quia fateor in casibus
à iure expressis, vt est in matrimonio impediendo, sed in a-
liis non, quia posset aliquis ex illis quem leuauit ex sacro
fonte copulare filiam fratris sui, vt d. c. 1. & 2. & per totum.
de cogna. spi. & sic apparet non operari eundem effectum.
¶ Item non obstat quod dicebam, quia statutum est stricti
iuris, & in statuto dictæ fabricæ dicitur, quando expressè di
citur pro anima, & ad pias causas, & idem si expressè non di-
citur, sed ex euidentia facti appareret, puta, quando relin-
quitur pauperibus domicellis, vel aliis pauperibus, sed in
ipso testamento hoc non sit expressum, ergo, &c. Quia dico
quod satis videtur de mente statuentium, etiam si testator
hoc nō dixisset, & non nominasset pauperes quod dicti duo
solidi debeātur, quòd apparet ex ipso statuto dictāte, quòd
etiam si expressè non sit dictum, sed ex euidentia facti ap-
paret, vt quando relinquitur pauperibus domicellis, vel a-
liis pauperibus nulla consanguinitate coniunctis, vel alio
modo, seu aliis coniecturis, de quibus omnibus stetur de-
clarationi dictorum procuratorum, & sic infertur necessa-
riò ꝙ non est necesse ꝙ ipse testator dicat, vel exprimat re-
linquendo pauperibus, ex quo non potest apparere per ali
quas coniecturas, de quibus stari debeat declarationi di-
ctorum procuratorum, quia prout dixi, satis etiam est suf-
ficiens cōiectura ipsa paupertas. Item non obstat quod di-
cebam, ꝙ ipse testator nominauit ipsum famulum, vnde te-
stator relinquendo hæreditatem, videtur reliquisse ob be-
nemerita, & in remunerationem, & sic non ad pias causas,
quia legata & hæreditates intelliguntur concessa ob bene-
merita, quia respondeo, si istud deberet attēdi, nunq̄ dispo-
sitio dicti statuti haberet effectum, cùm semper legata & hæ
reditates de sui natura intelliguntur cōcessa & concessæ ob
benemerita. d. l. nec adiecit. & d. l. idemque. §. fi. sup. all. vn-
de statutum debet aliquid operari. l. si quando. ff. de lega. 1.
cum simi. Præterea, nónne dicitur satisfactum ipsi instituto
propter sua benemerita, ex quo habet residuum totius hæ-
reditatis deductis istis duobus solidis ecclesiæ, vnde nō pos
sunt aliquo pacto ista allegari ad hoc, vt dictum statutū di-
ctæ fabricæ in casu nostro non vendicet sibi locum.

ADDITIO.

a ¶ Thomæ 2.2. quæst. 32. in fin.
b ¶ Pauperem. infrà lib. 6. consi. 213.

SVMMARIVM.

1 *Probatio nulla confessione maior, ex qua etiam in criminalibus fit damnatio ex inepto processu. nu. 2.*
5 *Mandans & persuadens differunt.*
6 *Furtum si non est commissum, non tenetur commendans aut consulens.*
8 *Subripiens à debitore in quē non habet probationes, non peccat.*
10 *Causa iniusta etiam excusat à pœna.*
12 *Delictum non præsumitur, vbi cessat commodum.*
13 *Homines vniuersitatis non sunt pro ea testes idonei.*
15 *Iuramento probantur, quæ consistunt in animo.*
16 *Socius criminis facit indicium contra socium.*
17 *Examinari qui non potest, examinatus non facit indicium.*
19 *Testis vt repellatur, sufficit subesse causam inimicitiæ.*

CONSILIVM CXXVII.

Vincentij de Paleotis.

VISA inquisitione formata per magnificum
dominum Potestatem & eius curiam, contra
Ioannem de Malchiauellis, occasione certa-
rum scripturarum, & librorū furto subtracto-
rum, per quendam Thomam Pettinarum à ser
Matthæo de Capraria, & visa confessione dicti Ioan. prout
reperitur in actis dictæ curiæ. & etiam visa confessione de
dicto Thoma accusante & inculpante dictum Ioannem, &
omnibus maturè consideratis præsentem consultationem
aggredior. & licet prima fronte videatur dictum Ioannem
debere puniri pœna statuti punientis committentes furta,
seu mandantes illa fieri, vel de iure communi, saltem debe-
ret puniri pœna furti, ea pœna, qua tenetur cōmittens fur-
tum, eadem pœna puniatur committi mandans vel consu-
lens vt est text. ad literam in l. in furti. §. ope. ver. rectè. ff. de
furt. vbi text. dicit, ope & consilio furtum factum, Celsus
ait. subdens postea: Rectè Pedius ait, sicut nemo furtum fa-
cit sine dolo malo, nec consilium vel opem ferre sine dolo
malo posse. Consilium autem dare videtur qui persuadet
& impellit, atq; instruit cōsilio ad furtum faciendum. Ecce
ergo ibi casum apertum decisum huius cōsultationis. nam
in casu nostro constat, ex confessione d. Io. de Malchiauel-
lis, ꝙ ipse persuasit d. Thomę, ꝙ furto subtraheret dictos li-
bros & scripturas, dum dixit, ego bene dabo tibi modum
consequendi dictas pecunias, & chlamydem. Nam modus
esset, si haberi possent aliquo modo libri partitorum dictæ
societatis, qui sunt apud ser Matthæum de Capraria. cui
idem Thomas respondit, ego bene inueniam modum, &c.
quia faciam quod ser Thomas de Fagnano dimittet mihi
apertum ostium apothecæ, per quod ire potero in apothe-
cam dicti ser Matthæi, & inde dictos libros accipiam, cui
ipse Io. respondit, cognosces ne libros partitorum dictæ so
cietatis? & ipse Thomas respondit ꝙ non, sed accipiam oēs
libros in d. bancheto existentes, quibus dictis dictus Io. re-
spondit, si potes habere dictos libros, videbimus quòd pe-
cuniam & clamydem consequeris. quæ verba oia sunt con-
fessa per do. Ioan. de Malchiauellis, ex quibus manifestè col
ligitur ꝙ & consuluit & persuasit, ꝙ do. Thomas subtrahe-
1 ret furto dictos libros & scripturas, † & nulla maior proba-
tio quam partis aduersæ confessio. l. 1. C. de confes. l. proin-
de. §. notandum. ff. ad l. Aquil. c. Pisanis & Lucanis. de restit.
spo. latè per Bart. in l. si confessus. ff. de cus. reo. ergo quam-
uis in delictis puniendis requiratur probatio luce meridia
na clarior. l. fin. C. de proba. l. qui sententiam. C. de pœnis. l.
absentem. ff. de pœnis. l. aditos. C. de appella. tamen in casu
nostro sufficit ista sola confessio huius Ioan. Malchiauellis,
etiam si talis confessio non esset rite facta, secundum Bart.
in d. l. confessus. Et propterea dicit Ange. in l. ea quidem. C,
2 de accu. quòd † ad omnem pœnam deuenitur etiam ex in-
a epto processu stante confessione. a idem ipse reassumpsit in
l. inter stipulantem. §. si Stichum. de ver. obl. & pulchrè scri-
psit Io. And. in addi. ad Spec. in tit. de offi. iud. ver. an iudex.
† 1. & in titu. de accusatore. ver. 4. qui dixit prædicta † procede-
re in confessione vera, secus in ficta. & idem Bald. in l. edita.
C de eden. & Ang. in l. 1. C. de confes. & Bal. in c. 1. §. iniuria.
de pa. iur. fir. per Canonistas in c. at si cleri. de iu. ¶ Accedat
etiam ad hanc determinationem tex. in l. si quis seruo. C. de
3 furt. † vbi ex sola persasione quis tenetur furti, & in l. si ego.
ff. quod vi aut clàm. & eo maximè, cùm persuasio & manda-
tum possit esse absq; eo ꝙ quis dixerit, mando vt fureris, vel
persuadeo, vt pulchrè scripsit Bart. in l. si quis mihi bona. §.
4 sed si mandauit. ff. de acq. hære. † ꝙ cùm quidam nobilis de
Florentia dixit cuidam suo famulo, qui receperat quādam
iniuriam, nunquam redeas domum, si ego non sentiam ali-
quid de isto negotio, & ille famulus interfecit iniuriantem,
quod per ista verba dominus videtur dedisse mandatū fa-
mulo ꝙ illum interficeret, & sic fuit postea amputatum ca-
put illi nobili. ecce ergo ꝙ dominus expressè illi non dixit,
mando tibi ꝙ illum interficias, tamen per illa verba fuit in-
terpretatum mandatum. Ergo etiam in casu nostro, quan-
uis Ioan. expressè non dixerit, persuadeo tibi quod scriptu
ras ser Matthæi fureris, tamen verba quæ protulit, de quib.
suprà satis persuasionem importāt. Et istud in terminis vo-
5 luit Bar. in l. non solùm. §. si mandato. in 1. q. ff. de iniur. † vbi
dixit, ponendo differentiam inter mandantem & persua-
dentem, quod mandator dicitur ille qui mandat delictum
committi propter seipsum, ꝓpter satisfactionem suę volun
tatis, nulla data pecunia. & ꝑsuasor dicitur ille q persuadet
alicui

alicui propter ipsum, cùm sit persuasio, & non curo quibus
verbis vtatur, siue, mando, siue, rogo, siue quibuscunq; ver-
bis, si hoc fiat gratia eius cui sit mandatum siue persuasio. l.
1. §. persuadere. de seruo corrupto. l. 2. ff. manda. & sic patet
quod doctrina ista ponit finem huic consultationi, cùm in
casu nostro persuasio istius Io. non fuit facta, nisi ad vtilita-
tem dicti Thomæ, vt patet dum dixit, si potes habere dictos
libros, prouidebimus ꝙ habebis pecunias & chlamydem.
Et quanuis ista sint satis colorata, & videantur decisiua hu-
ius consultationis, tamen contrariam partem puto de iure
veriorem. Pro cuius decisione præmitto ꝙ iste Thomas sub
traxit instrumenta, seu scripturas dicti ser Matthæi, & ꝙ ver
ba dicti Io. de Malchiauellis non fuerunt prolata, nisi circa
scripturas & libros partitorum societatis salarolorũ, vt pa-
tet in confessione facta per dictum Io. de Malchiauellis, &
ēt in confessione seu accusatione dicti Thomæ, & ēt patet
6 in inquisitione contra dictum Io. formata † vnde constito
ꝙ pro dictis scripturis seu libris d. Thomas nõ dicatur com
b misisse furtum. i. non dicatur teneri furti, sequitur *b* neces-
sariò quod dictus Ioan. non debet teneri furti, iuxta no. per
Dyn. in regula, nullus ex consilio. de reg. iu. & per Bald. in l.
cùm mulier. ff. sol. ma. ¶ Sed ꝙ ratione dictarum scriptura-
rum seu librorum d. Thomas non teneatur furti. facit opti
mè, quia huic subtractioni scripturarum non conuenit dif-
7 finitio furti. † Nam furtum est contractio rei alienæ animo
lucrãdi inuito domino. l. 1. ff. de fur. l. si quis seruo. C. de ser.
sed iste Tho. non subtraxit istas scripturas animo lucrandi
ex eis, vt de se patet, primò quod nullius erãt pretij, vel æsti-
mationis. Secundò, qa subtraxit illas solummodò, vt osten-
deret dicto Io. qui illas scrutaretur, vt patet ex confessione
d. Ioan. de Malch. dum dixit, si posses habere librum parti-
torum, per quod patet ꝙ dictus Thom. non habuit animũ
lucrandi de dictis scripturis, sed bene habendi suas pecuni-
as, & chlamydem, quas debebat habere à societate salarolo
8 rum. † Nam, vt dixit singulariter Inn. in c. quia plerique. de
immu. eccl. de quo Bal. fecit festum in l. 1. C. de testi. semper
in foro poli, licet illis qui non possunt probare de suo credi
to, quocunq; ingenio curare ꝙ de bonis debitoris accipi-
c ant, & non peccant, *c* sed iste Tho. sic fecit, quia ex quo non
poterat probare de suo credito, & in veritate erat creditor,
vt patet ex inspectione librorum dictæ societatis, meritò
licuit ei facere, & sic furtum non fecit, tum in foro poli, tum
9 etiam quia non aĩo lucrandi subtraxit, vt suprà dixi. ¶ † Ac-
cedit etiam ad hoc, quia mens & intentio committentis ar-
guit delictum. l. furtum. ff. de vsuc. l. qui iniuriæ. de fur. l. pla
gij. C. de plagia. & ideo pulchrè scripsit Bart. in l. qui tabu-
las. §. fi. ff. de furtis. quod quando quis delet instrumentum
alicuius, licet teneatur furti, quia delendo videtur contra-
ctare, illud habet locum quando delet instrumentum ani-
mo lucrandi, quia delet instrumentum, in quo erat obliga-
tus alteri. sed quando delet instrumentum solummodo ani
mo iniuriandi alteri, & nõ animo lucrandi, tunc non tene-
tur furti, sed iniuriarum. ita ergo dicendum est in casu no-
stro, ꝙ licet aliàs per subtractionẽ d. Thomę diceretur com
missum esse furtum, tamen ex quo non fecit animo lucran-
di, vt suprà dictum est, sed animo consequendi suum, nõ te-
10 nebitur furti, sed iniuriarum, &c. ¶ † Pro hoc facit quòd sin
gulariter dixit Ang. in l. plagij. C. de plagiariis. ꝙ etiã in his
quæ sunt de genere ꝓhibitorum, omnis causa etiam iniusta
d excusat à pœna *d* delicti. & gl. in l. 1. in fin. gl. magnæ. ff. si quis
ius dicen. non obten. & gl. in l. satis. ff. de in ius vocan. & glo.
in l. 1. in fin. in gl. in ver. iustis. ff. de abigeis. & Bal. in l. deberi.
C. de fideic. liber. ¶ Et ideo Bald. in l. 1. C. vbi causa status.
11 dixit † quod bona fides causatur etiam ex iniustis causis. &
idem dicit Ange. in d. l. plagij. quod statutum loquitur per
nomen iuris importantis de sui natura dolum, vt est exem-
plum in furto, & falso, quod non committitur sine dolo, &
tunc lata culpa non æquiparatur dolo, sed excusatur quis
propter temeritatem. ¶ Hoc etiam apertè decidit An. in l.
prætor. §. hæc actio. ff. vi bono. rapt. dicens quòd vbi aliquis
aliqua ratione etiam iniusta motus committit aliquod cri-
men, ex quo venit imponenda pœna corporalis quod te-
netur. ¶ Sed præsupposito quòd in veritate iste Thomas di-
ceretur cõmisisse furtum per subtractionem dictarum scri-
pturarum & librorum, quod tamẽ non est, dico ꝙ etiam d.
Io. de Malchiauellis non debet de hoc posse puniri, quod sic
ostendo. Nam non potest dici d. Io. aut consultor, aut man-
dator, aut ēt persuasor talis delicti, quod expresse demon-
strat confessio sua, dum dicit, ꝙ cùm d. Thomas conquere-
retur, quod non poterat consequi quatuor ducatos auri,
quos eius pater aliàs mutuauerat societati salarolorum in
aduentu sanctissimi domini nostri, & etiam conquereretur
quòd non poterat habere chlamydem panni rosati, pro-
missam patri suo per dictam societatem, in dicto aduẽtu d.
Ioan. eidem Thomæ dixit: Ego bene dabo tibi modum con
sequendi dictas pecunias, & chlamydem. Nam modus est, si
haberi possent aliquo modo libri partitorum dictæ socie-
tatis, qui sunt apud ser Matthæum de Capraria, &c. Certè
per ista verba, nemo sanæ mentis diceret d. Ioan. dedisse
mandatum aut persuasisse d. Thomæ quod furaretur, & di-
ctas scripturas furto subtraheret. nam non sonant dicta ver
ba expresse ꝙ illas debeat furari, vt de se patet, ergo nec tà-
citè debet subintelligi, vt furtum importet. l. meritò. ff. pro
socio. l. omnimodo. C. de inoffic. testa. l. dolum. C. de dolo.
l. quoties. §. qui dolum. ff. de proba. & quod voluit Barto. in
consilio incipien. In quæstione vertente inter Franciscum.
12 & in consi. incip. Quidam habuit vxorem. † vnde nunquam
quis ex actu quem facit, præsumitur delinquere, nisi quan-
do delictum ei esset fauorabile. & est glo. sing. in l. qui iuras-
se. §. si pater. ff. de iureiur. optimè facit tex. in cap. estote mi-
sericordes. de reg. iu. ¶ Et propterea dixit ibi Abb. referens
tex. in c. in scripturis. 96. dist. ꝙ si religiosus est visus ample-
cti mulierem, debet intelligi, vt eam benedicat, licet Bal. in
l. neque natales. C. de prob. dixerit ꝙ quando scholaris allo
quitur puellam, non debet credi ꝙ dicat pater noster. Nam
in dubio potius debemus interpretari bonum q̃ malum. l.
absentem. de pœn. l. interpretatis. eod. tit. l. cum quidam. de
lib. & posth. ¶ Præterea animaduertat quæso dominus iudi
cans ad tex. in l. meritò. ff. pro socio. quia iudicio meo est de
cisiuus huius q̃onis. nam primo consideret, ꝙ iste Thomas
qui subtraxit dictos libros & scripturas, erat de societate sa
larolorum, & similiter etiam d. Io. vnde habebat etiam ipse
ius, & partem in rebus societatis, sicut cæteri de societate. l.
sed si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. l. in tm̃. §. vni-
uersitatis. ff. de re. diui. quanuis non possent res vniuersita-
tis salarolorum dici esse propriè cuiuslibet de societate, ta-
men habebat quilibet de dicta societate ius in dictis rebus,
13 hinc est ꝙ non possunt singuli de † vniuersitate ferre testi-
monium in rebus vniuersitatis, quando de rebus in quibus
deponunt, sentiunt aliquod cõmodum, vt puta si essent ne-
mora, in quibus homines vniuersitatis mitterent bestias ad
pascendum, vt voluit Ang. in d. §. qui manumittitur, post Ia.
* de Bel. & Cy. in l. omnibus. C. de testi. & Bart. in d. §. qui ma-
numittitur & ibi * cõiter per scribentes. Sed sic est in casu
nostro, quia ex rebus dictæ societatis salarolorum quilibet
de societate fert cõmodum, vt patet ex confessione dicti Io
annis, dum dicit, quod cùm dictus Thomas conquerererut
ꝙ non habebat mantellum patri suo promissum à societate
sicut alij habuerunt, &c. & est cõis vsus inter societates hu-
ius ciuitatis ꝙ homines dictarum societatum, vel aliquãdo
diuidunt sibi introitus societatum, vel aliquando vestiunt
decem homines de societate quolibet anno, ergo patet ꝙ
singuli de necessitate dicuntur habere ius cõe, vt singuli in
dicta societate. l. 1. in fi. & l. collogia. & ibi per Bar. de colle. il
licitis. Et habetur per Cano. in c. & si Christus. in fi. de iure-
iur. & in c. veniens. de testi. & in c. olim. de acc. his stantibus,
dico ꝙ text. in d. l. meritò. decidit q̃onem nostram, videlicet
quod ratione dictorum librorũ subtractorum dictus Tho-
mas nõ dicitur cõmisisse furtũ, nam licet rei cõis subtractæ
à socio fiat furtũ. l. rei cõis. cum duabus seq. ff. pro socio. ta-
men illud habet locum, quando animo malo, & per fallaciã
subtraxit. ita loquitur tex. dictæ legis, rei cõis. Subdit post-
14 ea text. in d. l. meritò. † ꝙ nunquam in dubio ꝓsumitur, qui
partis dominus est, furtũ facere, & malo aĩo, & dolores sub-
trahere.

trahere. & ideo gl. in d. l. meritò. dixit ꝙ nobilis est hæc præsumptio, & allegat tex. in l. si quis seruum cōem. in fi. de seruo cor. & l. item apud Labeonem. §. si cōem. de iniuriis. & l. semper in dubiis. de reg. iur. quia Barto. in d. l. meritò. dixit no. mirabilem præsumptio. quæ præsumptio admittitur ad liberationem, non ad condemnationem, ergo in casu nostro dicimus ꝙ iste Thomas non dolo malo dicatur subtraxisse dictas scripturas, & libros, & per cōsequens in eis non

15 dicatur commisisse furtum. ¶ † Accedat etiam ad hoc, quia ea quæ consistunt in animo alicuius, probantur solum per eum, & suo sacramento. glos. sing. in §. aliæ. Instit. de act. alia similis. in l. si cui, §. iidem. de accu. Bart. in l. Celsus, de vsuca. & Bal. in l. 1. C. de serui. & aqua. Sed ex verbis ipsius Thomæ constat ꝙ non animo dolum committendi, aut furtum dictos libros subtraxit, sed solū vt posset consequi suam chlamydē, scđm quod ei dixerat dictus Io. ergo, &c. Et ꝓpterea multum singulariter dixit Bar. in l. Fulcinius. §. ꝙ autem. ex quib. caus. in pos. ea. ꝙ animus alicuius quòd faciat aliquid dolo, probatur per ea quæ ipse dixit extra iudicium absens, per illam gl. ibi quæ nihil alle. sed ipse alleg. text. in l. Labeo. de supellecti. legat. & in l. quæro. §. fin. de ædi. edic. & in l. capite quinto, de adulteriis. ꝙ dicit esse menti tenendum. pro hoc etiam facit ꝙ in d. concesione dicti Ioannis continetur suprà, ꝙ cùm audisset dictus Ioan. ꝙ dictus Thomas alia instrumenta subtraxisset, increpauit ei dicens, tu malè fecisti, prout latius in d. confessione continetur. ex quo clarè percipi potest, ꝙ animus dicti Ioannis non fuit persuadere ꝙ alias scripturas acciperet, quàm dictum librum partitorum dictæ societatis salarolorum. ¶ Et si dicatur mihi, amice, tu non bene considerasti, quia in confessione & ratificatione dicti Thomæ, ipse cōfessus fuit, & perseuerauit quod prædicta commisit scienter, dolosè, & apensatè, & animo committendi dictum furtum dictarum scripturarum dicti ser Matthæi, prout in ea latius continetur, ergo patet quod d. Thomas commisit furtum, & sic sumus in regula legis rei communis. ff. pro socio. respondeo ꝙ à principio tempore quo Ioan. dixit ei dicta verba, constat ꝙ per verba d. Thomę conquerentis se, ꝙ non poterat habere suam chlamydem à societate, & etiam per verba ipsius Io. ei respondentis & docentis modum, scilicet in habendo dictas scripturas d. ser Matthæi, quod d. Thomas non habebat animum committendi furtum de dictis scripturis, quia non habebat animū eas contractandi animo lucrandi, prout requiritur ad hoc, vt dicatur furtum, prout sup. dixi, ergo quanuis postea mutauerit ꝓpositum & malo animo & dolo subtraxit, non debet imputari Io. de Malchiauellis, maximè quia non est imputandum d. Iō. tanq̄ deberet cogitare illud euenire posse, iuxta doctrinam c. fi. de homi. lib. 6. illud quod dixit d. Io. d. Thomæ, non fuit mandatum. & si fuit mandatū vel persuasum, non erat illicitum, sed imo licitum. d. l. meritò. pro socio. & principium eius quod ipse dixit, non erat destinatum ad illum finem, scilicet faciendi furtum. Et sic delictum postea commissum, per d. Thomam nō debet afficere dictum Io. & delicta non debent egredi suos authores. l. sancimus. C. de pœnis. l. si quis in suo. §. legis. C. de inoff. test. l. maritorum. ne vxor pro marito. l. 3. §. ꝙ pater. ff. de mu. & ho. & l. 3. §. si is pro quo. in fin. ff. quod quisque iur. ¶ Nec obst. etiam quæ dici possunt, scilicet tu fundas te solum ex confessione d. Io. de Malchiauellis, quasi inquisitio non sit formata contra eum, nisi virtute suæ cōfessionis, sed non est verum, quia dicta inquisitio est formata cōtra eum, tam vigore suæ confessionis q̄ etiam vigore confessionis factę per d. Thomam, qui & cum tortura & sine tortura confessus fuit d. Io. sæpissimè requisiuisse eum ꝙ dictos libros & scripturas subtraheret furto. Ergo, vt conscius criminis posit contra alium deponere, maximè secundum doctri. Bart. in l. repeti. ff. de q̄onibus, scilicet quando delictum, de quo inquiritur, non sit principaliter propter odium alterius, sed propter cōmodum committentis, vt est latrocinium & falsa moneta, &c. sicut est in casu nostro, qui loquitur in furto. & etiam Inno.

16 in c. 1. de confessis, dixit, ꝙ † omnino socius criminis deponens contra socium facit indicium contra eum, adeo quòd iudex ex eo potest inquirere. & idem dixit Ang. in l. ea quidem. C. de accus. & Bal. in l. non ideo minus. C. de acc. & aliquid per Bald. in l. q̄m liberi. C. de testi. & Bart. in l. qui vltimo. ff. de pœnis. in prin. Sequitur ꝙ si vigore confessionis d. Io. ipse Io. non venit inquirendus, saltem posit inquiri ex confessione d. Thomæ. Respondeo ꝙ vigore confessionis d. Thomæ etiam non potest inquiri contra d. Ioan maximè cùm d. Thomas esset inimicus capitalis d. Io. ꝙ patet primò ꝙ d. Io. eum accusauit de furto sibi facta de certa quantitate sepi. & aliis rebus per d. Thomam ei subtractis, vt clarè constat in actis curiæ domini Potestatis, ergo non potuit testificari, seu deponere contra eum, vt l. testiū. in prin. ibi, vel an inimicus. ff. de testi. & in Authen. de testi. §. si quis verò. & in Authen. si dicatur. in fin. C. de testi. c. cùm inimicus. & in c. super eo. & c. quoties. de test. & posuit Barto. in l. 1. §. cum

17 quis. ff. de quæstionibus. † vnde succedit regula, quod testis qui non poterat examinari, examinatus non facit indicium, vt posuit Barto. in l. 1. §. cùm quis. ff. de quæstioni. & Bar. in l. maritus. in princ. eod. tit. & Bal. in l. Imperator. l. 2. ff. de statu ho. & posuit Ang. in l. inter stipulantem. §. si Stichum. in princi. de verb. oblig. & Lud. in consi. 159. ¶ Et si dicatur, iste Thomas tempore quo deposuit contra istum Ioan. seu tempore quo confessus fuit contra istum Ioan. ignorabat d. Ioan. accusasse eum quod præsumendum est. nisi probetur contrarium. l. verius. de probatio. c. ignorantia. de reg. iuris. in 6. not. per Angel. in l. 2. ff. si quis in ius vocat. non ie.

18 ergo perinde est, ac si non fuisset accusatus à d. Ioan. † cùm paria sint non esse, vel esse & non apparere. l. in lege. de contrah. empt. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tut. l. 2. §. si quis duob. ff. de adimen. leg. & l. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de leg.

19 2. respondeo ꝙ † quantum ad repellendum testem, vt inimicum, vt non posit contra aliquem deponere, non est necesse ꝙ ipse testis sciuerit e illum contra quem deponat sibi aliquam fecisse iniuriam, dummodo sit facta, ita eleganter dixit Bart. in l. 1. in fin. ff. de his, quib. vt indig. & Inn. in c. cum I. & A. de re iud. & Bald. in l. præscri. si contra ius vel vti. pub. & Lud. in Rub. de arb. ergo cùm in casu nostro iste Thomas esset inimicus iuris pręsumptione d. Ioan. de Malchiauellis, vt suprà dixi, non debuit posse deponere contra d. Ioan. nec deponens potuit facere indicium. cùm etiā in crimine læsæ maiestatis, vbi testis etiā infamis & deploratus admittitur, non admittitur inimicus, vt voluit Bart. in l. in quæstionib.

20 ff. ad l. Iul. maiest. † quin nec in notoriis admittitur inimicus ad accusandum, vt latissimè scripsit Lu. multos referēs in consil. 323. & per prædicta dico nullo modo posse inquiri contra dictum Ioan. vigore dicti furti commissi per d. Thomam, sed ipsum debere absolui ab inquisitione contra eum formata, laus Deo. Et ita, vt suprà dico, & consulo ego Vincen. de Paliotis legum doctor Bo. ibique iura ciuilia ordinariè legens de mane, saluo semper saniori iudicio.

ADDITIO.

a ¶ Confessione Ang. trac. malefi. ver. comparent dicti inquisiti. Panor. c. 2. de confes. Guido Pap. decis. Delphi 339. Feli. c. qualiter & quando. § licet. de accu. Tho. Gram. consil. 49. num. 17. infrà lib. 7. consi. 19.

b ¶ Sequitur. tex. l. sæpe. in fi. ff. de verb. sig. And. Iser. de statu. contra libertatē ecclesiæ. in vsi. feu. Imo. consi. 104. Ale. sup. lib. 1. consi. 99. nu. 4. Hip. Marsi. consi. 34. consi. 49. nu. 12.

c ¶ Non peccat. Istud dictum est periculosum, vt etiam sentit Alex. sup. lib. 1. consi. 135. nu 2. vbi dixi, quia potest esse occasio plurium malorum & iniuriarum. & vindicta priuata quę fit sine authoritate legitimi magistratus etiam iure diuino prohibetur, Roma. 13.

d ¶ Pœna Bart. Soc. l. vnica. ff. si quis ius di. nō obtemp. & ibi Ias. & in l. 1. ff. de eo per quē factum erit. l. qui iurasse. in prin. de iureiur. l. iustè posside... in fi. de acq. pos. Cæp. causa. ciui. consi. 8. consi. 21. consi. 24. Paul. consi. 371. in fin. lib. 1. Rom. consi. 224 Lancelo. Deci. l. senatus. § Marcellus. in fi. de le. 1. Hip. Marsi. l. 1. C ad l. Cor. de sica. sed imò ista non habent locum in delictis. Ang. in l. sed & si lege. §. scire. de pet. hæ. Ale. sup. lib. 1. consi. 103. Are. consi. 80. Soc. l. ex quacunq;. n. 4. si quis in ius voc. non ierit. Marsi. not. 597. alias limitationes.

vide

vide per Cur.iuniorem in l.si quis id ꝙ nu.42.de iurisd.om. iu.in l.vnica.§.fi.nu.20.si quis iurisdi. non obtem.Cur.sen. consi.55. And. Alcia.de præsum.re.3.præsum.30.Item vt nõ excuset à contumacia, Matthæus Afflict.decis. Neap.31.

e ¶Scierit.Imo. vt dixi suprà lib. 1.consil.99.nu.2.

SVMMARIVM.

2 *Persuadens & mandans quomodo differunt.*
3 *Consilium in dubio interpretatur in bonum.*
4 *Iniuriæ præcedentis qualitas, arguit, qualis sit animus sequentis.*
5 *Socius criminis etiam in quibus potest interrogari, non sufficit ad torturam.*

CONSILIVM CXXVIII.

Subscriptio Alexan.

QVoniam abundè & eleganter cõclusum & allegatum est per clarissimum dominum suprà consulentem, ideo breuissimè expediam, &
1 ad præmissorum cõfirmationem adduco, † ꝙ si quis est inquisitus vel accusatus de manda-
† 1. to, & probatur non de † mandato, sed de instigatione, talis probatio non suffragatur dictæ inquisitioni vel accusationi, vt dicit Bal.in l.hæc verba.per illum tex. ff. de his qui notã.infa.bene facit l.habebit.in princip.ff.de instito. & quod not. Innocen.in c.ex parte abbatis. de priuileg. & Bart.in l. 1.in princi.ff.de eden.cum simili. Sed dictus Ioan. est inquisitus de mandato, illa autem quæ adducuntur contra eum non attingunt causam mandati, sed concernunt persuasionem. nam vt declarat Bar.in l.non solũ.§.si mandato. de in-
2 iur.differentia est inter mandantem & persuadentẽ, † quia mandans est ille qui mandat delictum committi propter se ipsum, & satisfactionẽ suæ voluntatis. Persuasor est ille qui persuadet alicui propter ipsum cui fit persuasio. alle.in arg. l.2.ff.man. Et dicit Bar.in d.§.si mandato.circa fin.ꝙ non est differentia inter instigatorem & persuadentem, ergo si verba Ioan. tendebant ad persuasionem non ad mandatum, vt statim ostendetur, sequitur ꝙ decisio Bald.in d.l.hęc verba. est decisio huius casus. Sed ex confessione Io. non colligitur aliquod mãdatum ad furtum cõmittendum, sed si quid posset dici factum esse per Io. posset dici eum fuisse persuasorem, quia tractabatur, vt libri illi haberentur pro facto & vtilitate Thomæ. s.vt ipse posset recuperare quatuor ducatos, & chlamydem panni rosati, non aũt pro socio Io. ¶Secundò principaliter moueor, quia non videtur ꝙ verba Io. importent suasionem delicti, si bene inspiciantur verba illius suæ confessionis, quia licet dixerit Thomæ ꝙ bene daret sibi modum ad consequendum dictas pecunias, & chlamydem dicendo. Io te darò bene el modo, &c. nam modus esset, si possent haberi libri partitorum societatis, qui sunt apud ser Matthæum, &c. Thomas respondit, ego bene inueniam modum, nam faciam ꝙ ser Tho.de Ragnano dimittet mihi apertum ostium apothecæ, pergam igitur in apothecam ser Matthæi, & inde libros accipiam. cui Ioan. respondit, cognoscis ne libros partitorum dictæ societatis? & Thomas respondit ꝙ nõ, sed quod acciperet omnes libros in dicto bancheto existentes. Nam non apparet ex prædictis ꝙ Ioannes suaserit illi qui persuaserit Thomę, quod acciperet dictos libros per aliquem modum illicitum. vnde in propo
3 sito dicit Bal.in l.1.C.de ser. fug. † ꝙ consilium verisimiliter potest se habere ad bonum & malum, & ille qui dat consilium, potest illud interpretari. alle.in ar. no. per gl. in l.actor. ff.de re iud. imò, & sine interpretatione hominis, interpretatio legis interpretatur in meliorem partem. l. meritò. ff. pro so. ita dicit Bald.in d.l.1. ergo in dubio non debet inter-
† 2. pretari in † illicitum. bene facit l.3.§.si procurator.ff.quod quisque iur.& ꝙ ibi no.& l.si procurator.in prin. ff.de condi.indeb. & l.pater.ff.quæ in frau.cre. Nec obst. id quod no. Bar.in l.si quis mihi bona.§.sed si mandauerit.ff.de acq.hæredi. quia ibi dominus receperat iniuriam illicitè. vnde illa verba dicta per eum famulo suo, facias ꝙ non redeas in domũ, si non sentiam aliquid de isto negotio, importãt quod sicut iniuriam illicitè receperat ab illo, qui propria autoritate eum offenderat, videatur pariter etiam mãdasse famu-
4 lo, ꝙ eodem modo illi iniuriam faceret, † quia qualitas præcedentis iniurię arguit qualis sit animus in sequentibus. ar. c.scriptum.de elec.& l.si ventri.§.fi.ff.de priuil.cred.& l.3.§. fin.cum l.seq.ff.de adi.leg.& in singulari decisione declarat Bald.in l.si prædium.C.de ædil.actio. vnde expressè Rapha. Cu. & Ro. in d.l.si quis mihi bona.§.sed si dicunt, quòd si offensa prima fuerat de vna alapa, & dominus famulo dixerit, non reuertaris domũ, si nõ sentiam aliquid de isto negotio, non intelligitur dominus mandasse quod occidat, secus si offensa prima fuisset de vulnere. arg. eius quod not.in l.3.§. vim vi.ff.de iusti.& iu.arg.& in l.1.C. vnde vi.& in l.scientiã. §.qui cùm aliter.ff.ad l. Aquil. Sed in quæstione nostra nulla illata fuerat iniuria Io. ergo cessat ratio præsumendi quod illa verba sonent in aliquid quod sit illicitum seu ad vindictam factam. & per hæc est responsum, tam ad cõfessionem Ioã. q̃ etiam d. Thomæ, qui etiam confessus fuit ꝙ prædicta pertractata & dicta fuerunt propter recuperãdos dictos 4. ducatos, & chlamydem ad vtilitatem dicti Tho. ¶Præterea etiam respondeo ad confessionem dicti Tho. quòd illa non est sufficiens, non solum quò ad condemnandum Ioan. ꝙ non habet dubium, sed nec etiam ad torturam cõtra Ioan. quia vt latè firmat Sal.in l.fi.ad fi.C.de acc.& Ioan. de Imol.
5 in c. 1. de confessis. † socius etiam in casibus, in quibus po-
a tuit interrogari, nõ facit *a* per se solum sufficiens indicium
† 3. † ad torturam. mouetur per id quod legitur & not. in l.si filium. cum ibi no. C.de lib. cau. cum aliis allegatis per eos in dictis locis. ¶Ex quibus concludo non posse ex deductis Ioannem condemnari, nec torqueri pro causa inquisitionis contra eum formatæ. Alex.

ADDITIO.

a ¶Non facit. Contrarium vult Alex.sup.lib.2.consi.69.in fi. & lib.3.con.89.n.2.ꝙ non est temere admittendum, nisi ex qualitate facti, & personarum. sit igitur iudicis arbitrium.

CONSILIVM CXXIX.

Subscriptio Ant.de Prato Veteri.

PVlchrè respondit subtiliter, & copiosè d.egre
a gius, vt mihi filius primus *a* consultor, ita vt paucis vtar pro confirmanda eius conclusione in fauorem inquisiti de mãdato ad furtum committendum, ꝙ etsi instrumenta & libri clandestinè subtracta fuerunt, ex quo tamen non animo furandi, & in suos vsus conuertendi d.subtractio & remotio de loco ad locum facta fuerit, furtum non dicitur, vt dixit primus consultor. contrariatur enim factum diffinitioni furti.in l. 1. ff.de fur.Insti.de oblig.quæ ex deli.profi.& quia si in dubio omnis amotio à loco ad locũ domino ignorante facta videatur concludere contra voluntatem domini.l.qui vas.§.vetare.ff. de fur.& successiuè furtum dici debet, tamẽ
1 illud verum est, nisi alia causa coniecturari possit, † quia concurrentibus duabus causis quarum vna in delictum, & alia in rem licitam, in dubio lex præsumit in causam licitam ad factum. est tex.in prælleg.l.meritò. ff.pro socio. per quẽ primus cõsultor dixit terminari titulum quæstionis in persona amouentis, vt furtum non commiserit. ¶Et præcipuè cùm ex tali furto non obligaretur, nisi illis quorum interesset non amotam esse.l.is cuius interest.ff.de furt.& in spẽ.in l.qui tabulas.cum tribus seq.ff.de fur. Quo casu, si esset talis causa inductiua ad mouendum absq; obligatione, vel cum obligatione, sed licita, & minor, tunc maior & illicita excluditur, vt dixit pulchrè Bart. in l.gerit.ff.de acquir.hære.Fa-
2 cit etiam doctrina Bald.in l.fin.C.de pig.act.dicentis, † ꝙ si vxor remanet in domo viri viduata, præsumitur remansisse & retinuisse res mobiles prætextu hypothecæ, quam habet in bonis mariti.l.fin.C.qui po.in pig.ha. & non alio animo. & sic animo expilandi hæreditatem, iuxta l.aduersus.C.de cri.expi.hære.vbi etiam videtur casus, iuncta gl.& in l.vxor. ff.re.amo. Et ideo qui dicit animo furandi factam amotionem, debet id probare.l.quoties.§.qui dolo.ff. de probat.l. dolum.cum sua glo. C.de dolo.& in tabulis, chyrographis, & instrumentis amotis est text.cum glos.in d. l. qui tabulis. ver. sed si quis. in ver. non amouit.in fi. Causa alia est, quam inquisitus in sua confessione narrat, per quod sequitur, quòd si amouens non teneretur furti, quia furtum non com-

commisit, nec ipse mādans, quia vt plenè fuit responsum in primo consi. & ea ratione. etiam si dixerit hic inquisitus amouenti, si posset haberi modus habendi libros, &c. ex quo hic modus posset esse licitus. s. cum voluntate domini dictorum librorum & instrumentorum, & etiam contra voluntatem: & modus vnus includit rem illicitā, alius licitam. d. l. qui vas. §. 1. vbi tex. & glo. præsumi debet quod in modum licitum mādauit, ex quo non descendit in aliam specialem formam & modum inueniendi. dict. l. meritò. Et præcipuè
3 †quia in mandato quantumcunque generali non venit delictum, & id per quod mandans pœnam incurreret, vt in regula vulga. l. si procurator. ff. de cond. indeb. vbi Bart. dixit in 2. oppo. ꝙ in generali mandato, & in qualibet dispositione generali permissiua, non videtur permissum illicitum, per illum text. & per l. si pater filio. ff. de his quæ in frau. cre. per quem tex. videtur excusari ipse mandans, dum dicitur. si pater filio liberam peculij administrationem concesit, nō videtur ex hoc dedisse, vt in fraudem creditorum valeat alienare mandatum, ergo ꝙ libros habeat, intelligendum est non per furtum, sed licito modo, similiter dixit text. in l. 1. C. de sac san. eccle. Similiter etiam in l. si quando. C. de inof. test. ¶ Et pręcipuè si dictus inquisitus dicit eo aīo fecisse, cui in hoc credendum est per doctrinas allegatas in priori consi. & firmauit Bar. in l. inter oēs. §. rectè. ff. de fur. dicens,
4 †quòd si fur dixerat se rem accepisse, credens de voluntate domini accipere, creditur furi, vt ab actione furti liberetur, sed in alia actione inspicitur, an debuerit hoc credere vel non. allegat gl. in d. §. aliæ. Insti. de act. vbi in his quæ dependēt ex voluntate nostra, creditur nobis, & dicto nostro cum sacramento. & licet Barto. ibi videtur dubitasse propter id quod dicit gl. Instit. de oblig. quæ ex delicto. §. placuit. propter inconueniens quod sequeretur, quia fures semper dicerent se putasse dominum permissurum, & sic vtitur certa distinctione, tamen concludit ꝙ vbi posset allegari alia coniectura, illa coniectura cum dicto partis tollit præsumptionem, de qua in §. vetare. sed hic constabat de coniectura, scilicet ꝙ non fecerit animo lucrandi, sed vt posset constare, &
b sibi consequi debitum, *b* & sic ob. præsumptio allegata per Bart. ꝙ dominus non præsumitur velle iactare suum. l. cùm de indebito. ff. de prob. l. creditor. §. Lucius. ff. mand. & in l. filiusfa. ff. de dona. Et licet in amouendo tabulas & instrumenta committatur furtum, id verum si fecerit animo lucrandi, vt est text. cum gl. in d. l. qui tabulas, suprà alleg. plus dixit Bart. illud contingeret in fure, vt si pro eo non est alia præsumptio, credatur fecisse contra domini voluntatem. Non ergo idem dicendum in mandante si mandasset, vt libros haberet, quibus posset quod sibi debetur probare, & constat aliud esse probare, & aliud furari libros lucri causa,
5 quam probationē † etsi aliàs habere non poterat, ēt via furtiua illam licuerat quærere. iuxta doctrinā Inn. de rest. spo. c. cùm olim. quem sequitur & firmat Bald. in l. 2. C. de serui. & aqua. Et etiā considerandum ad assertionem modi quo ipse fur dixit se copiam librorum habiturum, quòd ipse inquisitus non approbauit illum, etsi expresè non reprobauerit, vnde in dubio non videtur approbasse, iuxta doctrinam positam per Dyn. in regula, qui tacet. de reg. iur. & per Bart. in l. quæ dotis. ff. sol. mat. & in l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procu. & per Gui. & Cy. l. inuitus. C. de procu. ¶ Quinimò dico, & plus, ꝙ virtute dictæ inquisitionis & confessionis factæ non potest aliqua cōdemnatio sequi, cum inquisitio sit
6 quia mandauit, & confessio est super consi. † & longè differunt consilium & mandatum, vt voluit gl. in dicta reg. nullus. in fin. dicens differentia est inter mandantem & consulentem, quia mandans obligatur ex mandato, sed consulēs ex consilio, vt l. 1. ff. mand. sicut ergo dicitur in ciuilibus ꝙ proposita vna actione, & alia probata, debet sequi absolutoria, vt legi. & no. in l. an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iud. ¶ Ita ēt dicendum in criminalib. quę ad instar ciuilium regulantur. l. absentem. ff. de pœn. in l. senatus ff. ad Turpil. ¶ Nec ob. l. 3. §. psuadere. ff. de seruo corrup. Et ꝙ dicitur in d. c. si quis viduā. l. di. & in c. sicut dignum. de hom. & de pœ. di. 1. c. nō solùm, quia in illis consuluit maleficiū committi, de quo sicut dictum est in mandato, ita dicendum in consilio per ea quæ etiam voluit Bart. in l. non solùm. §. si mandato. ff. de iniur. quia verè habita relatione ad verba confessionis mandatum non concludunt, per tex. cum glo. in l. 1. & 2. ff. mand. Non enim dixit, mando, iubeo, vel rogo, volo, vel aliud, per quod dici posit mādatum, prout etiam traditur in l. si quis mihi. §. iussum. ver. sed si mandauit. ff. de acq. hære. nec etiam in hac causa, quia fauorem & cōmodum non continet mandantis, sed tantum ipsius amouentis, etiam si mandasset. l. 2. ff. man. Item non consilium, non persuasionem, non instructionem, quæ verba dicit Bar. in d. §. si mandato, idem importare, quia non est confessus de modo habendi dictos libros, licet dixerat verba, de quibus in dicta
7 confessione, † & sic dicta verba etiam si dicerentur dubia, & ad certam significationem possunt deduci, debent interpretari ad id quod minus nocet, iuxta magistralem doctrinam Bal. in l. si quis seruo. C. de fur. in prin. Ad declarationē eius ꝙ dicitur in l. inter omnes. §. rectè. ff. de furt. & in §. placuit. Instit. eo. & in d. §. aliæ. & in similibus, in quibus dicitur in delictis non attenditur opin. delinquentis, sed ipsius rei natura & veritas dicentis. Item aut veritas & opi. se habent, vt cōtraria, & tunc aut veritas est causa delicti, sed opi. non, & tunc magis consideratur opin. quàm veritas. d. §. rectè. & de fal. l. impuberem. Si autem ex parte opinionis esset delictum, non ex parte veritatis, & tunc consideratur veritas. l. falsus. §. qui alienum. de furtis. & l. si seruum. §. ait prætor. ff. de acquir. hæred. nisi in casu d. l. si quis seruo. aut ex parte vtriusq;, scilicet veritatis & opinionis est delictum, & tunc consideratur ꝙ minus delictum est. l. scientia. §. qui cum aliter. ff. de acquir. hære. si est plus in veritate quàm in opinione, vel contra. l. item apud Labeonem. §. si quis virginem. ff. de iniuriis. & l. si ignorans. ff. loca. Si verò habent se, vt excedentia & excessa, tunc si opinio excedit veritatem, consideratur opinio. ff. de fur. l. vulgaris. §. si quis ea. & si veritas excedit opinionem, tunc si in diuersis delictis consideratur opi. quia voluntas & propositum, &c. ff. de iureiu. l. cum iniuriarum. Sed in eodem delicto, tunc si in diuersis personis consideratur opinio. ff. de iniur. l. eum qui nocētem. §. cum aliquis. aut in eadem persona, & tunc consideratur veritas. ea. l. §. de iniuria. & fuit originalis doctrina Andreæ de Pisis in delictis, in quibus animus requiritur, sed vbi animus nō est de substantia delicti, tunc veritas inspicitur, dummodò culpa posit imputari. l. sicut. §. de præteritis. ff. de vsufruct.
8 ¶ † Ideoque inferendo ad titulum quæstionis, cùm opinio dicti inquisiti fuerit non persuadere, nec consulere ipsi amouenti dictos libros, & scripturas animo furandi, sed vt probare posset se creditorem nomine patris in dictis quatuor florenis, & in chlamyde debita eius patri. Quæ opin. probata videtur ex tractatu habito inter dictum inquisitum, & dictum amouentem ante amotionem. s. quantum ad effectum probationis, iuxta illud ex præfatione ex tractatu declaratur animus & voluntas agentium. l. Titia. §. idē respondit ibi Bart. post Dyn. ff. de verb. oblig. Bart. in l. si ita stipulatus. circa princ. & quod dicitur in l. ff. de hær. insti. Et si veritas sit in contrarium ex parte amouentis, vt animo furandi amouerit, hoc non præsumitur ex parte inquisiti opinantis ꝙ iste non aīo furandi accipiat, & si veritas in contrarium fuerit ꝙ aīo furandi fecerit. & quia hæc sunt diuersa facta, & in diuersis personis, & vnum pōt inducere delictū, aliud non, hoc vltimum debet iudex assumere in fauorem delinquentis, siue ex parte inquisiti, & si allegetur veritas siue opi. & doc. Io. An. & Bal. de qua sup. & ideo † succedit re-
9 gula Iurisconsulti, in dubiis causis sniam ferri pro reo. l. fauorabiliores. ff. de reg. iu. & maximè in causis criminalib. l. absentē. ff. de pœ. ꝙ ēt iudex ex officio reorum defensiones debet inquirere, eo. ti. l. si non defendantur. & in fauorabiliorem partem dubia debēt interpretari, vt l. si de interpre. vbi ēt Bar. & in l. præses. ff. eo. tit. de pœ. Laus Deo eiusq; matri & beatis Antonio & Raynaldo hodie 23. Maij 1464. Et ita, vt suprà scriptum est, dico & consulo ego Antonius de Prato veteri, iuris vtriusque doctor comes, & sacri imperij consiliarius, &c. Bono. iura ciuilia legens.

ADDI-

ADDITIO.

a ¶Primus.scilicet Vincen.Paliotus.
b ¶Debitum.vide in simili Cæpolam,causa ciui.consi.211.

SVMMARIVM.

2 *Executio sententiæ potest fieri tempore feriato.*
3 *Brachiũ cuius imploratur, non debet adhibere causæ cognitionẽ*
5 *Exceptio & taxatiua, non excludunt casus similes.nu.6.*
7 *Extensio non dicitur quod venit ex mente.*
10 *Dies & pœna impedit purgationem moræ.*
11 *Oblatio debet esse realis.*
12 *Eligens viam iudicij an sibi præiudicet in via executiua. nu.13.*
15 *Remedium duplex exequendi cumulare potest.*
16 *Protestatio quando est contraria facto, non prodest.*

CONSILIVM CXXX.

Non est consil. Alexan.

IN causa strazarolorum, in qua dubitatur, an
ipsis petentibus & implorantibus brachium
familiæ d.Potestatis, vt eos associet ad accipi-
endum tenutam propria authoritate domus
1 ipsorum strazarolorum. † Cuius dicitur fini-
ta esse locatio, ex eo maximè, quia non soluit canonem seu
pensionem ipse pensionarius domus, cùm ex forma statuti
posit dominus & locator conductorem non soluentem in
termino propria autoritate expellere, an huic petitioni ob
stent feriæ messium, cùm statutũ dicat in tit.de feriis. & vo-
lumus & statuimus, &c. vbi disponitur ꝙ à die 14. Iunij in-
clusiuè debeat ius reddi solum & duntaxat in infrascriptis
causis.& non in aliis, etiam minimis, videlicet in causis exe-
cutionum sententiarum, præceptorum, mercedum, armo-
rum, &c. ¶Et dico ꝙ non obstantib.dictis feriis potest pro-
cedi, & ad hoc ostendendum dico, quod istud statutũ quan
tum est respectu causarum executionum concordat cum
2 iure communi. ¶ †Nam de iure communi executio senten
† 1. tiæ fieri potest tempore feriato †propter vindemias & mes-
ses, vt habetur in c.fi.de iudi.& ibi not.per DD.in c.fi.de fe-
riis, maximè per Ab. facit 2.q.1.sicut.& de pœ.dist.1.Adam.
& voluit Bart.in l.ait prætor.§.si debitorem. ff.de his quæ in
frau.cre. vbi expressè volunt ꝙ feriæ messium non impedi-
ant executionem. vnde modò sicut statutum est conforme
iuri communi, ita debet intelligi secundum ius cõe, & non,
vt contrarietur iuri cõmuni. per id quod habetur in c.cùm
dilectus.de consuet.& c.in nostra. de iniuriis.& in l. 2.C.de
noxa.& l.si verò.§.de viro.cum si.ff.sol. ma.vnde sicut de iu-
re communi, vt dixi, quando petitur executio, non obstant
ferię, cùm petitur illud quod est pręambulum executionis.
Nam cùm petatur, vt detur familia exectione mera facti,
sed quia non soluit pensionem, quæ est concessa ab ipso sta-
tuto, pro executione ipsius statuti, videtur istud peti posse,
& concedi debere, ex quo qui vult & concedit consequens,
videtur velle & concedere antecedens, sine quo illud expe-
diri non potest.c.pastoralis.§.præterea.& cap.consuluit.de
off.deleg.& in l.2.ff.de iurisd.om.iud.& l.ad rem mobilem.
& l.ad legatum ff.de procu.& l.oratio.cum simi.ff.de spon.
facit c. cùm inter. cum gl.de exceptio.& sic cùm permitta-
tur executio isto tempore, fortius permittitur petitio fami
liæ, vt præambulum pro ipsa executione fienda. ¶Præterea
ad prædicta facit, quod not.dixit Abbas in c.fin.de iud.alle-
gando Spec. & ꝙ dixit do. Ludo.in l.1.§.excipiuntur.de fe-
riis.vbi volunt, ꝙ vbi agitur de nuda & actuali executione
ea posit fieri tempore feriato ad messes. allegat not.in c.
nouit.de appel. Sed in casu nostro idem est, quia hic solùm
agitur de nuda executione, & nudo ministerio, qa petitur
familia pro tollendo scandalo, & ne accipiens tenutam of-
fendatur de facto pro iure quod habet, meritò videtur con
cedendum. Præterea ad prædicta confirmanda adduco di-
3 ctum Innoc.in c.1.de off.ordi.volentis, † ꝙ vbi imploratur
a brachium alterius superioris *a* extraiudicialiter, ꝙ nisi con
stet euidenter quod iniustè petat, debet dari, sed vbi in iu-
dicio petitur, vt quia fuit lata sententia, à quo non fuit ap-
pellatum neque reclamatum, quòd tunc debet impartiri
officium suum, nec debet aliquo modo admittere aliquam
exceptionem iniustæ sententiæ, vt ibi per eum, sed ita est in
proposito ꝙ petitur extra iudicium, & non constat euiden-
ter de iniquitate seu iniustitia, meritò videtur dicendum ꝙ
concedi debeat non obstantib. dictis feriis. & maximè hoc
videtur dicendum ꝙ non obstent feriæ, cùm petatur solum
brachium & auxilium ad defensionem, & ne fiat scanda-
lum, quia si secus diceremus quod obstarent ferię, posset se-
qui magnum absurdum, à quo est validum argumentum.l.
nam absurdum. ff. de bo. lib.& c.quemadmodum.de iure-
iur. Pone enim ꝙ peto auxilium & brachium superioris, vt
det mihi armatos qui me associet, quia timeo offendi, quos
mihi dare tenetur, per l.fina.C.de erogat. mili.anno.lib.12.
Certè si iudex staret, & diceret, obstant petitioni tuæ feriæ,
posset sequi scandalum mortis petentis interim, vnde pro-
pterea non est dicendum, ꝙ in casu prædicto obstarent fe-
riæ, cùm petitur dicti brachij sui auxilium, vel peto quod
mihi caueatur, quia timeo offendi, quod possum petere, &
iudex debet mihi facere cauere, vt in l.denunciamus.C.de
his qui ad ec.confu.& ibi Barto.in l.qui bona.§.de illo.cum
pluribus §.d.l.ff.de damn.infect. Certè si diceretur, obstant
feriæ, non bene diceretur, & esset quid horribile admittere
dictas ferias, quare dico quòd hoc casu non obstant feriæ.
¶Nec prædictis videtur obstare dictum statutum, primò
arguendo, vt arguit Bald. in l.cùm mulier. ff.solut.matri.in
illa quæst.qua quætitur, si stat statutum ꝙ non soluenti col-
lectas, non reddatur ius, vnde dubitatur, an si non soluenti
fit iniuria, poterit iudex contra iniuriantem inquirere, ex
quo ipse iniuriatus nõ potest accusare, & arguit quod vide-
tur dicendum quòd sic, quia dicit, ꝙ statutum non videtur
loqui in isto casu, cùm dicat ius, & sic iudicium, vnde cùm iu
dicium consistat ex tribus personis, vt Insti.de interdi.§.re-
tinendæ.& §.plura. cum similibus.& in c.forus.de verb.sig.
& in inquisitione non sunt, nisi duæ personæ, meritò, &c.
vnde ex isto dicto Bald. eodem modo arguendo, cum dicat
ius, & sic iudicium, & sic loquatur in casu quo requiruntur
tres personæ.de quibus in c.forus.de ver. sig.infertur quod
in casu nostro non habebit locum statutum, cùm istud pe-
tere brachium, vertatur solùm inter strazarolos seu eorum
4 procuratorem, & iudicem. † vnde vbi non habent locum
verba legis, nec eius dispositio.c.indemnitatibus.§.sed cum
eas.de elect.in 6.& c.fin.de sta.mon.& in l.4.§.prætor.& ibi
Bart.de dam.infect.l.ita autem.de admi.tut.l.quod consti-
tutum.de mili.test.& l.hos accusare.§.omnibus.de acc.& l.
nominis & rei.§.verbum.ff.de verb.sig.cum sim. ¶Non ob.
huic argu. ꝙ dicatur, imò in casu nostro iudicium fuit, hoc
est, quia sunt tres personæ, quia fuimus citati, & sic habili-
tati, vt dixit Bart.in l.1.§.1.de oper.no.nunci.& habetur in c.
genesi.de elect.& d.Ant.in c.dilecti.de excep.& no.in c.in-
telleximus.de iud.& not.in c.cùm inter.de excep.& Barto.
in l.cùm mulier.ff.solut.matrim.& Bald.in l.fin. C.de edict.
di.Adri.tollen. Quia dico, quòd dato quòd notarius dixe-
rit in citatione ad petitionem Cæsaris, tamen errauit, quia
vt nouit d. Potestas, ipsa citatio fuit facta ex officio domini
Potestatis, & non ad instantiam partis, & sic quantum ad ser
Cęsarẽ, non fuit nec est pars in iudicio, nec citata, & meritò
haberet obstare dictum argumentum. ¶Nec etiam videtur
obstare, si dicatur dictum statutũ, non excipit istum casum,
ergo cùm excipiat aliquos, videtur in cæteris regulá firma-
re, vt dixit Dyn.in Rub.de reg.iu.in 6.& habetur in l.quæsi-
tum.§.denique.de fundo instru.& l.nam quod liquidæ.§.fi.
de penu.leg.& l. in his.ff.de legi.& in Auth.de non alie.§.vt
autem.& c.2.de coniu.lepro.& 32.q.2.dominus.& no.in c.
5 vt iusta.de off.ord. †quia respondeo, ꝙ quanquam exceptio
firmet regulam in non exceptis per prædicta iura, exceptio
tamen non excludit similes casus ipsius except.gl. est singu.
in l.1.C.de cond.indeb.imò includit alias similes exceptio-
nes, vt ibi cum gl.& voluit not.Abb.in c. quoniam frequen
ter.vt lite non conte.& in c.cùm omnes.de consti.& allegat
pro illa gl.casum.in c.cùm dilecta.de confir. vti. vel inuti.&
idem dixit in c.pasto.in prin.de resc.& sic non excludet hác
causam executionis fiendæ propria autoritate sibi concessa
à statuto, cùm concesserit executionem sñiæ, quæ fit autori
tate iudicis, & sic ipsius ministro, cũ censeatur ipse minister
non

non facere,sed lex,& sic hæc videntur æquiparari.arg.c.ad-
ministratores.& c.an solum.& c.seq.c.iudex.24.q.5.& sic in
effectu fit executio per istum propria autoritate vigore sta-
tuti, sicut fit executio sniæ,vigore sniæ per ipsum iudicem,
quia quilibet censetur per prædicta minister execu. & ideo
sicut in vno conceditur,ita & in alio simili. ¶ Nec obst.si di-
catur,ꝙ statutum oīnò habet obstare,quia loquitur per di-
6 ctionem taxatiuam , quia respondeo,† ꝙ dictio taxatiua li-
cet de natura sua habeat excludere,vt l.3.§.à Titio.ff.de adi.
leg.tamen non excludit similia, nec ea q̄ veniunt vigore ver
borū,cui adiungitur,vt habetur cle.exiui.§.cùm aūt.de ver.
sig.Et est gl.de verbo,taxatiua.in l.si mora.ff.sol. mat.vbi li-
cet tex.ibi dicat maritū duntaxat teneri de dolo,tamen te-
netur de lata culpa quę assimilatur dolo,vt ibi.idem in l.ob
æs.C.de p̄diis mi. vbi dictio, tm̄,non excludit similes casus,
vt ibi gl.facit ꝙ habetur in l.illud.de sac. san.eccl.& Bar.in l.
serui noīe.ff.de vsuca.& ad hoc possem multa allegare, quæ
omitto breuitatis cā. ¶ Nec ob.quod dicatur hic est dictio
geminata taxatiua,qa respondeo ꝙ ista geminatio fuit & est
facta ad maiorem expressioné intentionis condētis statu-
tum,vt appareat ꝙ oīnò voluit excludere alios casus diuer-
sos,nō aūt ꝙ voluit excludere casus similes.& sic correctio-
nem inducere,quia esset contra dictas gl. q̄ volunt ꝙ vt non
inducatur correctio in similib. ꝙ intelligatur de extraneis,
& non de similib.& sic videtur ꝙ istud statutum non obstet,
7 †& non est ista extensio, *b* qa istud venit ex mente statuti.&
b rōne eius q̄ fuit non impedire execu. non extensiuè.l.nomi
nis & rei.§ verbum.ff.de ver.sig.facit ꝙ no.Bal.in l.maximū
vitium.C.de lib.præt.& d.Pau.de Ca. consi.347.& ꝙ habe-
tur,per gl.in c.1.in versi.Italiæ,de temp.or.li. 6.¶Nec prędi
ctis refragatur si dicatur Bal.in l.1.§.excipiūtur , decidit istū
8 casum contra tex.in quantum vult in hac quæstione. †an sta
tutum inducens ferias, intelligatur scd̄m ius commune,vt
non habeat locum in casib.exceptis à iure communi,& de-
cidit ex allegatis opin.quod aut statutum simpliciter indu-
cit ferias, & tunc intelligatur secundum ius cōe,vt casus ex
cepti à iure communi,intelligantur excepti ab ipso statuto.
† 2. Aut statutum procedit vlterius faciendo †aliquas exceptio
nes, & tunc dicit ꝙ non habet locum ius cōe, quia in casib.
à statuto non exceptis debemus stare statuto,& nō iuri cōi.
quia exceptio firmat regulā in non exceptis,vt ibi per eum.
& sic dicit pars aduersa hic decisionem esse sui dubij, sed
ego dico,vt dixi,ꝙ fateor in casibus non exceptis, & diuer-
sis ab exceptis non habebit locum dispositio,vt extendatur
† 3. †ad alios,sed similes bene statutum comprehendit, per di-
ctam gl.suprà alleg.in l.1.C.de condi.indeb.Et sic intelligo
dictum Bald.suprà allegatum,vt non excludat casus similes
comprehensos in statuto, vt in casu nostro,sed diuersos,li-
cet sint à iure communi dati,& positi in dict. l. 1. ff.de feriis.
¶Nec obstat ꝙ allegatur de dicto Bald.in l.1.ff.de feriis.s.ꝙ
vt delegatus non possit cognoscere,an sua sit potestas, quia
committentes non habebant potestatem,quia si istud pro-
cederet in casu nostro, bene faceret dictum suum. Sed cum
committentes in hac ciuitate teneāt locum principis,certè
ipsi possunt derogare feriis,vt dixit d.Ludo.in d. l.1.Et quia
9 est ridiculum hoc dicere,non insisto, quia certum † ꝙ infe-
rior non potest tollere legem superioris. c.cùm inferior.de
maio.& obed. 21. distinct. denique.& ideo legatus etiam de
latere non potest committere causam appel. remota,vt ha-
betur per gloss.in c.super quæstionum.de offi.deleg.& c.ꝙ
ad consultationem.de offi. deleg.nec vt proceditur de pla-
no sine strepi.&c.vt in glos.c.fin.de hære.in 6.& in Clemen.
sæpe. de verb. nec tollere consilium, vt in c.dilectus.el 1.de
præbend.sed isti committentes fuerunt domini sexdecim,
vnà cum domino Locumtenente, qui repræsentant in hac
ciuitate personam principis,& quod eis placet, legis habet
vigorem. per prædicta tollitur ꝙ dicitur longa fatigatione,
videlicet quòd erant delegati , & ꝙ non est eis data iurisdi-
ctio per adiunc.clausularum,&c.per not. in c.licet.de offic.
ordin.& in c.cùm aliquis.de rescript.in 6.& l.1.de offic.eius
cui man.est iur.& in c.1.de cleri.egro.in glo. in 6.Bart.in l.2.
§.1.de optio. leg. & in l.ius ciuile.ff.de iustitia & iure.& not.
in l.si quis id quod.de iurisd.om.iud.cum simi.Et sic ex prę-
dictis concludo quod feriæ non habent obstare,& ꝙ debe-
tis & potestis procedere. ¶ Nec prædictis obstant allega-
ta in contrarium,& primò ꝙ dicitur,quod soluit pensioné,
& sic meritò non potest expelli tanquā cessans in solutione.
Quia dico ꝙ istud non est verum, & ad eum spectat docere
de solu.quia neganti,non asserenti incumbit onus proban-
di.l.2.de proba.& 6.q.5.c.fi.& not.in c.in præsentia.de pro-
ba.& no.in l.1.C.de prob.& no.in c.super his.de ac.maximè
per Imo.vnde cùm non probauerit,perinde est ac si non es-
set.l. in lege.ff.de contrahen.& c.cùm contingat.cum si.de
rescri. ¶Non ob. ꝙ dicatur dato ꝙ non sit soluta tota quan
titas,tamen est facta oblatio in iudicio, quæ oblatio sola suf
ficit ad tollendam moram seu purgandam moram,per id
quod habetur in l.acceptam.per Bar.&Bal.maximè in vers.
10 5.quæro.C.de vsur. † Quia respondeo primò quod ex quo
est dies, & pœna , vt patet in contractu nostro,non admitti-
tur purgatio moræ , per not. in l. traiectitiæ. §. de illo.ff.de
act.& oblig.& in l.si insulam.per Bart.& alios. ff.de ver.obl.
& de materia in l.cùm stipulatus sum mihi à Proculo.de ver
bo. oblig. in quibus locis hæc materia plenè tractatur. Et si
diceres , dico ꝙ imò admittitur purgatio moræ in casu no-
stro,cùm sumus in contractibus bonę fidei,per id quod pul
chrè dixit Bald.in l cùm allegas. C. de vsu.versi.6.oppo.vbi
voluit ꝙ in contractibus bonæ fidei admittatur purgatio
moræ,non obstante die & pœna, secus in contractibus stri-
11 cti iuris,vt ibi respondeo,vt dixi pridie in voce,† quod in il-
lis casibus,in quibus obligatio habet aliquem effectum,est
necesse quod talis offerens habeat pecuniam in manu, &
non sufficit dicere in verbo,vt pulchrè dixit Barto.in l.prę-
tor. §. si reus paratus. ff. de ope.noui nunci.vbi dixit ꝙ om-
nes leges,quæ dicunt,sit paratus soluere, debet ire cum de-
nariis in manu , aliàs non dicitur obtulisse,nisi in duobus ca
sibus,de quibus ibi per Bart. Et sic non sufficit dicere,offe-
ro me paratum soluere, si dicat verbo , & non habeat pecu-
niam in manu , vt etiam voluit Bal. pulchrè in titu.si de feu.
fue.contro.inter dom.& agna.§.libet.vbi dicit,quòd si quis
vult aliquid consequi ex oblatione,vbi oblatio est necessa-
ria, tunc debet offerre,& non sufficit offerre verbo, sed de-
c bet offerre *c* rebus ipsis,nisi esset talis res quæ non possit of-
ferri,vt res immobiles,vt ibi latius per eum. Ex quo constat
ꝙ non sufficit offerre,dicendo sum paratus soluere,nisi ha-
beat pecuniam in manu , vt voluit etiam Barto. in d.l.acce-
ptam.ver.venio ad quæstiones.& latè hoc voluit d.Matthæ-
us de Mattesillanis , in notabili centesimo vigesimo nono,
vbi dicit no. quod vbi aliquid debet offerri ad finem actio-
nis consequendæ, vel moræ purgandæ requiritur oblatio
rei pręsentis,vnde oblatio rei verbalis in præsentia nō con-
stitutæ nihil operatur.l.qui decem.§.idem responsum.ff.de
solu.& l.seruus si hærede.§.fin.ff.de statuli. facit pro primo,
quia vbi opus est facto , verba non sufficiunt, vt in c.1.de eo
qui mitt.in pos.causa rei ser. ¶Et sic etiam hoc ipse vult ex-
presse ꝙ non sufficit offerre verbo, nisi habeat pecuniam in
manu , vt dixi. hanc eandem partem voluit Imol.in dicta l.
prætor.§.si quis. vbi dicit, quòd ille qui offert fideiussorem,
debet illum secum habere quando offert. l.si dicem.§.idem
respondet.de solutio. Et similiter dicit quod offerens pe-
cuniam,debet illam secum habere, aliàs non sufficit verbo
offerre se paratum soluere , & ita dicit intelligendam. l.ac-
ceptam. Subiungit secundum Angel. ibi , prædicta vera
quando debitum est liquidum. si autem debitum non est
liquidum,debet liquidum offerre in manu,& pro non liqui
do offerre verbo se soluturum , & dare fideiussorem, per l.
statulib.de statulibe.ꝙ etiam voluit Lu. Rom. in d.§.si quis.
Et sic concluditur, quòd cùm hic non fuerit data satisdatio
quòd non fecit verbo offerendo prædicta, & quod debeat
habere denarios in manu , voluit d. Pet. de Anchar.consil.
331.incipien. Visis actis & actitatis. Ex quibus cōcludo per
hanc oblationem verbo factam, dato quod posset purgare
moram , non satisfecit. & patet quod dixi verum quod re-
quirebatur quod haberet denarios in manu, & sic duobus
suis motiuis est responsum. ¶Non obstat quod secundò al-
legaba-

legabatur.ſ.litis pẽdentia, vt quia oĩa iura volunt ꝙ lite pen
dente nil debet innouari, vt lite penden. per totum.cum ſi.
Et dicitur lis pendere eo qđ eſt facta citatio, vel litis conte-
ſtatio facta, vt habetur in cle.fin.& in iuribus ibi in gl.alleg.
vt lite pendente, quantum ad hoc, vt non poſsit aliquid in-
nouari.i.quantũ ad hoc, vt non poſsit priuari ſua poſſeſsio-
ne, vt dixit glo. in verbo, innouari. in d.cle.vnde patet, ꝙ in
caſu noſtro non debet aliqd poſſe innouari, & ſic dicit pars
aduerſa non põt per vos hoc peti in caſu noſtro, cùm nedũ
ſit facta citatio, ſed ẽt ſit lis cõteſtata ſup iudicio petitionis
12 miſsionis in poſ.vrbanius agendo, vt patet ex actis. ¶ † Et ſic
ex iſto infertur qđ ex quo inſtitutis in iudicio petendo, & vr
banius agendo immitti in poſ.non poteſtis redire ad viã, vt
propria autoritate intretis in poſ.& ſic ꝙ aſſociemini ad in-
trandũ, per id qđ dixit Bal.in l.2.verſ.10.quæro.C.de ſerui.
& aqua. vbi pro eo ꝙ quis vadit ad iudicium, ꝓ reuocatio-
ne precarij, ꝙ ipſo iudicio pendente non põt propria auto-
d ritate expellere, qa ex quo eligit *d* viam iudicij, † videtur me
† 4. ticuloſus, & ad viam facti redire non põt, per l.de pupillo.§.
meminiſſe.ff.de ope.no.nun. cum aliis ibi allegat.per eum.
¶ Quia reſpondeo, ꝙ cum itum fuerit ad iudicium p̃miſſa
proteſtatione, qđ per hoc non intendebat renunciare, nec
modo aliquo volebat renunciari iuri qđ habebat de ꝓpria
autoritate intrandi, ꝙ iſtud iudicium videtur pendere cum
iſta qualitate, & ſeruare id ius ſibiipſi ꝓteſtanti. Nam clarũ
eſt, ꝙ proteſtatio ſeruat ius ꝓteſtanti. l.ſi fideiuſſor.§.1.ff.q
ſatiſ.cog.& c.cùm M.de conſt.cum ſi.vnde iſta ꝓteſtatio re-
ſeruat ius ipſi agenti, ne p̃iudicet ſibi per introitum iudicij,
13 † ſicut in ſimili dicitur in c.ſolicitudinẽ.de app.vbi dato ꝙ ſi
ego appellaui à iudice, & demum redeã ad iudicem, videar
renunciare appellationi ab ipſo interpoſitę, vt in c.gratum,
† 5. de off.dele.cum ſi.ibi in gl.alle.tamen ſi adeo † iudicẽ ipſum
app.cum ꝓteſtatione, qđ non intendo renunciare appella-
tioni, ipſa ꝓteſtatio iuuabit me, & potero vtrunq; facere, vt
in c.ſolicitudinẽ.de ap.vbi eſt caſus de hoc.ita in propoſito
dato qđ adeundo iudicẽ vrbanius agendo videatur renun-
ciare iuri ꝓpria autoritate intrandi, tamen hoc verũ, niſi fu
iſſet ꝓteſtatũ, quod non intendebã renunciare, qa hoc caſu
potero vtrunq; facere, per p̃dicta. Et non ob. dictũ.Bal.ſup.
alleg. quia ibi nulla erat ꝓteſtatio reſeruationis, vt patet ex
eo d.Bal.& ad hoc poſſem alleg.multa ſimilia, de qbus in di-
ctis iurib.& maximè in c.cum M.& d.c.ſolicitudinẽ.in qbus
per ꝓteſtationem non pręiudicatur, ſed ſeruatur ius ſuum.
¶ Nec ob.ſi diceretur, amice, ipſa ꝓteſtatio eſt contraria fa-
cto, ergo non iuuat, per id qđ habetur in c.ex ore.de inſti.&
in c.perne.de app.& in d.c.cum M.cum ſi.Quia reſpondeo,
qđ imò non eſt contraria facto, imò eſt ad reſeruationẽ iu-
ris ſibi cõpetentis, & valet, vt in c.Cumana.cum multis ſimi
lib.in gl.allega. & in c.1.quod me.cã.in c.Lotharius.21.di.&
in l.ſi debitor. §.1.ff.quib.mo.pig.vel hyp.ſol.& in l.Neſen-
nius. ff. de neg.ge. ¶ Quinimò dico ꝙ illa ꝓteſtatio, & illud
qđ tunc petitur, non eſt contrariũ, imò venio ad coadiuua-
tionem eius qđ erat primò petitũ, & ideo non dicitur con-
traria petitio, vt in ſimili habetur in c.ſi à iudice.de ap.in 6.
14 in gl.in verb.teneris. vbi † ſi cõpareo corã iudice, à quo ap-
pellaui à grauamine illato ꝑ eum, & volo ꝓbare grauamen,
vt reuocet illud, dicit ꝙ non dicor renunciare appellationi,
qa facio actum tendentẽ ad fortificationem appellationis
interpoſitæ, & actum tendentẽ ad vnum, & eundem finem
cum appellatione, ita in ꝓpoſito introitus ſiue aſſociatio ad
introitum ꝓpria autoritate tendit ad illum finem, ad quem
tendebat illa prima petitio, imò ſicut illa prima petitio ten
debat ad habendũ poſ. ita iſte introitus ꝓpria autoritate &
aſſociatio ad intrandũ, ergo non ſunt cõtraria, & meritò vi-
15 detur admittenda. ¶ † Facit ꝙ in ſimili dicitur per Bart.in l.
conſentaneũ. C. qũo & quando iudex. & Bal.in l.ignorare.
C.de reſt.mil.& d.Pe.de Anc.in c.1.de eo qui mit. in poſ.vbi
† 6. volunt ꝙ ſi feci capi † debitorẽ meum, & demum petã mitti
e in poſ.bonorum ſuorum, ꝙ debeo admitti, qa iſta duo *e* re-
media tẽdunt & eueniunt ad eundẽ finẽ, & vnũ non eſt con
trariũ alteri. & ſi diceres, amice dices verũ ꝙ illa põt inten-
tare, ſed nõ ſimul & ſemel, per id quod dixit Ang. in l.nemo
carcerem, de exacto. trib. intelligendo.l.cùm ex eo.ff.ad l.
Iu.pecu.quia reſpondeo ꝙ non ſimul & ſemel, ſed in eadem
ſcriptura, ſed ſucceſsiuè poſſum facere, qa ex quo per pri-
mũ non eſt mihi ſatisfactum, & tua in reſiſtendo perſeuerat
contumacia, venio ad aliud ꝙ poſſum, per id qđ habetur in
c.qm̃ frequenter.in fi.vt lit.non conte.vbi facta excõicatio-
ne, ſi perſeueras in cõtumacia, põt deueniri ad miſ.in poſ.&
16 econtrà, vt ibi, ita ergo dicendũ in ꝓpoſito. ¶ † Facit qđ ha-
betur in l.cum fundũ.in fi.ff. qđ vi aut clàm. & in c.paſtora-
lis.de cã poſ.& ꝓpri.vbi ſi primo egi rei vendi. & demũ volo
agere poſ.& in ipſo ꝓcedere admittor, quia vt dicitur ibi, &
maximè in gl.d.l.cum fundũ iſtę petitiones cõpatiuntur, &
non aduerſantur, & meritò admittuntur, ita in ꝓpoſito iſtæ
cõpatiuntur.& tendunt ad vnum finẽ, ideo debent admitti,
& vni non p̃iudicatur per aliã, maximè ſtante dicta ꝓteſta-
tione, q̃ (vt dixi) ſeruat ius ꝓteſtantis. Et maximè, quia huic
ꝓteſtationi non fuit per partẽ contradictũ, ergo ipſa habet
pręiudicare ipſi, per id qđ dicit gl.& DD.in d.c.Cumana.de
elec.in verbo, ꝓteſtatione.& gl.1.in l.ſi fideiuſſor. ſup.alleg.
qui ſatiſ.cog.in ver.recuſare.q̃ vult ꝙ vbi ꝓteſtans tacet, prę
iudicat ſibi.& hoc voluit ibi Ang.& d. Lu.qui ad hoc allegat
gl.in l.fi.§.ſi p̃dixerat.ff.nau.cau.ſta.Et dicit ſin.quòd in ꝓ-
teſtatione alterius iuris excluſiua, taciturnitas habet ei præ
iudicare, & ſic ex iſto cùm non cõtradixerint ipſi ꝓteſtatio-
ni, habet eis claudere os, qđ non videamur renunciaſſe iuri
noſtro. ¶ Facit in ſimili quod dicitur in reſponſione factali
bello, quãdo reſpondit cum ꝓteſtatione ꝙ non intendit li-
* tem cõteſtari. Nam ſcđm * cõem opi. Bart.& aliorũ in l.1.de
lit.conteſt.& d.Matthæ.in no.64.& in c.1.cum ſi.de lit.con-
te.ipſa ꝓteſtatio operatur ꝙ licet litigetur, tamẽ nõ dicitur
lis conteſtata ad p̃iudicium ꝓteſtantis.& ipſa ꝓteſtatio ſer-
nauit ius ꝓteſtandi. † Quia, vt dicit, & bene do.Abb.in d.c.
17 1.illud ꝙ dicitur ꝙ proteſtatio cõtrario factõ nõ iuuat, eſt ve
rum, quando ordinatur ad tollendũ factũ, cũ facta non poſ
ſint haberi ꝓ infectis, ſed vbi ordinatur ad tollendũ mentẽ
à facto, tunc bene operatur ꝓteſtatio.l.Labeo.ff.de ſup.leg.
& l.obligationũ ſubſtantia.ff.de ac. & obli.& idẽ tenet Spe.
eo.tit.de lit.conteſt.§.1.ver.illud. ita ergo in ꝓpoſito noſtro
iſta ꝓteſtatio fuit facta ad tollendũ illã p̃ſumptionẽ, q̃ erat,
† 7. vt videremur tanq̃ meticuloſi renunciare iuri † intrãdi pro-
pria autoritate, vt dixit Bald.in d.l. 2. de ſerui.& aqua.vnde
iſta ꝓteſtatio tollit iſtam p̃ſumptionem, & oſtẽdit mentem
noſtrã, quod non fuimus meticuloſi, vt ſumus, & ideo ꝙ nõ
obſtante prima petitione poſſumus hãc facere.& nõ obſtãt
allegata in contrariũ, quia per hanc ꝓteſtationem nõ dici-
tur in noſtri p̃iudicium lis pendere, per ſupr. allegata. ¶ Ad
vltimũ quod allegabatur per partẽ aduerſam. ſ. de inſtru-
mento qđ dicebant habere, ſed ſocietatẽ ei dictũ Manganũ
cõceſsiſſe, &c. dico ꝙ non oſtẽderunt. Et paria ſunt nõ eſſe,
vel non apparere.l.in lege, ff.de contrah.emp.& ſi oſtẽdent,
replicabitur & oſtendetur qđ in caſu noſtro nõ ob. dictum
Ang.in Auth. de hær. & fal. §.ſi verò expreſsim.& ẽt, quia de
præſenti non ſumus in caſu, an in contractu hmõi ſit electa
induſtria perſonæ, & ſic non tranſeat ad hæredes, nõ tango,
quia ſolum habemus tractare, an liceat expellere, quia non
ſoluerunt penſionem. Si enim opus erit, ſcribam, & infallẽ-
ter & ſine dubio credo de iure oſtendere, quòd iſte contra-
ctus in caſu noſtro non tranſit ad hæredes, quia fuit electa
induſtria perſonæ, vt oſtendam loco & tempore.cætera ſup
pleat circa prædicta, prudentia magnifici domini Po.cum
eleganti ſcientia d. Vicarij.

ADDITIO.

a ¶ Superioris. imò niſi ſit inferior & merus executor debet
cognoſcere de iuſtitia, & ſcire quid agat, quia Deo redditu-
rus eſt rationem adminiſtrationis, ad Rom. 13. ideo vera eſt
opin. Bart. in l.magiſtratibus, & ibi Bald. ff. de iuriſdi.omn.
iud. in l. diuus. l. non dubium.ff.de cuſto.reo.quem ſequi-
tur Lucas Pen.in l.1.q.1.C.de priui.ſchola.l.fin.q.3. C.de li-
tera. lib. 12. & practicatur, vt latè per do.Ioan. Igneum Ro-
thomagenſis ſenatus præſidem grauiſsimum in l.1.§.cùm
dominus.num.33.cum ſeq. ff.ad Syllan.
b ¶ Extenſio.infrà lib.5.conſil.85.

¶ Offer-

c ¶Offerre. Ale.l.si mora.in prin.sol.ma.l.qui Romę.in prin. l.si insulā.de ver.obl.l.si seruus.in prin.de vul.& pu. sup.li.2. consi.224.sup.lib.3.consi.106.nu.21.sup.eo.consi.24.Anch. consi.331.in prin.consi.87.Rom.consi.163.in fi.Pet.de Ferra.in lib.quando agit.ad pet.ex compro.gl.ver.legitimè obtulit.Pau.l.acceptam.C.de vsu.Curt.senior.consil.39.Ias.l. Titiæ textores.nu.7.ff.de leg.1.consi.172.lib.1.Ant.Negusa. tract.de pig.2.parte 3.membri 5.parte princ.

d ¶Eligit.dixi in consue.Parisi.§.166.

e ¶Ista duo.Bal.Pau.l.qui legati.C.vt in pos.leg.Bal.&Ias.l.1. in fin.ff.si quis ius di. non obt. Deci.consi.72.in fin.dixi in consue.Parisi.§.166.

SVMMARIVM.

1 *Colonum non soluentem propria authoritate expellere licet.*

3 *Iudex an tunc debeat dare familiam parte non citata.n.4,& 5*

7 *Liberatio facta absenti non valet.nu.8.9.*

10 *Donatio facta in absentem potest reuocari ante acceptionem.*

11 *Oblatio verbalis non valet.*

CONSILIVM CXXXI.

De eadem re.

IN causa inter vniuersitatē strazarolorum ex parte vna,& hæredes in effectu magistri Bartholomęi de Magno ex altera, paucis agā tum ob rei euidentiā, tum ob præclaram & singularē doctrinam & rerum forensium experientiam dominorū iudicare habētium. ¶†Præsuppono igitur
1 in primis tam de iure municipali, q̃ communi, si conductor ad modicum tēpus cessauerit semel in solutione pensionis, expelli potest per conductorē propria autoritate. & res locata apprehendi. hoc disponit statutum sub Rubr. de pœna vendentis rem alienā. hoc disponit ius cōe, vt dixi secundū
* magis veras & * cōes conclusiones, vt habetur in l.ædem.cū ibi no.C.loca.& in l.pen.in prin.ff.loca.Et plenè no.Bar.& alij in l.quæro.§.inter locatorē.ff.eo.ti.& in l.vectigalia.§.1. ff.de pu.& per Ia.But.& alios in Auth.qui rem.C.de sac.san. eccle.& cano.in c.propter sterilitatem,de loca.& no.Bal.in l.creditores.in rep.C.de pig.ibi dum dicit,quinto colonū vel inquilinum non soluentem, licitum est, ꝓpria autoritate
a expellere, *a* &c. ¶†Et non potest mora purgari, vel quia res
2 desiit esse integra, vt quia locator alteri locauit post morā conductoris, vt in casu nostro.l.si in lege.§.colonus.ff.loca. facit l.& si post tres.cum materia.ff.si quis cautio.& etiam propter iuramentum adpositum per conductorem in contractu non est locus purgationi moræ.l.si quis maior.& ibi no.Bart.& alij.C.de trans.no.Bar.in l.prædia.ad fi.ff.de act. emp.& Bar.& omnes in l.si insulam.ff.de verb.obl.in 5.q.& Bald.in l.si pacto quo pœnam.in fi.C.de pact.& in d.l.si post tres.in lectura.& Sal.in l.magnam.C.de contra.& commit. stipu.sed ita est ꝙ conductor non soluit in termino debito, q̃ tam in instrumēto q̃ in statuto est expressa dies, qua solui debeat, quæ dies siue expressa ab homine, siue à lege, interpellat pro homine.d.l.magnam.& l.traiectitiæ.§.de illo.ff. de ac.& ob.l.2.in fi.C.de iure emph.l.interdum.in princ.ff. de verb.obli.l.vnica.§.exactio.C.de rei vxo.act.c.potuit.de loca.bona gl.in l.si mora.ff.sol.mat.& in l.si duo.§.fin.ff.de consti.pecu.& eo ipso ꝙ apparet instrumentum obligationis de soluendo locatori, habet locator fundatam intentionem suam, si allegat conductorē non soluisse absq; eo quod probet istam negatiuam, scilicet ꝙ conductor non soluit.l. 1.C.de prob.no.gl.magna,in l.2.C.de iure emph.& Bar.latè in l.in illa.la 1.ff.de verb.obl.& alij in l.actor.C.de proba. Canonistæ in c.super his.de accu.cum suis concord. ¶†Se-
3 cundò præsuppono ꝙ quando conductor pōt propria autoritate ingredi, & similem actum facere, si ille qui potest propria autoritate facere, petat à rectore ciuitatis vel præside sibi dari officiales aliquos ad prædicta necessarios, sibi concedendi sunt, vt probatur in l.cum domini horreorum. in prin.cum ibi no.& ibi ponit Bar.& alij.ff.locati.hoc vide
4 mus alibi, †nam & debitorē suspectum & fugitiuum capere potest creditor propria autoritate.l.ait prætor.§.si debitorē.ff.quę in frau cre.no.in l.nullus,C.de Iudæis.& tamen si vadat creditor ad iudicē, & summariè fidem faciat iudici de debito & de suspectione fugæ superuenta, debet iudex sibi petenti dare familiam ad capiēdum debitorem, vt not. Dy.& Bart.in d.§.si debitorem,& Ang.in l.nemo carcerem. in rep.& in l.si arbitrio.§.1.cum si.ff.qui satisd.cogan.hoc in terminis nostris firmat Salyc.in d.l.creditores.in 13.q.& Io.
† 1. de Imo.in c.potuit.de loca.vbi etiam singulariter † dicunt, ꝙ licet aliàs quando agens, qui poterat propria authoritate ingredi.petit ex vrbanitate à iudice dari licentiam ingre
* diendi, debeat pars citari secundum magis * communem opinionē, tamen secus est, quando simpliciter petit sibi dari familiam, quę eum associet, donec fuerit ingressus,& hoc ad prouidendum ne scandala & rixæ sequantur, nam certè tunc nō requiritur citatio, quia actus immittendi in possessionem, non est petitus per partem à iudice, vt ibi latius per eos. Et hoc casu saluant gloss.in l.meminerint.C.vnde vi.
5 ¶†Tertiò præsuppono ꝙ quando prædicta probantur per productionem instrumenti, non requiritur ꝙ producatur libellus, nec litis contestatio fiat, nec quòd ordinariè procedatur, si petatur vrbanius agendo dari licentiam ingrediendi,& expellendi manu militari secundum cōmunes conclusiones, vt firmat Bart.in repe.l.creditores.in 5.q.principali, quem ibi quò ad hoc sequuntur alij, & Bal.in c.1.§.si qs not.in titu.de pace iuramento firmanda.vbi pro hoc alleg. not.per gl.§.in multis.Insti.de libe.& in terminis Bal.in l.2. C.de iure emphy.& in d.l.eden.& Io.de Imo.in d.c.potuit. & Io.And.in addi.Spec.in tit.de libellorum concep.§.nunc videndum.in additione incip.Ad materiam facit.Et Anto.
6 de But.in c.1.circa medium.de libel.oblat.† Ex istis ergo de primo ad vltimum patet, quòd dictis locatoribus propter non solutam pensionem, licitum est ingredi propria autoritate, & expellere conductorem, seu eius hæredes,& quod ipsis cōcedi debet familia magnifici domini Potestatis, quę eos associet in possessionem,& prouideat ne scādala & rixæ sequantur, ac etiam petentibus locatoribus denegari non debet, imò per vos concedi debet licentia ingrediendi dictam rem locatam,& expellendi conductorem seu eius hęredem, & ita manus militaris vestræ familiæ concedenda est dictis locatoribus ad expellendum conductorem, seu eius hæredem, qui ad hoc citatus est, & nihil contradixit, vel fecit ꝙ habeat eum in aliquo reuelare. ¶Nec prędictis obst.si diceretur, quod inter homines dictę societatis per partium scrutinium fuit obtentum quod domina Dominica, vt hæres dicti magistri Bartholomæi non inquietetur, nec molestetur in dicta conductione, vsque ad festum natiuitatis, qa
7 respondeo, † ꝙ cum dicto partito præsens non fuerit dicta domina Dominica, nec alius qui pro ea stipulatus fuerit, nec receperit, nec nuncius vel epistola missa ad ipsam intercessit, nullum ius sibi acquisitum fuit.l.consensu.in princi. iuncta glo.ff.de actio.& oblig.l.1.in fin.cum glos.ff.de contrah.emp.no.gl.fi.in l.illud.C.de sac.san.eccl.Et not.Bart. in l.absenti.in princip.ff.de dona.talis enim gratia concessa à parte, non prodest, nisi interuenerit nuncius vel epistola. l.penul.cum glo.& ibi no.Barto.ff.de iureiuran. ¶Hoc etiam ostenditur clarè, quia per illud partitum pars aduersa vult dicere, quod intelligitur societas in effectu liberasse dictam dominam Dominicam hæredem prædictā ab illa conditione, quod statuto prædicto disponente ꝙ posit expelli
8 propter pensionem non solutam, & constat † quòd talis di-
b spositio etiam liberatoria *b* non prodest absenti, nisi aliquis nomine absentis receperit, vt not.glo.in l.idem duobus.ff. de pact.& Barto.in l.non solùm.§.si liberationis verba.ff.de lib.lega.& Iac.Bart.Angel.& Fulg.& Paul.de Cast.in l.postquam liti.C.de pact.& Barto.in Rub.C.res inter alios acta. & Anton.de But.in c.perinde.de pact.& in c.veniens.de renuncia.& Bald.in l.non idcirco.C.de iur.& fac.ign.& Saly. in l.vnica.in 15.opp.C.de confes.in l.si actionum.C.de pac. & etiam Bald.in l.1.ff.de interrog.actio.vbi dicit hoc verum, quando ista liberatio non fuit facta per modum confessionis, sed per modum conuentionis seu pacti, prout in casu nostro.& idem Bald.in l.2.C.de libertis & eorum libe
9 ris.† vbi dicit, quod remissio iniuriæ & pax fieri non potest absenti cum effectu, nisi ibi sit qui pro absente recipiat.

allegat.not.in d.l.illud.& in d.l.consensu.ita etiam videtur
de mente Cyn.in l.generaliter.in 4.q.C.de non nu.pecu.&
* Ant.de But.in c.fi.de conces.& ita se habet magis * commu
nis opin.per plura allegata in dictis locis, quę breuitatis cã
omitto. Quinimò dato quod talis liberatio & dispositio po
tuisset valere,& effectum sortiri d.domina Dominica rati-
ficante, tamen attento ꝙ fuit reuocata ante acceptationem
d.Dominicę, non potest nocere dictę societati, vt probatur
in l.non erit §.fi.cum l.seq.ff.de iureiuran. & l.si quis iusiu-
randum.C.de reb.cre.hęc probantur manifestè in casu no-
10 stro, per ea quæ not.Bart.& alij in l.absenti.in fi.ff.de donat.
† 2. †dum dicit †ꝙ quando ex causa voluntaria aliquid confer-
tur in absentem, potest reuocari ante acceptationem, per l.
qui absen ff.de acq.pos.cum aliis ibi allegatis. Et in casu no-
stro intentio dictę societatis non fuit, quod statim acquire-
tur dictæ mulieri patet, quia fuit positum partitum sub con
ditione, si d. Dominica præstet satisdationem de gubernan
do,& de soluenda pensione. bene facit dict. l.qui absenti.in
prin.de acq.poss. quæ quidẽ conditio etiam non est imple-
ta per d.Dominicam, adeo quod etiam si partitum illud nõ
fuisset reuocatum, tamen non posset ipsa se fundare ex di-
cto partito.l.cedere diem.ff.de ver.sig.l.interdum.in princ.
ff.de ver.obl. ¶Nec etiam ob.prædictis si dicatur, ꝙ pars ad
uersa allegat se deposuisse apud ædem sacram pensionẽ de-
bitã, iuxta l.acceptam. de vsur. cum materia, &c. & l.si reus
paratus. qa respondeo ꝙ aduersarij. si talia dicunt, verisimi-
11 liter debent truffari aut ioci cã dicere, †qm̃ ista verbalis ob
latio regulariter nihil operatur.l.qui decem.§.idem respon
sum.ff.de sol.l.prætor.§. si quis paratus.cum ibi no.per Bar.
& alios.ff.de oper.no.nun.excepto casu l.qui Lucij Titij.ff.
de rescin.vend. & per Bar.in l.fi.ff.de distra.pig.& in l.acce-
ptam.de vsu. Et per alios in l.si mora.ff.sol.mat.cum si.prę-
terea ista verbalis oblatio, si facta est, fuit facta post lapsum
termini datum ad soluendum, ergo nihil operatur, quia nõ
potuit mora purgari, vt iam dixi. ¶Nec etiam habet obsta-
re si dicatur ꝙ ob.nobis pendentia litis, qa iam per nos pe-
titum fuit dari licentiam nobis ingrediendi,& expellendi,
&c. ergo pendente illa lite, nil debet innouari, vel aliud pe-
ti, extra, vt lite pendente.per totum.& l.vbi cœptũ.ff. de iu.
& not.in l.nulli.C.de iud. Quia respondeo primò, qđ super
eadem petitione primò ꝓducta instamus.s.qđ iudex det no
bis licentiam ingrediendi vel expellendi, vt est petitum,&
sic frustra allegatur pẽdentia litis. ¶Item respondeo ꝙ pri-
mò fuit petita nobis à iudice dari licentiam ingrediendi &
expellendi, nunc autem petimus nobis dari familiam, quæ
nos associet, quia attendimus ingrediendi propria autori-
tate, ita quod illud quod nunc petitur vltimo loco, est diuer
sum à prima petitione. quod sit diuersum patet ex not. per
Sali.in d.l.creditores.in 19.q.& Io.de Im.in d.c.potuit.ꝓut
retuli suprà in secundo præsupposito, vnde illud non parit
exceptionem litis pendentiæ l.cùm quæritur. & l.cùm de
12 hoc.ff.de exce.rei iudi. ¶†Accedit, quia in prima petitione
reseruamus nobis ius & facultatẽ ingrediendi propria au-
thoritate, quę protestatio operari potest reseruationem di-
cti iuris.l.si debitor.§.1.ff.quibus mo.pig.vel hypo.solui.fa-
cit id quod dicimus de eo qui appellat viua voce, saluo sibi
iure appellandi in scriptis, quia id facere potest, vt per Bart.
& per alios.l.cum procura.§.si dominus. ff. de ope.no.nun.
& Io.An.& alij in c.bonæ. & in c.delicto.de appel.& Ang.&
Sal.in l.si quis libellos.C.de ap.& Ang.in l.si quis cum pro-
curatorio.§.fi.ff.de procu.& Bald.in l.ap.C.de app.& in c.1.
§.sancimus.in ti.quo tempore miles.& in l.generaliter.§.1.
C.de re.cred. Et quod non obst.pendentia litis, etiam satis
ostendunt verba Bald.in l.qui legati.in fin.C.vt in pos.leg.
13 ¶†Possent postremò prædicta confirmari.quia dicta loca-
tio fuit facta magistro Bar.de Mangano artifici ad vsum di-
cti artificij, & sic in dubio videtur electa industria personæ,
vt no.in l.inter artifices.per gl.& DD.ff.de sol.& no.Bar.in l.
continuus.§.qui insulam.& §.si ab eo.ff.de verb.obl.& ideo
non transit ad hæredes, vt per Bart.in d.§.si ab eo.facit l.vni-
ca.§.ne autem.C.de cad.tol.& l.fideicommis.§.fi.ff.de leg.3.
ergo per mortem dicti conductoris est finita locatio, quæ
non fuit facta pro hæredibus, meritò possunt locatores vti
propria autoritate in capienda sua possessione, iuxta plenè
no.in l.1.C.vnde vi & in l.3.§.cùm igitur.ff.de vi & vi arma.
& per Bart.in d.l.creditores.cum concor. Alexan.

ADDITIO.

a ¶Expellere facit suprà lib.3.consi.105.nu.18.sup.eo.consi.
117.nu.9.idem tenet Berta.tract.gabella.par.2.q.15.contra
rium vult Alex.infrà li.5.consi.118.n.11. Sed ibi loqtur quan
do agitur de expellenda à toto iure & vsu locationis ante
tempus, secus tempore finito vel respectu præsentis vsus.
b ¶Liberatoria. Alexan.& omnes.d.l.idem Bertran.consilio
178.supposito lib.1.Alex.infrà lib.6.consil.174.

SVMMARIVM.

2 *Colonus non soluens potest propria authoritate expelli, licet sit pœna apposita, quæ censetur fauore stipulantis.*
3 *Scriptura priuata an debeat habere diem.*
4 *Viuæ voci plus statur quàm mortuæ.*
5 *Testis si variat non potest super eo fundari iudicium.*
6 *Confessio procuratoris non nocet domino.*
7 *Industria electa censetur in artifice.*

CONSILIVM CXXXII.

De eadem re.

IN causa inter vniuersitatẽ strazarolorum ex
parte vna,& hæredes magistri Bar.de Manga
no ex alia, visis dubitationib. quæ fieri dicun-
tur contra partem strazarolorum, cui paucis
responderi conabor, & eò breuius conabor,
1 quia res coram doctissimis agitur. ¶†Primum per partẽ ad
uersam opponitur, ꝙ nobis obstat exceptio litis pendẽtia,
eo quia die 14. Iulij pro parte nostra fuit petitum dictos hę-
redes citari, quòd venirent ad contradicendum, quare non
detur licentia dictis strazarolis propria autoritate ingredi-
endi in mãgano,& ne dictus dominus Potestas pręstet bra-
chiũ militare,&c. Nunc verò veniunt strazaroli,& sine par-
tis citatione petunt brachium seculare,& volunt intrare. di
citis tamẽ in dubio vestro, quod nihilominus etiam ad hoc
pars est citata, ad istud fuit responsum in prioribus allega-
tionibus, videlicet quod iudex debet expedire primam pe-
titionẽ, quę in effectu ad idẽ tẽdit ad quod secunda,& illud
qđ est in secunda, comprehenditur in prima, vnde expedi-
endo primam totum est expeditum, aut ergo ꝓcedit vtraq;
petitio,& potest iudex pronunciare super qua vult,& super
vtraque,& vbi secunda non procederet, habet pronunciare
super prima.l.edita.cum ibi plenè not. C.de eden.& ibi no.
Bart.in ver. quæro nunquid super prima & secunda sit pro-
2 nunciandum.& Canonistę in c.2.de libel.oblatio. ¶†Circa
secundum dubium, dum dicitis quod conductor promisit
soluere pensionem de sex mensibus in sex menses,&c. Item
præsentare pignora sub pœna,&c. qua pœna soluta vel non,
&c. Et sic videtur ꝙ si non est soluta pensio, inciderit in pœ-
nam, non autem quod posit expelli, quia per prouisionem
hominis cessat prouisio legis.l.fi.C.de pac.conuen.l.& ha-
bet.§.cùm quis.ff.de precario. quia respondeo ꝙ veritas est
* in contrarium, vt in terminis nostris est glo. * communiter
approbata in l.2.in gl.magna. C.de iure emphy. quæ vult ꝙ
si emphyteuta promisit soluere canonẽ sub pœna,& postea
cessauerit in solutione canonis, potest expelli quamuis sit
promissa pœna, ne illud quod est inductum in fauorem do-
mini, scilicet appositio pœnæ, redundet in eius odium, qđ
esse non debet. l. quod fauore. C. de leg.& in l.nulla ff.eod.
tit.& ita etiam firmat Dyn.& Bar.in l.cùm pater.§.libertus.
ff.de legat.2.& omnes in d.l.2.& in ca.potuit.de loc.& hoc
per multa iura probat Specu.in titu.de loca.§.nunc aliqua.
versic.35. Non obstat quod prouisio hominis faciat cessare
prouisionem legis, quia respondent glo.& Doct.in d.l.2.&
alij in locis suprà allegatis,& Bar.in l.si cùm dotem.in prin.
ff.sol.ma.& in d.l.habet.§.cùm quis.ꝙ illud procedit, quan
do prouisio legis erat contra ius commune,& extraordina
ria,& sic cõcessa in priuilegium alicui contra ius cõe, sed ita
est ꝙ de iure cõi & municipali est ordinariè prouisum, ꝙ
conductor non soluens posit expelli, vt dixi in aliis allega-
tionibus, ergo illa prouisio pœnæ non facit cessare prouisio

nem

hem legis vel statuti ꝓuidentis de expellendo, & ꝙ illa pro-
uisio legis vel statuti prouidentis de expellendo conducto-
rem, dicatur ordinaria, & sic non cessat per prouisionē ho-
minis, patet ex his quę notat glo. præallegata, quam oēs se-
quuntur. Præterea etiā potest responderi, ꝙ ex alio capite q̃
nō solutionis possunt expelli, vt infrà dicetur. ¶ Quò ad ter
tium dubium, in quo dicitur ꝙ probatur de solutione 5. an
nor. facta debito tpe, vel saltem multis annis, nisi in vltimo
semestri, in quo non fuit solutum, quia non fuit habita pa-
tientia, vt dicitur ex actis apparere. respondetur quod non
fuit facta solutio integra pro secundo semestri, ann. 1463. &
si diceretur, ꝙ imò apparet esse solutum, vt constat ex qua-
dam scriptura priuata ꝓducta, vt dicitur, quæ scriptura di-
citur esse manu Io. de Lacaualina, in qua scribitur hoc mo-
do, videlicet, Receui io Zouane de la Caualina syndico, de
la compagnia de strazaroli de l'anno 1463. per li secondi sei
mesi. libre 50. de quadrini de maestro Bartholomęo dal mā
gano in piu volte, questa è per la pison del mangano, e cosi
mi chiamo contento & pagato dal dito maestro Bartholo-
3 męo. † Quia respondeo primò, ꝙ dicta scriptura priuata nō
habeat diem, quo facta fuerit dicta scriptura, & sic potuit
fieri, prout in veritate facta est lite pendente, & sic de ann.
1464. quo tempore ipse nullo modo erat syndicus, & posito
sine præiudicio, sed non concesso, quod de anno pręceden-
ti pro sex mensib. esset syndicus, ita quod illa scriptura neq;
nocet vniuersitati neq; probat. nam licet scriptura priuata
non requirat regulariter diem. l. cum tabernam. §. idem
quæsiit. ff. de pignor. tamen illud est verum, quando tracta-
tur de præiudicio solius scribentis. Sed si tractatur seu tra-
a ctari potest de præiudicio alterius, *a* tunc requiritur quod
in scriptura apponatur dies, si veniebat necessariò proban-
dum tempus. arg. in c. in præsentia. de probat. ita concludit
Hosti. in c. inter dilectos. de fide instr. & do. Abbas in c. 2. eo.
tit. & istud est de mente Barto. clarè in d. l. cum tabernam. §.
idem quæsiit. dum opponit d. l. scripturas. & vult ꝙ quando
ille qui vtitur scriptura, habet se fundare ex tempore, opor
tet ꝙ scriptura contineat diem, vt ibi per eum. & not. Bal. in
prima constitutione codicis, in §. quibus. Sed ita est quod di
cti hæredes habent necesse probare de tempore, scilicet qđ
soluerint singulo semestri, & in festo Paschatis resurrectio-
nis, vt in statuto in Rubrica de pœna vendentis rem alie-
nam, &c. & tractatur de præiudicio alterius, quàm scriben-
tis, scilicet de præiudicio vniuersitatis, ergo, &c. & ita etiam
voluit Ioan. Andreas & alij in capitulo, abbate sanè. §. fi. de
re iudicata, in sexto. & probatur in d. l. scripturas. C. qui po
tiores in pig. habe. & ibi clarè Bald. ¶ Præterea dictus Io. de
Caualina ad requisitionem magnifici domini Potestatis, vt
declaret scripturam suam, quę non aperit quo die vel men-
se receperit dictas pecunias, iuxta c. cùm clamor. extra, de
testi. & id quod notat gloss. in §. quia verò multi. in Auth. de
testib. etiam de iuramento suo declarando dictam scriptu-
ram, specificauit tempora in quibus recepit dictas quanti-
tates, & inter cætera dixit se recepisse certam partem de an.
1454. de mense Ianuarij in duabus vicibus, & sic solutio fuit
facta extra tempus debitum, & fuit facta ei qui amplius nō
4 erat syndicus, † & plus stari debet viuæ voci dicti Ioan. cum
iuramento, quàm suæ voci mortuæ, id est, quàm suæ scriptu
ræ priuatæ, vt inquit tex. in Auth. de instrumentorum cau-
tela & fide. §. sed & si quis. versi. si verò tale quid ibi, nos exi-
stimauimus ea quæ dicuntur à viua voce, & cum iureiuran-
5 do digniora esse fide quàm scriptura ipsa, &c. † nam & vbi
agitur de præiudicio alterius quàm scribentis, vel deponen
tis, semper secundum dictum varium à primo operatur, vt
sententia non posit ferri pro illo qui se fundat ex dicto il-
lius, quia fides eius debilitatur, vt signanter concludit, & de
clarat Anton. de But. in c. cùm in tua. de testi. per not. in cap.
præterea. de testa. cog. facit l. qui falsa. ff. de test. & quod ha-
6 betur. in l. eos. ff. ad l. Corn. de fal. † Denique dicta scriptura
priuata licet in ea dicatur, recepi ego Ioan. &c. tamen dici-
tur probare confessionem de recepto, non numeratio-
nem, vt declarat Barto. C. de non numer. pecu. in l. si ex cau
tione, in secunda oppositione. post gloss. vbi Barto. pro hoc
inducit not. per gloss. in l. fina. C. de dot. cau. non nume. &
in l. si ex pretio. C. si cert. pet. & idem not. Anton. de Butr. in
c. si cautio. de fide instru. & Ang. in l. prædia. ff. de acqui. pos.
b Sed ita est quod procurator *b* vel syndicus dictæ vniuersitā-
tis confitendo sponte, seu per modum voluntariæ iurisdi-
ctionis recepisse pecuniam, nisi aliter probetur de actuali
receptione, non præiudicat principali, vt l. certum. §. sed an
ipsos. & ibi not. ff. de confes. not. Barto. in l. si debitorem. ff.
de nouationibus. & in l. à diuo Pio. §. sed si emptor. prope fi.
ff. de re iudic. bene facit l. 1. §. si mutuam. ff. si quid in frau. pa.
Et quod not. Barto. in l. 2. §. fina. cum suis concord. ff. si cert.
peta. ¶ Insuper non fuit facta solutio in primo semestri an-
ni præsentis, & si dicatur quod non fuit præstita patientia,
respondetur quòd sic, & inquantum appareat quod de vo-
luntate & consensu vniuersitatis fuerunt inquieti hæredes
conductoris, aliàs taliter respondeo, ꝙ aliter non poterant
hæredes prædicti consequi remissionem mercedis. l. si fun-
dus quem. ff. loca. & tunc dico quod dicta asserta non præ-
statio patientiæ, fuit post tempus Paschatis, in quo solui de
bebat pensio primi semestris, vt est prouisum in statuto su-
prà allegato. ¶ Quò ad quartum, in quo dicitur, per plures
testes est probatum dictum Petrum fuisse bene instructum,
& dictum Manganum exercuisse tēpore vitæ dicti magistri
Bartholomæi, & per consequens ꝙ hæc locatio non fuit fa-
cta respectu industriæ dicti Bartholomæi, cùm alij essent in
ciuitate, respondeo primò, quod nobis sufficit fundamen-
tum non factæ solutionis debito tempore. ¶ Secundò re-
spondeo, quòd posito ꝙ testes probarent, quòd dictus Pet.
esset bene instructus, tamen per hoc talis probatio non re-
leuat, quia oporteret probare ꝙ tempore quo fuit celebra-
tus contractus istius locationis, dictus Petrus erat tunc æ-
què idoneus, sicut dictus magister Bartholomæus, aliàs illa
probatio tanquam non concludens, maximè in tempore,
non releuabit. l. matrem. C. de prob. l. eum actum. ff. de neg.
gest. l. non solum. §. sed & vt probari. cum ibi not. per Barto.
7 ff. de oper. no. nun. c. pręsentia. de proba. † Tertiò, quia dato
quòd etiam Petrus fuisset peritus artifex illius monasterij,
sicut etiam magister Bartholomæus, tamen sufficit quod
magister Petrus esset artifex ad hoc, vt intelligatur electa in
dustria personæ. vt not. Bart. in l. continuus. §. qui insulam.
& in §. si ab eò. ff. de verb. oblig. & in l. inter arifices. post glo.
ff. de solu. & dixi in prioribus allegationib. ¶ Quò ad quin-
tum dubium, in quo dicitur, ꝙ vniuersitas strazarolorum
refirmauit dictam locationem, vt apparet publico instru-
mento manu ser Franci. & etiam apparere dicitur ex testib.
examinatis de confirmatione, vel saltem tacitè fuit refirma
ta, quia vniuersitate sciente & patiente, vt dicitur dictus Pe.
& dicta Dominica laborauerunt in dicto mangano. Quia
respondeo primò, quod refirmatio facta per partitum non
obst. quia ad eam multifariè respondi in primis allegatio-
nibus, quę videantur. ad testes, etiam si verum sit quod pro-
bent, cadunt eædem responsiones, quæ cadunt ad instru-
mentum continens dictum partitum, & deliberationem
vniuersitatis. & difficilè est etiam credere quòd testes depo
nant, quòd esset vniuersitas solenniter congregata, adeo
quòd in ea essent duæ partes ex tribus, & consenserint inter
ueniente cōsensu maioris partis, prout de iure requiritur,
iuxta l. 2. & 3. ff. de decre. ab ordi. l. nulli. ff. quod cuiusque
vniuer. no. & l. maior. ff. ad muni. & in c. cùm omnes. de con
stit. ¶ Non obstat dum dicitur, quòd vniuersitate sciente &
patiente illi vsi sunt dicta re locata per duos menses. Quia
respondeo primò, quòd illa talis patientia non obligat vl-
tra tempus quo præstita ęst, & sic non obligat in futurum,
cùm nō scimus in prædio rustico. l. item quæritur. §. qui im-
pleto. ff. loca. & l. legem. cum ibi nota. C. de loc. ¶ Præterea
secundo non ęst probatum de scientiā & patientiā dictę vni
uersitatis, nisi dicatur quòd sit probatum per dictum par-
titum redditum per ser Franciscum, & tunc dico quòd di-
ctum partitum nullatenus nobis obstat, vt euidenter osten
di in primis allegationib. & per hoc sunt resoluta meo iudi-
cio satis apertè omnia dubia nobis data. ¶ Et successiuè et-
iam nō omitto quod puto esse probatum per plures testes,

quòd dicti hæredes non sunt vsi, nec vtuntur, nec cõseruant
arbitrio boni viri dictam rem locatam. & quod tentarunt
& tractarunt cum societate bombasariorum, quod isti in-
stituant aliud manganum in præiudicium dictæ societatis
8 strazarolorũ, & dicti mangani locati. ¶ † Et per consequens
cùm promiserit dictus conductor dicto mangano, & re lo-
cata vti. & perfrui, & illam conseruare arbitrio boni viri, &
non fiat, potest meritò expelli, vt in c. propter sterilitatem.
de loc. in l. ædem. C. de loca. in Authent. qui rem. C. de sac.
sanct. eccle. ¶ Ex quibus concludo patere ex pluribus ca-
pitibus, quorum quodlibet per se esset sufficiens, partes no
stras magnifice prætor, & vos clarissime domine vicarie, es-
se in procedendo ad petita pro parte vniuersitatis strazaro-
lo. Alexan.

ADDITIO.

a ¶ Alterius. Matthesi. no. 45. latè An. Tira. de retra. conuen.
§. 1. glo. 7. num. 50. cum sequenti. adde infrà lib. 7. consi. 80.
num. 2. suprà lib. 3. consil. 13. adde Iser. c. 1. de prohi. feu. alie.
per Lotha. in vsib. feu.
b ¶ Procurator. suprà lib. 3. consi. 37. nu. 1. vide not. suprà lib.
3. consil. 90.

SVMMARIVM.

3 *Mulier non debet viro operas quæstuarias, sed sibi quærit.*
4 *Mulier non est in potestate viri, sed socia, licet maneat in pote-
state patris. num. 5.*

CONSILIVM CXXXIII.

Anto. de Prato Veteri.

VErè crudelis videtur hic socer huic nurui suæ,
quæ mortuo viro potuit nubere. de secun. nu.
c. 2. & hodie plenè not. per gl. & Bal. in l. 1. C. de
secun. nup. & in l. genero. ff. de his qui no. infa.
etiam prẹter pœnas iuris ciuilis, quẹ intra an-
num nubenti imponebantur, hodie sublatas, vt ibi, & vt gu
bernaret filios nepotesq; eiusdem soceri. ad quam guber-
tionem non tenebatur, iuxta l. alimenta. iuncta glos. & ibi
Cy. & Moder. C. de neg. ge. Et ipsa etiam saltem intra dictũ
annum debebat non restituta dote alimentari, vt oẽs aiunt
gl. & Cy. & Mod. in l. 1. §. exactio. C. de rei vxo. ac. & in l. diuor
tio. ff. sol. mat. vbi etiam Bar. Ang. Raph. & Inn. & Io. And. in
c. salubriter. extra, de vsur. & plus etiam voluit Bald. in d. §.
1 exactio. † ꝙ etiam post annum appellatione alimentorum
veniunt vestimenta. l. verbo victus. ff. de verb. sign. Et in hoc
non refert per quem debeat dos reddi, an per filium, an per
socerum, stante ꝙ ad illum spectant onera alimentorum, a-
pud quem est dos, vt in l. actione. §. fin. ff. pro socio. l. fundũ.
§. dotis. & in l. si filia. §. pe. ff. fa. ercis. Et ideo si hæc nurus hoc
tempore sibi vestes fecerat, non abs re dicendum erit, id qđ
expendit, à socero repetere posse, & fore, neg. gest. actione.
ar. not. in l. Nesennius. ff. de neg. ge. elapso verò anno, locus
est dotis repetitioni, vt in d. §. exactio. nec compensationi
locus est, vt in l. 1. §. taceat. C. de rei vxo. act. & in l. diuortio.
§. ob donationes. ff. solu. matri. ¶ Et si fortè illa iura non lo-
quantur hoc casu, tamen ex alio capite subest ratio, ex eo,
2 quia † etsi iura præsumant ꝙ apud vxorem inuenitur ex bo
a nis esse mariti. *a* l. Quintus. ff. de don. inter virum & vxor. &
in multum. C. si quis alteri vel si. & in l. cum propria. & not.
Inno. de testa. cùm ex officij. & Bald. in l. cùm oportet. C. de
bo. quæ lib. tamen non memini me legisse quod vxor quæ-
rat viro suo, etsi ei seruire teneatur, vt in l. sicut. ff. de ope. li.
vbi in officio mariti esse debet, tamen quod quærit, sibi quæ
rit, vel etiam ei in cuius potestate est, & ideo licet nupta, si
tempore matrimonij erat in potestate patris, per patrimo-
nium vel nuptias sequentes non soluitur, nec finitur patria
potestas, imo remanet in patria potestate, & patri quẹrit, ac
si nupta non esset. l. si vxor. C. de cond. inser. cum gl. cùm er-
go si pater viueret quæsiisset illi, hoc pariter si sui iuris quæ-
rit sibi, iuxta ea de quibus. in l. cùm oportet. C. de bon. quæ
lib. & ibi Bar. & licet gl. in d. l. sicut. dicat no. vxorem opera-
ri viro. per illum text. & in l. sed & si vir. ff. de dona. inter vir.
3 & vxor. sic etiam hæredibus viri intra annum dixit ibi gloss.
† 1. alleg. not. in l. 1. C. de rei vxo. ac. Cyn. dixit in d. l. si vxor. no.
b quòd † mulier non † tenetur operari *b* viro. & fuit dictum
Pet. ꝙ nec à marito potest compelli, vt sibi oneretur, nisi ad
reddendum debitum. pro hoc facit glo. 33. q. 5. quod de eo.
in gl. pen. quæ dixit ꝙ vir habet duplex ius seruitutis in vxo
rem, vnum, quò ad debitum reddendum, aliud quò ad mi-
nisterium, & nec quicq̃ dicit de aliis operibus. hoc pulchrè
quasi in terminis nostris firmauit Bal. in d. l. si vxor. dicens
Pet. dixisse, ꝙ cùm vxor possit contrahere societatem cum
viro, & societas solùm fit ex his quæ sunt ex quæstu. l. coiri. §.
fin. cum l. sequẽ. ff. pro socio. ergo non acquirit viro, sed sibi.
Item si conducit prẹdium, acquirit sibi. Item si stipulatur a-
liquid cum viro, acquirit sibi partem suam. alleg. not. in l.
scripturæ. C. de fide instr. & licet l. dicat ꝙ debet esse in ob-
sequio viri, illa lex dicit de seruitiis obsequialibus, quæ de-
bent intelligi secundum qualitatem personarum. Sunt eti-
am quædam operæ paruæ æstimationis, quas similiter de-
bet operari. ar. l. in rebus. §. possunt. ff. commo. & ff. sol. mat.
& l. si cùm dotem. §. sin autem. in sequissimo. Cæterùm si vxor
faceret aliquam artem, vel mercantiam, vel esset chirurgi-
ca, vel obstetrix, quæ quidem non sunt operæ domesticæ, &
familiares, id quod acquireret ex istis operibus, non acqui-
reret viro, quia nec ad præceptum viri tenetur negotiari.
Et si non esset in obsequiis viri culpa viri ad nullas tenetur.
allegat ea de quib. in l. si stipulata. ff. de do. inter vir. & vxor.
Et secundum hoc est intelligenda doctri. Bar. in l. diuortio.
in prin. sol. mat. qui distinxit qualitatem psonarum, vt cùm
fuerit cui conueniat operari, viro operatur, vt intelligatur
de operibus obsequialibus, nõ de aliis, prout est operatum
distinctio inter fabriles & obsequiales. sic etiam reueren-
tiales, quas pulchrè posuit gl. in l. non sortem. §. si libertus.
ff. de cond. inde. in l. in stipulationibus. §. operarum. de ver.
obliga. & per totum. ff. de ope. lib. & in titu. de obsequi. à li.
patro. præs. Et hoc probatur. Insti. in tit. per quas perso. no-
bis acqui. vbi describuntur personæ quæ quærunt alij, inter
4 quas non ponitur vxor, vt viro quærat. ¶ † Et probatur ra-
c tione, quia non est in potestate *c* viri, sed est socia viri. l. 1. ff.
rerum amota. & ratio societatis est, vt adinuicẽ lucra com-
municentur. l. 1. & l. coiri. & l. si non fuerint. ff. pro socio. &
vir nihil vxori communicat, nisi quò ad vsum, nec vxori quẹ
rit, quomodo ergo dicendum erit vxorem viro quærere.
quòd si dicitur, erit societas leonina, quam lex improbat. d.
l. si non fuerit. Et sic etiam debet intelligi doctrina Bald. in
l. diuortio. & Doct. qui transeunt cum Bart. qui voluerunt,
† 2. si † alimenta habuerit & noluerit operas præstare, tanto mi
nus habebit, quantum esset precium operarum, intelligo
debitarum, puta obsequialium in domo, vt gubernatio fa-
miliæ, & fortè etiam si consueta fuerit facere tempore ma-
riti vitæ exercere opera rusticalia, scilicet secare frumẽtum
seu colligere, quia quò ad omnia præterq̃ quò ad debitum
carnis dicitur esse in domo viri. l. fi. C. de bon. mater. facit l.
filij. §. iidem responderunt. ff. ad munic. Ita etiã intelligatur
doctrina Inno. in c. cùm ex officij. quia sic debet intelligi, li-
cet fortè includat subiectionẽ, iuxta illud Apostoli. Estote
subiectæ viris vestris, non tamen rõne potestatis, à qua pen-
det ius alteri quærendi. ¶ Et hoc suadet doctrina Bal. in l. si
inuita. C. de nupt. vbi dixit, ꝙ licet maior sit potestas mariti
in filiamfa. vxorem q̃ patris, quia potest illam repetere inui
5 to patre. l. 2. ff. de lib. exhi. † tamen remanet in potestate pri-
d ma, *d* quò ad oĩa quæ causantur à patria potestate, qa testari
non potest. per l. qui in potestate. ff. de test. & gl. in l. filiæ. ff.
sol. mat. Item quia patri acquirit aduentitia præter operam
quam tenetur præstare viro. In hoc autẽ ꝙ filium alienum
lactet, dicat aliquis ꝙ teneatur marito iubente, nemo dixe-
rit, præcipuè, quia hoc non consistit tm̃ in opera, quantum
in exhibitione lactis, quod suum est, nõ mariti, ideo inquan
tum dixit, quod lucrum quotidianum quod facit in domo
viri, est viri, debet restringi scđm prædicta. ¶ Et propterea
eodem loco Bal. dixit quod ista quæstio adhuc non est expe
dita, & hoc probatur autoritate eiusdem Bal. in l. 1. C. de bo.
6 quæ lib. dicentis, † quòd duplex est potestas. paterna & ma-
terialis. paterna, quia quicquid acquirit vxor mea, acquirit
patri suo, quò ad vsumfructum, & non mihi, nisi quærat ex
maritalib. obsequiis, sicut sunt oĩa diurna in qbus tenetur
opera-

operari viro, quia alitur ab eo. allegat d.l. sicut. ff. de ope. li. & sic Bal. declarat, quę sit ista diurna opera, de qua dixit in d. l. si in vita. Et idem Bal. in c.1.§. quia verò. qui feu. da. poss. licet in l.1. eo. ti. dixerit, ꝙ mulier acquirit marito, sicut liber homo bonæ fidei possessor quærit possessori, & talis quærit ex opera sua, & bonis possessoris: l. acquiritur. ff. de acquir. rer. do. & malè, quia contrarius ad id, quod dixit in l. si vxorem. nec mirum, †quia cerebrum Bal. continuò voluebatur

7 sicut auis in aëre, prout refert dominus Pau. de Cast. socius eiusdem Bal. in quodã suo consilio. Et satis probatur ex eo, quod sibi fertur Bar. dixisse ita demum vxorẽ quærere viro, si constat, ꝙ habuerit aĩo quærendi viro, aliàs non; cùm acquisitiones sint de iure gen. & fundatæ in consensu. l. qui mihi donatum. ff. de dona. & in l. & si filij. C. de fide inst. & iu. hast. fisc. lib. 10. & ideò cùm hic ea nolente compensare cum dote, & pretium lactis pro se retinuerit, clarè ostenditur, quòd eius voluntas fuit sibi quærere, non socero. arg. no. in l.3.§. si quis rem. ff. de acqu. pos. & in l.1. ff. de fur. ¶Hoc etiam plurium firmatur authoritate Bal. in l.1. C. de leg. dicentis ad l. sicut. ff. de ope. libe. & ad doctrinam Bar. & l. Caio. §. fi. ff. de lib. leg. quia in l. sicut. dicit, quòd debet esse in obsequio viri. & glo. dicit & similiter in obsequio hæredum viri, & in l. Caio. §. fi. Bar. dicit vxorẽ & viduatam esse in seruitio hæredũ. sed quod in l. sicut. alimenta petebantur beneficio, & ex dispositione l. & ideò operæ debent compensari cũ alimentis, qa qui non laborat, non manducet, sed aliud si sunt relicta alimenta, qa tunc alimẽta capiuntur ex dispositione hominis, qui nõ grauauit, vt operetur. Et ideò non tenetur operari, & postea dicit Bal. ꝙ hoc de opere debet intelligi de obsequiali. b vt facere lectum & coquinam, & portare aquã si talia facere cõsueuit, non. n. debet stare in domo, sicut corpus mortuum, sed operas fabriles vel artificiales non tenetur pstare, & sic aliàs dicebam de lucris, q̃ vxor facit in texẽdo, & remendando, & faciendo vestes, & deaurando, & recamando, dummodò per hoc non impediantur operæ obseqales in domo. & cum isto ẽt transiuit Sal. in d.l.1. C. de leg. vbi idẽ recolendæ memoriæ dominus & pręceptor meus d.

8 Flo. de sancto Petro. ¶†Quibus concludendũ videtur ꝓ omniũ concordia, ꝙ cùm vxor non debeat seruire iure seruitutis, vel quasi, sed dẽt esse in eius obsequio, & pariter etiam in obsequio hæredũ, vt est tex. cum gl. in d.l. sicut. & mulier non tenetur, nisi ad officiales. dũ litera dicit in l. sicut. in officio viri, & sic ad operas officiales. Officiales autem dicuntur operæ obsequiales, vt est tex. cum glos. in l. fabriles. ff. de oper. lib. & ideò gl. in l. si non sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. volens ponere species operarum, dicit, quædam sunt operæ obsequiales, quædam fabriles, & cumulauit obseqales officiales, vt eædem sint differentes à fabrilibus. & idem voluit gl. in d.l. fabriles. dicens, aliæ officiales, vti obsequiales, quę sine impositione debentur, vt exemplificat ibi, & cõstat, ꝙ lactare non consistat in opera obsequiali, nec officiali, sed potiùs in opera fabrili, & de hac non loquitur l. sicut. Nec memini me legisse aliam legem, ergo, &c. l. si verò. §. de viro. ff. solut. matri. Fateor autem & pari ratione, quòd si ex lactatione hæc fuit expensa in aliquo socero, ꝙ illius expẽsæ ratio habenda est. Ant. de Prato Veteri. 26. Iunij. 1464.

ADDITIO.

a ¶Mariti. suprà lib. 2. consi. 82. nu. 6.

b ¶Operari. licet contrarium velit Alex. infrà li. 6. consi. 209. adde suprà li. 1. consi. 100.

c ¶Potestate. latè d. And. Tiraq. de leg. connub. §. 1.

d ¶Prima. de consuetudine non seruatur, vt dixi in consuet. Pari. §. 117.

EPITOME.

¶Non licet filio pro legitima vel supplemento sua authoritate ingredi res hæreditarias.

CONSILIVM CXXXIIII.

Attentis narratis in themate, breuiter sentio non licuisse d. dominæ Samaritanæ hæredi d. dominæ Agnetis hæredis d. Bartholo. ingredi

a propria *a* authoritate possessionem dictæ vineæ pro legitima debita d. Bartho. filio d. dominæ Agnetis in bonis & hæreditate d. dominæ Anto. auiæ

1 d. Bartho.† quia cum legitima debeatur deducto prius ære alieno. l. Papinianus. §. 3. ff. de inoffi. test. ideò non potest esse certum, quantum erat illud, quod debebitur pro legiti-

2 ma, nisi primò citato hærede sit liquidatum æs alienum, † & propterea etiam videmus, quòd legatario non est licitum possessionem rei legatæ apprehendere propria authoritate, secundum quòd legitur & nota. in l. 1. iuxta princ. ff. quorum legato. & in l. 1. C. eodem titul. & in l. non est dubium. C. de legibus. propter hoc decidit Bart. propriè in terminis nostris, s. in legi. quòd non liceat filio propria authoritate possessionem rei hæreditariæ occupare pro legitima. Item †1. †dicit ipse in l. 2. C. quando & quibus quar. pars deb. lib. 10.

3 per illum text. in ver. quorum. vbi patet, † quòd ille, qui debet habere quartam, non potest ingredi propria authoritate possess. rei vacantis. & ideò subdit Bart. id est, quòd etiam filius, qui ingreditur fundum pro sua legitima, nullam possessionem acquireret, quia sua legitima est incerta ratione loci, quia est portio pro indiuiso, quæ appellatur incerta ratione loci. l. Mæu. §. duobus. de leg. 2. & est incerta etiam ratione quotæ fundi, quia nescitur, quota pars fundi debeatur, ꝓpter incertitudinem æris alieni: ergo non potest possessio acquiri ratione huius incertitudinis. l. 2. §. incerta. & l. locus. ff. de acqu. possess. ¶Et prædicta tantò magis procedunt in casu nostro, in quo dictus Bar. non fuit institutus in quota bonorum, [illegible] legitima, sed fuit institutus à d. domi. Ant. auia sua tantùm in libris 5. quo casu clarè decidit Bald. in l. si quis in suo. C. de inoffi. test. quòd non potest propria

4 authoritate apprehendere, pro quo etiam facit, †quia supplementum legitimæ debitum vltra dictas 5. libras relictas debuit peti per dictum Bar. aduersus hæredem, & aduersus †2. †legatarios pro rata bonorum, secundum Bart. & Ang. in l. in quarta. ff. ad leg. fal. per l. si ex patronis. in prin. & l. si libertus. ff. de bo. lib. & l. scimus. §. repletionem. C. de inof. test. & ita etiam vult Bal. in aut. presbyteros. C. de epi. & cle. & in l. oĩmodò. in fi. prin. C. de inof. test. & in l. suus quoq;. in prin.

* ff. de hære. insti. & est magis * cõis opinio. & posito etiam, ꝙ solùm aduersus hæredem esset supplementum legitimæ, vt nonnulli tenuerunt per §. cæterùm. in aut. vt cùm de appel. cognoscitur. tamen quòd legitima sufficit ad inferendum, quòd debeat peti per eum cõtra hæredem, non autem licet sibi propria authoritate ius dicere contra l. extat. ff. quod met. caus. & l. nul. C. de iud. cum sim. attento, quòd dicta vinea erat in bonis & hæreditate dictæ dominæ Antoniæ, vt constat ex instrumento dotis suæ: & etiam constito, quòd d. Anto. prædicta tenuerit vel possederit dictam petiam terræ vineatæ, & sequeretur, ꝙ etiam vigore dicti statuti prouidẽtis, quòd nemini alij quàm hæredi liceat mortuo possessore vel detentore talia bona sua authoritate, vel alio quæsito colore per se vel alium occupare, ingredi, vel inuadere, &c. nõ licuit d. Agneti vel alteri ingredi possessionem d. petiæ ter-

5 ræ. ¶†Et posito, ꝙ d. Agnes prædicta post mortem domini Antonij apprehenderit possessionem dictæ vineæ, debet intelligi, ꝙ eam tenuerit iure familiaritatis nomine priuigni sui Ioan. Bapt. ad quem iure hæred. pertinebat, & ideò ipsa videtur possedisse nomine domini Ioan. Baptistæ, & ita probatur in l. qui iure familiaritatis. ff. de acq. poss. cum ibi no. per Bar. & alios in l. etiam habet. §. hospites. ff. de procur. & in l. mulieri. ff. qb. mo. vsusfruct. quæratur. & no. Ang. in l. assiduis. C. qui pot. in pig. hab. cum sim. & potiùs debet præsumi, quod eo nomine tenuerit dicta do. Agnes, quàm alio iure, quia aliàs videretur deliquisse contra l. meritò. ff. pro socio. & tantò minus ẽt licuit d. domi. Samaritanæ ingredi dictum fundum propria authoritate, quia, vt verbo fertur, dicitur, quòd mortua dicta do. Agnetæ Bartholomæus Bodriolus procurator d. Ioan. Baptistæ continuauit possessionem dictæ petiæ terræ, & ideò de iure non potuit dicta domi. Samaritana, non citato dicto possessore apprehendere possessionem dictæ rei. l. fundi. C. si per vim, vel alio modo. c. licet episcopus. de præben. in 6. Ex quibus concludo etiam, dato, quòd dictæ dom. Samaritanæ, vt hæredi domi. Bartholomæi, mediante persona dictæ dom. Agnetis debe-

 retur

retur aliquod supplementum in bonis d.domi. Ant.tamen
ei non licuit propria authoritate ingredi possessionem di-
ctæ petiæ terræ, & per consequens debet ab illa desistere.

ADDITIO.

a ¶Propria.idem Alex.in l.in quartam.ad l.Falc. in l. Marcel
lus.§.res,quæ.ad Treb.Corn.consi.282.lib.1.Cur.seni.con-
si.vlti.Dec.consi.236.nu.9.

SVMMARIVM.

1 *Summarum coaceruatio non fit, nec temporum.nu.2.nisi ob fa-*
uorem publicum, vel libertatis.nu.3.& 4.
6 *Rediens ad patriam videtur habere animum illic commorandi.*
7 *Retenta per annum videntur vnita mense.*
8 *Statutum vnum non debet corrigi, sed determinari per aliud.*
num.9.
11 *Consuetum non est arbitrarium.*
12 *Filius longo tempore seorsum habitans præsumitur emãcipatus.*
14 *Exemptionis titulus ex longo tempore præsumitur.*
18 *Exemptio venientibus ad habitandum non potest reuocari.*
20 *Concessa à principe per viam contractus non possunt reuocari.*
24 *Cancellatio generalis non tollit specialia priuilegia.*

CONSILIVM CXXXV.

Barbatias.

†1. ET quidem viso†puncto videtur iure aperto di
a cendum, quòd d. Ant.*a* & familia eius possint
ꝓsequi exemptionem, vsq; ad tempus 20. ann.
& vsq; ad residuum dicti temporis.l.anno.¶Et
præmitto pro fundamento potissimo & for-
mali huius consultationis, quòd licet iste Anto. cùm sua fa-
milia venerit ad habitandum adcomitatum Bonon. & ad
gaudendum immunitate, & per decennium, tamen non cõ
pleuit spatium 10. anno. continuum. posito enim, ꝙ dua-
bus vicibus interpollatim habitasset in comitatu Bono.de-
cem annis, non tamen continuè, quo casu non videtur ha-
buisse exẽptionem per decenniũ. hoc dicit glo.in l.vbi fide-
1 iussor.ff.de sol.& ibi Bar.†dicit hanc determinasse quæstio-
nem, statuto cauetur, ꝙ bannitus à centũ libris vltrà, possit
offendi impunè.modò quidam habebat plura bãna, vnum
in 50.aliud in 40.aliud in 50.q̃ cumulata excedunt centum.
decidit, ꝙ non potest impunè offendi, quia 50.& 50.nõ sunt
centum.& si dicat, condemnamus eum in ducentis libris, vi
delicet in 50.pro ꝑcussione in facie.& in 50. ꝓ percussione
in bracchio.& sic de singulis, an diceretur condemnatus in
100.& decidit, quòd non.allegat d.l.Lucius.§.qui habebat.
ff.ad Trebel.& l. ædiles.in fin.cum sua gloss.ff.de ædil.edict.
Ita dicamus in casu nostro, licet iste Ant. cum sua familia in
diuersis vicibus accumulatus stetisset spatio 10. annorum,
non tamen dicitur stetisse decem annis, quia cumulatio isto
2 casu fieri non debet.¶†Et adduco quod voluit Ange.in l. si
idem cum eodem.in prin.ff.de iur.om.iu.vbi quærit, vtrùm
b in tempore fiat coaceruatio.& decidit quòd non.*b* ponit e-
xemplũ in eo, qui stetit per diuersa semestria in ordine men
dicãtium, non erit professus, & qui stetit in carcere eodem
modo non dicitur stetisse per annum, vt sic amore Dei de-
beat relaxari ex forma statuti.alleg.Spec.in titu.de sta.mo-
na.§.1.versicu.38.alleg.Barto.in l. fin. §. quoties. ff. de publ.
& Gul.de Cu.in l.nec non.§.si quis sæpius.ff.ex quibus cau.
maio.in integ.rest.¶Et adduco quod voluit idem Ang.in l.
fi.§.quoties.de publ.vbi dicit, statuto cauetur, quòd qui ste
tit in carcere per annum, debeat excarcerari amore Dei in
aliquo festo, quod nõ debebat excarcerari, si stetit per duo
semestria diuersa.Et refert ibi Spe.dicere, quòd non dicitur
professus in monasterio, qui stetit per duo semestria diuer-
sa.idem dicit in scholari, vt dicatur nouitius, si nõ stetit per
annum cõtinuum in studio, licet steterit per duo semestria
diuersa.¶Et adduco quod voluit idem Ang.in 1.qu.vbi di-
cit Cyn.statuto caueatur, quòd si quis receptauerit banni-
tum decem diebus puniatur certa pœna.& quidam recepta
uerit bannitum decem diebus, interpollatim 5. diebus di-
uersis.decidit, quòd non fit coaceruatio, & sic non incidit
in pœnam.¶Et adduco quod voluit idem Ange.in l. Luci-
us.§.quæ habebat.ff.ad Treb.vbi dicit, quòd si quis sit con-
demnatus in centùm, videlicet in 20. pro tali delicto. & in
30.pro tali: & sic de singulis; ꝙ non videtur condemnatus
in centũ: quod inducit ad statutũ loquens de summa cen-
tũ.& alle.gl.sing.in l. vbi de fideiussor.de so. ¶Et adduco, ꝙ
voluit idem Ang.in l.plures.ff.de pac.vbi dicit ꝙ non admit
titur cumulus: & inducit ad qõnem statuti dicetis de ban-
nito in centũ: vt nõ cõprehendatur in bannito in quinqua-
ginta & quinquaginta.alleg.dicta per se in d.l.si idem cũ eo
dem.¶Faciat quòd Bar.in l.1.§.sed si duo.ff.de cõdi.insti.&
l.fi.§.quoties.ff.de pub. ¶Et adduco tex.in c. presby.22.di.
in ver.triẽniũ.vbi dicitur, ꝙ presbyter tenetur stare in ter-
mino continuo: ergo in dubio tp̃s intelligitur esse conti-
nuũ. ¶Et adduco c.1.de vi.& honest.cleri.lib.6.per quem
tex.dicit ibi Io.And. quòd vbi ius apponit tempus, intelli-
gitur de continuo.& adduco c.laudabili.de frigi. & malefi.
vbi tex.loquitur de triennio.& glo.ibi dicit continuò.¶Et
facit quod no.Arch.in cap.non solùm.de reg.lib.6.& Io.de
Ligna.in clem.eos.eod.titu. Et per domi.Abb.consiculum
meum, in c.ad apostolicam.de regu.¶Faciat ad prædicta.c.
in omni negotio.de test.vbi numerus ex vnitatibus crescit,
quod est verum secundum Bald.ibi, si vniantur in vnam con
cessionem seu consonantiam, secus si diuidantur. vnde di-
cit glo.quòd decem & decem non faciunt 20.& ille, qui est
condemnatus in vna causa, in decem, & in alia causa in aliis
decem, ꝙ non dicitur condemnatus in 20. idem si cauetur
statuto, ꝙ bannitus in 20.possit impunè offendi, non com-
prehenditur iste bannitus.alleg.gl.in d.l.vbi fideiussor.quã
3 ad hoc dicit esse solennem. ¶†Et si quispiam opponat de
eo, ꝙ habetur in l.3.ff.de abigeis.vbi dicit, quòd ille, qui ho
die furatur vnum animal, & cras furatur aliud, & sic de sin-
gulis fit coaceruatio, vt puniatur illo titulo de abigeis, quia
ad illud responderi potest, quòd hoc est odio delinquentis,
ne delicta remaneant impunita.Est enim vtile Reip.ne de-
licta remaneant impunita.l.ita vulneratus.ff.ad l.Aqui.c.vt
famæ.de senten.excom.& c.non crudelis.23.q.5.cum simi.
ideò non est admiratione dignum, si fiat conseruatio, ne re-
4 maneat impunitus,†eodem modo fit coaceruatio tempo-
d rum fauore libertatis,*d* vt est†casus in l. Paulus. §. Caius.ff.
†2. de lib.cau.quem alleg.pro sing. Aug.in repe.l.si insulam.ff.
de ver.ob.vbi venditor voluit, quòd triennio continuò ser
uiret, & seruiuit triennio diuersis temporibus, sed non con
tinuò: & tamen fauore libertatis coadunantur illa tempo-
ra: & sic in contrarium est ius cõe.l.ius singulare.l.quod ve-
rò.ff.de leg.cum si.¶Et adduco quod voluit Ang.in d.l.2.§.
sed si duo.vbi dixit, ꝙ illud, quod dixit Bar.in d.l.vbi fideius
sor.in summis, habet locum in temporib. Ideò duo seme-
stria discontinua non faciunt vnum annum: ideò qui stetit
in carcere per duo semestria discontinua, non excarcerabi-
tur amore Dei vigore statuti.Et idem secutus est Iac.de A-
ret.per l.fin.§.sunt aũt veterana.ff.de pub.Non obst.l.quod
dicitur.§.1.ff.de testa.mili.quia ibi est speciale fauore mili-
tiæ secundum Ange.faciat quod voluit Bald.in d.l.2.§.sed si
duo.¶Et adduco qđ voluit Bal.in l.sancimus.§.si qs autem.
C.de dona.vbi voluit, quòd diuersæ summæ non coaceruẽ-
tur, vt faciant vnam summam reqrentem insinuationem.&
5 quod voluit d.Pet.de Anch.in c pe.de dona.¶†Ex istis mo-
dò sapienter dictis apparet liquidò, ꝙ licet d.Anto.venerit
ad habitandum in comitatu Bon.ad consequendam immu
nitatem per decennium, & inde exigente guerra recesserit,
postea redierit: & iterum ob calamitates belli recesserit, ta-
men non debent coniungi illa tẽpora ad inuicem, vt videa-
tur potitus exemptione per 10.annos, licet steterit 10.an-
nis, & vltrà interpollatim, & diuersis temporibus: non pro-
pter hoc videtur fruitus & potitus exẽptione per decenniũ:
ergo potuit venire ad habitandum in terra sancti Martini,
& Duracij, qa non dicitur potitus & fruitus exemptionem
per 10.annos, & indubitanter ex isto p̃suppositio videtur i-
sta dubitatio sopita.¶Item præsuppone illud, quod in pun
cto dicitur, ꝙ cùm recessisset de comitatu Bono.& rediisset
ad patriam, & regionem suam, hortatu quorundam, vt veni
ret ad habitandũ villam sancti Martini, vbi erat speciale pri
uilegium exemptionis, pro annis 50.venit de sua patria ad
villam sancti Martini, vt ibi habitaret: quo casu videtur
deno-

de nouo venisse ad habitandum in ipsa villa sancti Martini, quia cùm reuersus fuisset in suam patriam coitatis Ferrariæ, de facili res reuertitur ad suam pristinam naturam, vt in c. ab exordio. 25. dist. l. si vnus. §. pactus. versi. quod in specie. ff. de pact. vnde cùm non stetisset in comitatu Bono. per 10. annos continuos, & reuersus fuisset ad proprios lares: & multo tempore ibi stetisset, quia per triennium, quod tempus videtur esse multum, vt probatur in l. 2. C. de fideic. videtur de nouo venisse ad habitandum in comitatu Bono. & per consequens debet gaudere immunitate 50. an. Præter ea est ponderandum, quia ex puncto apparet, ꝙ dictus Anto. venit ex propriis suis laribus ex propria sua patria ad habitandum dictam villam sancti Martini, quæ est spāliter priuilegiata: quo casu duo videntur cōprehendi. vnum est, ꝙ videtur de nouo venisse ad habitandū d. villam S. Martini, †qa
6 cùm rediisset ad patriam suam, videtur habuisse animum commorādi in patria, iuxta illud Vergilij in Bucolicis: Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua. Nam vnicuiq; patria
†3. sua videtur dulcis, †vt l. qui habebat. ff. de lega. 3. & vnicuiq;
†4. patria sua videtur esse præstantior †alia patria, vt l. moueor. C. de ser. expor. & quia est locus generationis, & reipublicæ nostræ nascimur, vt est text. sing. in l. 1. §. si ea, quæ. ff. de ven. in pos. mit. nam vnicuiq; nostrum chari sunt parentes, chari sunt liberi & familiares, sed oēs hominum charitates vna patria cōplexa est, teste Cic. in libr. de Offi. Ista oīa arguunt animum huius Ant. recessisse de comitatu Bonon. ad proprios lares aīo repatriandi maximè, quia triēnio ibi fuit cōmoratus. facto enim ostenditur voluntas. l. reprehendenda. C. de insti. & substi. glo. in l. de quibus. ff. de leg. licet ergo postea præfatus Anto. venerit ad habitandum in d. villa sancti Martini, videtur de nouo venisse: tum quia nunquam aliàs ad dictam villam venerat ad habitandum, ex quo de ꝓpria sua patria recessisset, videtur de nouo venisse ad habitandum in dicta villa sancti Martini. ideò non computabūtur illa tempora, quia non debent accumulari, vt superius probaui, nec debet haberi de illo tpe consideratio, ex quo recessisset ad ꝓprios lares se conferens cum tota sua familia: & multo tpe ibi stetit, videtur ex toto reliqsse agrum Bono. si postea venit ad dictam villam, videtur de nouo venisse, nam per continuationē, qa stetit per annum in patria, & laribus ꝓpriis videtur effectus & incorporatus suæ patriæ, vt censeatur inde non recessurus, multò ergo fortius, quando stetit per triennium. ¶ Et adduco doctr. Bar. in l. si vacantia.
7 C. de bo. vac. li. 10. †vbi dixit, ꝙ bona emphyteutica reuersa ad ecclesiam, & retenta per annum, videntur effecta de mensa prælati. & alle. c. vl. suprà, de reb. eccl. non alie. & sequitur hoc dictum d. Card. in c. 2. de feu. referens multos solennes Doctores ita consuluisse in facto. ad hoc alleg. c. 1. 35. q. 8. & Arch. ibi, vbi nuptiæ post lapsum anni nō dicuntur nuptiæ, nec dicitur nupta, & probatur in l. vetus. ff. de vi. triti. & oleo leg. vbi vinum post annum dicitur vetus. & l. fi. §. quoties. ff. de pub. vbi dicitur, mancipia post lapsum anni dicuntur antiqua. ¶ Et etiam est subtiliter ponderandum, quia inquantum Bar. ibi loquitur de incorporatione fienda per officialem deputatum ad hoc. & idem voluit ibi Ange. ꝓcedit quo ad bona delata fisco de nouo, quæ nunquam fuerunt fisci, nec quo ad proprietatem, nec quo ad vtile dominium, non autem procedit quo ad bona reuersa ad ecclesiam quo ad vtile dominium, quæ erant ecclesiæ, quo ad proprietatem ante reuersionem. ita est in casu proposito, quia iste Anton. cum sua familia est reuersus ad suam patriam, quo casu facilius dicitur incorporatus suæ patriǫ, quàm esset aliquis alienigena: vnde sufficeret animus, vt dicatur incorporatus suæ patriæ: ergo fortius dicetur incorporatus, si stetit triennio, per consequens, si de propriis laribus recedit, & conferat se ad habitandum ad aliam prouinciam, dicitur de nouo venisse, & per cōsequens gaudebit immunitate 50. annorum indulta venientibus de nouo ad habitandum in dicta villa. Et ex isto capite iste Anton. cum sua familia erit in casu victoriæ. ¶ Item plus dico, quòd posito, quòd iste Anto. non remeasset ad proprios lares, & stetisset ibi tribus annis, vt iam fecit, sed non completis decem annis continuis habitando in aliqua villa comita. Bon. & recessisset de illa villa, & iuisset ad habitandum in dicta villa Duracij, seu sancti Martini, adhuc gauderet spatio 50. annorum: quod sic demonstro ad oculum: Ista villa sancti Martini est spāliter priuilegiata, vt veniens ad eam de nouo ad habitādūm gaudet beneficio 50. annorum, & reliquus comitatus est priuilegiatus, vt veniens ad habitandum de nouo ad comitatum Bon. gaudeat immu. 10. annorum. Et sic potiori priuilegio gaudent venientes de nouo ad habitandum in dicta villa. modò species derogat generi, vt in ca. 1. de rescript. & l. sanctio legum. ff. de pœ. & c. generi per speciem. de regu. iur. libr. 6.
8 ¶ †Et multùm sapienter dixit Gul. de Cug. in l. sed & posteriores. ff. de leg. statutum disponit, ꝙ si furtum est commissum de nocte, emendetur per custodes loci. Postea est factū aliud statutum, quòd si furtum est commissum de nocte, & non reperitur fur, quòd emendetur per omnes de ciuitate, decidit, quòd vltimum statutum intelligitur secundum pri
e mum, *e* & vnum non corrigitur per alterum, maximè cùm vnum sit generale, & aliud speciale, & speciei per genus non derogatur. Cùm ergo in casu nostro vnum statutum est generale, quòd venientes de nouo ad habitandum in comitatu gaudeant immunitate 10. annorum, & aliud statutum sit speciale, ꝙ venientes de nouo ad habitandum in villa sancti Martini, gaudeant immunitate 50. anno. seruabitur vtrunque statutum, vnū in genere suo, & aliud in specie sua, nec ꝑ vnum corrigitur alterum. & ideò si forensis veniat de nouo ad habitandum in villa sancti Marti. gaudebit spatio 50. an. Si aūt venerit ad habitandum in villa alia eiusdem comitatus, gaudebit spatio 10. annorum. & sic vtrunq; statutum seruabitur in casu suo, quia bona ratione moti regentes, ita statuerunt, vt l. 1. §. initium. vers. quia moderatam. ff. de postu. & eodem modo si forensis veniens de nouo ad habitādum in aliis villis comitatus Bon. & non completis decem annis recedit illa de villa, & vadat ad habitandum in villa sancti Marti. gaudebit spatio 50. annor. quia iam de nouo dicitur venisse, ex quo non compleuit tempus 10. annorum. Nec ista statuta vel ordinamenta, seu reformationes se adinuicē corrigunt, sed quælibet seruatur in casu suo, & multò fortius, quando venisset ad habitandum de nouo, & superueniēte guerra recessisset & rediisset ad suam patriam, & ibi stetisset triennio, & vellet venire ad habitandum in villa sancti Martini diceretur de nouo venire ad habitandum, & gauderet priuilegio 50. annorum, vt est in casu nostro. ¶ †Et addu
9 co quod voluit pulchrè d. Pet. de Anc. in c. statutum. §. cùm autem. de rescrip. lib. 6. vbi dicit se consuluisse apud Triuisium. & idem etiam voluit in repe. c. canonum statuta. de cō
f sti. *f* refert fuisse Triuisij statutum, ꝙ forensis non posset acquirere bona immobilia. Alio statuto cauebatur, quòd maritus prædecedente vxore in matrimonio lucraretur dotē, modò forensis contraxit matrimonium Triuisij cum quadam Triuisina, & habuit dotem consistentem in rebus immobilibus, & in matrimonio vxor decessit: fuit dubitatum, vtrùm vir forensis lucraretur dotem consistentem in rebus
g immobilibus, consuluit quòd sic. *g* quia vnum statutum limitatur per aliud, & vtrunque seruabitur in casu suo. Et adducit in dicta repeti. quod voluit Ioan. Andr. in addi. Spec. in tit. de sen. exco. §. postremò. vbi refert antiqnos docentes dicere vnum statutum limitari per aliud. & idem voluit in add. Spec. in titu. de sen. §. vt autem Bar. in l. 1. §. 1. ff. quod vi, aut clàm. & in extrauag. ad reprimendam. in vers. non obstātibus. & Bal. in l. 1. C. ne lic. in vna eademq; causa tertiò prouo. & sic apparet, quòd cùm iste Anto. redierit ad suam patriam cum sua familia, & ibi commoratus fuerit tribus annis, si postea venit ad villam sancti Martini, vt ibi habitaret, videtur de nouo venisse ad habitandum, & ideò gaudebit beneficio exemptionis 50. annor. & videtur isto casu vendicare sibi locum. l. reddatur vnusquisque suæ patriæ. C. de profess. & med. lib. 10. vbi quis dicitur reddi suæ patriæ, quādo venit ad suam patriam, ideò redeundo iste Ant. ad suam patriā, videtur redditus suæ patriǫ, ergo recedēdo de sua patria, & eundo ad habitandū in alieno territorio, videtur de nouo venisse ad habitandum in illo territorio. ¶ Præterea est con-

est considerandum,quia iste Anto.cum sua familia venit ad
dictam villam sancti Martini, recedens de patria sua , & in-
cœpit ibi habitare , & incepit gaudere exemptione indulta
venientib. ad habitandum in dicta villa,& nihil fuit eis op-
positum per hoies,& commune Butrij.Et sic videns se exé-
ptum spatio quinquaginta anno.incepit emere immobilia
in dicta villa,vendendo bona sua,quæ posidebat in patria,
& per 20.annos continuos habitauit,& habitat in dicta vil-
la potitus quietè & pacificè exẽptione prçfata ꝑ dictos 20.
annos,sine cõditione alicuius,& ꝓpter hoc emit plura bo
na immobilia,& sic est consuetus potiri & gaudere dicta e-
xemptione.Nunc verò molestatur à cõi Butrij contra hanc
consuetudinem exemptionis,certum est,ꝙ non põt. debet
n. attendi illud, quod est consuetum fieri. hoc probatur in
c.licet ex suscepto.in ver.consuetum.de for.comp.hoc de-
cidit text.in tit.de pace Constan.in prin.in ver.ab antiquo.
vbi seruandum est illud,quod ab antiquo consueuit fieri.&
10 est secundum Bald.ibi arg.† ꝙ antiquæ consuetudines sunt
seruandæ:vnde dicit lex,ne quid contra longam consuetu-
dinem fiat ad solicitudinẽ suam,reuocabit p̃ses prouinciæ.
l.1.C.quę sit lon.consue.l.si manifestè. C.de ser. & subdit i-
bidem Bal.esse ibi tex.expressum,ꝙ in pascuis,pontibus,a-
quis molendinis,& ipsis commoditatibus aquarum standũ
est antiquitati.¶Et sapienter dicit Bal.in l.quicunq;. C.de
11 seruis fug.† ꝙ illud quod est consuetudinarium,non est ar-
bitrarium.& facit c.duo simul.in ver.sicut consueuit ab an-
tiquo.de offi.ord.& facit l.vsum aquæ. C.de aquæductu. li-
bro 10.vbi dicitur,quòd ille,qui vsus est priuilegio certo tẽ-
pore,debet illo vti,ita vt consueuit, modò in proposito iste
An.& eius familia consueuit vti priuilegio 20.ann. ergo se-
quitur,ꝙ poterit vti ita,vt consueuit vti, quia attẽdi debet,
quod fieri consueuit,sed consueuit illo vti: ergo vtetur eo-
dem beneficio exemptionis, vsq; ad complementum anno
rum quinquaginta, nam illud quod est consuetudinarium,
non est arbitrariũ.Consuetudo n. habet vim decreti,& te-
naciter obseruata habet vim iustitiæ.ita dixit Bald.in c.1.in
tit.qui feu.da.poss.in vsib.feu.& per consequens dẽt vti iste
An.& sua familia beneficio exẽptionis,ita, vt consueuit vti,
& accedat ad prædicta consensus tacitus dicti cõis Butrij,
qa illis de dicto cõi conscientibus, patientibus, & non con-
tradicentibus dictus An.cum sua familia fuit vsus dicto be-
12 neficio exemptionis,quo casu non põt contradicere.¶†Et
adduco quod pulchrè dixit Bal.in l.post mortẽ.ff.de adop.
filius,inquit,vixit seorsum à patre habitando & negotiãdo,
an p̃sumatur emancipatus, & dicit, ꝙ sic, si alleget emanci-
pationẽ cum cursu 20.annor.qa sufficit tm̃ tempus. allegat
ad hoc l.2.C.de præsc.long.temp. quæ pro lib. aut cum cur
su decennij.Et idem l.cùm de in rem verso.ff.de vsur.Et ad-
duco.l.si filio.C.de pa.potest.vbi patientia inducit præsum
ptionem veritatis & solennitatis.quam legem Bal. ibi dicit
esse summè nota. quia contingit de facto pluries in magnis
mercatoribus,qui diu steterunt tanq̃ liberi, vt per 20.an-
nos videantur præscripsisse patriam potestatem sine titulo,
& per 10.annos cum titulo putatiuo,quia fortè emancipa-
tio facta erat,sed non solenniter,iuxta not in l.eam, quam.
C.de fideic.item voluit Bald.in d.l.si filium. vbi etiam in fi-
nalibus verbis dicit,quòd sola patientia patris cum facto fi
lij administrantis, eius libertatem inducit. quod est menti
tenendum secundum eum.Et ita videtur necessariò conclu
dendum in casu nostro,vt cùm dictus Ant.spatio 20.anno-
rum emerit immobilia in comitatu Bon.& in dicta villa san
cti Martini,& Duracij,& nunquam fuerit collectatus,sed li
ber ab omni collecta & onere vixerit, dicto cõe Butrij,scien
te,patiente,& consentiente, & non contradicente , seqtur,
ꝙ spatio annorum viginti videtur acquisiuisse exemptio-
nem,ita,vt illa gaudent, & fruuntur hi, qui de nouo veniũt
ad habitandum in dicta villa sancti Martini,multò ergo for
tius,cùm appareat istum Antonium venisse de sua patria ad
comitatum Bon.& ad dictam villam sancti Martini, & Du-
racij. Cùm ergo inceperit vti priuilegio spatio viginti an-
norum,videtur,quòd debeat continuare vsque ad comple
mentum.l.anno.ita vt incepit,vt probatur in l. vsum aquæ.
Et pro certo hæc apponunt securim ad arborem huius con
13 sultationis.¶†Præterea accedat,quod voluit Bald.in l.siue
h possidetis.C.de prob.quòd si clericus diu *h* tenuerit,& pos
sederit beneficium sciente & patiente episcopo,quod præ-
sumitur institutus canonicè,nec tenetur edere titulum sue
institutionis.alle.Inno.& Ioan.And.in c.illud.de præsump.
¶Et adduco l.filius.C.de pet.hær.& ibi eleganter dixit Bal.
nam ibi probatur,quòd si filius longo tẽpore tenuit,& pos
sedit hæreditatem,in qua institutus fuit patre sciente & pa-
tiente,quod præsumitur adiisse iussu patris præcedente,&
14 ibi dicit Bal.†dispònit statutum,quòd filius non posit con
trahere sine expressa licentia patris,quòd si filius mihi ven-
didit patre suo sciente,nec aliter apparet de licentia patris,
quòd præsumitur licentia interuenisse. Cùm ergo in casu
nostro iste Anto. cum sua familia steterit spatio viginti an-
norum,emendo bona immobilia,& gaudendo,& fruendo
beneficio exemptionis ipso commune Butrij sciente,& pa-
tiente,sequitur,ꝙ videtur canonicè & legitimè adeptus be
neficium exẽptionis,qa non est præsumendum ꝙ tam lon-
go tẽpore habuisset patientiam dictum cõe,non collectan-
di istum Ant. Forensem cum sua familia , iuxta illud Virgi-
lianum, Non ea vis animo,nec tanta superbia victis.Ex legi
tima ergo causa præsumitur exemptus, qa verisimile est,ꝙ
collectassent hoĩem peregrinũ & alienigenam,si iure exigẽ
15 te collectari debuisset.†Et adduco text.valde elegantem,in
l.qui in aliena.§.quòd si non adierit.ff.de acq.hær.per quem
tex.dixit ibi Bal. quòd si prælatus stetit diu in prælatura,sci
ente & patiente suo superiore, præsumitur canonicè insti-
16 tutus in beneficio.allegat Inno.in d.c.illud. ¶†Et idem ibi
voluit Ang.qui addidit.quòd si ex dispositione statuti in cõ
tractu mulieris debeant interuenire consensus propinquo
rum,ꝙ ratione longi tẽporis,quo celebratus est cõtractus,
præsumitur interuenisse consensus propinquorum, faciat
quod voluit Host.in c.licet Hely.de simo.vbi idẽ dicit.¶Et
adduco,quod voluit Arch.in c.nemo.de consecr. dist.1.vbi
dicit,ꝙ si locus est in forma ecclesiæ.& ibi publicè per sacer
dotes & clericos celebretur: quod præsumitur forma inter
uenisse,& authoritas episcopi in sua fundatione.& idem vo
luit d.Car.in c.requisisti.de test. ¶Et per illud dictum egre
giè dixit solennis Doctor,dominus Pet.de Peru.in no.tra-
17 cta.quartæ canonicæ , quòd † si capella habeat signa eccle-
siæ,& longo tempore sit fundata, quòd præsumitur funda-
ta authoritate episcopi.& idem voluit Lu.Ro.in l. sciendũ.
ff.de verb.obl.& d.meus Io.de Imo.in d.l.qui in aliena.§.ꝙ
si non adierit. ¶Et ego dixi plenè in commen.d.c.requisi-
sti.¶Et faciat quod voluit d.Abb.consiculus meus,in d.ca.
illud.de præsum.& ego dixi plenè in d.c. licet Hely. de sim.
¶Et adduco,quod pulchrè voluit d.Petr.de Anch.in cle.1.
de priui.& Cardi.post Host.in ca.2.de cle. pereg. & indubi-
tanter ista apponunt gladium ad radicem huius hæsitatio-
nis, maximè concurrentibus tot adminiculis in simul, ex
quibus iudex recto iudicio potest informare animum su-
um,& venire ad vnum conceptum finalem mentis suæ non
indigentem adminiculo iuramenti,ita bellisimè dixit Bal.
in Rubric.de controuer.inuesti. in vsibus feud. pro suo di-
cto alleg.tex.in cap.cùm ad sedem.de resti.spolia.& in capi.
in nostra.& cap.præterea.de testi.& glo.sing.in l.2.§.1.ff.de
excu.tuto.& tex.in l.spadonem.§.qui iura multa.eod.tit.&
per consequens poterit dominus iudicans venire ad vnum
conceptum finalem pronunciandi istum An.& familiam su
am posse gaudere beneficio exẽptionis, & continuare vsq;
18 ad 50.annos.¶†Pręterea est cõsiderandũ,ꝙ dict.An.& eius
familia sunt forenses,& intuitu illius exemptionis recesse-
runt de ꝓpria patria,& propriis laribus,& venerunt ad ha-
bitandum in dicta villa,quo casu videtur celebratus contra
ctus inter ipsos,& cõitatem,& per consequẽs non põt reuo
i cari *i* talis exẽptio.hoc decidit Io.An.in add. Spe.in titu.de
censi.§.nunc dicendum.ver.quid si vniuersitas.in addi.quæ
inci.Guido de Suza.propriè tractauit hunc casum,loquẽs
de consuetudine,quæ fuit longo tempore seruata,quòd ve
niens de alieno districtu liber & immunis esset, decidit, ꝙ
sic venientibus ad habitandum esset acquisitum ius, quod
vigore

vigore talis consuetudinis non potuit auferri.alleg.duas le
ges ad hoc videlicet.l.fina.ff.de pact.& l.post mortem.ff. de
contraria.& per regulam,quę vult,mutari non posse consi-
lium in alterius detrimentum.l:nemo potest.ff. de reg. iur.
c.mutare.eod.titu.lib.6.& c.ꝙ semel.& c.decet.eo.tit.& sic
reformatio,aut statutum, aut priuilegium transit in quasi
contractum.Et idem not.Io.And.in addi. Spe.in tit. de in-
stru.edi.§.nunc verò aliqua.in addi.quæ incipit,hæc omni-
19 nò vide.¶†Et ideò sapienter ipse voluit Bar.in l.omnes po-
puli.ff.de iust.& iure,ꝙ si fiat proclama,quòd quicunq; ve-
nerit ad habitãdum in comitatu, sit immunis ab oneribus,
& forenses veniunt ad habitandum,quòd non potest eis au
ferri illud beneficium,quia tale statutum transiuit in quasi
contractum.& idem voluit in l.quod semel. ff.de decre. ab
ord.fa.& in l.hi,qui.ff.de excu.mune. ¶Et ideò Nec. de Ma
tha.inducebat.l.si qui mihi.ff.de dolo.vt ibi refert Bald.sta-
tutum dicit,quòd quicunq; venerit ad habitandum, & ste-
terit ibi per certum tempus,sit exemptus à collectis.Si post
ea commune faciat statutum in cõtrarium in præiudicium
illorum,qui venerunt ad habitandum,possunt adiuuari ex
ceptione doli,quam legẽ Bal.ibi dicit esse not. pro comita-
tensibus nostris,in qb.est concessum beneficiũ ciuitatis, ꝙ
si postea derogetur,non videtur posse fieri.Faciat quod vó-
luit idẽ Bal.in l.qui se patris.C.vnde vi.& in c.1.§.si.qui feu.
dare poss.& idẽ voluit do.Petr.de Anch.in c.1. de consti.lib.
20 6.& consi.2.vbi consuluit,ꝙ priuilegia,† quæ conceduntur
à principe per viam pacti,non possunt reuocari. Et ad hæc
alle.Bar.in d.l.omnes populi.idem volunt Inno.in c.nouit.
de iud.d.Ant.in c.cùm M.de consti. & in c. quæ in ecclesia-
rum.eo.tit.& c.cùm dilectus.de temp.ord.¶Et adduco,qđ
voluit Io.de Fan.in d.ca.1.de const.lib.6.qui dicit,ꝙ transit
in contractum, quando forenses veniunt ad habitandum.
¶Et iõ dicit Inn.ꝙ tale statutum videtur concedere priui-
legium non subdito, ꝙ debet esse mansurum. c. priuilegiũ.
de re.iur.lib.6.ita dicit Inn.in c.nouit.& idem voluit in d.c.
in nostra.de iniu.& voluit Archi.in c.qcunq;.11.q.1. ¶Et qđ
voluit idem Inn. in d.c. quæ in ecclesiarum. & sapienter di-
xit Bal.in c.1.de nat.feu.in vsi.feu.ꝙ licet Deus subegerit Im
peratori leges,& Papæ canones, non tamen sibi subegit ob
ligationes & contractus,vnde obligatur princeps ad instar
priuati.& arguit ibi contra Cælestinum,qui de mane vni cõ
ferebat gratiã,& de sero auferebat,& alteri cõferebat. ¶Et
idem Bal.in conclusionib. iuris canonici dixit,ꝙ licet prin-
ceps sit dominus legũ, non tamen est dominus morum. Et
idem Bal.in l.2.C.de seru.dicit, ꝙ licet princeps sit solutus
legib.non tamẽ est solutus à dictamine rõnis, qa est animal
rõnale politicum.¶Et idẽ Bal.in l. princeps legi.solu.ff.de
legio. dicit, quod si diceremus principem † solutum à lege
†5.conuentionis & contractus, sequeretur quod non posset
contrahere,quia natura cõtractus est,quòd sit vltro citroq;
obligatio.l.Labeo.ff.de verb.& re si.si vero obligaretur,se-
queretur, quòd non posset cadere in eum contractus, vel
ptãs contrahendi,qa actus actiuorum sunt in patiente bene
dispõ,vt voluit Philosophus in 2.de aĩa, qđ non est dicendũ,
qa cùm princeps sit oĩum præsul, videretur esse oĩum exul,
quod non est dicendum.Et facit quod voluit idem Bal. in l.
digna vox.G.de leg.modò in ꝓposito,cùm sit qdam contra
ctus celebratus inter ipsum An. & eius familiam ex vna par
te,& cõe & regentes ex alia,ꝙ venientes de nouo ad habitã-
dum in dicta villa sancti Martini gaudeant exemptione 50.
annorum,& iam in dicta villa venerunt de nouo ad habitan
dum,& habitant,& inceperunt vti & potiri dicto beneficio
exẽptionis per an.20. Ergo seqtur, ꝙ possunt cõtinuare ad
terminum dispositum in dicto priuilegio irreuocabiliter.
Si ergo cõe & regentes Bon.non potest illud reuocare,ergo
multò minus poterit reuocare cõe Butrij,veniendo per vi-
am indirectam & obliquam, vt iam veniunt illi de Butrio,
21 quod esse non debet.l.non dubium.C.de leg. ¶† Præterea
facit ad prædicta,vbicunque aliquis facit aliquid circa rem
meam,vel circa illud,quod me tangit, & cadit in certã spe-
ciem contractus,vel quasi,tunc talis patientia habetur pro
consensu,ita voluit gloss.elegans in l.Caius.ff.de pigno.act.

Cy.in l.inuitus.C.de procu.Dy.in regula, qui tacet.libr.6.
voluit Bar.in sua disput.in capit.mulier. quædam magnum
habens patrimonium,& vocatur ista patientia formis: mo-
dò ita est in casu nostro,quia iste Ant.cum sua familia venit
ad habitandum in d. villa sancti Martini & Duricij, & emit
ibi bona immobilia, & per 20. annos non soluit collectas,
nec onera communis,& sic fecerunt aliqd circa illud, quod
tangebat dictum commune, qa non soluendo onus eorum
luebat præfatum cõe,ergo sequitur, ꝙ patientia & tacitur-
nitas dicti cõis habetur pro cõsensu. nam habitare in dicta
villa, non sustinere onera cõis, & emere immobilia, & non
soluere collectas incumbentes, cadit in speciem cõtractus
exemptionis.ergo sequitur,quòd ex tacito consensu homi
num cõis Butrij nata est huic Ant.& suæ familiæ exemptio,
& per consequens non possunt cõpellere d.Ant.& suam fa-
miliam ad onera & collectas incũbentes pro ipso cõi.¶Præ
terea facit,nam Ant.cum sua familia acceptauit priuilegiũ
exẽptionis 50.annorum, & venit ad habitandum de nouo
in dicta villa sancti Martini, & incepit gaudere priuilegio
præfato,ergo non potest sibi rumpi nec ex parte concedẽ-
tis,nec ex parte dicti cõis Butrij, nam si de quo magis vide-
tur inesse,& non inest,ergo multòminus de eo,quod non vi
detur inesse.c.cùm in cunctis.de elect.& ibi in glo.sunt con
cordantiæ.sed plus videtur inesse,ꝙ regentes cõe Bononiæ
possent rumpere dictam exẽptionem:sed non possunt,quia
transiuit in contractum,vt superius dictum est: ergo multò
minus poterit cõe Butrij dictam exemptionẽ rumpere, qa
seruus est regiæ vrbis Bononiæ,sicut & ipse Ant. cum fami-
lia sua,iuxta illud quod scribitur in lib.Apocalypsis,vide, in
quit,ne feceris,quoniam ego conseruus tuus sum, indigna
temeritas esse videtur,quòd illud quod nõ facit,nec põt fa-
cere cõmune Bono.præsumat cõe Butrij facere,iuxta illud:
Quid domini facient,audent cum talia fures.¶Præterea ꝑ-
supponitur in puncto,ꝙ beneficiũ exẽptionis 50.annorum
datur venientibus ad habitandum de nouo in d. villa sancti
Marti.sed iste Ant.cum sua familia venit de nouo ad habitã
dum in d.villa sancti Martini,quia nunquam venerat antea
ad habitandum in d.villa.ergo sequitur,quòd debet gaude
re dicto priuilegio exẽptionis 50.annorum,posito, non ta-
men concesso,ꝙ dictus Anton.cum sua familia stetisset 10.
annis continuis in dicto comitatu Bonon. quia villa sancti
Martini est spãlius priuilegiata, & ꝓpter penuriam & rari-
tatem rusticorum inhabitantium in d. villa emanauit illud
speciale decretum 50.annorum, & videtur illud beneficiũ
potius emanasse in fauorem illarum villarum, & in fauorẽ
publicum,quàm in fauorem venientium de nouo ad habi-
tandum in d.villis sancti Martini & Duratij, & sic dictũ cõe
Butrij videtur inniti contra publicum bonum,volendo col
lectare familiam dicti Anto. quæ ob publicum bonum ve-
nit ad habitandum in d.villa,vnde familia dicti An.non de-
bet deflere suam diligentiam impensam agris colendis, &
operas suas rusticales esse sibi damnosas,vt dicit tex.in l.fin.
C.de alluuio.& palu.¶Et si quispiam opponat de eo, quod
dicitur in prouisione expresse,in 5.ca.vbi annullantur pri-
uilegia,immunitates & exceptiones in præteritum concef
sas illis personis singularibus,&c. Respondeo, ꝙ non com-
prehendit forenses, q intuitu illius exceptionis venerunt
22 ad habitandum in dictis villis,†quia generalia verba statuti
non adaptantur ad impossibilia ipsis statuentibus. ca. tua.
de deci.c.ecclesia.de consti.c.fi.de immu.eccle.li.6.cum si.
sed statuens non potest tollere priuilegiũ, transiens in con
tractum cum forensi,vt superius expressi. Ergo sequitur,ꝙ
generalia illa verba non cõprehẽdunt casum in genere,quẽ
in spẽ statuens nõ potuit disponere.& sic principium illius
quinti capituli non comprehendit ipsum Ant. & familiam
suam de nouo,venientes ad ipsam villã sancti Martini ad ha
bitandum.& hoc apparet ex illo §.& ẽt prædicta locum non
habeant,vbi non volunt cõprehendere venientes de nouo
ad habitandum.¶Et si dicatur,ꝙ in §. sequenti dicitur,vo-
luerunt tamen, ꝙ pdicti de nouo venientes, ementes bona
immobilia,soluere teneantur onera realia,&c. qa ad hoc fa
cile & verum do respõsum.Primò dico,ꝙ non potuerũt re-
gentes

gentes illud reuocare priuilegium quo ad non subditos, qa
Deus non subegit principi obligationes & contractus, vt
plenè dixi superius, ergo non valet illa reuocatio in præiu-
dicium dicti Anto. & suæ familiæ, & est pura veritas. Non e-
nim debuit decipi sub clypeo contractus, & conuentionis.
Secundò do aliud responsum, quia ille §. dixit, quòd venien
tes de nouo ementes bona, & sic non loquitur de his, qui an
tea venerunt & emerunt, quia quo ad illos non potuit reuo
cari priuilegium. Sed iste Anto. cum familia iam venerat &
emerat antequam emanaret ista prouisio, ergo sumus extra
casum prouisionis. l. si seruus. ver. non dixit prætor. ff. de ac-
23 qui. hære. & meritò, qa natura constitutionis est comprehē
dere futura, & non p̄terita. futuris enim negotiis prouidēt.
ita l. leges. C. de leg. l. iubemus. C. de test. cum si. ¶ Et addu-
co c. 1. quod me. cau. lib. 6. vbi ꝓbatur, ꝙ constitutio loquēs
per verba præsentis, non cōprehendit p̄terita, sed futura. &
in proposito ista prouisio loquitur per verbum præsentis tē
poris, quia dicit venientes & ementes, ergo, &c. & adduco
c. 2. de consti. lib. 6. quod dicit, quòd vbi verba constitutio-
nis possunt adaptari ad præteritum & futurum, quòd ada-
ptantur ad futura & non præterita. ¶ Et adduco gl. in l. cùm
tale. §. falsam. ff. de cond. & demon. quam alleg. Bald. in l. le-
ges. C. de legi. Item & tertiò do aliud responsum, ꝙ ille §. in
telligitur de exemptis spatio 10. annorum. Erat enim quæ-
dam contrarialis emptio, quæ datur venientibus de nouo
ad habitandum, vt sint exēpti spatio 10. an. sed nos loqmur
24 de exemptione 50. ann. ¶ † Item & quartò do aliam respon-
sionē, videlicet vbicunq; emanauit aliqua spālis ꝓuisio in fa
uorem certarū personarum, & postea fit contraria cancella
k tio priuilegiorū, ꝙ non videtur derogatū illi priuilegio, ni
si illud in spē exprimatur. iste est tex. valde singularis iuncta
gl. sua in l. decurionib. C. de silent. lib. 12. istud voluit Bal. in
c. 1. §. sancimus. in tit. quo tempore miles inuest. pe. debe. in
vsi. feu. & idem voluit in l. non plures. C. de sacr. sanct. eccle.
& in l. 1. C. de Iusti. codi. compo. & in l. si cùm mihi. ff. de do-
lo. & in l. 1. ff. de consti. prin. & l. dotalem. ff. de testa. mil. & in
c. 1. de rescrip. & in c. graue. de offic. ord. & in ca. veniens. de
rescrip. & in auth. habita. C. ne filius pro patre. & Ludo. Ro.
in l. hac consultissima. C. qui test. fac. poss. & in l. si verò. §. de
viro. ff. so. mat. Cùm ergo in casu nostro emanauerit dicta
exemptio spāliter pro annis. l. in fauorem illius villæ, quæ,
vt dicitur, in illo beneficio exemptionis erat buschiua & val
liua, & sterilis ex penuria inhabitantium, & in fauorem ve-
nientium de nouo ad habitandum in dicta villa: ergo sequi
tur, quòd generalis cancellatio exemptionum, immunita-
tum, & priuilegiorum non extēditur ad illud priuilegium,
ita specialiter emanans, vt est tex. cum glo. in d. l. decurioni
bus. & per consequens dicta annullatio & cancellatio pri-
uilegiorum, & exēptionum non cōprehendit ipsum Anto.
nec suam familiam, qa regentes non potuerunt illam tolle-
25 re, nec voluerunt illam tollere. ¶ † Et ideò dicebat Bart. in l.
1. ff. de consti. prin. & oīa mandata & rescripta principum in
telliguntur salua iustitia, & si quid dat vel cōfirmat, semper
intelligitur saluo iure alterius. l. meminerint. C. vnde vi. i-
deò dicit Bald. ibidem, quòd per generalia verba princeps
non videtur tollere iura specialia, nec præsumitur placere
principi, nisi iustum, verū, secundum Bald. ibi ergo multò
fortius in inferiore à principe præsumitur placere illud, qđ
est iustum & æquum, & per consequens non videtur subla-
ta istis rusticis sua exemptio, qa est valde iniquum, quòd isti
qui fuerunt de primis, qui venerunt ad habitandum in di-
cta villa, & fuerunt causa, vt coleretur, & alij venirent ad ha-
bitandum ibi, & sunt 20. anni elapsi, quibus potiti sunt exē-
ptione, non obstante dicta prouisione, ideò non sunt mutā
da, quæ certam interpretationem semper habuerunt. l. mi-
nimè. ff. de leg. c. cùm dilectus. de consue. Ideò concludo in
fauorē ipsius Anto. & suæ familiæ. Supremo Deo sit honor,
gloria, imperium in secula sempiterna. ¶ Et ita dico & con-
sulo ego Andræas de Sicilia, eques, & in vtraq; censura Do-
ctor, Bononiæ iura canonica legens.

ADDITIO.

a ¶ Ant. Idem in hac eadem causa consuluit Alexand. infrà li. 5. consil. 34.

b ¶ Quia non. Idem Ange. Alex. in l. quoties. infrà de verbor. obliga. Paul. l. fi. §. quoties. de publ. Pan. ca. ad apostolicam. de reg. Phi. Fran. c. 1. in prin. de reg. in 6. Soc. c. fi. de lib. obla. Ias. l. si idem cum eodem. de iur. om. iu. infrà lib. 5. consi. 113. consi. 96. nu. 2. eo.

c ¶ Tali secus si procedant ab eadem causa Cæpo. causa ciui. consi. 14.

d ¶ Libertatis. Et generaliter in fauorabilibus. Lance. Dec. l. fi. ff. de an. leg.

e ¶ Secundum. primum. C. eo. consil. 123. nu. 10. cum seq.

f ¶ Consti. qu. 12. vers. quæro vlterius.

g ¶ Quod sic. idem Barb. in rub. de reb. eccle. non alie. consi. 48. & in aliis consi. quæ citrà. d. And. Tiraqu. in consue. Pic. de retra. §. 1. gloss. 9. num. 164. vbi citat Steph. Phe. de interpre. iur. par. 2. pag. 98. in paruis. idem in simili vult Bal. tracta. sta. vel castrum. & placet, licet aliter sentiat Dec. l. fin. de regu. iu. dico tamen, quòd iste forensis tenebitur vendere, vel aliter inter manus ciuium ponere, & transferre hæc immobilia, & sic vtrique statuto plenè satisfiet, & ad hoc dabitur forensi competēs terminus post interpellationem, per ea, quæ in simili dixi in consuetu. Parisien. §. 22. quæstio. 41. §. 41. num. 50.

h ¶ Diu. suprà eo. lib. consi. 1.

i ¶ Reuocari. suprà lib. 2. consi. 216. per totum.

k ¶ Cancellatio. suprà eo. lib. consi. 123. num. 16.

FINIS.

flor Alc lib

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm